

שאלה א מעשה הנה בקהלתינו ק"ק אייזנישטאט באלמנה שהיתה זקוקה ליבום ויבמה
הנה דר חוץ לעיר ונתן לה שטר חליצה קודם נשואין לחלוץ לה בחינם פנהוג ויהי אחר
מות בעלה אחר ג' חדשים שראוי לחלוץ הזמינו הבית דין ליבם שיבא לב"ד לחלוץ
לאשת אחיו ובבואו לב"ד אמר שיש לו אח גדול בשנים ולפי הנשמע אמר שמתגורר
במדינות פיהם בק"ק טיפליץ ונשא ונשאת עם בית דינו הצדק ועלה המוסכם מאחר
שרצונו לחלוץ אין לנו להמתין שמה יבוא אחיו הגדול שהוא במדינה אחרת לחלוץ לה
ועתה אכתוב ראייתנו: והנה מקור דין זה בפ' החולץ דף ל"ט תנן מצנה בגדול ליבם לא
רצה מהלכין על כל האחין לא רצו חוזרין אצל גדול ואומרים לו עליה המצנה או חלוץ
או יבום תלה בקטן עד שיגדיל או בגדול עד שיבא ממדינת הים אין שומעין לו כו'.

ובגמרא איתמר ביאת קטן וחליצת גדול פליגי בה ר' יוחנן ורבי יהושוע בן לוי חד אמר
ביאת קטן עדיפא וחד אמר חליצת גדול עדיפא ומשמע בגמרא למ"ד ביאת קטן עדיפא
מפרש מתניתין מצנה בגדול ליבם לא רצה היינו לא רצה ליבם אלא לחלוץ אפ"ה מהלכין
אצל כל האחין דילמא ייבם אותה אח הקטן ממנו וביאת קטן עדיפא מחליצת גדול ואם
לא רצו האחים ליבם אעפ"י שרוצים לחלוץ חוזרין אצל גדול משום דעד פאן לא פליגי
להאי לישני אלא בביאת קטן וחליצת גדול אבל בחליצת קטן כ"ע סבירי להו דחליצת
גדול עדיף ולמ"ד דחליצת גדול עדיף מביאת קטן מפרש למתניתין לא רצה לא לחלוץ
ולא ליבם ולכך מהלכין על כל האחין דאם הנה רוצה אח הגדול לחלוץ ה' הוא קודם
ודכונותי גבי אחין שאינם רוצים לחלוץ ולא ליבם חוזרין אצל גדול פנינו דמצנה עלה
דידיה רמיה לדידיה פייפינו ופריה תנו תלה בקטן עד שיגדיל אין שומעין לו ואי ביאת
קטן עדיפא אמאי אין שומעין לו ניטור דילמא גדול ומיבם ומשני ולטעמיה ובגדול עד
שיבא ממדינת הים אין שומעין לו אמאי ניטור דילמא אחי וחלוץ אלא פל שהוא מצנה
לא משהינו ע"כ סוגיות הגמרא ללישנא קמא: נמצא רהיטא דשמעתא היכי דכל אחים
קרובים לפנינו אין מהלכין על כל האחים אלא אם בשביל לעשות מצנה מן המוכרח
יותר למ"ד ביאת הקטן עדיפא ולמ"ד חליצת גדול עדיפא מיירי נמי שאין הגדול רוצה
לחלוץ ולא ליבם מהלכין על כל האחין דילמא יעשה אחד מהם מצנה מן המוכרח ולא
פייפינו לגדול לחלוץ אף למ"ד דחליצת גדול עדיפא מביאת קטן אפ"ה ביאת קטן או
חליצתו ברצון עדיף משנצריה לכוף לגדול לחלוץ או ליבם וכל זה אם האחים לפנינו
אבל אם גדול האחים במדינת הים כ"ע מודים דאפילו ע"י כפייה פייפינו לקטן לחלוץ או
ליבם ולא נטרני על הגדול משום דשהי' מצנה לא משהינו: ועוד איפא לישני אחרניא
דאיפא דאמרי בביאה כ"ע לא פליגי דביאת קטן עדיף כי פליגי בחליצת קטן דחד אמר
חליצת גדול עדיף וחד אמר כי אהדדי ניהו ומשמע מתוך סוגיא דש"ס דלמ"ד חליצת
גדול עדיפא מחליצת קטן מפרש למתניתין לא רצה גבי גדול שלא רצה ליבם אבל רצה
לחלוץ הולכין.

על כל האחים משום דילמא ייבם אותה וביאת קטן עדיפא לכ"ע ולא רצו דגבי אחין נמי
מיירי בענין זה שלא רצו ליבם אבל רצו לחלוץ אפ"ה חוזרין אצל גדול משום דחליצת
גדול עדיפא ולמ"ד כי אהדדי ניהו מוכרח לפרש לסיפא דלא רצו לא ליבם ולא לחלוץ
ורישא נמי בענין זה דלא רצה הגדול לא ליבם ולא לחלוץ אפ"ה כי לא רצו האחים לא
לחלוץ ולא ליבם הולכין אצל הגדול וכייפינו אותו פנינו דמצנה עלה דידי' רמיה ולפי

פֶּשֶׁט הַסּוּגְיָא דְקַיָּמִינן הַשְׁתָּא דכ"ע מוֹדוּ דְבִיאַת קָטָן עֲדִיפָא מְחַלִּיצַת גְּדוּל א"כ לְמ"ד
דְחַלִּיצַת קָטָן וְגְדוּל פִּי אֶהְדְּדִי גִינְהוּ וּמְנַכְרַח לְפָרֵשׁ סִיפָא דְלֹא רְצוּ אַחִים לֹא לְחַלּוֹן וְלֹא
לִיבָם וּע"כ רִישָׁא דְלֹא רְצָה הַגְּדוּל בְּאַמַּת אֶפְּלוּ לֹא רְצָה לִיבָם אֲלֵא לְחַלּוֹן אַפ"ה מְהַלְכִין
עַל כָּל הָאֲחִים דְּמַצְנֹת יְבוּם בְּקָטָן עֲדִיפָא וְלֹא נִקֵּט בְּרִישָׁא לֹא לִיבָם וְלֹא לְחַלּוֹן אֲלֵא
מִשּׁוּם דִּינָא דְסִיפָא לְאַשְׁמוּעִינן בְּסִיפָא הִיכִי דְלֹא רְצוּ הָאֲחִים לֹא לְחַלּוֹן וְלֹא לִיבָם אַפ"ה
לֹא פִּינִינָן לְדִידְהוּ אֲלֵא לְגְדוּל הָאֲחִים שְׁלֵא רְצָה לְחַלּוֹן וְלֹא לִיבָם אֲבָל אִם הָיָה תְּנִי
בְּרִישָׁא לֹא רְצָה לִיבָם אֲלֵא לְחַלּוֹן דְּהוֹלְכִין עַל כָּל הָאֲחִים לֹא הָיָה יָכוֹל לְמִתְנִי בְּסִיפָא
אִם לֹא רְצוּ הָאֲחִים דְּהוֹלְכִין אֲצֵל גְּדוּל דְּאִי לֹא רְצָה לִיבָם אֲלֵא לְחַלּוֹן הָא פִּי אֶהְדְּדִי
גִינְהוּ אַמְאִי הוֹלְכִין וְאִי לֹא רְצוּ לֹא לִיבָם וְלֹא לְחַלּוֹן פְּשִׁטָא דְּחוּזְרִין אֲצֵל הַגְּדוּל דְּרְצָה
לְחַלּוֹן וּע"כ מִשּׁוּם רְבוּתָא דְּסִיפָא דְּחוּזְרִין אֲצֵל גְּדוּל קַתְנִי בְּרִישָׁא דְלֹא רְצָה לֹא לְחַלּוֹן
וְלֹא לִיבָם אֲבָל בְּאַמַּת אֶפְּלוּ אִם רוּצָה לְחַלּוֹן וְלֹא לִיבָם הוֹלְכִין אֲצֵל הָאֲחִים דְּעַכְשָׁיו
קַיָּמִינן דְּבִיאַת קָטָן כ"ע ס"ל דְּעֲדִיף מְחַלִּיצַת גְּדוּל וּמְסִיק הַש"ס דלכ"ע כָּל שְׂקִי הוּי' מְצוּהָ
לֹא מְשִׁינָן וְכָל זֶה הוּא בְּרוּר כְּפִשְׁמֵשׁ לְכָל מְבִין שְׁמוּעָה וְלֹא הוֹצֵרְכָתִי לְהַצְרִיף אֲלֵא לְפִי
שְׂרָאִיתִי שֶׁהֵב"ח פֶּתַח עַל מַה שְׁפָתַב הַטּוֹר א"ה בְּסִי' קס"א מְצוּהָ עַל הַגְּדוּל לִיבָם אוֹ
לְחַלּוֹן וְכַתְּבַב הַב"ח אַע"ג דְּמִשְׁנָה תָּנַן מְצוּהָ בְּגְדוּל לִיבָם לֹא רְצָה מְהַלְכִין עַל כָּל הָאֲחִים
אִין פִּירוּשׁוֹ לֹא רְצָה לִיבָם אֲלֵא לְחַלּוֹן דְּהִתָּם אִין מְהַלְכִין עַל כָּל הָאֲחִים אֲלֵא פִּינּוּ
שְׁהַגְּדוּל רוּצָה לְחַלּוֹן חוּלְצִי וְהָא דְּאַמְרִינן בִּיאַת קָטָן עֲדִיפָא מְחַלִּיצַת גְּדוּל הִינּוּ דְּוּוּקָא
בְּשִׁנְיָהֶם לְפִנְיָנוּ וְהַגְּדוּל רוּצָה לְחַלּוֹן וְהַקָּטָן רוּצָה לִיבָם אֲבָל הֵכָא מִיָּרִי דְלֹא יְדַעִינוּ מֵאִי
דְּעַתִּי דְקָטָן דְּבַתְּחִילָה חִיבָת הֵיבָמָה לְתַבּוּעַ אֵת הַגְּדוּל לִיבָם אוֹ לְחַלּוֹן כּו' וְדְכָרִיו
תְּמוּהִים וְלֹא מְצִינּוּ לְשׁוּם אֶחָד מִן הַפּוֹסְקִים שְׁפָתַבוּ כֵּן וּמִשְׁמַעוֹת הַש"ס לֹא מִשְׁמַע כְּוּוֹתִי
דְּהָא לְמ"ד בִּיאַת קָטָן עֲדִיף מְפָרֵשׁ לְמַתְנִיתָן לֹא רְצָה לִיבָם אֲלֵא לְחַלּוֹן הוֹלְכִין עַל כָּל
הָאֲחִים ש"מ אַף שְׂרָצָה לְחַלּוֹן וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים דַּעַת הַקָּטָן הוֹלְכִין אַחֲרֵיוּ דִּילְמָא יִיבָם
אוֹתָהּ וְעוֹד דְּסַתְמָא דְּמַתְנִיתָן מִשְׁמַע דְּאַפִּילוּ הִיכִי דְכָל הָאֲחִים בְּעִיר אַחַת הוֹלְכִין אֲצֵל כָּל
הָאֲחִים וּלְפִי דְבָרֵי הַב"ח אִם אִין אוֹמֵר הַקָּטָן לְפִנְיָנוּ שְׂרוּצָה לִיבָם אִין שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ וְדָבָר
תִּימָא הוּא הָא אֶפְּלוּ בְּמַצּוֹת דְּרַבְּנָן לְעַנְיָן בְּדִיקוֹת חֲמִץ אֶמְרִינן הִיכִי דְאִיכָא בְּעִיר צָרִיף
לְשִׁינְיָהּ פְּדִי לְקַיָּים מַצּוֹת בְּדִיקוֹת חֲמִץ דְּרַבְּנָן דְּמִן הַתּוֹרָה בְּבִיטוּל בְּעַלְמָא סְגִי ק"ו לְקַיָּים
מַצּוֹת דְּאוּרִייתָא דְּצָרִיף לְמַהֲדֵר וְלְשִׂאוּל אֵת פִּיהֶם דִּילְמָא רוּצִים לִיבָם וּלְקַיָּים מַצּוּהָ
כְּמַאמְרָה וְרִיאִיתִי בְּחִידוּשֵׁי הַלְכוֹת שֶׁל מַהֲרִיב"ן שְׁפָתַב דְּהוֹכְחוֹת הַב"ח מְלִישְׁנֵי בְּתָרָא
דְקו"ל כְּוּוֹתִיָהּ וְהוֹכִיחַ זֶה מִכַּח קְוָשָׂא זֹו שְׁפָתַבְתִּי מֵאִי אִירִי' לֹא רְצָה כָּלֵל אִזּוּ הוֹלְכִין
אֲצֵל הָאֲחִין אֶפְּלוּ רְצָה לְחַלּוֹן גְּמִי הוֹלְכִין אֲצֵל הָאֲחִים דְּבִיאָה עֲדִיפָא אֲלֵא ע"כ מוֹכַח
דְּהָא דְּאַמְרִינן בִּיאָה עֲדִיף בְּוּדָאִי רְצָה אֶחָד לִיבָם אֲבָל מְסַפֵּק אִין צָרִיכוּ לְהַמְתִּין וְלִילֵף
וְלְשִׂאוּל אֲצֵל הָאֲחִים מְסַפֵּק עכ"ל וְנִפְלְאִתִּי עָלָיו דְּהָא הָאִי אוֹקְמַת' אִין אָנוּ מְוַכְרַחִים
לוֹמֵר אֲלֵא לְמ"ד דְּחַלִּיצַת גְּדוּל וְחַלִּיצַת קָטָן פִּי אֶהְדְּדִי גִינְהוּ וּע"כ לֹא רְצוּ בְּסִיפָא מִיָּרִי
דְלֹא רְצוּ לֹא לִיבָם וְלֹא לְחַלּוֹן דְּכְוּוֹתִי' בְּרִישָׁא גְּבִי אַח גְּדוּל דְלֹא רְצָה לֹא לִיבָם וְלֹא
לְחַלּוֹן אֲבָל לְמ"ד חַלִּיצַת גְּדוּל עֲדִיף מְפָרֵשׁ לְמַתְנִיתָן לֹא רְצוּ לִיבָם אֲלֵא לְחַלּוֹן הוֹלְכִין
עַל כָּל הָאֲחִים וְלֹא רְצוּ דְּסִיפָא דְּכְוּוֹתִיָהּ לֹא רְצוּ לִיבָם אֲלֵא לְחַלּוֹן חוּזְרִין לְגְדוּל מִשּׁוּם
דְּחַלִּיצַת גְּדוּל עֲדִיפָא אֲבָל לִיכָא לְפָרֵשׁ בְּשׁוּם עַנְיָן דְלֹא רְצוּ לֹא לְחַלּוֹן וְלֹא לִיבָם דְּמִשְׁמַע
הָא אִם רוּצִים לְחַלּוֹן אִין חוּזְרִין אֲצֵל גְּדוּל וְזֶה הוּא סְתִירָה לְמ"ד זֶה דְּלַעוּלָם חַלִּיצַת

גדול עדיפא אע"כ פדאמרון ואנו קי"ל הלכה כמ"ד חליצת גדול עדיפא לחומרא ואיך
יביא ראיה הב"ח מ"ד דכי אהדדי ניהו ואנו לא פסקינו פנותיה ודברי הב"ח דברים
תמוהים ולא נראה שיטת שמעתן פנותיה ולענון קושיות מהריב"ן ע"כ האמת פדאמרון
ונה ברור פשמ' שהוא יתד שלא תמוט ואגב אורחן נבאר: מה שפיתבו התוספת דף ל"ט
ע"א ד"ה גבי האחין לא רצו לא ליבם ולא לחלוץ כו' אפילו לא רצו ליבם אלא לחלוץ
הוי מצי למפרה עכ"ל.

ולי נראה ליישב דהא איפא למידק אמאי קאמר במתניתן או חלוץ או יבום הוי ליה
למימר או יבום או חלוץ דמצנת יבום קודם אלא נראה בנדאי היכי דאין היבם רוצה
ליבמה יש לומר משום דאינו מוצאת חן בעיניו ולכך אינו רוצה ליבם אלא לחלוץ אבל
כשאינו רוצה לא ליבם ולא לחלוץ אין לומר דמשום דאין מוצאת חן בעיניו דמהאי
טעמא הנה לו עכ"פ לחלוץ אלא על פרוק פוננתו לעגנה עד שתרוצה לו בריצוי פספ
ולכך אי לא רצה דסיפא לאו בתדא גוונא מיירי אלא מיירי שלא רצו ליבם אלא לחלוץ
ה"א דלכך מתזירין אצל גדול דלגבי אחין לא מצאה חן בעיניהם ליבם אבל לגבי גדול
י"ל דמצאה חן בעיניו אלא שרוצה לעגנה וכשיראה שלא תתקיים מחשבתו להתיר
לעלמא אפשר שייבם אותה ולכך פותחין בתליצה שע"י זה יתן על לבו ליבם אבל
עכשיו דבתדא גוונא מיירי שגם הם אינם רוצים לא לייבם ולא לחלוץ י"ל דגבי
בעיניהם היא מוצאת חן ולא מאוסה היא בעיניהם אלא שרוצים לעגנה כדי לרצות
אותם בריצוי פספ א"כ לכך לדידהו לחלוץ וכשיראו שלא יתקיים מחשבתם יתנו לב
ליבם ומשני דמצוה עלה רמ"א וכו' וק"ל: ועתה נשובה לדעת למה נקט הרמב"ם והטור
וכן אם היה הגדול במדינה אחרת ובתשובת עבודת הגרשוני סי' ר"ב ונהיאו בקונטרס
אחרון בתשובת צמח צדק סי' קכ"ז משמע שהיה לו גירסא ברמב"ם עיר אחרת ועלה
בדעתו תחילה דנקט מדינת הים משום דלא שכיחי ויהי מוכח בתוספת ובגמרא ריש
פ"ק דגיטין דלהכי נקט מ"ה דמשמע רחוק ולפ"ז נקט התנא מדינת הים דמשמע רחוק
דלא שכיחי ובגידון דידן' הי' שכיחי שפירות מצויות ומלשון הרמב"ם והטור לא משמע
פן מדכתב הרמב"ם לישני דעיר אחרת והטור נקט לישני מדינה אחרת משמע להו מה
דנקט התנא מדינת הים לאו דווקא וה"ה מדינה אחרת והתנא קרא לחוץ לארץ מדינת
הים כפי' רש"י ריש פ"ק דגיטין ונקט מדינת הים לאורווי דתלי בריחוק הדרך דהוא
מקום רחוק ולא משום דלא שכיח עכ"ל ותימא לי למה כתבו פי' רש"י דתלה בריחוק
ולא משום דלא שכיח יותר מדברי התוספת הלוא התוספת לא כתבו כפי' משום דלא
שכיחי אלא כתבו דנקט מדינת הים ולא חוץ לארץ דמשמע רחוק לאפוקי רגם וחגר וכל
הוכחות שהוכיח בדברי התוספת דקרי לחוץ לארץ בשם מדינת הים לאורווי על מקום
רחוק והטעם דלא שכיחי הני הוכחות גופי' צריכן אנו לומר לרש"י שכל חוץ לארץ קרי
בשם מדינת הים ועל פרוק הטעם משום דלא שכיחי כדמוכח בגמרא דהא בכל רחוק
מארץ ישראל יותר מעכו אפ"ה שלח רבי אביהר לרב חסדא גיטין הבאים משם לכאן
אין צריכן לומר בפני נכתב ובפני נחתם וטעמא פיון דאיפא רבים דסקלי ונחתי משפח
שכיחי לקימו הרי לפניך בין לפי' רש"י ובין לפי' התוס' קרי התנא לחוץ לארץ בשם
מדינת הים וע"כ טעמו משום דרחוק ולא שכיחי אבל רחוק ושכיחי לא וכן בקרוב ולא
שכיחי אפילו בא"י כמו דאמר ר' יצחק עיר אחת היתה בא"י ועסקיות שמה והיה בה ב'

הגמוניות שהיה מקפידין זה על זה והיה מצרכינן לומר בפ"נ ובפ"נ מלבד שאר הוכחות שפביא בעצמו דטעמא משום דלא שכיחי וא"כ מאי אןלמין פ"י רש"י מפי' התוס' דהפל מודים דהכא טעמא משום דשכיח שזירא ואדרבא יותר היה לומר שהרמב"ם מפרש דנקט מדינת הים שהוא רחוק כפי' התוס' דלרש"י י"ל דנקט מדינת הים על ח"ל אף שאינו רחוק כ"כ משא"כ לפירוש התוס' דנקט מדינת הים משום ריחוק ואף שפמתני' דפרק קמא מוכח הטעם משום דלא שכיחי דרבה אית ליה דרבא מ"מ הכא מפרש הרמב"ם דתנא נקט גדול במדינות הים לאו משום דלא שכיחי אלא אף דשכיחי משום ריחוק מקום שהיו מצוה לא אשהינן ומצינו שתני התנא מדינת הים רק על מקום רחוק כמו הרי זה גיטף אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום והיה הולך מיהודה לגליל וכן אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום והיה הולך למדינת הים והגיע לעכו ומשמע בגמרא דאחר עכו היה מתחיל מיד חוץ לארץ וקרי ליה בשם מדינת הים ואף דשם אין נפקא מיני' בשזירות מצויות אלא אורחא דמילתא נקט משום שהוא רחוק ואין לומר דאורחא דמילתא נקט לפי שאין השזירות מצויות ולכך מתני אם לא באתי עד שלשים יום שמתירא שלא יבא כיון שאין השזירות מצויות כמו שאנו צרכינן לומר גבי אשה שהלך בעלה למדינת הים כמו פרעתיך בפני פלוני והלכו למדינת הים די"ל נמי אורחא דמילתא נקט משום דאי הוי מקום רחוק לחוד ושזירות מצויות מסתמא שמעיה מבעלה ולא היתה נשאת וכן גבי עדים הרוצה לשקר ירחיק עדותו ולכך נקט שהלכו למדינת הים דליכא לאברורי שקרי משום דלא שכיחי שזירי א"כ ה"נ יש לומר פן מ"מ דהא תנא תני היה הולך מיהודה לגליל והתם ע"כ שזירות מצויות בכל א"י דאיכא עולי רגלי ובזמן שאין בית המקדש איכא בתי דינין דקביעי כדקאמר הש"ס ואיבר' דאף מכאן אין ראיה דהא אמרינן בפ' חזקת הבתים דף ל"ח ע"כ סתם יהודה וגליל כשעת חירום דמי ופי' רשפ"ם משום דלא שכיחי שזירות ולא סגי בעולי רגלים ובתי דינים משא"כ גבי גט שהיא מחזרת אחר עדים כמו שכתבו התוספת שם וא"כ ר"ל בכולהו אורחא דמילתא נקט משום שהוא רחוק וגם אין שזירות מצויות שזחזיר מהרה ולכך מתני אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום וא"כ י"ל ה"נ היה הגדול במדינות הים לארזי משום דלא שכיחי שזירי וגם מקום רחוק: ואגב אורחן אכתוב מה שיש לי תימא על הר"ן שהשיב על פי' רש"י ופי' התוס' שכתב ונ"ל ואין כל זה נח לי דלא מרחקא כל כך חוץ לארץ מארץ ישראל למקרי מדינת הים ודאמרינן בעלמא האשה שהלכה בעלה למדינת הים והלכו להם למד"ה נהי דהוא הדין למקום רחוק הרבה מ"מ מדינת הים ממש קאמר ולא אשכחן בשום דנכתא דקרי למקום רחוק מדינת הים ולפיכך אנו אומרים וכו' עד שפפרש על משום צד מערב נקטי שהתם הים מפסיק וכו' וקשה לי הא מתני' דהי' הולך למדינת הים והגיע לעכו דמשמע דאחר עכו מיד הוא מד"ה ואף שהוא בצפון של ארץ ישראל ואין שם ים וקרי ליה מדינת הים וע"כ משום דרחוק טוב' קרי לי' מדינת הים ועכ"פ נראה דאין לנו לדמות שזירות מצויות לאהדדי בגליל ויהודה לענין מחאה שלא בפניו לא הוי מחאה דכשעת חירום דמי ולא אמרינן חברא חברא אית ליה ולענין קיום אמרינן עדים מצוים לקיימו ובשאר מדינות ממדינה למדינה אמרינן דמחאה שלא בפניו הוי מחאה משום דחברי חברי אית ליה טפי מיהודה וגליל וכן כתב הרמב"ם בהדני' בהלכות טוען ונטען סימן י"א דאם היה במדינה אחרת הוי מחאה משום דחברי חברי אית ליה וגבי גט

אפילו לרְבָא דלית ליה משום דאין בקי אין לשמה אפילו הכי מצריף לומר בפני נכתב ממדינה למדינה במדינת הים משום דאין עדים מצויים לקנימנו היפוף מיהודה לגליל וע"כ צריכין אנו לחלק בשלמא לענן קיום פינו דמילתא רמי' עלה לקיים גיטת וחתם ביהודה וגליל עכ"פ שכיחי בנדאי עולי רגלים או בתי דינים דקביעי בנדאי תוכל לקנימה ומחאה לא הוי מחאה פינו דמילתא לא רמי' על האי להגיד מחאתו של פלוני אלא דמקרי ואמר ולכך לא הוי מחאה אבל בשאר ארצות פינו דלא שכיחי בנדאי שירות אף דלענן מחאתו הוי מחאה סמכינו אחרת חברי אית ליה אבל לענן קיום לא שכיחי לקנימו פינו שאין בנדאי פאן שירות וכיוצא בזה חילקו התוספות גבי בני מחוזא ופשיטא בנידן דידן פינו שהיבמה אינו מחויבת להדר לילך אחריו ולחפש באיזה מקומן הוא וכן מוכח מגמרא בסוף פ"ק זה בורר והיבמה הולכת אחר יבם להתירה עד כמה.

אמר רבי אמי אפילו מטבריא לצפורה אמר רב פהנא מאי קרא וקראו לו זקני עירו ולא זקני עירא משמע שיוצעת בנדאי שייבמה שם אבל אינו מחויבת לרדוף רוח אחריו אם אינו יודעת בבירור שהיא שם וכיוצא בזה הביא הב"י בס"י קס"ו בשם גימורי יוסף דווקא שמקום דירתו בצפורה אבל אם הלך לעיר אחרת אין היבמה אחריו אלא כופין אותו לבוא אחריה דלא מיקרי זקני עירו אלא מקום דירתו עכ"ל וכ"ש היכי שלא נודע מקומו וכן משמע מדקאמר ובגדול עד שיבא ממדינת הים ולא קתני ובגדול עד שתלך אחריו למדינת הים אלא ע"כ פשיטא היכי שאינו ידוע מקומו שהיא אינו צריכה לילך לחקור אחריו איה איפה מקומו פינו שאחיו הקטן פאן וגם אין ממתנין עד שיבא גדול דשיהוי מצוה לא משהינן ואין הדבר תלוי בשירות מצויות אלא בריחוק מקום ולכך נקט הרמב"ם והטור הנה במדינה אחרת וסתם מדינה אחרת רחוק קצת ואין הדבר תלוי בשירות מצויות כמו שהוכחנו דהא ממדינה למדינה במדינת הים צריף לומר בפני נכתב לרְבָא לענן קיום לא חשיב כשירות מצויות ולענן מחאה שלא בפניו הוי מחאה משום דחברי חברי אית ליה משמע אף דשירות מצויות חשיב ליה מדינות הים משום ריחוק קצת ואין שירות שכיחי בנדאי כמו יהודה וגליל ולפ"ז נקט התנא המביא גט ממדינת הים וכלל לא פניל אפילו הביא לתחילת מקום שמתחיל א"י ואינו רחוק כל כך ואף דלענן מחאה הוי מחאה מ"מ לענן קיום לח חשבינן כשירות מצויות וסתם מדינה אחרת הוי מקום רחוק וראיתי שהביא הפוסקים בשם תשובת מהר"ם סי' קס"ד וז"ל דאין מקרי חילק ארצות אלא אותן שגפרדו בלשונם דאם תאמר שלעזים וריינוס ופרנקין מיקרי חילוק ארצות א"כ איך יתכן שא"י היתה ד' מאות פרסאות על ד' מאות פרסאות ולא הנה שם רק ג' ארצות עכ"ל: וקשיא לי חדא דבאמת הנה כמה ארצות אלא שג' ארצות הי' מפורסמים כמו דאיתא במשנה ב' וג' פ"ט דשביעית שלש ארצות לביעור וכו' ושלש ארצות לכל אחת ואחת הרי שהנה תשעה ארצות ועוד דעיקר תמיהתו ליתא דהא כתבו התוס' בפ"ק אלו מצויות דף כ"ח ד"ה חמשה עשר מיל דעם פרמים ויערים הנה ארבע מאות פרסה אבל משוב לא הנה כל כך ולפ"ז אין מקום לתמיהתו די"ל דשוב א"י לא הנה פי אם ג' ארצות ומה שרצה לחלק מדעת עצמו סברא בדוי מלב שג' ארצות רחוקים פאלו שלעזים וריינוס ופראנקין לא יהי' נחשבים חילוק ארצות ודברי רש"י ותוספת ברירין וכמו שהבין בהם הר"ן דלחוז לארץ אף שלא הי' רחוק כ"כ מארץ ישראל קרי ליה מדינות הים וכבר הוכחנו שאין הדבר תלוי בריחוק הרבה אלא כל שאין השירות

מצויות כ"כ שנוכל לקיים בקל חתימות איש הדר במדינה אחרת במדינה זו קרי ליה התנא מדינות הם ולאפוקי אם הם קרובות כמו רגם וחגר דהוי שכיחי אינשי מהתם להקא לקיים חתימתן לא קרי ליה התנא מדינות הם ולפ"ז יש לסתור הוכחות בעל תרומת הדשן דס"ל אבל ממדינה למדינה דקרוב הדבר שיבא משהינן והוכחתו מדלא קתני עד שיבא ממדינה למדינה בארץ ישראל די"ל דלרבותא נקט מדינת הם דלא מפעני בא"י ממדינה למדינה פגון יהודה וגליל דכשעת חירום דמי אפ"ה לא משהינן ואין לומר דקושיותו שיהיה לו לומר עד שיבא ממדינה למדינה בא"י היינו באותן ג' ארצות שהיה ביהודה או בגליל מ"מ פיון דשכיחי שירות בין לענין קיום ובין לענין מחאה הוי קרוב לודאי שיבא והיה ממתינו עליו וע"כ צריכין אנו לומר דהרב בת"ה נמי לזה מתפנין דדווקא מדינה רחוקה קצת במקום דאין שכיחי שנירי כל כה שנוכל לקיים חתימת איש הדר שם לא משהינן אבל ממדינה למדינה מייירי כמו רגם וחגר שהיה מדינה אחרת אבל קרובות לא"י והיה שכיחי שנירי בין לקיום ובין לענין מחאה קרוב הדבר שיבא ולזה נתפנין בת"ה אבל לעולם ממדינה למדינה הרחוקה קצת ובפרטות ששני מדינות מפסיקות בין מדינותינו ובין מדינות פירש דהוי בכלל מדינת הם ונראים דברי מהר"י מיץ שכתב שהי' יבום קטן בפריז והגדול היה רחוק ששים מיל היה כופה לקטן ק"ו אם הקטן רוצה לחלוץ והגדול הוא במדינה רחוקה כמו חמשים פרסאות מכאן שהוא בערף שני מאות מיל שאין ממתינו על הגדול ופשיטא היכי שחלוקים בלשונם ואף בתשובת עבודת הגרשוני ובתשו"צ צ"צ פתב דמערין ופולן אינם חלוקים בלשונם י"ל משום דקרוב לשונם ללשון פולין וע"פ רוב המהדר בלשונם מי שמפיר לשון פולין מבין ג"כ לשונם אבל לשון פריז עם לשון פותי ארץ הזו חלוקים הרבה הוי שפיר חלוק בלשונם ובר מכל דין שפכר תמה בתשובה הנ"ל על הכ"ח שמדמה דין זה לדין אשה שאין מוציאין אותה ממדינה למדינה דאית לה קפידה שאינו רגילה בלשונם אבל גבי יבם הטעם הוא משום שיהוי מצוה מהל בחילוק לשונם עכ"ל ודברי טעם הם ונראה לי להביא ראיה לסברות תשובת עבודת הגרשוני דאפי' לשיהוי מועטת לזמן קרוב נמי לא משהינן עיין באו"ח סי' כ"ה במג"א ס"ק ב' ובי"ד סי' ש"ה סעיף י"א בלבוש ובסי' שכ"א דלכאורה איפא למידק מנ"ל להש"ס דקאמר דלשהוי מצוה לא משהינן פיון דמצוה בגדול או ביבום הקטן משהינן אפי' מספיקא ונראה להביא ראיה דאיתא במכילתא ורש"י מביא בפ' בא ושמתם את המצות ר' יאשיה אומר אל תקרא המצות אלא ושמת את המצות פדרף שאין מחמיצין המצה פה אין מחמיצין את המצה אלא אם בא המצה לידך עשה אותה מיד וע"כ אתי אפי' לקיים המצה יותר מן המוכח לא ממתינו דאי למצה גופיה להקדים פשיטא הא כבר ילפינו דזריזין מקדימן למצה מן אברהם אלא ע"כ אתי ללמד דמצוה הבא עשה אותה מיד אפי' להמתין על מצוה יותר מן המוכח אין ממתינו וכן יש להביא ראיה מהא דאמרין בפ' הישן דפריף הש"ס והעוסק במצה מהכא נפקא מהתם נפקא ויהי אנשים אשר היה טמאים לנפש אדם כו' אלא עוסקין במת מצוה היה שחל שביעי שלקחן בע"פ ופירש"י אלמא מצוה קלה הבא לידך א"צ לדחות מפני חמורה העתיד לבא עכ"ל שמעינן מיניה דאפילו לגבי אדם עצמו אם עושה המצה היום שהיא קלה ידחה מלעשות למחר חמורה אפ"ה לא משהינן ואמרין מצוה הבא לידך עשה אותה מיד ק"ו נגד חבירו שאין אומרי' להמתין כדי שיזפה חבירו אחיו הגדול ממנו במצה מן

המנובחר פינו דעל קטן נמי רמי המצנה פשאין גדול וכן משמע לישני דמתנייתו דנקט אין שומעין לו אלא אומרים הואיל ועליה המצנה משמע דעל פבא על הגדול שיבא ממדינת הים נמי קאי וכן פירש רש"י במתני' בהקדא: וראיתי בתשובת הרב מהרי"ל שהביא בצמח צדק שרצה לחלוק בין הפוסקים ולומר הא דקתני במתנייתו הואיל ועליה המצנה לא קאי על פבא שניה ובגדול עד שיבא ממד"ה רק על פבא ראשונה ורצה להכריח שכן דעת תרומת הדשן משום שנתקשה בדבריו ולפע"ד פבדו הגדול במקומו מונח וכאן לא דק בהפנות הת"ה ומנכרח אני להעתיק קצת לשינוי ונ"ל אבל לפענ"ד דבריו תמוהים מאי מוכיח דאין שומעין שפא ימות הקטן וכו' הלא אף אם ימות הקטן או לא יבוא הגדול ממד"ה מ"מ לא יעבור המצנה כו' עד ואין להביא ראיה מהא דתלי בקטן או בגדול עד שיבא ממדינת הים להא דקידוש הלבנה דאף דהגדול במדינה דקרוב הדבר שיבא אז משנינו משום שאף אם לא יבא נוכל לקיים המצנה מזה האח שנשא פה משא"כ גבי קידוש הלבנה דאין המצנה נדאית כלל אם ישקה המצנה פי שפא לא ינרח הלבנה כלל מאי אמרת גם פאן שפא ימות הקטן וגם הגדול יעבור על המצנה למיתה דתרי לא חיישינו עכ"ל ובשביל קושא זו רצה לחלוק ונכנס בדחוקים דבעל ת"ה ס"ל הא דקתני הואיל ועליה המצנה לא קאי על הגדול והוא במד"ה ומסיים ולפ"ז לא מיייתי ראיה אלא מפבא שניה ולא מיייתי תחילת הפבא כו' אבל בגדול דאין יכולים לומר הואיל ועליה המצנה לעולם יכול הקטן לדחותם ולומר עתה יבוא ותעבור המצנה לעולם ולפ"ז שפיר מיייתי ראיה מדין זה לקידוש הלבנה אבל דחוק הוא עכ"ל הנה מלבד זה שכתב בעצמו שהוא דחוק נפלאתי איה מצא ידיו ורגליו בבה"מ שכתב שגבי הגדול עד שיבא ממד"ה פינו דאין המצנה על הקטן תעבור המצנה לעולם משא"כ בקטן עד שיגדיל אף שאינו עובר המצנה פי כשיגדיל הקטן או ייבום או יחלוץ ואם לאו מוטל על הגדול ומ"מ אין שומעין לו דאומרים הואיל ועליה המצנה משום שפא ימות הקטן ואף שאינו עובר המצנה מ"מ שהייתי בחינם יהיה א"כ איה קאמר הש"ס ללישנא קמא ולטעמה ובגדול עד שיבא ממד"ה אין שומעין לו נגטור דילמא אתי וחלוץ אלא כל שיהוי מצנה לא משנינו א"כ לפ"ד הרב מהרי"ל אין פאן הוכחה לקטן עד שיגדיל דלא משנינו דדילמא על הגדול שיבא ממד"ה לא משנינו משום דיכול לבטל המצנה לעולם משא"כ לגבי קטן נטרין דילמא אתי ומיבם ולא יבוא בשיהוי זו לידי ביטול מצנה לעולם משנינו אלא נשתקע הדבר ולא נאמר דבונדאי שניהם בסוג אחד דשניהם בספק שלא יתקיים המצנה מן המנובחר בשהיניי זו דילמא ימות הקטן ולא יבוא הגדול לעולם אלא נראה דברי תרומת הדשן ברירין דס"ל דנריחת הלבנה במ"ש קרוב הדבר שינריח דע"פ הרוב הלילות אין הירח מתפסה בעננים אלא אם מוצאי שבת יהי הרבה לילות בחודש שאם יהיה מעונן ב' או ג' וד' ימים יעבור המצנה לא נטרין ומביא שפיר ראיה מקטן עד שיגדיל ובגדול עד שיבא לא נטרין משום שהיני מצנה ואף דשם לא תבטל עיקר המצנה ק"ו וכן בנו של ק"ו פאן שיש לחוש שיתבטל עיקר המצנה וזה וזה לא יעלה בנידו לא מצנה מן המנובחר דאיפא לספוקי ולא עיקר המצנה דאיפא נמי לספוקי דילמא לא ינריח הלבנה בימים מעוטיין ולכה לא נטרין ואף שקרוב הדבר שינרח הלבנה במ"ש מ"מ מידי ספק לא יצאנו וכן תבטל כל המצנה לא נטרין אבל ממדינה דקרוב הדבר שיבא נטרין ואף שהוא ספק מ"מ פינו דעיקר מצנה לא יתבטל נטרין על מצנה מן המנובחר

הכי נמי גבי קידוש הלבנה אם מ"ש בח' לחודש יש לנו שבועה לילות עד סוף ליל ט"ו ואין ספק פלל שפנדאי באחד מן הלילות ינרית הלבנה כי לא שכיחי פלל שיתפסה הירת שבועה לילות אז נטרין על מוצאי שבת כמו דנטרין על יבום גדול אם לא היה במדינת הים רק במדינה קרובה דקרוב שיבא הכי נמי דכנותיה וזה ברור באין גימגום ואין אנו צריכין לחלק ולומר דס"ל לת"ה הא דקתני הואיל ועליה המצנה לא קאי או על גדול שיבא ממד"ה: והנה כבר פתבנו די"ל דאף ת"ה לא נתפונן אלא היכי דהמדינות קרובות זו לזו כמו רגם וחגר שהיה המדינות קרובות לא"י והמביא כתב מהתם לא"י או מארץ ישראל להתם יש עדים לקיימו אבל לא הרחוקות קצת ומדינה אחרת מפסקת בניהם דלא שכיחי שיירי כ"כ דנוכל לקיים חתימת איש הדר שם הני בכלל מדינות הים ולא משהינן עד שיבא ופשיטא בנידן דידן שגם חלוקים בלשונם ובשלישה חדשים אחר מיתת בעלה לא ידע שום אדם אם יש לו אח גדול ואף פהיום אינו ברור לנו שהוא בטיפלין כי אין דירתו קבוע שם רק הוא פרוכל המתזיר בעירות ואין היבמה חייבת לטפל לילך ולחפש אחריו ואפילו אם לא היה הקטן רוצה לחלוץ היה ראוי לכופו עאכ"ו שהוא רוצה לחלוץ שלא משהינן מצנה כי קרוב הדבר שלא יבוא לעולם לכאן כי אין לו שום שייכות כאן כי הוא מארץ אחרת וכיון שלא נתן שטר חליצה בוראי לא יתראה לבוא אלא בריצוי פסר והאלמנה היא עניה פשיטא לן דחליצתו אחיו הקטן מרצון עדיפא מלשהויי המצנה: ועוד אומר אני היתר אחר דכאן יש ספק ספיקא ספק דילמא לא ירצה אחיו הגדול לחלוץ ואז אין כופין אותו פיון דקטן רוצה לחלוץ וכדכתבנא לעיל בתחילת הסוגיא ואת"ל שירצה גם הוא לחלוץ דילמא הילקתא כמ"ד דלענן חליצה אחיו הגדול והקטן כי אהדדי ניהו ולא משהינן מצנה וראיה לזה דאמרין ספק ספיקא פזה דגבי גלוזה בי"ד סימן נ"ט אם נוטל פרחב הסלע מעל כל השדרה או מעל העבור או מעל ראשי אברים ושאר כל העור קיים.

כתב הרמב"ם הרי זה ספק ויראה לי שמתירין אותה וכתב הרשב"א לא הבנתי טעם היתר זה דהא ספק דאורייתא הוא וכתב הב"י דנראה לי דהוי ספק ספיקא ספק אם הלכה פאותו מ"ד כשלא נשתייר במקום שהוא המיוחד שם ואת"ל הלכה פאותו מ"ד דילמא איהו מודה היכי דניטל קצת העור מהמקום שהוא דכשירה פיון שנסתייר שאר כל העור ואם פן הוי ספק ספיקא ולקולא וכן פסק בש"ע ואף שהאחרונים לא הסכימו עמו מכל מקום כבר הכריע רמ"א בי"ד ס"ס צ"ז גבי דרוסה ובש"י ס"ק נ"א גבי ספק טריפה ויש מכשירין הטרופות שהוא אע"ג דלא קי"ל פנותיהו להתיר מותר למוכרו לעכו"ם וכתב הש"י אף דליכא ס"ס מעליא בהך ספיקא דפלוגתא דאמוראי מ"מ פיון דבלא"ה איכא צדדים להתיר סמכינן שפיר אס"ס פזה ה"כ דכנותיה פיון דאיכא פמה צדדים להתיר סמכינן שפיר אס"ס פזה ואין לומר דהכא שאני פיון דאיכא לאפרורי ולכתוב ע"י ארחי ופרחי ולשאול את פיו טרחינו ושאלינו ליה ולא סמכינן אס"ס זה אינו דהא מצינו גבי אותו ואת בנו אם מכר האם ולא ידע אם לקח לשחיטה אין צריף להודיע ללוקח את בנה אמה מכרתי מפת ס"ס דשמא לא לקח לשחיטה ואת"ל.

לקח לשחיטה שמא לא ישחוט היום ואין צריף פלל לחקור אחר זה ה"נ דכנותיה וכבר פתבנו שבלאו הכי יש לנו גדולי בעלי הוראה שנוכל לסמוך עליהם אפילו שלא בשעת הדחק ורהיטא דשמעתא פנותיהו מסתברא דכל מדינה רחוקה קצת הוי בכלל מדינות

הים ואם לפעמים המדינה קרוכה רק מקפידן זה על זה שלא לצאת ולבוא כמו בשעת שנוי אורא דלא בסיס דמושבין שומר בכל ספר שלא ילכו ויבואו ממדינה זו למדינה זו הוי כמו מדינת הים ולא נטרין על גדול האחים ושיהוי מצנה לא משהינו והרי זה נריז ונשפר והספיקו עמי צד הצדק הלכה למעשה רב וה' ינחני בדרך אמת: שאלה ב שאלה מהרב המופלא מהור"ר אהרן אב"ד דק"ק רעכניטץ.

אל איש אלקים דמאיר עינינו בתורתו ותרופתו נפלאות הוא יראני במראה עמוק מן האור תורתו ילמדנו ה"ה אמ"ו הגאון המפורסם אב"ד מהור"ר מאיר נר"ו: הגה באתי פתלמיד השואל לדעת את דבר המשפט אשר בכאן נתעצמו הדיינים לדייק בלשון שטר הנכתב בו זכרון עדות שנעשה בפנינו עדים היום יום ג' ח"ה דסוכות תע"ח איך שפא לפנינו ראובן ואמר לנו הוי עלי עדי וכתבו ותנו ליד שמעון שיהי' לו לעדות ולראיה החצי הבית שהיה שייך לגיסינו לוי ואותו חצי הבית לקחנו מגיסינו לוי ע"פ דת ודין תורתנו ומעתה החצי הבית עם כל זכויותינו יהיה שייך לשמעון וכו' כנסח שטרי מכירות ועתה פא ב"ח של לוי ורופה לגבות חובו מן חצי הבית של לוי הנ"ל באמרו שמעולם לא הוחלט לראובן ויראובן אין לו שטר מכירה מלוי ולא עדי חזקה רק ראובן אמר מעצמו פן לעדים אותו חצי הבית לקחנו מגיסינו לוי אבל העדים אין מעידים שראו שטר מכירה או החלטה מב"ד ויש מהם רוצים ללמוד מזה שהוחלט חצי הבית לראובן בשומא והקרזה והחלטה גמורה כיון שנזכר שלקחנו ע"פ דת ודין תורתנו וכיון שהעדים חתומים למטה מסתמא מסהדי אכילה מילתא וכל צד מחזיק בדבריו ע"כ באתי בשורתים אלו לבקש מלפניו שיעשה אדוני מ"ו למען האמת והשלום להוציא דברים אלו לאמתן ויכתוב מיד תשובה אם יכולים לפסול אותו כתב החתום בח"י הרב ונאמן הקהלה ואם יכולים להוציא חצי הבית מחזקת ראובן שנזכר בשטר שאותו חצי הבית לקחנו מגיסינו לוי ע"פ דת ודין תורתנו היום יום ו' ארבעים למספר בנ"י תפ"ז אהרן מעזריטש החונה בק"ק רעכניטץ: תשובה אמרוטיו הטורחים האירו לנגד עיני ואם אמנם שפכבוני טרדות עיונים בלימוד תחילת הזמן מ"מ לרוב אהבתו ובקשתו אמרתי להפסיק באמצע הפרק הגה דורשין לשון של שטר שכתבו בו כתבו ותנו ליד לוי אותו חצי הבית שהיה שייך לגיסינו לוי ואותו חצי הבית לקחנו מגיסינו לוי ע"פ דת ודין תורתנו משמע שהוא אמר להם שאותו חצי הבית לקח מיד גיסו אבל סהדי לא מסהדי אדבר זה רק מסהדי שפך אמר להם ראובן ומי יודע אם האמת כדבריו די"ל דהעדים סמכו שהלוקח יקח כל הזכויות שיש לראובן דלא שדי אינש זוזי בכדי ולא חתמו אלא אקנין שהקנה המוכר ראובן לשמעון הלוקח והודאת לוי אינו ראיה כלל דזה מוספם מכל הפוסקים שאין הל"ה נאמן לומר מה שהחזיק שהוא שלו שהוא שייך לאחרים במקום שחב לאחרים בכך דעתי נוטה שראובן מחויב לברר שניתן לו ע"פ דת ודין תורתנו או בשטר או בחזקה אבל אם אינו יכול לברר בשטר או בחזקה חצי הבית ברשות גיסם לוי עומד והוא אינו נאמן לומר שמוכר לאחרים במקום שחב לאחרים וב"ח של לוי גובה מן הבית הנ"ל ולא דמי לאם כתבו בשטר אמר לנו יוסף בן שמעון שלי"ט או אמר לנו יוסף ב"ש הפהן שהביאו הפוסקים בח"מ סי' מ"ט דהתם לא משמע מילתא שהוא אמר להם פך רק העדים מעידים שאותו יוסף ב"ש שלי"ט או הפהן אמר להם לויתי פך וכו' ואי לאו דידעו שהוא הפהן או השלי"ט לא כתבו פן אבל בנידון דידן שכתבו בפירוש ואמר לנו הוי עלינו עדי ותנו

ליד שמעון אותו הבית שלקחנו מגיסינו ע"פ דת ודין תורתנו י"ל שהעדים לא ראו שום
הקלטה מב"ד או שטר מכירה רק סמכי על מה שאמר להם המוכר וראיה ברורה לזה
דקא אם מסר מודעא לפני העדים ואמר דעו שאני מוכרח למכור מחמת אונס אי לאו
דכתיבי ואנו ידעינו באונסא דליה לא הוי מודעא ולא אמרינו אמת מסתמא מדחתמו
העדים על דבריו ש"מ דינעי שהי' לו אונס וע"כ צריכין אנו לומר דהעדים חותמים
שאמר להם פה ואם יברר אח"כ אונסו יהני עדותם לבטל המקח אבל כל זמן שאינו
מברר אונסו לית בי' מששא ה"נ בנגידון דידן: וראיה ברורה לדברינו מהא דאיתא בפ'
יש נוחלין דף קל"ח ע"ב תנו רבנן שכיב מרע שאמר מנה יש לי אצל פלוני העדים
פותרים אע"פ שאינם מפירים לפיכך פשהוא גובה צריף להביא ראיה דברי ר' מאיר
אמר ר' נחמן אמר לי הונא תנא ר"מ אומר אין פותרין ונתקמים אומרים פותרין ואף ר"מ
לא אמר אלא משום ב"ד טועין אמר רב דימי הילקתא אין חוששין לב"ד טועין ומ"ש
מדברא דאמר רבא אין חולצין אלא א"כ מפירין לפיכך פותרין גט חליצה אע"פ שאין
מפירין מאי טעמא לאו משום דחוששין ב"ד טועין ומשני לא בי' דינא פתר בי' דינא לא
דייקי בי' דינא פתר עדים דייקי נשמע מנה דהא ק"ל דהילכתא כר' נחמן כמו שפסק
הטור ח"מ סי' רנ"ה דהילכתא כר' נחמן אליבא דתקמים דכותרין וכשהוא גובה צריף
להבי' ראיה ולא חיישינן לב"ד טועין דבית דינא אחר עדים דייקי ובנגידון דידן נמי דבית
דינא אחר עדים דייקי וצריף להביא ראיה איך קנה חצי הבית הנ"ל: ותמ' לי תימ' רבה
על הטור ח"מ סי' ר"ה פתב בשם רבינו יונה וז"ל ואפילו אם יאמר כתבו לי שמסרתי
מודעא בפניכם וכשיודע ע"פ עדים האונס יצטרף עדותכם אין שומעין לו וכן פסק
המחבר בש"ע וכתב הב"י על דעת ר"י עיין במ"ש הרא"ש בפ' מצות חליצה גבי הא
דאמר רבא אין חולצין אלא א"כ מפירין דחיישינן לב"ד טועין וכן פתב הסמ"ע דחיישינן
לב"ד טועין שיראו בידו פתב מודעא ולא יחקרו אחר עדים שידעו אם באונס היה פאשר
אמר וכן פתב הלב"ש והב"ח הביא ג"כ ראיה מדפסק הרא"ש בפ' מצות חליצה
דחיישינן לב"ד טועין ונפלאתי על הנהך ארינותא הא ש"ס ערוף לפנינו דבי דינא אחד
עדים דייקי ודווקא התם פסק הרא"ש דחיישינן לב"ד טועין לפי גירסת ספרים ישנים
משום דבי דינא אחר בי' דינא לא דינא אכל אחר עדים דייקי וא"כ רשאים העדים
לכתוב אף לכתחילה שמסר מודעא לפניהם ואמר להם שהיה אונס ואם אח"כ יביא ראיה
שהיה אונס יבטל המקח ועל רבינו יונה גופ' לא קשה איך לא ראה דברי הש"ס הנ"ל
די"ל דהי' מפרש פדעת הרמ"ה שהביא הטור בסי' רנ"ה דס"ל דאין פותרין אלא א"כ
מצווה ליתן אותו המנה לאחרים דאז יכתבו כדי שלא יכפרו בו יורשיו אחר מיתתו אבל
על הרב המחבר בש"ע קשה בסי' רנ"ה פסק בפשטן של דברי' דכותרין ונותנים ביד
היורשים ובסי' ר"ה פתב בשם יש מי שאומר שאפילו אם אמר כתבו לי שמסרתי מודעא
בפנינו כו' אין שומעין לו משום דחיישינן לב"ד טועין הא לפי פסקו בסי' רנ"ה משמע
דבי דינא אחר עדים דייקי ולא חיישינן לב"ד טועין ועוד קשי' לי הא בפ' גט פשוט דף
קס"ד קאמר הש"ס דשטר הבא על המחוק ועדיו על הנגיר פסול והכי פסקינן ומסיק
הש"ס משום דחיישינן לב"ד טועין וקשי' הילכתא אהילכתא והנמוקי יוסף בפ' חזקת
פתב בשם הרשב"א וז"ל מדקאמרינו לאו מודעי היא ולא אמרינו לא פותרין מודעי אלא
אמאן דינעי באונס ש"מ דאע"ג דלא ידעינן פותרין סתם פלו' מסר מודעא בפנינו שפלוני

אונסו בכך וכך למפור דזימנא דסהדי אחרניא יודעים באונסיה ואי לא מסר מודעי לא מבטלי זבינא וכו' וכן דעת הרנב"ר שהביא כן בחידושו וואע"פ שאין פן דעת הרב רבינו יונה ז"ל הרי שהסקים הנ"י והרנב"ר דמותר לעדים לכתחילה לכתוב שהוא מסר מודעא בפניהם ואח"כ צריף לברר אונסי' ותימא על הש"ע וכל אחרונים שלא הביא דעת החולק דמותר אפילו לכתחילה לכתוב דלא חזישינו לב"ד טועין דבי דינא אחר עדים דייקי ורשאים העדים לכתוב אף לכתחילה שפלוני מסר מודעא לפניהם שפלוני אונסו וסגיות הש"ס הכי דייקו ועכ"פ מוספם מפל הפוסקים שאם כתבו פן לא סמכינן עליהו אלא שצריף להביא עדים אח"כ שהי' אונס ה"נ בנידון דידן י"ל דעדות לא ידעו מזה שהחולט לראובן ולא כתבו פן אלא לפי דבריו ועל הב"ד מוטל לחקור איה קנה חצי הבית הזה אם בשטר או בתזקה ואם אינו מביא רא'י שקנה בשטר או בתזקה וגם הלוקח שמעון לא התזיק בו שני תזקה פשוט הדבר שחצי הבית עומד ברשות לוי ולא מהני הודאתו במקום שחב לאחרים הנלפ"ע פתבתי וקושץ' זו פתבתי לאחי הרב הגדול מהר"ר משה אב"ד דק"ק מיד וכתב לי שגם הב"י הרגיש כעין קושץ' זו בא"ה סי' קנ"ה ס"ק י"א יענין שם: שאלה ג נשאלתי מהרב המופלא מהור"ר משה ב"ד מליניפניק וז"ל נא לחות דעתו שיש לו קבלה מאביו ואביו שוחט מומחה בקהלה מפוארה ונתן קבלה לבנו אם יש לסמוך עליו: תשובה אהו' ידידי אודיע לו ונראה פשוט דאם השוחט הוא שם ובודקו בו יודע הלכות שחיטה פשיטא דמהימן דמסתמא מוחזק נמי ואין זה אלא גילוי מילתא בעלמא וגדולה מזו נראה לי דאפילו אם בדקהו ומצאו שאינו יודע בהלכות שחיטה ואף שכתב רמ"א דאם לא נטל קבלה דאסרינו כל הפלים למפרע מ"מ בנידון דידן פיון שאביו מעיד שהיה בקי אמרינו השתא הוא דאיטרע ולמד ושכח דעד אחד נאמן באיסורין אפילו קרוב דהא ילפינו מדכתיב וספרה לה לעצמה ואם האשה נאמנת לגבי עצמה אין לה קרוב כמו אדם לגבי עצמו אפ"ה מהימנ' ק"ו שקרוב נאמן לגבי אחרים ואף דהני לא מהימן לנו לומר שהיה בקי עד עתה משום דאיטרע חזקת' שאינו יודע אבל אביו מהימן לומר שהי' בקי להתיר הפלים למפרע והיכא שאינו לפנינו לבודקו וידענו שהיה לו פתב מאביו פשיטא דיש לסמוך על התזקה דכל המצוים אצל שחיטת מומחים הם והנראה לפי עניות דעתי פתבתי בקצרה מפני הכנסת פלה ע"ש פ' נארא שנת תפ"ח לפ"ק: וקור הרב והשיב על דברי ומתוך תשובתי תראה מה שהשיב לי וזה אשר השבתי שנית אמרתי להשיב מפני הפבד שהשבתי לי בקצרה על השוחט שהיה לו קבלה מאביו והראה לי מכ"ת פני מסבירות מפל צד לדחות עיקר הדין ואף שמצא כדברי בס' לחם הפנים הנדפס מחדש על י"ד והנה גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' עולם שלא היה לי ידיעה מזה כי מרוב טרדות עיונים אין לי פנאי לעיין בספרים חדשים הלואי לעמוד בראשונים ועם כל זה שמחתי פעל כל הון שכוננתי לדעת הגדולים: ועתה אשיבה על דבריו מה שרצה לדחות וז"ל וראיה שמביא מוספרה לה לדעתי אינו ראיה למ"ש רמ"א בי"ד סי' ר"א בהג"ה ס"ד דעד אחד נאמן באיסורין משום דבידו לתקנו וכן משמע מש"ס דגיטין דף נ"ד וכ"מ מש"ף בי"ד סי' קכ"ז וא"כ תו אין ראיה מוספרה דבידה לתקנה וכן משמע מש"ס דכתובות דף ע"ב דמהאי טעמא נאמנות משום דבידה לתקנו וכן משמע מש"ס דכתובות דף ק"ב ריש ע"ב לענין אמתלא עיין מ"ש מהרש"א עכ"ל.

והנה נוראות נפלאות על מכ"ת דלפי פשיטתו דגבי אשה נמי בינדה לתקנה לא מצינו
ידינו ורגלינו בבה"מ דהא ריש פ' האשה רבה קאמר הש"ס אלא סברא היא מידי דהוי
אחתיכה ספק של חלב ספק של שומן ואתא עד א' ואמר ברי לי דשומן הוי דמהימן
ופריה מי דמי התם לא איתחזק איסורא עד מידי דהוי אטבל והקדש וקונמות ופריה היכי
דמי אי דידיה משום דבידו לתקן וכו' וכתבו התוס' ד"ה ברי לי י"מ דגמרי מנדה דאמר
בהמדיר וספרה לה לעצמה וא"ת א"כ אפילו איתחזק איסורא נמי ואומר ר"י גדה נהי
שעכשיו ראתה מ"מ לא איתחזק איסורא שתראה לעולם עכ"ל ואי ס"ד דחשיב גבי אשה
בינדה לתקנה איך ילפינו מנה חתיכה ספק של חלב דאין בידו לתקנו ובאמת קצת סמך
לדברי מעלתו הנה לו להביא מריש גיטין בתוס' ד"ה עד אחד נאמן באיסורין דילפינו
מנדה וא"ת א"כ אפילו איתחזק איסורא וי"ל דאינו בחזקת שתהי' רואה פל שעה
וכשעברה ז' טהורה ממילא ולא איתחזק איסורא וגם בינדה לטבול עכ"ל ומזה הי' למכ"ת
להשען קצת על סברתו שבאשה בינדה לתקן אבל פד דייקינו שפיר אין כוונתם לומר
דבינדה לתקן לגמרי כמו גבי טבל ושאר איסורים דא"כ הדרא קושיא לדוכתא דמנא לן
ללמוד דעד אחד נאמן באיסורין היכי דאין בידו לתקנו אלא נראה ברור משום דנדה
איתחזק איסורא מחמת תחילת ראיתה ואין בינדה לפסוק דמה וגם אח"כ פשתפסיק הדם
היא טמאה עד שתטבול ואהא קאמרינו משום שהיא רואה לא מיקרי איתחזק איסורא
פינו דאינו בחזקת שהיא רואה פל שעה ומחמת ראיתה היא טהורה ממילא אחר שבעה
ואי משום דאף אחר ז' עדיין לא טבלה מ"מ פינו דיש בינדה לטבול לא הוי איתחזק
איסורא והשתא ניחא דבין לאו בידו ולא איתחזק איסורא ובין איתחזק איסורא והוא
בידו איכא למילף שפיר מנדה והן הן דברי מהרש"א והם יתד שלא תמוט דאל"כ לא
מצינו ידינו ורגלינו בבית המדרש: והשתא שפתי ברו מללו דלפי פסק רמ"א היכי
דנטל קבלה מאיש אחר אף דאתרע עכשיו לא מטרפינו הפלים למפרע וע"כ צריכין אנו
לומר דלא חשבינו לגבי פלים להטריף למפרע פאלו נתחזק איסורא דאל"כ אף עד אחד
שאינו קרוב לא מהימן אלא ע"כ כדאמרו וכו' ופלו הוא אפילו קרוב מהימן פינו דלא
איתחזק איסורא ואף שבידו לתקן דומיא דאשה דנאמנת לגבי בעלה ומפל המקומות
אשר נתחבט להביא ראיה דטעמא דנאמן משום דבידו לתקן מיירי היכי דאיתחזק
איסורא התם צריכין אנו לומר משום דבידו לתקן אבל היכא דלא איתחזק איסורא אף
דאין בידו לתקנו ילפינו מנדה דמהימן וגם מה שרצה לדחות דברי הספר שפתוב בדבר
האסור הפל נאמנים אפילו אדם על עצמו והקשה מכ"ת הרי קי"ל בי"ד סי' קי"ט דלעצמו
דווקא נאמן שקיל יותר לאו דלפני מלספי לעצמו איסור ואני אומר נשתקעו הדברים
ולא נאמרו אלא במי שחשוד וכן פירש"י בע"ז דף ל"ט אין לוקחין ימ"ח בסוריא אלא
מן המומחה ופירש"י שמפירין שנהשד על לפני עור וידעת רמ"א בשם י"א מיירי נמי
דאינו מוחזק לן שהוא בחזקת פשרות אבל המוחזק בחזקת פשרות עד אחד מהימן בין
לגבי נפש' ובין לגבי חבר' וכן פירש"י בפ' האשה רבה ד"ה ואמר ברי לי דשומן והא
נדאי פשיטא לן דסמכינו עלה פל זמן שלא נחשד דאי לא הכי אין לה אדם אוכל משל
חבירו משמע אפילו אינו אוכל עמו ומעתה אשיב פל מה שטרח ויגע להביא מסוגיא
דפרק זה בורר דווקא חד ריעותא מכשרינו אבל לא תרתי ריעותא והא דעד אחד נאמן
באיסורין הני מילי עד הכשר אבל קרוב והוא עד אחד הוי תרתי לריעותא וילדעתי דאין

משם ראי' אלא פי אוכלי לדנא דהתם בדיני ממונות דפסלה התורה עד אחד ודין אחד קרוב ופסול שפיר יש לחלוק בין חדא לריעותא ובין תרתי לריעותא לענן חזרה משא"כ גבי איסורים דהכשירה התורה אפילו אדם לגבי עצמו ומינה ילפינן לכל איסורין להתיר אין לחלק בין קרוב ובין רחוק ובהא נחתי ובהא סלקי היכי דלא איתחזק איסורא אפילו אין בידו לתקנו אפילו קרוב מהימן ואי איתחזק איסורא ואין בידו לתקנו אפילו רחוק לא מהימן ומעתה אין נפקותא ג"כ במה שרצה מכ"ת לחלק לענן דיני ממונות היכי ששחט ונתנבלה בידו דאם הוא מןמחה הוא פטור דאז אינו מהני ראיתו של קרובו נראה לפענ"ד דאין נפקא מיניה פלל דאם הוא בפנינו ויש בדינו לבדוקו אם הוא מןמחה ואם טבח הלכות שחיטה ובאנו לדון על אותו שחיטה ששחט ונתנבלה בידו פשוט שחיט לשלם ולא מהני ליה שום ראיה אף מעדים רחוקים פנין שעכשיו שחח מה שלמד ואם באנו לדון על הכלים ועל הבשר יבש או נמלח זמן רב מקודם הפל סובב והולך על דין אחד פנין שלא נתחזק איסורא לדברי רמ"א פי היכי דמהני ליה עד אחד שאינו קרוב ה"נ מהני עד הקרוב ולא שייך תשלומין אם לא שבא לחלק על רמ"א דבכה"ג מיקרי איתחזק איסורא ובזה נפל ברב רבי בראשונים ואחרונים וכבר הארכתי בזה בריש חולין והאמת עד לעצמו שפיר יצא הוראה זו להתיר מגדולי הדור פפי הנזכר בספר לחם הפנים ושמתתי שפונתי לדעת הגדולים והם יתד שלא תמוט כנלע"ד: שאלה ד נשאלתי הא דנוהגין לטבול הפלה ביום אם מותר לטבול אותה בהשכמה קודם אור הבוקר: תשובה בנדאי אם טובלת ביום שמיני לספירתה מותרת לטבול קודם אור הבוקר אבל בטובלת ביום שביעי לספירתה אסורה לטבול ביום פנין דעכשיו נוהגת לספור ז' נקיים מחשש זכה גדולה והחמירו בנות ישראל אפילו רואות טיפת דם פחדל שסופרת שבעה נקיים וזכה טובלת דוקא ביום הז' אחר הגז החמה דכתיב וספרה לה ז' ימים ואחר תטהר ומקצת היום ככולה ומן התורה מותרת לבעלה מיז אלא שחכמים אסרו לעשות פן שמא לאחר תשמיש ביום הז' תראה בו ביום ותסתור כל שבעה ונמצא שבעל זכה למפרע וכיון שאסורה לשמש אסורה לטבול עד הלילה אבל קודם אור הבוקר של ז אפילו מדאורייתא לא הוי טבילה דהא לא ספירה אפילו מקצת היום ושעלה עמוד השחר בדעבד הוא דעלתה לה טבילה כמו דתנן בפ' ב' דמגילה אבל קודם עלות השחר אפי' בדעבד לא עלתה לה טבילה ואף בכלה שלא הגיעה לראות מ"מ פנין דקיבלו לספור ז' מחשש זכה וא"כ צריכה לנהוג כזכה גמורה משום דלא פלוג נראיתי לדודי הש"ך שפכת בס' קצ"ז על מה שפכת רמ"א והפלות טובלות לפני החופה יכולות לטבול ביום דהא לא באין אצל החתן עד הלילה וכתב הש"ך דווקא לדין שהפלות אינו טובלת בז' אבל במקום שהפלות טובלת בז' אינו יכולה לטבול ביום דהא ביום הז' לאו משום סרף בתה לחוד מיתסר אלא שמא תראה ותסתור כל מה שלמפרע פדאיתא בש"ס ובפוסקים עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו דהא הטעם שמא תראה ותסתור אינו אלא מחשש שמא יבוא עליה בעלה קודם הלילה והיא תראה אח"כ ותסתור ונמצא בעל זכה למפרע אבל הפלות שאינו באות להחתן עד הלילה ליכא חשש זה א"כ מותרת לטבול ביום ז' ואם תראה אח"כ תגיד להחתן ויפרוש ממנה דלאו ברשיעי פסקינו ולא ראיתי חומרא זו לא בראשונים ולא באחרונים והמיקל וסומך על פסק רמ"א לא הפסיד: שאלה ה ראיתי מקצת לומדים פשוטשים במסיבה אחת וכל אחד פוסו לפניו לקדש וממתינים בברכת היין עד שיברכו

בְּנֵי אֱלֹהִים וְיָמֵי שְׁקֵדָה וְיִבְרָךְ עוֹנֶה אָמֵן אַחֲרֵי בְּרִית חֲבִירוֹ וְאַחֲרַיִךְ מְקַדְּשִׁים נִרְאֶה דְּלֹא שְׁפִיר
עֲבָדֵי וְעַ"י הַפֶּסֶק זֶה גּוֹרְמִים לְעַצְמָם שְׁמִבְרָכִים בְּרָכָה לְבִטְלָה וְנִרְאֶה בְּרוּרָה לְזֶה דְּהָא
הֵבִיא הַטּוֹר א"ח ס"א כ"ט בְּשֵׁם הָרָא"ש דְּאֵם הָיָה מְסִיִּים בְּרִית הַק"ש קוֹדֵם בְּרִית הַחֲזוֹן
הָיָה עוֹנֵי אָמֵן אַחֲרֵי בְּרִית הַחֲזוֹן וְהַב"י הֵבִיא בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יוֹנָה שְׁפָתַי בְּשֵׁם הַר"ם שְׁאִין לוֹ
לְהַפְסִיק פְּלֵל כִּינּוּן שְׁאוֹמֵר הַבְּרָכוֹת עַל הַק"ש אִין לוֹ לְהַפְסִיק בֵּין הַבְּרָכָה וְהַדְּבָר שְׁמִבְרָכִין
עָלָיו וְכֵן הִסְכִּימוּ הַרַמ"ה וְהַרַמְבַּ"ן וְ"ל וְטַעְמוֹ שֶׁל הָרָא"ש אֶפְשָׁר שֶׁהוּא מְפַנֵּי שְׁאִין בְּרָכָה
זוֹ עַל הַק"ש שֶׁהָרִי אִין אָנוּ מְבָרְכִין אַקב"ו עַל הַק"ש הַיְלָפָה לֹא הָיוּ אָמֵן הַפֶּסֶק בֵּין בְּרָכָה
לְק"ש וְאַף לְדַעַת הַרַמ"ה שֶׁהֵבִיא הַטּוֹר בְּסִי' ס"א שְׁאֵם הַקָּדִים וְסִיִּים הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה קוֹדֵם ש"ץ יְכוֹל לְסַיֵּים אָמֵן אַחֲרֵי הַש"צ דְּלֹאוּ עוֹנֶה אָמֵן אַחֲרֵי בְּרָכוֹתָיו
הוּא אֵלֶּא אַחֲרֵי שְׁלִיחַ צִיּוּר וְהַפֶּסֶק לִיכָּא דְּלֹא גָרַע מִשְׁאֲלוֹת שְׁלוֹם דְּמַפְסְקִינּוּ בֵּין בְּרָכָה
שְׁנִיָּה לְשִׁמְעַ עַכ"ל הַב"י הָרִי עֵינָר טַעְמוֹ דְּהֵתָם דְּמַפְסְקִינּוּ מְפַנֵּי הַכְּבוֹד וְלֹא חָשִׁיב הַפֶּסֶק
כִּינּוּן (דְּאִין מְבָרְכִין אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצוּנּוּ עַל הַק"ש אֲבָל בְּבְרִית הַנְּהַנִּים אִם מַפְסִיק
בֵּין בְּרָכָה לְטַעֲמִיָּה הָיוּ הַפֶּסֶק וְצָרִיף לְבָרַף פַּעַם אַחֲרַת וּבְרִיתוֹ שְׁבִירָף מִקוֹדֵם הָיוּ בְּרָכָה
לְבִטְלָה א"כ אַחֲרֵי שְׁבִירָף הוּא בְּרִית הַיִּין וְעוֹנֶה אָמֵן אַחֲרֵי בְּרִית חֲבִירוֹ קוֹדֵם שְׁטוּעַם
הָיוּ הַפֶּסֶק גְּמוּרָה לְכָל הַפּוֹסְקִים ע"כ צָרִיף לִינְהַר כְּשֶׁרַבִּים מְסוּבִין הֵן בְּבְרָכוֹת הַיִּין אוֹ
הַמוֹצֵיא וְלְכָל אֶחָד כִּפָּר לְפָנָיו שְׁלֹא יַעֲנֶה אָמֵן אַחֲרֵי בְּרִית חֲבִירוֹ עַד שִׁיטְעוּם הַמְבָרַף
תַּחֲזִילָה וְזֶה פְּשׁוּט וּבְרוּר וְרַבִּי נִכְשָׁלִים בְּזֶה: שְׁאֵלָה וּ בְּטוֹר א"ח ס"א קצ"ג הֵבִיא הַב"י
תּוֹסֶפֶת דְּבְרָכוֹת פ"ה וְ"ל בְּעֶשְׂרִים נִחְלָקִים בְּלֶבֶד שְׁלֹא יִהְיֶה בָּהֶם א' שְׁמַפְטִירִין אוֹתוֹ
מִן הַזִּמּוֹן ע"כ וְכַתֵּב הַב"י וְ"ל וְנִרְאֶה לִי דְּהִכִּי פִּירוּשׁוֹ דְּהָא עֶשְׂרִים הֵם נִחְלָקִים דְּוּנָקָא
כְּשֶׁשׁוּם אֶחָד מֵהֶם לֹא זִמּוֹן כָּלֵל אֲבָל אִם אֶחָד מֵהֶם קוֹדֵם וְזִמּוֹן בַּג' אוֹ בִּירָף בְּרִית הַמְזוֹן
לְעַצְמוֹ אִינּוּם נִחְלָקִים דְּאוֹתָם שְׁעַמּוֹ אִינּוּם יְכוֹלִים לְזַמֵּן בְּשֵׁם כִּינּוּן שֶׁהוּא קוֹדֵם וְזִמּוֹן פְּרַח
זִמּוֹן מִינְיָה עִמָּהֶם עַכ"ל.

וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין דְּבָרָיו בְּמָה שְׁפָתוֹב אוֹ בִּירָף בְּרִית הַמְזוֹן לְעַצְמוֹ דְּאֵמַי אִינּוּם יְכוֹלִים
לְזַמֵּן עָלָיו בְּשֵׁם דְּהַלּוֹא בַּג' שְׁאֲכָלוּ וְקוֹדֵם אֶחָד מֵהֶם וּבִירָף לְעַצְמוֹ יְכוֹלִים לְזַמֵּן עַל שְׁלִישִׁי
אֵע"פ שְׁכָבֵר בִּירָף יְכוֹל לֹאמֵר בְּרוּף שְׁאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ וְכַתֵּב הַטּוֹר בְּסִי' קצ"ד דְּטַעְמָא דְּלֹא
גָרַע מֵאֶכֶל עִמָּהֶם עָלָה שֶׁל יָרֵק וְהֵם יוֹצְאִים יְדֵי זִמּוֹן וְהוּא אִינוּ יוֹצֵא וְהוּא תַלְמוּד עָרוּף
בַּפ' ג' שְׁאֲכָלוּ אִמֵּר רַבָּה תּוֹסֶפֶת הַיִּי תַלְתָּא דְּכָרְכִי רִיפְתָּא בַּהֲדִי אַהֲדָדִי וְקוֹדֵם חַד מִינְיָהּ
וּבִירָף לְדַעַתִּי אִינְהוּ נְפָקִי בְּזִמּוֹן דִּידִיָּה אִינְהוּ לֹא נְפָקִי בְּזִמּוֹן דִּידִיָּהוּ לְפִי שְׁאִין זִמּוֹן
לְמַפְרַע וְא"כ גַּבִּי עֲשֶׂרָה נְמִי נִימָא הָכִי דְּהָא גַּבִּי ג' מַחְלֻקָת הַפּוֹסְקִים וְלְדַעַת הָרִי"ף לֹא
מְהַנֵּי טִיבוֹל בְּצִיר וְעָלָה שֶׁל יָרֵק בַּג' עַד שִׁיאֲכַל כְּזִית דָּגָן אַפ"ה אִינְהוּ יוֹצְאִים בְּזִמּוֹן
דִּידִיָּה אֲלִיבָא דַּכ"ע ק"ו גַּבִּי עֲשֶׂרָה לְזִמּוֹן דְּהֵתָם מְהַנֵּי אֲלִיבָא דַּכ"ע טִיבוֹל בְּצִיר וְאֲכַל
עָלָה שֶׁל יָרֵק כְּמַבְנָאָר בְּסִי' קצ"ז אִם אֶחָד בִּירָף לְעַצְמוֹ לְמָה לֹא יְזַמְנוּ בְּשֵׁם וּפְשִׁיט' נִימָא
הָאִי טַעְמָא שְׁפָתַי הַטּוֹר בְּסִי' קצ"ד דְּלֹא גָרַע מֵאֶכֶל עִמָּהֶם עָלָה שֶׁל יָרֵק וְנִרְאֶה דְּאֵגֵב
רְהִיטָא רְהִיט לִי לְגַמְרָא דִּידִי' וְלִכְּךָ לֹא הֵבִיאָו בַּש"ע לְפֶסֶק הַלְכָה וְנִרְאֶה בְּרוּר דַּה"ה
בְּעֲשֶׂרָה אִם אֶחָד בִּירָף לְבַד אִינְהוּ מִיזְמִנִי בְּשֵׁם וְנְפָקִי בְּזִמּוֹן דִּידִיָּה וְהוּא אִינוּ נְפָקִי:
בְּאוֹתוֹ סִימֵן בְּטוֹר וְתוֹ מְשַׁנֵּינּוּ אַהֲא דְּפָרִיף מֵאִי קַמ"ל תְּגִינָא קַמ"ל כִּי הָא דְּאִמֵּר רַב הוֹנָא
ג' שְׁבָאוּ מַג' חֲבוּרוֹת וְהֵבִיא הַב"י פִּי הַתּוֹסֶפֶת אֲבָל אֲזַמֵּן עָלָה בְּזִמְנוֹתֵיהוּ פִּי שְׁאֲכַל כָּל
אֶחָד מִהַשְּׁלִשָּׁה וְהַפְסִיק לְשָׁנִים שְׁהִיָּה מְסוּבִין עַמּוֹ עַד הֵן כְּדִאִיתָא לְעִיל פְּרַח חוּבוֹת זִמּוֹן

מעליהם פלומר פטורים מן הזימון ודע שרש"י פ"א ולא אמרן וכו' אבל אזמן עלה דהגי כגון שפצטרפו אלו עמהם לזימון כדאמרין לעיל קורין לו ומזמנין עליו ובכרו התבורות ואלו לא הנה שם אלא פדי נברך ובכרוה הוא ועכשיו הם באים לברך לא מזמני דפרח מינייהו חובת זימון ותו לא הדר עליוהו ונראה דיש נפקותא בין פ"א רש"י לפ"א התוספות לענן דינא מה שהביא הב"י בסי' זה בשם רבינו יונה גבי הא דאמר רב הונא ג' בני אדם שפאו מג' תבורות אינם רשאים לחלוק דהא דקרי לי' ועני אינו יוצא מזימון שלא נתפנין לצאת אלא שקראו אותו אחרים פדי לפטור עצמן ואע"ג דאמרין ג' שאכלו אחד מפסיק לשנים ונפטרו שלשתן מזימון זהו מפני שעומד עמהם אבל בכאן שאינו עומד עמהם אע"פ שהאחרים נפטרים עמו בזימון הוא עצמו לא יצא ידי מצנת זימון אבל הרמב"ם פתיב שהוא יוצא ידי חובת זימון עכ"ל.

ולפ"ז י"ל לפ"א התוס' דמייירי שאכל כל אחד מהשלשה והפסיק לשנים שהיה מסובין עמו פטורים גם הם ממצנת זימון שעומד עמהם ופשוט כיון שפטורים דפרח חובת זימון וכיון דפטורים אינם רשאי לזמן מידי דהוי משנים דפטורים מחובת זימון ואינם רשאים לזימון דהילכתא כר' יוחנן דס"ל בריש פירקן דשנים אינם רשאים לזמן אבל היכי דקרי ליה ועני י"ל דהוא עצמו אינו יוצק ידי זימון ולא פרח זימון מינייהו ורשאים לזמן אבל לפ"א רש"י גם הם פטורים ואינם רשאים לזמן וראיתי שהב"ח הבין שלפי דברי התוס' דאם רצו לזמן יכולים לזמן והקשה על הרב הב"י שהביא דברי התוס' וכתב עליהם ורבינו פתב כפי' זה והא ליחא שהרי רבינו פתב שוב אינם יכולים לזמן והתוס' ס"ל דיכולין לזמן ועוד תימה על הב"י שהביא לשון פ"א רש"י וכתב עלה וכו' נראה מדברי הרמב"ם בפ' ה' והא נמי ליחא שהרי הרמב"ם פתב להדיא בדברי התוס' שיכולין לזמן וכדפרשית עכ"ל.

וכל זה לפי הבנות הב"ח בדברי התוספת הבין ג"כ בדברי הרמב"ם בפ"ה שכתב בפ"ה וז"ל ואם פכר זימן כל אחד ואחד מהם בתבורה שלו רשאי לחלוק ואינם חייבים בזימון שפכר זימנו עליהם עכ"ל ולמד הב"ח שאם רצו לזמן רשאים ואני אומר נשתקעו הדברים ולא נאמרו דאם פטורים מזימון אינם רשאים לזמן כמו גבי שנים ובין לפ"א רש"י ובין לפ"א התוס' אינם רשאים לזמן אלא די"ל דחלוק בגניהם כדפרשית לפי דברי רבינו יונה דלדעת התוס' היכי דקרי ליה ועני לא נפקי ידי מצנת זימון ורשאים לזמן ואינם פטורים אלא אם ישבו שם ופקדו והמתינו עליהם אבל לדעת רש"י אפילו היכי דקרי ועני נמי פטורים ופרח זימון מינייהו והרמב"ם פתב סתם משמע שפסיק לדינא עם פ"א רש"י ושפיר פתב הב"י שהטור פתב פ"א התוספת ושפיר פתב שפן נראה מדברי הרמב"ם שכתב סתם ואם פכר זימן כל אחד ואחד מהם בתבורה שלו משמע דלא שנא אם הפסיק אחד לשניהם או דקרי לי' ועני פרח זימון מינייהו ואינו חייבים בזימון וכיון דאינם חייבים פשיטא דאינו רשאים בכל הפטור מדבר ועושה נקרא הדיוט וק"ל כדאיחא בירושלמי ונהביאו במג"א סי' רל"ב ס"ק ט': שאלה ז בטור א"ח סי' קצ"ו אבל טבל פתב הרמב"ם שאין מברכין עליו וכו' על כל דבר של איסור ואפילו איסור דרבנן והראב"ד השיג עליו הנה מתחילה עלה בדעתו לומר דראיתו של הרמב"ם מהא דאיחא בבכורות בסוף פ' כל פסולי מוקדשין ת"ר המוכר בשר לחבירו ונמצא בשר בכור פירות ונמצא טבלים יין ונמצא יין נסוד מה שאכלו אכלו ויחזיר להם הדמים ופסק פן בש"ע

בח"מ שי' רל"ד ובי"ד סי' קי"ט ובסי' ט"ו וכתב הסמ"ע דחד טעמא משו' דלא מחשב הנאה במה שאוכל דבר איסור אבל דחיתי דבר זה דהא הרמב"ם פוסק דווקא איסור דאורייתא מחזיר לו הדמים אבל אם אכל איסור דרבנן מנפה לו מה שאכל ש"מ דמיתחשב הנאה א"כ למה לא יברך על איסור דרבנן ואח"כ עיניתי בט"ז ומצאתי שגם הוא פתב סברא זו וכתב אלא דגבי ברכה חמיר טפי דאפ"י באיסור דרבנן מיתחשב לגבי ברכה פאלו לא אכל אבל דבריו אינם מוכרחים והרא"ש רצה להביא ראיה לדברי הרמב"ם דמדקאמר הש"ס בפ' הגזול הרי שגזול סאה של חטים טחנה ואפאה והפריש ממנו חלה אין זה מברך אלא מנאץ אלא שחייב לברך אלא שבירכתו היא ניאויץ עכ"ל.

ואני אומר דאיפכא מסתברא להביא ראיה מפאן דעל דבר איסור אינו מברך מדנקט והפריש ממנו חלה הוי ליה למימר בקיצור הרי שגזול וטחנה ואפאה ואכלה אין זה מברך אלא מנאץ אלא ש"מ היכי שלא הפריש ממנו חלה לא משפחת לה דאסור לברך על טבל שהוא דבר אסור וע"כ צריכו אנו לחלק היכי שגוף המאכל אסור אז לא יברך אבל היכי שגוף המאכל מותר אלא שהאיסור מצד אחר כמו גזול חייב לברך אלא שבירכתו הוא ניאויץ ונראה לי להכריע דאיתא שם בס"פ כל הפסולין דרשב"ג פליג על ת"ק דס"ל דברים שנפשו של אדם קצה בהם יחזיר להם הדמים כגון נבילות וטרפות ושקצים ורמשים ושאינן נפשו של אדם קצה בהם ואלו דברים שאין הנפש קצה בכורות וטבלים וי"נ וא"כ בנפשו של אדם קצה בהם לכ"ע לא מיתחשב הנאה ולא שייך ברכה כיון שאינו נהנה וע"פ סברא זו ישבתי מה שהקשה הב"י בסי' ר"ד על רבינו ירוחם וז"ל שמה שום דבר לרפואה או אכל לא יברך עליו שאם הוא דבר אסור ואכלו שלא במקום סכנה לא יברך ואם הוא במקום סכנה ג"כ לא יברך וזה הפלל כל מידי דלרפואה לא יברך עליו כדאמרין האי מאן דחנקת' אומצא פה פתב הרמ"ה בתשובה עכ"ל.

וכתב הב"י וז"ל. ותמהני עליו על מה שפטר מברכה לשותה דבר לרפואה שהרי בגמרא שכתבתי בסמוך אמרינו בהדיא גבי שמן זית בחושש בגרונו אע"ג דלרפואה מכונן כיון דאית ליה הנאה מיניה בעי ברוכי ומה שפטר מברכה אוכל דבר איסור במקום סכנה אין פן דעת הרא"ש שהרי פתב שחולה שאכל ביום כפורים מברך ועוד שפטר נתבאר בסי' קצ"ו שהרא"ש סובר שהראב"ד שאוכל דבר איסור מברך עליו ושם נתבאר דלהרמב"ם אינו מברך עליו ומיהו היכי שאכל דבר איסור לרפואת חולי נראה דלהרמב"ם נמי מברך עליו עכ"ל הב"י ואני אומר ח"ו לחשוך לרבינו ירוחם שלא ידע ש"ס זה דריש פירקון גבי שמן זית דקאמר הש"ס בהדי' כיון דאית ליה הנאה מיניה בעי ברוכי וגם אמרינו בהדי' גבי שתייתא רפה דף ל"ח ע"א דלרפוא' קא עבדי' כיון דאית ליה הנאה מיניה בעי ברוכי ואיך אפשר לחשוך שנעלם ממנו תלמוד ערוף הנזכר בשני מקומות אלא ברור הדבר דהא פתבו התוספת גבי הא דקאמר הש"ס בס"פ פיצד מברכין לאפוקי למאן דחנקת' אומצא וכתבו התוס' ודווקא מים שאין לו הנאה פי אם לשותות מים לצמא ונהנה דחנקת' אומצא אין זה מחשב הנאה אבל שאר משקים שלעולם הגוף נהנה מהם בכל ענין מברך אפילו חנקת' אומצ' כדאמרין לעיל אע"כ דלרפואה אתי בעי ברכה עכ"ל ואין ספק לי שרבינו ירוחם נמי ס"ל כפי' התוספת וסיפא פרושי קא מפרש לרישא במה שכתב שמה שום דבר לרפואה או אכל לא יברך שאם הוא דבר אסור ר"ל אותו דבר ששתה לרפואה אם הוא דבר אסור ואכלו להן במקום סכנה או

שלא במקום ספנה וכיון דלרפואה קאי אכיל ובלא רפואה ס"ל מתהנה מדבר איסור ובפרטות בדבר שנפשו של אדם קצה ואף דעכשיו מתהנה מחמת רפואה לא מיחשב הנאה דומיא דחנקתין' אומצא פיון שאין נהנה מן המים כי אם לשמות לצמאו וחנקתין' אומצא לא מיחשב ה"נ בדבר איסור דאי לא הי' בעי לרפואה היתה נפשו קצה ורפואתו לא מיחשב הנאה אפילו במקום ספנה דומיא דחנקתין' אומצא אבל שאר משקים שלעולם הגוף נהנה מהם בכל ענין מברך אפילו אם שותה לרפואה כי מזה לא דיבר רבינו ירוחם וסיפא פרושי לרישא ואין ענין לחולה האוכל ביי"כ דהתם גוף האוכל מותר אלא דיומא קא גרים וכיון שהתירו לחולה נהנה ממנו משא"כ בדבר שגוף אסור לא מיחשב הנאה לגבי פלל ודומה לזה פתבו התוס' ריש גיטין ד"ה השתא בהמתן של צדיקים דאינו מגונה כל פה אכילת היתר בשעת איסור ומהאי טעמא נראה דלקרמב"ם אם אוכל דבר איסור בדבר שנפשו של אדם קצה אפילו לרפואה נמי אינו מברך דלמה לן לומר דקרמב"ם חולק על רבינו ירוחם וכן פתב הט"ז וכיון שהכריענו שדבר איסור שנפשו של אדם קצה לא מיחשב הנאה אפילו לאחריו אינו חייב לברך ואפילו אכל בשוגג משום דלא מיחשב הנאה וכמו שפתבו התוס' בשם רבינו משה היכי דחנקתין' אומצא דהואיל ואינו נהנה אפילו לאחריו לא בעי ברוכי הנלפע"ד פתבתי: שם בטור פתב ר"י יש ללמוד מדבריו דשלישה שפדרי הנאה זה מזה אין מצטרפין לזימון אע"פ שיכולים לישאול על נדרם ולהתירם מ"מ עדיין לא נשאלו וכתב הב"י וטעמא דלא מהני מה שיכולים לישאול על נדרם נראה לי משום דא"כ כי פהגים אכלי תרומה אמאי מהדד תלמודא אטעמ' דכהגים מצוי אכלי חולין תיפוק ליה דזר נמי מצוי אכול תרומה דאי בעי מיתשיל עלה אלמא פיון דמחוסר שאלה לא הני ראוי לאכילה ואני אומר דמשום הא לא ארי' דהא תלמוד ערוף בנדרים דף כ"ט ע"א בתרומה ביז פהן לא מצוי מתשיל עלה וכיון דהפקה אוכל תרומה כבר ויפה לו ישראל ואי אפשר למיתשילי עלה ונראה לי לומר דסברת עצמו הוא ולא למד אלא מדקאמר הש"ס דכהגים מצוי למיכל עם ישראל חולין משמע אם יכולים לאכול זה עם זה דווקא הוא דמצוי לזמני אבל אם אינם יכולים לאכול זה עם זה לא מצוי לזמני אע"ג דאפשר לישאול על נדרים מ"מ עדיין לא נשאלו ולא חשיב קביעות' דידהו קביעות ונהוי פלא הסיבו דאין מצות זימון בנייהו ובזה מיושב אע"ג דלענין עירובי תחומין קיימ"ל מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה מטעמא דאי בעי מיתשיל עלה כמו שאיתא בא"ח סי' שפ"ו מ"מ פאן דעיקר זימון בקביעות' תליא וכיון דעדיין לא נשאלו על נדרם לא חשיב קביעות' דידהו קביעות ונהוי פלא הסיבו דאין מצות זימון בנייהם והב"ח נדחק בקושיא זו וכאשר פתבתי הוא הנכון וה' ינחני בדרך אמת: שאלה ח נשאלי לברר דין מי שעשה מקח עם חברו על עורות משו' שנה תמימה והתנה עם המוכר שכל מה שיקנה בפפרים או יעשה מקח עם קצבים מחויב המוכר ליתן במקח שקצב עמו וכמו כן נשאלי באחד שעשה מקח עם חברו שימכור לו כל השנה יין שרף והלוקח מחויב ליקח כל מדה בסוף ידוע ואח"כ נתקרו העורות וגם היין שרף או הונלו מאוד עד שהוא יותר מכדי אונאה לפי דמי המקח שנעשה בנייהם אם כל אחד מחויב לעמוד במקחו או לא וכמו כן אם עשו מקח על התבואה ונתקרו או הונלו: תשובה מתחילה צריכין אנו לברר אם יש במקח זה צד איסור מה דינו והנה מבואר בא"מ סי' ר"ח מקח שנעשה באיסור כגון שהוסיף בשני המקח בשביל המתנת המעות או שפסק

קונדם שׁיַצָא השׁעֵר וְלֹא הָיָה לוֹ לְמוֹכֵר וְנִתְקַיְּמִים בְּקִנְיָן אוּ בְּאֶחָד מִדְּרָכֵי הַקְּנָאוֹת הַמִּקְחָ קִיָּים וְיִתֵּן פְּשַׁעֵר שֶׁל הַיְתֵר וְאִין אֶחָד מֵהֶם יְכוּל לְבַטֵּל הַמִּקְחָ מִיְהוּ הַלּוֹקֵחַ יְכוּל לְחַזֹּר בּוֹ שְׁלֹא לִיתֵן פְּשַׁעֵר הַיְתֵקֵר וּפְלִי הוּא כִּף הֵיכִי שְׁהוֹסִיף הַלּוֹקֵחַ בְּשׁוֹנֵי הַמִּקְחָ בְּשִׁבִיל הַמִּתְנַת הַמְּעוֹת א"כ הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן אֲבָק רִיבִית בְּשִׁבִיל הַמִּתְנַת הַמְּעוֹת דָּאֵם הָיָה נוֹתֵן לוֹ מְעוֹת מִיַּד הָיָה נוֹתֵן בְּעֶשְׂרָה וּבְשִׁבִיל הַמִּתְנַת זְמַן מָה הוֹסִיף לוֹ י"ב א"כ אִם נוֹתֵן פְּשַׁעֵר הַיְתֵקֵר דְּהֵינּוּ בְּעֶשְׂרָה אִין אֶחָד יְכוּל לְבַטֵּל הַמִּקְחָ אֶפְיִלוּ הַמוֹכֵר לְדַעַת הַסַּמ"ע אִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל מִשּׁוּם דְּהָיָה הַשַּׁעֵר יָדוּעַ בְּשִׁקְנָה אֶלָּא שְׁהַלּוֹקֵחַ הוֹסִיף עָלָיו בְּזָה אָמְרוּ דְּלְהוֹסִפָּה מִפְּסִיקְתָּן וַיִּשְׁאַר הַמִּקְחָ מֵאֲלִיו כְּמוֹ שֶׁהִי אֲזַ פְּשַׁעֵר שֶׁבִּשְׁוֹק וּבְסִיפָא שְׁפִסְקָ קוֹדֵם שְׁיַצָּא הַשַּׁעֵר וְלֹא הָיָה לְמוֹכֵר וּבְשִׁבִיל הַקְּדָמוֹת מְעוֹת שְׁמַקְבֵּל הַמוֹכֵר מְלוֹקֵחַ מוֹכֵר לוֹ בְּזוֹל וְהָיָה אֲבָק רִיבִית כ' שְׁמָא יְתִיקֵר אַח"כ בְּשִׁלְמָא אִם יַצָּא הַשַּׁעֵר אִין כָּאֵן אֶפְיִלוּ אֲבָק רִיבִית מִשּׁוּם דְּיֻכַּל לֹמֵר שְׁקוּל טִיבוּתָהּ וְשִׁדְלָא אַחֲזִינְרָא דָּאֵם הָיוּ הַמְּעוֹת אֶצְלֵי הֵיטִי יְכוּל לְקַנּוֹת בְּהֵינּוּ וְשִׁילֵי אֲבָל כְּשִׁלְמָא יַצָּא הַשַּׁעֵר הָיָה אֲבָק רִיבִית וְהַמוֹכֵר נוֹתֵן אֲבָק רִיבִית אִין הַמִּקְחָ בְּטַל אֶלָּא אִם הַלּוֹקֵחַ רוֹצֵה לְקַבֵּל כְּפִי שַׁעֵר הַיְתֵקֵר אִין הַמוֹכֵר יְכוּל לְחַזֹּר אֲבָל הַלּוֹקֵחַ יֻכַּל לְחַזֹּר כִּי מִתְחִילָה לֹא יָרַד אֲדַעַתָּה דְּהֵכִי מֵאֵן דְּמַסִּיק ד' זִוְזֵי דְּרִיבִיתָא מִחֲבַרְנֵי וְיִהְיֶה לֵיהּ גְּלִימָא בְּגוֹנְיָהּ כִּי מִפְּקִינֵן מִיְנֵיהּ ד' מִפְּקִינֵן מִיְנֵיהּ גְּלִימָא לָא מִפְּקִינֵן מִיְנֵיהּ רַבָּא אָמַר גְּלִימָא מִפְּקִינֵן מִיְנֵיהּ מֵאִי טַעַמָא כִּי הֵיכִי דְלָא לִימָא גְּלִימָא דְּמַכְסֵי וְקֵאִי גְּלִימָא דְּרִיבוֹת' הִיא וְכַתֵּב הֲרָא"ש מִשְׁמַע דְּוִנְקָא מִשּׁוּם דְלָא לִימְרוּ גְּלִימָא דְּמַכְסֵי דְּרִיבְנֹתָא הוּא דְּמִתְדַרְיֵין לִיהּ הָא לֹא הֵכִי הַמִּקְחָ קִיָּים וְלֹא אָמְרִינֵן כִּינֵן דְּנַעֲשֶׂה בְּאִסּוּר נִתְבַטֵּל הַמִּקְחָ מִכָּאֵן פִּסְק רַבִּינוּ הֵאִי בְּתִשּׁוּבָה דְּהֵיכָא דְּאִיפָא אִיסּוּרָא בְּזַבִּינָא דְּאוּסִיף בְּדָמִים מִשּׁוּם אָגַר נָטַר אוּ פוֹסֵק עַל הַפְּירוֹת עַד שְׁלֹא יַצָּא הַשַּׁעֵר וְנִתְקַיְּמִים הַמִּקְחָ בְּקִנְיָן וְלֹא נִתְיַקֵּר הַשַּׁעֵר הַמִּקְחָ קִיָּים וְאִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל הַמִּקְחָ בְּשִׁבִיל שְׁנַעֲשֶׂה בְּאִסּוּר עַכ"ל הֵנָּה בְּרוּר הַדְּבָר מַה שְׁכַתֵּב וְלֹא נִתְיַקֵּר הַשַּׁעֵר מִיְלִתָּא פְּסִיקְתָּא נִקְטַט דְּהֵינּוּ אִם פִּסְק קוֹדֵם שְׁיַצָּא הַשַּׁעֵר בְּעֶשְׂרָה אָף שְׁנַעֲשֶׂה בְּאִסּוּר מ"מ כִּי לֹא נִתְיַקֵּר הַשַּׁעֵר וְיַצָּא הַשַּׁעֵר בְּעֶשְׂרָה לֹא יֻכַּל שׁוּם אֶחָד לְבַטֵּל הַמִּקְחָ אֲבָלֵי נִתְיַקֵּר הַשַּׁעֵר א"כ אִין לוֹ הַתִּיר אֶלָּא שְׁקִיבֵּל הַלּוֹקֵחַ בְּשַׁעַת הַיְתֵקֵר אוּ תְלוּי בְּדַעַת הַלּוֹקֵחַ אִם הַלּוֹקֵחַ רוֹצֵה לְקַבֵּל בְּשַׁעַת הַיְתֵקֵר אִין הַמוֹכֵר יְכוּל לְחַזֹּר אָף שְׁנַעֲשֶׂה מִתְחִילָה בְּאִסּוּר אֲבָל הַלּוֹקֵחַ יֻכַּל לְחַזֹּר בּוֹ וּלְכַף נִקְטַט מִיְלִתָּא דְּפְסִיקְתָּהּ' כְּשִׁלְמָא נִתְיַקֵּר הַשַּׁעֵר הַמִּקְחָ קִיָּים וְאִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל הַמִּקְחָ ר"ל שׁוּם אֶחָד מֵהֶם וַעַכ"פ אָף בְּנִתְיַקֵּר הַשַּׁעֵר אִם הַלּוֹקֵחַ רוֹצֵה כְּשַׁעַת הַיְתֵקֵר הַמִּקְחָ קִיָּים וְאִין הַמוֹכֵר יֻכַּל לְחַזֹּר בּוֹ וְכֵן כְּתֵב רַבִּי הַב"י וְהֵבִיא בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי הַרְשֵׁב"א וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְכַתְּבוּ תַּלְמִידֵי הַרְשֵׁב"א וְכֵן כְּתֵב רַבִּינוּ הֵאִי בְּתִשּׁוּבָה דְּהֵיכָא דְּאִית בֵּיהּ אִיסּוּרָא דְּאוּסִיף בְּדָמִים מִשּׁוּם אָגַר נָטַר לִי לֹא בְּטָלִין זַבִּינָא אֶלָּא קִיָּיִן בֵּין עַל הַלּוֹקֵחַ וּבֵין עַל הַמוֹכֵר וּמִיְהוּ הַלּוֹקֵחַ וְדֵאִי יֻכַּל לְחַזֹּר בּוֹ שְׁלֹא לִיתֵן בְּהוֹן כְּשַׁעֵר הַיְתֵקֵר שְׁהֵרִי לֹא לְכַף יָרַד שְׁמִתְחִילָה כְּשַׁעֵר הַזּוֹל פִּסְק עִמּוֹ וְזֶה פְּשׁוּט עַכ"ל וְדַבְרֵי הֲרָא"ש אֶפְשֵׁר לְפָרְשֵׁם כֵּן שְׁמָה שְׁכַתֵּב וְאִין יְכוּל לְבַטֵּל הַמִּקְחָ בְּשִׁבִיל שְׁנַעֲשֶׂה בְּאִסּוּר לֹא קֵאִי אֶלָּא אִם מוֹכֵר שְׁהוּא רוֹצֵה לְבַטֵּל הַמִּקְחָ וּשְׁנָא לְתַת יוֹתֵר וּבָא לְבַטֵּלוֹ לְגַמְרֵי מִטַּעַם שְׁנַעֲשֶׂה בְּאִסּוּר וְעָלִי דְּוִנְקָא הוּא דְּקֵאֵמַר דְּאִין יֻכַּל לְבַטֵּלוֹ דַּע"כ יִתֵּן לוֹ כְּשַׁעֵר שֶׁל הַיְתֵר אֲבָל הַלּוֹקֵחַ אִם יִרְצֶה יְחַזֹּר בּוֹ כִּינֵן שְׁאִינוּ נוֹטֵל כְּמוֹ שְׁהַתְנָה אִין לְכוּפּוֹ שְׁיִקְיִים הַמִּקְחָ וְיִטְוֹל בְּפָחוֹת אֲבָל רַבִּינוּ כְּתֵב דְּאִין אֶחָד מֵהֶם יְכוּל לֹמֵר הַמִּקְחָ בְּטַל עַכ"ל הַב"י הֶעֱמַקְתִּי כֹּל זֶה לְפָרֵשׁ ע"כ הָא דְּהֵבִיא בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי הַרְשֵׁב"א שְׁכַתְּבוּ

בַּשֵּׁם רַבֵּינוּ הַאִי לֹא הֶעֱתִיקוּ אֶלָּא רִישׁ דְּבַרֵּי רַבֵּינוּ הַאִי וְסִמְכוּ גַם עַל מַה שֶּׁפָּתַב אוֹ פֶּסֶק
עַל הַפִּירוֹת עַד שְׁלֹא יֵצֵא הַשֹּׁעַר דְּלֹא בְּטָלִינוּ זְבִינָא בֵּין עַל הַלּוּקָח וּבֵין עַל הַמּוֹכֵר ר"ל
אִם הוֹסִיף עַל שׁוֹי' הַמְּקַח בְּשִׁבִיל הַקְּדָמוֹת מַעוֹת אִם רוּצָה הַמּוֹכֵר כְּשֶׁקִּיבֵל מִמֶּנּוּ כְּשֶׁעַר
שֶׁהִי בְּזִמּוֹן שֶׁקִּנָּה בַּעֲשָׂרָה מְחֻנֵּב הַלּוּקָח לְקַבֵּל בַּעֲשָׂרָה וְלֹא יוּכַל לְחַזֵּר וּכְמוֹ כֵּן בְּפוֹסֵק
עַד שְׁלֹא יֵצֵא הַשֹּׁעַר שֶׁהַמּוֹכֵר נוֹתֵן אֲבָק רִיבִית הַמְּקַח קִיָּים עַל הַמּוֹכֵר אִם הַלּוּקָח רוּצָה
לְקַבֵּל כְּשֶׁעַר הַיִּנְקָר וּלְקַדֵּי מִסִּיָּים שֶׁפִּיר וּמִיֵּהוּ הַלּוּקָח וּנְדָאֵי יוּכַל לְחַזֵּר בּוֹ כּוֹ' מִזֵּה רִאֲיָה
בְּרוּרָה לְדַבְּרֵי שֶׁקּוֹדֵם לְזֶה בְּכָל מְקַח שֶׁנַּעֲשָׂה בְּאִיסוּר אֶלָּא נִקֵּט רִישׁ דְּבַרֵּי רַב הַאִי וְהִ"ה
בְּפוֹסֵק קוֹדֵם שֶׁיֵּצֵא הַשֹּׁעַר וְתָמָה הַב"י עַל לִישְׁנֵי דְרַבֵּינוּ הַטוֹר שֶׁפָּתוּב וַיִּתֵּן כְּשֶׁעַר שֶׁל
הַיִּתֵּר דָּאִין אֶחָד מֵהֶם יוּכַל לְחַזֵּר א"כ בְּפֶסֶק קוֹדֵם שֶׁיֵּצֵא הַשֹּׁעַר יִתֵּן לוֹ כְּשֶׁעַר שֶׁל הַיִּתֵּר
דְּהֵינּוּ כְּשֶׁהוּא עֹכְשִׁין בְּיִנְקָר וְא"כ אִיךָ פָּתַב וְאִין אֶחָד מֵהֶם יוּכַל לְחַזֵּר מִשְׁמַע אִף הַלּוּקָח
וְזֶה שְׁלֹא בְּדִיקָדוּק דְּהַא הַלּוּקָח יוּכַל לְחַזֵּר כִּינּוּן שֶׁאִינוּ נוֹטֵל כְּפִי מַה שֶׁהִתְנָה וְלֹא תָמָה
אֶלָּא עַל לְשׁוֹן הַטוֹר אִף שֶׁלְעַנְיָן הַדִּין אֶפְשָׁר שֶׁגַם הַטוֹר מוֹדֵה דְּהַלּוּקָח יוּכַל לְחַזֵּר וְכֵן
פָּתַב הַטוֹר בְּרַמְזִים הַמְּקַח קִיָּים אִם לֹא נִתְיַקֵּר הַשֹּׁעַר מִשְׁמַע הָאִם אִם נִתְיַקֵּר הַשֹּׁעַר לֹא
אֶמְרִינוּ שֶׁהַמְּקַח קִיָּים וְנִפְלְאֵתִי עַל הַב"ח שֶׁפָּתַב הָאִי דְכָתַב הָרֵא"ש וְלֹא נִתְיַקֵּר הַשֹּׁעַר
נִרְאֶה דְּטַעוֹת סוֹפֵר וצ"ל אֶפְיָלוּ נִתּוּקֵר הַשֹּׁעַר שׁוֹב מִצָּאֵתִי בְּסִפֵּר בְּדִק הַבֵּית וְנ"ל וְאֶפְשָׁר
שֶׁתִּיבַת וְלֹא הוּא שֶׁיִּבּוֹשׁ וְצָרִיךְ לְהַגִּיָּה וְלִכְתּוֹב וְנִתְיַקֵּר הַשֹּׁעַר דַּמ"ה מְעַרְעֵר הַמּוֹכֵר
לוֹמֵר שֶׁהוּא רִיבִית דָּאלוֹ לֹא נִתְיַקֵּר הַשֹּׁעַר לֹא הִיָּה מְעַרְעֵר שֶׁהָרִי אִין פָּאן רִיבִית עַכ"ל
וְכַתַּב הַב"י עַל שֵׁם תַּלְמִידֵי הַרְשָׁב"א דְּהַמְּקַח שֶׁנַּעֲשָׂה בְּאִיסוּר הַמְּקַח קִיָּים בֵּין עַל הַלּוּקָח
וּבֵין עַל הַמּוֹכֵר וּמִיֵּהוּ הַלּוּקָח וְדָאֵי יוּכַל לְחַזֵּר בּוֹ שֶׁהָרִי לֹא לְקַדֵּי יָרֵד שֶׁמִּתְחַלְּלָה כְּשֶׁעַר
הַזּוֹל פֶּסֶק עִמּוֹ עַכ"ל וְכֵן פֶּסֶקוֹ בַּש"ע וְרַצּוֹנוֹ לוֹמֵר דַּאֲע"פ דָּאִין אֶחָד מֵהֶם יוּכַל לְחַזֵּר
בּוֹ הֵינּוּ דְצָרִיךְ לְשַׁלֵּם כְּפִי הַשֹּׁעַר שֶׁיֵּצֵא לְאַחַר שֶׁפֶּסֶקוֹ בְּנִיָּהֵם וְאִין הַלּוּקָח יוּכַל לוֹמֵר
אִינְנִי מְשַׁלֵּם אֶלָּא כְּפִי הַפְּסִיקָה שֶׁהִיָּה קוֹדֵם שֶׁיֵּצֵא הַשֹּׁעַר שֶׁהִיָּה בְּזוֹל יוֹתֵר אֲבָל אִם הַמּוֹכֵר
אִינוּ רוּצָה אֶלָּא כְּפִי שֶׁעַר הַיִּנְקָר שֶׁיְהִי בְּשִׁשָּׁה חֲדָשִׁים שֶׁקִּבְעוּ עִמּוֹ שֶׁיַּעֲמוּד לוֹ הַפִּירוֹת
בְּאוֹתוֹ זְמַן וּנְדָאֵי יוּכַל לְחַזֵּר בּוֹ הַלּוּקָח שֶׁהָרִי לֹא לְקַדֵּי יָרֵד וְהַב"י הֵבִין דְּרַצּוֹנוֹ לוֹמֵר
שֶׁהַלּוּקָח יוּכַל לְחַזֵּר בּוֹ לְגַמְרֵי דְכָתוּב עוֹד שֶׁדְּבַרֵּי הָרֵא"ש יֵשׁ לְפָרֵשׁ כֵּן אֲבָל רַבֵּינוּ פָּתַב
דָּאִין אֶחָד מֵהֶם יוּכַל לוֹמֵר דְּהַמְּקַח בְּטַל עַכ"ל וְכִי נִיָּים מֵר אֶמֶר לְהֵדָא מִיִּלְתָּא שֶׁהָרִי גַם
תַּלְמִידֵי הַרְשָׁב"א פָּתְבוּ כְּמוֹ רַבֵּינוּ דְּהַמְּקַח קִיָּים בֵּין עַל הַלּוּקָח וּבֵין עַל הַמּוֹכֵר אֶלָּא וּנְדָאֵי
כְּדַפְרִישִׁית כֶּף הוּא הֶאֱמַת וְאִין מִי שֶׁחֹלַק עֲלֵיהֶם וְשֶׁאֲרִי לִי מְאֲרִי לְמַהֲרִי"ךְ בְּמַה שֶׁפָּתַב
כָּאן דְּבָרִים שְׁלֹא בְּמִשְׁפָּט עַכ"ל הַב"ח: וְנוֹרְאוֹת נִפְלְאֵתִי עַל הַב"ח מַה רָאָה לְחַלּוֹק בֵּין
הַפְּרָקִים וְלִתְלוֹת בּוֹקֵי סְרִיקֵי בְּמֶרֶן הַב"י לוֹמֵר כַּד נִיָּים אֶמֶר לְהֵדָא מִיִּלְתָּא דְּלַדְבְּרֵי הַב"ח
קָשָׁה מַה לִּי אִם אִין אֲנִי יוּכָלִים לְכַוֵּן לְלוּקָח שֶׁיִּקְבֵּל כְּפִי שֶׁיְהִי הַשֹּׁעַר אַחַר ו' חֲדָשִׁים
מִשׁוּם דְּלֹא יָרֵד עַל דַּעַת כֵּן א"כ כְּשֶׁיֵּצֵא הַשֹּׁעַר מִיָּד אַחַר הַפְּסִיקָה נִמְי יוּכַל לוֹמֵר לֹא לְקַדֵּי
יָרֵדְתִּי וּמִתְחַלְּלָה כְּשֶׁעַר הַזּוֹל פֶּסֶקְתִּי עִמָּךְ וְעוֹד שֶׁפָּתַב שֶׁנִּרְאֶה לוֹ לְהַגִּיָּה בְּדַבְּרֵי הָרֵא"ש
וְנִתְיַקֵּר הַשֹּׁעַר וְהוֹלֵךְ וְסוֹבֵב עַל סִבְרָתוֹ שֶׁאֶפְיָלוּ נִתְיַקֵּר הַשֹּׁעַר אַחַר הַפְּסִיקָה מְחֻנֵּב הַלּוּקָח
לְקַבֵּל וְזֶה לֹא עָלָה עַל דַּעַת הָרֵא"ש וְכִבֵּר פָּתְבָנוּ שֶׁהָרֵא"ש מִיִּלְתָּא דְּפִסִּיקָתָא נִקֵּט וְלֹא
נִתְיַקֵּר הַשֹּׁעַר וְאִין רִאֲיָה מִמָּה שֶׁמִּצָּא בְּבִדְקָה הַבֵּית שֶׁפָּתַב בְּדָרָךְ אֶפְשָׁרִי מִשׁוּם (דְּלַדַּעַת
הַב"י מוֹדֵה הָרֵא"ש אִף בְּנִתְיַקֵּר אִם הַלּוּקָח רוּצָה אִין הַמּוֹכֵר יוּכַל לְחַזֵּר בּוֹ וְגַם מַה
שֶׁפָּתְבוּ תַּלְמִידֵי הַרְשָׁב"א דְּהַמְּקַח קִיָּים בֵּין עַל הַלּוּקָח וּבֵין עַל הַמּוֹכֵר הֵינּוּ שֶׁקָּאֵי עַל

פסק רב האי במקח שנעשה באיסור הן מצד הלוקח שהלוקח נותן אבק ריבית שהוסיף בשונו' המקח בשביל המתנת המעות ואז כשנותן לו כשער היתר בשעה שקנה אין הלוקח יוכל לחזור ואם נעשה האיסור שפסק קודם שיצא השער שאז נותן המוכר אבק ריבית בשביל הקדמת המעות שקיבל נותן לו בזול אם רוצה הלוקח לקבל כשער היתר דהיינו בין קר אין המוכר יוכל לחזור בו ונפלאתי על הב"ח שחישב להרב מוהרי"ך ולהב"י פטועים בדבר משפט ולפי דברינו הדברים ברורים פשמש דלעולם הלוקח יכול לחזור אם נתקרה השער אף לאחר הפסיקה מיד וכן משמע בעיר שושן ולא מצאת להב"ח חבר בדבר זה וגדולה מזו נראה לי דאפילו אם הוסיף בשונו' המקח בשביל המתנת המעות שמתחייב ליתן לו כשער של היתר היינו אם רוצה המוכר אבל אם המוכר אינו רוצה ואמר אדעת' דהכי לא מכתתי לה אינו יכול הלוקח לכופו לקיים המקח ויכול לחזור אם המקח עדיין בעין ואף שהסמ"ע לא כתב פן מ"מ מצאתי און לי בהרמב"ם בפ"ח מהלכות מלנה ולנה ונ"ל אסור להרבות על המכר פיצד המוכר לחבירו קרקע או מטלטלים ואמר לו אם מעשיו תתן לי הדמים הרי הן כשלה במאה ואם עד זמן פלוני הרי הן שלך בעשרים ומאה הרי זה אבק ריבית כשיתבענו בדין אינו חייב ליתן אלא מה שהי' שנה בשעת המכר או יחזור ממפרו מידו אם היה קיום וכתב הלחם משנה ונ"ל או יחזיר ממפרו יש להסתפק במי תלוי הבחירה אם המכר קיים אם במוכר דווקא או בלוקח דווקא או בכל אחד משניהם להחזיר המעות או המקח ונראה דיותר תלוי במוכר מפני שאינו נותן מה שהתנה עמו וא"ת לקמן כתב רבינו ונ"ל מי שהיה נושה בחבירו ארבע מנים ונתן לו חפץ וכו' דאע"פ דהחפץ נותן לו בתורת ריבית המקח קיים אם אינו דבר מסוים והכי אמאי קאמר יחזיר וי"ל דשאני הכא דלא נתקיים תנאו דהוא אמר אם מכאן ועד זמן פלוני במאה ועשרים ואינו נותן לו מה שהתנה עמו משא"כ בחפץ דלקמן עכ"ל הרי להדי' דאף המוכר יוכל לחזור בו אם אינו נותן לו כפי תנאו אלא דנפקא מיניה אם המוכר רוצה ליתן כשער הזול אין הלוקח יכול לחזור בשביל שנעשה באיסור וכן אם פסק עד שלא יצא השער נותן לו כשער היתר בין קר אין המוכר יכול לבטל אבל הלוקח יוכל לומר אין רצוני בזה פי לא ירדתי לכה מתחילה כל זה ברור לדעתי כשמש בצדקרים.

והנה בדבר היתר יצא השער העלו הפוסקים בי"ד סי' קע"ה דהלכה כר' יוחנן דאמר אין פוסקין על שער של עיירות משום דלא קביעי תרעייהו פלומר שלפי השעה השער משתנה אלא על השער של כרפין דוקא הוא שפוסקין שהשער שלהם קיים ונמשך זמן מרובה ומשיצא השער פוסקין דאמרינו בדר' ס"ג מאי טעמא דאמרי רבנן יצא השער פוסקין אע"פ שאין לו דאמר ליה שקיל טיבותה ושדי אחיזרי מאי אהניתי לי אי הוי לי זוזי בידי הוי מזבנינא בהיני ושילי בזולא פלומר דחשבינן כאלו המוכר קנה מיד התבואה בדמי הלוקח וזכה בה הלוקח וכשנתקרה ברשותו נתקרה כיון שאין דרוך הלואה אלא דרוך מקח ונלמד מזה היכי דלא נתן לו הלוקח כל המעות דרוך משל שנעשה עמו מקח על מאה זוג עורות ולא נתן לו אלא כמו חמשים עורות א"כ י"ל דלא היה לו מעות ונקבע המקח באיסור שבשביל סך מעות שנתן לו מוזיל גביה ליתן לו כל העורות בסך זה שיצא השער אף אם יתקרו נמצא דאינו חייב ליתן לו אלא כשער היתר דהיינו כשער היוקר אם רוצה הלוקח לקבל אבל אם אינו רוצה יוכל לחזור בו והמוכר אינו חייב ליתן לו

כשער הזול אלא לפי המעות שקיבל אבל מה שלא קיבל פינו דהוי אבך ריבית לא מחייבין ליה ליתן דלפי שלא היו העורות ברשותו בשעת מקח נמצא אם אחד עשה מקח על י"ש או על שאר סחורות כגון שענה וחלב ודבש ודומיהן אם הנה לו אותו סחורה בביתו והתחייב לו ליתן משך שנה תמימה המדה בכף וכף או אף אם לא הנה לו ברשותו אלא שצריך לקנות מאחרים הסחורה ההיא מ"מ אם נתקיים בקנין באופן המועיל לקנות על ידו דבר שאינו ברשותו דהיינו כגון שמחייב עצמו דאף דאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו מ"מ יוכל לחייב עצמו ואם אח"כ נתקח השער מחייב ליתן לו כפי מה שפסק עמו בזול: ועדיין צריכין אנו לאפרורי מקור מוציא דין מוכר דבר שאינו ברשותו דאיתא בפ' המוכר את הבית ארעא ודיקלא אני מוכר לה חזינן אי אית ליה דיקלא יחייב ליה תרי דיקלא ואי לא זבין ליה תרי דיקלא וכתב פרי"ף ישן ונ"ל מהא שמעינן מאן דמזבין ליה לחברין מידי דשכיח למזבן אע"ג דליתא להווא מידי ברשותו מחייב למזבן ולמיתן ליה וקימ"ל נמי פוסקין על שער שבשוק אע"ג שאין לו ומניא נמי בתוספתא המוכר פירות לחבירו בחזקת שיש לו ונמצא שאין לו לאו כל הימנו לאבד זכותי של זה עכ"ל אבל בהלכות הרי"ף שלפנינו גרסינן הכי ונ"ל ואיפא מאן דשמיע ליה מהאי מימרא דמאן דמזבין לחברין מידי דשכיח למזבן אע"ג דליתא להווא מידי ברשותו מחייב למזבן ולמיתן ליה ואנן לא סבירי לן הכי דכל מידי דלאו ברשותו דבר שלא בא לעולם הוא והא דאמר הקא דזבין ליה תרי דיקלא לא חייבא מחייבין ליה למזבן תרי דיקלא דדבר שלא בא לעולם הוא אלא רשות יחייב למזבן ליה תרי דיקלא וכן פי' הרא"ש והא דאמר למזבן ליה תרי דיקלא פי' כדי לעמוד בדפורו וכתב הטור ח"מ סי' ר"ט ונ"ל כתב בעל העיטור דלא חייב דבר שלא בא לעולם אלא כגון פירות האילן וכיוצא בו ששניהם יודעים ומתנין בדבר שלא בא לעולם אבל אם המוכר מתנה בדבר שבא לעולם אלא שאינו ברשותו חייב לקיים תנאו שעל מנת פן נתן לו הלוקח מעותיו ואין דעת א"א הרא"ש פן עכ"ל: וראיתי שהרב הב"י כתב בסי' רי"א על מה שכתב הטור בשם הרמב"ם ונ"ל הפוסק על שער שבשוק ולא הנה לו מאותו מין שפסקו חייב המוכר לקנות וליתן ללוקח מה שפסק ואם חזר עומד במי שפרע וכתב הב"י בשם תשובת רבינו גיסי' גאון שאם ראובן מכר חטים לשמעון בדינר וקנו מידו וקיבל הדמים ולאחר זמן תבעו ונמצא שלא הנה לו חטים בשעת קנין חייב להעמיד לו מקחו אפילו נתקרו דתניא בתוספתא דב"מ פ"ד המוכר לחבירו בחזקת שיש לו ונמצא שאין לו לאו כל הימנו לאבד זכותו של זה וכתב הב"י אע"פ שהביא ראיה רבינו גיסי' מהתוספתא זו הוא לומר דבר שבא לעולם אלא שאינו ברשותו יכול להקנות והרמב"ם לא ס"ל הכי כמבואר בדבריו בפ' כ"ד מהלכות מכירה גבי האומר לחבירו קרקע ודקלים אני מוכר לה מ"מ אפשר שמהתוספתא למד הרמב"ם דין זה ומפרש אותו תוספתא כשפסק על שער שבשוק שפכר יצא השער החטים בשוק דאז קנה דהוי כאלו יש ברשותו וכדתנן באיזה נשך יצא השער פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה אע"ג דהאי לגבי ריבית מיתני גלינן מיניה לענין מקח וממכר כדי לקיים דברי התוספתא אבל כשפסק בדבר שלא יצא השער בשוק הוי כדבר שלא בא לעולם ולא קנה ולא הבנתי דברי הרב המגיד שכתב על לשון זה שכתב הרמב"ם זה מבואר ריש פירק איזהו נשך עכ"ל ומאחר שלא הזכיר דברי התוספתא ליכא לאתויי ההיא דאיזהו נשך דאתמר לענין איסור ריבית

למילך מיניה לענגן קיום מקח עכ"ל: וגם הב"ח כתב וז"ל והקשה הב"י דפרק א"נ אינו שנויה אלא לענגן איסור ריבית מנין לו ללמוד משם לענגן קיום מקח עכ"ל ולכאורה אין טעם לחלק בין איסור ריבית לקיום המקח אלא פינו דלית ביה משום איסור ריבית מטעם כל שפסק על שער שבשוק חשיב פיש לו ברשותו של מוכר אף לענגן קיום המקח חשיב פיש לו ברשותו ואפשר נמי דכל שפן הוא פינו דאפילו לגבי איסור חמור חשיב יש לו ברשותו כל שפן לגבי ממונא הקל מיהו נראה דשפיר קאמר הב"י דשפא דווקא גבי איסור ריבית דרבנן כי הך דהוי כמקח וממכר אין להחמיר ביצא השער אבל לענגן קיום המקח דנימא דהמקח קיים דמעוה קונות פשיצא השער דברי תורה ואם חוזר בו עומד במי שפרע מנא לן עכ"ל הב"ח: ומה מאוד נפלאתי על הנה ארנונותא דביקשו לדעת מוציא ומוכא דינו דהרמב"ם והוא ש"ס ערוף אף לענגן קיום המקח דהא בפ' א"נ דף ע"ב תנן אין פוסקין על הפירות עד שייצא השער יצא השער פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה וקתני בספא ופוסק עמו כשער הגבוה ר' יהודה אומר אע"פ שלא פסק עמו כשער הגבוה יוכל לומר או תן לי כזה או לי את מעותי ופירש"י ופוסק עמו כשער הגבוה אם יפחות השער ממה שהוא עכשיו תתן לי כשער הזול שער הגבוה היינו בזול שנותנים פירות הרבה בדמים מעוטים ואיתא שם בגמ' דף ע"ד ע"ב האי גבירא דיהיב זוזי לנדוניא דבי חמוהי לסוף זל נדוניא אתי לקמיה דרב פפא אמר ליה אי פסקית עמו כשער הגבוה שקיל כדשפתא ואי לא שקיל כדמעיקרא אמרו ליה רבנן לרב פפא ואי לא שקיל כדמעיקרא מעות ניהו ומעות לא קני אמר להו אנא נמי לקבולי עליה מי שפרע קאמינא אי פסוק כשער הגבוה מוכר קא הדר ביה מקבל עליו מוכר אי לא פסיק לוקח כי הדר מקבל עליו לוקח מי שפרע ופרשו כל המפרשים דארישא קאי איצא השער אע"פ שאין לזה יש לזה ומדפרישי בריש אינה נשף רבה ור"י דאמרי תרנוניהו מ"ט אמרי רבנן פוסקין על שער שבשוק ואע"פ שאין לו דאמר ליה שקלי טיבותה ושדי אחורי מאי אהנית לי אי הוי לי זוזי בידי הוי מזבניא בהינא ושילי בזולא וחשבינן פאלו המוכר קנה מיז התבואה וכשנתיקרה ברשות לוקח נתיקרה ואם המוכר רוצה לקיים המקח אין פאן ריבית ואם חוזר מקבל מי שפרע וכן אם זל ולא פסיק לוקח קא הדר מקבל עליו לוקח מי שפרע וכן פסק בטור יו"ד סי' קע"ה וכתב הב"י ודינים הללו אע"ג דלא שייכי לענגן ריבית משום דדינא פוסק על השער ניהו ובגמרא נמי מתני גבי אהדדי נגרר קלמסו אחר הגמרא וכתבן פאן עכ"ל הרי להדיא דאף לענגן קיום מקח מיתנו דאם יצא השער מקבל מי שפרע וזה דווקא אם יצא השער אבל אם נעשה באיסור ולא נתקיים המקח בדרכי הקנאה אלא לענגן מי שפרע פינו שנעשה באיסור בטל לגמרי ואינו מקבל מי שפרע פן כתב הב"י בשם הרמב"ן אבל היכי דנעשה בהיתר ונתקיים המקח מחויב המוכר לקיים מקחו ואינו יכול לחזור ונפלאתי על הב"י והב"ח שכתבו שליכא למילוף מההיא דא"נ דמיתני לענגן איסור ריבית וליכא למילוף מיניה לענגן קיום מקח ולפי מה שכתבנו ש"ס ערוף הוא דאם יצא השער מקבל מי שפרע מטעם דמעוה לא קני וכי היכי דבהוילוי ולא התנו לוקח מקבל מי שפרע ה"נ בנתיקרו מוכר מקבל מי שפרע ואם קנו בקנין גמור אזי כל אהדד לא יוכל לחזור ועל זה דן הר"ן שאם ראובן מכר כור חטים לשמעון בדינר וקנו מידו וקיבל הדמים ולאחר זמן תבעו ונמצא שלא הנה לו חטים בשעת הקנין חייב להעמיד לו מקחו אפילו נתיקר פינו שקיבל כל הדמים וקנו מידו אין

כָּאן אַבְק רִיבִית דְּבִינָא הַשְׁעַר מִיְיָרִי וְנִפְלְאֵתִי עַל הַבִּי שְׁפָתַי אַע"פ שֶׁהֵבִיא הָרִ"ן רְאִיָּה מִתּוֹסְפֵתָא זֹו לֹוֹמַר בְּדָבָר שְׂבָא לְעוֹלָם אֵלָא שְׂאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ יְכוּל לְהַקְנוֹת וְהֶרְמַב"ם לֹא סְבִירִי לִיָּה הֵכִי וְכו' מ"מ אֶפְשָׁר שְׂמִתּוֹסְפֵתָא זֹו לְמַד הֶרְמַב"ם דִּין זֶה וּמְפָרֵשׁ אוֹתָהּ תּוֹסְפֵתָא כְּשֶׁפֶסֶק עַל שְׁעַר שְׂבִישׁוּק שְׂפָכָר יֵצֵא הַשְׁעַר חֲטִיִּים בִּישׁוּק דְּאָז קְנָה מִשׁוּם דְּהוּי כְּאֵלוּ יֵשׁ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְנִפְלְאֵתִי דְכָשֵׁם שְׁלֵמַד בְּדַבְרֵי הֶרְמַב"ם כִּף גְּלַמַד בְּדַבְרֵי הָרִ"ן וְלֹא הִיָּה תְּשׁוּבַת הָרִ"ן לְיָדֵי אַבְל בְּפִירוּשׁ הָרִ"ן עַל ב"ב רִאִיתִי שְׁכַתַּב בְּהִדְיָא בְּדַבְרֵי הָרִא"שׁ וְנ"ל וְאִי לִית לִיָּה תְּרִי דִּיקְלָא לֹא מְצִי אִידָף לְחִיּוּבָא לְמַזְבֵּן לִיָּה דְּהָא אִין אָדָם מְקַנָּה דְּבָר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם הָרִי לְהִדְיָא אָף דְּאִיתָא בְּעוֹלָם אֵלָא שְׂאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ ס"ל לְהָרִ"ן דְּחֻשִׁיב בְּדָבָר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם וּכְדַבְרֵי הֶרְמַב"ם לְפִי סְבֵרַת הַבִּי וְהָרִ"ן גְּמִי מְפָרֵשׁ הַתּוֹסְפֵתָא בְּשִׁינָא הַשְׁעַר וּמְכַר לֹו בְּקִנְיָן מִיְיָרִי שְׂמַחְוִיב לְהַעֲמִיד לֹו כִּינּוּן שְׂיֵצֵא הַשְׁעַר הָנִי כְּמִי שְׁהִיָּה בְּרִשּׁוֹתוֹ וְקִנְיָן בְּקִנְיָן שְׂמַחְוִיב לְהַעֲמִיד לֹו אָף קִשְׁיָא לִי מֵאִי צָרִיף לְאַתּוּיָי רְאִיָּה מֵהָף תּוֹסְפֵתָא הִלּוּא ש"ס עָרוּף הוּא דָּאָם לֹא פְּסִיק עֲמוּ בְּשְׁעַר הַגְּבוּהָ וְהוּזַל לְוֹקַח מְקַבֵּל מִי שְׂפָרַע מְשֻׁמַע דְּוֹקָא מִשׁוּם דְּמַעוֹת אִינוּ קוֹנָה הָא אִם קָנוּ אוּ שְׂאָר מִיָּדֵי דְּנוֹהֲגִין לְקִנּוֹת בּוּ דְּרָף הַתְּגָרִי אִינוּ יְכוּל לְחַזֵּר וְכֵן פְּתַב דּוּדֵי הַשְּׂ"ף בְּהִדְיָא בִי"ד סִי' קַע"ה ס"ק י"ב וְנ"ל מְקַבֵּל מִי שְׂפָרַע הִיָּינוּ שְׂלֵא חֲיִיב עֲצָמוּ בְּקִנְיָן אַחַר כּו' מְשֻׁמַע אַבְל אִי חֲיִיב עֲצָמוּ בְּקִנְיָן אַחַר מְחֻוִיב הַלּוֹקַח לְקַבֵּל כְּשֶׁעַר שְׂפָסֶק וְאָף שְׁהוּזַל ה"ה בְּנִתְיָקְרוּ מְחֻוִיב הַמּוֹכֵר לִיתָן וְאֶפְשָׁר כִּינּוּ דְּלֹא גִזְפַר מְפִנְרֵשׁ בְּמִתְּנִיתָן וּפּוֹסֶק עֲמוּ כְּשֶׁעַר הַגְּבוּהָ שְׂאִין לֹו הַנּוֹכְרַח לְהֵבִיא רְאִיָּה מֵהָף דְּתּוֹסְפֵתָא שְׂמַחְוִיב בְּהִדְיָא שְׂלֵא הִיָּה לְמוֹכֵר: וְעַתָּה גְּבָאָר כֵּל חֲלָקִי הַדִּינִים בְּמַקַּח הַנְּ"ל אִם יֵצֵא הַשְׁעַר אָף שְׂלֵא הִיָּה לְמוֹכֵר בְּרִשּׁוֹתוֹ הָעוֹרוֹת אוּ הַחֲלָב אוּ הַשְּׁעֵנָה אוּ הַדְּבִשׁ אוּ הַתְּבוּאָה אוּ י"ש וְקָנוּ מִיָּדוּ דְּרָף שְׁנֵהֲגוּ לְקִנּוֹת דְּבָר שְׂאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ כְּגוֹן בְּלִשׁוֹן חֲיִיב וְנָתַן לֹו כֵּל דְּמִי הַמַּקַּח א"כ אִין אִין כְּאִין אִיסוּר אַבְק רִיבִית מִשׁוּם דְּחֻשְׁבִּינּוּ כְּאֵלוּ הֵם בְּרִשּׁוֹת לּוֹקַח א"כ בֵּין אִם הוּזַלוּ אַח"כ אִין הַלּוֹקַח יוֹכַל לְחַזֵּר וְאִם הוּקָרוּ אַח"כ אִין הַמּוֹכֵר יוֹכַל לְחַזֵּר כִּינּוּן שְׂקִיבֵל הַמַּעוֹת אוֹמַר לֹו הַלּוֹקַח שְׂקִילִי טִיבּוֹתָף וְשְׂדֵי אַחֲזִירִי אִי הִיָּה הַמַּעוֹת בְּיָדֵי הִיָּיתִי קוֹנָה כְּשֶׁעַר הַזּוּל אֲכֵן אִם לֹא נָתַן לֹו כֵּל דְּמִי הַמַּקַּח רַק נָתַן מְקַצָּת הַדָּמִים כְּפִי שְׁנוֹהֲגִין פֶּה הַסּוֹחֲרִי שְׁנוֹתְנִים עַל הַמַּקַּח מֵאָה ר"ט עַל מְנַת שְׂיָקִיבֵל מְמַנּוּ מְשֻׁף הַשְּׁנָה עוֹרוֹת וּמִשְׂאָ וּמִתָּן שֵׁל כֵּל הַשְּׁנָה עוֹלָה לְאַלְפָּה ר"ט וַיֵּשׁ בְּמַקַּח זֶה אִיסוּר אַבְק רִיבִית בְּשִׁבִיל מֵאָה ר"ט שְׂקִיבֵל מְקַבֵּל עָלָיו לְתַת כֵּל שְׁנָה כְּשֶׁעַר שֵׁל עַכְשָׁיו גְּמַצָּא דְּמַקַּח קִיָּים וְיִתָּן כְּשֶׁעַר הַהִיתָר אַבְל הַלּוֹקַח יוֹכַל לְחַזֵּר בּוּ וְאִם עֲשׂוּ קִנְיָן וְהַתְּחִיבָתָּ בְּאִנְפֵן הַמוֹעִיל וְלֹא נָתַן הַלּוֹקַח לְמוֹכֵר שׁוּם מַעוֹת רַק הַתְּחִיבּוֹת שְׂמַחְוִיב לְהַעֲמִיד לֹו מְשֻׁף שְׁנָה תְּמִימָה עוֹרוֹת אוּ שְׂאָר סְחוֹרָה הַנְּ"ל בְּכָף וְכָף וְכִמוּ כֵן קִיבֵל עָלָיו הַלּוֹקַח מְמַנּוּ עוֹרוֹת אוּ שְׂאָר סְחוֹרָה מְשֻׁף שְׁנָה תְּמִימָה חֲיִיב לְהַעֲמִיד לֹו הָעוֹרוֹת אָף אִם גְּתִיָּקְרוּ אִין הַמּוֹכֵר יוֹכַל לְחַזֵּר בּוּ וְכִמוּ כֵן אִם הוּזַלוּ אִין הַלּוֹקַח יוֹכַל לְחַזֵּר בּוּ אֲכֵן גְּרָאָה לִי אִם גְּתִיָּקְרוּ אוּ הוּזַלוּ כֵּל כֵּף עַד שְׁנִתְּאָנָה הַמּוֹכֵר אוּ הַלּוֹקַח שְׁתוֹת כִּינּוּן דְּלֹא הִיָּה לְמוֹכֵר בְּאוֹתוֹ עַת הַסְּחוֹרָה הִיא בְּרִשּׁוֹתוֹ אֵלָא שְׁהַתְּחִיבּוּ בְּאִנְפֵן הַמוֹעִיל כְּשִׁיָּהִי לֹו שְׂמַחְוִיב לְמַפְנֹר לֹו וְכִינּוּן שְׂעַכְשָׁיו יֵשׁ בְּמַקַּח הַזֶּה אוֹנָאָה חוֹזֵר אַע"ג דְּקִי"ל בְּסִי' רַכ"ז סְעִיף ט' דָּאָם גְּשְׁתַּנָּה הַשְּׁטֵר דְּאִינוּ יוֹכַל לְחַזֵּר הַתָּם מִיְיָרִי בְּמִטְלָטְלִים שְׁהֵם בְּעִין בְּשַׁעַת הַמְּכִירָה אַבְל בְּנִידוֹן שְׂלִפְנֵינוּ שְׂמַחְוִיב בְּמָה שְׂאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְהַתְּחִיבּוּ לְקִנּוֹת א"כ בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׂקוֹנָה יֵשׁ בּוּ אוֹנָאָה בְּשִׁלְמָא אִם נוֹתַן כֵּל הַמַּעוֹת עַל הַמַּקַּח חֻשְׁבִּינּוּ כְּאֵלוּ קְנָה מִיָּד לְפִי

סוף המעוות ואשתכח דכי אייקר ברשותו דלוקח אחיקר וצריף המוכר לקניי תנאו וכמו כן אם הונל ברשות לוקח הונל אבל היכי שלא נתן שום מעוות למוכר אלא עשו שטר התחייבות נהי דלא יוכלו לחזור דחשבינו פאלו הוי ברשותו וקנו בדרכי הקניה מ"מ עכשיו שנתאנה למה לא נדון בהם דין אונאה בשתות ובטיול מקח וביותר משתות: והיכא דלא יצא השער שהמקח נעשה באיסור יש צד מעליותא פשלא נתן המעוות דבנתן המעוות צריף ליתן פשעת היתר דהיינו פשער היקר א"כ אף אם לא נתאנה שתות יכול הלוקח לחזור שיאמר אדעתא דהכי לא ירדתי אלא אם רצה הלוקח לקבל פשעת היקר אין המוכר יכול לחזור אבל אם לא נתן למוכר מעוות והתקשרו עצמם באופן המועיל שיקבל משף שנה תמימה עורות או י"ש אף אם נתיקר רק שאין בו פדי אונאה מחויב המוכר ליתן פשעת הפסיקה וכמו כן אם הונל אין בו פדי אונאה מחויב הלוקח לקבל פשעת הפסיקה אכן צריכין אנו לדעת מה נקרא יצא השער פיון דאנו פסקינן כר' יוחנן דאין פוסקין על שער של עיירות משום דלא קביעי תרעייהו אלא על שער של מדינה ובתבואה ניקח דידועים שער של מדינה אבל בעורות אינו ידוע שער המדינה כי כל אהד קונה כפי אשר ימצא ידו ובעורות גופא יש קלים במשקל ויש כבדים במשקל וכמו כן בי"ש אין השער ידוע וקבוע והכל לפי הטעם והמראה ואף שרמ"א בי"ד סי' קע"ה כתב דיש אומרים על שער של עיירות ויש להקל באיסור דרבנן מ"מ לענין קיום המקח יכול לומר קים לי פה דעה ראשונה שהם רוב הפוסקים דסבירי להו דאין פוסקין על שער של עיירות וא"כ מתחילה נעשה באיסור ואם נתיקר אח"כ צריף לקבל פשעת היקר אף הלוקח רשאי לחזור אנו נראה מה שנהגו במדינותינו שעושיין מקח עם הסוחרים על העורות ואותן הסוחרים יהודים עושין על סמך מקח זה מקח עם קצבים פותי' על משף שנה תמימה וביני לביני הונלו העורות ובדיניהם מחויב לקבל הלוקח כפי שטר התחייבות שבניהם אף אם הונלו וכיון דעל פי הלוקח עושה המוכר מקח עם הכותי' חייב הלוקח ישראל לקבל מידו מידי דהוי אם אמר שמעון לראובן לקנות לו סחורה ידוע דאין המשלם יכול לחזור בו אפילו קונה שמעון במעוות עצמו פדאיתא בח"מ סי' קפ"ג א"כ ה"כ נמי דכונותי' וחייב הלוקח ישראל לקבל באותו פסיק' וקציצה שקצץ עם המוכר הואיל והמוכר לו עושה ע"פ מקח עם כותיים ואפילו הונל הרבה יותר מכדי אונאה הנראה לפי עניות דעתי פתבתי וה' יורני בדרך האמת: שאלה ט נשאלתי הא דפי' רש"י בחומש פ' בהעלותה מי יאכלנו בשר וכי לא ה"ה להם בשר הלא כבר נאמר גם ערב רב עלה עמהם וצאן ובקר וא"ת אוכלם והלא בכניסתו לארץ נאמר מקנה רב ה"ה לבני ראובן ושאל השואל דילמא זה ה"ה לאחר שפכשו ארץ סיחון ועוג וה"ה שם שלל גדול מן הבהמות תשובה דמשמע דה"ה להם כבר וכן משמע מש"ס דפ"ק דבכורות דף ד' ע"ב דפריף הש"ס דילמא לא הוי נפוישי להו בהמות ומשני לא ס"ד דכתיב ומקנה רב ה"ה לבני ראובן וזה ה"ה במנין ראשון בשנה שניה שפטרו בהמות לויים לבהמות ישראל ש"מ הא דקאמר ומקנה רב משמע מקודם ה"ה להם וק"ל: שאלה י הא דאיתא בא"ח סי' רי"א ס"ד פל הקודם בפסוק ארץ חטה ושעורה קודם לברכה וארץ בתרא הפסיק ענין וכל הסמוך לו חשוב מהמאחר ממנו לארץ קמא הלכך תמרים קודמים לענבים שנה שני לארץ בתרא וזה שלשי לארץ קמא ובטור כתב הילכך זית קודם לשעורה ואם אמנם שדין זה מוסכם מפל הפוסקים קדמאי ובתראי ומ"מ אומר אני תורה היא וללמוד אני

צָרִיף דָּקָא אֵיתָא בַּגְמ' דְּבְרָכוֹת דִּף מ"א ע"ב רב חסדא ורב הַמְנוּנָא הוּי יְתִבִי בְּסַעוּדָתָא אֵינִיתוּ לְקַמְיָהוּ תַמְרֵי וְרִימוּנֵי שְׁקִיל רב הַמְנוּנָא וּבְרִיף אֲתַמְרָא בְּרִישָׁא אָמַר לִיה רב חסדא לֹא סָבִיר לִיה לְמַר הָא דְאָמַר רב יוֹסֵף וְאִי תִימָא רב יִצְחָק כָּל הַמְּוֹקְדָם בְּפִסּוּק זֶה מְוֹקְדָם לְבִרְכָה אָמַר לִיה זֶה שְׁנֵי לְאֶרֶץ וְזֶה חֲמִשֵּׁי לְאֶרֶץ וּמְקֻשִׁין הַעוֹלָם דְּלִפִּי פִסּוּק הַש"ע לִישְׁתַּנּוּק מֵאֶרֶץ בְּתַרָא וְלִיְכַתְּבוּב אֶרֶץ חֲטָה וְזִית לְשַׁעוּרָה וּשְׁעוּרָה וּדְבָשׁ וְגַפְּן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן וּמְמִילָא יְדַעִינוּ דְּחִיטָה קוֹדֶמֶת לְזִית וְזִית לְשַׁעוּרָה וּשְׁעוּרָה קוֹדֶם לְדְבָשׁ וּדְבָשׁ קוֹדֶם לְגַפְּן וְגַפְּן קוֹדֶם לְתְאֵנָה וּתְאֵנָה קוֹדֶם לְרִימוֹן וּמְפִנֵי קוֹשִׁיא זֹו נִרְאָה לֹוֹמַר דְּשְׁנֵי לְאֶרֶץ קָמָא דְּהֵינּוּ שְׁעוּרָה שְׁנֵיהּ לְזִית שְׁהוּא רֵאשׁוֹן לְאֶרֶץ בְּתַרָא וְאִין לְאַחַר מַעְלָה יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ דָּאֵם זִית רֵאשׁוֹן לְאֶרֶץ בְּתַרָא מ"מ יֵשׁ לְשַׁעוּרָה מַעְלָה שְׁנַכְתְּבָה בְּאֶרֶץ קָמָא וְה"ה בְּגַפְּן וּדְבָשׁ דְּשְׁנֵיהֶם שְׁוִים וְלֹא עֲדִיף אֶחָד מִחֲבִירוֹ וְעַל אֵיזָה שְׁיִרְצָה יְבָרַף וְלֹא אָמַר רב הַמְנוּנָא אֲלֵא דְזֶה שְׁנֵי לְאֶרֶץ וְזֶה חֲמִשֵּׁי לְאֶרֶץ וְלְכַף עֲדִיף לְבָרַף עַל הַתְּמָרִי' הוּא הַדִּין תְּאֵנִים וְתְמָרִים דְּתְאֵנִים שְׁהוּא רְבִיעֵי לְאֶרֶץ גְּרוּעַ מִחֲמָרִים שְׁהוּא שְׁנֵי לְאֶרֶץ בְּתַרָא אֲבָל תְּמָרִים נִגְדַּ גַּפְּן וְכֹן זִית נִגְדַּ שְׁעוּרִים לֹא עֲדִיף חַד מִחֲבִרָנִי וְדוּמָה לְזֶה מְצִינוּ בְּמִנְחוֹת פָּרָק ח' מְשָׁנָה ד' שְׁלֹשָׁה זְתִים וּבְהֵן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שְׁמָנִים וְקָא חֲשִׁיב הָרֵאשׁוֹן שְׁבַרֵאשׁוֹן אִין לְמַעְלָה מִמְּנוּ הַשְּׁנֵי שְׁבַרֵאשׁוֹן וְהָרֵאשׁוֹן שְׁבַרֵאשׁוֹן וְהַשְּׁנֵי שְׁבַרֵאשׁוֹן שְׁוִין אִם כֹּן ה"נ דְּכֹונְתִיהּ וּלְפִי זֶה נִיחָא דְאִיצְטְרַף לְהַפְסִיק בְּאֶרֶץ בְּתַרָא דְאִי הִיָּה כְּתוּב אֶרֶץ חֲטָה וְזִית וּשְׁעוּרָה דְבָשׁ וְגַפְּן ה"א דְּזִית עֲדִיף מִשְׁעוּרָה וּדְבָשׁ עֲדִיף מִגַּפְּן וְלְכַף הַפְסִיקָה הַתּוֹרָה בְּאֶרֶץ בְּתַרָא לְאוּרֵי לְנוּ דְשַׁעוּרָה וְזִית שְׁנֵים שְׁוִים בְּמַעְלָה וְכִמוֹ כֹּן גַּפְּן וּדְבָשׁ שְׁנֵיהֶם שְׁוִים אִם כֹּן זִית עֲדִיף מִגַּפְּן וּדְבָשׁ עֲדִיף מִתְאֵנָה וְכָל שְׁפֹן מְרִימוֹן וְחַד מִחֲבִרָנִי ה"ה הַיְשִׁישׁ הָרַב מוֹהַר"ר קֶאפֶּיל קֶאָמֵן אָמַר שְׁנֵיהּ פְּוֹנֹת רַש"י מֵה שְׁפִי' רַש"י שְׁם בַד"ה זֶה שְׁנֵי לְאֶרֶץ אֶרֶץ זִית שְׁמֹן וּדְבָשׁ דְּכְתִיב בְּסִיפָא דְקֶרָא הַפְסִיק אֶרֶץ אֶת הַסֶּדֶר וְחִזֵּר לַעֲשׂוֹת זְתִים וְתְמָרִים חֲשׁוּבִים מִתְאֵנִים וְרִימוּנִים וְלְכֹאוּרָה לְמָה נִקְט רַש"י תְּאֵנִים וְרִימוּנִים הוּי לִיה לְמִימַר דְּחֲשׁוּבֵי' מִשְׁעוּרִים וְגַפְּן אֲלֵא ע"כ כְּדֹאמְרוֹן דְּהֵתֵם לֹא פְסִיקָא לִיה לְמִילְתָא דְּזִית שְׁנֵיהּ לְשַׁעוּרִים וּדְבָשׁ שְׁנֵיהּ לְגַפְּנִים וְיִשְׁרוּ דְבָרֵי בְּעֵינֵי וְכִינּוֹן דִּישׁ לִי עַל מִי לְהַשְׁעֵן נִרְאָה בְּרוּר דָּאֵם הִבִּיאוּ לְפָנֵי תְמָרִים וְעֵנְבִים עַל אֵיזָה מֵהֶם שְׁיִרְצָה יְבָרַף וְכִמוֹ כֹּן זְתִים וּשְׁעוּרִים עַל אֵיזָה מֵהֶם שְׁיִרְצָה יְבָרַף וְה' יִנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת: שְׁאַלְהּ יֵא מֵה שְׁהַשִּׁיב לִי חֲכָם אֶחָד מִחֲכָמֵי הַזְּמַן עַל הַפְסִק אֲשֶׁר יֵצָא מִפִּי וּמִב"ד הַצִּדִּיק בְּדָבָר אֲשֶׁה שְׁשִׁימְשִׁתָּהּ נִדָּה וְעֵבְרָה עַל דַּת מִשָּׁה.

וְזֶה לְשׁוֹנוֹ מְצִאתִי דְאֵתִי לְיָדִי מִשְׁמַע מִיָּד מוֹצֵא מֵר אֶת הָאִשָּׁה פְּלוֹנִית אֲשֶׁת פְּלוֹנִי שְׁשִׁימְשָׁה נִדָּה עִם בַּעֲלָהּ עַל פִּי הוֹדָאת עֲצָמָה וּבִבְאִשְׁר שְׁעֵבְרָה וְשָׁנָה בְּזֶה ע"פ הַחֲקִירוֹת וְדִרְיֹשׁוֹת יֵצָא הַפִּס"ד מְרוֹם מַעְלָתוֹ וּב"ד שְׁתַּצָּא בְּלֹא כְּתוּבָה אַחַר שְׁיִשְׁבַע הַבַּעַל בְּנִק"ח שְׁלֹא הִיָּה לוֹ רְמִז מִזֶּה בְּשַׁעַת שְׁשִׁימְשָׁתוֹ אֲשֶׁתוֹ עִמּוֹ שְׁהִיָּתָה בְּנִידְתָּהּ וְכַעַת שְׁהִאֲשָׁה הֶלְכָה לְמִקוֹם אַחַר וּמַעֲכַבְתָּ לְקַבֵּל גִּיטָה עֲלָהּ בְּדַעְתּוֹ לְגַרְשׁ אוֹתָהּ עַל יְדֵי שְׁלִיחַ הֶלְכָה וְלִהְתִּיר לְבַעַל לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת אָף אִם לֹא תִקְבַּל גִּיטָה כְּדִי שְׁלֹא לַעֲגוֹן אוֹתוֹ וְהִנֵּה מְצִאתִי מַעֲנָה לְפַקְפִק בְּדְבָרֵי הַפְסִק וּכְאֵלוֹ הַפְרִיזוֹ עַל הַמְּדָה דַּמ"נ אוֹ שְׁהַבַּעַל פְּטוֹר אֶפִּילוֹ שְׁלֹא בְּשִׁבּוּעָה אוֹ אִינוֹ יְכוֹל לְפְטוֹר עֲצָמוֹ אֶפִּילוֹ בְּשִׁבּוּעָה וְהִיא גּוֹבָה בְּלֹא שְׁבּוּעָה דְּבּוֹדָאֵי לֹא נַעֲלָם מַעֲיָנֵי מַעְלָתוֹ מֵה דְּהוּבָא בְּטוֹר ח"מ ס'נ"ב ס"ג מִי שְׁנַתְּחִיב שְׁבּוּעָה מִדְּבָרֵיהֶם וְהוּא חֲשׁוֹד אִם הוּא מִן הַנְּשָׁבְעִים וְנוֹטְלִים אִינוֹ יְכוֹל לִישְׁבַע וְלִישְׁטוֹל וְכו'.

וכן פתב הרמב"ם וכתב עוד שהפוגם שטריו או היכי שהלנה טוען אישתבעי לי שלא פרעתיך והמלנה חשוד נשבע הלנה הסית ונפטר והראב"ד השיג עליו וכתב שהמלנה יטול בלא שבועה פיון שהשטר מקיים בידו ואין לבטלו בנשבע שבועה דרבנן וכן פתב הרמ"ה דגבי פוגם שטריו אם הוא חשוד נוטל בלא שבועה וטעמו מבאר בדברי המגיד שהביא הב"י בדבר פשוט הוא שאם חכמים תקנו שמי שדינו מן התורה להיות נשבע ולא משלם כשהוא חשוד שפגדו נשבע ונוטל בלשון שלא תקנו לחשוד להיות נשבע ונוטל וזה ק"ו שאין עליו תשובה לאותן שלא היה דינו לישבע וליטול כגון שטר ונגזל ונחבירו וחכמים הקילו עליהם ליתול בנשבעה אבל אותן שהיה דינם ליתול בלא שבועה מן התורה וחכמים החמירו עליהם לישבע וכו' י"ל כל שהוא חשוד שאי אפשר לו לישבע העמידוהו על דין תורה ונוטל בלא שבועה פיון ששטריו מקוים וכו' עכ"ל ואף שפתב שאין בידו להכריע מ"מ בש"ע הביא באחרונה דעת וי"א פיון ששטר מקוים בידו גובה בלא שבועה משמע דהלכתא כוותיה ודברי תורה סתומין במקום הזה ומפורשין במקום אחר בחו"מ סי' פ"ב דשם פתב אדעת י"א הללו שהמלנה נוטל בלא שבועה דהכי מסתברא ובש"ך סי' צ"ב ס"ק י"ד דחה דעת מהרש"ך וב"ח דזכור הפונדק לומר קים לי כסברא ראשונה ומביא ראי' מפנירשת בפ' הכותב דף פ"ה ע"א דגרסינן התם שהיא איתתא דאיתחייבו שבועה וחשודה הוי אפכה אפשנגדה ופירש"י ז"ל וז"ל דאי חייבה שבועה שהי' אדם תובעה ממון והיא כופרת לנשבעה אפשנגדה התובעה אותה ישבע ויטול וכו' מדדוקצטרך משמע דלא תימא דמייירי דנתחייבה שבועה על פתובה דא"כ לא הוי אפכוהו רבא לכשנגדה עכ"ל הש"ך וא"כ מוכח דאפילו גבי פתובה אשה דינא הכי דאם היא חשודה גופית בלא שבועה ואף אם ניאמא בדברי הסמ"ע שמתרץ דלא תקשי אהדדי ממה דאיתא בש"ע סי' פ"ב ס"ח דאם מת המלנה ויורשיו מוצאים השטר והלנה טוען שהוא פרוע נשבעין שבועה היורשים ונוטלים היה המלנה חשוד י"א שהנתבע נשבע הסית ונפטר וי"א שהמלנה נוטל בלא שבועה והכי מסתברא על מה דאיתא בא"ה סי' צ"ז דאם היא חשודה כנגדה ישבע ויפטר דדווקא באשה שיש לה משל בעלה בידה ויש לחוש שלקחה ממון בעלה או דבעלה איתפסי צררי משום הכי ס"ל דכשהיא חשודה דכשנגדה נשבע ונפטר משא"כ דמייירי בשאר שטרות א"כ משמע דבכתובה אשה לכ"ע שפגדה נשבע ונפטר מ"מ בנ"ד אף שהיא חשודה היא גובה בלא שבועה כי דווקא לענין השבעות פתובה עצמה דשכיחי שלקחה ממון בעלה או דתפסי צררי כנראה מדבריו לכך שפגדו נשבע ונפטר ובמילתא דשכיחי גזרו רבנן משא"כ בנ"ד שהשבועה אינה בענינים הללו רק לידע אם היא הכשילתו או שגם הוא ידע והיזיד חזר הדין לסיני שהיא גובה בלא שבועה וה"ה לתירץ של הדרושה בא"ה סי' צ"ז שמיביא הש"ך בח"מ ס"ק י"ט דיש לחלק בין מלנה הפא לגבות מן הלנה דמן הדין א"צ לישבע מש"ה הקילו בחשוד משא"כ בשבועות הללו דאפילו לא טענו היורשים או הבעל שישבע הב"ד טוענין להם עבורו מ"ה לא פטרינן לחשוד בלא שבועה והכי בנ"ד שהוא שבועה אחרת ולא מה שתקנו חכמים ובזה השבועה לכל הדעות אם לא טענו לא טענין ליה אף הדין שנה כמו בשאר ש"ח ותגבה בלא שבועה וע"כ צ"ל שמעלתו תפס עיקר של הש"ך בעצמו בס"ק הנ"ל דשאני פתובה משטר דבשלמא בהלואה ס"ל דיש להשטר שיעבוד ושיעבוד דאורייתא ואפי' למ"ד שיעבוד דרבנן עכ"פ חייב לשלם לו מדאורייתא מה שהלנה בשטר אפי' בלא

שְׁבוּעָה אֵלָּא שְׁהַשְׁבוּעָה תִּקְנֹת חֻכְמִים הִיא וּבְחֻשׁוֹד אוֹקְמִי אֲדֹאוּרִייתָא אַבְל בְּכַתְּוָבָה אֵיפְכָא הוּא דְמִדְאוּרִייתָא לִית לָהּ כְּתוּבָה כְּלָל אֵלָּא דְרַבְּנָן תִּקְנוּ לָהּ כְּתוּבָה לְכַף הֵם אָמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ לֹא תִפְרַע אֵלָּא בְּשְׁבוּעָה וְאִם הִיא חֻשׁוֹדָה אוֹקְמִיָּה אֲדֹאוּרִייתָא וְלִית לָהּ כְּתוּבָה עַכ"ל בְּעַל הַש"ף וְאִף שְׁמִדְבָרֵי שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל שְׁהוּא בְּסִי' צ"ב גְּרָאָה שְׁחִזַר בּוּ כִּי רְאִיתוּ הוּא מִפ' הַפּוֹתֵב דְאָפִי בְּכַתְּוֵבַת אִשָּׁה אִם הִיא חֻשׁוֹדָה תִּגְבֶּה בְּלֹא שְׁבוּעָה מ"מ אֲפֹשֶׁר לְדַחוּת רְאִיתוּ וְלוֹמַר הָא דְהוֹצֵרְכוּ לְפָרְשֵׁי שְׁהִי אָדָם תּוֹבְעָתָה מְמוֹן וְהִיא כּוֹפֶרֶת מְשׁוּם דְאִי לָאו הִכִּי הָנִי לִיה לְמִימַר סָתָם הִהִיא אִיתְתָּא דְהָנִי חֻשׁוֹדָה אֲפֹכּוּהוּ רְבָא אֲפִשְׁגָּדָה וּמִמִּילָא נִשְׁמַע דְקָאִי אֶהְשַׁבְעַת כְּתוּבָה דְעָלְמָא שְׁפַל הַנְּשִׁים מְחֻוּבִים לִישְׁבַע וּמִדְקָאֻמַר הִהִיא אִיתְתָּא דְאִתְחִיבָה שְׁבוּעָה בְּב"ד דְרְבָא דְמִשְׁמַע שְׁהוּא דְכָר חֲדָשׁ מַה שְׁאִינוּ נוֹהֲגִת בְּכָל הַנְּשִׁים וּמַעֲשֵׂה שְׁהִיהַ כְּפִי הִיהַ וּצ"ל דְמְשׁוּם הִכִּי אִיתְנִי זֶה הַדִּין דְנוֹקָא בְּאוֹתוֹ נִידוֹן שְׁהִיהַ אָדָם תּוֹבְעַת מְמוֹן דְאִם הִיתָה בְּהַשְׁבַּעַת כְּתוּבָה סָתְמָא לֹא הָנִי אֲפֹכּוּהוּ לְכַשְׁנָגְדָה דְאִזְ שְׁפִנְגָּדָה פְּטוּר אֲפִילוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה שְׁמַכְח שְׁהֵם אָמְרוּ לֹא תִפְרַע אֵלָּא בְּשְׁבוּעָה א"כ אִם הִיא חֻשׁוֹדָה אוֹקְמִי אֲדֹאוּרִייתָא וְלִית לָהּ וְהַבְּעַל אוֹ הַיּוֹרְשִׁים פְּטוּרִים אֲפִילוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה וּלפ"ז אֲחִזּוּ הַחֻבְל בְּתֵרִין רֵאשׁוֹן שַׁע"י שְׁהַפְּכוּ הַשְׁבוּעָה גְּרָאָה שְׁפִמְכוּ עַל דַּעַת הַש"ף הַנ"ל וּלפ"ז י"ל דְאָפִי שְׁבוּעָה אִינוּ צָרִיךְ כַּנ"ל: חֲדָא וְעוֹד קְאָמִינָא דְבָלְאוּ הִכִּי ע"כ לֹא הִיהַ מְגִיעַ לְהַבְּעַל שׁוּם שְׁבוּעָה דְלֹאִיזָה דְכָר יִשְׁבַע אִם הָאָמַת כְּדָבְרֵי הָאִשָּׁה שְׁגָם הוּא יָדַע וְהִזִּיד אִם כֵּן לְדָבְרִים גַּם הוּא חֻשׁוֹד שְׁעֵבֵר עֲבִירָה דְאוּרִייתָא וְאִזְ בְּלֹא הִכִּי מִצַּד הַשְׁבַּעַת כְּתוּבָה אִין כָּאֵן לֹא שְׁבוּעָה וְלֹא תִשְׁלוּמִין כְּמִבְּנֹאֵר בַּש"ע א"ה סִי' צ"ו סִי' ג' כַּנ"ל דְהִלְנָא לְדָבְרֵי הַדְּרִישָׁה הַנ"ל אִף אִם לֹא טַעַן הַבְּעַל שְׁלִקְחָה אוֹ תִפְסִי צָרְרִי טוֹעֵנִין לִיה אֲנִן וּמִן־כַּרְחַת הָאִשָּׁה לִישְׁבַע וְהִיא חֻשׁוֹדָה וְאִם שְׁקַר עֲנָתָה בּוּ וְהִיא הַכְּשִׁילָתוּ בְּלֹא זֶה תִצָּא בְּלֹא כְּתוּבָה וְא"כ מ"נ שְׁבוּעָה זֶה לְמָה וּכְדִי שְׁלֹא תִיקְשִׁי עַל הַגְּהוֹת רַמ"א בַּא"ה סִי' קט"ו ס"ג דְאִם הִיא מְבִיאָה עֲדוּת שְׁגָם הוּא עוֹבֵר עַל הַשְׁבוּעָה וְעַל הַחֶרֶם לֹא אֲבָדָה כְּתוּבָתָה תִיפּוֹק לִיה דְאִזְ הִיא חֻשׁוֹדָה וְאִף שְׁגָם הוּא חֻשׁוֹד מ"מ הָנִי שְׁנִיהֵם חֻשׁוֹדִים וְאִין כָּאֵן תִשְׁלוּמִין וּצ"ל דְמִיִּירִי שְׁעֵבֵרָה עַל שְׁבוּעָה דְלִהֲבָא וְהִלְכָה כִּי"א בַּחו"מ סִי' צ"ב דְלֹא הָנִי חֻשׁוֹדָה וְאַחַר כֵּף עֲיִינָתִי בְּתִשׁוּבוֹת מְהֵר"ם בַּר בְּרוּךְ הַשְׁיִיכִים לְמִיִּינִי פ' כ"ד וּכ"ה מֵהִלְכוֹת אִישׁוֹת מְצִאתִי שְׁמִבִּיא גַם כֵּן רְאִיָּה א' לְזִכּוֹת הָאִשָּׁה מְשׁוּם דִּי"ל שְׁמָא שְׁכַחָה הַחֶרֶם וּכּו' דְמִנִּי מוֹכַח כִּפִּי דִהִי הַחֶרֶם עַל לְהֲבָא יַעֲיִין שָׁם וּלפ"ד זֶה בְּאָמַת צ"ל דְהַכְּשִׁילָתוּ בְּנִדָה לָאו דְנוֹקָא וְאִף אִם בָּא עֲדִים שְׁעֵבֵרָה וְלֹא הַכְּשִׁילָתוּ נְמִי לִית לָהּ כְּתוּבָה מִצַּד הַשְׁבַּעַת כְּתוּבָה: וְהִנֵּה גַם בְּגוֹף הַנִּידוֹן לֹא נִתְפָּרַר הַיֵּטֵב בְּאִיזָה אֲנֹפֶן הִנֵּה תְּבִיעוֹת הַבְּעַל שְׁשִׁימְשׁוּתוֹ נִדָה וּמִנָּא יָדַע זֹאת ע"פ יְדִיעַת עֲצָמוּ וְרְאִיָּה בְּרוּרָה טַעַן דְרַף בְּרִיא בְּבִירוֹר גְּמוּר דְמַעֲלָתוֹ חֲקָרוּ הַיֵּטֵב וְתוּ הָאִיף יָדַע זֹאת וְנִמְצָא דְבָרֵי כְּנִים וּכְפִי תִירוֹץ הַגְּמָרָא בַּפ' הַמְדִיר דְרַף ע"ב אוֹ רַק מִפִּי אֲנִימְדָנָא כְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַפּס"ד וְע"פ הוֹדָאֵת עֲצָמָה שְׁלֵ אִשָּׁה וְאִם נִתְפַּס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן שְׁהִיהַ מִפִּי הוֹדָאֵת אִשָּׁה אֲפֹשֶׁר דְלָאוּ כְּלוּם הִיא דְרַק לְהַפְסִידָה כְּתוּבָתָה הִיא נְאֻמָּת מִצַּד שְׁהוֹדָאֵת בַּע"ד כְּמֵאָה עֲדִים דְמִי אַבְל לְאֶסְרָה עָלֶיּוּ בְּנוֹדָאִי אִינוּ נְאֻמָּת דְשְׁמָא עֲיִינָה נִתְנָה בְּאַחַר וְאִין לוֹמַר מִכַּח דְיּוֹצֵאת עִי"ז בְּלֹא כְּתוּבָה נְאֻמָּת ג"כ לְאֶסְרָה דְהָא גְּדוּלָה מִזּוּ מְצִינוּ דְאִם אִין עֲדוּת אֵלָּא הִיא אוֹמְרַת שְׁזִינָתָה אַעפ"י דְאֲבָדָה כְּתוּבָתָה עִיקַר וְתוֹסֶפֶת מ"מ אִין לְאֶסְרָה כְּדֹאִיתָא בַּש"ע סִי' קט"ז סְעִיף ו' וְאִף דִּי"ל דִּן מִינָהּ וּמִינָהּ וְשְׁפִיל לְסִיפָא דְאִם הִנֵּה מְאֻמִּינָה וְדַעַתוֹ סוּמְכַת עַל

דברים חייב להוציאה א"כ פאן נמי הא פבר פתב מהרי"ק בשורש ק"י שאם אמר שמאמינ' שהיא אסורה לו ש"א שמנדין אותו על שגרים לבטל תקנות ר"ג שלא לגרש לאשה בע"כ ומשום זה פסק מהרמ"א בהג"ה בסי' קע"ח סעיף ט' דבזמן הזה אינו נאמן לומר שמאמינה ואף לדעת החולקין שמה"ל דוקא באומרת טמאה אני דאם אמת הדבר אסור לקיימה דאסורה לבועל ובעל וכל שעה שמקיימה עובר עבירה לכך נאמן לומר שסומך על דברים כדי שלא לוקים בספק אסור משא"כ בשימשתו נדה דאף אם אמת אם רצונו לקיימה ולשמור עצמה מפאן והלאה הרשות בידי דנילוף מק"ו מעוברת על דת יהדות דהא עוברת על דעת יהדות חמור בזה מפל שאר עבירות דאם עברה שאר עבירות ולא הכשילתו לא הפסידה פתובה לפי הש"ע משא"כ בעוברת על דעת יהדות משום חציפות ומשום חשד זנות הוא דמפסידה פדאיתא בהרא"ש ומוכא בב"י ומ"מ בעוברת על דת יהודית גופא מבעיא לן במסכת סוטה דף כ"ה אי יוכל לקיימה ולתירץ הרשב"א נפשוט האבעי' דיוכל לקיימה ואף להרא"ש ולהראב"ד דלא נפשוט האבעי' מ"מ אין כופין להוציאה פדאיתא פה בש"ע ס"ד רק מצנה קא עביד ומצנה בעצמו היינו בידיע שעברה דווקא ולא ע"פ הודאות עצמה אם פן כ"ש בשימשתו נדה דאינו מחויב להוציא אם אינו רוצה וע"כ מוכח דאף אם נתברר בעדים אם שימשתו נדה והכשילתו אם אינו רוצה בכך וע"כ אינו מחויב להוציאה דאל"ה למה ליה להראב"ד ולהר"ן ליתכן בדוחקא ולתירץ למר פדאית ליה ולמר פדאית ליה על הקושיות שהקשו מפני מה שלא תירץ הגמ' במס' פתובות על קושיות המקשן אי דלא ידע נסמוך דמייירי במודה וכו' עיין שם ואם פדברינו הג"ל תפוק ליה דמשום זה לא תירץ לו הגמ' במודה די"ל הפשט הוא במשנה ואלו יוצאת בלא פתובה היינו דכופין אותו להוציא ובלא פתובה ואם במודה כפשוטו ואינו סומך על דבריה בנדאי לא הנה מחויב להוציא דלענין אסורה אינו נאמנת פנ"ל אלא ע"כ מדתירצו תירץ אחר מוכח דאף אפילו אם נתברר בעדות שהכשילתו מ"מ לא פייפנו ליה להוציא ופי' במתניתין יוציא ויתן פתובה היינו אם רצונו בכך להוציאה ול"ל אדרבא מנה מוכח אף אם היא מודה שהכשילתו והוא מאמינה מחויב להוציאה משום כך הנצרכו לתירץ תירוצים אחרים כדי שלא תיקשי לתירץ במודה והוא מאמינה ומשום כך יוציא דאז מחויב להוציא דזה אינו דע"כ מוכח דאפילו נתברר שהכשילתו מ"מ אינו מחויב להוציאה דהא המתניתין פיילינהו בחזא מחתא העוברת ע"ד משה ויהודית ואם פן ע"כ בזו גבי דת יהודית אף שידיע שעברה מ"מ אין כופין אותו להוציא פנ"ל כמו כן בעוברת על דת משה אפילו אם ידוע שעברה והחילוק בין אם נתברר בעדות שהכשילתו או ע"פ הודאת עצמה היא רק לענין מצנה דאם נתברר בעדות מצנה לגרשה פנ"ל משא"כ במודה אפילו מצנה ליכא דשמא עיניה נתנה באחר ואף אם נימא דמדינא דגמרא אף בהודאת עצמה איכא מצנה לגרשה אם הוא מאמינה לדברים מ"מ בזמן הזה שיש חרם ר"ג בנדאי אינו נאמן לומר שמאמינה פדברי מהרי"ק הג"ל ומכ"ש דליכא פניה בדבר וא"כ הנה מהצורך לפרש שיתם דלכאורה ליכא בירור דהלוא התוס' בד"ה אי דלא ידע לסמוך עלה מפרשים הכא לא מצי לאקשוני' אי דלא ידע מנא ידע פדפריה לעיל שהרי יכול לדעת שראה בגדים אחר כך מלוקלכים בדם ולהכי פריה לסמוך עלה שאומרת שנתלכלך לה ממקום אחר ואם פן איכא למימר להיפך ג"כ אף דהיא אומרת שהיתה נדה לדידן דאסור להאמין לה פנ"ל משום דשמא עיניה ניתנה

באחר אף אם הי' בגדים מלוכלכים ושימשותו מ"מ אמרינו שנתלכלכה ממקום אחר ואפילו התירוץ השני דגמרא לא שינוי פה די"ל דכל זאת עשתה בכינון ודברה שקר מילתא דעבידא לגלויי פדי שיגרשה פי עיניה נותנה באחר ובאמת לא היה דם שלה מה שראה לחכם וביותר להר"ן דמפרש פי' אחד על מה שלא הקשה המקשן מנא ידע משום דהכי מוכח מקרא דמצי למסמוך עלה משמע גם פה ליכא למיקם עליה דמילתא ולבוא אל הבירור ולקבץ הנה יכול להקשות מנא ידע רק משום דמצי למסמוך עלי' א"כ בעינו לכוף אותו להוציאה לכפות שתקבל הגט בירור וראיה גמורה דווקא.

ועוד בזה שלישית מאי דפשיטא למעלתו שדינו לגרשה דיכול לגרש אותה ע"י שליח להולכה ולהתיר לבעל לישא אחרת אף אם לא תרצה לקבל גיטה פדי שלא לעגן אותו מספקא לי דאף שבש"ע א"ה סי' א' ס"ט בהג"ה איתא י"א מי שהמירה אשתו מופה לה גט ע"י אחר ונושא אחרת וכן נוהגין בקצת מקומות ובמקום שאין מנהג אין להחמיר ומותר לישא אשה אחרת בלא גירושי הראשונה מ"מ דווקא בהמירה הדין כה' אבל לא בלאנסרה על בעלה וכדמביא הב"ש בס"ק מ"מ ס"ק ד' ד"ה ויש מחמירין דלעיל סי' א' פסק בפשיטות דיכול לזכות גט לאשתו מותרת וכאן מביא דעת מהרי"ק המחמיר דצ"ל דדווקא בנאסרת מחמיר ולא במומרת והמעניין במהרי"ק עצמו שורש קמ"א אשר מזה המה מוציאים דברי י"א תמצא בפירוש שזה תלוי בזה פי סוף דברי מהרי"ק המה בזה הלשון לא נתישב לי המנהג שהוא דהא פשיטא לי דלדברי רב אלפס אם נאמר דיש לחוש לתקנות הגאון שלא לישא ב' נשים גם כשהראשונה המירה משום זכי' הגט על ידי אחר לא ניתקן האיסור דסוף סוף היא עדיין אשת איש עד שיגיע הגט לידה וכו' נמצא דזה תלוי בזה דאם הגט אינו מועיל לה שתנשא לאחר אלא עד שתגיע לידה אינו מועיל ג"כ לאפוקי ע"י חרם ר"ג מ"ה ז"ל כו' וא"כ ע"כ צריכין אנו לומר חילוק של הב"ש ולומר דשאני נאסרת מן המומר אפילו אם נימא דליכא חילוק בין נאסרה להמירה או אפילו לדעת המתירין בנאסרת עצמה וכדאיתא במ"ה סי' רל"ז וז"ל ובא"ז כתב גמי דאשה הנאסרת על בעלה ימסור גט למי שירצה ויאמר זכי בגט זה לאשתי ונהרי היא מגורשת בקבלתו של זה מיד מ"מ נראה לי דווקא באינו ידוע אם האשה מקבל הגט מדעתה או לא אז אמרינו מסתמא דזכות הוא לה ומגורשת תיכף ומיד בקבלתו של זה משא"כ אם היא עומדת בפנינו וצועקת שאינה רוצה לקבל גיטה אין לה ראייה יותר מזה שהיא חוב לה ובנדאי אינו מגורשת על ידי אחר ואף באין לה הוכחה אי היא לזכות או לחוב שיש להתיר מ"מ ע"כ צ"ל דווקא בנאסרה מחמת זנות הדין כן דזיל בתר טעמא משום דזכין לאדם שלא בפניו ואם כן ה"ה לאשה הנאסרת מחמת זנות דמאי שנא משא"כ בנידון דידן שיוצאת בלא כתובה מצד שהכשילתו באיסור מה זכיה שינוי פה אם היא פנויה או נשואה ובנדאי אסור לזכות על ידי אחר עכ"ל ועוד האריף בדברים שאין ענינים לענין נידון שלפנינו גלל כן לא העתקתי.

תשובה יב מה שהשבתי להחכם שהוא. הנה קבלתי פתבו ותשובתו בצדו אשר העלה ואשר הביא בכתבו והראה פנים לכל צד על הפסק אשר יצא מפי בית דין הצדק שתמצא אשת פלוני בלא כתובה ובשאר התביעות פסקנו שישבע הבעל ויכלול בשבועה שלא ידע ואשם והוא מנוקה מן העון הנה שלא הגידה לו שהיא נדה כמבואר באריכות בפס"ד שביד פלוני ומכ"ת פיקפק בדברינו פאלו הפרזנו על המדה וז"ל דממ"נ או שהבעל פטור

אפילו בלא שבועה או שאינו יכול לפטור עצמו אפילו בשבועה והיא תגבה בלא שבועה וטרח ויגע מכ"ת להביא דעת הפוסקים שנתקלקו בחו"מ סי' צ"ב במי שנתחייב שבועה מדבריהם והוא חשוד אם הוא מן הנשבעים ונוטלים שפסק הרמב"ם ובעל העיטור ששבע הנתבע הסית והרי"ף ס"ל שנתבע פטור בלא שבועה והראב"ד והרמ"ה ז"ל ס"ל שיטול המלנה בלא שבועה ובס' פ"ב פתב הטור על דברי הרמ"ה והראב"ד דהכי מסתברא וכן פתב בש"ע והסמ"ע והש"ך והב"ח והדרישה הקשו שפטור א"ה ובש"ע סי' צ"ו סעיף י"ב פסק כשהיא חשודה כשנגדה נשבע ונפטר והש"ך מחלק בין פתובה לשאר שטרות משום דשאר שטרות חייב הפרעון מדאורייתא לאפוקי פתובה שתנתא דרבנן היא ולכך אם היא חשודה אוקמי אדאורייתא והסמ"ע מחלק בענין אחר דכתובה חוששין לצררי וכו' הנה מפותלי פתבו גיכר שהבין שע"י היפוך שבועה הפכנו על הבעל ולכך פתב שלפי הסמ"ע לכ"ע כשהיא חשודה כשנגדה נשבע ונפטר מ"מ בנידון דידן אף שהיא חשודה היא גובה בלא שבועה כי דווקא לענין השבעת פתובה עצמו דשכיחי שלקחה ממון בעלה וכו' משא"כ בנ"ד שהשבועה אינו בענינים הללו כו' חוזר הדין לסיני שהוא גובה בלא שבועה עכ"ל נפלאתי הלוא פתוב הטור בשם הרמב"ם ופסק בש"ע ומנספם מכל הפוסקים בחו"מ סי' צ"ב סעיף ה' דאין אדם נעשה חשוד עד שפאו עליו עדים וכו' אבל המודה מעצמו שהוא חשוד ושהוא עבר עבירה שנספסל בה אם הוא מן הנשבעים ונוטלים אינו נשבע ונוטל והטעם משום דלחייבא נפש' בהודאה זו קאתי והודאת בעל דין כמאה עדים דמי וא"כ הוי כמוציא ש"ח והלנה טוען פרוע הוא וישבע לי והמלנה עומד בשטרו אלא שאומר שהוא חשוד על השבועה מפני שעבר עבירה שנספסל בה מפסיד שטרו מחמת הודאתו הכי נמידכונותיה הבעל אומר ששימשותו נדה ואינו מגיע לה פתובה הוי פטוען על שטר שפרוע הוא והיא מודית לדבריו אלא שמענה בפיה שהוא ידע ואשם וברצונו נבעלה לו והוי כמלנה שעומד בשטרו אלא דמודה שהוא חשוד וה"נ היא מודית עכ"פ שנגבעלת לו ברצון ונעשית חשודה להפסיד לעצמה דהודאת ב"ד כמאה עדים דמי ומפסדת שטרה: וגם מה שכתב מכ"ת שתפסנו עיקר תירץ של הש"ך פיון דכתובה מדרבנן ולכך כשהיא חשודה אוקמי אדאורייתא ולית לה פתובה והתפלא מכ"ת דלפ"ז הבעל או היורשים פטורים אפילו בלא שבועה ואחזנו החבל בתרין ראשין עכ"ל ודבריו תמוהים מאוד ואין הדעת סובלת וכי הש"ך חולק על הטור ועל הרמב"ם שכתבו שפגדו נשבע ונפטר הלוא הש"ך לא בא אלא ליטב למה לא הביא הטור בא"ה סי' צ"ו דעת הראב"ד והרמ"ה ומישב דהאי שטר פתובה אינו אלא מדרבנן ולכך אוקמי אדאורייתא שלא תטיל בלא שבועה אבל מ"מ יש לה תביעה על בעלה שחייב לה הבעל בתקנתא דרבנן ולכך נשבע הבעל ונפטר וזה ברור לכל יודעי דת ודין שזה פוננת הש"ך דאל"כ נהפך הסניגור לקטיגור שרצה ליטב דברי הטור ולפי הבנת מכ"ת בדבריו מ"מ יקשה על הטור שכתב שפגדו נשבע ונפטר ולפי הבנות מכ"ת בדברי הש"ך אינו צריך ליטבע אלא ע"כ פדאמרן וזה פשוט לכל בר בי רב ואדרבה בכתובה אף הרי"ף מודה שפגדו צריך ליטבע ליפטור עצמו דבחו"מ סי' צ"ב פתב הטור בשם הרי"ף דאם החשוד מן הנשבעים ונוטלים שנתבע פטור בלא שבועה והקשה הב"ח דברי הרי"ף אהדדי ומתיר דבאלמנה דשטר פתובה בידה ומדינא נוטלת בלא שבועה אלא דחכמים החמירו ליטבע ולכך אם היא חשודה אינו נפטר הלה בלא שבועה והרי"ף מייירי

באותן הנשבעים ונוטלים בלא שטר יעניין שם וכיון שלדעת הש"ך שאף הראב"ד והרמ"ה מודים גבי פתובה שלא תקח אלא בשבועה וכשהיא חשודה פולו עלמא סבירי להו דעל כל פנים כשנגדה נשבע ונפטר: וגם מה שכתב מכ"ת חדא ועוד קאמינא דבלאו הכי ע"כ לא היה מגיע לבעל שום שבועה דאם האמת פדברי האשה נעשה הוא חשוד שעבר עבירה דאורייתא ואז בלאו הכי מצד השבעת פתובה אין פאן לא שבועה ולא תשלומין כמבואר בש"ע בא"ה סי' נ"ו סעיף ב' דהלוא לדברי הדרישה הנ"ל אף אם לא טען הבעל הלקחה או תפסי צררי טענון ליה אנו ומקרכת האשה ליטבע והיא חשודה וכדי שלא תקשה על הגהות רמ"א בא"ה סי' קט"ו דאם היא מביאה עדות שגם הוא עובד על השבועה לא אבדה פתובתה תפוק ליה דאז היא חשודה אף שגם הוא חשוד מ"מ הוי שניהם חשודים ואין פאן תשלומין ונדחק ליטב דבריו ובמחילה מכבודו שקל דבריו אינו אלא דברי תימה דאיהו יעלה על דעת שהבעל יעשה חשוד ע"פ טענות האשה דמי גרע אם הבעל טוען על אשתו שראה שזינתה והיא מכחישתו שפסק הרמב"ם והביא הטור א"ה סי' קט"ו ופסק בש"ע בלי שום חילוק דהיא נשבעת שלא זינתה דמדמו דין זה לאומר פרעתי זה הש"ח וטוען שיטבע המלוה דצריף ליטבע הרי שאף לפי דברי בעלה היא חשודה מ"מ פינון שהיא מכחישתו נשבעת שלא זינתה ה"נ הוא מכחיש אותה שלא ידע מטןמאתה נשבע ונפטר דזה הכלל דאין אדם נעשה חשוד ע"פ טענות התובע וזה מבואר בחו"מ סי' ע"ה סעיף ח' מנה לי בידך שגזלתני והלה אומר לא הד"מ דמשביעין אותו הסית וכן הוא בסי' שס"ד סי' ח' וכתב הש"ך דאע"ג דלדברי התובע חשוד הוא משביעין ליה פינון שלא נעשה חשוד ע"פ עדים.

וגם מה שכתב בסוף דבריו לדברי הדרישה אף אם לא טען הבעל שלקחה או תפסי צררי טענון ליה אנו ומכ"ה ליטבע פליאה דעתו ממני איהו חשוד לבעל הדרישה שהוציא דבר זה מפיו להשביע להאשה כשאין הבעל טוען לא טענות ברי ולא טענות שפא הלוא דברי הדרישה נאמרים על דברי הטור א"ה סי' צ"ו שכתב ולפעמים שאף הגרושה משביעין אותה אף שלא יטעון דתנן הפוגמת פתובה וכו' ומסיק הטור ואם היא חשודה אם כשנגדה אינו חשוד יטבע ויפטור ופי' הב"ש בס"ק י"ב שבועת הדין ובדרישה סי' קי"ט הקשה מדברי רב אלפס בחו"מ סי' צ"ב שהנתבע פטור בלא שבועה ועוד הקשה דכאן כתב רבינו סתם שהנתבע צריף ליטבע והוא דעת הרמב"ם ובחו"מ סי' פ"ב כתב בשם הרמ"ה שנוטל בלא שבועה פינון ששטר מקונים בידיה ומירוץ שגבי פתובה מחמירין טפי שהבעל מודה היתר כו' ולכך לא פטרין ליה בלא שבועה או י"ל שהרי"ף לא מיירי התם ששטרו בידי וכו' ומסיים ובלאו הכי נמי נראה דלא קשה דדוקא במלוה דבא לגבות מן הלנה דמן הדין אנו צריף ליטבע משום הכי הקילו בחשוד משא"כ בשבועות הללו דאפילו לא טען הבעל ויורשיו שתשבע הב"ד טוענין עבורם שתשבע משום הכי לא פטרי גם לחשוד בלא שבועה עכ"ל הרי שלא כתב דאפילו לא טעין הבעל הב"ד טוענין היינו דדוקא בשבועות הללו הנזכרים במשנה בפוגם שטרן ועד אחד מעיד שהוא פרועה ואף שלא טען השבע לי וכן מבואר בדברי רש"י בפ' הכותב דף פ"ז ע"ב ונ"ל וא"ת בלא פוגם נמי הא קיימא לן בשבועות אי אומר ליה אישטבע לי דלא פרעתיך משביעין ליה והא נמי דקא טעין לה פרעתיך ומה צריף בפגימה הא פרכינן לה בשבועות ומשנינן לה הכי השתא התם פי פגום ואמר ליה האי פרעתיך משביעין ליה אפילו אי לא טענון ליה זה

השבע אכל כי לא פגום אפילו אמר ליה פרעתיה אי לא אמר בהדיא תשבע לי אמרינו ליה זיל שלים דהא נקט שטרא אכל כי אתי לגבות מנכסים משועבדים או מנכסי יתומים אין טעינו להו ואמרינו אי הוית גבית מן המלוה הוי טען לך אשתבע לי דלא פרעתיה ובעית אשתבועי השתא נמי טעינו להו עכ"ל: הרי מה שפכת הדרישה אף אם לא טען הבעל היינו שאינו טוען תשבע לי אכל מ"מ צריה לטעון פרוע היא ובפוגמת דווקא טעינו ליה אכל בלא פוגמת אפי' אי טוען פרוע הוא ולא טען אישתבע לי לא טעינו ליה ואפילו בטענות שמא פגון במושב אשתו חנונית צריה הבעל לומר שחשדה שמא תפסה משלו אכל אי מודה שלא פרעה לה פתובתה ולא טעון עלה לא טענות ודאי ולא טענות ספק איה יעלה על דעת אנושי להשביע את האשה אטו אם באו שני שותפים לחלק לפני ב"ד והשותף השני לא טען שחשדו שנגאבד מן השותפות יפסיקו ב"ד שישבעו שניהם אתמהא ולפ"ז לא קשיא על הגהות רמ"א אפילו ריח קושיא דהתם מיירי שמברר בעדים שהיא עוברת על השבועה והפסידו חקמים פתובתה ואם היא מבררת שגם הוא עובר על השבועה לא אבדה פתובתה והוי כמו שמביא עדים שפרע הש"ח ואח"כ מביא אחר עדים ומכחיש את העדים ברור הדבר שזה גובה שטרו בלא שבועה אי לא טעין שום טענה אחרת אין עסק שבועה בניהם והכא נמי היכי שהיא מבררת שגם הוא עובר על השבועה א"כ אין מפסידו פתובתה בתקינותה דרבנן והבעל לא טען שום טענה שהתפיסה צררה או שפרע לא טענות ודאי ולא טענות ספק ולכך גובות פתובתה והטור א"ה בסי' נ"ו לא מיירי אלא היכי דאיכא עסק שבועה בניהם מצד טענותו וכגון בפוגמת פתובתה וכל הנה דתני במתניתן ולכך פתב ואם גם הוא חשוד אז אין כאן לא שבועה ולא תשלומין וזה ברור וא"כ בנידון דידן נמי אם היתה יכולה לברר שאמרה לו שהיא נדה והוא ידע מזה א"כ לא הכשילתו היא א"כ אין כאן עסק שבועה בניהם פיון שלא טעון שום טענה אחרת על הפתובה והיה מגיע לה פתובתה אלא שעכשיו שהיא אינו יכולה לברר ונעשית חשודה ע"פ עצמה לחוב לה ואף שלפי דבריה גם הבעל חשוד מ"מ כבר פתבנו שאין אדם נעשה חשוד ע"פ טענות התובע אלא ע"פ עדים דווקא ויכולים אנו להשביעו ששקר ענתה בו ומפל הנה פוסקים שהבאתי מהש"ך והדרישה והב"ח ודברי הטור פולם מספיקים דבכתובה אם היא חשודה כשנגדה נשבע ונפטר וגם סוף דבריו אינם מובנים שכתב וז"ל ולפי דעה זו באמת צ"ל הכשילתו נדה לאו דווקא אף אם באו עדים שעברה ולא הכשילתו נמי לית לה כתובה מצד השפעות פתובה עכ"ל והנה אין מי שיבין וישפיל איזה השפעות פתובה שייהו בחיי הבעל היכי שהבעל אינו טוען שום טענה נגד הפתובה לא טענות ודאי ולא טענות שמא ובמחילה מפורדו שטעה טעות גדול, ותלי בוקי סריקי בדרישה דמשבעין לאשה על פתובתה אף שאין הבעל טוען שום טענה וכבר פתבתי שנשתקעו הדברים ולא נאמרו לא לקרות ולא לכתוב על הספר בשם הדרישה דבר זה: ומה שכתב מכ"ת בגוף הנדון לא ביררו דבריהם כו' עד אם נתפס לשון אחרון שהיה ע"פ הודאת אשה אפשר דאינו נאמנת דשמא עיניה ניתנה באחר וגדולה מזו באומרת שזינתה וכו' עכ"ל לא ידעתי מאי גדולה מזו אם בשביל העון שגדל אדרבא היא הנותנת התם דלמשנה ראשונה היתה אסורה לבעל כדין סוטה י"ל דעיניה נותנה באחר שהיא יודעת שסוטה אסורה לבעלה ויגרשנה אכל בשמשותו נרה אינו אסורה לבעל ואם הבעל רוצה לקיימה מותר לקיימה א"כ מאי אהנית לה להוציא

לעז על עצמה דילמא לא ירצה הבעל לגרשה ומסתמא קושטא קאמרי ומצנה לגרשה גם מה שהביא בשם מהרי"ק דאם אמר שמאמינה שמנדין אותו והביאו רמ"א בא"ה סי' קע"ח אני אומר דהמזקוק בדברי רמ"א יראה עין בעינו דהכריע רמ"א דדוקא בחזרת מדברי הראשונים ונותנת אמתלא לדברי אב"ל באינה חוזרת ועומדת בדיבורה שוית נפשה חתיכה דאיסור' סבר רמ"א שגם מהרי"ק בקי מיירי שחוזרת מדברי אב"ל באינו חוזרת כמו בנידון דידן שאומרת ששימשתי נדה והידות לפנינו מצנה לגרשה ובזונה יוכל לומר שמאמינה ותיב לגרשה ועוד דשוית נפשיה חתיכה דאיסורא וגם מה שכתב מכ"ת ואף לדעת החולקין שמה כו' עד דגילוף ק"ו מעוברת על דת כו' עד מ"מ אין כופין להוציא רק מצנה קא עביד והינו דווקא בידיע שעברה ולא ע"פ הודאת עצמה א"כ מכ"ש בשמשתו נדה דאינו מחויב להוציא אם אינו רוצה עכ"ל וטרח ונגע מכ"ת להביא רא"י על זה מדלא אשפח הראב"ד תירוץ על קושיותו שהקשה מאי פריד המקשה אי דלא ידע נסמוך עלה דמיירי במודה וכו' לא ידעתי למה טרח בזה בדבר שהוא מפורש בדברי הרמב"ם בפ' כ"ד מהלכות אישות דין ט"ו וז"ל עוברת על דת משה או על דת יתדות כו' אין כופין את הבעל להוציא ואין פוצה פה ונודד כנף בזה ופסק בן בש"ע סי' קט"ו וכן השבתי להרב דק"ק שטאמפי בניסן תת"ו על מעשה פיוצא בזה ובפעם הראשון קרבנו להזוג ה"ל רק עכשיו שנשתרשה בחטא כעבר ושנה הותרה לה פסקנו שמצנה לגרשה: וגם מה שכתב מכ"ת ולמד בק"ו משמשתו נדה מעוברת על דת לא ידעתי איזה קילויא יש במשמשתו נדה מעוברת על דת או דשניהם בסוג אחד או דמשמשת נדה חמור טפי דהא משמעות כל הפוסקים בין עוברת על דת משה ובין עוברת על דת יתדות צריכה התראה זולת פירוש"י בסוטה דף כ"ה מפרש הא בעי' זו אם צריכה התראה להפסיד פתובתה דאיירי בעוברת על דת יתדות משמע דס"ל אם עוברת על דת משה אינו צריכה התראה כיון דכבר הכשילתו וא"כ איך עלה בדעתו ללמוד מק"ו או השניהם שוים ולדעת רש"י חמור דת משה דהינו ששימשתי נדה מדת יתדות דדת משה אינו צריכה התראה ועל מה שכתב מכ"ת לדבריכם דיכול לגרש אותה ע"י שליח הולכה ולהתיר לבעל לישא אחרת אף אם לא תקבל גיטה כדי שלא לעגן אותו וכתב מכ"ת וז"ל שאפילו אם נימא דליכא חילוק בין נאסרת להמירה כדאימא בת"ה סי' רל"ז בשם א"ז וז"ל ובא"ז כתב נמי דאשה הנאסרת על בעלה הבעל ימסור גט למי שירצה ויאמר זכי בגט זה לאשתי ונהרי היא מגורשת בקבלתו של זה מ"מ נראה למכ"ת דווקא באינו ידוע אם האשה תקבל גט מדעתה או לא משא"כ אם היא עומדת לפנינו וצוועקת שאינו רוצה לקבל הגט אין לנו ראיה שהוא זכות לה ובנדאי אינו מגורשת ע"י אחר כו' עד משא"כ בנידון דידן שיוצאת בלא פתובה מצד האיסור מה זכות שייך בה וכו' עד ויותר הנה נראה להתיר לישא שתי נשים וגדולה מזו מצינו במרדכי וכו' עד ואין דעתו נוטה לזכות לה גט ע"י אחר עכ"ל.

אומר אני אף בזה טרח טירחא דלא צריך והא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין דמה זכות שייך באשה העוברת על דת בגט דיותר הי' ניחה לה שידור בעלה עמה כיון דאין כופין להוציא ומעולם לא יצא מפיו ח"ו לזכות לה גט שתתגרש בקבלתו של זה השליח רק פתבנו שישלח לה גט ע"י שליח ויגרש אותה בע"כ ואם לא תרצה לקבל ולא יהי באפשרי לגרש אותה בע"כ אינו בדין שתעגן אותו ונתיר לו לישא אשה אחרת והשליח

בקל יוכל לגרש אותה בע"כ לזרוק לרשותה ואם לא יהי באפשרי מפת שר העיר ראוי לכוף אותה בחרמות עד שתאמר רוצה אני ואם גם זה לא יעלה בידינו נתיר לו לישא אשה אחרת פי בעובר' על דת נראה מדברי רמ"א בא"ה סי' קט"ו ובסי' קי"ט וז"ל ר"ג החרים שלא לגרש אשה שלא מדעתה אם לא שעברה על דת וכמו שנתבאר לעיל סי' קט"ו ואח"כ מסיים ויש אומרי' דבמקו' מצוה יכול לגרש בע"כ או מתירי' לו לישא ב' נשים ולכאורה איכא למידק מה חידוש לנו בזה הא פבר פתב שר"ג לא החרים בעוברת על דת אלא ע"כ נראה מדעת רמ"א בעוברת על דת כ"ע מודים דר"ג לא החרים על זה משום דהוא משום לתא דבעל שלא יבוא לידי מכשול עון והא דמביא אח"כ בשם י"א במקום מצוה היינו לקיים פ"ו או במקום יבום פנזפר בסי' א' אבל לא בעוברת על דת וכן נראה מתשובת הרשב"א סי' תקנ"ז בפשיטות שבעוברת על דת לא גזר ר"ג ובאורו נראה אור שפתב שאפילו את"ל שהוא מדת חסידות איך יתקן הרב שלא יתנהג במדת חסידות ואף בתשובת מהרי"ק נראה שיותר הסכים במנהג מקומן שלא לזכות לה גט שפתב וז"ל למה צריך לזכות לה אי משום תקנות הגאונים שלא לישא שתי נשים פשיטא שלא היה פוננתם אלא בנוהגת מנהג ישראל ונת משה ויהדות ולא זו שהתירה וגדולה מזו פתב הראב"ן במורדת דשרינו ליה לישא אשה אחרת הרי דלאו דווקא במומר' אלא דפשיטא בכל עוברת על דת לא תיקנו הגאונים והתפלא מאוד על מנהג המקום דמזפין לה גט ולדעת רב אלפס לא תיקנו בזה פלום ומנהגינו לזכות לה גט במומרת משום די"ל דזכות הוא לה ולדעת הפוסקים דמתגרשת מיד וכל מה דאית לן למעבד לכתחילה שלא יעבור חרם ר"ג עבדינו על צד היותר טוב מלבד דיש עוד טעם אחר במקום דנהגי ביבום דיש לחוש שמא ימות הבעל ותתניבם אשתו וכאמת היא צרת סוטה כמו שפתבו הפוסקים והב"ח גופא לא פתב שלא להתיר אלא במאה רבנים אלא בנשתטית דאי אפשר לזכות לה גט להפקיע חר"ג וכן יש לומר במקום מצוה משום פריה ורביה או במקום יבם פיון שהיא לא פשעתה פנגדו ולכך לא מפקינו חר"ג אלא אחרי העיון גדול ובמאה רבנים והא"ז שפתב לזכות לה גט התם באשה הנאסרת מחמת זנות וכיון שהיא אסורה לו עולמית ס"ל דזכות הוא לה וכל טצדקי דאית לן למעבד לכתחילה להפקיע חר"ג עבדינו אבל בעוברת על דת שהיא פשעתה בו ואין תקנה לזכות לה גט דבזה לא עלה על שום גברא לומר דזכות הוא לה ראוי לגרשה ע"י שליח בע"כ ואם תמאן מלקבל היא גורמת לענן את בעלה ובזה נראה לכ"ע דר"ג לא החרים על זה ויש להתיר לישא אשה אחרת דכי יעלה על דעת שר"ג החרים על זה כדי שיזור עם רשעה פזו אבל מעולם לא יצא מפיו שישפך אותם בגט שתגרש מיד ח"ו להעלות דבר פזה על לב שום אדם וכבר הארכתי בזה בתשובת פנים מאירות סי' מ"ו רק פנונתינו באשר שהבעל מתירא לילך למקום האשה מפני אימת המושל מצאנו לו תרופה שיגרש אותה ע"י שליח והשליח יגרש אותה באשר יצא ידו אפילו בע"כ ואם לא יהי באפשרי אפילו לגרש בע"כ נתיר לו לישא אשה אחרת שלא לעגן אותו פי פל הפוסקים מודים שר"ג לא החרים בזה היכי שהיא סרחה עליו ומעלה בו מעל אפילו בדבר שהוא מצוה לא החרים ר"ג אטו לא הי' ניתא ליה לקיים מצוה אפילו במילי שהוא משום חסידות פתבו הפוסקים שלא עלה על דעת ר"ג ק"ו דבר שהוא משום מצוה: איברא מה שעלה בדעת מכ"ת שפמכנו להפסיד פתובה ולהוציאה בגט ע"פ הודאת עצמה האמת יורה דרכו שלא מפני טעם זה לבד

פסקנו פן שְׁהָרִי כְּתַבְנוּ בְּפֶסֶק אַחַר הָעֵינֹן הַיָּטֵב הַדִּין וְאֲשֶׁר רָאִינוּ תוֹךְ גְּבִיּוֹת עֲדוֹת שְׁלֵהֶם וְאַחֲרֵי אֲנוּמְדָנוֹת וְרֵאיוֹת מוֹכִיחֹת וְאַחַר הוֹדָאת עֲצָמָה שְׁשִׁימְשִׁתוּ נִדָּה וְיִכְבֵּר יֵצֵא פֶס"ד בְּנִיחָם מֵאֲתָנוּ ב"ד וְאַזְהָרוֹת וְהַתְּרָאוֹת עֲנִינִים הִלְלוּ וְכָל זֶה לֹא הוֹעִיל לָהּ וְחִזְרָה לְקַלְקוּלָהּ הֵרָאשׁוֹן עכ"ל הַפֶּסֶק כָּל מַגְמוֹתֵינוּ בְּהַצְטָרְפוֹת כָּל הַטְעָמִים וְעַתָּה נִכְרַשׁ דְּבָרֵינוּ שְׁמִתְחַזְקָה הַכְּשִׁילָתוֹ כִּמְהָ פְעָמִים וְשִׁימְשִׁתוּ עִמּוֹ בְּשַׁעַת וְסִתָּה וְהַעֲלִימָה מִבְּעֵלָה וְאַמְרָה לֹא שְׁהִיא מְעוֹבְרָת וְאַחַר זֶה בְּדַק הַבְּעַל הַבְּחִלּוּקָה שְׁלִבְשָׁתָה בְּעַת הַהִיא וְהִיא נִרְאָה לְעֵינַי כָּל שֶׁהִיא שׁוֹפַעַת דָּם וְאוֹרַח בְּזַמְנֵנוּ בָּא וְהִיא נוֹתֵנָה הַחֲלוּק הַנִּזְ"ל לְכּוֹבֶסֶת כּוֹתִית וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ שְׁלֹא תִגִּיד לְמִי הוּא שִׁינֵי הַחֲלוּק הַזֶּה וְהוֹדִית בְּב"ד גַּם פְּעַם רֵאשׁוֹן שִׁינֵי הִיא בְּמַעַל הַזֶּה אִף אֲמָרָה שִׁינֵי לְדוֹת שְׁהִיָּתָה בָּהּ גְּרָמָה לָהּ כָּל אֵלֶּה שְׁלֹא יִדְעָה שְׁהוּא עוֹן חֲמוּר וְהַזְהַרְנוּ אוֹתָהּ עַל עוֹן גְּדוֹל הַזֶּה וְאַמְרָנוּ לָהּ הִנֵּי יוֹדַע שְׁעַל אִשָּׁה הַמְכַשְׁלֵת לְבְּעֵלָהּ בְּכַף הִיא יוֹצֵאת שְׁלֹא בְּכַתְּנֻבָּה מְלַבֵּד עוֹנֵשׁ שְׁמִים וְאַחַר זֶה כְּמוֹ רְבִיעִית שְׁנָה חִזְרָה לְקַלְקוּלָהּ הֵרָאשׁוֹן וְנִשְׁתַּרְשָׁה בְּחֶטָא זֶה וְנַעֲשֶׂה לָהּ כְּהִיתָר וְהַעֲיִדוּ כִּמְהָ נְשִׁים שְׁרָאוּ אוֹתָהּ לֹבְשֵׁת הַחֲלוּק שְׁדָרָה הַנְּשִׁים לְלַבּוּנֵי בְּמִי נִידוֹת וְהַפִּירוּ הַחֲלוּק שְׁלֵהּ אֲצֵל כּוֹבֶסֶת כּוֹתִית וְרָאוּ שֶׁהִיא מְלֻכְלָה בְּדָם נִידוֹת וְאַמְרָה הַכּוֹתִית לְפִי תַנְמָה שְׁבִיקְשָׁה מִמֶּנָּה שְׁלֹא תִגִּיד לְמִי הוּא הַחֲלוּק הַזֶּה וְלֹא הִלְכָה לְבֵית הַטְּבִילָה רְבִיעִית שְׁנָה וְאַמְרָה לְפָנַי הָאִשָּׁה הַמְּנוּיָה מִן הַקְּהָל עַל הַמְּקָנָה שְׁהִיא מְעוֹבְרָת וְהִיא מוֹסְפָם אֲצֵלֵינוּ דְּזֶה הִנֵּי כְּמוֹ הַחֲזָקָה נִדָּה בְּשִׁכְנוּתִי כִּינּוּן שְׁרָאוּ שְׁלִבְשִׁתוּ הַחֲלוּק הַמְּיֻחָד לִמִּי נִדְתָה וְהַבְּעַל אָמַר שְׁאַמְרָה לֹא שְׁהִיא טְהוֹרָה וְהַעֲלִימָה מִמֶּנָּה בְּאַמְרָה שֶׁהִיא מְעוֹבְרָת וְהִיא הוֹדִית גַּם בְּפַעַם שְׁנִית שְׁתַּבְּעָה לְב"ד שְׁנִבְעֵלָת לֹא בִּימֵי נִדָּה וְכָתְבוּ כָּל הַפּוֹסְקִים הָאֵלֶּה דְּמִשְׁנֵי הַש"ס בְּפ' הַמְדִיר דָּף ע"ב בְּהַחֲזָקָה נִדָּה בְּשִׁכְנוּתִי דְּמִיָּרִי מְסַתְמָא שְׁהִיא מוֹדָה שְׁבָא עֲלֶיהָ אַע"פ שְׁטוּעָנָת עֲדִינּוּ טְהוֹרָה הִיא אִינוּ נִאָּמְנָת בְּמַגּוֹ דְּהִנֵּי כְּמַגּוֹ בְּמַקּוֹם עֲדִים וְכ"ו בְּנִידוֹן דִּין שְׁהִיא מוֹדִית גַּם עַכְשָׁיו שְׁהִיָּתָה טְמֵאָה בְּעַת שִׁימוּשָׁה גָּלַל כֵּן הַפֶּסֶדְנוּ כְּתוּבָתָהּ אִף יֵשׁ מַעֲנָה בְּפִיָּה שְׁהַבְּעַל יִדַע מִזֶּה וְהִיא לֹא הַכְּשִׁילָתוֹ פֶּסֶקְנוּ שְׁהַבְּעַל יְכַלּוֹל בְּשִׁבּוּעָתוֹ שְׁהוּא לֹא יִדַע וְהִיא נְקִי מְעוֹן הַזֶּה וּמִן הַדִּין אֵין לָהּ עֲלִיו אֵלֶּה שְׁבּוּעַת הַיָּסֵת אִף אֲנַחְנוּ הַחֲמַרְנוּ עֲלֶיהָ בְּשִׁבְיָל שְׁאָר תְּבִיעוֹת מְמוֹן וְע"י כּוֹלֵל אֲמַרְנוּ שִׁיכְלֹל גַּם אֵת זֶה וְכָל כִּי הִיא פּוֹסְקָא לִימָא בְּשָׁמִי בְּכָל בְּתֵי דִינֵי יִשְׂרָאֵל וְשְׁלוֹם עַל דִּינֵי יִשְׂרָאֵל נָא מְאִיר: שְׁאֵלָה יֵג שְׁאֵלָה מִן הַרְב דַּק"ק שְׁטַמְפֵי יוֹם ג' כ"ד נִסָּן תַּפ"ו וְנ"ל.

אֲגַב דְּשָׁכִיחַ שְׁיִרְתָּא דְּאֲזִינֵי מֵהֶכָּא לְהֵתָם בְּכֹן בְּאַתִּי מִן הַמּוֹדִיעוֹת מְעוֹבְדָא בִּישָׁא דְּאַיְתָּעֵבֵד שְׁבּוּעַ הַעֲבָרָה פֶּה קוֹהֲלֵתֵנוּ בְּאַשָׁה אַחַת שְׁשִׁימְשִׁתָּה עִמָּה בְּעֵלָה בִּימֵי וְסִתָּה וְנִדְתָּה וּבִצְפָרָא בְּאַשְׁרָ קָם בְּעֵלָה מִן הַמְּטָה רָאָה הֵם דִּין שְׁשִׁיכְבוּ עֲלֵיו מְלֻכְלָה בְּדָמִים וְכֹאֲשֶׁר רָאָה בְּעֵלָה מִן דְּבָר מְכֻנָּעַר גְּנוּחַ וְיִלְגִּילֵי יְלִיל בְּמַר נִפְשׁוּ עַל עֲבִירָה חֲמוּרָה שְׁבָא לִידוֹ וְאַשְׁתוּ בָּא אֵלֵי לְהוֹרוֹת לָהּ דְּרָף תְּשׁוּבָה וּמִתְחַרְטֵת וְתוֹהָה עַל הַמְּעַשִׂים הַמְּכֻנָּעַרִים וּמִקְבֵּלָת שְׁלֹא תַעֲשֶׂה עוֹד כָּל יְמֵי וְכָל מָה שְׁאַגְזוֹר עֲלֶיהָ רוּצָה לְקַבֵּל הֵן תְּשׁוּבַת הָאָר"י וְהֵן תְּשׁוּבַת הַרוֹקֵחַ וְהִנֵּה לֹא נַעֲלָם מִמֶּנִּי מָה דְּאַיְתָּא בְּטוֹר א"ה ס' קט"ו מִן הַנְּשִׁים הַיּוֹצֵאת בְּלֹא כְּתוּבָה רַק בְּעֵלָה אִינוּ רוּצָה לְמֵאֲנֵס אִשָּׁת נְעוּרִים אֲבָל לְזֹאת לְבוּ נֹקְפֵי אַע"פ שְׁרָצוֹן בְּעֵלָה לְהִיּוֹת עִמָּה כְּמֵאֲז וּמְקַדָּם דָּאם מוֹתֵרָת לְבְּעֵלָה הוֹאִיל וְהִיא חֲשׁוּדָה וְעִינֵינִי בְּשַׁעַת חֲדָא מָה דְּכָתַב ב"ש בַּא"ה ס' קט"ו סק"א בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרֵא"ש בְּאַשָׁה שְׁהַמִּירָה דְּתָה לְיֵלֵי שִׁישׁ תְּקֵלָה לְבְּעֵלָה וְסַפְנָה וְלַעֲזוּ עַל בְּנֵי הַיָּתָה מוֹתֵרָת לְבְּעֵלָה וְאַמִּינָא

אָנאָ באַם המודעה בע"ז הוא פּכּוּפּר בְּכָל התורה אפ"ה מוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ ק"ו אִשָּׁה הַנָּז"ל מוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ וּבִפְרֻט שְׂקֵבָלָהּ עַל עֲצָמָה כָּל תִּיקוּנֵי תְּשׁוּבָה הַחֲמוּרָה בְּיוֹתֵר אַף נוֹכַל לומר אין הַנִּידוֹן דוֹמָה לְרֵאָז' בְּשִׁלְמָא גַבִּי אִשָּׁה שֶׁהִמִּירָה דְמוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ מִשּׁוּם דְּלֹא אִיתְעַבַּד לְבַעֲלָהּ תִּקְלָה אֲבָל בְּנִידוֹן דִּידוֹן דְּאִיתְעַבִּיד תִּקְלָה לְבַעֲלָהּ עַל יְדֵה תְּהִי אֲסוּרָה בְּכּוּן יִמְחֹל נָא אֲדוּנֵי מ"ו בְּאַלְפֵי פְּעָמִים מְחִילוֹת לְהוֹדִיעֵנִי מַה דִּינָה שֶׁל הָאִשָּׁה הַזֹּאת וּמִפּוֹי אָנוּ חַיִּים: וְעוֹד כְּפִי פְּרִישׁוֹת אֵלָיו עַל דְּבַר קוֹרְט דָּם דְּשִׁכְיָה שְׁנִמְצָא בֵּין שְׁנֵי קְרוּמִים שֶׁל הַנֶּשֶׁט בְּאֲוָנוּזִים הַמְּלַעֲיִטִים אוֹתָם וְהִנֵּה לְפָנִים הִי פַה מ"צ וְהוֹרָה לְאִסוּר וְאִתְרִיּוּ בְּאִתִּי בְּמִקְוֵמוֹ וְהִתִּי נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן עִם בְּעַלֵּי תְּרִיסִין וְהוֹדוּ לְדְבָרֵי לְהַתִּיר בְּכּוּן נָא יִמְחֹל נָא הוּד רוּם אֲדוּנֵי מ"ו בְּאַלְפֵי פְּעָמִים מְחִילוֹת לְהַשִּׁיב לִי עַל שְׁנֵי שְׁאֵלוֹת כְּדִי לְהִבִּין וְלְהוֹרוֹת: תְּשׁוּבָה תְּמָה אֲנִי עַל מַעַכ"ת שְׁנִסְתַּפֵּק בְּדְבַר שֶׁהוּא זֵיל קָרִי בִי רַב בַּש"ע בַּא"ה סִי קט"ו סס"ד דָּאָם רוֹצֵה לְקַיְיֵמָה אַח"כּ אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא מ"מ מְצָנָה עֲלָיו שְׁיִוְצִיאָנוּ וְהוּא אֲבַעְזֵי בְּסוּטָה פ' אַרוּסָה דָף כ"ה ע"א אִי בַעִי' לְהוּ עוֹבְרָת עַל דַּת וְרָצָה הַבַּעַל לְקַיְיֵמָה מְקַיְיֵמָה אוֹ אֵינוֹ מְקַיְיֵמָה מִי אֲמַרִּינוּ בְּקַפְיָדָא דְּבַעַל תְּלָה רַחֲמָנָא וְהָא לֹא קַפִּיד אוֹ דִּילְמָא כִּינּוּן דְּקַפִּיד קַפִּיד וְהַתּוֹס' שֵׁם בַּד"ה בַּעַל שְׁמַחַל עַל קִנְיִין מְחוּל כְּתָבוּ וְתַפְשׁוּט נְמִי עוֹבְרָת עַל דַּת אִם רָצָה הַבַּעַל לְקַיְיֵמָה מְקַיְיֵמָה אֲפִילוּ הַתְּרָה בָּהּ וְאַף לְדַעַת הָרֵא"ש וְהַמְרָדְכִי לֹא אִיפְשָׁטִי הַאֲבַעְזֵי עַכ"פּ לֹא כִּינְיִינוּ לְגַרְשָׁה ק"ו בְּנִידוֹן דִּידוֹן שְׁלֵא הַתְּרָה בָּהּ וְכּוּן מְבֹאָר בְּהִדְיָא בְּהַרְמָב"ם בַּפ' כ"ד מְהַלְכוֹת אִישׁוֹת וְאֵין חוֹלֵק בְּדְבַר וּבְדְבַר שְׁאֵלָה שְׁנֵי בְּדָם הַנְּמַצָּא בֵּין שְׁנֵי קְרוּמֵי הַנֶּשֶׁט כְּבָר הֲאֲרַכְתִּי בְּסִפְרֵי פָּנִים מְאִירוֹת שְׁאֵין כָּאֵן בֵּית מִיחּוּשׁ לְפִי דְבָרֵי הַט"ז דְּמַקְיֵל אֲפִילוּ אִם שְׁלֵטָה הַמְּכָה בְּעוֹרֵהחִיצוֹן אַפ"ה מְכַשְׂרִינוּ אִם אֵין קוֹרְט דָּם מְבַחוּץ ה"נ דְּלֹא גָרַע הָאֵי קוֹרְט דָּם מֵאִם שְׁלֵטָה הַמְּכָה בְּעוֹר הַפְּנִימִי וְגַם בְּעוֹר הַחִיצוֹן אַפ"ה מְכַשְׂרִינוּ דְּאֵין אָנוּ חוֹשְׁבִים אוֹתוֹ הַעֲלָטָה לְקוּץ אֵלָא דְּהוּי מְכָה מְחַמַּת חוּלִי הַעֲלָטָה וְהִכִּי דְּשִׁלְטָה שְׁלֵטָה וְהִכִּי דְּלֹא שְׁלֵטָה לֹא מְחַזְקִינוּ רִיעוּתָא א"כ ה"נ הִכִּי וְגַדּוּלָהּ מִזוֹ אֲמַרְתִּי דְּמַאֲחַר שְׁפָבֵר נִהְגוּ לְהַקֵּל כְּדַעַת הַט"ז לֹא צְרִיכִין אָנוּ לְקַלּוֹף שְׁנֵי הַעוֹרוֹת כִּינּוּן דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן רִיעוּתָא בְּעוֹר הַחִיצוֹן מְבַחוּץ א"כ לְמָה לָנוּ לְאַטְרוּחֵי בְּכַדִּי וְהָא דְּנִהְיָגִי לְקַלּוֹף הַעוֹרוֹת שְׁמַעְתִּי מִזְקַנֵּי הַדוֹר שְׁעָשׂוּ פְּשָׁרָה וְלֹא הִקְיֵלוּ אֵלָא אִם נִיקֵב עוֹר הַפְּנִימִי לְבַד וְלֹא שְׁלֵטָה הַמְּכָה גַם בְּעוֹר הַחִיצוֹן אֲבָל אִם שְׁלֵטָה הַמְּכָה גַם בְּעוֹר הַחִיצוֹן הִי מְטַרְיָפּוּן וְלִכְּדָּהּ הִי קוֹלְפִין כְּדִי לְדַעַת אִם שְׁלֵטָה הַמְּכָה בְּעוֹר הַחִיצוֹן אֲבָל עַכְשָׁיו שְׁמַקְיֵלִין כְּדַעַת הַט"ז וּמְכַשְׂרִין אֲפִילוּ אִם שְׁלֵטָה הַמְּכָה בְּעוֹר הַחִיצוֹן א"כ טִירְחָא זוֹ בְּכַדִּי הוּא אֵלָא הַעֵיָקֵר אִם קוֹרְט דָּם מְבַחוּץ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר וְהַנְּרָאָה לְפַעַנ"ד כְּתַבְתִּי: שְׁאֵלָה יָד מְהַרַב אַבְד"ק בִּילִיגְרָאד וְזֶה לְשׁוֹנוֹ.

בֵּית שְׁכָר הַנִּבְנָה עַל בֵּית הַקְּבָרוֹת שֶׁל יִשְׁמַעְעָלִים וּבְבֵית הַקְּבָרוֹת הַנָּז"ל נִקְבְּרוּ שְׁנֵי מוֹמְרִים וְשְׁכָר אִישׁ יְהוּדִי בֵּית הַשְּׁכָר הַנָּז"ל עִם הַחֲצָר וְקִבַּע שֵׁם בַּה"כ וְהַחֲצָר נִבְנָה מִד' רֹחַתִּי וְשֵׁם חֲפָרוֹ קְרִיקֵעוֹת יְסוּדוֹת הַבְּנִין וְאֲמַצַּע הַחֲצָר הוּא מְקוּם פְּנוּי' לְעַרְףֵי מֵאָה אֲמָה אֲוֶרְףֵי וּמֵאָה אֲמָה רֹחַב לֹא נִגְעוּ בְּמָרָא וּמְרָדוּם כָּלֵל אִם מוֹתֵר לְכַהֵן לְכַנּוּס שֵׁם וְחַכְמֵי קוֹסְטָנְטִינָא הַשִּׁיבּוּ בְּקַצְרָה בְּסִתִּימַת לְשׁוֹנָם וְז"ל כִּינּוּן שְׁיֵשׁ סִפְקָא אִם מְיֻנּוּ מִשֵּׁם כָּל הַעֲצָמוֹת אִם לֹא נִמְנוּ וְגַמְרוּ שְׁאֵין שׁוּם סִפְקָא בְּדְבַר שְׁפָהֵן אֲסוּר לְבּוֹא שְׁמָה מְלַבַּד שֶׁהוּא סִפְקָא טוֹמְאָה בְּרַה"י וְגַם שְׁאָר טְעָנוֹת מְסַפְּקוֹת וְכַעַת אֵין לְהַאֲרִיף יוֹתֵר וְאֵין סִפְקָא כָּלֵל שְׁאֲסוּר לְפָנֵים לְכַנּוּס לְשֵׁם עַכ"ל אַחַר זֶה הִלָּךְ כַּהֵן אֶחָד וְשְׁאֵל לְאֶחָד מִחַכְמֵי פּוֹלִין

והביא פתב ששהתיר לפהגים ליכנוס לשם מטעם שמה הושלכו משם כל המומרים
בחפירות היסודות של הבנין והלף הפהו ועשה מעשה ע"פ הוראת חכם הג"ל ורב דק"ק
הג"ל קרא תגר על הפהו הזה שפרץ גדרו של חכמים שהורו לאיסור וביותר תמה על
הרב המתיר אף לא שם אל לבו דברי הש"ע ביו"ד סי' שע"ב קברי פנת' נכון הפהו
לינהר מלילף עליהם ונכון להחמיר ועוד שנולד מתדש ספק מה שלא הציעו לפני חכמי
ורבני גוסטנטינא פי באותו מקום בתצר הי' מדרון וכל העפר והעצמות אשר חפרו מתוך
היסודות הג"ל השליכו אל תוך התצר ודבר זה מנספם מפל הפוסקים ראשונים ואחרונים
אף למ"ד שקברי פנת' אינם מטמאים באנהל מודו שמתמאים במגע ובמשא והכי נגיעה
הוא שהולכים ודורסים על עצמות של פגרים מתים המושלכים תוך התצר עכ"ל השואל:
תשובה הגה טרם כל אראה להשיב על דברי החכם שהיתר מטעם שמה הושלכו משם
כל המומרים חזרתי על כל צדי צדדים ולא יכולתי למצוא סעד וסמך לדבריו ראשון אם
נימא שסמך על הא דאמרינו בפ' התערובות אמר רבה בר אבוה אמר ר' נחמן טבעת של
ע"ז שנתעברה בק' טבעות ונפל אחד מהם לים הגדול הותרו פולן דאמרינו ה' דנפל
היינו דאיסורא הא תשובתו בצדו דהא הביא הב"י ביו"ד סי' ק"י דטעמא משום
דמדאורייתא ברובא בטל אע"פ שהוא דבר חשוב ורבנן הוא דאסרוהו והילכף פשנפל
אחד מהם לים תלינו לקולא א"כ דווקא התם דבטל מדאורייתא אבל הכא גבי שדה
שנאבד בה קבר דאם על הוי ספק טומאה מדאורייתא ברה"י ואיך היתר ספק דאורייתא
מטעם שמה השליכו משם כל המומרים אדרבא נימא אי פרישי הגי עצמות שלא בפנינו
נימא כל דפריש מרובא קא פריש ועצמות הפותי נשלכו ואף אם פירשו לפנינו אם נימא
אף אם אין האיסור ניקר במקומו מ"מ דין קבוע יש לו א"כ מ"מ הוי כמחצה על מחצה
וכיון שלא פינו כל העצמות הוי ספק טומאה כמו מתחילה ואף לענין דיני ממונות אמרינו
פן בח"מ סי' רצ"ב פתב רמ"א בהג"ה אם שניהם הפקידו אצל אחד ונאבד או נגנב אחד
מהו אזלינו בתר רובא וכל דפריש מרובא קא פריש ואם הוא קבוע כמחצה על מחצה
דמי עי' בש"ף שם וכל שפן לענין איסור א"כ ממ"נ לא יצא מידי ספק טומאה ואם נימא
דטעמו משום דהוי ספק ספיקא ספק הושלכו משם ואת"ל לא הושלכו שמה לא נגע זה
אינו דהא אינו יכול להתהפך ועוד טעה בדבר משנה אסמכתא טהרות פ"ו משנה ד' כל
שאתה יכול להרבות ספיקות וספק ספיקות ברה"י טמא כו' עד ר"א אומר ספק ביאה
טהור ולא מבעי' להגי מפרשים דמפרשי טעמא דר"א ספק ביאה טהור משום דבעינו
דומיא דסוטה דנדאי גסתר אלא דספק נגע ספק לא נגע אבל ספק ביאה טהור משמע
אבל נודאי ביאה אף ר"א מודה לחכמים דכיון דמסוטה ילפינו אין חילוק בין ספק אחד
לספק ספיקא היכי דבנדאי על אלא אפילו לפי ר"י שכתבו התוס' בפ"ק דפסחים דף י'
ד"ה ספק ביאה דטעמא דר"א דמטהר ס"ס דלא גמרינו מסוטה לטמא ברה"י אלא ספק
אחד פסוטה אבל לא ס"ס אבל רבנן סברי פינו דמן הדין אפילו בספק אחת הנה לטהר
דאוקמי אחזקת טהרה אפילו הכי טמא ה"ה אפילו בתרי ספיקא מ"מ הא קי"ל יחיד
ורבים הלכה פרבים והלכה פחכמים ועוד אומר אני לא די דלא גמיר אף לא סביר דאימר
דאמרינו דאיסור נפל היכי דאחר מן התערובת נוטל שלם כמות שהוא והכי נמי אם הנה
נוטלים משם שני מתים שלמים הנה אפשר לטעות בסברא הג"ל אבל בנ"ד הספק שמה
נשאר עצמות מפל מת ומת וחסר הדבר לספק כשדה שנתרש בה קבר: ועתה אראה

ואתבוננו בדברי חכמי קוסטנטניא שסתמו דבריהם בקיצור וכתבו מלבד שהוא ספק
טומאה ברה"י עכ"ל ואיפא לצדד להתיר דבפ' שני גזירים דף נ"ו פריף הש"ס קתני שתי
גזירים שאמר להם ראיתי אחד מכם שנטמא ואינו יודע איזה מכם ואמאי כל ספק טומאה
ברה"י מהיכי גלפינו לה מסוטה מה סוטה בועל ונבעלת דהוי תרתי אבל הכא שני גזירים
והאי דקאי גביהו הא תלתא הוי לי' ספק טומאה ברה"ר וספיקא טהור נשמע מזה כל
היכי דאיפא ביה תלתא הוי ליה ספק טומאה ברה"ר וספיקא טהור ובפ' ו' דטהרות משנה
ו' שנינו בסציקי רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה וכו' עד וכן חצר וכתב
מהר"ש ורע"ב וז"ל והשתא כל גונוי דתנו הכי דהוי רה"ר מייברי כגון דליפא תלתא
בשעה שנולד הספק ואפ"ה פיון דרבים מצויין שם פרשות הרבים דמי דאי בדאיפא
בההיא שעתא שנולד הספק בה אפילו בחצרי חדרים טהור דילפינו מסוטה דהוי רה"י
משום דאין תמן אלא תרי בועל ונבעלת הרי להדיא אף שנכנס יחידי פיון שהמקום רה"ר
ספיקו טהור ושם בריש פירקו תנו מקום שהיה רה"י ונעשה רה"ר כו' כשהוא רה"י
ספיקו טמא וכשהוא רה"ר ספיקו טהור א"כ האי חצר נמי פיון שנעשה מקום לבשל
שכר ואין לה מקום שרבים נכנסים ויוצאים יותר ממקום זה כי רבים שתי לימא והוי
רה"ר גמור וכל ספק שם טהור ואם נכנס הגזיר שם טהור וכיון דאין הגזיר מגלח עלי'
אין הפהו מוזהר עליו דהתוס' בפ' עד פמה דף כ"ז ד"ה וכי חוזרא פתבו בשם תוס'
דאהילות כל טומאה שאין הגזיר מגלח עליה אין הפהו מוזהר עליה א"כ הנה הפהו מותר
ליכנס לחצר ואף שיש לפקפק על זה מהא דתנו בפ' ח' דעדות משנה ד' העיד ר' יוסי
בן יועזר על איל קמצא דכן וכו' ודיקרב במיתא מסתאב וקרי ליה יוסי שריא ואמרין
בפ' אין מעמידין דף נ"ז ע"ב ספק טומאה ברה"ר התיר להם ואף דהכי הילכתא הא אמר
ר' יוחנן הלכה ואין מורין בן פי אתי לקמי דרבי ינאי אמר להם הא בשיקעו אתא דנהרא
זילו טבילו מ"מ הנה משמע מדברי רע"ב קודם שבא יוסי בן יועזר הנה אומרין הלכה
ואין מורין בן ובא הוא והעיד שמורין בן לכתחילה לטהר כל ספק טומאה ברה"ר עכ"ל
משמע דהכי הילכתא דכל עדות הילכתא הוא ואף דקרי ליה יוסי שרי' וע"כ צריכין אנו
לומר אף דר' ינאי הי' רבו של ר' יוחנן פיון דיוסי העיד דאין הלכה כר' יוחנן בזה ה"ה
דאין הלכה כר' ינאי פיון דטהור גמור הוא מדאורייתא אין מחייבין אותו לטבול אבל
מדברי הרמב"ם נראה שמפרש דלכתחילה אומרין לאותו אדם שנסתפק אינו מפסיד
שתטבול פיון שהמים מצויים והעיד ר"י דאין צריך מים אפילו לכתחילה ולפיכך נקרא
יוסי שריא לפי שהתיר ג' דברים וכן משמע מדברי הרמב"ם בחיבורו שכתב בפ' ט"ו
מהלכות שאר אבות הטומאה דין ט' וז"ל אע"פ שספק רה"ר טהור כשיבא לשאול
אומרין לו אם טבלת אין בך הפסד אם טבל הרי זה משנבח ואם לא טבל ועשה טהרות
הרי הן טהורות שספק רה"ר טהור עכ"ל ולכאורה משמע שמפרש כפירושו במתניתן
אבל כד דייקינו בדברי הרמב"ם י"ל מדלא נקט אם בא הפהו לשאול אם ילך לספק
טומאה י"ל דסבירי ליה דהלכה כר' יוסי בן יועזר דהלכה ומורין בן לכתחילה במקום
דאיפא קפידא אלא על צד היותר טוב אמרין ליה אם טבלת אין בך הפסד אבל במקום
דאיפא קפידא שצריך לילך לשם מתירין לו לכתחילה וכן נראה דכל עדות הכי הילכתא
אף דקרי ליה יוסי שריא דהא גבי משקי בית מטבחים פסק הרמב"ם בפ"י מהלכות
טומאת אוכלין פנותיה וכן נראה שפסק גבי איל קמצא בריש פ' הלכות מאכלות אסור'

פְּנוּתִי וְע"כ צָרִיכִין אֲנִי לומר דְּהִלְכְתָּא פְּנוּתִי בְּכָל הַנֶּהָר תְּלַת אַף דְּקָרִי לִיהּ יוֹסֵי שְׁרִיָּא וְלֹא כְּתַב הָרַמְבַּ"ם דְּאוּמְרִים לוֹ אִם טְבַלְתָּ אִין בְּכַף הַפֶּסֶד אֲלֵא הִצַּד יוֹתֵר טוֹב א"כ פִּינּוֹן דְּהָאִי חֲצַר נַעֲשֶׂה רַה"ר וְאִין הַנְּזִיר מְגַלַּח עַלִּי אִין הַפְּהוּ מְנוּזָהר עַלִּי וּמִתַּר לְכַתְּחִילָה לִיכְנֹס: אֲבָל פֶּד דְּיִיקִינֵן שְׁפִיר לֹא מְצִינוּ בְּנִידוֹן דִּידֵן הַתִּיר חֲדָא וְעוּד קְאָמִינָא חֲדָא דְּבֵית הַפֶּרֶס אֲפִילוּ בְּרַה"ר גְּזַרוּ בִּי רַבְּנֵן טַנְמָאָה דְּכְתָבוּ הַתּוֹס' בְּכַתְּוֹבַת דָּף כ"ח ע"ב ד"ה בֵּית הַפֶּרֶס דְּרַבְּנֵן דְּבֵית הַפֶּרֶס לְהִכִּי הָוִי דְּרַבְּנֵן מְשׁוּם דְּהָוִי סִפְק טַנְמָאָה בְּרַה"ר אַע"ג דְּבַעֲלָמָא טִיְהִירוּ חֲכָמִים סִפְק טַנְמָאָה בְּר"ה הִינּוּ הִיכִי שְׁהַטְּוִמָאָה מְבוֹרְרַת וְלֹא נוֹלַד הַסִּפְק אֲלֵא בְּאַקְרָאִי וּפְעַם אַחֲרַת לֹא יִטְמָא פִּינּוֹן שְׁהַמְקוּם טַנְמָאָה יְדוּעַ אֲבָל הִכָּא שְׁלַעוּלָם הַשְּׁדָה בְּסִפְק לֹא רְצוּ לְטַהַר אַע"ג דְּמְדַאוּרִיָּתָא טַהוּר וְכֹן כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּנִדְהָ וְכֹן כְּתַב מְהַר"ש בִּפ' י"ח דְּאֵהֲלוֹת מְשֻׁנָּה ג' שְׁדָה שְׁאָבַד בְּהָ קָבֵר וְנ"ל מְסַתְּבָרָא דְּשְׁדָה שְׁאָבַד בְּהָ קָבֵר בְּרַה"י דְּאוּרִיָּתָא כְּבַקְעָה בִּימּו' הַגְּשָׁמִים וְהָא דְּאִמְרִינוּ בְּכָל דְּוִקְתָּא דְּבֵית הַפֶּרֶס דְּרַבְּנֵן הִינּוּ בְּנַחֲרֵשׁ.

וְאָבַד נְמִי בְּרַה"ר דְּרַבְּנֵן הַחֲמִירוּ בּוֹ יוֹתֵר מִבְּקַעָה בִּימּוֹת הַחֲמָה דְּהִתָּם הַטְּוִמָאָה יְדוּעַ בְּמַקּוּמוֹ וְלִיכָּא סְפִיקָא אֲלֵא לְזַה שְׁנִכְנֹס אֲבָל אָבַד הַסְּפִיקָא לְכָל אָדָם עַכ"ל הָרִי לְפִינּוֹן דְּבֵית הַפֶּרֶס אֲפִילוּ בְּרַה"ר טַמָּא מְדְרַבְּנֵן וְאַף דִּי"ל דְּאִין הַנְּזִיר מְגַלַּח עַלִּי מ"מ אֲסוּר לְכַהֵן לְכַתְּחִילָה לְכַנּוֹס וְהַתּוֹס' בְּבִרְכּוֹת דָּף י"ט ע"ב ד"ה מְדַלְגִין הִינּוּ פְּתָבוּ בְּשֵׁם ר"ת דְּלִיתִי לְהִנִּי פְּלִלָּא תְּנִי בְּשִׁמְחוֹת כָּל טַנְמָאָה שְׁאִין הַנְּזִיר מְגַלַּח עַלִּיהּ אִין הַפְּהוּ מְנוּזָהר עַלִּיהּ דְּהָא רְבִיעִית דָּם אִין הַנְּזִיר מְגַלַּח עַלִּי עַד שְׁיִהְיֶה חֲצִי לֹג וְאַפ"ה פְּהוּ מְנוּזָהר עַלִּי וְעוּד שְׁכַתְּבֵי הָרַב הַב"י בִּי"ד ס' ש"ס ט"ו וְנ"ל וְתַנְיָא בְּמַסְכַּת שְׁמִחוֹת כָּל טַנְמָאָה מִן הַמֵּת שְׁהַנְּזִיר מְגַלַּח עַלִּיהּ פְּהוּ לֹקְהָ עַלִּיהּ אֵת הָאֲרַבְעִים מְשַׁמַּע דְּטַנְמָאָה שְׁאִין הַנְּזִיר מְגַלַּח עַלִּיהּ אִין פְּהוּ לֹקְהָ עַלִּיהּ וּמ"מ מְשַׁמַּע דְּנָהִי דְּמַלְקִי לֹא לְקִי אֲבָל אִיסוּרָא מִיְהָא אִיכָּא וְאִין לומר דְּהָא קִי"ל בֵּית הַפֶּרֶס שְׁנִידוּשׁ טַהוּר וְה"נ הָאִי חֲצַר כְּבָר נִידוּשׁ זֶה אִינוּ דְּדוֹנְקָא לְעוֹשֵׁי פֶסַח הַתִּירוּ כֹּן כְּמוֹ שְׁמַנְפַּח אָדָם בְּבֵית הַפֶּרֶס לֹא הַתִּירוּ אֲלֵא לְעוֹשֵׁי פֶסַח כְּמוֹ כֹּן בֵּית הַפֶּרֶס שְׁנִידוּשׁ וְכֹן פִּי' רש"י בְּחֻגִיגָה דָּף כ"ח ע"ב שְׁנִידוּשׁ בְּרַגְלֵי וְזוֹ הִיא בְּדִיקְתוֹ בּוֹדֵק אִם נִידוּשׁ אִם לֹא נִידוּשׁ עַכ"ל וְכֹן פִּי' רש"י בְּפֶסְחִים סוּף פ' הָאִשָּׁה דְּהָבָא לְעֵשׂוֹת פֶּסַח יְבִדּוּק אִם נִידוּשׁ אֲבָל לְאַכִּילַת תְּרוּמָה לֹא סְמִכִינֵן עַלָּהּ וְכֹן מְשַׁמַּעוֹת הַש"ס דְּדוֹנְקָא בְּמַקּוּם פֶּרַת לֹא הַעֲמִידוּ דְּבִרְיָהֶם אֲבָל לְשַׁאֵר מְצוֹת לֹא הַתִּירוּ וְאִין לְנוּ שׁוּם הִיתֵר אֲלֵא אִם בְּאִינוּ לומר שְׁיִרְצוּן הַחֲצַר בְּאַבְנִים וְתוֹ לִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמָא יָסִיט אוּ יַגַּע בְּעַצָּם כְּמוֹ דְּתַנּוּן בְּמְשֻׁנָּה ה' פ' י"ח דְּאֵהֲלוֹת פִּיצַד מְטַהְרִין בֵּית הַפֶּרֶס כּו' הָרוּצָף בֵּית הַפֶּרֶס בְּאַבְנִים שְׁאִינוּ יְכוּל לְהַסִּיטֵן טַהוּר א"כ הִכָּא נְמִי דְּכֹנּוּתִי אַף אוּמַר אֲנִי בְּנִדְאִי אִי הִנֵּה נִידוּן דִּידֵן כְּמוֹ בֵּית הַפֶּרֶס שְׁנִידוּשׁ בְּהָ קָבֵר שְׁפִיר מְצִינוּ הִיתֵר זֶה אֲבָל בְּהָאִי אִיכָּא לְסַפּוּקִי בְּכָל הַחֲצַר שְׁמָא נִקְבְּרוּ בְּמַקּוּם שְׁבוּ מוּמְרִים וְהָוִי כְּשְׁדָה שְׁנִידוּשׁ בְּהָ קָבֵר וּבֵית הַפֶּרֶס כְּזֶה אִין לוֹ הִיתֵר טַהְרָה מְשׁוּם דְּהִתָּם מְסַפְקִינוּ בְּקָבֵר שְׁמַטְמָא בְּאוּהֵל וְכֹן פִּי' ר"ע פִּיצַד מְטַהְרִין בֵּית הַפֶּרֶס אֲבֵית הַפֶּרֶס הָרַאשׁוֹן קָאִי שְׁהוּא שְׁדָה שְׁנִידוּשׁ בְּהָ קָבֵר עַכ"ל מְשַׁמַּע דְּשְׁדָה שְׁנִידוּשׁ בְּהָ קָבֵר לֹא מְהִנִּי שׁוּם טַהְרָה פִּינּוֹן דְּסִפְק שְׁיִישׁ בְּהָ טַנְמָאָת אֲוִהֵל וְעוּד דְּאַף אִם נִימָא שְׁלֹא הִנֵּה שְׁכוּנַת קְבָרוֹת בְּתוֹף הַחֲצַר רַק סְבִיב הִיסוּדוֹת וְכִינּוּן שְׁחַפְרוּ שָׁם וְהַשְּׁלִיכוּ הַעֲצָמוֹת לְמַקּוּם מְדְרוֹן יֵשׁ לְחַוֵּשׁ שְׁמָא הַשְּׁלִיכוּ רֹבַע הַעֲצָמוֹת מִן הַמוּמְרִים בְּמַקּוּם אַחַד וּמְטַמָּא בְּאוּהֵל וְלֹא דְּמִי לְשְׁדָה שְׁנִידוּשׁ בְּהָ קָבֵר וּמְסַתְּמָא לֹא נִשְׁאָרוּ עֲצָמוֹת הַמֵּת בְּמַקּוּם

אָחַד וְלִיכָא שָׁם טַנְמַאת אַנהֶל מִשָּׂא"כ בְּנִידוֹן דִּינֹן דִּילְמָא הַשְּׁלִיכוּ רֹבְעַ עֲצָמוֹת בְּמִקּוֹם
אָחַד כְּדַמְשַׁמַּע בְּנִזִּיר דָּף נ"ט ע"ב וְהוּי כְּשִׁדָּה שְׂאָבֵד בְּהָ קֶבֶר וְלֹא מְהַנִּי שׁוּם טְהֵרָה וּכְבָר
כְּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַתּוֹסֶפֶת דְּשִׁדָּה שְׂאָבֵד בְּהָ קֶבֶד אֶפְיֵלוּ בַר"ה טַמָּא מְדַרְבְּנֹן וְכִינֹן דְּנִשְׁלָכוּ
הָעֲצָמוֹת בְּחֶצֶר עֲצָמוֹ תוּ לֹא תְלִינֹן לְטְהַר כְּדַעַת הַחֲכָם הַמְתִּיר וְחֻזְרֵנוּ עַל כָּל צִיְדֵי וְצִיְדֵי
צְדָדִים הַתִּיר וְלֹא מְצָאנוּ שְׂיִכְנוֹס בְּחֶצֶר זֶה כֹּהֵן.

וְעַתָּה אֲשִׁיב יָדֵי לְהָשִׁיב לְמַעַלְתּוֹ בְּמָה שְׂכַתְבַּ שְׂדָבֵר זֶה מְנוֹסָכְךָ מִכָּל הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים
וְאַחֲרוֹנִים אַף לְמ"ד שְׂקִבְרֵי כּוֹתִים אֵינָם מְטַמְּאִים בְּאַוְהֶל מוֹדִים שְׂמַטְמָאִים בְּמַגְעַ בְּמִשְׂא
וְהָכָא נְגִיעָה הִיא שְׁהוֹלְכִים וְדוֹרְסֵי עַל עֲצָמוֹת שֶׁל פְּגָרִים מֵתִים הַמְּנוּטְל בִּי תוֹף הַחֶצֶר
עַכ"ל אֲנִי אוֹמֵר שְׂיִגְרָא דְלִישְׁנֵי דְהַשְׁ"ף נְקֻטִי לִיהָ דְמְנוֹסָכְךָ מִכָּל הַפּוֹסְקִים אֲבָל כַּד דְּיִיקִינֹן
שְׁפִיר אִיכָּא פְּלוּגָתָא בְּזֶה שְׁהִבִּיא הַב"י בְּשֵׁם הַגְּהוֹת מִיְמֵנִי בַּפ' שְׁנֵי מֵהַלְכוֹת אֲבָל וְנ"ל
וְכֹן כְּתַב בְּסִפְרֵי רֵאשִׁים דְקִי"ל כְּרִשְׁב"י דְקִבְרֵי כּוֹתִים אֵינָם מְטַמְּאִים וּפְלִיגֵי עַלִי דְהַרְמְב"ם
כְּחֻדָּא וּס"ל דְכִינֹן דְלֹא מְטַמָּא בְּאַוְהֶל בְּמַגְעַ וּבְמִשְׂא נְמִי לֹא מְטַמָּא וְרֵאשִׁיתוֹ מַת"כ דְנִזִּיר
מְטַמָּא לְכוֹתֵי וְכִינֹן דְאַשְׁפַּחֵן בְּנִזִּיר שְׂמֹנְתָר בְּמַתִּי כְּוַתִּי כֹּהֵן נְמִי לֹא שְׂנָא דְהָא יִלְפִינֹן
בַּג"ש דְאַמוֹ אִמוֹ מִכֹּהֵן לְנִזִּיר וְעוֹד תְּנִיא כָּל שְׂנִזִּיר מְגַלַּח עֲלֵיו כֹּהֵן מְנוֹהֵר עֲלֵיו וְיֵישׁ מִיִּקַּל
הַכָּל עַל הַכָּל הַזֶּה וְשְׂמַעְתִּי אוֹסְרִין פְּהַנִּים בְּמַגְעַ וּבְמִשְׂא בְּמִיחַשׁ כּוֹתִים וְאַנִּי כְּתַבְתִּי
כַּנ"ל וְהַמְחִמִּיר תְּבוֹא עֲלֵיו בְּרַכָּה וְהַמִּיקַל לֹא הַפְסִיד ע"כ מְדַבְּרֵי רֵא"ם אֲמַנָּם כְּדַבְּרֵי
הַרְבַּ הַמְחַבֵּר מְשַׁמַּע בַּפ' הַבָּא עַל יְבַמְתוֹ דְגָרְסִינֹן נְהִי דְמַעֲטִינוּהוּ קִרָּא מְאוּהֶל מְמַגְעַ
וּמְמִשְׂא לֹא מַעֲטִינְהוּ עַכ"ל הָרִי שְׂכַתְבַּ בַּעַל הַיְרָאִים שְׁהַמִּיקַל לֹא הַפְסִיד אֶפְיֵלוּ בְּמַגְעַ
וּמָה שְׂכַתְבַּ בַּעַל הַגְּהוֹת כְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ הַרְמְב"ם מְשַׁמַּע בַּפ' הַבָּא עַל יְבַמְתוֹ נִרְאֶה לַפַּע"ד
דְּאִין כְּאִן סְתִירָה לְדַבְּרוֹ בַּעַל הַיְרָאִים דְהָאִי תִירוּצָא רַבִּינָא קָא מְשַׁנֵּי הֵכִי נְהִי דְמַעֲטִינְהוּ
קִרָּא מְאַטְמוּיִי בְּאוּהֶל כּו' אֲבָל לְתִירוּץ קָמָא דְמְשַׁנֵּי סְתָמָא דְש"ס הָא דְכַתִּיב וְכָל נוֹגַעַ
בְּחָלָל תַּחֲטָאוּ דִּילְמָא אִיקְטַל חַד מִיִּשְׂרָאֵל וּלְפּוֹם הָךְ תִירוּצָא אַף בְּנְגִיעָה לֹא מְטַמָּאוּ מַתִּי
כּוֹתִים וְא"כ שְׁפִיר יֵישׁ לְנוּ סַעַד וְסַמָּךְ לוֹמֵר דְהַמִּיקַל לֹא הַפְסִיד וְכֹן מְשַׁמַּע בְּזוֹהַר שְׁחִיבֵר
הַרְשֵׁב"י בַּפ' חִיִּי שְׁרָה דְפּוֹס אֲמַשְׁטְרֵדֵם דָּף קל"א ע"א וְנ"ל וְשְׂאָר עֲמוֹן עוֹבְדֵי ע"ז כַּד
אֵינֹן בְּחִיָּהוֹן אֵינֹן מְסַאֲבִין דְהָא מְסִיטְרָא דְמְסַאֲבָא אִית לְהוֹן נְשְׁמוֹתֵיהוֹן כַּד אִיתְרַק
מִיְנִיָּהוּ הֵהוּא מְסַאֲבוּ אֲשַׁתָּאֵר גּוּפָא בְּלֹא מְסַאֲבוּ כָּלָל עַכ"ל מְשַׁמַּע שְׂאִינוּ מְטַמָּא כָּלָל
אֶפְיֵלוּ בְּמַגְעַ כְּתִירוּץ קָמָא שֶׁל סְתָמָא דְש"ס וּמְסַתְמָא הֵכִי הִילְכְתָא וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר וְאִין
שְׂיִיף כְּאִן מַגְעַ פִּינֹן דְנִקְבְּרוּ בְּעוֹנָמְךָ וְנִתְנוּ עֲלֵיהֶם עֶפֶר וְנִידוּשׁ הַרְבֵּה וְלֹא שְׂיִיף נְגִיעָה אֲלֵא
בְּעֶצֶם גּוּפָא וְעִיקַר חֲשִׁשָּׂא מִחַמַּת שְׂיֵישׁ רֹבְעַ עֲצָמוֹת בְּמִקּוֹם אָחַד אוּ קֶבֶר שְׁהִיָּה שָׁם כְּבָר
וּכְבָר פְּסַק הַרְמְב"ם דְּאִינוּ מְטַמָּא קִבְרֵי כּוֹתִים בְּאוּהֶל וְהָא דְגָזְרוּ בְּמַדוּרַת עַפּו"ם טַעְמָא
דְהוּי בְּכָלֵל גְּזִירוֹת אַרְיָ עַמִּים אֲבָל לִיכָּא לְמִימֵר דְטַעְמָא מְשׁוּם דְהִילְכְתָא כְּרַבְּנֹן דְפְלִיגֵי
אַרְשֵׁב"י וּס"ל דְכּוֹתִי קְרוּיָם אָדָם אִם כֹּן הָא דְתַנֵּן בְּנְגַעִים הַכָּל מְטַמְּאִין בְּנְגַעִים חוּץ מִן
הָעַפּו"ם וְע"כ מְעַטִּינֹן לְהוּ מְדַכְתִּיב אָדָם גַּבִּי נְגַעִים ש"מ דְהֵכִי הִילְכְתָא וְהִזְדָּרוּ לְכָלֵל
קָמֹן דְעַל כָּל פְּנִים לֹא יֵצֵא מִיְדֵי שְׁדָּה שְׂנַאֲבֵד בְּהָ קֶבֶר יִשְׂרָאֵל וְטַמָּא מְדַרְבְּנֹן וְכָל הַפּוֹרֵץ
גָּדְרוֹן שֶׁל חֲכָמִים יִשְׁכְּנוּ נְחֻשׁ וְהָבֵא לְטְהַר מְסִיְעִין לוֹ מִן הַשְּׂמִימִים: שְׂאֵלָה טו בְּטוֹר או"ח
סִי' ר"י וְנ"ל עוֹד מְסַתְפָּקִים בְּבְרַכָּה אַחֲרוֹנָה שֶׁל יֵיָן אִם מְבָרְכִין אוֹתָהּ דוֹנָקָא עַל כְּזִית אוּ
בְּרַבִּיעִית לְכֹן טוֹב לִיזְהַר שְׁלֵא לְשַׁתּוֹת אֲלֵא אוּ פְחוֹת מְכִזִּית אוּ רַבִּיעִית וְכַתְבַּ הַב"י בַּפ'
הַיֵּשֶׁן וּבַפ' בְּתֵרָא דִיּוֹמָא נְסַתְפָּקוּ אִי סְגִי בְּכִזִּית בְּשַׁתִּיָּה כְּמוֹ בְּאַכִּילָה אוּ שְׂמָא פִּינֹן דְדַרְיֵישׁ

ר"ת וְשִׁבְעַת זֹו שְׁתִּי בְּעֵי כְּבִיצָה דְּלֵא הֵנִי שְׁבִיעָה בְּפָחוֹת אוֹ שְׁמֵא יֵשׁ לְחֻלְק בֵּין שְׁבִיעָה דְּאֶכִּילָה לְשְׁבִיעָה דְּשִׁתְּיָה וְכַתְּבֵהּ הָרֵא"ש בַּפ"ג שְׁאֶכְלוּ לְכֹף טוֹב לְזַהֵר שְׁיִשְׁתֵּה פָחוֹת מִפְּזִית אוֹ רְבִיעִית לְהִסְתַּלַּק מִן הַסֶּפֶק ע"כ וצ"ל שְׁסוּבֵר הָרֵא"ש דְּשִׁיעוֹר רְבִיעִית שְׁנֵה לְכַבִּיצָה שְׁאֵם הוּא פָחוֹת מִכְּבִיצָה הָאִיף הִנֵּה מְסַתַּלֵּק מִן הַסֶּפֶק בְּשִׁתְּיָת רְבִיעִית עכ"ל.

וְכַתְּבֵהּ הַב"ח וְצ"ל מֵה שְׁפִי הַב"י פֶּאן וצ"ל שְׁסוּבֵר הָרֵא"ש דְּשִׁיעוֹר רְבִיעִית שְׁנֵה לְכַבִּיצָה וְכו' הוּא ט"ס דְּהָא מְפֹרֵשׁ בְּפֶרֶק ע"פ בְּשִׁמְעָת' דִּיָּם שֶׁל שְׁלֵמָה דְּשִׁיעוֹר רְבִיעִית הוּא בִּיצָה וּמְחַצָּה וְכו' מְפֹרֵשׁ עוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְכו' כַּתְּבֵהּ הַרְבּ בַּמַּג"א ס"ק ה' שֶׁהַרְבּ הַב"י שָׁגַג בְּזֵה וְתַמָּה אֲנִי עַל הַנֶּה אֲרִינְוֹתָ אִיף חֲשָׁדִי לְהַרְב"י לֹוֹמֵר שְׁשָׁגַג בְּזֵה וְהוֹכִיחַ הַב"ח לֹוֹמֵר שֶׁהוּא טַעו' סוֹפֵר וְאֲנִי אוֹמֵר שֶׁלֹּא נִעְלַם מֵהַרְב"י שֶׁרְבִיעִית הוּא בִּיצָה וּמְחַצָּה כַּנֶּזְכָּר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּש"ס וְהוּא בְּעֶצְמוֹ כַּתְּבֵהּ לְעֵנִן שִׁיעוֹר חֻלָּה וְעִיסַת פֶּסַח אֲלֵא נִרְאָה בְּרוּר מְשוּם דְּהַתּוֹס' מְסַפֵּק לְהוֹ אֲלִיבָא דַר"מ מִי בְּעֵינֵן וְשִׁבְעַת זֹו שְׁפִי אִי בְּעֵינֵן שִׁיעוֹר שְׁבִיעָה שֶׁהוּא כְּבִיצָה וִי"ל שֶׁהוּא כְּבִיצָה בְּגוּשׁ לְאַחַר שְׁנִקְרַשׁ וְנִתְּיַבֵּשׁ מִשְׁעָרֵינוּ כְּדִי שְׁבִיעָה וְלֹא הִי סְגִי בְּרְבִיעִית דְּהָא רִישׁ פ' הַמוֹצֵיא יֵינן אֲמַרְיֵנן דְּרְבִיעִית יֵינן הֵנִי כְּזִית כְּשִׁנְקָרוּשׁ וְלֹר' יוֹסִי בַר יְהוּדָה יֵינן דְּקִלִּישׁ כְּזִית הֵנִי יוֹתֵר מִרְבִּיעִית א"כ אִם הֵינֵנו צְרִיכִין לְשַׁעַר בְּשִׁתְּיָת' כְּדִי שְׁבִיעָה בִּיצָה בִּינְוֵשׁ הֵינֵנו צְרִיכִים שְׁתִּי רְבִיעִית לְכָל הַפָּחוֹת וְהַתּוֹס' לֹא הִכְרִיעוּ אִיף לְהִסְתַּלַּק מִסֶּפֶק רַק הָרֵא"ש הִכְרִיעַ דְּבְרִיעִית הוּא מְשֻׁבֵּעַ כְּמוֹ בִּיצָה בִּינְוֵשׁ וְנִרְאָה דְּלִמַּד כֵּן מִדְּפִשְׁט הַש"ס בַּפ"י כ"כ דָּף ע"ט ע"ב דְּכּוֹתְבַתְּ הוּא מְעַט פָּחוֹת מִכְּבִיצָה וְקֹאֵמֵר הַש"ס דְּכְבִּיצָה מְשֻׁבֵּעָא וְכּוֹתְבַתְּ מִיִּתְּבָא דְּעֵתָא מְשֻׁמַּע בְּשִׁיעוֹר קֶטֶן דְּגָדוּל כְּבִיצָה מְכּוֹתְבַתְּ מְשֻׁבֵּעַ וְא"כ בְּשִׁתְּיָת' נְמִי דְּמֵלֵא לֹוֹגְמִי שֶׁהוּא פָּחוֹת מִרְבִּיעִית מִיִּתְּבָא דְּעֵתָא וּמְחַצֵּיב בְּרַכָּה ש"מ דְּרְבִיעִית מְשֻׁבֵּעַ וְזֵה שְׁפַתְּבֵהּ הַרְבּ הַב"י וצ"ל שְׁסוּבֵר הָרֵא"ש דְּשִׁיעוֹר רְבִיעִית שְׁנֵה לְכַבִּיצָה וְלְכֹאזְרָה לְפִי הַבְּנֵת הַגְּאוּנִים הַנֶּה"ל שְׁעֵלָה בְּדַעַת הַרְב"י דְּרְבִיעִית מְחַצֵּיב בִּיצָה מֵאִי שְׁנֵה דְּקֹאֵמֵר וְעוֹד מֵאִי לְכַבִּיצָה הֵנִי לִיָּה לְמִימֵר דְּרְבִיעִית הוּא כְּבִיצָה מֵאִי שְׁנֵה לְכַבִּיצָה אֲלֵא בְּרוּר הַדְּבָר דְּכֹף הוּא כְּפִנְוֵתוֹ אִף דְּכַבִּיצָה הוּא מְשֻׁבֵּעַ בִּינְוֵשׁ וְס"ד לְעֵנִן שְׁבִיעָה דְּשִׁתְּיָת' נְמִי מְשֻׁעָרֵינוּ בְּכֹף וּבְעֵינֵן לְכָל הַפָּחוֹת שְׁנֵי רְבִיעִית וְהַכְרִיחַ הַב"י דַּס"ל לְהָרֵא"ש דְּרְבִיעִית דִּינֵן שְׁנֵה לְעֵנִן שְׁבִיעָה כְּבִיצָה בְּקָרוּשׁ וּבִינְוֵשׁ דְּאֶפִּילוּ שְׁאִינוּ מְגִיעַ כְּבִיצָה קָרוּשׁ לְרְבִיעִית הַלַּח אַפ"ה הֵנִי שְׁבִיעָה לְעֵנִן שְׁתִּי כְּדֹאֲמָרֵן דְּיִלְיָה מִי"כ כִּי הִכִּי דְּבִאֶכִּילָה מֵה דְּמִיִּתְּבָא דְּעֵתָא בְּשִׁיעוֹר מוֹעֵט יוֹתֵר מְשֻׁבֵּעָה ה"נ לְעֵנִן שְׁתִּי כִּינֵן דְּמֵלֵא לֹוֹגְמִי מִיִּתְּבָא דַעַת' וְהוּא פָּחוֹת מִרְבִּיעִית ש"מ דְּרְבִיעִית שֶׁהוּא מְעַט יוֹתֵר מְשֻׁבֵּעָה וּמֵה שְׁמִסִּיִּים שְׁאֵם הוּא פָּחוֹת מִכְּבִיצָה אִיף הִנֵּה מְסַתַּלֵּק מִן הַסֶּפֶק ר"ל אֲרִישָׁא קֹאֵי ר"ל שְׁאֵם הוּא פָּחוֹת מִכְּבִיצָה וְאִינוּ מְשֻׁבֵּעַ כְּשֵׁם שְׁפָחוֹת מִכְּבִיצָה אִינוּ מְשֻׁבֵּעַ אִיף הִנֵּה מְסַתַּלֵּק מִן הַסֶּפֶק אֲלֵא ע"כ שֶׁהוּא שְׁנֵה לְכַבִּיצָה כְּשֵׁם שְׁבִיעָה מְשֻׁבֵּעַ בִּינְוֵשׁ כֹּף רְבִיעִית יֵינן בְּלַח מְשֻׁבֵּעַ וְחִידוּשׁ גָּדוֹל אֲשֶׁמוֹעֵינֵן הָרֵא"ש אֲבָל מְעוּלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַת הַב"י לֹוֹמֵר שְׁרְבִיעִית מְחַצֵּיב בִּיצָה וְזֵה בְּרוּר לְדַעַתִּי: שְׁאֵלָה טז כַּתְּבֵהּ הַטּוֹר א"ח ס' ל"ב בְּשֵׁם הַסֶּמ"ק שְׁאֵם נִפְלָה טִיפַת דִּיּו קוֹדֵם שְׁנִגְמַר' הָאוֹת אוֹ שְׁלֵא הִיָּתָה מְנוֹקְפַת גְּוִיל מְתַחֲזֵלְתָה פְּסוּל דְּהֵנִי כְּזֹכָת אֲבָל אִם כְּבָר הִיָּתָה עֲשׂוּי' כְּתַקְנָה וְנִפְל בּוֹ דִּיּו יְכוּל לִיטְלוֹ וְכַתְּבֵהּ הַב"י שְׁלֵמַד כֵּן מִהִירוּשְׁלָמִי בַּפ"ה הִי קוֹרֵא וְהִכִּי אִיָּתָא שְׁם עִירוֹב הָאוֹתִיּוֹת אִיָּת תְּנִי כְּשֶׁר אִיָּת תְּנִי פְּסוּל מ"ד כְּשֶׁר מְלֻמְטָה וּמ"ד פְּסוּל מְלֻמְעָלָה כְּגוֹן אֲרִצִּינוּ תְּפֹאֲרַתְנוּ אֲבָל אֲרִצִּיף וְתְּפֹאֲרַתָּה צְרִיכָה וְפִי הַרְשָׁב"א דְּהִכִּי קֹאֵמֵר מְלֻמְעָלָה פְּסוּל לְפִי שְׁעַד שְׁלֵא נַעֲשִׂית הָאוֹת

נפסלה צורתה והילכה אם בא לגרור הוי פחוק תוכות אבל פשנדבק מלמטה נ"ו של תפארתנו אחר שנגמרה צורות האות הוא שנדבקה ומתחילתה פשירה היתה ואם בא עכשיו לגררה לא הוי פחוק תוכות וע"פ פירוש זה למד הסמ"ק לחלק בין נפלה טיפת דיו קודם שנגמר האות ובין לאחר שנגמר האות: וקשיא לי טובא א"כ סתרי דברי הירושלמי אהדדי דהא בנגיבון כל תוף האות כתב הטור דבירושלמי משמע שצריך גם בפנים מוקף גויל וכתב הטור הילכה אם ניקב כל תוכו פסול ומשמע דלא מהני מה שיגרור בפנים סביבות האות כדי שיהי' מוקף גויל וקשה אמאי פסול דהא מתחילה הנה האות פתיקנה ולפ"ד הסמ"ק דמכשיר ע"פ הירושלמי אם היתה אות פתיקנה וא"כ נפל דיו דיכול לתקנה ולא הוי פחוק תוכות א"כ ה"נ ליתכשר ע"י גירוד בפנים סביב האות ובאמת תמוהים לי דברי הסמ"ק שלפי הנראה לא ראה אלא דברי הירושלמי בפ' הנה קורא אבל מדברי הירושלמי בפ"ק דמגילה לא משמע כדבריו דאיתא שם ר' זעירא בשם רב ניקב נקב ביריכו של הי"א אם גורדו ונשתייר שם ירה קטנה פשרנאם לאו פסול ר' זעירא בשם ר' חסדא הי' הגימ"ל מכלה את הגויל אם גרדו ונשתייר שם ירה קטנה פשרנאם לאו פסול ר' זעירא בשם אוןשין בר נידב' ניקב באמצע הבי"ת אם הנה הגויל מקיפו מפל צר פשרנאם לאו פסול א"ר זעירא אהיא דרב חסדא פרב ותריוהו פליגיין על שיטתו דאוןשין בר נידבה חבריא אמרי אתי דאוןשין בר נידבה כר' יוחנן דתני עירוב את האותיות אית תנוי דתני פשרנאית תנוי דתני פסול רב אדא בר' שמעון בשם ר' יוחנן מ"ד פשר מלמטון ומ"ד פסול מלמעלן כגון ארצנו תפארתנו ארציה תפארתה צריכה עכ"ל וע"כ צריכין אנו לפרש מתחילה דאמר זעירא דפליגי רב רב חסדא על אוןשין משום דלדידהו מהני אח"כ גרידה ולאושין לא מהני גרידה בפנים לעשות שיהי' מוקף גויל וחסריא פירשו דאפשר דלא פליגי דאם הי' הדבוק מלמעלה ונתבטל העיקור האות לא מהני אח"כ גרידה לאכשורי אבל אם למטה שנדבק במקום תור האות כגון תפארתנו או ארצנו שהרי הוי"ו היתה פשירה וצורת נ"ו עליה אף אם לא הגיע למטה במקום רגל הנון"ן משום הכי מהני גרידה ולפ"ז אם ניקב באמצע הבי"ת ולא הנה הגויל מקיפו הוי כמו שנפל טיפת דיו באמצע האות פינן דנתבטל העיקור גוף האות לא מהני גרידה דהוי פחוק תוכות ואין חילוק בין נפל מתחילה או לבסוף כל היכי שנתבטל גוף צורת האות שנפסל על ידי זה הוי פחוק תוכות ולכאורה משמע גם מדברי תלמודא דידן הכי הא דקאמר אמר ר' זירא לדידי מפרש לי מיניה דרב הונא אה נשתייר בו פשיעור אות קטנה פשר ולבתר הכי גבי ר' אמי בר תמרי דאיפסוק ליה נ"ו בגוקבא אתי' לקמ' דר' זירא א"ל אייתי נוקי דלא חפים ולא טיפש ולכאורה איפא למיזק למה לא אמר גבי יריכו של הי"א כה אלא ע"כ דהתם משערינו לאחר שיגרור וזה אי אפשר להבין תיבוק דלא חכמים ולא טיפש אבל גבי נ"ו בגוקבא מיירי דאיפסק ליה באמצע עד שנפסק הרגל צד העליון מן המתחון ותיקון זה תלוי פשיהי' הנקב הזה דק כ"כ שאין ההפסק מונע הקריאה המתקנת לתיבוק בינוני וכשם שקריאתו מציל שיהי' האות שלם כן מציל שהגויל מקיפו נמי מפל צד וכה"ג מפרש הר"ר מנחם המאירי והביאו הב"י שזכר שני תיקונים כו' עד שאם עשה הרגל מתחילתו דק פשר וא"כ דיברו פשניקב באמצעי הרגל עד שנפסק הרגל צד העליון מן המתחון ותיקון זה תלוי פשיהי' נקב דק כל כה שאין הפסק מונע קריאה המתקנת לתיבוק בינוני עכ"ל ונתקשה לו ג"כ למה הזכיר בנגיבון

יריכו של הי"א אם נשתייר מלא אות קטנה ולא אמר דמיתנינו תינוק דלא חכים ולכך
היה מפרש שנזפר שני תיקונים אחד עם הנקב ממעט עובי אנרף הרגל וזה אפילו תינוק
טיפש יכול לקרותו והשני אם נפסק באמצע אבל פי' הירושלמי אין אנו צריכין לזה
וע"פ זה מיושב נמי קושיות הב"י וז"ל וא"ת והיכי מכשרינן באיפסק שום אות בנזקפי'
והא אמרינן בהקומץ כל אות שאין הגויל מוקף לה מארבע רוחותי' פסולה ונכנס לדחוקים
אבל לפי' הירושלמי מייירי הא דקאמר אם נשאר מלא אות קטנה היינו לאחר שיגרוד
וישתייר מלא אות קטנה וזה כלל גדול כל היכי שאנו יכולים להשוות שלא פליג
הירושלמי אתלמודא דידן משווינן ויצא לנו מזה אף דהרא"ש פליגי איירושלמי היינו
אהא דקאמר רבי יוחנן מאן דאמר פסול מלמעלה וס"ל להרא"ש פאית תני דתני פשר
בעירוב האותיות בין מלמעלה ובין מלמטה מ"מ רב רב חסדא ס"ל דאם ניקב יריכו של
הי"א וכן אם הגימ"ל מגיע לסוף הקלף מהני אם יגרוד אח"כ והיינו אות קטנה ר"ל ירף
לאחר שיגרוד ויהי' מוקף גויל אם כן יהיה חומרא מצד אחד דאות קטנה דקאמר הש"ס
לאחר שיגרוד ויהי' מוקף גויל וקולא מצד אחד אם ניקב כל חללה של ביי"ת אם יכולים
לגרוד בפנים לעשות מוקף גויל פשר ולא הוי חק תוכות כיון דצורת הבי"ת הנה מקודם
דהשתא קיימינן דרב רב חסדא פליגי אדאושין בר נדבה ולפי זה פשיטא באות כ'
הנמשך למטה אם מגרדו ונעשה מוקף גויל פשר ולא הוי פחק תוכות וכן כתב המג"א
בסעריף קטן כ"ו ויצא לנו עוד מזה הר' מנחם המאירי אם נפסק באמצע הרגל עד שנפסק
הרגל צדו העליון מן התחתון אם הנקב רק כל כף שאין ההפסק מונע לתינוק בינוני פשר
ה"ה ברגלי היודי"ן של האלפי"ן והשיני"ן נמי מכשרינן בכי האי גוונא דלא כמה שכתבו
האחרונים בשם תשובת הריב"ש והר"י קלון ברגלי היודי"ן של האלפי"ן לא מהני
קריאת תינוק בינוני ואני אומר דכבר מוכח מירושלמי דע"כ הא דקתני דאיפסק ליה וי"ו
דניהרגו בנזקבא מייירי שנפסק באמצע הרגל עד שנפסק צד העליון מצד התחתון וכפי'
הרב המאירי דאל"כ הא אינו מוקף גויל וזה אי אפשר לשער לתינוק בינוני לאחר
שיגרוד אם ישאר מלא אות קטנה אלא ע"כ פדאמרו ואפ"ה אפשר בתינוק בינוני וכן
יש לי עד נאמן מהא דהביא הב"י בשם הגהות מיימוני וז"ל הר"ם פסל לי תפילין בשביל
שלא היו מקצת יודי"ן של האלפי"ן כו' נוגעים לגוף האות אכן שוב אמר שיוכל לתקנם
רק שנעשה תחילה דתינוק דלא חכים ולא טיפש יכול לקרוא אותם אז יכול לתקן
תיקונים אלו ולא הוי שלא פסדון משמע דאף כזה מהני אלא לכתחילה צריכין אנו לתקן
שיהי' כתיבה תמה ושלמה ואף שמ"הר"י קלון כתב הא דקאמר הר"ם היינו דוקא ליתשב
פסדון מאחר שעיקר צורת האותיות נעשה פסדון אבל להכשיר בלא תיקון משום
קריאת התינוק לא עלה על דעתו והביאו הב"י בסי' ל"ו ואני אומר דפשטן של דברי
הר"ם לא משמע כן דאי לא הנה מהני קריאת התינוק לאכשורי בדעבד במקום שאין אנו
יכולים לתקן כגון שניקב באמצע הרגל של הוי"ו או הנו"ן א"כ זה עיקר תיקון האות
א"כ האיה הכשיר לתקן אחר כך דזה הוי שלא פסדון ומאי נפקא מיניה שנכתב העיקר
האות כיון דלא חשיב לאות כלל אלא ע"כ פשטן של דברים נראים עיקר להלכה
ולמעשה הפל לפי הרנוח אם דק כל כך שתינוק בינוני קורא אותו אל"ף סמכינן עליו
ואם הנה רוח גדול הי' קורא אותו יו"ד ולכך סתמו הרמב"ם והסמ"ג והטור ולא חילקו
בין אות לאות דבכל מקום מכשרינן על ידי תינוק בינוני ולפי"ז אין אנו צריכין להגיה

בדברי הש"ע בא"ח סי' ל"ב סי' ט"ז פי רמ"א כתב ע"פ פסק הר"ם המאירי ומה שכתב למטה ומיהו אם אנו רואים שלא נשאר צורת האות מיינרי שיש רנוח גדול או שהוא יו"ד קטנה ואף שהתינוק בינוני קורא נ"ו לא סמכינן עליו אבל ברגלי יודי"ן שעל האלפי"ן סמכינן שפיר אקרייות תינוק בינוני אכן אם בקרוב מפירי' שהוא רנוח ואינו מגיע לגוף האות לדעת הב"י בסי' ל"ו פרחוק ארבע אמות ולדעת הב"ח פרחוק אמה בזה נדאי אין לסמוך על קריות תינוק בינוני אבל אם נרחק לכל מר פדאית ליה אנו רואים שהוא אל"ף ושי"ן רק פמשקרבין עינינו אנו רואים רוח ותינוק דלא חכי' ולא טיפוש קורא אותו אל"ף או שי"ן שפיר נוכל לסמוך עליו והנלע"ד פתבתי: שאלה יז קהל שהיה חייבים שכירות לחזן ובעת הגיע תשלומין השכירות המחתו הקהל וכתבו פתב להחזן לנאמן הקהלה שהיה בידו מעות הקהל לשלם להחזן שכירות סך פך וכך ומנהג העיר ההיא מי שמקבל מעות מן נאמן הקהלה ע"פ פתב הקהל כותב על הפתב ביום פלוני קבלתי סך הנזכר בכתב הקהל כדי שיהי' ביד נאמן לראי' בעת החשבון שנתן לפלוני כפי הנזכר בכתב הקהל ומת הנאמן הקהל ומצאו בפנקסו שנכתב בחשבונו שנתן ע"פ פקודת הקהל להחזן סך הנ"ל אף גוף פתב הקהל עדיין ביד החזן ונכתב שובר עליו איך שקיבל החזן סך הנ"ל מיד הנאמן אף מענה בפה החזן שמתחילה רצה הנאמן לשלם לו וכתב קבלה על הפתב הנ"ל אף דחה אותו מיום ליום והחזיר לו הפתב וכן העידה אשת הנאמן שאמת בדבר שהחזיר לידו בעלה הפתב ועתה תובע הש"ץ השכירות מן הקהל באשר שהנאמן לא נתן להם ע"פ פקודת הקהל והראי' שאין פתב הקהל יוצא מתחת ידי הנאמן והקהל משיבי' אנחנו פטורים ומסולקים מלשלם פיון שפבר נכתב שובר על פתבינו שקיבל הש"ץ סך הנזכר מיד הנאמן וגם מצאנו בחשבוננו של נאמן שנתן סך הנ"ל ליד הש"ץ בכו יורינו המורה הדין עם מי אם הקהל מחויבים לשלם השכירות להש"ץ ויהי' להם דין עם יורשי הנאמן או פטורים הם ויהי' דין הש"ץ עם יורשי הנאמן: תשובה תחילה נברר אם יש להקהל תביעה על היתומים אף שיש ביד הקהל פתב ד' הנאמן שיש תחת ידו מעות הקהל סך פך וכך ודין זה מבואר בפ' המוכר את הבית דף ע' שטר פיס היוצא על היתומים דיינו גולה אמרי נשבע וגובה פולה דייני ארץ ישראל אמרו נשבע וגובה מחצה ופסק רבא פדייני א"י וכן פסק הטור חו"מ בסי' כ"ח והטעם דשטר פיס הוא שטר עיסקא וחצי יש לו דין פקדון ואינו נוטל אפילו בשבועה שאלו היה אביהם חי היה יכול לטעון החזרתי במגו דנאנסו והיה נשבע ונפטר לפיכך טוענין להו נמי הכי ופטורים בלא שבועה ואין לו עליהם אלא חרם סתם אבל אם אינם יכולים לטעון שהחזיר כגון שהודה.

שלא החזיר או שמת תוך זמנו חייבין ולא טענין להו שנאנסו מש שהוא דבר שאינו שכיח וא"כ בנזדון דידן שמנהג העיר שהנאמן הקהל מתמנה ע"פ בוררי הקהל על משך שנה תמימה וכל השנה מעות הקהל בידו מכל הכנסות הקהלה ובסוף השנה הוא נוטל חשבון והוי פמת תוך זמן הפקדון ועוד שמנהג העיר שמחויב הנאמן להראות פתב ראי' מן הקהל שהוציא בראשותם וזולת זה הקהל נאמנים נגדו ואינו נאמן לומר שהחזיר ליד

הקהל א"כ לא טענין ג"כ ליתמי דידן' שגאנסו וא"כ כל מה שמבררים הקהל שמסרו ליד הגאמן ממעות הקהל גובים מיתומים דהוי תוה זמנו ולא הנה הגאמן יוכל לטעון שהחזיר א"כ אין אנו טוענים ליתומים ואף לדעת י"א שכתב בש"ע בסי' ק"ח סעיף ד' דטענינו להם שגאנסו והש"ך הכריע פדעת י"א מ"מ יד הקהל על העליונה ויכולים לומר קים לן פהנה פוסקים דאין טעונים להם שגאנסו וכדעת הטור והרא"ש והנמשכים אחריהם וכתב הסמ"ע בסי' ד' ס"ק ו' וגם לענין זה דיכולים לומר קים לנו פהאי מ"ד במקום שיש פלוגתא נקראים מוחזקים ואף שהש"ך פתוב שם דדווקא לעניני מסים אבל בשאר מילי לא חשיבי מוחזקים מ"מ נראה פינו שהגאמן הנה הוי כש"ש דאף לדעת הפוסקים דס"ל בסי' ע"ב סי' ה' דאין לגאמני הקהל דין ש"ש התם מירי שיש בידם משפון השניך להקהל אבל בנ"ד שהגאמן מכניס כל הכנסות הקהל ומעות הקהל בידו ומשתמש בהם כרצונו נעשה עליהם כש"ש פמבואר בסי' רצ"ב גבי שלחני וכיון דחייב בגניבה ואבידה ואינו יכול לפטור אלא בטענת גאנסו ומבואר בכמה מקומות דאם הי' במקום שעדים מצוים אינו גאמן לומר שגאנסו וא"כ אין לפנטרו אלא בלסטים מזוין וכיון שהי' בעיר מסתמא הי' לו להוציא קול א"כ אין טוענים גם ליתומים דבר מה דלא מצי אביהן למטען ונראה דאם לא הנה יכולים להוציא מיתומים מחמת שלא הניח נכסים לגבות מהם מוחזבים הקהל לשלם להש"ך ודין זה מבואר בהדיא בש"ע בסי' צ"א ס"ג דאם הקדים בה"ב מעות לחנוני ואמר תן לפועלים סלע אם המחום אצל חנוני במעמד שלשתן והפועלים נתרצו אין לפועלים על בעל הבית פלוס והחנוני נשבע היסת ואם שלא במעמד שלשתן המחום אצל חנוני נשבע החנוני לכה"ב היסת שעשה שליחתו ונפטר והפועלים נשבעין לכה"ב פועין של תורה שלא נטלו פלוס מחנוני ונוטלים מכה"ב וי"א שגם זו הוא שבועת היסת וא"כ בנידון דידן שלא הי' במעמד שלשתן רק הקהל המחזהו הש"ך שהוא הפועל להגאמן נשבע הפועל שהוא הש"ך שלא קיבל מהגאמן ונוטל שבה"ב שהוא הקהל וגדולה מזה נראה שאף אם הי' נידון דידן במעמד שלשתן והי' הגאמן חי וטען שפרע להש"ך והש"ך מכחישו הנה הש"ך גאמן פינו שהכתב של הקהל עם השובר בידו ותלמוד ערוך הוא בפ"ק דמציעא דף י"ח א"ר ירמיה בר אבא אמר רב סימפון פי' שובר היצא מתחת יד מלנה אע"פ שכתוב בכתב ידו אינו אלא כמשחק ופסול לא מבעי' כתב בכתב ידי סופר דאיכא למימר ספרא איתרמי לי' וכתב אלא אפי' בכתב ידו פסול סבר דילמא מיתרמי ואתי בין השמשות וקא פרע לי' ואי לא יהבינא ליה לא יהיב לי' זוז אכתוב אנא דכי מיייתי לי' זוזי אתן ליה וכן פסק הטור חו"מ סי' ס"ה ואפילו השובר כתב ידי הלנה וכתב הר"י ברצלוני שיש לנו לומר פינו שכתב ידי הלנה הוא בנדאי נתחברו יחד המלנה והלנה ויש לומר שפרע ושכח השובר בבית המלנה או יש לומר דאדרבא פינו שכתב ידי הלנה הוא ובנדאי נתחברו יחד הלנה והמלנה אם איתא שפרע הנה מוליד השובר עמו ולדין מסתברא לן דפסול דבהא נמי איכא למימר חששא דלעיל סבר דילמא מיתרמי ואתי בין השמשות וכו' ואמר ליה ללנה לכתבי' ולנחה בידיה דמלנה דכי אתי ליתוב ליה ושקיל זוזי עכ"ל הרי להדיא דאף אם הנה השובר בכתב ידי הגאמן שהוא פדמיון לזה להקל פינו שהשובר בי' המלנה יכול לומר הזמנתי שובר זה אם ישלם לי למסרו ליד הגאמן שהוא לנה של הקהל ולא חיישינו לנפילה שמא מי' הלנה דלנפילה לא חיישינו וכדאמרן והאי כתב מן הקהל שציוהו להלנה שלהם ליתן ליד הש"ך הוי

כְּשׁוֹבֵר שְׁנַמְצָא בְּיַד הַמְּלִיחָה בִּינוֹן שְׁעֵדִינֵן בְּיַד הַש"ץ וְלֹא אִיתְרַע הַשְּׁטֵר מֵהַ שֵׁישׁ לְהַקְהֵל
עַל הַנְּאָמָן וְהַקְהֵל אֵינָם יְכוּלִים לְפִטוֹר עֲצָמָן מִן הַש"ץ בְּמָה שְׁכַתְּבוּ לוֹ וְהַמְּחֵהוּ שְׁיִקְבֵּל
מְעוֹתֵיהֶם מִן הַנְּאָמָן דְּזֶה הָיָה כְּמִי שְׁמִיחַד עֲדִים וְשׁוֹלֵחַ לְחַנּוּנֵי לִיתָן לִיד הַפּוֹעֵל מְעוֹת
שְׁהֵנִית אֲצִלוֹ וְהַחַנּוּנֵי אָמַר שְׁנָתָן וְהַפּוֹעֵל אָמַר שְׁלֹא קִיבֵּל אִם לֹא הָיָה בְּמַעֲמַד שְׁלִישְׁתָּן
הַדִּין בְּרוֹר שְׁחַנּוּנֵי נְשַׁבַּע הַיִּסֵּת וְהַפּוֹעֵל נְשַׁבַּע כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה שְׁלֹא קִיבֵּל וְהַש"ץ
שֶׁהוּא פּוֹעֵל אָמַר שְׁלֹא קִיבֵּל וְאִי מְשׁוּם פֶּתַב הַקְהֵל שְׁהַמְּחֵהוּ וְכַתֵּב עָלָיו שְׁקִיבֵּל הָאֵי אִי
בְּעֵי הָיָה קְלִי לִי לְהֵאֵי שְׁטָרָא וְעוֹד דִּיכּוֹל לֹאמַר שְׁהַכִּין לוֹ פֶּתַב זֶה כְּדֵי שְׁיִהְיֶה מְצוּי בְּיַדוֹ
כְּשִׁיתָן לוֹ הַנְּאָמָן מְעוֹתָיו לְמִסְנֵר לִידוֹ וּפְשִׁיטָא הַכָּא שְׁאִין הַנְּאָמָן טוֹעֵן בְּרִיאָה שְׁנָתָן לִיד
הַש"ץ אִף שְׁמַצָּאוֹ פֶּתַב בְּפִנְקְסוֹ מ"מ אִין זֶה כְּטַעֲנַת וְדֵאִי דִי"ל הַאֲמַת כֵּן הוּא דְּמַתְּחִילָה
מְסַר לִידוֹ הַשׁוֹבֵר וְהַאֲמִין לוֹ שְׁיִשְׁלַם לוֹ לְזִמְן מוֹעֵט וְכַתֵּב בְּפִנְקְסוֹ כֵּן וְאַחַר שֶׁהִי דוֹחָה
לְהַש"ץ מִיּוֹם אֶל יוֹם הַחֲזִיר לִידוֹ הַשׁוֹבֵר הַנְּ"ל וּבְכַפְרָטוֹת שְׁגָם אֲשֶׁת הַנְּאָמָן מְעִידָה עַל
זֶה וְאִף שְׁאֲשֶׁתוֹ אֵינּוּ נְאֻמְתָּ כְּמוֹ שְׁמִבְּנֵי חו"מ ס' ק"ח בְּהַגְּהָ' מ"מ אֲנֻמְדֵן דַּעַת שְׁאֻמְתָּ
הַדְּבָר וְדוֹמָה לְזֶה הַשִּׁיב הָרֵא"ש הַבִּיאוֹ הַטוֹר חו"מ ס' ס"ה בְּשִׁטְר הַנְּאָכַד וְנ"ל שְׁאֵנּוּ
נְצֻטְוִינּוּ לְדוֹן דִּין אֲמַת לְאֻמְתוֹ אַע"פ שְׁאִין אָנּוּ נְבִיאִים לְדוֹן דְּבָרִים שְׁבִלְבַב חֲכָם עֲדִיף
מְנַבִּיא וְנִצָּא בְּעַקְבוֹת הָרֵאשׁוּנִים מְעוֹבְדָא דַּפ' חֲזַקַת הַבְּתִים וְצִינּוּהָ לְהַחֲזִיר אֶת הַשְּׁטֵר
שְׁנָפֵל וְנֻאכַד שֵׁישׁ כְּמָה סְבָרוֹת וְיָדִים מוֹכִיחוֹת דְּלֹא חֲזִישׁ לְפָרוּעַ יַעֲוִינֵן שֶׁם ה"נ דְּכּוֹנְתָן
מְמַשׁ יָדִים מוֹכִיחוֹת שְׁלֹא פָּרַע נְאָמָן הַקְהֵל בִּינוֹן דְּכַתֵּב שׁוֹבֵר בְּיַד הַש"ץ וְאִף הִיכִי דְּלִיכָא
אֲנֻמְדָּא הַחַנּוּנֵי טוֹעֵן בְּרִיאָה שְׁנָתָן לְפּוֹעֵל דַּעַת י"א שְׁאִין הַפּוֹעֵל נְשַׁבַּע רַק הַיִּסֵּת ק"ו
בְּנִידוֹן דִּין שְׁאִין הַחַנּוּנֵי טוֹעֵן בְּרִיאָה וְשׁוֹבֵר בְּיַד הַפּוֹעֵל וְגַם אֲשֶׁת הַנְּאָמָן אוֹמְרַת וּמְסִינַעַת
אֶת הַש"ץ שְׁאִין לְהַקְהֵל עַל הַש"ץ אֲלֵא שְׁבוּעוֹת הַיִּסֵּת שְׁלֹא קִיבֵּל מִיַּד הַנְּאָמָן שֶׁהוּא כְּמוֹ
חַנּוּנֵי וְהַקְדִּים לוֹ בַּה"ב דִּינָר וְלַעֲנֵן אִם הַקְהֵל גּוֹבִים מִיְתְּמֵי הַנְּאָמָן כְּבָר כְּתִבְנוּ אִם אֲמָנָם
שְׁכַמָּה רַבּוֹנוֹתָ סְבִירִי לְהוֹ דְּטַעֲנִין לִיתְמִי שְׁמָא נְאֻסוֹ בְּיַד הַנְּאָמָן מ"מ נְרָאָה בִּינוֹן דֵּהִי
בְּעִיר וְאֻנְסֵי בְּלִיִּסְטִים מְזוּנֵן יֵשׁ לוֹ קוֹל וְתִמְיֵד יַד הַקְהֵל עַל עֲלִיוְנָה וּלְפִי תִיקוֹן הַקְהֵלוֹת
חֹב הַקְהֵל קוֹדֵם לְגַבִּיּוֹת כְּתוּבַת אֲלֻמָּה אִף אָנּוּ נִילָף בְּעַקְבוֹתֵיהֶם שֵׁישׁ כֵּחַ לְהַקְהֵל לְגַבּוֹת
שְׁלֵהֶם אִף קוֹדֵם לְאֲלֻמְתוֹ וְהִי יוֹרְגֵי מְדַרְכֵּיו וְיִזְכְּנֵי לְדִין דִּין אֲמַת לְאֻמְתוֹ שֶׁל תּוֹרָה.

כ"ד הַיּוֹם יוֹם ה' כ"ט שְׁבַט תַּפ"ז. נְאוּם מְאִיר: שְׁאֵלָה יַח בְּמוֹתַב תְּלֻתָא ב"ד פְּחָדָא הַוִּינָא
וְאַתָּא לְקַדְמָנָ' הַר"ר שְׁלֵמָה בַּהַר"ר קְלָמָן וְהַעִיד בַּפ"ע בְּחָרָם וּבְעוֹנָשׁ אֵלִי וְנַעֲשֶׂה בְּזוֹה"ל
אִיף בֵּין גִּיוּעֵזִין בְּכַפֵּר קֵאמִין אִין דְּעַר קַרְעֻטְשְׁמִי זְעַנִּין דְּאַרְטִין גִּיוּעֵזִין ב' עַרְלִים אוֹנֵ
הָאָבָן גִּישְׁמוֹסֵט מִיַּט אֲנַנְדִיר אֵיין יְהוּדִי פִלְעַגֵּט מִיַּט דְּעַם יְהוּדִי צוֹ גִּינֵן אֲזוּי אִיז עַר נְהַרְג
גִּיוּוֹאֲרָן אִוּם זּוֹנְסֵט אֵלֵס אִיף הָאָב דְּאָס גִּיְהַעֲרֵט הָאָב אִיף אֵיהֶם גִּיפְרַעֲגֵט וְוֵאֵס שְׁמִיסֵט
דְּיָא דָא הָאָט עַר גִּיעַנְפֵּרֵט פֹּון דִּינֵן חֲבָר וְוֵאֵס גִּיְהַרְגֵט אִיז גִּיוּוֹאֲרָן שְׁמוֹסִין מִיר הָאָב אִיף
אֵים גִּיפְרַעֲגֵט זָאג מִיר וְוַעַר הָאָט אֵים גִּיְהַרְגֵט אִיף וְוִינֵל דִיר גַּעבִין בְּאַנְדֵ אִיף אֵיין קוֹנְטוּשׁ
הָאָט עַר גִּיעַנְפֵּרֵט וְוַעַרסֵטוֹ נִיט קֵאנִין טַרַעפִין צוֹ מִיר אֵהִיִים וְוִינֵל אִיף זָאגִין אַח"ז בֵּין
אִיף גִּיגְנִגִין צוֹ אֵים אֵהִיִים הָאָט עַר מִיר גִּיזֵאגֵט אִיף וְוַעַלְכִין כִּיתִי רַק עַר הָאָט גִּיזֵאגֵט
אִיף בֵּין נִיט דְּעַר בִּינֵי גִיוּעֵזִין רַק עַס אִיזֵט דְּוַעַצ צוֹ דְּעַם גִּאנְצִין דְּאַרְף רַק מִיר הָאָבָן
מוֹרָא פֵּר דְּעַר שְׁרָרָה עַכ"ל שׁוֹב בָּא כְּמַר מְעַנְדִיל בַּהַר"ר וְוֵאֵלָף וְהַעִיד גַם כֵּן בְּחָרָם
וּבְעוֹנָשׁ הַנְּ"ל בְּזוֹה"ל אֵלֵס ר' שְׁלֵמָה הַנְּ"ל אִיז גִּיגְנִגִין צוֹ דְּעַם כּוֹתִי בֵּין אִיף אוֹנ ר' וְלָמָן
ג"כ מִיַּט גִּיגְנִגִין רַק ר' שְׁלֵמָה אִיז פְּרִיְהַר אֲרִינֵן גִּגְנִגִין צוֹ זַעְהָן וְיָף מִיַּט דְּעַם כּוֹתִי דִר

נאָה בין איך גינגאנגין אזוי האָב איך דעם פּוּתִי נִיט אַן גִיטֵראפִּין אִין דֵער הַיִּים אַזוי האָב
איך גיווארט האַט דִיאַ פֿוּתִי גִינאַגט וואס וואָרט עֵטֶץ אַפֿשֵׁר וואס מײַן מאַן האַט גִינאַגט
בִּפְּנֵי קאַמִין עס אִיז יִדוּע אַז דֵער עֵרל גִיבֹר האַט אַיִם גִינֵהֶרֶגט רַק מֵעַן טָאַר נִישֵׁט אַנִיס
זאַגן מִפֿתּ מוֹרָא מֵהַשֶּׁרֶה הַנְּ"ל עכ"ל.

וְלִרְאֵי בָּאנוּ עַל הַחֲתוּם הַיּוֹם הַזֶּה ה' ט' סִינּוֹן תפ"ד לפ"ק: הַקָּטָן יוֹסֵף תְּאוּמִים הַחֹנֶה
בַּק"ק אוֹסֵטְרוֹוִי. וְנֵאוּם יִשְׁשָׁכָר בְּעֵרְל בַּהר"ר יוֹנָה ו"ל.

וְנֵאוּם מְרֻדְכִי בַּהר"ר יִשְׂרָאֵל יצ"ו. וְהֵנָּה אִישׁ יְהוּדִי שֶׁהָיָה רִגִיל לִילֵךְ עִם הַנְּעִלָה כְּמֵר
שְׁלֵמָה בַּהר"ר קִלְמֵן הָיָה שָׁמוּ כְּמֵר לִיזֹר בֶּן כְּמֵר מֵאַרְקִיל מֵאַסְטְרוֹוִי וְאַבְד שָׁמוּ וְזָכְרוּ
זֶה ג' שָׁנִים וְאַשְׁתּוֹ הָיָה פֶּאַלְמָנָה וּבִאֲתָה לִפְנֵי בְּמֵר נִפְשָׁה פְּנֻלָה הָאִי וְאוּלֵי נוֹכַל לְמִצּוֹא
תְּרוּפָה לְמַכּוּתָהּ לְהַתִּירָה לְאִישׁ וְנִכְמְרוּ רַחֲמֵי וְאַמְרָתִי לְעֵינַי בְּדִינָה שֶׁל אִשָּׁה קִשְׁתּ רוּחַ
וּמְרַת נֶפֶשׁ עַל בְּעַל צַעוּרֵי וְע"פ עֲדוּת הַנְּ"ל שֶׁתְּעִיד הַר"ש שֶׁהִי בְּבֵית אֲנִישׁ פִּיזָא וְשָׁמַע
מִשְׁנֵי כְּנִתִי שֶׁדִּבְּרוּ זֶה עִם זֶה שֶׁהַיְּהוּדִי א' שֶׁהִי רִגִיל לִילֵךְ עִם הַר"ש הַנְּ"ל שֶׁנֶּהְרַג פְּשׁוּט
הַדְּבָר אִם לֹא הִי רִגִיל שׁוּם יְהוּדִי אַחַר לִילֵךְ עִם הַר"ש אֶלָּא כְּמֵר לִיזֹר בֶּן כְּמֵר מֵאַרְקִיל
דְּאַיִתִּי.

שְׁרִי לְעֵלְמָא וְזֶה הָנִי מְסִיחַ לַפ"ת אַע"פ שֶׁלֹּא הַקָּדִים דְּבָרִים אַחֲרֵים מְקוֹדֵם וּכְבָר הַעִיד
הָרַב הַב"י שֶׁבְּכָל בְּתֵי דִינִים שֶׁהָיָה בְּסוּלְנֵק בֵּימֵי אִיתְּנֵי גְּאוּנֵי עוֹלָם פֶּשֶׁט הַמְּנַהֵג לְהַתִּיר
בְּאוּמֵר הַפּוּתִי אִישׁ פְּלוּנֵי בַר פְּלוּנֵי אוֹ מִמְּקוֹם פְּלוּנֵי מֵת אַע"פ שֶׁלֹּא הַקָּדִים שׁוּם דִּיבּוּר
אַחַר וּבְלִבְד שֶׁלֹּא יִתְּפוּנוּ לֹא לְהַתִּיר וְלֹא לְהַעִיד ה"נ דְּכּוֹנְתִיהָ וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָמַר שֶׁרָאָה
שְׁמַת מ"מ פִּינּוֹן שֶׁמְעִיד שֶׁיּוֹדַע שֶׁהוּא נֶהְרַג הָנִי מְסִיחַ שְׁמַת וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא הַב"י שֶׁמְעַשֶּׂה
שָׁבָא לִפְנֵי הָרַב הַגָּדוֹל הַר"י שֶׁיְהוּדִי אֶחָד זִמְנָן יִשְׁמַעְאֵלִים וְשָׂאֵל יְהוּדִי לְחַבְרֵי שְׁמַעַת
מֵה נַעֲשֶׂה מְפֻלוּנֵי וְהַשִּׁיבּוֹ הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אָנוּ מְכִירִים מִי הוֹרְגֵם וְהַתִּיר נְשׁוּתֵיהֶם וְכֵן
בְּמַעֲשֶׂה דְמִשָּׁה סוּסֵי שֶׁאָמַר הַתּוֹגֵר שֶׁהָרַגוּ תּוֹגֵר פְּלוּנֵי דְהָנִי מְסִיחַ וְלֹא בְּעֵינַי שֶׁיִּגִּיד
שֶׁרָאָה הַרִיגָתוֹ וְאַף שֶׁלֹּא אַחַר שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִכְנַס לְבֵיתוֹ שֶׁל פּוּתִי וְהַגִּיד לוֹ הַפּוּתִי מִי הָיָה רוֹצֵה
מְפֻנְרֵשׁ כְּדִבְדִּיּוֹ בְּפִירוּשׁ שֶׁלֹּא הִי אֶצֶל הַרִיגָה מ"מ הַלּוֹא הַגִּיד שֶׁיּוֹדַע לְכָל בְּנֵי הַכְּפָר
שֶׁנֶּהְרַג זֶה הָאִישׁ רִגִיל לִילֵךְ עִם הַר"ש רַק שֶׁיִּישׁ לָהֶם מוֹרָא לְגִלוֹת הַדְּבָר מִפְּנֵי אִימַת
הַשֶּׁרֶה וּי"ל שֶׁשָׁמַע מִפִּי אַחֲרֵים וְכַתּב בַּת"ה סִי רל"ט שֶׁמֵּאַחַר שֶׁפּוּתִי הָאֶחָרוֹן סִיפֵר
לַפ"ת וַאֲע"פ שֶׁלֹּא הִגִּיד אִיךָ שָׁמַע אוֹתוֹ שֶׁמִּיעֵה מֵהַפּוּתִי חַבְרֵי בְּמִסְל"ת וְאִם דְּרָךְ
הַתְּפִאָרַת וּכְיוּצָא בּוֹ אִיתְּתִי שֶׁרָאָה וּבְנִיזוֹן דִּיזֵן נְמִי אַע"פ שֶׁלֹּא הַזְּכִיר שָׁמוּ מ"מ פִּינּוֹן
דִּיזוּע לר' שְׁלֵמָה הַעֵד הַנְּ"ל שֶׁלֹּא הָיָה רִגִיל שׁוּם יְהוּדִי אַחַר לִילֵךְ עִמוּ רַק כְּמֵר לִיזֹר
הַנְּ"ל אִתְּתִי שֶׁרָאָה לְעֵלְמָא וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא בְּהַגְהוֹת מְרֻדְכִי סוּף יְבָמוֹת מַעֲשֶׂה בְּכּוּתֵי אֶחָד
שֶׁדְּנִוְהוּ לְמִיתָה וְאַמֵר שֶׁמְעוֹלָם לֹא פֶּשַׁעַתִּי פִּי אִם בְּפַעַם אַחַת הַרְגָתִי יְהוּדִי בֵּין נִיקְלוּא
לְאוּרִיג שֶׁהָיָה מוֹלֵךְ יו"ד לִיטְרֵן שֶׁשְׁלַח מר' יְהוּדִית לְאַחִי וְהַתִּירוּ אִשְׁתּוֹ מִשׁוּם מַל"ת
ע"י שֶׁשְׁאַלָה לָהּ אִם שֶׁלְּחָה הַמְּעוֹת וַאֲע"פ שֶׁלֹּא הַזְּכִיר שֶׁם הַיְּהוּדִי כְּדָאֲמַרִּינּוּ בַּפ' ב'
דִּיבָמוֹת בְּעוֹבְדָא דְּפִרְשָׁא זִרְזָא דְּפּוּמְפְדִית' ע"ש הֵכִי נְמִי דְּכּוֹנְתִיהָ וְאַף שֶׁהַרְמְב"ם כְּתַב
וְז"ל יִצְאָ יִשְׂרָאֵל וְכּוּתֵי מַעֲמָנוּ לְמִקּוֹם אֶחָד וּבָא הַפּוּתִי וְהַסִּיחַ לַפ"ת אִישׁ שֶׁיִּצְאָ עִמִּי מִכָּאן
מֵת מִשִּׂיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאִין הַפּוּתִי יוֹדַע אֶת הָאִישׁ וְהוּא שֶׁאָמַר קְבַרְתִּיו הָרִי
שֶׁהַצְּרִיף הַרְמְב"ם לוֹמֵר קְבַרְתִּיו וְאַף שֶׁהַטּוֹר תְּמַה עָלָיו מ"מ כְּתַב הַרִיב"ש שֶׁרָאוּי

להחמיר פדברי הרמב"ם מ"מ הלוא פתב הר"ן ונרכי משה הא דבעינו לדעת הרמב"ם קברתיו מייורי פשאין מפיר האיש המת אבל אם מפירו לא בעינו קברתיו בכותי מסל"ת והכי רהיטא סוגי' דש"ס ובגידון דידן נראה שהי' מפירו פינון שאחר איש יהודי שהי' רגיל לילף עם זה יהודי נהרג משמע שקהה מפירו א"כ אף הרמב"ם מודה דאין צריף לומר קברתיו ומכל הלין טעמא אין אני רואה שום צד לאיסור ונראה לפי עניות דעתי לאחר התקירה אצל העד פמר שלמה שלא קיה רגיל לילף עמו לכפרי' אלו רק פמר ליזר הנ"ל אשת פמר ליזר הנ"ל מותרת להתנסבא לכל גבר דיתצביין ובלבד שיספיקו עמי שלשה גדולה בעלי הוראה המפורסמי' וכעת אין כלי מלחמתי של תורה אתי וטרוד אני בדרך מצנה כ"ד הכותב בנחיצה רבה היום יום ב' ח"ה דסוכות תפ"ח לפ"ק פה ק"ק שידלאנוצי בעברי לדרך לבית מנוחתי מקום חשוב ארבע אמות של הלכה לק"ק אייזנשטאט: נאום מאירשאלה יט ע"ד הגט הנכתב וניתן בטעמשוואר ויש בו כמה שנים אחד שפמה ווי"ן שתינוק קורא אותם נו"ן פשוטה ובתיבת וכדו הי' פתב וי"ו אחרונה פנו"ן פפופה וגרר רגל התחתון וגם התינוק קורא תיבת וכדו וכדן: תשובה נראה דאין לפסול במקום עיגון פינון דעיקר האות ניכר לנו שהוא וי"ו דנו"ן פשוטה קיה פותב וממשיף רגל התחתון מן האמצע הגג העליון וסופר זה משה הרגל הני"ו מצד גג העליון ונרא' לנו שהוא וי"ו אריכא ואין ראי' מן התינוק שאינו רגיל בווי"ן ארנפין וכינון דלדידן אין ספק כלל שהם ווי"ן ארנפין אין פאן בית מיחוש מחמת קריאת התינוק דהא דסמכינן אתינוק היינו היכי דמספקא לן באות בזה סמכינן אתינוק בין להכשיר בין לפסול אבל היכי דברירא לן שהוא אות הנכתב פתיקון סופרים בגיטין לא משגיחין אתינוק שאינו יודע בווי"ן ארנפין ובדבר תיבת וכדו קיה פותב וי"ו אחרונה פנו"ן פפופה והנה לעין כל נראה שלא קיה פותב פנו"ן פפופה ממש דנו"ן פפופה פתבים הסופרים רגל התחתון רחב מרגל עליון וכאן קיה בהיפף שרגל עליון הי' רחוב יותר מרגל התחתון ועוד שאנו פותבי' פמלבן לבוני בשנה רגל התחתון וכאן נכתב רגל התחתון קצת באלקסון וניכר שמחמת מהירות פלטתו הקולמס פעין זנב למטה וגדולה מזו פתבו הרשב"ץ בתשוב' הביאו הב"י בס' קכ"ו ובש"ע ס"ס קכ"ה ונ"ל תליות הקופי"ן וההי"ן וטשטושין אין פוסלין את הגט כל זמן דתינוק דלא חפים יכול לקרותו ונ"ל הר"ש בנו ההי"ן אם תינוק קורא אותו ח"ת בתורף הגט יש לפסלו אבל בתופס הגט אינו נפסל בכף שאפילו לא נכתב אותו תיבה אין חוששין לה א"כ הרי להדיא אף שלא נכתב אות פתיקנה ותינוק קורא אותו לחי"ת יש להכשיר משמע אפילו בלא עיגון וכן נראה מדברי חלקת מחוקק בסי' קכ"ה דכתב רמ"א במקום עיגון יש להכשיר בכה"ג בתינוק דלא חפים דכיל לקרות האלפי"ן ואם הוא בטופס הגט אפי' בלא עיגון וכת' הח"מ דלא גרע מחסר' כל האות דיש להכשיר בתופס כ"כ הב"י בסי' קכ"ו והיינו האי דרשב"ץ דלעיל א"כ ס"ל בתופס יש להכשיר אף אם נכתב האות שלא פתיקון דלא גרע מחסר אות לגמרי שהכשיר הרמב"ם וא"כ הך וי"ו שני' של וכדו אף שהתינוק קורא אותו בשם נו"ן פשוט' אין לפסלו דהוי פאלו לא נכתב וכבר העיד רמ"א בס"ס קכ"ה אם חסר וי"ו שני' וכדו וכתב וכד דכשר דמאחר שאין הענין משתנה ופשיטא קכ"ה שאנו רואים ומפירים שהוא וי"ו ואין לפסלו מחמת שנועד ותיקון עוקץ התחתון שהוא בולט באלקסון והנה נראה פנו"ן פפופה דזה לא הוי כחק תוכו דהא פתב הב"י בסי' קכ"ה בשם מהר"ק

שֶׁנֶרְשׂ צ"ח דָּאָם רַגְלֵי הַהִי"ן אוּ הַקּוֹפִי"ן נוֹגְעִים לַגָּם וְהַפְּרִיד דְּלָא מְקַרִי חֶק תּוֹכוֹת וּא"כ לֹא גִרַע הַאי נִי"ו מֵאֵם נִגַע רַגְלֵי הַהִי"א בְּגִגָּה שְׁנֵרְאָה לְכָל כְּעֵין חִי"ת אַפ"ה מְכַשִּׁיר בְּגִרִידָא ק"ו פֶּאֶן דָּאָף בְּלֹא מַחִיקָה וּגְרִידָא הִיָּה נִרְאָה לְעֵין כּל שְׁפִלְטָתוֹ הַקּוֹלְמָס מְעַט כְּעֵין זָנַב לְמַטָּה בְּאֶלְכֶסוֹן וְהוּא תִּיקוֹן בְּגִרִירָה שְׁלֵא מְיַקְרִי חֶק תּוֹכוֹת וְגַם נִרְאָה רְאִיָּה מִן הַש"ס דַּפ' הַבּוֹנָה דְקֶאָמַר תְּנָא הִגִּיה אֹת אַחַת חֲזִיב וּפְרִיָּה הַשְּׁתָא פְּתַב אֹת אַחַת פְּטוֹר הִגִּיה אֹת אַחַת חֲזִיב אָמַר רַב שִׁשְׁתָּה הֶכָא בְּמֵאֵי עֶסְקִינָן שְׁנַטְלוּ לַגּוֹ שֶׁל חִי"ת וְעֶשְׂאוּ שְׁנֵי זַיִינָן רְבָא אָמַר כְּגוֹן שְׁנַטְלוּ לְתַגּוּ שֶׁל דְּל"ת וְעֶשְׂאוּ ר"ש ש"מ דְּמִיתְכַשִּׁיר סֶפֶר כִּי הַאי גִּוּנָא וְלֹא חֲשִׁיב כְּחֶק תּוֹכוֹת וְנִשְׂאָר לָנו עוֹד סֶפֶק אֶחָד בְּכַתִּיבַת שֶׁם הָעִיר טַעַמְשׁוּוֹאֵר שְׂאָנוּ אֲשַׁכְּנִיזִים כּוֹתְבִים בְּשְׁנֵי ווּי"ן וְכַתְּבִי בְּבִי"ת כְּכָר פְּתַב רַמ"א בַּס"ס קכ"ט מְקוֹם שְׁהַלְשׁוֹנוֹת מִתְחַלְפוֹת בְּקִרְיַת הַב' אוּ הַפ' אוּ הַנִּי"ו כְּגוֹן וּנְבִיל אוּ וּנְוִיל פְּיָבוּשׁ וְיָבוּשׁ שְׁמַקְצָת מְדִינּוֹת מְדַבְּרִים יוֹתֵר בַּל' רַפּוּא הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּמִדְיָנָה שְׁנוֹתָנִים הִגַּט א"כ כִּינּוֹן שְׁהַסְפְּרִידִים הַדְּרִים שֶׁם כּוֹתְבִים ב' בְּמְקוֹם וּי"וֹיֵשׁ לְהַכְשִׁיר שְׁפַתְבוּ טִימְשׁוּוֹאֵר וְאָף בְּשִׁנּוּי הַיּו"ד שְׁפַתְבוּ כִּינּוֹן שְׁמַדְבְּרִים בְּלִשׁוֹנָם כִּן הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְכִינּוֹן שְׁהַרְוֵב הַקְּהֵל הֵם סְפְרִידִים וְהֵם כּוֹתְבִי שֶׁם הַמְּקוֹם כֶּף אָנוּ בְּתַרְיָהּ גְרִירָן שְׁלֵא לְשׁוֹת שֶׁם הָעִיר שְׁלֵא לְהוֹצִיא לְעוֹז עַל גִּיטִין הִרְאִשׁוֹנִים וְכִמוֹ כִּן הַשְּׁבַתִי בְּעִיר אוֹכֵן שְׁכּוֹתְבִי הַסְפְּרִידִים בּוֹדִין דְּמַתְקִירֵי אוֹכֵן וְאָף שֶׁל בְּנֵי אֲשַׁכְּנִיזִים עֵיקַר שֶׁם יְהוּדוֹת אוֹכֵן אַפ"ה לֹא כְּתַבִּינוּ אוֹכֵן דְּמַתְקִירֵי בּוֹדִין וְסִמְכִינוּ שְׁהִיָּה מִתְחַלְלָה רֹב הַקְּהֵל סְפְרִידִים ה"נ דְּכוּנוֹתֵי וּפְשִׁיטָא שְׂאִין לְפַקְפַק בְּשִׁנּוּי הַנְּהָר בְּעֵנֵי וְכַתְּבוּ בִּיגְיֵי דְהָא הַכְּרִיעַ רַמ"א בַּא"ה ס' קכ"ח ס"ד אִם לֹא כְּתַב שֶׁם הַנְּהָר אוּ שְׁשִׁינָה בּוֹ כְּשֶׁר וּמִי יָבוֹא אַחֲרָיו לְסַתּוֹר דְּבָרָיו וּבְעִיגּוּנָא הַקְּלִי וּפְשִׁיטָא.

כֶּאֱן דְּהַסְפְּרִידִים קוֹרִין לְנְהָר בּוֹ דִּישׁ לְהַכְשִׁיר וּבְדַבְּרֵי הָעֵד פְּרִץ קָרָא הַקְּטָן רִי"ש בְּשֶׁם דְּלִי"ת וְהַצְדִּיק פְּשׁוּטָה קָרָא אוֹתוֹ יו"ד נו"ן כְּכָר הַבִּיא הַב"ש בְּשֶׁם הַרְשָׁכָּם בַּס"י ק"ל ס"ס א"א ע"פ הַדִּין אִין צְרִיָּה כְּתַב אֲשׁוּרִית בְּחַתִּימַת עֵדִים גַּם כְּשִׁתִּינּוֹק חֲרִיף יְכוֹל לְקַרוֹתוֹ כְּשֶׁר אַפִּי כְּשִׁתִּינּוֹק שְׂאִינוּ חֲרִיף אִינוּ יְכוֹל לְקַרוֹתוֹ א"כ ה"נ עֵינֵינוּ הִרְאוֹת שְׁתִּינּוֹק חֲרִיף שְׁבַסְפְּרִידִים יְקָרָא בַּש' אוֹת רִי"ש וְהַצְדִּיק יְקָרָא בַּש' אוֹת צְדִיק פְּשׁוּטָה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר וְאִין מְדַקְדְּקִין כ"כ בְּחַתִּימַת הָעֵדִים רַק אִם אָנוּ יְכוֹלִים לְקַרוֹתוֹ כְּשֶׁר וּבְכַרְט בְּמְקוֹם עֵיגּוֹן אִין לְהַחְמִיר כְּלָל וּבְכָל הַחֲשָׁשׁוֹת הַלְלוּ אֵינָם כְּדֹאֵי לְחֹשׁ לְכַפְסוֹל הִגַּט וּלְעַגֵּן הָאִשָּׁה וְהַנְּרָאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי בְּהִיוֹתוֹ שְׁלֵא בְּמְקוֹמֵי בּוּינָא: שְׂאֵלָה כִּי רְאוּבֵן תְּבַע אֶת שְׁמַעוֹן לְדִין אִיָּה שְׁלַקַח מִלּוּי ד' חֲבִיּוֹת דְּבַשׁ וְאוֹתָן חֲבִיּוֹת דְּבַשׁ כְּכָר מְכַר לּוּי לְרְאוּבֵן וּמְכַרָּר שְׁלּוּי חֲזִיב לּוֹ סָף אֶלְף זְהוּבִים וְעֶשְׂה לּוּי עִם רְאוּבֵן הַתְּקַשְׁרוֹת וּמְקַח עַל הַדְּבַשׁ הַנְּל' וְשְׁמַעוֹן הַשִּׁיב שְׁגַם לּוּי חֲזִיב לּוֹ חֲמֶשֶׁה מֵאוֹת זְהוּבִים וְכֹא לְמְקוֹם שְׁלּוּי דָר וְלֹא הִיָּה בְּבִיתוֹ וְשְׂאֵל לְאִשְׁתּוֹ כִּמ' לּוּי אִם הִנִּיחַ לָהּ בְּעֶלְהָ מְעוֹת לְשֶׁלֶם וְהַשִּׁיבָה שְׁמַעוֹת לֹא הִנִּיחַ לָהּ רַק ד' חֲבִיּוֹת דְּבַשׁ צִינָה לִיתָן לּוֹ בְּמִשְׁקָל וּבְמִקְחַת הַיְדוּעַ וְכִן קַבְּלִיתִי הַדְּבַשׁ הַנְּל' אֶבֶל לֹא הִיָּה לִי יְדִיעָה לֹא בְּתַחֲלִילָה וְלֹא בְּסוּף שְׂאוֹתָן ד' חֲבִיּוֹת דְּבַשׁ הִיָּה שְׁיִכִּים לְרְאוּבֵן וְאֶפְשָׁר שְׁמַכְר לִי דְּבַשׁ אַחַר וְנִתְאַמְצוּ שְׁנֵים לְדִין: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה כִּינּוֹן שְׁלּוּי חֲזִיב לְשִׁנְיָהֶם וְאָף אִם הֵאָמַת כְּדַבְּרֵי רְאוּבֵן יְכוֹל שְׁמַעוֹן לְתַפְּנוֹס וּלְזַכּוֹת לְעַצְמוֹ דְּהָא מְבֹאֵר בְּהַדְּיָא בַּח"מ ס' פ"ג בְּהַגְהוֹת רַמ"א וְכִן אִם שְׁלַח עִם הַמְּלָנָה מְעוֹת לְאַחֲרִים וּקְבָלָם בְּשִׁתִּיקָה יְכוֹל אַח"כ לֹאמַר אֶקְבָּלָם לְעַצְמוֹ וְמָה שְׁשִׁתְּקִיתִי כְּדִי שְׁתַּתֵּן לִי הַמְּעוֹת א"כ ה"נ כִּינּוֹן שְׁלִפִי דְּבָרֵי

ראובן לא קנה ע"מ שייתן לו המעות מחדש רק קנה לנפות לו מחובו יכול אח"כ שמעון לתפוס אותו דבר לעצמו ובמטלטלים אין דין קדימה דאם קדם המאןחר וגבה אין מוציאין מידו כמבואר בחו"מ סי' ק"ד ס"ג אף איכא למימר דאם הנה ראובן מקרר ע"פ עדים שקנה באחד מן הקניות שנהגו התגרים להכות פה אל פה שקורין הגט שלאק וכיון דקנה ראובן אותן חביות דבש הוי פשלו לגמרי בכל מקום שהם ושוב לא יוכל הב"ח שמעון לתופסם אבל זה אינו דאף בקנין פזה מהני לענין שאין המוכר יוכל לחזור מ"מ לא הוי ברשות לוקח לגמרי לענין שלא יתנה תפיסה של ב"ח אחר דהא פתוב בתשובת הרא"ם אלשיך סי' ככ"ד שמעון מכר בית לראובן וקיבל עליו לסלקו מפל עירעורי ושיעבוד לו מטלטלים אגב קרקע ואח"כ הפקיד שמעון ביד ראובן טבעות זהובים וכא שמעון ואמר לראובן הטבעות שיש לי בידך תנום ללוי במעמד שלשתן ואחר שנתרצה ראובן בא לוקח מוקדם והוציא לראובן מן הבית ועתה אינו רוצה ראובן ליתן הטבעות ללוי באמרו אלו הייתי יודע לא הייתי מתרצה ליתן לה והשיב שיוכל ראובן לעכב הפקדון דאפילו כבר נתנו ללוי כיון ששטרו של ראובן מוקדם ושיעבוד לו מטלטלים אגב קרקע הוא טורפם מלוי ואע"ג דהאינדנא אין טורפים ממטלטלים שמכר מפני תקנות השוק כמו שכתב הרא"ש והטור חו"מ סי' ס' הא פתבו שם דמשטרות שמכר טורפם ולא שיניף תקנות השוק משום דמכירות ושטרות לא שכיחי וגם לא יצא השטר מרשותו לגמרי שעדיין נשאר בידו פח למחול הילקף חשיב שפיר ממונו לגבוה ממנו ב"ח וק"ו הכי שגוף הפקדון עדיין אצל המוקדם ואפי' אם הנה הב"ח שהקנה אותם לו שמעון ב"ח מוקדם לראובן וראובן הוא ב"ח מאןחר אפי' שהי' לאותו מוקדם ושיעבוד מטלטלים אגב קרקע אם קדם המאןחר וגבה מה שקנה גבה כמו שהכריח הב"י בסי' ס' והרי עתה אחר שהוציאו המוקדם מביתו קדם וגבה וכל שכן אם מי שקנה לו במעמד ג' הוא מקבל מתנה ע"כ דבריו וכתב עליו הש"ך בס"ס ככ"ו וז"ל ותמ' לי אם לוי הוא מוקדם מטעם מאןחר שקדם וגבה הלא פשיטא דדין ב"ח מאןחר שקדם וגבה לא שיניף אלא פשעדיין המטלטלים ברשות הלנה אבל פשמכרם לאחר פשיטא דאין ב"ח מאןחר יכול לגבות אפילו קדם וגבה מוציאין מידו ונותנים לזה שמוכרם לו וא"כ כיון שפבר הקנה לו במעמד שלשתן שהוא מכירה ממש לכל דבר כדמוכח בפוסקים בכמה דוכתי איף זנפה בו ראובן אפי' נתנה ללוי במתנה הרי הוא שלו לגמרי מיום המחאה ומ"ש כמו שהכריח הב"י בסי' ס' לא ידענא מאי קאמר דאדרבא דהב"י שם סבירי ליה דב"ח מאןחר שקנה מטלטלים הב"ח מוקדם ושיעבוד לו מטלטלים אגב קרקע מוציא מידו ולא שיניף בזה תקנות השוק שהרי ב"ח מאןחר לא קנה המטלטלים תחילה ולפ"ז אדרבא אם לוי הוא מוקדם ושיעבוד לו מטלטלים אגב.

קרקע הוא מוציא מראובן ואפילו לפי מה שכתבתי לעיל ס' ס' דגם ב"ח מאןחר שקנה אין מוציאין ממנו היינו משום שלא הי' רק משעובדים לראשון מה שאין פן הכא שהיו מכורים ללוי משעת המחאה וגם בדין אם הי' ראובן מוקדם ללוי אני חוכה ונראה לפע"ד לפי מאי דקי"ל האינדנא אין טורפין ממטלטלים שמכר מפני תקנות השוק א"כ אלו הי' בידו של לוי לא הי' ראובן יכול לטרוןף מלוי א"כ מאי בכך שהוא עתה בידו של ראובן סוף סוף הרי לוי קנאהו לחלוטין מיום המחאה וכו' ואפי' מה שכ' הב"י בב"ח מאןחר שקדם וגבה לא עשו תקנות השוק מ"מ כיון דהוא מודה דבמכירה עשו תקנות השוק

א"כ לא מסתבר לחלק בין מכירה למכירה דמה לי שקנאו במשיכה והוא בביתו או בשאר קנינים וכיון שקבר קנאו במעמד ג' שהוא קניה גמורה מה בכך שהוא עתה ברשו' ב"ח מוקדם עכ"ל הארכתי בהעמקת הדברים הללו כדי לברר הדין דלא מפעיל לדעת הר"ם אלשיך דחשיב מה שבידו לתפיסה אף שלוי קנה מדין מעמד שלשון בנידון דידן נמי אף שראובן קנה הדבש פדרה התגרי' בהפא' יד על יד מ"מ עכשיו שהוא ביד ב"ח אחר יכול לתפוס לנפשי' ואף המוכר אינו נאמן נגדו כיון שאין המקח בידו ואף לדעת הש"ך דס"ל כיון שקנה באיזה קנין שיהי' הוי כשלו לגמרי ואין ב"ח אחר יכול לתפוס בו מ"מדוןקא בנידון שלו שהודו זה לזה שקיבל אותן טבעות זהוב במעמד ג' ליתן ללוי אלא שהיום רוצה לחזור באמרו אלו הייתי יודע שיתרפו ממנו לא הייתי מקבל ליתן ללוי הטבעות בזה לא יוכל לתפוס אבל בנידון דידן שראובן אינו יוכל לברר שהוא לקח אותן ד' חביות דבש במקח ואפילו אם היה כתב בידו שעשה מקח וקנה חביות דבש ממנו מי יימך שהם אותן חביות דבש שמכר לו דילמא מכר לשמעון ד' חביות דבש אחרים וכיון שראובן אינו יכול לטעון טענות נדאי על שמעון רק טענות ספק ומן הדין לא היה יכול להטיל עליו אפילו חרם רק להפיס דעת ראובן פסקנו לשמעון יקבל בחרם לפני בית דין שלא ידע שאותן ארבע חביות דבש קנה ראובן מלוי רק אשת לוי נתנה להם שלפ"ד עשתה רצון בעלה וכשיקבלו פן אין לראובן על שמעון שום דין ודברים כ"ד היום יום ב' ט' ניסן תפ"ז לפ"ק: גאום מאיר שאלה כא ראובן קנה קרקע מהקהל בלי אחריות מהשררה וכתבו בפירוש שאם יבוא עירעור מהשררה על קרקע זו מחויב הלוקח לפצות ולרצות להשררה וחזר ראובן ומכר קרקע הנ"ל לשמעון על תנאי זה ונגמר המקח ומחמת סכסוכים שהיה בניהם נתבטל המקח ומחלו זה לזה ואח"כ חזרו ונתפשו והוסיף לו שמעון לראובן על קנינה ראשונה עשרה ר"ט ועדים הראשונים כתבו שטר מכר בקיצור וכתבו לבסוף ולעת הצורך יכתב שטר קנין פנהוג באריכות וברוב ימים נתעוררו דיני דינים על הקרקע הנ"ל מחמת השררה והוצרה שמעון להוציא הוצאות להתפטר עם שר העיר ועתה תובע שמעון לראובן שיחזיר לו הוצאותיו אע"פ שבמכר ראשון הזכיר ראובן המוכר תנאי זה שמוכר בלי אחריות מהשררה מ"מ אח"כ שנתבטל המקח וחזרו ונתפשו לא הזכיר המוכר תנאי זה וכתב השטר בקיצור ולעת הצורך יכתב שטר קנין פנהוג באריכות וכל שטרות מנהג לכתוב אחריות הן מיהודי הן מארמאי א"כ קיבל עליו המוכר אחריות והמוכר טוען שלא הוצרה להזכיר באשר שקבר הזכיר בתנאי בעת קנין ראשון רק אח"כ שנתבטל מחמת איזה קטט אבל לא מחמת שלא רצה הלוקח לקנות בלתי אחריות ומחמת קטט ומריבה לא רצה למכור ואחר זמן מועט שפייסו בדמים מעוטים אשר הוסיף על המקח מכרתי לו על תנאי ראשון וכן אמרו העדים אלו כתבו באותו זמן שטר באריכות היו כותבים פן בפירוש בלי אחריות מהשררה אלא שכתבו בקיצור לישני דשטר הקצר נקטי' וכתבי' יכתוב השטר פנהוג באריכות ולא היה פנונתם לכתוב שקיבל עליו אחריות מהשררה רק על שאר לישני דשטר וכל יפוי פח ואחריות דנפשי' אבל לא הי' פנונתם שהמוכר יקבל עליו אחריות מהשררה ע"כ יורינו מורינו הדין עם מי: תשובה אם אמנם דקיימא לן אחריות טעות סופר הוא מ"מ היכי דהתנה בהדיא בלי אחריות קי"ל כל תנאי שבממון קיים ואף שלא הזכיר באחרונה יש לומר שסמך על תנאי ראשון וזה מבואר בהגהת ש"ע בח"מ סי'

קס"ג סס"ד אם שְׁכָרוּהוּ מִתְחִילָה לַש"ץ לַפְטוֹר מִמְּסִים וְאַח"כּ שְׁכָרוּהוּ סֵתָם וְדָאֵי עַל תְּנָאֵי רֵאשׁוֹן שְׁכָרוּהוּ וְכֵן הוּא בַח"מ ס'י' שֶׁל"ג סס"ח בַּהֲג"ה וּבְרִישׁ ס'י' ר"ז כְּתַב רַמ"א גַּם כֵּן וְזו"ל וְכֵן אִם הִתְנָה תְּנָאֵי וְאַח"כּ פְּתָבוּ שְׁטָר סֵתָם וְדָאֵי עַל תְּנָאֵי רֵאשׁוֹן פְּתָבוּהוּ מִפְּלַי זֶה אֲנִי לְמִידָן דְּמִסְתַּמָּא פְּתָבוּ עַל תְּנָאֵי רֵאשׁוֹן וְאַף דְּכָאן יֵשׁ לְפַקְפַּק מֵאַחַר שְׁפָתָבוּ וְלַעֲת הַצְּנֻרָה וְכַתְּבֵי בְּאַרְיִכוֹת כְּנֵהוּג וּמְנַהֵג לְכַתְּבוּ כָּל אַחֲרֵיּוֹת הֵן מִחֲמַת גִּימּוּלִים אוֹ שְׁאִינוּ גִימּוּלִים מ"מ אוֹמֵר אֲנִי פִּינּוֹן דְּעֵדִים מְפָרְשִׁים עֵדוּתָם שְׁלֵא הִיָּה פְּנוּנְתָם רַק עַל שְׁאָר יִפּוּי וְכֵחַ הַשְּׁטָר אֲבָל לֹא לְבַטֵּל מֵהַ שְׁפָר הַתְּנָה הַתְּנָה עֵדוּתָם שְׁלֵא הִיָּה פְּנוּנְתָם רַק עַל חֲבִירוֹ אֵין הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן הַפְּתוּב אֲלֵא אַחַר הַפְּנוּנָה וְהִכִּי נָמִי דְּכֻוּנְתִּי דְּמַחְשָׁבְתוֹ נִיפְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשֵׂיו פִּינּוֹן שֶׁהוּא קְנָה מִהִקְהָל בִּלְתִּי אַחֲרֵיּוֹת מִהַשְּׁרָרָה וּבִתְחִילַת מְכִירַת רֵאוּבוֹן לְשִׁמְעוֹן הַתְּנָה בְּפִירוּשׁ בִּלְתִּי אַחֲרֵיּוֹת מִהַשְּׁרָרָה רַק שְׁנֵתְבַטֵּל מִחֲמַת אֵיזָה קִטְט מִסְתַּמָּא גַּם לְבַסּוֹף מְכַר עַל תְּנָאֵי זֶה וְיִפּוּי כַּח כְּנֵה מִסְתַּמָּא עַל הַלּוֹקֵחַ לְפָרֵשׁ כְּדִי לְבַטֵּל תְּנָאֵי רֵאשׁוֹן וּמְדַלָּא פִּירוּשׁ כְּפִי הַגְּדַת הָעֵדִים מִסְתַּמָּא עַל תְּנָאֵי רֵאשׁוֹן קְנָה וְלֹא הוֹסִיף לוֹ עַל דְּמִי הַמְּקַח בְּאַחֲרוּנָה רַק לְפִיִּיס דַּעַת הַמוֹכֵר שְׁיִתְרָצָה לְמַפְּנֹר לוֹ אֲבָל לֹא לְבַטֵּל תְּנָאֵי רֵאשׁוֹן וּגְדוּלָה מְזוֹ כְּתַב הַטּוֹר בְּסִי' ר"ז דָּאֵם זְבִין אַרְעָא לְחֲבֵרִי שְׁלֵא בְּאַחֲרֵיּוֹת וּבְתַר הִכִּי אָמַר לִיָּה מוֹכֵר לְלוֹקֵחַ אִם טְרַפּוּהָ מִיָּנָה מְגַבִּינָא לָהּ שְׁוֹפְרָא שְׁבַחָא וּפְרִי דְּאַסִּיקְנָא דְּלֹא הוּי תְּנָאֵה שְׁהַלּוֹקֵחַ צְרִיף שְׁיִתְנָה זֶה הַתְּנָאֵי הָרִי לְפִנְיָה שְׁאַפִּילוֹ אִם אָמַר הַמוֹכֵר לְאַחַר שְׁמֵכֵר שְׁלֵא בְּאַחֲרֵיּוֹת אִם טְרַפּוּהָ מִיָּנָה מְגַבִּינָא לָהּ שְׁוֹפְרָא דְּלֹא הוּי אֲלֵא פְּטוּמִי מִיָּלִי ק"ו כְּשֵׁלֵא הַזְּכִיר דְּמִסְתַּמָּא מְכַר עַל תְּנָאֵי רֵאשׁוֹן וְעַל הַלּוֹקֵחַ הִיָּה מוּטָל לְפָרֵשׁ וְלִהְתְּנוֹ' תְּנָאֵי כְּדִי לְבַטֵּל תְּנָאֵי רֵאשׁוֹן וְאַף אִם אוֹמֵר הַלּוֹקֵחַ שְׁבַלְבוּ הִיָּה כֵּן כְּדִי שְׁיִהְיִי מְקַח חֲדָשׁ וְסֵתָם מְכִירָה הוּא בְּאַחֲרֵיּוֹת מ"מ הוּי דְּבָרִים שְׁבַלְב וְדְּמִי לְהָא שְׁכַתְּבֵי רַמ"א בַּח"מ ס'י' רַכ"א הִיָּה בִּתְחִילָה קְצִיצָה בְּגִיָּהֶם וְחִזּוֹר אֲחַד וּמְשַׁכּוֹ סֵתָם אֲמַרְיִנּוּ וְדָאֵי עַל קְצִיצָה רֵאשׁוֹנָה קְנוּ וְה"נ דְּכֻוּנְתִּי נְעוּד בַּר מְפָל דִּין אַף אִם נִפְרַשׁ מִשְׁמַעוֹת הַכְּתוּב בְּשְׁטָר לְכַתְּבוּ שְׁטָר קְנִינָן בְּאַרְיִכוֹת כְּנֵהוּג דְּכוּתְבִי אַחֲרֵיּוֹת מִיְהוּדִי וּמְאַרְמִי מִשְׁמַעוֹת אַחֲרֵיּוֹת הַכּוּתִי שְׁיִבְרַר הַכּוּתִי שְׁיִהוּדִי חֲזִיב לוֹ אוֹ גְּזֵל מִמְּנוֹ הַקְּרַקַּע אֲבָל אַחֲרֵיּוֹת הַשְּׁרָרָה שְׁרוּצָה לּוֹקֵחַ בְּחֻזְק' זֶה לֹא עָלָה בְּדַעַתוֹ לְקַבֵּל עָלָיו כְּמִבּוֹאָר בְּטוֹר ח"מ וּבִש"ע ס'י' רַכ"ה וְזו"ל אֲבָל אִם הַעֲפוּ"ם שְׁהוּצִיא הַמְּקַח מִהַלּוֹקֵחַ בֵּין בְּדִין הַמְּלָךְ בֵּין בְּעַרְכָּאוֹת שְׁלֵהֶם אֵין הַמוֹכֵר חֲזִיב בְּאַחֲרֵיּוֹת אַע"פ שְׁכּוּתִים טוֹעֵן שְׁהַמוֹכֵר גָּנַב אוֹ גְּזֵל וְהִבִּיא עֵדֵי כּוּתִים אֵין הַמוֹכֵר חֲזִיב כְּלוּם שְׁנָה אֲנֹס הוּא וְאֵין הַמוֹכֵר חֲזִיב בְּאַחֲרֵיּוֹת הָאֲנֹס וְאִם אֲמַנְם שְׁיֵשׁ לְהַשִּׁיב עַל זֶה מ"מ נִרְאָה עֵיקַר לְדִינָא ע"פ אֲנֻמְדָנוֹת הַמוֹכִיחוֹת וְהָעֵדִים גּוֹפִיָּהוּ הַמְּעִידִים שְׁהִיָּה פְּנוּנְתָם עַל תְּנָאֵי רֵאשׁוֹן כְּכֵן נִרְאָה בְּרוּר שְׁאֵין לְשִׁמְעוֹן עַל רֵאוּבוֹן שׁוּם דִּין וְדְּבָרִים מִחֲמַת אַחֲרֵיּוֹת הַנְּ"ל הַנִּרְאָה לְפַעַנ"ד כְּתַבְתִּי הַיּוֹם ט' אֲדָר תַּפ"ז: נְאוּם מְאִיר שְׁאַלָה כַּב שְׁאַלָה זֹו נִשְׁאַלְתִּי מִן הָרַב הַמְּוִבָּהֵק הַחֲכָם הַשְּׁלָם כְּבוֹד מַהוֹר"ר מִשֵּׁה חֲגִיזוֹ נר"ו א יְהוֹשִׁיעַ הַלּוּה לְכָלֵב סוֹף אַרְבַּעִים וּשְׁלֹשָׁה אֲלָפִים לִיטְרִין כְּמִטְבַּע גִּינּוּבָה וְלַעֲנוּמְתָם כָּלֵב הַלּוּה צִיָּין וּמְסַר לִיְהוֹשִׁיעַ כ"ב פְּתִקִּין מְמָלָךְ הַגְּדוֹל צָרְפַת בְּעַד שְׁלֹשִׁים אֲלָף לִיטְרִין מִמִּטְבַּע צָרְפַת וְהַרְיִנּוּחַ אוֹ הַפִּירוֹת שְׁנַעְעָלָה עַל שְׁלֹשִׁים אֲלָפִים לִיטְרִין הַנְּ"ל לַעֲרָף עֲשָׂרָה לְמֵאָה שְׁהֵם ג' אֲלָפִים בְּכָל שְׁנָה גַּם הֵם צִיָּינָם אֵל הַמְּלִוָה בְּעַד פִּירוֹת מְעוּתִיו וְעֲשָׂהוּ ב מוֹרְשָׁה שְׁלוֹ הֵן בְּחַד הַקְּרוֹן וְהַפִּירוֹת שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ שְׁל מְלִוָה בְּיָדוֹ שְׁל לּוּה וּפְיוֹ כְּפִיו לְגַבּוֹת הַרְיִנּוּחַ וְלְמַפְּנֹר הַקְּרוֹן

בְּכָל אֹתוֹת נִפְשׁוֹ וְעֵלָה דַעְתּוֹ הַמְלִינָה הַגָּ"ל כִּי הַסְפִיקוֹת שֵׁישׁ עַל גְּבִיּוֹת זֶה הֵן כִּי רְחוֹק מִמֶּנּוּ הַדְרָף אוֹ סִיבּוֹת אַחֲרֵים הַמְתַּרְגְּשׁוֹת וְעוֹלִים עַל גְּבִיּוֹת הַפִּירוֹת הֵן מִחֲמַת שְׁאֵנּוּ חֲפִץ הַמְלִינָה לְהַנִּיחַ מְעוֹתָיו בְּפִתְקֵינִי שֶׁל מְלֶכֶה צְרַפְתָּ זְמַן הַרְבֵּה נִשְׁתַּעֲבַד לָנֶה הַגָּ"ל כִּי בְהַנִּיחַ לּוֹ הַמְלִינָה אַחַד מִן עֲשָׂרָה לְמֵאָה שְׁעוֹלָה עַל פִּירוֹת הַגָּ"ל הִנֵּה הוּא מְקַבֵּל עָלָיו כָּל מִין ג' אַחֲרֵיּוֹת שְׁיֹכֵל לָבוֹא עַל גְּבִיּוֹת הַקֶּרֶן וְהַפִּירוֹת הַגָּ"ל בְּאִנְפֵּן שְׁחֵיב לִיתֵּן מִשְׁלוֹ אַחֲרֵי כָּל פְּלוֹת כָּל שְׂשָׂה חֲדָשִׁים הַפְּרִי הַעוֹלָה עַל שְׁלֹשִׁים אֶלֶף לִיטְרֹן שֶׁל מְלֶכֶה צְרַפְתָּ לְעֶרְףְךָ ט' לְמֵאָה זֹאת נְעוֹד נִשְׁתַּעֲבַד הַלָּנֶה לְגֵאוֹל בְּזִמְנֵי שְׁתֵּי שָׁנִים הַפִּתְקוֹן הַגָּ"ל בְּחֻשׁוֹב לּוֹ כָּל מְעוֹתָיו שֶׁהַלָּנֶה לּוֹ טְבִי וְתִקְלִין וּמְכַל נַעֲשֶׂה בִּינֵיהֶם כְּתָב נּוֹצְרֵי חֶרֶם מִשְׁנֵיהֶם וּלְתוֹסַפֵּת חִזּוּק וְלִיְתֵר בְּטַחֲוֹן שֶׁל הַמְלִינָה עֲשֶׂה הַלָּנֶה גַם כֵּן אֲגֵרֶת חִילוּף לְזִכּוֹת הַמְלִינָה בְּעַד כָּל הַסֵּף שֶׁהַלָּנֶה לּוֹ לְפָרְעֵם לּוֹ בְּזִמְנֵי שְׁנֵי שָׁנִים בְּנִזְכָּר בְּזִמְנֵים קְצוּבִים כְּנִרְאָה מִפְתָּבֵי הַחִילוּף וְאַחַר שֶׁעָבְרוּ הַשְּׁנֵי שָׁנִים הַמְלִינָה ד הָאֲרִיף לּוֹ זְמַן לְגֵאוֹל הַפִּתְקֵינִי וְלְפָרְעֵ כָּל סֵף הַגָּ"ל שֶׁהַלָּנֶה עַד מִשְׁשָׁה שָׁנָה אַחֲרַת עִם כָּל הַתְּנָאִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּשְׁתֵּי שָׁנִים הָרֵאשׁוֹנִים וּבְמִשְׁשָׁה שְׁלֹשָׁה שָׁנִים הַגָּ"ל הַלָּנֶה פָּרַע לְמִלְנִי כָּל הַפִּירוֹת לְעֶרְףְךָ הַתְּשַׁעָה לְמֵאָה הַגַּם שֶׁלֹּא גָבַהּ אוֹתוֹ מִמְלֶכֶה צְרַפְתָּ וְיִהְיֶה אַחַר עָבוֹר הַשְּׁלֹשָׁה שָׁנִים הַמְלִינָה הִנֵּה כּוֹפֶה לְלָנֶה לְפָרְעֵ הָאֲגֵרֶת חִילוּף שֶׁעֲשֶׂה לְזִכּוֹתוֹ בְּעַד כָּל הַסֵּף שְׁלוֹם מִמֶּנּוּ וְיַעַן כִּי כּוֹבֵד הַמְלַחֲמוֹת גָּרְמוּ כִּי לֹא דִי שֶׁלֹּא הִנֵּה פּוֹרְעֵינִי הַפִּירוֹת אֵלָּא גַם זֹאת גָּרְמוּ לְהַפְתִּיקֵינִי לֹא הָיוּ שְׁוִין בְּמִכָּר רַק אֲרַבְעִים וּלְכָל הַמְרָבָה ע' לְמֵאָה וְהַלָּנֶה הַגָּ"ל לֹא הִשִּׁיגוּ יְדוֹ לְגֵאוֹל בְּאוֹתוֹ זְמַן הַפִּתְקֵינִי וְלְפָרְעֵ הַסֵּף שֶׁהִנֵּה חֵיב לְמִלְנֶה וְלָכֵן חָלָה פָּנָיו לְהָאֲרִיף לּוֹ עוֹד זְמַן ג' שָׁנִים אַחֲרוֹת כִּי יִמָּצֵא יְדוֹ כְּדִי גְּאוֹלְתּוֹ שֶׁל הַפִּתְקוֹן וְשִׁיפְרַע לּוֹ כָּל הַסֵּף שְׁחֵיב לּוֹ בְּזִמְנֵים קְצוּבִים בְּתוֹף הַשָּׁנִים הַלָּלוּ וְהַמְלִינָה שְׁמַע לְקוֹלוֹ וְהָאֲרִיף לּוֹ ז' הַזְּמַן עוֹד ג' שָׁנִים עִם הַתְּנָאִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּנֵיהֶם בְּרֵאשׁוֹנֵי נּוֹסֵף עֲלֵיהֶם כִּי הַמְלִינָה מִחֲמַת גִּירְעוֹן שְׁוִיוֹ דְּמֵי הַפִּתְקוֹן הַגָּ"ל חֵיב הַלָּנֶה לְהוֹסִיף לּוֹ עוֹד כ"כ פִּתְקֵינִי כַּנֵּל בְּעַד סֵף י"ב אֶלְפִים לִיטְרֵינִי מִטְּבַע צְרַפְתָּ כַּנֵּל מְלַבֵּד אֲגֵרֶת הַחִילוּף שֶׁעֲשֶׂה מְכַל סֵף הַגָּ"ל שֶׁהַלָּנֶה לּוֹ עוֹד חֵיב לְתַתּ בִּידוֹ לְבִטְחוֹן כְּלֵי כֶּסֶף וְזֶהָב וְרִיקְמָה וְגַם הַלָּנֶה הַחֲזִיק אַח"כ הַמְלִינָה בְּשֹׁלְשָׁה בְּתִים שֶׁהִנֵּה לּוֹ וְצִיֵּינָם לּוֹ לְבִטְחוֹן מְעוֹתָיו שֶׁהַלָּנֶה לּוֹ וּמִמְקַרְקְעֵי אֵילָן נָתַן לּוֹ רְשׁוֹת לְמוֹכְרָם בְּכָל אֹתוֹת נִפְשׁוֹ מִבְּלֵי גְטִילַת רְשׁוֹת מִן הַלָּנֶה הַגָּ"ל זֹאת נְעוֹד אוֹהֲבֵיו וְרַעֲיוֹ שֶׁל הַלָּנֶה נִשְׁתַּעֲבַדוּ לְזִכּוֹת הַמְלִינָה הַגָּ"ל בְּעַד סֵף אֶלֶף כְּפּוֹלוֹת וְגַם הַלָּנֶה מְלַבֵּד הַכְּתָב הַחִילוּף שֶׁעֲשֶׂה לְמִלְנֶה בְּעַד סֵף שֶׁהַלָּנֶה לּוֹ עֲשֶׂה לּוֹ עוֹד ח"כ מִסֵּף מֵאָה וְחֲמִשִּׁים כְּפּוֹלוֹת בְּאִנְפֵּן שֶׁהִי תַחַת יַד הַמְלִינָה בְּעַד מ"ג אֶלְפִים לִיטְרֵינִי מִטְּבַע גִּינוֹב"ה שֶׁהַלָּנֶה לּוֹ כ"ב פִּתְקֵינִי מִסֵּף מ"ב אֶלְפִים לִיטְרֵינִי מִטְּבַע צְרַפְתָּ וְגַם אֲגֵרֶת חִילוּף מַעֲשֶׂה הַלָּנֶה בְּעַד כָּל הַסֵּף שֶׁהַלָּנֶה לְזִמְנֵי לְפָרְעֵם בְּזִמְנֵי הַקְּצוּבִים הַגָּ"ל וּג' בְּתִים וּכְלֵי כֶּסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׁמֵלוֹת וְשִׁיעֲבוֹדָם שֶׁעֲשׂוּ אוֹהֲבֵיו וּמְרַעֲיו הַעוֹלִים לְסֵף מֵה שֶׁהַלָּנֶה לּוֹ וְנִשְׁתַּעֲבַד הַלָּנֶה לְפָרְעוֹ אֵל הַמְלִינָה הַפִּירוֹת לְסוֹף כָּל שְׂשָׂה חֲדָשִׁים אֶפְּלוֹ לֹא יִגָּבַהּ אוֹתָם וּלְהַשִּׁיב לּוֹ הַקֶּרֶן בְּזִמְנֵי ג' שָׁנִים אֶפְּלוֹ אִם יִגְרַע דְּמֵי שְׁנוֹנִים הַכָּל קִיבֵל עָלָיו אַחֲרֵיּוֹת הַלָּנֶה וְאִין הַמְלִינָה שׁוֹם אַחֲרֵיּוֹת לֹא עַל הַקֶּרֶן וְלֹא עַל הַפִּירוֹת וְכָל זֶה כְּתָב בְּאֵר הַטִּיב בְּכַתֵּב נּוֹצְרֵי שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּנֵיהֶם וְכֹאשֶׁר רָאָה הַלָּנֶה כִּי כֵן לֹא יַעֲשֶׂה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְזִכְרֵי רִיבִית קְצִיצָה מִדְּאוֹרֵייתָא וְא' הַמְלִינָה וְאַחַד הַלָּנֶה עוֹבְרִים וְאֶפְּלוֹ אִם הַלָּנֶה מְקַבֵּל מִן הַמְלִינָה דְּבָר קְצוּב לְשָׁנָה כְּדִי שֶׁקִּיבֵל עָלָיו אַחֲרֵיּוֹת אֲסוּר ק"ו בְּנִידוֹן דִּידֵן כִּי הַלָּנֶה אִינוֹ מְקַבֵּל שׁוֹם דְּבָר מִן הַמְלִינָה כִּי הָאֶחָד מַעֲשֶׂר שֶׁהַנִּיחַ לּוֹ הַמְלִינָה לֹא קִיבֵל לֹא הַעֲשָׂרָה וְלֹא הָאֶחָד וְאֶפְּלוֹ אִם

קיבל פְּכָר הוֹכַחְנוּ דְאָסוּר וְאִם הֵלֵנָה צִיָּין וּמָסַר ח הַפִּיִּתְקִין וְהַפִּירוֹת אֶל הַמִּלְנָה שְׂיִוְכַל לְמוֹכְרָם וְלַגְבוֹתָם מ"מ אֵין לוֹ דִּין מְכָר יַעַן פִּי הֵלֵנָה קִיבַל עָלָיו כָּל מִין אַחֲרִיּוֹת וְנִשְׁמַעְבַּד לִיגְאוּל הַפִּיִּתְקוֹן הַנְּ"ל וְלִהְחַזִּיר לוֹ מְעוֹתָיו וְאֶפְיָלוּ אֶת"ל שֶׁהוּא מְכַר מֵה שְׂאָנוּ מְצָאנוּ בְּכַתְּנֻבוֹת מִי שְׂמַכְר שְׂדָה לְחַבְרֵרוֹ וּא"ל לְכַשְׂיָהֵנִי לִי מְעוֹת פַּחְזוֹר לִי הַקְּרָקַע לֹא קָנָה וְכָל הַפִּירוֹת שְׂאָכַל רִיבִית קְצִיצָה הִיא וּמוֹצִיאִין אוֹתָן בְּדִינָיִם וְהַמִּלְנָה הַזֹּאת הִיא מִלְנָה בְּמִשְׁכּוֹן וּמִלְתָּא דְפִשְׁטָא הִיא דְהַגִּי רִיבִית קְצוּצָה וְלָכֵן לֹא יוֹכַל הֵלֵנָה לְהַתְּאַפֵּק מִלְּצַעֲנֵק מְרָה ט בְּעַרְפָּאוֹת שְׁלֵהֶם מְבַלִּי יְכוֹלֵת לְדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִיר הַהִיא לְמַעַן יִשְׁפֹּטוּ הֵם בְּד"י וְשְׂאָלוּ פִי הַמּוֹרִים דִּי בְּכָל אֶתֶר וְאֶתֶר כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה בְּעֵינֵיהֶם הַדְּבָר יֵצֵא מִפִּי הַשָּׂר וְהַשְּׂרָרָה יר"ה אֶל דִּינָיִי הַחֹבוֹת שְׁלֵהֶם לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיִצְדִּיקוּ אֶת הַצְּדִיק וְיִרְשִׁיעוּ אֶת הַרְשָׁע: וְיֵהִי כְּשִׁמוּעַ הַמִּלְנָה הָרַב אֶת רִיבּוֹ וְהָדוֹן אֶת דִּינּוֹ חָרָה אִפּוֹ וְיִמְלֵא חִימָה עַל הֵלֵנָה, וְיִרְדַּע עִמּוֹ עַד לְחִיּוֹ וּבִדְק וּפִיִּשְׁפֹּשׁ וּמְצָא בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהִי שָׁם נְכֹסִים שֶׁל הֵלֵנָה וְעֵינְכֶם הַגַּם כִּי הִיָּה בְּטוֹחַ בְּמִשְׁפָּנוֹת שְׂבִידוֹ כְּכָל הַנְּזַכָּר וְגַרְם לוֹ נִזְק גְּדוֹל בְּאַבְדוֹן אֲמַנְתּוֹ בְּעַסְקֵי וְהִנֵּה בְּהִיוֹתָם בְּהַגִּי בְּעַלִּי מְשֻׁפֵּט הַנְּ"ל אַחַר סִידוֹר טַעֲנוּתֵיהֶם אֶחָד מִהַעֲרָפָאוֹת לְקַח אֶת הֵלֵנָה וְאֶת הַמִּלְנָה בְּדָבָרִים וְנִכְנַס בְּעוֹבֵי הַקּוֹרָה לְהִיּוֹת הוּא דִּינָיִן וּפְשָׁרָן בְּגִיָּהֶם בְּדִין וּבְפִשְׁרָה קְרוּבָה לְדִין וְהַמִּלְנָה קִיבַל עָלָיו לְדִינָיִן וְהֵלֵנָה י הוֹכֵרַח לְקַבֵּל אוֹתוֹ מִכַּח כִּי הָיוּ נְכֹסָיו מְעוֹפְכִים וְגַם הִי יִרְאֵה שְׂמָא הַמִּלְנָה יִגְוֹשׁ אוֹתוֹ עַל אַגְרַת הַחִילוּף שֶׁהִי בִּידוֹ שְׂנוֹדַע הוּא שְׁהַמְשֻׁפֵּט עֲלֵיהֶם הוּא מְשֻׁפֵּט חָרוּץ וְנַחוּץ וְהוּא בְּכָל תְּאַחַר לְשַׁלְּמָם בְּקִנְס גְּדוֹל לְהִיּוֹת נְכֹס בְּבֵית הַסֹּהֵר אוֹ לְעִשׂוֹת פְּלִיטָה וְלָכֵן הוֹכֵרַח הֵלֵנָה לְקַבֵּל גַּם הוּא הַשׁוֹפֵט וְשִׁנֵּיהֶם עָשׂוּ לוֹ כְּתָב שְׂקִיבָלוּ אוֹתוֹ הַנְּקָרָא קוּמְפֵרְמִיס כְּכָל הַנְּהוּג וְנִתְחַזְּיב לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם בְּכָל מֵה שְׂיָדוֹן וּיִפְשָׁר בְּגִיָּהֶם רַק שֶׁהֵלֵנָה לֹא הִי פִּיּוּ וְלָבוֹ שְׂוִין וְלֹא עָשָׂה אֶלָּא לְפָנִים כְּדִי לְהַבְרִיחַ הָאֲוֹנָסִים הַנְּ"ל שֶׁהִי בִּיד הַמִּלְנָה לְעִשׂוֹת לוֹ וּבְפִרְט שְׂפָכָר הַתְּחִיל לְעִשׂוֹת: יֵא וְהִנֵּה אַחַר שְׂמוּעַ טַעֲנוּתֵיהֶם הַעֲרַכְאִי הַמְּבוֹרָר נָתַן פֶּסֶק דִּין בְּפִשְׁרָה הַקְּרוּבָה לְדִין בְּגִיָּהֶם וְחַזְּיב לְלֵנָה אַחַר נִיכּוּי כָּל הַפְּרָעָנוֹת שְׂעָשָׂה לְפָרוּעַ עוֹד לְמִלְנָה סָךְ כ"ד אֲלָפִים תְּשַׁעָה מֵאוֹת וּי"א לִיטְרִין ט"ז פְּשִׁיטִי וּח' דִּינָרִים מְטַבַּע גִּינוּבָה הַחֲצִי מֵהֶם בְּיָרִיד הַנְּעֻשָׂה בְּשַׁנַּת וְהַחֲצִי בְּיָרִיד שְׁנַת וּמִשְׁנֵי פְּרָעָנוֹת חַזְּיב לְעִשׂוֹת שְׁנֵי חִילוּף כְּתָבִים כָּל אֶחָד בְּעַד סָךְ הַקְּצוּב לְזַמְנוֹ הַנְּ"ל וְהַכְּתָבִי חִילוּף יֵהִי מְקוּבָלֵת מִשְׁוֹלְחָנִי אֶחָד לְפָרַעַם בְּזַמְנָם לְהַפְּקוֹת רְצוֹן הַמִּלְנָה וְע"י זֶה יֵהִי חַזְּיב לְמִלְנָה לְהַחֲזִיר לְלֵנָה כָּל הַפִּיִּתְקוֹן וְאַגְרַת הַחִילוּף וְכָל שְׂאָר הַמְּשֻׁפָּנוֹת הַנְּ"ל וְלִקְרוֹא דְרוֹר לְכָל הַנְּכֹסִים אֲשֶׁר עֵינְכֶם וְשִׁנֵּיהֶם כְּאֶחָד קִיָּימוּ וְקִיבְלוּ עֲלֵיהֶם הַגְּזִירָה הַנְּזַפְּרַת כְּמוֹ שֶׁהִי כְּתוּב בְּשִׁטְר הַבְּרִירָה וְכָל אֶחָד חֲתַם אֶת שְׂמוֹ כְּמוֹ שְׂגִזוֹר עֲלֵיהֶם וְתַחֲזִילֵת כָּל דְּבָר הֵלֵנָה כְּתָב שְׁנֵי ח"פ שְׂנַתְּקַבְלוּ מִהַשְּׁלַחָנִי כַּנְּ"ל יב וְהַמִּלְנָה הַחֲזִיר הַכָּל כְּאִמּוֹר וְהֵלֵנָה פָּרַע הַכְּתָב הָרֵאשׁוֹן וְלִהְיֹת כִּי בְּאַגְרַת חִילוּף הִיָּה כָּלוּל סָךְ ז' אֲלָפִים שְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעָה לִיטְרִין בְּעַד הַרְּנוּחִים מִהַמְּעוֹת שֶׁהֵלֵנָה יֵהוּשִׁיעַ לְכָלֵב בְּמִשְׁכּוֹן הַנְּ"ל וְנִרְאֶה מְקַבְּלוֹת שְׂעוּשָׂה הַמִּלְנָה שְׂפָלְלָם יַחַד עִם הַקְּרָן וּבֵין הַכָּל נְעֻשָׂה יג סָךְ כ"ד אֲלָפִים תְּשַׁעָה מֵאוֹת וּי"א לִיטְרִין ט"ז פְּשִׁיטִי וּח' דִּינָרִים שֶׁהוּא הַסָּךְ שְׂגִזוֹר עָלָיו הַבוֹרֵר וְלָכֵן עָתָה כִּי הִרְחִיב ה' אֶל הֵלֵנָה בְּטַעֲנָה בָּא שְׂלֵא לְפָרוּעַ הַח"כ הַשְּׁנִית כִּי אִם אַחַר שְׂגָבָה הַרִיבִית הַנְּ"ל שְׂנַכְלָל בְּשִׁמְיָהּ וְטוֹעֵן שְׂאָם עָשָׂה מֵהַשְּׁעָשָׂה ע"י הַשׁוֹפֵט הִיָּה מְצַד הַהִכְרַח לְסִיבַת הַנְּ"ל וְשְׂמַעְלָם לֹא אָבַד הַמְּנוֹ שְׁלוֹ וְאַגְרַת הַזֹּאת הַשְּׁנִית שְׂלֵא נְפָרְעָה יֵשׁ לָהּ דִּין שְׂטָר שְׂיֵשׁ בּוֹ רִיבִית שֶׁל תּוֹרָה וְשֶׁל דְּבָרֵיהֶם וּמֵאַחַר שְׂאִינוּ מְפֹרָשׁ שְׂקָאוּי

היה שלא לגבות אפילו הקרן רק שאין בדעת הלנה להיות נכנס תחת סיג לנה רשע ולא ישלם ולפיכך הוא אומר לפרוע הקרן אף אחר שיגבה הריבית פנ"ל ידונו המורים לצדקה הדין מה הוא פי הנה לעומת זה יהושיע השיג על שאלת פלב כמה סעיפים המסומנים ע"פ א"ב: השגות יהושיע א אין זה מלנה אלא מכר כמו שגראה מהפתב שנקתב בניהם: ב מה שעשו מורשה לפי שפך דרך הסופרים הערפאות להיות מכניס לקונה מורשה מהקא להקא או להתם ולא לפרוע משלו אם בגזירת מלך וכדומה נאבד בזמן ההוא ולא ימצא שום אחריות על זה ולא על הקרן: ג אהד למאה שהניח המכונה ממנו מלנה נהיה בעד גביות הפירות ואחריות מצרפת מהקא או להתם ולא לפרוע משלו אם בגזירת מלך וכדומה נאבד בזמן ההוא ולא ימצא שום אחריות על זה ולא על הקרן: ד הארנפה שנימן לו בעד שנה אחת נעשית לבחירתו של המכונה לנה א"כ הרשות לגאול את הקרן היתה נתונה לו הגם כי חדוש האגרת חלוף פבראשונה: ה זמן מועט נתאחר הפרעון וגם אח"כ נפרע מהם לרוב במ"מ והשאר זקפו עליו הפירות בכ"ב למאה: ו לא נכפה על הקרן אלא ע"ד האגרת החילוף שהיה בניהם: ז האמת פן הוא פי בהגלות נגלות החובות שהיה אל פלב הנה ואבדן אמונתו ופחד שלא באמונה נמכרו הפיתקון ושפא עשה מהם איזה מכר מאחר שאבדה האמונה שלו בקש קהלת להקיל לו פאשר ימצא למען לא יאבד את הקרן וב"ה פי עלתה בידו שלא נפרעו על הזמן והכתב השני שנקתב בניהם אינו שנה פרוטה פי לא נתקיים: ח כל אלה הדברים הם פלפי הפתב השני וכבר אמר לו שלא נתקיים כל עיקר בשום דבור: ט פשהטעים דבריו בדיני א"ה לא אמר פי הוא חפץ בבת יעקב ודיני ישראל אלא איפכא פגראה מהפתב שהניח לפני השררה יר"ה: י לא נהיה לו שום הכרח בשעת עשיות השטר בירור של דיין ולא הי' חסרים עדים למסור מודעא לפניהם ושיכירו באונסו ומסירת מודעה ליפא ואונס נמי ליתא ואדרבא אתו עמו בעיר הי' יהושיע המכונה מלנה והי' יכול לכופו לירד בד"י כמו שעמה הוא פושט טלפיו בדבר זה נגד הדין וכמעט ב"ח היה אחר שקיבל הפסק דינו של ערפאי מה יאמרו הכותים: יא לא הסף הנה עם האחד חסר סף הרשום למלאות המ"ג אלפים ליטרן שהוציא המלנה: יב האגרת חילוף שנעשה מפלב ושנתקבל מהחלפן נכרי גושים דבר זה ישלם ונגמר באופן שאין אחריו עירעור ופיקפוק ומחלוקות: יג לא ימצא שבאגרת חילוף שהיה לו לפרוע שיהיה בה אפילו פרוטה מפירות מלבד מה שהבורר לקח בהבלעה לזכות פלב מהקרן בהשגחתו על הרינח השלשה שנים ראשונות וכיון שהזכיר קבלות הקונה המכונה ומלנה גם אני אומר שהקבלות יוכיחו שהפלל נתקבל לחשבון הרינח: תשובה אשר השבתי להרב מהר"ם חגיז הנ"ל.

הנה דבריו האירו על פני ושמתתי פעל כל הון ובנדון השאלה אשר ישאלו לחכמי הדור ואם אמנם שאין אני פדאי להכניס ראשי בין החרים הגדולים אף תורה היא וללמוד אני צריף וכפי פרושות השמים שיאיר עיני בתורת אלהים חיים וכולי האי ואולי אדברה בעדוניתה נגד מלכים ולא אבוש בהלכה הליכות עולם ומה לי לכפול בשאלות יהושיע וכלב בנדאי הם חקוקים ורשומים בכתב אמת אצל מכ"ת וקודם שנשיב לטענות יהושיע וכלב צריכין אנו לברר מקור הדין אם יש היתר במכירות ש"ח של פותי לגבות הריבית מן הכותים ואם יש היתר למפור בפקחות ודבר זה נזכר ביו"ד סי' קע"ג דמי שיש לו ש"ח על חבירו או מלנה על פה יכול למוכרו לאחר בפקחות ואין בו משום ריבית ובלבד שיהי'

אחריות של השטר המלנה על הלוקח פגון אם יענה הלנה שלא יהי' לו מאה לפרוע שלא יחזור על המוכר והביא הר"ב הב"י תשובת הרשב"א ונ"ל שאלת המוכר ש"ח לחבירו וקיבל עליו אחריות שאם לא יוכל לגבות מן הכותי וכו' עד אבל מה שקיבל שאם לא יוכל לגבותו מן הכותי שישלם לו הקרן קרוב בעיני שזה אסור לפי שתנאי זה מבטל המקח אם כן אין פאן מכר אלא פעין מלנה ואפילו פשנוטל הריבית מן הכותי נמצא שנוטל בשכר מעותיו מישראל הריבית שהרויחו מעות של אותו מוכר עכ"ל: ועתה נדעה ונדרפה לדעת אם אסור דקאמר הרשב"א דהוי כמו ריבית קציצה או פעין ריבית ולא ריבית גמור וכבר נחלקו אבות עולם באם מוכר לו שדה ואמר המוכר לכשיהיה לי מעות תחזור לי דפסק בש"ע בי"ד סי' קע"ד פדעת הרי"ף והרמב"ם דהוי ריבית קציצה וכתבו האחרונים דלדעת התו' להרא"ש דבמשכנתא בלא נכייטא אפילו באתרא דמסלקא לא הוי אלא אבק ריבית ואם כן פשיטא דרף מכר אליבייהו דלא הוי אלא אבק ריבית וכתב דודי הש"ך אף שרמ"א לא הגיה פלום מ"מ סמך שפכר גילה דעתו בסי' קע"ד פדעת הרי"ף והרמב"ם דהוי ריבית קציצה וכתבו האחרונים דלדעת התוס' והרא"ש דבמשכנתא בלא נכייטא אפילו באתרא דמסלקי לא הוי אלא אבק ריבית ואם כן פשיטא בדרף מכר אליבייהו דלא הוי אלא אבק ריבית והרבה מן האחרונים הספימו דגם הטור ס"ל דמכר ומשכנתא לא הוי אלא אבק ריבית ובהאי מעשה דאת ונוולי אחי כ"ע מודה דאף דלא הוי אלא אבק ריבית מ"מ חייב להחזיר משום דהוי מחילה בטעות ונראה לי דלכך דיקדק הב"י וכתב ריש סי' קע"ד פמכר לו שדה כו' דהוי ר"ק ובסי' ב' במעשה דאת ונוולי אחי כתב ומוציאין ממנו הפירות שאכל ולא כתב דהוי ריבית קציצה אלא ע"כ דלכוננה זו נתפונן דהכי אליבא דכ"ע מוציאין מטעם מחילה בטעות וא"כ בנ"ד אם היה מכירה גמורה וקני הלוקח השטר חוב ואף שאח"כ נשתעבד המוכר שמחויב לפדות ונכנס לאחריות על השטר חוב מ"מ למקצת רבותא אין פאן ריבית קציצה מידי דהוי אמשכנתא בלא נכייטא באתרא דמסלק' דמסתמא קיבל הלנה אחריות כמו שכתב הב"י בסימן קע"ב ואפילו לא נכתב אחריות כל שאינו מפרש לא יהיה לה פרעון אלא מזו אם נפל הבית או נשרף או פדומה ששטפה נהר גובה הקרן משאר נכסי אפ"ה סברי דלא הוי אלא אבק ריבית מ"ט משום דלא קץ עמו לאכול הפירות לשם ריבית אלא סתם והוא ירד ועשה ואכל ואם כן פשיטא בזבינא אף אם מקבל המוכר אחריות השדה או הבית כל משך היות תחת הלוקח שחייב לשלם לו אפ"ה לדעתם לא הוי אלא אבק ריבית וא"כ אי מכירת השטר הוי מכירה אף פשהלוקח אוכל פירות השטר לא הוי אלא אבק ריבית ואף שהלוקח יכול לכופו לפדות אחר שנה ראשונה בכל עת שירצה ובעל הקרקע מקבל עליו כל אחריות החוב אפ"ה לדעת התוס' והרא"ש לא הוי אלא א"ר א"כ ה"נ ואף שאחר כך השתעבד הלנה שמחויב לפדות הש"ח ונכנס לאחריות לא גרע משכנתא הנ"ל וכבר הכריע הש"ך בס"ס קע"ז כל היכי דהוי ספיקא דדינא או מחלוקת הפוסקים אי הוי ר"ק או א"ר אין פח ביז הב"ד להוציא ממנו: והנה הרשב"א כתב דאפילו אחריות הריבית קרוב הדבר דמותר באחריות מכירות הקרקע שמקבל אחריות קרן ושכח אלא שהרשב"א החמיר מטעם תנאי שהתנה באם שלא ישלם לו הכותי שישלם לו הוא תנאי זה מבטל המקח וי"ל דהרשב"א ס"ל דגם במוכר שדהו כל שהתנה תנאי שע"י התנאי מבטל המקח כמו פשיה"ל לי מעות תחזור לי דהוי ריבית קציצה אבל לדעת התוס' ו

והרא"ש וסייעתם דס"ל דאף תנאי מבטל מקח מ"מ לא הוי אלא אבק ריבית וכן במשפנתא בלא נכיתא אף באתרא דמסלקי לא הוי אלא אבק ריבית אף שהלנה מקבל עליו פל אחריות וא"כ ק"ו במכירה דכל הפירות שאכל דלא הוי אלא אבק ריבית ואין לומר דשאני משפנתא דלא נכנס לאחריות אלא עבור קרן אבל בנידן דינן נכנס לאחריות גם עבור פירות וי"ל דכ"ע מודו דהוי ריבית קצוצה וראיה ממה שכתב הטור בסי' קע"ב על דברי הרא"ש שנוהגים האידינא שראובן ממשכן בית לשמעון ולוי שזכרו משמעון וראובן נשאר בבית ופורע השכירות לשמעון ע"י לוי וכתב א"א הרא"ש בתשובה אני אוסרו אבל ריבית קצוצה לא הוי כיון שלא פסק לו הריבית וגם אם יפול הבית או ישורף יפסיד שמעון וכתב הטור ולא ברירי לי האי טעמא שכתב אם יפול הבית או ישורף יפסיד שמעון מעותיו שפיון שכתב לו אחריות על נכסיו ודאי לא יפסיד מעותיו ואף שהב"י רוצה לישב תמיהתו דכוננת הרא"ש דנפסיד מעותיו על דמי נכיתא ואם בלא נכיתא מיירי מ"מ מפסיד מעותיו מלשאת ולתת בהם מ"מ נשמע דאם מקבל עליו גם אחריות הפירות אף אם יפול או ישורף יתן לו שכירות במלואו וטובו הוי ר"ק ואם פן בנידון דינן שקיבל אחריות גם על הפירות ומחויב לגאול אחר שתי שנים דהוי ריבית קצוצה וע"כ הרשב"א לא קאמר דאפילו אחריות הריבית מותר באחריות מכירות קרקע שמקבל האחריות העמל ובשבח היינו לפי מאי דס"ד שם דמכירה הוי מכירה אבל לבתר דמסיק דתנאי מבטל מכירה ונעשית הלואה אם ערב לו בעד הפירות יש לומר אליבא דכ"ע הוי ריבית קצוצה ודומה למש"כ הטור בסיומן קע"ב בשם הרמ"ה דאם הלנה נתן משפנות בקרן ושוכר בפירות דהוי ריבית קצוצה ואף שיש לחלק דבנידון דינן מתחילה מכר לו במכירה גמורה בלי אחריות וקני הלוקח הש"ח לגמרי ואף שע"י שאח"כ ויתר לו אחד מעשרה למאה כדי שיקבל המוכר אחריות אין פאן איסור דהא מותר ליתן לאדם זהב אחד כדי שיקבל אחריות על סחורתו כמו שנוזכר בס"ס קע"ג דמותר ליתן כ' דינרים למי שיבטיח מאה שיש לו בספינה זה אינו דהא דהקא לא הבטיח לו משלו פלום אלא מפירות של מוכר דהגע בעצמה דאם השפין לו בית ואמר אף שנותנים עשרה זהובים שכירות לשנה תן לי תשעה ותקבל אחריות הקרן והשכירות באם שתשורף הבית שתשלם לי הקרן ושכירות תשעה זהו דנה הוי ר"ק ובאפילו אם יתן לו מכיסו א' זהב נראה דאסור כמו שכתב הט"ז בסי' קס"ז דאסור ליתן ללנה איזה מתנה שילנה ממנו בריבית ואם יקבל המתעסק תקף אחריות יהיו הפעות הלואה בידו מ"מ נראה דעדיין יש לחלק דהתם הלואה וגם לבסוף נעשית הלואה ביד המתעסק אבל הכא שמכר לו תחילה הש"ח הוי דומיא למשפון של כותי דאם מקרו לו המלנה ראשון מותר לו לקבל אחריות על המשכון כנזכר בסי' קס"ט סעיף י"ח בהג"ה אף דלא דמי לגמרי דהתם מקבל אחריות על גוף המשכון ומתנה שומר חנם להיות פשוט אבל הכא מקבל אחריות על הלואה גופיה באם שלא ישלם הכותי שהוא ישלם ונתבטל המקח ונעשית הלואה מ"מ נראה דלא הוי ריבית קצוצה וכן פשדקדק בדברי הרא"ש תראה דתרי טעמא קאמר דלא הוי ד"ק חדא כיון שלא פסק לו ריבית על הלואה וגם אם יפול הבית וכו' והטור תמה על הטעם השני אבל מ"מ טעם הראשון נמי איכא דהא כתב שלא פסק לו הריבית על הלואה משמע דכי לא פסיק ליה בשעת הלואה לא הוי ר"ק וכן כתב הב"י על מה שכתב הטור בסי' קע"ב וז"ל וכל שפן מה שנוהגין עתה שהלנה נותן משפנות בקרן ושוכר בפירות

דהגוי ריבית קצוצה וכתב הב"י היינו דווקא כי אתננה ה"כ או שהלנה אדעתיה דה"כ כו' אבל כי לא אתננה בהדי' וגם לא אע"פ אדעתא דה"כ לא הוי ריבית קצוצה ועי' מה שפ"ת הב"י ריש סי' קס"ד: וכן מוכח עוד מדברי הב"י שפ"ת בס' קע"ב וז"ל תשובת הרשב"א ראובן משפן פ"ג לשמעון שיהיה הפ"ג תחת יד ראובן ובתנאי שיתן בפירות ק"ק דינרים לשמעון כו' דמסתברא בענין זה שהיה משפונה סתם כו' וכל שפ"ן אלו שהתנו מתחילה שיעמוד הפ"ג ביד שמעון שהתנה מתחילה ויתן בפ"ג ר' דינרים דלכ"ע ר"ק הוא הרי שנתן הרשב"א טעם דלהגוי לכ"ע ריבית קצוצה משום שהתנה מתחילה שיתן בפ"ג ר' דינרים אבל אי לאו האי טעמא אף שהיה ר"ק אליבא דהרשב"א וסייעתו מ"מ לדעת התוספת והרא"ש וסייעתם אם לא התנה מתחילה ואף שאח"כ מתבטל המקח לא הוי אלא אבק ריבית ואף שמקבל אחריות אח"כ על הק"ו והפירות דומה דמשפונתא דכ"ר דאי לאו האי טעמא דאתננה מתחילה לא היה ר"ק אליבא דכ"ע אם מ"כ לו מתחילה סתם ש"ח של פותי מותר לישראל אחר להיות ערב בעד הק"ו להריבית לכל הדעות אם זקפן במלנה עם העכו"ם שלא ידחנו אצל הערב ואם פ"ן באותו פיתקן של הפותים דר"ה התגרים פ"ל מי שיכתוב על שם האחד לגבות בו אין הלנה יכול לדחותו ואם אין לו לשלם מותר לקבל ערבות ואחריות הק"ו והפירות מישראל וכן הביא הב"י בס' קס"ט בדין חובות של אשכנזי בשם הר"ן וז"ל והר"ן פ"ת וי"א דשרי משום דכיון דדינו של לוקח לתבוע לכותי תחילה הוי ליה מוכר זה כשקבל עליו אחריות כערב כו' ואף לדעת הת"ה שאם מ"כ ש"ח הפותי לחבירו אסור להבטיחו מן הק"ו דהוי קרוב לשכ"ר ורחוק להפסד מ"מ נראה דלא הוי אלא א"ר וכל זה אם היה הקונה הלוקח הש"ח בקנין גמור: אף דבר זה צריך תלמוד ותחילה צריכין אנו לבאר דברי הרא"ש מה שפ"ת על האי דרבינא באת ונוולי דעביד רבינא עובדא ואפיק ארעא ופירו' וז"ל אע"ג דהוי בעי לומר דהוי ריבית קצוצה לא מטעם זה אפיק אלא משום דהוי מחילה בטעות דהוי כמפנה את חבירו ליטול חפץ מרשותו או נותנו לו וכסבר שהוא שלו ונמצא שאינו שלו עכ"ל ולכאורה איפא למידק למה הנצ"ה הרא"ש להאריך בדברים אלו דדברים אלו לקוחים מדברי התוספת והתוספת בפ' הריבית דף ס"ז ע"א פתבו בקיצור ד"ה פרי וז"ל וצ"ל טעמא דרבינא משום דהוי מחילה בטעות ולא הוי מחילה ודווקא בנבינא אפיק רבינא פירי ולא בהלנאה עכ"ל והרא"ש האריך בנתינות טעמי' אלו אלא נראה שהרא"ש בא לתרץ שלא תפ"ש פוננות התוס' כמו שהבין בעל מלחמות ה' בדברי בעל המאור שרצה ג"כ לומר הא דרבינא אפיק פרי מטעם מחילה בטעות והשיג עליו בעל מלחמות ה' וז"ל אמר הכותב אין זה תירצא דשמעתא אלא עירבוביא דשמעתא דהיא איתתא לאו בטעות אכלה דהא ידע איהו דאי הוי ליה זוי אהדרי וכי לא הוי ליה אכלה פירות לדעתיה והבין בעל מלחמות הא דקאמר בעל המאור דרבינא אהדרי פירי מחמת מחילה בטעות משום דס"ד דהמוכר שהיא אינו מחויבת להחזיר ע"פ הדין משום דלא התנה השליח בפירוש שמחויבת להחזיר לו אלא אמר את ונוולי אחי תתפשו בו טוב ולכ"ה הקשה לסברתו דהא ידע איהו ר"ל המוכר דאי הוי ליה זוי אהדריה וכי לא הוי ליה ר"ל פ"ל זמן שלא היה למוכר מעות אכלה פירות לדעתיה ר"ל שנתרצה בזה פ"ל זמן שלא יביא להמעות שתאכל היא הפירות: אבל לב"י לא כן ידמה בדברי הרא"ש דבונדאי פ"ל אב"ק ריבית שאינו יוצא בדיני הטעם משום דנתן לו מדעתו במתנה בנפש חפצה ולכן

פסק בש"ע בי"ד בסי' קס"א ס"ד דאם טענה הדין ישאל ונהכריחו לשלם אבק ריבית יוצאת בדיינים משום דלא נתנו לו מדעתו וא"כ במלנה על שדה ואמר ליה אם אין אתה נותן לי מכאן ועד ג' שנים הרי הוא שלי דאם לא אמר לו מעכשיו דלא קנה ואח"כ הדר ארעא וקהר פירי ופי' הרא"ש אותן שאכל אחר ג' שנים מפני שהיו בטעות שהיה סבר שפבר נחלט למלנה פשלא קיום תנאו וכיון דע"פ הדין אסמכתא לא קניא לכה הדרה ארעא ופרי אבל אותן פירות שאכל תוף ג' שנים ידע הלנה שהשדה אינו אלא בתורת משכון גבי' דהא כל אימת שירצה יכול לסלקו ונתן לו מדעתו הפירות ולא הוי אלא א"ר ואין מוציאין וא"כ יקשה על הא דאח' ונוולי אחי דהא ידע שיוכל לסלקו בזווי וא"כ אין זה מחילה בטעות ולכה מפרש דזה גרע מהלואה משום דהתם ידע שלא היה לו אלא בתורת הלואה ונתן לו מדעתו אבל בזבינא היה סובר המוכר שכל אותן שנים שאינו נותן המעות הוי מכירה גמורה בידי הלוקח ולכה ניחא ליה שיאכל הפירות וזה הוא בטעות פיון דאיגלאי מילתא למפרע דלא הוי מוכר אלא הלואה ואלו הוי ידע הלוקח שנעשית מיד הלואה לא היה מניחו לאכול ומתחילה היה סבר שבתורת מוכר אכל ולכה פתב הרא"ש דהוי פמניח את חבירו ליקח חפץ מרשותו או נותנו לו וסובר שהוא שלו ונמצא שאינו שלו ואם היה יודע ששלו הוא לא היה נותנו וכן נמי בזבינא אם היה יודע שאין המוכר מוכר אלא נעשית הלואה לא היה מניחו לאכול הפירות ומפקינן מיניה מחמת מחיל' בטעות ולכה פתבו התוס' דווקא בזבינא אפיק רבינא הפירות ולא בהלואה ר"ל במשפנתא אבל בזבינא אפי' בההיא דמוכר לו שדהו ואמר לכשיהי' לי מעות תחזור לי אף דיודע בודאי שמחוייב להחזיר מ"מ פיון דטעה דסבר דיכול למפור באופן זה וכיון שנודע שאי אפשר למפור באופן זה הוי מחילה בטעות והוי כמו שמצוה לחבירו ליקח חפץ והיה סבר שהוא שלו ואינו שלו וזה הי' פוננות בעל המאור דוק ומשכח בדבריו פוננה זו ולפ"ז ניחא נמי דרמ"א לא הגיה בסימן קע"ב גבי מוכר על דברי המחבר ש"ע אלא בסי' קס"ד בהלואה על שדה ואמר אם לא תשלם לי מכאן ועד ג' שנים משום דהתם יש נפקותא בדין דלדעת התוספת והרא"ש בהלואה דיודעו ומחל לא הוי אלא אבק ריבית ואין מוציאין אבל בזבינא ליכא נפקותא לדינא דאף להתוספת והרא"ש מפקינן מיניה משום מחילה בטעות ולכה לא הגי' שם והש"ך פתב שסמך עצמו אמה שכתב לעיל אבל לפי מה שפתבתי ניחא דבכיון לא הגיה פאן דלפי הפנות הש"ך קשה למה פתבו התוס' דבזבינא אפיק רבא פירות ולא בהלואה הלא בזבינא היכי דברור לו למוכר שיתחזירו לו הקרקע פשיביא מעותיו נמי לא אפיק אלא ע"כ פדאמרן ועי' בסמ"ע ס"ס קפ"ב: והנה קודם שנברר אם קנה גוף השטר נברר תחילה אף אם נימא דקנה השטר אם קנה הריבית דמדברי רמ"א בחו"מ סי' ס"ו סוף סי' ל"ב שפסק במכר לו ש"ח של פותי ומחלו צריף לשלם לו אף הריבית שעלה עליו וכתב הש"ך דברי הרב צ"ע הרי הרשב"א נסתפק אם יוכל למפור כלל הריבית והוא בתשובת הרמב"ן סי' רנ"ג והכריע שם הש"ך דווקא פשוקף הריבית בשטר אז הוי כגבוי ובי"ד ס"ס קע"א הביא הב"י דבדעת הרא"ש פליגי מהרי"ק ובעל ת"ה סי' ש"ג דלמהרי"ק שורש קל"ו כל שלא עלה עדיין הריבית אע"פ שזקפו לא חשיב קרן להרא"ש ולבעל ת"ה להרא"ש נמי אע"פ שעדיין לא עלה חשיב פקרן מאחר שזקפו ובסי' קע"א פתב הב"י שדברי הטור נוטים פדעת ת"ה וגם דעת הר"ם שהביא המרדכי נוטים לזה וכן הביא הב"י בסי' קסט"ד וילענין ריבית הפתב

בשטר כתב בתשובת הרמב"ן דמספקא ליה אי אפשר לזכות במכר או במתנה כלל לפי שהוא כמלנה על פה מפני שלא נתחייב בטלו המלנה בשעת כתיבת השטר עכ"ל וכן כתב בחו"מ ריש סי' ס"ו: ויש לדקדק בדברים אלו דבס"ס קס"ט הביא הב"י תשובת הריב"ש ששאל על שמעון שלקח שינו"ש מפותי כו' ומסיק שאם הכותי הלנה לישראל ממעותיו ואח"כ קנה ישראל אחר מן הפותי חוב זה בהקנאה ופסק דאם יש תנאי בניהם שיוכל להחזיר לפותי מעותיו כל זמן שימצא מעטה הני ר"ק ואפילו פירות שנה ראשונה בתורת ריבית קצוצה הוא מקבל וכשהקנה פותי חוב זה לישראל הרי הוא כאלו הלנה אותו עתה ישראל ללנה פינן שהלנה הנה יכול להחזיר לו מעותיו לא זכה הפותי עדיין בפירות אלא כל זמן שהלנה לא יחזיר לו מעותיו וכשהקנה לישראל הרי קם תחתיו לפרי הני כאלו הקנה לו קרן החוב ושימתן לו ישראל הלנה הריבית פדרף שנתן לו עכ"ל וא"כ למה לא נימא איפכא נמי היכי שהכותי חייב לישראל בשטר ומכר לישראל אחר הרי הוא כאלו הקנה לו קרן החוב שימתן לו פותי הלנה הריבית והנה נראה לי לחלק דבאמת לענין איסור ריבית אין איסור אלא אם כבר נזקף עליו במלנה לשלם לו ק"י לסוף שנה אינו יכול להתנות עם ישראל השנה שיעלה לו דינר להודיש פינן דחשיב פקדון הרי חשוב כממונו של ישראל ואישתכח מאי דשקיל בריבית כל החודש לאו מיניה דכותי קא שקיל אלא ממונו של ישראל בשכר המתנות מעותיו וכן כתוב בת"ה סימן ש"ג אלא באם שזנקה ועדיין לא עלה פגון שנכתב שחייב מאה זהובים ליתן לו עשרה זהובים לשנה ממאה זהובים אם מוכר לו מיד בתחילת השנה נעשה כאלו הלנה הנכרי מיד לישראל שני וכל מה דשקיל מפותי קא שקיל אלא אם מוכר לו לאחר שהמתין חצי שנה וכבר נתחייב חמשה לישראל ראשון ואותן חמשה זהו הני כמלנה על פה מפני שלא נתחייב בכלול המלנה בשעת כתיבת השטר ואי אפשר למפור וליתן מלנה על פה ובזה נראה תקנה שיימר לו הלוקח שוב של מאה זהו בשטר וגם עוד חייב חמשה זהו על פה אתה תפטור הפותי בכך וכך מכל וכל ובכך וכך אני קונה ממך כל מה שאני יוכל להוציא מיד פותי והן הן דברי רמ"א והמחבר בי"ד סימן קס"ד סעיף י"ח ולא פליגי הנה פוסקים אלא לענין מכר ומתנה אם אפשר לזכות הריבית דהוי כמלנה על פה ויוכל לחזור והיכי שבשעת כתיבת השטר מודה התחייב הכותי לשלם מאה ונעשה בזמן פלוני נראה דשטר פזה מקרי חיוב עצמו בשטר מיד בשעת כתיבה ויש ביזו למוכרו ולנתנו וגם למכרו בפחות כמו שאר ש"ח שזכר בסימן קע"ג: ולפי הנצעה זו יש לישב קושיות דודי הש"ך בח"מ סימן ס"ו שהניח דברי רמ"א בצ"ע וז"ל וקשיא דנהי שכתב הב"י בשם תשובת הרשב"א דצריף לשלם לו גם הריבית מ"מ הרי הרשב"א גופיה בתשובה אחרת נסתפק אם יוכל למפור כל הריבית והוא בתשובת הרמב"ן סי' רנ"ג ואם פן פינן שאין הריבית נמכר אע"ג שהנה יכול לגבותו אינו חייב לשלם לו דמניעת הרינוח לא מקרי הניק ופשיטא דהרשב"א בתשובת הרמב"ן שם מייירי אף בריבית שעלה כבר וכו' עכ"ל ולפי מה שכתבתי אין כאן קושיא דבאמת הריבית שעלה כבר פינן שלא נתחייב בכלול המלנה בשעת כתיבת השטר הני כמלנה על פה אינו יכול למפור וזה באמת אף שהנה יכול לגבות בו אינו חייב לשלם דמניעת הרינוח לא מקרי הניק ובריבית זה לא זכה הקונה אבל רמ"א מייירי שמכר לו הש"ח כדינו ואחר זמן מכר לו המוכר ש"ח לכותי ואישתכח דכל מה שעלה עד אותו הזמן ברשות הלוקח עלה ונהי דהוי כמלנה על פה

מ"מ זכה הלוקח במלנה על פה וכינן שמפסיד ע"י מחילתו האי מלנה על פה הוי ליה כמזיק וחיוב לשלם לו אף הריבית שעלה מיום הקנאה ולא מיירי הגהות ש"ע פשוקף דזה פשוט דהוי כגוף החוב אלא מיירי שעלה מיום הקננה השטר עד זמן המחילה ואף שע"י מחילתו פשוקף החוב למפרע לא זכה הישראל בריבית מ"מ פיון שע"י מחילתו נפסד מה שזכה עד עכשיו הוי בכלל מזיק ולא מיקרי מניעת הריבית אלא היכי שפכר לו הש"ח שפכר עלה הריבית ומחל הריבית פנה לא גרם לו אלא מניעת הריבית וק"ל: ועתה חל עלינו לבאר אם יוכל למפור הש"ח של פותי דהא בי"ד בסימן קס"ח ס"ס י"ח פתב הטור והש"ע ובחובות של אשראי צריף שיאמר לו אתה תפטור הפותי כו' משמע דווקא לשון זה מהני בשום ענין אחר אי אפשר למקני חוב של פותי וכן פתוב הש"ח ס"ק כ"ט וס"ב וראיתי בפירושה שפתוב חובות של אשראי פי' ש"ח שיש לו על פותי וכן הביא הש"ח ס"ק ס"א ולפע"ד טעות גדול הוא זה דווקא בחוב על פה של פותי אינו יכול להקנאות אבל בשטר שפיר יוכל להקנאות כדבעינו למימר לקמן וכן נראה מהגהות אשרי בפרק איזהו נשך וז"ל אם יש לשמעון שטר על ראובן ומסור ללוי וכתוב לו קני לך איהו וכל שיעבודא דיליה ואם הלנה הוא נכרי והוא מלנה על פה ואמר שמעון ללוי אני מוחל לנכרי כו' משמע דווקא במלנה על פה דאינו יכול להקנאותו לא במעמד ג' כמו שפתב ד"ת בח"מ בסימן קכ"ו וכן שאר קנינים אינו מועיל במלנה על פה אבל אם חייב הפותי בשטר יכול להקנאות ע"י שטר מכירה וכתוב קני לך איהו וכל שיעבודא דיליה וכן משמע מתשובה מהר"ם שהביא הסמ"ע בסימן רנ"ג ס"ק מ"ה וז"ל דמהר"ם בתשובתו נסתפק אם הלנאת פותי בשטר אם יכול להקנאות במתנות ש"מ משמע דווקא במתנות שכיב מרע נסתפק משום דלא סמכא דעתא אף דבש"ח של ישראל קני בשכיב מרע בלא פתיבה ומסירה מ"מ בכותי נסתפק אבל בכתיבה ומסירה לא עלה על שום לב אדם להסתפק בזה וכן מצאתי בתשובת מניינות לספר משפטים סימן ל"א שפתב תחילה בעובדא דר"ת במכירת משפון ואחר כך פתב ומה ששאלת עוד בחוב על פה בח"ג שפכרו לישראל חבירו אי אסיר אי שרי פיון דאין מטבע נקנה בחליפין ק"ו באמירה כו' ואת"ל שרי היכי שלא פרע הפותי החוב עדיין באו מעות לישראל המוכר ורוצה להחזיר לו מעותיו הן פירותיהן שרי או דילמא מיחזי פריבית ודאי אי הוי שרי מחמת שהמוכר מכר אפילו קיבל הלנה את המעות הנה מותר להחזיר המעות ללוקח שהרי קנאם בעודם ביז פותי אבל אין זה מכר אפילו מדאורייתא דאין הלנאה נקנית במעות אפילו דבר תורה אפילו אגב קרקע אם לא במתנות שכיב מרע ובכריא במעמד ג' או מלנה בשטר במסירות אותיות ובכתיבה קני לך איהו וכל שיעבוד כו' עד אבל אם אומר לאותו שקונה ממנו אני מוחל לך כל מה שחייב לי כו' כדכתב בהגהו' אשר"י הרי להדיא דלחוב בשטר שחייב הפותי שפיר יכול להקנאות ע"י פתיבה ומסירה וכן הביא שם סימן ס"ח וז"ל ראובן טען על שמעון היית חייב לי עשרה זקוקים ונתת לי חוב שהיה לך על הגמון בשביל אותן י' זקוקים וציונתני ליטל מאותו יום קרן וריבית עתה אני תובע ממה שתתן לי החוב שהוא קרן והפרי פי עדיין לא פרע לך ושמעון משיב קרן אפרע לך ולא הריבית פי לא אתן לך ריבית ופשוטו הדיינים בניהם שינקה לו דבר מועט מן הריבית ויתן לו כל החוב וכתב רבינו ז"ל.

וְנִלְוֵהוּ וְנִרְאָה לִי דְהַפְשָׁרְנִים וְהַעֲדִים עֲבָרוּ כְּמָה לְאוֹנֵן דְּכַמְאֵי לִיקְנֵי רְאוּבֵן חוֹב שֶׁל שְׁמַעוֹן שֶׁהִלְנָה כְּבָר לְכוּתִי וְזָקַף עִמּוֹ הֲלוֹא אֲנִי רִגִיל לֹמֵר שְׂאִין יָכוֹל לְהַקְנִיאוֹת חוֹבוֹ לְחִבְרֵי אֶפְיָלוֹ בְּקִנְיָן עַכ"ל הָרִי בְּחוֹב עַל פֶּה מִיָּרִי דָּאֵי בְּשִׁטְר יָכוֹל לְהַקְנִיאוֹת בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה וְזֶה פְּשוּט וּבְרוּר לְדַעְתִּי וְאִם פֶּן הִיָּה פּוֹתֵב לוֹ בְּשִׁטְר בְּעַרְפָּאוֹת לְשׁוֹנוֹת הַמְסַפִּיקוֹת לְנִתְיַבַּת גּוֹף הַנִּיָּיר וְהַשִּׁיעֵבוֹד הִי מְהֵנִי כְּמוֹ שֶׁפָּסַק בַּח"מ ס"ו סעיף ז' שֶׁטֶר הַקְנָאָה הַעֲשׂוּי בְּגוֹפֵן שֶׁל פּוֹתֵים אִם פּוֹתֵב בּוֹ לְשׁוֹנוֹת הַמְסַפִּיקוֹת לְגוֹף הַנִּיָּיר וְהַשִּׁיעֵבוֹד הָרִי הֵם כְּשִׁטְרוֹת שְׁלֵנוֹ: אִף אֵיפָא לְמִידָק דְּאָף דְּאִין זֶה בְּמִשְׁמַעוֹת שְׁלֵהֶם שְׁעַכְשָׁיו אִין פּוֹתְבִין אֲלָא שֶׁטֶר רְאִי שִׁיְהִיָּה יְדוּ כִּידוּ כְּדִי לְגַבּוֹת בּוֹ מ"מ פִּינֵן שֶׁרִגִילִין לְכַתְּוֵב בְּשִׁטְר חִילּוּפֵי כְּתִבֵי לְשֵׁלֵם לְפִלוֹנֵי אוֹ לְאַרְדְּרֵי שְׁלוֹ ר"ל בְּאֵי פּוֹחוֹ וְכַתְּבֵי רַמ"א בְּשֵׁם ת"ה בַּח"מ סִימֵן ס"ו וְנ"ל וִי"א דְּשִׁטְר שֶׁפְּתוּב בּוֹ אֲנִי מְשַׁפְּכָד לֵה וּלְכָל מִי שֶׁמוֹצִיאָו נִקְנָה בְּלֹא כְּתִיבָה וּמְסִירָה וְכַתְּבֵי הַסַּמ"ע וְאִף שֶׁפְּתֵב בְּסִימֵן כ' שֶׁמִּיָּרִי שְׂפָא דְּוֹקָא מְחַמְתּוֹ וְהֵכָא לֹא חִילּוּק מִשּׁוֹם דְּמִיָּרִי שִׁישׁ לּוֹ עֲדִים אוֹ שֶׁטֶר רְאִיָּה שֶׁמְכַר לוֹ כְּבָר וּלפ"ז פִּינֵן דְּבִנְדוּן דִּידֵן יֵשׁ לוֹ שֶׁטֶר רְאִיָּה שֶׁמְכַר לוֹ נִקְנָה בְּלֹא כְּתִיבָה וּמְסִירָה אֲבָל הַש"ף כְּתֵב שֵׁם דְּבָרִים בְּרוּרִים דְּאִם מְכָרוּ לְעַנְיָן שִׁיְהִיָּה הַמְקַח קִיָּים אִינוֹ נִקְנָה אֲלָא בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה וְכֵן כְּתֵב עוֹד הַש"ף ס"ס קפ"ז דְּאָף שֶׁפְּתֵב לוֹ הָרֵא"ש מְשַׁעֲבָד לֵה וּלְכָל דְּאִתִּי מְחַמְתּוֹ מ"מ אִין הַשֶּׁטֶר נִקְנָה לוֹ לְעַנְיָן שְׂאִין הַמוֹכֵר וְהַלּוֹקֵחַ יְכוּלִים לְחַזֵּר עַד שִׁמְכָרֵם בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה אֲלָא דִּישׁ כְּאֵן עוֹד לְצַדֵּד וְלֹמֵר פִּינֵן דְּבִדְיָנִיָּהֶם אִין צָרִיף כְּתִיבָה וּמְסִירָה אֲלָא שֶׁטֶר רְאִיָּה שֶׁמְכַר לוֹ הָוִי בְּכָלֵל דִּישֵׁי דְּמַלְכוּתָא וְדָבָר זֶה נִזְכָּר בַּח"מ סִימֵן ס"ו סעיף כ"ה בְּכוּתִי שֶׁמְכַר ש"ח לְיִשְׂרָאֵל וְכַתְּבֵי רַמ"א וְכֵן כָּל שְׁנוֹתֵן בְּדִינֵיהֶם אֶפְיָ בְּלֹא כְּתִיבָה וּמְסִירָה כּו' ש"מ בְּדִינֵיהֶם נִקְנָה בְּלֹא כְּתִיבָה וּמְסִירָה מ"מ נִרְאָה דְּהֵתֵם הַטַּעַם מִשּׁוֹם דְּמְכָרוּ כָּל זְכוּת שִׁישׁ לְכוּתִי מְכַר לְיִשְׂרָאֵל וּלְכָף בְּדִינֵיהֶם דְּנִים לוֹ אֲבָל הֵכָא הַמוֹכֵר וְהַלּוֹקֵחַ הֵם יִשְׂרָאֵל צָרִיכִים לְקִיָּים דַּת וְדִין תּוֹרַתֵנוּ וְאִף שְׂאֵנוּ הוֹלְכִים לְפַעֲמִים בְּתֵר דִּישֵׁי דְּמַלְכוּתָא כְּמִבְּנֵי בַּח"מ סִימֵן ע"ג סעיף י"ד לְעַנְיָן מְשַׁכּוֹן שְׂאִין יָכוֹל לְמוֹכְרוֹ אֲלָא לְאַחַר שְׁנָה כְּבֵד הָאָרִיף שֵׁם הַש"ף בְּרֵאוֹת דְּלֹא הִנְכָשְׁרוּ שִׁטְרוֹת הָעוֹלָם בְּעַרְפָּאוֹת אֲלָא לְעַנְיָן הַיְמָנוּתָא דִּידְהוּ אֲבָל לֹא לְשׁוֹנוֹת מִדִּין תּוֹרָה אֶפְיָלוֹ כְּמֵלֵא נִימָא וְאִף שֶׁפְּתֵב רַמ"א בַּח"מ סִימֵן שס"ט דְּלֹא אֶמְרִינֵן דִּישֵׁי דְּמַלְכוּתָא אֲלָא בְּדָבָר שִׁישׁ הַנָּאָה לְמֵלָף אוֹ שֶׁהוּא לְהַקְנוֹת בְּנֵי הַמְדִינָה וּלש"ז יֵשׁ לוֹמֵר בַּח"פ שֶׁעִיקְרוֹ לֹא נִתְקַן אֲלָא לְתַקְנוֹת בְּנֵי הַמְדִינָה א"כ גַּם זֶה בְּכָלֵל שֶׁיְכוּל לְמַכּוֹר בְּלִי כְּתִיבָה וּמְסִירָה רַק עַל שֶׁפְּתֵב בּוֹ אַרְדִּיר שֶׁהוּא בְּאֵי פּוֹחוֹ מ"מ גַּם בְּזֶה.

הַשִּׁיגוֹ הַש"ף יַעֲזִיבֵן שֵׁם וְעִינֵן בִּי"ד ס"ס קס"ה בְּדִינֵים אֵלוֹ וְהַלְכוֹת אֵלוֹ עֲקָרוֹת הֵן וְאִין לְמִידֵן זֶה מְזֵה אִם לֹא מַה שֶׁנִּמְצָא מְפֻנְרֵשׁ בְּש"ס הָרִי בְּדִינֵנוּ בַּס"ד דְּאִם הִיָּה הַמְכָר מְכָר גְּמוּר לֹא הִיָּה כְּאֵן אִיסוּר אֶפְיָלוֹ אִם מְקַבֵּל עָלָיו אַחְרֵיּוֹת וְאִף שֶׁכְּתִבוּ הַפּוֹסְקִים בַּס"י קע"ג מִי שִׁישׁ לוֹ ש"ח עַל חִבְרֵי מוֹתֵר לְמוֹכְרוֹ לְאַחַד בְּפָחוֹת וּבְלֵבֵד שִׁיְהִיָּה אַחְרֵיּוֹת הַשֶּׁטֶר וְהַמְלִיָּה עַל הַלּוֹקֵחַ מִשּׁוֹם דָּא"כ אִין כְּאֵן מְכָר אֲלָא הַלְוָאָה נִרְאָה דְּוֹקָא אִם קִיָּבֵל עָלָיו אַחְרֵיּוֹת בְּשַׁעַת מְכָר דְּנִמְצָא דְּלֹא לְקַח הַלּוֹקֵחַ אֲלָא אֲדַעְתָּי דְּהֵכִי שִׁיְקַבֵּל אַחְרֵיּוֹת וְלֹא הָוִי מְכָר כָּלֵל אֲבָל אִם מִתְחִילָה נִגְמַר הַמְקַח בְּלִי תְּנָאֵי וְאִם"כ בְּאֵ הַמוֹכֵר מִדַּעַת עֲצָמוֹ וְקִיָּבֵל אַחְרֵיּוֹת נִרְאָה דְּאֶפְיָלוֹ אֲבָק רִיבִיתָאִין כְּאֵן דְּאָדָם יָכוֹל לְהַתְחַיֵּיב עֲצָמוֹ בְּדָבָר שֶׁאִינוֹ חַיִּיב דּוֹמָה לְמַה שֶׁפְּתֵב הַרַמְבַּ"ם הֵבִיאֵו הַטּוֹר ח"מ סִימֵן ר"ז וְנ"ל מְכַר לוֹ סֵתֵם וְאֶמֶר לוֹ הַלּוֹקֵחַ מִדַּעַת עֲצָמוֹ כְּשִׁיְהִיָּה לֵה מַעוֹת הֵבִיאֵם וְאֲבִי אַחְזִיר לֵה קַרְקַע תְּנָאוּ קִיָּים וְהַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל

פירות ואין זה אבק ריבית שהרי מדעתו חייב את עצמו לתנאי זה ותמהו הטור יענין שם והספיקו המפרשים ביישוב הדברים שפינן שלא היה מוכר בתנאי אלא שלאחר שנגמר המקח הוא שהתנה פן ואלו לא רצה להתנות פן המקר היה קיים עכ"פ אלא מדעתו הוא שחייב עצמו הני פאלו היה שלו מעולם והתנה עם זה בקנין למכרו לו פשיביא לו מעות דתנאי קנים ומותר לאכול פירות עד שיבא הלה דמים וכן פסק בש"ע שם סימן ד' ענין בסמ"ע הרי להדיא דאף אם התנה בשעת מכר לדעת הרמב"ם הני ריבית קצוצה אפ"ה כי נגמר המקח בלי שום תנאי יכול כל אחד להתחייב במה שירצה: א"כ בנדידון דידן נמי אף אם נימא אם בשעת מכר הש"ח התנה המוכר שמקבל עליו אחריות המבטל המקח ונעשית הלנאה והני ריבית קצוצה מ"מ אם מתחייב מדעת עצמו לאחר גמר הקנין דאף אם לא קיבל אחריות היה המכירה מכירה אם פן מה שנתחייב אחר כך ונתן ל' ח"פ על בטחון אחריות מרצונו נתחייב לו מוכר והני כמו שחייב לו כותי חוב השטר ובא ישראל אחד ונתערב בקנין שיהיה לו באחריות באם שלא ישלם לו הנכרי קרן וריבית שהוא מחויב לשלם באופן שיתבע לפותי תחילה דמותר ואף שכתב רמ"א בי"ד ס"ס ק"ע דאם היה לישראל משפון או ערב ובא ישראל אחד וערב לו דצריף לשלם לו כל הקרן והריבית שעלה עליו עד אותו היום אבל לא ריבית שיעלה עליו מכאן ואילף וכתב הש"ף אפילו קנה מידו הנה כד דייקא שפיר נתן מקום לטעות בדבריו דהתם מייירי דווקא בערב דשלוף דויץ שהם תובעי הערוב תחילה וכן הביא הטור בשם הראב"ד דאם קיבל עליו שלא לתבוע הערב תחילה אע"ג דכי לית ליה לכותי שקול קרן וריבית מישאל שרי והביא הב"י שם דלראב"ן פטור מריבית משום דהני ערב שלא בשעת מתן מעות לגבי הריבית ולדבריו אם התנה לשלם לו הריבית חייב לפרוע לו וראב"י חלק עליו ואומר דאפילו קנה מידו פטור משום דכיון דכותי בתר ערבא אזיל אם פן יאמר הפותי לשמעון תבע מראובן הערב שלף והני ליה פאלו הלנה שמעון לראובן עצמו וכתב הב"י משמע דס"ל לראב"י פהרשב"א דערב דידהו הני ערב דשלוף דויץ כו' אם פן היכי שיוכל לתבוע מאיזה מהם שירצה מודה ראב"י דאם קנו מידו חייב דהא לא מצי פותי למימר לשמעון תבע מראובן דהא במלנה תליא מילתא מאיזה מהם שירצה יפרע וכתב בת"ה דגם לראב"י אי יתיב הפותי הריבית מותר לקבל הריבית מישאל אם יש ללנה ממה לפרוע וכתב עוד בשם הגהות אשר"י מכאן פתב ראב"י אם הישראל פדה לכותי משפון כו' ואם פדה את הערב פותי ונתערב ישראל במקומו בזה יש להסתפק עכ"ל וכתב הב"י ואם בריבית שפבר עלה היא תימא אמאי נסתפק אלא בריבית שלא עלה קא מייירי ומספקא ליה אי אמרינו פינון דה"ל ערב כתפוס משפון דמי וכינון שפטרן על ידו חייב לשלם לו בכל מה שפטר או דילמא בערב לא הני תפוס כל כך כמו במשפון כו' אי נמי כמה שעלה מספקא ליה אם יגבה ממנו מיד כשם שהיה יכול לגבות מערב פותי אף על פי שלא יתבע הלנה או דלמא פינון שערב זה ישראל לא נתחייב לו אלא בדין ישראל שאינו גובה מערב עד שיתבע הלנה תחילה עכ"ל הרי להדיא דלישני התירוצים לא דן שם אלא שאם חייב לשלם לו הערב בלתי שיתבענו ללנה תחילה כמו במשפון אבל היכא שאינו תובע לערב תחילה כמו עכשיו בדיניהם כמו שפתוב הטור דהאינדנא אפילו סתמא פפתוב דמי שהרי הן דנים פדינינו א"כ היכי שקנו מידו שערב לו גם על הריבית אלא שלא יתבענו לערב תחילה שרי וכתובת חילוף כתב שנתן פלב

הוּי פְּקִינָן אַף שֶׁהִתְחַיֵּיב לִיתֵן מִשְׁלוֹ הַפְּיֹרוֹת אַחַר פְּלוֹת כֹּל שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים מִימ בְּיַד הַמְּלִיחָה לְתַבְנוֹעַ לְכוֹתֵי תַּחֲזִיחָה וְלַדְעַת הַרְשָׁבָ"א וְלִשְׂאֵר פּוֹסְקִים ס"ל בְּזֶה מִן־מִתְרָא וְאִינוּ אֲסוּר אֲלֵא בְּעָרֵב שְׁלוֹף דּוּחַ דְּהֵינְנוּ שֶׁהַמְּלִיחָה אֵין לוֹ פֶּח כֶּלֶל לְתַבְנוֹעַ אֶת הַלְּוָה וְיָכוֹל לְדַחְחוֹתוֹ אֲצֵל הָעָרֵב אַע"פ שִׁישׁ לוֹ לְשֵׁלֶם וְלַדְעַת רש"י ס"ל לְחַוְמָרָא דְּאִין מִן־מִתְרָא לְיִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת עָרֵב בְּעַד כּוֹתֵי אֲלֵא דּוֹנָקָא אִם קִיבֵל עָלָיו הַמְּלִיחָה שְׁלֵא לְתַבְנוֹעַ הָעָרֵב כֶּלֶל אֲלֵא עַד שְׁלֵא יִמְצָא נְכָסִים לְלוֹה אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת ג"כ לְתַבְנוֹעַ אֶת הָעָרֵב אַע"פ שִׁישׁ נְכָסִים לְכוֹתֵי הַלְּוָה אֲסוּר וְכִינּוּן שְׁבִינְדוֹן דִּידוֹן יֵשׁ רְשׁוּת לְמַלְּוָה לְתַבְנוֹעַ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר פְּלוֹת כֹּל שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים אִם כֵּן אֲסוּר וְלַעֲנֵן דִּינָא פְּתַב הַב"י דְּלַכְתַּחֲזִיחָה מוֹרִין פְּדַעַת רש"י וּבְדַעְעָבֵד הֵיכִי דְּקִינְיָמָא זּוּזֵי שְׁבִקִינּוּ לְהוּי כְּדִין הַסְּפִיקוֹת שֶׁהַמוֹצִיא מִתְּבִירוֹ עָלָיו הִרְאָה וְאִם כֵּן ה"נ בְּנִידוֹן דִּידוֹן וְאִף לַדְעַת רמ"א שְׁכַתְּבֵי בַד"מ וְנ"ל וְנִרְאָה דְּאִף אִם לֹא הִיָּה סְפִק אֵין מוֹצִיאֵין מִמֶּנּוּ דְּלֹא גָרַע מֵאַבְק רִיבִית מ"מ נִרְאָה דִּישׁ נִפְקוּתָא בְּנִידוֹן דִּידוֹן דְּכָל אַבְק רִיבִית בְּעֵינּוּ שְׁיִתֵּן לוֹ מִדְּעֵתוֹ אֲבָל אִם טְעוּ הַדִּינָיִם וְהַכְּרִיחוּ לְשֵׁלֶם יוֹצֵאת בְּדִינָיִם כִּמּוֹ שְׁנִזְנֹפֵר בְּסִימָן קס"א ס"ד וַא"כ בַּנ"ד מַה שֶׁעָשָׂה ע"פ עֲרֻפְאוֹת וְנִתֵּן הַלְּוָה כְּפִי פְּסָקִים שְׁנֵי חֲלוּפֵי כְּתָבִים מְסוּדָּה כ"ד אֲלֵפִים נַעֲשָׂה שְׁלֵא בְּרִצּוֹנוֹ דְּהָא הִטְעַם דְּמַחֲזִיחָה אֵין צְרִיכָה קִנְיָן מִשּׁוּם שְׁמוּחַל מִדְּעֵתוֹ אֲבָל פְּשָׁרָה צְרִיכָה קִנְיָן מִשּׁוּם דַּע"פ הַדִּינָיִם מוּחַל לוֹ וְאִף אִם נִאֲמַר דְּהַקְּנוּמְפּוֹרְמִים הוּי פְּקִינָן וְגַם שְׁקִיבֵל וְחִתְּמֵם הַשְּׁטָרוֹת ע"פ הַעֲרֻכָא וּמְבֹאָר בַּח"מ סִימָן ר"ב סְעִיף ג' דְּאִם קִיבֵל הַנְּתַבְּעֵי גְזִירְתָּם וְעָשָׂה שְׁטָר ע"פ כּו' אִינוּ יוֹכֵל לְחַזֵּר מ"מ בְּאִיסוּר רִיבִית בְּדִינּוֹ דִּידוֹן לִית בֵּיהּ מְשָׁשָׂא דְּאִפִּילוֹ דִּינּוּ יִשְׂרָאֵל שְׁטַעָה בְּזֶה מִפְּקִינּוּ מִינְיָה ק"ו לְדִינֵי כּוֹתֵי וְאִף דְּקִנּוּ מִינְיָה אִינוּ עוֹשֶׂה מְרִצּוֹנוֹ אֲלֵא קִנּוּ מִינְיָה שְׁמוּכְרַח לְקִינִים בַּע"כ מַה שֶׁפְּסָקוּ הֵם וְנַעֲשָׂה הַכֹּל שְׁלֵא מְרִצּוֹנוֹ וְאִף לַדְעַת דְּסַבְרֵי דְּהוּי אַבְק רִיבִית יוֹצֵאת בְּדִינָיִם אֲלֵא דְּכָאן יֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא הוּי אִפִּילוֹ אַבְק רִיבִית לַדְעַת הַרְשָׁבָ"א וְסִייעָתוֹ דְּדוֹנָקָא בְּעָרֵב דְּשְׁלוֹף דּוּחַ אֲסוּר וְכִינּוּן שֶׁהִיָּה בְּיַד יִשְׂרָאֵל לְתַבְנוֹעַ אִיזָה מִהֵן שְׁיִרְצָה לֹא הוּי אִפִּילוֹ אַבְק רִיבִית וְהַכְּרִיעַ הַב"י הָאֵמֶת סְפִיקָא דְּדִינָא אֲמָרִינּוּ כֹּל הֵיכָא דְּקִינְיָמָא זּוּזָא שְׁבִקִינּוּ לְהוּי וְאִף דְּקִי"ל דְּשְׁטָר לֹא הוּי כְּגַבּוּי מ"מ יָכוֹל לְתַפְּסֵי לְמִשְׁכּוֹן וְיִמְכּוֹר לְאַחֲרִים עַד שְׁיִתֵּן אֶת שְׁלוֹ: וְאִגַּב דְּאִירִינּוּ בְּזֶה תְּמַה אֲנִי עַל הַט"ז שְׁרוּצָה לִישָׁב דְּבָרֵי הַר"י קוֹרְקִינָא וְכַתְּבֵי שֶׁהַטוֹר ס"ל כְּהַפּוֹסְקִים צַד אֲחַד בְּרִיבִית אֲסוּר דְּאוֹרִינְיָתָא וְכְּהַפּוֹסְקִים שְׁכַתְּבֵי הַב"י בְּסִי קַע"ב וְקַע"ד דְּהֵינּוּ בְּמַכְר לוֹ שְׁדָה כּו' וְתְּמַה אֲנִי דְּהָא הַטוֹר פְּתוּב בְּפִי בְּהֵיא מַעֲשָׂה דְּאֵת וּגְנוּלֵי אַחֵי דְּלֹא הוּי אֲלֵא אַבְק רִיבִית וְה"ה בְּמַכְר לוֹ שְׁדָה וְאִמַר כְּשִׁיעֵה' לִי מַעוֹת תַּחֲזוֹר לִי לַדְעַת הַטוֹר לֹא הוּי אֲלֵא אַבְק רִיבִית וְנַחֲזוֹר לְהַגְדוֹן שֶׁהִתְחַלְּנוּ שְׁאִם קָנָה הַלּוֹקֵחַ הַזֶּה הַש"ח שֶׁל כּוֹתֵי וְאַחַר זְמַן מַה קִיבֵל עָלָיו הַמּוֹכֵר אַחֲרֵי כֵּן בְּקִנְיָן וְהוּי כְּעָרֵב עֲבוּר הַכּוֹתֵי הַלְּוָה לְיִשְׂרָאֵל הַמְּלִיחָה וְהִיָּה רְשׁוּת בְּיַד הַמְּלִיחָה לְתַבְנוֹעַ מֵאִיזָה מִהֵן שְׁיִרְצָה הוּי סְפִיקָא דְּדִינָא וְכֹל מַה שְׁנִתֵּן אֵין מוֹצִיאֵן מִיָּדוֹ וְמַה שֶׁעֲדִינּוּ לֹא נִתֵּן אֵין מוֹצִיאֵין וְאִף שְׁבִכָאן הִיָּה הַלְּוָה תַּחֲזִיחָה וְהוּי מַכְר לוֹ אַח"כ הַש"ח אֵין זֶה אֲלֵא הַעֲרַמַת רִיבִית וְלֹא הוּי בְּכָלֵל ר"ק וְרִיבִית דְּרַבְּנָן: אֲבָל נִרְאָה דְּאִף הָאֵמֶת עִם יְהוֹשִׁיעַ שֶׁהִיָּה אֲנֹפֵר מ"מ כִּינּוּן דְּבַכְתָּב שֶׁל כּוֹתֵי לֹא נִזְכָּר מִשְׁמַעוֹת הַלְּשׁוֹן שְׁנִתֵּן לוֹ גּוֹף הַנְּיָר וְכֹל שֶׁעִיבּוּדֵי אֲלֵא לְשְׁטָר רֵא"ל פְּתוּב לוֹ שְׁיִיעֵה' יָדוֹ כְּיָדוֹ לְגַבּוֹת בּוֹ וּבְכַתְּיבָה כְּזוֹ אִפִּילוֹ בְּשְׁטָרֵי יִשְׂרָאֵל לֹא קִנְיָן וְאִפִּילוֹ אִם הִיָּה מְקַבֵּל פְּיֹרוֹת מִן הַכּוֹתֵי מִטְעַם דְּעִיקָר הַמְּמוֹן בְּרְשׁוּת מוֹכֵר וְזָכִי הַמּוֹכֵר בְּרִיבִית וְדָמֵי לְמִי שִׁישׁ לוֹ מַעוֹת בְּיָדֵי כּוֹתֵי וְאִמַר כּוֹתֵי תֵּן עֲבוּרֵי רִיבִית לְיִשְׂרָאֵל הַמְּלִיחָה וְאִפִּילוֹ לַדְעַת

הפוסקים דס"ל דכל שנתבטל המכר ואכל הפירות מן המכר לא הוי אלא אבק ריבית מ"מ סוף סוף מטעם מחילה בטעות צריף להחזיר כמו שכתבנו לדעת התוס' והרא"ש ותלמידי הרשב"א דהוי כמו שמצנה ליתן לחבירו חפץ וסבר שהוא שלו ונמצא שאינו שלו דחייב להחזיר וק"ו פאן שהיה תחילה הלואה ונתן לו מכיסו ומכספו כל ששה חדשים הפירות ולא קיבל מהכופתי פלום דהנה ר"ק כמו שדן מהר"ם ונזכר בתשובה דשייכים לספר משפטים סי' ס"ו והבאתי לעיל בקצרה ואין לומר פיון דבשעת הלואה ראשונה לא התנה וא"כ הוי פריבית מאונחרת גם זה אינו דהא הסכימו רוב הפוסקים רובם ככולם דריבית מאונחרת אלא אם נתן לו בשעת פרעון דינר יותר מדעתו דנפשי' אבל בעוד מעותיו בידו ואנחנו ידענו דבשביל זה הרחיב לו זמן פשיטא דהוי ר"ק ולפ"ז אין אנו צריכין להשיב על השגות יהושע שהוא מכר הלוא כפר כתבנו דאף אם יתבינא ליה טעותי' מ"מ לא הועיל פלום פיון דלא נכתב קני לה איהו וכל שעבודי' לא קני וכל היכי דלא קני הוי ריבית קצוצה ואין לו אלא מענה פיון שלא היה חפץ הלנה בבת יעקב לדון בדיני ישראל מ"מ בשביל זה לא ספינו ליה איסור ריבית ועי' בח"מ סי' כ"ו מה שכתב הב"י בשם מהרי"ק ועי' בד"מ ותראה שדברי הסמ"ע שם מגומגמי' ובנ"ד שלא הפסיד דמוציאין מידו כל מה שיש לו זכות ע"פ דין ישראל ואם נאמר שקשה גדול הנאכל ובפרט בסוף גדול להפסיד למלנה שהי' מעותיו בטילות זמן ארוך פנה כפר נאמר פריבית אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מארץ מצרים ופירש"י ע"מ שתקבלו מצותי אע"פ שהן כבידות ואין אני רואה שום זכות למלנה אם לא מצד דין דמלכותא פיון שצינונו לו הפתקאות ע"ש קני ע"פ דיניהם ונה קשה עלינו לבטל דין תורתנו הקדושה ועוד לפי משמעות הלשון משמע שקיבל מיד בשעה המכר אחריות ונתן לו ח"כ ואף שיש לומר שנתן לו עבור טעמים אחרים ולא בשביל אחריות מ"מ איכא למיחוש שמא יפול קמי' יתמי' עיין בתשובת ב"ח סי' ל"ג ע"כ אומר אני ת"ח מרבים שלום ושלום על דיני ישראל עליהם מוטל הדבר על לב שניהם שיעשו לפנים באופן כל מה שנתן לו מעצמו שימחול לו במחילה גמורה וכנה מהני מחילה לריבית שפכר נתן ומה שעדיין לא נתן ונתחייב ע"פ ערפאות ונתן ח"כ על זה פיון דנראה לעיני כל שעשה זה בע"כ לא הוי מחילה ימחול לו המלנה ויקנימו בין שניהם אל תקח מאתו נשף וחי אחיף עמך בעה"ז ובעה"ב לעולם שפולו ארוף ומה שכתב מכ"ת מדין מבטל פיסו בשם הפרדכי עי' בחו"מ סי' רצ"ב מה שכתב הש"ך בשם רש"ל ומפל הפוסקים משמע דווקא אם רוצה ליתן אין פאן איסור אבל אינו חייב ליתן ובי"ד ס"ס ק"ס הביא הב"י תשובת הרשב"א וגם בטורי' חדשים דפוס ברלין בסי' קע"ז נרשם בשם בד"ה ג"כ הדיא תשובת הרשב"א וכולם בסגנון אחד מתנבאים דאין כופין אותו ליתן ריבית במבטל פוסו וכל זה שכתבתי לתוף השלום לעשות לפנים משורת הדין אבל לדינא ברור הדבר כמו שכתבתי וה' יגחני בדר"א כ"ד הדבוק לו מאח ד"ש מאיר בהר"ר יצחק: שאלה כג או"ח סי' תקס"ח הביא הב"י הגהות מיימוני בפ"א פסק הר"ם פשמתענין בה"ב אחר החג או אפילו בעשרת ימי תשובה ואירעברית מילה מצנה לאכול ואין צריף התנה אע"ג דדבר שאינו פי אם מנהג צריף התנה הקא אינו צריף פי לא נהגו להתענות בכי האי גוונא וכו' מיהו מי שקיבל עליו תענית במנחה באחד ימי תשובה צריף התנה ע"כ וכן פסק רמ"א בהגה' וכתב הלב"ש בסי' תצ"ב וז"ל מילה שחלה ביום בה"ב י"א מצנה לאכול על הסעודה ואינו

צָרִיף הַתְּרָה וּאֵע"ג דְּדָבָר שְׂאִינוּ אֶלָּא מְנַהֵג צָרִיף הַתְּרָה וּבֵה"ב גַּם כֵּן אֵינוּ אֶלָּא מְנַהֵג מ"מ לֹא נִהְגוּ מְעוּלָם לְהַתְעַנּוֹת בְּכֹה"ג שְׂחָלָה מִיֵּלָה בְּיוֹם זֶה וְהָיוּ כְּאֵלוּ הַתְּנָה מִתְחִילָה מִיְהוּ דְּוִוּקָא נִרְאָה לִי כְּשֶׁלֹּא קִיבְלוּ מֵאֲתָמוּל אֶלָּא סָמַךְ עַל עֲנִיּוֹת אָמֵן אֲבָל אִם חִזַּר וְקִיבֵל עָלָיו מֵאֲתָמוּל הָרִי זֶה נִדְרָה וְצָרִיף הַתְּרָה עַכ"ל וְהִבִּיאוּ מַג"א בְּסִי' תַקס"ג וּבְסִי' תַקס"ח רָצָה לְלַמֵּד פִּי' א' בְּהִגָּהוֹת מִיִּמּוֹנוֹת הַנִּזְ"ל וְנֹאנִי נִפְלְאֵתִי כִּינּוּן דְּבָסִי' תַצ"ב פְּסָק הַלְבוּשׁ כְּדַעַת הַמְרָדְכִי שֶׁנִּהְגוּ לְבָרַךְ בְּשִׁבְתָּ מְקַבְּלֵי תַעֲנִית בֵּה"ב וּבְאֲמִירַת אָמֵן הָיוּ קַבְּלָה וְשׁוּב אֵין צָרִיף לְקַבֵּל וּא"כ מֵאֵי שְׁנָא אִם קַבֵּל עָלָיו מֵאֲתָמוּל הָרִי זֶה נִדְרָה א"כ בְּאֲמִירַת אָמֵן נִמְי לְמָה לֹא יִחְשָׁב כְּמוֹ נִדְרָה דְּהָא אֲמִירַת אָמֵן יֵשׁ בּוֹ קַבְּלַת דְּבָרִים כְּמוֹ שְׂמִבְּנֹאָר בִּיז"ד סִי' רַכ"ה א"כ לְמָה לֹא יִחְשָׁב ג"כ הָאֵי אֲמִירַת אָמֵן שְׂיִצְטָרֵף הַתְּרָה כְּמוֹ אִם קִיבֵל וּבְסִי' תַקס"ב ס"ס ט' כְּתַב הַלְבוּשׁ וְז"ל מ"מ אֵין עֲנִיּוֹת אָמֵן קַבְּלָה מִמֶּשׁ שְׂיִהָא מְחֻיָּב לְהַתְעַנּוֹת כָּל מִי שְׂעָנָה אָמֵן אֶלָּא אַע"פ שְׂעָנָה אָמֵן אֵינוּ נִדְרָה לְהַתְעַנּוֹת אֶלָּא לְעַנּוֹן זֶה בְּלִבְד מִהָנִי עֲנִיּוֹת אָמֵן שְׂאִין צָרִיף לְקַבֵּל בְּמִנְחָה כֵּן הוּא הַמְנַהֵג עַכ"ל וְנִפְלְאֵתִי מֵאֵין יֵצֵא לְהֵם מְנַהֵג זֶה לְזִכּוֹת שְׂטָרִי לְכִי תָרִי דָּאֵם עֲנִיּוֹת אָמֵן מִהָנִי שְׂאִין צָרִיף לְקַבֵּל בְּמִנְחָה אִם כֵּן לְמָה לֹא יִהְיֶה מְחֻיָּב לְהַתְעַנּוֹת מִי שְׂעָנָה אָמֵן וְאֵין לִזְמַר מִשׁוּם דָּאֵין עֲנִיּוֹת אָמֵן חֲשִׁיב כְּקַבְּלוֹת הַדְּבָרִים הַיִּנּוּ דְּוִוּקָא אִם אָמַר לוֹ לְזִכּוֹת הִכִּי שְׂאָמַר לוֹ רוּצָה אַתָּה לְהַתְעַנּוֹת תַעֲנִית בֵּה"ב וְאָמַר אָמֵן זֶה הָיוּ כְּקַבְּלוֹת דְּבָרִים אֲבָל הִכִּי בְּמִי שְׂבִירָף שְׂעוֹשִׁים לְהַקְהֵל שְׂבִירָף ה' לְמִי שְׂרוּצָה לְהַתְעַנּוֹת בֵּה"ב וְאָמַר אָמֵן י"ל דָּאָמֵן זֶה הָיוּ אֲמֵנַת דְּבָרִים וְאָמַר שְׂיִאָמְנוּ וְיִתְאָמְתוּ הַדְּבָרִים שְׂבִירָף ה' לְמִי שְׂיִתְעַנָּה אֲבָל הוּא לֹא קִיבֵל וְאָף שֶׁהִי בְּלִבּוֹ לְהַתְעַנּוֹת מ"מ לֹא הוֹצִיא בְּפִיו וּכְבָר פְּסָק רַמ"א בְּסִי' תַקס"ג מִי שֶׁהִי בְּלִבּוֹ שְׂלֹא בְּשַׁעַת תְּפִלַּת מְנַחָה לְהַתְעַנּוֹת לְמַחֵר לֹא הָיוּ קַבְּלָה וּלְכַף אֵינוּ מְחֻיָּב לְהַתְעַנּוֹת בְּעֲנִיּוֹת אָמֵן אָף הַדְּרָא קוֹשְׂיָא לְדוֹכְתָה א"כ אֵינוּ יוֹצֵא בְּעֲנִיּוֹת אָמֵן שְׂיִחְשָׁב לְקַבְּלָה וְלְמָה לֹא יִקַּבֵּל בְּמִנְחָה וְנִרְאָה בְּרוּר דְּהָעוּלָם ס"ל כְּדַעַת הַמְרָדְכִי שֶׁהִבִּיאוּ מַג"א בְּסִי' תַקס"ג דַּכ"ע מוֹדִים דָּאֵם קִיבְלוּ קוֹנְדָם תְּפִילַת הַמְנַחָה שְׂפִיר דַּמ' וְכ"ש קוֹנְדָם לְכֵן וְכֵן נִהְגוּ לְבָרַךְ בְּשִׁבְתָּ מְקַבְּלֵי תַעֲנִית בֵּה"ב וְשׁוּב אֵין צָרִיף לְקַבֵּל עַכ"ל וְז"ל דְּהָעוּלָם ס"ל דְּעוֹנִים אָמֵן ר"ל שְׂאָנוּ מְקַבְּלִים לְהַתְעַנּוֹת בֵּה"ב וּפְשִׁיטָא לְדַעַת הַבַּ"ח אִפִּי' בְּהִירְהוּר הָיוּ נִדְרָה וְצָרִיף לְקַיִם נִדְרוֹ א"כ בְּתַעֲנִית בֵּה"ב אִם עָנָה אָמֵן וְקִיבֵל תַעֲנִית עָלָיו וְאַח"כ אֵיבַרַע בְּרִית מִיֵּלָה צָרִיף הַתְּרָה וְהִגָּהוֹת מִיִּמּוֹנֵי לֹא מִיִּירִי אֶלָּא שֶׁהִי רְגִיל לְהַתְעַנּוֹת מִצַּד הַמְנַהֵג כְּמִבְּנֹאָר בִּיז"ד סִי' רִי"ד בַּש"ע וְז"ל מִי שְׂקָרִיל לְהַתְעַנּוֹת תַעֲנִיּוֹת שְׂלַפְנֵי רֹאשׁ הַשְּׁנָה וְשִׁבִּין ר"ה לִי"כ וְרוּצָה לְחִזּוֹר בּוֹ מִחֲמַת שְׂאִינוּ בְּרִיא צָרִיף ג' שְׂיִתִּירוּ לוֹ אִם בְּשַׁעַת שֶׁהִתְחִיל לְנַהֵג הִנֵּה דַעַתוֹ לְנַהֵג כֵּן לְעוּלָם וְנִהְגוּ כֵּן אֶפְיָלוּ פַעַם אַחַת צָרִיף הַתְּרָה וְיִפְתַּח בְּחַרְטָה שְׂמַתְחַרְט כֵּן שְׂנִהְגוּ כֵּן לְשֵׁם נִדְרָה עַכ"ל עַל זֶה כְּתַב הַגָּהוֹת מִיִּמּוֹנֵי דָּאֵם אֵיבַרַע בְּרִית מִיֵּלָה מְצֻנָה לְאֲכוֹל מִשׁוּם דְּלֹא נִהְגוּ לְהַתְעַנּוֹת בְּכִי הָאֵי גּוֹנוֹנָא מִשׁוּם דְּמִתְחִילָה לֹא קִיבֵל הַנְּהָגָה זֹו אֶלָּא כְּפִי הַנְּהָגַת עוּלָם אֲבָל הִכִּי שְׂעָנָה אָמֵן וְקִיבֵל עָלָיו בְּפִירוּשׁ לְהַתְעַנּוֹת בֵּה"ב זֶה הָיוּ כְּמוֹ נִדְרָה וְצָרִיף הַתְּרָה כְּנִזְ"ל: וְאָגַב דְּאֵיִרִינּוּ בְּמִקְלֵי דְתַעֲנִית גִּימָא מִקְלָתָהּ הָא דְנִהְגוּ בְּמִדִּינוֹת אֵלוּ לְהַתְעַנּוֹת עָרַב ר"ח וּבִימֵי הַקִּיץ אֵינָם מְשִׁלִּימִים אִם יֵשׁ לְקִרוֹת נִיחַל וְהַש"ץ יֹאמַר עֲנִינוּ בֵּין גּוֹאֵל לְרוּפָא וְיִקְבַע בְּרַכָּה לְעַצְמוֹ נִרְאָה לְלַמֵּד זְכוּת אַע"פ שְׂרֹב הַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ כְּהָא דְאָמַר רַב חֲסִידָא בַּפ"ק דְתַעֲנִית דָּף י"ב ע"א דְאֵיתָא שֶׁם אָמַר רַב חֲסִידָא הָא דְאֲמַרְתָּ מִתְעַנִּין לְשַׁעוֹת וְהוּא שְׂלֹא טַעַם כְּלוּם עַד הָעָרַב א"ל אֲבִי הָא תַעֲנִית מְעֻלְיוֹתָא הִיא לֹא צָרִיכִי

דאָמלוד אַמלודי נאָמר רב חסדאָ פֿל תענית שלא שקעה עליו חסמה לא שמייה תענית
מיתבי אנשי משמר מתענים ולא משלימים התם לצעורי נפשיה בעלמא תא שמע דאמר
ר"א בן צדוק אני מבני בניו של סנאב בני בנימן ופעם אחת חל תשעה באב בשבת ודחינו
לאחר שבת והתענינו ולא השלמנו מפני שי"ט שלנו הי' התם נמי לצעורי בעלמא תא
שמע דאמר רבי יוחנן אהא בתענית עד שאבוא לביתי התם נמי לשמוטי נפש'י מבי
נשיאה ע"כ ופסקו רוב הפוסקים כר' חסדא ורבו בו הפתרונים בפירוש מתענים לשעות
מיהו באו"ח ס"ס תקנ"ב פתב בשם הגהות אשר"י דייחיד שקיבל תענות ב"ה פל ימות
השנה ואירע ערב ט' באב בשני דמתפלל מנחה ואוכל סעודה המפסקת טרם יבוא השמש
וכ"כ האגור בשם שפולי הלקט וניהיב טעמא משום דקי"ל כמ"ד מתענין לשעות וכן
פתוב בהגהות מרדכי דמועד קטן ובאור זרוע פתב בנימוקי רב שריא שפועד טרם יבוא
השמש דק"ל מתענין לשעות ומתפלל מנחה תפילת תענית עכ"ל הרי שהני גדולים
למדו הא דקאמר הש"ס הילקתא מתענין לשעות ומתפלל מנחה תענית בלא השלים
מירי ולא ס"ל כר' חסדא והשתא אתי הא דר"א בן צדוק ואנשי משמר ודר' יוחנן אתי
כפשט' דהתענו ולא השלימו ואפ"ה הני תענית א"כ הא דנהגו להתענות בימי הקיץ ער"ח
ולא להשלים הני תענית נמי לענין ששליח ציבור יקבע ברכה לעצמו דהא אותן אנשים
מתענים לשם תשובה וע"כ סמכו אדעת הפוסקים שפתב בש"ע דיש נוהגים לדונו
פתענית ציבור לענין עינינו בין גואל לרופא וקריאת ניחל א"כ י"ל אף שאינו משלימים
יכולים לקרות ניחל ולקבוע ברכה בין גואל לרופא די"ל דסמכו על אינה גאונים דס"ל
דמתענין לשעות אף בלא השלמה הני תענית ומתפלל מנחה ענינו וכ"כ הרוקח הביאו הב"י
בס"ס תקע"ט בוירמוז מתענין גזירה בר"ח סיון ונהגו לקרות בשחרית בר"ח ולערב
ניחל ודרשו עכ"ל א"כ אע"פ שאין משלימו מ"מ קורין ניחל ומסתמא הש"ץ קובע ברכה
לעצמו ומהאי טעמא נראה דנהגו היחידים להתפלל ענינו אף שאין משלימי משום
דסמכו על אינה פוסקים דפסקו מתענין לשעות אף שאינו משלים תענית שעות מקרי
לענין ענינו ופשטא דמתניתן וברייתא מסייען להוא דתענית גמור התענו ולא השלימו
וראיתי שבד"מ באו"ח סי' תקס"ב פתב וז"ל ונראה לי דמאי דכתב מהרי"א דנוהגים
להתפלל ענינו אע"פ שאינו משלים ה"ה אם לא קיבלו מאתמול דהא תענית שעות מיהא
איתא וכל זה בתענית יחיד דהא בלאו הכי יכול להוסיף בשאלת צרכיו בשומע תפילה
כמ"ש לעיל סי' קי"ט וכן נראה לי וכן נוהגין דנודאי דברי הפוסקים שפל תענית שלא
שקעה עליו חמה ושל א קיבל עליו מאתמול אינו תענית לענין ענינו עיקר שהרי הם רוב
הפוסקים והעיקרים ולדידהו אין מתענין לשעות אלא א"כ משלימין ומה שנוהגים
להתפלל ענינו היינו ביחיד מטעם שפתבתי וכן נוהגים בי' מי תשובה שהיחיד אומר
ענינו והש"ץ אינו אומר ענינו אלא בצום גדליה כשמשלימים עכ"ל ובאמת מה שרצה
ללמוד זכות שיחיד אומר ענינו אף שאינו משלים משום דיכול להוסיף בשאלת צרכיו
בשומע תפילה תמהו דאם נתנו חכמים רשות לשאול שאלת צרכיו בשומע תפילה לא נתנו
רשות להוציא דבר שקר מפיו ולדעת רוב הפוסקים פרב חסדא א"כ פל תענית שאינו
משלים לא שמייה תענית והוי דבר שקר אם אומר בצום תעניתו ויכבד פתב הב"ח בס'י
תקס"ב וז"ל ודע דכל משא ומתן בדין עינינו אינו אלא שיאמר ביום צום תעניתו אבל
אם ישמטו מילת אלו פשיטא דיכול לומר פל הנוסח דאינו אלא תחנונים לבד ואפילו לא

צָם כָּל עֵינָךְ יָכוֹל לוֹמַר כֵּן וּפְשׁוּט הוּא עַכ"ל הָרִי דְעֵינָךְ קַפִּידָא מִשׁוּם דְּמַחְזִי כְּשֵׁינָךְרָא לְדַעַת הַפּוֹסְקִים אִם אֵינּוּ חָשׁוּב תַּעֲנִית א"כ לִיחִיד מִי הַתִּיר לְהוֹצִיא שְׁקָר מִפִּי וְכֵן כְּתַב הַלְבוּשׁ בְּסִי תַקְס"ד וְנ"ל וְקִשָּׁה לִי לָמָּה לֹא יֹאמֵר עֲנִינוּ אֲפִילוּ לֹא שְׁקַעָה עָלֶיךָ חֲמָה אוֹ לֹא קִבְּלוּ הָא קי"ל שׁוֹאֵל אָדָם כָּל צָרְכָיו בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִילָה וְאֲפֹשֶׁר לוֹמַר מִשׁוּם דְּהוּי כְּתַפְּיִלַת שְׁקָר שְׁאוֹמֵר בְּיוֹם צוּם תַּעֲנִיתִינוּ וְזֶה לֹא מִיִּקְרִי תַעֲנִית עַכ"ל וּלפ"ז נִסְתַּר טַעַם רַמ"א וּע"כ י"ל דְּסִמְכוּ עַל אֵינָךְ פּוֹסְקִים דַּס"ל מִתַּעֲנִין לְשַׁעוֹת פְּפֹשׁוּטָה א"כ נוֹכַח לוֹמַר דְּאָף הַש"ץ מְזַכֵּיר וְקוֹבֵעַ בְּרַכָּה לְעַצְמוֹ וַיֵּשׁ לְחַוֵּשׁ שְׂאֵם נִבְטַל הַמְּנַהֵג לְקָרוֹת וַיִּחַל וְלִקְבָּנֵעַ בְּרַכָּה לַש"ץ דְּתַבְטֵל הַסֵּדֵר וַיִּמְנָעוּ לְהַתְעַנּוֹת וּלְהַתְעוֹרֵר בְּתַשׁוּבָה מִשָּׂא"כ בִּי יְמֵי תְּשׁוּבָה שְׁכָל אֶחָד חָרוֹד מִפְּנֵי אֵימַת הַדִּין וְלֹא יִמְנָעוּ מִלְעַשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּלְהַתְעַנּוֹת וּמִתְחִילָה לֹא קִבְּעוּ עַצְמָם לְזֶה אֲבָל בְּעַר"ח שְׁנוֹהֲגִים יְחִידֵי סְגוּלָה לְאַסּוּף מְנִינְו וּלְהַתְפַּלֵּל בְּהַתְעוֹרֵרֶת גְּדוֹל אֵין לְמִנּוּעַ מֵהֶם מִיְהוּ נִרְאָה שֶׁעַכ"פ יִתְעַנּוּ עַד אַחַר י"א שְׁעוֹת פְּחוֹת רְבִיעֵי בְּשַׁעָה זְמַנִּיּוֹת דְּבָזָה כְּתַב הַמַּג"א בְּסִי תַקְס"ב ס"ק ה' בְּשֵׁם הַמְּרַדְכֵי דְזֶה מִקְרִי הַשְּׁלָמָה אַחַר שְׁנַכְנֵס יוֹם שָׁל אַחֲרָיו כָּל זֶה מְצִאתִי לְהַחֲזִיק לֵב בְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה שְׁלֵא יִבְטְלוּ מִמְּנַהֲגָם: שְׁאֵלָה כַּד אֲשֶׁר הַשְּׁבַתִי לְהֵרֵב הַמְּנוֹפְלָא מִהוֹר"ר מְאִיר אַבְדִּק"ק ל"ב.

אַלְהָא דַר"מ יַעֲנֶהוּ לְשִׁלּוּם בְּרַכָּה וְלִין בְּעַמְק הַלְכָה ה"ה אַהוּ יְדִידֵי הֵרֵב הַמְּנוֹפְלָא כְּבוֹד מִהוֹר"ר מְאִיר יצ"ו. הִנֵּה כְּתַבוּ קַבְּלַתִּי וּבְדַבְרֵי שְׁאֵלְתוֹ קִטְנָה אֲשֶׁר נִמְצָא בְּסִי תַקְס"ב בְּשָׁנֵי יְרִיעוֹת זֶה אַחַר זֶה שְׁהִי הַפְּרָשִׁיּוֹת צָרִיכִין לְהִיּוֹת סְתוּמָה וְהֵמָּה פְּתוּחוֹת הָאֶחָת הִיא בַּפ' וְאַלְה הַדְּבָרִים פ' ד' וְנִסְבַּ הַר שְׁעִיר יָמִים רַבִּים צָרִיכֵי לְהִיּוֹת סְתוּמָה דְּהֵינּוּ בֵּין פְּסוּק הַנ"ל וּבֵּין פְּרָשָׁה שְׁלֵאֲחֲרָיו וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי וּבִירִיעָה שְׁלֵאֲחֲרָיו בַּפ' וְאַתְחַנּוּן בַּפ"ד אֲצֵל דִּיבְרוֹת.

שְׁנִיּוֹת דְּהֵינּוּ בֵּין וְלֹא עֲלִיתֶם בְּהַר לֹאמַר וּבֵּין אֲנִכִי רְאוּי לְהִיּוֹת סְתוּמָה וּבְסִי תַקְס"ב הִיא פְּתוּחָה דְּהֵינּוּ בְּצוּרוֹת פְּתוּחָה שְׁהִיא פְּתוּחָה בֵּין לְהַרְמַב"ם וּבֵּין לְהַרְא"ש שְׁפִינִים בְּאַמְצַע הַשִּׁיטָה וּמִתְחִיל בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה שְׁלֵאֲחֲרָיו שְׁהִיא פְּתוּחָה לְדַעַתָּם וְשָׂאֵל מַכ"ת אִיךָ לְתַקְנָם מִפְּנֵי שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר לְמַחֲנֹק מִפְּנֵי הַשִּׁמּוֹת שֶׁל הוּי שְׂאִינָם נִמְחָקִי וְעֵלָה בְּדַעַתוֹ לְהַכְשִׁיר מִטַּעַם שְׁסִמוּף הַסּוֹפֵר עַל מַסְכַּת סוֹפְרִים דְּלַדַּעַת מַסְכַּת סוֹפְרִים צוּרָה זֹו שְׁהֵנִיחַ בְּסוֹפֵר חֶלֶק ט' אוֹתִיּוֹת וְהַתְחִיל לְכַתּוֹב בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה שְׁנִיָּה הוּי סְתוּמָה וּכְמוֹ כֵּן ס"ל בְּעַל הַתְּרוּמוֹת אֲבָל לֹא נִיחָא לִיה בְּתִיקוֹן זֶה שְׁיִמְחֹק הַתִּיבָה בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה שְׁנִי וְיִכְתְּבָהּ בְּסוֹף הַשִּׁיטָה רֹאשׁוֹנָה א"כ בְּמִקּוֹם הַמְּחָק יֵהִי חֶלֶק וְיִהְיֶה הַפְּסִק בְּאַמְצַע הַפְּסוּק וּבִקְיָשׁ מִמֶּנּוּ לְעִיִּין בְּדַבְרָיו וּלְגַלוֹת דַּעַתִּי ע"כ אֲמַרְתִּי לְהַפְּסִיק בְּאַמְצַע הַפְּרָק לְהַשִּׁיבוֹ שְׁלִבְכִי לֹא כֵּן יְדַמָּה דְּהָא בְּמַס' סוֹפְרִים אֵיתָא כֵּן אֵיזוֹ הִיא פְּתוּחָה כָּל שְׁלֵא הַתְּחִיל בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה כְּדִי לְכַתּוֹב שֵׁם שֶׁל ג' אוֹתִיּוֹת וְכַמָּה יֵנִיחַ בְּאַמְצַע וְתִהְיֶה נִקְרֵאת סְתוּמָה כְּדִי לְכַתּוֹב שֵׁם שֶׁל ג' אוֹתִיּוֹת וּמִדְּנַקְט הָאֵי לִישְׁנֵי כַּמָּה יֵנִיחַ בְּאַמְצַע וְתִהְיֶה נִקְרֵאת סְתוּמָה שְׁמַע מִינֵי בְּאַנְפֵן אַחַר לֹא הוּי סְתוּמָה וְלֹא פְּלִיג אֲסִידוֹר הַקְּדָמוֹנִים אֲלָא בְּפְתוּחָה דַּס"ל דְּפְתוּחָה מְסוּפָה הוּי פְּתוּחָה וְלִמַּס' סוֹפְרִים לֹא הוּי פְּתוּחָה אֲלָא מְרֹאשׁוֹ אֲבָל מְסוּפּוֹ לֹא הוּי פְּתוּחָה אֲבָל סְתוּמָה נְמִי לֹא הוּי מִיִּדֵי דְּהוּי אֲסִידוֹר דְּלֹא הוּי לֹא כְּצוּרוֹת פְּתוּחָה וְלֹא כְּצוּרַת סְתוּמָה לְדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים וְעוֹד שְׁכַתְּבֵי ר"ת דְּבְרֵי אֵיתָא פְּלִיגֵי אֲסִידוֹר קְדָמוֹנִים דְּלִבְרֵי אֵיתָא ר"ל מַסְכַּת סוֹפְרִים ס"ל דְּפְתוּחָה מְרֹאשׁוֹ וְסִידוֹר קְדָמוֹנִים ס"ל פְּתוּחָה מְסוּפָה וְכֵן בְּס' הַתְּרוּמוֹת שְׁכַתְּבֵי בְּרֵי אֵיתָא עֵינָךְ דְּסִבֵּר דְּבְרֹאשׁ הַשִּׁיטָה מִיִּקְרִי פְּתוּחָה הִנֵּה לְהֵם

לאשמוענין דפליגי נמי בקא דבברייטא אם הניח חלק בסופה הוי סתומה ובסדר קדמונים לא הוי סתומה אלא דווקא אם הניח חלק באמצע אלא נשתקע הדבר ולא נאמר שיהברייטא הווי לנו דרף פתוחה ודרף סתומה אבל שאר תמונות אינם לא פתוחה ולא סתומה ובפרט שפבר העיד הלבוש על צורה זו שהניח חלק בסוף כתב בא"ח סי' ל"ב שנוהגין לכתוב ל"ג פרישיות פתוחות ושזה הוא פתוחה לדברי פל הפוסקים ואיך יעלה על דעת לומר שזו היא סתומה ואיך נמצא ידונו ורגלינו בבה"כ שכל התפילין שלנו נכתבים פתוחות כצורה זו ומכ"ת בעצמו הביא מה שכתב הב"י באו"ח סי' ל"ב בשם הרא"ש פסיל כל התפילין שבספרד שהיה פרישיותם כתובים ע"פ דעת הרא"ש וס"ת שלהם הי' כתובים פתוחות וסתומות ע"פ דעת הרמב"ם והם תרי מילי דסתרי אהדדי ומי שיעלה לתורה עם התפילין הוא מעיד פנגד הס"ת ופשיטא הקא שכלל הדעות צורה זו פתוחה והפרישיות הנ"ל צריכין להיות סתומות וכן מנה הרמב"ם ו"ל בכלל סתומות ודרף זה רחוק ומקצה מדעת אף מה שריחק מה"ת שלא למחוק התיבה שבשיטה שני ולכתוב בסוף שיטה ראשונה אני מקרב אל האמת ואף שנשאר במקום המחק חלק באמצע הפסוק אין בכך פלוגא וראיה ברורה לזה הא דכתב הב"י בסי' רע"ד בפסוק הפסוקים ונ"ל אבל בהנחת האויר לבד אין זה פסוק גמור להפריד הפסוקים אין לפסול מחמת אויר שהרי פעמים רבות מניח הסופר בסוף השיטין אויר מפני שאין הרוב התיבה יכולה לכתוב או אף באמצע השיטה כפי שיזדמן לו וכל שאינו כשיעור פרישה אין לחוש לו עכ"ל וכינן שגלמד מסופר שלפעמים מניח אויר בסוף שיטין מפני שאין רוב התיבה יכולה לכתוב משמע אפילו באמצע פסוק וכינן דתלי טעמא וכל שאינו כשיעור פרישה אין לחוש לו וכל הפוסקים הסכימו דפתוחה צריכה שיור תשעה תיבות וכי היכי דבסוף לא פסיל חלוק אף שהוא באמצע פסוק אם הוא פחות מתשעה אותיות ה"ה בתחילה דהא לכל הפוסקים שיור בתחילה לא הוי סתומה ודין פתוחה יש לה וצריכה שיור תשעה אותיות ואפילו למ"ד דבסתמיה סגי חלוק שלשה אותיות מ"מ כ"ע ס"ל דבראש השיטה אין זה צורת סתומה אלא פתוחה צריכה תשעה אותיות ועוד כינן דלמד הב"י החלוק בין פסוק לפסוק לא מזיק משור הסופרים שמשיירים לפעמים בסוף השיטה מפני שאין רוב התיבה יכולה לכתוב ולפעמים מזדמן תיבה גבי עצרה תיבות וא"כ משיייר לפעמים רינח לבסוף נ"ד תיבות ולא פסיל א"כ ה"נ בנידון דידן אם ימחקו התיבות בשיטה שניה ויכתבו בסוף שיטה ראשונה א"כ בפרישת ואתחנן שימחקו אנכי לא יהי' חלוק בין תיבה לתיבה אלא ארבע אותיות ובפרישת דברים שימחקו ויאמר ויכתבו בראש השיטה אף שיהי' פנוי כמו חמשה אותיות הא כבר הוכחנו שהספימו כל הפוסקים שבראש הפרשה אף אם נידון כפתוחה צריף לשייר תשעה אותיות וכל פחות מזה לא הוי כשיעור פרישה וכשר אפילו באמצע הפסוק ושעת הדחק שאני וכן תעשו הלכה למעשה וכל פי האי מילתא לאמרו משמאי וה' יגחני בדרף אמת וישר.

כ"ד הטורד בלימודו מאיר: שאלה כה ביום פפור שנת תפ"ט אירע שהכריז השמש מפטיר בעד ג' זהו שנתן ראובן ואח"כ הוסיף השמש והכריז ד' זהו שיעלה בדעתו ששמעון מוסיף ורוצה לקנות המצוה בעד ד' זהוב' וכשבא השמש לשאול לשמעון למי רוצה לכבד השיב שמעון שמעולם לא יצא מפיו שרוצה להוסיף וגם לא רמז לו ברמיזה שרוצה להוסיף רק השמש טעה וסבר שהוא מרמז לו שרוצה להוסיף סף שלשה זהו

ושלחו הגבאים שראובן הקונה ראשון יחזיק המצנה בעד ג' זהו' והשיב ראובן מאחר שלא נשאר לי בסך ג' זהו' וכשהכריז השמש בעד ארבעה זהו' פבר הסחתי דעתי ועקב רוח אחרת כי שלא לקנות המצנה בסך הנ"ל ושאלו הגבאים וביום הקדוש פנה לא יוכלתי לחקור אם האמת עם שמעון שלא רמז להשמש שרוצה ליתן ד' זהו' ולגזור על ראובן שיקיים כל הינצא מפיו ולא ישנה נפש' הדר"נ לא רציתי פי קרוב הי' הדבר בעיני שלא יציית כי אם ע"פ גזירת עונש וביום הקדוש פנה אמרתי דינו לבקר משפט וצויתי שיכריז השמש פעם שני' מפטיר ומה שיפסיד הצדקה יקוב הדין הנהר אחר יו"כ: והנה פבר הורה זמן פיוצא בנה בתשובת צמח צדק בסימן ע"ב ונהביאו המג"א בא"ח ס"ס קנ"ד ונ"ל אחד רצה ליתן בעד המצנה עשרה זהו' ואחד נתן ט"ו זהו' ואח"כ חזר השני חייב הראשון לעכבו בעד עשרה זהו' כ"כ בצ"צ ומביא ראיה ממתניתין פרק ח' דעירכין ולא נהגו פה עכ"ל וצריכין אנו לדעת למה לא נהגו פה ובאמת לדין יש תשובה שהרב בצ"צ מביא ראיה מפ' ח' דעירכין בדין פדיון הקדשות תנן אחר אומר הרי הוא שלי בעשר סלעים ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים ואחד אומר בארבעים ואחד אומר בתמישים חזר בו של חמשים ממשפנין אותו מנכסיו עד עשר וכו' חזר בו של עשר מוכרו אותו בשוויין ונפרעין משל עשר המות' ולמד הרב בצ"צ דאית לן למילף דין צדקה מדין הקרש וכיון שנה אחת ליתן מאה שוב אינו יוכל לחזור בו וממשפנין אותו על מאה יענין שם באורף ולפי עניות דעתי איכא לפקפק בנידון זה מתרי טעמי פאשר אפרש חזר דהא בפ"ק דקדושין דף כ"ט תנן רשות הגבוה בכסף כו' אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט ומפרש בגמרא כיצד אמירה לגבוה שור זה עולה בית זה הקדש אפילו בסוף העולם קנה כו' משכו במאתיים ולא הספיק לפדות עד שעמד במנה גותן מאתיים מ"ט שלא יהי' פח הדיוט חמור מהקדש והקשו התוספת ונ"ל וא"ת תיפוק ליה מטעם דאמירתו לגבוה כמסירה להדיוט וכיון דמשכו במאתיים אינו יוכל לחזור וי"ל פיון דבטעות הי' שלא היה סבר שישתנה השער לא הוי כמסירה להדיוט והקשו התוספת מעובד' דיוסף בן יועזר בפ' יש נוהלין דף קל"ג דאמרה אשתו לא תשיימה את דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט ואמאי הא שומא בטעות הוי ותירצו דהתם כששם אותו בפחות משווי' מתפונן לנותר להקדש א"כ שייך לומר אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט אבל הכא לא נתפונן לנותר כשמשכו בר' שפך היה שנה באותו שעה ולא שייך אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט עכ"ל והתוספת י"ט בפ' המשניות בקדושין הקשה על האי ברייתא דאיתא שם אמירתו לגבוה פיצד שור זה עולה תימא דהא במקח וממכר נמי משפחת לי' פדתנן במשנה ב' פ"ח דעירכין אמד אחד הרי הוא שלי בעשר וכו' שנמצאת למד דבדיבורו בעלמא נתחייב להקדש וכו' ומיהו בנה פתבו התוספת דלא שייך למימר אמירתו לגבוה אלא כששם הדבר בפחות משווי' שמתפונן לנותר להקדש בכי הא שייך לומר אמירתו לגבוה וכו' אבל כשמוכר הדבר בשווי' לא נתפונן לנותר כלל לא שייך אמירתו לגבוה ולא יתחייב באמירה פנדר ולפ"ז מתניתין דעירכין דווקא כשנראה שמתפונן לנותר היא שנוי' וצ"ע ולהמגיד בפ' ט' מהלכות מכירה הא דעירכין מדבריהם שהיא שהחמירו לחייב בדיבור בעלמא שאין זה פנדר גמור ולפ"ז אתי שפיר דברייתא מפרשא למתניתין שאומר שור זה עולה הוי נדר גמור והוא דין תורה כמו רשות הגבוה בכסף שהוא ג"כ דין תורה והכסף משנה כתב שם דדברי התוס' יותר נכונים אבל לדעתי

צָרִיכוֹ לְדַחֵק בְּמִתְנֵי דְעִירְכִין עכ"ל וְנֶאֱמַר אֹמֵר דָּאִין זֶה דְנוֹסֵק דְהָא אֵיפָא לְמִדְק בְּמִתְנֵי דְלָמָּה לְתַנָּא לְמִינְקַט כֹּל הֵךְ בְּבָא מְעָשָׁר עַד חֲמִשִּׁים וְאִין לֹאֲמַר דְבָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ לְדִיּוּקָא דְדוּנוּקָא כְּשִׁחְזָרוּ בְּזֶה אַחַר זֶה אַבְל חֲזָרוּ כּוֹלָן כּא' מְשַׁלְשִׁין בְּנִיחָא וּכְמוֹ שְׁמִפְרִשׁ הָרַב מִבְּרִטְנֹרָא מ"מ ה"ל עַד שְׁלֹשִׁים אֱלָא ע"כ דְאַשְׁמוּעֵינוּ שְׁהַפְּלִיגוּ בְּכַדִּי שְׁאִין הִדְעַת טוּעָה וְקִתְנֵי אֶחָד אֲמַר בְּעָשָׂר סְלָעִים דְּוָמְנִי דְאַחַד אֲמַר חֲמִשִּׁים שַׁע"כ הַפְּלִיג בְּכַדִּי שְׁאִין הִדְעַת טוּעָה אִף מִי שְׁאַמַּר עָשָׂר נְמִי יָדַע שְׁלֹא שְׁנֵה אֱלָא חֲמִשׁ וּוּיְתָרוּ לְהַקְדֵּשׁ וּלְכַף קֶנֶה הַקְדֵּשׁ בְּדִבּוּר בְּעֵלְמָא וּלפ"ז אִין הַנִּזְדוּן דְּוָמָה לְרִאֵיהּ דְהָא לְפִי הַתִּירוּץ הַתּוֹסַפֵּת אֶפְּיִלוּ לֹא נִשְׁתַּנָּה הַשַּׁעַר כִּינּוּן שְׁלֹא נִתְכַּוֵּן לְנוֹתֵר לְהַקְדֵּשׁ לֹא קִנֵּי הַקְדֵּשׁ וּק"ו הִיכִי שְׁנִשְׁתַּנָּה הַשַּׁעַר כִּי הִכִּי שְׁיָדוּעַ שְׁכַל הַסְּחוּר' לְאַחַר שְׁיַחְזוֹר הַקֶּנֶה בְּמַקְחוֹ הוּא מְזַלְזֵל וְהָכֹא כְּשֹׁלֵא רָצָה לִיקַח כְּפִי שְׁהוֹסִיף הַשְּׁמַשׁ ז"ל הַמְצָנָה וּא"כ לֹא קֶנֶה הַהַקְדֵּשׁ וְגַם רְאוּבֵן לֹא וּוּיְתָר כֹּל לְהַקְדֵּשׁ דְּעִכְשָׁיו שְׁאַנּוּ קוּנִים הַמְצָוֹת וְהַמְצָו' אִין שׁוּמְתָן יָדוּעַ שְׁיִהְיֶה שְׁנֵה לְכָל אָדָם אֱלָא כֹּל אֶחָד קוּנָה כְּפִי אֲשֶׁר תַּשְׁיִיג יָדוֹ הַעֲשִׂיר לְפִי עֲשָׂרוֹ וְכָל מַה שְׁנוֹתָן עֲבוּר הַמְצָנָה לְפִי אֲנוּמְדוֹן דְּעֵתוֹ לְדִידִיָּה שְׁנוּיָה אוֹ שְׁרוּצָה לְעֵלוֹת בְּעֲצָמוֹ לְתוֹרָה וּלְכַרְף בְּתוֹךְ קַהֲלָא עִם קְדוּשָׁא בְּיוֹם הַקְדוּשָׁא אוֹ שְׁרוּצָה לְהַתְּכַבֵּד בְּמַכְנֻבְדִּי וְנִיחָא לִיָּה בְּהִכִּי בְּדַמִּי הַמְּקַח שְׁהוּא פּוֹסֵק אִם כֵּן לֹא וּוּיְתָר מְשַׁלּוֹ לְצַדִּיקָא אֱלָא פֶּסֶק דְּבָר שְׁשֹׁנָה לוֹ וְאִינוּ קוּנָה בְּאַמִּירָה וְאִינוּ דְּוָמָה לְמַעֲשֵׂה דִּיּוֹסָף כֵּן יוֹעֵזֵר דְּהִתֵּם הִנֵּה הַמְּרַגְלִיּוֹת שְׁנֵה לְכָל אָדָם יוֹתֵר מִמָּה שְׁפִסֵּק הוּא וּוּיְתָר מִיָּד לְהַקְדֵּשׁ וְשִׁיָּף לְמִימַר אֲמִירָה לְגְבוּהָ אַבְל הָכֹא לֹא וּוּיְתָר אֱלָא דְאַצְלוּ הִנֵּה שְׁנֵה הַמְצָנָה שְׁלֹשָׁה זֶהוּ וּא"כ לֹא קֶנֶה בְּדִבּוּר בְּעֵלְמָא וְהִיא דְעִירְכִין נְמִי ע"כ כְּכִי הָאִי גּוֹנָא מְיִירִי כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת בַּת"י בְּפֶרֶק קַמָּא דְקְדוּשִׁין הָא חֲדָא וְעוּד יֵשׁ לְפַקֶּפֶק עַל גּוּף הַנִּזְדוּן מִנ"ל לְלַמּוֹד צַדִּיק מִהַקְדֵּשׁ וְאִם אֲמַנָּם שְׁפִסֵּק כֵּן בִּי"ד ס"ס רנ"א סע"י י"ג הָאוּמַר חֲפָץ פְּלוּנִי אֲנִי גּוֹתֵן לְצַדִּיקָא בְּכַף וְכַף וְהוּא שְׁנֵה יוֹתֵר אִינוּ יוֹכֵל לְחַזְרוֹר בּוֹ אַבְל אִם לֹא הִנֵּה שְׁנֵה יוֹתֵר וְאַחַר כֵּף הוּקַר יוֹכֵל לְחַזְרוֹר בּוֹ וּפִסֵּק זֶה הוּא מְהַגְהוֹת אֲשֶׁר"י בַּפ' י"ג וּכְתִירוּץ הַתּוֹסַפֵּת הַנִּזְ"ל וּבְאַמַּת הַתּוֹסַפֵּת לֹא כְּתָבוּ כֵּן אֱלָא גְבִי הַקְדֵּשׁ אַבְל גְּבִי צַדִּיקָא מִנ"ל דִּילְפִינּוּ צַדִּיקָא מִהַקְדֵּשׁ דְּבַח"ת ס' רי"ב הִבִּיא בַּש"ע בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרֹא"ש דֹּאע"ג דְּכַתִּיב כֹּל גְּדִיב לֵב עוֹלוֹת חֲוָלִין מְקַדְּשִׁים לֹא יִלְפִינּוּ וְהִיאֲדָנָא כֹּל הַקְדֵּשׁ יֵשׁ לוֹ דִּין חֲוָלִין שְׁאִין הַקְדֵּשׁ עֵתָה לְבַדֵּק הַבַּיִת אֱלָא לְצַדִּיקָא וְעִינּוּ בַב"ח בַּא"ח ס' קס"ב וּבְסִפֵּר ב"ה בִּי"ד ס' רנ"ח מַה שְׁרָצוּ לִישֵׁב דְּבָרֵי הָרֹא"ש וּמְהַרְש"ל בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמֹה בַּפ"ק דְּב"ק דִּין יוֹד וּבְסוּף פ' הַחוּבֵל הִבִּיא בְּשֵׁם כְּמָה גְּאוּנִים בְּמַעוֹת צַדִּיקָא כֹּל דִּין חֲוָלִין יֵשׁ לוֹ וְכֵן פִּסֵּק הַש"ע בַּח"מ ס' צ"ה הִרִי יֵשׁ לָנוּ עֲמוּדֵי עוֹלָם דְּלֹא יִלְפִינּוּ צַדִּיקָא מִהַקְדֵּשׁ וּפְשִׁיטָא לְדַעַת הָרַב הַמַּגִּיד שְׁהִיא דְעִירְכִין מְדַרְבְּנָן הוּא דְתִיקְנוּ וְהָבּוּ דְלֹא לוֹסִיף עֲלֵהּ דְדוּנוּקָא בְּהַקְדֵּשׁ וְלֹא בְּמַעוֹת צַדִּיקָא וְכָל שְׁאִינוּ חֲיִיב מַחְמַת נֶדֶר אִין לְחֲיִיבוּ מַחְמַת דִּיבְרוּ וּבְפֶרֶט לְהוֹצִיא מִמּוֹן יוֹכֵל הַמְּוַחְזֵק לֹאֲמַר קִים לִי כִּהֵךְ פּוֹסְקִים דְּלֹא יִלְפִינּוּ צַדִּיקָא מִהַקְדֵּשׁ וּמְנַהֲגוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה דְלְכַף לֹא נִהְיָגִין כְּדַעַת צ"צ כְּמוֹ שְׁהַעִיד בַּמַּג"א ס"ס קצ"ה מִיָּהוּ נִרְאֶה כֹּל הִיכִי שְׁהוּא פֶּסֶקוֹ בְּעֲשָׂרָה וְלֹא הוֹסִיף עָלָיו אַחַר אִינוּ יוֹכֵל לְחַזְרוֹר וּבְזֶה נוֹהֲגִין לְגַבּוֹת מְמַנְיֹדְבָרִים כְּאֵלוֹ הוֹלְכִין אַחַר הַמְּנַהֵג וְהַנִּרְאֶה לְפַע"ד כְּתָבְתִי: שְׁאַלָּה כּוֹ בְּדָבָר בּוֹעָה בְּכוֹלָא דְמַחְמִירִי הָאֲחֵרוּנִים דְאַפִּילוּ לֹא הִגִּיעַ הַרְיָעוּת' לְמָקוֹ חֲרִיץ וְהִנֵּה מִתְחַלְקָה הַיִּיתִי מִתְּנַרָא לְהַכְנִיס רֹאשִׁי בֵּין הַהָרִים הַגְּדוֹלִים אִף בְּאֲשֶׁר בְּנוֹתִי בְּסִפְרִים קְדָמָי וּבְתַרְאִי וְרִאִיתִי שְׁכַמָּה גְּאוּנִים אִיתְנִי אַרְץ אֲשֶׁר מִימֵיהֶם אָנוּ שׁוֹתִים ה"ה הַטּוֹר וְהַרְשִׁב"א וְהַב"י וְרַמ"א כְּוָלָם מִתְנַבְּאִים בְּסַגְנוֹן

אָחד דְּבַכֵּל רִיעוּתָא בְּכוּלָּא בְּעֵינֵי שְׂיָגִיעַ לְמָקוּם חֲרִיז ע"כ תּוֹמְכָתִי יְתִיד בְּמָקוּם
נֶאֱמָר לְבָר דְּבִרְיָהּ וְאִדְבָּרָה בְּעִזּוֹתֶיהָ נִגְדַּת מְלָכִים פְּלוּהָ הָאִי וְאוּלַי לֹא אֲבוּשׁ בְּהִלְכָּה
וּמְקוּר דִּין זֶה הוּא בְּחֻלְיִין דְּף נ"ה ע"ב אָמַר רְכִישׁ בַּר פִּפְּא מְשֻׁמִּיָּה דְּרַב לְקַתָּה בְּכוּלָּא
טְרִיפָה אָמְרִי בְּמַעְרְבָא וְהוּא דְּמָטִי לְקוּתָא לְמָקוּם חֲרִיז אָמְרִי בְּמַעְרַב' פֶּל הַפְּסוּל בְּרִיאָה
פֶּשֶׁר בְּכוּלָּא וְדַיִיק עֲלֵה וּכ"ש הִכִּי דְּכָשֶׁר בְּרִיאָה דְּכָשֶׁר בְּכוּלָּא מְתַקִּיף לֵה ר' נַחְמָן
וּכְלָל' הוּא וְהָרִי מוֹגֵל' דְּכָשֶׁר בְּרִיאָה וּפְסִיל בְּכוּלָּא אֲלֵא א"ר אֲשֵׁי טְרִיפּוֹת קְמַדְמִית
לְהִדְדִי כו' זֶה הוּא גִירְסַת הַש"ס שְׁלַפְנִינוּ וְכַתֵּב הָרֵא"ש דְּלִפִּי גִירְסָא זֹו לִפִּי רִש"י לְקוּתָא
דְּאָמַר רְכִישׁ הֵינּוּ מְלֵא מוֹגֵלָא אֲבָל רַב אֶלְפִּס הֵגִי' בְּסִפְרָא וְז"ל פֶּשֶׁר בְּזָה וּבְזָה מִיָּם זְפִים
פְּסוּל בְּזָה וּבְזָה לְקוּתָא וּלְגִירְסָא זֹו מוֹגֵלָא וּלְקוּתָא הֵם וּלְקוּתָא הֵינּוּ שְׂמַחְמַת
חֻלְיִי לְקִי וְנִתְמַסְמֵס עַד שְׁהִרְוּפָא גוֹרְרוּ וּמַעְמִידוֹ עַל בְּשָׁר חִי וְכַתֵּב מְהִרְש"ל וְהַשְׁתָּא דְּאָנוּ
תּוֹפְסִי גִירְסַת הָרִי"ף לְחוּמְרָא דְּלְקוּתָא וּמוֹגֵל' שְׂנֵי עֲנִינִים הֵם א"כ אִין לָנוּ רֵא"י בְּמוֹגֵלָא
דְּבַעֲיָנוּ עַד מָקוּם חֲרִיז דְּדוּקָא בְּלְקוּתָא אָמְרִינוּ וְהוּא דְּמָטִי לְקוּתָא עַד מָקוּם חֲרִיז אֲבָל
בְּמוֹגֵלָא אָמְרִינוּ פֶּשֶׁר בְּרִיאָה וּפְסִיל בְּכוּלָּא בְּמַקְצָת קְאָמַר אֶפְיָלוּ לֹא הִגִּיעַ כָּלֵל לְמָקוּם
חֲרִיז וְכֵן פֶּסֶק בַּא"ז בְּשֵׁם שְׁעָרֵי דְּדוּקָא לְקוּתָא בְּלֵא מוֹגֵל' הוּא דְּכָשֶׁר' פֶּשֶׁלָא הִגִּיעַ
לְמָקוּם חֲרִיז אֲבָל בְּמוֹגֵלָא אֶפְיָלוּ לֹא הִגִּיעַ לְמָקוּם חֲרִיז טְרִיפָה וְכֵן מְשַׁמַּע מִדְּבָרֵי
הַרְמַב"ם שְׁפַתְבִּי ג"כ גַּבִּי לְקוּתָא דְּבַעֲיָנוּ שְׂיָגִיעַ לְמָקוּם חֲרִיז וּגַבִּי מְלִיאָה מוֹגֵלָא כַּתֵּב
סַתְמָ' אִם נִמְצְאָת בְּכוּלָּא לִיחָה טְרִיפָה וְאִין לְהַקְשׁוֹת מִדְּאָמְרִינוּ לְעִיל בְּסוּגָ' מְלֵאוּהָ
מוֹגֵלָא טְרִיפָה מִיָּם זְפִים פֶּשֶׁרָה אֶלְמָא מְלִיאָה בְּעֵינֵי דִי"ל שְׂיָגִיעַ לְמָקוּם חֲרִיז אִין זֹו
רֵא"י דְּבִדּוּדָי אִם לֹא הִיָּתָה הַבּוּעָה מִבְּחוּץ אֲלֵא בְּפָנִים צָרִיף שְׂתַגִּיעַ הַלִּיחָה לְמָקוּם חֲרִיז
וּמ"ה קְאָמַר מְלִיאָה אֲבָל הִיָּכָא שְׁהִיָּתָה הַבּוּעָה בּוֹלְטָת מִבְּחוּץ וַיֵּשׁ בָּהּ מוֹגֵלָא טְרִיפָה וְזֶה
שְׂאָמְרִינוּ פֶּשֶׁר בְּרִיאָה וּפְסוּל בְּכוּלָּא וְהוּא מַה שְׂמַצְאָתִי בַּא"ז אִם הִיָּתָה מְכָה בְּכוּלָּא עַל
גַּבָּהּ מְחַתְכִין בְּכוּלָּא לְשָׁנִים אִם אִין מְכָה בְּפָנִים פֶּשֶׁרָה וּמְסַתְמָא אִיִּירִי כְּמוֹ שְׁפַרְשֵׁתִי
שְׁהוּא מְכָה ר"ל בּוּעָה וְאִפ"ה לֹא פְּסִיק לְהַכְשִׁיר אֲלֵא פֶּשֶׁלָא הִגִּיעַ מְכָה כָּלֵל לְפָנִים אֲלֵא
הַפֵּל מִבְּחוּץ הוּא אֲבָל אִם נִכְנַס לְחוּץ הַכּוּלָּא טְרִיפָה בְּכָל עֵינֵי שְׂתַגִּיעַ לְמָקוּם חֲרִיז כִּי
מִנִּיִן לְהַקֵּל בְּאִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא הִיָּכָא שְׂאִין לְהֵם הַכְּרַע וְרֵאיוֹת מִן הַתְּלִמוּד עַכ"ל וְהִנֵּה
רִש"ל מְחַמֵּר מְטַעַם שְׂאִין לָנוּ הַכְּרַע וְרֵאיוֹ' מִן הַתְּלִמוּד וּלְפַע"ד נִרְאָה לְהַבִּיא רֵאָיָה מִן
הַתְּלִמוּד לְהַנְדֹּף פּוֹסְקִים דְּכָל רִיעוּתָא בְּכוּלָּא בְּעֵינֵי עַד דְּמָטִי לְמָקוּם חֲרִיז דְּאִיתָא בְּדָף
מ"ח ע"א בְּעֵי מִינֵי רַבָּה בַּר בַּר חֲנָא מְשֻׁמוּאֵל הַעֲלֵתָה צְמַחִין מְהוּ א"ל פֶּשֶׁרָה א"ל אָף
אֲנִי אוֹמַר כֵּן אֲלֵא שְׁהַתְּלִמִּידִים מְזַדְּזִין בְּדָבָר דְּאָמַר רַב מִתְּנָא מְלֵא מוֹגֵלָא טְרִיפָה מִיָּם
זְפִים פֶּשֶׁרָה א"ל הָאִי בְּכוּלָּא אִיתְמַר וְאִי ס"ד דִּישׁ חִזְלוּק דִּין בֵּין מוֹגֵלָא וּבֵין לְקוּתָא
דְּרַפִּישׁ, א"כ בְּרִישׁ פִּירְקִין דְּפָרִיף הָאִי אִיכָא שָׁב שְׂמַעְתָּא וּבְכָלֵל זֶה הָא דְּרַפִּישׁ וְלֹא פָּרִיף
מִדְּרַב מִתְּנָא דְּמוֹגֵלָא טְרִיפָה בְּכוּלָּא אָף הִיָּכָא דְּלֵא הִגִּיעַ לְמָקוּם חֲרִיז וְכֵן הָא דְּאָמַר
עוֹלָא ח' מִינֵי טְרִיפּוֹת הֵם לְאִפּוּקֵי מִדְּרַכִּישׁ וְלֹא קְאָמַר לְאִפּוּקֵי מִדְּרַב מִתְּנָא וְאָף לְדְּבָרֵי
מְהִרְש"ל דְּמַפְרֵשׁ הָא דְּאָמַר רַב מִתְּנָא מְלֵא מוֹגֵלָא טְרִיפָה מִיִּירִי שֵׁישׁ מְכָה בְּפָנִים וּבְעֵינֵי
עַד שְׂיָגִיעַ לְמָקוּם חֲרִיז א"כ הָא דְּרַב מִתְּנָא מִישְׁףָּ שְׂיָיִכָא בְּדְּרַכִּישׁ מ"מ הָא דְּכַתֵּב
מְהִרְש"ל הָא דְּפָרִיף וּכְלָלָא הוּא הָרִי מוֹגֵלָא דְּכָשֶׁר בְּרִיאָה וּפְסוּל בְּכוּלָּא מִיִּירִי בְּבוּעָ'
בּוֹלְטָת מִבְּחוּץ דְּכָשֶׁר בְּרִיאָה וּפְסוּל בְּכוּלָּא אֶפְיָלוּ אִינוּ מְגִיעַ לְמָקוּם חֲרִיז וְע"כ סְתַמָּא
דְּתְלִמוּדָא הִכִּי גְמִירִי לְהוּ אִם כֵּן לְמָה לֹא אָמַר לְמַעוּטֵי בּוּעָה בְּכוּלָּי' וְעוּד אִיף פְּלִיג עוֹלָא

אסתמא דש"ס דהא מדברי עולא דמנה שמונה טריפות נתמעט כל טריפות בפוליא אפילו בועה ועוד קשיא אמאי קאמר הש"ס פשר בריאה כו' מוגלא וקא קאמר בועה או צמחי בלישני דקרי ליה הש"ס לעיל דמוגלא שניף לומר אף אם אין הבועה בולטת כמו גבי אטום בריאה בדרף מ"ז ע"ב דבדיקתן אי אית ביה מוגלא נדאי מחמת מוגלא הוא ואם פן למה תני לישני דמוגלא ובאמת היא גופי' תמי' מי הכריחו לרש"ל לחלק בין מוגלא בפנים ובין בועה הבולטת לחוץ דבנדאי לאינה גאונים דסברי דבמוגלא לא בעינו עד דמטי לחריץ סברי אף שאינו בולטת מבחוץ אלא בפנים נמי טריפה ומי הכריחו לחלק ואי משום דקשיא ליה הא דקאמר הש"ס ואי מליא מוגלא טריפה די"ל דקאי על המפה אשר בכוליא שהוא מליא מוגלא טריפה אבל מים זפים פשירה כמו לפי מאי דס"ד דקאי אצמחין ע"כ לא קאי אלא אצמחין גופי' אם פן לבתר דמשני האי בכוליא איתמר קאי ג"כ אמפה שיש בכוליא ונראה ברור דאף דמוגלא ולקווא תרי ענינא מ"ע מודה הרי"ף דלקווא גריעי טפי דלפי גירסתו פסול זה בזה לקווא וכתב הרא"ש דגם בריאה פסול כדאמרין לעיל בריאה דנפלי תילחי תילחי ולכו לא מצינו הא דפסול בשניהם אלא בלקווא דנתמסמס כמו שכתב הרא"ש ואפ"ה אמרי במערבא על לקווא דאמר רכיש והוא דמטי למקום חריץ א"כ ק"ו במוגלא דקיל טפי דפשיטא דבעינו עד מקום חריץ ודעת רוב הפוסקים אין חילוק בכל לקווא בכוליא בעינו עד דמטי למקום חריץ ואף לפי הרי"ף והרמב"ם לא מצינו מפונש בדבריהם שסבירי להו לאסור במוגלא אף שלא הגיע למקום חריץ אלא ממשמעות דבריהם רצו ללמוד וכבר כתב הפ"ח בעצמו דיותר נראה דאף לאלפסי אין שום פסול בכוליא אלא פשהגיע עד הלכון וכן מה שרצו ללמוד ממשמעות הרמב"ם איפא לאדחוי די"ל דסמך הרמב"ם ארישא שכתוב גבי לקווא וה"ה למוגלא ועוד לדעת מהרש"ל דמוגלא בפנים אינו פוסלת אלא עד דמטי למקום חריץ וא"כ איף כתב הרמב"ם סתם אם נמצא ליחה בכוליא טריפה הי' לו לחלק בין מוגלא בפנים ובין בועה מבחוץ אלא ע"כ דסמך אמ"ש לעיל גבי לקווא ומה שמביא מהרש"ל מה שכתוב הא"ז דאם היתה מפה בכוליא מגבה מחתכין הפוליא לשנים אם אינו מפה בפנים פשירה אין הכרע לומר דאם יש מפה בפנים דמטריף אפילו לא הגיע למקום חריץ דאיפא למימר אם אין מפה בפנים דקאמר הא"ז פדינו שאין מגיע בפנים למקום חריץ ודברי רש"ל שרצה להמציא הא דקאמר הש"ס פשר בריאה פסיל בכוליא מוגלא בבועה מיירי פשטות לישני דש"ס לא משמע פן דלמה לא תני בועה או צמחי אלא נראה ברור דכל בועה לא מיטרפי אלא משום דסופו לינקוב וכל זה בריאה דיש לחוש בתרי בועי דסמיכי אבל בכוליא אין חשש משום ניקב ומוגלא דפסלא בכוליא הוי פלקווא דרפיש דלא מטריף אלא עד שיגיע למקום לון ונאפילו נמצא כמה בועות ולא הגיע עד הלכון יש להכשיר אחר כתבי זה עינתי בספר פרי חדש וכתב בדברי דבגירסת הרי"ף באו הדברי' סתומי' ובגירסת רש"י ופירושו בא הדבר מבואר דאף במוגלא בעינו עד שיגיע למקום חריץ ללמוד סתום מן המפונש ועוד פון דאפילו לקווא דמסמס בעינו עד שיגיע למקום חריץ כ"ש מוגלא ותדע דמוגלא בריאה פשירה ומסמס אף בריאה טריפה והו' הו' הדברים שכתבתי ומסיים שם וכל לקווא שיש בכוליא אינו אלא עד שמגיעין למקום חריץ והכי נקטינו והנראה לפע"ד פתבתי וכדי לסמוך עליו: שאלה כו' לברר דין אם ישב לאכול כזית או לשתות רביעית אף בתוף אכילה או שתיה הפסיק יותר מפדי אכילת

פָּרַס אֶף לֹא הִסִיחַ דַּעְתּוֹ אִי חֲזָיִב לְבָרֵךְ בְּרִכָּה אַחֲרוֹנָה אוֹ לֹא וְשִׁמְעֵתִי מִחֲכָמֵי טוֹרְקֵי"א
כְּשֵׁשׁוֹתִים קִאוּע רֹתַח מְאוּד וְאִי אֶפְשֶׁר לָהֶם לְשֹׁתוֹת רְבִיעִית אֲלֵא בְּהִפְסָקָה יוֹתֵר מִכְּדֵי
אֲכִילַת פָּרַס אֵינָם מְבָרְכִים בְּרִכָּה אַחֲרוֹנָה וְיִלְפִי לָהּ מְכַל אִיסוּרֵי הַתּוֹרָה דְּאֵינָם חֲזָיִבִים
עֲלֵיהֶם אִם הִפְסִיק וְשָׁהָה יוֹתֵר מִכְּדֵי אֲכִילַת פָּרַס כְּדֵי אֲכִילַת פָּרַס בְּעִירוֹבִין וּבִיּוֹמָא וְדָבָר זֶה
הֵבִיא הַמַּג"א בֵּא"ח בְּרִישׁ סִי' ר"י וְיִלְיָף לָהּ מֵהָא דְכּוֹזֵית בְּעֵי בְּרִכָּה אַחֲרוֹנָה הֵינּוּ מְשׁוּם
דְּכֹתִיב בִּי' אֲכִילָה וְאֲכִילָה בְּכּוֹזֵית וּבְכַל אִיסוּרִין נִמְי פְּתִיב בִּי' אֲכִילָה וְאִם שָׁהָה בְּכֵדֵי
אֲכִילַת פָּרַס לֹא מְקַרֵי אֲכִילָה וְה"ה לְעֵנֵן בְּרִכָּה עַכ"ל וְאֵי אֹמֵר תּוֹרָה וְלִלְמוּד אֵי צָרִיךְ
דַּע"כ לֹא לְגַמְרֵי יִלְפִינוּ בְּרִכַּת הַנְּהַגִּין מְאֲכִילַת אִיסוּר דְּהָא מְדַאֲוֵרֵי אֲכִילָה כְּדֵי שְׂבִיעָה
בְּעֵינֵן וְאֵף דַּר"ח דְּסָבֵר וְאֲכַלְתָּ זֶה אֲכִילָה וְשִׁבְעָתָּה זֶה שְׂתִיב' מ"מ הָא פְּתִיב הַתּוֹסֶפֶת בַּפ"ג
שְׂאֲכֹלוּ דָף מ"ג ע"ב דְּהֵי קִרְאֵי אֶסְמַכְתָּא בְּעִלְמָא דְּמְדַאֲוֵרֵי אֲכִילָה בְּעֵינֵן שְׂבִיעָה אֵף לַר"מ
וּמְדַרְבְּנֵן אֶסְמַכְהוּ אַקְרָא וּלְכָף נִרְאָה דְּפִטְרוּ מְטַעְמַת וּפּוֹלְטַת מִן הַבְּרִכָּה כְּמוֹ שְׂפָתוֹב בְּסִי'
ר"י וְכֵן פְּתִיב הָרַא"ש עַל דְּבָרֵי ר"ח שְׂפָתוֹב מִיְהוּ דְּוּוֹקָא רְבִיעִית אֲבָל טְפִי מְרְבִיעִית
חֲשִׁיבֵי הַנְּאָה וּמִיְהוּ נִרְאָה דְּבָרְכָה לֹא צָרִיךְ פִּינּוּן שְׂאֵינּוּ נְהַגָה בְּתוֹךְ מְעִי עַכ"ל וּבְאִיסוּר
מְצִינּוּ שְׂחִיבֵי עַל הַנְּאָה גְּרוֹנוֹ אֵף שְׂאֵינּוּ נְהַגָה בְּתוֹךְ מְעִי דְּאִיתָא סוּף פָּרַק גִּיד הַנְּשָׂה
דְּאֵמֵר ר"י אֲכַל חֲצֵי זֵית וְהִקִּיאוּ וְחִזּוּר וְאֲכַל חֲזָיִב מ"ט הֵרִי נְהַגָה גְּרוֹנוֹ בְּכּוֹזֵית וְלֹא דְּוּוֹקָא
בְּגִיד אֲלֵא אֵף בְּכַל אִיסוּרִים הִדִּין כֵּן וְכֵן פִּסְק הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת מְאֲכִלוֹת אִיסוּרוֹת פ' י"ד
דִּין ג' וְז"ל אֶפְיִלוּ אֲכַל חֲצֵי זֵית וְהִקִּיאוּ וְחִזּוּר וְאֲכַל אוֹתוֹ חֲצֵי זֵית עֲצֵמוֹ שְׂהִקִּיאוּ חֲזָיִב
שְׂאֵין חֲזָיִב אֲלֵא עַל הַנְּאָה הַגְּרוֹן בְּכּוֹזֵית מְדַבֵּר אִיסוּר עַכ"ל וּבְנִדְאֵי לְעֵנֵן בְּרִכָּה אַחֲרוֹנָה
אִם אֲכַל חֲצֵי זֵית וְהִקִּיאוּ וְחִזּוּר וְאֲכַל אוֹתוֹ חֲצֵי זֵית שְׂהִקִּיאוּ אֵינּוּ חֲזָיִב לְבָרֵךְ בְּרִכָּה
אַחֲרוֹנָה וְע"כ דְּלֹא יִלְפִינוּ אֲכִילָה דְּבְרִכַּת הַנְּהַגִּין מְאֲכִילָה דְּכֹתִיב גַּבֵּי אִיסוּרִין דְּהֵתֵם
מִחֲזָיִב בְּהַנְּאָה גְּרוֹנוֹ וְהָא אֲכִילָה בְּמַעֲיָם בְּעֵינֵן וְסְמַכְהוּ רַבְּנֵן אַקְרָא וְאֲכַלְתָּ וְשִׁבְעָתָּה ש"מ
דְּבַעֲיֵנּוּ אֲכִילָה לְכַלל שְׂבִיעָה וְשְׂבִיעָה אֵינּוּ אֲלֵא בְּכַרְס מְלֵאָה וְאִם אוֹכֵל וּפּוֹלֵט כָּל הַיּוֹם
אֵינּוּ בָּא לְכַלל שְׂבִיעָה וְכָל דְּתִיקוֹן רַבְּנֵן כְּעֵין דְּאוֹרֵי אִיתָא תִּיקוֹן דְּכּוֹזֵית וְרְבִיעִית דְּחֲזָיִבוּ
לְבָרֵךְ בְּרִכָּה אַחֲרוֹנָה דְּוּוֹקָא עַל אֲכִילַת שְׂבֵא לְתוֹךְ מַעֲיָם דְּהֵי כְּעֵין שְׂבִיעָה אֲבָל טוֹעַם
וּפּוֹלֵט אֵינּוּ צָרִיךְ לְבָרֵךְ אֶפְיִלוּ יוֹתֵר מִכְּדֵי רְבִיעִית וְכְמוֹ כֵּן עָלָה בְּדַעַת אַחֲרוֹנִים לְחֲזָיִב
בְּבְרִכָּה אַחֲרוֹנָה בֵּינֵן שְׂרָף אֵף אִם שְׂתָה פְּחוֹת מְרְבִיעִית מִפְּנֵי שְׂהוּא סוּמָךְ וְסוּעַד הַלֵּב
וְאֵף שְׂבֵאִיסוּרִים אֵף אִם הִנֵּה מְשׁוּבָח וּמְנוּטָעַם בְּיוֹתֵר אֵינּוּ חֲזָיִב מְלָקוֹת פְּחוֹת מְרְבִיעִית
אֲלֵא ע"כ דְּאֲזַלוּ בְּבְרִכַּת הַנְּהַגִּין בְּתֵר הַנְּאָה הַמְּשִׁיב אֶת נִפְשׁוֹ וּמִיִּתֵב דַּעְתּוֹ כְּעֵין שְׂבִיעָה
דְּאוֹרֵי אִיתָא וּלפ"ז אִם דַּעְתּוֹ לְאֲכֹל כּוֹזֵית אֵף שְׂבֵאֲמַצַּע הַנְּכַרְח לְהִפְסִיק אִם אֵינּוּ מְסִיחַ
דַּעְתּוֹ וְלֹא נִתְעַפֵּל בְּמַעֲוֵי שְׂחִיבֵי לְבָרֵךְ וְכֵן אֶפְיִלוּ בְּבְרִכַּת הַמְּזוֹן דְּאוֹרֵי אִיתָא אִם אֲכַלְפְּחוֹת
מִכְּדֵי שְׂבִיעָה וְלֹא הִסִיחַ דַּעְתּוֹ וְשָׁהָה כְּדֵי אֲכִילַת פָּרַס וְגַמֵּר וְאֲכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה חֲזָיִב
מְדַאֲוֵרֵי אִיתָא לְבָרֵךְ דְּעֵיקֵר קִפִּידָא עַל הַשְׂבִיעָה וְהֵרִי הוּא שְׂבַע וְה"ה לְעֵנֵן בְּרִכָּה אַחֲרוֹנָה
פִּינּוּן שְׂלֵא הִסִיחַ דַּעְתּוֹ אֵף שְׂשָׁהָה בְּכֵדֵי אֲכִילַת פָּרַס מ"מ פִּינּוּן שְׂנַהַגָה בְּתוֹךְ מְעִי בְּכּוֹזֵית
אוֹ בְּרְבִיעִית חֲזָיִב לְבָרֵךְ בְּרִכָּה אַחֲרוֹנָה הַנְּלַפַּע"ד פְּתַבְתִּי: שְׂאֵלָה כַח עַל הַחֲדָשִׁים מְקֻרֹב
אֲשֶׁר עוֹשִׂים לָהֶם מְנַעֲלִים מְבָגֵד שֶׁל לְבַד הַקֶּשֶׁה וְעוֹשִׂים מְמַנּוּ כְּמַדַּת מְנַעֲלֵי וְכַצּוּרְתּוֹ
וּלְמַטָּה תַּחַת הַעֶקֶב מְחַבְּרִים ג"כ כְּפֵמָה חֲתִיכוֹת שֶׁל לְבַד כְּדֵי שְׂיֵהֵן תַּחַת הַעֶקֶב גְּבוּהָ בְּאֵרֵךְ
ב' אוֹ ג' אֲצַבְעוֹת מְשֻׁאָר הַמְּנַעֲוֵל כְּדֵי שְׂיֵהֵן נוֹחַ לִילָךְ בְּהֵם כְּדֵי מְנַעֵל שֶׁל עוֹר וְהוֹלְכִים
בְּמְנַעֵל זֶה בִּי"כ וּבִט' בָּאֵב וְכֵן הוֹלְכִים הַפְּהָגִים לְדוּכֵן וְלִית מֵאֵן דְּמִשְׁגַּח בִּי' וְנִרְאָה דְּלֹא

שפיר עבדי ולברר דין זה צריכין אנו להעתיק הש"ס בפ' מצות חליצה תנו באנפיליא חליצתה פסולה ופריה למימרא דאנפיליא לאו מנעל הוא ורמינהו אחד מנעל ואחד סנדל ואנפיליא לא יטייל בהם בי"כ אלא אמר רבא לא קשיא פאן באנפיליא של עור פאן בשל בגד וקאמר הש"ס הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי קשיא י"כ אי"כ דתני לא יטייל אדם בקורקיסין בתוך ביתו אבל מטייל הוא באנפיליא אלא ש"מ פאן באנפיליא של עור פאן באנפיליא של בגד תניא פנותי דרבה חלצה בסנדל של שעם של סיב וקב הקיטע במוק וכו' חליצתה פשיקרה אבל במנעל הנרפט וכו' באנפיליא של בגד חליצתה פסולה פריה קב הקיטע מני ר' מאיר הוא דתנו הקיטע יוצא בקב שלו ר' יוסי אוסר באנפיליא של בגד אתיא לרבנן ר"ל ר"י דפליג אדרבי מאיר אמר אבני מדסיפא רבנן רישא נמי רבנן ורישא במקופה עור אמר ליה רבא אבל אינו מקופה עור פסול אדתני סיפא באנפיליא של בגד לקפולוג ולתני בדידה במה דברים אמורים במקופה עור אבל אינו מקופה עור פסול אלא אמר רבא מדרישא ר"מ סיפא נמי ר"מ האי מגין והאי לא מגין ופי' רש"י סיפא נמי ר"מ ולא דניק תחש אפ"ה של בגד לא משום דלא מגין אבל הקב הקיטע בקרקע מגין היקפא אפילו אינו מקופה עור פשר עכ"ל הרי לפי זה אליבא דר"מ דסנדל של שעם ושל סיב ושל מוק פי' רש"י קלצין של לבד קשה ומגין הוי מנעל ולפי שיטה זו הי' אסור לצאת בי"כ בסנדל של שעם ושל סיב ושל מוק דהיינו של לבד ופי' י"כ דף ע"ח א' בעי לן מה לצאת בסנדל של שעם בי"כ עמד ר"י על רגליו ואמר אני ראיתי את ר' יהושע שפיצא בסנדל של שעם בי"כ ואמינא ליה בתענית ציבור מאי ואמר לא שניא וכו' רב יהודה נפק ברהיטנא אבני נפק בדהוצא רבא נפק בריבלי רבה בר הונא פרה סודרא אפרע' ונפק מתיב רמי בר חמא הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר"מ ור' יוסי אוסר ותני עלה ושון שאסור לצאת בו בי"כ אמר רבא לעולם דכ"ע סברי דמנעל הוי ובשבת בקא פליגי מר סבר דילמא משתמט ואתי לאתויי ד' אמות בר"ה ומר סבר לא גזרינן ופי' רש"י בד"ה דכ"ע מנעל הוא היקפא בי"כ אסור אבל ברהיטני ודהוצא לאו מנעל נינהו ולכאורה איפא למידק למה באמת קב הקיטע אע"פ שאינו של עור הוי מנעל וסנדל של שעם והוצא לא להוי מנעל פיון דלאו בעור תליא מילתא מאי שניא מנעל זה מזה וליפא למימר דהאי מגין והאי לאו מגין דהא לפי סוגיות הש"ס דמצות חליצה מוכח דשל שעם נמי מגין דהא מוקי רבא רישא וסיפא ר"מ ומודה ר"מ דבאנפילאות של בגד חליצתה פסולה משום דאינו מגין א"כ רישא דקתני חלצה בסנדל של שעם ושל סיב וכו' דחליצתה פשיקרה ע"כ דמגין כמו קב הקיטע א"כ למה לא יהי חשוב מנעל לענין י"כ ובאמת נראה דמתמת קושיא זו חלק הר"ז הלוי על הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והביאו הב"י בשם ה"ר"ן דהר"ז חולק בדבר משום דבגמרא אקשי מדתנו הקיטע יוצא בקב שלו וקסבר מנעל הוא ור"י אוסר ותני עלה ושון שאסור לצאת בו בי"כ ומסקינן דלכ"ע מנעל הוא אלמא סלקא שמעתן בכל מילי דמגין מנעל מיקרי אע"פ שאינו מעור עכ"ל ובאמת לפי דברי הר"ז הלוי קשה להבין סוגיא דפרק י"כ דהא מדאותבי' מהו מתנייתן מקב הקיטע ואוקמי רבא דלכ"ע מנעל הוי ובשבת פליגי בגזירה דילמא אתי לאשתמוטי וכו' ומוכרחים אנו לומר שבא רבא לישב דשפיר עבדי הנהו אמוראי דנפקי בשל שעם ושל ריטנא ושל ריבלי ולפי דברי הר"ז ה' לאו שפיר עבדי ונהו תירווצא דרבא תיובתא לגבייהו וא"כ מאי דוחקא דרבא דפליגי לענין שבת לענין גזירה הוי ליה למימר לפי מאי

דס"ד דמקשה דפליגי אי הוי מנעל אפ"ה שונים לגבי י"כ דאסור דהנה אמוראי באמת לאו שפיר עבדי אלא ע"כ ברור הדבר כפי רש"י דקב הקיטע חשיב מנעל ואינה לא חשיבי מנעל ל"כ ומעתה צריכין אנו לומר מילתא בטעמא פיון דלא קפדינו אעור והאי של שעם מגין כמו קב הקיטע למה לא יהי חשיב מנעול לעגנו י"כ כמו קב הקיטע ולפע"ד נראה שצריכין אנו לדברי הרמב"ם ונהביאו הב"י לאחר שפכת דברי הרי"ף והרא"ש שלמד מדבריהם שכל מנעל שאינו של עור לא מיקרי מנעל פתב וז"ל והרמב"ם פתב אסור לנטול מנעל וסנדל ומותר לצאת בסנדל של שעם ושל גומ' וכיוצא בהם וכורף אדם בגד על רגליו ויוצא בו שיהי קנשי הארץ מגיע לרגליו ומרגיש שהוא יחף עכ"ל ודבריו סתומים ולעגנו הלכה פיון שיהי"ף והרא"ש מספימי' להתיר כל מנעל שאינו של עור הדי נקטינו עכ"ל הב"י ולא ידעתי מי הכריחו לחלק בין הפרקים ולעשות פירוד בין הדביקי' שכתב שדברי הרמב"ם סתומים וידעתי המה מפורשים בדברי הרי"ף והרא"ש ז"ל שהם הביאו הנה אמוראי דנפקי בדשעם וברהיטנא וע"כ להילכתא פתבינהו והרמב"ם ג"כ מביאו הך דסנדל של שעם דנפקי אלא טעמא דמילתא קאמר דלא תיקשי הקושיא דמ"ש קב הקיטע אע"פ שאינו של עור אסור לצאת ומ"ש סנדל של שעם אידי ואידי מגין הוא ולכך מפרש הרמב"ם שיהי קנשי הארץ מגיע לרגליו ומרגיש שהוא יחף ובי"כ לא מנעל פתיב אלא ילפינו דעינוי דכתיב גבי דוד והולך יחף וקרי ליה עינוי דכתיב כל אשר התענה אבי וא"כ גבי י"כ כל מה שהוא מרגיש שהוא יחף וקנשי הארץ מגיע אליו בכלל עינוי הוא משא"כ גבי חליצה דכתיב נעל וס"ל להרמב"ם דילפינו מדכתיב ואנעלה תחש דבעינו של עור אלא גבי י"כ חשיב הפל נעל כל מילי דעבדי להולכי ביה ואינו מרגיש שהולך יחף אסור לצאת בו וגבי שפת טעמא דמילתא דגזרינו דילמא אתי לאשתמוטי וכו' ובזה מיושב נמי גושיות ר"ת דהקשה דהכא שרינו של שעם לחלוץ ובפ' בתרא דיומא אמרינו דר"י יצא בסנדל של שעם ובשמעתן מדמה י"כ לחליצה ולפי מה שפרשתי בדברי הרמב"ם אין פאן קושיא דבנדאי בין לר"מ ולר' יוסי גבי י"כ חשיב מנעל כל מידי דאינו מרגיש שהוא יחף לא הוי בכלל עינוי אלא גבי חליצה דלר"מ דלא דייק תחש כל מידי דמגני מקוץ וממכשול אכן הוי מנעל וסנדל של שעם פיון דמגני חולצין בו ובי"כ מותר לצאת פיון דמרגיש קנשי ארץ ומרגיש שהוא יחף אלא דלפי ס"ד דמקשה דרמי חליצה אי"כ משום דס"ד פיון דבי"כ הוי מנעל ה"ה דהוי מנעל גבי חליצה ותירץ לו המתירן בי"כ גופא יש חילוק בין של בגד ובין אנפילאות של עור דבאנפילאות של בגד אפילו בי"כ מותר לצאת דהוי כמו שהולך יחף ובסנדל של שעם נמי מהאי טעמא מותר לצאת בי"כ אבל לעגנו חליצה דמכשיר במתניתן סנדל של עץ ע"כ תחש לאו דווקא אלא מידי דמגין בעינו וכן פ"י רש"י במתניתן ד"ה פסולה דכתיב נעל ונעל מידי דמגין הוא וכל זה לר"מ דלר' יוסי דמוקי אב"י רישא וסיפא פרבנו דהיינו ר"י ורישא מיירי במחופה עור ובזה מכשיר ר"י דווקא אבל בסנדל של עץ פוסל ר"י ולפ"ז הא דאמרי בפ' י"כ דכ"ע סבירי ליה מנעל הוא דווקא לעגנו י"כ שאינו בכלל הולך יחף אבל לעגנו חליצה לר"י פוסל ולכך בפ' במה אשה מוקמינו חולצת בקב הקיטע כר"מ דווקא ולא כר' יוסי ובזה מתורץ נמי קושיא ראשונה שהקשה ר"ת וז"ל התוספת בד"ה באנפילאות הקשה ר"ת דהכא משמע דר"י לא חשיב קב הקיטע מנעל ואלו בפ' בתרא דיומא אמרינו דקב הקיטע בין לר"מ ובין לר"י מנעל הוי והניח בקושיא ולדברי

הַרְמַב"ם לֹא קָשִׁי כִּלְכֵל כְּמוֹ שֶׁפִּתְבְּנוּ לְמַעַלָּה וּלְדַעַת הַר"י שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹס' בְּיוֹמָא לְטַעְמָא דַּר"י דְּכִי הֵיכִי דְחִינֵישׁ גַּבֵּי שַׁבַּת דִּילְמָא נִפְיֵל לְפִי שֶׁהוּא רַחֵב מֵהָאֵי טַעְמָא נְמִי אֵינּוּ חוֹלְצֵת בּוּ דְבַעֲיֵנּוּ נַעֲלוּ הָרְאוּי לּוֹ וּלְפ"ז מְצִינּוּ לְמִימַר אַף לַר"י לֹא בְּעֵינּוּ מְנַעֵל שֶׁל עוֹר רַק טַעְמוּ דְּאֵינּוּ רְאוּי לּוֹ אֲבָל אִם עָשׂוּ מְנַעֵל שֶׁל עֵץ פְּמִידָתּוּ וּכְצוּרָתּוּ מְנַעֵל לְצֵאת בְּשַׁבַּת וְחוֹלְצִין ג"כ בּוּ וְהָא דְמִתְרַם לְצֵאת בִּי"כ בְּסַנְדָּל שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל סִיב ע"כ צְרִיכֵן אֲנּוּ לֹמַר כְּטַעְמָא דְהַרְמַב"ם פִּינּוּ דְמַרְגִּישׁ בְּזָה קוֹשֵׁי הָאֲרִיז הָגִי פְּהוּלָה יַחַף וְצְרִיכֵן אֲנּוּ לֹמַר לְדַבְּרֵי הַתּוֹסֶפֶת דַּלְר"י אַף בְּאֵינּוּ חוֹפָה עוֹר נְמִי כְּשֶׁר אֵלֶיבָא דַּר"י דְּאֶקִּימָתָא דְאַבְיֵי אִידְחֵי לְגַמְרֵי וּלְדִידְהוּ בְּמַנְעֵל שֶׁל שַׁעַם הָעֵשׂוּי פְּמִידָת רַגְל מְנַעֵל לְצֵאת בְּשַׁבַּת פִּינּוּ דְלִיבָא לְמִיחּוּשׁ דִּילְמָא אֲתִי לְאַשְׁתְּמוּטִי וְקִצַּת תְּמִי' לִי עַל רַמ"א שֶׁפִּתְבּוּ בַּא"ח סִי' ש"א סַעִי' ט"ז וְכֵן מְנַעֵל לְצֵאת בְּמַנְעֵל שֶׁל עֵץ שֶׁהֲרֵגֵל נִכְנָס בָּהּ וְלִיבָא לְמִיחּוּשׁ שֶׁמָּא פִּיֵל וְנָהוּ כְּתִירוּץ הַתּוֹסֶפֶת וּלְפ"ז גַּם לְעֵנִין חֲלִיצָה אִם חֲלִיצַת חֲלִיצָתָהּ פְּשִׁירָה וּבַא"ח סִי' קס"ט פְּסִק הַמְחַבֵּר חֲלִיצָה בְּסַנְדָּל שֶׁל עֵץ אוֹ שֶׁל שַׁעַם חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה וְלֹא הֲגִי' שֶׁם רַמ"א כְּלוּם וּלְדַבְּרֵי הַתּוֹס' אַף לַר"י פְּסוּל בְּקַב הַקִּיטַע מִשּׁוּם דְּאֲתִי לְאַשְׁתְּמוּטִי אֲבָל בְּמַנְעֵל שֶׁל עֵץ הָעֵשׂוּי לְמִדַּת הַרְגֵל נְמִי חֲלִיצָתָהּ פְּשִׁירָה וּבְאַמַּת עַל הַרְמַב"ם לֹא קָשִׁי דְכָתֵב דְּאִם חֲלִיצָה בְּמַנְעֵל שֶׁל שַׁעַם אוֹ שֶׁל עֵץ חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה וְאִם יֵשׁ בְּקַרְקִיעֵתּוּ עוֹר חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה מִשּׁוּם דְּפּוֹסֵק כַּר"י וְכֹאקוּמָתָא דְאַבְיֵי דַּע"ג דְּאִידְחֵי קוֹשְׁטָא לְעֵנִין דִּינָא כְּמוֹ שֶׁפִּתְבּוּ שֶׁם הַח"מ אֲבָל לְסַבְרַת הַתּוֹסֶפֶת אֵין סִפְק שְׁגַם בְּמַנְעֵל שֶׁל עֵץ שֶׁהֲרֵגֵל נִכְנָס בּוּ נְמִי חֲלִיצַתָּהּ פְּשִׁירָה פִּינּוּ דְלִיבָא לְמִיחּוּשׁ שִׁפּוּל וְהִדְרֵן לְמָה שֶׁפִּתְבְּנוּ שְׁהַר"ף וְהַרְא"ש וְהַרְמַב"ם אֵינָם מְחַוְלָקִים לְעֵנִין דִּינָא כִּלְכֵל גַּם לְפִי הַתּוֹסֶפֶת מוֹכַח בְּהִדְיָא דְקַב הַקִּיטַע אֵינָם יוֹצְאִים בּוּ בִי"כ וּלְפ"ז בְּמַנְעֵל הָעֵשׂוּי מְלַבְּדִים הַקָּשִׁים וְאֵינּוּ מַרְגִּישׁ שֶׁהוּלָה יַחַף וְעֵשׂוּי פְּמִידָת מְנַעֵל שֶׁלָּנוּ גַּם תַּחַת הָעַקֵב נוֹתְנִים פְּמָה חֲתִיכוֹת זֶה עַל זֶה כְּדִי שִׁיחֵי' גְבוּהָ וְאֵינּוּ מַרְגִּישׁ כִּלְכֵל קוֹשֵׁי הָאֲרִיז יֵשׁ לְאַסוּר בִּי"כ וּבַט' בְּאֵב וּלְעֵנִין פְּהֵגִים לְדוּכֵן טַעְמָא אַחְרֵינָא אִיבָא כְּדֵאִית' בְּסוּטָה בַּפ' אֵלוּ נְאַמְרֵי' וְהוּא מְתַקְנֵנוּ ר"י בֵּן זְכַאי וְעִי' בַּב"י בַּא"ח סִי' קכ"ח וְלִבִּי מְהַסֵּס מְאוֹד מָה שֶׁפִּתְבּוּ הַטוֹר א"ח בְּהַלְכוֹת י"כ וְנ"ל וּמִיָּהוּ כֹל דְּבָר שֶׁל עוֹר אֶפְיָלוּ קַב הַקִּיטַע וּכְיוֹצֵא בּוּ אֲסוּר עַכ"ל מְלִשׁוֹן זֶה מְשַׁמַּע דְּקַב הַקִּיטַע נְמִי שֶׁל עוֹר דְּהֵינּוּ שֶׁהִיא מְחֻפָּה בְּעוֹר וְכָתֵב הַב"י שֶׁדְּבָר זֶה פְּשׁוּט בְּבִרְיָתָא שֶׁפִּתְבְּתִי בְּסַמּוּדָה גַּבֵּי קַב הַקִּיטַע דְּשׁוֹיֵן שֶׁאֲסוּר לְצֵאת בּוּ בִי"כ עַכ"ל: וְהֵנָּה מְפָשִׁיטוֹת הַבְּרִיָּיתָא לֹא מוֹכַח דְּמְחֻפָּה עוֹר אֲלֵא אַף בְּשֶׁל גְּמִי אֲסוּר וְכֵן מְשַׁמַּע מְפִירֵשׁ"י וְכִדְכָתֵב הַר"ן וְנ"ל נִקְוֵט הָאֵי כִּלְכֵלָא בִּידְהוּ שְׁרֵשׁ"י ז"ל סוּבֵר שֶׁל עֵץ מְנַעֵל מִקְרִי וְאֵין יוֹצְאֵין בּוּ בִי"כ וְרַב אֶלְפֵס סוּבֵר דְּכֹל מְנַעֵל שֶׁאֵינּוּ מְעוֹר לֹא מִקְרִי מְנַעֵל עַכ"ל הַר"ן וּבַש"ת נְמִי כָּתֵב כִּלְכֵלָא הַזֶּה אֲסוּר לְנַעֲוֵל סַנְדָּל אוֹ מְנַעֵל שֶׁל עוֹר אֶפְיָלוּ קַב הַקִּיטַע וּכְיוֹצֵא בּוּ אֶפְיָלוּ שֶׁל עֵץ וּמְחֻפָּה עוֹר אֲסוּר מְשַׁמַּע דְּקַב הַקִּיטַע נְמִי בְּעֵץ וּמְחֻפָּה עוֹר מִיָּרִי וּבְאַמַּת הַר"ף וְהַרְא"ש וְהַרְמַב"ם לֹא כָּתְבוּ הֵךְ דְּקַב הַקִּיטַע לְעֵנִין י"כ לֹא לְאַסוּר וְלֹא לְהִתְרַם וְנִרְאֶה דְּסַבְרַת הַרְבַּ הַב"י פִּינּוּ דְלַעֲנֵן חֲלִיצָה כְּתְבוּ הַר"ף וְהַרְמַב"ם וְהַרְא"ש דְּסַנְדָּל שֶׁל עֵץ וְקַב הַקִּיטַע דְּחֲלִיצָתָהּ פְּשִׁירָה בְּמְחֻפָּה עוֹר דְּוּוּקָא וְאַלִּיבָא דַּר"י דְּהִילְכֵתָא כְּוּוּתִיהּ וַא"כ מְשַׁמַּע דְּמַנְעֵל שֶׁל עֵץ לֹא מְנַעֵל הוּא וְע"כ בְּיוֹמָא מְעִיקְרָא ס"ד דְּמַקְשָׁה דְּפִלְגִי ר"י וַר' מְאִיר בְּמַנְעֵל שֶׁל עֵץ וּס"ל לַר"י אַף דְּלֹא הָגִי מְנַעֵל לְעֵנִין שַׁבַּת מ"מ לְגַבֵּי י"כ אֲסוּר לְצֵאת בּוּ אֲבָל לְבַסּוּף דְּדַחוּ רְבָא דַּכ"ע מְנַעֵל הָגִי ר"ל אַף הֵיכָא דְהוּא מְנַעֵל גְּמוּר כְּגוֹן שֶׁמְחֻפָּה עוֹר בְּזָה הָגִי מְנַעֵל אֵלֶיבָא דַּכ"ע כְּדֹאקְמֵי אַבְוָה

דְּשׁמוּאֵל בִּיבְמוֹת דָּף ק"ג ע"ב מ"מ פְּלִיגֵי לְעֵנִין שְׁבַת אֲבָל מִיַּדִּי דְלָאו עוֹר לָא חֲשִׁיב
מְנַעַל וּלְכָה יֵצְאוּ הִנֵּה אֲמוּרָאֵי בְּדִשְׁעָם וּבְרֵהִיטְנָא וְהָא דְקָאֲמַר בְּשַׁבְּתָא אִף שְׁמוּאֵל הִדְר
בְּיָה דְתַנּוּ חֲלָצָה בְּסַנְדְּלָא שֶׁל עֵץ וְאֲמַרְיִנוּ מֵאֵן תַּנָּא אֲמַר שְׁמוּאֵל ר' מֵאִיר הִיא דְתַנּוּ הַקִּיטָע
יּוֹצֵא בְּקַב שְׁלוֹ ר' יוֹסִי אוֹסֵר הֵינּוּ דְוּוּקָא אֲלִיבָא דְשְׁמוּאֵל דְסַבְר כַּדס"ד דְמִקְשָׁה בְּיוֹמָא
דְּפְלִיגֵי בְּסַנְדְּלָא שֶׁל עֵץ אֲבָל אַבְוָה דְשְׁמוּאֵל פְּלִיג עָלָה דְמִינְרֵי בְּמַחְנֶפֶה עוֹר וּד"ה דִּי"ל
דְּבִשְׁבַת נִמִּי בְּמַחְנֶפֶה עוֹר אֲלָא דְפְלִיגֵי דִילְמָא אֲתִי לְאִשְׁתְּמוּטִי וְכִדְתִּירֵץ רַבָּא בְּיוֹמָא אֲלָא
דְלִפִּי זֶה קִשְׁיָא לִי עַל רַמ"א דְלִפִּי הָאִי סוּגְיָא מִשְׁמַע דְּפְלִיג ר"י בְּקַב הַקִּיטָע אֲפִילוּ
בְּמַחְנֶפֶה עוֹר מ"מ גְּזַרְיִנוּ דִילְמָא אֲתִי לְאִתּוּיִי ד' אֲמוֹת מ"מ אֲסוּר מְחַמַת דְלָא הָוִי מְנַעַל וְהָוִי מִשָּׂא א"כ
שְׁיִיף לְמַגְזַר דִילְמָא אֲתִי לְאִתּוּיִי ד' אֲמוֹת מ"מ אֲסוּר מְחַמַת דְלָא הָוִי מְנַעַל וְהָוִי מִשָּׂא א"כ
אִיף פְּסַק רַמ"א בַּא"ח ס' ש"א דְמוֹתֵר לְצִאת בְּמְנַעַל שֶׁל עֵץ וְעוֹד קִשְׁיָא לִי אֲמַאי צְרִיף
הֶרַמְב"ם לְפָרֵשׁ טַעְמָא מִשּׁוּם דְּמַרְגִּישׁ קוֹשֵׁי הָאֲרֵץ וְהָוִי פְּהוּלָה יַחַף תִּיפּוּק לִיָּה בְּלֵא הָאִי
טַעְמָא מוֹתֵר לְצִאת פִּינּוּ דְלָא הָוִי שֶׁל עוֹר לָאו מְנַעַל הוּא לְגַבִּי י"כ וְדָבָר זֶה מוֹכְרַחֲנִי
לוֹמַר כְּדִפְרָשִׁית לְעֵיל דְשָׂאֲנִי י"כ דָּאִף שְׂאִינּוּ שֶׁל עוֹר מ"מ פִּינּוּ דָּאִין לוֹ צַעַר מִקוֹשֵׁי
הָאֲרֵץ לָא הָוִי בְּכָלֵל עֵינּוּי וּלְכָה מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְמִקְלָתָא לְהִנֵּה אֲמוּרָאֵי דְנִפְקִי בְּדִשְׁעָם
מִשּׁוּם דְּמַרְגִּישׁ קוֹשֵׁי הָאֲרֵץ וְיָדוּעַ שְׁהוּלָה יַחַף וְהָוִי בְּכָלֵל עֵינּוּי אֲבָל אִם אִינּוּ מַרְגִּישׁ
פְּשִׁיטָא דְאָסוּר וּלְכָה לֹא הִזְכִּיר הֶרַמְב"ם אִיסוּר הַקִּיטָע לְעֵנִין י"כ דְּמִמִּילָא מִשְׁמַע
לְאִיסוּר וִי"ל דְלָא פְּלִיג אֶהְרִיף דְּמִסְתְּמָא בְּשִׁיטַת הֶרִי"ף רַבּוּ אֲמָרָה וְכֵן הָרַא"ש וִי"ל
דְלָא פְּלִיג אֲטַעְמָא דְרַמְב"ם וּלְכָה גִרְאָה דְמוֹתֵר לְצִאת בְּשַׁבְּתָא בְּשֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל רִיבְלָא אִם
מְקוֹשֶׁר יָפָה וְלִיכָא לְמִגְזוֹר דִילְמָא אֲתִי לְאִתּוּיִי וּפְשִׁיטָא לְעֵנִין י"כ אִם עֲשׂוּי כְּמַדַּת הַמְנַעַל
וְכִשְׁהוּלָה בּוּ אִינּוּ מַרְגִּישׁ שְׁהוּא הוּלָה יַחַף וְאִינּוּ מַרְגִּישׁ קוֹשֵׁי הָאֲרֵץ שְׂאִיסוּר לְצִאת בּוּ
לְכֵן גִּרְאָה פִּינּוּ דְלִדְעַת רַש"י אָסוּר לְצִאת בְּמְנַעַל שֶׁל עֵץ וְכֵן גִּרְאָה מְדַבְּרִי ר"י שְׁפַתְבוּ
הַתוֹס' דְלִכ"ע קַב הַקִּיטָע הָוִי מְנַעַל א"כ ע"כ לָא בְּעֵינּוּ מְנַעַל שֶׁל עוֹר דְוּוּקָא א"כ כָּל יָרָא
וְחִרַד לְדָבָר ה' יֵשׁ לוֹ לְהַחְמִיר שְׁלֵא לְצִאת בְּמְנַעוּל הַעֲשׂוּי מְלַבְּדִי וְעֲשׂוּי כְּמַדַּת מְנַעַל
שְׁלֵנוּ וּמַגִּין וְאִינּוּ מַרְגִּישׁ כָּלֵל שְׁהוּא הוּלָה יַחַף וְלָאו בְּכָלֵל עֵינּוּי הוּא וְהַמְחַמֵּר תְּבוּא
עָלִיו בְּרַכָּה וְעוֹד רְאִיתִי לְהַזְהִיר דְלִכ"ע אֲנִפִּילָא שְׁהוּא מְחַנְפָּה עוֹר הָוִי מְנַעַל אִף לְעֵנִין
חֲלִיצָה וַא"כ צְרִיכִין לִיְזַהֵר שְׁלֵא לִילָה בִּי"כ וּבִט' בְּאֹתָן אֲנִפִּילָא שְׁלֵמְטָה מְחַנְפָּה
בְּעוֹר דְּהָוִי בְּכָלֵל מְנַעַל אֲלִיבָא דְכ"ע כֵּן גִּרְאָה לִי לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעֵתִי וְה' יַגְחֵנִי בְּדַרְךָ אֲמַת:
שְׂאֵלָה כַּט פְּרָשַׁת פְּנַחֶס פ' רַש"י וְתַעֲמַדְנָה לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֱלֹעֶזָר כו' אֲלָא סָרַס הַמְקַרָּא
וְדִרְשָׁהוּ דְבָרֵי ר' יֵאֵשֶׁי' אֲבָא חָנּוּן אוֹמַר בְּבֵית הַמְדַרְשׁ הָיוּ יוֹשְׁבִים וְעַמְדוּ לְפָנֵי כּוֹלָם
וּמְקַשִּׁין הָעוֹלָם בְּפ' בְּהַעֲלוֹתָהּ כְּתִיב גַּבִּי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וַיִּקְרִיבוּ
לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן פִּי רַש"י כְּשֶׁשְׁנִיָּהֶם בְּבֵית הַמְדַרְשׁ הָיוּ יוֹשְׁבִים וּבָאוּ וּשְׂאֵלוּם
וְהִקְשׂוּ לְמָה לֹא פִי רַש"י גַּם שָׁם סָרַס הַמְקַרָּא וְדִרְשָׁהוּ וְרְאִיתִי קוֹשְׁיָא זֶה גְּדַפְסָה בְּסַפֵּר
וְרַבִּים נִכְנָסוּ לְדַחֲוִי וְלִדְעַתִּי אִין כָּאֵן קוֹשְׁיָא וְאֲדַקְשִׁי לְהוּ עַל פִּי רַש"י לִיקְשִׁי לְהוּ
אֲש"ס דְּגָקֻטִי בְּב"ב גַּבִּי פְּלוּגְתָא ר' יֵאֵשֶׁי' וְאֲבָא חָנּוּן דְּפְלִיגֵי בְּקַרָּא דוֹתְעַמְדָּנָה וְלָא פְּלִיגֵי
בְּקַרָּא דְכְּתִיב גַּבִּי פֶּסַח שְׁנֵי אֲלָא בְּרוּר הַדְּבָר דְּגַבִּי בְּנוֹת צְלֶפְחָד הִי דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְהִי
רַשְׁאִין לִילָה לְב"ד הַקְטָן תַּחֲזִילָה וְאֲח"כ לְב"ד הַגְּדוֹל כְּמוֹ שְׂאֲמַר מֹשֶׁה וְהַדְּבָר אֲשֶׁר יִקְשָׁה
מִכֶּם יָבִיאוּ אֵלַי וְהַעֲמִיד לְהֶם דִּינֵינִים אֲבָל גַּבִּי טְמֵאִים פֶּסַח שְׁנֵי הִנֵּה הוֹרָאת אִיסוּר וְהִי
אָסוּר לְשׁוּם אָדָם לְהוֹרוֹת לְפָנֵי מֹשֶׁה כְּדָאִיתָא פ' הִדְר שְׁנַעֲנַשׁ אֱלֹעֶזָר וְיֵהוּשִׁיעַ וּלְכָה כ"ע

מוזדים שם דשניהם בבית המדרש הי' יושבים ובאתי להזכיר מה דתמי' לי דהא בפ' הדר דף ס"ג ילפינו פל המורה הלכה לפני רבו מורידין אותו מגדנולתו שגאמר ויאמר אלעזר הפהן אל אנשי הצבא אע"ג דאמר להו לאחי אבא צנה ואותי לא צנה אפילו הכי אינענש וכו' משמע דלא שפיר עביד ובפסחים בפ' אלו דברים דף ס"ו ע"ב ריש לקיש אמר פל הפועס אם חכם הוא חקמתו מסתלקת ממנו ממשה דכתיב ויקצוף משה על פקודי החיל וכתב ויאמר אלעזר הפהן אל אנשי הצבא זאת חוקת התורה אשר צנה ה' את משה מפלל דמשה איעלם מיניה וא"כ היכי קאמר דהורה הלכה בפני רבו הא הי' הנכרח לומר מפני ששכחה משה ונ"ל דמ"מ הי' לו להזכיר למשה רבינו בינו לבינו ולא הי' לו לומר לאנשי הצבא בלתי ידיעת משה ולכך נענש ומוכח מפאן דאפילו נשכחה הלכה מרבו אסור להורות כמו גבי משה ואפ"ה אינענש אלעזר וק"ל ואחר פתבי זאת פמה שנים מצאתי בספר תורת חיים בפ' יש נוחלין כדברי בישוב קושיא הנ"ל ושמחתי פעל פל הון שהיתי בר מזלו בזה שאלה ל ראובן הנה חייב בש"ח לשמעון סך פ"ב אלפים ונתן לשמעון משכון על סך הנ"ל ש"ח של פותי שחייב לו סך מאה וארבעים אלף והש"ח הנ"ל קנה ראובן מסוחר פותי שהיה פתוב בח"פ שהלנה הפותי חייב לסוחר סך ק"מ אלפים או לארדי"ר שלו ר"ל באי פחו ועכשיו פשהשפין ראובן הנ"ל הש"ח הנ"ל לשמעון פתב ונתן לידו שרשות בינד שמעון לגבות חובו מחובי הנ"ל וברבות העתים ירד ראובן מנכסיו והי' עליו שאר ב"ח ולא הי' יכול לצאת ידי חובתו וכתב ומסר פל נכסיו לב"ח שלו ובתוכם גם הש"ח של פותי מסך ק"מ אלפים וכתב ונתן להם כח שיתפשו עם שמעון המלנה אשר השפין בינדו הש"ח הנ"ל שגיבה שמעון חובו מש"ח הנ"ל והמותר ישלם להם וכל מה שיעשו בעלי חובות הנ"ל עם שמעון יהי עשוי בכל אופן המועיל וגם ראובן בעצמו פתב ונתן ליד שמעון המלנה שקיבל ממנו פל הסך הש"ח של הפותי הנ"ל והב"ח של ראובן פתבו ונתנו שהתפשו עם שמעון שיתן להם מסך הנ"ל שלשים אלפים ונכתב בפתב זה בזה הל' כפר התפשונו ומחלנו זה לזה וגם בכתב פטורים שנתן ראובן לשמעון פתב שקיבל פל הסך הנ"ל ואין לו עליו דין ודברים בביתול מודעא ופיסול עידי מודעא ועתה נתאמצו ראובן ושמעון לדיו וטען ראובן שכתב פטורים שנתן הנה באונס גמור ומסר מודעא מתחילה על הפטורים אלו ופירש אונסו ששמעון המלנה לא רצה ליתן לו פתב הודאה שיש בינדו ש"ח של פותי מסך ק"מ אלפים עד שיתן לו פטורים מפל ואזי יתן לשאר ב"ח שלו מסך הנ"ל סך שלשים אלפים וב"ח של ראובן היו אצים ונוגשים עליו כמעט שבא בברזל נפשו והוכרח ליתן פטורים לשמעון שקיבל פל סך הש"ח ק"מ אלפים ובאמת לא קיבל פי אם סך פ"ב אלפים כפי הש"ח שיש בינד שמעון וסך שלשים אלפים מה שנתן ליד ב"ח שלו ונשאר בינדו סך כ"ח אלפים וכל סך כ"ח אלפים לקח הפל בריבית ואף שהיה לו שטר עיסקא עם שמעון זמן רב קודם החוב ומבואר בו שפל ש"ח שיעשו מהיום ולהבא יהי הפל דרף עיסקא מ"מ כשירד ראובן מנכסיו כפר איבד ראובן ממונו ולא הרויח שום דבר: עוד טען ראובן אותו סך פ"ב אלפים הי' בתוכם ריבית סך י"ז מאות שחישב עמו הריבית מה שמגיע על שני חדשים ונרף הריבית עם הקרן ושמעון המלנה השיב שיש לו פטורים שקיבל ראובן פל סך הש"ח של פותי הנ"ל בביתול מודעא ופיסול עידי מודעא ומה שטען ראובן שהי' אונס מפני שלא רצה ליתן פתב הודאה השיב שמעון מה שלא רצה להודות וליתן פתב הודאה

על הש"ח הנ"ל הנה מתירא שלא יפסיד ע"י ערפאות ומה שטען ראובן שזקף הקרו עם הרביית השיב שמעון אינו יודע מזה כלל: תשובה קודם שנגד לעומק הדין צריכו אנו לברר אם יש ממש בדברי ראובן על מסירת מודעה אם זה נחשב לאונס ולפום רהיטא נראה דזה הוי ממש כמעשה דפרדיסא דאייתא בפ' חזקת ונהביאו הטור ח"מ סי' ר"ה האי דמשכן פרדיסא לחברי' לג' שנים ולאחר ששהתה ג' שנים בידו א"ל אי לאו דזבנית לי אכפוש לשטר משכונ' וכו' ואסיקנא דחשיב אונס לבטל המקח ואם מסר מודעה תחילה שאמר לעדים דעו מה שאני מוכר מפני שאני אונס המכר בטל כו' עד אפילו אמר להם ברצונו אני מכר בלא אונס שקשם שאנסוהו למפור כף אנסוהו לומר שהוא מרצונו א"כ לפ"ז בנידון דידן נמי שאם ראו עדים הכפירה אף שלא שמעו הפקדה ואח"כ מסר מודעה הוי מודעה ואף שפתב הטור דבעינן אונס דאתי ליה מאחרינ' אבל באונס דאתי ליה מנפשי' כל מי שמוכר מפני שדחק למעות לא ואפילו באונס דאתי ליה מאחרינא דנוקא שאנסו למפור אבל לא אנסוהו למפור אלא ליתן המעות ומחמת שלא הנה לו מעות הוצרך למפור לא הוי אונסא התם מיירי שלא בא האונס מחמת הלוקח אלא שאחרים אנסוהו ליתן מעות אבל בנידון דידן שהאונס בא מחמת הלוקח שלא רצה להודות לו על סף הש"ח שהשכין אצלו כדי שישתוק שאר ב"ח הוי שפיר אונס ודומה לזה כתב הש"ך ע"ש אע"פ שיש מענה בינד המלנה שהנה מתירא להודות כדי שלא יגיע לו הניזק מערפאות מ"מ סוף סוף הי' אונס לגבי מוכר שלא מחמתו: ועוד מאן לימא לן אף אם לא הי' חייב הלנה ע"פ הדין להודות דלא להוי אונס סוף סוף הלנה הוא אונס בהודאתו כדי שיודה לו המלנה דומה לזה בגיטין אם מסר מודעה על הגט אף שחייב להוציא ע"פ הדין מ"מ הגט בטל דזה הוי אונס כדאייתא בא"ה סימן קל"ד א"כ ה"נ נימא מהך טעמא גופי' דלא הי' חייב לו להודות ע"פ הדין כדי שיעצו לו הזיק וא"כ הוכרח הלנה ליתן לו כתב הודאה כדי שיודה לו המלנה ביתרון החוב בערף כ"ח אלפים כדי להשתיק שאר ב"ח שלו והוי שפיר אונס לגבי הלנה שלא מחמתו והוי כהאי משפנתא דפרדיסא ואף שכתובבתו הודאת הפטורים של לנה בביתול מודעה ופיסול עדי מודעה וכתב הסמ"ע בסי' ר"ה ס"ק כ"ז דמהני כשכתב בשטר קנין שפוסל כל העדים שיעידו שמסר לפניהם מודעה מ"מ נראה דנוקא היכי שלא מסר מודעה תחילה על פיסול העדים מהני וכן הביא הב"י לאחר שכתב דברי הרשב"א תקנות הביתול דפוסל עדי מודעה הביא דברי הר"ן בפ' חזקת הבתים שכתב על דברי הרשב"א שנ"ל שאם מסר מודעה אף על הפיסול העדים אפתי לא מהני שאף פיסול זה מחמת אונסו שפוסל אותם וכבר קדם ומסר מודעה על המכר ועל כל הביתולי שיעשה ואף על ביתול העדים הרי מכר בטל ואין לו תקנה א"כ בנידון דידן נמי אי מסר מודעה לפני העדים גם על הפיסול הוי מודעה מודעה ובר מפל דין אין אנו צריכים לכל זה דהא גבי מתנה ומחילה אין אנו צריכין להפיר אונסו שאפילו אם אינו אנוס כיון שאמר שאינו נותן או מוחל מדעתו אין המתנה והמחילה פלוג דדווקא גבי מכר אמרינן כיון שקיבל המעות גמר ומקנה משא"כ במחילה ומתנה אם כן האי שטר הודאה שכתב לו הלנה שקיבל כל דמי הש"ח שהשכין בינד המלנה הוי כמו תחילה ואף אם נימא שהוא כמכר לו הש"ח ומודה שקיבל כל דמי המקח הא כתב רמ"א ריש סי' כ"ה דיש חולקין דבעינן שראו העדים נתינות המעות אבל הודאתו לחוד פ"י כגון שהודה לו בפני עדים לא מהני וא"כ אף שלא מסר מודעה כיון דיש עדים על

אונסו א"כ המכר בטל דאמרינו דמסתמא אנסוהו גם על הודאה ואינו צריך להחזיר דמים וק"ו הכא דמי יימר שמכרו דמכירת השטר לא נזכר בתוך הודאה רק פתוב שקיבל כל הסף הש"ח שהיה ביד המלנה א"כ אליבא דכ"ע הוי כמתנה א"כ כל זמן דינדעינו באונסי' אע"ג דביטל מודעא בשפיד לא הוי הודאתו הודאה וסברא זו הנפיר רמ"א בס"ס י"א ואף שבכתב פטורים שנתן בעלי חובות של הלנה לבעל משפון פתוב בלשון זה התפשרנו ומחלנו זה לזה וכשר דינו כמכר י"ל דזה לא קאי על עסק תביעתם שהיה להם זכ"י ביתרון המשפון אבל מה שכתבו שגם הלנה אין לו דין ודברים כפי משמעות הפטורים שנתן הלנה ליד בעל המשפון קאי ושם לא נזכר מילת פטור רק הודאה שקיבל דמי הש"ח א"כ לא דמי למכר כלל ואף דלא מסר מודעא אם יברר אונסו הודאתו בטלה ואף אם נימא דהודאתו חשיבא הודאה במאי קנה האי המלנה ש"ח של פותי זה ליקח ממנו ריבית דהא פתב הטור י"ד סימן קס"ט ובחובות של אשראי צריך שיאמר לו אתה תפטר הפותי בכך וכך מפל לכל ובכך וכך אני קונה ממך כל מה שאני יכול להוציא מיד הפותב וכתב הב"י שחוב הפותי אינו נקנה בשום אחד מן הקנינים וכ"כ שם ר"י דאין תקנה לקנות חוב הפותי אא"כ יאמר לקונה אני מוחל לה מה שהוא חייב לי וכו' ולא אצקה בו לצורך עצמי ומעשיו אני פטור ממך בענין זה דומה שאינו ריבית משמע שאפ"י חוב של פותי אינו יכול לקנות וכן פתב הש"ח בס"ט קס"ט ס"ק כ"ט בשם הפרישה וכן מוכח מדברי הגהות אשר"י שהביא הב"י בס"י קע"ג וז"ל פתב הגהו' אשרי עלה קמ"ב דבעינו שהמלנה יסלק מן החוב ויזכה בו הקונה במעמד ג' ואם יש לו שטר עליו ימסרו לקונה ויכתוב לו קנה לה איהו וכל שיעבוד' ואם הלנה הוא פותי ואמר המוכר לקונה אני מוחל לכותי כל מה שחייב לי ולא אודיענו ויבטח בי ואתנו לה ולא אצקה בו לצורך עצמי אלא לצורך וכו' ומדלא פתב הך התירא שימסרו הש"ח של פותי ויכתב לו קני לה וכל שיעבוד' דיליה ש"מ דלא מהני שום קנין בש"ח של פותי ולכך פתב שיאמר לו המוכר בטח בי כו' ולא אצקה לצורך עצמי משום פנין דאינו יכול להקנות לו השטר בשום קנין יש לחוש שאם יזכה אח"כ ויוציאו מן הכותי יוכל לומר לצורך עצמי זכיתי ולכך אומר לו אני מוחל לכותי ויבטח בי שלא יודיענו ולא אצקה לצורך עצמי אכן המעיין בהגהות אשר"י יראה שמייירי בחוב בעל פה והארכתו בזה בתשובה שהשבתי להחכם הרב ר' משה חגיז בסו' ושם פתבתי באריכת דבש"ח של פותי יכול להקנות ע"י פתיבה ומסירה ודברי הדרישה צ"ע יעניין שם וגם פתבתי שם דיש לחלק דכיון דכתב בשטר של פותי דמחייב לפלוני או לב"כ שלו אם פן הוי כמאן דכתב אני משעבד לה ולכל מי שמוציאו דנקנה במסירה בלא פתיבה כבעל דבר בעצמו והש"ח השיב על זה וכתב דווקא לענין שלא יצטרף הרשאה מועיל לשון זה דהוי כאלו נכתב מי שיבא בשטר זה מחמת המלנה הוי כמלנה עצמו אבל אינו מועיל לענין מכירה שלא יצטרף פתיבה שהרי כל זמן שלא פתב לו צריך לבוא בכח המלנה והרי אינו אלא שלוחו של מלנה א"כ לענין מכירה כל זמן שלא פתב לו קני לה וכו' אין מכירה פלום והמוכר והלוקח שניהם יכולים לחזור בהם וכן פתב בתשובת מהרשד"ם ס' תפ"ב ודברי הש"ח ברירין בטעמן ועיין שם בתשובתי שהארכתי בזה: וכללא דהאי פיקסא דאם נימא דהמסירות מודעא שמסר הלנה על השטר הודאתו הוי מודעא א"כ נתבטל המכר אם פן כל הש"ח מסו' ק"מ אלפים ברשות הלנה עומד אם פן לא מבעי' דמה שקיבל מהפותי יותר מחובו שהלנה על שטר

זה דהוי ריבית גמור אלא אפילו ריבית העולה על סך פ"ב אלפים שהלנה שמעון לראובן אסור לקבל מן הכותי דבשלמא במשכון של פותי אמרינו פאלו מכר לו פנזפר ביו"ד סי' קס"ט בהגהות רמ"א אבל באשראי פיון דאי אפשר למקני אם פן אישתכח פאלו נטל מישראל אם לא שנימא דקני הש"ח מדיני דמלכותא אף דלא פתב בכתיבה ומסירה דבלא האי טעמא דברי הש"ח ברירין בטעמן דאף דכתב משעבדינא לה ולכל דאתי מתמתיה מ"מ צריף פתיבה ומסירה וכיון דקני ישראל הלנה ש"ח זה מיד הפותי שוב אינו יכול להקנות לישראל המלנה השני אם לא שנימא דאף ישראל מישראל קנה מפת דיני דמלכותא וכבר פתבנו שיש לפקפק בזה עיין בתשובת באורף: אכן על דבר הטענה שתבע הלנה איה שבחוב פ"ב אלפים חישב המלנה הריבית שיעלה בסוף שני חדשים וכלל הריבית עם הקרן וקצת רצה לומר פיון דעכ"פ לאחר שני חדשים היה מגיע לו הרנוחים אם פן לא הוי ריבית הנה זה מוקצה מדעתי לומר דזה לא יהיה ריבית ולא מבעי' היכי דלא הוי שטר עיסקא דזה הוי ריבית דאורייתא אלא אפילו בעיסקא הא אמרינו בפסק איזהו גוף דף ס"ח דלית הילכתא בשטרי מחיזנאי דזקפי' ליה לרנוחא אשוי אבא עביד הכי וכי אתי לקמן מהימן להו אמר ליה תינח היכי דאתי לדידנ' אי שכיב ונפיל שטרא קמי יתמי מאי כו' והונזפר בטור יו"ד סי' קע"ז ובש"ע סי' כ"ד וכתב שם וכן לא יתן מעות בתורת עיסקא או שותפות ויכתוב אותם מלנה זכי וא"כ בנידון דידן אף שהיה למלנה פתב קודם לזה כל מה שיתעסק אם הלנה יהי על צד היתר בתורת עיסקא מ"מ פיון דבשטר זה לא נזכר עיסקא אלא מלנה ואפילו היכי דלא כלל הריבית הי' אסור מצד עצמותו של שטר דכיון שאינו מפורש בשטר שהוא עיסקא והוי לי' הפל מלנה וקרוב לשכר ואפילו התנו בניהם בעל פה דבמר שטרא אגלינו והוי ליה פולה מלנה ויכול לתבוע כל הקרן אף אם יהי' לו הפסד בקרן וכתב הט"ז שאסור לגבות בשטר זה ופשיטא הכא שזוזי יהיב ליה וחישוב מיד הריבית דאיסורא עביד וא"כ בנ"ד אם משיב המלנה לא הד"ם או אינו יודע צריף ליטבע היתת פמבואר בחו"מ סי' פ"ב היכי דטעון דחוב זה ריבית הוא ובי"ד סי' קס"ט בש"ע סי' כ"ה ובסי' קע"ז סעיף י"א ואם טוען שלקח בהיתר עכ"פ הספימו האחרונים שצריף לברר התירו ואם היתר זה הי' לו שעשה תחילה עיסקא צריף לטעון עכ"פ שבאותו עת שפתבתי הש"ח פבר הודית לי שהיה לה רנוחא מן העיסקא הנ"ל אבל כל זמן שאינו טוען פן ומודה לדברי הלנה שבתחילת העיסקא חשב לו ט"ז מאות רנוחים שמגיע לו על שני חדשים ושטר חוב נעשה באיסור ודינו הוא פדין העיסקא דיטבע הלנה שלא הי' רנוח בעיסקא הנה פי כן תיקון מהר"ם ז"ל בעיסקא שמקבל נאמן עכ"פ על הרנוחים ועוד אם הוציא הלנה ביציאותיו כל סך המעות א"כ כל הרנוחים שיקח הוי ריבית קצוצה ומתוה דברינו נתברר דכל זמן שאינו משיב המלנה אחד מהדרכים שזכרנו ומודה לדברי הלנה הוי ריבית קצוצה ואם סומך על העיסקא שעשה מקודם מ"מ נאמן הלנה לומר שלא היה בו רנוח פיון שמתחילה זקף רנוחא אקרנא אבל האמר שאף לפי דברי הלנה אין פאן איסור טועה ומדבריו הם נושכי' גוף פסר ואנו אין לנו אלא דברי רבותינו ז"ל הנראה לפי עניות דעתי פתבתי וה' יגחני בדרף אמת: שאלה לא בטור או"ח סי' של"א פתב הטור אפילו ספק אם נולד לשבועה או לשמונה ולא גמרו שערן וצפרניו מלין אותו בשבת דאי חי הוא שפיר מהיל ואי מת הוא

מחמתך בבשר בעלמא הוא אבל אם הוא נדאי נולד לח' אין מלין אותו בשבת אלא א"כ
גמרוו שפירו וצפרניו וכתב הב"י שהרי"ף והרא"ש פתבו ברייתא דספק בן ז' וספק בן ח'
אין מחללין עליו את השבת ולא פתבו הא דרב אדא בר אבהו דמלין אותו ממ"נ וכתב
הר"ן שגראה דעת הרי"ף שאין מלין ספיקות בשבת ולפיכך הביא ברייתא זו בהלכות
סתם וכיוצא בזה הם דברי רבינו בטור י"ד סי' רס"ו וז"ל פתב אדוני אבי ז"ל ספק בן
ז' ספק בן ח' אין מחללין עליו השבת ואינו מבין דברי דודאי מלין אותו ממ"נ וכו' וכתב
הב"י וז"ל ותמהני על הר"ן שפירש דלהרי"ף לא מהליגן ספיקות בשבת ומעשים בכל
יום שמוהלים אותם וגם בימי חכמי התלמוד משמע שהי' מוהלים אותם מדאמרין
מיקהל היכי מהליגן וכו' יש לתמוה על מה שפירשנו בדברי הרא"ש וכתב הב"י לכו
נראה לי דודאי כל שגמרוו שפירו וצפרניו מחללין עליו השבת להרי"ף והרא"ש אפילו
הוא בן ח' נדאי ומה שכתבו ברייתא בן ז' מחללין עליו את השבת בן ח' אין מחללין עליו
את השבת ספק בן ז' ספק בן ח' אין מחללין עליו את השבת בן ח' הרי הוא כאבן ואסור
לטלטלו סמכו על מה שכתבו בפ' הערל דאוקמי' להאי ברייתא שם בגמ' בשלא גמרו
שפירו וצפרניו וכו' והשתא אתי ברייתא כפשטי' ולא צריכין לאדחוקי ולאוקמי כר"א
כדאוקי רב אדא בר אבהו ויש לתמוה על הר"ן שגראה שלא נזכר למה שכתב הרי"ף
בפ' הערל וכו' ויותר יש לתמוה על רבינו שלא פקח עיניו בדברי הרא"ש דפ' ר"א דמילה
גופי' אחר ברייתא זו וכל זה איירי שלא גמרוו שפירו וצפרניו אבל גמרוו שפירו צפרניו
ואפילו ידוע שהוא בן ח' פגון שפירש ממנו אחר שבעל מותר לטלטלו ולמולו בשבת
דפסק הלכה כרבי בפ' הערל דאמר אשטהויי אשטהי עכ"ל: ונפלאתי על תמיהתו על
הר"ן שכתב לדברי הרי"ף לא מהליגן ספיקות ומעשים בכל יום דמהליגן וגם בימי חכמי
התלמוד משמע שהי' מוהלים מדאמרין מיקהל היכי מהליגן דברי תימא הם דבש"סכפ'
ר"א דף קל"ו פריף הש"ס זה לרשב"ג דס"ל כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל
פריף הא לא שהא ספיקא הוי מיקהל היכי מהליגן משמע על כל הולדות הנולדים אפילו
בן ט' פריף דהוי לרשב"ג ספק נפל אבל לרבנן י"ל דאזליגן בתר רוב ולדות שפיר
מהליגן אבל ספק בן ז' או בן ח' י"ל דס"ל להרי"ף דלא מהליגן דמפרש הברייתא דלעולם
לא מהליגן דע"כ לא צריכין אנו לשנוי דמהליגן אותו ממ"נ אלא אליבא דרשב"ג אבל
אליבא דרבנן לא מהליגן ספיקות כמו בן ח' ועוד יש לתמוה איך יעלה על דעת שהרי"ף
סמך על מה שכתב בפ' הערל אף דפסק התם כרבי דס"ל דאישתהי והרא"ש ס"ל דהוי
כשאר סתם ולדות לענן מילה ומ"מ אין עושין מעשה לענן יבום עד שיהי' בן כ' פיי
שאין מחזיקי אותו בבן קיימא בשביל סימנים אלו שגמר שפירו וצפרניו עד שיהי' בן כ'
אבל בנולד לט' אפילו לרשב"ג אחר שלשים הוא כבן קיימא א"כ יש חילוק גדול בבן
ח' שגמרוו שפירו וצפרנו וי"ל דלענן מילה גמי יש חילוק ואיך יסמוך הרי"ף על דבר
שלא נוכל ללמוד אפילו מפלגא ונהי דהרא"ש הזכיר דבר זה דהיכי דנגמר שפירו
וצפרניו הוי כשאר ולד לענן מילה דמ"מ מחזקינן אותו שיתגדל ליתתניב במילה אבל
הרי"ף לא הזכיר כלל מזה ועוד דאף דהאמת בן הוא דברייתא מיירי שלא גמרוו שפירו
וצפרניו מ"מ המקשה פריף שפיר ואלא הא דתניא ספק בן ז' ספק בן שמונה אין מחללין
את השבת אמאי נימא ליה ממ"נ ואם בן שפיר ידע וראה ופיקח הטור בדברי אביו
הרא"ש ז"ל וזהו תמיהתו שכתב לא הבנתי דבריו איך פתב סתם ברייתא דספק בן שבעה

או בן שמונה אין מחללין אמאי דלפי הש"ס מותר למול ממ"נ אף בלא גמרו שערו וצפרניו ולכה כתב הטור דדוקא בן שמונה ודאי שהיה אסור לטלטלו אבל אם גמרו שערו וצפרניו מהלינו לי שפיר אבל ספק בן ז' ובן ח' אפי' לא גמרו שערו וצפרניו מהלינו ממ"נ כדאסיק הש"ס וקרא"ש וקרי"ף סברו פינו דלעגנו אשת פהו סמכינו ארוב ולדות ולא מצרכינו חליצה אם מת בתוך שלשים ש"מ דסמכינו אדרבנן א"כ לא קשה אכל ולדות היכי מהלינו וס"ל לרבנן דבריייתא דקתני ספק בן ז' לא מחללינו ולא מהלינו ולא סמכינו אממ"נ דווקא בדלא גמרו שערו וצפרניו אבל גמרו שערו וצפרניו אמרינו אשתיה אפילו בודאי בן שמונה ק"ו לספק בן ז' בן ח' אבל רבינו הטור תמה עליו דסבר הש"ס דקאמר דמהלינו ממ"נ סברא אלימת' היא אפילו אליבא דרבנן ושפיר פיקח עיני הטור בדברי אביו קרא"ש ז"ל ובקיצור פסקי קרא"ש שחזיר רבינו הטור כתב בהקד' לדעת קרא"ש נולד לח' אין מחללין ספיקא אין מחללין אלא אם בן גמרו שערו וצפרניו הרי שידע דעת אביו קרא"ש אלא שלא היה מוכנים לו דבריו אחר למדי זה עינתי בדרישה ביו"ד סי' רס"ו וז"ל ועיין בקונטרס שלי באו"ח סי' של"א שם כתבתי ישוב נכון לדברי רבינו וקרי"ן ושדברי ב"י דחויים המה כו' והגמרא שם קאמר האיה מהלינו ספיקא ש"מ דס"ל דאפילו בלא נגמר ג"כ מחללינו והיינו פשאינו ידוע שהוא בודאי בן ח' ובזה נדחה דברי הב"י ומינשבים דברי רבינו וקרי"ן ודוק נאני לא זכיתי לראות קונטרסו על א"ח ואין ספק לי שפונתי לדעת הגדול ושמתתי על כל הון ואגב דאירינן בדיני מילה באתי להזכיר הא דכתב בש"ע באו"ח סי' של"א מי שיש לו שתי ערלות אין מילתן דוחה שבת וכתב המג"א פי' ב' עורות זה ע"ג זה רש"י ורמב"ם והעולם נכשלים בזה וראוי להזהיר למוהלים פשוטים שני עורות זה על זה שלא יפרעו עוד בשבת וימתו עד אחר שבת דאין פאן ספנה פלל אם לא יפרע עד אחר שבת: ושאלה לב קרעמזיר במוחב תלתא כו' נאתא לקדמנא פמר אהרן בהר"צ פאקנן דרעגיר מק"ק טריביטש להעיד כו'.

מיר זענין גיקומן אויף טאבור אין פיהם האבין מיר דא אן גיטראפין אהרן פאקנן דרעגיר מק' באסקוויטץ אונד דאס זעלבי מאל איז גיוועזין בימי חשש אלז מן גיט פרייא האט לינות לילה גיגעבן זענין מיר איין גישטנדין ביני איין מלמד האט דער מלמד דעם אהרן באסקוויטץ קיין לינות לילה וואלין געבין האבין מיר גישפראכין ער איז איין ערליכער מאן אונד דאס איז איין טאג גיוועזין פאר ערב תשעה באב צו מארגנס אין ערב תשעה באב האט ער וואלין האבין מיר זאלין מיט איהם גיין זיין וועג האבין מיר גיט וואלין דען מיר האבין איין מארק פאר דיא הענט גיהאט.

אזו איז ער פין אונז אונעק גיגאנגין דען אנדרן טאג איז איין גישרייא גיקומן דער אהרן באסקוויטץ איז נהרג גיווארין בין איה מיט מייני חברים וידער גיקומין אויף טאבור זענין מיר גלייך גיקומין וויא מען האט איהם גיבראכט ציא פירן האבין מיר גלייך גיזענהן אלס דאס דער אהרן באסקוויטץ איז דער קאפף איז נאך אן איהם גיוועזין אונד האבין אנה זונדערין איין שטיק קאפף מיט דעם בארט איז נאך אן איהם גיוועזין אונד האבין אנה אלי זייני כתבים ביזענהן דיא ער האט בייא זיך גיהאט וואס מיר בייא איהם האבין גיזענהן דיא זעלביגי נאכט איה קאן אנדערשט גיט זאגן אלס ער איז גיוועזין אהרן פאקנן טרעגר פין באסקוויטץ עכ"ל פמר אהרן בהר"צ הנ"ל: שוב העיד פמר אברהם בהר"ר מאיר

הארשטן וז"ל מיר זענען גיוועזן זעלב פירד אין פיהם האט זיך גיטראפין דאס מיר זענען גיקומען אויף טאבור האבן מיר גיזעען דען אהרן פאקען טרעגיר מבאסקוויטן וכו' פמו שהעיד העד הנ"ל רק בשנינוי לשון קצת וסוף דבריו איך קאן ניש אנדרשט זאגן אלז דאס דער אהרן איזט דען איך קאן איהם אן בארט אונ קליידר אונ אלי זיינו פתבים דיא ער האט פיא זיך גיהאט עכ"ל פמר אברהם בר מאיר: והנה קודם שגוד לבאר אם יש לסמוך על ט"ע שהפירו אותו שמקצת הראש עם הזקן הנה מחובר בגופו והנה להם ט"ע בזקנו גוד לעומק הדין אם יש לסמוך על סימני הפגדים דתנו בפ' בתרא דיבמות דף ק"כ אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו ואיפא תרי לישני בגמרא דלחד לישני סבר רבא סימנים דאורייתא ולחד לישני סבר רבא דכ"ע סבירי ליה סימנים דרבנן ופריה ולהך לישני דאמר רבא סימנים דאורייתא הא קתני אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו ומשני גופו דארוך וגוץ פליו דחיישינן לשאלה ואיבעית אימא פליו בחינרא וסומקי וכתבו התוספת דלמסקנא לא חיישינן לשאלה אפילו באיסור וכו הביא הב"י בשם גימוקי יוסף בסוף יבמות וז"ל והכי הילכתא שמעידין בסימן מובהק בין בגופו בין בכליו פדאמרינן גבי גט מצאו קשור בכיס בארנקי ובטבעת או שמצאו בין פליו פשר ומתניתין דהכא מייירי בשאינו סימן מובהק פגון ארוך וגוץ וכליו בחינרא וסומקא עכ"ל וגם הר"ן כתב בפ"ב דמציעא וז"ל ויש מי שאומר דלמסקנא לא חיישינן אפילו לשאלה דכי משנינן פליו בחינרי וסומקי הדרינו מפרוקא דחיישינן לשאלה לגמרי ולפ"ז בסימנים מובהקים בכליו מעידין עליו לכ"ע ואפילו למ"ד סימנים דרבנן דלשאלה לא חיישינן וכתב הב"י ודברים אלו לאו דסמכא נינהו פינו שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש ובעל העיטור שהם עמודי הוראה חולקין עליהם וכתב בכתבי מהר"י סי' רכ"ד דאפילו מאה סימנים שאינם מובהקים גמורים לא מצטרפי להתיר וכתב הריב"ש בס' ש"ג דבסימנים בגופו ובכליו שלא בפרצוף פנים עם החוטם אם נשאת תצא והנה ע"פ דברים אלו מפרש דברי הטור דכתוב ואם אין מפירין אותו בטביעת עין אפילו יש להם סימנים בכליו ובגופו אין סומכין עליהם: אם אינו מובהקים ומפרש הב"י האי אם אינם מובהקים דקאמר דמשמע אם הם מובהקים מעידין עליהם אסימני' בגופו קאי אכל סימנים דכליו אפילו מובהקים לאו כלום הוא וכמו שיתבאר בסמוך ר"ל דחיישינן לשאלה: ונפלאתי דמהרי"ף והרא"ש לא מוכח מידי דנימא דחיישינן לשאלה דהרי"ף והרא"ש לא הביאו אלא לישני בתרא דרבא דסימנים דרבנן ונפקא מיניה דלא מהדרינו גט אשה בסימנים מובהקים קצת אלא בסימנים מובהקים לגמרי לאפוקי ללישני קמא דרבא דסימנים דאורייתא אפי' בסימנים מובהקים קצת נמי מהדרינו אבל מעולם לא עלה על דעת הרי"ף והרא"ש לדחות פה שנינוי דמשני הש"ס במסקנא ואיבעית אימא פליו בחינרי וסומקי ולעולם דלא חיישינן לשאלה אפילו באיסור אשת איש דתירוצ זה לא אידחי פלל אדרבא דהא דהצנרף לשנות פליו דחיישינן לשאלה היינו אליבא דמ"ד סימנים דאורייתא אבל למ"ד סימנים דרבנן לא קשיא פלל על מתניתו דקתני אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו דאין מעידין משום דסימנים דרבנן ולעולם לא חיישינן לשאלה ונ"מ להיכי דאמר סימנים מובהקים לגמרי סמכין אפילו באיסור א"א דלא חיישינן לשאלה: וכן הרמב"ם בהלכות גירושין סי' י"ג דין כ"א כתב אם נישל פדחת או פרצוף פניו או חוטמו אעפ"י שיש להם סימנים בגופו ובכליו ואפ"י שומא אין מעידין עליו שמה אחר הוא עכ"ל הרי

דְּהַרְמַב"ם הַבִּיא לְשׁוֹן הַמְשָׁנָה וְהוֹסִיף דְאֶפִּילוּ שׁוּמָא אִין מְעֵידִין עָלָיו מְשׁוּם דְּפִסְק
דְּסִימְנִים דְּרַבְּנָן וְכַרְבְּנָן דְּשׁוּמָא לָא הָוֵי סִימְן מְוֹבְהָק אַבְל מְעוּלָם לֹא עָלָה עַל דְּעָתוּ לׁוֹמֵר
דְּחִיּוּשֵׁינָן לְשָׂאלָה וְכֹן דְּבָרֵי בְּעַל הָעֵיטוּר שְׁהִבִּיא הַב"י שְׁפַתְב דְּמִסְתַּבְּרָא דְלִיכָא סִימְן
מְוֹבְהָק אַחְרִינָא בְּגוּפוֹ אֲלֵא הַכֶּרֶת פְּנִים דְּהָא קִינְמָא לֹן סִימְנִים דְּרַבְּנָן וְאֶפִּילוּ שׁוּמָא לָא
הָוֵי סִימְן דְּהָהוּא שְׁיִנוּי' דְּמִשְׁנֵי גוּפוֹ דְאָרִיף וְגוּץ אֲלִיבָא דַּמ"ד סִימְנִים דְאִוְרִייתָא וְדְחִייתָא
הִיא וְלֹא סְמְכֵי בְּשׁוּם: סִימְן אַחַר אֲלֵא עַל פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחוּטָם עַכ"ל וְנִרְאָה דְגַם
מְדַבְּרִים אֵלּוּ אִין פָּאן רֵאִי' דְּהָא מְפָרֵשׁ הַב"י דְּבָרָיו הָא דְתַנּוּן אַע"פ שְׁיֵישׁ סִימְנִים בְּגוּפוֹ
וּבְכַלְיוֹ אִין מְעֵידִין עָלָיו מִסְתַּבְּרָא דְלֹא קָא מִיִּירֵי, אֲלֵא בְּדִלִיכָא סִימְנִים מְוֹבְהָקִים כּו' וְלֹא
דוֹנוּקָא שְׂאָר סִימְנִים אֲלֵא אֶפִּילוּ שׁוּמָא בְּאַבְר פְּלוּנֵי אַפ"ה אִין מְעֵידִין עָלָיו מְשׁוּם דְּקִינְמָא
לֹן כְּרַבְּנָן דְּשׁוּמָא לָא הָוֵי סִימְן מְוֹבְהָק עַכ"ל וּלפ"ז זְכִינוּ לְדִין שְׁגַם בְּעַל הָעֵיטוּר לֹא
הַזְכִּיר בְּדְבָרָיו דְּחִיּוּשֵׁינָן לְשָׂאלָה אֲלֵא דְפִסְק כְּרַבְּנָן דְּשׁוּמָא לָא הָוֵי סִימְן מְוֹבְהָק וְסִימְנִים
דְּרַבְּנָן אַבְל מ"מ לָא אִינְדְּחֵי הֵךְ שְׁיִנוּי' דִּי"ל דְּלֹא חִיּוּשֵׁינָן לְשָׂאלָה וְאִין לׁוֹמֵר מְשׁוּם דְּכַתְב
בְּעַל הָעֵיטוּר דְּהָא שְׁיִנוּי' דְּמִשְׁנֵי גוּפוֹ דְאָרִיף וְגוּץ אֲלִיבָא דַּמ"ד סִימְנִים דְאִוְרִייתָא הוּא
וְדְחִייתָא הִיא ש"מ דְּכָל הַנְּהָךְ תִּירוּצִים דְּמִשְׁנֵי אֲלִיבָא דַּמ"ד סִימְנִים דְאִוְרִייתָא כְּנֹלָם דְּחִייתָא
נִינְהוּ אִין מְזַה רְאִיָה כִּינּוּן דְּפִסְק כְּרַבְּנָן דְּשׁוּמָא לָא הָוֵי סִימְן א"כ ע"כ שְׁיִנוּי' דְּמִשְׁנֵי גוּפוֹ
דְאָרִיף וְגוּץ דְּמִשְׁמַע דְּשׁוּמָא הָוֵי סִימְן אִינוּ וְלִכְךָ קָאֵמֵר דְּשְׁנוּי זֶה דְּחִייתָא הִיא אֲלִיבָא
דַּמ"ד סִימְנִים דְאִוְרִייתָא דְלִמ"ד דְּסִימְנִים דְּרַבְּנָן אֶפִּילוּ שׁוּמָא לָא הָוֵי וְאֵתְל' מִתְּנִיתָן
כְּפִשׁוּט' אַע"פ שְׁיֵישׁ לָהֶם סִימְנִים בְּגוּפוֹ כְּגוֹן שׁוּמָא לֹא הָוֵי סִימְן אַבְל בְּמֵאִי דְמַהְדֵּר אֲשְׁנוּי
דְאִי בְּעֵית אֵימַת כְּלִיו בְּחִינְרֵי וְסוּמְקֵי וְלַעוּלָם לָא חִיּוּשֵׁינָן לְשָׂאלָה זֶה לֹא אִינְדְּחֵי דְאָרְף
דְּמִפְרָשֵׁינָן לְמַתְנִיתָן כְּפִשׁוּט' אֶפִּילוּ בְּסִימְנֵי גוּפוֹ דְכַלִּים לָא הָוֵי סִימְן מ"מ לָא אִינְדְּחֵי הֵךְ
סְבָרָא דְלֹא חִיּוּשֵׁינָן לְשָׂאלָה: וּלפ"ז כִּינּוּן דְלֹא מְצִינוּ בְּפִירוּשׁ דְּהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש
וְהָעֵיטוּר דַּס"ל דְּחִיּוּשֵׁינָן לְשָׂאלָה לָא דְחִינּוּ דְבָרֵי הַנְּמוּקֵי וְדְבָרֵי הַר"ן שְׁפִסְקוּ לְהַדְיָא דְלֹא
חִיּוּשֵׁינָן לְשָׂאלָה וּמְעֵידִין בְּסִימְנִים מְוֹבְהָקִים בְּכַלְיוֹ אֲלִיבָא דַּכ"ע אֶפִּילוּ לִמ"ד סִימְנִים
דְּרַבְּנָן וְכִינּוּן דְּגִדּוּלֵי בְּעַלֵי הוֹרְאָה הִסְכִּימוּ כֹן לָא דְחִינּוּ סְבָרְתִיָהוּ בְּגִילֵי דְחִיטָת' אַחַר כְּמָה
שְׁנִים מְצֵאתִי לְהַדְיָא כְּדְבָרֵי בַחוּ"מ בְּש"ף ס'
שְׁכּוֹנְתִי לְדַעַת דּוּדֵי הַש"ף ז"ל: וַיֵּשׁ לִי עֵיוֹן עַל הַרְבַּ הַב"י שְׁלֹאֲחַר שְׁהַכְרִיעַ דְאָרְף לִמ"ד
סִימְנִים דְּרַבְּנָן מ"מ ע"י סִימְנִים מְוֹבְהָקִים לְגַמְרֵי שְׂרֵי כְּתַב הַב"י וְז"ל וְאִין לְדַקְדַּק
מְדַכְתְּבוּ הַתּוֹס' בַּפ' כֹּל הַגֵּט אֵהָא דְקָאֵמֵר מְסַפְקָא לִיָּה אִי סִימְנִים דְאִוְרִייתָא אוּ דְרַבְּנָן הָא
דְמַהְדְּרֵי אַבְיָדָה מִן הַתּוֹרָה הִינּוּ בְּעַדִים וְאִם אֵיתָא לָמָּה לָהֶם לְהַתּוֹסְפַת לׁוֹמֵר בְּעַדִים הָוֵי
לְהוּ לְמִימֵר בְּסִימְנִים מְוֹבְהָקִים לְגַמְרֵי דִי"ל דְּסִימְנִים מְוֹבְהָקִים כִּי הִנֵּי הִינּוּ עַדִים כּו'
וְהִנֵּה נִפְלְאֵתִי עָלָיו דְמֵאִי רְאָה לְדַקְדַּק זֶה מְדְבָרֵי הַתּוֹס' וְלֹא מְדְבָרֵי הַש"ס בַּפ' שְׁנֵי דְכָבָא
מְצִיעָא דָרַךְ כ"ז ע"ב דְּבַעֵי לְמִיפְשֵׁט דְּסִימְנִים דְאִוְרִייתָא וְקָאֵמֵר הַש"ס ת"ש חֲמוּר בְּסִימְנֵי
אֲנֹפֶף וּמִשְׁנֵי אֵימָא בְּעֵידֵי אֲנֹפֶף וְהִנֵּה לוֹ לְדַקְדַּק דָּאִם אֵיתָא דְכְּסִימְן מְוֹבְהָק לְגַמְרֵי
מְהַדְרִינוּ אַרְף לִמ"ד סִימְנִים דְּרַבְּנָן א"כ לָמָּה לִיָּה לְהַש"ס לׁוֹמֵר בְּעֵידֵי אֲנֹפֶף הָוֵי לִיָּה
לְמִימֵר דְּמִיִּירֵי בְּסִימְנִים מְוֹבְהָקִים לְגַמְרֵי דְהָא ס"ד דְּלֹא חִיּוּשֵׁינָן לְשָׂאלָה אֲלֵא ע"כ
דְּסִימְנִים מְוֹבְהָקִים כִּי הִנֵּי הִינּוּ עַדִים וּבְקָאֵמֵר דְבָר זֶה צָרִיף לִישָׁב אַרְף בְּלֹא דְבָרֵי הַב"י
דְהָא קָאֵמֵר הַש"ס שְׁמֵם דַּכ"ע סְבִירֵי לְהוּ סִימְנִים דְּרַבְּנָן וְהִכָּא בְּשׁוּמָא סִימְן מְוֹבְהָק קְמַפְלָגִי
וְא"כ יְקֻשָּׁה אִיף ס"ד דְּהַש"ס לִיפְשׁוּטָה הָא בַּעֵי' דְּסִימְנִים דְאִוְרִייתָא מְדַקְתְּנֵי חֲמוּר בְּסִימְנֵי

אָנפֿךְ דִּילמָא בְּסִימָנִים מְוֹבְהָקִים מִיִּיגְרִי וְאִין לֹאמֵר דִּילָא קֶשֶׁה מִיַּדִּי דְּהָא לְעִיל מִיְּנִיגָה בְּעֵי
לְמַפְשֵׁט מִשְׁמֶלְהָ מַה שְׁמֶלְהָ מִיְּנֻחָדָת שְׁיֵישׁ לָהּ סִימָנִים וְיֵישׁ לֹא תוֹבְעִים וְכוּ' ש"מ דְּסִימָנִים
דְּאוֹרֵייתָא וְדַחֵי לִיָּה הַש"ס תַּנָּא תוֹבְעִים אִיזְצָטְרָף לִיָּה וְסִימָנִים כְּדִי נָסְבָא וְעַל זֶה קֶאָמֵר
הַש"ס ת"ש שְׂאֵי אֶפְשָׁר לֹאמֵר דְּסִימָנִים כְּדִי נָסְבָא מְדַקְתְּנִי חֲמוֹר בְּסִימָנִי אָנֹפֿךְ וְע"כ
מִיתוּרָא דְחֲמוֹר קְדָרֵשׁ דְּאֵתִי לְלַמּוֹד דְּאֶפִּילוּ אִין לֹא סִימָן בְּחֲמוֹר אֲלֵא בְּאָנֹפֿךְ מְהֻדְרִינֵן
לִיָּה לְחֲמוֹר וְכָל זֶה כְּבָר נְלַמֵּד מִשְׁמֶלְהָ דְּמְהֻדְרִינֵן בְּסִימָנִים ש"ת דְּחֲמוֹר אֵתִי נְלַמּוֹד לְחֲמוֹר
בְּסִימָנִי אָנֹפֿךְ אָבֵל אִי נִימָא דְּשְׁמֶלְהָ אֵתִי בְּשִׁבִיל תוֹבְעִים וְסִימָנִים כְּדִי נָסְבָא א"כ אֲמָאִי
תְּנִי חֲמוֹר בְּסִימָנִי אָנֹפֿךְ אִי אִם נִימָא סִימָנִים מְוֹבְהָקִים בְּאָנֹפֿךְ מְנָא לֹן דְּמְהֻדְרִינֵן לְחֲמוֹר
דִּילמָא אֵתִי לְלַמּוֹד עַל חֲמוֹר גּוּפִיָּה דְּמְהֻדְרִינֵן בְּסִימָנִים דְּגּוּפִיָּה אֲלֵא ע"כ דְּכָבֵר נְלַמֵּד
מִשְׁמֶלְהָ לְסִימָנִים שְׂאִינָם מְוֹבְהָקִים דְּמְהֻדְרִינֵן ש"מ סִימָנִים דְּאוֹרֵייתָא וְלִכְּדָּהּ מְשַׁנֵּי לָא
בְּעִידֵי אָנֹפֿךְ דְּמִשְׁמֶלְהָ לָא שְׁמַעִינֵן סִימָנִים אֲלֵא עַדִּי שְׁמֶלְהָ וְהוּי אֲמִינָא הֵכִי נְמִי עִידֵי
דְּגּוּפֹא קמ"ל חֲמוֹר אֶפִּילוּ בְּעִידֵי אָנֹפֿךְ נְמִי מְהֻדְרִינֵן וְלַעוֹלָם סִימָנִים דְּרַבְּנֵן וְלִכְּדָּהּ לָא רַצָּה
הב"י לְדַקְדָּק מְדַבְּרֵי הַש"ס אֲלֵא מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דפ' דְּכָל הַגֵּט מ"מ קֶשֶׁה דְּהָא לְפִי הָאָמֵת
מנ"ל לֹאמֵר סִימָנִים דְּרַבְּנֵן דִּילמָא אֵתִי לְלַמּוֹד דְּמְהֻדְרִינֵן חֲמוֹר בְּסִימָנִים וּמנ"ל בְּעִידֵי
אָנֹפֿךְ: וְעפ"ז יִשְׁבְּתִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' בב"מ ד"ה חֲמוֹר בְּסִימָנִי אָנֹפֿךְ בְּרִייתָא הִיא וְדַבְּרֵי
הַתּוֹס' קֶשֶׁה לְהוֹלְמָן מָאִי קֶשֶׁיָּא לְהוּ בְּפִירֵשׁ"י דְּמַפְרֵשׁ בּד"ה ת"ש דְּאוֹקְמִינָא לְעִיל חֲמוֹר
לְסִימָנִי אָנֹפֿךְ אֵתִי וְהַתּוֹס' מְפָרְשִׁים דְּבְרֵייתָא הִיא אֲלֵא נִרְאָה דְּלְפִי פִירֵשׁ"י דְּמַפְרֵשׁ דְּלַעִיל
קֶאִי קֶשֶׁיָּא טוֹבֵי דְּהָא לְעִיל פְּרִיָּה מָאִי בְּכָלֵל אֲלוּ אָמֵר רַבָּא בְּכָלֵל כָּל אַבְיָדָת אַחִיָּה אָמֵר
רַבָּה לְמָה לִי דְּכַתֵּב רַחֲמָנָא שׁוֹר כּו' וּמְשַׁנֵּי צְרִיכֵי דְּאִי כָּתֵב רַחֲמָנָא שְׁמֶלְהָ.

ה"א הֵנִי מִיְּלֵי בְּעִידֵי דְּגּוּפִיָּה וְסִימָנִים דְּגּוּפֹא וְכוּ' וְע"כ הָא דְּקַתְּנִי בְּעִידִים דְּגּוּפֹא וּבְסִימָנִים
דְּגּוּפֹא מִיְּלֵי מִיְּלֵי קַתְּנִי מְשׁוּם דְּמַסְפְּקֵי לִיָּה אִי סִימָנִים דְּאוֹרֵייתָא אוּ דְּרַבְּנֵן וְלִכְּדָּהּ קֶאָמֵר
אִי סִימָנִים דְּרַבְּנֵן ע"כ סִימָנִים דְּנִקְט בְּמַתְּנִיתֵן כְּדִי נִקְט וְע"כ שְׁמֶלְהָ מְהֻדְרִינֵן בְּעִידִים
דְּגּוּפֹא וְאִי סִימָנִים דְּאוֹרֵייתָא שְׁמֶלְהָ מְהֻדְרִינֵן בְּסִימָנִים דְּגּוּפִיָּה וְלִכְּדָּהּ מְסִיִּים אָבֵל חֲמוֹר
בְּעִידֵי דְּאָנֹפֿךְ וְסִימָנִים דְּאָנֹפֿךְ לָא וְכוּ' הֵיִינוּ לְכָל חַד וְחַד כְּדֵאִית לִיָּה וּלפ"ז פִּינֵן דְּכָבֵר
דַּחֵי לִיָּה הַש"ס תַּנָּא תוֹבְעִים אִיזְצָטְרָף לִיָּה וְסִימָנִים כְּדִי נָסְבָא ע"כ הִתְחַלִּיט סְבָרָא זֹו
דְּשְׁמֶלְהָ מְהֻדְרִינֵן בְּעִידֵי דְּגּוּפֹא וְא"כ ע"כ חֲמוֹר אֵתִי לְעִידֵי אָנֹפֿךְ וְאִיָּה ס"ד לְמַפְשֵׁט מִחֲמוֹר
בְּסִימָנִי אָנֹפֿךְ דַּחֵי לְעִיל דְּהָא ע"כ תַּנָּא גּוּפִיָּה מְסַפְּקָא לִיָּה וְלִכְּדָּהּ מְפָרְשִׁי הַתּוֹס' בְּרִייתָא
הִיא וְכִינֵן דְּתַנָּא דְּבְרֵייתָא לָא נִקְט אֲלֵא חֲדָא חֲמוֹר בְּסִימָנִי אָנֹפֿךְ ש"מ דְּפְשִׁיטָא לִיָּה
דְּשְׁמֶלְהָ לְסִימָנִים אֵתִי וְע"כ מִיתוּרָא דְּחֲמוֹר יְלַפִּינֵן אֶפִּילוּ בְּעִידֵי אָנֹפֿךְ וְנַפְשֵׁט אַבְעִינֵן
וְדַחֵי לִיָּה הַש"ס וּמַגִּי' בְּבְרֵייתָא אִימָא בְּעִידֵי אָנֹפֿךְ וְכָל זֶה בְּרוּר וּפְשׁוּט בְּעִינֵי לְאַמְתּוֹ שְׁל
תוֹרָה: וְנִהְדֵּר לְכָלֵלֵן אִם נִימָא כְּדַעַת הַנִּימוּקֵי וְהַר"ן דְּאָרְף לְמ"ד סִימָנִים דְּרַבְּנֵן מ"מ
אֲסִימָנִים מְוֹבְהָקִים גְּמוּרִים סְמְכִינֵן אִיָּה בְּכָלִים וְלָא חִיָּשִׁינֵן לְשִׁאֲלָה א"כ בְּגִידֵן דִּידֵן אִיָּה
דְּלָא אָמְרוּ סִימָנִים בְּבִגְדִים רַק הִפִּירוּ בּט"ע דְּזֶה הֵנִי כְּמוֹ סִימָנִים גְּמוּרִים וְרִאִיָּה דְּאָמְרִינֵן
בב"מ דָּף י"ט ע"א ר' בַּר חֲנָנִי אִינְרַפְּס לִיָּה גִיטָא בְּבֵית מְדַרְשָׁא אָמֵר אִי סִימָנִים אֵית לִי
בְּגוֹנוֹי' אִי ט"ע אֵית לִי בְּגוֹנוֹי' אִהְדְּרוּהָ נִיְהִלְהָ אָמֵר לָא יְדַעְנוּ אִי מְשׁוּם סִימָנָא אִהְדְּרוּהָ
לִיָּה וְקֶסְבְּרֵי סִימָנִים דְּאוֹרֵייתָא אוּ מְשׁוּם טְבִיעַת עֵינֵי אִהְדְּרוּהָ נִיְהִלְהָ וְדוּנְוָקָא צוּרְבָא
מְרַבְּנֵן וּפִירֵשׁ"י קֶסְבְּרֵי סִימָנִים דְּאוֹרֵייתָא שְׁלָא אָמְרֵתִי סִימָן מְוֹבְהָק וְהִתְזוּרוּהוּ לִי נְשַׁמַּע
מִזֶּה אִיָּה לְמ"ד סִימָנִים דְּרַבְּנֵן מְחֻזְרִין בּט"ע וְכֵן הוּא בְּפָרְק כָּל הַגֵּט דָּף כ"ז ע"ב וְאִיָּה

דאָמרינו ווּוּקא לְצוּרְבֵּא מְדַרְבֵּנוּ מְהַדְרִינוּ אָבֵל לְאִינֶשׁ בְּעֵלְמָא לֹא מ"מ גְּרָאָה בְּרוּר ווּוּקא
בְּעַד אֶחָד אָמְרִינוּ כֵּן אָבֵל בְּשָׁנֵי עֵדִים כ"ע מְהִימְנָא בּט"ע דְּהָא אָפִילוּ לְעַם הָאָרְצִין נְמִי
אִית לִיה ט"ע כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' בְּפֶרֶק גִּיד הַנְּשֵׁה וְהָא דְלֹא מְהַדְרִינוּ לַע"ה בּט"ע מְשׁוּם
דְּלֹא מְהִימֵן אָבֵל לְגַבֵּי עֲדוּת שְׁנַיִם דְּמְהִימְנֵי מִן הַתּוֹרָה וְכֵן מוֹכַח מִפִּירֵש"י שְׁמִפְרָשׁ אִימָא
בְּעִידֵי אָנֹכְפָּה פִּי רַש"י אִם יֵשׁ עֲדִים הַמְּפִירִים בּט"ע לְאָנֹכְפָּה שְׁהוּא שְׁלוֹ מְחִזִּירִין לוֹ הַתּוֹרָה
הָרִי לְהַדְיָא דְכָל שְׁכָפְשֵׁר לְהַעֲיֵד נְאֻמִּים בּט"ע לְהַעֲיֵד וְאָף בַּע"ה שְׁהִיָּה בִּימֵי חֲכָמֵי הַתּוֹרָה
כִּינּוּן דְּאָמְרוּ חֲכָמִים מְקַבְּלִינוּ סְהַדוּתָא מַע"ה דְּהִי שְׁנַיִם נְאֻמִּים וְק"ו בְּאֻנְשִׁים דְּעֵלְמָא
דְּכָל זְמַן שְׁלֹא אִיִּתְרַע חִזְקָתָי כְּשֵׁר מִן הַסֵּתֶם לְהַעֲיֵד וְשָׁנֵי עֲדִים נְאֻמִּים לְהַעֲיֵד שְׁמִפְרִירִים
כָּלִים אָנוּ בּט"ע שְׁל פְּלוּנֵי הֵם וְהוּי פְּסִימְנִים מְוֹבְהָקִים לְגַמְרֵי וּבְחִילוּק זֶה חֲלָקוּ הַתּוֹסֶפֶת
בְּמֵאֵי דְקֶאָמַר רַב אֲשֵׁי פְּגוּן נֶקֶב יֵשׁ בְּצַד אוֹת פְּלוּנֵי וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֶפֶת אִית סְפָרִים דְּגֶרְסֵי
דְּקֶאָמְרֵי עֲדִים וְיֵשׁ לוֹמַר דְּעֲדִים מְהִימְנָא אָפִילוּ כְּשֵׁרָאוּ כְּבָר וְשְׁלִיחַ לֹא מְהִימֵן אֶלָּא אָמַר
כֵּן קוֹדֵם שְׁרָאוּהָ הָרִי לְהַדְיָא אָף דְּשְׁלִיחַ לֹא מְהִימֵן עֲדִים מְהִימְנָא וְק"ל וְעוֹד מְצִינוּ לְמִימַר
לְהַטְעַם שְׁפֶתֶת הַר"ן דְּלֹא מְהַדְרִינוּ אֶלָּא לְצוּרְבֵּא מְרַבְּנוּ מְשׁוּם דְּחִיִּישִׁינוּ דְּמִשְׁקַר מְשׁוּם
הַפְּסֵד שְׁכָרוֹ וְהַרְשָׁפָּ"א כְּתֵב טַעַם אַחַר דְּלֹא לְהוּי לְמָרָא גִּיטֵי תַרְעוּמַת עֲלֵה וְשָׁנֵי הַטְּעָמִים
לֹא שְׁיִיכֵי הֶכָּא גַבֵּי הוֹרֵג שְׁמַעֲיֵדִין עֲלֵיו וְאָפְשֵׁר דְּחַד נְמִי מְהִימֵן אָף דְּלֹא הוּי צוּרְבֵּא
מְרַבְּנוּ: וּא"כ בְּנִידוֹן דִּידוֹן הִיָּה רְאוּי לְסַמְּנָהּ בְּמָקוֹם עֵיגוּן אֲדַבְּרֵי הַנִּימוּקֵי וְהַר"ן וְהַתּוֹסֶפֶת
דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ לְשִׂאלָה וִי"ל דְּאָף דַּעַת רַבִּינוּ הַטּוֹר שְׁפֶתֶת וְאִם אִין מְפִירִין אוֹתוֹ בּט"ע
אָפִילוּ יֵשׁ לְהֵם סִימְנִים בְּכָלֵיו וּבְגוּפּוֹ אִין סוּמְכִין עֲלֵיהֶם אִם אִין מְוֹבְהָקִין דְּמִשְׁמַע הָא
מְוֹבְהָקִין סְמִכִינוּ אַתְרוּנוֹיָהוּ קָאֵי בֵּין אָכְלִין וּבֵין אַגּוּפּוֹ וְהָא דְּכַתְּבֵי הַטּוֹר בְּסִי קל"ב דָּאִם
מְצִאוּ לְגַט בְּכָלֵי שְׁהִיָּה בּוֹ הַגֵּט וְיֵשׁ לוֹ סִימֵן מְוֹבְהָק אוֹ ט"ע בְּכָלֵי וְיִודַע שְׁלֹא הַשְּׂאִילוֹ
לְאַחַר כְּשֵׁר אִין לְהוֹכִיחַ מְכָאן דְּסְבִירֵי לִיה לְהַטּוֹר דְּחִיִּישִׁינוּ לְשִׂאלָה דִּי"ל דְּאָף לְמ"ד
דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ לְשִׂאלָה מ"מ הַשְּׁלִיחַ בְּעַצְמוֹ צָרִיף לִידַע שְׁלֹא הַשְּׂאִיל לְאַחַר לְאִפּוֹקֵי אִם
יִדַע בְּעַצְמוֹ שְׂשִׂאל כְּלֵי זֶה לְאַחַר אִין כְּלֵי זֶה רְאָיָה שְׁהִיָּה הַגֵּט שְׁלוֹ וְק"ל: אָבֵל מִי וְקַל
רֵאשׁ נֶגֶד הַמּוֹרֵן הַב"י וְהַב"ח שְׁהַסְפִּים בְּפִירוּשׁ עֲמוֹ וְכַתְּבֵי וְלִקְמֵן בְּסִי קי"ח הַבֵּיא תְּשׁוּבַת
הָרֵא"שׁ בְּאוֹתוֹ שְׁהַפִּירוֹ בּוֹ הַבְּתֵי שׁוֹקִיִּים דָּאִין סוּמְכִין עֲלֵי דְּחִיִּישִׁינוּ לְשִׂאלָה מְדַהֲבֵיא
תְּשׁוּבָה זֶה בְּסִפְרוֹ אֶלְמָא דְּסְבִירֵי לִיה דָּאִינוּ סוּתְרַת כְּלָל לְפִסְקִיו וְהִנֵּה מְשַׁמַּע בְּפִסְקִיו
בְּסוּף פֶּרֶק קָמָא דְּמְצִיעָא דְּס"ל לְהָרֵא"שׁ דְּחִיִּישִׁינוּ לְשִׂאלָה וְכֵן כְּתֵב מְהַר"ם בְּפִסְקִיו סִי
קס"א וְכָף נִהְגוּ לְהוֹרוֹת בְּכָל הַמְּלָכוֹת עַכ"ל וְפוּק חֲזִי כְּפָה גְּבָרָא רַבָּה דְּמִסְהִיד עֲלֵיו
וְחִלִּילָה לְנוּ לְהַקְל נְגֻדָם: אִיבְרָא יֵשׁ עוֹד מְקוֹם לְעֵינֵי בְּשִׁרְיוֹתָא דְּאִיִּתְתָּא דָּא דְּאָף דְּהַכְרִיעַ
הַב"ח דְּחִיִּישִׁינוּ לְשִׂאלָה הַנִּי מְלִי בְּלֹא ט"ע הַחֲמִירוֹ רַבְּנוּ דְּלֹא לְהַתִּיר לְאִשָּׁה דְּחִיִּישִׁינוּ
לְשִׂאלָה אָבֵל ע"י ט"ע דְּגוּפָה וְט"ע דְּבַגְדָיו יֵשׁ לוֹמַר דְּסְמִכִינוּ עֲלֵה דְּהָא הַכְרִיעַ הַב"ח הָא
דְּכַתְּבֵי הַטּוֹר בּט"ע לְחוּד סְגִי מְיִירֵי תוֹף ג' יָמִים וְהָא דְּמְצָרִיף ר"ת טְבִיעַת עֵין ע"י סִימְנִים
שְׁבַגּוּף אָף שְׂאִינָם מְוֹבְהָקִים דָּאִז נִיכְרַ הַטִּיב אָף לְאַחַר כְּפָה יָמִים אָף שְׂאִין הַפְּרָצוּף שְׁלֵם
נְשַׁמַּע מְזָה דְּאָף אַחַר ג' יָמִים דָּאִין מְעִידִין וְחִשְׁשׁוּ שְׁמָא נְשַׁתְּנָה וְאַחַר הוּא אִפ"ה סְמִכִינוּ
לְר"ת אִט"ע בְּצִירוּף סִימְנִים ע"י גּוּפּוֹ אַע"פ שְׂאִינָם מְוֹבְהָקִים א"כ ה"נ אָף דָּאִין סוּמְכִין
ע"י סִימְנִים דְּכָלִים מְשׁוּם דְּחִיִּישִׁינוּ לְשִׂאלָה הַנִּי מְלִי הִיכִי דְּבַעֲי לְהַתִּיר ע"י סִימְנִים
בְּגָדִים לְחוּד אָבֵל ע"י צִירוּף דְּט"ע שְׂשִׂישׁ לְהֵם בְּגוּפּוֹ מְצָרֵף סִימְנִים דְּבַגְדִים וְסְמִכִינוּ עֲלֵה
אָף דְּחִיִּישִׁינוּ לְשִׂאלָה מְדַאוּרִיָּתָא כְּדִמְשַׁמַּע מְהַתּוֹס' פֶּרֶק בְּתָרָא דִּיבְמוֹת ד"ה כְּלֵיו מ"מ

הא לר"ת סימנים שאינם מובהקים לא סמכינן עלה מדאורייתא אפ"ה מהני ט"ע דגופו ע"י סימנים שאינם מובהקים דגופו אפי' אחר ג' ימים לדעת הב"ח הוא הדין והטעם דמהני ט"ע דגופו ע"י סימנים דבגדים אע"פ שאין פרצוף שלם ופשיטא בנידון דידן לפי משמעות העדות משמע שהי' בתוך שלשה דמהני ט"ע לחוד אפילו אם אין פאן פרצוף ופדחת וחוטם דיש לסמוך עליהם וקרא"ש בסי' קי"ח שלא התיר בסימני דבגדים משום דלא הי' שם ט"ע רק רגל מצאו ובו בתי שוקים שהי' מכירין: אלא דיש לחלוק ולומר דאף ר"ת לא אמר אלא היכי דקראש מחנבר עדיין לגוף שפיר יכולים לסמוך אט"ע בהדי' סימנים שאינם מובהקים אבל בנ"ד שהעידו בל"א ונ"ל דער קאפ איז אים אפ גיהאקט גיוועזין ר"ל שהתזו ראשו מעל גופו א"כ י"ל דאף לר"ת לא סמכינן מ"מ נראה דהא פירשו המפרשים פרצוף פנים הם הלחיים ופדחת הוא המצח וכינן שלר"ת אף שאין לו לחיים ומצח וחוטם יכולים להעיד אם הגוף שלם א"כ אף היכי דנחתה קראש נמי סמכינן אט"ע דגופו דלר"ת קראש המחנבר אינו מעלה פיו דאין בו מצח ולחיים וחוטם ובפרטות שבנ"ד נמי הי' מקצת קראש עם זקנו מחנבר בגוף כמו שאמרו העדים בל"א און איין שטיק קאפ מיט דען בארד איז נאך אן איהם גיוועזין ר"ל שחתכת קראש עם הזקן הי' מחנבר בגופו א"כ שפיר סמכינן אט"ע ע"י סימנים דבגדים וכן משמע מקיצור פסקי קראש ששחיבר הטור ונ"ל לפי האשה סי' ג' אין מעידין על אדם שמת להשיא אשתו אלא אם כן ראה פרצוף פניו שלם עם החוטם והני מילי שלא ראו אלא ראשו אבל ראו כל גופו שלם אפילו אין פאן פרצוף וחוטם יכולים להפירו בט"ע ע"י סימנים שיש לו בגופו או בכליו אין מתירין עד שהם מכירין אותו בט"ע ושומא לא הוי סימן עכ"ל הרי להדיא דע"כ בסימנים שאינם מובהקים לגמרי איירי ואפ"ה מתיר ע"י ט"ע שיש לו ע"י סימנים שיש לו בגופו או בכליו ומה שפנים אין מתירין עד שיהיה מכירין אותו בט"ע ר"ל לאפוקי שסמוך על סימני הגוף לחוד קמ"ל פיון דלא הוי סימנים מובהקים אלא בט"ע ע"י סימנים וה"ה ע"י סימנים דמ"ש וק"ו בט"ע דגופו ע"י ט"ע דבגדים ואף שגדולי אחרונים חולקים על ר"ת כמו שהביא בש"ע בא"ה סימן י"ז סעי' כ"ה מ"מ פתבו דלא נדחו דברי ר"ת לגמרי ומצטרפי' דעתו לשאר אומדנות והוכחות: ועוד יש ראי' ברורה להתיר דהעידו שקראו כתבים אצל ההורג שקראו אצלו בחייו א"כ מצינו למימר אף למ"ד דחיישינן לשאלה מ"מ הכא מודה וראיה דהא בפ' בתרא דיבמות דפריה קשר בכיס ובארנקי ובטבעת היכי מהדרינן פיון דחיישינן לשאלה ומשני משום דכיס וארנקא פחשי אינשי ולא מושלי והקשה רש"י ואי קשיא הא קתני או שנמצא בין פליו והא אמרו דחיישינן לשאלה לא קשיא פליו דמתניתן היינו בגדיו ודרה להשאיל מלבושים פליו דגיטין היינו בין פלי תשמשי ביתו בתיבתו שאין דרה להשאילם וכן פי' התוס' דמירי בכלים שאין דרכם להשאילם דלא חיישינן לשאלה ומשמע אף שמצאן בשוק בין פליו פיון שאין דרכם להשאילן ואף שהתוס' ורש"י פ' כל הגט פי' האי שמצאו בין פליו פי' בביתו אע"ג דרבים מצוים בביתו וכו' מ"מ נראה לענין דיני לא פליגי דאם מצאו בין פליו שאין דרכם להשאיל אפי' בשוק נמי מהימן דהא יש פלים שאינם עשויים להשאיל כמו דאיתא בח"מ בסי' ע"ב סעי' י"ט לדעת הרי"ף והרמב"ם וכי היכי דמתירין אשת איש ע"י סימנים דכלים שאין דרכן להשאיל ה"נ פיון שהעדים ראו תחילה הכתבים אצל ההורג ולאחר כך מצאו והכתבים האלו אצלו מסתמא לא השאילם והוי כסימן

מוֹבְהָק דְּכַתְבִּי פֶּאֱלוּ אֵין דְּרַכְּם לְהַשְׁאִיל וְגַם לֹא חֵינְשִׁינוּ דִּילְמָא הִפְקִידוּן בְּיַד אַחַר וְתַדְע
דְּמִשְׁנֵי פִיס וְאַרְנְקֵי לֹא מוֹשְׁלֵי אֵינְשֵׁי מִשׁוּ' דְּמִנְחֵשִׁי וְאַמְאֵי נִיחֻוּשׁ דִּילְמָא הִפְקִידוּן אֶלְא
ע"כ דְּלֹא חֵינְשִׁינוּ לְפַקְדוֹן דְּאֵין דְּרַךְ אָדָם לְהַפְקִיד כ"כ פְּמוֹ לְהַשְׁאִיל וְכֵן מוֹכַח מְסוּף פ'
הַמְקַבֵּל דִּף קי"ו דְּהֵאֵי גְבָרָא דְּחַבִּיל סְפִינ' דְּאַשְׁפַּבְת' מְחַבְרִי' וְאָמַר רַבָּא דִּיכּוּל לְטַעוֹן
עָלְיוּ עַד פְּדֵי דְּמִיָּהוּן וְאַף דְּרַבָּא אֶפְיָק זִוּגָא דְּסַרְבְּלָא וְסַפְרָא דְּאַגְדָּתָא מִיְתָמִי בְּדַבְרֵים
הַעֲשׂוּיִים לְהַשְׁאִיל וּלְהַשְׁפִּיר אַבְל הֵאֵי סְפִינ' פִּינוֹן דְּמַפְגְּמֵי קְפָדֵי אֵינְשֵׁי וְלֹא מוֹשְׁלֵי אֶלְמָא
פִּינוֹן דְּלֹא חֵינְשִׁינוּ לְשַׁאֲלָה תוּ לֹא חֵינְשִׁינוּ נְמִי דִּילְמָא הִפְקִיד בְּיַדוֹ וְאַף שְׁהָרָא"ש לֹא סְמָךְ
עַל סְבָרָא זֹו גְבִי מַעֲשָׂה בְּתַלְמִידוֹ ר' אֶשֶׁר מְאַרְץ רוּסִי' שְׁלַמַּד לְפָנָיו וְהִי' מְפִירִי' אֶצְלוֹ
תּוֹסַפֵּת שְׁל הָרָא"ש מְמַקְצַת מְסַכְתוֹת דִּי"ל דְּהֵתָם הֵנִי דְּבָרִים שְׁדַרְכֵן לְהַשְׁאִיל דְּאַמְרִינוּ
אִיזָה עוֹשָׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת זֶה הַפּוֹתֵב סְפָרִים וּמַשְׁאֲלִין לְאַחֲרִים אַבְל הֵנִי פְתַבִּים שְׁהִי
שְׁטָרֵי חֲשַׁבְנוֹתֵיו וְגַם שְׁטָר קִיבוּץ שְׁלוֹ אֵין דְּרַכֵן לְהַשְׁאִיל וּפְשִׁיטָא לְהַפְקִידוּן וּא"כ נְצַטְרַף
כָּל הֵנִי אֶנְמְדִנְי' לַט"ע שְׁהַפִּירוּ בְּזַקְנֵיו וּבְגוֹפּוֹ בַט"ע וְגַם הַפִּירוּ בְּגִדְיוֹ וַע"פ הַצְּדָדִים הָאֵלוּ
נוֹכַל לְסַמּוֹךְ לְהַתִּיר לְאַשְׁת פְּמַר אַהֲרֹן בְּאַסְקוּוּיָץ לְהַתְנַסְבָּא לְכָל גְּבַר דִּיתַצְבִּינָן אַבְל
חֲלִילָה לְסַמּוֹךְ עַל דַּעְתֵּי אִם לֹא שְׁיִסְכִּימוּ עִמִּי שְׁלִשָׁה רַבָּנִים הַמְפְּוֹרְסָמִים בְּדוֹרֵינוּ אִזְ אֲנִי
סְנִיף וְחִיבוּר לְחַכְמִים בַּכַּח' דְּהַתִּירָא כ"ד הַפּוֹתֵב לְכַבּוֹד ה' וְתוֹרָתוֹ הַיּוֹם ה' ז' אֶדְר
תַע"ח לַפ"ק נְאֻם מְאִיר: שְׁאֲלָה לֵג קַהֵל אֶחָד הִנֵּה לְהֵם מְקוֹם בְּקָרוּן מְזַרְחִית דְּרוּמִית
וְהַמְקוֹם הַהוּא הִי' מִיְנוּחַד לְהַחֲתוּן בְּיוֹם חַתְוֹנָתוֹ שְׁיִשֵּׁב שָׁם וְהִנֵּה לְרְאוּבֵן מְקוֹם בְּסוּף פְּנוֹתֵל
דְּרוּמִי סְמוּךְ וְנִרְאָה לְמְקוֹם הַחֲתוּן הַנִּ"ל וְהִי' מְקוֹם הַחֲתוּן הַנִּ"ל דְּחֻוּק שְׁלֹא הִי' יְכוּל לְפַסְנוֹעַ
אַחַר תְּפִילָתוֹ ג' פְּסִיעוֹת בְּרִנּוּחַ מְפִנֵי קָרוּן הַסְפָּסֵל שְׁל רוּחַ דְּרוּמִי וְשָׁבַק רְאוּבֵן חֲיִים לְכָל
חֵי וְהַנִּיחַ יְתוּמִים גְּדוּלִים וּקְטַנִּים וְאַחַר זְמַן מְכָרוּ ז' טוֹבֵי הָעִיר מְקוֹם חַתוּן הַנִּ"ל לִיהוּדָה
וְהַתְחַיֵּיב יְהוּדָה הַנִּ"ל לְהַנִּיחַ לְהַחֲתוּן בְּעֵת חַתְוֹנָתוֹ לִישֵׁב בְּמְקוֹם הַהוּא וְיְהוּדָה יִשֵּׁב בְּמְקוֹם
הַהוּא פְּשִׁלָא יְהִי' הַחֲתוּן בַּבַּה"כ וְגַם זֹאת עֲשׂוּ ז' טוֹבֵי הָעִיר שְׁהַרְחִיקוּ סְפָסֵל שְׁל פְּנוֹתֵל
דְּרוּמִי מְסַפְסֵל מְזַרְחֵי וּמַשְׁכּוֹ הַסְפָּסֵל דְּרוּמִי לְצַד מְעַרְב פְּדֵי שְׁיִהְי' מְקוֹם רִנּוּחַ לְמִי שְׁיִוְשֵׁב
שָׁם בְּקָרוּן מְזַרְחִית דְּרוּמִית לְפַסְנוֹעַ ג' פְּסִיעוֹת בְּרִנּוּחַ וְלֹא הִי' שׁוּם פּוּצָה פְּהַ וְנוֹדַד כְּנָף
לְעַרְעֵר עַל זֶה וְיִשֵּׁב יְהוּדָה הַלּוֹקֵחַ כְּמָה שְׁנַיִם וְחֲזוּר יְהוּדָה וּמְכַר זְכוּתוֹ מֵהַ שְׁקָנָה מִן הַקְּהֵל
לְשִׁמְעוֹן וְשִׁמְעוֹן יִשֵּׁב עַל מְקוֹם זֶה כְּמָה שְׁנַיִם וְהַחֲזִיק שְׁנֵי חֲזָקָה וְלֹקֵחַ רְאוּשׁוֹן שָׁבַק חֲיִים
לְכָל חֵי וְכַהֲיוֹם בָּא אֶחָד מִיְתָמֵי רְאוּבֵן וְטַעַן שְׁהִי' קִטְוֵן בְּעֵת שְׁמַכְרוּ הַקְּהֵל לְלֹקֵחַ רְאוּשׁוֹן
וְשִׁלָּא פְּדִין מְכָרוּ הַמְקוֹם הַנִּ"ל שְׁהִי' מִיְנוּחַד לְהַחֲתוּן וְגַם מֵהַ שְׁהַרְחִיקוּ הַסְפָּסֵל דְּרוּמִי מְפִנֵי
שְׁזָה הִי' זְכוּת אַבִּיהֶוּן שְׁקָנָה הַמְקוֹם בְּרִאשׁוֹ סְפָסֵל דְּרוּמִי וְהַחֲתוּן בְּעֵת חַתְוֹנָתוֹ לֹא יִשֵּׁב שָׁם
אַלְא בְּעֵתִי רְחוּקִים וּכְשִׁאֵין הַחֲתוּן בַּבַּה"כ הַמְקוֹם פְּנוּי וְרוּיָחָא לִי טוֹבָא מִשָּׂא"כ הִיוּ
שְׁיִוְשֵׁב שָׁם תְּמִיד מִיְצַר לוֹ וְצַר לוֹ הַמְקוֹם לְשַׁבֵּת יְחַדְדֵי תְּמִידִין פְּסַדְרוּן שָׁם וְגַם מֵהַ
שְׁהַרְחִיקוּ הַסְפָּסֵל שְׁלֹא פְּדִין הוּא שְׁמַתְחִילָה הִנֵּה קְרוּב לְכוֹתֵל מְזַרְחֵי וְעַכְשָׁיו נְתַרְחַק
וְרָצָה לְבַטֵּל הַמְכִירָה הַנִּ"ל וְשִׁמְעוֹן הַלּוֹקֵחַ טַעַן אַע"פ שְׁהִי' קִטְוֵן בְּעֵת מִיתַת אַבִּיהוּ אַבְל
לְאַחַר שְׁהַחֲזִיק הַלּוֹקֵחַ רְאוּשׁוֹן כְּבָר הִי'תָה גְּדוּל בְּשָׁנַיִם וְלָמָּה לֹא מְחִיתָהּ וּמְסַתְמָא מְחַלָּת
וְעוֹד שְׁהִי' פַח בְּיַד הַקְּהֵל לְמַפְוֹר הַמְקוֹם הַנִּ"ל אֶלְא שְׁמַתְחִילָה פְּשִׁהְי' מְתִי מַעֲט הִנֵּה רִנּוּחַ
בַּבַּה"כ וְלֹא מְצָאוּ מִי שְׁיִקָּנָה הַמְקוֹם הַזֶּה פִי כָּל אֶחָד בְּחַר פְּטוּב שְׁיִהְיָה לוֹ מְקוֹם קְבוּעַ
לִישֵׁב שָׁם תְּמִיד וְלֹא יִדְתָה מְמַקְוֵמוֹ מִשָּׂא"כ הַמְקוֹם הַחֲתוּן בְּקָרוּן זְנוּיֹת הַנִּ"ל צְרִיף לְפַעְעִים
לְהִיֹּת נְדָחָה מְמַקְוֵמוֹ וְאַחַר זְמַן שְׁנַסְתוּסְפוּ דִּיּוּרִים וּבְעַלֵי בְּתִים וְהִנֵּה הַמְקוֹם דְּחֻוּק בַּבַּה"כ

ולא הִיָּה לַקְנוֹת ב"ב מְקוֹמוֹת וְהִיָּה הַרְבֵּה קוֹפְצִים עַל מְקוֹם הַהוּא וּלְכֹף מְכָרוּ בְּמִקְחַח הַשְּׁנָה וּמָה שֶׁמִּשְׁכּוֹ הַסְּפֶסֶל לְצַד מַעְרֵב אֵין זֶה מְזִיק לְכָל יוֹשְׁבֵי הַסְּפֶסֶל הַהוּא כִּינּוּן שְׁלֵא הוֹסִיפוּ מְקוֹם בְּרֵאשׁ שְׁיִהְיֶה רְאוּבֵן שְׁנֵי לוֹ רַק רְאוּבֵן נִשְׂאָר לַיּוֹשֵׁב בְּרֵאשׁ הַסְּפֶסֶל כְּמוֹ שֶׁהִי יוֹשֵׁב בְּרֵאשׁוֹנָה רַק הִרְחִיקוּ מְעַט וְזֶה הוּא נִהְיָה וְהוּא לֹא חָסַר וְגַם מִתְחִילָה הִיָּה בְּיַד הַקְּהָל לַעֲשׂוֹת כֵּן רַק לֹא הִקְפִּידוּ מִפְּנֵי שֶׁהִמְקוֹם שֶׁהִחֲתָן יוֹשֵׁב אֵינוֹ אֶלָּא לַעֲתִים רְחוּקִים וּבְאַקְרָאֵי וְהִחֲתָן אֵינוֹ מִקְפִּיד כָּל כֹּף אֶבֶל עֲתָה שֶׁמִּצְאוּ קוֹנֵה לִיקָח מֵהֶם עֲשׂוּ כְּפִי כַח וְזִכּוֹת שֶׁהִיָּה בְּיָדָם מִתְחִילָה וּבִיקָשׁ וְשִׁחְרוּ פְּנֵי לַעֲיִין בְּדִין זֶה: תְּשׁוּבָה דְּבָר זֶה פְּשׁוּט בְּעֵינֵי כְּבִיעִיתָא בְּכוּתָא דְּאֵם הִיָּה יָכוֹל לְבַרֵּר לּוֹקַח שְׁנֵי שֶׁהִיָּה הֵיתוּם גְּדוֹל בְּעַת שֶׁהִחֲזִיק לּוֹקַח רֵאשׁוֹן דְּאֵיבַד חֲזַקְתּוֹ דְּתַנּוּ בְּפֶרֶק לֹא יִחְפּוֹר דָּף כ"ג ע"א לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבֵף לְתוֹף שְׁלוֹ אֶלָּא אֵם כֵּן יֵשׁ לוֹ חֲמֻשִׁים אִמָּה לְכָל רוּחַ וְאֵם לְקַחוּ אֶפְּלוּ בֵּית רֹבַע הָרִי הוּא בְּחֲזַקְתּוֹ וּבְגִמְרָא אָמַר רַב פֶּפְא וְאֵי תִימָא רַב זַבִּיד זֹאת אוֹמְרַת טוֹעֲנִין לְיִוְרֵשׁ וְטוֹעֲנִין לְלוֹקַח וּפְרִיף לּוֹקַח תְּנִינָא לְקַח חֲצָר וּבָה זִיזִין וּגְנוּזְטָרְאוֹת הָרִי זֶה בְּחֲזַקְתּוֹ וּמִשְׁנֵי צְרִיכֵי דְאֵי אֲשִׁמוּעֵינּוּ הֵתָם גְּבִי רַה"ר אוֹמַר כּוֹנֵס לְתוֹף שְׁלוֹ הָיִ אֲמִינָא אַחְוֵלִי אַחְוֵלִי בְּנֵי רְשׁוֹת הַרְבִּים גְּבִי אֶבֶל הֵכָא לֹא וְאֵי אֲשִׁמוּעֵינּוּ הֵכָא כִּינּוּן דִּיחִיד הוּא אִימָא פִּיּוֹסִי פִּיּוֹסִי אֵי נְמִי אַחְוֵלִי אַחְוֵלִי גְּבִי אֶבֶל רַבִּים מֵאֵן פִּיּוֹסִי מֵאֵן שְׁבִיק אִימָא לֹא צְרִיכֵי שֶׁמְעֵינּוּ מִזֶּה דְּאֵם הִיָּה הַשׁוֹבֵף וְהַחֲצָר שֵׁישׁ בּוֹ זִיזִין בְּיַד הָרֵאשׁוֹן הִיָּה צְרִיף לְהִבִּיא רֵאִי אֶבֶל בְּלֹא רֵאִיָּה הִיָּה מְסַלְקוֹ אוֹתוֹ אֶבֶל אֵם לְקַח טוֹעֲנִין לְלוֹקַח שֶׁהַמוֹכֵר לוֹ הַחֲזִיק בְּדִין וּפִיּוֹסִי וּמְחַל לוֹ א"כ הֵכָא נְמִי אֵף אֵם הִיָּה בְּיַד לּוֹקַח רֵאשׁוֹן הִיָּה צְרִיף לְבַרֵּר שֶׁהֵיתוּם הִיָּה מְחַל לוֹ בְּהִיּוֹתוֹ גְּדוֹל דְּכָבֵר הַכְרִיעַ רַמ"א בַּח"מ סִימָן קמ"ט סעי' י"ט פְּדַעַת הָאוֹמְרִים דְּאֵף שֶׁהִחֲזִיק ג' שָׁנִים אַחַר שֶׁהִגְדִּיל אֵינוֹ חֲזַקָה הוֹאִיל וְיָרַד לְתוֹף הַשְּׂדֵה כְּשֶׁהִיָּה קֶטָן לֹא יַדַע שֶׁהִיָּה שְׁלֹו שִׁימְחָה מ"מ עֶכְשָׁיו שֶׁמְכַר לּוֹקַח רֵאשׁוֹן לְשְׁנֵי טוֹעֲנִין לְלוֹקַח שְׁלּוֹקַח רֵאשׁוֹן הִיָּה לוֹ שְׁטַר אוֹ עֵדִים שֶׁמְחַל לוֹ הֵיתוּם כְּשֶׁהִגְדִּיל וְכֵן הִדִּין בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁקִּנְהָ מִכּוֹתֵי קַרְקַע הִידוּעַ שֶׁהִיָּה שְׁלִ יִשְׂרָאֵל דֵּינוֹ כְּמוֹתוֹ וְאֵין אֶכֶילְתּוֹ רֵאִיָּה וְכַתֵּב רַמ"א בַּסִּי' קמ"ט סעי' ט"ו וְיִשְׂרָאֵל שְׁנֵי שֶׁקִּנְהָ מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁקִּנְהָ מִן הַכּוֹתֵי כִּינּוּן דְּטוֹעֲנִין לְלוֹקַח טוֹעֲנִין לְיִשְׂרָאֵל שְׁנֵי שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל רֵאשׁוֹן רֵאִיָּה שְׁטַר אֶצֶל כּוֹתֵי וְכֵן בַּסִּי' רל"ז ס"ה וְכֵן בְּבֵן הַבֵּן הַגְּזֵלן בַּסִּי' קנ"ב שֶׁפְּתַב רַמ"א אֶבֶל אֵם טוֹעֵן כֵּן הַבֵּן שִׁירְשָׁה מֵאֲבִיו יֵשׁ לוֹ חֲזַקָה הָרִי שְׁאֵם הִיָּה הַבֵּן טוֹעֵן שִׁירְשָׁה לֹא הִיָּה לוֹ חֲזַקָה אֶבֶל כְּשֶׁהַבֵּן הַבֵּן טוֹעֵן שִׁירְשָׁה טוֹעֲנִין לְיִוְרֵשׁ שֶׁמָּא אֲבִיהֶם לְקַחַה ה"ג בְּלוֹקַח וְכֵן כְּתִב לְהִדְיָא הַטּוֹר בְּשֵׁם רַב הָאֵי דְּאֵם הַחֲזִיק הָאֵב מִפְּנֵי הַקֶּטָן אַחַר שֶׁגְּדַל וּמַת בְּנוֹ יָכוֹל לְטַעוֹן דְּחִזַּר אֲבִיו וְקִנְהָ מֵאוֹתוֹ קֶטָן לְאַחַר שֶׁגְּדַל וְזֶהוּ בְּכָלֵל טוֹעֲנִים לְיִוְרֵשׁ וַא"כ ה"ה לְלוֹקַח דְּחַד דִּינָא הוּא: וְעוֹד נִרְאָה דְּאֵף אֵם אֵינוֹ מְבִיא רֵאִיָּה שֶׁהִיָּה הֵיתוּם גְּדוֹל לְפָנֵי לּוֹקַח רֵאשׁוֹן הָיִ חֲזַקָה וּגְדוֹלָה מְזוֹ נִרְאָה דְּאֶפְּלוּ לּוֹקַח רֵאשׁוֹן יֵשׁ לוֹ חֲזַקָה כִּינּוּן דְּקִנְהָ מִהַקְּהָל טוֹעֲנִין לוֹ שֶׁהַקְּהָל הִיָּה לְהֵם שְׁטַר מֵאֲבִיו שֵׁישׁ לְהֵם רְשׁוֹת לְמַפְנֵי לְאִישׁ אַחַר וְאֵף דְּרַב הָאֵי גָּאוֹן לֹא כְּתִב טַעֲנָה זֹ אֶלָּא שֶׁקִּנְהָ מִהַקֶּטָן כְּשֶׁנִּתְגַּדַּל וְלֹא כְּתִב שֶׁטוֹעֲנִין שֶׁקִּנְהָ מֵאֲבִיו דְּהֵתָם מִיְיָרִי שִׁידוּעַ שְׁלֹא קִנְהָ הָאֵב שְׁלֹ זֶה מֵאֲבִיו שְׁלֹ קֶטָן אֶבֶל הֵכָא נוֹכַח לּוֹמַר שֶׁהִיָּה לְהַקְּהָל שְׁטַר רֵאִיָּה שִׁיכּוֹלִים לְמַפְנֵי שֶׁפִּיר לְלוֹקַח זֶה וְאֵין לּוֹמַר פְּדַעַת רַמ"א דְּאֵין הַקְּהָל מְחִזִּיקִים בְּשֶׁל אַחֲרֵים כְּהִנֵּי דְּבִי רֵישׁ גְּלוּתָא דְּאֵין לְהֵם חֲזַקָה וַא"כ הָיִ כְּקוֹנֵה מַגְזֵלן דְּאֵין לוֹ חֲזַקָה מ"מ נִרְאָה בְּרוּר דְּאֵין דוּמָה לְגַזֵּלן דְּהֵתָם מִיְיָרִי שֶׁהוּא מוֹחֲזִק לְגַזֵּלן וְלֹא הִיָּה יָכוֹל לְהַחֲזִיק בְּשְׂדֵה זֹ אֶלָּא בְּעֵדִים שֶׁרָאוּ שֶׁנָּתַן הַמְּעוֹת וְלֹא מְסַר הַמוֹכֵר מוֹדַעָא

כפי סברת הרא"ש שהביא רמ"א בס"ס קנ"א אבל הכי נהי דאין הקהל מוחזקים בשל אחרים א"כ ניאא איפכא דלהנה רבותא ס"ל נמי דאין מחזיקין בשל קהל כדאימתא בספר אגודה כי הטעם משום דהקהל מוחזקים וסומכין על שידן תקיפא ויכולת בידם לסלקם כל זמן שיירצו א"כ ה"נ אף אם אבי היתום חי אין חזקת חזקה על הקהל והי' צריף הוא להביא ראיה שאין פח ביד הקהל למפור הנ"ל וכל זמן שלא היה מביא ראיה הי' יכולת ביד הקהל למפור המקום הנ"ל כי הקהל מוחזקים בשלהם ונהי היכי דלא מכרו ובאו לטעון עם היורש קטן הי' טוענין ליורש אבל עכשיו שמכרו טוענין ללוקח שהי' להקהל עדים או שטר ורשות בידם למפור בכל זמן שיירצו וכן רשות בידם להשפיל הספסל קצת לצד מערב כי הקהל מוחזקים בשלהם ואף שכתב רמ"א שאין בני הכנסת רשאים להוסיף ספסלים ה"נ בדבר חדש לגמרי אבל הכא שאינם מוסיפים מקום חדש אלא שמתחילה לא הקפידו כל כך לפי שישבת החתן הוא באקראי ועכשיו שמצאו קונה לוקח מקום שהוא סמכו על חזקתם ותקפותם ורשות בידם להשפיל קצת הספסל לצד מערב כדי שהיושב בספסל מזרח יכול לפסוע ג' פסיעות בהרנוחה בפרטות שזה אינו מזיק כלל ליושבי על הספסל דרומי וכזה טוענין אף ללוקח ראשון ק"ו לשני וזה פשוט וברור בעיני: וראיתי שמורה אחד פסק שהבירה ביד הקהל אם רוצים להחזיר הספסל ולסמוך לכותל מזרחי כמאז ומקדם ויחזירו המעות ללוקח שני או שיניחו המקום כמו שהוא עכשיו וכל יפוי פח שהי' ללוקח שני יהי' להיתום שהיה קטן באותו זמן ואחד מחכמי הזמן כתב שדרף הראשון נוח לו והדין עם היתום ואף שרמ"א לא הכריע בסי' קס"ב הילכתא כמאן אם טענות ריבוי הדרף טענה מ"מ מדברי רמ"א בסי' קע"א ס"ב בהגה' נראה שהכריע שטענות ריבוי הדרף טענה ובזה יובן דיקדוקו של הסמ"ע ס"ק ג' ד"ה וכן רבים היושבים וכו' ונ"ל האי וכן לאו בדיקדוק כתבו מור"ם שאין דמיונו לדין שלפניו ואדרבא בקמייטא קאמר דאין יכול למחות בבא לשנות ובזה כתב דיוקל למחות וכו' עכ"ל הסמ"ע וכתב החכם בעיניו שנראה לו דבכינון כתב וכן דבסוף הג"ה הנה כתב ועיין לעיל סי' קס"ב מדיני מקומות בה"כ ולכאורה הוא אף למותר ומה בעי בזה וכי מראה מקום הוא אמנם האי וכן רבים הוא ראיה לקמייטא והנה מפח שכתב הרא"ש אם היושב בראש רוצה להוסיף מקום אחד אצל מקומו והיושב אצלו רוצה למחות באמרו שעכשיו הוא שני אצל הראש כו' יוכל למחות על פרח צריף לומר דמיינרי שהיושב בראש רוצה להוסיף עוד מקום אחד ושלא להושיב אחר אצלו כי אם הוא לבדו ומקום אחד יהי' פנוי דאי לאו הכי יוכל היושב אצלו למחות מצד ריבוי הדרף בלא טענות שעכשיו הוא שני אצל הראש וא"כ ע"כ צ"ל דמיינרי שהיושב בראש רוצה לעשות באמצע המקום שלו מחיצה כדי לעשות שני מקומות ממקום אחד שלו ואין רצונו להושיב אחר אצלו כי אם מקום אחד יהי' פנוי ובזה כתב הרא"ש שהיושב אצלו מוחה באמרו שעכשיו הוא שני וכו' משמע במקום דאינו מוסיף על המקומות כי אם לעשות מחיצה וכו' דאז לא שייף הך טענה אינו יכול למחות א"כ מהאי דינא בעצמו דוכן רבים וכו' מוכח ג"כ דין ראשון ולזה מביא רמ"א ועיין בסי' קס"ב מדיני מקומות בבה"כ שם נמצא שריבוי הדרף הוי טענה וא"כ ע"כ קאי תשובת הרא"ש במקום שמוסיף במקומות על ידי עשיות מחיצה וא"כ מוכח פנ"ל וק"ל עכ"ל: ועמדתי מרעיד על פתרונים אלו ואוי לי מאלתן ואוי לי מקולמסן אטו בשופטני עסקינן לחלק מקומו שלא ישב שום אדם

ועוד אף אם יִהְיֶינָה ליה טְעוּתֵי אִיךָ פְתַב דְּאִי לְאוּ הִכִּי בְּלֹאוּ הִכִּי יוּכַל לְמַחֲוֹת מִצַּד רִיבּוּי הַדְּרָךְ וְלִזְהָרְמָזוּ רַמְ"א וְעֵינֵי בְּסִי' קַס"ב כִּי שֵׁם נִמְצָא שְׂרִיבּוּי הַדְּרָךְ הַגֵּי טַעְנָה עַכ"ל וְאֵינִי לֹא יִדְעֵתִי מֵאַיִן הֶרְגְּלִים כִּי שֵׁם מְבוֹאָר שְׂרוּצָה לְבָנוֹת אִיֶּצְטָבָא וְצָרִיכֵן לְהַקִּיף הָאִיֶּצְטָבָא וְכִמוֹ כֵּן בְּמִקְוֹמוֹת בְּבֵית הַפְּנִסָּת שְׂרוּצָה לְהוֹסִיף סְפָסְלִים בְּמִקְוֹמוֹת הַפְּנוּיִם וְהַעֲשִׂיר צָרִיף לְהַקִּיף וַיֵּשׁ לוֹ טַעְנָה שְׂמֵרָבָה עָלָיו הַדְּרָךְ ע"י הַקִּיף אוֹ שֶׁהוּא מְצָר לוֹ הַדְּרָךְ וְס"ל לְהַרְשָׁב"א דְּנֹקָא אִם יֵשׁ פֶּתַח לְפָנֵימִי לְסִתּוֹם הַמְּבוּי שֵׁם בְּמִקְוֹם שְׂבָנָה בְּעַל הַשְּׂנִי' הָאִיֶּצְטָבָא בְּזֶה יְכוּל לְמַנְעָה ג"כ בְּנֵן אִיֶּצְטָבָא אֲבָל בְּלֹאוּ הִכִּי גַם בְּזֶה אֵינִי יְכוּל לְמַחֲוֹת: אֲבָל בְּנִידוֹן דִּידֵן שְׂאִינוּ צָרִיף לְהַקִּיף הַדְּרָךְ בְּשָׂבִיל שְׂמוּסִיף בְּרֹאשׁ הַסְּפָסֶל עוֹד מְקוֹם אַחַד בְּשָׂבִיל זֶה אֵינִי הַתְּחַתּוּנִים מְרַבִּים דְּרָךְ הִילּוּכְם וְאִף שְׂלֵפִי פִי' ר"ח מֵהַ שְׂהִבִּיאוּ הַתּוֹס' בִּפ"ק דְּכָבָא בְּתָרָא דָּף י"א ע"ב ד"ה א' מְבַנֵּי הַמְּבוּי שְׂמֵפְרֵשׁ שְׂמֵרַבִּים עָלֵיהֶם הַדְּרָךְ פִּי' רָגַל בְּנֵי אָדָם וְאִף לְחֻצְרוֹת יֶצְטָרְכוּ לִכְנֶס מְרֹב דְּחֶסֶק וּמְצִינוּ לְשׁוֹן מְרַבָּה עָלֵיהֶם אֶת הַדְּרָךְ דְּתַנּוּ לְמַמְן בְּחֻזְקַת הַבָּתִּים לְקַח בֵּית בְּחֻצָר אַחֲרֵת לֹא יִפְתְּחוּ לְחֻצָר הַשְּׂוֹתְפִים וּמְפָרֵשׁ טַעְמָא בְּגִמְרָא מְפַנֵּי שְׂמֵרָבָה עָלֵיהֶם אֶת הַדְּרָךְ דְּהֵינּוּ רָגַל בְּנֵי אָדָם מ"מ מֵהַ שְׂפֶתַב הַמְּחַבֵּר בִּש"ע הוּא בְּנוֵי ע"פ פִּירֵשׁ"י דְּמְפָרֵשׁ שְׂצָרִיכִין לְהַקִּיף אֶת הָאִיֶּצְטָבָא וְעַל זֶה פְתַב רַמְ"א וִי"א דְּאָפִי זֶה אֵינִי טַעְנָה וְא"כ אִיךָ יַעֲלֶה עַל דַּעַת שְׂרַמְ"א רַמְזוֹ בְּדָבָר שְׂאִין פִּירוּשֵׁם שְׁנֵה וְעוֹד בְּגוּף הַנְּדוֹן יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשְׂאֵי חֻצָר דְּבַעֵי לְצַנּוּעֵי לְעֲשׂוֹת שֵׁם חֲפָצָיו וּלְכַף מְקַפֵּיד עַל רָגַל רֹבַב בְּנֵי אָדָם מִשְׂא"כ בְּבֵה"כ שְׂדָרִיסַת הַרְגָל לְכָל מִי שְׂבָא לְבֵה"כ בְּלִבְדָּ שְׂלֹא יֵצֵר לוֹ הַמְּקוֹם אֵינִי יְכוּל לְמַחֲוֹת: וְגַם רְאִיתִי שְׂפֶתַב הַחֶסֶם בְּסוּף דְּבָרָיו שְׂגַם שְׂאָר הַשְּׂכָנִים יְכוּלִים לְמַחֲוֹת כְּדֹאִיתָא בְּסִי' קַמ"ט סִי' ל"א דְּהַמְחֻזֵּיק בְּשֵׁל הַקְּהֵל י"א דְּלֹא הֵי חֻזְקָה וְכֵן הֵם שְׂהַחֻזֵּיקוּ בְּשֵׁל אַחֲרִים וְאִף שְׂפִי' הַב"י פְתַב וְלֹא נִהִירָא כְּבָר פְתַב הַב"ח דַּמ"מ יֵשׁ לְדוֹן בְּזֶה לְפִי מְקוֹמוֹ וְשַׁעֲתוֹ וְכו' וְא"כ בַּנ"ד שְׂהַשְּׂכָנִים צָעֲקוּ עַל הַדְּבָר וְלִית דְּמִשְׁגַּח בְּהוּ וְאֵינִי לְךָ מְחָאָה יוֹתֵר מְזֵה עַכ"ל גַּם בְּכָאן יֵשׁ סְתִירָה גְדוּלָה בְּדָבָרָיו דְּאֵם הַחֻזֵּיק סְבָרַת הַב"ח א"כ נִימָא נְמִי אִיֶּפְכָא כְּשֵׁם שְׂאִין לְהַקְּהֵל חֻזְקָה בְּשֵׁל אַחֲרִים מְטַעַם דְּאֶמְרוּ גְבִי הֵנִי דְּבִי רִישׁ גְּלוּתָא א"כ גַּם אֵינִי לְאַחֲרִים חֻזְקָה בְּשֵׁלָהֶם וְא"כ פֶּל הֵנִי חֻזְקָה הַיּוֹשְׁבִים עַל הַסְּפָסֶל הַזֶּה צָרִיכִין לְהִבִּיא רְאִיָה שְׂעַל דַּעַת כֵּן קִנְאוּ מִהַקְּהֵל שְׂלֹא יִשְׂפִילוּ הַסְּפָסֶל לְמַטָּה דְּאִי אֵינִי מְבִיאִין רְאִיָה חֻזְקָתָם אֵינִי רְאִיָה דִּי"ל דְּהַקְּהֵל סְמָכוּ עַל תְּקִיפְתָּן שְׂיַד הַקְּהֵל עַל הַעֲלִיּוֹנָה תְּמִיד וְסָמְכוּ עַל זֶה שְׂבִאִיזָה זְמַן שְׂיֶצְטָרְף יִמְשָׁכוּ הַסְּפָסֶל לְמַטָּה בְּכָרַט בְּדָבָר שְׂאִין קְפִידָא כָּל כָּף כִּי כְּוָלָם עוֹמְדִים עַל עוֹמְדָם כְּבָרֵא שׁוֹנָה וּלְכַף לִית דְּמִשְׁגַּח בְּהוּ וּבְכָרַט שְׂאֵנִי יִדְעִינוּ שְׂבִאוֹתוֹ זְמַן הִי חוֹפֵף עָלֵינוּ יַד הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָס מִהוּר"ר שְׂמִשׁוֹן ז"ל שְׂהִי יָדוּ תְּקִיפָא ע"י הַמְּלָכוֹת יר"ה וּבְיָדוֹ הִי פֶתַח לְהַעֲמִיד מְשַׁפֵּט הַדָּת עַל תְּלוּ וּמְדָלָא תְּבַעוּ בְּאוֹתוֹ עַת וְזַמְן לְהַקְּהֵל מְסִתְמָא מְחִלוּ עַל זֶה בְּכָרַטוֹת שְׂאֵנִי יִדְעִינוּ שְׂבִהַשְּׂפָלוֹת הַסְּפָסֶל מְעַט לְמַטָּה לֹא נִגְרַע כְּחֶם וְלֹא נִפְתַּח מְכַבּוּדָם כִּיִּדּוּעַ לְכָל יוֹשְׁבֵי הָעִיר וְאֵינִי זֶה אֲלֵא מַדַּת סְדוּם וְכַדִּין עֲשׂוֹ הַקְּהֵל וְשְׁלוֹם עַל דִּינֵי יִשְׂרָאֵל.

כ"ד הַכּוֹתֵב בְּנִחְצָה מְאִיר: וְאֵגַב דְּאִיֶּרִינֵן בְּדִינֵי מְקוֹמוֹת בְּבֵה"כ אֶפְתַּב מֵהַ שְׂפֶסְקֵתִי הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה בְּקֵהֵל אַחַד שְׂבָנוּ בֵה"כ חֻזְקָה וּמְכָרוּ הַמְּקוֹמוֹת שְׂל בֵּית הַפְּנִסָּת בְּעֻזְרַת אַנְשִׁים וְתַחֲזִילָה מְכָרוּ מְקוֹמוֹת לְצַד מְזַרְחַת שֵׁשׁ מְקוֹמוֹת לְצַד דְּרוּם הָאָרוֹן הַקּוֹדֵשׁ וְשֵׁשׁ מְקוֹמוֹת מִצַּד צְפוֹן הָאָרוֹן הַקּוֹדֵשׁ וְהִתְנֵנוּ שְׂלֹאוֹתָן י"ב מְקוֹמוֹת יֵהִי לָהֶם קְדִימָה לְבַחֲרוֹר בְּעֻזְרַת נְשִׁים מְקוֹמוֹת הַחֻשׁוּבִים בְּיוֹתֵר וְאֵח"פ יִקְנוּ שְׂאָר בְּנֵי הַקְּהֵלָה וְנִפְל מְחֻלּוֹקַת

באותן אנשים שקנו במקומות הנ"ל כי אותן אנשים שקנו מצד דרום רצו שיהיה להם קדימה לבחור במקומות בעזרת נשים יותר מאותן שקנו בצד צפון ואותן שבצד צפון רצו לומר דנהי דמי שקנה המקום ראשון סמוך לארון הקודש קודם למי שקנה אחריו מ"מ מי שקנה המקום הראשון לצד דרום יטיל גורל עם מי שקנה מקום ראשון בצד צפון וכן השני יטיל גורל עם השני וגם היה טענה לכל יושבי צד דרום ארון הקודש שיהיה להם קדימה נגד אותן שקנו מצד צפון ארון הקודש ופסקתי פינו דמצינו דלעולם ימין שהוא לצד דרום הוא חשוב יותר א"כ הראשון מצד דרום הוא חשוב יותר מראשון היושב לצד צפון ויש לו עילוי יותר ממנו אכן הראשון שמצד צפון הוא חשוב יותר מן השני שבצד דרום וראיה דאמרינו בפ' ביצד מברכין דף מ"א ע"ב ר"ח נרב המנונא הוי יתבי בסעודת' אייתי לקמיהו תמרי ורימוני שקל רב המנונא בריה אמתרי ברישא א"ל ר"ח לא סבירי ליה למר להא דאמר ר"י ואי תימא ר' יצחק כל המוקדם בפסוק זה קודם לברכה א"ל זה שני לארץ וזה חמשי לארץ וכתבו התוס' מ"מ היכא דאיכא חטה ונית אע"ג דשנים לארץ מ"מ מוקדם בפסוק לארץ קמא יקדים לברכה א"כ ה"נ דראשון לימין ארון הקודש מוקדם לראשון לשמאל ארון הקודש וראשון לשמאל מוקדם לשני דימין ארון הקודש וע"ד זה יחלקו פולם.

וינקה במקומות שבפזרת נשים והספיקו עמי הבית דין צדק: שאלה לד טור או"ח סי' שס"ב כתב הטור כל מחיצה שנעשית בשבת במזיד הוי מחיצה להחמיר אבל לא להתיר טילטול והני מילי שלא היה שם מחיצה תחילה כו' וכתב הב"י דברי ר"ת ואחר פה כתב אבל הר"ן כתב בהזורק דברי ר"ת בסניגון אחר וז"ל עיקרו של דברים פדברי ר"ת שפירש: דהא דאמרינו כי איתמר דר"נ אמזיד איתמר לאו אמזיד דברייתא קאמרינו אלא אמזיד דעלמא דהיינו אמחיצה הנעשית בשבת לכתחילה ומעיקרא ס"ד דליכא לאיפלוגי בין שנעשית בתחלה בשבת או שהיתה שם מתחילה ואח"כ חזרה לענינה הראשון דאמזיד דעלמא איתמר ולא כפי אהדדי נינהו ונראה מדבריו שאפילו נגללו מחיצות חיצונות וחזרה ונפרסו במזיד חזרו להתירן ראשון עכ"ל ותמה על הטור שהניח דברי הרא"ש וסבר פדברי הר"ן ולי נראה דמעולם לא נתכונן הר"ן לזה דהא התוס' כתבו בפירק הזורק דמחצלת הפרוסות ברה"י איירי והם עירבו שניהם וחזרו ונפרסו חזרו להתירן וע"כ ר"נ לאו אמזיד דברייתא דמשמע ליה דברייתא מייירי שפלו מחיצות בשבת וכיון שפלו אפילו במזיד נמי מותר לטלטל פינו שאינו עשוי אלא להתיר העירוב אלא בעלמא איתמר היכי שעשה מחיצה במזיד ונעשית רה"י חייב הזורק בו אבל לא להתיר טילטול אבל כל היכי שאינו בא להתיר אלא העירוב אפילו במזיד מותר אלא דקשיא הא אמרינו דיודין הבאים בשבת הואיל והותרה הותרה והוא בסוף פ"ק דעירובין ודבר זה הניחו באמת התוספת בצ"ע בסוף דבריהם והרא"ש אף שבשבת לא הזכיר מזה הקושיא אבל בעירובין בפ"ק כתב שהיה ברייתא מייירי שפלו המחיצות בחול והר"ן לא רצה לומר דבר זה כי פשט' דברייתא משמע שפלו בשבת פהבנות התוספת שהניחו בצ"ע משום דמשמע להו פשטא דברייתא מייירי שפלו בשבת וכן מצאתי בתורת חיים בעירובין דף כ' שמפרש הך ברייתא שפלו בשבת וניחא ליה להר"ן לומר פפרש רבינו תם הא דאמר רב נחמן לאו אמזיד דברייתא אלא אמזיד דעלמא ולא פפרוש רש"י דמפרש דרב נחמן אמזיד דברייתא איתמר אלא כפי ר"ת ולא היה גורס בפריית'

מחצלות הפרוסות ברה"ר אלא גרים בסתם וכן מחצלאות הפרוסות מערבין וכו' כמו שכתב הב"ח ובשביל הצ"ע שכתבו התוספת סבר ה"ן דמייירי שמחצלאות הי' פרוסות בפרמלית וערבו אחד ונגללו יותר מעשר דבכי האי גוונא לא אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה פמבואר בספ"ק דעירובין ולכה קאמר ה"ן עיקרון של דברים בדברי ר"ת ר"ל במה שכתב ר"ת דר"נ לאו אמזיד דברייתא אלא אמזיד דעלמא וברייתא מייירי שנפלה מחיצה לפרמלית ואף שנאסרו דלא אמרינן שבת הואיל והותרו הותרו גבי מחיצות אפ"ה אם נעשית במזיד ונגדרה המחיצה שהיתה מעיקרה חזר עירוב מה שעברו כבר למקומו ומותרים לטלטל ור"נ איתמר אמזיד דעלמא היכי שלא היה מחיצה בשבת ונעשית בשבת אף על פי שהי' רה"י גמור אלא דנפרץ לכרמלית אפ"ה לא הוי מחיצה לטלטל וקאמר לא שנו אלא לזרוק שאם עשה רה"י במחיצה זו בשבת חייב הזורק אבל לטלטל לא מהני שום מחיצה הנעשית בתחילה בשבת אפילו אם היה כבר רה"י ונפל לכרמלית בחול ונעשאה בשבת לא הוי מחיצה לטלטול וברייתא מייירי שנפלו בשבת לכרמלית אבל היכא שעושה רה"י ע"י מחיצה מזו אפי' נפלה בשבת וחוזה במזיד נמי אסור לטלטל וזה בכלל מה דמשני הש"ס כי איתמר דרב נחמן בעלמא אמזיד דעלמא איתמר ולא אמזיד דברייתא דברייתא מייירי שאף שנפלה המחיצה היה רה"י אלא שנפרצה ביותר מעשר בפרמלית ובזה מותר לטלטל אף אם נעשית במזיד שלפי שאף לאחר נפילה נמי היה מותר לטלטל מן התורה אלא לאחר שנפלה לא הותר לטלטל ולא אמרינן הואיל והותרה הותרה גבי אחילות מ"מ מהני עשיות מחיצה אף במזיד משום דחוזה לענינה הראשון מן התורה אבל היכי שבנפילת מחיצה נעשית רה"ר אז לא מהני עשיות מחיצה במזיד לטלטל וכמו כן אם לא היה מחיצה קודם שבת אף שהוא רשות היחיד ונפרצה לכרמלית לא מהני מחיצה הנעשה במזיד ולא ניתא לה"ן לאוקמי כפי הרא"ש משום דסתמא דברייתא מייירי שנפלה בשבת וכן מצאתי בחידושי הרשב"א ונ"ל פתב ג"כ פי' ר"ת דבעלמא איתמר פלומר במחיצה שנעשית לכתחילה במזיד אבל זו אינה נעשית לכתחילה שאינו בא אלא להתיר עירובו כבתחילה וכל שעה היא רשות היחיד הלכך אף מזיד מועיל דלא קנסין בכי האי פינן שאין זה אלא מעמיד דבר על חזקתו הראשונה עכ"ל משמע דאם הי' ברה"ר ונפלו המחיצות אף בשבת ונעשית ע"י מחיצה רשות היחיד אסור לטלטל כל זה נראה לי בדברי ה"ן וראיתי במג"א שרוצה להשוות דעת ה"ן והרא"ש והטור וש"ע ומסיים בסוף דבריו כל היכא דנעשית ע"י מחיצה רה"י אם נפלה בשבת וחוזה ונעשית בשבת במזיד אסור בשוגג מותר ואם היתה בלא"ה רה"י פגון פותל בין ב' חצירות אפילו נפלה בחול וחוזה ונעשית בשבת שרי וחוזה העירוב למקומו וזה על פי פי' הרא"ש אבל לא ידעתי לפירושו איך למד דין ראשון כל היכא דנעשית ע"י מחיצה רה"י אם נפלה בשבת וחוזה ונעשית במזיד אסור בדברי ה"ן וקשה הדבר להולמו אם לא שנאמר שנפל טעות בספרו ובמקום אם נפלה בשבת צריף להיות שנפל בחול אבל לי נראה ברור שה"ן לא רצה לאוקמי בריית' שנפל בחול אלא בשבת וכדאמרן וק"ל ועי' בא"ח סי' שפ"ג במג"א מה שהקשה על הרא"ש וה' ינחני בדרך אמת וראיתי בפ"י ת"י בפ' כל הגגות משנה ג' שהביא בשם הב"י ונ"ל שאני התם שלא נפל אלא לחצר אחר שהוא רה"י כמוהו ואין ביניהם אלא שזה של יחיד אחד הוא וזה של יחיד א' אבל כשנפל רשות אחרת ממש דהיינו לרה"ר או לכרמלית לא

אמרינו הואיל כו' ע"כ צריף לפרש דבריו ג"כ דמ"ש של יחיד היינו אף אם ע"י ערוב
נעשה כשל יחיד ותדע דא"כ אדמחלק בסיפא ברשות הרבים וכרמלית לחלק בחד
עצמו והנה אם אמנם שיש לו הוכחה מסיפא מ"מ דוחק גדול לפרש מ"ש של יחיד אחד
הוא ע"י עירוב ולי נראה דדברי הב"י הם פדברי התוספת בפ' הזורק דכתבו בהדיא
לחלק דהתם מייגרי בשלא היה בחדר אלא בית אחד אבל פשיש רבים פאן וכאן מפל
מקום דיקדוקו על הבית יוסף נכון וראיתי באנרח חיים סימן שס"ה שכתב הבית יוסף
בשם מרדכי ישן וזה לשונו לא אמרינו שבת הואיל והותרה הותרה אלא בחדר שגפל
המחיצה בינו בין חצר אחר ואידי ואידי חד תשמישו הוא אבל מבוי לחצר לא עכ"ל.

וראיתי להזכיר מה שכתב הטור א"ח בסימן שס"ג לחי שעשה מעצי אשירה פשר וכתב
הב"י טעם וז"ל אי נמי דטעמא דמיכתת שיעורי' משום דעומד לשריפה וכיון שאפשר
שישרוף ויעשה אפר אם גבלו ועשא' ממנו עמוד מהני משום לחי עכ"ל וכתב הט"ז
בא"ח ס"ק ד' וז"ל ותמהני שנעלם ממנו משנה שלימה דסוף תמורה כל הנשרפים עפרן
מותר חוץ מעצי אשירה וכמו שכתב בי"ד סימן קמ"ב דאפר אשירה אסור בהנאה וא"כ
צריף לפזרו לרוח והוי האפר כמו העצים עצמן עכ"ל ותמי' לתמיהתו שחשד לרבינו
הגדול ב"י שנעלם ממנו משנה שלימה ונראה ברור דטעמא כיון דלא אסרינו אלא מטעם
דמפתית שיעורא משום דמדאורייתא צריף לאבד לכל אלילים ואף לאחר ששוחק או
שורף דאפר ע"א אסור בהנאה מ"מ כיון שפבר איבד ע"א ושוחק' או שורפו אינו חייב
מדאורייתא להשליכה לים אם אינו רוצה להנות אלא מדרבנן מחויב להשליף משום
שלא יפשל להנות וכאן אין אסור משום הנאה כמו תקע בשופר ע"א דינא ובשופר של
עיר הנדחת לא יצא משום דמיפתית שיעורא והכא כיון דמדאורייתא ראוי לעשות עמוד
ולא מיפתית שיעורא מדאורייתא אוקמי רבנן אדאורייתא ויצא משום לחי אבל לא משום
קורה והוא מש"ס דעירובין דף פ' ע"ב וק"ל: שאלה לה מה דאיתא בב"ק דף מ"א ע"ב
שמעון העמסוני ואמרי ליה נחמיה העמסוני היה דורש כל האתין שבתורה כיון שהגיע
לאת ה' אלהיך תירא פירש כו' והקשה מהרש"א בח"א וגם הת"ח והרי"ף פינטי למה
לא פירש מקודם שהגיע לנאהבת את ה' אלהיך וכל אחד רוצה ליישב קושיא זו אבל
לפי ע"ד נראה דאין מקום לקושיא זו דהא התוס' הקשו שם בד"ה כיון שהגיע לאת ה'
אלהיך תירא פירש אע"ג דפ"ק דקדושין דרוש נאמר איש אביו ואמו תיראו השנה
הפיתוב מורא אב ואם למורא שמים לא הוי ניהא ליה למדרשינו לאוקמי בעשה יתירה
ולפ"ז ניהא גבי נאהבת את ה' אלהיך לא פירש דסבר דאתי לרבות אהבת אב ואם משום
דהוקש כבודם לכבוד המקום ולא נאמר אהבה גבי אב ואם נדרשינו מאת דכתיב גבי
נאהבת את ה' אלהיך אבל גבי את ה' אלהיך תירא קשיא לי דהא מורא גבי אב ואם
נאמר בהדיא ולא ניהא ליה לאוקמי בעשה יתירה ולכך פי' וק"ל: שאלה לו טור או"ח
סי' רנ"ז ואלו דברים המוסיפים הבל כו' תבן וזגין ומוכין ועשבים לחים אבל יבשים
טומנין בהם וטומנין בכסות ובפירות וכו' והביא הב"י דברי הרי"ף דאיבעי' לן לחים
דמתנינו מחמת עצמן או דילמא לחין מחמת דבר אחר וכתב הרי"ף וסלקא דמחמת עצמן
תנו ומוכין לחין מחמת עצמן היכי משפחת ליה כגון מרטא דביני אטמא וכסות לחה
דעבידא ממרטא דביני אטמא וכתב הב"י דנראה מדבריו דלחין מחמת עצמן מחממות טפי
וכן פירש"י ולפ"ז לחין מחמת דבר אחר מותר וכן דעת הרא"ש אבל מדברי הרמב"ם

בפ"ד נראה שהוא ז"ל מפרש בלחין מחמת דבר אחר מחמין טפי דאסור בכל גונו
ותמן על הטור שלא הזכיר מזה פלוגא דהביא הב"י בשם רבינו ירוחם וז"ל
הרי"ף הביא הא דתני רבי אושעז' טומנין בכסות יבישה אבל לא בכסות לכה ותימא הוא
כי נראה דפליג אמתניתין דתני סתם טומנין בפירות ובכסות ומשמע בין לחין בין יבשין
ואע"ג דבספרי הרי"ף ליתא להא דתני ר' אושעז' מ"מ מדכתב וכסות לכה דעבידא
ממרטא דביני אטמא יש ללמוד דהכי סבירי ליה דאל"כ למה ליה לאיתויי הא דכסות
לכה ואע"פ שהפוסקים לא פסקו להא דתני ר' אושעז' משום דנראה דפליג אמתניתין
ושרי סתם להטמין בכסות ובפירות כמו שכתבו התוס' אפשר דהרי"ף סובר דלא פליג
אמתניתין גלי לן מוכין לחין מחמת עצמן אין טומנין בהם ומיניה נשמע דכסות ופירות
דכל שהן לחין מחמת עצמן אין טומנין בהם ונהדר תני טומנין בכסות ובפירות סתם לומר
דאפילו הם לחין טומנין בהם והוא שיהי' לחין מחמת דבר אחר וכדפי' רב אושעז' עכ"ל
ותמהני על פה קדוש יאמר דבר זה א"כ רישא דתני אין טומנין בתבן ובמוכין בזמן
שהן לחין מיירי דווקא בלחין מחמת עצמן אבל בלחין מחמת דבר אחר טומנין ובסיפא
דתני טומנין בכסות ובפירות מיירי בלחין מחמת דבר אחר אבל מחמת עצמן אין טומנין
אם כן כסות דינו שנה למוכין א"כ אמאי חולקן התנא בתרי כבי הוי לי למיתני בחד בבא
דאין טומנין במוכין ובכסות ויותר הנה נראה לי לומר דהרי"ף מפרש כמו הרמב"ם
דלחין מחמת דבר אחר מחממות טפי וקא מבעז' לן דאם אפילו מחמת עצמן נמי מוסיף
הכל וכתב הרי"ף וסלקי דמחמת עצמן תנן ר"ל דאפילו מחמת עצמן נמי מוסיף הכל
ורישא מיירי דאין טומנין במוכין מיירי בין מחמת עצמן ובין מחמת דבר אחר וסיפא
דתני וטומנין בכסות משמע בין לחין מחמת עצמן ובין לחין מחמת דבר אחר ור'
אושעז' פליג אמתניתין ורי"ף דמפרש וכסות לכה מחמת עצמן ממטרטא דביני אטמא
ש"מ דפסק רב אושעז' ותמיה' רבינו ירוחם קיימת למה פסק כר"י נגד סתמא דמתניתין
וספר רבינו ירוחם לא הי' ביזו לעינין בו ודו"ק: שאלה לז מגילה דף כ"ג ע"ב והקרקעות
תשעה וכהן מנא הני מילי אמר שמואל עצרה פהנים חד לגופי' וחד למעוטי ואידך הוי
מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות מתקוף לה רב הונא ברי' דרב
נתן אימא חמשה פהנים וחמשה ישראל קשיא וכן הוא בגמרא בפ"ק דסנהדרין דף ט"ו
ע"א והרמב"ם פ"ח מהלכות עירכין פסק כסתם משנה תשעה וכהן וקושיות הש"ס יש
לישב דאיתא בהוריות דף ג' ע"א ברש"י ד"ה וב"ד משלים לרוב בשם ירושלמי דבג'
מיעוטין לא אמרינן אין מיעוט אחר מיעוט וכולן למעט אתי: שאלה לח גרסינן בפרכות
בפ' הרואה דף נ"ט ת"ר הרואה חמה בתקופתה וכו' אומר ברוך עושה מעשה בראשית
ופי' רש"י פל"ח שנה של תקופת ניסן שבסוף כ"ח פשחזר למחזור הגדול של חמה
להיות תקופת נופלת בשעת תליות המאורות בשבתאי היא שעה תחילת ליל ד וכן כתב
הרא"ש והרמב"ם בפ' עשירי מה' ברכות פתב הרואה את החמה ביום תקופת ניסן של
תחילת המחזור של כ"ח שנה שהתקופה ליל רביעי פשוואה אותו ביום רביעי בבוקר
מברך ברוך עושה מעשה בראשית והנה מבואר טעם ברכה זו משום שהחמה באה
בנקודה בתחילת בריאתה א"כ אף שעננים מכסי' השמש ראוי לברך והרואה חמה לאו
דווקא גוף השמש אלא הרואה אור השמש המאירה ביום ונהנה ממנה ביום שנתלה
במרכז הראשון צריך לברך עושה מעשה בראשית ומצינו כמה פעמים בש"ס דלאו

דווקא נקט וְהָם רַבּוּ כְּמוֹ וְאֶזְפִּיר אַחַד מֵהֶם בַּפ' מִי שֶׁהוֹצִיאוּ דָף ג"כ אָמַר רַב הוּנָא הֵכָא בְּמַאי עֲסָקִינוּ שְׁיֵשׁ לוֹ ב' בְּתִים וְאֶפ"ה פֶּתַח הָרַב הַמְּגִיד דְּמִדְּבָרֵי רַבִּינוּ נִרְאָה דְּכִשְׁאַמְרוּ שְׁיֵשׁ לוֹ ב' בְּתִים אוֹרְחָא דְּמִילְתָּא נִקְטַט וְעֵינֵינוּ בְּטוֹר א"ה ס' ת"י ב"י ק"ו פָּאן דִּיל דְּאוֹרְחָא דְּמִילְתָּא נִקְטַט וְכֵן אָמְרוּ בְּש"ס כִּי שָׁמַע תְּרַנְגוּל אוֹמַר בְּרוּךְ שְׁנַתְּנָן וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֵף דָּף ס' ע"ב דה"ה כִּי לֹא שָׁמַע דָּאִין בְּרַכָּה זֹו אֵלָא לְהַבְּחִנָּה עַל הַנְּאֻת אוֹרְחָא שֶׁהַתְּרַנְגוּל מִבְּחִין וְהוּא נִהְיָה מִן הָאוֹר ה"נ בְּגִידוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ דְּלָאוּ דוּוּקָא הָרוּאָה וְזָכַר לְדָבָר יוֹמָא דְּעֵיבָא כְּוֹלָה שְׁיִמְשָׁא וְלֹא דְּמִי לְבַרְפֵּת הַלְּבָנָה דְּלֹא מְבָרְכִינוּ אִם נִתְּפָסָה בְּעֵנֵינוּ הָתָם הַטַּעַם כְּדִמְפָרַשׁ הַמְּפָרְשֵׁי בְּשֵׁם יְרוּשְׁלָמִי דָּאִין מְבָרְכִין עַל אוֹר לְבָנָה עַד שְׁיִסְבָּסֵם פִּי שְׁיִהְיִ אוֹר שְׁלָה מְתוּק וְאָדָם נִהְיָה מִמָּנָה מִשָּׂא"כ הֵכָא דְּעֵיקַר הַבְּרַכָּה שְׁזָכִינוּ לְרֹאוֹת הַשְּׁמַשׁ בְּגִידוֹתָהּ הָרֵאשׁוֹנָה בְּשַׁעֲהָ שְׁנַתְּלוּ הַמְּאֹרוֹת וְשִׁימְשָׁא אכ"ע נִיחֵי וְאֵע"פ שְׁעֵנֵינוּ מְכַסִּי אוֹתָהּ מ"מ אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁהִיא בְּעַת הַהִיא בְּגִידוֹתָהּ רֵאשׁוֹנָה וְהִיא מְאִירָה לָנוּ בְּאוֹר הַיּוֹם רֵאוי לְבָרָךְ בְּבִרְכָךְ וְכֵן אֵינְרַע בְּנִסָּן שְׁנַת תפ"ט שֶׁהֵינּוּ מְצַפִּים לְבָרָךְ בְּרַכָּה וְהִי עֵנֵינוּ וְלֹא נִרְאָה גּוֹף הַשְּׁמַשׁ וְהוֹרְאָתִי לְבָרָךְ עכ"פ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת וְסִמְכָתִי עַל הָרֵאָב"ד שֶׁפֶתַח שְׁכַל בְּרַכּוֹת שֶׁבְּפָרְק הָרוּאָה מְבָרְכִי בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת אֲבָל לְדִינָא נִרְאָה לִי לְבָרָךְ אַף בְּשֵׁם וּמַלְכוּת הַנִּרְאָה לְפַע"ד פֶּתַחְתִּי: שְׁאַלְהָ לֵט נִשְׁאַלְתִּי מִהַתּוֹרְנֵי הָרַב הַמְּנוֹפֵלָא מִהַר"ר לױ יְרוּשְׁלָמִי בְּמַס' פְּסָחִים דָּף מ' ע"ב רש"י בד"ה לְפַל הוּא נוֹתֵן חוּץ מִדְּבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ חוֹמָץ וְצִיר וְפִי רש"י לְכָל מִינֵי מֵאֲכָל הוּא נוֹתֵן תְּבַלִּין בְּכָלִי שְׁנֵי וְכו' וּבְמַס' שְׁבֵת בְּמַקוֹמוֹ קֹאמַר הַש"ס לְמַסְקָנָא דר"י אַרְיִשָׁא קָאִי דְּמִינֵי בְּכָלִי רֵאשׁוֹן: תְּשׁוּבָה מִתְּחִילָה צְרִיכִין אָנוּ לְמִידָק מִי הַכְּרִיחוּ לְרֵש"י לְפִי זֶה דְּמְפָרַשׁ בְּפְסָחִים בְּכָלִי שְׁנֵי מִינֵי דִילְמָא בְּכָלִי רֵאשׁוֹן קֹאמַר הַש"ס דְּנוֹתֵן אֶת הַקֶּמַח וְאֵת"פ נוֹתֵן אֶת הַחוֹמָץ וִי"א סְבִירִי לְהוּ דָּאִף נוֹתֵן אֶת הַחוֹמָץ תְּחִילָה וְאֵע"ג דְּחוֹמָץ כְּבָר מְעוֹרָב בְּתַבְשִׁיל הוּא מְבַשֵּׁל אֶת הַנוֹתֵן בְּתוֹכוֹ וְקֹאמַר הַש"ס דְּהֵאִי י"א ר' יְהוּדָה הִיא אֵלָא נִרְאָה פְּשוּט וּבְרוּר דָּאִי אֶפְשָׁר לְאוּקְמִי בְּכָלִי רֵאשׁוֹן דְּהֵא לְדִינָא דְּש"ס מוֹתֵר לְהַחְלִיט בְּרוֹתְחִין נְזַכֵּר בְּש"ס דָּף ל"ט ע"ב חֲלוּט שְׁחַלְטוּ בְּרוֹתְחִין וְע"כ גְּמִי הָא דְּקֹאמַר הַש"ס לֹא לִימְחֵי אִינְשֵׁי קְדִירָה בְּקִימְחָא דְּאִיבְשׁוּנָא דִילְמָא לֹא בְּשִׁיל שְׁפִיר וְאֵתִי לִידֵי חִימוּץ לֹא בְּכָלִי רֵאשׁוֹן מִינֵי דְּהֵא ח וְט שְׁחַלְטוּ בְּרוֹתְחִין מוֹתֵר וְק"ו בְּכָלִי רֵאשׁוֹן דְּתַתָּאי גָּבַר וְכָלִי רֵאשׁוֹן מְבַשֵּׁל יוֹתֵר אֶלְקָבָא דְּכ"ע מְעִירוּי וְכֵן פִּי רש"י בְּהַדְּלָא פְּשִׁיטוּ וְטוֹרְפוּ בְּקַעְרָה הִיא מְחַמְצָת וְעוֹד שְׁאִין דְּרָךְ נְתִינְתָהּ לְתוֹף תְּבַשִּׁיל רוֹתַח ש"מ הָא דְּקֹאמַר לֹא לִימְחֵי אִינְשֵׁי קְדִירָה לֹא בְּכָלִי רֵאשׁוֹן רוֹתַח קֹאמַר אֵלָא בְּכָלִי שְׁנֵי וּלְפ"ז הָא דְּקֹאמַר אִין מוֹלְלִין אֶת הַקְּדִירָה גְּמִי בְּכִי הֵאִי גּוֹנוֹא מִינֵי שְׁנוֹתֵן קֶמַח לְתוֹף הַתְּבַשִּׁיל לְהַעֲבֹו וְלֹא לְדָבָר רוֹתַח מִינֵי וְקֹאמַר רַב חֲסֵדָא ר"י הוּא וְע"כ הַנְּכַרְחָ רש"י לְפָרַשׁ דְּבְכָלִי שְׁנֵי דְּדָבָר שְׁאִינוּ מְבַשֵּׁל אֶפ"ה אִם נוֹתֵן מִתְּחִילָה חוֹמָץ אִינוּ בְּטַל פֶּתַח הַחוֹמָץ וְהַצִּיר לר"י וְה"נ מוֹתֵר לְמַלְוֹל קְדִירָה בְּעֵנֵינוּ זֶה אֲבָל אִם נְפָרַשׁ דר"י אַרְיִשָׁא קָאִי וּמִינֵי בְּקְדִירָה רוֹתַח כְּמוֹ שֶׁהֵבִין מְכ"ת א"כ אִין רֵאִי פֶּלֶל לְהַדְּ י"א דְּכָאן וְע"כ הַנְּכַרְחָ רש"י לְפָרַשׁ דְּמִינֵי בְּכָלִי שְׁנֵי וְהָא דְּקֹאמַר הַש"ס בְּשְׁבֵת אִיבְעֵי לְהוּ ר"י אַרְיִשָׁא קָאִי וּלְקוֹלָא ר"ל אִי אַרְיִשָׁא גְּמִי קָאִי וְאִיכָא גְּמִי קוֹלָא בְּדְבָרֵינוּ דְּס"ל דְּכָלִי רֵאשׁוֹן אִינוּ מְבַשֵּׁל תְּבַלִּין אֵלָא שְׁנוֹתֵן בְּתוֹכוֹ חוֹמָץ וְצִיר וּלְפ"ז ס"ל כִּי הֵיכִי דְּכָלִי רֵאשׁוֹן אִינוּ מְבַשֵּׁל אֶפ"ה חוֹמָץ גּוֹרֵם הַבְּיָשׁוּל ה"ה בְּכָלִי שְׁנֵי אַף דְּאִינוּ מְבַשֵּׁל אֲבָל ע"י חוֹמָץ וְצִיר מְבַשֵּׁל וּלְפ"ז ס"ל דְּאֶפִּילוּ בְּכָלִי שְׁנֵי גְּמִי מְבַשֵּׁל ע"י חוֹמָץ וְצִיר דְּמַאי שְׁנָא פִּינּוּ דְּכָלִי רֵאשׁוֹן גְּמִי אִינוּ

מבשל תבלין או דלמא אסיפא לחודי קאי ולחומרא ר"ל חומרא בכל צד דכלי ראשון מבשל בלא חומץ וכ"ש מבשל ע"י חומץ וציר לר"י ופשיט ליה הש"ס דארישא קאי ולעולם דס"ל דרב חסדא דלר"י אפי' בכלי שני נמי מבשל ע"י חומץ וציר ורהיטא דשמעתא הכי משמע דהא יש לדקדק מהי תיתי לומר ארישא קאי דמסתמא פליג אסיפא דמתניתן אמאי דסייג התנא ברישא אלא ע"כ דמספקא לי אי ארישא פליג ר"ל ארישא נמי פליג ופליג אפולקא בבא דמתני' א"ד אסיפא לחוד פליג אמאי דסייג ונאף דבברייתא נקט ר"י לכל האילפסון היא נותן כו' נקט בכלי ראשון היינו משום רבותא דהתירא אבל אם נותן חומץ וציר אפילו בכלי שני נמי מבשל וזה מקנבל אל הדעת דהא קי"ל דציר חשוב פרותח ומבשל כדי קליפה מיד אפילו אם נפל על הצונן כמבואר בסי' ק"ה ובסי' צ"א ובסי' ס"ט וי"ל אף דס"ל לרבנן היכי דנפל לתוך המרק דמבטל פח הציר אבל לר"י י"ל דשנה פלי ראשון וכלי שני דמבשל ע"י פח הציר וחומץ ולפ"ז דברי רש"י ברירן דנאף לפי המסקנא נמי מוכח לר"י דמבשל בכלי שני ע"י חומץ וציר ואין הסבשיל מבטלו: ומזה הבאתי ראי' דחומץ שנה לציר ומבשל אם שקה כדי שיתנו על האור ויהי' רותח דמדברי ר"י נשמע לרבנן דמשנה פח החומץ וציר וכי היכי דציר גורם הבשיל בכלי ראשון לר"י ה"ה החומץ וא"כ יפה פסק הב"י דחומץ שנה לציר דלא פש"י שחלק בסי' ק"ה על הר"י יעניין שם וק"ל: שא"ל מ וז"ל במטותא אנא לחיות דעתו הרמ"ה בענין אבילות הקרובים שמבואר סי' שע"ד שבשבת הראשון מראי' קצת אבילות והואיל ורגל מבטל גזירות שבועה אם חייב על הקרובים להראות ג"כ קצת אבילות לשנות הבגדים שנית אם האכל צריך להמתין לפני בית הפנסת בשעת מנחה והשמש פינון לצאת לנחם אבל פנהוג הואיל ורגל מבטל גזירת שבועה א"כ הוי כמו שפסקו המנחמי' והא ביה תלי' אם פכר ביטל גזירת שבועה אם פן הקרובים ג"כ אינם מחויבים לשנות עד פאן לשון השואל: הנה באתי להשיב על דבריו בבחינה ואחר אחרון אני פא במאי דנסתפק מכ"ת אם האכל צריך להמתין לפני בה"כ והשמש יכריז לנחם אבל פנהוג הואיל ורגל מבטל גזירות שבועה הנה לדעת הרמב"ם שהביא הטור בסי' שצ"ט שאינו מותר לא לגלח ולא לרחוץ ולא לסוף ולא לעשות שום מלאכה עד שנקנס י"ט וי"ט מפסיק שאר השבועה ולאחר י"ט משלים שלשים ולפ"ז כל דין אבילות עליו עד בשעה שהציבור מתחילים לומר ברכו שמקבלים עליהם י"ט הנה ראוי להתנהג עמו כדין האכל אבל לדעת הפוסקים שמוותר לו לספר ולכבס ולרחוץ סמוך לחשיכה וכינון דמוותר לו בשביל הכבוד הרגל לרחוץ אחר המנחה וכן הכריע הש"ך בסי' שצ"ט ס"ק י"ו והט"ז ונאף שבא"ח בסי' תקמ"ח פתב מג"א הא דכתב רמ"א בי"ד וכן נוהגי' קאי לאותן שאינן נוהגים איסור רחיצה מ"מ מודה דלאותן שאינן נוהגים איסור רחיצה דמבטל מניני' גזירות שלשים ופשיטא בערב פסח שהביא ב"י בשם התשב"ץ שאין אבילות נוהג אחר מצות שהי' י"ט וכן מבואר בש"ע לענין גזירות שלשים דבערב פסח מותר אחר חצות ונאף שהש"ך השיג על זה מ"מ ראוי לסמוך עליהם שלא לקרותו בשם אבילות אכן בשאלה ראשונה בענין אבילות קרובים שמבואר סי' שע"ד שבשבת ראשון מראים קצת אבילות וכתב מכ"ת דזה בזה תלי' ולפע"ד נראה דאין הדינים שונים בזה דהא פתב הרמב"ן שהאבילות שנוהג עם מי שמתאבל עליו הוא אבילות גמורה בחליצת מנעל כו' וכן נוהג דין שלשים בגיהוץ ותפורות ונאף שאנו אינם נוהגים באבילות שמתאבלים עמו אלא

קרובי המת הפסולין לו לעדות מראים קצת אבילות כל שבוע ראשונה כו' וע"כ לדיני דש"ס דאין מתאבלין אלא למי שמתאבל עליו וע"כ קבעו מנהג זה להראות קצת פבוד להמתאבלים וכינון שעדיין חל עליהם שלשים מחויבים להראות ג"כ במקצת דבר לשנות אף מ"מ נראה לי להכריע אותן הקרובים שמן הדין הי' חייבים להתאבל ממש פדאמרין כל שאתה מתאבל עליו אתה מתאבל עמו וכינון דחל עליהם דין שלשים מדיני דש"ס ישנו איזה מלבוש משבת לי"ט ואותן הקרובים שמן הדין אינם מתאבלין אל יתאבלו כינון דכבר נתבטל גזירות שבועה זו לא מחמרין עליהו פינון דלא נזכר אבילות דידהו בש"ס הבו דלא להוסיף עלה ופשיטא באבילות שלא בפני המתאבלים שאינו צריכים לנהוג כ"ד הכותב בנחיצה מאיר: שאלה מא נשאלתי אהד שאכל עוף ואח"כ מצא בו אהד מי"ח טריפות אם צריף פפרה על מה שאכל או לא ולכאורה הי' נראה להביא ראיה מדאמרין בנזיר דף כ"ג ע"א ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שנתפון לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר כגון חתיכה ספק של שומן ספק של חלב אמר קרא ונשא את עונו כו' מ"מ נראה דווקא התם שנולד הספק קודם שאכל אבל אם לא נולד הספק עד אחר שאכל הוי אונס ואונס רחמנא פטרי' וראיה דאמרין בביצה דף כ"ה אמר רמי בר אבא הפשט וניתוח בעולה וה"ה לקצבים מכאן למדה תורה דרף ארץ שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט וניתוח וכתבו התו' בד"ה אורח ארעא דוודאי ליפא איסור דמשנשחט' עומדת בחזקת היתר מיהו אם נמצאת טריפה לאחר שיאכל הוא נענש כשוגג ולא כאנוסים שלא הי' לו למהר כל כף ש"מ דלאחר הפשט וניתוח הוי כאונס פינון דאין צריף לבדוק אחר שמונה עשר טריפות ואונס אין צריף פפרה דומיא דאם שימשה שלא בשעת וסתה ומצאה אחר תשמיש דם אפילו על עד שלו דמקרי אונס ואינם צריכם פפרה לא הוא ולא היא כמבואר בס"ס קפ"ה ה"נ פינון דהוי אונס לא צריף פפרה וק"ל: שאלה מב נשאלתי באהד ששחט עוף מחבירו הנה מחזיק לעוף ובשעת שחיטה חתף גם באצבע נראה להכשיר ואין כאן שהי' די"ל דחתף הנושט ובאצבע בפעם אחת וראי' דאמרין דהא גבי פרה דאם נחתכה דלעת עמה דברי הפל כשירה בפ' השוחט דף ל"ב ע"א ולא פסלינו מטעם שהי' ואף די"ל דווקא לדידהו דס"ל דשהיות בהמה כדי שיגביה בהמה וירבצו אכל לדידן דנהגין להטריף כל שהי' פלל דהא אפילו במשהו י"ל דשהה בחתיכת מ"מ נראה ברור דאין כאן שהי' בשר פלל דהא אפילו בחתיכות גמי אין כאן טריפות ברור אלא מסברא בעלמא משום דהסימן הוא מתוח בשעת שחיטה והגמי אינו מתוח פי איננו מחברן אלא הלחי והגוף והדבר ידוע שכל דבר רף שפוגע בו חידוד הספין אם הוא מתוח נחתף מהר יותר משאם לא היו מתוח ולכך הואיל והגמי ג"כ כף הוא אינו מתוח על פן חידוד הספין שקה לחתכו יותר מבחתיכת הסימן ונמצא שלא חתכו שנה בשנה והיינו דווקא גמי שמונח באורף הצנאר אבל יד אדם המחזיק בלח בודאי חתף שניהם בשנה ואין כאן שהי' פלל ולכך התרתי הנראה לפע"ד כתבתי מאיר: שאלה מג נשאלתי באהד שהי' לו מקח עם הנכרי על יין שרף כל מדה ומדה בכף וכף וכן נהג עמו הנכרי זמן רב וכששלח לידו הישראל י"ש פרע לו כל מדה ומדה לפי המקח שקצב עמו וכשהגיע הזמן בערב פסח שלח הישראל ע"י עגלן כותי חביות י"ש להכותי שהי' רחוק מאתו מהלך יום אהד נמצא שהגיע ליד הלוקח בשעה שכבר נאסר בהנאה ונשאלתי אם מותר להישראל לקבל אח"כ דמי הי"ש מהנכרי דהוי חמץ שעבר עליו הפסח דהא כל

זמן דלא מְטו לַיֵּד הַנְּכָרִי בְּעַל הַמַּקְח אַחֲרֵיכֶם עַל יִשְׂרָאֵל: תְּשׁוּבָה דְּבַר זֶה צָרִיךְ בִּיאֹר
בְּאִנְיָן וְרִחֵב וְנִבְדָּק בְּחֻמְרֵי זֶה עַד מְקוֹם שֶׁיֵּד שְׁכַלְנוּ מִגַּעַת בְּעֶזְרַת הַשָּׁם וְזֶה הַחֲלִי בַּעֲ"ה
צֹרִי וְגוֹאֲלֵי וְהִנֵּה לְפִי דַעַת הַגְּאוּנִים שְׁכַתְב הַטּוֹר או"ח סי' ת"ם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהַפְּקִיד חֲמָצוֹ
אַצֵּל כּוֹתֵי וְקַבֵּל עָלָיו הַנְּפָקֵד אַחֲרֵיכֶם אֵין הַמַּפְקִיד עוֹבֵר עָלָיו וְכַתְב הַב"י שְׁגַם הַר"ן הֵכִי
ס"ל א"כ בְּנִידָן דִּידָן אִף שְׁאִין אַחֲרֵיכֶם עַל הַכּוֹתֵי בְּעַל הַמַּקְח עַד שְׁיָבֵא הַי"ש לְרִשׁוֹתוֹ
מ"מ פִּינָן דְּכּוֹתֵי הַעֲגָלוֹן נַעֲשֶׂה שׁוֹמֵר עָלָיו וּמְחַיֵּב בְּגִיבָה וְאֲבִידָה אֵין הַיִּשְׂרָאֵל הַמַּפְקִיד
עוֹבֵר עָלָיו וְאִף שְׁלַעֲגוֹן יִנְקֵרָא וְזוּלָא וְכֵן אֲנִסְּ שְׁפִיכָה בְּאַחֲרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל הוּא מ"מ כִּי הֵכִי
בְּנְכָרֵי שֶׁהַפְּקִיד חֲמָצוֹ אַצֵּל יִשְׂרָאֵל דָּאִף דָּאִם יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ חַיֵּב אֲלֵא בְּגִיבָה וְאֲבִידָה
הַסְּפִימוּ כָּל הַפּוֹסְקִים דְּחַיֵּב לְבַעֲרוּ וְכִי הֵכִי דְהֵתָם קִיָּמִי בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּאַחֲרֵיכֶם גְּנִיבָה
וְאֲבִידָה ה"נ הֵכִי שֶׁהַפְּקִיד בְּיַד כּוֹתֵי קִיָּמִי בְּרִשׁוֹת הַכּוֹתֵי בְּאַחֲרֵיכֶם גְּנִיבָה וְאֲבִידָה לְבַד
לְפִי מְנַהֵג עֲגָלָנִי אִף דְּלֵא מְקַבֵּל אֲנִסְּא מ"מ בְּרִשׁוֹתוֹ קִיָּמִי מ"מ כִּי דִּיָּקִינָן שְׁפִיר לֹא
מִקְלָתָא הִיא דְּדוֹנָקָא לְחֻמְרָא אֲמַרִּינוּ כֵּן אַבְּל לֹא לְקוֹלָא דְהָא רִאֲיִיתָ הִנֵּה גְּאוּנִים מְדַמְנִיא
בְּמַכִּילָתָא בְּבִתְיָכֶם מַה בֵּיתָה רִשׁוֹתָה אִף גְּבוּלָה בְּרִשׁוֹתָה יֵצֵא חֲמָצוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּרִשׁוֹת
כּוֹתֵי שֶׁהוּא שְׁלוֹ וְאֵינוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ מְשַׁמַּע דָּאֵינוֹ בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְגַמְרֵי אַבְּל כְּשֶׁאַחֲרֵיכֶם אֲנִסְּ
עַל יִשְׂרָאֵל בְּרִשׁוֹת מְקַרֵי וְכֵן מְכַל דִּין שְׁרֹב הַפּוֹסְקִים דְּחַו דְּבַר זֶה מְהַלְכָה וּמוֹקֵי לְהֵאִי
דְּמַכִּילָתָא מִיָּרִי בְּכּוֹתֵי שֶׁהִלְוֵה לְיִשְׂרָאֵל עַל חֲמָצוֹ אַבְּל בְּהַמַּפְקִיד פִּינָן שְׁעִיקָר הַמְּמוֹן שְׁלוֹ
חַיֵּיב לְבַעֲרוּ מִן הַתּוֹרָה א"כ הוּי לִיָּה כְּחֻמְרֵי שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפּוֹסְחַ וְעוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד לְדַעַת הַמ"ב
שֶׁהִבִּיא הַמַּג"א בְּסִי' ת"מ ח דָּאִם כּוֹתֵי שְׁלַח שְׁלֹחוֹ וּמְשַׁף קִיָּמִי ג"כ אַע"ג דָּאֵין שְׁלִיחֹת
לְכּוֹתֵי ה"מ כּוֹתֵי לְיִשְׂרָאֵל אוֹ אִיפְכָא אַבְּל כּוֹתֵי לְכּוֹתֵי עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ וּלפ"ז אִף בְּנִידָן דִּידָן
שְׁזֶה הַעֲגָלוֹן קִיָּבֵל עוֹבֵר דַּעַת בְּעַל הַמַּקְח בְּלִתֵּי דַעַתוֹ מ"מ לְמַפְרַע חֲזִינוּ דְּנִיחָא לִיָּה בְּהֵכִי
אִם כֵּן מְעִיקָרָא בְּרִשׁוֹת דְּכּוֹתֵי קִיָּמִי דְּזִכְרָא לִיָּה וְאִף דִּיִּשְׂרָאֵל מְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרֵיכֶם הוּי כְּמִי
שְׁמַקְבֵּל אַחֲרֵיכֶם בְּחֻמְרֵי שְׁל כּוֹתֵי דָּאֵינוֹ חַיֵּיב לְבַעֲרוּ לְדַעַת ר"ת וְהֵרָא"ש שֶׁהִבִּיא הַטּוֹר
בְּסִימָן ת"מ דְּאֲפִילוּ בְּיַחַד לֹא מְקוֹם בְּבִית יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְצוּי בְּבִית קְרִינָן בִּי וְכֵן הַסְּפִים
בְּעַל הַעֲיָטוֹר וְהֵרָאב"ד וְהֵרָשֶׁב"א וְאִף שְׁכַתְב הַב"י שֶׁהֵרִי"ף הַשְּׁמִיטָה וְרִאֲוִי לְהַחְמִיר
וְדִין זֶה הַשְּׁמִיטָה הֵרַב ב"י בַּש"ע מ"מ נִרְאֶה דְּוִנְקָא בְּיַחַד לֹא מְקוֹם בְּבִיתוֹ אַבְּל בְּבִיתוֹ שְׁל
כּוֹתֵי נ"ל דַּכ"ע מוֹדִים דָּאֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו וְכֵן מוֹכַח מִדְּבָרֵי תוֹסְפּוֹת בַּפ"ק דְּפְסָחִים דָּף ו'
ד"ה יַחַד לֹא בֵּית דְּכַתְּבוּ וְכֵן פְּפָא אֵית לִיָּה מְסַבְרָא פִּינָן שְׁיַחַד לֹא בֵּית הוּי כְּאֵלוֹ קַבֵּל עָלָיו
אַחֲרֵיכֶם עַל חֲמָצוֹ שְׁל נְכָרֵי בְּבִיתוֹ שְׁל נְכָרֵי ש"מ אִף לְרַב אֲשֵׁי דְמוֹקֵי לְהֵאִי קְרָא אֲסִיפָא
דְּאֲפִקֵי רַחֲמָנָא בְּלִשׁוֹן לֹא יִמְצֵא מִי שְׁמָצוּי בְּיַדָּה וְזֶה שְׁאֵינוֹ מְצוּי בְּיַדוֹ וּפְרִיֵּשׁ רַש"י שֶׁהֵרִי
אוֹתוֹ זְוִיּוֹת מְסוּרָה לְנְכָרֵי ש"מ דָּאִף דְּשְׁכִירוֹת לֹא קִיָּמִי מ"מ אֵינוֹ בְּיַדוֹ אַבְּל חֻמְרֵי שְׁל כּוֹתֵי
בְּבִית כּוֹתֵי אִף שְׁמַקְבֵּל אַחֲרֵיכֶם מוֹתֵר דְּכִי קִיָּמִי מְעִיֵּל לְבִיתוֹ דְּנִפְשֵׁי קִיָּמִי מְעִיֵּל אִם כֵּן
לפ"ז בְּנִידָן דִּידָן שֶׁהַכּוֹתֵי הַעֲגָלוֹן מְשַׁף לְרִשׁוֹתוֹ בְּשִׁבִיל בְּעַל הַמַּקְח וְכִינָן דְּלְמַפְרַע נִיחָא
לִיָּה לְכּוֹתֵי בְּעַל הַמַּקְח בְּשְׁלִיחֹת קִיָּמִי לְמַפְרַע בְּשִׁבִיל בְּעַל הַמַּקְח קוֹדֵם זְמַן אִיסוּרוֹ וְאִף
שֶׁיִּשְׂרָאֵל חַיֵּיב בְּאַחֲרֵיכֶם הוּי לִיָּה מְקַבֵּל אַחֲרֵיכֶם עַל חֻמְרֵי שְׁל כּוֹתֵי בְּרִשׁוֹת הַכּוֹתֵי מ"מ
הָא כְּבָר שְׁדִי בִּיהַ נִרְגָא בְּעַל מַג"א שְׁכַתְב שָׁם שְׁמֵן הַיְרוּשְׁלָמִי רַפ"ו דְּדַמְאֵי אֵיתָא דָּאֵין
כּוֹתֵי עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְכּוֹתֵי חֲבִירוֹ וְכֵן מְשַׁמַּע פְּשָׁטָא דְּתַלְמוּדָא רַפ"ב דְּקְדוּשִׁין וְלִכְּן אֵין
לְהַקְלֵל בְּזֶה וְאִם כֵּן אֵין רִאֲיָה בְּרוּרָה לְדְבָרֵינוּ: עוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַתִּיר שְׁכַתְב שָׁם הַמַּג"א
וְכָל דְּבַר שְׁנִיגוֹ הַסּוֹחֲרִים לְקִנּוֹת בּוֹ כְּגוֹן רוֹשָׁם אוֹ מְפַתַּח אוֹ שְׁנַתָּן כְּפּוֹ לְחֲבִירוֹ אוֹ פְּשׁוּט

קנה ג"כ פאן וכ"ש הקנין שבין הפותי לישראל דבדיניהם פשוט הוא שפיון שלקח הסחורה לבית גם נתן מקצת דמים שהמקח קנים ואם פן בנדידון דידן שעשה שטר מקח עם הפותי שהוא מחויב להעמיד לו יין שרף בכף וכף המדה ואם פא הפותי נתבע אותו דדיניהם קנה הפותי פל הי"ש שהוא ברשות ישראל דדיניהם דנים לו ואע"ג דישאל חייב באחריות פל זמן שלא פא לרשות פותי בעל המקח מ"מ הא פתב בעל מג"א בסי' ת"מ בכל מקום דהישאל חייב לבערו ועבר ולא ביצרו אם פא הפותי אחר פסח רשאי ליתן לו חמץ דהא חמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא מטעם קנס וכה לא קנסו: (ונ"ל דאף בכותי אנס דכופו לישראל לשלם דחייב לבער אינו אלא מדרבנן וכיון שלא עבר פל יראה לא שניף למקנסו ונראה להביא ראיה מהא דאמרין בתולין דף ל"ט ע"ב בכותי אלם דלא מצוי למדחי דכתבו התוספות דאפילו למ"ד משוכה בכותי קונה ולא מעות מ"מ פיון דכותי אלם קונה המקח מדרבנן ה"נ וכה מן שאל השאלות הראב"ד על הרמב"ם): וא"כ ה"נ פיון שהי"ש של ישראל נקנה לבעל המקח ע"פ דיניהם שעשו שטר קישור על זה אף שהישאל חייב באחריות מ"מ בזה לא קנסו פיון דעיקר הי"ש הי' קנוי לכותי בעל המקח ואף שראיתי שהרב הגאון בעל מג"א הקשה איה אמר דאזלינן דדיניהם מהא דאמרין רפ"ד דכותי שנתן מעות לישראל דדיניהם קנה כו' ומסיק דדיניהם שפסק להם תורה משמע דדינא כותים לא מהני וכ"מ בע"א דף ע"א בתוספת ד"ה וכ"מ בי"ד סימן ש"כ דאזלינן בתר דין תורה ולא בתר דיניהם עכ"ל: ולי נראה דאין פאן קושא דשאני חמץ דלא אזלינן בתר דין תורה אלא העיקר במאי דמצוי לו הן לקולא הן לחומרא וראי' דאמרין ריש פ"ק דפסחים דף ה' ע"ב אמר מר יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הכותים ת"ל לא ימצא הא אמת רישא שלף אי אמת רואה אבל אמת רואה של אחרים לא קשא הא דקיבל עליו אחריות הא דלא קיבל עליו אחריות פי הא דאמר רבא לבני מחוזא ביצרו חמירו דבני חילא מבית ייכו פיון דאלו מגניב ומיתבד ברשות ייכו קאי ובעי שלומי כדילכון דמי ואסור ופריף הניחא למ"ד דבר הגורם לממון כממון דמי אלא למ"ד לאו כממון דמי מאי אכא למימר ומשני שאני הכא דאמר לא ימצא הרי להדיא אף למ"ד לאו כממון דמי מ"מ הוי כדדי' דקיבל עליו אחריות הוי כמצוי לו וכתב הטור שנהא מדברי הרמב"ם שאפילו אינו חייב באחריות אלא שהכותי אנס ויאנס אותו לשלם הרי זה נחשב כאלו הוא שלו מפני שחייב האנס באחריותו ואף שבהשגות כתוב שאין אחריות מן האנס אחריות אלא שנה מירי מדין וחוק המלכות מ"מ נשמע דלא אזלינן בתר דין תורה אלא מחק המדינה וכן לקולא שם דקאמר רב אשי יחד לו בית אינו זקוק לבער דכותי פי קא מעייל לביתו דנפשי' קאי מעייל ופריף למימרא דשכירות קניא והתנן אף במקום שאמרו להשפיר לא לבית דירה אמרה ואס"ד שכירות קניא פי קאי מעייל לביתו דנפשי' קא מעייל ומשני שאני הכא דאפקי' רחמנא בלשון לא ימצא מי שמצוי בידה יצא זה שאין מצוי בידה הרי להדיא אף ששכירות לא קניא בדין תורה, מ"מ אינו עובר דאינו מצוי בידו אלא ביד פותי שיש לפותי שליטה בביתו וכן להיפוף ולפ"ז אף דבכל מקום אזלינן בתר דין תורה אבל לענין חמץ בפסח אזלינן בתר מי ששליט על חמצו אף לפי דיניהם אם פן בנדידון דידן פיון דבדיניהם מחייב הישראל לקחת פל הי"ש לכותי באותו מקח שקצב עמו אם פן הוי כחמצו של פותי אף דישאל חייב באחריותו מ"מ לא קנסין הי"ש היכי דעבר.

איברא נראה דאין הנדון דומה לראיה דהתם עיקור החמץ הוא של פותי והדרא לי בעינא ואף שישאל על עבירה על שלא ביערו מ"מ הוי ליה חמץ של פותי שעבר עליו הפסח דמותר בהנאה וכן הביא ראי' ר"י מירושלמי אבל הכא נהי דאם בא הפותי ותבע לישאל שקלים קישור שטרו היינו מחייבים אותו אף מ"מ לא קנה י"ש זה דהי' רשות לישאל למפור לאחרים או לשותו ולקנות לכותי י"ש אחר אם פן הוי פחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח ומפל הלין טעמא לא מצינו שום צד היתר לחמץ זה אף פד דייקנו שפיר מצינו היתר לקבל דמים מן הכותי בעל המקח פינו דנתן לו בהקפה והכותי בעל המקח עשה משיכה בי"ש זה מותר אח"כ לקבל דמים ונציע לפניה סוגיות הש"ס ריש פרק השוכר את הפועל דף ס"ב ע"ב ונברר בעז"ה שפמה גדולי אחרונים פבודם במקומו מונח שלא דקו בשמועה זו גלל פן צריכו אנו קצת להאריה דהתם תנו דבי ר' ינאי יזפי פירות שביעית מענייים ופרעהו להו בשמינית אתו אמרו לי' לר' יוחנן א"ל יאות הו עבדין וקנגדו באתנו מותר דמניא נתן לה ואחר כך בא עליה או בא עליה ואחר כך נתן לה אתננה מותר וכתבו תוספת ד"ה יאות הו עבדין דכינו דהיא שעמא לא הוי הנה בעינו לא חליפן נינהו ולא חיילי עליה קדושות שביעית ומכאן דיקדק הרב ר' אלחנן הלכה למעשה שאם יש ביד ישראל יין נסו ועבודת אלילים ודברים האסורים ומכרה לכותי בהקפה ומכרה הפותי לאחרים קודם שימתן לזה ישראל הדמים שהדמים מותרים בדיעבד ואע"פ שהאיסור עדיין בעין שישנו בעולם ועוד הוסיף ר"י שאפילו לא מכרה הפותי אלא פינו שמכר אצלו קודם שימתן הדמים דק"ל דמשכוח פותי קונה והוי כמו בא עליה ואח"כ נתן דאתננה מותר פינו שלא הי' ברשותו בשעת ביאה וה"נ לא היתה ע"א ברשותו בשעת פריעת המעות עד כאן לשונו וכתב הרא"ש על דברי ר"י ו"ל ואפילו אם המעות מותרין ה"מ לישאל אחר אבל לדידה אסורים דקא מטילי הנאה מע"א כדאמרינו לעיל מוכרין וקידש בדמיהו מקודשת עכ"ל הרא"ש הרי לפניה דיש כאן פמה חלוקי דינים אחד היכי דאין האיסור בעין אפילו באיסור הנאה דתופס דמיו מותר אפי' לדידה דומי' דפירות שביעית דפרעו דבי ר' ינאי לענייים גופייהו פינו דכבר פלה האיסור מן העולם לא תפסי דמיו ובזה אין חולק: דהא ש"ס ערוף הוא אלא דהרב רבי אלחנן רצה ללמוד הלכה למעשה שאם יש ביד ישראל יין נסו וע"א אף דתופסין דמיהו אם עברו מכר לפותי בהקפה שאחר שמכר הפותי לימתן לישאל מעות דמיהו מותרים דכינו בשעת שפורע לישאל אין הע"א ביד פותי לא הוי דמי ע"א כמו פירות שביעית דמותרים ולית בהו משום חליפי פירות זה לפי שבשעה שהיו פורעין דבי ר' ינאי לענייים לא הי' פירות שביעית בעין.

ואע"פ שיש לחלק דשאני פירות שביעית שלא הי' בעולם אבל ע"א מיהא ישנו בעולם מ"מ הרב רבי אלחנן לא חילוק בזה בדין דעכ"פ בשעה שפורע לישאל אין הע"א ביד פותי מותר לקבל המעות ומשמע מזה דאף לדידן נמי שרי דומי' דפירות שביעית דכינו דאיסור אינו בעין דמים אינו נתפסי' ולא קנסינו לי' דאף דמטי לי' מחמת איסור הנאה אלא דר"י הוסיף חידוש דין דאפילו לא מכרי פותי מעולם וישנו עדיין בידו הדמים מותרין דכינו דמשו' תחילה והוי כמו בא עליה ואחר כך נתן לה דלא מתפסי באתנו ה"נ לא מתפסין הנה מעות דאי הי' מתפסין הי' אסורות אף לאחרים וס"ל הרא"ש דמ"מ לא

גברע משאָר איסורי הנאָה דלא מתפסן דמיו מ"מ איסורי' לדידן' פדאָמרינו גבי מוכרן וקודש בדמיהו מקודשת.

ופי' רש"י ונדקא קדושי אשה אבל לאתהנוי מנייהו מדרבנן אסור הרי להדיא בשאָר איסורי הנאָה אף שמקבלי' הדמים מיז הי' מותרין להנות מדמים אף לדידיה מדין תורה אלא דאסור מדרבנן ולאחריןא שרי וגבי ע"א דתפסי דמיו הי' אסורים מן מקבלי דמיו מיז אלא היכי דנתן בהקפה דלא מקבלים דמים מיז תו לא מתפסן הדמים ועכ"פ לא יצאו משאָר איסורי הנאָה דעכ"פ לדידיה אסור ולאחרים מותרים ולפ"ז לאו מטעם דאמרינו דמקבל מעות עבור איסורי הנאָה דמעוות מתנה אלא אף דהיה מקבל מחמת מוכרת איסור הנאָה פיון דלא תפסי דמים הנה מותרים להנות מדין תורה אלא דאסור מדרבנן ולאחריןא שרי.

הרי לפניה שיטת התוספות והרא"ש ברורין באין גימגום כלל אלא דמצינו רבים חלוקים על דין זה ומצאתי להריטב"א בקדושין דף נ"ו הא דאמרינו התם מוכרן וקודש בדמיהם מקודשת וז"ל הטעם הדבר מפורש בירושלמי דגרסינן התם ר' חגי בשם ר' זעירא לפי שאין דמיהו פי' שאיסורו אינם שוים כלום ואין להם דמים ומעוות שנתן לו לוקח בהם גזל הם בידו או מתנה ואפילו לכתחילה יכול להוציאם במה שירצה וקודש בהם שהרי אינם דמים איסורי הנאָה פדאָמרינו אלא שלכתחילה אסור למכור איסורי הנאָה שלא יהיה כנהנה באיסורי הנאָה.

ובפ' קמא דחולין אמרינו דאפילו לר"י דאמר חמץ לאחר פסח אסור בהנאָה מן התורה חמץ של עוברי עבירה לאחר פסח מותר מיז מפני שהו מחליפי' אלמא חליפי' מותרן לכתחילה לכל דבר אפי' לאכילה אם הוא בר אכילה והטעם לפי שאין דמיו ומאי דקשה לרש"י ז"ל א"כ מצינו דמים לחמץ בפסח ואנן תנו האוכל תרומת חמץ פטורים מן התשלומין לא מצינו דמים לו מפיון שאסור למוכרן לכתחילה וכשמכרן אינו דמיהם אלא מתנה או מלוה ומעתה מי שמוכר פירות ערלה וכיוצא בהם ואיסורי הנאָה שאין תופסים דמיהו אותן דמים מותרים בהנאָה אבל אסור לעשות פן עכ"ל והר"ן ריש פרק השוכר את הפועל הביא ג"כ הירושלמי הנ"ל וכתב מן הירושלמי הנה שכתבנו נראה שאם עבר ומכר איסור הנאָה שדמיהו מותרים אף למוכר עצמו חוץ מע"א ושביעית לפי שאין דמי איסור הנאָה אלא מתנה או גזל בידו ובע"א שחידש הפתוב שאע"פ שאין להם דמים שיהי' חליפי' נתפסים באיסור שלה אבל בשאָר איסורי הנאָה לא הרי מצינו שהר"ן והריטב"א ז"ל ס"ל דאם מכר איסורי הנאָה דמותר לכתחילה להנות אף למוכר עצמו שלא כדברי רש"י והרא"ש ז"ל: ועוד כתב הר"ן על הא דאמרינו יאות הו עבדין וכוונתו באנתון מותר דיקדקו רבותינו הצרפתי' שאם הי' יין נסוף וע"א ביז ישראל ועבר ומכרן בהקפה הדמים מותרין דכותי משעת משיכה קני להו וההיא שעתא אע"ג דמשעבד פיון דלא מיחל שיעבודי' לא מיחסר ולא מבעי' אי לית' ליין נסוף בעולם דהיינו פי' דר"י אלא אפי' אית' ברשות פותי מותר פיון דבשעת דיהיב לי' דמים לאו דישראל הוא וראיה לדרך מדמקשינו גבי הבעלי לי בטלה זה והא מחסרא משיכה אלמא אע"פ שישנו לטלה זה בעולם פיון בשעת ביאה לית' ברשות זונה לא מתפסי באנתון יין נסוף נמי אף על פי שישנו בעולם פיון בשעה שהכותי פורע דמים לישראל לית' ברשות ישראל לא מיתפסי

דמים באיסור דידה והרמב"ן ז"ל השיב דהא מפל מקום דמי ע"א הם אצלו ואם פן מצינו דמים לע"א והא ונדאי לא קשי' לי דאם איתני' תקשי לי במכרן וקידוש בדמיהן דקנימא לן דמוקדשת מצינו דמים לאיסורי הנאה ותנן האוכל תרומה וקמין בפסח פטור מן התשלומין אלא ונדאי היינו טעמא דאע"ג דבדעבד שרי לכתחילה מיהא איסורא איפא והנ"ל דכונתיה: עוד כתב ליין נסו' בעולם שרי כיון דקני' מעיקרא ומוכרז לה מדפרכינן גבי הבעלי לי בטלה זה והא מחסרה משיכה ואומר ז"ל דכל דאיתני' בעולם בשעת פרעון נתפסו הטלה שאני שאע"פ שישנו בעולם בשעת ביאה מ"מ בשעה שנתן לה הטלה וכו' הביאה ליתא בעולם אבל הכא בשעה שהפתי פורע דמי יין נסו' הרי יין נסו' שהוא המתפס והנתפס בעולם והא כל אחד מן החליפים ברשות או בהנאת כל אחד ואע"פ שזכה בהם מכבר לא איכפת לן ואע"פ שחלוק זה אינו נראה נכון לפי שהתפס' בשעת יצאת כל דבר מרשות חבירו וראוי' שתחול וכיון שפבר קנה יין נסו' קודם שיתן דמים לא הנה ראוי' שיהנה נתפס כשם שאין הטלה נתפס משום דמחסרה משיכה אע"ג דאיתא בעולם אע"פ כן חושש פן לכו' מדאמרין גבי נתן לה ואח"כ בא עליה וקדמה והקריבנה היכי דמי אי דאמר לה קני מעכשיו פשיטא דמותר דהא ליתני' בשעת ביאה כף פתוב במקצת נוסחאות ומשמע דטעמא דליתני' בשעת ביאה הא לאו הכי אסור אע"פ שנתנה לה וקנתה קודם ביאה.

וכ"ת אין הכי נמי דאפילו איתני' בעולם שרי אלא דכי ליתא בשעת ביאה איפא לאקשוני' לי פשיטא ואי איתני' ניהי דמותר לא ליפשוט פולה האי אי הכי לוקמי ר"א פגון דאמר לה קני מעכשיו והקרבתי לאחר מכאן דשרי ולא מצינו לאקשוני' פשיטא דאפילו לגירסי' דגרסי מתנה הוא דיהיב להו ולא גרם לן דהא ליתני' בשעת ביאה ולא משמע דמפשט פולה האי אלא משום דליתני' בשעת ביאה ולפיכך יש לחוש בדבר ואף לדעת רש"י ז"ל נראה פן שפתב יאות הן עבדיו דכיון דהא שעתא לאו הנה הנה בעין ולא איחלפי לאו חליפין ניהו ולא חילי קדושת שביעית עליהו עכ"ל הר"ן הרי מצינו שהרמב"ן חולק על תוספות וס"ל דלא דמי לבא עליה ואח"כ נתן לה דהתם לא הי' הביאה בעולם משא"כ במוכר ע"א ויין נסו' שישנו בעולם דהיינו בינד כותי ואף שמשלם אחר כף מיתפסי בחליפין ואף מדברי רש"י נראה פן: והנה הקרבתי להאריה שמנה נוכל להבין על פוננת אמיתות בדברי הטור והרב ב"י בי"ד סי' קל"ב וז"ל אבל אם הכותי לוקח היין מישראל ואח"כ נותן המעות מותרן כיון שאחר שקונה הכותי היין במשיכה נתן הדמים לא הוי דמי יין נסו' ודוקא לאחר מותרין אבל לבעל היין שמכרו אסורין לעולם שנהנה מדמי י"ג עכ"ל הרי לפניה שהטור תפס לשון תוספות והרא"ש דאפילו אם היין בעין עדיין בינד הנכרי כיון דמשו' תחילה ואח"כ נותן מעות לא מתפסי הנה מעות לאסור אכ"ע אף דמ"מ שלא ינה מאיסורי הנאה אסורי' למוכר ומותרים לאחרים דומי' דמוכרן וקידוש בדמיהן דס"ל להרא"ש והתוספות דלמוכר עצמו אסורים ולאחרים מותרים והאי מעות לאו בתורת מתנה או גזל אלא בשביל מכירת איסורי הנאה דאינו תופס דמיו שרי לאהנוי' לאחרים ולדידי' אסור מדרבנן והרב ב"י הביא ג"כ דברי הרא"ש דחילוק זה נלמד מדתנן בסוף פ' האיש מקדש המקדש בערלה ובכלאי פרים כו' מכרן וקידוש בדמיהם מקודשת ופירש רש"י שם דאיהו אסור לאתהנוי מאותן הדמים אבל לאשה שרי לאתהנוי.

וְכַתֵּב הַב"י מִיְהוּ קָשָׁה דְאִיכָא לְמִימַר דַּע"כ לֹא שְׂרִיָא אֱלָא בְּשַׁאֲרֵי אֲסוּרִים שְׂאִינְם תּוֹפְסִים דְּמִיָּהֶם אֲבָל בִּי"נ שֶׁהוּא תּוֹפֵס דְּמִיּוֹ לֹא עַכ"ל גְּרָאָה בְּרוּר דְּקָשָׁה לְהֵרֵב ב"י דַּאֲף בְּשַׁאֲרֵי אִסּוּרֵי הַנָּאָה הַדִּין פֶּן מ"מ בְּנִין תּוֹפֵס דְּמִיּוֹ פִּינּוּ שְׁהִינּוּ בְּעֵינּוּ בְּיַד הַפּוֹתֵי וְלֹא דְּמִי לְבֹא עָלֵיהֶם וְאַח"כ נָתַן לָהּ דְּלֹא מִתְּפִיס בְּאַתְנָן מִשּׁוּם דְּהֵתָם לֹא הִי הַבִּיָּאָה בְּעוֹלָם פְּקוּשְׁתָּא דְּרַמְבַּ"ן וְלִיכָא לְמִימַר דְּנִשְׁפַּח מִהֵרֵב הַב"י רֵא"ל זֹו דְּהַתּוֹסְפוֹת בְּבֹא עָלֵיהֶם וְאַחַר כֹּף נָתַן לָהּ דְּהָא הַבִּיָּא אַח"כ בְּתוֹף כ"ד דְּבָרֵי ר' יְרוּחֵם שְׂדִיקְדָּקוּ הַפּוֹסְקִים מִהֵיָּא דְּבֹא עָלֵיהֶם.

וּמַעֲתָה נִפְלְאֵתִי עַל בַּעַל הַדְּרִישָׁה שֶׁהַפְּלִיא לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵי ב"י וְהֶאֱרִיךְ בְּדְבָרִים שְׂאִינְם צְרִיכִים וְזֶה לְשׁוֹנוֹ. וְקָשָׁה עַל דְּבָרֵי ב"י הִלְלוּ דְּבֹא לְאַסּוּר פֶּאֵן גַּם לְאַחֲרִים פִּינּוּ דְּתוֹפֵס דְּמִיּוֹ הָא טַעַם הַהִיתָר שְׂכַתְּב רַבִּינוּ הוּא מִטַּעַם שְׂכַתְּב שְׂפִינּוּ שְׂכַתְּב לְקַח הַפּוֹתֵי הִי"נ הַמַּעוֹת שְׁנוֹתָן אַח"כ הוּא פְּאִילּוּ נָתַנוּ לוֹ בְּמַתְנָה וְלֹא דְּמִי י"נ הוּא.

וּמִש"ה מִן הַדִּין אֲפִילּוּ לְזֶה הַיִּשְׂרָאֵל בַּעַל הַיַּיִן עֲצָמוּ מוֹתֵר לְשַׁקְלֵן מִיָּדוּ אֱלָא שֶׁהַחֲמִירוּ עָלָיו שְׂלֹא יִהְיֶה מַע"א אֲבָל לְאַחַר מוֹתֵר שְׂאִינּוּ טַעַם לְאַסּוּרוֹ אֲף אִם הִי אֲסוּר בְּעָרְלָה אֲף לְאַחֲרִים דְּהָא שָׁם לֹא אִיגְרִי בְּשָׁל הַעָרְלָה תַּחֲזִילָה עַכ"ל וְנִכְנַס לְדַחוּקִים.

וּכְבוֹדוֹ הַגָּדוֹל בְּמִקוּמוֹ מוֹנַח וְכֹאֵן לֹא דַק דְּרַבִּינוּ הַטּוֹר לֹא פֶתַח דְּהַמַּעוֹת שְׁנוֹתָהּ לוֹ אַח"כ הוּי פְּאִילוּ נָתַנוּ לוֹ בְּמַתְנָה אֱלָא שְׂכַתְּב בְּנִין שְׂאֲחַר שְׂקִנָּה פּוֹתֵי הַיַּיִן בְּמִשְׁכָּה נָתַן הַדְּמִים לֹא הוּי דְּמִי י"נ ר"ל דְּלֹא מִתְּפָסֵן הַדְּמִים כִּי"נ דּוּמְיָא דְּבֹא עָלֵיהֶם וְאַח"כ נָתַן לָהּ דְּאִי הִי מִתְּפָסִין הִי אֲסוּרָן אַכ"ע.

אֲבָל פִּינּוּ דְּלֹא מִתְּפָסֵן לֹא הָיָה אֱלָא בְּשַׁאֲרֵי אִסּוּרֵי הַנָּאָה וּלְכֹף פֶתַח הַטּוֹר וְדוּקָא לְאַחַר מוֹתֵרִין אֲבָל לְמוֹכַר אֲסוּרֵי וְהֵרֵב ב"י ס"ל פִּינּוּ דִי"נ וְהַדְּמִים הֵם בְּעוֹלָם מִתְּפָסִין וְאוּסְרִים אַכ"ע וְאֲף אִם הִינּוּ אוֹמְרִין בְּשַׁאֲרֵי אִסּוּרִים הַנָּאָה דְּהַמַּעוֹת הֵם בְּמַתְנָה אֲצִלוּ וְהִי מוֹתֵרִים בְּעָרְלָה וְאֲף אִם נָתַן הַמַּעוֹת מִיָּד כְּדַעַת הַיְרוּשְׁלָמִי הִי"נ מ"מ בַּע"א וּבְשִׁבְעִיעִית שְׂחִידָשׁ הַפְּתוּב שְׂאִינּוּ לָהּ דְּמִים ר"ל שֶׁהֵם מַתְנָה שְׂיִהְיִי חֲלוּפִים נִתְּפָסִי בְּאִסּוּר שְׂלָהּ וּפְשִׁיטָא שְׂלִפִי דַעַת הַטּוֹר דְּלְמוֹכַר עֲצָמוּ אֲסוּרִין אִינּוּ הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁהֵם מַתְנָה דַּא"כ אֲף לְמוֹכַר הִי מוֹתֵרִין פִּינּוּ דְּלִדְיָדִי לֹא מִתְּפָסִי הַנָּה מַעוֹת שְׁנוֹתָן אַח"כ וְהוּי בְּשַׁאֲרֵי אִסּוּרֵי הַנָּאָה אֱלָא ע"כ דַּס"ל דַּאֲף בְּשַׁאֲרֵי אִסּוּרֵי הַנָּאָה אִינְם הַמַּעוֹת בְּמַתְנָה אֱלָא דְּמִקְבֵּל עֲבוּר מְכִירוֹת אִסּוּרֵי הַנָּאָה וְכִינּוּ דְּלֹא מִתְּפָסֵן אֲף לְדִידֵי הִי שְׂרִי אֱלָא דְּקִנְסוּ רַבְּנָן וְלְאַחֲרִים מוֹתֵרִים דּוּמְיָ דְּמִכְרוּ וְקִידָשׁ בְּדְמִיָּהּ וּבַעַל הַדְּרִישָׁה לֹא דְּקִדַּק בְּשִׁמוּעָה כָּלָל.

וּלפ"ז שְׂפִיר פֶתַח הַב"י בַּש"ע וְאִם לּוֹקַח פּוֹתֵי הַיַּיִן תַּחֲזִילָה וְאַח"כ נָתַן הַמַּעוֹת לְיִשְׂרָאֵל יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר שְׂאֲף עַל פִּי שְׂלִבְעַל הַיַּיִן שְׂמִכְרוּ אֲסוּרִים בְּהַנָּאָה לְאַחֲרִים מוֹתֵרִים עַכ"ל וְכַתֵּב זֶה בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים מִשּׁוּם קוּשְׁיָתוֹ דַּס"ל לְהֵרֵב ב"י כְּהַרְמַב"ן דְּכִינּוּ דְּשִׁנְיָהֶם בְּעוֹלָם מִתְּפָסֵן וְאַסּוּרֵי אַכ"ע אֱלָא דְּהַטּוֹר וְהֵרֵב רַבִּינוּ יְרוּחֵם ס"ל כְּדַעַת הַתּוֹסְפֵת פִּינּוּ שְׂמִשְׁוֵה תַּחֲזִילָה תּוֹ לֹא מִתְּפָסֵן וְהָיָה בְּשַׁאֲרֵי אִסּוּרֵי הַנָּאָה דְּאַסּוּרִים לְעֲצָמָן מִחֲמַת קִנְס וּמוֹתֵרִים לְאַחֲרִים וְזֶה בְּרוּר.

וּבְזֶה נִיחָא מַה שְׂכַתְּב בַּש"ע ס"ס קמ"ד וְז"ל י"א שְׂאֵם בְּיַד יִשְׂרָאֵלִי"נ וְאַלִּילִים וּמְכָרִים לְפּוֹתֵי בְּהַקְפָּה וּמְכָרִים הַעֲפוּ"ם לְאַחַר קוּדָם שְׂפִירַע לְזֶה הַיִּשְׂרָאֵל הַדְּמִים מוֹתֵרִים כְּדַעַבְד וְכַתֵּב הַט"ז וְתִימָא עַל הַש"ע שְׂלֹא פָּסַק פֶּאֵן לְהַתִּיר רַק בְּמִכְרוּ לְאַחַר עַכ"ל וְכִנּוּנָתָם

דסיימו תוספות שאפילו לא מכרן העכו"ם פיון שמשכן תחילה לא הוי דמי י"ג וכן פתב הטור וש"ע ריש ס' קל"ב וכן הנפיר הט"ז ס"ה: ואני אומר שכוונת הגדול במקומו מנחה ולא דק דדין זה שמכר בהקפה ומוכרן העכו"ם קונדם שימתן המעות ליד ישראל הוא דינו דר' אלחנן שהביא תוס' שדומה לפירות שביעית דר' ינאי ואין חילוק בניהו פלל דכיון דאינם ביד נכרי תו לא מתפסן ושרי אף לדידהו דומי' דפירות שביעית דפרעו לעניינים גופניהו פיון דאינם בעין ביד הנכרי תו לא מתפסן ולא מחזי פדמי מכר אלא פמתנה ומותרין ולכך בעינו שימפור לאחרים אבל בסי' קל"ב שהיו עדיין בעין ביד הנכרי מחזי שנתן לו עבור מכירה הוי דומי' דערלה דלמוכר אסורים ואינם מותרים אלא לאחרים: וגם נפלאתי על דודי הש"ך שכתב בס"ס קמ"ד ברי"ו משמע להדיא דוקא לאחרים אבל לאותו ישראל לעולם אסורים משום קנס וכן משמע באשר"י רפ"ב דע"ז ואפשר שגם דעת המחבר פן אלא שקצת קשה הא פתב סתם הדמים מותרים עכ"ל ונפלאתי עליו אף שספר רי"ו לא הנה לפניו מ"מ הביאו ב"י לעיל בסי' קל"ב בקצרה ומשם לא מוכח מידי וכן מדברי הרא"ש לא מוכח מידי דהרא"ש ורי"ו לא פתבו דלבעלים אסור אלא אדינו דרבינו יצחק שאף היכי שלא מכרן הפותי פיון שמכרם תחילה תו לא מתפסי' ונהו כשאר איסורי הנאה דלדידן' אסורים מחמת קנס אבל דינו דרבינו אלחנן היכי שמכר לאחרים שדומה לפירות שביעית משמע בהדיא דאף למוכר מותר דומי' דפירות שביעית דפרעו לעניינים גופניהו ועוד דאיהו יעלה על דעת שדעת המחבר פן דאינו מותר אלא לאחרים א"כ אמאי פתב שמכר לאחרים אף בלא מוכר לאחרים פסק בסי' קל"ב דכיון דמשך תחילה המעות מותרים לאחרים אלא ע"כ פוננת הרב הש"ע פדכתבי' וזה ברור בס"ד ולכך פתב בסי' קמ"ד י"א משום דכיון דיש לחלק בין ההיא להך דשביעית שהפירות פלו פבר מן העולם משא"כ בגידן דידן דרבינו אלחנן ס"ל דמתפסן הני דמי' ואסורים אכ"ע ועתה אכתוב שגם הט"ז בס"י קל"ב לא דיקדק שכתב נמצא דהיתר לאחר הוא תלמוד ערוך גבי שביעית שזכרנו רק איסור לעצמו הוא גלמד ממכירות ערלה והב"י אשתמיטתי' פאן ללמוד דהיתר לאחרים ממה שזכרנו רק למדו מסברא דנפשא מקידש אשה בדמי ערלה שהיא מקודשת ולפיכך הקשה לו דלמא שאני התם בערלה שאינו תוספת דמים ולפיכך פתב פאן יש מי שאומר כו' דמותר לאחרים ונהיגו דעת רי"ו שמביא ב"י ולא דק דהיתר הוא תלמוד ערוך שזכרנו ואין שייך על זה מי שאומר אלא על האיסור לעצמו הנה לו לכתוב ויש מי שאומר רי"ו וכן דעת הרא"ש עכ"ל ולא ידעתי מאי קאמר דהיתר לאחר הוא תלמוד ערוך גבי שביעית שזכרנו נפלאתי דהא התם אינו בעין ומותר אפילו לעניינים לקבלו דאפילו היכי שמכר הנכרי הי"ג קונדם שיפרע פתבו שיש לחלק משום דעכ"פ יש לי"ג בעולם וק"ל היכי שהוא ביד נכרי עדיין אף שמשך תחילה י"ג דנתפסין המעות ואסורים לכל ואף לדעת ר' יצחק שלמד מבא עליה ואח"כ נתן לה מ"מ על זה לא הנה לו לכתוב שהוא תלמוד ערוך דהא גם הרמב"ן חולק על סברא זו והסכים עמו הר"ן להחמיר וכתב דכיון די"ג הוא ביד הנכרי בשעת הפרעון מתפס דמיו ואסורין אכ"ע ולא גלמד מפאן בבירור לא אסור לדידן' ולא היתר לאחרים: וביותר נפלאתי מה שכתב רק האיסור לעצמו הוא גלמד ממכירת ערלה נפלאתי איהו גלמד האיסור לעצמו ממכירת ערלה דהא הר"ן והריטב"א ס"ל דבאמת פל איסורי הנאה אף לעצמו מותר ומותרין לכתחילה להנות מהם פיון דאין תופסי' הדמי' לכתחילה אסור

למִוֹכְרוֹ וְאֶדְרָבָה הֵיטֵר לְאַחֲרֵים מוֹכֵחַ אֲלִיבָא דכ"ע מִדְתְּנֵי מְכָרוֹ וְקִיּוּדֵשׁ בְּדַמִּיהֶם מְקוֹדֶשֶׁת ש"מ דְּלְאַחֲרֵים מְוֹתֵר לְהַנּוֹת דאל"כ אַמְאֵי מְקוֹדֶשֶׁת וְהֵיטֵר לְאַחֲרֵים הוּא תַלְמוּד עֶרוּף מֵהֵיא דְקִדּוּשֵׁין אִף קִיבֵל מִיַּד הַמְּעוֹת בְּשַׁעַת מְשִׁיכָה אֲבָל הָאִיסוּר לַעֲצֹמוֹ בְּשֹׂאֵר אִסוּרִים הִנָּא אֵינוֹ מְוֹתֵר בְּש"ס וּפְלִיגָא בְּהוּ הֵר"ן וְהֵרִיטְב"א וְהָרָא"ש אֶלָּא דב"י גְּבִי י"ג פִּיקְפֵק בְּכָאן דְלָמָא פִּינּוֹן שְׁהוּא בְּעִין וְיִשְׁנּוּ בְּיַד הַנְּכָרִי בְּשַׁעַת פְּרִיעוֹת הַמְּעוֹת אִף שְׁמִשְׁוֹ תַחֲזִילָה גַּתְפְּסִי הַמְּעוֹת וְאִסוּרִי אכ"ע וְלִכְךָ פֶּתַח שְׁפִיר וְיֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר דָּאִף לַעֲצֹמוֹ אִסוּר לְאַחֲרֵים מְוֹתֵרִים מְשׁוּם דְלָא בְּרִירָה לִיהַ דְיֵשׁ לֹמֵר דָּאִף לְאַחֲרֵים אִסוּרִים וְזֶה בְּרוּר לְאַמְתּוֹ שְׁל תוֹרָה וְעִירְבוּבֵי הַדְּבָרִים לְלֹא צוֹרֵף: וּמַעֲתָה זְכִינוּ לְדִין וְיִצְא הוֹרָאָה זו ת"ל בְּרוּרָה כְּשִׁמְשׁ כָּל הַיְכִי דְכִלָּה הָאִיסוּר לְגַמְרֵי מְוֹתֵר אִף לְדִידְנָי וְזֶה הוּא תַלְמוּד עֶרוּף בְּפָרִי דר' יְנָאי דְהוּי פֶּרַע לְעַנְיֵי גּוֹפִיָּיהוּ וְעַל זֶה אֵין חוֹלֵק וּפּוֹצֵה פֶּה וְנוֹדֵד כְּנָף וְאִם מְכָרוּ הַנְּכָרִי לְאַחֲרֵים ס"ל לְרַבֵּינוּ חֲנַן הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה דְמְוֹתֵר ג"כ לְיִשְׂרָאֵל הַמּוֹכֵר לְקַבְּלָם וְאִם עֲדִינּוּ בְּיַד הַנְּכָרִי בְּזֶה לְדַעַת ר"י וְהָרָא"ש הוּי כְּמוֹ בָּא עֲלֵיהָ וְאִח"פ גַּתְנָן לָהּ דְלָא מְתַפְּס בְּאַתְנָן וְה"נ לָא מְתַפְּסִי הִנּוּ מְעוֹת וְדָמִי לְשֹׂאֵר דְּמִי אִיסוּר הִנָּא דְאִסוּרִים לְמַפְּוֹר מְחַמַּת קָנֵס וּמְוֹתֵרִי לְאַחֲרֵים וּבְשֹׂאֵר אִיסוּרֵי הִנָּא אֵין חֲזִילוּק בֵּין גַּתְנָן בְּהַקְפָּה אוֹ לָא אֶלָּא לְעוֹלָם אִיסוּרֵי לְדִידְנָי וּמְוֹתֵרִים לְאַחֲרֵים וְכָל זֶה לְשִׁיטַת הָרָא"ש וְסִינְיַעְתּוֹ אֲבָל לְדַעַת הֵר"ן וְהֵרִיטְב"א אֶפִּילוֹ בְּמַכֵּר וְקִיבֵל מְעוֹת מִיַּד לִיד אֶפ"ה בְּשֹׂאֵר אִיסוּרֵי הִנָּא מְוֹתֵרִין אִף לְמוֹכֵר עֲצֹמוֹ וּלפ"ז בְּחַמֵּץ בְּפֶסַח דְאֵינוֹ תוֹפֵס דְּמִיו הִי מְוֹתֵרִים הַמְּעוֹת לְקַבֵּל אֶפ"י בְּקִיבֵל הַמְּעוֹת מִיַּד לְמוֹכֵר עֲצֹמוֹ אֲבָל לְדַעַת רש"י וְהָרָא"ש הִי אִיסוּרֵי לְמוֹכֵר עֲצֹמוֹ וּבְגִידֵן דִּידֵן שְׁמַכֵּר וְגַתְנָן הֵינּוּ שְׂרָף בְּהַקְפָּה אִף אִם הִי תוֹפֵס דְּמִיו מִן הַתּוֹרָה הִי מְוֹתֵר לְמוֹכֵר עֲצֹמוֹ הַיְכִי דְכִלִּי אִיסוּרִים ע"כ יִמְתִּין הַיִּשְׂרָאֵל עַד שְׁיִמְכּוֹר הַכּוֹתֵי הִי"ש לְאַחֲרֵים לְשַׁתִּיָּה בְּמַדָּה דְקָה וְאַחַר שְׁיִכְלָה הָאִיסוּר מִן הָעוֹלָם הִיָּה מְוֹתֵר לְקַבֵּל לְמוֹכֵר עֲצֹמוֹ אִף בְּאִיסוּרֵי הִנָּא דַתְּפִיסֵי דְמִיו ק"ו פֶּאֵן בְּחַמֵּץ בְּפֶסַח דְאֵינוֹ תוֹפֵס דְּמִיו וְהַתּוֹרָה חֲסָה עַל מְמוֹן שְׁל יִשְׂרָאֵל וּכְשִׁימְתִּין עַד שְׁיַדַע שְׁכָבֵר פְּלָה הֵינּוּ שְׂרָף מִן הָעוֹלָם מְוֹתֵר לְקַבֵּל הַמְּעוֹת.

הַנְּלַפְע"ד פְּתַבְתִּי וְה' יְנַחֲנֵי בְּדַרְךָ אֲמַת אֶלָּא דמ"מ גְּרָאָה פִּינּוֹן דְיִשְׂרָאֵל עֵבִיד אִיסוּרֵי רָאוּנִי לְקַנּוֹס אוֹתוֹ שְׁיַתֵּן שְׁלִשָּׁה ר"ט לְצַדִּיקָה פְּדִי שְׁיַרְגִּילוֹ עֲצֹמָן עַמִּי הָאֲרָצוֹת לְהִיּוֹת זְרִיזִים בְּמַצּוֹת וְלִילֵף בְּדַרְךָ טוֹבִים: שְׂאֵלָה מַד גְּשָׂאֲלַתִּי אִם מְוֹתֵר לְטַחֲוֹן הַקַּאפ"ע בִּי"ט בְּרַחֲמֵים שְׁלָהֶם.

תְּשׁוּבָה דְנִרְאָה פְּשוּט דְּדָמִי לְשׁוּם וְחֲרָדֵל שְׁכַתְבַּת הַטּוֹר או"ח ס' תק"ד דְּמְוֹתֵר לְדוּף אוֹתָם בִּי"ט מְשׁוּם דְּמַפִּיגִין בְּיוֹתֵר וְכַתֵּב הַב"י בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א שְׂאִסוּר לְטַחֲוֹן הַחֲרָדֵל בְּרַחֲמֵים שְׁלוֹ שְׁהָרִי זֶה דוּמָה לְשַׁחֲיִקַת הַפִּילְפֵּלֵן שְׂאִסוּרָה מְשׁוּם עוֹבְדֵן דְּחוּל אֲבָל גְּדוּף הוּא כְּדַרְכוֹ וְכֵן פֶּסֶק בְּש"ע וּלפ"ז ק"ו בְּקַאפ"ע שְׂאֵינוֹ מַפִּיג טַעְמוֹ כ"כ דְיֵשׁ לְאַסוּר לְטַחֲוֹן בְּרַחֲמֵים מְשׁוּם עוֹבְדֵן דְּחוּל וּמ"מ גְּרָאָה דְּמוֹתֵר לְדוּף דָּאִף דְאֵינוֹ מַפִּיג טַעְמוֹ כ"כ מ"מ פִּינּוֹן דְּמַפִּיג טַעְמוֹ קֶצֶת וְכַתֵּב הַט"ז בְּשֵׁם רש"ל דְּסוּגְיוֹת דְּשְׁמַעְתָּא מוֹכַחַת אֶפִּילוֹ מַפִּיג טַעַם קֶצֶת גְּמִי מְוֹתֵר אֶלָּא שְׁיֵשׁ לְשִׁנּוֹת קֶצֶת בְּמַדִּיכּוֹת תַּבְלִין וְכַתֵּב בְּיָם שְׁל שְׁלֵמָה דְאֵין צָרִיף לְשִׁנּוֹת אֶלָּא א"כ יַדַע מְאֲתָמוֹל שְׁיִצְטָרֵף תַּבְלִין עִי' בַּמַּג"א ס"ק ד': שְׂאֵלָה מַה שְׂאֵלָה אִיף לִיכְתּוּב בְּגַט שֵׁם הָעִיר אוֹבֵן כִּי בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵז נִקְרָא אוֹבֵן וּבְלִשׁוֹן הַגֵּר בְּנִדָּא וְקֶצֶת קוֹרְאִים בּוּד הָאֵר וּבְלִי סֶפֶק כְּאֲשֶׁר הֵיטָה קַהֲלָה תַחַת יַד הַתּוֹגֵר שְׁכָל הֵיְהוּדִים סְפָרְדִּיִים בְּמַדִּינּוֹת יִשְׁמַעְאֵל קוֹרְאִין אוֹתָן בּוֹדֵן כְּנֹזֵר בְּתְשׁוּבָה הַרְבֵּה וְהִי כּוֹתְבִין בְּשִׁטְרוֹת וּבְגַט בּוֹדֵן:

תשובה בנדאי לא נשפח מזכרו מה שפכת בש"ע בסי' קכ"ח אם יש לעיר ב' שמות שם שקורין לו ישראל עיקר וא"כ דאף דהנה פותבין תחילה בודן דמתקרי' אוכן מ"מ עכשיו שפכשו העיר וסביבותי' עם אשכנזי' ונהדרי' בתוכה מדברים בלשון אשכנזי וגם היהודים קוראין עכשיו בשם אוכן וכינון דשם זה עיקר אזלינן בטר השתא וכתבינן אוכן דמתקרי' בודן ורא' דאמרינן בס"פ ב"מ דף ל"ו ע"ב הני תלת מיילי אשתני שמיהו בכל בורסא למאי נ"מ לגיטי נשים ופירש"י לענין שינוי שמו ושמה ושם עירו פסול דצריף לכתוב שם של עכשיו ואף שהתוספות חולקים על פרש"י מ"מ לענין הדין מודי' לדברי רש"י דמידי דהוי אשיגה שמו והחזק בשם אחר דכותבין שם החדש לעיקר פדאמרינן בג' דגיטין דף ל"ה בגי אדם הבאים משם לכאן שמו יוסף וקוראים לו יוחנן ה"נ דכונתין ועוד דידוע לן אף כשה' העיר ביז התוגר יהודים שהי' דרים בו הי' אשכנזים ומסתמא כתבו שם יהודות לעיקר ע"כ נראה ברור דיש לכתוב עכשיו אוכן דמתקרי' בודן הנלפע"ד כתבתי ובדבר שפכת מעכ"ת שתמה הט"ז שלא לכתוב אצל אביה המגרש וכל שום וחניכה דע לה שלא קריתי כתבו דמעכ"ת אלא דרף העברה בעלמא מפני שהשליח הנה נחויז לדרכו ובאתי להשיב על העיקר הדין בשם העיר ודע כי המחבר בית שמואל העתיק כפי אשר מצא בספרים ישנים שמות עזירות ושמות אנשים ובאמת צריכין אנו ליישב שלא לסתור דברי ש"ע דהא פסק בלי שום חולק דלעולם שם ישראל עיקר וע"כ צריכין אנו לומר אף שהיה עיר ביז התוגר הי' שם אשכנזים מ"מ הי' כל מחיתם ועסקיהם עם הישמעאלים וכל יושבי העיר והמדינה הנה קוראים את העיר בודן ולכך הנה חולקים אחר רוב המדבר בלשונם וכתבו בודן עיקר ועל שם אוכן כתבו דמתקרי' כהא דאיתא בגיטין דף ל"ד ע"ב ההי' דהוי קרא לה מרים ופורתא שרה אמרי נהרדעי מרים וכל שום שיש לה ולא שרה וכל שום שיש לה וא"כ לכך כתבו הם השם עיקר אשר רוב אנשי מדינה וכל יושבי המקום הדרים שם קרו כן.

אבל עתה שפל יושבי מקום וכל כפרים הסמוכים הקרובים והנראים קוראים בשם אוכן ואם כן האיה יעלה על דעת לעשות העיקר טפל ולטפל עיקר דלא כדעת ש"ע ודמי להא דאמרינן בס"פ במה מדליקין בהני תלת מיילי דעביד לשנות דבכל בורסא ולמאי נפקי מיניה לגיטי נשים לא חיישינן לגיטין ראשונים.

ובדבר שפכת הט"ז שלא לכתוב בשם אבי המגרש בשם החניכה דע כי עיקר לדינא לכתוב אבי המגרש וכל שום וחניכה כולל אפי' שאר שמות ישראל ולא דוקא שם הגייות וביותר כיון שמודיעין להמגרש שפכותבין על אביו וכל שום וחניכה אין קפידה בזה ולא שייף פאן לומר שהוא מתבייש כיון דידע מזה מחל.

ועוד שכחתי שיש לכתוב מתא דמתניתא על מי מענינות חמין: אחר זה עיינתי בתשובת רמ"א סי' פ"ב ומצאתי שנשאל מאנשי בודן שהי' שם קהל אשכנזים וקהל הגריים נתשבה לי דלכך כתבו בודן שאפשר שהקהל הגריים הי' הרוב והם הי' מדברים בלשון הגריים בודן ולכך כתבו בודן דמתקרי' אוכן ולא כן עכשיו שפל הקהל וכל הכותמים קוראים בשם אוכן ראוי לכתוב שם בשם אוכן תחילה ומיהו נראה דאין כ"כ נ"מ בזה דהא כתב הריב"ש הביאו הב"י בסי' קכ"ט דאם כתב שם הטפל תחילה דפסול היינו אם הפולל שם העיקר בכל שום דאית ליה אבל אם כתב בפירוש שרה דמתקרי' מרים פשר

וילדעתו אף לכתחילה מותר לכתוב פן וכן פסק בש"ע בסי' קכ"ט ס"א דאם שני שמות פתובים בפירוש בגט אין הפרש בין שפותב זה ראשון או זה עכ"ל.

וה"ה בשם העיר נמי דינו הכי אם פן אין נפקותא כ"כ בנידון זה ונדעביד פמר עביד ונדעביד פמר עביד ואפשר שלא לשנות בגיטון הקודמים אפילו לכתחילה יש לכתוב בודין דמתקרי' אוכו.

הנראה לפע"ד כתבתי: שאלה מו בדבר שנגשו לפני אחי המת פלוני עם אלמנתו ואלמנת פלוני רצתה לקחת בית פלוני בכתובתה פי לא הניח בעלה פסוף או שנה פסוף רק הבית הנ"ל.

ואף שאין הבית עולה לסוף כתובתה מ"מ לדידה שוי' ואחי המת אומרים לא פי אלא ישומו אותו בב"ד ואנו נסלק ממונינו כפי שומת ב"ד ולא ניתן נחלת אחינו לזרים ואם אמן שדין זה מפני ש בטור או"ח סי' ק"ט שדין עם היתומים.

ו"ל ואם אמר המלנה אני אקבל השדה בלא שום פרעון חובו והיורשים אומרים לא פי אלא ישומו אותו בב"ד שומעין ליורשים וכתב הב"י שהם דברי הרא"ש בפירק מי שהיה נשוי וכן פסק בש"ע בלי שום חולק ובסי' ק"ז הביא הב"י בעל התרומות בשער מ"ט ו"ל ראובן חייב לשמעון מנה בשטר ומת ראובן והניח קרקע שנה חמשים דינרים לכל אדם ורוצה שמעון לטרכו בחובו ובני ראובן אמרי' אנו נותן לה ממונינו שלא ירשנו מאבינו חמשים דינרים כמו דמי קטינא שלא יוכל לטורפה פעם שנית ושמעון טוען לדידי' שנה מאה נתנו לי מאה או אקח הקרקע והשיב הראב"ד שדין עם שמעון וכן דעת הרמב"ן ויש חולקים וסתר הרמב"ן טענותיהם ודעת רבינו בסי' ע"ב ג"כ מ"ש ואם אינו שנה לשומת הבקיאם החצי' שהוא טוען עליו כו' פדעת הרמב"ן והראב"ד ו"ל עכ"ל.

וכתב הב"ח ו"ל ולפע"ד דאע"פ דמדעת בה"ת נראה שאינו מחלק בין זו לזו מ"מ מדעת רבינו דס"ל דדוקא גבי משכון מסתבר' פהרמב"ן והרשב"א מטעם מגו כאשר מבואר שם אבל גבי יורשים לא ס"ל פנותייהו אלא הדין עם היורשים כאשר כתב להד"ה בסי' ק"ט והוא מדברי הרא"ש פירק מי שהי' נשוי עכ"ל הב"ח.

ונראה שהסכים הב"ח למה שפסק הטור בסי' ק"ט: והנה הב"י בסי' ע"ב כתב שדברי טור תמוהים הם שאין זה דרך מגו דכי אמרינן מגו היינו לומר דהימנוהו בהא טענא מגו דאי הוי טעון טענה אחריתא והוי מהימן השתא נמי מהימן והכי הא מהימני ליה ליטול מה שטוען עד כדי דמיו החפץ משום מגו אבל לענין ליטול החפץ עצמו איך אפשר שנאמר שיטול החפץ עצמו במגו דאי בעי אמר לקום היא בידי ונהרי פינו דלפי דבריו דהשתא אינו יכול ליטול בע"כ של בעל החפץ האיה גובה אותו ביותר ממה שהוא טוען במגו דאי בעי אמר לקום זה הדבר שאין לו שחר הלכך נראה שדין עם בעל החפץ וכתב הב"ח שאין השגת הב"י השגה דלא אמר רבינו דנוטלו בע"כ השתא פי היכי דנוטלו בע"כ אי הוי טעון לקום הוא בידי דהא ונדאי ליתא אלא ר"ל השתא נוטלו בע"כ אם אין הלנה רוצה לתת לו כמו שטוען עליו פה וכה אבל אם נותן לו כפי טענתו שוב

אינו יכול ליטלו בעל פרוחו מה שאין פן בטוען לקוח דנוטלו בעל פרוחו אפילו נותן לו אלה אלפים.

במרדכי סוף מקבל כתב דכל הגדולים חולקים על ראב"י וכו' דהדין עם המחזיק וכדברי רבינו והכי נקטינו דאפילו היה דבר שקול המע"ה כ"ש דרוב הגדולים תופסי' כה ע"כ. ונפלאתי על הב"ח דאיך עלה בדעתו לחשוך להב"י שיהבין דברי הטור דנוטלו בע"כ אף אם רוצה ליתן כפי טענותו אי אפשר לחשוך אפילו בר בי רב דחד יומא כ"ש מעיין המתגבר אשר באורו נראה אור אלא עיקר קושיות הב"י פיון וכו' דכבר אנו מאמינים לו שהוא חייב לו פנגד דמי הפלי במגו דלקוח אבל לא יותר וכיון דלא מהימן על טענתו מה שטוען יותר מכדי דמיו והוא מודה שלא לקחו איך נאמן לו להחזיק הפלי אם נותן כדי שויו וזה ברור: ובאמת היה נראה לי ליישב דברי טור ונדקדק בלשונו דכתב אם היה אומר לקוח הוא בדי היה נוטל בע"כ ולכאורה תיבת בע"כ מיותר אלא דהענין כה דאף בעלמא לא מצי למימר לדידי שוי' אבל אם לנה אלפא זוזא על קתא דמגלא בנדאי אין הלנה יוכל להוציא מידו עד שישלם כל דמי הלנאה ואם העני הלנה ומכר לאחרים המשכון קתא דמגלא אין יכול להוציא מידו דיכול לומר לדידי שנה וא"כ שפיר אמר הטור דאי הי' אומר לקוח היו בדי ולא היה יכול להוציא בע"כ בדמים אלו שרוצה ליתן דמי שויו הכי נמי מהימן לי דמתחילה לנה על המשכון זה יותר מדמי שוי' ואינו יכול להוציא בע"כ בדמי שוי' וכן כתב הסמ"ע ס"ק ס"ט ועיין שם שעולה לכוננה שפכתתי: ולפ"ז י"ל דווקא במשכון הוא מהימן במגו מטעם שפכתתי אבל מקום דלא שייך מגו גגון בקרקע אף עדים מעידים שחייב יותר לא יוכל לומר לדידי שוי'.

ולפ"ז שפיר השיג הב"ח על הב"י איך כתב בסי' ק"ז שדעת רבינו הטור פדעת הראב"ד דהתם מהימן לי מכח מגו שלא היה יכול להוציא בע"כ ע"כ מהימן לי עכ"פ לענין זה שגם עתה אינו יכול להוציא מידו בע"כ אבל היכי שאינו מחזיק בידו מנ"ל לומר שדעת הטור פדעת הראב"ד: וראיתי שהש"ך השיג על הסמ"ע וז"ל דלפ"ז באם אינו טוען המחזיק שלכך פיון וכ"ש בתופס עכשיו בשביל חובו ולא הלנה עליו מתחילה הדין עם בעל הפלי וזה אינו דהא הבעל התרומות בסוף השער חלק ט"ו כתב בשם הראב"ד גבי הני עיזי דאכלי חושלא אם בא לומר אני אקח העיזים במאה לא מפיק מיניה בתמשים דמי העיזים וכ"כ במרדכי בפ' המקבל בשם הרבה גדולים אלא הטעם דהא אלו טען לקוח הוא בדי היה מחזיק הפלי אם פן גם עתה נאמן לומר שחייב לו יותר מדמיו ואם פן אין צריך להחזיר לו עד שיתן לו כפי מה שהוא טוען ע"כ ובאמת נראה פדעת הש"ך ודברי הטור ברירין ומשמע דאין לחלק בין אם נתנה לו מתחילה למשכון או אם תפס אחר כה בלא עדים וצריכין אנו לומר מילתא בטעמא להסמ"ע לא הי' צריך לסברתו שטוען המחזיק שחייב בעיניו וטוען המחזיק שפיון פן מתחילה אלא דבלאו הכי ניחא דהא כתב המרדכי דהני עיזי דאמר אבהו דשמואל דיכול לטעון עד כדי דמיהן אע"פ שחייבות על מריא דעיזי יותר מכדי דמיהן משום בשרא דחיותא ומשום טרחה דחיותא כדאמרינן ס"פ האומנין מ"מ לא חשיבי תפיסה אלא בכדי דמיהן ולא דמי לקתא דמגלא דהתם תרוננייהו מודי דהלנה עליו אלפא זוזי וגבי תפיסת ב"ח לגבות מטלטלים דיתמי דאזלינן בתר חובת היתומים כמה חייב עליהם וגובה פפלים משויה פדאיתא בפ' הפותב גבי איתתא דאפקיד גבה מלוגמא דשטרי ואע"ג דאין גופן ממון לא דמי להו דהתם איפא

סְהַדִּי אוֹ יְתוּמִים עֲצָמָן מוֹדִין בְּמַלְנָה שֶׁהִי אֲבִיהֶם חַיִּיב אֶלָּא שְׂאִין מְטַלְטְלִין שְׁלֵהֶם מְשׁוּעָבְדִים הֵתָם וְדַאי אֲזַלְיָן בְּתַר חֵיבַת הַלְוָה וְתוּ בְּהָא תְּפִיסָה נְמִי מְצִינָן לְמִימַר דְּלֵא הָוִי תְּפִיסָה אֶלָּא בְּכַדִּי דְּמִיָּהֶן שְׁלֵ שְׁטָרוֹת לְפִי שׁוּמַת הַמוֹכֵר שְׁט"ח לְחַבְרִו.

וְנִחְלְקוּ עֲלֵיו רַבִּינוּ יָקָר וְרַבִּינוּ שְׂאֵלְתִיאל וְכָתְבוּ בְּכָל מְקוֹם שְׁהַמְּוֹחֲזָק נְאָמָן לֹאמַר לְקוּחַ הוּא בְּיָדִי בְּשׁוּבוֹעָה לְטָעוֹן עֲלֵיו אִפְּלִי יוֹתֵר בְּכַדִּי דְּמִיָּהֶן וְרֵאָלִי מְפָרַק הַגּוֹזֵל בְּתֵרָא וְהִילְכְתָא בְּכֹנְלָה עֲשׂוּ תַקְנוֹת הַשּׁוּק לְבַד מִגְּנָב וּפְרַע בְּחֹבּוֹ וּפְר"ח בֵּין בְּמִכְרָא בֵּין בְּמִשְׁכּוֹן וְאִפְּלִיו מְשִׁכּוֹן שְׁנָה מְנָה בְּמֵאֲתָן דְּשִׁקִּיל לֹאֲחֵם זִוְי מַב"ה עַכ"ל.

הָרִי דִּישׁ עוֹד טַעַם אַחַר שְׁמַצִּי לְטָעוֹן יוֹתֵר מְכַדִּי דְּמִיו אִף שְׁבִנְדַאי אִינוּ שְׁנָה אֶצְלוּ פִּינּוֹן שְׁשׁוּה אֶצְל הַלְוָה וְחָשִׁיב בְּעֵינָיו כְּמוֹ הֵנָּה מְלוּגְמָא דְּשִׁטְרָא וְכְמוֹ הָנִי עֵינִי וְכֵן פִּי הַסַּמ"ע בְּהַדְלָא בְּסִי שֵׁנ"ו גְּבִי מְשִׁכּוֹן גְּנִיבָה יוֹתֵר עַל דְּמִי שְׁלֵ בְּעֵלִים מְחֹזְרִים לְבַעַל הַמְשִׁכּוֹן מְעוֹתָיו וְכַתְבַּת הַסַּמ"ע אִף שְׂאִין דְּרָף עוֹלָם לְהַלּוֹת עַל מְשִׁכּוֹן יוֹתֵר עַל דְּמִים פִּינּוֹן דְּאָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ דְּנִימָא חֲבִיב הִיָּה עֲלֵיו כְּמוֹ בְּמִכְרָא מ"מ פִּינּוֹן דְּעַכְשָׁיו בְּשַׁעָה שְׁבָא לִידּוֹ נְתָן הַדְּמִים אֲמַרִּינּוּ שְׁלֵא נְתָן לוֹ בְּאֲמָנָה אֶלָּא מְפָנִי אֶלְף זִוְי י"ל דְּיַדַּע נְמִי שְׁחַבִּיב עַל הַלְוָה וְלֵא יְנִיחַ בְּמִשְׁכּוֹן וּלְכָף צָרִיף לְשַׁלֵּם לִי אֶלְפָא זִוְי וּא"כ אִם מְשִׁכּוֹן לוֹ בְּעֵדִים קְתָא דְּמַגְלָא בְּאֶלְף זִוְי אִינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא בַּע"כ ה"ה בְּלֵא עֵדִים נְאָמָן לְטָעוֹן דְּמַגּוֹ דְּלְקוּחַ הִיא בְּיָדִי וְאִם הִיָּתָה טוֹעֵן לְקוּחִי לֵא הִי יָכוֹל לְיַקַּח מִמֶּנּוּ בַּע"כ כֵּן עֲתָה אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְיַקַּח בַּע"כ בְּדִמִּי שְׁוֹנִי וְלֵא מְבַעֲיָא בְּמִשְׁכּוֹן לוֹ מִתְחִילָה דְּמַצִּי אֲמַר שְׂיַדְעֵתִי שְׁלֵא יְנִיחַ הַמְשִׁכּוֹן וַיִּפְדּוּהוּ כִּי חֲבִיב לְלוֹהָ אֶלָּא אֶפְּלִיו אִם תְּפַס אַחַר הַלְוָאָה שְׁלֵא בְּעֵדִים נְאָמָן לְטָעוֹן עֲלֵיו יוֹתֵר מְכַדִּי דְּמִיָּהֶן בְּמַגּוֹ דְּלְקוּחַ לֵא הִיָּה יוֹכַל לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ בַּע"כ בְּדִמִּי שְׁוֹנִי הִכִּי נְמִי אִין אֲתָה יוֹכַל לְהוֹצִיא בַּע"כ מִמֶּנּוּ כִּי אֲנִי אֲמַר לְדִידְךָ שְׁוֹנִי כְּמוֹ הָנִי עֵינִי דְּנִיחִי לְמַרְיָא מִשּׁוּם כְּשׁוּרָא דְּחִיזְתָּא וּמִשּׁוּם טִירְחָא דְּחִינְתָּא וְהַשְׁתָּא דְּבָרִי הַטּוֹר בְּרִירָן וְלֵא קָשָׁה עֲלֵיו קוּשְׁיוֹת הַב"י דְּנְאָמָן בְּמִגּוֹ שְׁלֵא לְהוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ כִּי אֲמַר לְדִידִי אוֹ לְדִידְךָ שׁוּי יוֹתֵר אֲבָל הִכִּי דְּלֵא תְּפַס לֵא עֲלָה עַל לֵב הֵנָּה גְּאוּנִים לֹאמַר שְׁיִוְכַל לֹאמַר לְדִידִי שׁוּי וּא"כ הִכִּי שְׁהַמְלָנָה וְהַלְוָה מוֹדִים בְּהַלְוָאָה וְאִין לוֹ בְּמָה לְפָרְוַע כִּי אִם הַחֲפָץ אַחַד שְׁבִיַד הַלְוָה הַשְׁנָה חֲצִי חוֹב אִין הַמְלָנָה יוֹכַל לְאֲמוֹר לְדִידִי שְׁוֹנִי וְתָן לִי הַחֲפָץ הִיָּה וְאִם מְכוּרִים לְאַחֲרִים וְהַקְנָא לְהֵם בְּדִרְףָּ קַנְיָן קַנְיָן.

וְהַשְׁ"ף בְּסִי ע"ב סְעִיף קָטָן ק"א הַשִּׁיג עַל הַתְּרוּמוֹת בְּנִידָן הִיָּה מ"מ הֵתָם מִיָּרִי שְׁתַּפְּס הַמְלָנָה כְּדִמְשַׁמַּע וְהַמְלָנָה אִינוּ רוֹצָה לְהַחֲזִיר מַה שְׁבִיַדוֹ עַד שְׂיַפְרַע לוֹ כֵּל חוֹבּוֹ בְּזָה מְהַנִּי טַעֲנָתוֹ. אֲבָל אִם אִינָם בְּרִשׁוֹת הַמְלָנָה אִינוּ יָכוֹל לֹאמַר לְדִידִי שׁוּי: וְרֵאִיתִי בְּשׁוּ"ף בְּסִי קַט"ו סְעִיף ק"כ שְׁכַתְבַּת בְּס' גְּדוּלִי תְּרוּמָה שְׁעַר ג' סוּף דָּף כ"ח תְּמָה עַל הַב"י דְּלֵא קְאָמַר הַטּוֹר בְּסִי ע"ב אֶלָּא דְּנְאָמָן בְּמַגּוֹ דְּלְקוּחַ שְׁחַיִּיב לוֹ עֲלֵיו כְּף וְכָף מִשְׂא"כ הִקָּא.

וְכַתְבַּת הַשְׁ"ף דְּלֵא מְקַשָּׁה מִיָּדִי דְּמָה בְּכָף שְׁנְאָמָן שְׁחַיִּיב לוֹ כְּף וְכָף מ"מ הַשְׁתָּא הַפְּלִי אִינוּ שְׁלוֹ וְאֲמַאי יוֹכַל לְהַחֲזִיקוֹ בְּיוֹתֵר מְשׁוּנִי אֶלָּא וְדַאי ס"ל כְּהֵרָאָב"ד וְכַמ"ש הַב"י וְזָה בְּרוּר עַכ"ל.

וּלְפִי מַה שְׁכַתְבַּתִּי לֵא קָשָׁה קוּשְׁיוֹת הַב"י וּבְאֲמַת תְּמָה אֲנִי עַל הַב"י דַּע"כ פ"פ בְּמִשְׁכּוֹן נְאָמָן בְּמַגּוֹ שְׁהוּא הַמְשִׁכּוֹן בְּסוּף זָה וְסָבַר שְׁלֵא יְנִיחַ הַמְשִׁכּוֹן אֶצְלוֹ בְּמַגּוֹ שְׁהָיָה יוֹכַל לֹאמַר לְקוּחַ בְּיָדִי וְלֵא הִיָּה יָכוֹל לְיַקַּח מִמֶּנּוּ בַּע"כ ה"נ גְּנִימְנִי לְיַקַּח מִמֶּנּוּ בַּע"כ אֶלָּא שְׁלָנָה לוֹ סוּף

יותר ולא יוצא אותו בדמי שוי' ובסי' שנ"ו פסק בהדיא דאם השפין הגנב יותר מכדי שוי' שצריך הפעלים לשלם לו ומשמע שם הן שהשפין בעדים או שלא בעדים א"כ ה"נ דכונתי'.

וגם ראיתי שהש"ך התפלא על הב"י שפתיב בסי' קט"ו לאחר שהביא סברות הראב"ד והרמב"ן שיוכל לומר לדידי שנים נכתב הב"י וכבר פתבתי בסי' ק"ז שדעת רבינו בסי' ע"ב פדעת הראב"ד והרמב"ן עכ"ל ב"י ונראה מדבריו שכן עיקר והקשה שהרי דעת הטור לעיל ריש סי' ק"ט סוף סעיף א' מוכרח דלא פהראב"ד והרמב"ן אלא פהרא"ש פ' מי שהי' נשוי כמו שפתיב שם וע"כ צ"ל דדוקא במטלטלים ס"ל להטור בסי' ע"ב פהראב"ד והרמב"ן פיון דבמטלטלים שייך דין תפיסה והתופס אותו בשבול חוב הרי כשלו עד שיסלקו כפי חובו משא"כ בקרקע דאין בה דין תפיסה.

וגם קשה לי על ב"י דכאן משמע דס"ל פהראב"ד והרמב"ן ולעיל ריש סי' ק"ט בש"ע סוף סעי' א' פתיב דברי הטור והרא"ש וא"כ דבריו צ"ע עכ"ל: ומאוד נפלאתי על הגוף גאונים שחשבו להרב הב"י פטועה אשר נהירן לי שבילי דאורייתא כשבילי דנהרדעי ובסי' ק"ז לאחר שפתיב סברות הראב"ד והרמב"ן והיש חולקים וסתר הרמב"ן טענותיהם וכתות דברי בעל התרומה באורף בסי' קט"ו הרי שזכר כאן מה שפתיב בסי' קט"ו וכן בסי' קט"ו הזכיר הב"י מה שפתיב בסי' ק"ז שפתיב ובסי' ק"ז פתיבתי שדעת הטור פדעת הראב"ד וא"כ איך לא הי' זוכר דברי הטור בסי' ק"ט הקודם לסי' קט"ו אלא נראה ברור דבסי' ק"ז הביא דברי הבעל תרומות בקיצור ומסיים וכתבתי דברי הב"י באורף בסי' קט"ו ושם נאמר שהראב"ד והרמב"ן פסקו שיוכל לומר לדידי שוי' אף במטלטלי' וכתב ודעת רבינו בסי' ע"ב גבי מ"ש ואם אינו שנה לשומת בקיאים החצי שהוא טוען עליו כו' הוא פדעת הרמב"ן והראב"ד ו"ל אין ספק שפוננתו הרב ב"י שדעת הטור גבי משפון כמו דעת הרמב"ן והראב"ד גבי קרקע אבל הטור לא ס"ל פהראב"ד גבי קרקע וכמו שאמרו הורו בטרפחת כרבי בזפק דבלשון זה משמע הורו בטרפחת להתייה כרבי בזפק אבל כרבי בזפק לא סבירי להו ה"נ פוננת הב"י כן ועוד נראה פיון דבסי' ק"ז מציינן וז"ל וכתבתי דברי הב"י באורף בסימן קט"ו מביא דעת הראב"ד שיוכל ב"ח להעלות בדמים כמו דהני עיני אם בא לומר אקח העינים במאה שומעין וכן הסכים הרמב"ן ע"ז פתיב שדעת רבינו בסי' ע"ב גבי אם אינו שנה לשומת הבקיאים חצי פדעת הראב"ד ר"ל פדעת הראב"ד גבי הני עיני והטעם משום מגו דלקוח אי אפשר להוציא בעל פורחו בסוף דמיו ששנה ה"נ אין יוכל להוציא בעל פורחו בדמי שוי' אלא נאמן לומר הלויתי עליו יותר להחזיק הפל בידו ולקח בסי' קט"ו שהביא שם להדי' דעת הראב"ד והרמב"ן דיוכל לעלות בדמים אף במטלטלים ומרמז במה שפתיב וכבר פתיבתי זה בסי' ק"ז וכתבתי שם שדעת רבינו פדעת הראב"ד היינו לענין תפיסה של מטלטלי' מסכים הטור לדעת הראב"ד שיוכל לומר לדידי שוי' אלא נאמן לומר לדידי שוי' ולעלותו בדמים אלא שסבור הטור אף בקרקע דלא שייך דין תפיסה לומר לדידי שוי' ולעלותו בדמים אלא דעת הטור והב"י פדעת הרא"ש בפ' מי שהיו נשוי ולקח בסי' ק"ט לא הביא דעת החולק משום דנראן דבריו וכן הביא הסמ"ע בס"ס קי"ד והלבוש והב"ח פולם הסכימו לדעת הטור והרא"ש דנגד תומי' לא יוכל המלוה לומר לדידי שנה נגד פל החוב והש"ך פתיב בסי' קט"ו ס"א וז"ל ולענין דינא נראה עיקר פהרמב"ן והראב"ד וכן פסק הריב"ש

דְּכַל זְמַן שְׂאִין הַלּוֹקֵחַ מְסַלְקוּ בְּכָל הַחֹב יְכוּל הַמְּלֹנֶה לֹמַר לְדִידִי שׁוּי הַקְּרָקַע נִגְדַּד פֶּל הַחֹב וְהָכִי מִשְׁמַע בְּשׁ"ס בַּפ' מִי שֶׁהִי נְשׁוּי וְדִלָּא פְּהָרָא"ש וְהַטּוֹר עַכ"ל וְלֹא יִדְעָתִי דְּאִין שָׁם רֵאִי בְּרוּרָה לְחַלְקָא עַל הָרָא"ש דְּהָא הָרָא"ש פְּתַב דָּאם אָמַר הַמְּלֹנֶה אֲנִי רוּצָה לְקַבֵּל אֶת הַקְּרָקַע בְּכָל חוֹבֵי בְּלֹא שׁוּמַת ב"ד וְהַלּוֹקֵחַ אָמַר לֹא כֹן אֶלָּא יִשׁוּמוּ ב"ד וְאִתְּנָן לָהּ כְּפִי שׁוּמַתָּן אִין שׁוּמְעִין לְלוֹקֵחַ כִּי יֵשׁ בּוֹ הַפְּסֵד לְלוֹנֶה אֲבָל אִם הִיתּוּמִים אוֹמְרִים כֹּן שׁוּמְעִין לָהֶם וּמְכַרְיִזִין עָלֵיו וּמְקַבְּלוּ בְּשׁוּמָא דְּאִי אֲתִי זׁוּזִי לִידִי דִּיתְמִי מְסַלְקִי לִי בְּדָמִים שׁוּי' וְכֹן הוּא עֲוֹבְדָא בְּתַרִי קְטִינָא דְּאַרְעָא וְסָבַר רַב יוֹסֵף לְמִידָן פְּרָמִי בַר חֲמָא וְאַהֲדַרִי אַבְיִי וְהִלְכְתָא פְּאַבְיִי וְרָבָא עַכ"ל וְאִין סָפֵק מְאִי דְּמִיתִי הָרָא"ש רֵאִי מְעוֹבְדָא בְּתַרִי קְטִינָא דְּאַרְעָא מְשׁוּם דְּהֵתֵם בְּמִתְנִיתָן תְּנָן אִם אָמְרוּ הִיתּוּמִים אֲנַחְנוּ מְעַלִּים עַל נְכֹסֵי אֲבִינוּ דִּינָר כְּדִי שְׁיִהְיִי שָׁם מוֹתֵר דִּינָר עַל שְׁנֵי כְּתוּבוֹת וְלֹא יִבְטַל יְרוּשָׁה דְּאוֹרִינְתָא וְאַח"כּ יִטְלוּ הֵם כְּתוּבוֹת אֲמֵם הָעוֹלָה לְסָף יוֹתֵר מִכְּתוּבוֹת בְּנֵי הַשְּׁנֵי אִין שׁוּמְעִין לָהֶם אֶלָּא שְׁמִין הַנְּכֹסִים בַּב"ד וְאַמְרִינוּ בְּשׁ"ס הָאִי גְבָרָא דְּהָוִי מְסַקִי בִי מְאָה זׁוּזִי הָוִה לִי תְרִי קְטִינָא דְּאַרְעָא חַד זַבִּינָהוּ בְּחַמְשִׁין וְחַד זַבִּינָהוּ בְּחַמְשִׁין אֲתִי ב"ח וְטַרְפָּא לְחַד מְנַיִהוּ הֲדַר אֲתָא וְקִטְרִיף לְאַיְדֵיהּ שְׁקוּל מְאָה זׁוּזִי וְקִטְרִיף לְגַבִּי' וְא"ל אִי שׁוּי' לָהּ מְאָה זׁוּזִי לְחִיִי וְאִי לֹא שְׁקִיל מְאָה זׁוּזִי וְאַסְלַק סָבַר רַב יוֹסֵף לְמִימַר הִינְנוּ מִתְנִיתָן אִם אָמְרוּ הִיתּוּמִים כּו' ר"ל דְּמִתְנִיתָן מְצִינוּ לִיגְמֹר הָאִי דִּינָא דְּלֹא מְצִי טְעוֹן לִי הָאִי לּוֹקֵחַ שֶׁהִי מְעַלָּה עַל דָּמִים וְא"ל אַבְיִי מִי דְּמִי הֵתֵם אִיתִי' לְהוּ פְּסִידָא לִיתְמִי הֵכָא מְאִי פְּסִידָא אִית לְהוּ מְאָה יְהִיב וּמְאָה שְׁקִיל עַד כְּאֵן לְשׁוֹנוֹ: נִמְצָא לְפִי דְּבַרִי ר' יוֹסֵף וְרַמִי בַר חֲמָא לֹא יוֹכַל אֲדָם לְהַעֲלוֹת יוֹתֵר בְּדָמִיו שְׁוִיו אִף בְּמִקּוּם דְּלִיכָא פְּסִידָא וְא"כ לֹא הִי' יְכוּל הַמְּלֹנֶה לֹמַר אֲנִי אֲטוּל הַשְּׂדָה בְּכָל חוֹבֵי אִף שְׂאִינוּ שְׁנוֹה פִּינּוֹן דְּלוֹקֵחַ יְכוּל לְסַלְקוּ בְּמַעוֹת מַה שְׁשׁוּנָה עַכְשָׁיו אֲבָל לְאַבְיִי וְלְרָבָא בְּמִקּוּם דְּלִיכָא פְּסִידָא יְכוּל לְהַעֲלוֹת עַל דָּמִים.

וְה"נ הוּא אִינוּ מְפָסִיד לְלוֹקֵחַ פִּינּוֹן שְׁלֵקֵחַ שְׁעִיבּוּדוֹ אִינְהוּ דְּאַפְסִיד אֲנַפְשִׁינְהוּ יְכוּל לְהַטְרִיף הַשְּׂדָה וְלֹמַר לְדִידִי שְׁוִים בְּכָל הַחֹב וְיֵשׁ בּוֹ טוֹבָה לְלוֹנֶה מְשִׁא"כ נִגְדַּד הִיתּוּמִים שְׁיֵשׁ פְּסִידָא לִיתְמִי שְׁהֵם רוּצִים בְּנַחֲלַת אֲבִיהֶם וְהוּא רוּצָה לְהַעֲלוֹת בְּדָמִים אִינוּ יְכוּל לְהַעֲלוֹת בְּמִקּוּם פְּסִידָא דִּיתְמִי אֶלָּא כְּפִי שׁוּמַת הַב"ד וְלֹא מְבַעֲנִי לְפִי מְאִי דַס"ד דְּרַמִי בַר חֲמָא וְרַב יוֹסֵף דְּלֹא מְצִי לְעִילוּיָא אֶפִּילוּ בְּמִקּוּם דְּלִיכָא פְּסִידָא אֶלָּא אִפִּי' לְאַבְיִי וְרָבָא מ"מ מוֹדָה בְּמִקּוּם דְּאִיכָא פְּסִידָא לִיתְמִי לֹא מְצִי לְעִילוּיָא ה"נ נִגְדַּד הִיתּוּמִים לֹא מְצִי הַמְּלֹנֶה לְעִילוּיָא וְע"כ הָא דְּמַבִּיא הָרָא"ש רֵאִי מְעוֹבְדָא תְרִי קְטִינָא דְּאַרְעָא דְּהִילְכְתָא פְּאַבְיִי וְרָבָא אִינוּ רֵאִי אֶלָּא לְדִינָא קְמָא גְבִי מְלֹנֶה עִם לּוֹקֵחַ.

וְלוֹקֵחַ לִיכָא פְּסִידָא דְּאִינְהוּ אֶפְסִידָהוּ לְנַפְשִׁינְהוּ פִּינּוֹן דְּהִילְכְתָא פְּאַבְיִי וְרָבָא דְּבְּמִקּוּם דְּלִיכָא פְּסִידָא מְצִי לְמִימַר לְדִידִי שׁוּי' יוֹתֵר אֲבָל גְּבִי יְתְמִי פִּינּוֹן דְּאִיכָא פְּסִידָא לִיתְמִי וְלֹא שְׁיִיף לְמִימַר גְּבִי יְתְמִי אִינְהוּ אֶפְסִיד' נַפְשִׁינְהוּ אֶלִיכָא דַכ"ע לֹא יוֹכַל הַמְּלֹנֶה לְהַעֲלוֹת בְּדָמִים וְא"כ תְּמָה אֲנִי עַל הַשְּׁ"ף אִיף פְּתַב דְּמִשְׁמַע מְש"ס דַּפ' מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי אִף כְּנִגְדַּד הִיתּוּמִים מְצִי לְהַעֲלוֹת וּפְשִׁיטַת הַשְּׁ"ס לֹא מוֹכַח הָכִי וְאַפְשָׁר שְׁחַשְׁבוּ שְׁלִגְבִי יְתְמִי נְמִי לִיכָא פְּסִידָא פִּינּוֹן שְׁנוֹתָנִים עַכ"פ הַסָּף הַשְּׁנוֹה מ"מ אִין זֶה כְּדָאִי לְחַלּוֹק עַל הָרָא"ש בְּלִי רֵאִי בְּרוּרָה: מְדַבְרִי הִירוּשְׁלַמִי שְׁהַבִּיא בֵּית יוֹסֵף בְּסִי' קַט"ו הִיא אִיתְתָּא דְּרַנִּית פְּוֹרְנָא עֲשָׂרִין דְּגַרִים וְהָוִה תְּמָן חַד בֵּית' טַב עֲשָׂרָה דִּינָרִין וּפְסַק רַבִּי מוֹנָא פִּינּוֹן דְּלִית בֵּיתָא טַב אֶלָּא עֲשָׂרָה דִּינָרִין כְּמָאן מַעו' הַדִּין עִם הִיתּוּמִים וְאַף שְׁכַתְבַּת הַב"י שְׁהַרְמַב"ן סַתֵּר רְאִיוֹת

הירושלמי מ"מ לא סמכינן אשנוי מה שהווא מפנרש בפרשילמי והביא עוד הש"ך בסי' ע"ב בשם תורת חיים שהכריע דיוכל ב"ח לומר לדידי שנה לי פנגד כל חובי ומתחילה צריף אני להעתיק הש"ס דפ' הגזול דף צ"ה ע"ב אמר רב חנן אמר שמואל שלשה שמין להם את השבח ומעלה אותם בדרמים בכור לפשוט וב"ח ליתומים וב"ח ללוקח.

א"ל רבינא לרב אשי ומי אמר שמואל ב"ח ללוקח יתיב ליה שבח והאמר שמואל ב"ח גובה את השבח א"ל לא קשיא פאן בשבח המגיע לכתפים פאן בשבח שאין מגיע לכתפים ופי' רש"י מגיע לכתפים פגון תבואה שגדלה פל צרכה נותנה ללוקח או דמי' א"ל והא מעשה בכל יום וקא מגבי שמואל אפילו בשבח המגיע לכתפים.

א"ל לא קשיא הא דמסיק בי' פשיעור ארעא ושבחא והא דלא מסיק ביה אלא פשיעור ארעא א"ל הניחא למ"ד אי אית לי זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה לב"ח שפיר אלא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק לב"ח לימא ליה אי הוי ליה זוזי הוי מסלקינא לה מפולה ארעא השתא הכי ביה גירויא דארעא שיעור שבחא א"ל הכי במאי עסקינן פגון דשנל' ניהלא אפותקי: וכתב הת"ח ותימא בלא הנה שינוי' תקשי ליה אמילתא דשמואל גופי' הניחא.

וי"ל דהכי פריף אי אמרת בשלמא דהא שמואל איירי דמסיק בי' שיעור ארעא ושבחא שפיר דתיב ליה זוזי דלא מצי להימר לי' אי הוי לי זוזי הוי מסלקינא לה מפולה ארעא וכו' דאטו בשופטני עסקינן דבנדאי לא ירצה לסלקו אפילו אי הוי ליה זוזי דכשיסלקנו יצטרף ליתן לו פל חובו דהיינו פשיעור ארעא ושבחא דאע"ג דארעא בלא שבחא אינו שנה כדי פל חובו אפ"ה מצי למימר לדידי שנה לי פשיעור פל חובי ואי בעית לסלוקי לי' הב לי פל מה שחייב לי כו' ומזה רצה לפסוק פדעת הטור דחולק על בעל התרומה ומסיק דאפי' אינו מוחזק המלנה במשכון יכול לומר לדידי שנה: ול"נ דאין זה פדאי לדחות סברות גאונים וסברות הרא"ש דאטו אשנוי ניקום ונסמוך די"ל דמעיקרא מירי בשבח המגיע לכתפים ולא השביח גוף הקרקע וכפירש רש"י שנותן ללוקח או דמים ולכף לא יוכל לומר הב לי גירויא דארעא שיעור שבחא אבל השתא דקאמר הא דמסיק שיעור ארעא ושבחא משמע דאפילו ארעא בעצמו השביחה פגון ארעא אסקא שירטן אפילו הכי דלא אסיק שיעור ארעא ושבחא מסליק לי' שבחא בדרמים ופריף שפיר הניחא כו' ובה נחא נמי מה שהקשה הש"ך בס"י קט"ו ס"ק ל"ו במאי שבחא בפרק המקבל יתומים ופריף אלקוחות הוי ליה לאקשוני' בלא"ה בפשיטות איתומי' גופי' אמאי ב"ח ליתומים שמין להם את השבח ומעלה אותן בדרמים ליסלקי' לי' בזוזי כו' ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי די"ל דמירי בשבח שלא השביחה הקרקע גופי' אלא שהשביחה בפירות וק"ל ובר מפל דין צריכן אנו לדחוק לפי דברי הת"ח הא דפסק בש"ע דאם היתומים הביאו ראיה שהם השביחו אם לא עשה אפותקי אם רצו היתומים לסלק ב"ח בדרמים מסלקים אותו ואם רצו נוטלים מהקרקע שיעור שבח שלהם הת"ח קשה אמאי נוטלים מקרקע מטעם דאי הוי מסלקי לי' בזוזי אטו בשופטני עסקינן וצריכן אנו לדחוק ולומר דמירי שהיתומים רוצים ליתן לב"ח פל חובו ואין פשוט דברייהם משמע לכאורה פן כמו שכתב הש"ך בעצמו: ועוד נראה דמעיקרא אין פאן קושיא דמעיקרא ס"ד שלשה שמין את השבח ומעלה אותן בדרמים מירי שאם הוציאו הוצאות על הקרקע דאינו משלם

אֵלָא הוֹצָאוֹת כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ בְּבְרִייתָא בִּפְ"ק דְּמַצִּיעָא דָּף ט"ו ע"א הַמּוֹכֵר שְׂדֵה לַחֲבִירוֹ וּבָא ב"ח וְטוֹרְפָה כְּשֶׁהוּא גּוֹבֵה אִם הִשְׁבַּח יוֹתֵר עַד הוֹצָאָה.

ולפ"ז ה"א אף מסיק שיעור ארעא ושבתא מחייב לשלם להם הוצאה ולא זכה הלוקח בגוף השבח הקרקע מעולם אלא בהוצאה שהוציא מחניב להחזיר לו ולכך לא יוכל לומר תן לי גרניא בארעא פשיעור הוצאהאכל לבתר דפריה מי אמר שמואל ב"ח ללוקח יהיב ליה שבח והאמר שמואל ב"ח גובה שבח פ"י רש"י ואינו נותן לו הוצאה כלל ומשני הא דמסיק בי' שיעור ארעא ושבתא ואז אין לו הוצאה כלל והא דמסיק בי' שיעור ארעא בלא שבחא א"כ לפ"ז אין לו זכי בשבח כלל ושני' ללוקח גוף השבח בקרקע.

ופריה שפיר הניחא לימא לי' הב לי גרניא בארעא שיעור שבחאי אף על זה קשה פיון דלא אסיק אלא שיעור ארעא אמאי נוטל שבח יתר על הוצאה וקנושיא זו הקשו התוס' באמת בב"מ ותירצו דבלאו הכי פריה שפיר ולפי המסקנא דמוקי באפותקי ובאפותקי ניחא שפיר וזה ברור לדעתנו ושערי תירווצים על הקושני' לא ננעלו וא"כ לא דחינו כל הנה רבנותי הטור והב"י והרא"ש והב"ח והסמ"ע והלבו"ש בגילת' דחיטת': ואם נימא דאין בנו פח לבתר הדין מ"מ ספיקא דדינא הוי והמחזק יוכל לומר קים ליה דהא בסי' ע"ב גבי משכון גופי' הכריע רמ"א סי' כ"ד די"א דהדין עם המחזק ונ"ל דהמוציא מחבירו עליו הראי' והכריע הש"ך מטעם ספיקא דדינא ה"נ דכנותי' ואם בב"ח אמרו ק"ו באשה שאינו יכולה לומר לדידה שנה דגרע פחה טפי מב"ח דהא בפ' יש בכור דף נ"ב אמרינו דאין האשה נוטלת בכתובתה לא בראוי ככתובתה ולא בשבח ופריה אינו והאמר שמואל ב"ח גובה השבח אמר ר' אבא מקולי כתובה שנו פאן הרי להדיא דהקילו בכתובה יותר מב"ח ואם ב"ח אינו יכול לומר לדידי שני נגד היתומים ק"ו אשה בכתובתה אף בגוף הדין אם נימא שהוא ספיקא דדינא אי קרקע בחזקת יורשי' או בחזקת אשה: צריה אני לבתר תחילה כמה דברים שנתקשה בהם הב"י דברי הרא"ש ונ"ל והרא"ש לאחר שפתיב דברי התוספות ותירווצים וי"ל דבלאו הכי פריה שפיר פתיב והרא"ש פ"י הא דקתני בברייתא שנוטל הוצאה מב"ח היכי דלא מסיק בי' שיעור ארעא ושבתא לא שיעור ארעא ושבח יותר על הוצאה הקלפה נוטל כל השבח ונותן ללוקח הוצאה עכ"ל: והנה בהעמקת קיצור דברי הרא"ש נתן מקום לטעות בדברי הרא"ש לומר דסובר הרא"ש אף בלא אפותקי ולא אסיק בי' אלא שיעור ארעא בלא שבחא גובה הב"ח השבח יתר על הוצאה וזה לא עלה על דעת הרא"ש מעולם אלא שהרא"ש פתיב תירץ הש"ס לפי מאי דס"ד ואח"כ פתיב קושיות הש"ס הניחא למ"ד כו' עד דמסיק הכא במאי עסקינו דשני' ניהלי' אפותקי ולכך גובה שבח היותר על הוצאה אבל בלא שוי' ניהלוה אפותקי ולא אסיק אלא שיעור בלא שבח ונ"ל הרא"ש דאינו גובה השבח והיכי דלא מסיק בי' אלא שיעור ארעא בלא שבח? ולא שוי' ניהלי' אפותקי לא גבי ב"ח אלא שיעור זוזי והשאר הוי ללוקח עכ"ל הרי להדיא כדברי: עוד ראיתי שהביא דברי הרמב"ם בפ' כ"א מהל' מלנה הנה השדה אפותקי ב"ח נוטל את כולה ורואין חצי השבח הנשאר ללוקח אם הנה חצי השבח יותר על הוצאה נוטל ההוצאה וב"ח שהרי אומר לו הב"ח שדי הוא שהשביחה והנשאר לו מן השבח נוטל מן המוכר ואם הנה חצי השבח פחות מהוצאה אין לו הטורף אלא דמי חצי השבח וחוזר וגובה מן המוכר חצי השבח שנטרף בלבד עכ"ל וכתב הרב המגיד מה שנמצא בספרי רבינו בדין אפותקי לומר שב"ח

נוטל תחצי השבח בלא הוצאה כלל ותחצי האחר או מניחו או נוטלו ופורע הוצאות כל שבח הוא זר ולא נתברר אצלי טעמו עכ"ל.

וא"א לפרש הסוגי' לפ"ז וכבר הושג רבינו מזה כו' עכ"ל: והנה אם אמנם שאין בינת אדם לי מ"מ אומר אני בחנם נתקשו בדברי הרמב"ם ולפע"ד דברי אלהים חיים הם דקא ס"ל להרמב"ם דב"ח גובה תחצי שבח בלי הוצאה משום דהני פקנה נכסים לאחר שלנה משניהם והמוכר כותב אתריות ללוקח שהוא מחייב לו בקרן וכעמל שתמעול שתשבח והלוקח נתרצה בזה ולכך גובה המלנה תחצי שבח בלי הוצאה ולפ"ז אפותקי לא יגרע פח המלנה דקא אף בלא אפותקי הנה גובה תחצי שבח בלי הוצאה ובאפותקי ג"כ לא יגרע פחו לגבות תחצי שבח בלי הוצאה אלא דינש לו יפוי פח מחמת אפותקי לטרון מלוקח אפי' תחצי שבח משום דאמר לו שדי שהשביחה ולפ"ז אם הוציא י' זהו' והשביח י"ב זהו' ותחצי השבח שנה ששה זהו' נמצא שתחצי השבח יותר על הוצאת התחצי זהב אחד א"כ נוטל הוצאה מב"ח חמשה זהו' ולא ששה משום דאמר לו ב"ח שדי הוא שהשביחה והנשאר לו מן השבח ר"ל אותו זהו' וכן תחצי השבח שפבר טרף הב"ח מחמת דיקני' נוטל מן המוכר א"כ גובה מן המוכר שבעה זהו' וחמשה זהו' מן ב"ח ס"ה י"ב זהובים דמי הוצאתו ושבחו פפי שכתב לו המוכר ואם הי' תחצי שבח פחות מן הוצאה פגון שהוציא י"ב והשביחה עשר ותחצי השבח פחות מכדי הוצאה אין לו מן הטרף ר"ל מב"ח אלא תחצי השבח חמשה זהו' פדין היורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות וחזרו וגובה מן המוכר תחצי השבח שנטרף בלבד דהיינו שיעור חמשה זהובים ומפסיד שני זהו' ואתי לאשמועין שלא תאמר שיקח מב"ח שיעור הוצאה וקמ"ל דלא דתחצי טורף ב"ח בלי הוצאה דלא יגרע פח אפותקי ממלנה בלא אפותקי אלא דעדיף פחו כתחצי השני' שדוחה ללוקח ונותן לו הוצאה פדין יורד לתוך שדה חבירו והשביחה ואם הוצאה יתירה על השבח מפסיד הלוקח הוצאה וכן כתב הרא"ש ואם הוצאה יתירה על השבח שקיל הוצאה שיעור שבח מב"ח ואידך מפסיד: וראיתי שפעל מגדול עוז רצה ליישב וכתב שהם דברי הרי"ף ולפי מה שכתבתי לא ראיתי שום רמז ורמיזה ברי"ף בב"ק ובב"מ מזה שכתב שם הרי"ף דאם הוי שבח יותר על הוצאה שקיל לוקח הוצאה מב"ח ולפי שכתבתי לעולם גובה ב"ח תחצי בלי הוצאה והוא כפי פסק הרמב"ם בריש סי' כ"א מהלכות מלנה פדעת הרא"ש ונהרי"ף ולא פדעת הגאונים שהביא שם.

וגם הרב ב"י דחה דברי הגאונים פאשר דחה הרי"ף וראיתי בלחם משנה שרצה ג"כ ליישב דבר זה וכתב אבל היכי דעשה אפותקי גובה תחצי שבח בלא הוצאות כלל ואע"ג דלפי הוראות הגאונים הגדולים נוטל ההוצאה מ"מ בהא עדיף פח אפותקי דגובה תחצי השבח בלא הוצאה כלל ותחצי אחר גובה אותו ונותן הוצאה עכ"ל.

ולא זכיתי להבין דבריו פינן דבלא אפותקי ומסיק שיעור ארעא ושבחא גובה הלוקח ההוצא' וא"כ באפותקי מה ראו לחלק בין הדביקים אם חשוב כשדה שלו א"כ יחזור לו כל הוצאה ואם לאו ישקול תחצי בלא הוצאה וע"כ נראה דסתם הרמב"ם דלא פדעת הגאונים אלא פדעת דשקיל ב"ח בלי הוצאה ולא גרע פח אפותקי מב"ח בלא אפותקי אלא דעדיף מיניה ושקיל לאידך פלג' דשבח ג"כ אלא שמחל לו תחצי הוצאות ואם חובו נגד ארעא בלא שפחי' גובה כל השבח ונותן לו כל הוצאה פן נראה לי ברור פדעת

הַרְמַב"ם בְּלִי סֶפֶק וּבְלִי גְמָגוּם וְהַמְשֵׁף לְשׁוֹנוֹ כִּי הוּא דְקָאֵי אֲדַלְעִיל מִיַּנְיָן דְּכַתּוּב ב"ח שְׁטָרְף בְּחֻבּוֹ מֵהַ שְׂרָאוּי' לֹא מִן הַקָּרָן וְנִחְזֵי הַשְּׂבַח וְכוּ, וְע"כ מִיַּנְיָרֵי דְמַסִּיק בִּי שְׁיַעוּר אַרְעָא וְשָׂבַחָא וְעַל זֶה פִּתְב הֵימָּה שְׁדָּה אַפּוֹתְקֵי ב"ח נוֹטֵל אֶת כְּנֻלָּה וְרוֹאִין חֲזֵי הַשְּׂבַח הַנְּשָׂאָר לְלוֹקָם ר"ל אִם לֹא הֵיךָ טוֹרֵף אוֹתָהּ הַב"ח אֲבָל עֲכָשְׁיוּ שְׂבָא לְטוֹרֵף רוֹאִין אִם הִיא חֲזֵי הַשְּׂבַח כו' כְּדַפְרֵשְׁתִּי לְעִיל: וְכֵן רְאִיתִי שְׂפַתְב הַרְמַב"ם שָׁם בַּס"פ א' לְאַחַר שְׂפַתְב הַטַּעַם שְׂגוּבָה חֲזֵי הַשְּׂבַח מִשׁוּם דְּהוּי כְּנֻסְסִים שְׂקֵנָה לְאַחַר שְׁלֹנָה מְשַׁנְיָהֶם פִּתְב לְפִיכֻף רְאוּבֵן שְׁלֹנָה מְשַׁמְעוֹן מְנָה וְכַתִּיב לֹא שְׁאֲנִי עֲתִיד לְקַנּוֹת וְחִזְר וְלָנָה מְלוּי מְאִתִּיָּם וְכַתְּב לֹא שְׁאֲנִי עֲתִיד לְקַנּוֹת וְקֵנָה אַח"כ שְׁדָּה וּמְכָרָה לִיהוּדָה בְּמֵאָה וְחַמְּשִׁים זֶהוּ וְהַשְּׂבִיחָה יְהוּדָא בְּהוֹצָאוֹתוֹ וְהָרִי שְׁנָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת טוֹרֵף שְׁמַעוֹן וְלוּי הַקָּרָן וְחוֹלְקִים אוֹתוֹ בְּשְׁנָה וְנִמְצָא בְּיַד זֶה חֲמֵשָׁה וְשִׁבְעִים וּבְיַד זֶה חֲמֵשָׁה וְשִׁבְעִים זֶהוּ וְחוֹזְרִין שְׁמַעוֹן וְלוּי וְיְהוּדָא וְחוֹלְקִים מֵאָה וְחַמְּשִׁים שָׁל שְׂבַח עַל דְּרָף שְׁפָרְשְׁנוּ נִמְצָא שְׁמַעוֹן טוֹרֵף מְנָה שְׁלֹשׁ מְשֻׁדָּה זֶה וְלוּי טוֹרֵף מֵאָה וְשִׁבְעִים וְשִׁבְעִים וְשִׁבְעִים וְיְהוּדָא נוֹטֵל מְחַצָּה מִן הַשְּׂבַח שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים וּמְחַצָּה וְכֵנָּה הֵן חוֹלְקִים אֶפְיָלוּ הֵן מֵאָה עַכ"ל.

וְכַתְּב הַרְבּ הַמַּגִּיד מ"ש רַבִּינוּ וְהָרִי הִיא שְׁנָה שְׁלֹשָׁה מֵאוֹת רוּצָה לֹמֵר מִחְלוֹקֵת הַהוֹצָאָה כְּפִי הוֹרְאוֹת הַגְּאוּנִים הַגְּדוּלִים שְׂפַתְב לְמַעְלָה וְהַכְרִיעַ כְּמוֹתָם עַכ"ל וְתַמָּה אֲנִי דְהָרִי אֲדַרְבָּה דְדִין זֶה דְלֹא כְּהוֹרְאוֹת הַגְּאוּנִים דְּבִשְׂלָמָא לְפִי דַעַת הַרְמַב"ם דְּפֶסֶק דְנוֹטֵל חֲזֵי הַשְּׂבַח בְּלִי הוֹצָאָה א"כ שְׁפִיר לְאַחַר שְׂחַלְק בְּקָרָן בְּשְׁנָה וְהַשְּׂבַח מֵאָה וְחַמְּשִׁים זֶהוּ וּמַגִּיעַ לְכָל אֶחָד וְחַמְּשִׁים זֶהוּ וְנוֹטֵל בְּעַל הַמֵּאָה מִחַמְּשִׁים רַק כ"ה לְתַשְׁלֵם חוֹב וְהַמְנָה וְכ"ה חוֹלְקִים לֹא בְּעַל הַמֵּאִתִּים עִם יְהוּדָא הַלּוֹקָם וּמַגִּיעַ י"ב וְחֲזֵי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִמְצָא מַגִּיעַ לְלוּי ס"ב זֶהוּ וְחֲזֵי וּמְקוֹדֵם נוֹטֵל ע"ה ס"ה מֵאָה וְשִׁבְעִים וְשִׁבְעִים זֶהוּ וְחֲזֵי וְהַלּוֹקָם נוֹטֵל חַמְּשִׁים עַל חֻלְקוֹ וְעוֹד י"ב זֶהוּ וְחֲזֵי ס"ה ס"ב זֶהוּ וְחֲזֵי וְאִין אֲנוּ צָרִיכִין לְדַחֲקוּן שְׁהוּא מְפָרֵשׁ אֲלִיבָא דְגְּאוּנִים דֵּא"כ לְמָה לֹא גִיָּתוּן לְלוֹקָם הוֹצָאָה תַּחֲזִילָה וְדוֹחֵק לֹמֵר דְקָא חֲשִׁיב מְלַבֵּד הוֹצָאָה: וְהִדְרוּ לְגִידוֹן שְׁהַתְּחַלְנוּ שְׂאָרָא אִם נִימָא שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְדַעַת הַחֻלְקִין עַל הַטּוֹר מ"מ יְכוּל הַמְּוַחֲזֵק בְּנֻסְסִים לֹמֵר קִים לִיה וְנֻכְסֵי בְּחֻזְקָת יְתָמִי קִיָּמִי וְאָרְף דְאַמְרִינוּן בְּהַמְקַבֵּל דְרַף ק"י אִם הֵיְתוּמִים אוֹמְרִים אֲנוּ הַשְּׂבַחְנוּ וּב"ח אוֹמֵר אֲבִיכֶם הַשְּׂבִיחַ סְבֵר רַבִּי חֲנִינְיָא לְמִימַר אַרְעָא בְּחֻזְקָת יְתָמִי וְעַל ב"ח לְהַבִּיא רְאִיָּה א"ל הֵהוּא סְבָא הָכִי אֲמַר ר' יוֹחָנָן עַל הֵיְתוּמִים לְהַבִּיא רְאִיָּה מ"ט אַרְעָא כִּינּוּן דְלִגְבוּבֵינָן קָאֵי כְּמֵאן דְגָבִי דְמִי אֲמַר אֲפִי אָרְף אֲנוּ נְמִי תְּנִינָא סֶפֶק זֶה קוֹדֵם כו' ה"נ הֵיא שְׂטָרָא כִּינּוּן דְלִגְבוּבֵינָא קִיָּמָא כְּמֵאן דְגָבִי דְמִי וְעַל הֵיְתוּמִים לְהַבִּיא רְאִיָּה סְבֵר ר' חֲנִינְיָא לְמִימַר כִּי מְסַלְקִינוּ לִי בְּאַרְעָא מְסַלְקִינוּ לִי וְלֹא הִיא בְּדָמִים מְסַלְקִינוּ וְהַסְפִּימוּ רַב הַפּוֹסְקִים דְדוֹקָא בְּאַפּוֹתְקֵי אֲבָל בְּלֹא אַפּוֹתְקֵי עַל ב"ח לְהַבִּיא רְאִיָּה.

וְכֵן גִּרְאָה מְדַבְּרִי רַש"י וְהָרֵא"ש דְדוֹקָא בְּאַפּוֹתְקֵי דְבְּלֹא אַפּוֹתְקֵי כִּינּוּן דְיִוֹכַל לְסַלְקוּ בְּזוּזֵי נְכֻסֵי בְּחֻזְקָת יְתָמִי קִיָּמִי וְכֵן מוֹכַח מְדַבְּרֵי הַש"ס מְדַקְאֵמַר מִתְּחִילָה אַרְעָא כִּינּוּן דְלִגְבוּבֵינָן וְלִבְסוּף אֲמַר ה"נ הֵיא שְׂטָרָא כִּינּוּן דְלִגְבוּבֵינָן קָאֵי לְמָה לֹא אֲמַר מִתְּחִילָה שְׂטָרָא כִּינּוּן דְלִגְבוּבֵינָן קָאֵי אֲלֵא לְאַרְוֵי אֲתִי דְטַעְמָא מִשׁוּם אַפּוֹתְקֵי מִיַּרְי וְלִכְּךָ אַרְעָא לְגוּבֵינָן קִיָּמִי דְאִינוּ יְכוּל לְסַלְקוּ בְּמַעוֹת אֲבָל אִם אֲמַר שְׂטָרָא לְגוּבֵינָן דְיְכוּל לְסַלְקוּ בְּמַעוֹת וְע"כ צָרִיכִין אֲנוּ לֹמֵר דְר"ח לֹא אֲסִיק אֲדַעְתָּי דְמִיַּרְי בְּאַפּוֹתְקֵי אֲלֵא דֵּהוּא סְבָא א"ל סְתָם הָכִי אֲמַר ר' יוֹחָנָן עַל הֵיְתוּמִים לְהַבִּיא רְאִיָּה וְהַש"ס מְפָרֵשׁ טַעְמָא לְדִידוֹן וְע"כ צָרִיכִין

אנו לפרש כן לדעת רש"י דמפרש דבין היתומים השביחו ובין אביו השביח דינו ליטול הקרקע עם השבח ואין להם תביעה אלא על הדמים ולכך עליהם להביא א"כ איך סבר ר"ח לסלק להם בקרקע אלא ע"כ פדכתיבנא דההוא סבא א"ל בסתם אלא אח"כ בבית המדרש נתפרש טעמו של דבר ואמר אף אנו נמי תגינא וקבעה הש"ס טעמו של ר"י אבל האי סבא א"ל סתם ובזה מיושב קוש"י התוס' יעיין שם שאף לדעת הש"ך שרצה להכריע דבכל מקום על היתומים להביא ראיה אף בלא אפותקי הנה המעיין יראה שאין דבריו מוכרחים וע"כ אף אם נפרש דעת הרמב"ם והרי"ף כן מ"מ נראה דווקא התם אמרינן טעמא דמילתא כמו שכתב הסמ"ע ס"ק כ"ב דמוקמינן השדה פמות שהיא אחזקתו שהי' ביד אביהם פן דאם נפרש טעמא משום דשטר העומד לגבות פגבוי דמי קשי' הלכתא אהלכתא דהא בפ' מי שמת תנן נפל הבית עליו ועל אביו והי' עליו פתובת אשה וב"ח יורשי אב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב וב"ח אומרים האב מת ראשון ואח"כ מת הבן בש"א יחלקו ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן ופי' הרשב"ם בש"א יחלקו דאע"ג דירשי אב ונדאי יורשין בהאי ממונ וב"ח ספק קאתי ספק ומוציא מידי ונדאי קסברי ב"ש שטר עומד לגבות פגבוי דמי ותרונייהו ונדאי חשיבי וב"ה סברי נכסים בחזקתן בחזקת יורשי אב שהרי הם יורשי ונדאי או מיעקב או מראובן וכמחזקין דמי שהרי יעקב מוחזק בנכסים וכו'.

וב"ח ספק ואין ספק מוציא מידי ונדאי עכ"ל וכן פסקינן בח"מ ס"ס ק"ז ואם איתא דסברי ב"ה שטר עומד לגבות פגבוי דמי ע"כ ספק וספק או ונדאי ונדאי הם אלא ע"כ דלית לן לומר שטר העומד לגבות פגבוי דמי ועכ"ל אם נימא פדעת הש"ך על היתומים להביא ראיה מטעם שטר העומד לגבות פגבוי דמי א"כ הוי ספק וספק או ונדאי ונדאי אלא ע"כ דלא אמרינן שטר עומד לגבות פגבוי דמי וטעמא דעל היתומים להביא ראיה משום דמוקמינן השדה פמות שהיא גם ביד אביהן פן אבל היכי דליכא האי טעמא ברור הדבר דכל נכסים בחזקת יורשין ולענין ספיקא יכולים הם לומר קים לי וא"כ הדרן לכללן דיכולין היתומים לסלק בידים פפי דמי שוונן שהנכסים בחזקת אותו שבט הנלפע"ד פתבתי פה ק"ק אייזינשטאט: שאלה מז בדבר הגט הנשלח ע"י שליח למרחקים וכתב המסדר הגט בשם האשה סאשה דמתקרני' שאשה ויש לגמגם היכי שיש לאשה שני שמות והם של לע"ז ראוי לכתוב שם העיקר ועל שם השני דמתקרני' אבל הכא שאין לאשה זו שתי שמות רק מקצת בני אדם קורין הש"י'ן בשמאל ונדמה פאלו קורא בס' והשם הנה מצוי במדינת רוס' ונאלין ופולין ושפתיהם ברוו מללו שאשה והשם הנה יוצא משרה וא"כ עושה להטפל עיקר ולעיקר טפל ויש מחלוקת בין הפוסקים בזה.

הנה לברר דין זה ולעמוד על מקור בכל חלוקי הדינים המסתעפות מענין לענין באותו ענין צריכין אנו להעתיק דברי הש"ס בפ' השולח דף ל"ד ע"ב בראשונה הי' משנה שמו ושמה התקין ר"ג הגזן שיכתוב איש פלוני וכל שום שיש לו וכו' מפני תיקון עולם ובגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל שלחו לי בני מדינות הים לר"ג בני אדם הבאים משם לכאן ושמו יוסף וקוראים לו יוחנן יוחנן וקוראים לו יוסף איך מגרשים נשותיהם עמד ר"ג והתקין שיהי' כותבין איש פלוני וכל שום שיש לו אשה פלונית וכל שום שיש לה מפני תיקון עולם אמר ר' אשי והוא דאיתחזיק בתרי שמי' תני' כנותי' דרב אשי הי' לו שתי נשים אחת ביהודא ואחת בגליל ולו שתי שמות אחד ביהודא ואחד בגליל וגרש את

אֲשֶׁתוֹ שְׂבִיהוּדָא בְּשֵׁמוֹ שְׂבִיהוּדָא וְאֵת אֲשֶׁתוֹ שְׂבִגְלִיל בְּשֵׁמוֹ שְׂבִגְלִיל אֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת עַד שְׂיִגְרֵשׁ אֵת אֲשֶׁתוֹ שְׂבִיהוּדָא בְּשֵׁמוֹ שְׂבִיהוּדָא וְשֵׁם גְּלִיל עִמּוֹ וְאֵת אֲשֶׁתוֹ שְׂבִגְלִיל בְּשֵׁמוֹ שְׂבִגְלִיל וְשֵׁם דִּיהוּדָא עִמּוֹ יֵצֵא לְמָקוֹם אַחֵר וְגִירֵשׁ בָּא מֵהֶם מְגוֹרֶשֶׁת וְהָא אֲמַרְתָּ שֶׁם דְּגְלִיל עִמּוֹ אֲלֵא ש"מ הָא דְאֲתַחְזִיק וְהָא דְלֵא אֲתַחְזִיק ש"מ הֵהוּא דְהוּי קַרִי לִיה מַרְיָם וּפְוַרְתָּ שְׂרָה אֲמַרִי נְהַרְדְּעֵי מַרְיָם וְכָל שׁוּם שְׂיֵשׁ לָהּ וְלֵא שְׂרָה וְכָל שׁוּם שְׂיֵשׁ לָהּ עַכ"ל הִגַּמְתְּ וְכָתְבוּ הַתּוֹסֵף שְׂבִטְוּפְסֵי גִיטָן שֶׁל ה"ג פֶּתַח שְׂצָרִיף לְכַתּוּב בְּגִט וְכָל שׁוּם וְחֲנִיכָה דְאִית לָהּ.

וְאֵינוֹ נִרְאֶה לר"ת דְּזִימְנִין דְּאֲתֵי לִידֵי תַקְלָה פְּשָׁאִין לוֹ אֲלֵא אוֹתוֹ שֵׁם הַנְּכֻתָב בְּגִט וְאֵין לוֹ חֲנִיכָה וְכִשְׁפוֹתָב בְּגִט וְכָל שׁוּם וְחֲנִיכָה נִרְאֶה זֶה הִגַּט שֶׁל אָדָם אַחֵר שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם וְחֲנִיכָה וְנִרְאֶה לר"ת וְכָל שׁוּם שְׂיֵשׁ לוֹ דְקַתְנֵי בְּמַתְנֵי הֵינּוּ כָּל שְׁמוֹתָיו בְּפִירוּשׁ וְתִיקוֹן ר"ת לְכַתּוּב בְּגִט אִישׁ פְּלוֹנִי דְמַתְקַרְנִי פֶּה וְכֶף בְּדְאֲמַרִינוּ בְּגַמ' שְׂרָה דְמַתְקַרְנִי מַרִים וְהָא דְקַתְנֵי בְּגַמְרָא בְּשֵׁמוֹ שְׂבִיהוּדָא וְשֵׁם דְּגְלִיל עִמּוֹ מְשַׁמַּע קָצַת כַּפִּי ר"ת עַכ"ל אֲבָל הַרְ"ן פֶּתַח דְּלִישְׁנָא דְמַתְנֵיתָן לֵא מְשַׁמַּע הָכִי דֵא"כ ה"ל לְמַתְנֵי הַתְקִין ר"ג הִזְקוּן שְׂיֵהֵנָה פְּתוּב כָּל שׁוּם שְׂיֵשׁ לָהּ אֲבָל מְדַקְאֵמַר אֲנִי פְּלוֹנִי עִם כָּל שֵׁם שְׂיֵשׁ לִי מְשַׁמַּע דְּבִאוֹתוֹ לְשׁוֹן בְּעַצְמוֹ תִיקוֹן עַכ"ל וְאֲנִי אוֹמֵר דְּמַלִּישְׁנָא דְמַתְנֵיתָן אֵין סְתִירָה לְדַבְרֵי ר"ת דְּהָא פֶּתַח ר"ת גְּבִי מוֹמֵר שְׂגִירֵשׁ בְּשֵׁם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְחֹד דְּכָשֵׁר וְהִבִּיאוּ רֵאזִיה שְׂלֵא שְׂנִינוּ הֵינָה לוֹ שְׂנֵי שְׁמוֹת בִּיהוּדָא אוֹ שְׂנֵי שְׁמוֹת בְּסַתֵּם שְׂגִירֵשׁ בְּשְׁנֵי שְׁמוֹתָיו אֲלֵא בְּיֵשׁ לוֹ שְׂנֵי שְׁמוֹת אֶחָד בִּיהוּדָא וְאֶחָד בְּגְלִיל וְהוֹחֲזוּק בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת בְּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת וְאוֹתוֹ שְׂבִגְלִיל אֵין מְפִירִין שֵׁם שְׂבִיהוּדָא וְאֲמַרוּ שְׂלֵא זֶה הוּא שְׂגִירֵשׁ אֲבָל כְּשֶׁהוּא מְוַחֲזָק בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד דִּי בְּאֶחָד וְאֶפְּלוֹ בְּחֲנִיכָה וְהָא דְאֲמַרִינוּ בְּשִׁמְעָתִין רַבָּא מַרִים וּפְוַרְתָּא שְׂרָה דְמְשַׁמַּע אֶפְּלוֹ בְּחַד מְקוֹם צָרִיף שְׂנֵי שְׁמוֹת הֵינּוּ לְכַתְחִילָה וְהָא דְאֲמַרִינוּ לְקַמָּן פֶּתַח חֲנִיכָתוֹ כְּשֵׁר וְכֹן הִי נְקִי דַעַת דַעַת שְׂבִירוּשְׁלִים עוֹשִׂין דְמְשַׁמַּע אֶפְּלוֹ לְכַתְחִילָה אֵין צָרִיף לְכַתּוּב עֵיקַר הַשֵּׁם י"ל דְמַיְרִי הֵתֵם בְּחֲנִיכָה שְׂמַפִּירִין אוֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם וְהַפֶּל קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם זֶה אֲלֵא כְּשֶׁקוֹרָא בְּתוֹרָה אוֹ חוֹתֵם בְּשִׁטְר קוֹרָאִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַמְּוַבְהֵק עַכ"ל הָרִי ע"כ מְפָרֵשׁ ר"ת הָא דְמַתְנֵי בְּבִרְיָתָא הִי לוֹ שְׁתֵּי נְשִׁים אַחַת בִּיהוּדָא כּו' שְׂאִין הַפְּתִיבָה וְהַנְּתִינָה בְּמָקוֹם אֶחָד אֲלֵא הוּא עוֹמֵד בְּגְלִיל וּמְגַרֵשׁ אֲשֶׁתוֹ שְׂבִיהוּדָא אוֹ הוּא עוֹמֵד בִּיהוּדָא וּמְגַרֵשׁ אֲשֶׁתוֹ שְׂבִגְלִיל וְזֶה קוֹרָא שְׂנִינוּי שְׂאֵם יְגַרֵשׁ בְּשֵׁם שְׂיֵשׁ לוֹ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד נְקַרָא שְׂנִינוּי לְבִנֵי אֲנָשֵׁי הַמְּקוֹם שֶׁהָאִשָּׁה עוֹמֵדָת כִּי יֵאמְרוּ שְׂאֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת כִּי אֵינָם יוֹדְעִים שְׂיֵשׁ לָהּ לְכַבְעֵלָה שֵׁם זֶה בְּמָקוֹם אַחֵר וְאֵם יְגַרֵשׁ בְּשֵׁם שְׂיֵשׁ לוֹ בְּמָקוֹם שֶׁהָאִשָּׁה עוֹמֵדָת נְקַרָא שְׂנִינוּי לְבִנֵי אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד וְאֵם תְּבוּאָה אִשָּׁה לְגַבּוֹת מְנַכְסִיו אוֹ לִינְשָׂא בְּאוֹתוֹ מְקוֹם יֵאמְרוּ שְׂאֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת לְכִי שְׂאֵין מְפִירִין בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם הַפְּתוּב בְּגִט לְכֶף הַתְקִין ר"ג אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שׁוּם שְׂיֵשׁ לוֹ פִּי שֵׁם הַנְּקַרָא לוֹ בְּמָקוֹם הַנְּתִינָה שֶׁהוּא עֵיקַר לְהַתִּיר הָאִשָּׁה בְּמָקוֹם שֶׁהִיא עוֹמֵדָת וּע"ז אָמַר רַב אֲשִׁי וְהוּא דְאֲתַחְזִיק בְּתַרִי שְׁמוֹת פִּי שֶׁהוֹחֲזוּק בְּאֵלוֹ שְׂנֵי שְׁמוֹת שְׂיֵדוּעַ לוֹ הוּא שְׂיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת אֲבָל בְּנֵי הַמְּקוֹם זֶה אֵין מְפִירִין בְּשֵׁם שְׂיֵשׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר הִילְכֶף צָרִיף לְכַתּוּב שְׂנֵיָהֶם דְלֵא לִיתִי לִידֵי קַלְקוּל בֵּין בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה בֵּין בְּמָקוֹם הַנְּתִינָה כְּדַפְּנִי לְעִיל.

וּפִי הַמְּפָרֵשִׁים שֶׁהַעֲדִים הַעֲיִדוּ הַשֵּׁם שְׂיֵשׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר אֲבָל בְּנֵי הַמְּקוֹם הַפְּתִיבָה אֵינָם יוֹדְעִים אֲלֵא שְׂנַתְחִזֵּק שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר אֲבָל אֵינָם יוֹדְעִים בְּאֵיזָה הֵם הוּא נְקַרָא שֵׁם:

ולפ"ז ניחא דר"ת רוצה להוכיח שר"ג לא תיקן פן בכל הגיטין אפי' אם לא נתחזק אלא בשם א' שנתכתב וכל שום מפני חשיש דילמא יתנוודע אח"כ שנקרא בשם אחר כפי נוסח טופס הגט של ר"ג דלזה לא חיישינו דאין לנו אלא שם שהחזיק עצמו בו אלא דר"ג התקין היכי שנתחזק שיש לו שם אחר כמו ששלחו בני מדינת הים בני אדם הבאים משם לכאן שמו יוסף וקוראין לו יוחנן וא' רב אשי דנוקא בנתחזק בתרי שמי' ותנן' פנותי' דרב אשי הי' לו שתי נשים אחת ביהודא וכו' וע"כ מייירי שנתחזק בשני שמות אבל בני מקום זה אינם מפירי' בשם שיש לו במקום אחר כי אם ע"י עדים המעידים על שמו שיש לו במקום אחר ולכך צריך לגרש אשתו שביהודא ושם גליל עמו שני שמות כפי' ושם הנתינה עיקר ועל שם הכתיבה פותב דמתקרי' אבל ר"ג תיקן דלפעמים יהי' נתחזק בתרי שמי ובני המקום אינם מפירים בשם שיש לו במקום אחר וגם אין עדים מה שמו נקרא לו ולכך תיקן דרף פלל לכתוב איש פלוני וכל שום שיש לו דעכשיו לא יוכלו להוציא לעז דכיון שיראו בגט וכל שום יאמרו אפשר ששני שמות הי' לו ונודע הדבר ע"פ עדים שהותרה על פיהם כמו שכתב הר"ן ג"כ המשנה אבל אם נודע עכשיו ע"פ עדים מה שמו אפשר נקרא לו שם במקום הנתינה טפי עדיף לפרוט השם אלא דהיכי דאינם יודעים פותבי' וכל שום ונתיבה ובזה הי' תיקן ר"ג ומשמעות הברייתא מייירי שנודע ע"פ עדים השם שיש לו במקום הנתינה ותיקון ר"ג הי' דרף פלל אם אינו נודע רק הוחזק שיש לו שני שמות אבל בלא הוחזק שיש לו ב' שמות לא תיקן ר"ג מעולם ויש לחוש לקלוקול לאפוקי מטופס הגט של ר"ג ולכך תיקן ר"ת היכי שנודע שני שמות שכותבין שניהם כפי' כי לפי תקנת ר"ג עדיף טפי לפרוש ור"ג לא תיקן אלא אם אינו יודע והוחזק בב' שמות אבל בלא הוחזק אינם פותבי' אלא שם אחד בלא שום ונתיבה ואף אם אח"כ נודע שהי' לו שם אחד פשר דאין לנו אלא שם שהחזיק וע"פ מנהגו של ר"ת אנו אשפנזים נמשכים נמצא פסקן של דברים לפי פי' תוספות והרא"ש דאם הוחזק בשני שמות במקום אחד פשר בדעבד אפילו באחד מהם ואפילו בחניכה ומיהו לכתחילה צריך לכתוב שניהם אפילו כתיבה ונתינה במקום אחד כדאמר בסמוך רובא מרים ומעוטא שרה משמע בחד מקום קרי' לי' הכי והכי א"כ מוכח אפילו כתב שם הטפל פשר בדעבד וכ"ש אם כתב שם הטפל וכלל שם העיקר בכל שום ונתיבה דפשיטא דכשר אבל בשני מקומות ונתחזק שמו שיש לו שתי שמות וכתב אחד מהם אינו מגורשת כדאמרינן בברייתא כתב לגרש אשתו שביהודא כו' אינו מגורשת עד שיכתוב שם גליל עמו והיינו בנתחזק: והרי"ף השמיט האי ברייתא הי' לו שתי נשים וכתב על מתניתן דהתקין ר"ג הא דרב אשי והוא דאתחזק בתרי שמי' והיא דהנה קרי' לה רובא מרים וכו' ונראה מדבריהם שהוא מפרש שהיא ברייתא דהי' לו שתי נשים שהכתיבה והנתינה הי' ביהודא אלא שנתחזק גם השם אחר שיש לו בגליל צריך לכתוב שם של יהודא וגליל עמו כיון שקוראין לו בשני שמות כמו במדינת מעהרין שקוראין לאדם אחד בשני שמות א"כ אינו גט אם כתב שם אחד עד שיכתוב שניהם ואם לא כתב אינו מגורשת כיון שרגילין לקרות בשניהם בפעם א' והיינו שינה שמו דמתניתן שלא הי' פותב אלא שם אחד והתקין ר"ג הדין שיהי' פותב שניהם ואם אינו יודע שם השני פותב וכל שום ונתיבה והיא דרובא מרים ופורתא שרה צריך למכתב וכל שם ואם כתב שם הטפל וכל שום הוי שינה שם ופסול ואם כתב עיקר השם י"ל כיון דרוב קוראים לו פן לא גרע מחניכתו דכשר

בדעבד וס"ל להרב אלפסי דכף הי' נקיי הדעת שבירושלים עושין כן לא קאי אלא על איש פלוני ולא כתב עד וגרס בטר הכי כתב חניכתו וחניכת' פשר משמע בדעבד דווקא דהיינו החניכה הידוע ביותר כמו רוב' מרים אבל אם קוראים לו שני שמות בפעם א' צריך למכתב שניהם לא כתב אלא אחד מהם אינו גט: והרמב"ם בפ"ב מהלכות גירושין דין י"ג כתב וז"ל מי שהי' לו שתי שמות וכן אשה וכו' כשגירש פותב שמו ושמה שהורגילין בו ביותר ואומר איש פלוני וכל שום שיש לי ואם כתב חניכתו וחניכת' פשר כתב השם שאין יודעין בו ביותר וכתב וכל שום שיש לו הרי זה פסול שינה שמו אע"פ שכתב וכל שום שיש לו אינו גט עכ"ל.

והנה גם הרמב"ם לא חילק בין שיש לו שתי שמות במקום אחד ובין שיש לו שם במקום הפתיכה ושם אחר במקום הנתינה והחזוק בשני המקומות בשניהם כמו שמחלק הרא"ש נראה שהוא סובר הא דאמרין ולא שרה וכל שום משמע דאפילו בדעבד פסול ואם כתב חניכתו דמכשיר בדעבד מירי שהוא רגיל באותו חניכה יותר כמו שכתב הראב"ד וממילא היכי שכתב שם העיקר ולא כתב וכל שום מכשיר נמי בדעבד דלא גרע מחניכתו אלא אם כתב שם הטפל לבד דגרע יותר מחניכתו נראה דפסול מק"ו מכתב השם שאין יודעין בו ביותר וכתוב וכל שום דפסול ק"ו לשם שאין יודעין ביותר לבד פשיטא דפסול וע"כ צ"ל דמפרש הא דקאמר רב אשי והוא שהחזוק בשני שמות ר"ל שנקרא בשני שמות ביהודא וכן בגליל וכיון שהחזוק לקרותו בשני שמות וכתב שם אחד גרע טפי משכתב שם שידעין בו ביותר כגון רובא דהוי קרי לה מרים דכשר בדעבד לכ"ע אם כתב שם מרים לחוד בלא וכל שם משום דקרי לה הרוב הכי ולא גרע מחניכה המפורסמת משא"כ היכי שהחזוק בשני שמות בשוה א"כ כל השם לבד אינו מפורסם ביותר ואפילו פותב שם וכל שום הרי זה פסול דאינו מוכח בתוך הגט מי הגירש פיון שרגילן לקרותו בשניהם: ומה שכתב הרמב"ם שינה שמו ושמה וכתב וכל שום אינו גט היינו פירוש' דפי' במתניתין וז"ל זה שאמר שינה שמו ושמה וכתב וכל שום שיש לו שזה פשר לא יתקיים זה אלא א"כ הי' לאדם שני שמות שנודע בשניהן או שכתב האחד השמות ובתנאי שיכתוב המפורס' מהם ואמר וכל שום שיש לו יהי' הגט כשר אבל אם היה שמו עד"מ יצחק וכתב בגט אני אברהם וכל שם שיש לי הרי זה גט בטל ודע זה עכ"ל הרי שדקדק בלשונו שנודע בשניהם כגון אדם שקורין לו בשמו בלשון הקודש צבי ובלשון אשכנז הירש וכתב אחד מן השמות וכתב וכל שום פשר פיון שנודע בשניהם או שכתב אחד מן השמות וכתב המפורס' כגון הירש לבד דלא גרע מחניכה אבל כשאינו נודע בשניהם כגון אדם שקורין לו ראוובן ושמעון כמו שרגילין במדינת מעהרין דאינו נודע אלא אם קורין לו בב' שמות אבל אם קורין לו בשם א' אינו נודע ואפי' פורת' אינם קורין לו בשם א' וגרע משם הטפל ואפי' אם כתב שם אחד וכתב על שני וכל שום פסול וסבר הרמב"ם הא דאמרין הי' לו אשתו ביהודא וכו' אינו גט עד שיכתוב שם דגליל עמו היינו שהחזוק לקרותו בשני שמות וכדפירש"י לכה אינו מחלק בין מקום הפתיכה למקום הנתינה דא"ל מפרש הכי א"כ פיון דכתב הרמב"ם פתוב שם המפורס' ביותר פשר אפילו אם לא כתב וכל שום וא"כ אמאי קתני בבבביתא גירש אשתו שביהודא בשמו של יהודא אינו מגורשת הא שם זה מפורס' שם יותר וצריכין אנו ע"כ לחלק שלא כתב ביהודא אלא הי' בגליל וא"כ הי' להרמב"ם לכתוב הידוע דין זה אלא ע"כ

פְּדֻכְתֵּיבְנָא וְסִבְר הֶרְמֵב"ם אַף דְּקִתְנֵי בְּפְרִיָּתָא אִינוּ גֵט מ"מ אִינוּ אֱלָא פְּסוּל מְדַרְבְּנָן מִשְׁא"כ אִם הִי שְׁמוּ יִצְחָק וְכַתֵּב אֲבָרְהָם וְכָל שׁוּם שְׁיֵשׁ לוֹ דְּאִינוּ גֵט אֲפִילוּ מִן הַתּוֹרָה וְכַתֵּב בִּפ' עֲשִׂירֵי מֵה"ג כָּל מְקוֹם שְׁאֲמַרְנוּ בְּחִיבּוּר זֶה שְׁהִגֵּט בְּטֵל אוֹ אִינוּ גֵט אוֹ אִינוּ מְגוֹרְשֵׁת הֵרִי זֶה גֵט בְּטֵל מִן הַתּוֹרָה וְאִם נִשְׁאֵת תִּצְאָ וְהוֹלֵד מִמְזוֹר וְכָל מְקוֹם שְׁאֲמַרְנוּ בְּחִיבּוּר שְׁהִגֵּט פְּסוּל הֵרִי זֶה פְּסוּל מְדַרְבְּנָן וְאִם נִשְׁאֵת לֹא תִצְאָ וְהוֹלֵד כְּפֶשֶׁר.

וְכַתֵּב הַמַּגִּיד מְשֻׁנָּה זֶה פְּתַב לְבָאָר לְשׁוֹנוֹ אֲבָל בִּגְמ' אֵין שֵׁם זֶה כָּלֵל כִּי יֵשׁ פְּסוּל בְּטֵל לְגַמְרֵי וְיֵשׁ פְּסוּל דְּלִכְתּוּחִיקָה לֹא תִינְשָׂא כּו' וְא"כ פִּינָן שְׁאֵין זֶה כָּלֵל בְּתַלְמוּד א"כ יֵשׁ לֹאמֵר אַף דְּקִתְנֵי בְּפְרִיָּתָא אִינוּ מְגוֹרְשֵׁת ע"כ מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים וְע"כ מְפָרֵשׁ הֶרְמֵב"ם הָא דְּקִתְנֵי בִּפ' הַזּוֹרֵק שְׁיִנָּה שְׁמוֹ וְשָׁמָּה תִצְאָ וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בְּהָ ע"כ מִיָּרִי בְּשִׁנּוּי שֵׁם גְּמוּר כְּגוֹן יִצְחָק וְכַתֵּב אֲבָרְהָם וְכָל שׁוּם אֲפִילוּ הֵכִי הָיוּ שִׁנּוּי שְׁמוֹ וְהָיוּ הוֹלֵד מִמְזוֹר וְלִכְפֹּד פְּתַב אִינוּ גֵט וּבְזֶה מִינְשָׁב שְׁהַקְשָׁה הֶרְשֵׁב"א וְהִבִּיאוּ הַשְּׁלֵטִי גְבוּרִים דִּי"ח שְׁיִשְׁנָה שְׁמוֹ לְגַמְרֵי וְאִינוּ מְחַנּוֹר דְּמֵאֵי אֲתֵי לְאֲשְׁמוּעֵינָן אֲבָל לִפ"ד י"ל דְּאֲתֵי לְאֲשְׁמוּעֵינָן דְּאֲפִילוּ הִי כּוֹתֵב וְכָל שׁוּם שְׁיֵשׁ לוֹ אִפ"ה הָיוּ מִמְזוֹר וּבְזֶה מִינְשָׁב גַּם כּוֹן קוֹשְׁי' ב"י בְּסִי' כ"ט שְׁפַתְב דְּאֵי בְּשִׁנּוּי מִמֶּשׁ מֵאֵי צְרִיכֵי לְמִימַר וְכוֹן מְדַאֲיִצְטְרֵךְ לְמִימַר בְּגַמְרָא דְּחֻכְמִים מוֹדִים לר"מ כִּזוֹ וְאִם שְׁיִנָּה מֵאֵי צְרִיכֵי לְמִימַר עכ"ל.

וּלְפִי זֶה נִיחָא דְּאִיצְטְרֵךְ לְמִימַר אַף שְׁפַתְב וְכָל שׁוּם ס"ל דְּאִינוּ גֵט וְזֶה נִיחָא לְפִי הֶרְמֵב"ם דְּכִינּוֹן דְּכָל מִתְנִיתָן בְּשִׁנּוּי מִמְטְבָּעוֹת שְׁטָבְעוֹ חֻכְמִים בְּגִיטִין א"כ מֵאֵי רָאוּ לְחַלֵּק בֵּין הַדְּבִיקִים שְׁחוֹלְקִים חֻכְמִים בְּשָׂאָר וּמוֹדִים בְּהָ פִינָן דְּאִינוּ אֱלָא מְדַרְבְּנָן אֱלָא ע"כ דְּזֶה מִיָּרִי בְּשִׁנּוּי גְּמוּר וּפְסוּל מְדַאֲוִרִיָּתָא וְלִכְפֹּד כָּל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בְּהָ וְהוֹלֵד מִמְזוֹר וְכוֹן מְצִאֲתֵי בְּתוֹסְפוֹת י"ט שְׁפַתְב שְׂאָף הֶרֶב ב"י לֹא הַזְּפִיר דַּעַת הֶרְמֵב"ם מ"מ נִרְאָה בְּעִינּוֹ שְׁהֶרְמֵב"ם הוּא חוֹלֵק וְתִירֵץ שֵׁם קוֹשְׁי' ב"י בְּעִינָן אַחַר יְעִינָן שֵׁם.

וְרֵאִיתִי בְּסִפְר לְחַם מְשֻׁנָּה שְׁפַתְב עַל דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם וְלֹא רֵאִיתִי לְרַבֵּינוּ שְׁהַזְּפִיר דְּבָרֵי רַב אֲשִׁי וְגַם לֹא אֶחָד מִן הַדִּינִים שְׁהַזְּפִיר הֶרֶב הַמַּגִּיד הַיּוֹצֵא מִסּוּגֵי' הַש"ס וְנִרְאָה שְׁהוּא מְפוֹרֵשׁ מִמִּתְנִיתִין דֵּהִי מְשֻׁנָּה שְׁמוֹ וְשָׁמָּה וְכו' מִי שְׁהִיָּה לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת הִיָּה כּוֹתֵב הַשֵּׁם הַרְגִיל וְלֹא הִיָּה כּוֹתֵב וְכָל שׁוּם הַתְּקִין ר"ג שְׁיִכְתְּבוּ וְכָל שׁוּם וְאָמַר שֵׁם רַב אֲשִׁי בְּגַמְרָא וְהוּא דְּאִתְחַזַּק בְּתָרֵי שְׁמִי פְּלוּמֵר כְּשִׁינְדְּעִינָן שְׁיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת אִז צְרִיךְ לִיקְתוֹב וְכָל שׁוּם אֲבָל אִם לֹא יְדְעִינָן שְׁיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת אֱלָא שֵׁם אֶחָד וְלֹא כְּתוּב וְכָל שׁוּם אִע"פ שְׁיַדְע אִתְּכ"פ שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר אֵין לְפִסּוּל מִשׁוּם דְּלֹא כְּתוּב וְכָל שׁוּם וְהִינּוּ הַדִּין שְׁאָמְרוּ בְּגַמְרָא הָא דְּהָיוּ קָרָא לֵה רַבָּא מְרִיָּם וְקָאָמַר בְּגַמְרָא שְׁכּוֹתְבִין הַשֵּׁם וְכוֹתְבִין כָּל שׁוּם וְהַשְׁתָּא אֲתֵי שְׁפִיר שְׁלֹא כְּתַב רַבֵּינוּ הָאֵי דְּרַב אֲשִׁי דְּנֻדְאֵי דְּאֵי לֹא כְּתַב אֱלָא שֵׁם הָאֶחָד אִע"פ שְׁלֹא כְּתַב וְכָל שׁוּם מְהִיָּי דְּלֹא גָרַע מְחַנִּיכְמוֹ וְחַנִּיכְתָּה וְעַם זֶה נִתְיַשְׁבוּ דְּבָרֵי רַבֵּינוּ שְׁהַזְּפִיר דְּבָרִים הָאֲמוּרִים בְּגַמְרָא עכ"ל וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין דְּבָרֵינוּ דְּלְפִי מְשֻׁמְעוֹת לְשׁוֹנוֹ מִשְׁמ' שְׁנַתְחַזַּק בְּמְקוֹם אֶחָד וְאִם כְּתַב אֲפִילוּ שֵׁם אֶחָד הִינּוּ הַמְּפוֹרֵסִים בְּיֹתֵר אַף שְׁלֹא כְּתוּב וְכָל שׁוּם כְּפֶשֶׁר א"כ אִיךְ מִינְשָׁב הַבְּרִיָּיתוֹת דְּקִתְנֵי הִיָּה לוֹ שְׁתֵּי נְשִׁים אַחַת בִּיהוּדָה וְכו' וְגִירֵשׁ לְאֲשֵׁתוֹ שְׁבִיהוּדָה בְּשֵׁם שְׁבִיהוּדָה אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת וְאִם מִיָּרִי שְׁיֵשׁ שִׁנּוּי בֵּין מְקוֹם כְּתִיבָה לְנִתְיָנָה אִם כּוֹן הִיָּה לוֹ לְהֶרְמֵב"ם לְהַזְּפִירוֹ אֱלָא ע"כ ס"ל דְּבְמְקוֹם אֶחָד וְהוֹחֲזַק בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת פְּסוּל כְּשְׁפַתְב שֵׁם אֶחָד כָּל שְׁלֹא כְּתוּב וְכָל שׁוּם אֲבָל הֵיכִי שְׁלֹא

נתחזק פֶּשֶׁר בְּשֵׁם אֶחָד וּמָה שֶׁכָּתַב לְחַם מְשֻׁנָּה דָּאִי לֹא פְתוּב אֱלָא שֵׁם אֶחָד אַע"פ שֶׁלֹּא פְתוּב וְכָל שׁוּם מִהֲנִי דְלֹא גָרַע מִחֲנִיכְתוּ מִיְיָרִי בְּלֹא נִתְחַזַּק וְכִינּוּן דְּלִהְרַמְבַּ"ם ע"כ מִפְרָשׁ הָא דְקָאָמַר בַּגְמָרָא וְלֹא שָׂרָה וְכָל שׁוּם דְאָרְף בְּדִיעֵבַד פְּסוּל כְּמוֹ שֶׁפְתוּב וְאִם פְּתַב שֵׁם שְׂאִינוּ יָדוּעַ בְּיוֹתֵר וְכוּ' הָרִי זֶה פְּסוּל וּבִתְחִילָה פְּתַב מִי שֶׁהָיָה לוֹ שְׁתֵּי שְׁמוֹת פּוֹתֵב הַשֵּׁם שְׂרַגְיִלִין בְּיוֹתֵר וְאָמַר אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְאִם פְּתַב חֲנִיכְתוּ פֶּשֶׁר מִשְׁמַע שֶׁהָרֹב הִי' קוֹרְאִים לָהּ בְּשֵׁם אֶחָד וְזֶה קְרוֹי אֲצָלוּ יָדוּעַ בְּיוֹתֵר וְהַמְיָעוּט קְרוֹי לָהּ בְּשֵׁם אַחֵר צָרִיף לִיכְתוּב וְכָל שׁוּם עַל שֵׁם הַמְיָעוּט מִשְׁמַע דָּאִם פְּתַב שֵׁם הָעֵיקָר שֶׁהָרֹב קוֹרְאִין בּוֹ פֶּשֶׁר אַרְף בְּלֹא וְכָל שׁוּם דְלֹא גָרַע מִחֲנִיכְתוּ וּלְפ"ז יִקְשֶׁה בְּרִייתוֹת דְּקִתְנֵי גִירָשׁ אֲשֶׁתוֹ שְׂבִייהוּדָה בְּשֵׁם שְׂבִייהוּדָה אֵינוּ מְגוֹרְשֶׁת וְאִמָּאִי הָא שֵׁם זֶה יָדוּעַ שֵׁם בְּיוֹתֵר וְאֵין לוֹמַר שְׂמִיְיָרִי שֶׁהַפְתִּיבָה וְהַנְתִּיבָה אֵינוּ בְּמַקוֹם אֶחָד א"כ הִדְרָא קוֹשְׁיָא לְדִנְכֻתְיָ לְמָה לֹא הִזְכִּירוּ הֶרַמְבַּ"ם וְהִלְחֵם מְשֻׁנָּה רְצָה לִינִישְׁב שְׁפָלַל בְּדַבְרֵיו פֶּל דְּבָרֵי הַש"ס וּלְפ"ז הָיָה עֵיקָר הַדִּין חֹסֵר אֱלָא ע"כ פְּדַכְתִּיבְנָא בְּאִם שְׁנַתְחַזַּק לְקִרוֹתוֹ בְּמַקוֹם אֶחָד בְּשְׁתֵּי שְׁמוֹת גָּרַע מִרְנָבָא דְקָרִי לִיהּ בְּשֵׁם אֶחָד וּמִיָּעוּט בְּשֵׁם אַחֵר דְּהֵתֵם מִהֲנִי אוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא בְּרֹב עוֹלָם וְהֵכָא לֹא מִהֲנִי שֵׁם אֶחָד כִּינּוּן דְּכָל עוֹלָם קוֹרְאִין אוֹתוֹ בְּשְׁתֵּי שְׁמוֹת וְשֵׁם אֶחָד אֵין יוֹדְעִין בּוֹ בְּיוֹתֵר וְגָרַע טְפִי מִפְתוּב מִיָּעוּט הַשֵּׁם וְכָל שׁוּם דְּהֵתֵם עַכ"פ לְמִיָּעוּט בְּנֵי אָדָם יָדוּעַ וְהֵכָא אַרְף לְמִיָּעוּט אֵינוּ יָדוּעַ דְּכָל הַקּוֹרָא אוֹתוֹ קוֹרָא בְּשְׁנֵי שְׁמוֹתָיו כִּינּוּן דְּנִתְחַזַּק בָּהֶם וְנִכְלַל הַכֹּל בְּמָה שֶׁפְתוּב פְּתַב הַשֵּׁם שְׂאִינוּ יָדוּעַ בְּיוֹתֵר וְכוּ' הָרִי זֶה פְּסוּל בְּדַפְרֵשְׁתִּי: וְרֵאִיתִי שְׂגְדוּלֵי הַדּוֹר נִחְלְקוּ בְּנִתְחַזַּק בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת שְׁכַתְבַּב הַר"י בְּפְתִיבֵי שְׁפוֹתְבִין רֵאוּבֵן דְּמִתְקַרְיָ שְׁמַעוֹן וְאִם לֹא פְתַב דְּמִתְקַרְיָ אֱלָא נִכְתַּב רֵאוּבֵן שְׁמַעוֹן דְלֹא פְסִלִינּוּ לִיהּ אֲבָל מֵהַר"ק שְׁוֹרֶשׁ קצ"ח פְּתוּב שֶׁהוּא פְּסוּל לְפִי שְׁנִרְאָה מִתּוֹךְ הַגֵּט שֶׁקוֹרְאִין אוֹתוֹ רֵאוּבֵן שְׁמַעוֹן וְאֵינוּ כֵּן בְּמַקוֹם הַנְּתִיבָה אֵינוּ נִקְרָא אֱלָא שְׁמַעוֹן וּבְמַקוֹם הַפְתִּיבָה אֵינוּ נִקְרָא אֱלָא רֵאוּבֵן עַכ"ל.

וְכַתְּבַב הַב"י וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּמַר אֶמַר חֲדָא וְמַר אֶמַר חֲדָא וְלֹא פְלִיגֵי דְמַהְרַ"שׁ מִיְיָרִי כְּשֶׁנִּקְרָא בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת בְּמַקוֹם אֶחָד וּמ"ה מְכַשִּׁיר וּמֵהַר"ק מִיְיָרִי כְּשֶׁנִּקְרָא בְּמַקוֹם הַנְּתִיבָה בְּשֵׁם אַחֵר וּבְמַקוֹם הַפְתִּיבָה בְּשֵׁם אַחֵר וְכַדְמִשְׁמַע מְדַבְרֵיו וּמ"ה פְּסוּל וּמ"מ אוֹמַר אֲנִי דְהֵתֵם מִיְיָרִי בְּמִי שְׁנִשְׁתַּנְּהָה שְׁמוֹ מַחֲמַת חוּלֵי וְאֵינוּ נִקְרָא בְּשְׁנֵיהֶם וּלְכֹף פְּתוּב בְּתֵרוּמַת הַדָּשֵׁן סִי' רל"ז שְׁצָרִיף לְכַתְּחִילָה לְכַתְּבוּב דְּמִתְקַרְיָ וְלֹא מְכַשִּׁיר אֱלָא בְּדִיעֵבַד אֲבָל אִם הַחוּזָק לְקִרוֹתוֹ בְּשֵׁם שְׁנֵיהֶם צָרִיף לְכַתְּבוּב שְׁנֵיהֶם וְכֵן פְּתוּב בְּהִדְיָא בְּסִפְרָא בֵּית שְׁמוּאֵל בְּסִימָן קצ"ט סְעִיף קָטָן כ"ד וק"ל: וְאִם נִקְרָא בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת אִזּוּ הוּא לְהִיפּוֹף דְּצָרִיף לִיכְתוּב שְׁנֵיהֶם בְּלֹא מִתְקַרְיָ וְאִם פְּתַב דְּמִתְקַרְיָ הֵנִי שְׁנִינִי וְכֵן מִשְׁמַע בְּתִשׁוּבַת רַמ"א בְּעוֹבְדָא פְּעֻסְלִין אֶסְתַּר וּלְשׁוֹן רַמ"א אֵינוּ מְדוֹקְדָק מָה שֶׁכָּתַב פֶּשֶׁר מִשְׁמַע לְכַתְּחִילָה אֵין פּוֹתְבִין כֵּן וְלִיתָא אֱלָא אִם נִקְרָא בְּשְׁנֵיהֶם צָרִיף לְכַתְּבוּב שְׁנֵיהֶם דְּנוּקָא עַכ"ל הָרִי מְבֹנָאָר לְהִדְיָא כְּדַבְרֵינוּ וְע"כ הֶרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא הִזְכִּיר כָּל הֲנִי חִלּוּקֵי דְבִש"ס ע"כ ס"ל הָא דְתַנִּי בְּבְרִייתָא הָיָה לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וְגִירָשׁ אֲשֶׁתוֹ שְׂבִייהוּדָה בְּשֵׁם שְׂבִייהוּדָה אֵינוּ מְגוֹרְשֶׁת מִשׁוּם שְׁהוּחֻזַּק בְּשְׁנֵיהֶם הֵינּוּ שְׁהוּחֻזַּק לְקִרוֹתוֹ בְּשְׁתֵּי שְׁמוֹת וּלְכֹף אֵינוּ גֵט וּס"ל אַרְף דְּתַנִּי הַש"ס אֵינוּ גֵט אֵינוּ בְּטֵל מִן הַתּוֹרָה אֱלָא פְּסוּל מְדַרְבְּנֵן וְהוּי בְּכָלל מָה שֶׁכָּתַב שֵׁם שְׂאִינוּ יָדוּעַ בְּיוֹתֵר וְכָל שׁוּם דְּגַט פְּסוּל ק"ו בְּשֵׁם הַטְּפֵל לְבַד וְאִם מוֹחֻזַּק לְקִרוֹתוֹ בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת וְנִכְתַּב אֶחָד גָּרַע מִשֵּׁם הַטְּפֵל וְאֵין חִלּוּק בֵּין אִם הַחוּזָק בְּמַקוֹם הַנְּתִיבָה בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת וּבֵין הַחוּזָק בְּמַקוֹם

הפתיחה בשם אחד ובמקום הנתינה בשם אחר וכתוב שם אחד מפל מקום אינו ידוע ביותר ופסול הוא והיכי שלא הוחרז כלל בזה שם פגון שמו ראובן וכתוב שמעון וכל שום אף שפתוב וכל שום הגט בטל מן התורה: וראיתי שטור פתב אם יש לאחד ב' שמות כותבין שם עיקר וכו' במה ד"א לכתחילה אבל בדעבד אפילו לא נכתב אלא אחד מהם פשר ורמב"ם כ' פסול שפתב פתב השם שאין יודעין בו ביותר וכתב וכל שום וחיניקה שיש לו הרי זה פסול וא"א הרא"ש ז"ל פתב פסברא הראשונה וכוונתו פשוטה שמתחילה פתב אבל בדעבד אפילו לא נכתב אלא אחד מהם פשר רצה לומר וק"ו אם נכתב וכל שום וחיניקה דכשר בדעבד ואח"כ פתב ורמב"ם פתב פסול שפתב פתב השם שאין יודעין בו כו' הרי שפסול אפילו אם פתב וכל שום ק"ו בכותב שם הטפל לבד דפסול להרמב"ם ונאביו הרא"ש פתב פסברא ראשונה ר"ל אפילו בשם הטפל לבד בלא וכל שום נמי מכשיר וכן איתא להדיא בהרא"ש להמענין ומדקדק בדבריו והטור פתוב אחר זה והא דכשר בדעבד שפתב שם טפל וכל שום וחיניקה דנוקא למגרש במקום הפתיחה אבל אם עומד במקום אחר ומגרש במקום אחר והוחרז בשני מקומות וכו' ואין ספק הא דכתב הטור והא דאכשר בדעבד שפתב שם הטפל וכל שום וחיניקה לא אתי לאורווי שאם פתב שם הטפל לבד דפסול אף להרא"ש זה א"א לומר פן דהמענין בדברי הרא"ש יראה להדיא שמכשיר הרא"ש אף שפתב שם הטפל לבד אלא דאתי לאורווי שלא תאמר אם פתב השם הטפל וכל שום דכשר אף לכתחילה קמ"ל דאף בזה אינו מכשיר לכתחילה אלא בדעבד והרב הב"י נתקשה לו דברי הטור ורצה ללמוד בכוננת הרמב"ם פמו שפתב הרשב"א דבהוחרז בשני שמות במקום אחד מגרש לכתחילה באחד מהם ואינו חושש משום דקשיא לי חנפה דתנן פה הי' נקיי דעת שבירושל' כותבין אלא אפילו לכתחילה מגרש באחד מהם דלא עדיפא חניקה ממקרי שמותיו ואע"ג דתני בבבביתא מגורשת דמשמע דעבד אינו קשה דלאו דוקא אלא מדתני ברישא דהוחרז בשני מקומות אינו מגורשת תני ספא מגורשת וה"ה לכתחילה והאי דרובא קרוי לה מרים ופורתא שרה לא קשיא דהתם הכי קאמר אם בא לכתוב שניהם לא יכתוב הטפל עיקר ועיקר הטפל שזה דרפן של הבריות וזה אינו דרפן וכו' פנ"ל עיקר עכ"ל הרשב"א ורצה הב"י להבין ג"כ בדברי הרמב"ם פן ורצה ללמוד בכותב שם הטפל בלא וכל שום מכשיר הרמב"ם בדעבד דלא גרע מחניכתו ולא פסל בכותב שם הטפל אלא כשפותב עמו וכל שום משום דטפי עדיף לכתוב שם הטפל לבדו ממה שיכתוב שניהם ויכתוב שם הטפל בעיקר ועיקר בטפל פמו שפתב הרשב"א והנה אם אמנם שפתב הב"י על דברי הרשב"א דמילי דסברא גינהו ונאו בעניויתו לא זכינו להבין סברא זו דאיף יעלה על דעת דאם כותב שם הטפל לבד וכשר ובשביל שכותב וכל שום יגרע הלאו טעמא דבעינו שמו ושמה שיהיה מוכח מתוך הגט שזה הוא מגרש וטפי מוכח כשפותב אצל שם הטפל וכל שום שאז אנו חוקרים שפסתמא יש לו עוד שם אחר משלא פתב כלל אלא שם הטפל לבד בשלמא הרשב"א הוחרז לחלק חילוק זה משום דקשיא חניקה וס"ל דחיניקה כותבין לכתחילה פנקיי דעת שיהיה בירושלים וס"ל דשם הטפל הוי פמו חניקה ומותר לכתחילה וא"כ קשיא ליה הך דרובא קרוי לה מרים למה אמרו ולא שרה וכו' אלא ע"כ דטפי עדיף שם הטפל לבד משכותב שם הטפל לעיקר ועיקר לטפל אבל הרמב"ם דס"ל דחיניקה אינו כשר אלא בדעבד דכמשמע מלשונו א"כ מנ"ל לחלק בין הדביקים דלמא הא דקאמר ולא שרה וכל

שום שיש לה לרבותא דאפילו שרה וכל שום שיש לה לא יכתוב לכתחילה וכל שכן שרה שם הטפל לבד ובדעבד בשניהם פשרים אלא דפסול בשם שאינו מפורסם ביותר אף פשכותב וכל שום ומכשיר בתניכה ע"כ בתניכה המפורסמת מיירי וכשר בדעבד כמו כן פשר אם פתב שם המפורסם בדעבד אף בלא כל שום אלא אם פתב שם הטפל אף שפתב וכל שום פסול בדעבד מק"ו אם פתב שם הטפל לבד וכבר השיגו על הב"י הב"ח והדרישה והאריכו ליישב דברי הטור אבל לפי מה שפתבנו ניחא בס"ד בלי שום גימגום: ומה שהביא הטור דברי הרמ"ה שפתב שאין חילוק בין אם מגרש במקומו לשולח הגט למקום אחר דלעולם צריך לכתוב שני שמות אלא פשמגרש במקומו פתב שם העיקר בפרט והטפל כולל וכותב אני פלוני וכל שום ונתניכה דאית לי ואם פתב שם הטפל בפרט וכולל שם העיקר הוי ספק מגורשת ואם גירש בשם שלא הוחזק בו פלל אע"ג דכתוב וכל שום כו' לא הוי גט פלל וכשישלח הגט למקום אחר צריך לפרוט שני שמות בפרט שם מקום הכתיבה ושם מקום הנתינה נראה דמספקא לי' להרמ"ה על הא דקאמר מרים וכל שום ולא שרה אי בעי לומר דאינו מגורשת אי פוננת התלמוד לכתחילה לא יכתוב אבל בדעבד שפיר דמי כדכתב הרא"ש וילקו פתב דהוי ספק מגורשת ובריינות דקתני הנה לו שתי נשים כו' עד שיגרש אשתו שביהודא ושם דגליל עמו ס"ל להרמ"ה פיון דקתני בהד"ל ושם דגליל עמו משמע שצריך לכתחילה לפרט שני שמות פיון ששלח הגט למקום אחר ואם פתב וכל שום אינו פשר אלא בדעבד ואם פתב אלא שם אחד אינו מגורשת פיון שמוחזק בשני מקומו בשני שמות פתב הרא"ש ולא פליג על הרא"ש אלא דלהרא"ש אפילו פתב שם הטפל פשר בדעבד ולהרמ"ה אפילו אם פתב שם הטפל וכל שום הוי ספק מגורשת ובב' מקומות צריך לכתחילה לפרוט שם שניהם משא"כ להרא"ש לדעת הטור דכותב שם מקום הנתינה וכולל מקום הכתיבה וכל שום אף לכתחילה להרמ"ה אינו פשר אלא בדעבד פיון דידוע ע"פ עדים בשם הנתינה וכאן הוחזק בשם אחר יותר טוב לפרוט שניהם וכבר פתבתי שאף לרשב"ג לא תיקן שני שמות ובני מקום זה אינם מכירים בשם שיש לו במקום אחר וגם אין עדים בדבר תיקן לכתוב וכל שום אבל אם ידוע בעדים שם מקום הנתינה אליבא דכ"ע שלכתחילה יותר טוב לפרוט שניהם: וראיתי שהר"ן האריך לדחות פי' הגאונים שרצו לפרש דלפעמים אינו מגורשת ולפעמים מגורשת בדעבד אבל לעז איכא והיינו היכי דאסתזק בתרי שמייהו פלומר שאף במקום הכתיבה קורין אותו לפעמים בשם מקום הנתינה ולא פתב וכל שום אפילו פתב שם של מקום הנתינה שהוא יותר חשוב אינו מגורשת אבל לא אסתזק בתרי שמייהו במקום הכתיבה פלומר שאין קוראין אותו שם אלא שם של מקום הכתיבה בדעבד מגורשת ודחה פ' זה וכתב דעת הר"ף שהרי השמיט זו ושל רב יהודא אמר שמואל שלחו בני מדינות הים וכתב הא דרב אשי והוא דאסתזק בתרי שמייהו על משנתינו דמשמע דלית לן תרי גוונא גוונא דמפסל וגוונא דצריך לכתחילה בלחוד משום לעז אלא גוונא דמתני' נמי אם לא עשה כן אינו מגורשת והעלה דפסקו של דברים כד הוא דמי שיש לו שתי שמות אחד במקום כתיבת הגט ואחד במקום נתינתו כל שידענו כן אף על פי שאינו נקרא במקום הכתיבה אלא בשם אחד צריך לכתוב שם של מקום הנתינה וכותב וכל שום בשביל שם של מקום הכתיבה והיינו ברייתא דקתני עד שיגרש אשתו שביהודא בשמו של יהודא ושם דגליל עמו לאו דווקא שם דגליל בפירוש דה"ה

נְמִי אִם כָּתַב וְכָל שׁוֹם בְּלַחֲוֹד דְּמַהֲנִי וְכֵן נְמִי אִם כָּתַב בְּפִירוּשׁ שְׁם שֶׁל מְקוֹם הַכְּתִיבָה וְכָתְבוּ וְכָל שׁוֹם בְּשִׁבִיל שְׁם שֶׁל מְקוֹם הַנְּתִינָה מַהֲנִי וְאִם לֹא כָּתַב אֲלֵא אֶחָד מֵהֶם אֵינוּ מְגוֹרְשֵׁת וְכָל זֶה כְּשִׁידְעֵנוּ שְׁיִישׁ לוֹ שְׁתֵּי שְׁמוֹת אֲבָל אִם לֹא יִדְעֵנוּ לוֹ אֲלֵא שְׁם אֶחָד אַע"פ שֶׁלֹּא כָּתוּב וְכָל שׁוֹם הָרִי זֶה גֵט כְּשֶׁר וְאֶפְיָלוּ נֹדַע לוֹ לְאֶחָד מִכָּאן שְׁם אַחַר כְּשֶׁר הִי מְקוֹם הַנְּתִינָה וְהַכְּתִיבָה בְּמְקוֹם אֶחָד וְאֵין לוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם אֲלֵא שְׁם אֶחָד אַע"פ שְׁיִישׁ לוֹ שְׁם אַחַר בְּמְקוֹם אַחַר וְלֹא כָּתַב וְכָל שׁוֹם כְּשֶׁר וּמִיָּהוּ לְכַתְחִילָה צָרִיף שְׁיִכְתוּב וְכָל שׁוֹם בְּשִׁבִיל שְׁם שְׁיִישׁ לוֹ בְּמְקוֹם אַחַר וּמִשְׁמַע שְׁאִם כָּתַב שְׁם שְׁיִישׁ לוֹ בְּמְקוֹם אַחַר וְכָתַב וְכָל שׁוֹם בְּשִׁבִיל מְקוֹם הַנְּתִינָה אֵינוּ מְגוֹרְשֵׁת הִי לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת בְּמְקוֹם אֶחָד זֶה הִיא שְׁאֲמָרוּ הָאִי דְהוּי קָרוּי לֵה רַבָּא מְרִים וּפּוֹרְתָא שְׂרָה שְׁצָרִיף לְכַתְחֹב שְׁם שֶׁל רֹב בְּפִירוּשׁ וְשֵׁם הַמְיָעוּט מְרַבּוּנִי דְּוְכָל שׁוֹם וְאִם עָשָׂה בְּהִיפּוֹף כָּתַב הָר"ן בַּפ"ג מִהֲלָכָה ג' דְּפְסוּל מְדַרְבָּנָן וּבְחִנִּיכָה וְחִנִּיכָה כָּתַב דְּכָשֶׁר וְאֶפְשָׁר ג"כ שְׁאֲפִילוּ לֹא כָּתַב וְכָל שׁוֹם אֲלֵא שְׁכָתַב שְׁם הָרֹב בְּפִירוּשׁ מְגוֹרְשֵׁת גְּמוּרָה הִיא עַכ"ל: וְהִנֵּה מַה שְׁכָּתַב הָר"ן אֲבָל אִם לֹא יִדְעֵנוּ לוֹ אֲלֵא שְׁם אֶחָד אַע"פ שֶׁלֹּא כָּתַב וְכָל שׁוֹם הָרִי זֶה גֵט כְּשֶׁר וְאֶפְיָלוּ נֹדַע לוֹ אַח"כ שְׁם אַחַר כְּשֶׁר מִשְׁמַע אֶפְיָלוּ אִם נֹדַע שְׁם אַחַר בְּמְקוֹם הַנְּתִינָה דְּאִי לֹא אִם מְקוֹם הַנְּתִינָה קָאִי אֲלֵא הָכִי פִירוּשׁוֹ דְּאִם לֹא יִדְעֵנוּ לוֹ אֲלֵא שְׁם אֶחָד ר"ל בְּמְקוֹם הַכְּתִיבָה וּבְמְקוֹם הַנְּתִינָה אֵינוּ מְוַחֲזָק אֲלֵא בְּשֵׁם אֶחָד אַע"פ שֶׁנֹּדַע לוֹ אַחֲרֵי כֵן שְׁם אַחַר שְׁיִישׁ לוֹ בְּמְקוֹם אַחַר כְּשֶׁר וַע"כ הָא דְצָרִיף תּוּ לְאֲשִׁמוּעֵינָן הִי מְקוֹם הַנְּתִינָה וְהַכְּתִיבָה בְּמְקוֹם אֶחָד וְאֵין מְקוֹם אֲלֵא שְׁם אֶחָד אַע"פ שְׁיִישׁ לוֹ שְׁם אַחַר בְּמְקוֹם אַחַר וְלֹא כָּתַב וְכָל שׁוֹם כְּשֶׁר מְיָרִי אַף בְּיָדוּעַ שְׁיִישׁ לוֹ שְׁם בְּמְקוֹם אַחַר דַּא"כ הֵינָנו רִישָׁא וּלְפִי"ז הִי לוֹ לְאֲשִׁמוּעֵינָן רַבּוּתָא אֶפְיָלוּ אִם לֹא יִדְעֵנוּ אֲלֵא בְּשֵׁם אֶחָד וְאִח"כ נֹדַע שְׁיִישׁ לוֹ שְׁם אַחַר בְּמְקוֹם הַנְּתִינָה דְּאֵינוּ מְגוֹרְשֵׁת וַא"כ אִמְאִי נִקְטָא בְּרִישָׁא כָּל שְׁיִידְעֵנוּ כֵּן אַע"פ שְׁאֵינוּ נִקְרָא בְּמְקוֹם הַכְּתִיבָה אֲלֵא בְּשֵׁם אֶחָד עֲדִיפָא הוּי לִי לְאֲשִׁמוּעֵינָן אַע"פ שֶׁלֹּא יִדְעֵנוּ וְנֹדַע אַח"כ שְׁיִישׁ לוֹ שְׁם אַחַר בְּמְקוֹם הַנְּתִינָה אֵינוּ מְגוֹרְשֵׁת אֲלֵא ע"כ הָא דְכָתַב אֲבָל אִם לֹא יִדְעֵנוּ לוֹ אֲלֵא שְׁם אֶחָד אַע"פ שֶׁלֹּא כָּתַב וְכָל שׁוֹם הָרִי זֶה גֵט כְּשֶׁר אֶפְיָלוּ נֹדַע לְאַחַר מִכָּאן שְׁם אַחַר כְּשֶׁר ר"ל אֶפְיָלוּ אִם נֹדַע אַח"כ בְּמְקוֹם הַנְּתִינָה אַפ"ה כְּשֶׁר וְטוּבָא קִשִׁי לִי כִינּוּן דְּלִידִידָה לִית לֵיה תְּרִי גּוֹנָא דְמִפְסִיל וְגוֹנָא דְצָרִיף לְכַתְחִילָה בְּלַחֲוֹד מִשׁוּם לַעֲזָא אֲלֵא גּוֹנָא דְמַתְנִיתוּן נְמִי אִם לֹא עָשָׂה כֵּן אֵינוּ מְגוֹרְשֵׁת וַע"כ מִשׁוּם דְּהוּי שִׁינּוּי לְבָנֵי מְקוֹם הַנְּתִינָה דְּאִי בְּשִׁבִיל שְׁיִידוּעַ לְמְקוֹם הַכְּתִיבָה שְׁיִישׁ לוֹ שְׁם אֶחָד בְּשִׁבִיל זֶה לֹא הוּי שִׁינּוּי דְּהָא אִם הִנֵּה מְגַרֵשׁ בְּמְקוֹם הַכְּתִיבָה אַף הַחוּזָק לְקָרוֹתוֹ כְּשֶׁר בְּדַעְבַּד בְּשֵׁם אֶחָד וַע"כ מִשׁוּם דְּהוּי שִׁינּוּי לְבָנֵי מְקוֹם הַנְּתִינָה וּלְפ"ז אַף אִם אֵין יוֹדְעִין בְּמְקוֹם הַכְּתִיבָה שְׁיִישׁ לוֹ שְׁם אַחַר וְנֹדַע אַח"כ בְּמְקוֹם הַנְּתִינָה שְׁיִישׁ לוֹ שְׁם אַחַר הוּי לִי לְדִידָה שִׁינּוּי הַשֵּׁם וּמֵאִי נִפְקָא מִנִּי שֶׁלֹּא הִנֵּה יוֹדְעִין בְּמְקוֹם הַכְּתִיבָה אוֹ יוֹדְעִין יְדִיעָה זֶה לֹא הוּי יְדִיעָה לְגַבֵּי בְּנֵי הַמְּקוֹם הַנְּתִינָה: עוֹד רְאִיתִי בְּחִידוּשֵׁי הַגְּרָשׁוֹנֵי דָּף כ"ה ע"ב שְׁכָּתַב בַּה"ג אֲבָל אִם עָשָׂה שְׁם הַמְּקוֹם הַכְּתִיבָה עֵיקָר וְכָתַב עַל שְׁם הַמְּקוֹם הַנְּתִינָה דְּמַתְקַרְנִי כו' פְּסוּל וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת לָמָּה הִנֵּה פְּסוּל הֵגַט אַף אִם נֹאמַר שְׁשֵׁם הַמְּקוֹם הַנְּתִינָה הוּא עֵיקָר בְּלִי חוּלְקָא וְהוּא דַעַת הָרִיב"ש אִם ב' שְׁמוֹת כְּתוּבוֹת בְּפִי בְּגֵט אֵין הִפְרָשׁ בֵּין שְׁכָּתַב זֶה רֹאשׁוֹן אוֹ זֶה וּמ"ש הָכִי שְׁיָהִי גֵט פְּסוּל עַכ"ל אֲבָל אֲנִי אוֹמֵר לְפִי מַה שְׁכָּתְבָנוּ לַעֲלֵל בְּשֵׁם הַרְמַב"ם דְּאִם לֹא הִי נִקְרָא אֲלֵא יִצְחָק וְכָתַב אַבְרָהָם דְּמַתְקַרְנִי יִצְחָק כִּינּוּן שְׁאֵינוּ נִקְרָא בְּשֵׁם אַבְרָהָם הוּי שִׁינּוּי וּפְסוּל ה"נ כִּינּוּן דְּשֵׁם

הפתיכה אינו ניפר לבני מקום הנתינה הני לדידי' פשם אחר ואף שכתב על שמו דמתקרני' פסול וק"ל: והנה מפירש"י שכתב והוא דאתחזק אבל לא אתחזק פאן שיש לו שתי שמות אין צריף לכתוב וכל שום ואפי' נודע לאחר זמן שיש לו שם אחר הני הגט פשר שאין לנו אלא שם שקראו הוא לעצמו בפנינו והחזק בו עכ"ל נראה דאתי ללמוד שאם בא מיהוד' לגליל והחזיק עצמו בשמו של יהודא וגירש אשתו שביהודא בשמו שהחזיק אע"פ שנודע אח"כ שיש לו שם במקום אחר פינו שלא החזיק במקום פתיכה וכן במקום הנתינה אלא בשם אחד אינו צריף לכתוב וכל שום מפני חשש דילמא יש לו שם אחר וכן מפרש ברייתא שיצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת ופירש"י דבאותו מקום לא הי' מוחזק שהי' לו שני שמות ר"ל שהחזיק באחד מהם או בשם של יהודא וגירש בשם זה אשתו שביהודא או שהחזיק בשם דגליל וגירש באותו מקום אשתו שבגליל מגורשת פינו שלא החזיק בשם אחד ובמקום הפתיכה ומקום הנתינה אלא בשם אחד וכן נראה מדברי הרא"ש שכתב אבל לא אתחזק תרי שמי שאינם יודעים במקום הפתיכה שיש לו שם אחר במקום הנתינה וגם במקום הנתינה אינו יודעים שיש לו שם אחר במקום הפתיכה אין צריף לכתוב וכל שום ר"ל דאם נודע לנו במקום הפתיכה שבמקום הנתינה יודעים שיש לו פאן שם אחר אלא שאינו יודעים איזה שם אם ראוהו או שמעוהו גרע טפי דאז צריף לכתוב לכתחילה וכל שום שיש לו אבל פשאנו יודעין שאין ידוע להם כלל במקום הנתינה שיש לו שם אחר במקום הפתיכה וגם במקום הפתיכה אין אנו יודעין שיש לו שם אחר במקום הנתינה אלא זה השם שהחזיק לעצמו כותבין ואין צריף למכתב וכל שום ואף אם יתודע אח"כ שהי' לו שם אחר במקום אחר הגט פשר פינו שבמקום הפתיכה והנתינה מוחזק בשם אחד אבל אם במקום הנתינה נמצא שאין נקרא בשם זה פשיטא דהני שינוי ואם במקום הנתינה נודע השם אשר החזיק עצמו במקום פתיכה אפילו לא כתב אלא מקום פתיכה פשר: וכן משמע מלשון הרא"ש שכתב שנקרא שינוי לבני אנשי המקום שאשה עומדת כי יאמרו שאינו מגורשת כי אינם יודעים שיש לבעלה שם זה במקום אחר משמע דאם נודע להם השם שקרא עצמו במקום אחר הני גט וכן כתב המרדכי בהד"ו ו"ל אבל אם לא אתחזק בתרי שמיהו המשונים במקום שאשתו עומדת ובמקום שעומדת שם כגון אם הבעל ואשה בין ששניהם במקום אחד בין שהם מב' מקומות והאיש שיש לו שתי שמות ומפירין שני השמות בשני מקומות אם גירש באחד מב' שמות פשר.

וכן כתב בספר התרומה וכן פסק ראב"ה עכ"ל והרב הב"י כתב מה שכתב הרא"ש וגם במקום הנתינה אין יודעין שיש לו שם אחר נראה לי דלרבותי נקטי' שאע"פ שבמקום הנתינה אינו מוחזק אלא בשם שהו בקיאתו בו פשר וכל שפן היכי שבמקום הנתינה יודעים שיש לו שם אחר במקום הפתיכה דליכא למיחש כל כף לקולא אלא בתשובת הרא"ש פלל ט"ו סי' ד' כתב וז"ל התקין ר"ג שיהי' כותבין שמו שקוראין לו במקום הנתינה וכל שם אחר שיש לו אבל לא אתחזק בתרי שמיהו שאינם יודעים במקום הנתינה שיש לו שם אחר במקום הפתיכה אין צריף לכתוב וכל שום דאין לנו אלא שם שהחזיק עצמו משמע מדבריו אלא דכשבמקום הנתינה לא החזיק אלא בשם אחד עדיף טפי מכשהחזיק במקום הנתינה שיש לו שם במקום הפתיכה וזה תימא דאיפכא מסתברא וכמו שכתבתי עכ"ל: אבל לפי מה שכתבתי ניהא דפשיטא להרא"ש היכא דבמקום

הַנְּתִיבָה הַחוּצָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה אֲלֵא שְׁבִנֵי מְקוֹם הַפְּתִיבָה אֵין מְפִירִין בְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִם רְאוּבֵן אוֹ שְׁמֵעוֹן אוֹ שֵׁם אַחֵר אֲע"פ דְּבְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה לֹא הַחוּצָה בְּשֵׁם אַחֵר כִּי בְּשֵׁם אֶחָד שֶׁהַחוּצָה שֵׁם וְנִכְתָּב בְּגִט זֶה לְבַד הִגִּט פְּסוּל לְפִי שְׁבִנֵי הַמְּקוֹם הַנְּתִיבָה יֹאמְרוּ שְׂאִין זֶה שֵׁם בְּעֵלָה שֶׁל אִשָּׁה שְׁמִתְגַּרְשֶׁת.

אָבֵל דְּבָרֵי הָרָא"ש וְהַטּוֹר מְבִנְיָרִים דְּמִיָּרֵי דְלֹא הַחוּצָה כָּלֵל לֹא בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה וְלֹא בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר אֲלֵא שֵׁם זֶה שֶׁהַחוּצָה בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה הַחוּצָה בּוֹ ג"כ בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה וְקָאָמַר דְּאֵין צָרִיךְ לְכַתּוֹב וְכָל שׁוּם כְּדֵי לְחַוֵּשׁ שְׁמָא יֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר בְּמָקוֹם אַחֵר שְׂאִינוּ לֹא בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה וְלֹא בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה וְקָאָמַר הָא דְלֹא חִיָּשְׁיָנוּ לָהּ הֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּאֶפִּילוּ יוֹדַע אֲח"פ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר בְּמָקוֹם אַחֵר הִגִּט כְּשֶׁר וְכֵן כִּי הַב"ח דְּבָרֵי הָרָא"ש וְהַעֲמַקְנוּ לְשׁוֹנוֹ: וְלִפ"ז הָא דְּכַתְּבֵי הָרָא"ש וְהָא דְּאֶתְחַזֵּק בְּתָרֵי שְׁמִיָּהּ כִּי שֶׁהַחוּצָה בְּשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת בְּאֵלוּ שְׁנֵי שְׁמוֹת וְכו' אָבֵל בְּנֵי מְקוֹם זֶה אֵינָם מְפִירִין בְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר הִלְכָּהּ צָרִיךְ לְכַתּוֹב שְׁנֵיהֶם כִּי אֲתִי לְאֶשְׁמוּעֵינוּ דָּאִם מְפִירִין בְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר כְּשֶׁר בְּדַעְבַּד בְּשֵׁם אַחֵר אָבֵל אִם הַחוּצָה בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת וְאֵינוּ יוֹדַע הַשֵּׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְנִכְתָּב שֵׁם הַמְּקוֹם הַפְּתִיבָה פְּסוּל לְגַרְשׁ בּוֹ כִּי בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה אֵין יוֹדְעִים זֶה הַשֵּׁם.

נִמְצָא פְּסָקוֹן שֶׁל דְּבָרֵיהֶם הֵיכִי דְּהַחוּצָה בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד לְהַרְמַב"ם אִם כּוֹתֵב שֵׁם עֵיקָר לְחוּד כְּשֶׁר בְּדַעְבַּד דְּהוּי כְּמוֹ חֲנִיכָה אָבֵל שֵׁם שְׂאִינוּ מְפִירִים שֶׁהוּא שֵׁם הַטְּפֵל פְּסוּל אַף בְּדַעְבַּד אֶפִּילוּ אִם כְּתֹב וְכָל שׁוּם.

אָבֵל לְהָרָא"ש וְסִינְעָתוֹ אֶפִּילוּ שֵׁם הַטְּפֵל לְבַד בְּדַעְבַּד כְּשֶׁר וְק"ו אִם כְּתֹב וְכָל שׁוּם וְהֵיכִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אֶחָד בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה וּבְמָקוֹם הַנְּתִיבָה שֵׁם אַחֵר וְהַחוּצָה בְּשְׁנֵיהֶם וְכַתְּבֵי שֵׁם הַמְּקוֹם הַפְּתִיבָה לְחוּד פְּסוּל אֶפִּילוּ בְּדַעְבַּד כִּי דְּאֵינָם מְפִירִין שֵׁם הַמְּקוֹם הַפְּתִיבָה בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה אָבֵל אִם מְפִירִין בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה הַשֵּׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּמָקוֹם פְּתִיבָה כְּשֶׁר וְלְהַרְמַב"ם מְפִירִין פְּסוּל כִּי דְּלִידִידִי אִם כּוֹתֵב שֵׁם שְׂאִינוּ מְפִירִים בְּיֹתֵר אֶפִּילוּ אִם מְגַרְשׁ בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה ק"ו אִם מְגַרְשׁ בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה אַף שְׁמִכִּירִין הַשֵּׁם שֶׁל מְקוֹם הַנְּתִיבָה מ"מ שֵׁם טְפֵל הוּא אֲצֵל מְקוֹם הַנְּתִיבָה וּפְשִׁיטָא פְּסוּל וְלִכְּה"ל הַזְּכִיר הַרְמַב"ם חִילּוּק זֶה בֵּין מְקוֹם הַפְּתִיבָה לְמָקוֹם הַנְּתִיבָה דְּבַק"ו אֲתִי לָהּ וְנִדְרָכֵי שְׁקוֹרְאִין לוֹ בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת כְּדָרָךְ מְדִינַת מַעְהָרִין שְׁקוֹרְאִין תְּמִיד בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת וְכַתְּבֵי רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן בְּלֹא מְתַקְרֵי וְאִם כְּתֹב אֶחָד מֵהֶם פְּסוּל וי"ל דְּהִגִּט בְּטֵל כְּדִקְתָּנִי בְּכַרְיִיתוֹת דְּאֵינוּ מְגוֹרְשֶׁת וְאִם הַחוּצָה בְּשֵׁם יִצְחָק וְכַתְּבֵי אַבְרָהָם וְלִשְׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ הָרִי גִט זֶה בְּטֵל וּמְדַאֲרֵיטָא לֹא הוּי גִט אֲלִיבָא דְכ"ע.

וְכֵן מְבִנְיָר בְּש"ע ס' י"ב וְאִם הַחוּצָה בְּשֵׁם אֶחָד בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה וּבְמָקוֹם הַנְּתִיבָה וְלֹא נוֹדַע שֶׁהִי לוֹ שֵׁם בְּמָקוֹם אַחֵר אֵין צָרִיךְ לְכַתּוֹב וְכָל שׁוּם וְאִם אֲח"פ נוֹדַע שֶׁהִי לוֹ שֵׁם בְּמָקוֹם אַחֵר שְׂאִינוּ מְקוֹם פְּתִיבָה וְנִתְּנָה הִגִּט כְּשֶׁר אֲלִיבָא דְכ"ע: וְהַשְׁתָּא נִדַּע וְנִרְדְּפָה לְדַעְתִּי דַּעַת הַמְּסַדֵּר הִגִּט אֲשֶׁר כְּתֹב לְשֵׁם אִשָּׁה סֵאשָׁה דְּמְתַקְרֵי שְׂאִשָּׁה אִם נִימָא בְּשִׁבְלֵי שְׁבִמְקוֹם פְּתִיבָה קוֹרִין לְשֵׁם זֶה שְׂאִשָּׁה וּבְמָקוֹם נְתִיבָה קוֹרִין לָהּ סֵאשָׁה וְעוֹשֶׂה מְקוֹם נְתִיבָה עֵיקָר זֶה אֵינוּ נִכּוֹן דְּבִנְדָאִי אִם הִיא הֵיטָה פַּעַם אַחַת בְּמָקוֹם זֶה וְהַחֲזִיקָה עֲצָמָה בְּשֵׁם זֶה אֵזִי הֵדִין פְּשׁוּט שְׁעוֹשִׁין לְמָקוֹם הַנְּתִיבָה עֵיקָר אָבֵל הֵכִי שֶׁהִיא לֹא הֵיטָה מְעוֹלָם בְּמָקוֹם פְּתִיבָה וְכִי נְעַלְמָה שְׁפָרְשָׁנוּ מְלוֹמַר סֵאשָׁה כְּפִי שְׁקוֹרִין אוֹתָהּ שֵׁם.

וְדוֹמָה לָזֶה מֵה שְׁפָתַי הִרְמִי"ה בִּשְׁמֵעַ בִּס"ס קכ"ט כָּל כְּנוֹי שְׁמִשְׁנָה מִפֶּח לְשׁוֹן מְדִינָה הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּמְדִינָה שְׁכוּתָבִין בּוּ הִגַּט וְכַתְּבֵי הַב"י מִשְׁמַע אֶפְיָלוֹ אִם כּוֹתְבִין בְּחֵד מְקוֹם וְשִׁלְחָם לְמְקוֹם אַחַר כּוֹתְבִין כְּמוֹ שְׁמִדְבָרִים בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה עַכ"ל וְאִם בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה הָרֹב קוֹרְאִין סֵאשֵׁה וּמִיעוּט שְׁאֲשֵׁה לֹא הִיָּה צְרִיכִין לָזֶה דְּכִינּוֹן דְּשְׁאֲשֵׁה בְּשִׁי"ן נְמִי יְכוּלִין לְקַרְוֹא בְּשִׁין שְׁמֵאלִית הִיָּה לוֹ לִיְכַתְּבוּ שֵׁם שְׁאֲשֵׁה דְהַשְׁתָּא אִיפֵא לְמִיחַש דְּלִמָּא לֹא נִקְרָאת בְּשֵׁם סֵאשֵׁה בְּסִמְ"ךְ וְהָיִי שִׁינּוּי שֵׁם וְאִף לְדַעַת הָרִיב"ש שְׁפָתַי אִם כּוֹתְבֵי שְׁנֵי שְׁמוֹת בְּפִירֵשׁ אִין הִפְרֵשׁ בֵּין שְׁפּוֹתַי שֵׁם הָעֵיקָר רֵאשׁוֹן אוֹ שֵׁם טָפֵל תְּחִילָה מ"מ דּוֹקֵא אִם נִקְרָא בְּשֵׁם הַטָּפֵל אֲבָל אִם אִינוּ נִקְרָא כָּלֵל בְּשֵׁם זֶה הָיִי שִׁינּוּי וְכַר מְכַל דִּין דְּאִיתָא בְּסִפֵּר שְׁמוֹת הַגִּיטָן בְּשֵׁם שְׁוֹלְטָאֲנִי שְׁאֶפְיָלוֹ מִשְׁפֵּט הַלְשׁוֹן בְּסִמְ"ךְ אִין קְפִידָה בְּשִׁי"ן שְׁמֵאלִית בְּמְקוֹם סִמְ"ךְ שֶׁהִבִּיא חֲבִילוֹת רְאִיוֹת מִן הַפְּסוּקִים מְאִיב וְאֶפְיָלוֹ חֲשָׁבָה שְׁמִשְׁפָּטָה בְּסִמְ"ךְ וְכֵן בְּשִׁעִיפִים מְחִזְיוֹנוֹת וְהוּא מְלִשׁוֹן מְחֻשְׁבוֹת מִן עַל שְׁתֵּי סְעִיפִים יְעִינִין שֵׁם וְקַל וְחֻמְרָא כְּפִי שְׁיָדוּעַ וּמְפּוֹרְסִים שְׁשֵׁם שְׁאֲשֵׁה יוֹצֵא מִן שְׁרָה וְהוּא שֵׁם הַנְּעֻרוֹת דְּהִיָּה לוֹ לְכַתְּחִילָה לְכַתְּבוּ בְּשִׁי"ן דְּנִקְרָא בְּשִׁי"ן שְׁמֵאלִית וְטָעָה טָעוֹת גְּמוּרָה שְׁלֵא כְּתַב שְׁרָה דְּמִתְקַרְנִי שְׁאֲשֵׁה דְלַדַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֵׁם הַטָּפֵל אֶפְיָלוֹ בְּדַעַבְד פְּסוּל וְכֵן הָעֵיד לְפָנֵי הַמ"ץ דַּק"ק מ"ד שֶׁהִי יוֹשֵׁב בְּבֵית דִּין לְפָנֵי הַגָּאוֹן מוֹהֲר"ר נִפְתָּלִי ז"ל וְהִבִּיא גַּט שְׁפָתַי הָאֲשֵׁה שְׁאֲשֵׁה וְהִצְרִיכוּ לְחַזֵּר לְשִׁלִּיחַ וְיִכְתְּבוּ שֵׁם שְׁרָה דְּמִתְקַרְנִי שְׁאֲשֵׁה.

וְכָל עֲדוֹת הַלְכָה הוּא וְיָדוּעַ שֶׁהַגָּאוֹן מוֹהֲר"ר נִפְתָּלִי כ"ץ שְׁיֵשׁ לְגְדוּלֵי מְדִינַת רוֹסְיָא וְכֵן הָעֵידוֹ שֶׁאֲבַד"ק קְרָאקָא הִחְזִיר הִגַּט שְׁפָתַי שֵׁם הָאֲשֵׁה סֵאשֵׁה וְאִף לְדִינָא נִרְאָה לְהַקְל בְּמְקוֹם עֵיגוֹן דְּלֹא גָרַע שֵׁם שְׁאֲשֵׁה מִשֵׁם חֲנִיכָה הַמְפּוֹרְסִים דְּמִכְשִׁירֵן אֲלִיפֵא דַכ"ע בְּדַעַבְד מ"מ לְכַתְּחִילָה יֵשׁ לְכַתְּבוּ שְׁרָה דְּמִתְקַרְנִי שְׁאֲשֵׁה אֲבָל לְכַתְּבוּ סֵאשֵׁה דְּמִתְקַרְנִי שְׁאֲשֵׁה אִין טָעַם וְרִיחַ הִגַּט אֶפְשָׁר שְׁפּוֹסֵל: וְהִי הַנְּחִי בְּדַרְךְ אֶמֶת וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר לְכַתְּבוּ הִגַּט כְּדִינוֹ רְאוּי לְעַמּוֹד עַל הַדִּין וְאִם א"א מ"מ בְּמְקוֹם עֵיגוֹן רְאוּי לְהַקְל כִּינּוֹן דְּשֵׁם שְׁאֲשֵׁה יוֹצֵא מִשֵׁם סֵאשֵׁה וְדוֹמָה לְשִׁי"ן שְׁמֵאלִית לֹא הָיִי שִׁינּוּי וְכִשֵּׁר בְּדַעַבְד הַנִּרְאָה לְפָנֵי עֲנִיּוֹת דְּעֵתִי כְּתַבְתִּי.

וְעוֹד יֵשׁ לְפַקְפֵק בְּגַט בְּתִיבַת הַשְׁאֲשֵׁה יֵשׁ שְׁנֵי נְקוּדוֹת בְּתוֹךְ הַה"א שֶׁל שְׁאֲשֵׁה וְנִיכָר שֶׁע"י שֶׁהִי מְנוּחַ הִגַּט בְּכַפְלִיו וְהִי מְגִיעַ רְגֵל הָאֱלוֹ"ף שֶׁל הַשְׁאֲשֵׁה בְּתוֹךְ הַחֶלֶל הַה"א וְע"י לְחַלּוּחִית הַדִּין נִדְבַק מְרַגֵּל הָאֱלוֹ"ף לְתוֹךְ הַה"א וְנִרְאָה כְּמוֹ שְׁנֵי יוּדִין בְּתוֹךְ הַחֶלֶל הַה"א וּבְסִי' קכ"ה סְעִיפָה ח' מְבֹאָר אִם נִפְלָה טִיפַת דִּין בְּתוֹךְ הָאוֹת וְאִינוּ נִיכָרְת אִינוּ יְכוּל לְעַבְרוֹר הַדִּין וְלִמְשֵׁן הָאוֹת דְּהָיִי לִיה חֵק תּוֹכוֹת וְיֵשׁ מְחִמִּירִין אֶפְיָלוֹ אוֹת נִיכָר וְפִי' הַב"ח לֹא מְבַעֲיָא אִם נִקְרָאת עֵתָה בְּשֵׁם אַחַר כְּגוֹן שְׁנַפֵּל בְּתוֹךְ בֵּית וְנַעֲשֵׂה פ"א אֲלֵא אֶפְיָלוֹ לֹא נַעֲשִׂית אוֹת אַחַר אֲלֵא שְׁאִין עֵתָה שְׁמָה עֲלֶיהָ כְּגוֹן שְׁנַפֵּלָה טִיפָה בְּתוֹךְ הַחֶלֶל הַה"א אוֹ חֶלֶל חִי"ת וְאַח"כּ מְחַק הַטִּיפָה מִן הָאוֹת זֶה חֵק תּוֹכוֹת שְׁנַעֲשֵׂה הָאוֹת ע"י מְחִיקָה תִּיבָה פְּסוּל לְדַעַת מְחִמִּירִין וְב"י כְּתַב דְּמִשְׁמַע מְדַבְרֵי הַסִּמְ"ע וְהִרָא"ש דְּלֹא מְפָסֵלָא כְּשִׁמְחִקוֹן ע"י מְחִיקָה אֲלֵא כְּשִׁמְשִׁנִּית צוּרַת הָאוֹת ע"י הַדִּין שְׁנַפֵּל בָּהּ אֲבָל כְּשִׁלֵּא נְשִׁתְנִית צוּרַת הָאוֹת יוֹכַל לְמַחֲוֹק טִיפַת הַדִּין וְלֹא מְקַרֵי חֵק תּוֹכוֹת מְאַחַר שֶׁהָאוֹת הִיָּתָה נִיכָרְת אֲבָל מְהֵרִי"ק כְּתַב בְּשׁוֹרֵשׁ צ"ח דְּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַר"פ שְׁאָם נָפֵל דִּין לְתוֹךְ הָאוֹת אַעפ"י שְׁאוֹת נִיכָרְת אִין לְמַשְׁן ע"י מְחִיקָה עַכ"ל.

ונראה דהתם מייירי שלא נשתנה צורת האות אבל מ"מ מדובק הטיפה לגג של מעלה או לירד מן הצד משא"כ בנידן דידן שאינו מדובק רק הנקודה יתירה בתוך הה"א אפ"ש דכ"ע מודו דמחוקק היתרון ולא הוי חק תוכות.

וע"כ פן הבין גם חלקת המחוקק דקשיא לי' על הא דכתב רמ"א ויש מחמירין אפילו האות ניפרת. והקשה הח"מ וז"ל אם הפונה להחמיר לכתחילה לא היה צריך לכותב' שפ"ר פתב לפני זה דאין להפריד האותיות אם נוגעין ומשמע אף שהאותיות ניפרין היטב אין להפריד ואם בנגיעות אות לאות מחמירין לכתחילה מכ"ש בטופת דיו על האות עכ"ל ואם איתא שדעת מחמירין אפילו אם נפלה טיפת דיו באמצע חלל האות פגון בחי"ת או בכי"ת או בה"א ואינו נוגע להצדדין א"כ מאי קשי' לי' מנגיעות האותיות דלמא התם נוגעין ופוגעין והכא הטיפה אינו נוגע לשום צד אלא ע"כ שדעת מחמירין אינו אלא בנפל טיפת דיו ונוגע לגג האות או להצד ומ"מ צורת האות ניפר אבל אם אינו נוגע לשום צד כ"ע מודו דמותר לגרור וכ"ש במקום עיגון דיש לסמוך על המקילין אפילו אם נוגע לצד האות ואינו מכסה האות לגמרי והשתא בנידן דידן דיש לסמוך במקום העיגון הנלפע"ד פתבתי, נאום מאיר חונה פה ק"ק אייזניבשטאט יצ"ו: שא"ל מז שא"ל מהרב הגדול מוהר"ר פנחס חתן הרב הגאון מוהר"ר שמואל שהי' אב"ד בפ"פ דמיין וביקש ממני לעיין בשריותא דאיתתא דא.

גב"ע הגב"ה בק"ק נ"ש דכתב יד מוהר"ר שמואל סופר הנעלה מוהר"ר שמואל בהמנות הר"ר ליב לנצהוט העיד בת"ע באם לא יגיד ונשא עונו פי הייתי בכפר פהימש ברוד האט אויף מיר גישריגן דער רימר פין ברוט שמואל האסטי ניש גיהערט פין דעם יהודי וואס דער שלאגן איז גיווארין פאר י"א שנים איז גיפונדין גיווארין ציא אפשדארף ב"ן בין איף איין היין אונ האב גיפרעגט אוב דער וואס פאר לארין איז גיווארין פאר י"א שנים אויב איז גיפונדן גיווארין האבן זיא מינשכ גוועזין יוא ער איז גיפונדן גיווארין כו': שוב אתי לקדמנא המשפיל כהר"ר ליב דייטש והעיד כו' איף האב מיה מתעסק גיוועזין בדבר מצוה אין בין איין היו לאפשדארף אין גיזעהן בעצמות הפת אשר לפי דברי אשר מרת דבורה מלנצהוט אותו עצמות הפת הוא מבעלה הנהרג לפי אומדנא לדעתה פי בעלה האט גיהערט איין האק בחייו בייא שליף וראיתי הגלגולת מאותו עצמות איז בייא דיא שלעף בצד הימין איין צייכין פמו איין חצי פ"ג בראט איין ביסל איין רוט בלוט גיוועזין ווערט גיזעהן אז דאס דארף איין מפה אכר דארף האקין גישעהן איז אחר זה האב ויידר דאס גלגולת גליגט ציא דיא אנדרי עצמות: פמר חנו בן איצק לנצהוט העיד שהי' אצל הערל וואס איין מרתף גיגראבן האט ער זאגט דאס איז דער יהודי וואש פ"ר לארין גיווארין איז וואלף מלנצהוט ער איז זעלביג מאל איין גישטאנין בייא דעם פויאר וואס פאר על בית גיוועזין איז אונד דער פויאר איז אוןעק גילאפין אונד אלי פויארין האבן גיזאגט אז דער זעלביגר פויאר ארום מאן איז גיוועזין אונד נאך דעם אז דער יהודי איז פ"ר לארין גיווארין האט דער פויאר זיך אויס גיקלייט אונד אלי זיין הויז גזינד עכ"ל: זהו הגב"ע שהגב"ה ע"פ פי דינא רבה דק"ק נ"ש יום א' דסליחות כ"ב אלול תעח"ל במותיב תלתא כו' העיד הר"ר שמואל לנצהוט ובא הרימר פין ברוט אונד האט ציא מיר גיזאגט שמואל דער יהודי וואס דא אום גיקמן איז אונד פאר לארין גיווארין דער איז גיפונדן כו'.

בין איך גיגאנגין אונד האב נאך דיא עצמות פין כל הגוף גיפונדן אכר הבשר איז שון נתעפל גיוועזין כו' אונד בין ציא דער עגונה גיקומן האט העגונה גיזאגט זיא האט איין סימן אלז איין שראם איז גיוועזין על המוח באותו הפעם האט זיא מיר איין סימן גיזאגט באיזה צד אצל המוח איז דער שראם גוועזין בחייו האט זיא גיפונדן אויף דער זייט אז זיא גיזאגט האט באותו מקום איז בעצם המוח וויא איין העפטל קצת עיגול גיוועזן כמו חצי עיגול של מטבע גרעשל אונד דער בייא איז גוועזן העגונה אונד ר' לייב טייטש' גם האט ער בייא דעם גינאק גיפונן איין שפיפל שערות אדומית גדול כמו חצי צ"ל אונד דרינו גישטעקט גליך גם באותו הפעם אז מען האט גיפונדן דיא עצמות האט דער בן רוצח גיווארן אז מען האט גיפונדן העצמות איז ער אוועק גילאפין אונד אונסן גיבליבן עד יום הזה גם העיד ר' שמואל דאס אלי פפרייגס אז מען האט גיפונדן דיא עצמות האבן אלי גיזאגט דאס זענין דיא עצמות פין דען יהודי וואס דער ווירט האט גינהגת ונייל דער בן פון דעם רוצח האט גיטראגין איין בלאב רעקיל וואס דער יהודי האט פלעגין ציא טראגין גם דיא בני בית פין דעם ווירט האבן זיא אונס גיקלייט פון דען ממון וואס דער ווירט האט באקומן פין דעם יהודי: גם העיד ר' שמואל אז ער בחייו האט רוטי האר גיהאט.

שוב העיד הר"ר נפתלי איך בין פער גאנגן פר ערילים האבן רועה סוסים גיוועזן האבן גזאגט בזה הלשון דער יהודי וואס נהרג איז גיווארין איז גיפונדן גיווארין איצט אין מרתף צו ווארט צייכן האט מען גיפונדן באותו פעם אז ער איז נהרג גיווארין זיין גיווערץ שקאטיל כמו ד' בתים פין רוצח זיין הויז אונד דער הורג איז גיוועזן איין רוט קאפ אונד וויא גיפונדן איז גיווארין דער הורג איז גיפונדן גיווארן רוטי האר ע"כ עדותו של ר' שמואל הנ"ל: שוב העידה אשה מ' ביילא אשת המשפיל ה' וואלף ברי' בתורת עדות איך בין גישטאנדין אין מיין לאנדן איז גיקומן ערל אהד אונד האט גיפרעגט וויא איז דיא יודנה פין וואס איר מאן איז אום גיקומן איך האב קיין ריא איך וואלט אירש גערין זאגין: תשובה ע"פ עדות הראשון יש מקום לדון להתיירה ע"פ עדותו של זה לבד לפי מה שכתב הרב בח"מ סי' י"ז שהקשה על ה"א שבש"ע שנמשך אחר דברי הרא"ש ז"ל להתיירה אף שאין מזכיר שם עירו וכ"ש על דעתי שמתירין אף בלא שם אביו רק שמו לבד ובגמרא דב"מ ובגמ' דגיטין רק דבמקום שכיחי רבי' ושירות מצויות חיישינן לשני יוסף בן שמעון וכיון שאין מפירין שם עירו איך יעלה על דעת שבכל העולם לא יהי עוד יוסף בן שמעון אלא ונדאי צריף הוכחה שבעלה של זו מת ולא התיר הרא"ש הובא בב"י באשת מקליף בן מלל אלא שאשתו ידעה שבעלה הלה לפאס דהיינו על דעת לילף לפאס הלה ונהה כי האי מעשה דיבמות דף ק"ט גבי יצחק ריש גלותא דאבני אמר חיישינן ליצחק אחר ר"ג ורבא אמר לא חיישינן דאע"ג דשכיחי שייבת' מ"מ אין מוחזק באותו שמו בשם זה הלה ג"כ לאספמ' ונהו ונדאי הלה הוי לי' פלא מוחזק שני יוסף בן שמעון דאף בכל העולם יש ונדאי מ"מ בזה הדרך לאספמ' אינו מוחזק עוד יוסף ב"ש וסיים ח"מ וכן היכא דניכר שע"ז מעיד כגון שהעד והשומע מן העד ואותו שנאבד הפל מעיר אחת הם דאז ונדאי כשאמר פלוני מת הוי כאלו אמר בפירוש שהוא מאותו עיר ואם אין יוסף ב"ש אחר בעיר הזאת כו' וכן פל פיוצא בזה אם נמצא כתב פלוני ב"פ מת ודאי על העיר הזו הוא מעיד וכן מצאתי כתב בשם ר"א אשכנזי שכ' בשם מהר"י וכן

מה שכתב הטור בשם הרי"ף דאפילו הוה חזקו שני אנשים בעיר שניהם מפירין צריכין ג"כ לפרש דאירי שאחד הלה לבדו לאותו מקום שנמצא כו' ובתנתי לריעותא הוה חזקו שני יב"ש וגם שכיחא שזירתא דעתו דלא מהני מה שהלה הוא לשם ולא נודע כו' עיין דבריו שם פי קצתו והביא דעת ב"ח שהקשה דדעת הרא"ש דפלוגתא דאבני ורבא בשכיחא שזירתא ולא הוה חזקו שני יב"ש דמשמע דבהחזקו אפילו לא שכיחא מ"מ גם לרבא חזקו שני יוסף ב"ש ומהטעם דיותר יש לחוש פדין דהחזקו שני יוסף ב"ש אף דלא שכיחא שזירתו יש לומר יותר דאותו יב"ש המצוי בעיר הלה לשם אפילו במקום שאין השזירות מצוין ממה שזחוש שפא אחר מעיר אחרת לשם וא"כ למה כתב הטור ז"ל ורב אלפס והרא"ש מתירין אף בהחזקו ולא שכיח כו' וע"ז כתב הב"ח ליישב הקושני דמוכח מדברי הרא"ש פרק כל הגט ספ"ג במסקנא בעינו תרנונייהו לריעותא הוה חזקו ושכיחא כו' ובהחזקו לחוד משיאין אשתו של אחר כו' אבל הוא ז"ל הרב בח"מ כתב דעתו דדעת הרא"ש בהחזקו לבד אף דלא שכיח אסור ומה שכתב ב"ח ז"ל היינו לרבה בגיטין ולא לרבא דנדאי לרבא בהחזקו אסור כו' וחוזר הח"מ אדבריו וכוונתו שכתב דכיון דבהחזקו לבד אסור ולמה התיר הרא"ש האי דמפליף בן מלל ע"כ משום דזה לבד הלה לשם ולא נודע שאחר הלה לשם לכן לא אסר פיון דלא הוה חזקו שהלה אחר ג"כ בדרה זה הוי כלא הוה חזקו אז לא נאסר אלא בתנתי לריעותא הוה חזקו ושכיח שזירתו וכו' קיצור דבריו של הח"מ בהעמקה שכתב ע"י הש"ע וי"א דדי בשמו לבד כתב ז"ל כתב הח"מ דהיינו דוקא בשנודע שזה הלה לשם ולא נודע שגם אחר הלה לשם ולדעת קיצור במאמרו שהי' ליכתוב גם הקולא שיצא מדברי הח"מ דבנודע שהלה לשם אפילו הוה חזקו שרי רק דלא שכיחא שזירתא מטעם דלא הוה חזקו אם איש הלה בדרה זה גם נראה שכתב ב"ש דברי הש"ע איירי בנודע שזה הלה כו' יהי עיקר חסר מן הספר דאיהו יכתוב הרמ"א ז"ל סתם והיה לו לכתוב וי"א דבנודע שהלה א"כ שם עירו אלא לדעת דבלא זה דברי הח"מ שכתב ז"ל לכאורה יש ג' דעות כו' אבל באמת אין פאן ג' דעות וסיים הא דמתיר מתיר בלא שם עירו היינו משום דזה הלה לאותו מקום וקשה א"כ עושה משני דעות דעה אחת והרי כתב בש"ע ג' דעות וא"כ אם השני דעות מאן דצריך שם עירו וי"א שאין צריך הם דעה אחת דאם לא נודע שזה הלה לשם צריך שם עירו ובנודע אין צריך ואם פן הדעה הג' דמחלק בין אחר גם שם אביו א"צ שם עירו ע"כ פליגא ואיהו כתב שדעה אחת הפל הוא אלא ונדאי לא פיון הרב לומר דפשיט בש"ע פן דהפשיט בש"ע בדברי רמ"א לזה אפיון דאירי דעה ראשונה בלא נודע שזה הלה לשם לבד האחד דקשה אם פן איהו יסתום לכתוב וי"א דא"צ ולא יכתוב דא"צ בנודע שזה הלה לשם וגם הב"י כתב גם דעה השלישי אלא בש"ע לא איירי פלל מנודע וכתב ג' דעות אלא שהרב מחמת שהתמי' במה שיש להתמי' איהו עלה ע"ד המתירין להתיר אלא ונדאי דעת המתירין הוא הרא"ש והרא"ש איירי בנודע שהוא הלה לשם כו' ואם פן פונונתו להשיג על רמ"א שכתב ג' דעות ובאמת דברי הרא"ש דמתיר היינו בנודע וכו' ודברי האוסר היינו בלא נודע שזה הלה ואף שכתב ז"ל לכאורה יש ג' דעות דמשמע לשון לכאורה שבאמת הפשוט הוא שאין ג' דעות אלא דעה אחת לא קשיא דכמה פעמים כתבו לשון לכאורה נראה ואסיק גם פן א"כ הפל ישר דבש"ע לא איירי מנודע אלא שהוא הוציא מילין מלבן הוציאם מעילוי לעילוי והעמיד הדבר על הישר ולדעת האמת והצדק עמו דאיהו יתיר

הרא"ש ז"ל אלא ונדאי דאיירי הרא"ש בנודע וכיון דתלי הדבר בנודע ממילא יצא לו דבנודע אפילו הוחזק שני יוסף בן שמעון שרי כ"ז דלא שכיח שניירתא וא"כ צא לך לדקדק מאחר שאנו רואין שהאמת אתו דבאמת ע"כ הדבר תלה בנודע ואז מתיר אף בהוחזקו שני יוסף בן שמעון אם בן י"ל דבנודע ולא החזיק שניירא אחר בזה הדבר שרי אף בלא זכר שמו גם בן אלא שם בראש המעשה בא לפניו שאחר העד מכלוף בן מלל אבל באמת גם אם לא זכר שמו בנודע שנה הלך כו' ובש"ע דמשמע דלכל הדעות שם עצמו בעיניו היינו משום דהש"ע לא איירי מנודע פלל אבל בדינא בנודע לאשתו פשנה הלך לשם שרי ובפרט דלא שכיחא שניירתא לאותו כפר שאינו דרף הרבי' לאותו הכפר א"כ דכשנודע לאשתו שהלך לשם יש מקום להתייבא ע"פ עד זה לבדו דמה לי הוחזקו שני יב"ש דנדאי יש עוד יוסף ב"ש א"כ הרי שמו ושם אביו אין בהם תולעת דהרי ונדאי איכא עוד יב"ש א"ה שרי שקמו שנודע שנה הלך כו' א"כ גם בלא מזכיר שום שם דהוי כל העיד אצלו בשני יב"ש דהרי לא הוזכר שום שם על מי אומר מ"מ מותר פיון שנודע שנה הלך לשם ודחוק לחלק לומר בשלמא כשמזכיר שמו ושם אביו דאין החשד משום יב"ש אחד אז שרי בנודע שנה הלך אבל באין מזכיר השם דאנו מספקין דכל העיר שיש האנשים של העיר לספק בהם לא יועיל נודע שהלך כו' דהא אינו דומה שאמרו שני יב"ש לאו דוקא שני יב"ש הוחזקו דה"ה אם כמה אף ממאה יב"ש הוחזקו אלא דלשון הגמ' שני יב"ש למאן דחושש לתרי יב"ש גם בן אסור אבל למאן דלא חיישינן לאו דוקא תרי יב"ש אלא אף אם הוחזקו הרבה יב"ש ואפשר להיות בעיר קטנה שאין בהם לספק רק לפי מספר אנשי העיר אם הם חמשה או ששה אנשים ובהוחזקו שני יב"ש יכול להיות עשרה יב"ש הכל שנה שני ענינים הללו מצד השכל ועוד מצד העיון הרי קוש' הח"מ הוא על דעת המתירין הלא יש לספק בכל העולם שונדאי יש בכל העולם עוד יב"ש ואיך יתיר בלא שם עירו וע"ז תירץ דאיירי בנודע כו' לכה לא חיישינן לשאר בני עולם אף דבבני עולם יש הרבה יב"ש ומוחזקים שבכל העולם יש אלפים יב"ש ואפ"ה מתיר הח"מ משום שנה נודע שהלך כו' א"כ בדרף זה הוי פליכא יב"ש אחר ואם בן לדעתי יש מקום להתייבא לדון אף על עדות זה.

ועל העדות השני לדעתי נכון להתייבא על עדות שאמרה האשה שהי' ההאק על השלעף הימין ואף שתוף הכתב גפיות עדות לא נאמר שהאשה אמרה על השלעף הימין אלא אמרה סתם על השלעף מ"מ גם עכשיו נאמנת לומר ולגמור דבריה ששם לא שאלוהו אלא על סימן ואמרה על השלעף ואלו שאלו אותו על איזה שלעף הייתה אומרת והיא עכשיו אומרת שכן היה ההאק על שלעף הימין כמו שהאשה האומרת מת בעלה נאמנת בן נאמנות בזה שהרי עיקר דבר הנה שהתירו חמז"ל להיתר אשה ע"פ עד אחד הכל משום דאשה דייקא ומנסבא ומשום חומך' שהחמירו עליה בסופה אם בן נדאי היא נאמנת לכה לא נימא שעכשיו אומרת בן בשביל ששמעה מן העד שהי' הרושם על ימין דלא נמצא סברא זו אלא באשה שאומרת גרשנה בעלה דנאמנת משום דלפני בעלה אינה מעזת אז אמרינן כי איכא עד אחד המסייע לה מעינה אז אינה נאמנת אבל כאן דנאמנת מפח החזקה דדייקת כו' אלא לדעתי אף אם לא אמרה גם עכשיו עדותה שהוא על ימין נאמנת: תשובה מה שהשבתי להרב הג"ל.

וַיַּעֲמֹד פְּנִיחָס וַיִּתְפַּלֵּל אֵין גּוֹמְרִין עָלָיו אֵת הַלֵּל מְחַלֵּק שְׁלָל בְּתַלְמוּד הִיא בְּלוּל מְרָאָהוּ
כְּעֵין גַּחְוֹשֶׁת קָלָל ה"ה הָרַב הַמְּנֹפֶלֶג כְּבוֹד מוֹהַר"ר פְּנִיחָס נ"י: הִנֵּה כְּתָבִי דְמַר קַבְלֹתִי וְלֹא
הִי פְּנָאֵי לְהַפְסִיק בְּאַמְצַע הַפְּרָק לְהַשְׁיֵב מִפְּנֵי כְבוֹד בְּאַשְׁרֵי שְׁסַבְּבוּנִי וְהַקִּיפוּנִי וְעֵטְרוּנִי
טְרָדוֹת עֵיוֹנִים גָּדַר מִזֶּה וְגָדַר מִזֶּה לְחַדֵּשׁ לְתַלְמִידֵי בְּלִימוּד הַיְשִׁיבָה וְכַעַת בִּימֵי חֲנוּכָּה
יֹוֹמָא דְפַגְרֵי בִּי' דְרַבְּנָן וּפְנִיתִי מִפָּל לִימוּדֵי לְעִיָּן בְּדַבְּרֵי וְרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן מַה שְׁצָלָל מִכ"ת
בְּמִים אֲדִירִים וְהַעֲלָה דְבַנּוּדָע וְלֹא הִנְחִיזָה שְׂיַצָּא אַחַר בְּזֵה הַדְּרָךְ שְׂרִי אַף בְּלֹא זָכַר שְׁמוֹ
וּבש"ע דְּמִשְׁמַע דְּלָקָל הַדְּעוֹת שֶׁם עֲצָמוּ בְּעִינָן הִינְנוּ מִשׁוּם דַּהֲש"ע לֹא אֵינְרִי בְּנוּדָע
לְאַשְׁתּוֹ כְּשֶׁזֶה הֵלֶךְ לְשֵׁם שְׂרִי וּבְשִׁבִיל זֶה טָרַח וַיִּגִּיעַ וְהַעֲמַק דְּבַרֵי ח"מ וְתַמָּה אֲנִי הֲלוֹא
דְּבַר זֶה הוּא ש"ס עָרוּף דְּאִמְרֵינָן בִּפ' בְּתָרָא דִּיבְמוֹת הַהוּא דְּהוּי קְאָמַר וְאֲזִיל וְנִי לִי
לְפָרְשָׁה זְרִינָא דְּהוּי בְּפִנוּמְבְּדִיתָא דְּשִׁכִּיב וְאֲנִסְבָּה רַב יוֹסֵף וְאַתִּימָא רַבָּה לְדְבִיתָהּוּ הָרִי
שְׁלֹא הִנְזַכַּר הַשֵּׁם כָּלֵל אֶלָּא שְׂיַדַע שֶׁהִי מִפּוּמְבְּדִיתָא פִּינְרָשָׁא זְרִינָא וְלֹא הִי אַחַר שְׁהִינָה
מִןחֻזַּק לְפָרְשָׁא זְרִינָא הַתִּירוֹ לְאַשְׁתּוֹ וּמִזֶּה הִבִּיאוּ הַגַּה' מְרַדְכֵי רֵאזִיָּה וְהִבִּיאוּ הַב"י וְנ"ל
מִעֲשֵׂה בְּכוֹתֵי שְׂאֵמַר בְּשַׁעֲהַ שְׁדוּנְהוּ לְמִיתָה מְעוּלָם לֹא פְּשַׁעֲתִי כִּי אִם פְּעַם אַחַת הִרְגַּתִּי
יְהוּדֵי בֵּין נִיְקוּלָא לְאֹרִיק שֶׁהִי מוֹלִיף עֲשָׂרָה לִיטְרוֹת שְׁשִׁלְחָה מְרַת יְהוּדִית לְאַחִיָּה
בְּנִיְקוּלָא וְהַתִּירָה אֲשֶׁתּוֹ מִשׁוּם מִל"ת ע"י שְׁשִׁאָלָה לָּהּ אִם שְׁלַחָה הַמְּעוֹת וְאֵע"פ שְׁלֹא
הִזְכִּיר שֶׁם הַיְהוּדִי כְּדִאִמְרֵינָן בִּפ' בְּתָרָא דִּיבְמוֹת בְּעוֹבְדָא דְּכַרְשָׁא זְרִינָא שְׂרִי שְׁלַמְדוּ מִזֶּה
לְהַתִּיר אַף אִם אֵינוֹ מִזְכִּיר שְׁמוֹ בְּנִינְדוֹן דִּינָן נְמִי כִּינּוֹן שְׁלֹא הִי מִןחֻזַּק שְׁנֵאָבַד בְּעִיר קוֹנְדָם
י"א שְׁנֵי אֶלָּא אִישׁ אֶחָד בְּעֵלָה שְׁל הַעֲגוּנָה וְאִם הִי אֹמֵר אִישׁ הַזֶּה שְׁנֵאָבַד נְהַרְגָה הִי
נֶאֱמָן בְּמִל"ת וְכ"כ הַרְמַב"ם הִבִּיאוּ הַטּוֹר אֶבֶל אִם אָמַר שְׂיַצָּא מְעִיר פְּלוֹנִית וּמַת מְחַפְּשִׁין
בְּאוֹתוֹ עִיר אִם לֹא יֵצֵא אֶלָּא הוּא תַנְשֵׂא וְכַתֵּב הָרַב הַמַּגִּיד דְּהַכִּי אִית' בְּתוֹס' אֵין מְעִידִין
עַד שְׁמַכִּירָן שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ אֶבֶל אִמְרוּ אֶחָד יֵצֵא מְעִיר פְּלוֹנִי וּמַפְשִׁפְשִׁין בְּאוֹתוֹ עִיר אִם
לֹא יֵצֵא אֶלָּא הוּא תַנְשֵׂא אֲשֶׁתּוֹ וְהִבִּיאוּ עוֹד הַב"י בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַר"ן דְּנֹדָאֵי כָּל שְׁמַעִיד
בְּדַבְּרֵי בְּרוּר שֶׁא"א לְסַפֵּק בְּאַחַר מַשִּׂיאֵין אֵת אֲשֶׁתּוֹ וְאֵע"פ שְׁלֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ וְהִבִּיאוּ בְּשֵׁם
תְּשׁוּבַת דְּשִׁיכֵי לְסֻדְרֵי הַנְּשִׂים אַחַר שְׁהַכּוֹתִי לֹא הַעִיד בְּפִירוּשׁ פְּלוֹנִי נְהַרְגָה אֶלָּא אָמַר
הַיְהוּדִי מְעִיר פְּלוֹנִי בְּסֻתָּם יְבַדּוּק שְׁלֹא יֵצֵא מְאוֹתוֹ עִיר שׁוּם הַיְהוּדִי הַדְּרָ שֶׁם שְׁלֹא חֲזוּר
כִּי אִם זֶה דְּאַשְׁתּוֹ מִןחֻזַּק ה"נ בְּנִינְדוֹן דִּינָן פְּנוּתִי' וְכֵן כְּתַב הַרד"ך בְּתְּשׁוּבָה מְהִנֵּי עוֹבְדָא
דְּסוּף יְבְמוֹת דְּקוּלָר בְּנֵי אָדָם שְׂיַצָּא מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְהַסִּיחַ הַכּוֹתִי לְפִי תְּנוּמוֹ קוּלָר שְׁנֵי
אָדָם שְׁהַלְכוּ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם פְּלוֹנִי נְהַרְגָה וּקְבַרְתֶּם וְהַשִּׂיאוּ אֵת נְשׁוֹתֵיהֶם גַּם בְּנֵי אָדָם שְׁהִיוּ
מְהַלְכֵי לְכַרְפִּים בְּיַתֵּר וּמַתוּ וּקְבַרְתִּי וְהַשִּׂיאוּ אֵת נְשׁוֹתֵיהֶם ע"י שְׂאֵמַר הַכּוֹתִי שְׁהִיוּ
הוֹלְכֵי לְמְקוֹם פְּלוֹנִי וְכֵן הִבִּיאוּ הַרְמַב"ם א בְּסִי' י"ז סִי' י"ט אֶבֶל אִם אָמַר אַחַר יֵצֵא עִמָּנוּ
מְעִיר פְּלוֹנִי וּמַת מְפַשְׁפְּשִׁין בְּאוֹתוֹ עִיר אִם לֹא יֵצֵא מִשָּׁם אֶלָּא הוּא תַנְשֵׂא אֵת אֲשֶׁתּוֹ וְכַתֵּב
רַמ"א וְה"ה בְּכוֹתֵי הַמְּסִיחַ לְפִי תְּנוּמוֹ וּבְאַמַּת תְּמוּהֵי לִי מְאוֹד דְּבַרֵי רַמ"א שְׁהִרִי בְּסִי' י"ג
כְּתַב הַמְּחַבֵּר דָּאִם בָּא הַכּוֹתִי וְאָמַר אִישׁ שְׂיַצָּא מִכָּאֵן עִמִּי מַת מַשִּׂיאֵין אֵת אֲשֶׁתּוֹ אֵע"פ
שְׂאֵין הַכּוֹתִי יוֹדַע אוֹתוֹ אִישׁ וִי"א שְׂצָרִיף שְׂיֵאמַר שְׁקַבְּרָתוֹ וְזֶה דַּעַת הַרְמַב"ם וְהַרִי"ף
וְתַמָּהוּ עֲלֵיהֶם הַטּוֹר וְרַבֵּי הַקְּשׁוֹ דְּבַרֵי הַרְמַב"ם גּוֹפֵא שְׁכַתֵּב לְמַעֲלָה הִי כּוֹתִי מְסִיחַ לְפ"ת
וְאָמַר אוֹי לוֹ לְפְלוֹנִי שְׁמַת וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁם קְבוּרָה וְכָאֵן מִזְכִּיר שְׁצ"ל קְבִירָתוֹ לְפִי שְׂאֵין
הַכּוֹתִי מִזְכִּיר שֶׁם הַיְהוּדִי אֶלָּא שְׂאֵמַר אִישׁ יְהוּדִי שְׁהִינָה עִמִּי וְאָנוּ יוֹדְעִים שְׁהוּא פְּלוֹנִי
צָרִיף שְׂיֵאמַר קְבִירָתוֹ וְכֵן כְּתַב הַר"ן בְּתְּשׁוּבָה הִבִּיאוּ הַב"י שְׂאֵין סַפֵּק שְׁכָל הַכּוֹתִי מְכִירוֹ

אין צריף ש'יאמר אלא מת בלבד והינינו עובדא דבי חונאי ובי חסא ואין כ ספק אפי' בדברי הרמב"ם אבל פשאינו מפירו הוא שסבר הרב ז"ל דלא סגי עד דאמר קברתי מפני שהמעשי שפאו בגמרא בכיוצא בזה בכלם יש בהם קברתי וכן כתב הריב"ש הביאם הב"י באנרף והכריע רמ"א פתרוצי' אלו וכתב בהג"ה הכי בהאי גוונא שאינו מזכיר שם המת אבל אם מפירו לא בעינן קברתי וכן פשט המנהג עכ"ל.

והיה דסי' י"ט הביאו בשם הרמב"ם והביאו הב"י בתשו' הרמב"ם בראובן הי' נושא ונותן בחוץ ויצא לישא וליתן כמנהגו בכפרים של עפוי"ם כו' ואמרה הפותי יצא מעיר פלוני ללכת לעיר פלוני יצאו אחריו והרגהו שאלנה מאין תדעי זה האיש אמרה הי' מודעתניו פשה' בעכו ועושה מלאכתנו וסיפרה להם דמותו והשיב הרמב"ם האשה הזאת מותרת לינשא שזו הפותי מל"ת וכתב הב"י שיש לתמוהו שלא הצריף לומר ש'יאמר קברתי כמו שהצריף בחיבור וכתב תירץ שם בשם הר"י מג"ש דלא הצריף הרמב"ם ש'יאמר קברתי אלא פשהפותי נמצא בעת מיתתו או הריגתו דחישינן דילמא אמר בדממי פי הנה עובד' דיצא פותי וישאל עמנו כו' אבל היכי שלא נמצא שם הפותי בעת הריגה מודה הרמב"ם שאינו צריף ש'יאמר קברתי עכ"ל ובאמת לפי מה שכתב הב"י לעיל תירץ בשם הר"ן והרשב"א שיש חילוק בין אינו מזכיר שם המת ואינו מפירו אבל אם מפירו לא בעינן קברתי גיחא נמי האי תשובה דהרמב"ם שלא הוצרך לומר קברתי משום דהפותי אמרה שהיתה מפירו ועושה מלאכתנו הי' בעכו וסיפרה להם דמותו באמת לא גיחא לי' להרב הב"י תירוצי' ולקב"ו בסי' י"ט דמירי בישאל העתיק בלשון הרמב"ם אבל אם אמר אחד יצא מאתנו מעיר פלוני ומת מחפשינן באותו עיר אם אחד לא יצא משם אלא הוא תנשא אשתו ולא הצריף קברתי משום דס"ל להרב הב"י דהרמב"ם לא הוצרך לומר קברתי אלא דוקא בכותי המל"ת אבל לא בעד אחד ישראל משום דבפ' י"ג מהלכות גיטין דין כ"ה כתב הרמב"ם יצא פותי וישאל מעמנו ובא הפותי והסיח ל"ת ואמר איש ש'יצא עמי מפאן מת משיאין את אשתו והוא ש'אמר קברתי וקדין כ"ז כתב ישראל ש'אמר מת איש יהודי כו' אבל אם אמר אחד יצא עמנו מעיר פלוני ומת מחפשינן בעיר ולא הוצרך לומר קברתי וכן כתב הב"י בכסף משנה ובפירוש על הטור חילוק זה בהרמב"ם והשתא דתפס רמ"א תירוץ זה בהרמב"ם שיש חילוק במזכיר שם המת ואינו מפירו ואם פן איך כתב בסוף סי' י"ט דברי המחבר הש"ע שהם דברי הרמב"ם דאם אחד ש'אמר ש'אחר ש'יצא עמנו מעיר פלוני ומת מחפשינן דמירי בישאל ולא הוצרך לומר קברתי אף באינו מפירו ואינו מזכיר שמו ואיך כתב הרמ"א על דבריו ה"ה בכותי המסיח לפי תומו הלא בכותי בעינן קברתי באינו מפירו ובתשובת רמ"א סי' ע"ו מחלק בין תירץ הר"ן להרב המגיד דלר"ן תלוי הדבר דין הרמב"ם במפירו ולרב המגיד תלוי דוקא במפירו שמו ואם אין מזכיר שמו אף ש'מפירו צ"ל קברתי ומכ"ש אם מזכיר שמו ואינו מפירו דבעינן קברתי והעיד רמ"א שפן המנהג ותמהני על מכ"ת שהלך בגדולת לבקש הדבר מפללא דדברי חלקת מחוקק ולא שת לבו לכל הגני דעות דאימתרן בפי' והיה לו לחוש לדברי הרמב"ם דבלא הונזר שמו ואינו מפירו דבעינן קברתי ואם נפשך לומר פיון ש'אמר הכותי להיהודי שמואל לא שמעתי מן היהודי ש'נהרג קודם י"א שני' נמצא בעת זה בכפר אפסדארף בכך הלכתי בפפר הג"ל ושאלתי אם האיש הנאבד קודם י"א שנים נמצא והושיבו אמת ש'נמצא פאן וכיון

שהעידו שִנְמָצָא עֲדִיף טְפֵי מִקְבָּרְתֵי א"כ הַדְרֵי הַתְּמִי' עַל מִכ"ת הָאִיף לֹא רָאוּ דְבָרֵי אֱלוֹ
בְּאֵין חוֹלֵק דְּלֹא בְּעֵינֵן הַנְּפֹרֶת שְׁמוֹ אַבְל אֲנִי אוֹמֵר לֹא זֶה הָעִיר וְלֹא זֶה הַדְּרָף אֵין הַפּוֹתֵי
מִל"ת נְאֻמָּן יוֹתֵר מֵעַד אֶחָד וְשְׁנַי עֲדוֹת וְכַתֵּב הַרְמַב"ם בַּפ' י"ג מֵה' גִּירוּשָׁיִן דִּין ט"ו אִם
אָמַר הָעַד אוֹ הָאֲשֶׁה מֵת פְּלוֹנֵי וְאֲנִי רְאִיתִי שְׁמַת שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ הָאִיף רְאִיתִי וּבְמֵה יִדְעָתָּ
שְׁמַת אִם הָעִיד בְּדָבָר בְּרוּר נְאֻמָּן וְהִבִּיא בַש"ע ס' ה' וְכַתֵּב הַמַּגִּיד דְּאֵין דְּנִין אֶפְשָׁר מִשְׁאֵי
אֶפְשָׁר דְּהִנֵּי כִינּוֹן דְּאֶפְשָׁר וְדֹאֵי שׁוֹאֲלִין לוֹ שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא הוּא אוֹמֵר בְּדוּמָה לוֹ וְהִרְאֵנִי
מֵעַד אֶחָד בְּמִלְחָמָה דְּחִיִּישֵׁינּוּ לִי וְאִף לֹא פְּלִיגֵי אֶלָּא בְּדִרְיִשָׁה וְחִקִּירָה אַבְל לֹמֵר כִּי צִד
הוּא מוֹדָה עַכ"ל וּלפ"ז בְּנִידָן דְּיִדִין שְׁאֵין אֲנִי יוֹדְעִים מִהִרְיַגַת הַנְּאָבָד וְגַם עַד הַזֶּה לֹא הִגִּיד
שׁוּם אָדָם רַק בְּעַת זֶה שְׁאֻמֵּר שִנְמָצָא וְנִתְבָּרַר אֶצְלֵינוּ שְׁמָצָא בְּבֵית עָרַל שְׁהִי לָן בְּסַחֲוֹרְתוֹ
וְכַעַת שְׁבָרַח הַפּוֹתֵי הָרֵאשׁוֹן וְהַפּוֹתֵי אַחֵר בָּא לְדוֹר חֶפֶר בְּמִרְתַּף וּמָצָא גַל עֲצָמוֹת אֵין
סֹפֵק שְׁאוּמְרֵי בְּדָדְמֵי וְעַל אוֹתוֹ הַנְּאָבָד שְׁהִי לָן בְּבֵית זֶה וְלִמְחַרְתּוֹ נְאָבָד זָכְרוּ מִן הָעוֹלָם
וְהִי מְוַחֲזָק אֶצְל בְּנֵי הַכֶּפֶר שְׁנִהְרַג מִפְּנֵי שְׁבַעֵל אֲנֹשְׁפִיז' הִי עֲנִי וְאַח"כ הִיָּה עֲשִׂיר וְכַעַת
שְׁמָצָא עֲצָמוֹת שֶׁל מֵת בְּמִרְתַּף שְׁלוֹ אֶמְרוּ בְּדָדְמֵי שְׁהוּא הַנְּאָבָד בְּוִדְאֵי אֱלוֹ אֶמְרוּ שְׁנִהְרַג
קוֹדֵם י"א שְׁנַיִם יִדְעָתֵי שְׁנִהְרַג וְכִינּוֹן שְׁהִיָּה יִדְעָ שְׁלֹא נְאָבָד אֶלָּא בְּעֵלָה שֶׁל זֶה הִי רְאוּי
לְהַקֵּל וְלְהַתִּיר אִף בְּלֹא קְבָרְתֵי פְּדַעַת הַרְבֵּה מֵאֲחֵרוֹנֵי שְׁפִסְקוֹ דְּלֹא כְּהַרְמַב"ם בְּזֶה אַבְל
הִכָּא שְׁאֻמֵּר שְׁאוֹתוֹ נְהָרַג קוֹדֵם י"א שְׁנַיִם נְמָצָא וְנִתְבָּרַר לְפָנֵינוּ שְׁלֹא נְמָצָא אֶלָּא עֲצָמוֹת
הַמֵּת בְּמִרְתַּף שֶׁל כֶּפֶר וְהִגִּידוּ שְׁנִתְאַכְסֵן שֶׁם וּבְוִדְאֵי אֵין אוֹמְרֵי אֶלָּא בְּדָדְמֵי וְאַפְּיֵלוֹ אִם
שְׁנַי עֲדוֹת הִי אוֹמְרֵי כֵן כְּמוֹ שְׁאֻמֵּר הַפּוֹתֵי אִישׁ הַיְהוּדִי הַנְּהָרַג קוֹדֵם י"א שְׁנַיִם נְמָצָא
דִּיִדְעֵנוּ שְׁעֲצָמוֹת הַמֵּת מָצָא כִינּוֹן שְׁאֻמֵּר בְּלִשׁוֹן נְסִתָּר פְּלוֹנֵי הַנְּהָרַג הֵינּוּ צְרִיכֵי לְחַקֵּר
אִיף יִדְעָ שְׁנִהְרַג וְאֵין זֶה אֶלָּא מִחֲמַת הַקּוֹל כִּינּוֹן שְׁנִהְרַג וְאָבָד זָכְרוּ וּמָצָאוּ תִּיבְתּוֹ שֶׁל
בְּשָׁמִי סְמוּף לְבֵית הַמְּלוֹן הַנְּ"ל רְגִילִין לֹמֵר שְׁנִהְרַג וְדוּמָה לְזֶה פֶתֶב הַרְד"ך בְּתִשׁוּבָה
בְּאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁל מִשָּׁה סוּסִיא שְׁנִהְרַג שְׁכַתֵּב וְז"ל וְכֵן מְדִין לְבִי אוֹמֵר דְּכִינּוֹן שְׁכַתֵּב יָצָא
הַקּוֹל בְּעוֹלָם שְׁפְלוֹנֵי הַתּוֹגֵר הַרַג לְפְלוֹנֵי הַיְהוּדִי יֵשׁ לְחוּשׁ דִּילְמָא אֶמְרוּ בְּדָדְמֵי דְּבַעֲנִין
לֹמֵר קְבָרְתֵי כִי הִכִּי דְּחִיִּישֵׁינּוּ בְּמִלְחָמָה וּבְדָבָר וְכו' עַכ"ל וּבְנִידָן דִּידוֹן דְּהָא מְבֹאֵר
מִדְּבָרֵי עֲדוֹת שְׁאֻמְרוּ הַכֶּפֶרִים שְׁהָעָרַל שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב בְּבֵית זֶה הִי עֲנִי וְאַחֵר שְׁנִהְרַג הַיְהוּדִי
הַלְבִּישׁ עֲצָמוֹ וְלִב"ב בְּבָגְדֵי וְגַם מָצָאוּ תִּיבְתּוֹ פְּרוּצָה סְמוּף לְבֵית שְׁהִי לָן זֶה הָאִישׁ הַנְּאָבָד
וּבְוִדְאֵי אֶמְרֵי בְּדָדְמֵי וְאִף שְׁכַתוֹב בְּתִשׁוּבַת מֵהַר"ם מְלוֹבְלִין ס' ד' שְׁהַפּוֹתִים אֶמְרוּ לְפִי
תּוֹמּוֹ שְׁעֵגְלָן הַרַג וְכַתֵּב הוּא אִף שְׁלֹא הִיָּה אֶצְל הַרִיגָה בִּיעַר בְּלִתֵּי הַרוּצָח שְׁהִי לְבַד
הָעֵגְלָן כו' וּבְוִדְאֵי אוֹתוֹ הַפּוֹתֵי שְׁפִטּוֹ בְּאוֹמֵד דְּעָתוֹ שְׁמֵאֲחֵר שְׁהוּא הִי עֵגְלָן שְׁלוֹ בְּוִדְאֵי
ע"י נְהָרַג וְדָחָה סְבָרָא זֶה וְכַתֵּב אִף אֵתָּה אֲמוֹר לוֹ שְׁאֲנִי תוֹלִין לֹמֵר שְׁמָא קְרָה הָעֵנִין
שְׁכּוֹתֵי אַחֵר נְזַדְמֵן אֶצְל הַרִיגָה וְהוּא הִגִּיד בְּמִל"ת לְחַבְּירוֹ וְחַבְּירוֹ לְחַבְּירוֹ כו' אוֹ שְׁאֲנִי
תוֹלִין שְׁהָרוּצָח בְּעֲצָמוֹ הִגִּיד לָהֶם שְׁהוּא הַרְגוּ אִף שְׁהִגִּיד הַפּוֹתֵי בְּסִתְמָא אֲנִי תוֹלִין לֹמֵר
כֶּף מִנ"ל שְׁאֲנִי הָתֵם דְּהַת' אֶמְרוּ בְּפֶה מְלֹא לִפ"ת שְׁהָרוּצָח הַזֶּה הַרְגוּ לְאִישׁ הַזֶּה תוֹ לֹא
דִּיִּיקִינּוּ בְּתִרְיָהּ הָאִיף יוֹדְעֵי שְׁהוּא הַרְגוּ אַבְל הִכָּא בְּנִידָן דִּידוֹן לֹא אֶמְרֵי בְּפִירֵשׁ שְׁיִדְעָ
שְׁהַנְּאָבָד קוֹדֵם י"א שְׁנַיִם נְהָרַג אוֹ הַרְגוּ אִישׁ פְּלוֹנֵי אֶלָּא אֶמְרֵי בְּלִשׁוֹן נְסִתָּר יְהוּדֵי הַנְּהָרַג
קוֹדֵם י"א שְׁנַיִם נְמָצָא עָתָה וְנִתְבָּרַר אֶצְלֵינוּ שְׁלֹא נְמָצָא שׁוּם גּוֹף שְׁלֵם אֶלָּא עֲצָמוֹת אָדָם
קְבוּרִים בְּמִרְתַּף שֶׁל בַּעַל אֲנֹשְׁפִיז' בְּוִדְאֵי שְׁפִטּוֹ בְּאוֹמֵד דְּעָתוֹ שְׁאוֹתוֹ הַנְּאָבָד הוּא הַנְּהָרַג.

והם עצמותיו וכן נראה מדברי תשובת מהר"ם לופלין סי' נ"א שפכת בשם בעל תרומת הדשן ומחלק היכי שהכותי מסיח סתם שנהרגו אינו מסיח בדבר דרגילי עולם למימר בהו בדדמי אלא שאנו באנו לחוש שמה אחר ג' ימים ראוהו ודאי כה"ג סמכינן אסתם דבריו כו' אבל בנידן דידן בגוף העדות איכא למיחש כו' ולא סמכינן למימר דבונדאי ידע שמת אלא תלינן לחומרא שפסח במאי דרגיל עלמא עכ"ל וק"ו בנ"ד שמד שאמר אותו איש אותו היהודי נהרג קודם י"א שנים מצאו עכשיו במרתף של הפפר מסתמא למראה עינו שפט ואמר בדדמי במאי דרגילי הכותים לומר שבונדאי זה הבעל אנשפיז' הרגו: ונפלאתי על מכ"ת בתרי תמי' איך לא שת לבו לדברים אלו ולכל הפחות הי' לו ליחוש להכרעת רמ"א היכי דאין מידכיר שמו ואינו מכירו בעינו קברתיו וכמדומה שלא ירד לעומק דין כי לפי דברינו אין כדאי בעדות זה לעשות אפילו סניף להתיר ועל העד השני שהעיד הר"ר ליב טייטש והעיד שהי' מתעסק בדבר מצוה והלך לכפר וראה עצמות המת אשר לפי דברי האשה מרת דבורה מלנצהוט אותו עצמות המת הוא מבעלה הנהרג לפי אומדנא לדעתה כי בעלה האט גיהאט בחייו איין האק בייא דיא שלעף וראיתי הגלגולת מאותו העצמות איז בייא דיא שלעף בצד הימין איין צייכין כמו חצי פ"ג ברוחב הי' מעט אדום כדם ונראה שנעשה ע"י מפה או ע"י מפת חרב ורצה מכ"ת להתירה ע"פ עדות בשביל שאמרה האשה שיש לו האק על השלעף ואע"פ שתוף הגביות עדות לא נאמר שהאשה אמרה על השלעף הימין אלא אמרה סתם על השלעף מ"מ גם עכשיו נאמנת לומר ולגמור דבריה שהם לא שאלוהו אלא על סי' ואמרה על השלעף ואלו שאלה אותו על איזה שלעף היתה אומרת והיא עכשיו אומרת שכן הי' האק על השלעף הימין כמו שהאשה אומרת מת בעלה נאמנת כן נאמנות על זה שהרי עיקר דבר זה שהתירו חז"ל להתיר אשה על עד אחד הפל משום דאשה דייקא ומנסבא ומשום חומרא שהחמיר עליה בסופה א"כ ונדאי היא נאמנת מפח החזקה דדייקת ע"כ תורף הדברים והאריף אח"כ דלדעתו אף אם לא אמרה גם עכשיו עדות שהוא על ימין והאריף בדין רושם וצלחת והעתיק דברי חוט השני שכתב הגאון מהר"ן והנה קודם שאשיב על דבריו אודיע לו דזה הוא מוחלט לדעתי שמה שכתב הרמ"א וה"ה רושם שבגופו או באחד מאבריו הוי סימן מובהק רושם שבגופו דומיא דאחד מאבריו שמצמצם הסימן באבר הגופי כמו אצבע עקנומה שהביא הב"י וה"ה ברושם שבגופו שמצמצם המקום הוי סימן מובהק וכן הביא הב"ש בשם הס"ד ולדעתי מוכרחים אנו לומר כן דהא הביא הב"י בשם תשובת הר"ן שנשאל על מימון מלקי שהיה בספינה שנשרפה ועתה בא פותי והסיח לפ"ת כי הוא הי' מכיר מימון מלקי והפירו על שפת היים בפרצוף פנים עם חוטמו וגם סימן שהי' בראשו וסימן אחד מצלקת שהי' בזרוע ולא התיר אשתו וכתב הב"י ונראה דבריו שאותן סימני' שאמר הפותי שהי' לו בראשו ובזרוע לא חשיבי סימנים מובהקים לגמרי דא"כ אע"פ שנשתהה הוי לי' למשרי עכ"ל וקשה וכי לית לי' להר"ן הא דאמרין דמהדרינן גט ע"י סימני' שאומר נקב בצד אוזן פלוני ואלא ע"כ דס"ל כדעת בעל העיטור שהביא הב"י דדוקא בצד אות פלוני אבל בצד תיבה פלוני לא הוי סימן מובהק וא"כ הסימן שאמר הפותי שהי' לו בראשו ובזרוע הוי כמו נקב בצד התיבה דלא חשיבי מצמצם המקום פינן שהראש והזרוע מקום גדול ולא חשיבי מצמצם המקום אלא באבר פלוני כמו גבשושית בחוטם או אצבע עקום אבל הגי' לא ומהר"ם לופלין בתשובת סי'

י"ז לא הי' ברור לו להתיר אשה ע"פ עד שהעיד שהפיר ראשו של כ' יהודא מחמת סימן שהי' לו פצע ורושם של מפת חרב בצד השמאלי יעניין שם הרי אף שאמר העד בדבר ברור כי מיירי שם שהראש הי' שלם בבשרו ועורו ואפ"ה לא סמך עליו להתיר אבל בנ"ד תמה אני אם יעלה על לב אדם לומר שרושם חרב כמו מטבע חצי פ"ג ונראה שנעשה ע"י מפה או ע"י שהוא מפת חרב בעצם וא"כ העד לא ידע בעצמו מאי זה עניין בא הרושם אם ע"י חולת מפה או ע"י מפת חרב ולפי ענ"ד האשה היתה לו האק ע"י מפות חרב בעצם הגלגולת דלפעמים אינו מגיע המפה אלא בעור ובבשרו ונעשה צלקת וא"כ אף דבכנולה פרק בתרא דיבמות דלא תישינו לאשה דמשקרה אלא היכי דנוכל לומר דאמרי בדדמי אינה נאמנת מ"מ איה יעלה על דעתינו לומר שרושם זה שמצא בעצם הגלגולת יהי' סימן מובהק דא די"ל דזה לא צמצם המקום כמו דמהר"ם לובלין לא רצה לסמוך על זה ועוד דוקא כשעור ובשר קיים דנוכל להפיר ברושם שהי' בחייו בט"ע אבל כשנבק הבשר והעצם קיים נסמוך על סוחר זה בדבר שלא נוכל לידע מאיזה הדבר בא הרושם אם מחמת חולי או מחמת דבר אחר רחמנא ליצלן מהאי דעתא למישרי א"א לעלמא גם בשאר עדות שהעיד ר' שמואל לנציהוט שהגיד הפותי דער יהודי וואס דא אום קומן איז אונז פר לארין גיווארן דער איז גיפונדן גיווארן והלכתי ומצאתי העצמות מכל הגוף ונתעפל הבשר ומצאתי העצמות מכל הגוף ונתעפל הבשר ומצאתי ג"כ סימן הנ"ל וכן העיד שמצא קצת שערות אדומות זה אינו סימן כלל כמו שכתב הרא"ש בעובד' דמכלוף בן מלל שהי' פניו אדומי' דחונורי וסומקי לא הוי סימן וכן פסק בש"ע פללא דמילתא מכל העדות אין פן שום צד היתר להאשה הנ"ל כי כולן אמרי בדדמי ואף לדעת האומרי' דלא שייכי אותו איבעיא דעד אחד במלחמה בכותי שאינו נאמן אלא במל"ת בשלמא ישראל המתפונן להתיר י"ל דבשעת המלחמה נתן לבו להעיד ולהתיר על הנדמה ודבר ההנה להיות אבל הפותי שמספר מעשה לפ"ת ולא שם פוננתו לשום אותו דבר אינו אומר אחר הנדמה כי אם פאשר ראה היינו דוקא אם מעיד דבר שראה מיתתו לא כן בדינינו שכולם אומרי' מחמת הקול שנאבד ואבד שמו אומרי' בלשון היהודי הנהרג בלשון הנסתר לאינם מעידי' שראו שהרגם או שאמר לה אחד שנהרג ע"י אומדן דעתן ואף דראוי להקל במקום עיגון הלא כתב הב"י שיש מקומות שהחמירו חכמים ולא חשו לעיגון כגון במים שאין להם סוף וכן בראיהו מגוד צלוף וסיה אוכלת בו ולא אזל בתר אומדנא דשכיח ומה שלפעמים הקילו משום עיגונה מפורש בפ' יש בכור פי הקילו בסופה פי' אחר שנחקר עדות יפה אבל בתחילה פי' גוף העדות לא הקילו והכי נמי מוכח כולה שמעתין דריש פ' אשה שלום דתלינן לחומרא דאיכא דעבדי סמתרי וחי' קאמרינן פי היכי לדידה אתרחיש ניסא כו' ואמרינן נמי אינש אחרינא אתי לאצולי גבי גבר' חרוכ' עכ"ל הרי להדיא דבגוף העדות אם אינו דבר ברור מחמרינן ובכל העדות לא ראיתי אינה ממש חוץ מן העדות האחרון שהעידה אשת ר' וואלף שהיתה יושבת בחנות בא פותי אחד ושאל איה היהודית מלנציהוט וואס איר מאן איז אום גיקומן שאין לו מנוחה וביקש להגיד לה משמע שידע אינה הדבר ברור אבל כיון שלא גמר דבריו אפשר דעתו היתה להגיד נמי מעצמות הנמצאים או שאר דברי אומדנא וכיון שלא העיד בפירוש על מיתת בעלה אלא שבעלה איז אום גיקומן דהיינו ע"פ אומדנא הנ"ל שכל בני הכפר חשבו פן אבל מי יכנוס ראשו להקל בדבר ערוה ולא עלי המלאכה לגמור ועל פיוצא

בזה אמרו לא הן ולא שִׁכְרָן ומה שִׁנְרָאָה לפע"ד פְּתַבְתִּי וה' יצילנו מִשְׁגִּיאוֹת ויִרְאֶנוּ
בְּתוֹרָתוֹ נִפְלְאוֹת: שְׁאֵלָה מִח או"ח סי' ת"ך לְעֵנֵי צְדוּק הַדִּין פְּתַב הַמַּג"ד שְׁזָקַן אֶחָד הַעֵיד
שְׁשֹׁמֵע מִפִּי הַרְמ"א שֵׁשׁ לומר צ"ה על אֲדָם גְּדוֹל וְרָצָה הַמַּג"ד לְחַלֵּק בֵּין יָמִים שְׁאִין
אוֹמְרִים בּו תַּחֲנוּן פְּגוֹן ל"ג בְּעוֹמֵר או ט"ו בְּאָב וּבִשְׁבֹט דְּאִינָם מוֹעֵד אֲבָל לֹא בִּר"ח חֲנוּכָה
וּפּוּרִים וְחוֹדֶשׁ נִיסָן דְּאֵלוּ יֵשׁ בָּהֶם אִיסוּר מְדִין תִּלְמוּד וְלֹא זְכִיתִי לְהִבִּין דְּבָרָיו מֵאִי אִיסוּר
יֵשׁ בָּהֶם מְדִין הַתִּלְמוּד דְּהָא תַּנּוּן נְשִׁים בְּמוֹעֵד מְעַנּוֹת פִּי' שְׁכּוֹלֵן עוֹנוֹת פְּאֻחַת אֲבָל לֹא
מְטַפְחוֹת לְהַפּוֹת כִּף עַל כִּף בְּרֵאשׁ הַחוֹדֶשׁ חֲנוּכָה וּפּוּרִים מְעַנּוֹת וּמְטַפְחוֹת אֲבָל לֹא
מְקוֹנְנוֹת דְּהֵינּוּ שְׁתַּהֲיָה אַחַת מְדַבְּרַת וְהֶאֱחָרוֹת עוֹנוֹת אַחְרֵיהֶם וְאָמְרוּ הֵנִי מְיָלִי לֹאִינֵשׁ
דְּעֻלְמָא אֲבָל לִת"ח בֵּין בַּח"ה בֵּין בִּר"ח חֲנוּכָה וּפּוּרִים מְעַנּוֹת וּמְקוֹנְנוֹת פְּדַרְכּוֹן בְּחוּל
וְהֵנָּה דַעַת תְּשׁוּבַת הַגְּאוּנִים צ"ה אִם עוֹנִים כּוֹלֵם פְּאֻחַת מוֹתֵר וְאִם אַחַת מְדַבְּרַת וְכוּלָן
עוֹנֵי' אִיסוּר וְאִף שְׁנַחֲלֵקוּ חֲכָמֵי אֲשַׁכְּנִי דְחֲכָמֵי גְרַמְיָזִי אוֹמְרִים אוֹתוֹ דְרַף הִילּוּף וּמְפָרֵשׁ
הַב"י הֵקָא וּבִי"ד סי' ת"א הַטַּעַם אוֹמְרִים אוֹתוֹ דְרַף הִילּוּף נִרְאָה שְׁהוּא מְשׁוּם דְּכָל שְׁהוּא
דְרַף הִילּוּף דְּמִי לְעוֹנֵי' שְׁכּוֹלֵן עוֹנוֹת פְּאֻחַת דְּשָׂרִי בְּמַתְנִיתָן וְחֲכָמֵי מְגַעְנֵצָא לֹא הִי' אוֹמְרִים
אוֹתוֹ אֲלֵא עַל חֲכָם גְּדוֹל דְּחֻשְׁבוּ דְזָה הוּי פְּאֵלוּ אֶחָד מְדַבְּרַת וְכוּלֵם עוֹנִים אֲבָל עַל מ"מ אִין
מוֹעֵד, בְּפָנֵי ת"ח דְּמִתְרַאֲף לְקוֹנֵן א"כ אִם אִף אֶחָד עוֹנָה וְכוּלָן עוֹנִים אַחְרָיו נְמִי מוֹתֵר
א"כ מְהִי תִיתִי שְׁלֵא לומר צְדוּק הַדִּין וְכִינּוּן דְּהַכְרִיעַ רַמ"א דְּעַל חֲכָם בְּפָנֵי אוֹמְרִים פְּדַעַת
חֲכָמֵי מְגַעְנֵצָא א"כ אִין חִילּוּק בֵּין בְּיָמִים שְׁאִין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן וּבִין ר"ח וְחֲנוּכָה וּפּוּרִים
דְּמַדִּינָא דְש"ס נְמִי שְׂרִי וְאִף לְדַבְּרֵי הַרִי"ץ גִּיאוֹת שְׁפַתָּב אָנוּ מְנַהֲגִינוּ מִימּוֹת זְקִינִים
הֶרְאִישׁוֹנִים שְׁלֵא לומר צ"ה אַחַר הַמַּת בִּר"ח דְּלֹא עֲדִיף צ"ה דְּהַדְּיוּט מִצ"ה דְּמִשְׁה רַבִּינוּ
דְּמַסְלִיקִינוּ בְּשַׁבַּת שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּמוֹעֵד אֲפִילוּ בִּר"ח וְחֲנוּכָה שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת דְּהַלְלוּ יְמֵי
שְׁמֻחָה נִינְהוּ דְּכַתִּיב בְּיוֹם שְׁמֻחַתְכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם וּבִר"ח מ"מ בִּת"ח דְּאִין מוֹעֵד בְּפָנֵי וּמוֹתֵר
לְהַסְפִּיד לְבַטֵּל הַשְּׁמֻחָה א"כ ה"ה בַּצ"ה וְכִינּוּן שְׁהַכְרִיעַ רַמ"א דְּעַל ת"ח אוֹמְרִים צ"ה מַה
לִי ר"ח אוֹ שְׂאָר יָמִים שְׁאִין בָּהֶם תַּחֲנוּן וְעַל הַלְבוּשׁ לֹא קִשְׂיָא בְּסִי' תַרע"א שְׁפַתָּב אֲבָל
לְחֲכָם בְּפָנֵי י"א שְׁאוֹמְרִים גַּם צ"ה כִּינּוּן שְׁמַסְפִּידִין עֲלֵיו וְאִין נִרְאָה לוֹ שְׁהַרִי צ"ה הוּא
כְּמוֹ תַחֲנָה וְא"א תַחֲיִנָּה בְּחֲנוּכָה עכ"ל.

ולפ"ז אין חִילּוּק בֵּין ר"ח וּבִין כָּל הַיָּמִים שְׁאִין אוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲיִנָּה אֲבָל לְדַעַת רַמ"א
מִנ"ל לְחַלֵּק וְאִין לומר דְּחִילְק וְעֵשָׂה כְּעֵין פְּשָׁרָה וּמַחְמִיר בִּר"ח חֲנוּכָה וּפּוּרִים כְּמוֹ שְׁפַתָּב
הַרִי"ץ גִּיאוֹת דְּהַלְלוּ יְמֵי שְׁמֻחָה נִינְהוּ וְאוֹמְרִים הַלֵּל זֶה הַיּוֹם נְגִילָה וְנִשְׁמְחָה בּו מ"מ
קִשְׂה חוֹדֶשׁ נִיסָן מִנ"ל דְּאִיקְרִי שְׁמֻחָה וְאִין סַפְק לִי דְרַמ"א הַכְרִיעַ לְגַמְרֵי פְּדַעַת אוֹתָן
פּוֹסְקִים לִת"ח בְּפָנֵי אוֹמְרִים צ"ה בֵּין בִּר"ח חֲנוּכָה וּפּוּרִים וְכ"ש הַיָּמִים שְׁאִין אוֹמְרִים
בָּהֶם תַּחֲיִנָּה וְק"ל.

וּפְשִׁיטָא דְלְדַעַת תִּלְמִידֵי רַש"י שְׁכַתְּבוּ בְּשִׁמוֹ שְׁאִין זֶה הַסַּפֵּד אֲלֵא הוֹדָאָה וְקַבְּלַת דִּין
שְׁמִים פְּשִׁיטָא דְמוֹתֵר לומר צְדוּק הַדִּין עַל תִּלְמִיד חֲכָם בְּפָנֵי: שְׁאֵלָה מִט או"ח סי' תַק"ן
צוּמוֹת הַלְלוּ חוּץ מִט' בְּאָב מוֹתֵרִים בְּרַחֲיָצָה וְהַקִּשָּׁה הַטו"ז לְפִי מַה שְׁפַתָּב כָּאן דְּאִין
אִיסוּר בְּרַחֲיָצָה בְּד' צוּמוֹת א"כ מֵאִי רַבּוּתִי דְרַבִּי שְׁרַחֲץ בְּקִרוּנָה שֶׁל צִיפּוּרָה בִּי"ז בְּתַמּוּז
וְכַתָּב דְּהַעוֹלָם הִי' תּוֹפְסִי' הַחוֹמְרָא בְּכָל הֵנִי מְיָלִי כְּמוֹ בְּאֲכִילָה וּבָא רַבִּי וְהִתֵּר הַרַחֲיָצָה
מִמִּילָא בְּטֵלָה הַגְּזִירָה אִף לְעֵנֵי אֲכִילָה וְעַל כִּי הַקִּשׁוֹ הַתּוֹס' דַּא"כ הִי' לְרַבִּי לְאֲכֹל
לְהוֹרוֹת דְּבַטֵּל הַגְּזִירָה לְגַמְרֵי וְתִירְצוּ דְאִין הֵכִי נְמִי דְבַטֵּלָה לְגַמְרֵי אֲלֵא שְׁהוּא קִיבֵל עֲלֵיו

מעצמו איסור אכילה ולא איסור רחיצה עכ"ל: ונפלאתי על פה קדוש יאמר דבר זה דאם העולם הוי תופסים החומרא ברחיצה כמו באכילה איך התיר רבי דברים המותרים ואחרים נהגו איסור ועוד מה שפתיב שיהתוס' תירצו דבטלה הגזירה אלא שהוא קיבל עליו מעצמו איסור אכילה ותימא הלא הוא בעצמו מביא דברי תוס' והמענין יראה עין בעין שלא כדבריו שפתיבו וז"ל פינו דקבלו כבר אבותיו על עצמם מסתמא גם הם קיבלו עכ"ל הרי להדיא דמשמע שבני עירו קבלו מנהג אבותינו ונראה ברור דמעיקרא אין כאן קושיא דהא אין איסור רחיצה בד' צומות פתיבו התוס' בפ' קמא דתענית דף י"ג ע"א אהא דאמר רב פפא אמר רב חסדא כל שהוא משום עונג כגון תענית ציבור בתמין אסור בצונן מותר ואמר רב אידי בר אבין אף אנו נמי תנינא ונועלים את המרחצאות א"ל אבני אי בצונן אסור סוכרין את נהרות מבעי' ליה למתני אמר רב שישא ברי' דרב אידי בר אבא הכי קא קשיא לי' מפדי תנו אסור ברחיצה נועלים את מרחצאות למה לי אלא לאו ש"מ בתמין אסור בצונן מותר וכתבו התוס' ו"ל כל משום תענוג ועכשיו שאין תענית ציבור בבבל אלא ט' באב ומותרין אפילו בתמין אפילו י"ז בתמוז ולפ"ז דוקא בבבל אבל ארץ ישראל כל דין תענית ציבור נהוג בו וציפורא בא"י קיימא וס"ד דיש לנהוג בדין תענית ציבור וכינון דרשות הוא דרצה מתענין ולקב' רחץ רבי וע"ז הקשו תוס' הנה ל' לאכול ג"כ ותיירצו דכינון דקבלוהו כבר אבותינו ר"ל אחר חורבן בית שני מסתמא גם הם קבלוהו אלא דרבי רצה להורות שלא תטעה לומר פינו דנוהג בתענית ציבור לאסור אף רחיצה ולקב' רחץ רבי והורה להם דאף אבותינו לא קיבלו לכל חומרא תענית ציבור פינו דברצו תליא מילתא אין להם דין תענית ציבור ומותר ברחיצה אף בא"י ועוד י"ל דרבי לא היתר חמין אלא רחץ בצונן וקמ"ל שלא תפרש איסור רחיצה בתענית ציבור אף בצונן ולקב' רחץ בצונן להורות דאין איסור רחיצה אלא בתמין כדקאמר הש"ס דתענית ציבור בתמין אסור בצונן מותר והם טעו בדין וסברו דאף בצונן אסור בת"צ וכל היכי דטעו בדין אין כאן משום דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור והר"ן בפרק קמא דר"ה פירש דרבי באמת ע"י רחיצה הראה לעקור התענית לגמרי דליכא למימר שרחץ והתענה דהא אפילו ט' באב ביקש לעקור ותמוהים לדבריו דהא מסקינן דלא רצה לעקור ט' באב אלא היכי דנדחה ויש ליישב.

ובזה הבנתי דברי תוס' שם ביקש לעקור תשעה באב קשה היכי ס"ד דהאי תנא הי' רוצה לעקור ט' באב והא אמרינן כל האוכל בט' באב וכו' ויש לדקדק הי' להם להקשות מרבי גופא שהתענה בי"ז בתמוז ואיך ס"ד ביקש לעקור ט' באב אלא ע"כ דהתוס' אָזלו לשיטתם דכתבו לעיל די"ל פינו דקבלוהו כבר אבותינו כו' ורצה התוס' לחזק סברתם דמנ"ל לומר זה דיקמא דעקר לגמרי י"ז בתמוז דאל"כ קשה קושית הר"ן איך ביקש לעקור ט' באב ולקב' פתיבו דזה אי אפשר לומר דהא כל האוכל בט' באב אינו רואה וכו' אלא ע"כ דלא רצה לעקרו אלא מחומרא הנ"ל ולקב' נקטי רחץ דוקא ולפי מה שפתיבתי לעיל הי' נראה לומר דזה טעמו של רבינו יואל דאסור לרחוץ בתמין משום דרבי בצונן רחץ וסבר דקבלוהו לי"ז בתמוז בתענית ציבור לגמרי ולפ"ז יש לומר דאף דאין תענית ציבור בבבל משום דאין להם נשיא כמו שנוצר בסי' תקס"ח הני מילי לגזור מחדש תענית ציבור אבל תענית שקיבלו מנשיא שבא"י ע"פ רוב חכמים מסתמא קיבלו בדין תענית ציבור לגמרי ואם פן אסור ברחיצות חמין וכן פתיבו אחרונים שכל בעל נפש

יחוש לעצמו להחמיר בכנולן כמו בט' באב חוץ מחליצת סנדל ודו"ק: שאלה נ המאיר
לארץ ומאיר ממזרח צדק משמים נשקף השקפה לטובה להאיר על הארץ בתורתו של
ר' מאיר אור עיני לקבל נרבשתא דדהבא טבא נר למא' מנוגה נגדו הארץ האירה מקצה
הכת"ב ונאר לנו אור בעד אור גליא לדרעא ונפל נהורני מראות אלקים מחזה שדי זקוקין
דנור' דנפקין מפומי' להראני ידו הנפלאה ידיו לקרב מלומדי מלחמה במלחמתה של
תורה ועומקה ורומה דיליף דשמעתי מחדדין מסלקין אליבא דהלכתא ה"ה אדמ"ו החכם
הכולל נ"י הגאון הגדול פסאו לעד יגדול כ"ש כמוהר"ר מאיר נר"ו לא יכבה ימיו פחול
ירבה.

מי יתנונו פירחי קדם מפעליו מאז היתה לגו בהיכל הזוהר. כעצם השמים לטוהר.

זאת לפני פנים בפנים מאירות וסבירות. פאור יקרזות.

ומעת אשר פנה הודו מן העיר. נשארת פתורן בראש החר.

מטוב החמשיית מכאב נעכרת כערער בערבה שומרו איבה בבוז ובגאונה זממו נפש לקחת.
מדין שרים ופחת.

רגז ושחק ואין נחת. ואנכי יגע ורפה ידים.

ימוף המקרה בעצלותים לא אוכל לצאת ולבא היום. אל העיון להשקינו פאר מים חיים.

לברות צמאנוי בארץ ציי' בלי מים. אמרתי לילה פאור ה' לאור פאור חיים.

ויעננו מהר קדשו דעתו. הרחבה מיני ים.

וברכות יעטה מורה עד בלי דים. יכתוב ויחתם בספר החיים וצאצאיו ירבה כחול הים.

הן הנה דברים אשר כתבתי לאדמ"ו ביום ד' י"ח אלול תע"ח בדבר השאלה הנזכרת
מע"ל ועד היום הנני עוד על המצפה לתשובתו ויעל להיות שלא בא כתבי לידו הרמה
בכך אמרתי להוסיף ידי שגיות מדברי סופרי' לחלות את פני אדמ"ו שיודעני דעתו הרמה
בדין על המוקדם: השאלה הוא כמר אלי' בר יצחק ממדינת פולין הי' לו אחים מאביו
במדינה זו וגירש כ' אלי' אשתו ראשונה שנשא במדינת פולין והלך ונשא אשה בק"ק
אויסי' ואחיו הי' דר בק"ק פּרערי ומשך ט' שנים דר כמר אלי' בק"ק אוסי' ומתה אשתו
ונשא פאן בתולה ומת כ' אלי' על פני השדה ואיש לא הי' אתו עמו שהי' בימים החשש
ר"ל ונקבר פה סמוך לעיר ע"י אנשי קהלתנו וכמר אלי' לא הניח זרע קניימא אחריו
במדינה זו אף הי' לו בנים מאשתו ראשונה לפי דברי האלמנה ולפי דברי אחיו במדינה
זו ולפי דברי העידות שהעידו בפני הב"ד באשר עינינו לנוכח יביטו ובתוף ההעתק מגוף
הגביות ב"ד שפדינו ועתה יורנו מורנו היתרה דהו איתתא הילדה אם הדין לחלוץ לה
מספק או אם יש להתירה לשוק על פי עדים: במוטב תלתא ב"ד פחדא הווינא ואמי
לקדמנא הר"ר יודא בהר"ר שלום ב"ק והעיד בתורת עדות באל"ג ו"ע אף בין כמה
שנים אין מדינת שלעזין גיוועזן איז אנה שם אצלי גיוועזין איש אהד מק' אוסי' משך
ג' שנים ושמו כ' אלי' בן הר"ר יצחק ממדינת פולין ויהי היות דאס אף בין אין ברעסלא
גיוועזין איז אצלי גיקמן ר' יאקב שוחט האט גיפרעגט ר' יודא עם זאל זיין אונטער
אייצרי לייט איש אהד מק' אוסי' ושמו כ' אלי' בהר"ר יצחק ממדינת פולין עם איז מיר

אֵינְנוּ בְּרִיף פִּינּוּ זַיִנּוּ קְרוֹבִים צָיָא גִישִׁיגֵט גִּוּוּאָרִינּוּ דָאָס עִם אִיבְעֵר גְּעֵבִין זָאל ווערן זא קאָב אִיף דָעם בְּרִיף גִּינִימֵן אונד אִיבְר גְּעֵבֵן אִיז דָער תּוֹכֵן גִּוּוּעֵזֶן דָאָס דָיא פֿרִינֵט עֵהם שְׂרִיבִין וְנִייל עֵר זַיִן טאַכטֵר דָיא עֵר הָאָט פֿינ עֵרשטִין ווייב וואס עֵר הָאָט גִּיגעבִין אונד זיא אִיז עוֹמֵד עַל הַפֶּרֶקָה רָאוּי לֵהנְשֵׂא דָאָס עֵר זָאל טאַן פֿדָרף אָב לָבְתוּ זָאלט שְׂקִינֵן עַל הַנְּדָן וּמִלְבוּשִׁים לָבְתוּ הַנָּ"ל אָבֵר כ' אֵלִי הָאָט נִיָקֵס דְרוּיף גְּעֵבֵן.

אח"כ הָאָט פֿמֵר אֵלִי מַחֲמַת דוֹחֵקוּ זַיִן דָרף מוּזֵן נְעִמִין לְמִדִּינַת פּוֹלִין בֵּינִי לְבֵינִי הָאָט זַיִן טאַכטֵר שׁוֹן אֵינּוּ מֵאֵן גִּיהָאָט וויא לָשֵׁם גִּיָקִימֵן אִיזט הָאָט אִיהֶם דָער אֵינִידִים אַרוֹיס גִּיאַגֵט אָוִיס דָעם בֵּית בְּדוֹחֵק דָאָס זַיִן טאַכטֵר הָאָט אִיהֶם בְּסוּד לָחֵם גִּיגעבֵן זָאלכִיס הָאָט מִיר פֿמֵר אֵלִי דָער צַיילט וויא עֵר ווִיָדֵר רוּם בְּבִרְעָסְלָא גִיָקִימֵן אִיזט ע"כ הָעֵדוּת שֶׁל פֿמֵר יוֹדָא הַנָּ"ל שֶׁהָעֵיד בְּתוֹרַת עֵדוּת בְּיוֹם ג' כ"ט סִינּוֹן תַּעֲט"ל וְכֵן בְּעֵנְנֵן זֶה הָעֵיד הַתּוֹרָנִי מוהר"ר וְשִׁלְמָה מְלָמֵד מִק"ק אֲנִיָסִי וְדָר שֵׁם וְכָל אוֹתָן הַשָּׁנִי הִי מוֹחֲזֵק אֶצְלָם שְׂיֵשׁ לוֹ בְּנִי מֵאֲשֶׁתוֹ רֵאשׁוּנָה שְׂגִירֵשׁ בְּמִדִּינַת פּוֹלִין עַכ"ל.

נְאֻם אַבְרָהָם בְּמוֹה"ר מְנַחֵם מַעֲנָדֵל דֵּינִיָשׁ מְפֹרוֹסֵטִיץ: תְּשׁוּבָה מְרִי דְאַבְרָהָם תְּלִי תְנִי בְּדַתְנִיָא מִתְנִיתָן וּבְרִיָתוֹ מְסִיָעִין לִיה וְחוֹרְפָא מְחַלְלִי לִי לְשִׁבְחָא בְּאוֹרֵיָתָא ה"ה הַתּוֹרָנִי הַרְבּ הַמְּנוֹפֵלָא הַדֵּינּוּ מְצוּיִין בְּתוֹרַת ה' הוּא מְזוּנֵן פְּבוּד מוהר"ר אַבְרָהָם הַלּוּי נר"ו: הִנֵּה פְתַבּוּ קַבְלָתִי וְאֵל יִשְׁשָׁדִינִי שְׁלֵא חֲשַׁשְׁתִּי לְהַשִּׁיבּוּ חֲלִילָה וְאַהֲבַתּוֹ אַהֲבַתִּי עוֹלָם אַהֲבַתִּי אוֹתוֹ מִיּוֹם דַּעֲתִי אוֹתוֹ מְצִאֲתִי לְבָבִי נְאָמֵן אִף מְפָנִי טְרַדוֹת הַתְּלַמִּידִים וְחֲבִילוֹת הַלְּכוֹת הַמְּקִיפִים אוֹתוֹ מְפַל צַד לֹא יְכוֹלָתִי לְהַשִּׁיבּוּ וְדָבָר זֶה צָרִיף תְּלַמוּד וְנֶפֶל מִכ"ת בְּרַבְרָבִי וְרַעֲיוּנֵי עַל מְשַׁפְּבִי סְלִיקוּ תְּמִיד לְרַצוֹן לְהַשִּׁיבּוּ וּפְנִיתִי מְפַל צַד לְעֵינֵן בְּדַבְרֵיוּ וְכַדִּי לְבַרֵר פֶּל הַדֵּינִים הַשְּׂיָיִכִים לְנִדוֹן דִּיזֵן צָרִיכִין אֲנִי לְהַעֲתִיק דְבָרֵי הַש"ס דְקַדוּשִׁין דָּף ס"ד מִי שְׂאֵמֵר בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ יֵשׁ לִי בְּנִים נְאָמֵן יֵשׁ לִי אַחִים אֵינּוּ נְאָמֵן.

וּבְגַמְרָא אֵלְמָא נְאָמֵן לְהַתִּיר וְאֵינּוּ נְאָמֵן לְאַסּוֹר נִיָמָא מִתְנִיתָן דְלֹא כו"נ דְתְנִיָא בְשַׁעַת קִידוּשִׁין אָמֵר יֵשׁ לִי בְּנִים וּבְשַׁעַת מִיתָה אָמֵר אֵינּוּ לִי בְּנִים בְּשַׁעַת קִידוּשִׁין אָמֵר אֵינּוּ לִי אַחִים וּבְשַׁעַת מִיתָה אָמֵר יֵשׁ לִי אַחִים נְאָמֵן לְהַתִּיר וְאֵינּוּ נְאָמֵן לְאַסּוֹר דְבָרֵי רַבִּי ר' נְתָן אוֹמֵר אִף נְאָמֵן לְאַסּוֹר וְתִירֵץ אַבְיִי מִתְנִיתָן דְלֹא מוֹחֲזִיק לֵן בְּאַחִי וְלֹא מוֹחֲזִיק לֵן בְּבָנֵי דְאַמְרִי פִּינּוּ דְלֹא מוֹחֲזִיק לֵן בְּבָנֵי וְלֹא בְּאַחִי אָמֵר יֵשׁ לִי בְּנִי נְאָמֵן יֵשׁ לִי אַחִים אֵינּוּ נְאָמֵן לָאוּ פֶל כְּמִינֵיהּ לְאַנְסֵרָה אַכ"ע בְּרִיָתָא דְמוֹחֲזִיק לֵן בְּאַחִי וְלֹא מוֹחֲזִיק לֵן בְּבָנֵי דְאַמְרִינּוּ מֵאִי לִי לְשַׁקֵּר מֵאִי קָאָמֵר לְמַפְטָרִי מִיָּבֵם מְצִי אָמֵר פֿטְרִינָא לָף בְּגִיטִי רַבִּי סָבֵר מַה לִּי לְשַׁקֵּר כְּעֵדִים דְמִי וְאַתִּי עֵדִים וְעַקְרֵי חֲזָקָה וּר"נ סָבֵר מַה לִּי לְשַׁקֵּר כְּחֲזָקָה דְמִי וְלֹא אֲתִי חֲזָקָה וְאַעֲקָרִי חֲזָקָה לְגַמְרִי וּפִירֵשׁ"י דְמוֹחֲזִיק לֵן הֵאֵי גְבָרָא בְּאַחִי וְלֹא שְׂיֵשׁ עֵדִים בְּדָבָר אֵלֹא חֲזָקָה בְּעֵלְמָא כְּף שְׂמַעְנּוּ עֲלִיו קוֹנֵם קִידוּשִׁין וְכִי אָמֵר בְּשַׁעַת קִידוּשִׁין יֵשׁ לִי בְּנִים וְאֵינּוּ לִי אַחִים אִי לָאו דְהָדֵר בִּי בְשַׁעַת מִיתָה הָוִי מֵהֵימָנָ' לִי דְאַמְרֵי מַה לִּי לְשַׁקֵּר כו' וּפְלִיגָא בְּהָדֵר בְּשַׁעַת מִיתָה רַבִּי סָבֵר מַה לִּי לְשַׁקֵּר בְּשַׁעַת קִידוּשִׁין כְּאֵלוּ בְּאוּ עֵדִים בְּדָבָר זֶה דְמִי וְעַקֵּר לִי לְחֲזָקָה דְהָוִי מוֹחֲזִינּוּ לִי מְעַיָקְרָא בְּאַחִי בְּלֹא בְּנִים וְקִיָּמִין לָה הֵף אִיתְתָּ' בְּחֲזָקָה שְׂאֵינּוּ זְקוּקָה וְכִי אֲתִי בְשַׁעַת מִיתָה לְאַפּוֹקִי מוֹחֲזִיקָה לָאו פֶל כְּמִינֵיהּ וּר"נ סָבֵר כו' וּמִיָּהוּ אִי לָאו הָדֵר בִּי הָוִי שְׂרִי לְעֵלְמָא נְהִי דְלֹא אֲתִי חֲזָקָה וְעַיָקֵר חֲזָקָה לְגַמְרִי אוֹרְעִי מִיָּהֵי אִיתְרַעֲוִי פֶל כְּמָה דְלֹא אִיתְפַּחֲשִׁי דִיבּוֹרָא קָמָא מְהֵימֵן דְאֵינּוּ אָדָם חוֹטָא וְלֹא לוֹ וְאֵילּוּ

אית לי אחי הוי הדר בי בשעת מיתה ע"כ משמע לפירש"י אף לר"נ אף דאפתוזק באחי ולא בבני ואמר בשעת קידושין ופשיטא אחר קידושין דמהימן מטעם דאין אדם חוטא ולא לו והתוס' הקשו לפי רש"י וז"ל וא"ת אם פן אמאי מוקי מתניתן דלא מוחזק לו באחי אפילו מוחזק לו באחי יהי נאמן במה שאמר יש לי בנים וטעם דפי' הקונטרס דאין אדם חוטא ולא לו ומירצו משום דתנו במתניתן יש לי אחים אינו נאמן משום הכי צריך לאוקמי מתניתן בהכי א"כ י"ל דאי מוחזק לו באחי לא הי' נאמן במה שאמר בשעת מיתתו יש בנים דבשעת מיתה לא שייך למימר דפטר לי בגיטא דשמא אין לו פח: ולפי תירווצים האחרון צריכין אנו למימר הא דאמרינן בפ' יש נוחלין דף קל"ד ע"ב דהאומר זה בני נאמן זה אחי אינו נאמן ומוקי לי בגמרא דקמ"ל אף דמוחזק לו באחי מטעם הואיל ובגידה לגירשה מייירי שלא בשעת מיתה ובגידן דידן שאמר שלא בשעת מיתה דיש לו בנים וגם החזקה מסייעה לו שיהיה מוחזק שיהיה לו בנים פשוט דמהימן אליבא דכ"ע אבל הטור אה"ע כתב בסי' קכ"ו סעיף י"ד האומר זה בני או יש לי בנים נאמן לפטור אשתו מן היבום אפילו הוחזק באחים אבל אם יש עדים שיש לו אחים אינו נאמן לומר יש לי בנים להתירה אומר בשעת קידושין יש לי בנים וחסר ואמר בשעת מיתה אין לי בנים אינו נאמן לאונסרה והרמ"ה כתב שחולצת ולא מתקבמות כנ"ל.

וכתב הב"י ומה שכתב אבל אם יש עדים שיש לו אחים אינו נאמן לומר יש לי בנים להתירה פן משמע מדברי רש"י שכתב שם הכא אתי לאשמועינן דאע"ג דמוחזק לו בגוי חזקה בעלמא בלא עדים אי אומר זה בני נאמן לפוטרה מיבום ע"כ משמע דבהדיא דדוקא משום דלא הוי אלא חזקה בעלמא הא אי הוי עדים לא הוי מהימנא לומר זה בני והטעם דכיון שקדמו עדים דאית לי אחים ולא הוי מוחזק דאית ליה בני הרי היתה בחזקת איסור ותו לא אתיא אמירתו דאית לי בני ושרי לה וכ"כ רבינו ירוחם וז"ל אם ידוע לנו בעדים בנדאי שיש לו אחים אע"ג דאמר בשעת קידושין שיש לו בנים אינו נאמן דלא אמרינן מה לו לשקר פיון שיש לו עדים שיש לו אחים עכ"ל.

אבל אין נראה פן מדברי הרמב"ם שסתם וכתב רפ"ב האומר זה בני או שאמר יש לי בנים הרי זה נאמן ופותר את אשתו מן החליצה ומן היבום עכ"ל הב"י וכן הביא הב"י דברי רבינו ירוחם בסי' קנ"ו שפן כתב מורי הר"ר אברהם בן אסמאאל והב"ח כתב וז"ל ומ"ש אבל אם יש עדים שיש לו אחי וכו' פי' פיון שקדמו עדים דאית ליה אחי ולא הי' מוחזק דאית ליה בנים אמרינן מה לו לשקר הואיל דבידו לגרשו דלא אמרינן מה לו לשקר פי' עדים דמי ואתו עדים ועקרניה לחזקה ודין זו הוא ע"פ דעת הר"י ונהרמב"ם והרא"ש גבי הי' מוחזק באחי ואמר אין לי אחי וכו' דאין נאמן דלקמן בסי' קנ"ז ס"ו אבל להרמ"ה שחולק דנאמן להתיר לעולם ופסוק פשנו' דאב"י בפרק האומר ונהלכה פרבי דמה לי לשקר פעדות דמי ואתי עדים ועקר לחזקה א"כ לפי זה האומר זה בני נאמן אפילו אי קדמו עדים דאית לי אחי ולא הוי מוחזק דאית ליה בנים אפילו הכי אין פאן אלא חזקה ליבם ואתי מה לו לשקר ועקרא לחזקה ונאמן וב"י הבין מדברי הרמב"ם רפ"ג דסובר כן ותימא הלוא לא פסק הרמב"ם פאב"י אלא ודאי אינו נאמן סבירי לי ולפי דפשוט הוא לפי שיטתו דסתם דבריו ולא פירש: ונפלאיתי על מר"ן הב"ח איך עלה בדעתו לומר לדעת הרא"ש ונהרי"ף ונהרמב"ם דלא פסקו פתירוץא דאב"י וא"כ מה לו לשקר לא מרעי לחזקה וא"כ כש"כ דלא מרעי לעדים הלא הרא"ש כתב דליתא להך

שינוי דאביי אלא ברייתא נמי בלא מוחזק לן באחי ואפילו הכי לר' נתן נאמן אף לאסור לחומרא דמילתא דעבידא לגלוי דחיישינן הבעל כדס"ד מעיקרא וכן מוכח הסוגיא דיש נוהגין דהיכא דמוחזק לן דאית ליה אחי דלא מהימן למימר דלית לי אחי ודווקא זה בני נאמן לומר שאינו סותר לגמרי התזקה אבל לסתור לגמרי התזקה ולומר אין לי אחים אינו נאמן כו' עד כל שפן היכי דמוחזק לן דאית לי אחי נאמר אין לי אחי שאינו נאמן להכחיש התזקה לגמרי אע"ג שנאמן להוציא מחזקת יבום ולומר זה בני להתירה לשוק מ"מ אינו נאמן לעקור חזקת אח דמיגו להכחיש התזקה לגמרי לא אמרינן ועוד דקי"ל בפ"ק דבתרא לא אחי מה לי לשקר ועקרה חזקה גבי פרוו לאחר זמנו הילכך לא סמיך רב אלפס אהו שינוי להקל ולכך השמיטו עכ"ל: הרי דעיקר השגו' הראב"ן על הרו"ה דס"ל להרו"ה דלכך לא הביא הרב אלפס שקללא וטר' דאביי משום דפסק הלכה פרבי מחביריו ואפילו הוחזק באחי פינו דקאמר בשעת קידושין אין לי אחי אחי מה לו לשקר ועקר לחזקה לגמרי ותו לא מהימן לאיסור והרמב"ן השיג על זה והקשה עליו אדרבה הי צריך להביא פדי שזדע דרבי קאמר אפילו היכי דמוחזק לן באחי ובשעת מיתה מהדר קא הדר ביה ומרעי לדבורי אפילו הכי נאמן להתיר ואינו נאמן לאסור דלא שמעינן ליה ממתניתין ולכך פי' הוא דברי ר"ח דפליגא רבי ור' נתן נמי מייירי בדלא אחזיק לן באחי בזה סבר רבי דאין נאמן ולר"נ אפ"ה נאמן לאסור אף לחומרא דמילתא דעבידא לאגלו' דחיישינן לדברי הבעל.

וע"כ מדלא הביא הרי"ף אלא מתניתין ש"מ דסמך על מתניתין ש"מ דכל שפן דאם אמר בשעת קידושין אין לי אחים וחוור נאמר בשעת מיתה יש לי אחי דלא מהימן דליכא למימר דסבירי ליה פתירוץא דרבא פינו דבשעת מיתה מהדר קא הדר בי אימא קושטא קאמר דא"כ הדרה קוש' הרמב"ן לדוכת' דלמה לא אשמועינן הרי"ף חידוש דין זה ועוד דאפילו לתירץ דאביי דאסיק למילתא דלא קשיא כתב דשנויא דחיקא הוא ולא סמכינן עלה ק"ו לתירוץא דרבא דהקשה לו אביי קוש'א אלימא ולאו כל דכן הוא השתא מה התם דקא מרעי לי לדיבורא אמרת קושטא קאמר מתניתין דלא קא מרעי לדיבור' לא כל שפן אלא ע"כ צריכין אנו לומר לדעת הרמב"ן אליבא דהרי"ף דסביר' ליה דאפילו תירץ אביי שינוי' דחיקא הוא וק"ו תירוץא דרבא אלא דאורחא דתלמוד לאוקמי מתניתין ככ"ע אבל קושטא דמילתא דגם בריית' מייירי בלא הוחזק וכינון דתני במתניתין דלא מהימן לומר יש לו אחי לאסור אפילו דלא מרעי לדיבור' ק"ו דלא מהימן היכי דמרעי לדיבור' אבל היכי דהוחזק באחי אף רבי מודה דאף אם אמר בשעת קידושין דאין לו אחי ובשעת מיתה אמר דיש לו אחים דמהימן משום דמה לי לשקר לא הוי פעדים ולא דחי לחזקה ראשונה לגמרי פינו דהוא נגד התזקה ודווקא באחי אינו נאמן לומר דאית לי אחי ואף דלא הדר בי בשעת מיתה נמי אינו נאמן ואף שרש"י פי' ומיהו אם לא הדר ביה הוי שרי לעלמא דנהי דלא אחי התזקה דמה לו לשקר ועקר התזק' לגמרי ארועי מיהו איתרע כל כמה דלא אסתכחש דיבורא קמא מהימן דאין אדם חוטא ולא לו וכן התוס' הסכימו לפי זה מ"מ היינו לפי מאי דמשיני אביי ומדפליגי בחזר בשעת מיתה ש"מ דאי לא חזר הי' מהימן אבל לדעת הרי"ף והרא"ש דדחי תירוץ' דאביי לא פליג' פלל בדאסתחזק באחי אלא בדלא אחזיק אבל בדאחזיק כ"ע מודו דאינו נאמן להתיר ולומר דאין לו אחים ודווקא באחים אינו נאמן משום מה לי לשקר הוא כנגד התזקה

דאית לי אחי אבל לומר לית לי בנים אמרינן שפיר מה לו לשקר דאי בעי פטר בגיטא וכדאוקמינן בפ' יש נוהלין דנאמן לומר זה בני או יש לי בנים אע"ג דמוחזק לן באחי משום דמה לי לשקר אינו מכחיש החזקה והשתא דברי הטור בנוים ע"פ פי', הרא"ש והרמב"ן בדברי הרי"ף קכ"ו סתומר אש בי מבסיכש" בכוושאנן ננסיכר הוחזק באחי משום דמה לו לשקר שאינו מכחיש החזקה הוי כעדים והיא בחזקת שאינו זקוקה ליבם וכדאוקמינן בפ' יש נוהלין אפילו דמוחזק לן באח וסנים על זה אמר בשעת קידושין יש לי בנים ואמר בשעת מיתה אין לי בנים אינו נאמן לאוסרה ואדלעיל קאי אפילו בהוחזק באחי פנין דמה לי לשקר כעדים דמי פנין דאינו מכחיש החזקה תו לא מהימן לאוסרה ופשיט אם אינו מוחזק באחי דאינו נאמן לאוסרה ולארועי דיבורא קמא והרמ"ה פתוב שחולצת ולא מתניבמות וע"כ אי הרמ"ה סובר פתירוץא.

דאב"י ומספקא לי אי הלכה פרבי או כר"נ ע"כ דווקא במוחזק לן באחי סובר ר' נתן דנאמן לאסור אי חוזר בשעת מיתה ואמר אין לי בנים ולכך ספקא חולצת אבל אי לא מוחזק באחי נאמן להתיר ואינו נאמן לאיסור כסתם מתנייתן דאחי אפילו כר' נתן לאב"י ואי לית לי להרמ"ה תירוץים דאב"י דשנויא דחוקא הוא פדכת"ב הרא"ש אליבא דרמב"ן שהשיג על ה"ה ובריית' דפליגא רב ור' נתן מיירי בדלא אחזק אפ"ה ס"ל לר"נ דנאמן לאסור משום מילת' דעבידא לגלוי' ומספקא לי אי היילכת' פרבי או כר' נתן א"כ אפילו בלא הוחזק באחי ואמר בשעת קידושין יש לי בנים ובשעת מיתה אמר אין לי בנים נמי חולצת ולא מתניבמות ואףדמסקינן בפ' יש נוהלין דמה לו לשקר היכי דאינו מכחיש החזקה כעדים דמי נאפילו הוחזק באחי נמי לומר דיש לי בני' מ"מ ר"ל דסבירא ליה לר"נ היכי דהדר בשעת מיתה צריכין למיחש לדבריו במילת' דעבידא לאגלוי' ולכך חולצת ולא מתניבמות וא"כ ה"ה במוחזק לן באחי בשעת קידושין דאין לו אחי ובשעת מיתה אמר דיש לו אחי לדעת הרמ"ה אי ס"ל פתירוץא דאב"י ומספקא לי אי הלכתא פרבי או כר' נתן דחולצות ולא מתניבמות ואי לא סבירי ליה פתירוץא דאב"י אלא דפליגא רבי ור"נ אף בלא הוחזק באחי ס"ל לר"נ פנין דמהדר בשעת מיתה נאמן לאסור במילתא דעבידא לאגלוי' וכיון דמספקא לי להרמ"ה אי הלכה פרבי או כר"נ ה"ה היכי דלא הוחזק באחי ואמר בשעת קידושין אין לי אחים ובשעת מיתה אמר יש לי אחים דחולצ' ולא מתניבמות אבל תימה אי ס"ל להרמ"ה פן דהא סתם מתנייתן דנאמן להתיר ואינו נאמן לאסור אפילו אם לא מרעי לדיבור' ק"ו היכי דמרעי לדיבור' קמא שלא להאמין לו וכדאקשי' אב"י לרבא ואי נימא דחושש לדברי ר"נ דפליגא אמתנייתן ומתנייתן באמת לא אתי כר"נ א"כ ק"ו דאית לי לר"נ היכי דאינו מרעי דיבורא קמא דמהימן לאסור וא"כ למה לא פתיב רמ"ה גם בלא אמר בשעת קידושין רק אמר יש לי אחים דחולצות ולא מתניבמות וכל זה בארתי לשון הטור בסי' קנ"ו ובסימן קנ"ז פתיב לא ה"ה מוחזק באחי ואמר יש לי אחים אינו נאמן פסתם מתנייתן דאינו נאמן לאוסרה ופשיטא היכי דמרעי לדיבור' קמא פגון שאמר בשעת קידושין אין לי אחים ובשעת מיתה יש לי אחים דאינו נאמן אבל אם הי' מוחזק באחי ואמר אין לי אחי או שאמר על מי שמוחזק שהוא אחיו אינו אחי פתיב הרמ"ה שהוא נאמן להתירה משום דמוקי לפלוגתיהו במוחזק באחי פתירוץ' דאב"י ופסק פרבי מתבירו והרמב"ם והרי"ף והרא"ש פסקו שאינו נאמן משום דלא מוקי לפלוגתיהו במוחזק באחי אלא בדלא

אחזוקי וכו' פליגא רבי ור"נ אבל במוחזק באחי דמה לו לשקר מכחיש החזקה אף רבי מודה דאינו נאמן דלא אמרינו מגו במקום חזקה אבל לומר יש לי בנים דמה לו לשקר אינו מכחיש החזקה מורה הרי"ף והרמב"ם דנאמן אף היכי דמוחזק לן באחיו פסתם מתניתן דפרש יש נוחלין דמוקמינו אפילו במוחזק באחי: ולפ"ז תמי' ופליאה קנימת על מר"ן הב"ח דאיה פתב דלהרמב"ם והרי"ף דלית להו דמה לי לשקר פעדים דמי א"כ ה"ה היכי דאיכא עדים דאית ליה אחים אינו נאמן לומר דאית לי בנים: ולפע"ד תלה תניא בדלא תניא דווקא היכי דמה לי לשקר מכחיש החזקה פגון לומר דאין לי אחים במקום שהחזק שיש לו אחים בזה אינו נאמן אבל היכי דאינו מכחיש החזקה פגון לומר יש לי בנים אפילו היכי דהחזק באחי מהימן כיון דמה לו לשקר אינו מכחיש החזקה וא"כ י"ל דס"ל להרי"ף והרמב"ם דאף במקום עדים נאמן כיון דאינו מכחיש עדים ונאמן לומר דיש לי בנים ויפה כיון הב"י מדסתם דבריו ש"מ דס"ל להרמב"ם דמהימן דאל"כ קשה קושית הרמב"ן והרא"ש שהי' לנו להודיע חידוש דין אפילו לומר דאית לי בני שאינו מכחיש החזקה נמי אינו נאמן היכי דהחזק באחי דזה לא שמעינו ממתניתן אלא ע"כ פדאמרו דהיכי דמה לו לשקר אינו מכחיש החזקה נאמן להתיר פסתם מתניתן דפ' י"ג וי"ל דמהני נמי פנגד עדים כיון שאינו מכחיש העדים וע"פ הדברים אלו תמוהים לי דברי הב"ח שכתב בס"ס קנ"ז על מה שכתב הטור הי' מוחזק באחי ואמר אין לי אחים כו' וכתב הב"ח ונראה דלמה שכתב רבינו בסי' הקודם בדין האומר בשעת קידושין יש לי בנים וכו' דאינו נאמן לאוסרה והרמ"ה חולק וחולצת ה"ה פאן בלא החזק באחי ואמר בשעת קידושין אין לי אחי וחזר ואמר בשעת מיתה יש לי אחים דאינו נאמן לאסור ולהרמ"ה חולצות ולא מתנבמות דכיון דחזר מדיבורי' איתרעי מה לי לשקר אבל אם לא הי' חזר מדיבורי' נאמן במה שאמר אין לי אחים וכו' עכ"ל: והנה בבא ראשונה לדעת הטור לא הנה צריף לכתוב דכ"ש הוא דאם אינו החזק באחים ואמר יש לי אחים פתב הטור דאינו נאמן לאוסרה ואף שאינו מרעי לדיבור' קרא ק"ו אם אמר בשעת קידושין דאין לו אחים וחזר ואמר בשעת מיתה דיש לו אחים דמרעי לי לדיבורי' קמא פשיטא דאינו נאמן ולהרמ"ה דחולצות דווקא אי מפרש הרמ"ה כפי' הרא"ש והרי"ף שדחו תירץ של אפיי מהילכת' ופירשו פלוגתיהו דרבי ור"נ בלא החזק באחי ואפ"ה סבירי ליה לר"נ דנאמן לאוסרה וקא מספקא לי' אי הלכת' פרבי או כר"נ וכיון דחושש לדברי ר"נ אף היכי דמרעי לדיבור' קמא ק"ו להיכי דלא מרעי א"כ איה פתב הב"ח אבל אם לא החזק באחים ואיהו לא אמר פלום או אפילו אמר יש לי אחים כיון דליכא מה לי לשקר מותרת לשוק ולפי דברי הרמ"ה שחושש לדברי ר"נ דסבירא לי' אפילו היכי דמתרעי לדיבורי' קמא מהימן לאוסר' ק"ו להיכי דלא מרעי לדיבור' קמ' דנאמן לאוסר' דע"כ אי מפרשינו פלוגתיהו דר' ודר"נ בלא החזק באחים ע"כ מתני' דאינו נאמן לאוסר' לא אתי כר"נ ואפ"ה חושש לדברי ר"נ וכבר פתבנו דלא מסתברא לומר דבר זה ועיקר דהרמ"ה מפרש דפליג' בהחזק באחי ומתניתן בלא החזק ואינו נאמן לאוסרה ומספק' בי' אי הלכת' פרבי או כר"נ דאפילו אומר יש לי בנים בשעת קידושין ובשעת מיתה אמר אין לי בנים אע"ג דמה לו לשקר לא הי' מכחיש החזקה שהחזק באחי ואפ"ה לא הוי פעדים ואם חזר בשעת מיתה ואמר אין לי בנים מהימן לאוסר' וק"ו היכי דהחזק באחים ואמר בשעת קידושין אין לי אחים וחזר בשעת מיתה ואמר יש לי אחים דתחילת

דְּבָרָיו הִי מְכַחֵשׁ הַחֲזָקָה דְּמַהִימָן אַח"כּ בְּשַׁעַת מִיתָה לְאַחֲרָה וּמִתְנִיתָן אֶתִי כַר"נ וְהִכִּי דְלֹא הוֹחֲזֵק בְּאַחֵי קַתְנֵי בְּמִתְנִיתָן דְּאִינוּ נְאָמְן לְאַחֲרָה אַף שְׁאִינוּ מְרַעֵי לְדִיבּוּר ק"ו הִכִּי שְׁמַרְעֵי לְדִיבּוּר' קַמָּא דְּאִינוּ נְאָמְן לְאַחֲרָה אֲלִיכָא דַכ"ע אַף לַר"נ וּבְזֶה אַף הַרמ"ה מוֹדָה דְּמוֹתְרַת לְשׁוּק בְּלֹא חֲלִיצָה כֹּל זֶה בְּרוּר לְמַבִּין וְיִוֹרֵד לְעוֹמְקָה שֶׁל הַלְכָה: וְעַתָּה תִּמְהַ אֲנִי עַל הַטּוֹר דְּכַתִּיב בְּפִשְׁטוּת בְּסִי קַנ"ז אֲבָל אִם יֵשׁ עֲדִים שְׂיֵשׁ לֹא אַחִים אִינוּ נְאָמְן לֹא מְרַעֵי לֹא בְּנִים לְהַתִּירָה וּתְמַהֲנֵי אִיךָ כְּתִב דְּבָרֵי זֶה בְּלִי חוֹלֵק הֲלֹא בְּדְבָרֵי הָרֵא"ש לֹא נִזְכָּר מְזֶה אֲלֵא שְׁפַתְב דְּלֹא אֲמַרִינָן מַה לֹּא לְשַׁקֵּר בְּמַקּוֹם שְׁמַכְחֵישׁ הַחֲזָקָה וּמִשְׁמַע דְּנוֹקָא לֹא מְרַעֵי לִי אַחִים אִינוּ נְאָמְן הִכִּי דְּהוֹחֲזֵק בְּאַחִים אֲבָל לֹא מְרַעֵי לִי בְּנִים בְּמַקּוֹם שְׁהוֹחֲזֵק בְּאַחִים נְאָמְן כִּינֹן דְּאִינוּ מְכַחֵישׁ הַחֲזָקָה נְאָמְן וְה"ה בְּמַקּוֹם הָעֲדִים הִכִּי דְּאִינוּ מְכַחֵישׁ הָעֲדִים וּמַה שְׁהִבִּיא הַב"י בְּשֵׁם רַבִּינוּ יְרוּחֵם וְנ"ל וְאִם יָדוּעַ לָנוּ בְּעֲדִים שְׂיֵשׁ לֹא אַחִים אַע"ג דְּאָמַר בְּשַׁעַת קִידוּשֵׁינָן יֵשׁ לִי בְּנִים אִינוּ נְאָמְן דְּלֹא אֲמַרִינָן מַה לִּי לְשַׁקֵּר כִּינֹן שְׂיֵשׁ לֹא עֲדִים שְׂיֵשׁ לֹא אַחִים עַכ"ל וּבְאַמְתָּ פְּלִיאָה דְּעַתּוֹ וְנִשְׁגָּבָה מִמֶּנִּי לֹא אוֹכֵל לָהּ דְּלָמָּה לֹא אֲמַרִינָן מַה לֹּא לְשַׁקֵּר אַף שְׂיֵשׁ לֹא עֲדִים שְׂיֵשׁ לֹא אַחִים הֲלֹא אִינוּ מְכַחֵישׁ אֶת הָעֲדִים כֹּלֵל בְּמַה שְׁאֹמַר שְׂיֵשׁ לֹא בְּנִים וְאֲפִילוּ בְּשַׁאֲרַ מַגּוֹ אֲמַרִינָן דְּמַהִימָן ק"ו בְּהֵאֵי מַגּוֹ דְּכִידּוֹ לְהַתִּירָה לְשׁוּק ע"י גִּט דְּמַהִימָן לֹא מְרַעֵי לִי בְּנִים וְהֵא דְּאֲמַרִינָן דְּמַה לֹּא לְשַׁקֵּר בְּמַקּוֹם עֲדִים לֹא אֲמַרִינָן הִינֵנוּ הִכִּי שְׁאֲמִירְתּוֹ מְכַחֵישׁ הָעֲדִים וְהוּא מַגְמ' דַּפ' הָאֲנִינֵנוּ דַּף פ"א ע"ב הֵהוּא גִבְרָא דְּאוּגִיר חֲמַרָא לְחַבְרוֹ אֲמַר חֲזִי לֹא תִיזֵל בְּאוּרְחָא דְּנִהָר פְּקִיד דְּאִיכָא מִיָּא זִיל בְּאוּרְחָא דְּנִרְשׁ דְּלִיכָא מִיָּא אֲזִיל בְּאוּרְחָא דְּנִהָר פְּקִיד וּמִית חֲמַרָא כִּי אֶתִי אֲמַר אִין בְּאוּרְחָא דְּנִהָר פְּקִיד אֲזִיל וּמִיהוּ לִיכָא מִיָּא דְּנִהָר פְּקִיד א"ל רַבָּא מַה לֹּא לְשַׁקֵּר אִי בְּעֵי אֲמַר לִי בְּאוּרְחָא דְּנִרְשׁ אֲזִיל א"ל אֲבִי מַה לֹּא לְשַׁקֵּר בְּמַקּוֹם עֲדִים לֹא אֲמַרִינָן וּפְלִי רַש"י בְּמַקּוֹם עֲדִים דְּאִינוּ סְהַדֵּי שְׂאִין אוֹתוֹ דְּרַף בְּלֹא מִים הָרִי דְּנוֹקָא שְׁמָה לֹא לְשַׁקֵּר הוּא מְכַחֵישׁ הָעֲדִים בְּזֶה לֹא אֲמַרִינָן וְכֵן בַּפ' חֲזָקַת דַּף ל"ג ע"ב גִּבְי זֶה אוֹמַר שֶׁל אֲבוֹתֵי דְּקַאֲמֵרֵי אֲבִי וְרַבָּא לֹא ס"ל הָא דְּרַב חֲסֵדָא דְּמַה לִּי לְשַׁקֵּר בְּמַקּוֹם עֲדִים לֹא אֲמַרִינָן וְהֵתֵם מְכַחֵשׁת הָעֲדִים כַּדַּפ' רַשְׁבַּ"ם אֲבָל הִכִּי דְּלֹא מְכַחֵישׁ הָעֲדִים בְּכֹל הַתּוֹרָה מְהִימָן בְּמַגּוֹ וּפְרָטוֹת בְּמַה שְׁבִידּוֹ לְתַמְנֵן מְהִימָן וְכֵן בְּתַבְעוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ וְאֲמַר פְּרַעֲתִי בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ דְּמַבְעֵי לִי בַּפ"ק דַּב"ב דַּף ה' ע"ב מְשׁוּם דְּהֵתֵם מְכַחֵישׁ מַה לֹּא לְשַׁקֵּר הַחֲזָקָה דְּאִינוּ אָדָם פּוֹרַע תּוֹךְ זְמַנּוֹ אֲבָל בְּמַקּוֹם שְׁאִינוּ מְכַחֵישׁ הַחֲזָקָה מְהִימָן וְכִינֹן דְּכַתִּב הָרֵא"ש וְהִרִי"ף וְהִרְמַב"ם דְּמַהִימָן לֹא מְרַעֵי לִי בְּנִים אַף דְּהוֹחֲזֵק בְּאַחֵי ה"ה וְהַטַּעַם שְׁנֵאָמְן אַף בְּמַקּוֹם דְּאִינוּ עֲדִים דְּיֵשׁ לֹא אַחֵי נְאָמְן לֹא מְרַעֵי לִי בְּנִים אִינוּ נְאָמְן דְּאִינוּ מְכַחֵישׁ ו' הָעֲדִים דְּבִנְדָאֵי אִם הִי מְוַחֲזֵק לָן דְּאִין לֹא בְּנִים בְּזֶה י"ל דְּלֹא סְמַכִּינוּ אִמָּה לֹא לְשַׁקֵּר נִגְדַּת הַחֲזָקָה וּפְשִׁיטָא נִגְדַּת עֲדִים אֲבָל אִם אִין אֲנוּ יוֹדְעִים אִם יֵשׁ לֹא בְּנִים אוֹ לֹא אַף דִּינְדַע דְּיֵשׁ לֹא אַחִים נְאָמְן בְּמַגּוֹ לֹא מְרַעֵי לִי בְּנִים וּבְפִרְט שְׁדַעַת הָרֵא"ש וְהִרִי"ף וְהִרְמַב"ם מְסַפִּימוֹת כְּפִי הַבְּנֵת הַב"י דְּאִין נִגְדַּת עֲדִים לֹא מְרַעֵי לִי בְּנִים וְגַם מַה שְׁפַתְב הַב"י שְׁמַשְׁמַע מְדַבְּרֵי רַשְׁבַּ"ם שְׁפַתְב שֶׁם הֵכָא אֶתִי לְאַשְׁמוּעֵינוּ דַּע"ג דְּמוֹחֲזֵק לָן בְּאַחֵי חֲזָקָה בְּעֵלְמָא בְּלֹא עֲדִים אִי אֲמַר זֶה בְּנִי נְאָמְן לְפִנְיָה מִיבּוּם ע"כ מְשַׁמַּע בְּהִדְי' דְּדוֹק' מְשׁוּם דְּלֹא הָוִי אֲלֵא חֲזָקָה בְּעֵלְמָא הָא אִי הָוִי עֲדִים לֹא הָוִי מְהִימָן לֹא מְרַעֵי לִי בְּנִי הָרִי הֵימָּה בְּחֲזָקַת אִיסוּר וְתוֹ לֹא אֶתִי אֲמִירְתּוֹ דַּאִית לִיךָ אַחֵי וְלֹא הָוִי מְוַחֲזֵק דַּאִית לִי בְּנִי הָרִי הֵימָּה בְּחֲזָקַת אִיסוּר וְתוֹ לֹא אֶתִי אֲמִירְתּוֹ דַּאִית לִיךָ בְּנִי וְשַׁרְי' לָהּ עַכ"ל: וְאֲנִי אוֹמַר דְּטַעַם זֶה לֹא מְסַתְבַּר כֹּלֵל דְּאִין דְּעֲדִים מְעִידִים

שִׁדוּעַ לָהֶם שֵׁישׁ לָהֶם אַח מ"מ אֵינָם מְעִידִים שִׁדוּעַ לָהֶם שָׂאִין לוֹ בָּנִים וְכִינּוֹן שְׁכֵן בָּמָה שָׂאוֹמֵר שֵׁישׁ לוֹ בָּנִים אֵינּוּ מְכַחֵשׁ לְדַבְרֵי עֲדִים וְנֶאֱמָן בְּמַגּוֹ וְעוֹד נִרְאֶה שְׂאֵף מִדַּבְרֵי הַרְשָׁבָ"ם אֵינּוּ מִשְׁמַע דְּסֹבֵר כֵּן וְרִשְׁבָ"ם מְפָרֵשׁ לִישְׁנֵי דְש"ס דְּמִשְׁנֵי הֵתָם דְּלֹא מְוַחֲזָק לִן בָּאָח וְהָכִי אַע"ג דְּמוֹחֲזָק לִן בָּאָח וְע"כ מְוַחֲזָק בְּלֹא עֲדִים דְּאִי מְוַחֲזָק בְּעֲדִים וְהֵתָם מִיִּירֵי בְּלֹא הַוַּחֲזָק בְּעֲדִים אֲבָל חֲזָקָה בְּעֲלָמָא יֵשׁ לוֹ דְּאִית לֵיהּ אַחִים א"כ אַמְאִי קְאָמֵר יֵשׁ לִי אַחִים אֵינּוּ נֶאֱמָן אַמְאִי הָא חֲזָקָה מְסִייעָתוֹ אֲלֵא ע"כ בְּדִלָא הַוַּחֲזָק כְּלָל וְהַוַּחֲזָק דְּקְאָמֵר בְּחֲזָקָה בְּעֲלָמָא בְּלֹא עֲדִים וְכֵן פִּי רִש"י בְּקִדּוּשֵׁין הָא דְּמוֹקֵי בְּרִייתָ' בְּהַוַּחֲזָק בְּאַחִים חֲזָקָה בְּעֲלָמָא בְּלֹא עַד.

וְעוֹד דְּהַכִּי נָמִי אִי אֶפְשָׁר וּלְתַרְזֵן לְפָרֵשׁ אֲלֵא בְּחֲזָקָה בְּעֲלָמָא דַּע"כ סִּפָּא דְּאוֹמֵר זֶה אַחִי אֵינּוּ נֶאֱמָן אוֹ דְּלֹא מִיִּירֵי בְּאַיְסוּר וְהִיתָר לְשׁוּק אֲלֵא לַעֲנִין לִירֵשׁ עִם אַחִיו אוֹ דְּמִיִּירֵי לַעֲנִין אִיסוּר וְהִיתָר לְשׁוּק אֲלֵא מִלִּי מִלִּי קְתַנִּי דְּהָאוֹמֵר זֶה בְּנֵי נֶאֱמָן אַע"ג דְּמוֹחֲזָק בְּאַחִי וְזֶה אַחִי אֵינּוּ נֶאֱמָן אִם אֵינּוּ מְוַחֲזָק בְּאַחִי כְּדַפְּנֵי רִשְׁבָ"ם וְאִי הָוֵי מוֹקֵי בְּעֲדִים ה"א זֶה אַחִי לַעֲנִין אִיסוּר וְהִיתָר נֶאֱמָן נֶגֶד חֲזָקָה בְּעֲלָמָא וְלַעֲנִין לִירֵשׁ בְּאַמְתָּא אִם יֵשׁ לוֹ עֲדִים נֶאֱמָן גַּם כֵּן לִירֵשׁ לֹאמֵר זֶה אַחִי כִּינּוֹן דְּיֵשׁ לוֹ עֲדִים בְּאַחִים וְלִכְפֹּד מוֹקֵי לִי' בְּהַוַּחֲזָק חֲזָקָה בְּעֲלָמָא אֲבָל לַעֲוֹלָם לַעֲנִין לֹאמֵר זֶה בְּנֵי בְּמַגּוֹ דְּמָה לוֹ לְשַׁקֵּר דְּאֵינּוּ מְכַחֵשׁ הָעֲדִים אַף נֶגֶד הָעֲדִים נֶאֱמָן.

וְכִינּוֹן דְּסִתִּימַת דְּבָרֵי הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש נִרְאֶה שָׂאִין חִילּוּק בֵּין יֵשׁ עֲדִים עַל אַחִים אוֹ חֲזָקָה וְגַם מִדַּבְרֵי הַרְשָׁבָ"ם לֹא מוֹכַח בְּפִירֵשׁ אֲלֵא מִשְׁמַעוֹת דְּבָרֵיו רְצָה הַב"י לְלַמּוֹד הַמְהַרְאֵוֵי לְסַמּוּךְ עֲלֵיהֶם בְּמַקּוֹם עֵיגוֹן נֶגֶד רִי"ו וְשֵׁהוּא יְחִיד נֶגְדָם אֲבָל מִי הוּא אֲשֶׁר חֲזִינֵלִים יִגְבֵּר וְיִסְמּוּךְ רֵאשׁוֹ לְהַקְלֵל בְּדַבְרֵי שְׁהַטוּר כְּתוּב לְאַסְוֵר בְּלִי שׁוּם חוֹלֵק וְרַבִּים הִבִּינוּ כֵּן בְּדַבְרֵי הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְא"כ בְּנִידוֹן דִּידוֹן דְּאֵנּוּ סְהַדֵּי שֵׁישׁ לוֹ אַחִים וְא"כ בְּמָה שָׂאֵמֵר כ' אֵלִי בְרִי' שֵׁישׁ לוֹ בָּנִים אֶפְלוֹ אֵמֵר לְפָנֵי כְּמָה עֲדוֹת אֵין לְנוֹ כַּח לְהַתִּיר אֲשֶׁתּוֹ לְשׁוּק בְּלֹא חֲלִיצָה וְאִם בָּאנוּ לְעַמּוּדָה עַל הָעֲדוֹת שְׁהַעִיד כְּמ' שְׁלוּם ב"י יְקָרָא הַפְּתוּב שְׁכַתְּבוּ אֵלָיו הַקְּרוּבִים שִׁיעֲשֵׂה לְבַתּוֹ כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת זֶה ג"כ חֲזָקָה רַעְוָא חֲדָא דְּהָא לְהַעִיד עַל אִשָּׁה שְׁבַעֲלָה מֵת אִם מְצָאוּ כְּתוּב בְּכַתְּבֵי שְׁפִלוּנֵי מֵת נִחְלָקוּ בּוֹ גְדוּלֵי אַחֲרוּנִים אִי צָרִיךְ קִיּוּם אוֹ לֹא וְהַרְבֵּה מִן אַחֲרוּנִים הַחֲמִירוּ בְּזֶה וְאַף אִם נִסְמַךְ בְּמַקּוֹם עֵיגוֹן לְהַקְלֵל מ"מ כִּינּוֹן דְּבַכְתָּב זֶה לֹא קָרָא אֲלֵא עַד אֲחַד וּבִיבְמָה אִיכָּא פְּלוּגְתָּא דְּרַבּוּתָא אִי עַד אֲחַד נֶאֱמָן לְהַתִּיר הַבִּיאוּ הַטוּר בֵּא"ה ס' קנ"ח וְהַכְרִיעַ הַב"ח דְּבַעַד אֲחַד שְׁמַעִיד שְׁמַת יְבָמָה יֵשׁ לְהַקְלֵל בְּמַקּוֹם עֵיגוֹן כְּהִנֵּי רַבּוּתָא דְּמַקְלִין שְׁהֵם רֹב בְּנִין וְרֹב מְנִין וְכַפ' מְהַר"ם פְּדוּנָא ס' פ"ט אֲבָל בְּכִיחָן לוֹ בֵּן דְּלִיכ' חֲשִׁשָׁא דְּעֵיגוֹן כְּלָל שְׁהֵיבָם לְפָנֵינוּ יֵשׁ לְהַחְמִיר דְּחוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְּיַבְּמוֹת וּמִדַּבְרֵי רַבִּינוּ הַטוּר נָמִי נִרְאֶה דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר בְּנִיחָן לוֹ בֵּן מְדִלָא הַבִּיָא בְּסִי' קנ"ו דְּבָרֵי הַרְמַב"ם דְּמַקְלֵל גַּם בְּנִיחָן לוֹ בֵּן כו' עַד וְכֵן הוֹרְאֵתִי הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה וְהָאֵרְכָתִי בְּתַשׁוּבָה עַל זֶה עכ"ל: וּבְאַמְתָּא מְצָאֵתִי כֵּן בְּתַשׁבּוּתֵיו ס"ס ע"ג כְּתוּב ג"כ דְּלַמְעֲשֵׂה יֵשׁ לְהַחְמִיר וּמִדַּבְרֵי הַטוּר שְׁהוּא אַחֲרוֹן בְּזִמְנָן וּמְנַהֲגִינוּ אַחַר פְּסָקֵיו הַשְּׁמִיט מְחַבְּרֵיו הָא דְּפָסֵק הַרְמַב"ם לְהַקְלֵל בְּמַעֲדֵי שְׁנִיחָן לוֹ בֵּן וְלֹא הַזְכִּיר כָּל עֵינְקֵר לֹא סְבָרְתוֹ וְלֹא סְבָרְתֵי הַחוֹלְקֵי עֲלֵיו נִרְאֶה מְזֶה ג"כ שֵׁהִי סוֹבֵר שָׂאִין לְהַקְלֵל בְּזֶה כְּלָל דְּסְבָרְתֵי הַמַּקְלִין סְבָרָא דְּחוּנֵי' הִיא וְלִכֵּן לֹא הַזְכִּירָה כְּלָל וּפְסָק דְּחוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְּיַבְּמוֹת יַעֲיִין שָׁם.

והנה בתחילה בקראי בתשובתי עמדותי מרעיד ומחריש על זה שכתב שרבינו הטור לא הביא דעת הרמב"ם ובאמת בסי' קנ"ו סי' ט"ז פתב הטור בפירושו דברי הרמב"ם ונ"ל פתב הרמב"ם עד אחד נאמן להעיד שנולד בן לבעלה להתירה והב"ח מצוין שם ומביא דברי הרמב"ם דהחולק עליו ואף נעלם ממנו דברי הטור בסמוך בסי' קנ"ח.

ועוד קשי' לי דהא בסי' קנ"ז הביא הטור בשם הרמב"ם גבי הלכה היא ובעלה לבד למ"ה ובאה ואמרה גיטן לי בן ומת בעלי ואח"כ בני אינו נאמנת וחולצת ולא מתיבמת וכתב הרמב"ם בד"א פש"הייתה פסולה מתחילה לכהונה או אמרה במערה היינו פשמתו אבל אם אין הדבר פן אינ' חולצת שפא יבא עדים ויעידו שהדבר פן פמו שאמרה שהבעל מת תחילה נמצא שחליצה זו אינה פלוס ותנשא לכהן ויאמרו חלוצה מותרת לכהן לפיכך לא תחלוץ ולא תתיבם אלא תשאר בחזקת זקוקה עד שיבאו עדים: וכן באשה שהלך ובעלה וצרתה למדינת הים ואין לה בנים ובאו ואמרו מת בעלה לא תתיבם ולא תנשא לעולם עד שתדע אם ילדה צרתה או לא ילדה מטעם הנ"ל והוא מגמרא בפ' אשה בתרא דפסקו הפוסקים פתירוץא דרב פפא דמוקי למתנית' בגרושה וכו' חייא ברי' דרב הונא דמוקי באומרת אני והוא נחבאנו במערה וכן פסק בש"ע בלי חולק אחר זה עיינתי בספר בית שמואל בסי' קנ"ח ס"ק ב' שהרגיש בזה על הב"ח ובאמת קושיות דחשש שאמה מצריכה פרוז לפהונה ואיכא דלא שמע בהא ואתי למימר דחלוצה מותרת קשה גמי על הרמ"ה שהביא הטור בסי' קנ"ו גבי אם אמר בשעת קידושין יש לי בנים וחרז ואמר בשעת מיתה אין לי בנים דהרמ"ה כתב שחולצת ולא מתיבמת ואמאי גיחש דילמא האמת דיש לו בנים ואתה מצריכה פרוז לפהונה ובאמת לפי הנראה מדברי הב"י לא כתב פן בכל הספרים אלא במקצת ספרים מ"מ צריכין אנו ליישב קוש' זו למקצת ספרים והי' נראה לי לחלק דדוקא גבי אשה שהלך בעלה וצרתה למ"ה ובאו עדים ואמרה מה בעלה פיון שסתם נשים יולדות חיישינן שפא ילדה ולד של קיימא ואתה מצריכה פרוז לפהונה וכן אשה שהלכה היא ובעלה לבד למד"ה ואמרה גיטן לי בן ומת בעלה ואח"כ בני היא נאמנת לגבי דידה ולפ"ז אין לה תקנה בחליצה מפני החשש שיבא עדים ויאמרו שהדבר פן פמו שאמרה אבל בנידון דהרמ"ה המספק לי' אי מהימן לאוסרה לשוק או לא בזה אמרינן מצד החומרא שדבריו אחרונים הם אמת ולא חיישינן פלל לדבריו הראשונים ולכך חולצת אלא דאינה מתיבמת דלמא פדעת זו דנאמן להתיר ואינו נאמן לאסור וא"כ נושא אשת אחיו שלא במקום מצנה וה"ה והוא הטעם שהחמירו הב"ח מצד החומרא דלמא אמת פדעת דאין עד אחד נאמן ביבמה להתירה לשוק והוי פמו שאין עדות פלל ותו לא חיישינן לדבריו וחולצת ולא מתיבמת משום חומרא דחיישינן לאותו דעה שהוא נאמן אבל בשעת חליצה אמרינן דלא מהימן פלל עד אחד פל זה נ"ל לדחוק ולישב דברי הרמ"ה לקצת ספרי הטור: ובזה מיושב גם דברי הב"ח אבל איברא בנידון דידן אין אנו צריכין לחוש ולחלוץ לה משום ספק דהא אף אם גימא היכי שיש עדים באחים דאינו לומר דיש לו בנים מ"מ בנידון דידן שהעידו שהי' מוחזק שיש לו בנים במשך השנים שהי' דר בק"ק אונקסא א"כ מהימן הבעל לומר יש לי בנים אף במקום עדים דעדים שיש לו אחים אליבא דכ"ע וכן משמע מדברי הב"י שכתב בדברי הרמב"ם הא דאיכא עדים לא הוי מהימן לומר זה בני והטעם דכיון שקדמו עדים דאית לי אחי ולא הוי מוחזק דאית לי בנים הרי היתה בחזקת איסור משמע להדי' דטעמא משום דלא הוי מוחזק

דאית לי בנים הא איהו מוחזק לן בבני שפיר הוי מהימן פינו דלא היתה מעולם בחזקת איסור וגם בנידן דידן דמשמע מלשון הב"י שגם אחיו הנה אומר שיש לאחיו המת בנים ולזה הוא נאמן להתיירה לשוק דדוקא להעיד לומר מת אחי ליבם אשתו לא מהימן אבל להתיירה לשוק מהימן דאין לומר דאי משום דסנו לה דהא אי בעי חלוץ לה וזה פשוט וברור ובנידן דידן שהבעל אמר שיש לו בנים וגם העידו שראו בכתב שפתבו הקרובים ותבעו ממנו נדן בתו להשיאה לאיש ואף עד מפי עד נאמן כמו שהביא בתשובת הרשב"א פל שהאמינו בו עד אחד אפילו עד מפי עד וכל אותן שנאמני להעיד מת בעלה נאמנים פאן להעיד ליבמה וא"כ בנידן דידן מצטרפי פל הגי עדות עם החזקה להתיירה לשוק בלי חליצה אליבא דכ"ע בלי שום פיקפוק ואם באנו להחמיר בחליצה חנומרא דאתי לידי קולא דיש לחוש וקרוב לודאי שאמה מצריכה פרוז לפהונה ואיכא דלא שמע בהאי ואתי לומר דחלוצה מותרת לכהונה ולפע"ד אשה זו מותרת לשוק בלי שום פיקפוק בעולם.

כ"ד אהובו דורש שלומו שלמא רבא על רבנן ועל תלמידיהו ועל דייניהם דלא אתי לידי חליצה ויבום מאיר חותם פה ק"ק אייזנשטאט: שאלה נא קשיא הא דאמרין בעירובין דף מ"ו ע"ב אמר ר' יוחנן ר"מ ור"י הלכה כר"י כו' ומהדר לאשכוחי דליתא להאי פללא מדאיצטרף לר' יוחנן לאיפסוקי הלכתא כר' יוסי דפליג עם רבי יודא גבי אם מטמא לישא אשה וללמוד עד דמסיק א' אב"י איצטרף ס"ד ה"מ במתנית' אבל בברייתא אימא לא קמ"ל וקש"ל לי הא פבר אשמעינן בברייתא דפליגי בפ"ק דיומא ר"מ ורבי יוסי גבי פהו שעבר דאמר רבה בר' משום ר"י הלכה כר' יוסי וקשה נמי הא למה לי הא אמרי ר"מ ור' יוסי הלכה כר"י וניחא לי לומר דאיצטרף לאיפסק התם כר' יוסי משום דסתם מתניתן בפ"ק דמגילה גבי אין בין פהו משום לכהו שעבר כר"י אף לפ"ז פיון דאשמעינן ר' יוחנן דאפילו בברייתא ואפילו היכי דסתם מתניתן כר"מ הילכתא כר"י תו לא הי צריף למימר הילכתא כר"י גבי פלוגתא ר"י ור"ל דאשמעינן אפילו נגד ר' יהודא הילכתא כר"י אף בברייתא ובכתובות דף ס' ע"ב דפליגי ר"מ ורבי יהודא במנכת חבירו אם צריכה להמתין כ"ד הודש ואמר עולא הלכה כר"י וצריף לומר דאשמעינן דאף בברייתא הלכה כר"י נגד ר"מ ועוד יש לומר דלא פריף אלא מר' יוחנן גופא ולא מאמורא אחר: שאלה נב נשאלתי מעיר גינזו עז אחת שלא בכרה ובימי עיבורה מכרה אותה אשת ב"ה בקנן אחד דהיינו בעד מעות אף קנן השני.

שכתב בש"ע בפ"י ש"ף שימשוה הנכרי לרשותו לא נעשה עכשוו ילדה עז הנ"ל זכר בכן יורנו מורינו מה דינו להכריע פדעת אחד מן הגדולים פי הרב מהרי"ל פתב בתשובתיו שאם הי' קנן אחד הוי ספק בכור ומביאו אותו הש"ף והט"ז: תשובה דבר זה נפתח בגדולי ונסיים בקטני' אם אמנם שמתחילה יראתי להכניס ראשי בין הרים גדולים מחלוקת שנהלקו בה אבות עולם ה"ה רש"י ור"ת אף שראיתי תשובה אחרונים שהספימו קצת גאונים לדברי רש"י ע"כ אמרתי ללון בעמק של הלכה ונגעתי ומצאתי תאמין ובטחתי בחסד עלמן שמקום הניחו לי אבותי להתגדר בזה.

ע"כ נעתיק מקור דין זה בע"ז דף ע"א אמר אממר משיכה בנכרי תדע דהגי פרסא משדרי פרדשני להדדי ולא הדרי בהו רב אשי אמר לעולם אימא לך משיכה בנכרי אינו קונה והאי דלא הדרי בהו דרמות רוחא הוא דנקיטא להו אמר רב אשי מנא אמינא לה

מדאמר להו רב להגני סביונתא כי פנילתי תמרא לנכרים שקלי זוזי מינייהו ונהדר פניליון להוא דא לא עבידתא הכי כי קא הוי י"נ ברשותיכו קאי הוי וכי שקילתו דמי י"נ קא שקילתו ואי ס"ד משיכה בנכרי קונה מדמשיכה נכרי קנייה וי"נ לא הוי עד דנגע בי ודחי הש"ס אי דקאי פניל ורמא למנא דישראל ה"נ לא צריכה דקאי פניל ורמא למנא דנכרי כו' עד הכי במאי עסקינן דאיכא עפבות זין דכוונתא.

וכתבו התוס' ד"ה אמר אממר משיכה בנכרי קונה תדע וכו' אומר ר"י דאין זה עיקר הטעם אלא משום דאממר סבר כר' יוחנן דאמר מעות קונה ודריש לעמתיה בכסף לנכרי במשיכה פדאמר בבכורות ומה שמביא ראי' מפרדשני דפרסאי אין זה כי אם אמתלא בעלמא פמנהג אבותיהם מן הפרסי' שאינם חוזרים אחר המשיכה ש"מ שפך הדין עכ"ל.

ובד"ה רב אשי פתבו שר"ת פוסק פאממר משום דהלכתא כר' יוחנן לגבי ריש לקיש ולדידי' דריש לעמתיה בכסף ולנכרי במשיכה ומיהו רש"י פי' דמשיכה אינו קונה בנכרי אלא פסך דאין הלכה כר"י אלא כרש"ל משום דרבא ס"ל פנותי' בפ' הזהב מדקאמר קרא ומתניתן מסייע לי' לר"ל וקרוצ'ה לחוש לדברי רש"י ור"ת המקנה בהמה לנכרי לפוטרה מן הבכורה צריף שימתן הנכרי פסך וגם משיכת הנכרי בסומטא או לרשותו של נכרי.

ובד"ה שקולי זוזי כו' לא צריכי דפנילי ורמא למנא דנכרי פי' אכל לעולם משיכה בנכרי קונה והקשה ר"ת פנין דמשיכה בנכרי קונה א"כ מעות אינו קונות וא"כ מאי הוי המעות מועיל שהי' נותני' מתחילה מ"מ הוי י"נ ברשותי' של ישראל מיד שנגע בו ועדיין אינו של נכרי עד שימשכנו פנין דמשיכה קונה ולא מעות מיד שנגע בו נכרי נעשה י"נ ברשות ישראל והמעות שביד ישראל נעשה למכרע דמי י"נ כו' ואומר ר"י שבשעת נתינת הדמים אומרים להם נכרים אנו מקנים לכם המעות מעכשיו והיין יהי' שלנו מעכשיו והנכרי' הוי מאמינים אותם בטוב ולא הי' יראי' פן יגזלו ואע"פ שלא בא לידים עדיין א"כ י"ל דסבר האי דדחי דקני' משיכה או מעות בנכרי ודריש הכי לעמתיה במשיכה הא לנכרי או בהא או בהא ולית לי' הא דאמר בבכורות מדישראל בחדא לנכרי נמי בחדא עכ"ל.

וכתירץ הראשון כתב הטור בסי' קל"ב וז"ל לפיכך ישראל שמכר יינו לכותי צריף לזנהר שלא יאסר בעודו ברשותו כיצד יעשה יקח ממנו המעות קודם שימכור לו זין ויתנה עמו שינתנם לו במתנה אף אם לא יתנה לו היין דאי לאו הכי לא נקנה לו שאין המעות קונות בכותי עד שימשנה ואם לא עשה פן ומודד לכלי של כותי שיש פיו עפבות זין אסור וכו': אבל בש"ע סי' קל"ב ס"ב לאחר שמחלק בין פסק עד שלא משך כתב במד"א פשמדד הישראל לכליו אבל אם מדד לכלי עכו"ם שיש בו עפבות זין כו' אז צריף ליקח הדמים ואם"כ ימדוד וכתב הט"ז והש"ך דעפ"ם קונה בין במשיכה בין בכסף משום דהרב הב"י הביא בשם הרשב"א שכתב בת"ה הארוך מיהו אם הקדים לו מעות מותר כדא"ל רב בי פנילתי תמרא לכותים אקדימו ושקילו זוזי מינייהו וכו' ואפילו את"ל דמעות אינו קונות בכותי אלא במשיכה דוקא פדאמרינן בבכורות מה עמיתה בחדא אף כותי בחדא אפ"ה פנין שמתן ופסק מעות ע"ד להוציאם נותנם ולקנותם מעכשיו ע"מ שימתן לו זין בסוף נמצא בשעה שנתנם לו לאו דמי י"נ הוא וכשנוטל הכותי

יינו אותו שעה אין ישראל נוטל מעות ולפיכך מותר וכו' אבל הרמב"ן פי' דאמימר לאו משיכה דוקא קאמר אלא אף משיכה וה"ה למעות והילכך כל שהקדים לו מעות ופסק סמך דעתו וקנה ולפיכך מותר וזה נכון יותר עכ"ל ומשמע שהוא תופס דברי הרמב"ן עיקר וכן נראה ממה שכתב בקיצור הקדים לו הכותי מעות מותר אע"פ שהוא מודד לעצמו שפול שפוסק ונותן מעות קנה עכ"ל.

וכבר נתבאר דברי רבינו שאינו פאחת משתי שיטות אלו שכתב הרשב"א עכ"ל הב"י ונראה שסמך על התירץ הרשב"א ולכך פסק בש"ע שאם מדד לכליו של פותי שיש בו עפבות יין דסגי בנתינה דכסף תחלה ואין ספק אצלי מה שכתב הרשב"א בשם הרמב"ן אינו רמב"ן אלא הרמב"ם שכתב בפ' א' מה' זכיייה דין י"ד ונ"ל פותי שמכר מטלטלין לישראל או קונה מטלטלין מישראל קונה במשיכה ומקנה במשיכה או בדמים וכן כתב הרמב"ם בהלכות בכורות פ' ד' ונ"ל אם קנה הכותי מישראל בדיניהם ונתן מעות אע"פ שלא משך קנה ופותרה מן הבכורה והרב פסק משנה שחיבר הגאון הב"י הסכים לדברי הרמב"ם, אלא דהרב המ"מ כתב ונ"ל וכבר נחלקו עליו ואמרו דהכי קי"ל דכותי דוקא במשיכה ולא במעות וכן כתב הרמב"ן ונ"ל בהלכות בכורות והדברים עתיקין עכ"ל.

הרי שכתב בשם הרמב"ן דכותי אינו קונה בכסף וע"כ הא דכתב הרשב"א בשם הרמב"ן דאמימר לאו דוקא משיכה קאמר אלא אף משיכה וה"ה למעות הוא דעת הרמב"ם וט"ס נפל בספרו פאשר מצינו בהרבה מקומות שטעו סופרים בין הרמב"ם לרמב"ן: ע"כ העתקנו עיקר הדברים הצריכי לגדון ולפנינו והנה בהבטה ראשונה אמרתי דעיקר ראיתו של ר"ת משום דהלכה כר"י לגבי ריש לקיש איפא למדחי דמאן יימר דס"ל לר' יוחנן האי דווקא לעמתה בכסף ולנכרי במשיכה דילמא ס"ל כדמסיק הש"ס בבכורות דף י"ג ע"ב לעמתה אתה מחזיר אונאה ואי אתה מחזיר אונאה לכותי דס"ל גזל פותי אסור וא"כ פותי גמי קונה בכסף ואח"כ עיינתי בתוס' בפ' הגזב דף מז ע"ב כתבו בשם רבי חיים תירץ זה ושמתתי פעל כל הון ואחרי עיון מוכרחים אנו לומר כתירץ זה דאל"כ לא מצינו ידיו ורגליו בבה"מ בפסקי הלכות דהא בבכורות דייק ריש לקיש לעמתה בכסף הא לנכרי במשיכה וכתבו התוס' דשני קנינים אלו הנה מצויון וש"יכי זה במוכר וזה בלוקח שזה נותן מעות וזה מושך אצלו החפץ ופריה הש"ס אימא או בהא או בהא ומשני דומי' דעמיתה מה עמיתה באחת אף נכרי באחת אמרי ולאמימר דאמר משיכה בנכרי קונה הניחא אי סבר לה כר"י דאמר דבר תורה מעות קונה משיכה לא אהני עמיתה בכסף לנכרי במשיכה אלא אי סבר לה כר"ל דאמר משיכה מפורשת מן התורה לעמתה במשיכה לנכרי במשיכה עמיתה למה לי אמרי לעמתה אתה מחזיר אונאה ואי אתה מחזיר אונאה לכותי.

לכותי מאל תונו איש את אחיו נפקא חז בנכרי וחד בהקדש וצריכי דאי כתב רחמנא חז ה"א לנכרי הוא דאין לו אונאה אבל להקדש יש לו אונאה הניחא למ"ד גזילו אסור היינו דאיצטריך קרא למשני אונאה אלא אי סבר לי' כמ"ד גזילו של פותי מותר אונאה מבעי' אמרי אי ס"ל כמ"ד גזילו מותר ע"כ כר' יוחנן סבירי ליה ע"כ ולפי דברי הש"ס דס"ל דיותר מסתבר למעוטי נכרי מאונאה מהקדש וכיון דפסק הרא"ש דגזל נכרי אסור ופסק דאין אונאה בהקדש פסתם מתניתן וילפינן מדכתיב אל תונו איש את אחיו וקשה מנ"ל

לאוקמי האי קרא להקדש דילמא אתי למעוטי מנכרי מאונאה והרמב"ם פסק בפ' י"ג מהלכות מכירה דהכותי אין לו אונאה וכן להקדש ויליף מהני תרי קראי לעמתיה ולא של הקדש ומאל תונו איש את אחיו ולפ"ז ליפא מיעוטא וכל קנין הקונה בישראל קונה גמי בכותי וכיין דליכא דיוקא לומר דומי' דעמיתה קאמר אממר משיכה בכותי קונה תדע מהני פרסאי כו' ולמד דאף דאין משיכה מפורש בתורה מ"מ קני הכותי במשיכה ממנהג אבותיהם: ולפ"ז אין אנו צריכין לדחוק כפי' התוס' דתדע דקאמר אינו אלא אמתלא בעלמא ועיקר הוכחתו מן התורה לעמיתה בכסף הא לנכרי במשיכה דזה אינו לפי המסקנא דמצריכו תרי קרא חד לאין אונאה בהקדש וחד לאין אונאה בכותי ולא דייקין מה עמיתה בחדא אף נכרי בחדא אלא הקנין שקונה ישראל בכסף קונה גמי ומשיכה לא קני בישראל אלא בתקנת דרבנן אליבא דר"י וקאמר אממר דבכותי גמי משיכה קונה מהני פרסאי דמשדרי פרדשני ש"מ שהי' מנהג בידם לקנות במשיכה ולכך משיכה קונה בכותי דומי' דאמרינו בפ' איזה נשף א' רבא האי סיטימתא באתרא דנהגו למנקט קני' ממש ופירש"י סיטימתא רושם שרושמי' על חביות כו' וכן פסק הטור חו"מ סי' ר"א.

ולפ"ז ניחא גמי להרמב"ם הא דדחי הש"ס בע"ז לעולם משיכה קני' בכותי והא דצריף ליתן תחילה זוזי משום דמיירי במוזד בכלי של נכרים שיש בו עיכבות זין דמעוטי גמי קונה בכותי אלא דאממר בא לאשמעינן דאפי' משיכה גמי קונה בכותי מצד מנהג אבותיהם ולכך פתב הרמב"ם בהלכות זכיה ומתנה דכותי קונה במשיכה או בכסף וכן בהלכות בכורות פסק דכותי שנתן מעות פטורה מן הבכורה.

ולפע"ד מוכרחים אנו לומר פהרמב"ם דבאמת הלכתא כר"י ואממר ורב אשי דהוי בתרא וגדול בחכמה גמי ס"ל כר"י אלא דדריש לעמיתה אתה מחזיר אונאה ואי אתה מחזיר לכותי וא"כ פסך דקונה ישראל קונה גמי בכותי אלא דאממר בא להוסיף דאף משיכה קונה בכותי ממנהג פרסי' ורב אשי דחי דבריו משום די"ל דרמות רוחא הוא דנקטי' ואסקינן שם דמשיכה קונה בכותי ולכך פסק הרמב"ם פאממר דאף משיכה קונה וגם פסך דאף לפי מאי דס"ד מה עמיתה בחדא אף כותי בחדא היינו לפי מאי דס"ד דעמיתה בא לדיוקא אבל לבתר דמסיק דבעינן עמיתה למעוטי כותי מאונאה תו לא דרשינן דומי' דעמיתה אלא דכותי קונה גמי במשיכה או בכסף.

והא דהקשו תוס' בפ' הנהב וז"ל אף קשה דא"כ תיקשי להו מתנייתן דנתנה לבלן דליכא לאוקמי בבלן נכרי ולא בבלן ישראל דמשמע דוקא בלן אבל ספר עד שימשון י"ל דהרמב"ם לא ס"ל האי דיוקא לפי האמת כמו שהקשו תוס' באמת ד"ה בלן וא"ת מנ"ל דדוקא בלן או י"ל אף דס"ל פתירין התוס' אליבא דר"י דמוקי ליה בבלן נכרי ודייקינן הא ספר נכרי בעי משיכה היינו לפי מאי ס"ד דעמיתה אתי לדיוקא אבל לפי מאי דאסקינן דבעי לעמיתה למעט נכרי מאונאה וכל הפוסקים פסקו דגזל נכרי אסור תו לא דייקינן האי דיוקא ולא קנים אלו פהאי מתנייתן והרמב"ם בהלכות מעילה פירק ז' פסק וז"ל נטל פרוטה של הקדש ונתן לבלן אעפ"י שלא רחץ מעל שהרי נהנה בהיותו רוחץ בכל עת שירצה וכן אם נתן לא' מבעלי אומנות מעל אעפ"י שצדיקין לא עשה מלאכתו קנה בה חפץ ולא משף אם מן הכותי מעל אם מן ישראל לא מעל וכתב הרב בעל ברפת הנהב

בבניאור דברי הרמב"ם בהלכות מעילה ונ"ל פתב הרב וכן אם נתנה לא מבועלי אומנות וכו' וכתב הכ"מ ויש לתמוה דהתם אליבא דר"ל כו' קיימין ואנן קי"ל כר"י כו' ובאמת הוא קושני אלימתא והנלע"ד דרבינו ס"ל פשיטת רבינו חיים שהביאו שם בתוס' דר"י ורב אשי ס"ל דישאל ונכרי ד"ת קונים במעות ולפיכך בכותי לעולם מעל אלא פיון דתקנו חכמים שלא יקנה הישראל במעות אלא במשיכה א"כ פיון דדינא שצריף לחזור לו הפעות לכך לא מעל דהוי פאלו לא הוציא וא"כ האי דבעל אומנות איירי באומן נכרי ולפ"ז ברייתות דנתנה לבלן לכ"ע אפילו בישראל וכו': ואם אמנם שסברא זו סברא אלימתא היא דכיון דתקנה חכמים שלא יקנה הישראל במעות אלא במשיכה א"כ פיון דדינא שצריף לחזור לו לכו לא מעל דהוי פאלו לא הוציא אבל במאי שכתב האי דבעלי אומנות איירי באומן נכרי זה דוסק דא"כ למה סתם הרמב"ם וכתב סתם וכן אם נתן לאחד מבועלי אומנות ולא חילק כמו שחילק באם קנה בו חפץ ולא משף דמחלק בין כותי לישראל ולא חילק פו ברישא והיותו נ"ל אף דהרמב"ם פסק פרבי יוחנן דמעות קונות מן התורה אלא דתקנו רבנן משיכה משום שלא יאמרו נשרפו חיטה בעלגלי דוקא במקר שייף האי תקנתא אבל בשכירות פועל לעשות מלאכתו אף אם לא משף הכלי כגון ספר אעפ"י שלא משף התספורת קנה בכסף דלא שייף התם לומר נשרפה חיטה פיון שגוף הכלי הוא שלו ובשביל שכירות הפרוטה לא ימנע מלהציל דכיון שגוף הכלי שלו יותר משכירות ולכך כל בעלי אומנות קנו בנתינת הכסף פדין תורה בין כותי ובין ישראל ולכך סתם הרמב"ם וכתב בטל פרוטה של הקדש כו' וכן אם נתן לא מבועלי אומנות מעל ומיירי בין כותי ובין ישראל משום דהתם לא שייף תקנתא דרבנן פדאשכחן היכא דהלוקח קנה הגוף המקום שהמטלטלין מונחים בו קונה בכסף משום דלא שייף הך תקנתא והכא נמי דכונת' הוא אבל בקנה חפץ ולא משף מחלק הרמב"ם שפיר דהתם שייף תקנתא דרבנן ולכך מחלק דבכותי מעלדלא שייף תקנתא דרבנן בכותי ובנישאל לא מעל פיון דצריף להחזיר הכסף כסברת הרב ברפת הנבז וע"ש והא דפריף הש"ס נתן לספר מעל והא ספר בעי למימשף היינו אליבא דר"ל דס"ל משיכה מפורשת מן התורה אבל לר' יוחנן דס"ל מעות קונות מן התורה וא"כ כל בעלי אומנות דלא שייף האי גזירה דשמא נשרפו חיטה וכו' קנה במעות והאי ברייתא נתן לספר ולספן לכל בעלי אומנות לא מעל עד שמשף היינו אליבא דר"ל אבל לרבי יוחנן באמת מעל דאנן לא בעינו לתירוץ אלא דאתי מתנין דמעילה כר' יוחנן דלא תתובת מינן' אבל הברייתא יש לומר דר"י לא ס"ל פהאי ברייתא נמצא דברי הרמב"ם ברורין בטעמם ואין אנו צריכין לדחוק פדדחוקו תו' אליבא דר"ת פדפרישית: אף קשי' לי דלפי דברי הרמב"ם דיליף דאין אונאה בכותי ואין אונאה להקדש מדכתיב תרי קראי עמיתה ולא תונו איש את אחיו ובפרק שני בהלכות שכירות בדיני שמירה כתב ונ"ל וממעטין הקדשות מדכתיב רעהו יצא נכסי כותים ויליף תרנויהו מחד קרא ע"כ צריכין אנו לומר פיון דגלי לנו רחמנא בדיני ממונות עמיתה ואחיה למעוטי הקדש ונכרי א"כ בכל מקום דמעטה התורה להקדש ה"ה לנכרי נ"ל להביא ראי' דדעת הרמב"ם דהא דאמר אמיר משיכה בנכרי קונה מיירי אף משיכה וה"ה למעות משום דאיכא למידק דהתם פריף בע"ז דף ע"א ע"ב מיתבי הלוקח גרוטאות מן הנכרי ומצא בהם ע"ז אם עד שלא נתן המעות משף יחזיר ואם משנתן המעות משף יוליף לים המלח ואי ס"ד משיכה בנכרי קונה אמאי יחזיר

וּתְיַרְצֵן אֲבִי מִשׁוּם דְּמַחְזִי כְּמִקְח טְעוֹת אָמַר רַבָּא רִישָׁא מְקַח טְעוֹת וְסִיפָא לָאוּ מְקַח טְעוֹת
אֵלָּא אָמַר רַבָּא רִישָׁא וְסִיפָא מְקַח טְעוֹת וְרִישָׁא דְלֹא יְהִיב זְוִי לֹא מִתְחַזִּי כַּע"ז בְּיַד יִשְׂרָאֵל
סִיפָא דְיִהִיב זְוִי מִתְחַזִּי כַּע"ז בְּיַד יִשְׂרָאֵל וּמְפָרֵשׁ הֶרְמֵב"ם הַטַּעַם דְּמַחְזִי כְּמוֹכֵר ע"ז
לְכוּתֵי אֲבָל אִם קִיבֵל הַמַּעוֹת וְלֹא מְשַׁךְ פִּינּוֹן דְּאִינוּ נוֹתֵן הַיִּשְׂרָאֵל וּמוֹסֵר ע"ז לְכוּתֵי שְׂרִי
לְחִזּוֹר וּלְקַבֵּל מַעוֹת מִהַכּוֹתֵי מִהַטַּעַם דְּהוּי מְקַח טְעוֹת אֲבָל אִם נָתַן הַמַּעוֹת וּמְשַׁךְ גְּזָרוּ
רַבִּינּוּ דְּמַחְזִי שְׁחִזּוֹר וּמוֹכֵר ע"ז לְכוּתֵי וּבְכֹרוֹת דָּף י"ג ע"ב פְּרִיָהּ מִתְבִּי גְרוּטָאוֹת כּו'
בְּרִיָּתוֹת דְּלַעִיל וּא"א מַעוֹת קוֹנוֹת מְשִׁיכָה לָמָּה לִי וּמְשַׁנֵּי הַש"ס הַכ' בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ שְׁקִיבֵל
עָלֵינוּ לְדוֹן בְּדִין יִשְׂרָאֵל וְאֵלֵיבָּא דַר"ל מְשִׁיכָה מְפֹרְשֵׁת מִן הַתּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל וּפְרִיָהּ אִי הֵכִי
מַעוֹת לָמָּה לִי וּמְשַׁנֵּי הֵכִי קְאָמַר אַע"פ שְׁנַתְּנָן מַעוֹת אִי מְשַׁךְ אִין וְאִי לֹא מְשַׁךְ לֹא אִי הֵכִי
קִשִׁי רִישָׁא אָמַר אֲבִי רִישָׁא מִשׁוּם דְּאִיכָּא מְקַח טְעוֹת א"ל רַבָּא רִישָׁא מִשׁוּם מְקַח טְעוֹת
וְסִיפָא לִיכָּא מְקַח טְעוֹת בְּתַמִּי אֵלָּא אָמַר רַבָּא רִישָׁא וְסִיפָא מְקַח טְעוֹת וְכו' וְאֲבִי אָמַר
לָךְ רִישָׁא מְקַח טְעוֹת דְּלֹא יָדַע דְּהָא לֹא יְהִיב לִי זְוִי סִיפָא לָאוּ מְקַח טְעוֹת הוּא דְּכִינּוֹן
דְּיִהִיב זְוִי כִי קָא מְשַׁךְ אִיבְעִי לְעִיּוֹנֵי וְהִדַּר מְמַשְׁךְ וּפִי רַש"י דְּלֹא הוּי יָדַע וְכו' דְּסַתְּמָם
תַּגָּר לֹא מְעִינּוּ עַד שְׁעַת מַתָּן מַעוֹת וְסִיפָא אִיבְעִי לְעִיּוֹנֵי וּמְדַלָּא מְעִינּוּ אַחְוֵי אַחִיל וְהוּי
מְשִׁיכְתוֹ מְשִׁיכָה גְמוּרָה עַכ"ל: וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּהָא דְּמְשַׁנֵּי הֵכִי רַבָּא וְאֲבִי לְפִי
אוּקְיָמְתָא שְׁקִיבֵלוּ עָלֵינוּ לְדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל הִינּוּ לְרִישׁ לְקִישׁ דַּס"ל מְשִׁיכָה מְפֹרְשֵׁת מִן
הַתּוֹרָה אֲבָל לַר"י דַּס"ל מַעוֹת קוֹנוֹת מִן הַתּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל וּמְשִׁיכָה בְּכוּתֵי תוּ לֹא צְרִיכִין
לְאוּקְיָמֵי שְׁקִיבֵלוּ עָלֵינוּ בְּדִין יִשְׂרָאֵל אֵלָּא שְׁאֵף בְּדִינֵיהֶם הַדִּין כִּף שְׁבְדִינֵיהֶם הַמְשִׁיכָה קוֹנָה
מִן הַתּוֹרָה וְאִי ס"ד בְּדַבְרֵי ר"ת דְּמְשִׁיכָה קוֹנָה בְּכוּתֵי וְלֹא כְּסָף א"כ לָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי אֲבִי
בַע"ז כְּתִירוּצוֹ שְׁתִּירְצֵן בְּסוּגֵי דְּבְכֹרוֹת וְלִוְקָמֵי רִישָׁא לְפִי שְׁלֹא נָתַן מַעוֹת אַע"פ שְׁמַשְׁךְ
לֹא הוּי לִי לְמִיּוֹד אֲבָל סִיפָא פִּינּוֹן שְׁנַתְּנָן מַעוֹת ה"ל לְמִיּוֹד וְהָא דְּצָרִיף מַעוֹת כִּי הֵכִי
דְּמְשַׁנֵּי בְּכֹרוֹת דְּהֵכִי קְאָמַר אַע"פ שְׁנַתְּנָן מַעוֹת אִם מְשַׁךְ אִין אִי לֹא מִשׁוּם דְּמַעוֹת אִינוּ
קוֹנוֹת אֵלָּא ע"כ כְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם שְׁמַשְׁךְ אֶמֶת וְתוֹרָתוֹ אֶמֶת דַּע"כ דְּאֶמֶימֵר דְּאָמַר מְשִׁיכָה
אַף מְשִׁיכָה קְאָמַר וְה"ה לְמַעוֹת דְּקוֹנָה בְּכוּתֵי וּלְכַף א"א לוֹ לְתַרְצֵן כֵּן בַּע"ז דַּא"כ קִשִׁי
מַעוֹת ל"ל וְאִי מִשׁוּם דַּהֲכ' קְתַנֵּי אַע"פ שְׁנַתְּנָן מַעוֹת א"כ לִיתְנֵי מַעוֹת לְחֹד דְּמַעוֹת לְחֹד
נְמִי קוֹנָה אֵלָּא ע"כ תִּירוּצוֹ שְׁל רַבָּא הוּא אֶמֶת דְּרִישָׁא וְסִיפָא מִשׁוּם מְקַח טְעוֹת וּלְכַף
פְּסַק הֶרְמֵב"ם בֵּין מְשַׁךְ וְלֹא נָתַן מַעוֹת אוֹ נָתַן מַעוֹת וְלֹא מְשַׁךְ יַחְזִיר אַא"כ מְשַׁךְ וְגַם נָתַן
מַעוֹת מִשׁוּם דַּס"ל כְּרַבָּא אֲבָל לְתִירוּצוֹ שְׁל אֲבִי מְשַׁמַּע דְּעִיקָר טַעְמָא דְּהַש"ס מִשׁוּם
דְּבִשְׁעַת נְתִינַת הַמַּעוֹת אוֹרְחָא לְמִיּוֹד וְיָדַע וּמַחִיל וּלְכַף לֹא הוּי מְקַח טְעוֹת בְּסִיפָא א"כ
לַר"י לְפִי טַעְמָא שְׁל הֶרְמֵב"ם דְּמַעוֹת לְחֹד נְמִי קוֹנָה בְּכוּתֵי כְּמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל א"כ אֲפִי
בְּנִתְיַנַּת מַעוֹת לְחֹד הוּי צְרִיף לְחִזּוֹר אֵלָּא ע"כ כְּדַאמְרֵן: וּבְזֵה מִיְנֻשָּׁב תְּמִיּהַת הַב"י לְרַבִּינוּ
הַטוֹר בִּי"ד ס' קמ"ו שְׁכַתְּב רַבִּינוּ הַטוֹר הַלּוֹקֵחַ גְּרוּטָאוֹת מִן הַכּוֹתֵי וּמְצָאוּ בּוֹ אֵלִיל אִי
מְשַׁךְ עַד שְׁלֹא נָתַן מַעוֹת יַחְזִירוּ לוֹ שְׁעַדִּינּוּ לֹא נִקְנָה וְאִם מְשַׁנְתָּן מַעוֹת מְשַׁךְ כְּבָר נִקְנָה
לוֹ וְהוּי אֵלִיל שְׁל יִשְׂרָאֵל וְאִין לוֹ בְּיָטוּל וְצָרִיף לְהוֹלִיכָה לִים הַמְּלַח וְכֵן כְּתַב הֶרְמֵב"ם
בֵּין מְשַׁךְ וְלֹא כְּתַב וְכו'.

כְּתַב הַב"י וְז"ל וּמ"ש רַבִּינוּ וְכֵן כְּתַב הֶרְמֵב"ם בַּפ"ז מִהַלְכוֹת ע"ז וְק"ל לָמָּה הִנְצָרָךְ
רַבִּינוּ לְכַתְּוֹב שְׁכֵן כְּתַב הֶרְמֵב"ם זַק"ל שְׁמַאֲחַר שְׁהִיא בְּרִיָּתָא עֲרוּכָה בְּלֹא מַחְלוּקוֹת לָמָּה

לא יכתוב הרמב"ם פן למה נשתנה דין זה שהוצרכו בו להביא חיזוק לו מדברי הרמב"ם עכ"ל.

אבל לפי דברינו אין פאן קוש'י שהוצרכו להביא חיזוק מדברי הרמב"ם שלא נפרש פתירו צו של אב"י בפכורות דס"ל דרישא מקח טעות וסיפא לאו מקח טעות משום דבשעת נתינת מעות אורחא למיזק ונדע ומחיל וס"ד השתא דקי"ל כר"י וכאמימר דס"ל דמשיכה אנותמע קונה בכותי א"כ אף בנתינת מעות לחוד לא הוי מקח טעות קמ"ל פתירו צו של רבא דלעולם הוי מקח טעות בין רישא ובין סיפא אלא דסיפא הוי טעמא מדרבנן משום פנין דיהיב זוזי ומשיך מחזי כמזכר ע"ז פן נ"ל ברור: א"כ שזכינו לדין לדעת הרמב"ם והרשב"א ורש"י כסף קונה בכותי וכן הסכים הרב הב"י ביו"ד סי' קל"ב וכן פסק באור זרוע הובא בהגהת אשר"י דין ס"ה ונ"ל אבל מטלטלי' אם קנה ישראל מטלטלי' מן הנכרי ונתן לו מעות וצדיקין לא משיך המטלטלי' אם בא אחר להחזיק אינו יכול דהלוקח קנה במעות דלא בעי משיכה אלא מיד צמיחה דהכי אמר ישראל שנתן מעות לנכרי בבחמתו בדיניהם אע"פ שלא משיך קנה עכ"ל.

וקא דכתב בהגהת אשר"י בפ' הנהב בשם א"ז ישראל שיש לו בהמה מבפרת מותר לו לישראל לקבל מעות מן הנכרי ולמפור לו העופר אע"ג דלא משיך הנכרי להפקיע מבכורה והטעם הואיל ואינו יכול למשוך העופר מעות קונות היינו משום דרוצה לצאת אליבא דכ"ע דאף לר"ת דפסק כר"י מ"מ מדברי ריש לקיש נשמע לר"י וכי היכי דלריש לקיש פל היכי דאין לו מה למשוך מעות קונות פדמוכח מתנייתו דבלן ה"ה לר"י דמשיכה בכותי קונה אבל היכי דאין לו מה למשוך מודה דקונה בכסף אבל לעיקר דינ' פוסק פריש לקיש דמעות קונות ובדעבד נוכל לסמוך על זה: וראיתי בתשובת אחרונים ה"ה בתשובת מהר"ש קאוונדאור סי' מ"ה והובא תשובה זו בתשובת נחלת שבועה סי' ל"א ונ"ל אכן מה שמעלתו פשוט בעיניו פאילו דורש כמשה מסיני דדעת ר"ת הוא עיקר אודיע למע"ל דהוא לימא ובזה ידע מע"ל פמה ספיקות שיש לו בדברי הפוסקים בדברים אלו גם קצת דבריהם סותרים זא"ז הוא זה איברא דהרב מהר"ם מינץ בש"ת סי' ל"ה ומור"ם ונ"ל בש"ת סי' פ"ו הכריע דבדעבד הוא דעת ר"ת עיקר דמשיכה קונה בכותי מישראל וה"ה איפכא ישראל מכותי דדינם שנה פמבואר מדבריהם והוא מהגמרא דסוף ע"א.

ואני אומר רבות' למיחשב גברי הרי הרבה פסקו פריש"י להלכה הא' הוא הרמב"ם מהלכות זכיות ומתנות והעתיקו בסמ"ע ר"ס קצ"ד וכותי קנה במשיכה או בכסף וכתב המ"מ דפסק פאמימר וס"ל דאמימר סבר דאף משיכה קונה בכותי וכ"ש מעות וכ"כ הרשב"א ורמב"ן הביאו הב"י בטור יו"ד בסי' קל"ב אמנם המ"מ לא כתב פן בשם הרמב"ן וכן פסק הטור וש"ע סי' קנ"ד בסופו ונ"ל וכל זה לא מיירי אלא בקרקע אבל במטלטלין קונה בנתינת מעות עכ"ל וא"כ ה"ה פותי מישראל דחד דינא אית להו וכמ"ש לעיל.

איברא דהטור סתרי אהדדי דבי"ד סי' קל"ב כתב לפיכך ישראל שמוכר יינו לכותי צריך ליזהר וכו' דאי לאו הכי לא נקנה לו שאין מעות קונות בכותי עד שימשוך וכו' וצל"ע קעת עד שאפנה אי"ה אמנם בש"ע סי' קל"ב ס' ב' פסק הרב ב"י פדעת הרמב"ם דכותי

מישראל או ישראל מפותי קונה הפסד לחודי וכמ"ש הב"י נכסף משנה להדי' ולכף מדד לכליו של פותי שיש בו עכבות יין כו' צריף ליקח הדמים ואח"כ ימדוד וכו' ודלא כמ"ש הטור ותו' ומור"ם לא כתב עליו פלום הרי שגם הוא פסק פהרמב"ם דקנין פותי בכסף וכמ"ש בח"מ ס"ס קצ"ד וכל זה נעלם ממור"ם ז"ל בש"ת שלו וממור"ם מינץ הנ"ל והרב אחרון משאת בנימן סי' ל"ה כתב וז"ל הבא בשאלה דבספק בכור אזלינו לקולא כר"ת מאחר דלא איפסוק הלכתא לא פמר ולא פמר לאו קושל' הוא שהרי רוב המספרים הספימו לדברי רש"י וכ"כ בטור ס"ס קצ"ד בטח"מ ובתשובת מינץ סי' ה' מהלכות אבידה כו' דאפי' ר"ת מודה וכו' ואע"ג דטור י"ד סי' ש"ל כתב דבעי תרנוייהו דוקא לכתחילה אבל דעבד סגי בכסף לחוד פרש"י ומעתה אם חבל הנביאים מתנבאים פרש"י הרמב"ם וש"ע בשני מקומות והרב המשאת בנימן בג' מקומות והטור בח"מ א"כ מי יסמוך אמור"ם ומור"ם מינץ לפסוק בדעבד כר"ת ועכ"פ נתבאר למעלתו מתוך דבריהם הנ"ל טעם המקילין שנוהגים לכתחילה בקנין פסד מאחר שבעלי הש"ע והלבוש ומשאת בנימן שהם גדולי אחרונים פסקו פנותיהו אף שאין אני מסכים עם המנהג הזה בברור לכתחילה: ועוד נ"ל קצת טעם למנהג גרוע זה דכיון דבדיניהם קונים בכסף או בסטמטא ממש ולא יכול לחזור בו קני אף לענין בכור הו להפקיע הו להכניס כו' ואף שהמר"ם מינץ בש"ת סי' ה' וס"ב צידד להחמיר בבכור לקנות בסטימטא והביא ראיות שיש לדחות אותן ע"ש מ"מ העם הזה נוהגים להקל קורא אני עליהם עמו בעצו ישאלו ומקלו יגיד לו וסומכים אמור"ם להקל ואין בידינו להקל נגד אחרונים שכתבו במקומו בהלכות בכור סי' ש"כ לכתחילה לצאת י"ש כו' עכ"ל הגאון המהרש"ק וכתב על זה בש"ת נחלת שבועה סי' ז' וז"ל ואין אני רואה לפום רהיטא מקום קושל' פלל דז"ש הטור במטלטלין קונה עם נתינת המעות ר"ל משיכות המטלטלין עם נתינת מעות לאפוקי בקרקע לא מהני פסד אפי' עם חזקה לא מהני מטעם דישראל לא סמכי' דעת' דסתם פותי אנס הוא ולא סמכי' דעת' עד דמטי שטרך לידו משא"כ במטלטלי' מיד שנתן ישראל הפסד לכותי ומשך הישראל המטלטלי' לא שייך האי טעמא דליכא למיחש לאונס' מידי פמו בקרקע שאף שנתן הישראל מעות לכותי מ"מ הקרקע ברשות' דמרא קמא קיימי' וא"כ דברי רבינו טור פנים ואמיתים וצריף פסד ומשיכה במטלטלי' פמו שפסק ב"י ד"ד סי' קל"ב וסי' ש"כ והלשון מוכח פה דהכי הו לי למימר קונה בנתינת המעות ומדאמר עם נתינת מעות משמע דקני במשיכה עם נתינת מעות ובס"ס קצ"ד כתב וז"ל אבל במטלטלין קנה בנתינת המעות בבי"ת ואפ"ה פי' עליו הסמ"ע פמו שכתבתי: ומה שכתב מר דבש"ע סי' קל"ב פסק הב"י פהרמב"ם דמעות קונה בכותי וכו' ומור"ם לא כתב עליו פלום וכו' וכמ"ש בחו"מ סי' קצ"ד וכל זה נעלם ממור"ם ז"ל בשו"ת שלו ומור"ם מינץ תמי' לי עליה דמר שיהי' נעלם מהרמ"א דברי הב"י בש"ע ויהי' א"כ דברי רמ"א סותר' אהדדי מאחר שלא השיג על ב"י בש"ע בסי' קל"ב ס' ב' משמע דסובר כש"ע ובתשובותיו כתב להיפך והא ליכא למימר דנעלם ממנו פל עיקר ולא ראה דברי הש"ע בס' קל"ב סי' ב' פלל וכלל זה אינו דברי בא עליו בהשגה ממקום אחד באותו סעיף גופא וז"ל ומאחר שבא לרשות הפותי כו' הרי שראה דברי ב"י בכאן ובכיון לא השיג עליו וא"כ איך יעלה על הדעת שבתשובותיו יכתוב להיפך אלא ודאי פדברי פן הוא ומכ"ת בנה יסודו על יסוד הנזכר וכן הקל ובנפול היסוד יפול הבנין דעת הש"ע

גמי טעמא משום דאף שמשך הכותי היין לא סמכא דעתה פישראל כמו שפתב בש"ע להקדני הטעם משום דלא סמכ' דעתא עד שפסק דשמא לא ישנה במקח שהכותי לא יתן לו כ"כ מה שחפץ הישראל ונמצא שהכותי צריף להחזיר היין ליד הישראל והוי י"נ ועוד משם ראי' איפכא דהרי פשמשך ופסק קני הכותי ודמיו מותרות אע"פ שלא נתן המעות נמצא שמשכך עיקר וא"כ הב"י אינו פוסק פהרמב"ם וגם דברי רמ"א לא סתרי אהדדי ולא נעלם ממנו דברי הב"י בסי' קל"ב בי"ד ובטור חו"מ סי' קנ"ד וגם לא נעלם דברי הטור ח"מ ממור"ם מינין: ואם פתב בתשובת משאת בנימן שרוב מפרשים הסכימו לדברי רש"י ושפן פתב בטור ח"מ אני אומר כבודו במקומו מנוח ולא דק רק הנכון כמו שפרשתי בטור ח"מ הנ"ל וכן מבואר שם להקדני כמו שפתבתי שמעות קונות רק שלא סמכא דעתא פישראל בלא שטר גם דעת הב"י דלא פהרמב"ם וא"כ רוב הפוסקים סברי כר"ת כו' ומה שפתב מכ"ת חבל גביאים מתנבאים פרש"י וכו' אני אומר אם כל הגביאים התנבאו פרש"י שרוח שקר בפי כל הגביאים פי תמי' לי שיהי האלפס' הביא דברי ר"י ולא הביא דברי ריש לקיש ובכל מקום הלכה פהרי"ף במקום דלא נחלקו עליו התוספות כו' עכ"ל: ואתה אחי המעיין פשתשים עין שכלה על דברי פאלו בעיון תראה ששאלות הגאון מהר"ש קאיידנאנר הי' פשאלות הראשונים והרב בעל נח"ש רצה לדחות דבריו בגילת' דחטי ומסיק ששקר הי' בפי כל הגביאים וכל הפוסל במומו פוסל פאשר נבאר בעזרת ה' ובנדאי לא הגיע דבריו ליד הגאון מהרש"ק דאם הגיע דבריו לידו בנדאי הי' מחי לי' אמוחא פי שמואל ת"ל הי' ארוף בדורו ותלמודו הי' ערוף לפניו והי' בידו להשיבו ואין ספק פד גי'ם ושכיב אמר להא מילתא נצער לי ליתכונב עליו אבל ראיתי פשקורא אדם בהעברה בעלמא סובר שבעל נח"ש השיב להגאון מהר"ש תשובה נוצחת פאשר אירע להרב הגדול המחבר ר"י בהלכות פסח סי' תמ"ח הביא דבריו והסכים עמו ובנדאי אלו הי' נותן לב לדבריו היו רואה ויודע שאין בדבריו ממש: והראשונים ישמענו חכמים מה שפתב נחלת שבועה בתחילת דבריו שלפום רהיטא אין מקום לקושני' מהרש"ק דזה שפתב הטור במטלטלי' קונה עם נתינת מעות ר"ל משיכת מטלטלי' עם נתינת המעות לאפוקי בקרקע לא מהני פסח כו' עד והלשון מוכח פה וכו'.

הנה חפשינו ולא מצאתי דברים אלו בטור שיכתוב במטלטלי' קונה עם נתינת מעות רק בריש סי' קצ"ד פתב כותי שמכר קרקע לישראל אינו קונה אותו אלא בשטר עם נתינת הפסח ובקרקע דוקא משום דנכסי כותי הרי הם פמדבר נכותי מפי מטי זוזי לידי אסתלק לי' לכה אינו קונה אלא בשטר עם נתינת המעות וכן הרמב"ם בפירק א' מהל' זכיה שפתב הכותי אינו קונה בחזקה אלא בשטר הוא שקונה עם נתינת המעות מיירי בקרקע ולא דעתי איה אינה דבר זה לידו ומה שפתב ובס"ס קצ"ד פתב אבל במטלטלי' קנה בנתינת מעות ואפ"ה פי' עליו הסמ"ע כמ"ש המעיין בדברי הסמ"ע יראה שלא פי' בדבריו רק נראה מדבריו שמחלק בין ישראל הקונה מכותי ובין כותי שקונה מישראל כמו שהבין הש"ף או כמו שפתב בעל שער אפרים שפוננתו מה שפתב בי"ד סי' ש"כ דמ"ש בח"מ שקונה מטלטלי' בנתינת מעות ר"ל לאפוקי שא"צ שטר כמו בקרקע יענין שם וכפ"י הש"ף.

וגם מה שפתב לישיב קושנית מהרש"ק בש"ע דפסק המחבר דמעות קונה בכותי ומור"ם לא פתב עליו פלום וכתב נחלת שבועה תמי' לי עלה דמה כו' עד איה יעלה על דעת

שבתשובותיו יכתוב בהיפך אלא ודאי פדברי פן הוא ועכ"פ בנה יסודו על יסוד הנופל
עכ"ל לא ידעתי מאי פדברי קאמר וממש פתדע מן הקושלי ולא נתפרש מאי המציא
בדבריו ובסוף דבריו כתב דדעת הש"ע נמי טעמא משום דאף שמשך הכותי הינו לא
סמכה דעתא דישאל וכו': ועוד משם ראי' איפכא דהרי פמשך ופסק קנה הכותי אע"פ
שלא נתן המעות נמצא שמשכה עיקר כו' נפלאתי על דברים אלו שגורם לי לקלקל גייר
ודיו דהא ברישא דכתב הש"ע ישאל שמכר יינו לנכרי ומחלק בין פסק עד שלא מדד
מייירי פשמודד בכליו של ישראל כמו פסיים הש"ע בד"א פשמודד הישראל בכליו וס"ל
לש"ע פדעת הרמב"ם דס"ל דכותי קונה או במשיכה או במעות אלא אם לא פסק לא
סמכה דעת' ולא הוי זוי הלואה גבי ומנסה יין של ישראל וקשקיל דמי י"נ אבל פפסק
סמכה דעת' וקונה הכותי הינו במשיכה ומיד המעות הלואה גבי ואח"פ פשעושה י"נ
עושה בינו שלו והדמים מותר' אף שנתן אח"פ וזה ברייתות מפונרשות בש"ס בע"ז דף
ע"א ע"ב אבל אם מדד לכלי העפוי"ם שיש בו עפבות יין צריף ליקח הדמים ואח"כ
מדוד א"כ אף בלא משיכה אי מעות אינו קונה בכותי הי' הינו נאסר מיד במדידה וא"כ
קשקיל דמי י"נ אלא ע"כ שהמעות לבד נמי קונה בכותי ולכך אם הקדים לו מעות דמיו
מותרות וע"ז התפלא הגאון מהרש"ק למה לא כתב מור"ם עליו פלום שהרי שאם באנו
לחוש לדעת האומרים דכסף אינו קונה בכותי א"כ אף שנתן דמיו תחילה מ"מ מיד שבא
לכלי של כותי הוי י"נ וקשקיל דמי י"נ אלא ע"כ דהספיים לפסק הש"ע דכותי קונה
במשיכה או במעות וקושיות מהרש"ק קושלי אלימתא היא ודברי הנחלת שבעה אינם
אלא דבר שפתיים אף למחסור: ואיברא לישב דברי מור"ם נראה לי משום פינו דהרב
ב"י הביא בשם הרשב"א שני תירוצים תירוץ ראשון אפילו אם ת"ל דמעות אינו קונות
בכותי אלא במשיכה ונקא פדאמרינו בבכורות אפ"ה פינו שנתן ופסק מעות על דעת
להוציאם נותנם ולקנותם מעכשיו ע"מ שיתן לו הינו לבסוף נמצא בשעה שנותנים לו
לאו דמי י"נ הוא וכשנוטל הכותי יינו אותו שעה אין הישראל נוטל מעות ולפיכך מותר
עכ"ל.

ואף שדברי ב"י נראה שהרשב"א תופס עיקר פתירץ הרמב"ם דכותי קונה במשיכה או
במעות מ"מ הרב רמ"א הספיים עמו אבל לא מטעמיה אלא מטעם תירץ ראשון של
רשב"א אבל לעולם י' פדעת האומרים דכסף אינו קונה בכותי וזה נכון לדעתי להציל
למור"ם מקושיות מהרש"ק וגם מה שכתב להשיג על תשובת משאת בנימן שכתב שרוב
המפונרשים הספימו לדברי רש"י ושפן כתב בטור ח"מ פכת הנח"ש וק"ל: ואני אומר
פבודו במקומו מונח ולא דק רק הנכון כמו שפרשתי בטור ח"מ וכן מבואר שם להדיא
כמו שכתבתי שמעות קונה רק שלא סמכה דעת' דישאל בלא שטר עכ"ל.

לא זכיתי להבין דבריו שהוא מביא ראיה לחובתו דאם מדמה מטלטלי לקרקע ומעות
קונות א"כ חוזר הדין כפי שפי' משאת בנימן בדעת רש"י דכסף קונה וכבר כתבתי מה
שרוצה ליישב דברי הטור דבר שקר נדקר בפיו וגם דחה משם דברי מהרש"ק ונ"ל
ומש"כ מכ"ת דנ"ל דטעם למנהג גרוע פנה דבדיניהם קונה בכסף או בסיטמותא כו' גם
הא ליתא דאין הולכין בדבר איסור אחר מנהגם ודינא דמלכותא פדאיתא להדיא בש"ת
מהר"ם מינץ סי' ה' ודבריו ברורים דא"כ מה לנו לפלוגתא זו ולחומרת מהר"ם לקנות

בְּכֶסֶף וּמְשִׁיכָה כְּדֵי לְצֹאת יְדֵי שְׁנֵיהֶם יְקַנְהוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר כְּפִי מְנַהֵג הַתְּגָרִי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וּבְאוֹתוֹ זְמַן אֲלֵא נְדָאֵי שְׁאִינוּ מוֹעִיל מְנַהֵגִם לְעֲנִין דְּבַר אִיסוּר עַכ"ל.

הַנֵּה הָאֲמַת שֶׁהֵרֶש"ק כָּתַב שְׁמֵהֶר"ם מֵינִץ צִדָד לְהַחְמִיר בְּבִכּוּר לְקִנּוּת בְּסִיטְמוֹתָא וְהִבִּיא רְאִיּוֹת שְׁיֵשׁ לְדַחוֹת אוֹתָם וְהֵנָּה שׁו"ת מְהַר"ם מֵינִץ לֹא הֵיךְ לִפְנֵי אֶף רְאִיּוֹתֵי בִתְשׁוּבַת עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי סִי קל"ב שְׁמַבִּיא רְאִיָּה שְׁבִנִימוּסִיהֶם כְּסָף קוֹנָה וְאִין הַמוֹכֵר אוֹ הַלוֹקָח יְכוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶם כְּדָאֵי לְהַפְקִיעַ מִיַּדֵּי קְדוּשׁוֹת בְּכוּרָה וּמִבִּיא רְאִיָּה מִמְתְּנִיתִין דְּבִכּוּרוֹת הַמְקַבֵּל צֹאן בְּרִזָל מִן הַנְּכָרִי וְלָדוֹת פְּטוּרִי מִן הַבְּכוּרָה וּמוֹקִי לֵה רְבָא דְטַעֲמָא דְפְטוּרִי פִּינּוֹן דָּאֵי לֹא יְהִיב זִוְזֵי אֲתֵי נְכָרִי תְּפַס לֵה לְבַהֲמָה כּו' הֵנִי לִיָּה יָד נְכָרִי בְּאֲמַצְעַ וּבְסוּף דְּבָרֵיו כָּתַב וְז"ל אֲבָל מ"מ גְּרָאָה פְּשׁוּט שְׁלָאוּ מְדִינָה דְתַלְמוּדָא הוּא רַק בְּדִינָהֶם כְּפִי הִיא שֶׁהוּא תוֹפֵס הַנְּלוּדוֹת וּמִמִּילָא זְכִינּוּ לְדִין שְׁפָדָאֵי הֵם גִּימוּסִיהֶם לְהַפְקִיעַ מִיַּדֵּי בְּכוּרָה: אֲמַנָּם בִּתְשׁוּבַת מְהַר"ם מֵינִץ סִי ה' כָּתַב לְהַדְיָא שְׁאִין מְנַהֵג שְׁנֵהֶגוּ הַתְּגָרִי כְּפִי מוֹעִיל לְהַפְקִיעַ קְדוּשַׁת בְּכוּר דַּאל"כ לְמָה הַצָּרִיף מְהַר"ם כְּסָף וּמְשִׁיכָה לְאִפּוֹקִי נְפִשְׁיָא מְפִלּוּגְתָּא הָא מְנַהֵג הַפּוֹתִי בְּכָל מְקוֹמוֹת מִי שְׁנוֹתָן אֲפִילוּ פְרוּטָה עַל הַמְקַח קוֹנָה בּו עַכ"ל.

וְהֵנָּה בְּאֲמַת אִין רְאִיּוֹתוֹ מְכַרְעַת הַלּוֹא בְּמְקוֹם שְׁפָתַב הַגָּאוֹן מְהַר"ם אֵא בִּתְשׁוּבָה מְשַׁמַּע שְׁלֹא הֵיךְ נוֹהֲגִים כֵּן מ"מ לֹא מְלֹאֲנֵי לְבִי לְהַכְרִיעַ וּלְהַכְנִיס רֹאשׁוֹ בֵּין הַהָרִים גְּדוּלִים וְאֲפִשֵׁר הֵיךְ לְחַלֵּק בֵּין מְנַהֵג שְׁנֵהֶגוּ הַתְּגָרִים בִּינֵיהֶם וּבֵין מַה שְׁנַפְסָק ע"פ דִּינֵיהֶם וּנְיִמוּסִיהֶם אֲבָל דּוֹחַק הוּא עַכ"ל.

הָרִי שְׁגַם הַגָּאוֹן מְהַר"ם כָּתַב שְׁאִין רְאִיּוֹתוֹ מְכַרְעַת כְּדַעַת מְהַר"ם אֲבָל אַחֲרֵי הָעִיּוֹן אֲמַרְתִּי שְׁלִפֵי דְבָרֵינוּ אֲשֶׁר כָּתְבֵנוּ אִין מְקוֹם כָּלֵל לְקוּשִׁית מְהַר"ם מֵינִץ שֶׁהַקְּשָׁה דַּאל"כ לְמָה הַצָּרִיף מְהַר"ם כְּסָף וּמְשִׁיכָה לְאִפּוֹקִי נְפִשְׁיָא מְפִלּוּגְתָּא הָא מְנַהֵג הַפּוֹתִי בְּכָל הַמְקוֹמוֹת כּו' י"ל דְּזָה אִינוּ קוּשִׁיָּא כָּלֵל דְּמְהַר"ם אֲזִיל לְשִׁיטָתוֹ דְּמַסְפֵּק לִיָּה אֵי הַלְכַת' כּו"ר דְּאָמַר דְּבַר תּוֹרָה מְעוֹת קוֹנָה וְדָרִישׁ הֵכִי לְעַמִּיתָהּ בְּכֶסֶף הָא לְכוּתִי בְּמְשִׁיכָה דְּוִקָא וְלֹא בְּכֶסֶף וְכָתְבוּ הַתּוֹס' שְׁשִׁנֵּי קְנִינִים אֵלוּ הִי מְצוּנֵי וְשְׁיִיכֵי זֶה בְּמוֹכֵר וְזֶה בְּלוֹקָח וּלְפ"ז מְעַטָּה הַתּוֹרָה שְׁאָר קְנִינֵי דְּוִקָא בְּמְשִׁיכָה וְלֹא בְּכֶסֶף וְכֵן לְרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמַר מְשִׁיכָה מְפִנְרֶשֶׁת מִן הַתּוֹרָה וְדָרִישׁ הֵכִי לְעַמִּיתָהּ בְּמְשִׁיכָה וּלְנְכָרִי בְּכֶסֶף דְּוִקָא וְלֹא בְּמְשִׁיכָה וְכִיּוֹן דְּלִמַר אִימְעַט כְּסָף אֶף מַה שְׁקוֹנָה בְּיִשְׂרָאֵל ע"פ הַדִּין לֹא קִנִּי בְּכוּתִי וּלְמַר אִימְעַט מְשִׁיכָה אֶף דְּקוֹנָה ע"פ דַּת תּוֹרַתְנוּ בְּיִשְׂרָאֵל מ"מ בְּכוּתִי לֹא קִנִּי אֲלֵא כְּסָף וְכִיּוֹן דְּמַעֲיטָה הַתּוֹרָה אֲפִילוּ קְנִינֵי מִדִּין תּוֹרָה גַּבִּי כּוּתִי דְּלֹא קִנִּי אֲלֵא בְּקִנְיָן אַחַד אוֹ בְּמְשִׁיכָה אוֹ בְּכֶסֶף א"כ כַּש"כ דְּמַעֲיטָה הַתּוֹרָה מְנַהֵג תְּגָרִי שְׁלֹא יְקַנְהוּ גַּבִּי כּוּתִי וּלְכָף הַנְּצָרָה מְהַר"ם לְהוֹצִיא נְפִשׁוֹ מְפִלּוּגְתָּא לְקִנּוּת בְּכֶסֶף וּבְמְשִׁיכָה.

אֲבָל לְפִי דְּבָרֵינוּ אֲשֶׁר בְּרָרְנוּ בְּרִאיוֹת בְּרוּרַת דְּעַת הַרְמַב"ם עֵינְקֵר דְּאִיצְרָה תְּרִי מְעוּטִי לְמַעוּטִי כּוּתִי מְאוּנָאָה דְּגִזָל כּוּתִי אִיסוּר וּלְמַעוּטִי הַקְּדוּשׁ א"כ כָּל מַה שְׁקוֹנָה הַיִּשְׂרָאֵל הַכּוּתִי נְמִי קוֹנָה וְלֹא אִימְעַט שׁוּם קְנִינֵי מְכּוּתִי דְּנִימָא דְּוִקָא בְּקִנְיָן זֶה וְלֹא קְנִינֵי אַחַר א"כ מְנַהֵג הַתְּגָרִי וּמַה שְׁמַתְקִנִי בְּנֵי הַמְדִינָה ע"פ חוֹק מְהַנִּי אֶף לְעֲנִין בְּכוּר: וְעוֹד רֹאֵי דְּכָל מְמוֹן אֲתֵי לְיַדֵּי אִיסוּר כְּגוֹן לְעֲנִין קְדוּשִׁי אִשָּׁה וְהַקְּדוּשׁ וְאִפ"ה אֲמַרִינּוּ בְּכוּתִי שְׁמַכְרָה קְרַקַּע לְיִשְׂרָאֵל דְּנְכָסֵי כּוּתִי הָרִי הֵן כְּהַפְקָר וְאִם הַחֲזִיק בָּהֶם אַחַר זָכָה וְזֶה הוּא ע"פ דִּין תּוֹרַתְנוּ כְּפִי רְש"י שֵׁם וְאִפ"ה אֲמַרִינּוּ בְּמַה דְּכָרִים אֲמוּרִים בְּמְקוֹם שְׁאִין מְשַׁפֵּט יְדוּעַ לְמִלְךָ אֲבָל

אם דין המלך ומשפטיו שיזכה בקרקע מי שנותן דמיו עושין כפי משפט המלך שכל דיני המלך בממון דנים על פיהם ולפי"ז אם הקדיש המתזיק השני הקרקע אינו קדוש כלל והנותן מעות הוא יוכל להקדיש אף שבדין תורתנו אינו פן והיה הדבר בהקפה מ"מ הולכין בכל משא ומתן אחר מנהג התגרים אחר חוק המלך אף שמנה גולד איסורא לא משגחינן בי' א"כ ה"ה לענין בכור דנוכל לסמוך על זה דמ"ש איסור זה או זה: עוד ראיתי שהשיג בנחלת שבועה על מהרש"ק וז"ל ומה שכתב מכ' שכל הנביאים מתנבאים כרש"י כו' אני אומר אם כל הנביאים מתנבאים כרש"י שרוח שקר בפי כל הנביאים כי תמיה לי שיהי האלפס' הביא דברי ר' יוחנן ולא הביא דברי ר"ל וכל מקום הלכה כהרי"ף במקום דלא נחלקו התוס' עליו כו' נפלאתי על הרחבות פיו נגד גדול ממנו בחכמה דמאי אולמי הרי"ף מהרמב"ם דהרמב"ם נמי פסק כר"י דדין תורה מעות קונה ואפ"ה ס"ל דבכותי קונה משיכה או מעות ע"כ ס"ל או פתירין הר"ח שהביאו התוס' או כסברתנו וא"כ הרי"ף נמי י"ל דסבר פן אף דמעות קונה מן התורה מ"מ בכותי קונה משיכה וגם המעות ולית לי הך דיוקא הא בכותי משיכה כדכתבינא והרמב"ם בשיטת הרי"ף רבו אמרה ע"פ הרוב ועוד שינה הלשון מהרש"ק שכתב בתשובתו רבות' למחשב גברי הרי הקל נביאים מתנבאים כרש"י פאשר באמת הביאם והוא ראה ונדע שפמה גדולים חולקים על רש"י והוא כתב משמו כל הנביאים ופליאתו נפלאה ונשגבה ממני וכי בשביל זה שיהי"ף הביא דברי ר"י דהלכת' פנותי' יהי' רוח שקר חלילה בפה כל הגדולים אשר אנו רואים עין בעין שפוסקים כרש"י אין זה אלא דברי חימום וקינטור: עוד כתב שם וז"ל ומה שכתב הב"י בשם הרמב"ן דאמיר סבר אף משיכה קונה פ"ל פן אליבא דהרמב"ם ולי' לא ס"ל הכי כמו שהבין מכ"ת דברי הב"י אליב' דהרמב"ן עכ"ל הנה פבר פתבתי שהב"י הביא דברי הרשב"א ופסק פן בש"ע דמשיכה או פסף קונה בכותי ומחלק בין מדד לכלי של ישראל או לכלי עכו"ם שיש בו עפבות זין צריף ליתן המעות תחילה ש"מ דמעות קונה וכתב המרש"ק בעצמו שהמ"מ לא כתב פן בשם הרמב"ם וכבר פתבתי שט"ס נפל בדברי הרשב"א בין הרמב"ם להרמב"ן.

גם כתב שם וז"ל גם מה שכתב מעכ"ת פיוצא בנה אנו נוהגי' להחמיר בכל הוראות איסור והיתר דמתמירין לכתחילה פדעת האוסרין לצאת ידי דעתו אבל בדעבד אוקמינן אדינא דאוריית' כהכרעו' הפוסקים עכ"ל.

אני אומר במחילה לכבוד תורתו מכ"ת לא דק דנדאי אם עיקר הדין מספ"ל עם המתירין רק משום חומרא אנו נוהגים פדעת האוסרין ע"כ בדעבד או שעת הדחק מוקמינן אדינא שיהי מדינא מותר משא"כ היכי דלא ידענו דינא אי כרש"י אי כר"ת דנימא דבדעבד אוקמינן אדינא ולהתיר בכסף לחוד כרש"י דילמא עיקר דינא כר"ת להצריף דוקא משיכה כו' ואחת שאלתי ממכ"ת שאל יהיה נוח לכעוס ואם יהיה נוח לכעוס יהיה נוח לרצות עכ"ל.

גם בזה לא ידעתי מאי קאמר שיהי פתב מהרש"ק וז"ל ועכ"פ נתבאר למעלתו מתוך דברי הנ"ל טעם המקילים שנוהגים לכתחילה בקנין פסף מאחר שבעל הש"ע והלבוש ומשאית בנימן שהם גדולים אחרונים פוסקים פנותי'הו אף שאין אני מסכים עמהם המנהג הזה ברור לכתחילה עכ"ל הרי שמהרש"ק ס"ל באמת לדינ' כהנהגה גאונים דפסקו כרש"י

אֵלָא שְׁפַקְפַק עַל לְכַתְחִילָה וּלְכַף שְׁפִיר כְּתַב כַּיּוֹצֵא בְּזֵה נוֹהֲגִים בְּכָל הוֹרָאוֹת אִיסוּר
וְהִיתָר דְּמַחְמִירִין לְכַתְחִילָה כְּדַעַת הָאוֹסֵר לְצַאת דַּעַתוֹ אֲכַן בְּדַעְבַּד אוֹקְמִינּוּ אַדִּינָא
דְּאוֹרְיִיתָא פְּהַכְרַעוֹת הַפּוֹסְקִים עַכ"ל וְכַבֵּר כְּתַב שְׁחַבֵּל גְּבִיָּאִים מִתְנַבְּאִים כְּרַש"י הֵלּוּא
הֶרְמֵב"ם וְהַש"ע בְּשַׁנֵּי מְקוֹמוֹת וְהֶרַב מִשְׁאַת בְּנִימָן בַּג' מְקוֹמוֹת וְהַטּוֹר בַּח"מ א"כ בְּדַעְבַּד
קו"ל פְּהַכְרַעוֹת אֵלּוּ הַפּוֹסְקִים שְׁהֵם גְּדוּלֵי אַחְרוּנִים אֵלָא לְכַתְחִילָה מִחְמִירִין לְצַאת אַף
לְדַעַת ר"ת דְּמַשִּׁיכָה קוֹנָה וּבַעֲיָנוּ תַרְוַנְיָהּ וְא"כ אֵין מְקוֹם לְתַמִּיהַת בַּעַל שׁו"ת נ"ש
וְהַמְעַיֵן בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה יִרְאֶה שְׁהֵיהָ אֵיזָה דְּבָרִים קְנַתוּרִים בְּנִיחָם וְיִפָּה בִּיקָשׁ מִהַגְּאוֹן
מְהֵר"ש שְׁלֵא יְהִי נוֹחַ לְכַעֲנֵס כִּי דְבָרָיו מִרְפָּסִין אֵיגְר' וְאֵין סָפֵק שְׁלֵא הֵגִיעַ תְּשׁוּבָתוֹ לִיד
הַגְּאוֹן מְהֵר"ש וְכַתַּב זֶה וְהֵנִיחַ בְּקַוְפָּס' וְאַחַר כֶּף מְצָאוּ בְּנֵי תְּשׁוּבָה זֹו וְהַדְּפוּסָהּ דְּאֵי הִי
הֵגִיעַ תְּשׁוּבָה לִיד הַגְּאוֹן בְּנִדְאֵי לֹא הִי שְׁתִּיק לִי כִּי יָדִיו הִי רַב לוֹ וְהִלְכָת' כְּשִׁמוּאֵל בְּדִינֵי:
וּלְפִי מַה שְׁכַתְּבֵנוּ מִיּוֹשֵׁב גַּם תְּמִיהַת בַּעַל שְׁעַר אֶפְרַיִם עַל הֶרַב מִשְׁאַת בְּנִימָן וְז"ל בְּשִׂאלָה
ע"ט דָּף נ"ח ע"ב שְׁתַּמָּה עַל הֶרַב הַנ"ל שְׁכַתְּבֵנוּ שְׁהָרִי רֹחַב הַמַּחְבְּרִי הַסְּפִימוֹ לְדְבָרֵי רַש"י
וְכֹן פָּסֵק בַּח"מ ס' קצ"ד עכ"ל וְכַתַּב הוּא וְאֵנִי שְׁמַעְתִּי וְלֹא אֶבִּין כִּי דְבָרָיו תְּמוּהִים לַפַּע"ד
בְּמָה שְׁאַמֵּר שְׁהָרֹחַב הַמַּחְבְּרִים הַסְּפִימוֹ לְדְבָרֵי רַש"י וּלְפַע"ד הֵיפֵף הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ וְאֵיפְכָ'
מִסְתַּבֵּר' שְׁרֹחַב הַפּוֹסְקִים הַסְּפִימוֹ לְדְבָרֵי ר"ת וְלַעֲיָקָר' דְּדִינֵי שְׁהָרִי הֶרַא"ש בְּרִישׁ פ"ק
דְּבַכּוֹרוֹת פָּסֵק כַּר"י דִּישְׂרָאֵל קוֹנָה בְּכֶסֶף וּלְכוּתִי בְּמַשִּׁיכָה וְכ"כ שְׁם הֶרַא"ש בְּשֵׁם בַּעַל
הַלְכוֹת וּבְשֵׁם רַב הָאֵי בַסִּי מְקַח וּמְמַכֵּר וְא"כ לְפִי דַעַת בַּעַל מִשְׁאַת בְּנִימָן שְׁכַתְּבֵנוּ שְׁהַטּוֹר
בְּרִישׁ ס' קצ"ד פָּסֵק כְּדְבָרֵי רַש"י וְא"כ יְהִי דְבָרֵי הַטּוֹר סוֹתְרִים זֶה אֵת זֶה וְגַם סוֹתְרִים
דְּבָרֵי אֲבִיו הֶרַא"ש שְׁהָרִי הַטּוֹר פּוֹסֵק בְּרִישׁ ס' קצ"ח בַּח"מ כַּר"י דְּבִישְׂרָאֵל מַעוֹת קוֹנָה
מַד"ת וְא"כ לְכוּתִי בְּמַשִּׁיכָה כִּי הַפְּלוּגָת' דְּרַש"י וְר"ת תְּלוּי' בְּפְלוּגָת' דַּר' יוֹחָנָן וְר"ל וְכַפִּי
מַה שְׁמַסִּיק בַּגַּמ' דְּבַכּוֹרוֹת דְּאַלִּיב' דַּר' לְקִישׁ דְּסַבֵּר לַעֲמִיתָהּ בְּמַשִּׁיכָה וְא"כ לְכוּתִי בְּכֶסֶף
מִשְׁא"כ לַר"י שְׁסַבֵּר לַעֲמִיתָהּ בְּכֶסֶף מַד"ת וְא"כ לְכוּתִי בְּמַשִּׁיכָה וְהַטּוֹר פּוֹסֵק כַּר"י ע"ש
שְׁהָאָרִיף וּלְפִי מַה שְׁכַתְּבֵנוּ וְהוֹכַחְנוּ שְׁדְּבָר זֶה אֵינוֹ תְּלוּי בְּפְלוּגָת' דַּר"י וְר"ל לְפִי הָאֵמַת
וְי"ל דְּאַף ר"ל מוֹדָה שְׁכוּתִי קוֹנָה בֵּין בְּכֶסֶף בֵּין בְּמַשִּׁיכָה וְכַבֵּר כְּתַבְנוּ שְׁמוֹכְרַחֲלִי אֲנוּ
לוֹמֵר בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם וְאַלִּיב' דְּהֶרְמֵב"ם מְתִישְׁבוֹת כָּל הַקְּוִשְׁנֵי הַתּוֹס' בְּסוּגֵי דְּבַכּוֹרוֹת
וּדַע"ז בְּרִינּוֹת בְּלִי שׁוּם דְּוַחַק וְגַם מִיּוֹשֵׁב הַקְּוִשְׁנֵי הַגְּדוּלָה לְמָה לֹא הִבִּיא בַּעַל הַש"ס
תִּירוּצָא דְּאַבְרֵי בַע"ז וְכֹן הַסְּפִים הֶרְשֵׁב"א עֲמוּ וְגַם הַב"י בִּי"ד ס' קל"ב וְכֹן פָּסֵק בְּאוֹר
זְרוּעַ הוּבָא בְּהַגְהַת אֲשֵׁרִי בְּחֻזְקַת הַבַּתִּים וְכֹן הַסְּפִימוֹ הֶרְבֵּה אַחְרוּנִים כְּמַבְּנָאָר בְּתְּשׁוּבַת
מִהַרש"ק וְא"כ אֵין מְקוֹם לְתַמִּיהַת שׁו"ת שְׁעָרֵי אֶפְרַיִם עַל הֶרַב מ"ב וְגַם מַה שְׁהִבִּיא
בְּשֵׁם מְהַר"ם מִינְיָן שְׁאֵין מְנַהֵג הַתַּגְּרִים מוֹעִיל גַּבִּי בְּכוֹר אֵין רְאֵיתוֹ רֵאִי כָּלֵל כְּאַשְׁרֵי
כְּתַבְנוּ וְאַדְרָבָה יֵשׁ רֵאִי בְּרוּרָה שְׁמַהֲנִי כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵנוּ הֶרַב הַגְּאוֹן מְהַרַב בְּתְּשׁוּבָתוֹ: וְרֵאִיתִי
שְׁהַרַב בַּעַל מַג"א וְכֹן שְׁעַר אֶפְרַיִם הַקְּשׁוּ אֵיף כְּתַב הַמ"ב וְכָל דְּבָר שְׁנַהֲגוּ הַסּוֹתְרִים
לְקַנּוֹת בּוֹ כְּגוֹן רֹחַשׁ אוֹ מְפַתַּח כּו' קוֹנָה ג"כ לַעֲנִין חֲמִץ וְז"ל וְק"ק דְּאַמְרִינּוּ בְּבַכּוֹרוֹת
רַפ"ד עַפּו"ם שְׁנַתְּנוּ מַעוֹת לִישְׂרָאֵל בְּדִינָהּ קְנָה כּו' מֵאֵי בְּדִינָהּ בְּדִין שְׁפָסְקוּ לְהֵם תּוֹרָה
מִשְׁמַע דְּדִינֵי עַפּו"ם לֹא מְהַנִּי עַכ"ל וּבְאַמַּת אֵינוֹ קוֹשְׁנֵי כָּלֵל דַּס"ד דְּמַקְשָׁה דְּכֶסֶף קוֹנָה
בְּדִין תּוֹרָה בִּישְׂרָאֵל וְאֵם מְנַהֵג הַכּוּתִי נְמִי כֹן פְּשִׁיטָא דְּקְנָה וְכִי בְּשִׁבִיל שְׁמַנְהַג הַתַּגְּרִי כֹן
הוּא יִגְרַע כַּחוֹ וּלְכַף פְּרִיף שְׁפִיר מֵאֵי בְּדִינָהּ וּמִשְׁנֵי בְּדִינָהּ שְׁפָסְקוּ לְהֵם תּוֹרָה מִיַּד
עֲמִיתָהּ בְּמַשִּׁיכָה הָא בְּכוּתִי לֹא מְהַנִּי מַשִּׁיכָה אֵלָא כְּסָף דְּוָקָא וְזֶה פְּשוֹט וְכַרוּר וְא"כ

כְּשֶׁנִסְתַּר הָעֵינָן מִמִּילָא נִפְל הַבְּנִין א"כ אֵין לָהֶם רֵא' כָּלֵל לֹמַר דְּסִטִּימוֹת' לֹא יִקְנֶה בְּכוֹתִי וּפְשִׁיט' לְפִי מַה שְׁכַתְּבֵנו שְׁאֵף מְדִינ' הַרְבֵּה גְדוּלֵי רֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוּנִים סְבִירִי לֵהוּ דְּכוֹתִי קוּנָה אוֹ בְּכֶסֶף אוֹ בְּמִשְׁכָּה וּמִסְתַּבֵּר טַעֲמֵיהוּ וְאֵף שְׁהַרְבֵּה אַחֲרוּנֵי לֹא הִכְרִיעַ וְהִנְיָחוּ הַדְּבָר בְּסִפְק מ"מ לֹא שְׁבָקִינוּ כָּל הַנֶּה רַבּוֹתָא דְהִכְרִיעוּ כְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּכֶסֶף קוּנָה בְּפִרְט בְּרֵאוֹת בְּרוּרוֹת שְׁכַתְּבֵנו לְסִמּוֹן עֲלֵיהֶם בְּדַעְבַּד דְּמַהֲנֵי כֶסֶף וְאַפִּילוּ לֹא נָתַן אֱלָא קֶצֶת כֶּסֶף קוּנָה הַפֵּל כְּדֵאִי בְּרֵא"ש ב'פ' הַזֶּהב וְכֵן כְּתַב הַר"ם מְלוּבְּלִין וּלְפִי מַה שְׁכַתְּבֵנו יָשׁ לָהֶם עַל מַה שְׁיִסְמְכוּ לְקִנּוֹת לְכוֹתִי אֵף בְּכֶסֶף לְחֹד וְהַנְרֵאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי וְה' יִנְחֵנוּ בְּדַרְךָ אֲמַת.

וְאַגַּב דְּאִיְרִינוּ בְּמִלֵּי דְבִכּוֹר בְּאִתִּי לְהַזְכִּיר מַה שְׁשָׂאֵלוּ בְּעִיר אֶלְטוֹנְבוֹרְג פְּעַם אַחַת מְכָרָה אִם שָׁל ב"ב פְּרָה מְעוֹבֶרֶת שָׁלוּ לְכוֹתִי בְּלִתִּי יְדִיעַתוֹ נִרְאָה דְּהוּי מְכִירָה מְשׁוּם דְּזַכֵּין לְאָדָם שְׁלֵא בְּפָנָיו וְדוּמָה לְזָה פְתָבוּ הַתּוֹס' ב"ק דָּף ס"ט ע"ב בד"ה וְהַצְנוּעִין דְּמַחֲלִילִין נִטַע רַבְעֵי וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁל חֲבִירוֹ שְׁלֵא מְדַעַתוֹ דְּזַכּוֹת הוּא לוֹ יַעֲיִין שָׁם וְכֵן לַעֲנִין חֲלָה דְּאִתִּי ב"ד ס'י שִׁכ"ה דָּאָם זְכוֹת לְבַעַל הָעֵינָה כְּגוֹן שְׁהִיְתָה עֵיסָה מְתַקְלָקֶלֶת מִן תָּר לִיטוֹל חֲלָה בְּלֹא רְשׁוּתוֹ אֵף שְׁאִינוּ נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ בְּלִתִּי רְשׁוּתוֹ לַעֲנִין תְּרוּמָה כְּמוֹ דְּאִתִּי בְּמִסְכַּת תְּרוּמוֹת דָּף ל"ו ע"ב וְאַפ"ה הֵיכִי דְּזַכּוֹת הוּא לוֹ נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁלֵא מְדַעַתוֹ א"כ הֵכִי נָמִי גַבִּי בְּכוֹר כְּמוֹ כֵּן גַבִּי חֲמִץ אִם לֹא הִיָּה ב"ב בְּבִיתוֹ וּמְכַר אִישׁ אַחַר חֲמִצּוֹ הָיִי כְּשֶׁלּוּחוֹ כִּינּוּ דְּזַכּוֹת הוּא לוֹ וְזַכֵּין לְאָדָם שְׁלֵא בְּפָנָיו וְעֵינָן בַּט"ז וְבִי"ד ס'י שְׁנ"ב ס'י ל"א ס"ק ט"ו מַה שְׁחִידֵשׁ שָׁם עַל הַרְמַב"ן וְכֵן כָּל זְכִי מִטַעַם שְׁלִיחוֹת כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' ב'פ"ק דְּגִיטִין דָּף י"א ע"ב ד"ה הַתּוֹפֵס לְבַעַל חוֹב עֵינָן שָׁם שְׁאֵלָה נִגְ שְׁאֵלָתִי אֲבָל עַל אֲבִיו אוֹ עַל אִמּוֹ תוֹף י"ב חוֹדֵשׁ וְהוּא בְּעַל בְּרִית אִם מִן תָּר לְגַלְחָה: תְּשׁוּבָה נִרְאָה דְּהָא כְּתַב הַטּוֹר א"ח בְּסִי תַקֵּמ"ח אִם חָל יוֹם רֵאשׁוֹן אוֹ יוֹם שְׁלִישִׁי שָׁלוּ בְּעֶרְבַּ הַרְגֵל מִן תָּר לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס וְתַמָּה הַב"י דְּהָא אֲפִילוּ אֲמַרִינוּ בִּי מְקַצֵּת יוֹם כְּכֹלָה נִהִי דְּחֻשְׁבִּינוּ כְּאֵלוּ עֲבָרוּ כְּבָר כָּל שְׁבַעָה אֲכַתִּי בְּתוֹף שְׁלִישִׁים הוּא דְּהָא אַחַר הַרְגֵל הוּא צָרִיף לְהַשְׁלִי נִזִּירוּ שְׁלִישִׁים וְא"כ אִיף יְהִי מִן תָּר לוֹ לְגַלְחָה בְּעֶרְבַּ הַרְגֵל הִילְכִיף מִשְׁמַע דְּנֻדָּי חָל שֵׁשׁ בְּעֶרְבַּ הַרְגֵל אֲסוּר לְגַלְחָה וְאַצ"ל בַּחֲל שְׁלִישִׁי אוֹ רֵאשׁוֹן וְכֵן נִרְאָה בְּדַבְּרֵי הַרְמ"ז וְהַב"ח בִּי"ד ס'י שְׁצ"ט כְּתַב וְז"ל אֲבָל אֵין סִפְק שְׁטַעוֹת סוֹפֵר הוּא כִּי כֵן נִמְצָא בְּסִפְרִים יְשָׁנִים מִן תָּר לְכַבֵּס אֲבָל גְּלוּחַ אֲסוּר וְכֵן פִּסְק בַּש"ע דְּאִינוּ מִן תָּר אֱלָא כְּבוֹס וְנִרְאָה לִי דְּדַבָּר בְּרוּר הוּא שְׁטַעוֹת סוֹפֵר הוּא דְּהָא כְּתַב הַטּוֹר בְּאו"ח ס'י תַקֵּמ"ח וְבִי"ד ס'י שְׁצ"ט ר"ה וי"כ חֲשִׁיבֵי כְּרַגְלִים לְבַטֵּל הָאֲבִילוֹת שְׁעָה אַחַת לְפָנֵי ר"ה וְרֵאשׁ הַשְּׁנָה הָרִי י"ד וּמְגַלְחָתָּעֶרְבַּ יו"כ הָרִי לְהַדְיָא דְּאִינוּ מְגַלְחָה בְּעֶרְבַּ ר"ה אֵף שְׁבַטֵל מִמֶּנּוּ גְזִירוֹת שְׁבַעָה וְא"כ אִיף יִסְתַּוֵּר הַטּוֹר דְּבָרֵינוּ בְּסִי אֲחַד אֱלָא ע"כ שְׁטַעוֹת סוֹפֵר הוּא וּלְפ"ז כִּינּוּ שְׁפִסְק בַּש"ע בְּסִי ט' הָא דְּרַגְלֵי מְבַטֵּל גְזִירוֹת שְׁלִישִׁים בְּשָׂאָר מִתִּים אֲבָל בְּאֲבִיו וְאִמּוֹ שְׁאֲסוּר לְסַפֵּר עַד שְׁיִגְעָרוּ בּוֹ חֲבִירָיו אֲפִילוּ פָּגַע בּוֹ הַרְגֵל לְאַחַר ל' יוֹם אִינוּ מְבַטֵּל וְכֵן פִּסְק בִּי"ד ס'י ש"ץ וְשִׁיעוֹר גְּעָרָה נוֹהֲגִים בְּג' חֲדָשִׁים וְא"כ אִם הוּא תוֹף ג' חֲדָשִׁים כִּינּוּ שְׁאֵין הַרְגֵל מְבַטֵּל דִּין י"ב חוֹדֵשׁ וְאֵף שְׁהוּא בְּעַל בְּרִית וְהוּא כִּי"ט שָׁלוּ מ"מ אֲסוּר בְּגִילוּחַ אִם הוּא תוֹף ג' חֲדָשִׁים וְאִם לְאַחַר ג' חֲדָשִׁים בְּלֹא הֵכִי מִן תָּר לְגַלְחָה לְפִי מְנַהֲגֵנוּ וּק"ל.

שְׁאֵלָה נִד מַעֲשֶׂה הִיָּה פֶּה שְׁבַר"ח נִסְחָן תַּע"ט קָרָא הַחֲזוֹן לְקַטֵּן שְׁהִיָּה כֵּן י"א שְׁנָה שְׁלִישִׁי וְלֹא הִרְגִישׁוּ בְּזָה עַד שְׁעָלָה וּבְרַף וְלְכֹאֲרָה נִרְאָה דְּאִינוּ עוֹלָה לְמַנְנָן ג' דְּהָא כְּתַב הַטּוֹר

א"ח בסי' רפ"ב הפל עולין למגן שבועה אפילו אשה וקטן וכתבו האחרונים אבל לא למגן שלשה וכאמת כד דייקין שפיר אין זה דעת הב"י דהא בסי' קל"ה פתב בשם הרוקח הא דכתב הירושלמי קטן לספר עושים אותו סניף נראה לקרות בתורה לשבועה אבל לג' אינו מצרף וכן השיב רבינו נתן וכן פתב הרמב"ם אהא דתנן קטן קורא בתורה אמר אחד מגאונים אחרונים פי זה אחר שלישי רבינו ירוחם חולק בזה על הרוקח שפתב דעיר שפולה פהגים פהג קורא פעמים ושוב יקראו נשים דהפל עולים למגן שבועה ובסי' רפ"ב אכתוב דעת הר"ן ז"ל עכ"ל ובסי' ופ"ב הביא דעת הר"ן אחר שהביאו בשם אבודרה"ם שהביא בשם הר"ם דעיר שפולה פהגים אם יש שם נשים או קטנים דכהן קורא פעמים ואחר זה יקראו נשים או קטנים שהפל משלימין למגן שבועה וכ"כ רבינו ירוחם ובסי' קל"א פתבתי דעת הרוקח בזה שאין קטן מצרף לג' ולפי דבריו נראה דלשבועה נמי אינו עולה אלא לאחר שקרא ג' והר"ן פתב הפל עולין למגן אפילו קטן פי' להשלים קאמר ולא שיהי' פולם קטנים כו' ומיהו השתא דמקיננו רבנן שיברכו פולם אשה וקטן קורין אפילו ראשון ואחרון ע"כ: הרי דעת הר"ן בפירוש דלא פהרוקח דלא אתי למעט אלא שהי' פולם קטנים אבל להשלים למגן ז' אפילו ראשון משלים בתר תקנתא דרבנן דכולם מברכין ולכך סתם ופסק בש"ע הפל עולין למגן שבועה אפילו אשה וקטן והוא פגירסא דידן הפל עולים למגן שבועה דמשמע אפילו בג' אבל לספרי דגרסי הפל משלימים למגן ז' א"כ אין לקרות לקטן אלא לז' כמו שפתב הב"י בס"ס קל"ה וכיון דסתם בש"ע הפל עולים למגן שבועה משמע אפילו אם קראו לשלישי מ"מ פוק חזי מאי עמא דבר ואין לקרותו לקטן שיעלה לשלישי מ"מ בדעבד עולה ואין צריך לקרותו לאחר פנין דיש אוסרי' לקרות מה שקרא כבר ואף למאן דמתיר מ"מ יש לחוש לדעת דקטן עולה למגן ואסור להוסיף בר"ח ע"כ שב ואל תעשה עדיף וק"ל: שאלה נה במותב תלתא בי' דינא פחדא הוינא נאתא לקודמנא היקר פמר שמואל בענדינר והגיד בעונש אם לא יגיד ונשא עונו וז"ל פריש' בין איך גיוועזין מיט משה בונמס איין פור דינגן זענין מיר קימן אין פכר האט מען אונז ציא גיוועזין איין פור מאן איז דער זעלביג ווירט גיט דער היים גיוועזין האבן מיר גיווארט אויף איהם האבן מיר זיך אפ גירוכט דארטין אזו היבט דיא ווירטין אין האט עטץ גיהערט פין דען יהודי וואש דער טרונקין איז גיווארין גיט ווייט פין היא זאגן מיר פשיטא האבן מיר פין איהם גיהערט וואס העלפט עס אונז ווען מיר גיט וויסן וויא ער איז האט זיא מישב גיוועזין איך ווייס וויא ער איז מיין קוואטר וואס דער יהודי אימר איז בייא איהם איין גישטאנדין האט איהם אין וואסר גיפונגן האבן מיר אן וועהריט איהר ציא אונז אויף שערדזה אודר פרייא שנאפ גיקומן אונד העט אונז גזאגט דער פין העטין מיר איהם געבין אויסלייז געלד הייבט זיא אן ער האט זיך גיפארפטין פאר דען לעפאלטיר יהודי ווייל דער שם איז גיגאנגין ער האט מעות בייא זיך גיהאט ווערט איהר איהם אוןעק נעמין דאס מעות.

אונד דיא ווערטין האט בשם גזאגט דער ערל האט מעות באקימן האט דער נאך איין שם אין פכר געבין אז ער מעות האט באקימן אזו איז ער אוועק גילאפין פאר מורא אבר דיא ווירטין האט גזאגט וויא ער העט גזאגט דער יהודי האט גהייסין ער איז מיט חתלירן לייט איבער גישפט גווארין זענין אלי דער טרונקין גווארין האט מען אלי ארויס אביטן אונד דען יהודי גיט זאגט דיא ווירטין האב איך גיפערעגט ווארום פראד דען יהודי גיט

גיפונדין אזו האט ער מ'שב גוועזין נוייל ער איז יא ווירט גוועזין אונד ער האט גיוויסט אלס ער מעות האט גיהאט בייא זיך אזו ונייל ער מעות באקומן נוייל אבער דער שם אין פֿר קימט אָבֿר האט איהם ונידער אין וואסער גיווארפֿין האט איהם גימעלט בייא אן נאָמן יאקוב ער האט איהם גוט גיקענט נוייל ער איז זיין ווירט גוועזין איין סימן האט ער גיהאט נוייס גיט אויב זי האט גזאגט אלס ער איין קורצי האנד גיהאט האט אוידער אין איין האנד קערצערי פינגער עכ"ל כו' שמואל הנ"ל ובשם גזאגט אז פֿל הנ"ל איז גוועזין ה' ימים אחר שבועות פֿל הנ"ל העיד פֿמר שמואל בעינש יום ד' ד' דחננקה תע"ה לפ"ק: שוב העיד פֿמר משה בבאל בעינש הנ"ל אונד שמואל בענדנר זענין גגאנגין אןם איין פֿיר ציא דינגין אזו זענין מיר גיקומן אין איין פֿר אריין ציא איין פֿורמאן איז ער גיט אין דער היים גוועזין אזו האבן מיר זיך אפ גיריאט אונד גווארט אויף דען פֿורמאן אזו הייבט דִיא ווירטין אן אויב מיר האבן גישט גיהערט פֿין דעם יהודי וואס גיט ווייט מֿפֿאן איז דער טרינקין גיווארין אזו זאג איך ווען מיר נוא יוא וויסן דער פֿין ווען מיר גיט וויסן וויא ער איז אהין גיקומן אזו האט זיא באריכות מיט אונז גישמיסט בֿיז זיא אונז לסוף גזאגט האט אלס זיין ווערט האט איהר גזאגט דען דער ווערט איז איהר קוואטער גוועזין אלס ער איהם העט ארויס גנומין אנים דעם ויפסער נוייל ער איהם גוט גיקענט האט אלס אימר בייא איהם גינעכטיגט האט ער האט גיהייסן יאקוב ער האט צינוארט צייכין אין איין האנד קארצי פינגער אלס אין דער אנדערי אזו האט ער דאס מעות וואס ער בייא זיך האט גיהאט גינומן נוייל אָבֿר האט איין שם אין דאָרוף אלס ער מעות באקומן האט אזו האט ער זיך גיפארנטין פֿאר דעם לעפאלטר יהודי האט ער איהם אין וואסער ונידער אריין גיווארפֿין אונד איז אָוועק גילאפֿין אזו האט אלט דִיא ווירטין ציא אינז גזאגט.

אונד איך בין גיט ווייט פֿין איהם וויא ער דער טרינקט אויף איין פֿלעץ גווארפֿין דאָס זעלביגי גישרייא איז גיקומן אלס דִיא התלרן זענין דער טרונקין אונד איין יהודי ג"כ אזו בין איך דער שראקין גיווארין איז גיקומן דער שטעקן אונד איין פינטל סחורה ציא שווימן הסחורה האָב איך דער קענט עס איז פֿין מיי סחורה גיוועזין וואס ער בייא מיר גינומן האט ב' ימים דער פֿריער אונד איך האָב מציל גיוועזין הסחורה מיד הערלים עכ"ל העדות שֿל פֿמר משה בונם הנ"ל וכדי שֿייהא לע"ה לראַי מהימנ' בע"ה המעשה נעשה ביום ד' דחננקה תע"ה לפ"ק ובע"ה היום יום ה' כ"ז טבת תע"ה לפ"ק: הקטן צבי הירש בה' בנימן ז"ל מהעלשוּיא.

ונאום יחיאל מיכל מהעלשוּיא. ונאום יחיאל מרדכי מרקיל מברודא.

ואח"כ זמן מה שלחנו לכמר משה הנ"ל אויב דִיא ווירטין גזאגט אז זיא גיהערט האט פֿין זיין ווירט וויא ער בייא גינעכטיגט האט אז ער בונדאי וואס אז ער טיט איז גוועזין נאָמר לנו בזה"ל האָב דִיא ווירטין גזאגע דער ווירט האט גזאגט וויא איך איהם גיפונדין האָב האָב איך איהם פֿר באַרגין אונד דִיא סוגאישין איז ער דא גילעגין ב' או ג' ימים טוט האט ער זיך גיפארפטין דִיא פֿלבים ווערין איהם אויף עסין איז ער גיגאנגין האט איהם ונידער אין וואסער אריין גיווארפֿין אונד איז אָוועק גילאפֿין פֿל זֶה העיד בעונש פֿנ"ל ובע"ה היום יום אָדֿר ראשון תע"ה לפ"ק.

בע"ה יום ב' ג' מרחשון תע"ז לפ"ק: הק' אהרן בקרב מוהר"ר פסח ז"ל ה"ה מרייניץ.
ונאום מרדכי מרקיל בלא"א ה' ישראל ז"ל מברודא.

במותב מלתא בי' דינא פחדא הוינא ואתי לקדמנא ה"ה הב"ח ישראל בן פמר יוסף פהו
והעיד בתורת עדות באם לא יגיד ונשא עונו בזה"ל מיר זענין שכינים בינא אנדער
גוועזן עם פמר יאקוב ברי"פ חתן אברל חייט אזוי האב איך גיזעהן אז פמר יאקוב הנ"ל
האט גיהאט אן זיינה רעכטי האנד קערצרי פינגער אז אין דער אנדרי האנד מיר האבן
פמה פעמים מיט אנדער שפאז דרויז גיטריבן את כל הנ"ל העיד פמר ישראל בעונש
הנ"ל היום יום א' כ"ז תמוז תע"ה לפ"ק: הקטן אהרן בקרב מוהר"ר פסח ז"ל ונאום צבי
הירש בהר"ר בנימן מהעלשוניא.

ונאום הק' יחיאל מיכל בלא"א פמר שלמה ז"ל מהעלשוניא. הלא נודע.

לכני מדע. מדה הנאה ויאה.

להיות מורא הוראה לקטני כמוני. אשר לא מלא פרס מעדני.

לירד לעומקא דדינא. כי אם ת"ה קא חזינא ריק הוא ממני.

מפני עומק המושג אשר קטנם עבה ממתיני וראוי לומר חזון לאחוריה. אדע לה מקוטיף.
ורמינא ליה בגלא דחטת' דלא מיבן שטת' אם פה יאמרו. בהלכות אשר נמנו ונמרו קל
וחומר בדברים חמורי אשר גדולי עולם פלאו מלתת בו שעורים בעניני עיגון.

שראוי להמציא דבר הגון לא כן אנכי דלא אכלב' בישרא פי אם בגרץ פנני אף לא עלו
דדי סמוף אפילו לסימנ' בעלמא בסמף סמוף בכון לא מתחלשות לכל לא לכוות בגחלי
דברבן הלחושות ואם בעיני פליאה הש"י יצילנו משגיאה"ה אכ"ר: גרסינן במס' יבמות
פרק האשה דף קט"ו איבעי' להו עד אחד במלחמה מהו וכו' ת"ש מעשה בשני ת"ח וכו'
ותסברא וקא מים שאין להם סוף ניהו ומים שאין להם סוף אשתו אסורה אלא הקא
במאי עסקינן דאמרו אסקנהו קמן וחזינהו לאלתר וקאמרו סימני' דלא עליוהו סמכינן
עכ"ל ומאורי עינינו הראשונים ז"ל תלו זיינהוון כל חד לפום חורפא מחל' לי' לשבח פי'
הגמ' זו אי אפשט' האי בעי דוקא בסימנ' או לא יעיוני דבריהם בטוב טעם ודעת
בספריהם הפוסקים הראשונים הללו אוסרי' והללו מתירי' וכולם מרועה אחד נתנו אבל
לית דין צריף בשש היכי דחזינהו בשמתין ואמר סימן מובהק דמהני אף לאותו שראו
הטביעה בפשוט' סוגיא הגמ' וא"כ הדבר לא הי' שום ספק להתיר פינן דלפי העד דחזינן
בשעת שהוציא מן המים ואמר סימן מובהק דמתורת ואין שום חילוק בין כותי המסית
לפי תנמו לאשה ועד אחד כל שאשה ועד אחד נאמני' גם כותי נאמן במסלפ"ת כמבואר
בשו"ת מהר"ם המתחלה חזרנו כל צדי צדדי: אף בזה יש לנו להסתפק עבור מה דהביא
בפוסקי' ובמרדכי סוף יבמות בשם מהר"ן ומהר"ש דבכותי לא מהני ט"ע וסימני' כי אם
באמרו נהרג או מת משא"כ במצאו הרוג והפירו בט"ע משום שט"ע צריף עיון וט"ע
דמלפ"ת שאין מתפונן להעיד אלא שאומר אותו ממילא לא סמכינן עליו אף בסימני'
וא"כ נפל פותלי' בבירא מי יכניס ראשו בין ההרים גדולים.

וְרֵאִיתִי בְּשׁוֹ"ת תה"ד סי' רל"ט דְּמַבִּיא דְּוָה מְהַר"ן וּמְהַר"ש בְּמַעֲשֵׂה דְּפִצְעַע וְצַלְקַת וּמְתַרְץ
דְּבָרָיו בְּשָׁנֵי אֹפְנֵי' לְתַרְץ רֵאשׁוֹן לֹא אֵינְרִי מְהַר"ן וּמְהַר"ש דְּכוּתִי אֵינּוּ נֶאֱמָן פִּי אִם
בְּסִמְנֵי' דְּנֻקָּא שְׂאִינּוּ מְוֹבְהָקִי רַק ע"י הַסִּמְנֵי' הַפִּירוּ אַח"כ בַּט"ע אַבְּל בְּסִמְנֵי' מְוֹבְהָקִי'
מוֹדוֹ דְּמַהֲנֵי כּוּתִי מַלפ"ת וּלְתַרְץ הַשָּׁנֵי אִפִּי' אִם נֶאֱמַר דְּבְּסִמְנֵי' מְוֹבְהָקִים מִיְיָרִי מְהַר"ן
וּמְהַר"ש מִיְיָרִי דְּנֻקָּא שְׂהַכּוּתִי הַפִּיר הִיְהוּדִי בְּחֵיּוֹ וְעַכְשָׁיו כְּשֶׁמְצָאוּ הַרוּג גִּסְתַּפֵּק וְהַפִּירוּ
הַסִּמְנֵי' וַט"ע וּלְכַף לֹא מְהַנֵּי אֶפְיָלוּ סִמְנֵי' מְוֹבְהָקִים מִשׁוּם דְּכִיּוֹן דְּאֵינּוּ מְכּוּוֹן לְהַעֲיִד
אֶמְרֵינּוּ דִּלְמָא לֹא נָתַן עֵינּוּ לְדַקְדַּק יָפָה אִם אוֹתָן סִמְנֵי' מְוֹבְהָקִים וּמְכּוּוֹנִים כְּמוֹ שְׂרָאָה
אוֹתָן בְּאִישׁ הַזֶּה בְּחֵיּוֹ וְאֶפְשָׁר כְּשֶׁרָאָה הַדּוּמָה לְאוֹתָן סִמְנֵי' הָיָה סֹבֵר בְּוֹדָאֵי שְׂהוּא
הָאִישׁ שְׂהַפִּירוּ בּוֹ בְּחֵיּוֹ בְּסִמְנֵי' הַדּוּמִי' לְאֵלוֹ כּו' וְהִנֵּה לְתַרְץ רֵאשׁוֹן דְּמַחְלַק בֵּין סִמְן
מְוֹבְהָקִי יֵצֵא הַדְּבָר לְהַתִּיר אַף לְדַעַת מְהַר"ן וּמְהַר"ש אַף לְתַרְץ שְׁנֵי דְּמַחְלַק בֵּין הַפִּירוּ
בְּחֵיּוֹ וְכִיּוֹן דְּאֶמַר הַעֵד בְּהַדְּיָא דְּהַכּוּתִי הַפִּירוּ בְּחֵיּוֹ וַא"כ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק דְּלְמָא אֶמַר בְּדַדְמִי:
שְׁלוֹם לְאֶהוּ' אַדְמ"ו הָרַב הַמְּאֹר הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִים מוֹפֵת הַדּוֹר לְדוֹר דּוֹרִים מְאִיר וּבְהִיר
כְּעֵין הַגְּדוֹלִים מְבָאָרוֹ שֶׁל תּוֹרָה רַבִּים שְׁתוּ וְשׂוֹאֲבֵי' מְמַנּוּ מִים צְלוּלִים וְעַמּוּקִי' וְקַרְי' עַל
נֶפֶשׁ עֵיפָה נְאֻה וְדוֹרֵשׁ נְאֻה בְּקִי בְּכָל חֻדְרֵי תּוֹרָה וְחֻרַב חֻדָּה מְוַנָּח עַל צְנוּאָרוֹ פ"ה נ"י,
ע"ה בַּכ"ת מוהר"ר מְאִיר נ"י.

אַף שְׂכַבְרַתְּתִי לֹא אִדְמ"ו זֶה שְׂלִישָׁה פְּעָמִים רְצוּפִים וְתִשׁוּבָתוֹ נִשְׂאָר מֵעַל מְמַשׁ כְּאֶצְבַּע
לְבִירָא נִשְׂכַּחַת מְלַבּוֹ אַעפ"כ דְּנָתִי אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת תּוֹרָה שְׂמַפְחַת טְרַדוֹת הַזְּמַן וְעוֹל
תַּלְמִידִים הַמְּקַשְׁבִּי' לְקוֹל תּוֹרָתוֹ לֹא הִי' בְּאֶפְשָׁרִי לְכַתּוֹב לִי שׁוּם תִּשׁוּבָה לְכּוֹן בְּאִתִּי אַף
הַפְּעַם בְּקִצְרָה לְהַטְרִיחַ אוֹתוֹ בְּכַתְבִּי וְאַחַת שְׂאֵלֹתִי מֵאַתְּ אַדְמ"ו הַרְמָה וְזֹאת אֲבַקֵּשׁ עֲבוּר
שְׂאֵלָה מְאֻשָּׁה עֲגוּנָה וְגַלְמוּדָה מִק"ק בְּרוּדָא.

שְׂשַׁלַּחְתִּי לְיָדוֹ הַטְּוֹהַר ע"י הַתּוֹרְנֵי ר' יִשְׂרָאֵל מְדָרְן יצ"ו גִּיסוֹ הַקְּצִין שֶׁל ר' עֲזַרְיָאֵל בְּיַיִנִין
זֶה חֲמֻשָּׁה חֲדָשִׁים וְאֵלֵי הָיָה בְּקִשְׁתּוֹ לְבֹא אֶל הָעֵינִין כְּדִי לְהַמְצִיא לָהּ לְשִׁמְיָה תְּרוּפָה לְמַכְתָּהּ
בְּכַח דְּהַתִּירָה אַחַר שְׂהִיא אִשָּׁה קִשְׁת רויח וְצוּנְחָא כְּכְרוּכֵיָא וְיִצְאָה וְהִתְהַלְּתָה לְאִישׁ אַחַר וְלִית
מֵאֵן דְּמִשְׁגַּח עַל תְּקִנּוֹת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְכִמְהַ חֲשִׁשִׁי חֲשִׁשׁוֹ חֲכוּ"ל שְׂלֵא תַעֲגֵן בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
וְעַכְשָׁיו זֹו לְשׂוֹא שְׂמֵרָה זֶה חֲמֻשָּׁה שְׁנֵי' וְאַחַר שְׂקִצַּת מְנוּטֵל עָלַי אַחַר שְׂהִיא קְרוּבַתִּי
לְהַתְעַסֵּק בְּמַצְוָה זֹו לְכּוֹן בְּאִתִּי עוֹד הַפְּעַם לְבַקֵּשׁ וּלְחַנֵּן מֵאַתְּ אַדְמ"ו מְעַלְתּוֹ לְהִיּוֹת מִן
הַזְּרִיזִי' וּמְקַדִּימִין לְמַצְוָה לְעֵינִין שְׂפִיר בְּדִינָא דְּהַף אִיְתַתָּא לְהַמְצִיא לָהּ הַתִּיר וּלְפִי קַט
שְׂכְּלִי כְּאֶשֶׁר גַּם אֲנִכִי נָתַתִּי אֶצְבַּע בְּתוֹף הָעֵינִין הַתִּירָא דְּהַף אִיְתַתָּא אַרְבָּבָה אַתְרֵי רִיקְשָׁא
אוֹ מְטַעַם טְבִיעַת עֵינִין וְאִי מִפְּחַ סִמְן שְׂיָדוֹ אַחַת הִיְמִנִית קִצְרוֹ אֶצְבְּעוֹתֵיּוֹ מְשַׁל שְׂמֵאֵלִית
וּבְאֶמַת כְּבָר הַסְּפִימוֹ בֵּין דִּינָא רַבָּה, דַּק"ק נ"ש לְהַתִּירָא דְּהַף אִיְתַתָּא כְּאֶשֶׁר שְׂיֵשׁ בְּיָדִי
כְּתוּב וְחַתוּם מְחַתִּימַת יְדִיהֶם רַק הֵם כְּתוּבוֹ שֵׁם וְז"ל בְּאִם שְׂיִבְרוּר בְּפִנֵי בֵּית דִּין דַּק"ק
בְּרוּדָא שְׂכַבְרַת נוֹדַע מִפִּי אִישׁ אוֹ אִשָּׁה שְׂשִׁמְעַ מִיְהוּדִי אוֹ מְעַרְל מַסְל"ת שְׂהִנָּה בְּשַׁעַת
מַעֲשֵׂה וְרָאָה יֶאֱקַב בְּעַל אִשָּׁה עֲגוּנָה הַזֹּאת שְׂהִי' עַל הַסְּפִינָה אוֹ רְפִסוּדַת שְׂנֻטְבַע מְמַשׁ
אִזִּי יֵשׁ לוֹ דִּין מִי שְׂנֻטְבַע בְּמִים שֵׂא"ל ס' שְׂהוּא אֶסוּר מְדַרְבְּנֵן וְיֵשׁ לְהַקְל בְּכָל הַסְּפִינּוֹת
וְאַחַר שְׂיִבְרוּר הַדְּבָר הַנִּזְכָּר לְאֶנְחֵנוּ מְסַפִּימִים בְּהַתִּירָא דְּאִשָּׁה עֲגוּנָה הַזֹּאת וּמְוַתְרַת לְעַלְמָא
וְהֵינּוּ לְאַחַר שְׂתַחֲלִץ מְהִיבֵם שְׂזַקוּקָה לְחַלּוֹץ מְמַנּוּ עַכ"ל.

אחר פל זאת נתברר הדבר הזה כנ"ל בפני ב"ד דק"ק ברודא ע"י יהודי אחד ושמו כמר יחיאל ב"ר שמעון מברודא שהגיד בעונש אליו"ע והוא ראה או ידע כנ"ל ואותו גביות עדות הי' ג"כ תחת ידי וזה פסח עבר מסרתי ליד הרב המאור הגדול אב"ד דקהלתינו ברודא אעפ"כ הוא נואש בדברי ב"ד דק"ק נ"ש ולא רצה להתיר האשה הנ"ל באמרו יש לספקא בספיקא דאורייתא בגלל פן בקשתי פרוסה מהוד רום מעלתו אדמ"ו נר"י להכריע ולחנור דבר זה פתלג ולהוציא מאפילה להור"ה ויורה לי דרף אמת ומפיו אנו חיינ ואל תשובתו הרמה אצפה שיהי' עי"מ אכן שאין דעתו להכניס בדברים ימחול אדמ"ו לשלוח ולחזור בידי שאלה עם גביות עדות הנ"ל בעינן באשר שהשעה צריכה לקב נאקנה שאדמ"ו יעשה אתי עמי אות לטובה בדבר מצוה כזו ולא יהיה לאדמ"ו לטורח ולמשא על שינדקנו להגדון הנ"ל ואפר פירה מוכן בהכנה דרבה לשרתו בכל אמוץ פחי לעשותו לטובתו ולהנאתו.

כ"ד אהו' תלמידו המתאבק תחת רגלי ת"ח הק' פנחס ברודא אילנוע לע"ע אצל הקצין המפורסם הר"ר מענדיל אופנהיים יצ"ו: תשובה אמרתי להשיב מפני כבוד. כבוד חכמים ועטור סופרי ספרא דיוקנא ותנא מוספ"א ה"ה אהו' הרבני המנפלא כבוד מהר"ר פנחס נר"ו.

הנה כתבי מעלתו קבלתי וכיון מכ"ת אל האמת שמרוב טרדות עיונים אשר סבבוני וכתרונני עם התלמידים לא היה הזמן מספיק לעיין בדבריו וכעת אשר מכ"ת מפציר בי מאוד לא אוכל להשיב את פניו ונתתי עיוני בשאלה זו וחקקי אמרה נפשי שאין פאן שום ספק לאסור אשה קשת רוח השכולה וגלמודה מבעלה זה כמה שנים ונציג לפניך דברי הר"י בפרק אשה בתרא דאבעיא לן עד אחד במלחמה מהו כו' ואתינן למפשטי' מהא דתנא מעשה בשני ת"ח שהי' פאן עם אבא יוסי בספינה וטבעו והשיאו רבי את נשותיהן על פי שנים והא מים במלחמה דמי כו' אלמא דעד אחד נאמן במלחמה ודחינן ותסברא והא מים שאין להם סוף גינהו כו' אלא היכי דמי הכי דקאמרן אסקינהו לקמן וחינהו לאלתר קאמרי סימני' דינהו וכו' ולא איפשט בעינן אלא מיהו פינן דאמרינן בפרקין דלקמן שהוא גברא דטבע בדגילת ואסקוה אגישרא דטביסנא ואסבה רבא לדבייתהו אפימא דשושבינא לבתר חמשה יומין שמעינן בעד אחד במים שאין להם סוף נאמן ודוקא היכי דקאמר אסקוהו לקמאי וחינתיו לאלתר ואישתומדענא לי' דאיהו פלוני כו' וה"ה לעד אחר במלחמה היכי דאמר מת וקברתיו והביא הב"י בס' י"ז סי' ט' בשם הריב"ש דקברתיו לאו דווקא אלא פל שנתעסק בטלטול ממקום למקום בדרף המתים ולא היה נודד פנה ופוצה פה ומצפצף או שהוא לא נתעסק אלא שמעיד שנתעסק בו אחרים בהא סגי דהשתא.

ליפא למיחש למידי וכו' והרי"ף שהוא בעל סברא זו דבעינן קברתיו במלחמה כתב בפירושו דבמים דוקא כדאמר אסקינן לקמן וחינתיו לאלתר ואשתמודענא לי' דאיהו פלוני וה"ה למלחמה היכי דאמר מת וקברתיו עכ"ל הרי להדי' דהרי"ף ס"ל דאין צריף סימנים דאפשטי' אבעינן מההוא גברא דטבע בדגילת והתירו את אשתו בט"ע וכיון שטלטלהו ממקום למקום ולא היה פוצה פה ונודד פנה הוי כמו קברתיו ה"ה עד אחד במלחמה כשאומר קברתיו או דברים הדומים לזה כגון שנתעסק בטלטולו ממקום למקום הוי

בְּקִבְרֹתָיו סָגִי בְּהִכִּי בְּהִכְרַע בְּלֹא סִימָנִים וּע"פ פִּי הָרִי"ף מִתְנַרְץ תְּמִיחַת הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת דָּף קט"ו ע"ב ד"ה וְקִאָמְרִי סִימָנִים פִּי רַבִּינוּ חֲנִנְיָאֵל ש"מ דְּאִשָּׁה וְעַד אֶחָד שְׁטַבְעוּ בִּסְפִינָה וְחִבְרוּ מֵת לֹא מֵהֵנִי וְכָל שְׁפָן נָכְרִי אִפִּי מְסִיחַ לְפִי תַּוּמוֹ וְתִימָא אִיךָ מִשִּׂיאִין גָּשִׁי בְּנֵי אָדָם שְׁטַבְעוּ עַל יְדֵי ט"ע בְּלֹא שׁוּם הַכִּירַת סִימָנִים וְשָׂמָא אִינְרִי פְּשִׁנְשַׁחְתָּהּ קִצַּת צוּרַת פְּנִיָהֶם כּו' וְזֶה דוֹחַק לְהוֹצִיא סוּגְלִי ש"ס מִפְּשִׁטָּן וְלִדְבָרֵי הָרִי"ף נִיחָא אַף דְּקִאָמְרִי הִכִּי וְקִאָמְרִי סִימָנִים מִשְׁמַע דּוֹקָא אִסִּימָנִים סְמְכִינָן מ"מ לְקוּשְׁטָא דְּמִילְתָּה' לֹא קִאִי הִכִּי בְּמִסְקָנָא לְקַמָּן בְּפִרְקִין בְּהִוּוּא גְבָרָא דְּטַבְעָה בְּדַגְלַת וְאַסְפָּה רַבָּה לְדְבִיחָהּ אִפּוּמָא דְּשִׁנְשִׁבִיתָּ מִשְׁמַע אִפְּלִי בְּלֹא סִימָנִים אֲלָא בַט"ע רַק שְׁהִי מִפִּירוֹ הֵיטֵב וְטִיִּלְטְלָהּ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְלֹא הִי פּוֹצָה פֶּה וְהוּי כְּמוֹ קִבְרֹתָיו וְאִין אָנוּ צְרִיכִין ג"כ לְחִילּוּק שְׁכַתְּבָהּ הָרִא"ש בְּשֵׁם הָרִי"ף הָא דְּבַעֲיָה הִכִּי סִימָנִים וְלֹא סָגִי בַט"ע לְחִוּדִי הֵינְנוּ מִשׁוּם דְּרָאוּ הֵטְבִיעָה וְאָמְרוּ בְּדַדְמִי כּו' עַד לְמֵאִי דְּפִרִישַׁת שְׁיִשׁ חִילּוּק בֵּין אוֹתָם שְׁרָאוּ הֵטְבִיעָה לְאַחֲרִים נִיחָא עכ"ל הָרִא"ש ר"ל הַמְּנַהֵג לְהַתִּיר גָּשִׁי אֲנָשִׁים שְׁטַבְעוּ ע"י הַפָּרָה בַט"ע בְּלֹא סִימָנִים וְלְפִי דְּבָרֵי הָרִי"ף אִין אָנוּ צְרִיכִין לְחִילּוּק זֶה וְכֵלָאוּ הִכִּי נִיחָא הַמְּנַהֵג וְכֵן פְּתַב הָרַמְבַּ"ם בַּפ' י"ג מֵה' גִּירוּשִׁין דִּין י"ט וְהִבִּיאֹו הַמַּחְבֵּר בַּש"ע ס' ל"ג וְנ"ל עַד אֶחָד אוֹמֵר רְאִיתִי שְׁמַת בְּמִלְחָמָה אוֹ שְׁטַבְעָה בַּיָּם הַגְּדוֹל וּמֵת אִם אָמַר קִבְרֹתָיו גָּאָמֵן וְתַנְשֵׂא עַל פִּיו וְהִבִּיא הַב"י בְּשֵׁם מַגִּיד מְשֻׁנָּה וְנ"ל וְכַמְדוּנָמָה לִי שְׁפִנוּנָת רַבִּינוּ וְהִלְכוֹת לְפָרֵשׁ בַּעֲיִין פְּשִׁלָא אָמַר מֵת וְקִבְרֹתָיו אֲבָל אוֹמֵר מֵת וְקִבְרֹתָיו לֹא אִיבַעֲיָה לְהוּ דָּאִם אִיתָּא מֵאִי קָא דְּחוּ בְּהִיָּא דַב' ת"ח פְּגוּן דְּקִאָמְרִי אִסְקִינָהּ קָמֵן וּמֵאִי הוּי כִּי אָמְרִינוּ אִסְקִינָהּ קָמֵן וְאָמְרִי סִימָנִים וְהָא בְּעַד אֶחָד כִּי אָמַר מֵת וְקִבְרֹתָיו חִיִּישִׁינָן דְּלָמָּא מְשַׁקֵּר עכ"ל: וְנִפְלְאֵתִי עָלָיו מִי דְּחָקוּ לְפָרֵשׁ הָא דְּמִסְפָּקָא לָן בְּעַד אֶחָד בְּמִלְחָמָה אִי מְהִימָן אִי לֹא מִטְעָמָא דְּמְשַׁקֵּר דְּלָמָּא מְסַפָּקָא לָן דְּאָמַר בְּדַדְמִי וְכֵן פִּירֵשׁ"י בְּהַדְּיָה דְּקִאָמַר הַש"ס אוֹ דְּלָמָּא טַעְמָא דְּעַד אֶחָד מִשׁוּם דְּהִיא גּוּפְלִי דְּיִיקָא וּמִינְסָבָא וְהִכָּא לֹא דְּיִיקָא וּפִי' רַש"י וְהִכָּא לֹא דְּיִיקָא וְתַרְנוּנֵיהוּ אָמְרִי בְּדַדְמִי כֵן הַדְּבָרִים כְּאֲשֶׁר אָתָּה אוֹמֵר עכ"ל.

וּלפ"ז אַף דְּאִבְעֵינָן בְּעַד א' בְּמֵת וְקִבְרֹתָיו שְׁפִיר דְּחִי דְּלָמָּא י"ל דְּחִיִּישִׁינָן אַף בְּקִבְרֹתָיו דְּאָמַר בְּדַדְמִי אֲבָל הִכָּא דְּקִאָמַר סִימָנִים לֹא אָמַר בְּדַדְמִי וְאִף אִם נִימָא דַס"ל לְמ"ד דְּבַמֵּת וְקִבְרֹתָיו בְּמִלְחָמָה לֹא שְׁיִיךְ דְּאָמְרִי בְּדַדְמִי דְּעִיָּקֵר בְּדַדְמִי בְּמִלְחָמָה דְּסִלְקָא דְּעַתָּה כָּל הֵנִי אִיִּקְטֵל וְהוּא פְּלִיט אוֹ זִמְנָן דְּמַחוּ לִי בְּגִירָא אוֹ בְּרוּמָחָא וְסַבְר וְדֵאִי מֵת וְאִיכָּא דְּעַבְיָד סְמִתְרִי וְחִי אֲבָל בְּאוֹמֵר קִבְרֹתָיו לֹא שְׁיִיךְ סְפַק זֶה וּע"כ צְרִיכִין אָנוּ לֹאמֵר דְּחִיִּישִׁינָן דְּלָמָּא מְשַׁקֵּר דְּלֹא כִפִּי רַש"י מ"מ אִיךָ יַעֲלֶה עַל דְּעַת לְפָרֵשׁ דַס"ל לְבַעַל הַלְכוֹת שְׁהוּא הָרִי"ף דְּאִבְעֵינָן בְּלֹא קִבְרֹתָיו א"כ מֵאִי קָשִׁי לִיָּה לְהָרִי"ף מֵהִיָּא גְבָרָא דְּטַבְעָה לִי בְּדַגְלַת דְּלָמָּא הָתָּם אִסְקָהּ לְאַלְתֵּר וְטִיִּלְטְלָהּ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְהוּוּ כְּמוֹ קִבְרֹתָיו וְלִכְפָּה הַתִּירוֹ לְאַשְׁתּוֹ וְכֵן לֹא הִי צְרִיךְ לְדַחוֹת וְקִאָמְרִי סִימָנִים אֲלָא בְּפִשְׁטוֹת הִי לְהַש"ס לְדַחוֹת דְּמִינְרִי שְׁטִלְטוּהוּ מִמְּקוֹם וְלֹא הִי פּוֹצָה פֶּה וְנוֹדֵד כְּנָף דְּהוּי כְּמוֹ בְּקִבְרֹתָיו אֲלָא כְּדִאָמְרוּ דְּאִבְעֵינָן אַף אִם אוֹמֵר קִבְרֹתָיו מ"מ הִיא לֹא דְּיִיקָא וּמִנְסָבָא וְדַחֲינָן דְּמִינְרִי דְּקִאָמְרִי סִימָנִים דְּלֹא עָלִיָּהּ סְמְכִינָן אֲלָא אִסִּימָנִין דְּאִיךָ יַדְעוּ הַנְּשִׁים בְּמְקוֹם הֵטְבִיעָה מִן הַסִּימָנִים אֵלּוּ וְלֹא חִיִּישִׁינָן דְּמְשַׁקֵּרִי לְבָדוֹת סִימָנִים כְּאֵלּוּ שְׁהִי בְּאִישׁ הַזֶּה וּע"כ קוּשְׁטָא קִאָמְרִי וְאַשְׁתּוֹ סְמְכָה עַל סִימָנִים אֵלּוּ וְהַקְּשָׁה הָרִי"ף מֵהִיָּא מַעֲשֵׂה דְּהִיָּא גְבָרָא דְּטַבְעָה בְּדַגְלַת דְּהַתִּירָה אַף בְּלֹא סִימָנִים אֲלָא בַט"ע ש"מ דְּסְמְכִינָן אַט"ע הִיכִי שְׁמַת בְּוִדָּאִי וְה"ה בְּעַד אֶחָד

במלחמה היכי שאמר קברתי והכ"מ בעצמו כתב אחר זה אי נמי דבעינן בכל גוונא כו' ועיין בספרי בשאלה נ' שם הארכתי עכ"פ ברור לן דלדעת הרי"ף והרמב"ם סגי במים שאין להם סוף בט"ע לחוד בלא סימנים ואף היכי שראו הטביעה ולכך השמיט המחבר בש"ע חילוק זה אף שהטור הביאו ורמ"א כתב חילוק בסי"כ"ח ויש מחלקים דכל מי שהוא אצלו פשוט בט"ע כו' וא"כ במקום עיגון הי' ראוי לסמוך על הרי"ף והרמב"ם והתוס' שכתבו דהיא סוגי' מייירי פשוטתנה קצת צורת פני' אבל בלא נשפתנה משיאין נשי בני אדם ע"י ט"ע והרב הסכים עמהם אפי' הגיד בפירוש העד שראו הטביעה יש לסמוך על עמודי ברזל פאלו להתיר במקום עיגון ק"ו בן בנו של ק"ו פאן שלא נזכר בשם עדות שראו בעל אנושפיז' שלו הטביעה רק משמעות העדות שהוציא מן המים בשביל שהי' מפירו שפתיח הי' לן אצלו וישמו יאקב ורצה לעשות עמו חסד לאחר מיתה לקוברו כאשר ששמע שאותו הספינה שהי' שם איש יהודי זה נטבעה ואפי' אי מספק לן ראוי לילך לקולא דהא בספק אם נשתהא או לא אזלינן לחומרא כתב הב"ש ס"ק פ"ב ונ"ל ועד מפי עד שראו אותו מת אחר שהעלוהו מן המים תלינן לקולא דרשאין ראה אותו תוך שעה ראשונה כ"כ בתשובות בן לב ובתשובות מהרשד"ם סי' כ"א ובתשובת מ"ב סי' מ"ה וא"כ ק"ו מה ספק נשתהא דחומרא זו ניכרה בשם דבהיא מעשה דדגלת אמרינן והני מילי דכי אסקוהו חזינא בשעתה' וכן אמרו אסקינהו קמו וחזינן לאלתר ש"מ דקפדינן דווקא אם ראהו לאלתר אבל אישמהו מיתפח תפח אפ"ה בעד מפי עד תלינן לקולא דראשון ראה מיד והיפרוהו ק"ו בנידון דידן דחילוק זה בין ראה הטביעה או לא לא נזכר בש"ס וגדולי הפוסקים לית להו חילוק זה ופשיטא דיש לסמוך דראשון שאמר שהוציא מן המים והפיר אותו בט"ע שלא ראה הטביעה לקולא ואם נפשך לומר דכאן פינן דעכ"פ ידע או שמע מן הטביעה הוי כמו ראה מפשיטת לשון הרא"ש לא משמע כן שהי' כתב לישוב תמיהת התוס' שכתבו ותמיהא איך משיאין נשי בני אדם שטבעו ע"י ט"ע וכתב הרא"ש ולמה דפרישי' שיש חילוק בין אותם שראו הטביעה לאחרים נחא עכ"ל ומאי נחיות' דהא מסתמא כתבו התוס' דנהגו להתיר נשי בני אדם שטבעו ע"י ט"ע משמע לכל פחות אף שיידע או שמעו מן הטביעה אלא ע"כ כדקאמרן וא"כ אף בלא סימנים מובהקים הנה ראוי להתיר ק"ו בן בנו של ק"ו ע"י סימנים מובהקים ומה שכתב הפוסק להסתפק במה שכתב המרדכי בסוף יבמות בשם מהר"ן ומהר"ש דכותי לא מהני ט"ע וסימנים פי אם באמרו נהרג או מת משא"כ במצאו הרוג והפירו בט"ע משום שט"ע צ"ע וט"ע דמלפ"ת שאין מתכווין להעיד ממילא לא סמכינן עליה אף בסימנים ובת"ה סי' רל"ט כתב לחז תירוץ דמייירי מהר"ש ומהר"ן אפילו בסימנים מובהקים ומשום פינן דהפיר אותו בחייו ועכשיו פשטא הרוג נסתפק והפירו ע"י סימנים וט"ע ולכך לא מהני אפילו סימנים מובהקים משום דאינו מכווין להעיד אמר דלמא לא נתן עיניו לדקדק יפה אם אותן סימנים מובהקים ומכוונים כמו שראו באיש זה בחייו ואפשר שראו לאותן סימנים הי' סבר בנדאי שהוא האיש שהפיר בו בחייו בסימנים הדומים לאלו ואם כן נפל פותג' בביר': ותמה אני למה מכ"ת עושה פאלו לא ידע את יוסף הלוא הרב הב"י הביא הדברים אלו ס"ס כ"ה ונראה מדברי הב"י שלא הסכים כלל עם אותו תירוץ דנימא בשביל שהפיר אותו גרע טפי ולא לסמוך עליו אפילו בסימנים מובהקים ותדע דהביא הב"י בס"ס כ"ו תשובת הר"ן שנשאל על מימון מלכי שהי' בספינה

שְׁנֵטְרֶפֶה זֶה כַּמָּה שָׁנִים וְעַתָּה בָּא כּוֹתֵי וְאָמַר מִסְלַפ־תּ כִּי הוּא הִי' מִפִּיר מִיְמוֹן מִלְקֵי וְהִפִּירוּ עַל שְׁפַת הַיָּם וְהִפִּירוּ בְּפִרְצוֹף פְּנֵי עִם חֻטְמוֹ וְגַם סִמֵּן שֶׁהִיָּה בְּרֹאשׁוֹ וְסִי' אֶחָד מִצְלֻקֶת שֶׁהִי' בְּזֵרוּעַ וְלֹא הִתִּיר אִשָּׁה זֹו שֶׁהִרִי כּוֹתֵי זֶה אֹמֵר שֶׁצּוֹפֶה הַמְגִדֵּל הַגִּיד לֹו כִּי כְּמוֹ שֶׁאִשָּׁה יָמִים עָבְרוּ שֶׁפִּלְטוּהוּ הַמַּיִם וְכָתַב הַבִּי' וְנִרְאָה מְדַבְּרִי שְׁאוֹתָם סִמְנִים שֶׁאָמַר הַכּוֹתֵי שֶׁהִי' לֹו בְּרֹאשׁוֹ וּבְזֵרוּעַ לֹא חֲשִׁיבִי סִמְנִים מְנֻבְּהָקִים לְגִמְרָא דֹא"כ אַע"פ שֶׁנִּשְׁתַּהֲא הָיִי לִי לְמִשְׁרֵי אִשָּׁה זֹו עַכ"ל.

וּלפ"ז אִם אֵיתָא דִּס"ל לְהַבִּי תִּנְרֵץ שְׁנֵי דְאִפִּילוּ בְּסִמְנִים מְנֻבְּהָקִים ס"ל לִר' נִתָּן וְלִהַר"ש דְּאִינוּ נֶאֱמָן בְּמַל"ת אִם הִי' מִשּׁוּם דְּאִפְשָׁר כְּשֶׁרָאָה הַדּוּמָה לְאוֹתָן הַסִּמְנִים הִי' סָבֵר בְּנוֹדָי שֶׁהוּא הָאִישׁ שֶׁהִפִּירוּ בְּחִיּוֹ אִם כֵּן מִנִּי לְמִדָּק דְּהַר"ן מִיִּירִי בְּאוֹתָן סִמְנֵי' שֶׁאִינוּ מְנֻבְּהָקִים דְּלָמָּא לְעוֹלָם מִיִּירִי אִפִּילוּ בְּסִמְנִים מְנֻבְּהָקִים וְהָא דְלֹא סָמַךְ עַלֵּיהוּ בְּנִשְׁתַּהֲי מִשּׁוּם דְּכִיּוֹן דִּהִי' מִפִּירוּ לֹא סָמְכִינוּ אִפִּילוּ אִסִּימְנִים מְנֻבְּהָקִים אֲלֵא ע"כ כְּדֹאֲמָרֵן שֶׁלֹא נִרְאָה לְהַרְבֵּי הַבִּי' תִּנְרֵץ זֶה וְלִכְפֹּד לֹא קָבְעוּ בִּש"ע לְהִלְכָה וְהַבִּי' ש"ב בִּס"ק ע"ו הִבִּיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת מְהַר"ם פֹּאדוּו' אִפִּילוּ אִם מְעִיד ע"י ט"ע וְכָתַב שֶׁכֵּן פִּשְׁט הוֹרָאָה בִּישְׁרָאֵל וְכֵן פִּסְקוּ כַּמָּה תְּשׁוּבָה וְגַבִּי קִבְּרִיתוֹ ס"ל לְהַרְבֵּי הַבִּי' הִיכִי דְהִפִּירוּ עֲדִיף טְפִי וְלֹא צָרִיף לֹוֹמֵר קִבְּרִיתוֹ וּלפ"ז יֵשׁ לְסָמוּךְ עַל סִמְנִים מְנֻבְּהָקִים כְּאֵלוּ דְהָא הִבִּיא הַבִּי' בִּס"ו סִי' כ"ה תְּשׁוּבַת הַרְד"ך עַל יְהוּדֵי שֶׁהִלְכֵהוּ לְבִקֵּשׁ יְהוּדֵי אַחַר שֶׁטְבַע בְּנֵהָר וּמִצָּא אִישׁ אֶחָד מֵת וַיַּעַן לֹא הִיָּה בּוֹ שׁוּם טְבִיעַת עֵינַי חֲתוּף יָדוֹ וְהִבִּיאָה לְעִיר אוֹלֵי יִפְרֵהוּ וְאִשָּׁה אַחַת אֲמָרָה אֵין זֹאת אֲלֵא יָדוֹ שֶׁל פְּלוֹנֵי שֶׁאָמְרָה עָלָיו שֶׁנִּטְבַּע בְּנֵהָר שֶׁהִי' לֹו רֹנֶשׁם בְּאֶצְבָּעוֹ מִצַּד אֵיזָה חוֹלִי' שֶׁנִּחְלָה אֶצְבָּעוֹ וְנִשְׁאָר מְעַט עָקוּם כּוֹ' וְהִתִּיר אִשָּׁה זֹו דְהָיִי סִמֵּן מְנֻבְּהָקֵי וְסָמְכִינוּ עָלָיו אִפִּילוּ אֲאָסוּר' דְּאוֹרֵיִתָּא עַכ"ל.

וְאִם בִּס"י כְּזֶה הָיִי מְנֻבְּהָקֵי אִף שֶׁמִּצָּא לְפַעֲמִים בְּאֶדָם אֶצְבַּע עֲקוּמָה הֵן ע"י תּוֹלְדָה אוֹ ע"י חוֹלִי וּמִפַּת חֶרֶב ק"ו כְּאֵן שֶׁזֶה דְּבַר הַפְּלֵא כְּמַעַט אֶחָד מֵאֵלֶף שֶׁשְׁמַע דְּבַר זֶה שֶׁאֶצְבָּעוֹתָיו שֶׁל יָדוֹ אַחַת יְהִיָּה קִצְרָה מִחֲבִירוֹ וְאִף דְּאָמְרוּ בְּגִמְרָא בְּעִירוֹבִין דָּף מ"ח דְּאֵיתָא נֶנְס בְּאִיבְרִי מ"מ כֹּל אִבְרִי שׁוּיִם אֲבָל בְּאֶדָם אֶחָד שֶׁיְהִיָּה בִּיד אֶחָד אֶצְבָּעוֹתָיו קִצְרִים זֶה לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה וְדְבַר הַפְּלֵא כְּזֶה הָיִי סִמֵּן מְנֻבְּהָקֵי: וּמַעַתָּה אֵין לְהַסְתַּפֵּק דִּילְמָא לֹא רָאָה הַכּוֹתֵי לְאַחַר מוֹתוֹ רַק בְּחִיּוֹ רָאָה הַסִּמֵּן וְאַחַר מוֹתוֹ הִפִּיר בִּט"ע וּבְסִפּוּר דְּבָרִים אָמַר שֶׁהִיָּה לֹו ג"כ סִמֵּן מֵה שֶׁהִפִּירוּ בְּחִיּוֹ הִנֵּה לְפִי דְבָרֵי הָעֵד כְּמַר מִלְּשָׁה שֶׁהִעִיד שֶׁאָמְרָה הַכּוֹתֵי שֶׁאָמַר לֵה כּוֹתֵי בַעַל אֲנֹשְׁפִיז' שֶׁהוֹצִיא אֶת הַנְּטֻבָּע מִן הַמַּיִם בְּשִׁבִיל שֶׁהִפִּיר אוֹתוֹ בְּטוֹב שֶׁלֵּן תְּמִיד אֶצְלוֹ וְשָׁמוֹ הִי' יֵאָקֵב לְאוֹת אֲמַת יֵשׁ לֹו אֶצְבָּעוֹת קִצְרִים בִּיד אַחַת מִיד הַשְּׁנֵי נ"ל דְּבִנְדָאי אָמַר כֵּן לְאַחַר מִיתָה מִצָּא כֵּן בְּסִמְנֵי דֹא"כ לְמָה הַנְּפִיר כָּלֵל אוֹת אֲמַת דְּבַתוֹף הַסִּפּוּר הִי' רוֹצֶה לְהַגִּיד הַטַּעַם לְמָה טָרַח אַחַר הַנְּטֻבָּע וְהִי' דִּי לֹו בְּשִׁבִיל שֶׁהִיָּה מִפִּירוּ בְּשָׁמוֹ וְלֵן תְּמִיד אֶצְלוֹ וְלִכְפֹּד הִי' טָרַח לְהוֹצִיא לֹו מִן הַמַּיִם וּמֵאֵי נִפְקָא מִיִּנְי' אִם הִי' מִפִּיר אוֹתוֹ בְּסִמְנִים אוֹ לֹא אֲלֵא ע"כ שֶׁאָמַר שֶׁנִּתְאַמַּת אֶצְלוֹ ע"י סִמְנִים אֵלוֹ שֶׁרָאָה אִף אָמַר מִיתָה שֶׁזֶה הִי' מִן הַמִּפְרִירִי שֶׁלֹו שֶׁלֵּן אֶצְלוֹ וְאֵין מְדַקְדָּקִים בְּעִגּוֹנוֹ דָּאי דִּיִּיקִינּוּ כְּנֹלָה הֵאִי לֹא הִיִּינוּ יְכוּלִים לְהִתִּיר אֶחָד מִנֵּי אֵלֶף וְכֵן הִבִּיא הַבִּי' בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת הַרְמְב"ם בִּס' ר"ח שֶׁאָמְרָה לְהֵם הַכּוֹתֵי לֹא תִזּוּזוּ מִכָּאֵן לְכַפֵּר פְּלוֹנֵי שֶׁמָּא יֵאָרַע לְכֶם כְּמוֹ שֶׁאֵיבְרַע לְפְלוֹנֵי שֶׁאֵלוֹ מָה אֵיבְרַע לֹו אֲמָרָה יֵצָא מְעִיר פְּלוֹנֵי וְיֵצְאוּ אַחֲרָיו וְהִרְגֵּהוּ כּוֹ' וְסִפְרָה לְהֵם דְּמוֹת תְּשׁוּבָה זֹאת הָאִשָּׁה מְוַתֵּר כּוֹ' וְעַד וְכָל הַדְּבָרִים חוֹזְרִים לְעִיקָר אֶחָד

והוא שאין מדקדקין בעדות אשה עגונה וכל המחמיר ודורש וחוקר בדברים אלו לא יפה הוא עושה ואין דעת חכמים נוחה הימנה שעיקר תקנות בעיגונה הקילו עכ"ל: א"כ ה"ה בנידון דידן נמי פינו שנוכל לפרש הלשון שראו אותו ג"כ אחר שהוציאו מן המים שהיה לו ביד אחת אצבעותיו קצר' מיד חברתי' למה נטה מדרך הפשוט ולומר שלא אמר אלא מה שהוא בחייו.

ומה שנסתפק עוד הכותב ונ"ל ועדיין לא פלטין מזה פינו שהפונדקות אמרה להם אם לא שמעתם מיהודי הנטבע וזה לא הני מל"ת ודומה למעשה דמשה סוטי' שהביא הב"י בשם הרד"ך תמה אני דמשם מוכח להיפך שהוא מביא ראיה כי היכי בפונדקות בעיר התמרים חשבינו בריית' אף בלא דיבורה פאלו התחילה היא להודיע להם לנדם ששאלו אי' חברינו ה"נ ר"ל שמה שהיה מבקשים לדעת מה נעשה ממנה שאבד ונדע התוגר ואמר לא שמעתם כלומר מה שאתם חוקרים ודורשים לא שמעתם כלום ועדיין אתם מבקשים לדעת והיהודי השיב לו ועדיין אנו מבקשים לדעת ממנו ואם פן הרי הוא משיב על שאלתם ולא הני מל"ת משמע דוקא התם שידע התוגר שמבקשי' לדעת מה נעשה ממנו ושאל להם לא שמעתם ממה שאתם חוקרים כו' א"כ אף שלא שאלו תחילה בפ"י מ"מ גילו דעתם דרצונם לבקש ולדע ממנו ולכך לא הני מל"ת אבל בנידון דידן שהכתי התחילה תחילה לשאול להם אם לא שמעו מן האיש היהודי הנטבע וא"כ פירשה להם פל המארע שפיר קרוי מל"ת וכמו שפסק בש"ע פותי שהסיח לפ"ת תחילה אע"פ ששאלו אותו אח"כ ובדקוהו עד שיפרש כל המארע ה"ז נאמן ומשיאין על פיו וכן נראה מדברי מהר"ם יפה שכתב הי' עומדים בחבורה ומדברים ביחד בענין היהודי פלוני ובא להם כותי ואמר להם במה אתם מדברים ואמרו לו מן היהודי פלוני אם הוא חי או מת ואמר להם הוא שהרי הוא מת לא מקרי מל"ת עכ"ל והיינו מעשה דמשה סוטי' הרי בהדי' כדברי שהתם הי' מדברים תחילה אף שלא שאלו אותו מ"מ הני כמו גילוי דעת דפונדקות אבל בנידון דידן לא עלה על שום אדם לומר דלא הני מל"ת וכבר הכריע בש"ע סי' ט"ו באותו הפוסקים כותי המסיח לפ"ת מפי הכותי המל"ת משיאין על פיו ואף שכתב הרמ"א שיש חולקין אם לא העיד בפירוש שהכתי ראשון מל"ת מ"מ נראה דרוב הפוסקים ס"ל דנאמן אפילו לא העיד בפירוש כמו שהביא הב"י: ועוד נראה דהר"ן החולק על הסברא הזו י"ל דאזיל לטעמא דס"ל דאף אם שאל הכותי אותו לא מיקרי מל"ת כמו שהביא הב"י בשמו בסי' ט"ז דלא כדברי ת"ה סי' רל"ט אבל לפי מאי שכתב רמ"א בהג"ה ס"ס ט"ו דאם שאלו הכותי שלא בפני ישראל הני שפיר מל"ת א"כ בנידון דידן אף אם הכותי שאלתה אותו והשיב לה כל הדברים הנ"ל ע"פ שאלתה פינו שלא הני בפני ישראל הני שפיר מל"ת וק"ו פאן לגבי הגדת העדות אין פאן ספק שהיא אמרה איך שהכתי אמר לה ע"פ סיפורי דברים הרי כמו שהעיד בפירוש שאמרה לה בלתי שאלתה.

פללא דמלתאבהא נחתא ובהא סלקא דאם נודע שקמר יאקב אשר הי' לו ביד אחד אצבעותיו קצרי' הי' מתאכסן לפעמים בבית כותי זה והי' מכירו ראוי לסמוך במקום עיגון אף ע"י ט"ע ע"י כותי מסיח לפי תומו כמו שהעידו הגאונים שפשטה הוראה זו בישראל ואף אם נימא פאן שראה הטביעה יש לסמוך על הרי"ף והרמב"ם וב"י ור"י דלא ס"ל הך חילוקא וק"ו פאן שהגיד סימנים מובהקים וסתמן פפרושן שראה גם פן

אחר מיתה ואין לבדות ספיקות מלבינו ובפרטות שהעידו העדים שהי' איש זה על הספינה שנטבע ממש הוי ספק דרבנן ולקולא.

וכבר הראתי פנים דאפילו בספיקות דאורייתא ראוי לסמוך על ט"ע ובמל"ת ולא נחש לסברות אלו וראו הטביעה ויהי' חלקי מן המתירי' ולא מן האוסרי' ואשת פמר יאקב מברודא מותרת להתנספי' לכל גבר דתתיצבתן ב"ה היום יום ו' כ' תמוז תעט"ל: שאלה נו על דבר אשר בקשתי לידע פוננת רש"י בחולין דף ה' ע"א אלא ומסיים רש"י האי תנא חמירי לי' שבת מעבודת אלילים העובד עבודת אלילים פופר בהקב"ה והמחלל שבת פופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית עכ"ל: הגני אומר דע באמת ואמונה שנפל טעות בדפוס וכנ"ל והאי תנא חמירי לי' שבת פעבודת אלילים והמעתיקין טעו בין כף למ' ועיקר פוננתו לומר דמומר לעבודת אלילים הוי פמומר לכל תורה כולה וע"כ במומר לע"ז נחא משום דאמר מר חמורה עבודה זרה שקל המודה בה פכופר בכל התורה דכתיב וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה אבל שבת מ"ט ולכך פירש"י דהאי תנא חמירי לי' שבת פעבודת אלילים משום פינו דכופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הוי פכופר בהקב"ה וכן איתא בהדיא בעירובין על ברייתא זו דף ס"ט ע"ב האי תנא חמירי לי' שבת פעבודת אלילים וק"ל עי' במג"א בא"ח סימן ש"ו שהגיה דברי רש"י בצ"ע.

אחר כתבי זה מצאתי בספר ב"ה ל"ד בסי' שהגיה בדברים ושמתתי פעל כל הון. שאלה נו כתב בתרימת הדשן כהן ששוכב על מטתו ופשט בגדיו פדךך עולם ופתאום קראו לו ואמרו מה באנהל צריך הוא לקפוץ ערום ממש ולרוץ לחוץ לאנהל שלא ישא באומא או שרי משום פבוד הבריות לשהות באנהל עד שילפוש מקצת בגדים: תשובה יראה משום פבוד הבריות לא נעשה שום איסור דאורייתא פדאיתא בהדיא בפ' מי שמתו והביא הב"י בטור י"ד סי' שע"א והרב הרמ"א בסי' שע"ב.

ונפלאתי איך מביא זה בלא חולק ושום אחרון לא השיג עליו הא התם בפסוגיא פריף ת"ש ולאחותו מה ת"ל כו' ת"ל לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא למת מצנה ומשני שאני התם דכתיב ולאחותו ופריף ולגמור מיני' ומשני שב ואל תעשה שאנו וכתבו התוס' וא"ת ונזיר וכה"ג קום עשה הוא ותיגר רש"י דקרא גלי לן דלאו דלא יטמא לא נאמר לגבי מת מצנה.

ולא נהירא דאם פן כל מקום דאמרינו שעשה דוחה לא תעשה ליקרני' שב ואל תעשה כו' אלא נראה דמנזיר לא גמרינו דמה לנזיר שפן ישנו בשאלה וכן מפהו דמה לכהו שפן לאו שאינו שנה בפל ולכך דוחה דברי תורה מפני פבוד הבריות וכן הביא תגרץ זה בחידושי רשב"א וכתב שיש נוסחאות דמקשו בהדי' מפהו גדול ומפריק לי' משום דלאו שאינו שנה בפל הוא ולפ"ז פינו דטומאת כהן לאו שאינו שנה בפל וניתן לדחות אצל פבוד הבריות ונהי דכלאים לא ילפינו עיכ' מ"מ טומאת כהן גופי' ילפינו מיני' וניתן לדחות אף באיסור דאוריית' משום פבוד הבריות וא"כ לא הי' צריך לכהו לילה פשהוא ערום לחוץ: שאלה נח סוף מקום שנהגו ועוד צנוחה עזרה צא מכאן יששכר איש פפר ברקאי שפכבד עצמו ומחלל קדשי שמים דהוי פריף ידי' בשראי ועביד עבודה וכתבו התוס' פי' בקונטרס ונציצה פסולה בקדשים דכתיב ולקח הפהו בעינו שתהא לקיחה

בַּעֲצָמוֹ שֶׁל פֶּהַן וּאִ"ת וְהָא גַבֵּי לְוֵלֵב לֹא אֲמַרְיִנּוּ הֵכִי בְּפֶרֶק לְוֵלֵב הַגּוֹזֵל רַבָּא אָמַר לְקִיחָה ע"י דְּבַר אַחַר שְׁמָה לְקִיחָה וְלִי נִרְאָה דְּאִין פֶּאן קוֹנְשִׁי אֲלִיבָא דְרַבָּא דְהָא רַבָּא ס"ל בְּזַבְחִים דָּף י"ט וּבְעִירוּבִין דָּף ק"ב דְּשָׁלָא בְּמַקּוֹם בְּגָדִים בְּגָד שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ הֵוִי יוֹתֵר בְּגָדִים וּאִ"כ הִי מְחַלֵּל קְדָשִׁים דִּיתִיר בְּגָדִים עֲבוּדְתוֹ פְּסוּלָה וְרִש"י דְּנִקְט חֲצִיצָה מִקְלֵתָא דְפְסִיקְתָּא נִקְט אֲלִיבָא דְכ"ע דְּלִישְׁנָא קָמָא אֲלִיבָא דְר"י דְּשָׁלָא בְּמַקּוֹם בְּגָדִים אֲפִילוּ בְּגָד גָּדוֹל לֹא הֵוִי יִתִיר בְּגָדִים וּמוּדוֹ דְּפְסוּל מְשׁוּם חֲצִיצָה אֲבָל אֲלִיבָא דְרַבָּא אָף בְּלֹא טַעְמָא דְחֲצִיצָה מ"מ עֲבוּדְתוֹ פְּסוּלָה מְשׁוּם יִתִיר בְּגָדִי וְהַתּוֹס' בְּסוּפָה נִדְחָקוּ בְּפִירוּשֵׁי וּע"ש.

וּלְפִי שְׁפָרְשֵׁי נִיחָא הַפֵּל בַּס"ד וְהַרְמַב"ם פֶּסֶק בַּפ"י מֵהִלְכוֹת פְּלִי הַמְקַדֵּשׁ פְּלִישְׁנָא אַחֲרִינָא דְאֲפִילוּ לְר"י שְׁלֵשׁ עַל שְׁלֵשׁ אֲלִיבָא בְּמַקּוֹם בְּגָדִים הֵוִי יִתִיר בְּגָדִים וְנִשׁ נ"מ מִזֶּה דְלִכְאוּרָה אִיכָּא לְמִדְק דְלִפְנֵי רִש"י מְטַעַם חֲצִיצָה דְכִתִּיב וְלִקְחָהּ וְכו' הָא קו"ל דְכָל מַקּוֹם דְכִתִּיב פְּהוּנָה אֵינּוּ אֲלָא יָמִין וּאִ"כ לֹא חֲטָא אֲלָא יָמִין וּאִ"כ אִיךָ נִתְגַּלְגַּל הַדְּבַר שְׁנִחְתְּכוּ שְׁתֵּי יָדָיו וְאֶפְשָׁר שְׁנֵיהּ פְּוֹנָת רִש"י בְּמָה דְפִי וְעוּד בְּזִיּוֹן הוּא אֲבָל לְדְבָרֵינוּ נִיחָא כִּינּוּן דְחִלּוּל קְדָשִׁי שְׁמַיִם הִי מְטַעַם יִתוּר בְּגָדִים וְזֶה שֵׁינִךְ בֵּין בְּיָמִין וּבֵין בְּשְׂמָאל וְלִכְךָ נִתְגַּלְגַּל הַדְּבַר שְׁנִקְצָצוּ שְׁתֵּי יָדָיו וּבְהַקְדַּמַת סְפָרֵי פְּנִים מְאִירוֹת כְּתִבְתִּי כִּינּוּן אֲמַת לְמַאֲמַר זֶה ע"ש.

אַחַר זֶה שְׁמַעְתִּי שְׁבַסְפָּר בְּאֵר שְׁבַע הַקֶּשֶׁה קוֹנְשִׁי זֹו: שְׁאֵלָה נִט שְׁמַעוֹן שֶׁהִי לוֹ חוּב אַרְבַּעִים זְהוּבִים אֲצֵל כּוֹתֵי וְכַתְּבֵי לוֹ כּוֹתֵי פְּתֵי פְּתֵי עַל זֶה וְהַזְכִּיר בְּכַתְּבוֹ בְּאֵם שְׁיִתָּן לוֹ הַשְׁרָרָה רְשׁוּת לְמַפְנֵי בֵיתוֹ לִיהוּדֵי אֲזִי יְהִי לְשְׁמַעוֹן קְדִימָה וְיִשְׁלַם חוּבוֹ מִבֵּיתוֹ וּבְרַבּוֹת הַזְּמַן נִתְנָה הַשְׁרָרָה רְשׁוּת לְכּוֹתֵי זֶה שְׁיִמְכּוֹר בֵּיתוֹ לִיהוּדִים וּבָא רְאוּבֵן וְהַחֲלִיף בֵּיתוֹ עִם בֵּית הַכּוֹתֵי וּמוֹתֵר דְּמֵי שׁוֹי הַבֵּית נִתֵּן לִיד הַכּוֹתֵי וְהַכּוֹתֵי פְּתֵי שְׁטֵר מְכִירָה כְּפִינֵהוּ בְּעַרְכוֹתֵיהִי נִחְתִּימוֹת בּוֹ בְּעַל עֵירָנִי שְׁנִתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת לְמַפְנֵי הַבֵּית לְרְאוּבֵן וְעַתָּה תְּבַע שְׁמַעוֹן לְרְאוּבֵן לְדִין בְּאֶשֶׁר שְׁיִשׁ לוֹ קְדִימָ' בְּבֵית זֶה כְּפִי שְׁטֵרוֹ מִן הַכּוֹתֵי וְגַם יֵשׁ בִּיד.

לְהַשְׁתַּדֵּל אֲצֵל שַׁר הָעִיר שְׁיִכּוֹף לְנִכְרֵי שְׁיִמְכּוֹר לוֹ הַבֵּית וְרְאוּבֵן הִשִּׁיב שֶׁהוּא לֹא יִדַע מִזֶּה שְׁיִשׁ לוֹ שְׁטֵר כְּזֶה עַל נִכְרֵי וְגַם לֹא הִתְרַצָּה נִכְרֵי אֲלָא בְּשִׁבִיל בֵּית יְהוּדֵי וְלוּלִי זֶה לֹא הָיָה מוֹכֵר: תְּשׁוּבָה דְנִרְאָה בְּרוּר דְמִתְרִי טַעְמָא קְנָה שְׁנֵי דְהָא אֲמַרְיִנּוּ בַּפ' הַשּׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֵל דָּף ע"ב הֵהוּא גְבָרָא דְאָמַר לִי לְחֻבְרִי אִי מְזִיבְנָא לָהּ לְהָא אַרְעָא מְזַבְנִינָא לָךְ בְּמָאָה זְוִי אֲזַל וּבְנִיָה לְאִינָשׁ אַחֲרִינָא בְּמָאָה וְעֲשָׂרִים א"ר כְּהֵנָּה קְנָה קָמָא מִתְקַיֵּן לָהּ ר"י מְנַהֵר פְּקוּדַי הָאִי זְוִי אֲנִסוּהוּ וְהִילְכְתָּא כּר"י מְנַהֵר פְּקוּדַי וְכַתְּבֵי הָרָא"ש וְאֲפִילוּ אִיבְעֵי קָמָא לְמִיתְּב מָאָה וְעֲשָׂרִים קְנָה הַשְׁנֵי כִּינּוּן דְבִשְׁעַת הַמְכָר קְנָה הַשְׁנֵי לֹא יִתְבַטֵּל הַמְקַח בְּשִׁבִיל תּוֹס' דְּמִים וְכֵן פֶּסֶק בַּש"ע ח"מ בַּס"י ר"ו וּאִ"כ אֲפִילוּ בְּפֶסֶק דְּמִים כִּינּוּן שְׁמוּסִיף הַשְׁנֵי קְנָה שְׁנֵי מְשׁוּם דְּזוּזֵי אֲנִסוּהוּ ק"ו בְּלֹא פֶסֶק דְּמִים בְּסוּף הַמְכִירָה דַּש"ס עָרוּף הוּא שְׁם דְּשְׁנֵי קְנָה כִּינּוּן דְלֹא פֶסֶק הָרֵאשׁוֹן לֹא סְמִכֵי דַעְתֵּי דְהָא מְדַד עַד שְׁלֹא פֶסֶק שְׁנִיָּהּ יְכוּלִים לְחַזֵּר בּוֹ אֲלֵמָא אֲפִילוּ מְשִׁיכָה בְּלֹא פִיְסוּק דְּמִים לֹא קִנְיָן וְכֵן הוּא בַּש"ע וּבִטוּר וּאִ"כ בְּנִדְוֹן דִּינּוֹ לֹא קִנְיָ רֵאשׁוֹן כָּלָל וּבֵר מְכָל דִּין דְאֲפִילוּ הִי פֶסֶק וְנִתְּנָן לוֹ הַמְעוֹת כִּינּוּן דְלֹא פְתֵי לוֹ הַנִּכְרֵי הַשְׁטֵר מְכִירָה קְנָה הַשְׁנֵי בְּנִתְיַת הַמְעוֹת עִם הַשְׁטֵר כְּמִבְּנָאָר בַּט"ו ח"מ ס' קצ"ד דִּישְׁרָאֵל אֵינּוּ קוֹנָה מִן הַכּוֹתֵי עַד שְׁיִכְתּוּב שְׁטֵר עִם הַדְּמִים וּלְפ"ז יִשְׁרָאֵל שְׁלִקַח שְׁנֵיהּ מִן הַכּוֹתֵי וְנִתְּנָן הַדְּמִים וְקוֹדֵם שְׁהַחֲזִיק בָּהּ הַלּוֹקֵם בָּא יִשְׁרָאֵל אַחַר וְהַחֲזִיק

בה זכה האחרון וכתב רמ"א דהשני מקרי רשע מ"מ אם בא הראשון להשתדל ע"י כותי להוציא מיד השני נקרא מסור.

ונראה בנידון דידן אפילו אם ידע השני משטרו של ראשון לא מקרי רשע דאף דמבואר בח"מ סי' רל"ז המחזיר אחר דבר לקנותו בין קרקע ובין מטלטלים ובא אחר וקנאה נקרא רשע ופי' הסמ"ע שמכריזין עליו בבה"כ שעשה מעשה רשע בזה הא מבואר בהג"ה רמ"א דכל זה לא איירי אלא שפבר פסקו הדמים שביניהם ואינם מחוסרין אלא קננו אבל אם מחוסרין עדיין הפסקא שהמוכר רוצה בכך והקונה רוצה בייתר בזול מותר לאחר לקנות בין אם מוכר כותי או ישראל עכ"ל וא"כ פשיטא בנידון דידן שלא היה שום פסקא דמותר לישראל לקנות ונראה דאפילו דאם הי' פוסק עם ראשון שאמכור לו בזה שנה ועתה החליף הכותי על בית ישראל אע"פ שאינו שנה אלא מנה מ"מ נראה דזכה שני כמו דאמרינו במעות דאם הוסיף לו השני דקני השני מטעם דלא מכר לו מרצונו אלא דזווי אנסוהו בשביל המעות שהוסף א"כ פשיטא בחליפין כי האי דהא אמרינו דאין בחליפין דין אונאה מטעם דיש רוצה בשריון ויש רוצה במחט וק"ו בבתים דיש דניחא לי' בית קטן יותר מן גדול או עומד במקום דמרוח לי' טפי מביתו ופשיטא די"ל אם נתן ישראל השני בית אחר דלא מכר הנכרי ביתו כלל בשום ממון דמהאי טעמא נמי אם החליף חצר בחצר לא שייך דינו דבר מצרא עי' בח"מ סי' קע"ה סי' כ"ד וא"כ ברור הדין דשני קנה וראשון לא קנה ואין צריך להחזיר לו אפי' חובו דאפילו לדעת הרמב"ם וסייעתו דאם קנה ראשון בכסף דשני המוחזק צריך להחזיר מעותיו ה"מ טעמא דאף דלא קנהו מ"מ בתורת משכון הוא בינו עד שיחזיר לו דמים והרא"ש והטור ס"ל דא"צ ליתן לו הדמים פינו דלא בא ליד הלוקח מתחילה בתורת משכון מ"מ נראה אף להרמב"ם דישאל ראשון לא הי' לו משכון על זה רק הי' חייב לו מתחילה ונכרי הבטיח לשלם לו מדמי ביתו וישאל שני משלם לו מעות א"כ יתבע מנכרי דהתם פינו דראשון נתן מעות לכותי ושני מחזיק בלא מעות מחויב עכ"פ להחזיר לראשון דס"ל דישאל ראשון נתפונן תחלה לזכות בתורת משכון אבל הכא שלא הלנה לו על בית זה וישאל השני הלוקח נותן המעות ליד הכותי אינו חייב כלל להחזיר לראשון וישאל הראשון יתבע מיד הכותי וא"כ הדין פשוט וברור דאין ישראל שני מקרי רשע דכתב הב"י הביאו הסמ"ע ס"ק י"ב דנדא באידך תלי' פינו דצריך להחזיר מעותי' ללוקח נמצא דאינו כמציאה והפקר והוי לי' פדין עני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה דמקרי רשע משא"כ אם לא הי' צריך להחזיר לו המעות דהוי כמציאה דאין בו דין עני המהפך בחררה כמו שכתב בס' רל"ז עכ"ל וא"כ ק"ו בנידון דידן שהראשון לא פסק דמי המכירה כלל עם הנכרי דלא מקרי רשע והראשון הבא לבטל זכותו של שני ע"י כותים מקרי מסור גמור ומצנה להשפיל לבעלי זרוע אם אינם רוצים לשמוע לדברי חכמים ולמחזיא להו בסילויא דלא מבעי דמא ולא דמי להא דאיתא בח"מ סי' קע"ה ס"ק נ"ז דכתב רמ"א דהמלנה לכותי על ביתו ובא אחר וקנאה המלנה מסלקו דהתם מייירי שהמלנה הי' דר במשפנתא ועי' מרדכי בפ' המקבל דף פ"א איתא שם בהדנ' דהשיב מהר"ם דאי לא דר בו המלנה לא מצי לסלק לי' וה' ינחני בדרך אמת הטורד מאיר: שאלה ס אלמנה שמתה קודם שנשבע על פתובתה והי' לה בן מבעלה ראשון עשיר בנכסין ומבעלה השני לא הי' לה בנים ויורשי בעלה אינם רוצים ליתן המעות הוצאות קבורה רק בנה מבעלה

הראשון יתן הוצאת קבורה: תשובה הנה כבר נתחבטו גאוני עמודי עולם הביאם ט"ו א"ה בס"ס פ"ט דלדעת הרמב"ם דאם מתה קודם שנשבעת שבועת אלמנה שיורשי בעלה מחיובים בקבורתה אבל לא הודו לו הראב"ד והר"ן פתב הרב המגיד שהרמב"ם למד זה מדקתני בפ' אשה שנפלה יורשי יורשי פתובתה חייבים בקבורתה ופירשו בגמ' יורשי פתובתה בשומרת יבם כו' וסובר רבינו דכ"ש באלמנה שלא נשבע שאין יורשים שלה יורשים כלום שיורשי בעל חייבים בקבורתה אבל בהשגות פתב א"א דעת קלישתא קחזינא הכי וכי מפני שלא נשבע קרא ליורשי הבעל יורשי פתובתה והלוא הם אומרי' שפבר נפרעה ונטלה צררי והורשה אלא ונדאי יורשי ג'ונגית' ונ"מ שלה קוברים אותה אע"פ שלא ירשו כלום עכ"ל ובאמת יש לחלק בין זו שדינה שיורשיה יורשים אותה אלא שלא נשבעת להאי שומרת יבם ואין בידי להכריע עכ"ל.

ולפע"ד נראה עיקר פהרמב"ם אף שמפרש דברי התוס' ריש פ"א אלמנה ניוזנית שפתבו אם הניח מטלטלי אע"ג דאין יורשים יורשי פתובתה גובה מנכסי' לדיני דש"ס דאין פתובתה נגבית ממטלטלי אפ"ה חייבים יורשים שהיה ראוי' לירש בקבורתה וא"כ ק"ו כשלא נשבעתה די"ל שפבר קבלה פתובתה והורשה דחייבים לקברה וכן פתב המחבר בית שמואל: מ"מ אומר אני דמשני צדדים תברא ראשון די"ל דהתוס' לא פתבו פן לקושטא דמילתא דהא איכא למידק למה לא תירצו בתחילת דבריהם דאיצטרף לאשמועינן אפילו הכי דלא שקלי יורשים כלום אלא נראה דהתוס' לא באו לתרץ אלא האי תרוצא דלא תני אלא משום סיפא דביבמה והא דלא דניק הש"ס מדאיצטרף האי בבא פלל על זה פתבו תוס' דאיכא למדחי ולומר דאשמועינן אף דלא שקלי אפ"ה יורשי שהיה ראוי' לירש חייבים בקבורתה ולכך איצטרף למידק מדקתני יורשי יורשי פתובתה דע"כ ביבמה איירי שיש לו שני יורשים וע"כ בדאית לה נכסים לגבות מייירי וע"כ רישא דאין חייבים בקבורתה מייירי נמי דומיא דסיפא דכתובתה נגבית ליורשים ולכך יורשי הבעל פטורים אבל אם אין יורשיה יורשין פתובתה פגון היכי דלא נשבעת קודם מותה יורשי הבעל חייבים בקבורתה: ועוד נראה אף לפי הבנת המהרש"א בדברי התוס' שפבר פתבו פן לדינא מ"מ אומר אני דליכא למילף בק"ו לנדון דהרמב"ם דמצדו תברא די"ל דהתם יורשי הבעל פטורי' מדינא לשלם דמטלטלי דיתמי לא נשעבדי ולכך אין עליהם חיוב קבורה יותר מכל ישאל וחסר הדין לדין תורה דקרוב קרוב קודם לחיוב קבורה כמו שהביא הב"ש בס"י קי"ח בשם מהר"ם מיינץ אבל הכא גבי אלמנה שלא נשבעת אף דאין יורשיה גובים פתובתה מטעם שאין אדם מוריש ממון שאין יכול לגבות אלא בשבועה לבניו ואוקי ממון' בחזקת מרא קמא מ"מ אינם יכולים יורשי הבעל להוציא ממון מיורשי אלמנה מספק או להטיל עצמם על הציבור אלא נראה ברור דטעמו של הרמב"ם דכשם שהבעל גופי' חייב בקבורתה אף שהיתה צריכה לישבע שלא התפיסה צררי אפ"ה אם מתה בלא שבועה חייב הבעל בקבורתה ולא מהימן לומר התפסתי לה צררי אפילו אם הי' טוען ברי וע"כ הטעם פיון שהוא בא להוציא מעות קבורה מיורשיה עליו הראיה וא"כ ק"ו ליתמי דלא באים בטענת ברי ואיך יוציאו ממון מיורשי אשה ודינם שונה כמו אם מתה בחי' בעלה.

והרמב"ם הוציא את דינו ממתניתין ריש פ' אלמנה ניוזני' מדהוצרה למיתני' יורשיה
יורשיה כ' ש"מ לדיוקא אתי דוקא היכי שיורשיה פתנתה אבל אם אינם יורשים פגון
שמתה בלא השבעת פתובה אזי החיוב על יורשי הבעל.

ובזה יש ליישב על גושא תוס' וכבר פתבנו שאף לפ"ד התוס' אין ראיה לגדון דינו
דהתם בנודאי פטורים מפתנתה ואין עליהם חיוב יותר מכל ישראל לכה אמרינו דקרוב
קרוב קודם לחיוב קבורתה אבל בנידון דינו ספק פרעון אפי' אם הי' טוען התפסת לה
צררי לא מהימן בלא עדים להעשיר עצמו ולהוציא ממון מאחרים וכן היורשים: ובה
מיושב גושא הראב"ד שהקשה וכי מפני שלא נשבעה קרא לי' ליורשי הבעל יורשי
פתנתה הלא הם אומרים שפבר נפרע ונטלה צררי והורשה עכ"ל אבל לפי דברינו
אין פאן גושא דהא אף אם האב הי' טוען שהתפיסה צררי בבירור לא היה יכול לפטור
עצמו מחיוב קבורתה ולהטיל על היורשים א"כ ק"ו ליורשי הבעל שאינם באים בטעני'
נדאי שאינם יכולים לפטור עצמן מחיוב קבורתה ולהוציא מיורשיה.

ובזה ניחא נמי דברי הרב המגיד דהרמב"ם לאו מק"ו מיבמה מייתי לה אלא עיקרא
דדינא יליף ממתני' מפח גושא התוס' וגם מסתבר טעמא דאי אפשר ליורשי הבעל
להפקיע עצמו מחיוב נדאי וספק פרעון ולהוציא מאחרים כמו בעל גופי' וכן כתב הרב
ר"ע מברטנורא ודברי הרמב"ם ברורין בטעמן וכבר פתבנו שאף לפ"ד התוס' אין ראיה
לנידון דינו וא"כ יצא הדין ברור שחיוב הוא על יורשי הבעל ולא כל פמיני' להעשיר
עצמם ולהטיל על אחרים חיוב קבורתה וה' ינחני בדרה אמת הטרוד מאיר: שאלה סא
או"ח סי' תקל"ח כתב הב"י בשם רבינו ירוחם הא דמת לא קנסו בנו אחריו דוקא בדבר
אבד אבל בדבר שאינו אבד אם עשהו בח"ה מאבדין אותו ממנו ואפילו מת קונסין בנו
אחריו ונראה דזה למ"ד מלאכת ח"ה דאורייתא ולפיכך בדבר שאינו אבד קונסין בנו
אחריו.

פדאמרינו גבי פהו שצורם און בכור וקנסו בנו אחריו מאחר שהוא איסור דאורייתא
עכ"ל. וכתב הב"י וזה שכתב בצורם און בכור לא דקדק בשמעת' דהא בהדיא פשטינו
בפ' כל הפסולין מקודשין דצורת און בכור לא קנסו בנו אחריו ומיני' נשמע במכונן
מלאכתו במועד אע"פ שאינו דבר אבד דלא קנסו בנו אחריו עכ"ל הב"י והט"ז דחק
אנפשי' להציל לר"י מקוש' הב"י ונכנס לדחוקי' כאשר יראה המעיין.

ואני אומר דלא לשוני' לרבינו ירוחם עם כל המפרשים לטועה בדבר זה שהוא תלמוד
ערוך ונראה דהי' לרבינו ירוחם שיטה אחרת בש"ס דאי' התם בבכורות דף ל"ד הצורם
און בכור הרי זה לא ישחוט עולמות דברי ר"א וחכ"א נולד בו מום אחד ישחוט עליו
וע"ז קמבעי' ליה צורם און בכור נמת מהו למקנס בנו אחריו ופירש"י שלא יאכל
מאותו בכור עולמות וכן פי' בגיטין דף מ"ד ע"א ד"ה אם תמצא לומר הך דמבעיא לן
בבכורות פהו צורם און בכור ועבר משום כל מום לא יהי' בו דאמרינו התם לא ישחוט
עולמות ומבעי' לן צורם ומת כו' ומשמע מלשוננו דרש"י דמבעי' לן אליבא דר"א דס"ל
דלא ישחוט עולמות ואפילו נולד בו מום ולא נהנה מאסורו אפ"ה קנסו משום שלא יהי'
רגיל לעשות מום וקמבעי' ליה דבדיד' קנסו אבל לא לבנו או אף לבנו קנסו אבל בלא
מום אחר פשיטא דאסור להנות ממעשי ידיו שעשה באיסור מדלא מבעיא ליה מבשל

בְּשֶׁבֶת וְכוּ בְּשֶׁדָּה שְׁנֵטְעָה בְּשֶׁבֶת אוּ בְּשֶׁבִיעֵית דְּתַנּוּ בִּפְּ הַתְּרוּמוֹת דִּיעֶקְרוּ וְלֹא מִבְּעֵינָא לִיָּה אִם מֵת מָה הוּא לְבָנוּ אֶלְא ע"כ כָּל הַיְכִי דְעֵבִיד אִיסוּר' דְּאוּרִייתָא וּקְנִסוּהוּ רַבְּנָן דְּלֹא לְהַנּוֹת מְאִסוּרֵי ה"ה לְבָנוּ נְמִי אִסוּר וְגַבִּי צוּרֵם אֲנֹן בְּכוֹר לֹא מִבְּעֵינָא לָן אֶלְא אֶלְיָבָא דִּר"א שְׂאִינוּ נְהָגָה מְאִסוּרֵי כְּגוֹן שְׁנַפְל בּוּ מוּם אַחַר אִפ"ה ס"ל לִר"א דְּלֹא יִשְׁחַט עוֹלָמוֹת וְקַמְבַּעֵי לִי אִם לְבָנוּ נְמִי קְנִסוּהוּ שְׂלֹא לִישְׁחַט אֶפִּילוּ נְפֵל בּוּ מוּם אוּ לֹא וּפְשוּט מִשְׁדָּה שְׁנֵטְיִיבָה בְּשֶׁבִיעֵית דְּנִקְטִינָן דָּאָם מֵת בְּנוּ זוֹרְעָה ש"מ דְּלֹא קְנִסִינָן רַבְּנָן וּבְנוּ ה"נ פִּינּוּ שְׂאִינוּ נְהָגָה מְאִסוּר שְׁעֵשָׂה לֹא קְנִסוּ לְבָנוּ אַחֲרֵינוּ: וּבְזָה מִיּוֹשְׁבֵיִם קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' שְׁהַקְשׁוּ אִם הַאי הַחַיִּיב מְדַרְבְּנָן קֶשָׁה הַיְכִי פֶשֶׁט צוּרֵם אֲנֹן בְּכוֹר דְּאוּרִייתָא וְכוּן הַקְשׁוּ בְּגִיטִין עַל פִּי רְש"י שְׁמִפְרָשׁ דְּנִטְיִיבָה נִזְבְּלָה שְׁהוּא אִיסוּר דְּרַבְּנָן וּבִמ"ק דָּף י"ג אָבָל לְפִי דְּבַרְיֵינוּ נִיחָא שְׁפֶשֶׁט מְנִטְיִיבָה שְׁנֵהָגָה מִגּוֹף הָאִיסוּר דְּרַבְּנָן הֲלֹא קְנִסוּהָ לְבָנוּ אַחֲרֵינוּ א"כ בְּצוּרֵם אֲנֹן בְּכוֹר שְׂאֵף עֵשָׂה אִיסוּר דְּאוּרִייתָא פִּינּוּ שְׂאִינוּ נְהָגָה מְאִסוּר דְּאוּרִייתָא אֶלְא מְדַרְבְּנָן קְנִסוּהוּ אִף שְׁנוּלֵד בּוּ מוּם לֹא יִשְׁחַט דְּלִדְיָדָן קְנִסוּהוּ וְלֹא לְבָנוּ וּלִפ"ז בְּלֹא מוּם אַחַר פְּשִׁיטָא לָן כִּי הַיְכִי דְּאִסוּר לֹא אֶלְיָבָא דִּכ"ע בְּלֹא מוּם אַחַר ה"נ אִסוּר לְבָנוּ דְּוּמְנָא דְּמִבְּשֵׁל בְּשֶׁבֶת בְּמִזִּיד כִּי הַיְכִי דְּאִסוּר לֹא אִסוּר לְבָנוּ וּכְפִי רְש"י ס"ל ג"כ לְרַבִּינוּ יְרוּחָם וְהַמְּפָרְשִׁים וְשִׁפִּיר כְּתִב לְמ"ד מְלֹאכֶת ח"ה דְּאוּרִייתָא אִם עֵשָׂה בְּדָבָר שְׂאִינוּ אָבָד בַּח"ה מְאָבְדִין אוֹתוֹ וְאֶפִּילוּ אִם מֵת קוֹנְסִין בְּנוּ אַחֲרֵינוּ וְהִרְמַב"ם בִּפ' ב' מֵהַל' בְּכוֹרוֹת דִּין ז כְּתִב וְנ"ל הַמְּטִיל מוּם בְּבְכוֹר כו' אִם מֵת זֶה הַחוּטָא מוֹתֵר לְבָנוּ לְשׁוֹחֲטוֹ עַל מוּם שְׁעֵשָׂה אָבִיו שְׂלֹא קְנִסוּ בְּנוּ אַחֲרֵינוּ מִשְׁמַע שְׁמִפְרָשׁ הַאֲבַעֵי אֶלְיָבָא דְּחַכְמִים וְע"כ ס"ל לְהִרְמַב"ם הָא דְּפֶשֶׁט מְנִטְיִיבָה דְּמִיָּרֵי שְׁחַרְשׁ בָּהּ חֲרִישָׁה יִתְרִיהַ כִּפ' ר"ת דְּבְשֶׁבִיעֵית אֵית לָן לְהַחְמִיר טְפִי מִבְּשׁוּם מְקוּם אִף לְפִי זֶה קֶשָׁה דֹא"כ גַּם בְּמִבְּשֵׁל בְּשֶׁבֶת וְנוֹטַע בְּשֶׁבֶת וּבְשֶׁבִיעֵית נְמִי הִיָּה מוֹתֵר לְבָנוּ הַתְּבַשִּׁיל: וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּהִרְמַב"ם ס"פ ג' מֵהַלְכוֹת שְׁמִיטָה דָּאִין נוֹטְעִין אֵילָנוֹת עֶרֶב שְׁבִיעֵית אֶלְא שְׁתַּקְלוּט הַנְּטִיעָה שְׁלִשִׁים יוֹם קוֹדֵם ר"ה שְׁלִשְׁבִיעֵית וְדָבָר זֶה אִסוּר לְעוֹלָם מְפָנִי מְרֵאִית עֵין שְׁמָא יֵאמֵר הַרְוָאָה בְּשֶׁבִיעֵית נְטַעוּ וְכו' וְאִם מֵת קוֹדֵם שְׁיַעֲקוּר מְחִיבִין אֵת הַיּוֹרְשִׁים לְעַקְרוּ הַרִי אִף בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן קְנִס לְבָנוּ אַחֲרֵינוּ וִי"ל דְּהֵתֵם טַעְמָא מְפָנִי מְרֵאִית עֵין וְכוּן הוּא מְפָרְשׁ בִּירוּשְׁלַמִי וּלִפ"ז בְּנוֹטַע בְּשֶׁבֶת וּבְשֶׁבִיעֵית פְּשִׁיטָא לָן דְּקְנִסוּהָ גַם לְבָנוּ וְאֶפְשָׁר דְּהֵתֵם טַעְמָא אַחֲרֵינוּ אִיכָא דְּהָא בְּגִיטִין דָּף נ"ד קְאָמַר טַעְמָא דִּר"מ מְפָנִי מָה אֲנִי אוֹמֵר בְּשֶׁבֶת בְּשׁוֹגֵג יְקִיִּים בְּמִזִּיד יַעֲקוּר וּבְשֶׁבִיעֵית בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמִזִּיד יַעֲקוּר מְפָנִי שְׁיַשְׁרָאֵל מוֹנִין לְשֶׁבִיעֵית וְאִין מוֹנִין נְטִיעוֹתֵיהֶן לְשֶׁבֶתוֹת דְּבָר אַחַר נְחָשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַשְּׁבִיעֵית וְלֹא נְחָשְׁדוּ עַל שֶׁבֶתוֹת מֵאִי דְּבָר אַחַר וְכ"ת שֶׁבֶת נְמִי זִימְנִי דְּמִיקְלַע יוֹם שְׁלִשִׁים בְּשֶׁבֶת כו' עַד לֹא נְחָשְׁדוּ עַל הַשֶּׁבֶתוֹת.

וּלִפ"ז נְהִי דְּלַעֲנִין שׁוֹגֵג יֵשׁ לְהַקֵּל מ"מ לְעַנְיָן מִזִּיד פִּינּוּ דְּלַפְעָמִים יְכוֹל לְבֹא שְׁיַפִּירוּ שְׁנֵטְיֵעָה זֹו נְטַעָה בְּשֶׁבֶת וּשְׁבִיעֵית וּלְכַף קְנִסוּ גַם לְבָנוּ מִשְׂא"כ בְּצוּרֵם אֲנֹן בְּכוֹר אִף שְׁהוּא דְּאוּרִייתָא לֹא קְנִסוּ לְבָנוּ דְּלֹא מִיָּנִפֵר שְׁנַעֲשָׂה בּוּ מוּם בְּכוֹנוֹנָה וּלִפ"ז בְּבִישְׁל בְּשֶׁבֶת לִר"י דְּאִסוּר לֹא עוֹלָמוֹת בְּמִזִּיד י"ל דָּאָם מֵת לֹא קְנִסוּ לְבָנוּ אַחֲרֵינוּ: וְהוּאִיל וְאֵתָא לִידָן דִּין צוּרֵם אֲנֹן בְּכוֹר אֲזַפִּיר קוֹשְׁיָא גְדוּלָּה מָה שְׁשִׁמְעָתִי מִן הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפָרְסֵם בְּדוֹרוֹ כְּבוֹד מוֹהַר"ר שְׁמִשׁוֹן וְוִינָא נִר"ו דְּרְש"י בְּחֻמְשׁ פ' רְאָה פִּי לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה כָּל שְׁתִּיעֲבָתִי לָךְ וְהִבִּיא הַגָּאוֹן הַמְּזַרְחֵי קוֹשְׁיָא הַתּוֹס' בְּחֻלִּין דָּף קט"ו וְנ"ל וְא"ת צוּרֵם אֲנֹן בְּכוֹר לִיתְסֵר אֶפִּילוּ צָרְמוּ כוֹתִי וִי"ל דְּרַחֲמָנָא שְׁרִינְהוּ לְקַדְשִׁים שְׁהוּמָמוּ כְּפָצִי וְכָאִיל א"כ

אינו דבר מתועב עכ"ל התוס' וצ"ע דמאן לימא לן שאם צרם אונן בכור אפילו כותי
מותר שישיחט ויאכל על אותו מום הרי רש"י ז"ל חולק על זה וכו' וכן התפלא על דברי
רמב"ם שכתבנו לעיל דס"ל דלא קנסו לבנו אחריו וצ"ע שהרי בספרי שנו בהקד' ר"א
אומר מניין לצורם אונן בכור ואוכל ממנו שעובר בלא תעשה ת"ל לא תאכל כל תועבה
כו' והקשה הגאון מהר"ש הלא ש"ס ערוף בבכורות דף ל"ה מעשה בזכר של רחלי זקן
ושערו מדולדל וראוהו קסדור אהד כו' וצרם באזנו וכו' מעשה לפני חכמים והתירו הרי
להקד' שע"י כותי מותר ובמתניתן דלעיל פלוגתא דר"א ור"ח דפליגי ע"כ טעמא משום
קנס ורש"י בחומש לפעמים הביא דרשות דספרי אף שאינם אליבא דמסקנ' התלמוד
דידן הרמב"ם פסק פתקמים ואין מקו' לקוש' מהר"א מזרחי לא על הרמב"ם ולא על
התוס' מיהו יש לנישבו שהקשו למ"ד דאית ליה כל שתעבתי והוא ר"א בספרי י"ל דס"ל
באמת שאסור אף ע"י כותי ודו"ק שאלה סב על דבר שבקשתי לברר לה דין אם מותר
לשתות הקאווה שנתבשל בשביל רוב פותים בשבת הנה אודיע שיש לפקפק בזה דהא
בא"ח סי' תקי"ז הביאה ב"י שר"ת ור"י אסרו פת הנאפה אפילו ב"ט אם לא שידוע
שהקמח הי' גטחן בערב י"ט והעצים נלקטו מעי"ט מטעם מוקצה ואף לדעת המתירין
טעמם דאין שייך מוקצה כיון דחזי לכוס בין השמשות וזה דוקא בחיט' דחזו קצת לאכיל'
כדבעינו למימר לקמן אבל לא בקאווה ובסי' שכ"ה הביא דעת הרשב"א שכל המתיר
לאכול פת חמה מן הפלטר בשבת אינו אלא מן המתמיהים וטועים גמורים הם והביא
בשם א"ז שהראב"ה הי' מלקה בני אדם שאכלו פת שאפה כותי בשבת והביא בש"ע
דעת האוסרין עיקר רמ"א לא התיר אלא לצורך מצוה וא"כ כל הגי' חששות וחסומרו'
דאיכא בפת פלטר שאפה כותי בשבת ישנם בקאווה ויש לחוש יותר שירבה בשבילו
כיון שידועים שהרבה ישראלים רוצים לשתות הקאווה עם ואין ישראל יכול להכינו
מע"ש מפני שמפיג טעמו ויש לחוש שמרבה בשבילם ומלבד איסור שבת יש עוד איסור
מחמת בישול כותי דהא אינו נאכל כמות שהוא חי ועולה על שלחן מלכים ואי משום
דראוי לאכול כשהוא חי קודם שנתבשל דהא זנגבילא יבשתא כתב ה"ט בסי' ד"ד ס"ק
י"ד והב"ח בסי' ר"ג דאסור מחמת בישול עכו"ם אף שהוא נאכל כמות שהוא חי כשהוא
רטוב: והנה ראיתי במג"א ס"ס ר"ג שכתב בשם תר"י לענין בישול עכו"ם אין חילוק
דהא יבש ג"כ נאכל כמות שהוא חי עם לחם ובגמ' קא הקשה מברכה ומשני הא
ברטיבתא הא בבישתא ולא זכיתי להבין דבריהם אלו דהא איתא בכ"מ דף ל"ו ע"א פס
פלפלי ר' ששת אמר שהכל רבא אמר ולא פלום ואזנא רבא לטעמיה דאמר רבא פס
פילפלי ביומא דכיפורים פטור מיתבי הי' ר' מאיר אומר משמע שנאמר וערלתם כו' לא
קשיא הא ברטיבתא הא בבישתא א"ל רבנן למרימר פס זנגבילא ביומא דכיפורי פטור
והא אמר רבא האי הומלתא דאתא בבי' הידואי שרי ומברכין עלי' בפ"א לא קשי' הא
ברטיבתא הא בבישתא וע"כ עיקר קוש' המקשה מדאינו אסור משום בישול גוים ש"מ
דנאכל כמות שהוא חי וכיון דדרף אכילתו בכף אמאי פטור בכס פלפלא וזנגבילא בי"כ
כיון דדרף אכילתו בכף אבל מברכה לא קשי' מהולמתא דהתם מייירי לאחר שתיקנו
בדבש ראוי לברך אבל בלא דבש אינו ראוי לברך כמו על אגוז ירוק אלא מבריינתא
דלעיל קא קשי' ליה דקתני וערלתם ערלתו מלמד שהפלפלין חייבין בערלה וע"ז משני
הא ברטיבתא כו' אבל קוש' מהולמתא דאתי מבי' הנדוואי לא קשי' אלא הא דקאמר

דפטור בי"כ וכן פי' רש"י בהדני' ביומא ולפ"ז פיון דהאי הומלתא מיירי ברטיבתא א"כ י"ל ביבשתא אסור' משום בישולי גוים.

וניש לינשב דס"ל דקשה נמי אברכה פיון דנאכל פמות שהיא חי ש"מ דראוי לברכה וקשני' נמי לרבא דאמר דאין מברכין עליו פלל ואין חייבין עליו בי"כ דברכה ופטורי די"כ חד טעמא הוא וע"ז משני' הא ביבשתא הא ברטיבתא דלעגנן ברכה ופטורי די"כ לא חשיב יבשתא לאוכל אבל לעולם לעגנן שירותא דבישולי עפוי"ם אפילו יבשתא נמי מותר אף לפי טעמא דתלמידי ר"י מפני שהיבש נמי נאכל פמות שהיא חי עם לחם לא שיני' הקא בקאווע שלאחר שנתבש אינו נאכל אפילו עם לחם ואין לומר דנאכלין פשהו יבשין ע"י הדחק דהא מבואר בטור י"ד בסי' קי"ג דאכילת דגים מלוחים חזין ע"י דחק לא חשיב נאכל פמות שהיא חי וכן הספיק הב"ח ואף לדעת מקילין מ"מ מודי בביצים ובתמרי' המרים קצת פיון שאינו נאכל אלא ע"י הדחק גדול לא חשיב נאכל פמות שהיא חי ואין לנו היתר אלא לדמות לשכר: וכן ראיתי בספר פרי חדש סי' קי"ד ס"ק ז'.

ונ"ל דמותר לשתות הקווע בבית עפוי"ם שאע"פ שאינו נאכל פמות שהיא חי אינו עולה על ש"מ ואינו עשוי ללפת את הפת וא"כ לית בי' משום בישולי גוים וכתב דבלאו הכי יש להתיר הקאווע דכי היכי דבטל הפרי לגבי מים לעגנן ברכה דהא לא מברכין עליו אלא שהפל ה"נ בטל לעגנן אסור בישול וכמ"ש התוס' בפ' א"מ גבי שכר של תבואה עכ"ל.

והנה בטעם ראשון שכתב שאינו בא ללפת את הפת כל זה לפי דרכו שהשיג על הטור ריש סי' קי"ג שכתב הטור ללפת הפת או לפרפרת ומשמע שר"ל שאף שהמלכים אינם מלפתים בו את הפת פיון שעולה על שולחן מלכים לפרפרת היינו לקינוח סעודה נאסר משום בש"ג וכתב ואין זה מחנור פלל דהא בגמ' איתא בהדני' פל שאינו נאכל על ש"מ ללפת בו את הפת אין בו משום בש"ג: ולי נראה דאין דבריו מוכרחי' דהא פל האחרונים הסכימו עם הטור ואפשר דבגמרא דקתני ללפת את הפת לרבנותא נקט דלא מבעי' אם הוא דבר חשוב בפני עצמו כגון פרפרת פשיטא שהוא חשוב אלא אפילו לא בא אלא ללפת את הפת אפ"ה חשוב ומה שמביא ראי' מהתוס' מדבטלי תבואה לגבי מים לעגנן ברכה כו' פכר שדא בי' נרא הרב הב"ח ונ"ל הטעם דתבואה בטיילה לגבי מים הוא קשה מאוד שהרי התבואה הוא עיקר ואית בי' פזית בכדי א"פ ואין ראי' ממה שמברכין שהנ"ב דאינו אלא לפי שנשתנה מבריייתא ואין התבואה בעין עכ"ל.

ובאמת דבריו נראין והמעניין בדברי התוס' יראה שלא סמכו באמת על תירץ זה אלא דעיקר טעמייהו דשכר שלהם לא הי' עולה על שולחן מלכים ולטעם הב"ח דלא שיני' בי' חתנות פולי האי דלא מזמנים עלייהו וליכא קרובי דעתא פולי האי אבל בקאווע עינינו רואות שעולה עש"מ ומזמנים עלייהו בודאי ראוי לחוש לבישול גוי': נשמע מזה שאף בלא אסור שבת הי' ראוי לבעל נפש להחמיר שלא לשתות הקאווע מעפוי"ם ואף אמ' דאחים קפילא ארמאי אמרינן אדם חשוב שאני שראוי להחמיר ק"ו בדבר זה שיש לחוש שהוא אסור מצד הדין מחמת בש"ג וגם אסור שבת דהרבה גאונים אסרו הפת שאפה בשבת אף בעיר שרובה נכרים ואף בבישול הדעי דאין בו חשש טחינה וגם אינו ראוי לחוש מחמת עצים שנילקטו היום דבזה נראה דברי המתירין שכתבו התוס' בע"ז

דלא אמרינן יש שבח עצים בפת אלא באסורי הנאה מ"מ ראוי לבעל הנפש להחמיר
מחמת בשול גוים דכינן שאינו נאכל פש"ח ועולה עש"מ הנראה לפע"ד פתבתי מאיר:
שאלה סג ע"ד אשר ביקש מכ"ת לידע בירור הדין בשדכן ששדך בן פלוני לבת פלוני
ממקום פלוני למקום פלוני ואחד מן המקומות הי' תיקון ליתן מן מאה נדון א' זהב שכר
שדכנות ובאחד מן המקומות הי' תיקון ליתן שכר שדכנות מן מאה נדון א' ר"ט והשדכן
תובע שפרו כפי המקום היקור והמתנתנים אינם רוצים ליתן אלא כפי המקום הזול:
תשובה לברר לה הדין זה נציע הגמ' דפ' הפועלים השוכר את הפועלים ואמר להם
להשכים ולהעריב מקום שנהגו שלא להשכים ושלל להעריב אינו רשאי לכופן וכתבו
התוס' פי' רש"י פשעכרן סתמא ואמר להם אחר שהשכירן כבר להשכים ולהעריב אבל
אם התנה מעיקרא הכל לפי תנאו עכ"ל ובגמ' פריה פשיטא ומשני לא צריכא דטפא להו
אגרייהו כו' ושם בגמרא א"ר לקיש פועל בכניסתו משלו ביציאתו משל בעל בית שנא'
תזרח השמש כו' ופי' רש"י בכניסתו לעיר משלו צריה לנותר משלו אצל ב"ב ולהחשיף
אצלו וביציאתו למלאכתו בפוקר משל ב"ב אין צריה להקדים אלא עם הגז החמה ופריה
ולחזי היכי נהיגי ומשני בעיר חדשה ונחזי מהיכי קא אתי ומשנה בנקוטאי ופי' רש"י
ולחזי היכי נהיגי בעיר והכל כמנהג המדינה ודריש לקיש מאי היא והנה מפשיטות דברי
הש"ס משמע דלא פריה ונחזי מהיכי קא אתו אלא דוקא על עיר חדשה דלא קביעי בהו
מנהגם ולכך פשיטא לי' דאזלינן בתר מנהג העיר שפאו הפועלים אבל היכי דקביעי
מנהג בעיר פשוט דאזלינן בתר מנהג העיר ואף שמעיר שפאו הפועלים אין מנהג כן לא
משגחינן במנהג מקום שיצאו הפועלים אלא עיקר מנהג המקום שנספרי' שם ולכך
פריהברישא בפשיטות ולחזי היכי נהגי משו' דפשוט דלעולם אזלינן בתר מנהג המקום
שנספרי' שם הפועלים ולא משגחינן במקום שיצאו הפועלים ולכך פריה גם בפשיטות
אמתניתן פשיטא ומשני לא צריכי דטפא להו אגרייהו ולא משני דקמ"ל דאף במקום
שפאו הפועלים הי' המנהג להשכים ולהעריב במקום שנספרי' לא הי' המנהג וס"ד
דיכול לומר ששוכרים כפי המנהג המקום שיצאו הפועלים קמ"ל דלא אלא ע"כ דזה
פשוט וברור דלא משגחינן כלל במנהג המקום פועלים ועיקר דאזלינן בתר מקום
השוכר וכן פסק הרמ"א בש"ע סי' של"א ונ"ל להך ממקום שנהגו להשכים ולהעריב
למקום שנהגו שלא להשכים ולהעריב או איפכא אזלינן בתר המקום ששוכר שם
הפועלים מירושלמי כדבעינן למימר לקמן ולפי הוכחתינו מוכרח דין זה אף מתלמודא
דידן: ולפ"ז הדבר ברור אם הלא השדכן למקום אחר ושדך שם בן עם הבת במקום
אחד בזה לא קמבעי' לן דלעולם אזלינן בתר המקום שנגמר השידוך דהשדכן הוי כמו
סרסור והסרסור הוי כמו שליח ואף שהבעלים לא בקשו ממנו מ"מ כיון שנתרצו למעשיו
מסתמא נתרצו לשלם כמו פועל במקום ששוכרים אותו בין ביקרא ובין בזולא אבל
בנ"ד שהחתן הנה דר במקום הזול והפלה במקום היקור והשדכן הי' דר ג"כ במקום
הזול וא"כ עשה להפלה פעולה טובה במקום הזול ולהחתן עשה פעולה במקום היקור
אם כן מצד החתן הנה צריה ליתן כפי מקום היקור ומצד הפלה הי' צריה ליתן כפי מקום
הזול כיון דהפעולה טובה עשה השדכן עמה הי' במקום הזול וחסבינן כאלו היא השפירה
פועל במקום הזול לעשות במקום הזול וי"ל אפילו אם הנה דר השדכן במקום היקור
כיון שהפעולה טובה שעשה הנה במקום הזול אינו צריכה ליתן אלא במקום הזול אבל

אפתי איפא למידק דהא גרסינן בירושלמי בפ' הפועלים בגי טבריא לא משפימין ולא מעריבין בגי מעון משפימין ומעריבין בגי טבריא שעלו לשכור מבגי בית מעון נשפרין כבית מעון ובית מעון שעלו לשכור מטבריא נשפרין כבגי טבריא אבל אדם שהלך מטבריא לשכור פועלים מבית מעון יכול הוא למימר פן סלקת במחשבתך פיון דלא הוינא משפח מוגר פועלים בטבריא אלא בגין דשמעית עליכו שאתם משפימין ומעריבין בגין כה סלקית להכא וע"כ רישא איירי דבגי טבריא שעלו לשכור מבגי בית מעון נשפרין כבית מעון היינו שיעשו מלאכה בבית מעון וכן בגי בית מעון שעלו לשכור מטבריא נשפרין כבגי טבריא היינו שיעשו מלאכה בטבריא אבל אדם שהלך מטבריא לשכור פועלים מבית וכו' מיירי ששוכר פועלים מבית מעון שיעשו בטבריא אפ"ה מחויבים להשפיע ולהעריב דאי לא להכי נתפננון הלא היה יכול להשפיע פועלים בטבריא והנה אם היה מבגי מעון והלך לשכור פועלים מבגי טבריא שיעשו במעון פיון ששכרם שם וא"כ בגידן דידן גמי דרף משל אם היה השוכר ממקום היקור והלך למקום הזול ואמר תעשה לי כאן פעולה זו שאין צריך ליתן אלא כמקום הזול וכן אם הי' השוכר דר במקום הזול והלך למקום היקור ושכר פועלים ע"מ שיעשו פעולתם במקומו י"ל דצריך ליתן להם במקום היקור פיון ששכרם שם אבל אם היה דר במקום היקור והלך למקום הזול ושכר שם פועלים ע"מ שיעשו במקום היקור שאינו צריך לשלם אלא במקום הזול דומיא אם אחד מבגי מעון שכר פועל לחרוש בטבריא שהוא במקום הזול למקום היקור דהא נותנים שכירות פועל ליום זהו והוא משפיע ומעריב ובטבריא נותנים א' זהו ליום ואינו משפיע ומעריב ואפ"ה מחויב הוא להשפיע ולהעריב אף שאינו מקבל אלא שכר זהו פפו שכירות מקום הזול.

וא"כ אם היה דר השדכן במקום הזול והחתן הי' ג"כ שם אף שעשה לו פעולה טובה במקום היקור פיון דהכי הוא מקום הזול מסתמא סבר וקיבל על שכירות זה דומיא דבגי מעון ושוכר אחד מבגי מעון שיעשה פעולה בטבריא דמחויב לעשות עמו כמנהג מקומו ופשיטא היכי שיושב כאן וכתב לשם אודות השידוך שאין לו אלא מנהג מקומו: ולפ"ז אם השדכן הי' דר במקום היקור מסתמא נתרצה לשלם כבמקום היקור דומיא אם אחד מבגי מעון הי' שוכר לאחד מבגי טבריא אף שיעשה מלאכתו בבגי מעון י"ל דמצי למימר אני כמנהג מקומי נשפירתי ואם הי' השדכן דר במקום הזול וכתב לו אחד ממקום היקור שיהי' שדכון בעירו לזוג בן פלוני לבת פלוני י"ל דמחויב לשלם כמו מקום היקור ולא דמי לאחד מבגי טבריא שעלה לבית מעון ושכר משם פועלים לעשות בטבריא דמצי למימר וכי סלקא דעתין דלא מצי משפח אוגר בטבריא אלא בגון דאתם משפימין ומעריבין די"ל דהתם מיירי בפעולה שכל אחד יכול לעשות בשנה כמו לחרוש ולזרוע ולנכש ולסתת בהר אבל בשדכן אין כל אדם מסוגל שיהי' לו לשון מדברת לכלכל דבריו ואפשר שלא מצא איש חיל כמותו בעירו ולכך בחר בזה ולעולם דעתו הי' לשכרו כמנהג מקומו פללא דמלתא בהא נחתא ובהא סלקא דאם החתן הי' דר במקום הזול והפלה במקום היקור והשדכן הי' דר במקום החתן אין לו משני צדדים אלא במקום הזול דלא מבעי' מצד הפלה שאין משלימין אלא במקום הזול מפני שעשה להם פעולה במקום הזול אלא אף להחתן שעשה לו פעולה טובה במקום היקור מ"מ פיון שהוא דר במקום החתן שהוא מקום הזול נתרצה למנהג מקומו דומיא אחד מבגי מעון ושוכר אחד מבגי מעון

מעון שיעשה בטברני' דמחויב להשפיע ולהעריב דהא אם הי' מבני טברני' ושכר אחד מבני מעון דצריף להשפיע ולהעריב ולדעתי פשיטא אם הי' מבני מעון ושכר מבני מעון שצריף להשפיע ולהעריב ורמ"א בש"ע לא מייירי אלא אם בא הפועל מעצמו למקום היקר או להיפך ונשפר שם אזלינן בטרם מקום בשכירות אבל היכי שהשוכר הי' ג"כ ממקום הזול ושכר שם פועלים אף לעשות במקום היקר אזלינן בטרם מנהג השוכר פועלים ומצד הכלה פשיטא כיון שלא עשה לה פועלה אלא במקום הזול דמשלם פמנהג מקום הזול אבל אם הי' דר השדכן במקום היקר ונתרצו הצדדים מחויבים לשלם כפי המנהג מקום היקר שדר בו השדכן דומיל' אם עלו בני מעון לבני טברני' ושכרו שם פועלים שאינם מחויבים להשפיע ולהעריב ומשלמים להם בשכירות ביקר אף שאינם משפיעים ה"נ דכונתו' והנראה לפע"ד פתבתי מאיר: שאלה סד הנני נוטה פנהר שלם מלא ברכה לראש יוסף ה"ה הרבני התורני המ"צ לדעתו תורתו אמונתו פבוד מהר"ר יוסף יצ"ו ומ"צ דק"ק ל"ב אמרתי להשיב בקצרה ע"ד ששאל אותי שטר שחתומי' עליו שני עדים ועד אחד פכר מת ונתקיים חתימתו והי' מוחזק בכשרות ועד השני עדיין בחיים אבל יצא עליו קול שנתשד באשת איש ונתקשרה אשה זו מבפלה ורוצים לפסול שטר זה אם הדין עמהם: תשובה ש"ס ערוף הוא בפ' זה בורר אמר רב נחמן החשוד על העריות פשר לעדות אמר רב ששת עני מרי בתרי' ארבעי' בכתפי' וכשר וכתב הרא"ש פר"ת שבא על הערונה וכן מוכח מפ"י רש"י יענין שם והרא"ש מפירש החשוד על העריות שהוא רגיל וגם בעריות ומתיחד עמהם וסנו שנומעניה ומפירש דמלקין על היחוד של כל עריות חוץ מא"א וכן כתבו התוס' ריש סנהדרין והכריע הב"י לענין דינא לכ"ע אם העידו שני עדים שבא על הערונה אע"פ שלא התרה פסול לכל העדות פרגיל עם העריות וקול יוצא עליו והרי"ף מפ' פשר הוא לכל העדות שהרי לא הזכירו בגמ' ולהרא"ש כיון דפסק כר"נ נמי פשר הוא עכ"ל וא"כ מי יבא לחלוק במקום שהרי"ף והרא"ש ורש"י ותוס' מספיקי' לדעת אחת וק"ו שפרובחינו בעלי תוס' הסכימו עמו ולר"ת אפילו בא ממש על הערונה פשר להיני ממונות ומחלק משום דיצרו תוקפו ואף דלא קי"ל כר"ת בזה דעתו מספיקת דבכול בעלמא פשיטא דכשר ואף בשביל שהאשה הנחשדת נתגרשה מבפלה אין ראיה דהא אפילו בעד אחד שזנתה לא מיפסל מדקאמר הש"ס פלוני בא על אשתו הוא ואחר מצטרפין משמע דוקא שני עדים ולפ"ז אפילו אם העיד עד אחד הנאמן בעיניו דחייב להוציא את אשתו פההוא מעשה דההיא סמיא בפ' האומר אפ"ה אינו נאמן לפסול לעדות ממוז וק"ו בקול בעלמא ואף דנתאמת בעיני הבעל אינו נאמן לפסול לעדות וק"ו פאן שהוא צורבא מדרבנן בנדאי אל תהרהר אחריו ואף אם חלילה עבר עבירה בנדאי עשה תשובה ואני מעיד שפמה פעמים קבלנו בב"ד הגדול של אדונינו מ"ו הגאון מהר"ש לעד זה אפילו בעדות אשה לענין עגונה להתיבה לשוק ולא הי' פוצה פה בדבר ואפשר דשונאיו היא דמפקי' ליה קלא ע"כ אני אומר שהשטר שחתומים עליו שני עדים ואחד האי הוא צורבא מרבנן שהשטר פשר ועומד בחזקתו ועל עמדו וקיומא וכל הרוצה לשנות ידו על תחתונה והיתי מאריף בדבר זה אף טרידנ' טובא במצנת עשה שהזמן גרמא גלל פן קצרתי כ"ד האזהב האמת לאמתו של תורה ד"ש מאיר חותם פה ק"ק אייזנשטאט: שאלה סה פמותב תלתא הנוינא פחדא יתבינא בא לפנינו פמר יודא פר משה ואמר בת"ע באל"י ו"ע בזה הלשון אודות ההורג רבי שמואל ליב סוף חודש

חֲשׁוֹן אִיז עַר נְהַרְג וּוּאָרִין וּלְעַרְףָּה שְׁלֵשָׁה חֲדָשִׁים לְאַחֲרָיו בֵּין אִיף אַיְכֶר דְּעֵן מִים הָאֵב אִיף גִּיפִינִין רַבִּי שְׁמוּאֵל לִיב אֹנֵד הָאֵב דְּעַר קֵאֲנַט דְּאָס פְּנִים אֹנֵד זַינַע הָאָר אֹנֵד בְּאָרְט אֹנֵד זַינַע קְלִיךְר וּוִיא עַר גִּיטְרֵאגִין הָאָט אֹנֵד זַינֵן סִידוֹר אֹנֵד דְּיֵא שְׁטִירֵן רַק דְּיֵא אֹוִיגִין זְעִינֵן אֹוִיס גִּיגְעֵסִין גִּוּוּעֵזִין אֹוִנד אַזַּיִן קִנִּי אִיז אַפִּין גִּיבֹונְדִין גִּוּוּעֵזִין דְּיֵא הוּוִזִין אֹוִנד דְּאָס בְּשׁוֹר אִיז אַפּ גִּיגְעֵסִין גִּוּוּעֵזִין כָּל הַנְּ"ל הַגִּיד בְּעֹנֶשׁ הַנְּ"ל הַיּוֹם יוֹם ב' י"ב תְּשַׁרִי ת"פ ל"פ"ק: וְגַם בָּא לְפָנֵינוּ אֵינְצֶק בֵּן מַהֲר"ר מְאִיר הַעִיד דֵּשׁ רַבִּי שְׁמוּאֵל לִיב גִּיפּוֹנְדֵן הָאָט אֹוִיף צוֹנִיָּא טָיִל הַשְּׁדָרָה לְפָנֵי עֲצָמוּ וְאַחֹר בְּפָנֵי עֲצָמוּ דְהַיְיִנוּ הַשְּׁדָרָה אִיז גָּאָר אַפּ גִּעֵסִין גִּוּוּעֵזִין בִּיז עֲצָמוֹת אַבְרָה דַּס פְּנִים אֹוִנד הַמַּצַּח אֹוִנד זַינֵן הָאָר אֹוִנד זַינֵן בְּאָרְט הָאֵב אִיף אֵלֶס דְּעַר קֵעֵנַט כָּל הַנְּ"ל הַעִיד בַּת"ע בְּאֵלִיו"ע כּו' הַנְּ"ל: תְּשׁוּבָה מְהֵרָב דַּק"ק רַעֲכָנִיץ בֵּיבְמוֹת דָּף ק"כ ע"א בְּמִשְׁנָה אִין מְעִידִין אֵלָא עַל פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחֹטֵם אַע"פ שְׁיֵשׁ סִימְנִי בְּגוֹפוֹ וּבְכִלְיוֹ אִין מְעִידִין אֵלָא עַד שְׁתַּצָּא נַפְשׁוֹ אַפְּלִי רְאוּהוּ מְגוֹנִיד וְצָלוּב וְחִי אֹוִכְלֵת בּוֹ אִין מְעִידִין אֵלָא עַד ג' יָמִים גַּמ' ת"ר פְּדַחַת וְלֹא פְּרָצוּף פְּנִים פְּרָצוּף פְּנִים וְלֹא פְּדַחַת אִין מְעִידִין עַד שְׁיֵהִי שְׁנֵיָהֶם עִם הַחֹטֵם אָמַר אַבְנִי וְאִי תִימָא רַב כְּהֵנָּא מְאִי קָרָא הַפֶּרֶת פְּנֵיָהֶם עֲנָתָה בָּהּ וְהִנֵּה תוֹס' וְהֵרָא"ש הִבִּיא בְּשֵׁם ר"ת הָא דְּאִין מְעִידִין עַד ג' יָמִים דְּהַיְיִנוּ דְּוִקְאָבְשָׁאִין שֵׁם אֵלָא הַפְּרָצוּף אַבְל כָּל גּוֹפוֹ שְׁלֵם אַפְּלִי אִין כָּאֵן פְּדַחַת וְחֹטֵם נִיכְרָה הוּא הֵיטֵב ע"י סִימְנִים הַגּוֹף וְעוֹד דְּשָׁמָא דְּוִקְאָ בְּסִימְנִים הוּא דְּקֵאָמַר הִכִּי אַבְל ע"י טְבִיעַת עֵין נִיכְרָה הֵיטֵב ע"י סִימְנִים הַגּוֹף כָּאֵן שְׁיֵשׁ כָּל גּוֹפוֹ וְאַפְּלִי לְאַחַר כְּמָה יָמִים וְהִכִּי שְׁאִינוּ נִשְׁחַת הַפְּנִים וְדֹאִי נִרְאָה דְּבַר פְּשׁוּט שְׁיִכְלוּ לְהַפִּירוֹ אַפְּלִי לְאַחַר כְּמָה יָמִים כִּי אִינוּ מְשַׁתְּנָה כָּל כְּףָּה וְדְּבַר יְדוּעַ הוּא שְׁהוּא נִיכְרָה אַפִּי אַחַר כְּמָה יָמִים אַפְּלִי הוּא אָמַת דְּהִיכִי שְׁנַחֲבַל בְּפְרָצוּף אִין מְעִידִין עֲלִיו אֵלָא תוֹף ג' יָמִים כִּינֵן שְׁנַשְׁאָר גּוֹפוֹ שְׁלֵם וְגַם יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁהוּא בְּתוֹף ג' יָמִים כְּגוֹן הִיכִי שְׁאִין יְדוּעַ מְתִי נְהַרְג אִין לְתוֹלוֹתוֹ אֵלָא בְּתוֹף ג' יָמִים דְּוִקְאָ עַכ"ל וְהִבִּיא הַב"י בְּשֵׁם ר' יִרְחֻם בְּשֵׁם הַרַמ"ה זֶה הַפְּרָצוּף הֵם הַלְחָזִים עֲצָמוּ וְאִין מְשַׁגְּיחִין לֹא עַל הַפְּנִים וְלֹא עַל הַפֶּה.

וּסְבַרְתָּ ר"ת מְבִיא בַש"ע ס' י"ז סְעִיף כ"ה וְכַתֵּב וְחִלְקוּ עֲלֵיו הָאֲחֵרוֹנִים וּבַח"מ מְדַיִיק מְדָלָא סְתָם בְּהַדְיָ דְּלָא כַר"ת מְשַׁמַּע קֶצֶת דְּלָא נִדְּחוּ דְּבַרְיוֹ לְגַמְרִי וּמְצַטְרָפִים דְּעַתוֹ לְשַׁאָר אֹוִמְדוֹנָ' הַוּוֹכְחוֹת: וּבַתְּשׁוּבָת מַהֲרַשְׁד"ם ס' מ' צִיָּרָף דְּעַת ר"ת לְהַתִּיר אִם נִמְצָאוּ הָרוּג וְנִפְתַּח וְאִינוּ יוֹדְעַ אִם הוּא תוֹף ג' יָמִים וּמְבִיא ב"ש בַּס"ק פ"ד וְז"ל וְאִם פ"פ שְׁלֵם וְלֹא נִחְבַּל יֵשׁ לְהַתִּיר וּמְצַטְרָפִים כַּה"ג דְּעַת ר"ת כְּשֵׁיִשׁ סְפֵק אִם הוּא תוֹף ג' יָמִים וְאַפְּשָׁר אַפְּלִי הַמַּחְמִירִים מוֹדוֹ בְּזֶה וְכֵן אִם הוּא שְׁלֵם וְיֵשׁ סְפֵק אִם אֲשַׁתְּהִי אַחַר שְׁהַעֲלוּהוּ מִן הַמַּיִם יֵשׁ לְהַתִּיר מְשׁוּם דְּהוּי סְפֵק סְפִיקָא שְׁמָא הוּא תוֹף שְׁעָה רֵאשׁוֹנָה וְאַחַר שְׁעָה רֵאשׁוֹנָה שְׁמָא הַלְכָתָא כַר"ת וְהֵרָא"ש וְהַט"ו דַּס"ל אִם לֹא רָאָה הַטְּבִיעָה יְכוּל לְהַעִיד אַפְּלִי אַחַר כְּמָה יָמִים עַכ"ל מְכָל הַנְּ"ל יֵשׁ רֵאִי לְהַתִּיר אֲשַׁת ר' שְׁמוּאֵל לִיב הַי"ד לְהַתְּנַסְבָּא לְכָל גְּבַר דִּיתְנַצְבֵּן כִּי הַקּוֹל יֵצֵא שְׁנֵהַרְג ר' שְׁמוּאֵל לִיב וְכַמֵּר מְשָׁה בַר שַׁעֲפֻטל הַי"ד וְכַמֵּר מְשָׁה בַר שַׁעֲפֻטל מְצָאוּ תִיכְף גּוֹפוֹ בְּלֹא נַפְשׁוֹ שׁוֹכֵב אַצֵּל הַעֲגָלָה וְגַם בַּעַל הַעֲגָלָה מְצָאוּ נְהַרְג וְגַם הַעֲרַל הִי שׁוֹמֵר שְׁלֵהֶם שְׁקוֹרִין קוֹנְפוּי מְצָאוּ נְהַרְג עֲמָהֶם וְכַמוֹ חֲדָשׁ יָמִים אַחַר זֶה מְצָאוּ שְׁמוּאֵל לִיב הַי"ד נְהַרְג וְהִנֵּה שׁוֹכֵב בַּיַּעַר רְחוֹק מִמְּקוֹם שְׁמַצָּאוּ הַהַרְוּגִים הֵרָאשׁוֹנִים כְּמוֹ שְׁהַלְףָּה לְעַרְףָּה חֲצִי רַבִּיעִית מִיֵּל וּמְצָאוּ שְׁלֵם בְּגוֹפוֹ וּפְרָצוּף פְּנִים וּפְדַחַת וְחֹטֵם וְכָל מַלְבוּשִׁים שְׁעָלָיו כְּמוֹ שְׁיֵצֵא מִכָּאֵן קַהֲלֵתְנוּ לְמִצּוֹא טָרְף לְנַפְשׁוֹ

ונטרפה שעתו ר"ל ומפרצוף פנים שלו לא היה חסר כי אם העינים וכתבתי למעלה שאין משגיחין על העינים וכו' גם כל הבגדים הוי עליו ולא היה חסר רק מנעל אחד נמצא יש פאן כמה ספיקות וכולם להתיר חדא דלמא בשעת הריגה מפח אימת המות שראה הרצחנים ברח משותפו כמ' משה הי"ד ושעת המצאו נהרג היה תוף ג' ימים להריגתו ואפי' את"ל שהיה אחר ג' ימים שמא הלכה כר"ת אם גופו ופ"פ שלו שלם אפילו אחר שלשה ימים מעידין עליו כי העדים היה מכירים אותו בפרצוף פנים שלם ובזקנו והפירו אותו בט"ע ובפני' אי' בש"ע ומיהו אם יצא הקול איש פלוני מת או נהרג ואחר שלשה ימים מצאו מת והפירוהו אשתו מותרת לדברי הפל ורא' לדבר מצאתי בשו"ת חוט השני סי' ע"ד וז"ל מאחר שהעיד פמר משה בר דוד ושאר ביעל בתים הפירו את ההורג בט"ע היטב שהוא מוהר"ר מאיר מוילכא"ש פמשמעות העדות יש לסמוך עליהם ואע"ג דהוי לאחר ג' ימים מהריגה וק"ל דאין מעידין אלא עד ג' ימים מ"מ כיון שהיה פרצוף פנים וגופו שלם ולא היה נחבל בפניו ל"מ לדעת ר"ת ונרא' ש' ותוס' והטור א"ה שפסקו בהדיא דאם לא נחבל בפניו מעידין אפילו לאחר כמה ימים פשיטא דמהני אלא אפי' לדעת אחרונים שחלקו עליו כמו שהביא בש"ע סי' י"ז סי' כ"ח עד פאן לא פליגי אלא בשאין לו פדחת וחוטם דלדעת ר"ת וסיעתו מעידין עליו אף לאחר שלשה ימים ומה שנקרא לא נחבל בפניו היינו בשעת הריגה לא נחבל בפניו אבל אח"כ פשמצאוהו אין פאן פדחת וחוטם אפ"ה מהני הפרת הצורה והגוף פשהוא שלם זה אינו מחנור בעיני האחרונים אבל פשהפדחת והחוטם והצורה והגוף שלם ואינו חסר פלום לדברי הפל מעידין עליו ומעשה בכל יום שמפירין את האדם פשאינו חסר פלום אחר ג' ימים וכן כתב הב"י בהדני' בתשובתיו סי' ו' וז"ל ואחר ששקל וטרי בשמעמא דפ' בתרא דיבמות במתניתין דאין מעידין אלא על פרצוף פנים ופדחת וחוטם פתבו פללא דשמעמא לשיטת ר"ת שאם לא מצאו שיהיה בו פרצוף פנים ופדחת וחוטם ויפירוהו בט"ע הא אם חסר אחד מאלו אין מתירין את אשתו ואם נמצא כל גופו שלם עם ראשו פלומר שלא חסר ממנו דבר אעפ"י שאין לו פדחת ופרצוף וחוטם אם היה מפירין אותו בט"ע מתירין את אשתו מיהו יש לחלק בין ר"ת לחולקים עליו שהזכירו בדברי מהרי"ק דלר"ת כה"ג דגופו שלם אע"פ שאין לו פדחת ופרצוף וחוטם מעידין עליו אפי' אחר ג' ימים ולדברי החולקים עליו פשפכל גופו שלם ויש לו פדחת ופרצוף וחוטם מעידין עליו אפילו אחר ג' ימים הא אם אחד מאלו אין מעידין עליו אחר ג' ימים עכ"ל הרי שכתב להדיא שאף לדברי החולקי' על ר"פ אם הגוף שלם ופרצוף ופדחת עם החוטם דיש להתיר אשת רש"ל הי"ד אפי' להחולקים על ר"ת בלי פקפוק ובהדני' פסק בתשובת צ"ב סי' מ"ה אפי' אם נקלף העור מן הפנים אם הפדחת וחוטם שלם מעידין עליו ומביא ראי' מן האתרוג ע"ש כ"ש הקא שהיה העור שלם וגם פדחת וחוטם וכל הגוף מעידין עליו: ועוד יש ראי' להתיר ר' שמואל ליב הי"ד נמצא ביער בזמן החורף בזמן הקור והחוש מעיד על זה אם מונח אדם בזמן הקור כמה חדים אחר מותו שלא ישמנה ועדיף מאם מונח תוף הימים ובפירוש מצאתי בתשובת הרב מוהר"ר משה וז"ל פשנהרג בזמן הקור והצינה בלי ספק שפשעה חדא אחר הריגתו נקרב ונגלד ונתקשה כעץ מ"מ אפשר לומר מתפח תפח ולא להשמנות צורתו בכל זמן שהוא נקרב ונגלד עכ"ל הרי כמו שכתבתי למעלה פסברתי וק"ל.

ואפֿשר לומר הא דאי' בַּמְתְּנִיתִין אין מְעִידִין אֶלָּא עד ג' יָמִים הֵינּוּ דְּנֹקָא בא"י פֿי שְׁם
הַעוֹלָם מְחֻנָּם מְאוּד אֶפִּילוּ בִּימֹת הַחֲנוּךְ מִשָּׂא"כ בְּאַרְצוֹת הָאֱלוּ שְׁקָרִירוֹת בְּיוֹתֵר בְּזִמְנֵי
הַחֲנוּךְ וְנִקְרַשׁ כְּעֵץ אֶפֿשר שְׂמוּדָה הַת"ק שְׂמֵעִידִין אִפִּי' לְאַחַר ג' יָמִים כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר ר"י
ב"ב בְּאַמַּת בְּמִשְׁנֵה לֹא כָּל הָאָדָם וְלֹא כָּל הַמָּקוֹם וְלֹא כָּל הַשְּׁעוֹת שְׁוִים וְרַש"י פֿירוּשׁ יֵשׁ
לָהּ שְׁעָה שְׁעוֹלָם חָם וְהַמֵּת מְמַהֵר לְהִסְרִיחַ וּבִגְמ' אֲבַעֲי' לְהוֹ ר"י ב"ב לְקוֹלָא פְּלִיגָא אוֹ
לְחוּמְרָא פְּלִיג וּפְרַש"י לְקוֹלָא פְּלִיג דְּקֶאֱמַר ת"ק אין מְעִידִין אֶלָּא עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים וְאַתִּי
ר"י לְמִימַר יֵשׁ לָהּ אָדָם כּו' וְיִכּוֹל לְהַעֲיִד אֶפִּילוּ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹ לְחוּמְרָא פְּלִיג
דְּקֶאֱמַר ת"ק עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים מְעִידִין וְאַתִּי אִיהוּ לְמִימַר אֶפִּילוּ תוֹף שְׁלֹשָׁה יָמִים אין
מְעִידִין ת"ש דְּהֵוּא גְּבָרָא דְּטַבַּע בְּכַרְמֵי וְאַסְקֵי אָבִי הַדִּי לְבַתֵּר ג' יָמִים וְאַנְסֻבִי רַב דִּימֵי
מְנַהֲרָדְעֵי לְדַבְּתָהוּ וְתוֹ הֵוּא גְּבָרָא דְּטַבַּע בְּדַגְלַת וְאַסְקוּהָ אֲגַשְׁרָא דְּשְׁבִיבִי סְתָנָא וְאַנְסֻבוּ
רַבָּא לְדַבְּתָהוּ לְבַתֵּר ה' יָמִים א"א בְּשִׁלְמָא לְקוֹלָא פְּלִיג אֵינְהוּ דְּעַבִּיד כַּרְוִי ב"ב א"א
לְחוּמְרָא פְּלִיג אֵינְהוּ דְּעַבִּיד כְּמֵאן שְׂאוֹנֵי מֵיָא דְּצַמְתֵּי פְּרַש"י צוּמְתִין הַפְּנִי' וְאִין מְנִיחִין
אוֹתוֹ לְנִפְוֹחַ וְלְהַשְׁתַּנּוֹת וּפְלוּגְתִי' יֵשׁ בֵּין פּוֹסְקִים אֵי ר"י לְקוֹלָא פְּלִיג אוֹ לְחוּמְרָא פְּלִיג
א"כ מ"מ"נ אֵי ר"י לְקוֹלָא פְּלִיג הָרֵי פְּסָקוּ רַב דִּימֵי וְרַבָּא כַּרְוִי וְהַתִּירוּ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים
וְאֵי לְחוּמְרָא פְּלִיג קֶשֶׁה כְּמֵאן פְּסָקוּ וְצ"ל דְּמֵיָא מְצַמִּית צַמִּית א"כ אֶפִּילוּ לְדַבְּרֵי ת"ק
שְׁפּוֹסֵק דְּאִין מְעִידִין אֶלָּא עַד ג' יָמִים מוֹדָה בְּמֵיָא דְּמְצַמִּית צַמִּית וּמְעִידִין אֶפִּילוּ לְאַחַר
שְׁלֹשָׁה יָמִים וּמכ"ש בְּזִמְנֵי הַקּוֹר שְׁחוּשׁ מְעִיד ע"ז שְׂאוֹן מְשַׁתְּנָה אֶפִּילוּ לְאַחַר ג' יָמִים
שְׂמוּדוֹ ת"ק לְזַה שְׂמֵעִידִין עָלָיו כָּל זִמְנֵי שְׂלֵא נְשַׁתְּנָה אֶפִּילוּ לְאַחַר כְּמָה יָמִים.

וּבְשִׂאֲלוֹת וְתִשׁוּבוֹת ע"ה סי' ע"א כְּתִב מְסַתְּבָרָא שְׂלֵא יִגְרַע כַּח הַתִּירָה מֵה שְׂמִכִּיר
הַפְּרָצוּף בְּפָנָיו וְכו' וּבְפֶרֶט עַל דִּי הִזְקֵן כְּדֶאֱמַרִּינוּ וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכְרִיחוּ
מְלַמֵּד שְׂיִצָּא בְּלֹא חֲתִימַת זְקֵן מְשַׁמַּע שְׁהַיִּכְרַתֵּם הִי' זְקֵן וְכו' וְכֵאן מְצָאוּ לְרַש"ל הִי' ד'
בְּפְרָצוּף פָּנָיו וְעַם זְקֵנוּ מְכַל שְׂפֵן שְׂיֵשׁ לְהַתִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ עוֹד רֵאִי לְהַתִּיר בְּסִימָן צ"ו כְּתִב
כְּשֵׁי ט"ע ע"י סִימָנִים כְּלִים וְסִימָנֵי הַגּוֹף נִלְע"ד לְסִמּוֹן עֲלֵיהֶם בְּלֹא פְּקוּיָא וְסוּף תְּשׁוּבָה
כְּתִב נִלְע"ד שְׁהַאֲשָׁה מְוַתֵּר לְכָל אָדָם ע"פ הַעֲדוֹת שְׁהַתִּירוּ אוֹתוֹ בְּפְרָצוּף פָּנָיו וְזִקְנוֹ גַּם
הִי' סִימָנִים בְּבִגְדָיו וְסִימָנִים בְּגוּפּוֹ וְעוֹד רֵאִי גְּדוּלָה מְזוּ מְצָאֵתִי לְהַתִּיר בִּש"ע בְּשֵׁם
תְּשׁוּבַת מְהַרִּי"ל וְז"ל הֵכָא לֹא חֵיִישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה דְּצִיצִית לֹא מוֹשְׁלֵי אֵינְשֵׁי דְּמְצָנָה דִּידָן'
לֹא שְׁבִיק אֵינְשׁ וִיהֵב לְאַחַרֵּינוּ' וּבִידוּעַ כְּשֵׂיִצָּא מִבֵּיתוֹ לֹא הוֹלִיף עִמּוֹ אֶלָּא צִיצִית א' וְעוֹד
סִפֵּר וְעַדִּיפָא טוֹבָא מְהָא דְּאָמַר בִּש"ס פִּיס וְאַרְנָקֵי לֹא מוֹשְׁלֵי וְכ"ש מְצָנוֹת צִיצִית.

וּבְאַמַּת קֶשֶׁה לִי עַל תְּשׁוּבוֹת מְהַר"ש מְגַמְרָא דְּחֻלִּין דְּף ק"י ע"א וְאָמַר רַב יְהוּדָא טְלִית
שְׂאוּלָה פְּטוּרָה מִן הַצִּיצִית כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּתוֹסְפוֹת דְּאִין דְּרָף לְשִׂאוּל יוֹתֵר מְשִׁלְשִׁים
יוֹם מְכָאן דְּקֶדֶק ר"ת דְּסֵתָם שְׂאֲלָה שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּמוֹ הַלְוָאָה וְכו' ש"מ דְּצִיצִית מוֹשְׁלֵי
אֵינְשֵׁי וְצ"ע א"נ אֶפִּילוּ תִימָא דְּחֵיִישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה הֵינּוּ חֲפֵץ א' אוֹ ב' שְׂאוֹנֵי צְרִיף וְיִוֹכַל
לְהִיּוֹת בְּלֹא אוֹתָם כְּלִים אֲבָל מִי שְׂיִצָּא מִבֵּיתוֹ בְּמִלְבוּשִׁים שְׂעָלָיו לֹא הֵיָה מְשִׂאֵל לְאַחֲרֵים
וְיִשְׂאֵר הוּא עֲרִטִיל וְלֹא חֵיִישִׁינוּ שְׂנָתָן מְלִבוּשָׁיו לְאַחַד וְלִקַּח הוּא בְּגָדָיו וְלְבָשָׁם דְּלֵהָא
וְדָאִי לֹא חֵיִישִׁינוּ שְׂיַעֲשֶׂה דְּבָרִים שְׁל בְּטִילָה וְכֵן אִיתָא בְּתִשׁוּבַת ע"ג סִימָן ע"ב וְז"ל
וּמְצָאֵתִי אוֹן לְהַתִּירָה ע"י צִירוּף עֲדִיּוֹת הַמְּעִידִין שְׁהַפִּירוּ בִּט"ע עִם אוֹתָן עֲדִים שְׁהַפִּירוּ
מְלִבוּשָׁיו בִּט"ע וְאֵע"פ שְׁכָל אַחַד לְבַד אִין לְהַתִּירָה כְּמִש"ל מ"מ ע"י צִירוּף יֵשׁ לְהַתִּירָה
פֿי חֲשֵׁשָׁה רְחוּקָא מְאוּד הוּא שְׂנִיחּוּשׁ בִּט"ע שְׂמָא הַשְּׂאֵל בְּגָדָיו לְאַחַר וְאוֹתוֹ אִישׁ נְהַרַג

ונשתנה צורתו של אותו איש עד שנדמה לצורתו ואילו היה פן קרוב לדבר ניסי ממש
ע"כ לא חיישינו להכי אף על פי שאינו מן הנמנע כי אפשר איתרמי פן מ"מ פינון שהוא
מילתא דלא שכיחא טובא לא חיישינו וכן איתא בתשובת מ"ב סי' מ"ד וז"ל אף על גב
דחיישינו לשאלה כמ"ש פל המחברים היינו דוקא היכי דליפא ט"ע רק סימני פלים לחוד
אבל היכי דאיפא ט"ע עם סימנים פלים ליפא למ"ד שחושש בזה: ואפילו לדברי הב"ח
בסי' פ"ו באריכות ראיתו מסוגי' הש"ס דחיישינו לשאלה הרי פסק באותו השאלה היכי
דאין פאן אלא מספר ימים מועטי' משיצא מן העיר עד שנהרג לא חיישינו שפא החליף
מלבושים בזמן מועט פנה בעודו מחזיק בדרך וזמן מועט הוא משום דפסק פרב אסי
ור"א לא אמר אלא פשיש זמן רב דהיינו משנה שעברה אבל פחות משנה לא חיישינו
שפא פינון ה"נ תוף שנה לא חיישינו לשאלה ונ"ד תוף שנה היה ובאמת פסקא זה אינו
נראה בעיני שא"כ נתת דבריך לשעורין' בין זמן לזמן ממ"נ אי חיישינו לשאלה אפילו
תוף שנה ואי לא חיישינו לשאלה אפילו לאחר שנה מ"מ הדין אמת דהתם השאלה היה
שפאאו הנהרג שניקהו פל עצמותיו וגם גויתו נרקב ועדיו מעידים על ט"ע דגופו ועל
ט"ע דכליו הר"ש פסק הב"ח לחומרא דחיישינו לשאלה פי לא פסקינו להלכה כר"ת
שט"ע דגופו יהי היתר וכליו נמי חיישינו לשאלה משא"כ בנ"ד שפל גופו הי' שלם ולא
נרקבו ופרצוף פניו עם החוטם והזקן וכל בגדיו שהי' עם טלית קטן שעליו ע"ז הי'
מעידין ישראלים שקברו אותו אצל ההרוגים כמר משה ב"ש הי"ד בנדאי לזה מסכים
הב"ח ג"כ להתירפנ"ל להלכה ולא למעשה עד שיסכים לזה הרב המאור הקדוש מוהר"ר
מאיר אב"ד ור"מ דק"א א"ש והמדינה ואם דעתו לצרף עוד בעלי הוראה פי היכי דלימטי
שיבא מכשורא הרשות בידו להוסיף כ"ד הכותב יום ה' ר"ח ניסן תעח"ל הק' אברהם
הלוי עפשטיין פה ק"ק רעכניץ: הנה חלקי אמרה נפשי הואיל שקדו חכמים על עגונות
ע"כ אמרתי לעיני באשת רש"ל הנ"ל יש להתירה לשויק ע"פ עדות הנ"ל והנה ראיתי
שפבר יצא דינו של האשה הנ"ל אצל הר"ב דק"ק רעכניץ ואם אמנם שפכבוני טרדות
עינים גדר מזה וגדר מזה לחדש לתלמידים בלימוד תחילת הזמן מ"מ מי יוכל לאטנם
אזן משמוע קול ענות של אשה קשת רוח ע"כ אמרתי אפסיק באמצע הפרק ואילך
בעקבי ראיתו של הרב הנ"ל לדעת ר"ת היכי שאינו נחבל בפנים מעידין על פרצוף
פניו אפילו לאחר ג' ימים והביא הב"י בשם ר"י זה הפרצוף פניו הם הלחיים עצמם ואין
משגיחין לא על עינים ולא על הפה וכן הביא הב"ש בס"ק ס"ז ואם פן אף שלפי דברי
העדים שלא היה עינים בו מ"מ הוי שפיר פרצוף פנים מיהו הא דהביא בש"ע סי' כ"ה
בשם ר"ת הא דאין מעידין עליו אלא אם פן פדחתו וחוטמו ופרצו פניו קיימים דוקא
כשאין שם אלא הראש אבל אם פל גופו שלם אפילו אין שם פרצוף ופדחת וחוטם יכולין
להפירו בט"ע וחקקו עליו אחרונים י"ל אפילו לר"ת דוקא תוף ג' ימים אבל לאחר ג'
ימים אם אין גופו שלם אפילו הראש שלם בפרצו פניו אין מעידין ולפי דברי העד השני
שנחלק לשני חלקים השדרה בפני עצמו ואחור בפני עצמו והשדרה איז אפ גיגעסין ביז
העצמות אם פן הוי כאלו אין שם אלא הראש ואף ר"ת מודו דאין מעידין אחר ג' ימים
ותדע דהא לאחר שהביא דעת ר"ת בסי' כ"ה פתב אין מעידין עליו אלא אם פן מצאו
תוף ג' ימים אחר הריגתו ובסימן כ"ח פתב בשם ר"ת הא דאין מעידין עליו אלא עד ג'
ימים הני מילי פשהוא חבל בפניו אבל אם אינו חבל בפניו מעידין עליו על ידי ט"ע של

גופו וצורתו עכ"ל וכן נראה מדברי התוס' שכתבו אין מעידין אלא על פרצוף כו' ואין מעידין אלא עד ג' ימים פי משם ואילך משתנה כו' ואר"ת דהיננו דוקא כשאין שם אלא הפרצוף משמע כשאין שם אלא הפרצוף מודה ר"ת דאין מעידין אלא עד ג' ימים ובר מכל דין שכל האחרונים חולקים על דברי ר"מ ונראה מדבריהם בפסקא ר"י אומר לא כל האדם ולא כל השעות ולא כל מקום איבעי' להו ר"י לקולא פליג או לחומרא פליג ת"ש דהוא גברא דטבע בכרמו כו' ואנסבוהו ר' דימי מנהרדע לאשתו לבתר תלתא ותו האי גברא דטבע בדגלת ואנסבו רבא לדביטה' אפימא דשושבינא לבתר חמשה ימים אא"ב לקולא פליג אינהו דעביד כר"י אלא א"א לחומרא פליג אינהו דעביד פמא: ולפ"ז אם ס"ד דת"ק דר"י לא איירי אלא א"א לחומרא פליג אם אין הגוף שלם אבל אם הגוף שלם ניפר ע"י ט"ע וסימנים דגופו אם כן מאי קשיא אינהו דעבדי פמא דלקמא עבדי פרבנן דס"ל היכי דגופו שלם מעידין אפילו אחר ג' ימים והאי עובדא מיירי דאסקינהו הגוף שלם ואפשר אפילו ר"י לא פליג אלא אמאי דקמיירי רבנן אבל במאי דלא דקמיירי רבנן פגון בגוף שלם עם פ"פ מודה ר"י דמעידין אפי' אחר ג' ימים אלא ע"כ פשטא מילתא דסתמא דמתניתן דלעולם אין מעידין אפילו גופו שלם אלא עד ג' ימים ומה שכתב הרב דק"ק רעכניץ להתיר מ"ש הב"ש בס"ק פ"ז וכן אם הוא שלם ויש ספק אי אישתיי אחר שהעלוהו מן המים יש להתיר משום דהוי ס"ס שפמא תוך שעה ראשונה ואת"ל אחר שעה ראשונה שפמא הלכתא כר"ת ונרא' ש' והטור דס"ל אם לא ראה טביעה יכול להעיד אפילו אחר כמה ימים מכל הנ"ל יש ראי' להתיר אשת רש"ל פי הקול יצא שנהרג וכמר משה ב"ש מצאו תיכף גופו בלא נפשו שכב אצל העגלה וגם ב"ע מצאו נהרג וכמו חודש ימים אח"ז מצאו רש"ל הי"ד נהרג וה' שכב ביער רחוק ממקום שמצאו הרוגים הראשונים כמו רביעי' מיל ומצאו שלם ופרצוף פניו ופדחת וחוטם וכל מלבושים שעליו כמו שיצא מפה קהלתינו ולא הי' חסר מפ"פ כי אם עינים ונמצא שיש פאן כמה ספיקות וכולם להתיר חזא דלקמא בשעת ההריגה מכח אימת מנת שראה הרצחנים באו עליהם להרגם ברח משותפו כמר משה ושעת המצאו הי' נהרג הי' תוך ג' ימים ואפילו את"ל שהי' אחר ג' ימים שפמא הלכה כר"ת דאם פ"פ וגופו שלם אפילו אחר ג' ימים מעידין עליו עכ"ל: הנה אין הנידון דומה לרא' דהתם במים שאין להם סוף אין איסור אלא מדרבנן לכה מצטרפי' סברת ר"ת לס"ס אבל בנידון דידן שהוא איסור מן התורה דחיישינן דלקמא אזל לעלקמא לא מצטרפי' סברת ר"ת לעשות ס"ס ומה שמביא ראי' מתשובת חוט השני וכתב להתיר שמצאו רש"ל גופו שלם ופדחת ופ"פ תמה אני הא לפ"ד העד השני לא היה גופו שלם והרי בפירש העיד שנתלק גופו לשני חלקים וכן מכל דין שאף אם היה גופו שלם כבר כתבנו שאין השיטה מוכחת פדברי ר"ת וגם מה שמביא ראיה שמצא בתשובה מהר"ם כשנהרג בזמן הקור שנקרש ונגלד ואין משתנה אחר כמה ימים ואף ראיה זו אינו ברורה לנו בנדאי אם היה נהרג בזמן הקור פגון בחדש טבת ושבת שבועתים הללו הקרירה מתגברי' אבל הני העידו שזמן הריגה משותפו סוף חודש חשון ובעתים הללו ימי הגשמים ואין הקרירה כ"כ שיקרש ויגלד ואין לומר ממ"נ אם נהרג באותו הפעם נהרג ואשתו מותרת ואם לא נהרג אמרינן שנהרגו תוך ג' ימים כמו אם יצא הקול איש פלוני מת או נהרג ואחר ג' ימים מצאו מת והפריהו אשתו מותרת כבר שדו בי' נרצא האחרונים וכתבו שזה קאי על סברא ראשונה ולדעת המחמירין

חיישינו שמה הקול אינו אמת וגם מבואר בש"ע סי' קע"ז י"ל אפילו מאן דמוקיל לתלות מספק שהוא תוף ג' ימים אם כבר יצא הקול שהיהודים נהרגו ולאחר ג' ימים מצאם ונחבלו בפניו אין מעידין עליהם כו' הכי נמי אף שפ"פ קנים מ"מ הגוף אינו שלם ומה שכתב הרב מרכניץ ונ"ל עוד ראי' גדולה מזו מצאתי להתיר בט"ע בשם תשובת מהררי"ט ונ"ל והכא לא חיישינו לשאלה דציצת לא מושלי אינשי דמצוה דידין' לא שביק אונש ונהיב לאחרינ' וכידו פשיצא מביתו לא הוליה עמו אלא ציצית א' ונעדיפא טובא מהא דא בש"ס פוס וארנקי לא מושלי אינשי וכ"ש ציצית: ובאמת קשי' לי על תשובת מהרי"ט דף קי"א ע"א ואמר ר"י טלית שאולה פטורה מציצית כל שלשים יום כמו הלנאה ובתוס' אין דרף לשאול יותר משלשים יום ומכאן דקדק ר"ת דסתם שאולה שלשים יום כמו הלנאה וכו' ש"מ דציצית מושלי אינשי וצ"ע עכ"ל ונאני אומר דלא דק בזה כלל דהא ע"כ לא קאמר אלא בטלית מצויצת דלא מושלא אינשי אבל טלית שאולה דקאמר הש"ס מייירי בגד בית ד' פנפות בלי ציצית פטורה מציצית ובר מפל דין דדונקא היכי שלא הי' עמו בדרף כי אם בגד א' בציצית אבל בבית שיש לו כמה בגדים בציצית מושלי אינשי וא"כ אין מקום לקושיותו ועתה אין לנו שום צד היתר באשפה זו רק להצטרף ט"ע גרוע עם סימנים פלים ומצינו שהתיר בזה בתשובת עבודת הגרשוני בסוף סי' ע"ב ונהנה יש לי עוד צירוף שמצאו התפילה שמתפלל בו ותמידין פסדון בתוף אמתחת שלו וי"ל שפינן שצריף לו בכל יום לא מושלי אינשי ויש לסמוך במקום עיגון אף באשר נראתי בתשובה הנ"ל שכתבו בכל דבריו יתנה להלכה ולא למעשה עד שייסכים עמו הגאון מהרש"ק ועוד רב אחד בעל הוראה נאני חפשימי בשו"ת מהרש"ק ולא מצאתי דבר זה ואם הגאון מהר"ב לא רצה לסמוך למעשה אנו עאכ"ו אבל מחמת חשש עגונה דעתי נוטה להתיר אבל חלילה לסמוך עלי עד שייספימו עמי שני גדולי הדור בעלי הוראה וה' ינחנינו בד"א.

שאלה סו כתב רש"י במועד קטן דף י"ח ע"ב אין מגיהין אפילו בספר עזרא עזרא נאני שמעתי עזרה בהי"א ופירש ספר מונה הי' בעזרה שממנו הי' מגיה כל ספרי גולה עכ"ל. ונראה דעפ"ז נתישב לי קושית' תוס' בב"ב דף י"ד ד"ה שלא יצא ס"ת שהוא דחוק וא"ת והלוא לא הי' מוציאים אותו מן הארון וי"ל דלצורך שרי וה"נ יכולים ליכנסו שם כדי לתקן ס"ת פדי שלא יתעפש ולקלקל עכ"ל ולדברי רש"י ניחא דהא האי ס"ת שהי' מונח בארון קרי לי' הש"ס ספר עזרא דמשני התם במסקנא ספר עזרה לתחילתו הוא נגלל וא"כ אין אנו צריכי' לדחוק שנכנסו פדי שלא יתעפש אלא נכנסו לפעמים לעינינו בו להגי' ספרים אחרים וק"ל: שאלה סז דבר זה פתבתי להגאון בעל המחבר תשובת חות יאיר ביום ד' י"א אלול תסא"ל ווירמייזאר תורה היא וללמוד אני צריף ראיתי מעשה ונזפרתי הלכה שפסק מ"ו בספרו ח"י בפרעוש שנאבדה במאכל שאסר אותו מאכל מטעם דהוי ברי' ואפילו באלף לא בטיל ובאמת פיטפט אהד כנגדו והוכרח אדמ"ו להאריף דהוי ברי' ובאמת מי שנכנס לגדר הוראה פשוט הוא דהוי ברי' אלא דקשה לי מאן יימר דלא הוי כמו זבובים ונמלים דחשיב הרשב"א שהם פגומים בעצמם וכיון שהוא פגומה בעצמה בטלה דהא פתב רמ"א בסי' ק"ב בהג"ה ונ"ל ומיהו דברים החשובים פבר' אם אין פגומי' בעצמם כו' משמע אי פגומי' בעצמם בטלים וכן פתב בדרכי משה בשם או"ה

בְּהִדְנָה וְזוֹל דְּאֶפִּילוּ בְּרִי' בְּנוֹתָן טַעַם לִפְגָּם מִתְבַּטְּלִים שְׁפִיר בְּרוּב דְּמֵאֲחַר שְׁאִיסוּר פְּגוּם בְּטֵל חֲשִׁיבְתָן עַכ"ל.

א"כ בְּנִידָן זֶה נְמִי נִימָא דְּפִרְעוּשׁ שְׁנָה לְזוּבוּבֵי וְנִתּוּשֵׁי דְּפּוֹגְמֵי בְּעֶצְמָם א"כ בְּטֵל חֲשִׁיבְתוּ דְּפִרְעוּשׁ וּבְטִילָה וְכֵן מְשַׁמַּע בַּע"ז דָּף כ"ו ע"ב דְּפִרְעוּשׁ שְׁנָה לִיתּוּשׁ לַעֲנִין מוּמָר לְהַכְעִיס יַעֲנִין שָׁם וּבְאֲמַת תְּמִי' לִי דַעַת רַמ"א בְּזֶה דְּהָא הֵךְ זְבוּבֵי וְנִתּוּשֵׁי כְּתַב הֶרְשֵׁב"א בַּס"ס ק"ד הִבִּיאוּ הַטּוֹר וְהַמְעַיִן שָׁם בְּתִשׁוּבַת הֶרְשֵׁב"א שְׁהִבִּיא הַב"י יִרְאֶה לְהִדְנָה שְׁלֵא דִן הֶרְשֵׁב"א כֵּן אֵלֵא אִם נִמְחָה גּוֹפֵן אֲבָל כְּשֶׁהוּ שְׁלִימִין אַף הֶרְשֵׁב"א מוֹדוּ דְּלֵא בְּטִילִין וְכֵן מוּכַח מְלִשׁוֹן הַש"ע בַּסִּי' ק"ד וְנִמְחָה גּוֹפֵן מְשַׁמַּע דְּנֻקָּא בְּנִמְחָה גּוֹפֵן אֲבָל לֵא כְּשֶׁהוּ שְׁלִימִין וְעוֹד הָא כְּתַב הַב"י בַּסִּי' ק"ג וְזוֹל כְּתַב א"ח בְּשֵׁם הַרְש"ק פְּלַגוּ אִיסוּר שְׁצָרִיף שְׁיַעוּר גְּדוּל כְּגוֹן בְּרִי' אוֹ תְּרוּמָה אֶפִּילוּ פְּגוּם אִיסוּר וּבְטוֹר א"ח סִי' תַּמ"ז מִתְבָּאָר בְּשֵׁם שְׁאִין דַּעַת רַבֵּן הַפּוֹסְקִים כֵּן עַכ"ל הַב"י וְאֲנִי אוֹמֵר אַף שְׁכַתְּבֵי שְׁאִין דַּעַת רַבֵּן הַפּוֹסְקִים כֵּן נִרְאֶה לִי דְּנֻקָּא לַעֲנִין אִיסוּר שְׁאִיסוּר בְּמִשְׁהוּ סְבָרִי כֵּן אֲבָל לֵא לַעֲנִין בְּרִי' דְּהָא ע"כ הַטַּעַם הָאוֹסְרִין אִיסוּר מְשַׁהוּ טַעַם לִפְגָּם מְשׁוּם דְּאִין לֵךְ בְּיִטּוּל טַעַם יוֹתֵר מְשַׁהוּ בְּאֵלֶף אַפ"ה אִיסוּרֵי רַחֲמֵנָא וְה"ה נְמִי נ"ט לִפְגָּם וְדַעַת הַמְתִּירִין טַעֲמָא גִּיהִי דְּמַחְמִירִין בְּהֵם לְאִיסוּרֵי בְּמִשְׁהוּ מ"מ יֵשׁ שָׁם אִיסוּר עֲלֵיהֶם אֲבָל כְּשֶׁהוּא פְּגוּם פִּקַּע אִיסוּרוֹ כְּדִילְפִינָן מִנְּבִילָה וּלפ"ז ע"כ בְּרִי' לֵא יִלְפִינָן מִנְּבִילָה שְׁהַתִּירָה הַתּוֹרָה כְּשֶׁאִינוּ רְאוּיָהּ.

לְגַר וּבְרִיָּה תְּלִמוּד עֲרוּף בְּיַדֵּנוּ שְׁהָאוּכַל נְמָלָה כֹּל שֶׁהוּא חֲזִיב וְאֵף לַדַּעַת הֶרְשֵׁב"א הַנְּמָלָה פְּגוּמָה בְּעֶצְמָה אַפ"ה חֲזִיב וְא"כ פִּינָן דְּחֲשִׁיבְתוּ דְּבְרִיָּה הִיא מְשׁוּם דְּחֲזִיב עֲלֶיהָ אֶפִּילוּ פְּחוּת מִפְּחוּת כְּמִבְּנֵי רִישׁ סִי' ק' בַּט"ז א"כ אִין חִילוּק בְּבְרִי' בֵּין שְׁנוּתָן טַעַם לִפְגָּם אוֹ לֵא פִינָן דְּחֲזִיב עֲלֶיהָ בְּכֹל שֶׁהוּא חֲשׁוּבָה בְּרִי' וְאֶפִּילוּ בְּאֵלֶף לֵא בְּטֵל וְא"כ אַף לַדַּעַת דְּהַתִּירָה נ"ט לִפְגָּם בְּאִיסוּר מְשַׁהוּ מְשׁוּם דְּיִלְפִינָן מִנְּבִילָה כְּשֶׁהוּא פְּגוּם פִּקַּע אִיסוּרֵי מוֹדָה בְּבְרִי' דְּלֵא יִלְפִינָן מִנְּבִילָה וְחֲשׁוּבָה אַף שֶׁהוּא פְּגוּמָה וְלֵא בְּטֵלָה וְא"כ פִּינָן דְּטַעֲמָא וְנִימוּקֵי עִם הֶרְשֵׁב"א וּבְכַרְט דְּהַרְש"ט פְּלַכּוּ הַסְּפִים עִמּוֹ א"כ תְּמִי' לִי דַּעַת רַמ"א בְּזֶה וְאִם מְצִאתִי חֵן בְּעֵינָיו יוֹדִיעַ לִי דַּעַתוֹ הֶרְמָה אִם דְּבְרִי' עוֹלִים לְהִלְכָה אוֹ לֵא: תְּשׁוּבָה מִהֶגְאֹוֹן ח"י עַל דְּבְרֵי הַנְּ"ל יוֹם ד' י"א אֵלּוּל תַּס"א לַפ"ק כְּאֹר הַבְּנֻקָּר יִנְרַח הַשְּׁמַשׁ וּבְכֹל יוֹם בְּרַכְתּוֹ מְרֻבָּה מְשַׁל אֲמַשׁ.

לְאֵהוּ הֶרֶב הַגְּדוּל הַמְּפֹרָס' בַּעַל הַיְשִׁיבָה הַמְּנֻפֶּלֶג כְּמוֹ מְאִיר נר"ו: בְּהִיּוֹת כִּי זֶה כְּמִשְׁלֵשׁ חֲדָשִׁים נִתְּתִי לוֹ בְּמִתְנָה סְפָרֵי הַיְקָר ח"י וּבְקִשְׁתִּי מִמֶּנּוּ שְׁיִשִּׁים פְּנִי עֲלִיו מְרִאֲשׁ וְעַד סוּף כּו' וְעַתָּה בְּהִיּוֹסַח הַדַּעַת מְסַר לִי אֲגָרַת אוֹגְרַת הַדְּבָרִים עַל תְּשׁוּבַתִּי סִי' ק"ב בְּמַעֲשֵׂה שְׁקִפְצָה פְּרַעוּשׁ לְתוֹף הַרְנוּטְב וְכו' וּבְא כְּמִשְׁיַג מְדִיּוּקָא שְׁל הַג"ה ש"ע ר"ס ק"ג דְּמְשַׁמַּע דְּדָבָר שְׁפַגּוּם בְּעֶצְמוֹ בְּטֵל וְאִח"כ נְהַפֵּךְ לְאוֹהֵב לִי וְכַמְסִייעַ שְׁיֵשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ מִדְּבְרֵי הֶרְשֵׁב"א דַּס"ל דְּבְרִיָּה שְׁלִימָה אֶפִּילוּ פְּגוּמָה בְּעֶצְמוֹ אִינוּ בְּטִילָה וְשִׁכְּן מוּכַח מְלִשׁוֹן הַש"ע ס"ס ק"ד וְלַדַּעַתִּי מְלִשׁוֹן הַש"ע אִין הוּכַחַה וּמ"ש שָׁם וְנִמְחָה גּוֹפֵן לְתוֹכָן לֵא רְצָה לִזְמַר לְאֶפּוֹקֵי כְּשֶׁכֹּל הַגּוֹף קִיָּים רַק ה"ק שְׁאֶפִּילוּ נִמְחָה גּוֹפֵן דְּנֻדָּי פּוֹגַע בְּאִיסוּר גּוֹפָא מ"מ שְׁרִי כְּשֶׁגּוֹפֵן קִיָּים שְׁמִסִּיר הָאִיסוּר וְהַטַּעַם פְּשִׁטָּא שְׁבִטֵל וְכִמוֹ גְּבִי זְבוּב ס"ס כ"ו וְשָׁם ג"כ אֶפְשָׁר לִזְמַר דְּאֶפִּילוּ אִי אֶפְשָׁר לְהַסִּיר הַזְּבוּב שְׁנִתְעַרְבָה בְּמֵאֲכָל עַב נְמִי שְׁרִי וְא"כ הִזְיָה מְקוּם לַפְקַפֵּק בְּאִיסוּר פְּרַעוּשׁ שְׁקִפְצָה לְתוֹף הַרְנוּטְב שְׁתַּפְסָתָּ לְאִיסוּר בְּפִשְׁטוּת בְּסְפָרֵי וּמ"מ

האמת יעשה דרכו ואין לזוז מיני' והוא משמעות דברי הרשב"א לפמ"ש שהביאו הפוסקים שבבריה אין חילוק שאפילו פגומה בעצמה אם נתערבה והיא שלימה אסורה בכל שהוא שהרי בפירוש התורה אוסרתה בכל שהו כמ"ש במשנה באוכל נמלה וגמ' ערוכה מס' הוריות פ"ג דף י"א ע"א אכל פרעוש אחד וכו' דנדאי דבלע אסור וק"ו הוא שהרי שרץ אפי' אמרוטי אמרוטי חוששין אנו פן יפגע בכעדשה עי' בט"ז וש"ך ר"ס ק"ד מה שהקשו על פי' רש"י שם כ"ש בבריה קטנה שלימה כפרעוש שג"כ אסורו משום שרץ סוף דבר אין השגה עלי מדברי מכ"ת וע"ד שני חידושים שחידש מכ"ת והרבה להשיב על דברי ב"י ס"ס ק"ג במ"ש על ברי' שאפילו פגום אסור שנתבאר בטור א"ח סי' תמ"ז שאין דעת רוב הפוסקים פן נכתב מכ"ת דשם בא"ח לא מיירי בבריה כלל והבן דמהגהות ר"מ הג"ל ג"כ משמע בדבר הפגום בעצמו אפילו ברי' בטל ודברים ראויים הם למי שאמרן וגם אני בעניי הרבתי לפקפק בלשון הג"ה זו ולדעת הרב בעל הש"ך ג"כ דיבר בזה כמו שהראה מקום על א"ח הג"ל דס"ל הג"ל ומפני שלהעתיק ולברר דברי מתוך הקונטרס' טירחא לי מילתי' טובא ואני בתכלית החלושה וידי רתתו אף פי אין פאן השגה על ספרי לא רציתי להאריך רק חיים ושלום אהו' ד"ש הטרוד יאיר חיים בכרך: שאלה סח מחכם אחד מחכמי הזמן אשר שלח לידי הגאון מוהר"ר שמשון ז"ל מווינא.

הנה הפצעקתה הבאה אלי מהאשה הנצבת בזה וצנוחה ככריכי' להתיר מעליה כבלא דזיקת בעל וליפטור אותה בגט פרישות פאשר צנה הבעל טרם צאתו מן העיר קומארין כמבואר העדות אשר נכתב לזכרון וזה לשונו זכרון עדות שהיתה בפנינו עדות ח"מ היום ו' עש"ק ג' ימים לחודש אדר ראשון תע"ט לפ"ק למנן שאנו מנין פאן בתוק קומארין איך שא לפנינו המומר שמואל בכ"מ שמשון אשר עכשיו נחלף שמו ונקרא פערדינאנט בראדאצקי ואמר לנו הווי עלי עדים פשרים ונאמנים וקיים ממנו בק"ג א"ס מעכשיו וכתבו בכל לשון של זכות ויפוי פח ובכל האופן המועיל כתחז"ל ואף חתמו וקיימו את חתימת ידי ממש דלמטה ותנו ליד אשתי מ' שרל בת ה' חיים מק"ק ברודא להיות בידה לזכות ולראי' איך שרציתי נפשי ברצון טוב שלא באונס והכרח כלל פי אם בלב שלם ובנפש חפיצה ובדעת שלימה ומינשבת והנני מודה בפניכם היום כו' ודלא למהינד ב' מיום דנן ולעלם ואמר לנו בזה הלשון איך בין איין מומר עכשיו שוין יותר אלז ג' שנים אין בין שוין יותר אלז ב' שנים איין איש מלחמה ואבי נקרא בשמו שמשון בר משה ראקדניץ ואמי שמה צארטיל ואמי זקנתי שמה גאלדה ואשתי שמה שרל בת ה' חיים באשאן ז"ל מעיר פלוני ועכשיו אני נקרא בשמי פערדינאנט בארדאצקי מייני לייט האבן מיך מייז זיכין אין מייז קוויטער אנג האבן מיך פמה פעמים ניט אן גיטראפן.

ועכשיו מארשירן מיר בדרך רחוקה וואלט איך גערין גט געבין אליין דיא זאך מיז היינט גישעהן דען למחר מייז מיר מארשירין בהשפכה והשכנו אנחנו ח"מ בזה"ל מאחר דאז ידוע איז עסק הזאת בנחיצה ניט קאן לגמר גיבראכט ווערדן מפמה וכמה טעמים הידועים כל שאינו יודע בטיב גיטן וקידושין וכו' אלזו קאן עס היום ניט גישעהן והשיב לנו המומר הג"ל נואן ניט זיין קאן אונט איך מיז מארשירן אונט קאן בלתי אפשרי פאן פר בלייבן אזו וניל איך איין שליח מאכין להיות במקומי לכל דבר בכך בין איך אויז בוחר פר איין שליח לפלוני ונ"ו להיות במקומו בחריקאי וידו פידי לכל דבר והוא יכתוב הגט ויקבל הגט מן הב"ד וימסור ויתן הגט ליד אשתי שרל בת פלוני הג"ל פדת וכדין בכל

הלכותיו להיות גט פטורין ומסילקי' כו' ותהא אשת שרל הנ"ל פטור ומסולקת ממני ונאני
ממנה ותהא מותרת לכל אדם כל הנ"ל נעשה לפנינו עדים ח"מ היום ו' הנ"ל: נאום הק'
שמואל בכמר פלוני יצ"ו מק"ק פלוני בפנינו עדים ח"מ חתם שמואל בכמר פלוני אשר
עכשיו נקרא שמו פערדינאנט בראדצקי בכתומת ידי ממש בכן אשרנוהו וקימנהו
פדחזי נאו' פלוני ונאו' פלוני ונאו' פלוני אנחנו ח"מ הנדקקנו להעדים שהעידו בפנינו
דדא הי' ח"מ של המומר שמואל בכ"מ פלוני מק"ק פלוני בעל האשה שרל בת הר"ר
חיים באשאן היושבת פה ק"ק ברודא גלמודה באלמנה חי' בכן אשרנוהו וקימנהו
פדחזי היום א' ט' ניסן תעט"ל פה ק"ק ברודא: נאום פלוני ונאום פלוני.

והנה ליטר התוקף ועוז ואמת הדבר שהי' מתירא מומר הנ"ל פן ואולי השטר הנ"ל לא
נכתב פתיקונו אזי לקח נייר א' וחתם עצמו בשולי היריעה למטה הנקרא קארט"ה
ביאנק"י ונ"ל פתב השני הנ"ל הק' שמואל בכ"מ פלוני יצ"ו מק' פלוני.

בפנינו חתם שמואל בכ"מ שמשון הנ"ל בכתומת ידו ממש בכן אשרנוהו וקימנהו
פדחזי היום יום ו' ג' אדר ראשון תע"ח לפ"ק פה קונמארין נאום פלוני ונאום פלוני: תוכן
הכתב של מוהר"ר פלוני ונ"ל והנה באשר שבעת ההיא פשאמר מומר הנ"ל בשעת
הפתיכה הנ"ל היו באותו חדר של הקצין הר"ר זעקיל ווירמש הנ"ל כמה וכמה אנשים
ובתוכם הי' כמה קרובים פאן ר' זעקיל הנ"ל ואחיו וכמדומה לזה בכן פתבתי לשם
שיכתבו אלי מי ומי כמה האנשים שהעמיד המומר הנ"ל להיות עדים על הגט נכתב לי
תשובה שבפירוש אמר המומר הנ"ל שר' זעקיל הנ"ל ור' שמעון שנוניד הנ"ל והי' עדים
על הגט אף שעל אותה אגרת עדיין הייתה בעיני אגרת בת מחלת לב שבקשו והי' היטר
לעגונה הנ"ל בכן פתבתי עוד הפעם לשם שיכתבו לי כל דבר שורש אם העמיד המומר
הנ"ל גם בפירוש מי ומי יהי' הסופר ועל זאת נכתב לי התשובה כפי העתק בכאן ונ"ל:
שלום לאהו' מהר' פלוני יצ"ו ונייל זיף גיטראפען האט דאס איף גלייף בכאן געוועזין
בין אונד אצל אדוני ב"ב הקצין ר' זעקיל ווירמש גינזעהן פתבים שונים ממכ"ת מחמת
עסק הגט של המומר הידוע ע"כ אודיע למכ"ת דאס ח"ו גיט משנה בין כי אין אדם חוטא
ולא לו וועלכס דען גאנצין אמת איז שרייב איף בזה"ל האב איף להמומר גינזאגט וויא
קאן מען עכשיו בנחיצה דיא זאף אויס מאפן ואומר לי המומר בזה"ל איף בין צו פרינדן
צו אלי זאקין אונד איר פלוני איר זאלט דער שליח זיין אונד עטץ זאלט עדים זיין על
הגט אונד דיא אנדרי עסקים וואס נצטרף איז להגט הן סופר או שאר עסקי' בין איף
לכל מרוצה ברצון טוב כדי אלז מיין ווייב זאל פטור זיין ממני בפטורים גמורים אבר
זאלט דער מומר בשם גימעלט האבין דער בעל דבר זאל סופר זיין קאן איף גיט זאגין
רק ער האט סתם גינזאגט אני נותן נפשי לכל וכל בין איף ציא אלים מרוצה ווייטר האב
איף בעסק הזאת יותר קיין ידיעה קאן ניקס מעלדן וואן אבר זיא על עסק פמבנאר קיין
התרה האבין אזי קאן איף ווייטר מערס גיט בעריכטיין כי אני בפנים ושאר אנשים בחוץ
על זה קאן מכ"ת זיף סומה זיין כ"ד ידידו הפותב בנחיצה הק' מענקי סג"ל אף אני דורש
שלומי לר"מ הנ"ל וכתבו קבלתי אינם למעלה דיא תשובה צו ער זעהן איזט אנדרשט
ווייס איף מחמת עסק הנ"ל ניקס צו מעלדין אונד אין אייל מוז לע"ע שליסן כ"ד הק'
זעקל ווירמש ע"כ לשון התשובה מר' פלוני כתב זכרון עדות שהועתק ע"י האלוף
מוהר"ר פלוני פעם ראשונה ונ"ל יום י"ב אדר תעח"ל שלום לאהו' מוהר"ר אפרים

סג"ל איך האב פהיום ח' יום כו' גשריבן גשיכט שון דיזוז אנד פאלגט היום פתב מהמעשה שנעשה פה קומארין ג' דיטא בא לבית איש מלחמה פון רעגמענט של אדון יענראל גוויטה שטערינבארג ואמר שהוא מומר ועכשיו פונה לדרכו למדינות הים ע"פ צוה הקיר"ה למדינות נאפעלה ומי יודע וידרום מיט זיין חיות דער פון צו קימין אבער מען ווערט וויסן ונאי הין ער איז גקימין ויש לו אשתו זו וואלט גערין גט געבין אונד דיא מצוה טיהו פדי שיעליח בדרךיו ואינו יודע איך ומה שיעשה דבר זהבן חוק ואמין פתיב ואמתי מצוה הבא לידי נאקימנה רק אין פאן מקומו לכתוב הגט פראוי מפמה טעמים תדא שצריף מןמחה לסדר הגט וצריף סופר מןמחה שיקתוב הגט וכל זה איננו פאן פאן לא סופר ולא ב"ד וכל מי שאינו יודע בטיב גיטן וקידושין אל יקה עסק עמהו והפנאי לא ניתן שיוכל ליסע למקום אחר וששם בית דין או בית דין לכאן צו קימין צו לאזן מאחר צוה מלכות יר"ה ציטע ציטע מארשירן מוזן ואין לה אננס גדול מזה בכך עשה מומר פתב זה בייא שלוס גם ונידרום אפארטי איין קארטי פיאנקי דאס איך ברצון טוב ובנפש חפצה ובדעת שלימה ומינשבת מרנצה גוועזין להגט שלא באונס ובהוכרח פלל ע"כ שאלה גדולה זו אויב מען הגט שרייבן דארף פדת ודין שארי גיטין ואשתו תתקבל ע"י שליח מה שהוא עושה במקומו ובחריקאי איך הב שוין חוקר גיוועזין ע"י אנשי ברוד' דס הפל אמת איז פמו ער זאגט זעלבסטן גלייך אלז מה שכתבתי היום ח' יום מאהו' נאם פלוני: זכרון עדות שהיתה בפנינו ח"מ פהיום ו' עש"ק ג' ימים לחודש אדר ראשון שנת חמשת אלפים וארבע מאות שבעים ושמונה לבריאת עולם שאנו מנין פאן בחונק קומארן איך שפא לפנינו המומר שמואל בכמ' פלוני אשר עכשיו נקרא בשמו פערדינאנט באראדאצקי ואמר לנו הוי אלי עדים פשרים ונאמנים וקנו ממנו בק"ג א"ס מעכשיו וכתבו בכל לשון של זכיות ופיוי פח ובכל אנפן המועיל כמחז"ל ואף קיימו את חתימת ידי דלמטה ותנו ליד אשתי שרל בת הר"ר חיים להיות בנדה לזכות ולראי' איך שרצתי את נפשי ברצון טוב בלא אונס והוכרח פלל כי אם בלב שלם ובנפש חפצה ובדעת שלימה ומינשבת והנני מודה בפניכם היום פמודה בפני ב"ד חשוב והודאה גמורה שרירא וקימא דלא בהשטאה ודלא בהשנאה ודלא למהדר בי' מיומא דנן ולעלם ואמר לנו בזה הלשון איך בין איין מומר עכשיו יותר אלו ג' שנים אונד בין שוין איין איש מלחמה יותר אלז ב' שנים וזה האנותות ומופתים אבי נקרא בשמו פלוני בר פלוני מעיר פלוני ואמי נקרא בשמה פלונית ואמי זקנתי שמה פלונית ואשתי נקראת בשמה שרל בת ה' חיים באשאן ועכשיו אני נקראת בל"א פערדינאנט באראדאצקי מיינע לייט האבין מיך מוזין זוכין אין מיין קוואטיר פמה פעמים וועגין גט אבר זיא האבין מיך גיט אן גיטראפין ועכשיו מארשירין מיר בדרך רחוקה וואלט איך גערין גט געבין אליס דיא זאך מוז היום נאך גשעהו דען למחר בהשפמה מוזין מיר מארשירין והשבנו אנהנו ח"מ בזה הלשון אחרי דאס ידוע איז העסק הזאת בנחיצה גיט קיין לגמר קומין מפמה טעמים הידועים פל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין וכו' אלזו קאן דיזוז היום גיט גישעהו והשיב לנו ונען גיט קאן זיין אונט איך מוז מארשירין אונ קאן בלתי אפשר פאן בלייבן אזוי וניל איך איין שליח מאבין להיות במקומי ובחריקאי וידו פנדי לכל דבר והוא יכתוב ויקבל הגט מן הב"ד צדק וימסור ויתן הגט ליד אשתי שרל בת הר"ר חיים פדת וכדין בכל הלכותיו להיות גט פטורין ומסולקת ממני וכו' ותהא אשתי מרת שרל בת הר"ר

חיים הנ"ל פטורה ומסולקת ממני נאני ממנה ותהא מותרת לכל אדם כל הנ"ל נעשה בפניכם עדים ח"מ היום יום הנ"ל, נאום הק' שמואל בכמר פלוני יצ"ו מק"ק פלוני: בפניכם חתום שמואל בכמר פלוני הנ"ל אשר עכשיו שמו בל"א פערדינאנט באראדצקי בכתומת ידו בכך אשרנוהו וקנימנוהו פדחוני: הק' נאום פלוני.

ונאום פלוני. ונאום פלוני: העתק מגוף הפתב יום ד' ה' ניסן תעח"ל קומארין.

שלום לאהו' מוהר"ר פלוני יצ"ו גי"ה מן וכו' מה שכתב רום מעלתו א' ניסן העבר ראיתי בבית הק' ר' פלו' ועיניתי שלא נחסר כלום מגוף הפתב אלא מחמת עדים ע"כ אנדיע למכ"ת בקיצור נמרץ מאחר שהגוף הכת' הוא בוני' אצל אדמ"ו הגאון המפורסים מהר"ש נר"ו לכן אנדיע שאני שאיתי תחילה למומר פאשר בא לכאן בזה"ל אויב צופרידן איזט הפל בכתומת ידו הן על השליח או על העדים כי דינם רבים המה בגט ובנחיצה קאן העסק הנ"ל ניט גישעהן פי דינים רבים המה בגט מכמה טעמים והשיב לי מומר הנ"ל אני נותן ח"י ברצון טוב שלא באונס דאס איר זאלט שליח זיין כמו אני בעצמי אונד הגט פאשר מוסר זיין ליד אשתי שרל בת הר"ר חיים ובפירוש אמר לי המומר ולאילו האנשים העדים הידועים פאשר נחתמי' בח"י על הגוף הפתב מה שהוא בווינא הני אתם עדים פאשרים ונאמני' וכתבו וחתמו על הגט פדין תורה אונד איה גיב פולמאכט ונען וואס פאר געסין איז גיווארין אלו צו מעלדין אלז צו טוהן לטובה ולזכות אשתי הנ"ל אלז זיא פטורה ומסולקת זאל זיין ממני כל הנ"ל נעשה פה קומארין לראיה.

פאתי על החתום כ"ד הק' מענקי הנ"ל סג"ל: שלשה כתבי העתקת מילה במילה מגוף הפתבי' לראי' פאתי על החתום הק' פלוני: העתק מגוף עדות בעסק העגונה מרת שרל הנ"ל. זכרון עדות שהיתה בפנינו עדות ח"מ כהיום יום ו' עש"ק ג' ימים לחודש אדר ראשון שנת חמשת אלפים וארבע מאות שבעים ושמונה לבריאת עולם למנין שאנו מונין פאן בחונק קומארין איה שבא לפנינו המומר שמואל בכמר פלוני אשר עכשיו נקרא שמו פערדינאנט באראדצקי ואמר לנו הני עלי עדים פאשרים ונאמני' וקנו ממנו בק"ג א"ס מעכשיו וכתבו בכל לשון של זכיות ויפוי פח ובכל אנפן המועיל כתחז"ל ואף חתמו וקיימו את חתימת ידו ממש דלמטה ותנו ליד אשתי מרת שרל בת הר"ר חיים להיות בידה לזכות ולראי' איה שרצתי את נפשי ברצון טוב שלא באונס והוכרח כלל כי אם בלב שלם ובנפש חפיצה ובדעת שלימה ומיושבת והנני מודה בפניכם הנ"ל פמודה בפני ב"ד חשוב וראוי בהודאה גמורה שרירא וקיימא דלא בהשטאה ודלא בהשגאה ואמר לנו בזה הלשון איה בין איין מומר עכשיו יותר אלז ג' שנים אונט בין שוין יותר אלס ב' שנים איין איש מלחמה אותות ומופתים אבי שלי נקרא בשמו פלוני בר פלוני מעיר פלוני ואמי נקראת בשמה פלוני ואמי נקראת בשמה פלוני ואשתי נקראת בשמה שרל בת ה' חיים באשאן ועכשיו אני נקראת בל"א פערדינאנט באראדצקי מיינה לייט האבין מיד מוזין אין מיינה קוואטיר זוכין כמה פעמים ונעגן גט אבר זיי האבין מיד ניט אן גיטראפין ועכשיו מארשירן מיר בדרך רחוקה וואלט איה גערין גט געבין אליין דאס מוז היום נאך גשעה דען למחר בהשכמה מוזין מיר מארשירען והשכנו אנחנו ח"מ בזה"ל אחרי דאס ידוע איזט עסק הזאת ובנחיצה ניט קאן ניט גישעהן מכמה וכמה טעמים הידועים כל שאינו יודע בטיב גיטין וכו' קאן דיזוז היום ניט גישעהן והשיב לנו

וְנֶעַן גִּיט זַיִן קָאָן אױךְ מִיז מֵאַרְשִׁירן אױב קָאָן בְּלִתִּי אָפְשֶׁר פֿאַן בְּלִיבֶען אַזױ ווױל
אױךְ אַײַן שְׁלִיחַ מֵאַכְנֵן לִהְיוֹת בְּמִקּוּמִי לְכָל דְּבַר וְהוּא יִכְתּוּב וְיִקְבֵּל הַגֵּט מִן ב"ד צָדֵק
וְיִמְסֹר וְיִתֵּן הַגֵּט לִיד אִשְׁתִּי מ' שָׂרָל בֵּת מ' חַיִּים פְּדֵת וְכַדִּין וְכַהֲלֵכָה בְּכָל הַלְכוּתָיו לִהְיוֹת
גִּט פִּטוּרִין וּמְסוּלָקֵת וְכו' וְיִהְיֶה אִשְׁתִּי שָׂרָל הַגָּ"ל פִּטוּרָה וּמְסוּלָקֵת מִמֶּנִּי וְאֲנִי מִמֶּנָּה וְתִּהְיֶה
מְוֹתֵרֵת לְכָל אָדָם כָּל הַגָּ"ל נַעֲשֶׂה בְּפָנֵינוּ עֲדוּת ח"מ הַיּוֹם יוֹם הַגָּ"ל נְאוּם הַק' שְׂמוּאֵל
בכ"מ פְּלוֹנִי יצ"ו: בְּפָנֵינוּ עֲדִים ח"מ חֲתָם שְׂמוּאֵל בכ"מ פְּלוֹנִי הַגָּ"ל מִק"ק פְּלוֹנִי אֲשֶׁר
עֲכָשְׁוּ שְׂמוֹ בל"א פִּעֲרַדִּינָאנֵט בְּרֵאדְצָקִי בְּחֲתִימַת יְדוֹ מִמֶּשׁ בְּכֵן אֲשֶׁרוֹנִי הִנֵּה וְקִיִּמְנִי
פְּדוּחִי נַעֲשֶׂה הַיּוֹם יוֹם הַגָּ"ל פֶּה קוּמָאֲרִין בְּחֲתִימַת יְדוֹ מִמֶּשׁ מִמֶּנִּי הַק' שְׂמַעוֹן בֵּה' אֱלִיקוּם
ז"ל.

הַק' יִצְחָק בֵּה' מֵאִיר ז"ל. וְנְאוּם בְּנִימֵן בֵּה' יִשְׁעִי ז"ל.

אח"ז נְתַקְנִים הַחֲתוּמִים הַמוּמָר בכ"ד צָדֵק דק"ק בְּרוּדָא ע"פ עֲדִים פְּשָׁרִים שְׁהַפִּירו
חֲתִימַת יְדוֹ מוּמָר הַגָּ"ל: שְׁלוֹם לְאַהוּ' מוהר"ר פְּלוֹנִי ה"ה אֲצֵל הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָס מוהר"ר
שְׂמִשׁוֹן נר"ו ש"ץ וְנֶאֱמָן יצ"ו גְּשִׁיכֵט נוֹן דִּיזוּז אױב פֿאַלְגֵט הִיר בְּיָא פֶּתַב מֵה שְׁעֵשֶׂה
אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה פֶּה קוּמָאֲרִין ג' דִּיטָה בָּא לְבִיתוֹ אִישׁ מִלְחָמָה פֹּון רַעְגֶע־מַעֲנֵט שֶׁל הָאָדוֹן
יַעֲנוּרָאֵל קוּוִיטָה שְׂטַעֲרִין בְּאַרְגַּ וְאָמַר שֶׁהוּא מוּמָר וְעֲכָשְׁוּ פֹונָה לְדַרְכוֹ לְמַדִּינַת הַיָּם ע"פ
צוּוֹ שֶׁל קִיר"ה לְמַדִּינַת נְאַפְעֵלָה וְמִי יוֹדַע ווִידֵרוּם מִיט זַיִן חִיּוֹת דְּעַר פֹּון קוּמֵן וְנַעֲרַט
אַבְרָדִז מַעֲן ווִיסֵן ווערט וויא.

עַר אַהֲיֵן קוּמֵן אִיזֵט לֹא אִשְׁתּוֹ אַזױ וּוְאַלֵט עַר גְּעֲרִין דִּיאַ מְצוּהָ טאַן פְּדִי שְׁיַצְלִיחַ בְּדַרְכוֹ
אױב וְנֶאֱלֵט גְּעֲרִין גִּט גְּעֵבֵן זַיִן ווִיב וְאִיבֵנו יוֹדַע אִיךְ מֵה שְׁיַעֲשֶׂה דְּבַר זֶה בְּכֵן חֲזוּק וְאַמִּץ
פֶּתוּב וְאַמְרֵתִי מְצוּהָ בָּא לִידִי וְאַקִּימְנֶהוּ רַק אִין פֿאַן מְקוּמָה לְכַתּוּב הַגֵּט פֿראוִי שְׂאִין פֿאַן
ב"ד וְלֹא סוֹפֵר וְכָל מִי שְׂאִינֵנו יוֹדַע בְּטִיב גִּיטִין וְכו' וְהַפְּנָאִי לֹא נִיטֵן שְׁיִכּוּל לִיסַע לְמִקּוּם
ב"ד אִו יְבוֹאוּ ב"ד.

הִנֵּה מֵאַחַר שְׂצוּוֹ מַלְכוּת יר"ה דָּס צִיטַע צִיטַע מוֹזֵן מֵאַרְשִׁירן וְאִין לָךְ אֲוֹנָס גְּדוּל
מְזַה בְּכֵן עֲשֶׂה אֲוֹמֵר פֶּתַב זֶה בְּיָא שְׁלוֹם וְגַם ווִידֵרוּם אֲפֹאַרֵט אַײַן קְאָרְטִי בְּיִאנְקִי דָּאָס
זִיךְ בְּרַצוֹן טוֹב וּבְנֶפֶשׁ חֲפִיצָה וּבְדַעַת מִיִּשְׁבֵּת מְרוּצָה גִּיוּוֹעֵזֵן לַהֲגֵט שְׁלֹא בְּאֲוֹנָס וְהוֹכַרְח
פֶּלֶל ע"כ שְׂאֵלָה גְּדוּלָה זֹו הִיא אױב מַעֲן הַגֵּט שְׂרִיבֵן דְּאַרְף פְּדֵת וְכַדִּין שְׂאַרִי גִיטִין אִשְׁתּוֹ
תִּתְקַבֵּל הַגֵּט ע"י שְׁלִיחַ זֶה שֶׁהוּא עֲשֶׂה בְּמִקּוּמוֹ וּבְחִירְקָאוּ אִיךְ הָאָב שְׁוִין חוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ
גִּיוּוֹעֵזֵן ע"י אֲנָשִׁי קַהֲלֵתֵינוּ בְּרוּד' דָּאָס הַכֵּל אֲמַת אִיז פֶּמוֹ עַר זַעֲלִבִין גִּיזְאַגֵט הָאָט גְּלִיךְ
פֶּלָס מֵה שְׁפִתְבֵּתִי פֶּהִיּוֹת ח': הַעֲתִיק מִן הַפֶּתַב מֵה' פְּלוֹנִי: שְׁלוֹם וְכו' מוהר"ר פְּלוֹנִי נר"ו
גִּי"ה מֵה שְׁפִתְבֵּתִי ר"מ א' נִיסֵן הַעֲבֵר רֵאִיתִי בְּבֵית הַקְּצִין ר' פְּלוֹנִי וְעִינֵינִי שְׁלֹא נְחַסֵר
מִגּוֹף הַפֶּתַב אֲלֵא מִחֲמַת עֲדִים ע"כ אֹדִיעַ בְּקִיצוֹר נְמָרֵץ מֵאַחַר שֶׁהַגּוֹף הַפֶּתַב הוּא בְּוִינָא
אַצֵּל אַדמ"ו הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָס מ' שְׂמִשׁוֹן נר"ו לְכֵן אֹדִיעַ שְׂאַנִי שְׂאַלְתִּי לְהַמוּמָר תַּחֲזִיקָה
פֿאַשֶׁר בָּא לְכָאן בְּזֶה"ל אױב צו פֿרִיזֵן אִיזֵט בְּחֲתִימַת יְדוֹ עַל הַכֵּל הֵן עַל הַשְּׁלִיחַ וְסוֹפֵר
אוֹ עַל הַעֲדִים כִּי דִינִים רַבִּים הֵמָּה בְּגִט וּבְנַחֲצָה קָאָן הַעֲסַק הִלְזֵנוּ גִיט גִּשְׁעָהֵן מִפְּמָה טְעָמִים
וְהַשִּׁיב לִי הַמוּמָר בְּזֶה"ל אַנִּי נוֹתֵן ח' בְּרַצוֹן טוֹב שְׁלֹא בְּאֲוֹנָס דְּזוֹ אִיר זְאַלֵט אַײַן שְׁלִיחַ
זַיִן פֶּמוֹ אַנִּי בַעֲצָמִי אױב הַגֵּט שְׂרִיבֵן וּמוּסֵר זַיִן לְאַשְׁתִּי בְּפִירוּשׁ אָמַר לְאַלוֹ אֲנָשִׁים
הַיְדוּעִים הַנְּרַשְׁמִים בְּשָׂמָם עַל גּוֹף הַפֶּתַב מֵה שֶׁהוּא בְּוִינָא הִנֵּה אֲתָם עֲדִים פְּשָׁרִים

וּנְאֻמִים וְכָתְבוּ בְּכָל לְשׁוֹן עַל הַגֵּט כְּדִין תּוֹרָה אוֹנֵד אִיךָ גִּיב זֵינְא דֵּינְא פּוֹלְמַאכְט בְּכָל אוֹפְנִים וּוּאס מְהַצְנֻרְךָ אִיזט לְהַגֵּט לְטוֹבַת וּלְזָכוֹת אֵלֶּז אֲשֶׁרְתִּי שְׂרָל הַנְּ"ל פְּטוּרָה וּמְסוֹלְקָה זָאל זַיִן מְמֵנִי וְנֵאֻנִי מְמֵנָה כָּל הַנְּ"ל נַעֲשֶׂה פֶּה קוּמַאֲרִין לְרֵאָז' בְּאֲתִי עַל הַחֲתוּם הַק' פְּלוֹנִי: אַחַר זֹאת פְּתַבְתִּי אֲנִי הַק' פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי סוֹפֵר לְשֹׂאֵל אֵת פִּיּו אִם יֵשׁ לוֹ אֲנֻמֵּן יָד לְכַתּוֹב הַגֵּט כְּדָת וְכִרְאוּי אֲזִי בָּא סוֹפֵר פְּלוֹנִי הַנְּ"ל לְכָאן בַּט"ו סִינּוּ וְהִרְאָה לִי כְּתַבְתּוּ כְּתַב יוֹשֵׁר וּמְצָאֲתִי וְרֵאִיתִי בּוֹ שֶׁהוּא סוֹפֵר תָּם וַיֵּשׁ לוֹ אֲנֻמֵּן יָד לְכַתּוֹב הַגֵּט כְּדִין וּמִיָּד אֲזַרְתִּי כְּגַבּוֹר לְכַתּוֹב לְאֲדַמ"ו הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִם אַב"ד ר"מ דַּק"ק פְּרָאג וּלְגַלוֹת אֲזַנּוּ מִזֵּה וְעַדִּין תְּשׁוּבְתּוֹ נִשְׂאָר מֵעַל.

הַק' פְּלוֹנִי: וְכֹאֲשֶׁר עֲמַדְתִּי עַל הָעֵיּוֹן בְּשֵׁרִיוֹת' דֵּהֲאִי אִיְתָת' רַבּוֹ סְפִיקוֹת כְּמוֹ רַבּוֹ רֵאשׁוֹן תְּחִילָה נֶאֱמַר דָּא מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן זְכָרוֹן עֲדוֹת הַנְּ"ל מְשַׁתְּמַע דְּאוֹתָן שְׁמִינָה הַמוֹמֵר שְׁמוּאֵל הַנְּ"ל לְחַתּוּם הַגֵּט וְלֹא יָדְעִי אִם זֶה הוּא שְׁמוּאֵל בַּכ"מ פְּלוֹנִי בְּעַל הָאִשָּׁה הַהוּא דִּילְמָא אִינֵשׁ אַחֲרִינְא הֵנָּה הַמְתַּכְּנִין לְקַלְקְלָהּ לְהַתִּיר אִשְׁתִּי אִישׁ לְעֵלְמָא וּבְלִבְדִּי שְׁיֵהֵא מְכִירִין שָׁם הָאִישׁ בְּגֵט וְכו' ע"ש וְכֵן הוּא בֵּאֵה"ע ס' ק"כ ס' גִּימָל וַ"ל כּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ אַע"פ שְׂאִין אֲשֶׁתּוֹ עִמָּה וְהוּא שְׁיֵהֵא עֲדִים חֲתוּמִי' בּוֹ מְכִירִין וַיּוֹדְעִי שְׁנֵה הוּא פְּלוֹנִי וְכו' ע"ש אַע"ג דַּב"ד שְׁבַקְהֵל בְּרוּד' קִיְמוּ חֲתִימַת יָדֵי הַבְּעַל דְּדָא הִיא חֲתִימַת יָדוֹ מְמֵשׁ וּמְמֵשׁ נִיכָר שֶׁהוּא ח"י שְׁמוּאֵל בְּעַל אִשָּׁה הַנְּ"ל עַדִּינּוּ מְסַפִּיקָא לֹא נִפְקָא לָן דִּילְמָא הַכְּרַת הַכְּתָב גְּבִי גֵט לֹא מְהֵי וּמִשׁוּם דְּחוּמְרָא א"א בְּעַנְיָן דְּנִקָּא הַכְּרַת פְּנִיּוֹ מְמֵשׁ וְאִיסוּרֵן מְמֻמְוֵנָא לֹא יִלְפִינּוּ.

שְׁנִית לְתַמ' מְדַבְּרִי סוֹפְרִים אִיכָּא לְסַפּוּקֵי כִּינּוּן שְׁלֹא אָמַר הַבְּעַל בְּפִירוּשׁ מִי מֵהֶם יִהְיֶה סוֹפֵר וְא' שׁוֹקֵל הַדְּעַת מְבִינִים וְאִף שְׁלִפֵי מְשַׁמְעוֹת אִיזָה מְהַעֲתָקוּ' זְכָרוֹן עֲדוֹת הַנְּ"ל שֶׁהַבְּעַל צָוָה לְפְלוֹנִי סוֹפֵר הַנְּ"ל שְׁיִכְתּוֹב הַגֵּט וּמִינְהוּ לְסוֹפֵר בְּפִירוּשׁ אִיכְרָא לֹא דִּי שֶׁהַעֲתָקוֹת שֶׁהַעֲתִיק מ' פְּנֻחַס בְּרוּדָא הַנְּ"ל וְהוּא חֲתַם תְּחִתָּם סוֹתֵרִים זֶה אֵת זֶה וְזֶה לְעֻמַּת זֶה וּבִשְׁנֵי כְּתוּבִים דְּבִכְתָּב א' מֵהֶם נֶאֱמַר וַ"ל אֲנִי נוֹתֵן הַחֲתִימַת יָדִי בְּרִצּוֹן טוֹב דְּזוֹ אִיר זֹא לְט אִינּוּ שְׁלִיחַ זַיִן כְּמוֹ אֲנִי בְּעַצְמִי אוֹנֵד הַגֵּט פֶּשֶׁר מוֹסֵר זַיִן לְאֲשֶׁרְתִּי וְכו' וְלֹא הַזְכִּיר מְעַנְיָנִי כְּתִיבָה כָּל מִי שֶׁהִי סוֹפֵר וּבְכַתָּב שְׁנֵי נֶאֱמַר וַ"ל דְּזוֹ אִיר זֹא לְט אִינּוּ שְׁלִיחַ זַיִן כְּמוֹ אֲנִי בְּעַצְמִי אוֹנֵד הַגֵּט שְׁרִיבֵן וּמוֹסֵר זַיִן לְאֲשֶׁרְתִּי וְכו' וּמֵה נֶאֱמַר בְּכַתָּב רֵאשׁוֹן וּמֵה נְדַבֵּר בְּכַתָּב שְׁנֵי.

וּבִיחֻד בְּכַתָּב שְׁכַתָּב הַסוֹפֵר פְּלוֹנִי לְמַהר"ר מְרֻדְכִי לִיִּפְנִיק וְשֵׁם נֶאֱמַר דְּבָרִים מְפֹרָשִׁים שֶׁהַבְּעַל לֹא מִינָה לְר' פְּלוֹנִי סוֹפֵר וַ"ל דָּא אַבְעַר דְּעַר מוּמֵר זֹא לְט גִּימְעֵלְט הָאָבֶן בְּפִירוּשׁ דְּעַר בְּעַל דְּבָר זָאל סוֹפֵר זַיִן קֶאָן אִיךָ גִּיט זַאגֵן עַכ"ל.

וּמֵהֶגֶם ר' זַעֲקִיל וּוִירְמֵשׁ אֲשֶׁר הוּא חַד מְשַׁלְשָׁה מִטָּב לְכַת' חֲתַם עַל זִיכְרוֹן עֲדוֹת הַנְּ"ל וַ"ל אִיךָ בֵּין בּוֹחֵר פֶּר אִינּוּ שְׁלִיחַ לְסוֹפֵר פְּלוֹנִי בְּר פְּלוֹנִי סָג"ל לְהִיּוֹת בְּמִקּוּמִי וּבְחֵרִיקָאִי וְהוּא כְּתַב הַגֵּט יִקְבַּל הַגֵּט מִן הַב"ד וְכו' עַכ"ל וּבְשׁוּלֵי הִירִיעָה בְּכַתָּב שְׁכַתָּב ר"ת הַנְּ"ל בָּא ר' זַעֲקִיל הַנְּ"ל עַל הַחֲתוּם וְאָמַר מוֹדִים בְּכָל כּוֹחוֹ לְדַבֵּר ר"מ הַנְּ"ל שֶׁבְּעַל לֹא מִינָה לְסוֹפֵר וְזֶה לְשׁוֹנוֹ לְמַעְלָה דֵּינָא תְּשׁוּבָה צוֹ עֲרוּזָהּ אִיזט אַנְדֵרשֵׁט וְנוֹיִס אִיךָ גִּיט מְחַמַּת הַעֶסֶק הַנְּ"ל נִיכַט צוֹ מַעֲלָדִין: שְׁלֹשׁ אֵלֶּה נְפֻלָּאִים מְמֻנּוּ דְּאִף אִם נְקִיִּים הַדְּבָר עֲדוֹת אַחֲזָקָתִי דֵּהִימְנוּתִי וְכִינּוּן שֶׁהוֹגֵד טוֹב אִינוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד לוֹ יִהְיֶה כֵּן דֵּהַבְּעַל מִינָה בְּפִירוּשׁ

לסופר פלוני הנ"ל לכתוב הגט הלא לפי דברי העתקים הנ"ל כל אפיו שוויין שמינה לסופר פלוני הנ"ל גם להיות שליח להולכה.

ולפ"ז יהי סופר פלוני הנ"ל סופר ליכתוב הגט ושליח ואיכא לספיקא אם הסופר יכול להיות שליח להולכה שהרי צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם ואם הסופר הוא שליח א"כ צ"ל אני פתבתי ובפני נחתם י"ל דהוי משנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין וכו"ל ההנ"ל אל ארבע פיון דהקלף והדיו והקולמוס וי"א אף שארי פלי פתיבה צריה להיות משל בעל ובש"ע אה"ע ריש סי' ק"כ דנהג' שהסופר מקנה כל הנ"ל להבעל ע"ש א"כ בנידון דידן שבאותו מעמד שמינה לסופר פלוני הנ"ל להיות סופר לא יהיה קלף לפניו וקסת הסופר במתניו להקנותו לבעל ועתה שהלך לו למה"י קניהו הסופר או ינפה בו במקום הבעל.

וחמישתו יוסיף עליו פיון דהמומר לא קיבל עליו בחרם ובשבועה שלא לבטל הגט איכא למיחש דילמא שווי' הדרנא ויבטל את הגט ואע"ג דבשו"ת ת"ה סימן רל"ז בפסקיו סי' מ"ב והובא בש"ע בהגהות סי' קמ"א סעיף קנ"ט ראה לתמן שהיא חששא והיינו שמתחילה יעשה שליח לקבלה ואח"כ חוזר לקחו מן השליח ועושה אותו שליח להולכה אמנם מתוך זכרון עדות הנ"ל משמע שלא עשה להסופר פלוני הנ"ל כלל שליח לקבלה רק שליח להולכה ומכ"ש לדעת הש"ע ס"ס קכ"ט דמצריה תרנוייהו לקבל עליו בשבועה שלא לבטל את הגט או השליחות וצריה ג"כ לעשות תחלה שליח לקבלה ואחר כך להולכה כו' ע"ש וקאן לא נעשה שום דבר: וינצא בשני מידי ספיקא לא נפקא פיון דכבר עברו וחלוף עדן עדנ' זמן זמנ' שוב א' אשר ינצא ויבא בש"י"ר וכל יום ויום הולך למקום סכנה אפשר דין הראוי ליתן עליו חומרי חיים וחומרי מתים ואם אין לו בנים לבעל הנ"ל ויש לו אח בעולם איכא לספיקא דילמא הוא זקוקה ליכם או לחליצה בשביעית כשתצא לחפשי בנתינת הגט מאימתי פותבין בו הזמן אי מיום שמסר דבריו לסופר ולעדים ולשליח או מיום הנתינה וכדי להתיר אגודות אגד בחד נחי' בפלס מאזני' שקלתי ומניתי כל הספיקות הנ"ל.

עוברי לפני כבני מרון הספק הראשון בענין שאין מכירין הבעל הואיל וחוזינן דשקדו חכמים על תקנות בנות ישראל מה שהם אמרו והם אמרו לענין הפרת הבעל דהואיל דגלוי מילתא בעלמא אפי' עד אחד או אשה או קרוב ונאמן בזה ע"ש בש"ע אה"ע סכ"ח סעיף גימ"ל א"כ אף כאן אנו נאמר דחתימת הנזכרת ונתקיימ' בב"ד הדא היא ת"י של שמואל הנ"ל בעל האשה הנ"ל שהוא נודאי דעדיף מטביעת עינא דקלא או מדאם הוה חזק בעיר שלשים יום דנאמן על שמו ושם אשתו וכותבין הגט ונותני' על פי' ובניחוד לפי מאי שפסק בתשובת רד"ך בית כ"ג במומר אשר כתב בכתב ידו ושלחו בסולימקי ואלו דבריו הנה אני מונה סופר ועדים לכתוב הגט ולחתום שתוכל ג' שיפירו כתב ידו ויש שם אנשים המפירים כתב ידו פותבין ונותנין גט לאשתו וכו' והעלה דב"י מהנ"ל ואע"ג דבתוס' משמע הפוכי דברים ומביא בהרא"ש בפסקיו בשם ר"ת וכן בסמ"ג וז"ל כתב בכתב ידו לסופר פתוב ולעדים חתמו אע"פ שכתבוהו וחתמו לה פסול עד שיאמר לסופר וכו' וכן פסק בש"ע סי' ק"ק סי' ה' ע"ש ובשביל כך הרב רד"ך הנ"ל בסיומא דמלתא בתשובת פתוב שפן הוא להלכה ולא למעשה איברא כל השקל' והטרי' שם בתשובתו

אי מהני הפתיכה להיות פדבור וכאלו צנה בפּה להסופר לכתוב ולעדים לחתום דמי או לאו אבל בהך ספיקא דילמא אחר הוא ואין זה בעל אשה הנ"ל לא הרגיש כלל ואי הוי פשיטא לי דכתיבה פדבור דמי הוי מורה הלכה ולמעשה ליכתוב הגט וליתנו ותיפק לי דצריכה להיות מפירו שזה צנה לכתוב הוא בעל האשה ההוא אע"כ צ"ל דבנה ליפא לאספוקי כלל כיון שמפירין חתימת ידו מאן הוי פאלו עומד בפני העדים המעידים עליו בהפרת פני אשור יאמרו עליו פי הוא זה וכן בנ"ד שבמקומו חתימת ידו נזכר זה הוא שמואל בעל האשה ההיא דכ"ע מודי דמהני: וכדומה לזה מצינו בש"ס ערוכה דאפי במקום היתר אשת איש לעלמא אם מפירין החתימה הוי פאלו חתם בפנינו וראוהו בשעת החתימה דקאמר שם במס' גיטין דף ג' ע"א ונ"ל ורבא אמר לה אטו הכא אמרי ידעינו מי לא מהימן פירש"י הואיל דלדיד' טעמא הוא משום קיומי' אי אמרי יודע אני בחתימת העדים מי לא מהימן דמה לי בפני מה לי פי אמר יודע אני עכ"ל הרי אליבא דר' דהנצרכו לומר בפני נכתב ובפני נחתם משום דאין עדים מצויין לקיימו ואם לא יאמר בפני נכתב ובפני נחתם כי אתי בעל ומערער לומר דאין זה חתימת ידו העדים ממש אלא אדם אחרני' חתם את שםם ויפסול הגט אפילו הכי אמרינו דאם לא עמד השליח על גבי עדים כשחתמו רק שמפיר חתימת ידיהם בטביעת עין שפיר דמי והוי פאלו ראו שחתמו בחתימת ידיהם ממש ואין הבעל יכול לערער ויוצאין בדוגמא בשארי איסורא דאורייתא פגון מי שנשבע שלא לעשות דבר פלוני פי אם ברשות חבירו פסק בתשובת רשב"א ומובא בש"ע יו"ד סי' רכ"ח סי' ל"ח ובט"ז סי' קנ"ט ס"ק מ"ו דאם נתן לו חבירו רשות אפי' במקתב לאמר כל שהוא מפיר חתימת ידיו הוי פאלו עמוד לנגדו וארשייהו ע"ש ואין לחוש באיסור דאורייתא וחומרא השבועה דילמא מי שכתב זה אחר זה ולא הי' לו היתר עד שיעמוד חבירו לנגדו וירשיהו אלא ע"כ צ"ל דאם מפיר כתב ידו הוי כמו הפרת פנים א"כ אף בנידן דידן פי מפירין חתימת ידי הבעל פאלו הכרוהו בפנים שהוא בעל האשה ההיא וע"פ הפרת חתימת ידו כותבין ונותנין וכי מן הדין במקום העיגון דינו כמו במקום סכנה דכותבין ונותנין אע"פ שאין מפירין פמבנאר בש"ס ערוכה מס' גיטין דף ס' ע"א ונ"ל מי שהי' מושלך בבור יאמר כל השומע את קולי יכתוב גט לאשתי הרי אלו כתבו ויתנו ופריה ודילמא שד הוי ודילמא צרה הוא וכו' תנא דבי ר' ישמעאל בשעת הסכנה כותבין ונותנין אעפ"י שאין מפירין ע"ש וכן פסק בש"ע סי' ק"כ ס"ג לכאורה יש להקשות למה לא משני הש"ס דהפירוהו בטביעת עינים דקלא דעפ"ז בני אדם מותרים בנשותיהם בליקה פדאי' במס' גיטין דף כ"ג ובמס' חולין דף צ"ו ע"א ע"ש אלא מדלא משני הכי ש"מ דאע"ג דלא הפירוהו כלל כותבין בשעת הסכנה ורש"י פי' בד"ה בשעת הסכנה פגון זה שמסוכן למות ואם לא עכשיו אימתי עכ"ל א"כ בנידן דידן שהלה הבעל למרחקים למלחמה בכל שעתה ושעתה בחזקת סכנה בנודאי דבמקום עיגון כזה כותבין ונותנין ואע"פ שאין מפירין ויתר שאת ויתר עוז שמפירין אותו מתוך חתימת ידו ממש.

ובדבר הפסק השני והשלישי אשר המה אשתרובי אשתרביב בהדדי ואגד בחד הוא ודורשין תחילות אי הסופר יכול להיות שליח להולכה הנה לכאורה דברי הרמב"ם פ"ז מהלכות גירושין והובא בטור אה"ע סי' ק"כ וזה לשונו פתב הרמב"ם אפי' הנה פותב אחד משני עדים החתומים בו והוא שליח שמנו לה הרי זה פשר וכו' עכ"ל הרי דמכשיר

הַרְמַב"ם לְהִיּוֹת סוֹפֵר עַד וְשָׁלִיחַ וְאָף הַטּוֹר חוֹלֵק שָׁם עַל הַרְמַב"ם וְזוֹ לְנִרְאָה מִדְּבָרָיו שֶׁהוּא מְכַשִּׁיר כְּתָב סוֹפֵר וְעַד וּלְקַמֵּן בְּעֵינָיו שֶׁהוּא פְּסוּל ע"ש וּבְסִי' ק"ל מְבִיא דַעַת הַחוֹלְקִים עַל הַרְמַב"ם בְּאֲרִיכוֹת דְּכָתָב סוֹפֵר וְעַד פְּסוּל ז"א לֹא מְצִינּוּ בְּשׁוּם אֲנָפִן הַחוֹלֵק עַל הַרְמַב"ם בְּדִין סוֹפֵר שְׁלִיחַ דְּדוֹקָא בְּכָתָב סוֹפֵר וְעַד חוֹלְקִין עָלָיו וּפְסוּלוֹ וּתְשׁוּבָתוֹ בְּצִדוֹ דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ תִּיפּוּק חֲוָרְבָנ' מִינ' דְּמִשׁוּם בְּסוֹפֵר אָמַר לְסוֹפֵר לְחַתּוּם בְּעַד וּבַעַל לֹא אָמַר הָכִי וְנִמְצָא הֵגֵט פְּסוּל מִשָּׂא"כ בְּסוֹפֵר שְׁלִיחַ דְּלִיפָּא לְמִיחַשׁ מִיָּדִי כ"ע מוֹדִים לְהַרְמַב"ם דְּכָשֵׁר וּבִמְשָׁנָה בְּמִס' גִּיטִין דָּף ס' ע"א וְש"ס עֲרוּכָה דָּף כ"ט ע"א וְזוֹ"ל אָמַר לְשָׁנִים תָּנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי אוֹ לְשִׁלְשָׁה כְּתָבוֹ וְתָנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי הָרִי אֵלָיו יְכַתְּבוּ וְיִתְּנוּ אִינְהוּ אִין אַבְל שְׁלִיחַ לֹא וּמְשַׁנֵּי טַעְמָא א"א מִשׁוּם בְּזִמְן דְּבַעַל הָכָא לֹא קִפִּיד עַכ"ל הָרִי דַעַכ"פ אִם הֵם עֲצָמָן נוֹתְנִין הֵגֵט לְיָדָה עֲדִיף טְפִי וְע"כ נ"ל אוֹ סוֹפֵר שְׁלִיחַ אוֹ עַד שְׁלִיחַ וְאִפְּלִי דְּבָרֵי הַש"ס דָּף ס"ו ע"ב דְּאָמַר לְשָׁנִים תָּנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי הָרִי אֵלָיו יְכַתְּבוּ וְיִתְּנוּ קְאָמַר דְּמֵאֵי יְכַתְּבוּ הֵינּוּ חֲתָמוּ אַבְל הֵגֵט עֲצָמוֹ נְכַתְּבַת ע"י סוֹפֵר אַחַר ע"ש מ"מ מוֹכַח דְּעַד שְׁלִיחַ כָּשֵׁר וְחַד טַעְמָא אִיתַּ לְהוּ דְּכָמוֹ דְּעַד נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ וְצ"ל בְּפָנֵי נְכַתְּבַת וְאִנִּי חֲתָמְתִּיו כֵּן הַסּוֹפֵר נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ וְצ"ל אִנִּי כְּתָבְתִי וּבְפָנֵי נְחָתָם: וּמַעֲתָה רַש"י גְּדוּלָה קַחְזִינ' בְּסִדֵּר הֵגֵט כְּתִיבַת יָד מִהַגָּאוֹן מְהֵר"י מְרַגְלִיּוֹת עִם הַגְּהוֹת הַגָּאוֹן מוֹהֵר"ר א"א מְקַרְאָקָא בְּסִי' פ"ח וְזוֹ"ל בְּפ"ב דְּגִיטִין אָמַר בְּפָנֵי נְכַתְּבַת כְּלוּ וּבְפָנֵי נְחָתָם חֲצִי אִפִּי אָמַר אִנִּי הוּא עַד שְׁנֵי פְּסוּל וְכֵן פְּסוּל הַא"ז מְכָאן וְזוֹ"ל דְּאִין לַעֲשׂוֹת הָעַד שְׁלִיחַ כָּלֵל וְהַטַּעַם כְּדַמְפְּרֵשׁ כְּלוּ בְּקִיּוּם הֵגֵט שֶׁאָמַר אִנִּי מְפִיר חֲתִימַת אוֹ כְּלוּ בְּתַקְנֹת חֲכָמִים שִׂיאֵמַר עַל שְׁנֵי חֲתוּמֵי בְּפָנֵי נְחָתָם וְהָכָא אָמַר אִנִּי חֲתָמְתִי מַעֲתָה ה"ה נְמִי דְּאִין לַעֲשׂוֹת הַסּוֹפֵר לְשְׁלִיחַ דְּתִיקוֹן חֲכָמִים הוּא לֹאמַר בְּפָנֵי נְכַתְּבַת וּב"נ וְהָכָא אָמַר אִנִּי כְּתָבְתִי וְלֹא אָמַר כְּלוּ בְּתַקְנֹת חֲכָמִים וְאִין לְהַקְל עָלָיו בְּלֹא רֵאִי עַכ"ל הָרִי דְלַדַּעְתּוֹ אִין לַעֲשׂוֹת הַסּוֹפֵר לְשְׁלִיחַ וְהוּא נֶגֶד סֵתָם מְשָׁנָה וְש"ס עֲרוּכָה וּפּוֹסְקִים הַנ"ל וְלֹא נִיפְּרָ שׁוּם חֲשַׁשׁ אִיסוּר וְחֻמְר' זוּ בִּש"ס וּפּוֹסְקִים וּמָה שֶׁהִבִּיא לְרֵאֲנָה דְּאוּ כְּלוּ בְּקִיּוּם הֵגֵט אוֹ כְּלוּ בְּתַקְנֹת חֲכָמִים אִינוּ דוּמָה לִנ"ד אִפִּי כְּעוֹכֵל לְדָנָא דְּנֻדָּאֵי מָה שֶׁהִקְפִּידוּ חֲכָמִים דְּאוּ כְּלוּ בְּקִיּוּם הֵגֵט אוֹ כְּלוּ בְּתַקְנֹת חֲכָמִים הֵינּוּ בְּקִיּוּם חֲתִימַת יָדוֹ שְׁנֵי עֲדִים דְּאִין לְחַלֵּק בְּעֵדוֹת עֲצָמוֹ דְּתִיָּה אוֹ כְּלוּ בְּקִיּוּם הֵגֵט וְהֵינּוּ שְׁקִיִּים בְּחוֹתְמֵי אוֹ כְּלוּ בְּתַקְנֹת חֲכָמִים וְהֵינּוּ שֶׁאָמַר בְּפָנֵי נְחָתָם לְאִפּוֹקִי בְּכְתִיבַת הֵגֵט בְּעֵינָיו שֶׁצָּרִיךְ לֹאמַר בְּפ"נ דְּכָל עֲנִינְיָה הוּא כִּי הִכִּי דְּלֹא לִיתִי לְאִחְלוּפֵי בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעֻלְמָא כְּמִבְּנֹאֵר רִישׁ מִס' גִּיטִין וּבְכַמָּה דִּינִים וְנֻדָּאֵי דְּאִין נְפִקוּתָא בְּזָה אָף אִם מְשָׁנָה הִלְשׁוֹן לֹאמַר אִנִּי כְּתָבְתִי וּבְפָנֵי נְחָתָם וְרֵאֲנִי לְזָה מְדַכְּתָב הַרְמַב"ם בְּפ"ז מֵהַל' גִּירוּשֵׁין הִלְכָה י"ג וְזוֹ"ל אִפִּי הִי הוּא וְעַד הַשְּׁנֵי יִתְקַיִּים בְּחוֹתְמֵי וְכו' וְאִם הַעֵיד הוּא וְאִחַר עַל הָעַד הַשְּׁנֵי שְׁלֹא חֲתָם בְּפָנָיו הָרִי זֶה כָּשֵׁר וְכו' עַכ"ל וּבְמַגִּיד מְשָׁנָה שָׁם כָּל הַפְּסוּלֵי שֶׁהוֹנְכְּרוּ כָּאִן הוּא עַד שִׁיתְקַיִּים בְּחוֹתְמֵי כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר עַכ"ל הָרִי דְּאִם הָעַד נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ מִתְקַיִּי חֲתִימוֹת יְדֵי עַדִּי ע"י שְׁלִיחַ וְאִחַר עֲמוֹ וְהֵינּוּ בְּקִיּוּם הֵגֵט וְעַל הַכְּתִיבָה מִתְקַיִּים בְּתַקְנֹת חֲכָמִים דְּקָאָמַר בְּפָנֵי נְכַתְּבַת וְתִיפֵק לִי דְּבַעֲיָנָן אוֹ בְּכוּלוֹ בְּקִיּוּם הֵגֵט אוֹ כְּלוּ בְּתַקְנֹת חֲכָמִים אֲלֵא ע"כ צ"ל דְּלֹא אֲכַתִּיבָה וְאִחְתִּימָה שֶׁהִי מוֹתָאָמַר אוֹ כְּלוּ בְּקִיּוּם הֵגֵט אוֹ כְּלוּ בְּתַקְנֹת חֲכָמִים קִפִּיד אֲלֵא אִחְתִּימַת יְדֵי שְׁנֵי עֲדִים קִפְדִּי וְיַחְדָּיו יִהְיֶה תְּמִיל אוֹ שְׁנִיָּהֶם בְּקִיּוּם הֵגֵט אוֹ שְׁנִיָּהֶם בְּתַקְנֹת חֲכָמִים וְכֵן מְשַׁמַּע לְשׁוֹן רַש"י וְתוֹס' שָׁם ד"ה אוֹ כְּלוּ בְּתַקְנֹת חֲכָמִים ע"ש וְעַפ"ז צָדְקוֹ דְּבָרֵי א"ז דְּאִין עַד יְכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ מִשׁוּם דְּאִתְּפַלֵּיג בְּעֵדוֹת עֲצָמוֹ דְּצ"ל אִנִּי

חתמתי ובפני חתם חבירי ואין לו תקנה אלא יתקני' בחותמיו פדעת הרמב"ם שהבאתי לעיל משא"כ הסופר אף אם נעשה שליח מ"מ בתחיות ידו שני עדים אימר בשנה בפני נחתם ולקח נקט א"ז דאין לעשות העד שליח ומסופר לא משתע מידי וכי מפני שאנו מזימנו נעשה מעשה בכל חד וחד לדינה נפשי קאי וא"כ אין לפקפק דשפיר יכול להיות הסופר שליח והיינו שצ"ל אני פתבתי ובפני נחתם: ובתשובת רד"ך ב' ג' מצאתי להדין' מביא בש"ס ר"י וז"ל ונראה בעיני שאם הבעל אמר לשלוחו פתוב גט וכן לאשתי יכתוב השליח בעצמו הגט ונתן בפני עדים מגורשת וכו' עכ"ל הרי דסופר נעשה שליח ומכ"ש במקום עיגון כמו גידן דידן אם הדבר ברור כמו שנקתב בזכרון עדות שהי' מיוחד לסופר פלוני הנ"ל להיות סופר ושליח להולכה או אפי' כמשמעות הפתב שכתב ר' פלוני סופר שלא הי' מיוחד אותו לכתיבה רק שאמר לו ולשאך חתומי' פתבו וחתמו אם אין שם א' מג' החתומי' לבד מאלו השנים שהיה מיוחד לעדים בק"י בכתיבה הגט כא' לסופר פלוני הנ"ל וכן הכרח שסופר פלוני הנ"ל הי' סופר ושליח ודאי דאין להחמיר כלל ולהוסיף על החומר ואפשר דבעלי סדר הגט גופייהו לא עלו על דעתן להחמיר במקום עיגון ויותר מזה משמעות דברי הרמ"ה בטור ובב"י סי' כ"ה הנ"ל ע"ש אשר ע"י זה יסולק ע"י הספק הרביעי אשר זכרנו בנידן הקלף והדיו שצריך להיות משל בעל וז"ל האומר לעדים כתבו ותנו גט לאשתי אין צריכין לזפות לו הנגיד קודם הכתיבה אלא אע"ג דכתב מדידהו ונהיב לה פיון דבשליחותיו קעבדין מפי יחיב לה בשליחות דבעל כמאן דיהיב ליה בעל והדר בעל ונהיב לא יחתן' דמי עכ"ל.

ובב"י שם בתוספתא ביאור מוכח דסופר נעשה ואז הקנאת הקלף ומסירות הגט להאשה באין כאחד ובב"י שם מביא דעת הפוסקים בזה ואלקבא אם לא הקנה או נותן במתנה הקלף והדיו אפ"ה פשר והיינו דוקא פשסופר נעשה שליח למסרו לידי אשה משא"כ אם נשתלח ע"י אחר ע"ש.

ומה שפייס הב"ד בדבריו וז"ל והמחבר שכתב אף אם שלוחו פתבו צריך שיהיה משל בעל פוננתו לכתחילה אל יסמוך על סברת הרמ"ה עכ"ל בזה שגג הב"ש דסבר האי או שלוחו דכתב המחבר היינו שלוחו להולכה הגט וזה אינו רק בשלוחו לכתיבה איירי שלוחו של אדם כמותו בכתיבת הגט אתי לאשמועינן אבל בשליחות לנתינת הגט ליד האשה לא משמע כלל אמנם בנידן דידן דבאו ושאלו קודם המעשה שמועינן לו לסופר שיקנה לבעל בכל מקום שהוא במזפה ע"י אחרים הקלף והדיו וכל כלי כתיבה להתגרש בו ובזה יוצאין ידי כל ספיקות בדין זה: והספק החמישי דבמומר צריך לעשות שליח לקבלה תחילה ואח"כ להולכה גם צריך לקבל בחרם ובשבועה שלא לקבל הגט והשליחות מה שלא נעשה בנידן דידן דין זה מבואר בשו"ת ב"ח סי' ק"ב וז"ל הנה מעתה יש לסמוך בפשיטות אשליחות להולכה וכו' דהכי עדיף.

טפי וכו' ע"ש באריכות וכ"ש בנ"ד דיש כאן פתחון פה לומר דונדאי המומר לא יבטל הגט חדא שהרי לא עשה מעשה משום חימוד ממון וגם לא מן הכרח רק שפא מדעתו ורצונו ובאנות נפשו וביקש שיכתבו ויתנו הגט לאשתו בכל הלכותיו ונתן טעם לדבריו כדי שיצליח בדרכיו ואם הוא גבר' דרחיץ על זה שתהא לו לזכות שפוטר את אשתו בגט פטורין ומגיני ומצלי במלחמותיו ודאי דשוין' נפשי' הדרנא לא קאמינ' וכן מצאתי בש"ס

ערוכה מס' ג'יטין דף ה' ע"א ונ"ל אי הכי בעל נמי אלמא תנינא הוא עצמו שמביא את גיטה אין צריף לומר בפני נכתב ובפני נחתם טעמא מאי אמרי רבנן צריף שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם פי הכי דלא ליתא בעל ומערער השתא מונקטי נקיט ליה בינדה ליפא למיחש דלמא יהי רוח אחרת עמו ויערער מכ"ש בנידן דינן דבעל הוא מהדר מן מהדרין בלי שום הנאת ממון או פדומה לזה ומחזיר על פה לפטור את אשתו בגט ודאי דליפא למיחש כולל שהבעל יבטל הגט או השליחות: זאת ועוד אחרת דנכתב בזכרון עדות שאמר שתהא אשתי מ' שרל פטורה ומסולקת ממני ואני ממנה כו' עכ"ל א"כ משמע מתוך דבריו שהמומר סבר בדעתו שאין לו היתר לישא אשה אחרת כל זמן דלא גירש את אשתו ראשונה שלא יהי עליו עוד זיקת אשתו א"כ ודאי דלא יחל דברו ולא ישנה את תפקידו בכדי שיהי לו רשות לישא אשה אחרת.

ועוד ב"ה דבריו פיון שהניח קארטע ביאנקי ליתר תוקף ועוז לפטור את אשתו בגט ודאי דמורא לא יעלה על ראשו ובההוא פחדא יתיב דאם יבטל הגט יכתבו היהודים פטוב בעיניהם על קארטע ביאנקי הנ"ל ועמדו לגבותו בכמה אשר ימצא לו וב"ד מן הדין ודין במקו' כזה לית דין צריף בושש ומידי ספיקא נפקין גם בספק הששי ע"פ משנה מפורשת במס' ג'יטין דף כ"ח ע"א ובש"ע אה"ע סי' קמ"א דנותנין הגט בחזקת שהיא קיים ע"ש באריכות וגם מהדא פלטית מספק השביעי אשר זכרנו מאימתי כותבין הזמן בגט נראה פשיט' דכותבין הזמן מזמן הכתיבה גם מקום הכתיבה אעפ"י שפסר מילי קודם לכן ובמקום אחר ומעשה כזה בא לידי פה פראג קבעוה בדפוס ועשאוה פיון מה שיצא ממני בבית דיני בהלכה למעשה ונותן הגט בק"ק ליבנה סמוך לכאן פראג יא"ה בהוכחה וראי' לזה מש"ס ופוסקים קמאי ובתראי ה"ה כותבי' בחבורי נשאל דו"ד בחלק אה"ע באריכות ואפס קצוהו תראה מה שהעלה ממני גיסי הרב נר"ו בתשובותיו שבות יעקב סי' קט"ו ע"ש וגם נוסח הגט והרשאה הגט תמצא שם אמנם בנידן דינן צריכין קצת לשנותו בהרשאה כמו דשם נאמר דהי' ממנה שליח שלוחה עד מאה שלוחים ונידן דינן לא מינה פי אם הסופר פלוני הנ"ל בלחוד ולא הרשהו לעשות עוד שליח אחר וכן שם נאמר שעשה שבועה וקבל בחרם שלא לבטל וכאן לא נעשה שום דבר ואם ימצא עוד דבר מה שהצריכו לשנות לפי מהות הענין על הפל ישים עיונו הרב המסדר עיון תחת עיון היטב הדק היטב: ועוד לאלוקי מילין ע"ג מילין ממסרין לשליח שליחות יד המרבה לבדוק בחורים ובסדקי' עד שידי יד כה"ה מגעת אמנם הואיל אטרדיננה טובא דברחיב ספיר וקוצר בקוצר מלא יד ידים מנפחות בכת דהתירא ה' יאיר עיינו בתורתו ונדרכנו בדרך אמת פי המדבר עשרים ושישה ימים לחודש מנח"ם חוגן הדע"ת יחוננו ויברכנו יאיר פניו אתנו סלה: תשובה סט וזאת תשובתו אשר השכתי להגאון מהר"ש הנ"ל הנה אם אמנם שאין אני פדאי ששלחו אדוני הגאון נר"ו לעיני בדברי החכם מ"מ אין מסרבין לגדול כמותו ע"כ נתתי עין עיוני בדברי החכם הנ"ל תחילה אשר רצה לפשוט אף שאין מפירין הבעל הואיל ונתימות הבעל ניקרת ונתקיימו בב"ד עדיף מט"ע דקלא או מדאם הוחזק בעיר שלשים יום ומביא ראיה מכלל דתשובת רד"ך בית ק"כ ואח"כ כתב וכדומה לזה מצאתי בש"ס ערוף דאפילו במקום היתר א"א אם מפירין התתימה הני פאלו חתם לפנינו דקאמר שם בגיטין דף ג' ורבא אמר לך אטו הכי פי אמרינו דעיינו מי לא מהימנא הרי אליבא דרבא דאי לא עמד השליח ע"ג עדים כשחתמו רק שמפיר ח"י

בט"ע שפיר דמי וְהוּי פֶּאלוּ רָאָה שְׁחַתְמוּ בַח"י מִמֶּשׁ וְאִין הִבְעֵל יְכוּל לְעַרְעֵר כּו' אָנִי
נִפְלְאֵתִי עַל הַחֲכָם דְּשִׁבְיָהּ בְּרַבְרֵי וְשִׁקִּיל זּוּטְרָא וּמְבִיא רְאֵיָה מִפְּלִלָא דְתִשׁוּבַת רַד"ךְ
וְלִכְאוּרָה לֹא מִשְׁמַע פֶּן מִש"ס עָרוּף דְּפִרְיָהּ בַּפ' גֵּט פֶּשׁוּט דְּף קס"ז ע"ב לֹא אִיתְחַזַּק מֵאִי
אָמַר אֲבִי דְקָרִי לִיָּה וְעָנִי רַב זְבִיד אָמַר רַמְאִי בְרַמְאִוְתִי זְהִיר וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן תִּקְנָה לְכַתּוּב
הֵגֵט בְּלֹא הֶחָזֵק וְלָמָּה לֹא אָמַר הָאִי תִקְנָתָא שְׂיִכְתּוּב חֲתִימָתוֹ וְיִשְׁלַח לְמָקוֹם אַחַר לְקַיָּים
חֲתִימוֹתָיו וְאֵח"פ יְכַתְּבוּ הֵגֵט אֱלָא ע"כ דְּלִפְרִיּוֹשׁ רִשְׁב"ם שְׁפִי דְמִגְרַשׁ לָהּ וּמִתְכַּוֵּן
לְהַתִּירָה שְׁלֹא פְדִין א"כ מֵאֵן דְּעֵבִיד הָא טְרַח וּמְזַיָּיִף נְמִי הֵגֵט וּמָה שְׁמְבִיא רְאֵיָה מִדְּבָרֵי
רְבָא וְלֹא זְכִיתִי לְעַמּוּד עַל פְּנוּנְתוֹ דְּמִי דְחָקוּ לְהַבִּיא מִדְּבָרֵי רְבָא וּדְאָם לֹא עֲמַד הַשְּׁלִיחַ דְּכָל
זֶה אִינוּ אֱלָא לְפִי רִשְׁ"י אֲבָל הַתּוֹס' חוֹלְקִים שָׁם ס"ל דִּידְעָתוֹ לֹא מְהַנִּי בְּשְׁלִיחַ עַד
שְׂיִתְקַיָּים ע"י שְׁנֵי עֵדִים וְכֵן פְּתָבוּ רִישׁ פ"ב ד"ה מִי אִיפָא מִיָּדִי וּא"כ סִתְמָא דְמִתְנִיתֵן הָוִי
לִי לְאִתּוּנִי דְתַנּוּ אִם יֵשׁ עָלְיוֹ עוֹרְרִי יִתְקַיָּים בְּחוֹתְמִיו וּא"כ הִשְׁתָּא בַק"ו מְיִיתִינֵן לִי דְהָא
אִפִּי אִם הִבְעֵל מְעַרְעֵר וְאוּמַר שְׁהוּא מְזַיָּיִף לֹא מְהַנִּי ק"ו בְּסִתְמָא שְׁאִין הִבְעֵל מְעַרְעֵר
וְנִתְקַיָּיְמָה חֲתִימַת הִבְעֵל בַּב"ד בְּנֻדָּאִי מְחַזְקִין שְׁהוּא בַעַל שְׁלֵה אִשָּׁה זֶה וְכֵן מְבִנְיָא בְּטוֹר
סִי קמ"ב דְאָם לֹא אָמַר הַשְּׁלִיחַ בְּפִנֵּי גִתְבָּא וְכו' יִתְקַיָּים בְּחוֹתְמִיו וּא"כ בְּנִידָן דִּידָן
שְׁנִתְקַיָּיְמָה חֲתִימוֹת הַמוּמָר ע"י עֵדִים לֹא חִיִּישִׁינֵן לְזִיּוּפָה וּא"כ בְּפִשִׁיטוֹת הָוִי לִי לְאִתּוּנִי
וְכֵן נִרְאָה בְּרוּר דְּבָכָל מְקוֹם שְׁנִתְקַיָּיְמִים חֲתִימָתֵן שׁוּב לֹא מְהַנִּי עִירְעוֹר דְּבַעַל ק"ו בְּסִתְמָא
לְהַחֲזִיק אוֹתָהּ שְׁזָה הוּא בַעַל לְהַאֲשֶׁה שְׁפ' שָׁם עִירוֹ וְעִירָה וְהוּי בְּכָלֵל מְפִירִין וְלִכְפָּה לֹא
מְשַׁנֵּי הַש"ס עַל הָא דְּפִרְיָהּ לֹא אִיתְחַזַּק מֵאִי שְׂיִכְתּוּב ח"י ב"ב דְּזָה הָוִי בְּכָלֵל מְפִירִין
וְהַמְקַשָּׁה פִּרְיָהּ לֹא אִיתְחַזַּק וְאִינָם מְפִירִין כּו' וּמָה שְׁכַתְּבָה הָרַב הַגָּאֹן מְפָרָאג וְיוֹצֵאִין
בְּדוּגְמָא בְּשָׂרָא אִיסוּר דְּאוּרְיִיתָא כְּגוֹן מִי שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְעֲשׂוֹת דְּבָר פְּלוּנִי כִי אִם בְּרִשׁוֹת
חֲבִירוֹ פֶּסֶק בִּי"ד סִי תכ"ח סִי ל"ח דְאָם נָתַן לוֹ חֲבִירוֹ רִשׁוֹת הָנִתַּר וְכַתְּבוּ הַש"ף וְהַט"ז
אֲפִילוּ ע"י כ"י הַנִּזְכָּר לוֹ לֹא יִדְעָתִי מֵאִי דוּגְמָא הוּא זֶה דְהָא טַעְמָא דְּבַעֲיָנֵן מְפִירִין דְּחִיִּישִׁינֵן
שְׁמִתְכַּוֵּן לְהַתִּירוֹ לְהַנְשֵׂא שְׁלֵא פְדִין וּפִי הָר"ן שְׂיִכְתּוּב לְאַחַת מְקַרְבוֹתֶיהָ הָרוּצָה
לְהַתְּגַרְשׁ וְאִף בְּלֹא פִי הָר"ן יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיַעֲשֶׂה בְּשִׁבִיל אֵיזָה הַנָּאֵת מְמוֹן שְׂאִישָׁה עֲגוּנָה
מִבְּעֻלָּה הַשְּׁפִירָה דְּמִסְתְּמָא אִין אָדָם חוּטָא וְלֹא לוֹ אֲבָל גְּבִי מִי שְׁנִשְׁבַּע ע"ד חֲבִירוֹ בְּרוּצָה
לְצִאֵת יָדֵי שְׁמִים עֲסָקִינֵן שְׁלֵא יִפְשַׁל בְּאִיסוּר שְׁבוּעָה וּא"כ אִם מְפִיר חֲתִימַת חֲבִירוֹ יְכוּל
לְסַמּוֹךְ עַל זֶה פֶּאלוּ אָמַר בְּפִירוּשׁ כִּי מְהִי תִימִי לְחֲשׂוֹד לְשׁוּם אָדָם שְׂזַיָּיִף פְּתַב חֲבִירוֹ
לְהַכְשִׁילוֹ הֵלֵא אִין אָדָם חוּטָא וְלֹא לוֹ גַּם מָה שְׁכַתְּבָה הַגָּאֹן דְּבַמְקוֹם עֲיָגוּן דִּינוּ כְּמוֹ בְּמָקוֹם
סַפְּנָה וְכוּתְבִין וְנוֹתְנִין אַע"פ שְׁאִין מְפִירִין כְּמִבְּנָאָר בְּש"ס עָרוּף בְּגִיטִין דְּף ס"ו ע"א וְז"ל
מִי שְׁהִיָּה מְוַשְׁלָךְ בְּבוּר וְאָמַר כָּל הַשׁוּמַע קוּלִי יְכַתּוּב גֵּט לְאִשְׁתִּי וּפְרִיָּהּ דִּילְמָא צָרָה הוּא
תְּנָא דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל בְּשַׁעַת הַסַּפְּנָה כּוּתְבִין וְנוֹתְנִין אַע"פ שְׁאִין מְפִירִין וְלִכְאוּרָה יֵשׁ
לְהַקְשׁוֹת לָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי הַש"ס דְּהַפִּירוּהוּ בַט"ע דְּקָלָא כּו' אֱלָא וּדְאִי מְדָלָא קָא מְשַׁנֵּי הָכִי
ש"מ דַּע"ג דְּלֹא הַפִּירוּהוּ אַפ"ה כּוּתְבִין בְּשַׁעַת הַסַּפְּנָה עַכ"ל דְּבָרִים אֵלּוּ לֹא זְכִיתִי לְהַבִּין
דְּמֵאִי הַנְּצָרָה זֶה לְהוֹכִיחַ מִתּוֹף הַקּוּשְׁיָא דְּלָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי הַש"ס דְּהַפִּירוּהוּ בַט"ע דְּקָלָא
דְּלַעוּלָם לֹא מוּכַח מִמִּתְנִיתֵן דְּכוּתְבִין בְּשַׁעַת הַסַּפְּנָה אַע"פ שְׁאִין מְפִירִין כְּתְּנָא דְבִי רַבִּי
יִשְׁמַעְאֵל דִּילְמָא מִתְנִיתֵן מִיָּרִי שְׁמִפִּירִין בַט"ע דְּקָלָא וּבְאַמַּת קוּשְׁיָא זֶה מְעַקְרָא לֹא קוּשְׁיָא
דְהָא סִתְמָא קְתָנִי כָּל הַשׁוּמַע קוּלִי מִשְׁמַע אֲפִילוּ לֹא הִי מְפִירִין בְּעוּלָם יְכַתּוּב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ
וּפְרִיָּהּ שְׁפִיר דִּילְמָא צָרָה הִיא וְלִדְעָתִי מְשַׁנָּה שְׁאִינוּ צְרִיכָה הוּא דְּבָלָאוּ קוּשְׁיָא מוּכַח

מסתימת הש"ס דכותבין אע"פ שאין מכירין שום הפךה וזה פשוט לכל בר בי רב: ונראה לי בר מפל דין יש לנו להביא ראיה שפנידן דידן כותבין אפילו שאין מכירין דבאמת דעת הרשב"ם תמי' לי דמפרש דחשש דמתכונן להתייר שלא פדין דא"כ אי איפא חששא א"כ מאי דפריה על הא מתניתן דגיטין מי שמושלך בבור ודילמא צרה היא וכן פריה בשלהי יבמות דף קכ"ב ודילמא צרה היא ולא פריה בפשיטות אדם אחר הוא ומכונן להתייר אלא ע"כ מוכח דלא חשידי ישראל בהכי להתייר שלא פדין אלא גבי חמש נשים מפני השנאה מקלקלת שורת הדין וכן תמוה על פ"י רשב"ם התוס' בלשון אחרת וכתבו דטעמא משום כתובה ולא גרסי ומגרש לה וכן כתב הלבוש בסי' קל"ב סי' ד' שאין ישראל חשודין להכשיר ולקלקל אשת ישראל במזיד וע"כ צריכין אנו למימר שני יוסף בן שמעון דאין מגרשין נשותיהם אלא זה בפני זה הטעם משום כתובה ולא שיכוון להכשיל ולפ"ז י"ל דחששא זו לא הוי אלא לענן ממוזן וי"ל שפכר נתגרשה אשה מבפלה וכבר פירע לה כתובה ויחזיר ויתן לה גט פזה פדי להוציא כתובהה בב"ד אחר ותיישב לקנוני' כמו דחוששין שלא לכתוב שתי שטרות על שדה אחר כדאימא בפ' ג"פ דף קכ"ט אבל להיתר לא"א שלא פדין בזה לא חיישינן אלא גבי צרה דמתכוננת לקלקלה אבל אדם אחר לא נחשד על זה ולפ"ז בנידן דידן שידוע לכל שלא נתגרשה מבפלה לעולם וכיון שפי' שמו ושם עירו ושמה ושם עירה לא חיישינן לשום אדם לקלקלה פדי להתייר לשוק ומכשל באיסור אשת איש ואם אמנם שאיני פדאי לסמוך על זה הואיל ולא נמצא מפניו בשום פוסק סברא זו מ"מ בנידן דידן יפה כתב אב"ד מפראג שרש"י פי' בשעת הספנה פגון זה שמסוכן למות ואם לא עכשו אימתי א"כ בב"ד שהלך הבעל למרחקים למלחמה בכל שעתה ושעתה בחזקת ספנה בנדאי במקום עיגון פזה כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין עכ"ל ואף שיש לחלק דהת' בשעת הגדה הנה מסוכן אבל הכא לא הי' מסוכן בשעת הגדה אע"פ שברוב המלחמה בא לידי ספנה מ"מ עכשו אינו מסוכן פשיטא לדעת מהר"ם יפה שכתב וז"ל ובשעת הספנה פגון שהוא מושלך בבור וקרוב הוא למות או שהי' חולה מסוכן ונוטה למות ואומר כתבו גט לאשתי ששמי נקרא כך וכך שם עירי כך וכך כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין ולא חיישינן שפא פוננתו לקלקל ולהכשיל פיון שהוא מסוכן שאין אדם מכשיל ומקלקל באותו זמן שאימת מיתתו עליו לכך לא חיישינן שפוננתו לקלקל אבל בנידן דידן אף שיצא למלחמה מ"מ אין עכשו אימת מיתתו עליו י"ל דחיישינן לקלקלה ובאמת לא דק הר"ם יפה בטעם זה וראי' ברורה לזה דהא בפרק בתרא דיבמות תנו משיאין ע"פ בת קול מעשה באחד שעמד על ראש החר ואמר איש פלוני בן פלוני מת הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו ופריה הש"ס ודילמא צרה היא תנא דבי ר' ישמעאל בשעת הספנה כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין פי' רש"י דילמא צרה היא שנשא אשה במקום אחר ובאה לקלקלה והלכה לה בשעת הספנה כמו שהי' מושלך בבור ואמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי כותבין ונותנין וסומכין עלה לכל דבר כשאומר אני הוא פלוני בן פלוני וה"נ בשעת הספנה דמי שאם לא תאמין לזה לא תמצא לאחר ותשב עגונה עכ"ל ולפי פי' הר"ם יפה א"כ אין הנידן דומה לראיה דהתם טעמא שאימת מיתתו עליו ולכך לא חיישינן דמשקר אבל הכא אין פאן אימת מיתתו עליו דהא אנו חוששין דילמא צרה היא והלכה לה אלא ע"כ דטעמא משום דאם לא עכשו אימתי ומשום מקום עיגון וה"ה בכל

מקום דאיכא חשש עיגון וק"ל דיוצא בש"יירא עדיף ממסופן דהא בראשונה הי' אומרם היוצא בקולר כו' תזרו לומר אף המפרש ויוצא בש"ייר' ר' שמעון שזורי אף המסופן והלכה פרבי שמעון שזורי וא"כ לרבנן דפליגי אר' שמעון עדיפא להו יוצא בש"ייר' ממסופן ק"ו היכי דמקלינן גבי מסופן ולא חיישינן לחששא דרבנן ק"ו דלא חיישינן לחששא דרבנן שפא יכווין להתירה שלא פדין גבי יוצא בש"ייר' וכותבין אע"פ שאין מפירין ופשוט בנידן דידן שנתקיימה חתימתו בב"ד דהוי הפרה בעלמא ולא חיישינן לקלקולה דהא אפילו חמש נשים שאינן נאמנות להביא גט בא"י נאמנות להביא בח"ל לומר בפני נכתב ובפני נחתם דליכא למיחש שפא מכוננות לקלקלה פינון שאין הבעל יכול לערער וכן פסק בטור סי' קמ"ב א"כ נשמע מזה דהיכא דנתקייים ח"י העדים אפי' ע"פ אשה שיוכל לומר שמתפוננות לקלקלה אפ"ה היימנוה רבנן בתקנת דידהו שתהי' נאמנת נגד הבעל כעדים פשרים וגם נוכל לומר דלא חשידי אינשי לקלקולי להתיר א"א כדכתבנ' לעיל דפשיטא יש לסמוך על זה ויצא ספק זה להתיר באין גומגום בעולם: ועתה נבוא לעיין בדברי הרשב"ק החכם הנ"ל שכתב וז"ל ובדבר הספק השני והשלישי כו' ודורשין תחילות אי הסופר יכול להיות שליח להולכה הנה לכאורה דברי הרמב"ם פ"ו מהלכ' ג' נהביאו הטור סי' ק"כ וז"ל כתב הרמב"ם אפילו הי' כותב אהד משני עדים החתומים בו והוא השליח שנותנה לה הרי זה פשר כו' עכ"ל הרי דמכשיר הרמב"ם להיות סופר עד ושליח ואף לפי מ"ש הטור שם על הרמב"ם וז"ל ויראה מדבריו שהוא מכשיר כתב סופר ועד ולקמן בסי' ק"ל בעינן לברורי שהוא פסול ע"ש מ"מ לא מצינו בשום אופן החולק על הרמב"ם בדין סופר שליח כו' עד משא"כ בסופר שליח דליכא למיחש מידי כ"ע מודים להרמב"ם דכשר ובמשנה במס' גיטין דף ס"ו עם ש"ס ערוף דף כ"ט ע"א וז"ל אמר לשנים תנו גט כו' הרי אלו יכתבו ויתנו אינהו אין אבל שליח לא הרי עכ"פ אם הם בעצמן נותנין הגט לידה עדיף טפי וע"כ צ"ל או הסופר שליח או עד שליח ואף לפ"ד הש"ס דף ס"ו ע"ב דאמר לשנים תנו גט הרי אלו יכתבו ויתנו קאמר דמאי יכתבו היינו חתמו אבל הגט עצמו נכתב ע"י סופר אחר ע"ש מ"מ מוכח דעד שליח פשר וחד טעמא הוא דכמו דעד נעשה שליח וצ"ל בפני נכתב ואני חתמתי כן הסופר נעשה שליח וצ"ל אני כתבתי ובפני נחתם.

והתפלא הרב בתמ' גדולה על סדר הגט בכ"י מהגאון מהר"י מרגליות עם פירוש הגאון מהר"ם מקראקא בסי' פ"ח וז"ל בפ"ב דגיטין אמר בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו אפילו אמר אני הוא עד השני פסול וכן פסק בא"ז מפאן נ"ל דאין לעשות עד שליח כלל כו' ה"ה נמי דאין לעשות הסופר לשליח דתיקון חכמים הוא לומר בפני נכתב והכא אומר אני כתבתי ולא אמר כולו בתקנת חכמים הרי לדעתם אין לעשות לסופר לשליח והוא נגד סתם משנה ש"ס ערוכה ופוסקים הנ"ל ומה שמביא ראיה דאו כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים אינו דומה לנידן דידן אפילו פעוכלא לדנא כו' ומחלק בין פתיבה לחתימה דאין נפקותא בכתיבה אף אם משנה הלשון לומר אני כתבתי ובפני נחתם ומביא ראיה לדבריו מדברי הרמב"ם בפ"ז מהלכות גירושין כו' הרי אם העד נעשה שליח מתקיימת חתימת ידי עדים ע"י שליח ואחר עמו והיינו בקיום הגט ועל הפתיבה מתקיימת בתקנת חכמים דקאמר בפ"נ אלא ע"כ צ"ל דלאו אפתיבה נאחתימה שהי' כו' ועפ"ז צדקו דברי א"ז דאין העד יכול להיות שליח משום דאתפליג בעדות עצמו כו' משא"כ

הסופר וסינים וא"כ אין לפקפק דשפיר יכול להיות הסופר שליח והיינו שצ"ל אני פתבתי
ובפני נחתם עכ"ל: הנה הוכרחתי להאריך בדבריו ומאוד דבריו אינם מובנים וסותרים
דברי עצמו ולא עמד על פוננת הרמב"ם ו"ל דהא מתחילה פתב וק"ל לפי דברי הש"ס
דף ס"ו ע"ב דאמר לשנים תנו גט הרי אלו יכתבו ויתנו קאמר דמאי יכתבו היינו חתומו
אבל הגט עצמו נכתב ע"י סופר אחר ע"ש א"כ מוכח דעד שליח פשר וחד טעמא דעד
נעשה שליח וצ"ל בפ"נ ואני חתמתי ולבסוף הסכים לדברי הא"ז מטעם דחתימה גופי'
צ"ל או בתקנת חכמים או בקיום הגט ואין העד יכול להיות שליח וא"כ יהי דברי הש"ס
בדף ס"ו והש"ס ריש פ"ב סותרים זה את זה ועוד שפתב בדברי הרמב"ם הרי דאם העד
נעשה השליח מתקימת החתימה חתימת ידי עדים ע"י שליח ואחר עמו והיינו בקיום
הגט ועל הפתיכה מתקימת בתקנת חכמים דקאמר בפני נחתם ונכתב עכ"ל קשה איך
הבין בדברי הרמב"ם תחילות דינו בפ"ז דין י"ג אמר בפני נכתב בפני נחתם אבל לא
בפני נכתב כולו וחתם עד אחד אבל אא עד השני אפילו הנה הוא עד השני הרי זה יתקיים
בחותמיו ואח"כ ינתן לה ובנדאי אפולה ברא קאי דנקט הרמב"ם וא"כ איך מכשיר בפני
נחתם אבל לא בפני נכתב הלא אין העדים על הפתיכה ועוד יקשה לדבריו איך הבין
בדברי הרמב"ם שפתב בפ"ג דין כ"ז אמר לעשרה כתבו גט וחתמו ותנו גט לאשתי אחד
מהן כותבין שנים מהן חותמין ואחד מהן נותנין ואפילו הנה הפותב אחד משני עדים
שחתמו והוא השליח שנתנה לה הרי זה פשר והוכרח מכאן שהסופר נעשה שליח תיפוק
לי דסופר הוא עד ועכ"פ צריך לומר אני פתבתי ואני חתמתי ובפני נחתם העד השני
ונה פסול דהא בעינן או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים והרמב"ם גופא פוסל
בזה פשלא נתקיים בחותמי וא"כ יהיה דברי הרמב"ם סותרים זה את זה: אלא ברור
הדבר פשמש פיון דלרבא עיקר תקנת דתקנו רבנן לומר בפני נכתב דאמי לאחלופי אף
אמר בפני נחתם מ"מ אתי לאחלופי משום דכי אמר ידעינן נמי מהימנא ולכך הצריכו
לומר גם בפ"נ והרא"ש פתב וסוגי' כרבא והיכי דאיתוי' בי' תרי או באותו מדינה במדינת
הים או היכי דאיכא עדים דמקיימים ליה לא צריך למימר בפני נכתב ובפני נחתם ודוקא
פי אמר בפ"נ ובפ"נ הוא דהמנוהו רבנן אבל אי אמר ידעתי פלומר הכרנו חתימת העדים
לא המנוהו כו' עכ"ל הרא"ש וכן פתב הרא"ש בריש פ"ב דהלכות שנים שהביאו גט
ממדינת הים אין צריכין שיאמרו בפ"נ ובפ"נ וכ' שם הרא"ש על דהא דאמר ר' יוחנן
לא שנו אלא שאין הגט יוצא מתחת ידי שניהם אבל גט יוצא מתחת ידי שניהם פשר
אלמא קסבר שנים שהביאו גט ממדינת הים אין צריכין שיאמרו בפ"נ ובפ"נ וכתב הרא"ש
הא גט יוצא מתחת ידי שניהם לא בעינן שיהי' שניהם אדוקי' בו אלא אפילו הוא ביד
אחד מהם אלא שאומרים שהפעל עשה את שניהם שלוחי' להוליה גט זה לאשתו ואחד
נותנה במעמד חבריו כדאמרינן בסוף התקבל כולכם הוליהו אחד מוליהו במעמד כולם
עכ"ל.

וכן פתב הטור בסוף סי' קמ"ב וכן פתב הרמב"ם בפ"ב ע"ה ג' דין פ' אמר לשנים כתבו
גט וחתמו ותנו לאשתו הרי אלו כותבין ונותנין לה והן הן שלוחיו והן הן עדיו ולפ"ז אף
שמביא ממדינה למדינה אין צריכין לומר בפ"נ וכו' דאין לה נתקיים בחותמיו יותר מזה
ותו לא צריך למימר בפ"נ: מעתה דברי הר"י מרגליות והג"ה מהרמ"א מקראקא
מיושבים על אדני פז ויש להם שורש ויסוד מהש"ס דאם בא עד אחד ומעיד שבפניו

נכתב ובפ"נ חצי והוא עד השני פסול דדוקא כשאר פולחן בתקנת חכמים הימנוהו רבון כתיב אכל אם אמר חצי דבר בתקנת חכמים וחצי בקיום הגט אינו מהימן ומטעם שכתבו התוס' בריש פ"ב ד"ה אני הוא עד שני וא"כ ה"ה והוא הטעם בסופר ונעשה שליח ואומר אני כתבתי ובפני נחתם נמי פסול דאני כתבתי הוי כאומר אני כתבתי וכשם באני כתבתי לא מהני אם אומר לפני חתם עד השני מטעם שכתבו התוס' דנעשה פנוגע בעדות דנראה דלקה בא והעיד על חתימות השני כדי שיתקיים עדות חתימתו א"כ פי אמר הסופר אני כתבתי אין זה תקנת חכמים ואף שאומר לפני נחתם מחשב פנוגע בעדותו דלקה בא להעיד על חתימת שני עדים כדי שיתקיים עדותו שכתב הוא שייך שפיר למימר או פולחן בקיום הגט או פולחן בתקנת חכמים ועתה דברי חכמים כדברונות וכמסמורות נטועים וכראי מוצק ודבריהם מנוסדים על שיטת הש"ס ועתה אפרש מה שכתב אב"ד מפראג שדבריהם הוא נגד סתם משנה ש"ס ערוכה ופוסקים.

והנה לפי מה שכתבתי דבריהם ברורים דמה שכתב בסתם משנה אמר לשנים תנו גט לאשתי או לשלשה כו' הרי אלו יכתבו ויתנו וקאמר הש"ס אינהו אין אכל שליח לא וכתב הרב מפראג וע"כ צ"ל או סופר שליח או עד שליח ומזה רצה להוכיח דסופר יוכל להיות שליח עיין שם בדבריו וידעתי טעות גמור הוא פיון דאמר לשנים תנו וכתבו הן הן עדים הן שלוחים ואין לה קיום גדול מזה והוי פולחן בקיום הגט ואין צריכין לומר בפ"נ ובפ"נ פדין שניהם המביאים הגט ממדינת הים אבל אם סופר נעשה שליח והעיד יחידי בב"ד אני כתבתי ולפני חתמו זה לא הוי פולחן בקיום הגט ולא פולחן בתקנת חכמים ומחשב פנוגע בעדות כמו שכתבו התוס' ודברי ר"י מרגליות ודברי מהרמ"א מקראקא נהירו וברירו בטעמן לשבח.

וגם מה שכתב הרב שדבריהם הם נגד הפוסקים לא דק פלל בדברי הרמב"ם דמה שכתב הרמב"ם בפ"ג אמר לעשרה כתבו גט וכו' אפי' ה' פותב אחד משני עדים שחתמו בו והוא השליח שנתנה לה הרי זה פשר ע"כ הרמב"ם מייירי שאחד מהם ה' בפעם הנתנה או שנתקיימו שני חתימתן בב"ד דאל"ה תקשי דברי הרמב"ם אהדדי דהא בפ"ז פסק דאם אמר בפני נכתב פולחן וחתם עד אחד אבל לא עד השני אפילו ה' הוא עד השני אם לא נתקיים בחותמיו פסול ואיך יכשיר פאן ואף דס"ל חתם סופר ועד פשר מ"מ איך מכשיר הלא אינו מעיד פולחן בקיום הגט או פולחן בתקנת חכמים אלא ע"כ צריכין אנו לומר שאחד מהני עשרה עומדים אצלו או עד השני עומד אצלו אלא דקמ"ל שאף חתם סופר הוא השליח פשר פי אין צריך להיות שניהם אדוקי' בו כמו שכתב הרא"ש והן שלוחיו והן עדי או מייירי ע"כ שנתקיימו חתימת שניהם בב"ד ותו לא צריך למימר בפני נכתב ולכה הגט פשר ובזה ניחא נמי הא דסיים הרמב"ם בפ"ז מה"ג הרי זה יתקיים בחותמיו ואח"כ ינתן לה ומסתמא קאי אפולחן בבא דנקט ברישא דאף אם אומר בפני נחתם אבל לא בפני נכתב דאם נתקיים בחותמיו תו לא צריך להעיד על הכתיבה דלא שייך למימר אתי לאחלופי דהא נתקיים בחותמיו כשאר שטרות וזה ברור בפשט: ולפ"ז אין מקום להוכיח מדברי הרמב"ם שס"ל שסופר שכתב הגט מותר לו להיות שליח ולהעיד בב"ד לומר אני כתבתי ולפני חתמו העדים דזה לא הוי פולחן בתקנות חכמים ולא פולחן בקיום הגט ויש לחוש שפנוגע בעדותו כדי לקיים עידותו על הכתיבה להרמב"ם איירי שנתקיימו חתימתן בב"ד או שאחד מהני עשרה עומד אצל זה השליח דהן הן עדי

והוּן הוּן שְׁלוּחָיו וְהוּי פְּנֵלָה בְּקוּיִם הִגֵּט אֲבָל לְהַכְשִׁיר לְהַסּוּפֵר לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ וְלְהַעֲיִד יְחִידִי
לֹא עָלָה עַל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם לְהַכְשִׁיר מְעוּלָם וְא"כ תִּדְעוּ נֶאֱמָנָה מֵה שְׁפִטִּים הָרַב מִפְּרָאג
דְּשִׁפִּיר יָכוֹל לְהִיּוֹת הַסּוּפֵר שְׁלִיחַ שֶׁצ"ל אֲנִי פְּתַבְתִּי וּבְפָנַי נִחַתְתֶּם נִתְּן מְקוֹם מְכֻשׁוּל
לְדוֹרוֹת הַבָּאִים לְסַמְּנָה עָלָיו שְׁלֹא אֲלִיב' דְּהַלְכַת' כָּלֵל וּמַעֲתָה צָדֵקוֹ נָמִי תְּשׁוּבַת רַד"ך
בְּבֵית ג' שֶׁפְּתַב וְנִרְאָה בְּעֵינַי שְׁאֵם הַבְּעַל אָמַר לְשְׁלוּחוֹ פְּתוּב הִגֵּט וְתַן לְאִשְׁתִּי וְכַתֵּב
הַשְּׁלִיחַ בְּעַצְמוֹ הִגֵּט וְנִתְּן בְּפָנַי עֲדִים מְגוֹרְשֵׁת עַכ"ל כו' וְכַתֵּב הָרַב וְז"ל הָרִי דְּהַסּוּפֵר
נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ עַכ"ל.

וְהִנֵּה תְּשׁוּבַת רַד"ך לֹא הִי בְּיַדִּי לְעֵינַי בּוֹ אֲבָל מְטִיבְעֵתָן שֶׁל קְרוּבֵי אֲנִי לְמִזְדֵּן טִיבְעֵתָן
שֶׁל רְחוּקִים שֶׁרַד"ך נָמִי בְּכִי הָאִי גִּוּוֹנָא מִיְיָרִי שְׁנִתְּנָן בְּפָנַי עֲדִים הַחֲתוּמֵי עָלָיו א"כ אֵין
לָהּ קוּיִם גָּדוֹל מִזֶּה וְתוֹ לֹא צָרִיף לֹאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וְכו' אֲבָל לְהַעֲיִד הַשְּׁלִיחַ הַסּוּפֵר יְחִידִי
לֹא עָלָה עַל דַּעַתוֹ מְעוּלָם לְהַכְשִׁיר: וְע"פ הַנֶּאֱצָעָה זֹו שֶׁכְּתַבְתִּי נִרְאָה לִישָׁב דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם
בְּמָה שֶׁתְּמַהוּ עָלָיו הַטּוֹר וְהַכ"מ וְה"מ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְמָה שֶׁפְּתַב רַבֵּינוּ וְאֶפְּלוֹ הִי כּוֹתֵב אֶחָד
מִשְׁנֵי עֲדִים כּו' זֶה חֲתָם וְסוּפֵר וְעַד שֶׁהוּא כָּשֵׁר לְדַעַת הַגְּאוּנֵי וְכָבֵר הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה בְּפ' שְׁנֵי
וְשֵׁם כְּתַבְתִּי שִׁישׁ חֲשַׁשׁ בְּזֶה וְכֵן הַכ"מ כְּתַב בְּפ' הַתְּקַבֵּל אֶמְרִינוּ דְּמָאן דַּס"ל דְּאוּמַר אֶמְרוּ
כָּשֵׁר ס"ל דְּחֲתָם סוּפֵר וְעַד פְּסוּל כְּלוּמַר שְׁאֵם הַסּוּפֵר עַצְמוֹ חֲתָם בְּגֵט עִם עַד אֶחָד פְּסוּל
דְּאִי אֶמַר כָּשֵׁר נָפְקִי מִיְיָרִי חֲוֹרְבָא דְּזִימְנִין דְּאֶמַר בַּעַל אֶמְרוּ לְסוּפֵר שִׁיכְתוּב לְפָלוּנִי
וְלְפָלוּנִי וְיַחְתוּמֵי וּמַשׁוּם כְּסוּפָא דְּסוּפֵר שְׁלֹא יִתְבַּיֵּשׁ לֹאמַר שְׁאֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ בְּעַד הַחֲתוּ
לִי שְׁאוּמְרִים לוֹ שֶׁבַעֵל אֶמַר כֵּן וּבַעַל לֹא אֶמַר הַכִּי וְנִמְצָא בִּיטוּל הִגֵּט וְלִפְנֵי מַחְמַת חֲוֹרְבָה
זֹו אֵין לְהַכְשִׁיר חֲתָם הַסּוּפֵר וְעַד אֲבָל לְמָאן דַּס"ל דְּאוּמַר אֶמְרוּ פְּסוּל מַשׁוּם דְּמִילִי לֹא
מִמְסַרִּין לְשְׁלִיחַ תּוֹ לִיכָא לְמִיחַשׁ לְהַף חֲוֹרְבָא וְרַבֵּינוּ פָּסַק בְּפ"ב בְּאוּמַר אֶמְרוּ הָרִי זֶה גֵּט
פְּסוּל וּמִתְנַשְׁבִּין בְּדָבָר כּו' וְכַתֵּב הָר"ן דְּנִרְאָה דְּרַפּוּי מְרַפְּלִי בִּידְנִי וְתַמְהֵנִי א"כ לְמָה הַכְשִׁיר
כָּאֵן חֲתָם סוּפֵר וְעַד וְגַם הָרַב הַב"י בַּסִּי ק"ל שֶׁכְּתַב בְּשֵׁם מְרַדְּכִי דִּיכּוֹל לְהִיּוֹת דְּהָרִי"ף
וְר"ח דְּפֶסְקִי כְּמָאן דְּפָסְלוּ בְּאוּמַר אֶמְרוּ לֹא לְגַמְרֵי פָּסְקוֹן כְּמוֹתָן בֵּין לְקוּלָא וּבֵין לְחֻמְרָא
אֵלָא דִּישׁ לְחוּשׁ לְדָבָרֵי שְׁנִיָּהֶם וְכַתֵּב הַב"י וְתִימָ' הוּא לְפָרֵשׁ כֵּן דְּבָרֵי הָרִי"ף דַּא"כ הִיכִי
כְּתַב בְּמַתְנֵימֵן דְּכַתֵּב סוּפֵר וְעַד כָּשֵׁר וְאֶמַר רַבִּי יִרְמִי' חֲתָם סוּפֵר שְׁנִינֵי וְכֵן תְּמָה עַל
הָרֵא"שׁ שֶׁכְּתַב בְּתְּשׁוּבוֹתָיו דְּחֲתָם סוּפֵר וְעַד פְּסוּל וְא"כ אִיף כְּתַב הַמְּשַׁנָּה וּמֵאִי דְּאֶתְמַר
עָלָה חֲתָם סוּפֵר שְׁנִינֵי וְדַחַק דְּלֹא מְכַשִּׁיר חֲתָם סוּפֵר וְעַד אֵלָא בְּדַעְבַּד וְזֶה דוֹחַק אֲבָל לְפִי
מֵה שֶׁכְּתַבְתִּי נִיחָא דְּאֶפְ' לְמ"ד אוּמַר אֶמְרוּ כָּשֵׁר וְאִיכָא לְמִיחַשׁ לְחֲוֹרְבָה וְחֲתָם סוּפֵר וְעַד
פְּסוּל הִינֵינוּ הִיכִי דְּחֲתָם סוּפֵר וְעַד יְבֵא לְהַעֲיִד עַל חֲתִימָתוֹ וְעַל חֲתִימַת חַבִּירוֹ מַעֲיִד הוּא
וְאַחַר דְּזֶה הָוִי פְּנֵלָה בְּקוּיִם הִגֵּט דַּא"כ תִּיפּוּק לִי דְּבִלְאוּ הָאִי חֲשִׁשָּׁא פְּסוּל דְּאִינוּ מַעֲיִד
כְּנֵלָה בְּקוּיִם הִגֵּט וְלֹא כְּנֵלָה בְּתַקְנַת חֲכָמִים כְּדַעַת הָר"י מְרַגְּלִיּוֹת אֵלָא ע"כ בְּכִי הָאִי גִּוּוֹנָא
מִיְיָרִי וְאַפ"ה הוּא פְּסוּל אֶפְ' שֶׁהוּא וְאַחַר מַעֲיִד עַל חֲתִימַת הַשְּׁנֵי וּבְכִי הָאִי גִּוּוֹנָא יֵשׁ לְחוּשׁ
דְּאֵם אוּמַר אֶמְרוּ כָּשֵׁר דְּלִמָּא הַבְּעַל אֶמַר לְעֲדִים אֶמְרוּ לְסוּפֵר שִׁיכְתוּב לְפָלוּנִי וְלְפָלוּנִי
וְיַחְתוּמוּ וּמַשׁוּם כְּסוּפָא דְּסוּפֵר חֲזִינִי וּמַחְתְּמִי חַד מִהֵנָּה סְהַדִּי וְסוּפֵר בְּהַדְּלִי וּבַעַל לֹא אֶמַר
הַכִּי אֲבָל הִיכִי שֶׁסּוּפֵר וְעַד שְׁנֵי עוֹמְדִים לְפָנַי ב"ד וּמַעֲיִדִים שֶׁבַעֵל צִינּוּהוּ לְכַתוּב וְלַחְתוּמֵי
עִם עַד תּוֹ לִיכָא לְמִיחַשׁ לְחֲוֹרְבָה דְּלִיכָא לְמִימַר דְּזִימְנִין אֲתִי לְאֶכְשׁוּרֵי אֶפְ' שְׁאֵין הָעַד
הַשְּׁנֵי לְפָנַי ב"ד אֵלָא ע"י קוּיִם וְאִיכָא הָף חֲשִׁשָּׁא דְּשְׁמָא הַבְּעַל צִינּוּהוּ דְּהָא כָּל ב"ד דִּינִי
גְּמִירִי וְלִיכָא לְמִיחַשׁ לְגַבִּיָּהוּ לְחֲוֹרְבָה אֵלָא גַבִּי עֲדִים חֲזִינִינֵן דְּלֹא דִּינִי גְּמִירִי וְסָבְרִי

דלא קפיד הבעל בזה ובאמת הבעל לא אמר הכי אבל גבי ב"ד לא חיישינן דלמא יכשירו בפעם אחר היכי שחתם סופר ועד ואין העד לפנינו אלא שנתקייים חתימתו דהא ב"ד דיני גמירי ולא יכשירו גט כזה וא"כ ניחא דברי הרי"ף שהביא המשנה דאמר לשנים תנו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו דמייירי בהן הן שלוחיו והן הן עדיו כמו שכתב הרמב"ם בפ"ב מה"ג וכיון דשני עדים שציונה להם הבעל לחתום תו לא חיישינן לחורפה וכן מתניתן דחתם סופר ועד נמי בענין זה מייירי וכן הרא"ש נמי בענין זה בשיטת הרי"ף אמרו אבל כל זה הי' נראה להרב הב"י דוחק דהא מדקאמר הש"ס פתב סופר ועד כשר וא"ר ירמיה חתם סופר שנינו ואמר רב חסדא מתניתין מני ר"י דאמר מילי לא ממסרין לשליח ואם איתא לסברת ת"ק מאי דוחקין דר"ח לאוקמי מתניתין כר"י דילמא אף למ"ד מילי ממסרין לשליח אחי מתניתן ומייירי שהעיד הסופר והעד שהבעל ציונה אותו לחתום עם העד האחד אלא ע"כ דמתניתין סתמ' קתני חתם סופר ועד דכשר דמשמע אפילו נתקיימו חתימתם ואיכא למיחש לחורפה אי מילי ממסרין לשליח וכן נראה מדעת התוספת שהקשו ב"ד ס"ו ע"ב ד"ה מתניתין מני וכו' וא"ת פיון דלר"מ חתם סופר ועד פסול היכי תנו אמר לשנים תנו הרי אלו יכתבו ויתנו דברי ר"מ וי"ל דלר"מ פיון דחתם סופר פסול הוי ליה פאומר אמרו לסופר ויכתוב ואתם חתמו והרי אלו יכתבו היינו וחתמו ולא ניחא להו לאוקמי מתניתין דהרי אלו יכתבו ויתנו דשניהן נעשה שלוחין ועדים וכיון שמעידים שניהם שהבעל ציונה לסופר לחתום ולכתוב עם העד השני תו ליכא למיחש לחורפה ואפשר דס"ל דלא פלוג ולקב' פתב הטור בסי' ק"ל חתם סופר ועד פסול לדעת התוס' לפיכך אם אמר לשנים כתבו גט ותנו לאשתי לא אמר פלום כי הסופר הי' צריך לחתום עם השני וזה אי אפשר עכ"ל הרי דלא מהני שום תקנה אם אמר לשנים כתבו ותנו אף דשנים מעידי' לפני הב"ד שהבעל ציונה לסופר לכתוב ולחתום עם עד אחד אלא ע"כ דס"ל דלא פלוג ומיהו לענין דינא נראה דלא מוכח מהש"ס דס"ל דלא פלוג ואי משום דאיצטרך לר"ח למימר מתניתין מני ר"י הוא ר"ל משו' דסתמא קתני חתם סופר ועד כשר משמע אפילו אם שניהם מעידים אלא שנתקיימו חתימתן אפ"ה כשר ולקב' מוקי לי' ר"ח הא מני ר"י הוא אבל באמת לענין דינא ר"ל היכי ששניהם מעידים לפני ב"ד שהבעל ציונה לכך תו לא חיישינן לחורפה לטעות במקום אחר כי כל ב"ד דינא גמירי ובפ"ט פיון דהרי"ף והרמב"ם והרמ"ה ס"ל דבאומר אמרו לא יכתבו ואף לדעת הר"ן דס"ל דרפויי רפיא בידו דהרמב"ם מ"מ היכי ששנים מעידים על הבעל שציונה פו יש לסמוך על זה במקום עיגון אבל חלילה לסמוך עלי אם לא שייספמו עמי רבני הדור: ומה שכתב הרב ממשמעות דברי הרמ"ה הובא בטור א"ה סי' ק"כ ע"ש עי"ז יסולק הספק הרביעי אשר זכרנו בנידון הקלף והדיו שצריך להיות משל הבעל ונ"ל האומר לעדים כתבו ותנו כו' אין צריכין לזכות לו הנזיר כו' בודאי דבריו נראה בזה אבל מה שכתב בב"י מוכח דסופר נעשה שליח כבר פתבתי שאין מוכח מזה פלום והפל הולך אל מקום אחד דב"י והרמ"ה מייירי באומר לעדים כתבו ותנו וע"כ אחד נעשה סופר וע"כ אי אפשר להעיד אלא אני חתמתי ולפני חתם חבירי וזה אי אפשר דהא בעינו כולה בקיום הגט או כולה בתקנות חכמים אלא ע"כ מייירי ששני עמו והם נעשה שלוחיו והם נעשו עדיו או שנתקיימו חתימתן אבל ב"ז אין הסופר נעשה שליח אפילו פתב לבד ולא חתם הוא אלא שני עדים אחרים אפ"ה פסול כסברת הר"י מרגליות ואין פאן הוכחה

משום פוסק נגד סברתם וגם מה שפכת הר"ב שפסיים הב"ש בדבריו ונ"ל והמחבר שכ' אף אם שלוחו כותבו צריך שיהי' משל בעל כוננתו לכתחילה אל יסמוך על סברת הרמ"ה עכ"ל.

וכתב הרב ששגג הב"ש וסבר דהאי או שלוחו דכתב המחבר היינו שלוחו להולכת גט וזה אינו דרך בשלוחו לכתובה מיירי שלוחו של אדם פמותו אתי לאשמועינן אבל בשלוחו לנתנית הגט ליד האשה לא משמע פלל: אמנם בגידו דידו דבאו לשאול קונדם המעשה שומעין לו לסופר שיקנה לבעל בכל מקום שהוא פמזכה ע"י אחרים הקלף והדיו עכ"ל הנה מ"ש ששגג הב"ש אם אמנם שלשון המחבר סובל לומר כפי הר"ב מפראג מ"מ מאן דמפרש שקאי אף על השליח לנתנית הגט לא משתבש בזה ותדע דאי לפי סברת הרב מפראג א"כ אמאי שייך המחבר סברת הרמ"ה והי' לו לכתוב חידוש דין דאם הוא שליח לכתובה ולנתניה אין צריך לזכות והר"ם יפה חילק באמת בדין זה בין אם מצוה לסופר בין אם אומר לעדים כתבו גט ותנו לאשתי דזכיות הבעל וגרושי האשה באין פאחד וכיון שהמחבר ש"ע לא חילק ש"מ דכוננת המחבר פדעת הב"ש דלכתחילה אל יסמוך על סברת הרמ"ה וכן כתב הב"ח בהדני' לאחר שכתב דכמה גדולים ס"ל אפילו לכתחילה אין צריך ליתן הקלף והדיו כתב רבינו הטור ושאר גדולים חולקי' ואומרי' דלכתחילה צריך ובדעבד פשר אם לא נתן ולא קשה מהא דתנן מי שהי' מושלף בבור וכו' והולף למדינת הים ואמר לשנים כתבו גט לאשתי דכותבין ונותנין דהתם נמי בדעבד הוא פינון שהלף למדינת הים או מושלף בבור דאי אפשר לסופר לקנות הקלף והדיו לבעל אבל במרדכי בפי' התקבל חילק בדרך אחר בשם הר"י הלוי דאין צריך לקנות הקלף והדיו לבעל אלא היכי שהבעל עצמו נותנו לידה אבל היכי דעשה שלוחי' לכתוב ולחתום כו' אין צריך למסור הקלף כו' וזה דעת הרמ"ה שהביא רבינו וכתב הב"ח בסוף דבריו ונ"ל מיהו נראה עיקר דלכתחילה אפילו בעושה שליח צריך למסור לכתחילה הקלף והדיו לבעל דלא כהרמ"ה ור"י הלוי ולא דמי להולף למ"ה או במושלף לבור דהתם דיעבד פדפי' עכ"ל.

ופסק זה עולה לכוננת הב"ש בדברי המחבר ולא שגג הב"ש פלל בדברי המחבר ובאמת נראין דברי הר"ב מפראג דקונדם המעשה שומעין לו לסופר שיקנה לבעל בכל מקום שהוא פמזכה ע"י אחרים ולפי סברתו קשי' לי על הנה פוסקים שהביא הב"י דסוברי' שאין צריך מסירו' שום דבר דאקני' אקני רבנן לבעל ולא פדברי דנקנין שמקנין ממש הפל לבעל אלא רבנן אקנוהו ניהלגי' ואע"ג דלא משך פלום פשר שהרי אומר אדם לשנים כתבו ותנו גט לאשתי והוא הולף למ"ה והמושלף בבור אומר פל השומע את קולי יכתוב גט לאשתי ונותנין ונותנין בחזקת שהם חיים דאל"כ הא אין גט לאחר מיתה וא"כ מאן לא לימא לן דמיירי שמזכה להבעל ע"י אחרים והוי כמו שהקנה ליד הבעל דמי וכו'.

קשה לי על הב"ח שכתב בדעבד פשר אם לא נתן ולא קשה מהא דתנן מי שהי' מושלף בבור וכו' דהתם נמי דעבד הוא וקשה לי דלימא התם לכתחילה יכול לזכות ע"י אחרים הקלף לבעל בכל מקום שהוא ואם הבעל לפנינו מזכי' ליד הבעל גופי' וא"כ לא קשה פלל מהייתו דלימא באמת פן הוא שמזכה לכתחילה ע"י אחרים ועכ"פ פשמזכה להבעל ע"י אחרים יוצאים אליבא דכ"ע אלא היכי שאין רוצה להשהות פגון במסופר

סמכינן על הרמ"ה בדעבד ואם הבעל לפגנינו ומצוה לכתוב וליתן הגט לכתחילה ימסרו הקלף והדין ליד הבעל וזה ברור: והדרן עלן דעתן בנ"ד חלילה לנו לעשות נגד סברות הגאונים מהר"י מרגליות ומהר"ם מקראקא פינו דלא אשפחן שום פוסק החולק על זה וכבר ביררנו דברינו בע"ה ובנידן דידן תתקיים הגט בחותמיו לפני ב"ד או הוא ואחר יעיד על חתימת השני והוי כולה בקוים הגט וזה ברור ואשרי הדור שגדולי נשמעין לקטני' ומודים על האמת.

והספק החמישי דבמומר צריך לעשות שליח לקבלה ואח"כ להולכה גם צריך לקבל בחרם ובשבועה שלא יבטל הגט והשליחות הנה בנדאי זה חומרות הגאונים אחרונים ולדינא דש"ס שליח שהביא גט אין חוששין שמא ביטלו הבעל הביא בש"ע סי' קמ"א סי' ס"ח ובנ"ד סברא טובא שפנין שנתן טעם לדבריו שעשה זה כדי שיצליח בדרכיו וכינון דלמצוה יחשב בעיניו מסתמא לא יגרום קלקול ואף הגאונים לא התמירו במקום עיגון ונראין דברי הרב מפראג ונותנין הגט בחזקת שהוא קיים וכן הזכיר הב"ח בתשובותיו סי' ק"ב: וגם מה שכתב הרב וגם מחדא פלטית לי' מספק שביעי אשר זכרנו מאימת כותבין זמן בגט נראה פשוט שכותבין הזמן מזמן הפתיכה גם מקום הפתיכה ומעשה לזה בא לידי פה פראג קבעוה בדפוס ועשו פינו מה שיצא מאתי וב"ד בהלכה למעשה ונותנין הגט בק"ק ליבנה כו' נפלאתי על הרב שכתב שיצא מאתו וב"ד כאלו ממנו וב"ד יצא הוראה זו ונתחדשה הלכה ואני אומר כבר נתפשט' הוראה זו והלכה זו בכל ישראל וקבעי' הרב בש"ע בס"י קכ"ז והרב הב"י תמה על הטור שכ' על דברי ר"י דכל גט שלא נמסר ביום הפתיכה אין תקנה להכשירו אלא ע"י שליח כו' ואינו נראה פן מדברי הרמב"ם שכתב אמר לשנים לכתוב גט ולחתום וליתנו לאשתי ונתאחר הדבר ימים או שנים כו' ושכותבין הזמן והמקום אין כותבין לא הזמן שאמר להם הבעל לכתוב בו ולא אותו מקום כיצד הי' בירושלים כשאמר להם הבעל והי' עומדים בתשרי ונתאחר עד ניסן והרי הן בלוד כותבין הזמן בניסן ובלוד והרב הב"י תמה על הטור והביא בשם תשובת הרשב"א לחלק אם הבעל אמר בפירוש ביום זה או אמר סתם כתבו ותנו דאז כותבין הזמן והמקום שהם עומדים וכן פסק הר"ם יפה ולא מצינו שום אדם שחולק בדבר ואף להרב הב"ח שכתב ליישב דברי הטור דס"ל להרמב"ם דדוקא בגיטין הבאי ממ"ה שהוא שעת הדחק ואי אפשר בענין אחר הוא דקאמר תלמודא דלא הני לי' דין מוקדם משום דהני קלא אית להו אבל לא סמכו על הך טעמא להקל במקום אחר ואין להכשירו שמסרנו לה ע"י שליח כמ"ש ר"י וכו' ועיין שם בדבריו מ"מ אליבא דכ"ע מודים להדין דהרמב"ם היכי שהבעל ציונה לכתוב ולחתום ליתן לאשה ונתאחר כמה ימים דכותבי' יום הפתיכה ומקום שעומדים העדים ואין פאן פוצה פה ונודד פנה לחלוק על סברת הרמב"ם פי ראיותיו ברורי' פראי מוצק כמו שהביא הב"י ושאלות ותשובות שבות יעקב לא הי' לפני וא"כ כבר יצא הלכה זו ברורה שאין לפקפק אחריה איברא מה שכתב הרב וחסש לספק שהעדים מכחישים זו את זו ולא התיר ספק זה אלא במה שכתב או אפשר במשמעות הפתב שכתב הסופר פלוני שלא הי' מיחד אותו לכתובה רק שאמר לו ולשאר החתומים כתבו וחתמו אם אין שם אחד משלשה לבד מאלו השנים שהי' מיחד לעדים בכתובת הגט כי אם הסופר פלוני הנ"ל וכן ההכרח הי' הסופר שליח ודאי אין להחמיר פלל ולהוסיף על החומרות כו' עכ"ל משמע מדבריו שאין נ"מ בין הגדת

עדות שהעידו שהי' מיוחד לסופר פלוני להיות סופר שליח ובין הגדת הסופר פלוני שפכתב בכ"י שלא הי' מיוחד אותו לכתיבה אבל באמת יש לפקפק בעדות זה ועירוב הדברים ראיתי פה ועתה נעמוד תחילה על הדברים הנראים כמכחישים וסותרים זה את זה תחלה בזכרון עדות הנכתב יום ו' ערב ש"ק ג' אדר ראשון נאמר בזה הלשון דא וניל איף איין שליח מאכין להיות במקומי לכל דברים בכן בין איף אויז בוחר פר איין שליח להסופר פלוני ב"ה פלוני להיות במקומי כו' פי לא נזכר פאן מי ומי יהי' עדים וחותרים על העדות זה ג' עדים ובזכרון עדות הנשלח להתורני מ' אפרים נאמר בזה"ל דא וניל איף איין שליח מאכין להיות במקומי בתריקאי וידו פנדי לכל דבר והוא יכתוב ויקבל הגט מן הב"ד צדק וימסור ויתן הגט ליד אשתי וחתמו עליו ג"כ הני שלשה עדים החתומי' בזכרון עדות הראשון ובזכרון עדות זה לא נאמר שם למי עשה שליח רק סתם נאמר שעלה המוסף אצלי לעשות שליח להיות במקומו והוא יכתוב ר"ל שהשליח יכתוב ולא ביא שם המעשה אם בירר ויחד לאיזה אדם להיות שליח וגם לא נאמר שם מי ומי יהיו עדים וחסר פאן שני דברים אחד שלא נאמר מי ומי יהי' שליח מי ומי יהי' עדים רק משמעות הלשון דא וניל איף איין שליח מאכין ר"ל שיעשה ויבחר בשליח שיכתוב אבל לא נאמר שעשה וברר בשליח או צוה לאיזה עדים ועתה נעמוד ונדקדק בדברי כתב של ח"י מוהר"ר מרדכי לייפניק וז"ל בכן כתבתי לשם שיכתבו אלי מי ומי הפה אנשים שהעמיד המומר הנ"ל להיות עדים על הגט ונכתב לי תשובה שפירוש אמר המומר הנ"ל שר' זעקיל הנ"ל ור"ש שונויד הנ"ל יהיו עדים על הגט אף ורק על אותו אגרת עדיין הייתי בעיני אגרת בת מחלת לב שפקשוי יהי' היתר לעגונה בכן כתבתי עוד הפעם לשם שיכתבו לי כל דבר שורש אם העמיד המומר הנ"ל גם בפירוש מי ומי יהי' הסופר ועל זאת נכתב לי תשובה כתב העתק לכאן וזה דברי הסופר פלוני הנ"ל ח"ו ניט משנה בין פי אין אדם חוטא ולא לו ואמר לי המומר בזה"ל איף בין צו פרידן צו אלו זאכין אונד איר פלוני סופר איר זאלט דער שליח זיין עטץ זאלט עדים זיין על הגט אונד דיא אנדרי עסקים וואס מען נצטרף איז להגט הן הסופר והן שארי דברים בכן לכל וכל מרנצה ברצון טוב פדי אז מיין ווייב זאל ממני פטור ווערין זאלט אבר דער מומר בשם גימעלט האבן ווער דער בעל דבר זאל זיין קאן איף ניט זאגן רק ער האט סתם גיזאגט אני נותן נפשי לכל וכל בין איף צום אלים צו פרידן ווייטר האב איף בעסק הזאת קיין ידיעה ניט עכ"ל.

וכן העיד על תשובה זו אחד מן העדי' ר' זעקיל ווירמש ובאמת כאשר נזדקק בדברי ר"מ לייפניק ובתשובת סופר פלוני נראה שר"מ לייפניק כתב זה על זכרון עדות שנשלח למ"ה אפרים ששם לא נאמר באיזה שליח בחר לכתוב וגם לא נזכר שם על העדים אם ציננום לחתום ועל זה כתב להם הר"מ לייפניק להודיע שורש הדברים ולאחר הודיעם שפירוש אמר המומר שר' זעקיל הנ"ל ור"ש שונויד יהי' עדים על הגט או שיהי' בעיני אגרת בת מחלת לב וכתב לשם עוד הפעם שיכתבו לו כל דבר שורש אם העמיד המומר הנ"ל גם בפירוש מי ומי יהי' הסופר ונאמר לו תשובה מסופר פלוני הנ"ל גופי' ור' זעקיל שלא אמר בשם מי יהי' סופר רק ער האט סתם גיזאגט אני נותן נפשי לכל וכל בין צו אלים צו פרידן ומזה נראה לעינים שפכתב זה על זכרון עדות הנשלח ליד התורני מה' אפרים דאי לפי זכרון עדות הנכתב בשאלות הרב מפראג בראשון נאמר שם בפירוש

בְּכֵן בֵּין אִידֵי אֹנִיס בּוֹחֵר פֶּר אֵינִן שְׁלִיחַ לְהַסּוֹפֵר פְּלוֹנִי בֵּר פְּלוֹנִי לְהִיּוֹת בְּמִקּוּמִי וּבְחֵרִיקָאֵי וְיָדוּ פִּינְדֵי לְכָל דְּבָר וְהוּא יִכְתּוֹב הַגָּט וְלֹא הִי חֶסְרוֹן רַק שְׁלֵא נֶאֱמַר שֵׁם אִם צִיּוֹנָה לְעֵדִים לְחֶתְנָם וְא"כ פֶּאֶשֶׁר הוֹדִיעַ לְהַר"מ לְיִיפְנִיק שְׁבִפְרִיּוֹשׁ אָמַר הַמוֹמֵר שֶׁר' זַעֲקִיל וּר"ש שְׁוֹנִיד יֵהִי עֵדִים עַל הַגָּט א"כ לְמָה פֶּתַב הַר"מ הַנָּ"ל שְׁאוֹתוֹ אֲגֵרֶת הִי אֲגֵרֶת בֵּת מַחְלַת לֵב שְׁבִקוּשׁוֹי יֵהִי הֵתֵר לְעִגּוּנָה בְּכֵן פֶּתַבְתִּי שְׁיִכְתְּבוּ לִי כָּל דְּבָר שְׁוֹרֵשׁ אִם הָעֵמִיד הַמוֹמֵר הַנָּ"ל גַּם בְּפִרְוֹשׁ מִי וּמִי הַסּוֹפֵר וְאִי לְפִי פֶתַב הָרֵא"ש א"כ כֶּבֶר נֶאֱמַר שֵׁם בְּפִרְוֹשׁ שְׁסוֹפֵר פְּלוֹנִי יֵהִי שְׁלִיחַ וְיִכְתּוֹב אֶלְא בְּרוּר כְּשֶׁמֶשׁ מִן הוֹכְחָה זֹו שֶׁהַר"מ לְיִיפְנִיק פֶּתַב תְּשׁוּבַת סוֹפֵר פְּלוֹנִי עַל פֶּתַב הַנְּשַׁלַּח תְּחִילָה לְהַתּוֹרְנִי מוֹהַר"ר אֶפְרַיִם וְעֵתָה נִדְקַדַּק בְּדַבְּרֵי סוֹפֵר פְּלוֹנִי שְׁפֶתַב לַר"מ לְיִיפְנִיק יוֹם ד' ה' נִסָּן תַּעֲח"ל פֶּה קוּמָאֵרִין.

מֵה שְׁפֶתַב רׁוּם מַעֲלָתוֹ א' נִסָּן הָעֵבֶר רְאִיתִי בְּבֵית הַקְּצִין ר' זַעֲקִיל וּוִירְמֶשׁ בּוֹ וְהַשִּׁיב לִי הַמוֹמֵר בְּזֶה הַלְּשׁוֹן אֲנִי נוֹתֵן ח"י כו' דָּאֵז אֵיִר זְאֵלְט שְׁלִיחַ זַיִן כְּמוֹ אֲנִי בְּעֵצְמִי אוֹנֵד הַגָּט כְּשֶׁר מוֹסֵר זַיִן לִיד אֲשֶׁתִּי שְׁרַל וּבְפִרְוֹשׁ אָמַר לִי הַמוֹמֵר וּלְאֵלוֹ הָאֲנָשִׁים הָעֵדִים הִידוּעִים כְּאֶשֶׁר נִרְשָׁם בַּח"י עַל הַגּוֹף הַפֶּתַב מֵה שְׁרָאָה בְּוִינָא הָוִי אֲתָם עֵדִים כְּשֶׁרִים וְנֶאֱמָנִים וְכִתְּבוּ וְחֶתְמוּ עַל הַגָּט כְּדִין תּוֹרָה כו' וְתַחֲזִילָה פֶּתַב הַסּוֹפֵר פְּלוֹנִי אֵז עַר נִיט קָאָן זֶאגֵן אֵז דְּעַר מוֹמֵר בְּשֵׁם גִּיזְאָגֵט הָאֵט דְּעַר בְּעַל דְּבָר זְאֵל סוֹפֵר זַיִן וּמֵה שְׁפֶתַב הַסּוֹפֵר פְּלוֹנִי בַּה' נִסָּן לְהַשִּׁיב עַל פֶּתִיבַת ר"מ הַנִּכְתָּב א' נִסָּן יֵשׁ לְיִישָׁב שְׁלֵא הִי דְּבָרִיו כְּמַכְחִישִׁין דְּמֵה שְׁאָמַר הַמוֹמֵר אֵיִר זְאֵלְט זַיִן כְּמוֹ אֲנִי בְּעֵצְמִי אוֹנֵד הַגָּט כְּשֶׁר מוֹסֵר זַיִן אִין פִּרְוִישׁוֹ שְׁפֶלוֹנִי סוֹפֵר יִכְתּוֹב הַגָּט אֶלְא שְׁהַסּוֹפֵר פְּלוֹנִי יֵהִי שְׁלִיחַ וְגַט כְּשֶׁר יִכְתְּבוּ אַחֲרֵי אֶלְא שְׁסוֹפֵר הַנָּ"ל יִמְסוֹר הַגָּט כְּשֶׁר לְאֲשֶׁתִּי וְכֵן מֵה שְׁפֶתַב וּבְפִרְוֹשׁ אָמַר לִי הַמוֹמֵר וּלְאֵלוֹ אֲנָשִׁי הָעֵדִי הִידוּעִי הָוִי אֲתָם כְּשֶׁרִי וְנֶאֱמָנִים וְכִתְּבוּ וְחֶתְמוּ עַל הַגָּט וְאֵף אִם אוֹמֵר לְעֶשְׂרָה כְּתוּבוּ גַט לְאֲשֶׁתִּי אֶחָד כּוֹתֵב ע"י כּוֹלֵן כְּדֵאִיתָא בַּס"פ הַתְּקַבֵּל הַמְּשַׁמְעוֹת הַלְּשׁוֹן וּבְפִרְוֹשׁ אָמַר לִי וְלִשְׁנֵי כְּתוּבוּ וְחֶתְמוּ עַל הַגָּט מְשַׁמְעַ שְׁנַתָּן רְשׁוּת לְכָל אֶחָד מִהֵנִי תִּלְתָּא לְכַתּוֹב מ"מ בְּפִרְוֹשׁ לֹא אָמַר מִי יֵהִי הַסּוֹפֵר וִי"ל דְּאִינוּ מַכְחִישׁ דְּבָרִיו הָרֵאשׁוֹנִים דְּכָל שְׁאָנוּ יְכוּלִים לְיִישָׁב דְּבָרֵי עֵדִים שְׁלֵא נִרְאִין כְּמַכְחִישִׁין אָנוּ עוֹשִׁי שְׁלֵא לְהַכְחִישׁ: אִיִּךְ תְּמוּהָ מְאוּד עַל הַסּוֹפֵר שְׁהָעֵתִיק כְּתַב שְׁל סוֹפֵר פְּלוֹנִי אֲשֶׁר הִשִּׁיב לַר' פְּלוֹנִי שְׁפֶתַב אֵלִיו א' נִסָּן וְנֶאֱמַר שֵׁם אֲנִי נוֹתֵן ח"י כו' אֵלְז אֵיִר זְאֵלְט זַיִן אֵיִן שְׁלִיחַ כְּמוֹ אֲנִי בְּעֵצְמִי אוֹנֵד הַגָּט שְׁרִיבֵן וּמוֹסֵר זַיִן לְאֲשֶׁתִּי וּבְפִרְוֹשׁ אָמַר לְאֵלוֹ אֲנָשִׁים הִידוּעִים כו' הָוִי אֲתָם כְּשֶׁרִים וְנֶאֱמָנִים וְכִתְּבוּ וְחֶתְמוּ עַל הַגָּט כְּדִין תּוֹרָה כו' א"כ הוֹסִיף הַמְּעַתִּיק עַל הַגּוֹף הַפֶּתַב בַּח"י שְׁל סוֹפֵר פְּלוֹנִי מֵה שְׁלֵא נֶאֱמַר שֵׁם וְהָעֵתִיק שְׁמִינָה אֵת הַסּוֹפֵר פְּלוֹנִי לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ וְלְכַתּוֹב הַגָּט.

וּלפ"ז יֵהִי דְּבָרֵי סוֹפֵר פְּלוֹנִי סוֹתֵרִים זֶה אֵת זֶה בְּבִירוּר וְלֹא זֹו אִף זֹו לְפִי דְּבָרֵי הַמְּעַתִּיק דְּבָרֵי הַסּוֹפֵר פְּלוֹנִי יֵהִי דְּבָרִיו סוֹתֵרִים בְּכַתְּבָה זֶה שְׁמַתְחִילָה אָמַר אֵיִהֵר זְאֵלְט שְׁלִיחַ זַיִן אוֹנֵד הַגָּט שְׁרִיבֵן הָרִי בְּפִרְוֹשׁ שְׁצִיּוּנָה הַבְּעַל לְסוֹפֵר פְּלוֹנִי שְׁיִכְתּוֹב הַגָּט וְאִם"כ הָעֵתִיק וְכַתְּבוּ וּבְפִרְוֹשׁ אָמַר לְאֵלוֹ אֲנָשִׁים הִידוּעִים הַנְּרָשָׁמִים בְּשֵׁם הָוִי אֲתָם עֵדִים כְּשֶׁרִים וְנֶאֱמָנִים וְכִתְּבוּ וְחֶתְמוּ וְלֹא כְּתַב כָּאֵן כַּמ"ש בְּגוֹף הַפֶּתַב וּבְפִרְוֹשׁ אָמַר לִי וְלְאֵלוֹ אֲנָשִׁים כו' רַק בְּפִרְוֹשׁ אָמַר לְאֵלוֹ אֲנָשִׁים כו' וְכִתְּבוּ וְחֶתְמוּ וְזֶה יְדוּעַ לְכָל בִּי רַב דָּאִם אָמַר כְּתוּבוּ וְחֶתְמוּ הוּא כְּתַב הַגָּט וְחֶתְמוּ הוּא ח"י שְׁיִחֲתְמוּ עַל הַגָּט א"כ חֲזוּר מְדַעְתּוֹ הָרֵאשׁוֹנָה שְׁתַּחֲזִילָה צִיּוֹנָה שְׁסוֹפֵר פְּלוֹנִי יִכְתּוֹב וְאִם"כ אָמַר לְאֵלוֹ אֲנָשִׁים שְׁהֵם יִכְתְּבוּ וְיִחֲתְמוּ מְשַׁמְעַ

שְׂצִינָה לָהֶם שִׁיכְתְּבוּ הַגֵּט וְיִחַתְּמוּ הֵם וְחֹזֵר מִסּוֹפֵר פְּלוּנֵי הַנָּ"ל וְתַמָּה אֲנִי אִיךָ לֹא הִרְגִישׁ
הֶרֶב מִפְּרָאג בְּדָבָרִים אֱלוֹ שֶׁהֵם עֵינֵקֶר וַיְסוּד שְׁנֵיתִיר א"א עַל זֶה: וּבִאֲמַת אֲנִי יוֹדֵעַ בְּבִירוֹר
הַדְּבָרִים שֶׁע"י הִי מַעֲשֶׂה שֶׁשְׁלַח לִי תַחֲלָה מֵהוֹר"ר פְּלוּנֵי זְכָרוֹן עֲדוּת הַנִּכְתָּב פֶּה וְגַם
מֵוֹהַר"ר פְּלוּנֵי וְכֹאשֶׁר רְאִיתִי שֶׁחַתְּמֵם וְסַתֵּם דְּבָרָיו שְׁלֵא נִזְכָּר שֵׁם הַשְּׁלִיחַ לְמִי בְּחֵר וְגַם
לֹא נִזְכָּר שֵׁם הַסּוֹפֵר וְגַם שֵׁם הָעֵדִים דְּחִיתִי בְּשֵׁמִי יָדִים לְהַזְדַּק בְּדָבָר זֶה וְאֶמְרָתִי שְׁאוּמָן
אֲנֻשִׁים לֹא הִי בְּקִיָּאִים בְּטִיב גִּיטִין וְאַח"כּ הַתַּחֲלִיל מֵהוֹר"ר פְּלוּנֵי לְכַתְּוֹב וְלַחֲזוֹר עַל הַדְּבָרִי
שִׁנּוּי טְעָמִים וַיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁעַל סוֹפֵר פְּלוּנֵי דְמַחְמַת פִּיְסוּפָא הוּא דְעֵבִיד פִּינּוֹן שֶׁהוּא מְוַחֲזֵק
אֲצֻלָּם לְמוֹרָה וְנִתְבַּיֵּשׁ לֹוֹמֵר שֶׁהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּטִיב גִּיטִין צִיָּד אַח"כּ הַדְּבָרִים עַל צַד
הַדִּין לְהַתִּיר וְכִינְצָא מְצִינּוֹ דְעֵדִים מְשֻׁנִּים מְחַמַּת פִּיְסוּפֵי דְסוֹפֵר ה"נ כְּעֵין זֶה אִךְ יֵשׁ לְדַחֲוֹת
דְּהֵתֵם נְמִי לֹא מְחֻזְקִינּוֹ עֵדִים בְּרִשְׁעִים אֲלֵא שֶׁהֵם טוֹעִים וְסוֹבְרִי דְבַעַל אֵינוֹ מְקַפִּיד אֲלֵא
מִרְאָה מְקוֹם לָהֶם וּבִאֲמַת אֵינוֹ כֵּן אֲבָל לְאַחֵר שֶׁהוֹדַעְנוּ לָהֶם שְׂאִי אֲפָשֶׁר לְהַתִּיר ע"פ
זְכָרוֹן עֲדוּת רֵאשׁוֹן הַנְּשַׁלַּח לְהַתּוֹרְנֵי מֵהוֹר"ר אֲפָרִים תּוֹ לֹא חֻשְׁדִּינּוֹ לְהוֹ בְּרִשְׁעֵי בְּשִׁבִיל
פִּיְסוּפָא דְלִי יִרְבֶּה ח"ו מְמֻזְרִים בְּיִשְׂרָאֵל אִךְ אֲנִי עַל מִי נִסְמָךְ פִּינּוֹן דְּאֵין גּוֹף הַפְּתָב
מִסּוֹפֵר פְּלוּנֵי לְפָנֵינוּ רַק הָעֵתֵק מִגּוֹף הַפְּתָב מ'ר' פִּנְחָס בְּרוּדָא וּמֵאֵן יִימַר שֶׁהָעֵתֵק מִן הַגּוֹף
הַפְּתָב הוּא אֲמַת וְטָעָה מ'ה' פִּנְחָס אַח"כּ בְּהָעֵתֵק הַדְּבָרִים דְּלָמָּא אִיפְכָּא הַפְּתָב הָעֵתֵק הוּא
אֲמַת וְטָעָה הַמַּעֲתִיק תַּחֲלָה בְּגוֹף הַפְּתָב וְאִם כַּתְּבֵי הַשְּׁנִי הוּא אֲמַת א"כ יֵשׁ מְבוּכָה גְדוּלָה
פִּי דְבָרָיו סוֹתָרִים זֶה אֵת זֶה בְּכַתְּבֵי עֲצָמוֹ כְּאֲשֶׁר כַּתְּבוּ לְמַעַלָּה מְלַבֵּד שְׁסוֹתָרִים דְּבָרֵי
עֲצָמוֹ מֵה שֶׁכַּתְּבֵי תַחֲלָה בְּעֲצָמוֹ וְהָעֵד הַר"ר זַעֲקִיל מְעִיד עֲלָיו וְז"ל דְּיָא תְּשׁוּבָה צוֹ עֲרוּזָהּ
אִיזַט הַסְּפִי לְדְבָרָיו שְׁלֵא אָמַר הַמוֹמֵר בְּפִירוּשׁ מִי יֵהִי הַסּוֹפֵר דְּבִנְדָאִי אִם לֹא אָמַר בְּכַתְּבֵי
תַּחֲלָה הִי יְכוּל לְחַזְרוֹר וּלְהַגִּיד בְּב"ד דְּהָא אִפִּי הִיכִי דְסוֹמְכִין עַל עַד אַחַד בְּעִגּוּנָה וְאָף
אָמַר חוּץ לְב"ד נוֹכַל לְסַמְּךָ עֲלָיו וְס"ד דְּהָיִי הַגְּדָה אִפִּי הִכִּי מְבוֹאָר בֵּא"ה סִי י"ז סִי כ'
אִם הִי מְעַרְעֵר עַל אִשָּׁה לֹוֹמֵר שֶׁהִיא זְקוּקָה לְיָכֵם וְאַח"כּ הוּא בְּעֲצָמוֹ הָעֵיד בְּב"ד שֶׁשְׁמַע
שְׁמַת סוֹמְכִין עֲלָיו פִּינּוֹן שֶׁהַדְּבָרִים רֵאשׁוּנִים לֹא הִי בְּב"ד א"כ ה"ה הִכָּא אֲבָל בְּנִידֵן דִּידֵן
שֶׁכַּתְּבֵי הַסּוֹפֵר פְּלוּנֵי בַח"י וְגַם ח"י ר' זַעֲקִיל וְנִתְקַיֵּם בְּב"ד שׁוֹב לֹא יוֹכַל לְחַזְרוֹר בּוֹ וְכֵן
הִבִּיא רַמ"א בֵּא"ה סִי מ"ב לְעִנּוֹן עֵינֵי קִידוּשִׁין אִם אָמְרוּ חוּץ לְב"ד שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה יְכוּלִים
לְחַזְרוֹר בָּהֶם בְּב"ד לֹוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשׁ וְכֵן לְהִיפָּךְ וְאִם מְצָאוּ כְּתוּב בְּשִׁטְר פְּלוּנֵי קִידוּשׁ
פְּלוּנֵי וְעֵדִים חֲתוּמִים כּו' וְכָל זְמַן שֶׁהַשִּׁטְר אֵין מְקוּיִים אֵין לְחוּשׁ לְקִדוּשִׁין עַכ"ל הָרִי
לְהַדְּנִי דָאֵם נִתְקַיֵּים חוּשְׁשִׁין וְה"ה בְּנ"ד פִּינּוֹן שֶׁנִּתְקַיֵּם ח"י שֶׁל סוֹפֵר פְּלוּנֵי הַנָּ"ל שׁוֹב
אֵינוֹ יְכוּלִים לְחַזְרוֹר וּלְהַגִּיד וְגַם ר' זַעֲקִיל ווִירְמֵשׁ סוֹתֵר דְּבָרֵי עֲצָמוֹ דְּמָה שְׁבָאוּ בְּשִׁפּוּלֵי
הִירִיעָה בְּכַתְּבֵי סוֹפֵר פְּלוּנֵי מְעִיד עַל דְּבָרָיו שְׁלֵא אָמַר בְּפִירוּשׁ מִי וּמִי יֵהִי הַסּוֹפֵר בְּזִיכְרוֹן
עֲדוּת רֵאשׁוֹן נְכַתְּבֵי לְפָנֵי מִהַגְּאוֹן מִפְּרָאג וְחַתְּמֵם עֲלָיו גַּם ר' זַעֲקִיל הַנָּ"ל וְנִאָּמַר שֵׁם בְּפִירוּשׁ
שֶׁהוּא יְכַתְּוֹב הַגֵּט וְיֵהִי שְׁלִיחַ וְזְכָרוֹן עֲדוּת הַנִּכְתָּב ע"י ר' אֲפָרִים לֹא נִאָּמַר שֵׁם הַשְּׁלִיחַ
וְלֹא שֵׁם הַסּוֹפֵר וְלֹא שֵׁם הָעֵדִי וְנִכְתְּבֵי הַפֶּל בְּיוֹם אַחַד וְעַל זֶה וְכִינְצָא בְּזֶה צְרִיךְ דְּרִישָׁה
נִחְקִירָה כְּמְבוֹאָר בְּסִי מ"ב: וּמִיָּהּ יֵשׁ לְיִישָׁב דְּעֲדוּת אֱלוֹ אֵינוֹ מְכַחִישִׁים זֹו אֵת זֹו אֲלֵא
תַּחֲלָה הַגִּידוֹ שֶׁנִּתְרַצָּה הַמוֹמֵר לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְאַח"כּ הוֹסִיפוּ וְהָעִידוּ מֵה שְׁבָחֵר אַח"כּ
בְּסוֹפֵר פְּלוּנֵי הַנָּ"ל וְצָוָה לוֹ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ וְגַם לְכַתְּוֹב הַגֵּט וְאֵין זֶה סוֹתֵר לְדְבָרֵי רֵאשׁוּנִים.
וְעַתָּה אֵין לָנוּ לְדוֹן אֲלֵא בְּדְבָרֵי הַשְּׁלִיחַ הַסּוֹפֵר שֶׁתַּחֲלָה אָמַר שְׁלֵא אָמַר בְּפִירוּשׁ שְׁיֵהִי
הוּא סוֹפֵר וְגַם שֶׁהָעֵד ר' זַעֲקִיל ווִירְמֵשׁ שֶׁדְּבָרָיו סוֹתָרִים זֶה אֵת זֶה פִּינּוֹן שְׁלֵא הָעֵיד ר'

זעקיל בפירוש על זה רק פתב למעלה איז תשובה צו ער זעהן י"ל לא דקדק כ"כ בכל דבריו רק דהך סתמה תשובה דער זעהן ר"ל שהשיב על דבריו ולעולם דזה הוא אמת מה שחתם ר' זעקיל עם שני עדים שמעון ובנימין שצינה הבעל שסופר פלוני הנ"ל יהיה שליח ויכתוב הגט אלא דעדיין לא נפקינן מידי ספק ההשליח הסופר הנ"ל אף אם נאמר שמה שכתב תחילה הסופר פלוני הנ"ל תשובה לר"מ לייפניק וכתב שם בזה לשון ואמר לי המומר כו' אונד איר זאלט דער שליח זיין אונד עטץ זאלט עדים זיין על הגט אונד דיא אנדערי עסקים וואס נצטרף איז להגט הן סופר או שארי עסקים בין איה לכל וכל מרנצה כו' הרי משמע שהוא מרנצה לסופר אף מה שהם יבחרו וא"כ הוי בכלל אמר אמרו לסופר דלא מהני מ"מ משמע נמי מלשונו שאף אם הם יכתבו נמי מרנצה פיון שאמר סתם דיא אנדרי עסקים וואס נצטרף איז להגט הן סופר וכו' בין איה מרנצה משמע שהוא מרנצה אף אם הם יכתבו וא"כ כל מי שהוא באותו מעמד הי' יכול לכתוב הגט אף בכתב של סופר פלוני הנ"ל הנכתב יום ד' ה' ניסן פתוב והשיב לו המומר בזה"ל אני נותן ח"י כו' ובפירוש אמר לי המומר ולאלי אנשים העדים הידועים וכו' הוי עדים פשרים ונאמנים וכתבו בכל לשון של זכות וחתמו על הגט כו' הרי לשון זה שכתב ובפירוש אמר לי המומר ולאלי אנשים משמע שאמר לשלשה פתבו וחתמו ושפירכתב הרב מפראג או אפי' כמשמעות הכתב שכתב הסופר הנ"ל שלא הי' מייחד אותו לכתובה רק שאמר לו ולשאר חתומי פתבו וחתמו אם אין שם אחד משלשה החתומים לב"ד מאלו אנשים השנים שהי' מייחד לעידות בקי בכתובת הגט כ"א הסופר פלוני הנ"ל ומן הכרח שסופר פלוני יהי' סופר והשליח כו' למדתי שפיון לכוננה הנ"ל פיון שאמר לכולם פתבו אף הסופר הנ"ל בכלל ולשיטתו יכול הוא להיות סופר ושליח אף לא נעשה בכתב השני שהעתק ר' פנחס ברוךא ונאמר שם והשיב לי בזה"ל אני נותן ח"י כו' אלז איר זאלט איין שליח זיין כמו אני בעצמי אונד הגט שרייבן ובפירוש אמר לאלו אנשים הידועי' וכו' הוי אתם פשרים ונאמנים וכתבו וחתמו על הגט הרי שלא אלא לאלו עדים פתבו וחתמו וכתבו הוא פתיבת הגט וחתמו הוא חתימת ידן וא"כ חזר מה שצינה לסופר פלוני הנ"ל איר זאלט שרייבן וצנה לעדים לכתוב גוף הגט א"כ א"א שסופר פלוני יהי' סופר דהרי חזר מדבריו הראשונים: ותמה אני איה לא הרגיש החכם בספק זה ובגוף הנידון אם יוכל לחזור ולהגיד בב"ד אף שנתקיימה חתימתו תמהני מאוד על פסק רמ"א בש"ע בא"ה ס"ס מ"ב דמחלק בין נתקיים ללא נתקיים דהרי הב"י הביא תחילה תשובת מהרי"ק דמוציא שטר חתום בעדים חוששין לקידושין ואח"כ הביא בשם תשובת הרשב"א סי' א' ור"ט על אהד שהוציא קול שקידש את פלוני והוציא שטר חתום בעדים שקידשה כל שטר שלא נעשה מרצון המתחייב אינו אלא כפינקס בעלמא ומפי פתבם ולא מפייהם הוא כו' ע"ש ולפ"ז אפילו פי נתקיים נמי נימא דהוי מפי פתבם וראיתי בלבוש שהרגיש בזה ורצה לתקן בנתינת טעמו מלבדו וז"ל בסי' מ"ב ס"ס ד' מצא פתוב בשטר פלוני קידש פלונית ועדים חתומין בו אין חוששין לקידושין מחמת עידי חתימה עד שישמעו העדים מפייהם ופי' ולא מפי פתבם בעינן זה דוקא כשאין השטר מקוים אבל אם השטר מקוים יש לחוש שמא פבר העיד בב"ד אחר ואח"כ חתמו וצריכה גט עכ"ל הרי שחשש שיש לחוש שמא פבר העידו בב"ד אחר ואח"כ חתמו וצריכה גט וטעם זה הוא רחוק מאוד.

ועוד קשי' לי על גוף הנידון איך אפשר לומר מפיהם ולא מפי כתבם דלא כפי' ר"ת דמכשיר אם העדים ראויים להעיד ואינם אלמים וְהָא דְחֻתְכִין דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּעֵדוֹת שְׁבִשְׁטֵר כְּדִי שְׁלֵא תִנְעוּל דְּלֵת בְּפָנֵי לִוּן כְּמוֹ שְׁפָסֵק בִּשְׁ"ע בְּסִי' כ"ח סִי' י"א א"כ אִיךְ אֶפְשֵׁר לִישֵׁב הָא דְפָרִיךְ הַש"ס בְּרִישׁ פ"ק דְּגִיטִין אִמְאֵי הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמַן הָא אִתְחֻזַּק אֶסוּר' דַּא"א וְהוּי דְבָר שְׁבַעְרָנָה וְאִין דְבָר שְׁבַעְרָנָה פְּחוֹת מְשֻׁנִים וּמְשֻׁנֵי הַש"ס בְּדִין בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת נְמִי לֹא לִיבְעֵי כְּדָרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמַר ר"ל עֲדִים הִתְחַוְּמִים עַל הַשְּׁטָר נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁנַחְקֵר' עֲדוּתָן בְּב"ד וְכָשֵׁר מְדַאֲוֵרֵיָתָא וְלֹא הוּי מְפִי כְּתָבָם כָּלֵל אִף אִם לֹא נִתְקַיְּמוּ חֲתִימָתָן: וְהִנֵּה אַחֲרֵי הָעִיּוֹן מְצִאתִי אֵת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי שְׂדוּדֵי הַש"ךְ הַרְגִישׁ בְּקוֹשְׁנֵי וְהִכְרִיעַ בְּאֵמֶת שְׁלֵא כְּדַעַת הַרְמַב"ם וְעֵינֵינוּ שָׁם בְּאַרְיִכוֹת וְהַעֲלָה לְדִינָא דְמֵן הַתּוֹרָה עֲדִים חֲתוּמִים בְּשְׁטָר הוּי כְּנַחְקֵר' עֲדוּתָן בְּב"ד וְלֹא הוּי מְפִי כְּתָבָם בְּסִימָן ל"ט ס"ק ט' וּבְסִימָן מ"ו ס"ק ט' הַעֲלָה הַש"ךְ דְּדַעַת הַרְשֵׁב"א עֵינֵינוּ שְׁפָתָב בְּסִימָן אֶלְפ' ר"ט אֶפְּלוּ נִתְקַיְּמוּ הַשְּׁטָר לֹא מְהִנֵּי לַעֲנֵן קִידוּשִׁין עַד שְׁיָבֹאוּ וְיִגִּידוּ בְּפָנֵיהֶם אוֹ שְׁיִכְתְּבוּ שְׁהֲאִשָּׁה צְנוּתָהּ לְכַתּוּב שְׁטָר וְהַשִּׁיג שָׁם עַל הַלְבוּשׁ בַּא"ה סִימָן מ"ב שְׁפָתָב טַעַם מְלַבּוֹ ע"ש בְּאַרְיִכוֹת וְהַעֵינֵנוּ כָּל שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בְּרִצּוֹן בַּעַל דְּבָר כְּגוֹן בְּשְׁטָר הַלְוָאָה שְׁלֵא בְּרִצּוֹן הַמְלָנָה אוֹ בְּשְׁטָר מְכָר שְׁלֵא בְּרִצּוֹן הַמּוֹכֵר אֲזִי אֶפְּלוּ נִתְקַיְּמוּ לֹא הוּי שְׁטָר דְּהוּי מְפִי כְּתָבָם אֲכָל אִם נַעֲשֶׂה בְּרִצּוֹן הַלְוָאָה וְהַמּוֹכֵר הוּי כְּמוֹ שְׁנַחְקֵרָה עֲדוּתָן בְּב"ד דְּמִי' וּמְדַרְבְּנֵן צָרִיךְ קִיּוּם א"כ בְּנִידוֹן דִּידוֹן דְּאִין אָנוּ צָרִיכִין רִצּוֹן אִשָּׁה דְּאִשָּׁה מְתַגְרֶשֶׁת בַּע"כ וְנַעֲשֶׂה מְרִצּוֹן הַבַּעַל וַא"כ הוּי כְּמוֹ שְׁנַחְקֵרָה עֲדוּתָן בְּב"ד מְדַאֲוֵרֵיָתָא וְאִינוּ יָכוֹל לְהַחֲזִיר וּלְהַגִּיד מִיְהוּ נִרְאָה בְּנִידוֹן דִּידוֹן שְׁסוּפֵר פְּלוּנֵי הַנְּ"ל הוּא עַד אֶחָד לַעֲנֵן הַגְּדוּתוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר וּלְהַגִּיד כַּמ"ש הַרְמ"א בְּס"ס מ"ו וְנ"ל הָא דְעֲדִים הִתְחַוְּמִי עַל הַשְּׁטָר כְּמוֹ שְׁנַחְקֵרָה עֲדוּתָן בְּב"ד וְאִינוּ יָכוֹלִים לְחַזֵּר דְּנֻקָּא שְׁנִים אֲכָל עַד אֶחָד הִתְחַוְּמוּ בְּשְׁטָר יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ עַכ"ל.

ואף שהש"ך חולק על זה וס"ל דאפילו עד אחד בכתב אינו יכול לחזור וכן כתב לעיל בסי' זה ס"ק ל"ב מ"מ מודה דנוקא אם עשה ע"פ צנונת בעל דין בענין דלא הוי מפי כתבם יעיין שם וא"כ בנידון דידן אף של שלשה עדים אמרו כתבו חתמו ותנו ליד אשתי וזה הוי כשטר גמור ולא הי' יכולים לחזור ולהעיד מ"מ להסופר פלוני הנ"ל לא צינה לכתוב וא"כ מה שכתב הסופר פלוני הוי מפיהם ולא מפי כתבם ואף שנתקיים חתימתו יכול לחזור ולהגיד והנה בנידון דידן שעינין בעינין נראה כמה גיגומים בהגדות עדות ראוי לחקור ולדרוש אף בעידות נשים הי' דעתי נראה באם שהי' דבר באפשרי שיבואו עדים וגם סופר פלוני לפני ב"ד צדק כדי שיחקרו וידרשו להעדות ולסופר פלוני הנ"ל על כל פרט למה כתבו פעם כך ופעם כך ואם ימצאו עדותן מכוננות יעשו ע"פ ואם לא יהי' באפשרי שיבואו עדים לב"ד עכ"פ החיוב על האשה להביא ב"ד פשר למקום העדים וינאמינו עליהם כדי להעמיד על האמת וכאשר יתברר האמת שהבעל צונה לעדים לחתום ומינהו לסופר פלוני הנ"ל יכול הוא להיות שליח וגם הסופר בלבד שיתקיים שני עדים בחותמיו או יעידו בעצמם על פה דזה הוא כולה בקיום הגט אבל לסמוך על השליח לבד שיאמר אני כתבתי ולפני חתם חלילה לנו להקל נגד הנה גאונים מהר"י מרגליות ומהרמ"א מקראקא והנ"ל לע"ד כתבתי וה' ינחני בדרך אמת ויראני נפלאות בתורתו כ"ד הטרווד מתאבק בעפר רגלי חכמים.

מאיר חותם פה ק"ק אייזנשטאט: אחר זה יצא איזה קול על השלים הנ"ל שהוא חשוד על העריות ויש לפקפק. אם מותר לסמוך עליו בעדות אשה.

והשבתי להגאון מוהר"ר שמשון נר"ו: אמרתי לפרש דברי לפני אדוני הגאון נר"ו שבימים העברו הגיעני מכתב הרשום בכתב אמת ע"י נאמן ביתו התורני מ' אפרים ונאמר שם לבחור איזה איש היודע בטיב גיטין שילך לעיר קומארין לסדר הגט וגם נאמר אלי לחקור אחר הסופר והשלים מחמת דסני שןמעני ועמדותי מרעיד פי ראיתי מעשה ונזכר הלכה שבשנה העברה שאל ממני המ"צ דק"ק ל"ב על שטר אחד שחתם סופר פלוני הנ"ל עם עד אחד אם לפסול באשר שיצא הקול שנקשל בא"א וע"י הוציאה אשה מבעלה ע"י גט נאני למדתי זכות עליו והכשרתי השטר וזה דוקא בדיני ממונות אבל לא בעדות אשה כמבואר בטור א"ה סי' מ"ב וכתב רמ"א הקשוד על העריות אע"פ שאין עדים שפא על הערוה רק שחשוד בעלמא פסול לעדות אשה בין לענין קידושין ובין לענין גירושין מיהו הי' נראה דכל זה אם בא להעיד וכן המביא גט ממדינות הי' שצריך לומר בפ"נ ובפ"נ וסומכין על העדות אבל אם נתקיים בחותמו ועדים מעידין על שליחתו הוא פשר להביא הגט דעכ"פ הוא בתורת גיטין אבל אחר עיון נראה דאף בזה איפא פלוגתא דרבנותא ה"ה הרמב"ם והרא"ש שכתב בפ"ב דגיטין פל הפסולין מדברי סופרי פשירים להביא הגט כו' ואם הי' פסולין מן התורה פסולין להביא את הגט בח"ל ואם הי' מקוים אפילו לא עשה תשובה דבני פרישות ניהו ולשיקרא ליפא למיחש ודלא כמ"ש הרמב"ם ז"ל הפסולי בעבירה מד"ת פסולים להביא את הגט כו' והראב"ד השיג עליו ובש"ע סי' קמ"א סי' ל"ג הביא שני הדעות מיהו במקום עיגון יש לסמוך על הרא"ש דנראה דעת הרא"ש הוא עיקר שכן כתב הב"י וז"ל ודע שפשמ שראב"ד והרא"ש חולקים על הרמב"ם בדין זה כ"כ הרב המגיד שהרבה מהמפורשי חולקים עליו ושלא ידע טעם לדבריו וגם הרשב"א והר"ן תמהו עליו עכ"ל וגלל פן כתב בש"ע דעת הרא"ש תחלה ללמוד שהוא עיקר לדינא א"כ במקום עיגון יש לסמוך על העמודי האלה גדולי אחרוני' פי באמת דברי הרמב"ם הם פהלקת' בלא טעמא ובר מכל דין האי שכתב הרב הח"מ סי' מ"ב ס"ק י"ד וז"ל הקשוד על העריות הנה הפרש גדול שפין בא על הערוה ממש לחשוד בעלמא שמיחד עם העריות דבחשוד בעלמא נראה שאינו פסול רק מדרבנן דאינו לאו מפורש בתורה רק שהוא חשוד על אותו דבר אבל אם בא על הערוה ממש ויש עדים בדבר למאן דפסק פרב ששת הוא פסול מדאורי' כו' והנה בנ"ד שאין פאן עדים אלא קול וחשד אינו פסול אלא מדרבנן ובדבר שאינו פסול אלא מדרבנן אף הרמב"ם מודה שכתב בפ' ו' הביאו הטור וכן הפסולין מדבריהם בעביר' פשירים לעדות זו דהיינו לשליחות הגט וא"כ אין פאן פקפוק אפילו לדברי הרמב"ם אף בנ"ד שהרבה גופי עדות אשר הגט פשר לכתוב אנו לומדי' מדברי סופר פלוני כמבואר בגופי עדות שלו בכך בהא נחתא ובהא סלקא שמעתי' שאם שני עדים שהי' באותו מעמד שציונה המומר יעידו שפדברי הסופר פלוני הנ"ל פן הוא תו אין לפקפק ולא תצא מהתירה ראשון אשר פתבתי ודייתי סניף לדברי החכם ושם הודעתי דרפי שכל מה שהעידו בכתב לאו הגדה היא דהוי מפיה' ומןטל על הב"ד שילכו לשם לסדר הגד ולחקור עד מקום שיידם מגעת ולאמת הדברים שלא יהי' נראה פסותרי' זה את זה כ"ד הקטן הנ"ל: שאלה ע זה שלח חד מצורבא מרבנן הנ"ל להגאון מהור"ר שמשון נר"ו ז"ל.

הנה ע"פ פקודת אדמ"ו הגאון המפורסם מוהר"ר שמשון ווערטהיים נר"י בביאתי הנה פה וינא פד הייתי חד פרעא אארעא כו'. נדרשתי ללו שאלונני שאלה בבעלי הוראה לאיסור או להתיר' בכת פוחי לניסע ומסיק שמענתא אליב' דהלכת' בדבר שליח הגט שיצא קול עליו שנקשל בא"א ואף שפאותה שעה פאתי לא יכלתי לבא על העיון עיונא פקיחא מ"מ נתתי דברי בפי הסזן מ' אפרים להשיב לשואל פהוגן וזה ימים לא פביר חזר והשיב וכתב דעתו להלכה ולמעשה רב גוברא וכאלו לא ידע ולא ראה פלל מה שנקתב אליו או לא שמיעי' לי' ודי לאב"ד להיות פרבו הוא ניהו רבינו משה בר מיימוני ז"ל שגם עליו פתב שדבריו הן מילתא בלא טעמא והכניס ראשו בין שני הרים גדולים אשר קטנם עבה ואין דעת שלישיית מכרעת הן אמת ראוי להחשיף עצמי מן הדין ולא להכניס ראשי בעסק זה וממש פמצונה ועומד מפי אדמ"ו הגאון זצ"ל שלא ליתן ידי ואצבעותיו בעסק פאלו ובפרטות בעת שאין אתי במחיצתי ספרי קודש כל צורכי שו"ת ראשוני' ואחרונים ומה גם שמענת' בעו צילותי' ואינני יושב על דנרדי' אף אין לפי שעה חדר המיוחד לקף משום זה מנעתי עצמי לעיין בגופי דעובדא בשריותא דהיא איתתא פי אם בגדון שליח הנ"ל ושמתי עיני בדברי ראשונים.

גדולי הפוסקים המקלחי' מים לרבים ומימיהן אנו שותין וצדק לפני יהלף שלא אפשל בדברהלכה והנה מה שרוצה המורה להכשיר בלי פקפוק פלל ושפף סוללה על דברי רמב"ם ז"ל וז"ל ובש"ע סי' קמ"א סי' ל"ג הביא שני דעות מיהו במקום עיגון יש לסמוך על הרא"ש דנראה דדעת הרא"ש הוא עיקר שכן פתב הב"י ז"ל שפשמ שהראב"ד והרא"ש חולקין על הרמב"ם בדין זה פן פתב הרב המגיד שהרבה מפרשים חולקים עליו שלא ידעו טעם לדבריו וגלל פן פתב בש"ע דעת הרא"ש תחילה ללמוד שהוא עיקר לדינא א"כ במקום עיגון יש לסמוך על העמודים אלו גדולי האחרונים פי באמת דברי הרמב"ם הם פהלקת' בלא טעמא עכ"ל המורה: נראה בעליל מלשונו שעלה בדעתו לדחות דברי הרמב"ם בלי טעם וריח מילתא דאתי לידן נימא בי' מילתא ונדקדק תחילה דברי הטור בסי' קמ"א שדבריו צ"ע מאוד וז"ל פתב הרמב"ם הקרובי' פשרים לעדות זה וכן הפסולין מדבריהם בעביר' פשרים לעדות זה אכל הפסולים מד"ת פסולים להביא הגט ואם הביא פסול בד"א בשנתקיים בחותמיו אבל אם לא נסמוך בו אלא על דברי הפסולים בעבירה מן התורה אינו גט פלל ואין פן דעת אדוני אבי הרא"ש ז"ל שכתב פל הפסולין מדברי סופרין יכולין להביא הגט אפילו בח"ל ואם הי' פסולי' מד"ת פסולי' להביא וכתב הרמ"ה שפסולין בין בארץ ובין בח"ל וא"א הרא"ש ז"ל פתב שאינו פסולי' אלא בח"ל וכתב הב"י וזה לשונו פתב הרמב"ם בפ"י הפסולי' מד"ס פשרי' לשליחות הגט ורבינו פתב עדות במקום שליחות אוילי הם פן בגנוסתו כו'.

וכף יש לפרש דברי רבינו שמ"ש אין דעת א"א הרא"ש ז"ל פן לא קאי אלא אהביא והו פסולים מן התורה ונתקיים בחותמיו שפסל הרמב"ם וא"א הרא"ש ז"ל פתב שאין פסול אלא שצריך לומר בפ"נ ובפ"נ וכן בח"ל אם נתקיים בחותמיו פשר ודעת הרמ"ה נראה שהוא פדעת הרמב"ם ז"ל והיינו דפסל אפילו בארץ פלומר דבא"י אצ"ל בפ"נ ובפ"נ ואם יש בו ערעור יתקיים בחותמיו והן פסולין בין בא"י שאין סומכין עליו אלא על קיום חותמיו בין בח"ל שסומכין עליו על עדותו שמעיד בפ"נ ובפ"נ זו ואצ"ל זו קתני וא"כ יש ערבוב בדברי רבינו דאחר דברי הרמב"ם ה"ל לכתוב וכ"כ הרמ"ה מ"מ פנונת

דְּבָרָיו הוּא כַּמ"ש עכ"ל: וְאֶמְרָתִי לִיִּשְׁבֹּב פֶּל דִּיקְדוּקֵי ב"י בְּצִירוּף דַּעַת הֶרְמֵב"ם ו'ל מֵה שֶׁהִקְשָׁה עָלָיו הֶרְאָב"ד וְכָל אֲנָשֵׁי רִיבּוֹ הַשְׁיִגּוּהוּ עַד שֶׁפָּתְבוּ שְׂאִינָן יוֹדְעִין עֵצֶם לְדְבָרָיו לָמָּה יְהִי פְּסוּל זֶה לְהִבְיָאוּ אִם נִתְקַנְיִים בְּחֻמְתָּיו הֲלֹא עַל פִּי שֶׁל הַשְּׁלִיחַ אָנוּ חֲזִין וְיָבֵא הַכֹּל עַל נִכּוֹן אִישׁ עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא וְאִין פָּאן בְּדְבָרֵי הַטּוֹר אִיחּוּר וְקִדְיָמָה דְּלְכַאוּרָה צ"ל מנ"ל להב"י דְּהָרָא"ש לֹא פְּלִיג אֶלָּא גַּבֵּי פְּסוּלֵי עֵדוּת דְּאוֹרְיִיתָא בֵּא"י אוֹ אִם נִתְקַנְיִים בְּחֻמְתָּיו דְּלִמָּא אַף בְּרִישָׁא פְּלִיג גַּבֵּי פְּסוּלֵי מַד"ס דְּהָרֵי נוּכַל לֹמַר דְּהָאֵי בַד"א שְׁנַתְקַנְיִים בְּחֻמְתָּיו שֶׁפָּתְבַּת הֶרְמֵב"ם קָאֵי גַם אַרְיִשָׁא דְּמִלְתָּא דְּאֶמְרֵי פְּסוּלֵי דְּדְבָרֵיהֶן פְּשָׁרִים דְּנוֹקָא פְּשַׁנְתְּקַנְיִים בְּחֻמְתָּיו וְכו' וְכֵן הָא דְּפְּסוּלֵי עֵדוּת מַד"ס הֵמָּה רַק פְּסוּלִין אֶבְל רִיחַ הַגֵּט יִשׁ בּוֹ דְּנוֹקָא פְּשַׁנְתְּקַנְיִים כּו' וְא"כ הֶרָא"ש שֶׁפָּתְבַּת בְּפִירוּשׁ פֶּל הַפְּסוּלִין מַד"ס יְכוּלִין לְהִבְיָא הַגֵּט אֶפְּלוֹ בַח"ל וְע"כ צ"ל דְּרַבּוּתָא הִיא בַח"ל מִפְּחַ שְׁצָרִיף לֹמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ וּמִיָּרֵי בְּלֹא נִתְקַנְיִים בְּחֻמְתָּיו דַּא"ל הֵדִין אֶחָד לֹא"י וְלַח"ל.

וְא"כ פְּלִיגֵי בְּתַרְתֵּי דְּאָף דְּפְּסוּלִין מַד"ס שֶׁהִצְרִיף הֶרְמֵב"ם לְהִיּוֹת הַגֵּט מְקַנְיִים בְּחֻמְתָּיו מְכַשִּׁיר הֶרָא"ש אֶפְּלוֹ לֹא נִתְקַנְיִים וְלָמָּה פִּי הַב"י דַּמ"ש הַטּוֹר וְאִין דַּעַת א"א הֶרָא"ש ו'ל פֶּן לֹא קָאֵי אֶלָּא אֶהֱבִיאֻהוּ פְּסוּלֵי דְּאוֹרְיִיתָא כּו' וְצ"ל דְּבַאֲמַת לְזֶה פִּינּוֹן הַטּוֹר שֶׁהִבְיָא הַנְּסֻחָא בְּדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם פְּשָׁרִים לְעֵדוּת כּו' וְלֹא כְּתַב שְׁלִיחוֹת מְשׁוּם דְּמִזְה מוֹכַח שְׁמוּדָה הֶרְמֵב"ם דְּפְּסוּלִין מַד"ס פְּשָׁרִים בַּח"ל דָּאֵם נִפְשָׁף לֹמַר אִינָם פְּשָׁרִים אֶלָּא בֵּא"י לֹא שְׁיָיָף לֹמַר לְעֵדוּת דְּהָא א"צ לְעֵדוּת דִּידְהוּ רַק הִי לֹמַר לְשְׁלִיחוֹת זֹו אַע"כ אַף בַּח"ל וְלֹא נִתְקַנְיִים דָּאֵז הָוֵי עֵדוּת דְּצָרִיף לֹמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ מ"מ פְּשָׁרִים וְלָכֵן שְׁפִיר פִּי הַב"י דְּלֹא פְּלִיג אֶלָּא בַפ"ס מַד"ס.

וְאִין לְהִקְשׁוֹת פֶּל זֹאת מַנ"ל שֶׁמְבִיא גְּנוּסָתָא אַחֲרַת וּפִי פֶּךָ עַל זֶה י"ל דְּלְכַאוּרָה מְשַׁנָּה וְגַם עֲרוּכָה הִיא בַּמַּס' ר"ה סוּף פ"ק וּבִיבְמֹות ס"פ פִּיצַד אֵלוֹ הֵן הַפְּסוּלִין כּו' אַר"א זֹאת אוֹמְרַת גִּזְלוֹן דְּדְבָרֵיהֶם פְּשָׁר לְעֵדוּת אִשָּׁה וּבְנֻדָּאֵי אָנוּ צָרִיכִין לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם שְׁיָיָה' מְכַוֵּנַת לְדְבָרֵי מְשַׁנָּה וְגַם וּבְנֻדָּאֵי דַּעַתוֹ בְּפְּסוּלֵי ד"ס שְׁכַשְׁרִים אֶפְּלוֹ בַּח"ל וְלֹא פְּלִיגוּ הֶרָא"ש עָלֵי רַק בַּחֲדָא: אֶמְנָם לַפ"ז נִשְׁאַר הַקְּוִשְׁנֵי בְּמְקוֹמוֹ מַנ"ל דְּפְּלִיג הֶרְמֵב"ם בְּזֶה דְּלִמָּא אַף שֶׁהֶרְמֵב"ם מוּדָה בְּפְּסוּלֵי מַד"ס דְּכַשְׁרִים פְּנ"ל מ"מ אַף הֶרָא"ש מוּדָה בְּפְּסוּלֵי מְדַאוֹרְיִיתָא אַף בֵּא"י פְּסוּלִין לְהִבְיָא וְהָא דְּכַתְבַּת הֶרָא"ש אֶפְּלוֹ בַּח"ל מְשׁוּם רִישָׁא דְּמִלְתָּא דְּאֶמַר הַפְּסוּלִין מַד"ס יְכוּלִין לְהִבְיָא אֶפְּלוֹ בַּח"ל אֶבְל פְּסוּלֵי דְּאוֹרְיִיתָא אִפִּי בֵּא"י פְּסוּלִין וְכַח דְּהִתִּירָא עֲדִיפָא לִי לְהֶרָא"ש לְאַשְׁמוּעֵי דְּפְּסוּלִין מַד"ס פְּשָׁרִים אִפִּי בַּח"ל בְּשֶׁלְּמָא דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם מְפֻרְשִׁים הֵיטֵב דְּמִיָּרֵי אִפִּי בַּח"ל מְדַכְּתַב פְּשָׁרִים לְעֵדוּת פְּנ"ל מִשָּׂא"כ הֶרָא"ש שֶׁפָּתְבַּת לְשׁוֹן לְהִבְיָא א"כ ה"א דְּנוֹקָא בֵּא"י לְכַף אִיֶּצְטָרֵף לְפָרֵשׁ בַּח"ל (וְא"ל הֲלֹא זֶה מִתְּנִי וְגַם עֲרוּכָה כּו' וּבַל"ז לֹא הֵיִיתִי מְשַׁבֵּשׁ לֹמַר דְּבַח"ל פְּסוּלֵי ד"ס פְּסוּלִין פְּנ"ל זֶה אִינוֹ אַף מִתְּנִי מ"מ הָאֲחֲרוֹן צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו בְּאִנְפֵּן שְׁלֹא יִשְׁאַר שׁוּם פְּקַפּוּק בְּדְבָרָיו לְעִנְיָן דִּינָא וְרָאֵי מַמ"ש הַתּוֹס' בְּשִׁבּוּעוֹת דִּף י"ז גַּבֵּי אֶמַר שְׁמוּאֵל גְּמַר בְּלַבּוֹ צָרִיף שְׁיִוְצָא בְּשֶׁפְּתֵי דְּאֶמּוּרָא צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו בְּיֹתֵר וְלֹא לְסַתְּמָם וְלְסַמּוּךְ עַל הַמְּעִיָּין וְכֵן בְּדוֹקְתָא טוֹבָא מַכ"ש הַפּוֹסֵק אַחֲרוֹן וְכִי כ"ע דִּינֵי גְּמִירֵי) וְאִין לְפַקְפֵּק וְלֹמַר לִיתְנֵי לְעֵדוּת וְכו' וְלֹא יְכַתּוּב אַף בַּח"ל פְּדֵי שְׁלֹא לְהַשְׁתַּבֵּשׁ בְּסִיפָא זֶה אִינוֹ דְּהָא בַל"ז לִפִּי ד' הַנ"ל הֵנָּה קִשָּׁה א"כ בְּמֵאֵי פְּלִיגֵי הֶרְמֵב"ם וְהֶרָא"ש הָא בְּדְבָרֵי סוּפְרִים כ"ע מוּדִים דְּכַשְׁרִים אַף בַּח"ל וּפְּסוּלֵי ד"ת יְהִי כ"ע מוּדִים דְּאָף בֵּא"י פְּסוּלִים א"כ בְּמֵאֵי קְמִיפְלֵגֵי וְע"כ צ"ל

דפליגי ויש דבר מה פלוגתא בניהם שהרי רא"ש עצמו סוף פ"ב דגיטין אמתני דהפל פשרים להביא את הגט מייתי פל הפסולים מד"ס כו' עד ולא כמ"ש הרמב"ם ז"ל וכו' וא"כ ע"כ צ"ל דפליגי וע"ק הלא הרא"ש מביא אף בסיפא דמילתא הפסולים מד"ת פסולים להביא גט בח"ל.

א"כ מדכפל למילתא לומר אף בסיפא בח"ל ש"מ דבא"י פשרים להביא וכו': איברא י"ל דגם זה אינו דבהאי סברא שהקדמנו לומר בעי לאשמעינן רבותא להתיירא מןושב הפל דהנה פל הפוסקים מתמיהין אדברי הרמב"ם במה שפכת אכל אם לא נתקנים אינו גט ופי' הגט בטל ואין קדושין תופסין בה למה לא תישינו שפא יתקנים בחותמיו וכן הקשו עליו הראב"ד והכ"מ והובא דבריהם בקצרה בבית שמואל סי' קמ"א ס"ק ל"א ע"ש א"כ בזה פליגי הרא"ש שפכת פסולים להביא דאף בח"ל הוא רק פסול והוא ספק גט ולא פדברי הרמב"ם שפכת אינו גט פלל וא"כ עיקר פלוגתתם הוא בח"ל אם אינו גט פלל או הוא רק פסול ולקף צריך הרא"ש למיתני אף בסיפא ח"ל להורות דאף בח"ל הוא רק פסול אבל לעולם אפי' בא"י הוא פסול ובזה מוכן הא דמייתי הרא"ש לשני דהרמב"ם פצורתו עם סיפא דמילתא שאם לא נסמוך על דבריו אינו גט והראב"ד השיג עליו בזה ולכאורה יפלא למאי הביא הרא"ש זה הלא לפי פשטא דמילתא פליגי הרא"ש עליו אף ברישא במקום שהסכמת הראב"ד לדברי הרמב"ם.

ועוד למה כתב ולא פדברי הרמב"ם הל"ל ודלא פדברי הרמב"ם והראב"ד ולפי מ"ש מןושב היטב דהראב"ד והרא"ש תרנוניהו פהדדי לא פליגי רק אסיפא דמילתא ודו"ק. ובזה תבין מה שהמתין הרא"ש עד לבסוף ומייתי מתחילה ואם הי' פסולין פשנתמנו שלוחין וחרו בתשובה קודם שפסרו לאשה פכת הרמ"ה דכשירין וכן מסתבר כו' ודלא כמ"ש הרמב"ם ז"ל הלא לכאורה הרמב"ם לא פליגי בהא ורק תיקף לאחר שהביא ואם הי' פסולין מן התורה פסולין להביא הגט בח"ל הי' לו להביא ג"כ ודלא פהרמב"ם ז"ל דמהיכי תיתי יהי' הרמב"ם פליגי בזה הנדון לומר דאף אם עשו תשובה מ"מ פסולין דא"ל דזה תלי' בזה מפח שהרא"ש פוסק דנקא בח"ל פסולין משום דאז באו להעיד בפ"נ ובפ"נ ויש לחוש דקמסהדי שיקרא א"כ פיון דעשו תשובה מהימני משא"כ להרמב"ם דאף בלא עדות פסולים להביא להיות שליח א"כ אף בעשו תשובה פסול דהבו דלא להוסיף על הרמב"ם די להיות בנדון דידן לומר אם עדיין קם ברשעו מתחלה עד סופו משא"כ כשעשו תשובה ועכשיו חזר מרשעו למה יהי' פסול להיות שליח ואדרבה מצד הסברא ר"ל להיפך דלהרא"ש דהפסול בא בשעת מסירת הגט אליו דאז צריך לקבל עליו העדות ולומר בפ"נ ובפ"נ א"כ מה בכך שאח"כ חזר בו ושב מרשעו לא יהי' אלא נכרי ונתגזיר או קטן והגדיל דפסול משום דבשעת מסירת העדות הי' פסול משא"כ להרמב"ם דאף דליכא שום עדות פדבר היינו בא"י או אם נתקנים הגט מ"מ פסול להיות שליח וא"כ הפסול הוא בשעת מסירת הגט לאשה ע"י שהוא מוסר לה דבשעת מסירת הגט מן הבעל להשליח שם לא הי' פסול פלל מפח שלא היה צריך שום עדות על בפ"נ ובפ"נ והלא הי' יכול זה השליח לעשות שליח אחר אף שלא בפני ב"ד במקום שאצ"ל בפ"נ ובפ"נ.

(וכדאי תא ברמב"ם פ"ו מהלכות גירושין ומוכא בספר מגיד משנה באריכות אם נתן לכותי והפוחתי מסר לישראל לפי דיעה דעידו מסירה פרחי הוי גט ע"ש באריכות ועיין בש"ע בסי' קמ"א סי' ל"ה משמע נמי פנה דארף מחלוקת בין אם עשה הבעל את הפוחתי שליח או שלא עשה אלא מעשה קורף בעלמא הני מזלי גבי כותי דאין שליחות לכותי וגם לא הוי בר פריחות פדמייתי הרא"ש בפירושו משא"כ גבי ישראל שחטא ישראל הוא ויש לו שליחות וע"כ מה דפסל אותו הרמב"ם משום חשדא ושללא ילמדו ממנו תקלה וכו' במקום דלא נתקנים או בח"ל וזה הוא דוקא בשעת מסירת הגט לאשה משא"כ אם חזר בתשובה בינו לבינו דמשעת מסירת הגט מיד הבעל לשליח ליפא למילף ולמפק לאינש שום תקלה כי אז עשה השליח בינו לבין עצמו ולא צריך שום ב"ד ולחד דיעה אף הרמב"ם פוסק דא"צ אפילו עדים א"כ אין לחוש למפיק מני' חורבא מה שאין פו בשעת מסירת הגט לאשה).

וא"כ עכשיו פשחור בתשובה ודאי פשר להביא את הגט וכו'. ולפ"ז למה הביאה הרא"ש מתחילה גם זה הדין אם חזר בתשובה וכו' דמשמע מינן' פאלו הרמב"ם פליג אף פנה: ובאמת צריך לומר רישא בתר גופא דדינא גרידא והפל למקום אחד הולך מהלכי שתיים זו שמענו אף שאחת דיבר דהלא פולן מתנבאי' בסגנון אחד מי יודע בידיעת בית רבי פמו רבו התמי' על הרמב"ם פמה שכתב אינו גט פלל ואף דלפי פשוטו מה שהקשה עליו הראב"ד למה לא חיישינו שפא יתקנים לא קנשיא היא כי הוא אגיל לשטיטתו שפוסק באם נתקנים ג"כ הוא פסול א"כ מהיכי תיתי יתקנים ומי יבקש עידי קיום תיכף פשיבא השליח הגט למסור אלי' יתקבע בקרע ב"ד דלאיזה דבר יעכבו אותו בינדו דלעולם לא יוחזר להיות פשר לדברי הרמב"ם.

בשלמא לשיטת שאר הפוסקים הוי לי' גט מעליי' אם יתקנים א"כ פמה וכמה חשו חז"ל לתקנות עגונות ובודאי יעכבו הגט בינדם או לי' ימצאו עידי קיום. אמנם לדברי הרמב"ם דחילק בין נתקנים או לאו הוארק אם הוא פסול או אינו גט פלל א"כ בנודאי פשבא לפנינו ולא נתקנים יקרעו אותו דלאיזה דבר ישתהא בידינו וא"כ שפיר פסק דאינו גט פלל דליכא למיחש שפא יתקנים עוד: אכל פל זאת אינו שנה לי להניח דברי הרמב"ם ז"ל בלי טעם מהיכן מצא לחלק ולומר אינו גט פלל ונ"ל לפע"ד דדברי הרמב"ם מוכח בהוכחה גמורה ממתניתין דהפל פשרים להביא גט חוץ מחש"ו סומא ונכרי ואי' שם בגמ' אר"י אין העבד נעשה שליח לקבל הגט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין וכן פסקו הרמב"ם וכל הפוסקים חוץ הר"י מיגא"ש והוכחת הר"י מיגא"ש הוא בקושני' התוס' שם אי ס"ד דעבד פסול ליתני עבד וכ"ש נכרי ושאר הפוסקים צ"ל דס"ל כתי' של תוס' דחילק שפיר בין נכרי לעבד לאשמועינן נכרי ונתגזיר לכה קתני נכרי ואין לומר לאשמועינן עבד ונשתחרר דעבד אין בינדו להשתחרר ליכא למילף כו' ע"ש.

אמנם יקשה ליתני פסולי מד"ת וכ"ש נכרי דהלא המתני' מיירי ג"כ בח"ל פדמוכח בגמ' שם מפח קושני' סומא וכו' וא"כ אף לדברי הפוסקים פסולי' בח"ל למה תני נכרי הל"ל פסולי מד"ת ואף אם בינדם לשוב בתשובה מעליית' ושפיר שמעינן מינן' נכרי במכ"ש.

ובשביל זה פירשו דבאמת גבי פסולי מד"ת אם חזרו בתשובה פשרים להעיד ולכה צריף למיתני במתני דוקא נכרי להורות דאפילו נכרי ונתגייר פסול משא"כ פסולי מד"ת שחזרו בתשובה וזהו לדעת שאר פוסקי אגמם הרמב"ם לא רצה לתרץ כתי התוס' ולדחוק את עצמו לפר' משו' דנכרי בידו להתגייר כו' ותירץ תי' אחר דהיינו יש עוד חלוקה שלישית לומר דאפילו ספק אינו רק אינו גט כלל וא"כ לכה איצטרף נכרי דאפילו נכרי וכו' מ"מ הוא רק פסול והוי ספק גט ואי אשמעינן עבד או פסול מד"ת ה"א דגבי נכרי אפי' ספיקא נמי ליתא רק אינו גט כלל ולכה איצטרף למיתני נכרי: ומה נמלצו לחפי דברי הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות גירושין במשנה ו' חוץ מחמשה נכרי וכו' ואם קיבל או הביאו אחד מהן אינו גט ובמשנה ח' מיתני נכרי ונתגייר הרי זה בטל דמשמע ספק גט הוי דהנה מפת הג"ל מוכח ע"כ דדוקא גבי נכרי ונתגייר הוי ספק אבל כשהוא עדיין נכרי אפי' ספק אינו דאי לא הכי ליתני נכרי סתמא ואין לומר דאי הוי תני נכרי ה"א בנכרי ונתגייר אפילו פסול אינו הלא משום זה לא ה"ל ללמוד כה דהלא אף עכשיו עדיין לא יצאנו ידי חוב' קושני' זו דיש לשבש גבי פסולי מד"ת ולומר אפי' פסול אינו וצ"ל דבזה לא איכפת לי' א"כ אפתי קשה פנ"ל אעכצ"ל דבאמת גבי נכרי שלא נתגייר אפי' ספק גט אינו וגבי נכרי ונתגייר הוי גט בטל והיינו ספק גט וק"ל: ובדברינו אתי שפיר המשך דברי הרא"ש שפי' מתחילה אם חזרו בתשובה פשרים להעיד וכו' ודלא כהרמב"ם שפסק דאינו גט כלל כדי לתרץ קושני' התוס' במתניתין וע"כ מזה מוכח דסובר אף אם חזרו בתשובה הוי כמו נכרי ונתגייר מ"מ פסולין ולכה הי' מוכרח לחלק בין פסול לאינו גט כלל וכל הפוסקי פליגי עליו וסוברי' דליכא שום כ"ש לומר אינו גט כלל ובכל החלוקי' שבמתני' הוא רק פסול וקושני' התוס' מתנרץ היטב ע"י חילוק דאם חזרו בתשובה פנ"ל וק"ל והנה אחר כל הג"ל נשאר קושני' מנ"ל להב"י דהרא"ש לא פליג אהרמב"ם רק בחד' היינו אם נתקני' הגט ובפסולי ד"ת דלמא בתרתי פליגי ובלא נתקנים ג"כ או הוי פסול או אינו גט כלל וכלל: אגמם נ"ל לפע"ד שדברי הרמב"ם מיוסדי' על אדני' פז בהיות שדחו דבריו מבלי ידעו טעם לדבריו ניתן להצילו בנפשונו לתת טעם פעיקר לדבריו ואמרתי למגרס ולעיוני להבין דעת הקדושים אמצא לפי מ"ש הטור בסי' קמ"א שהשליח נאמן לומר שבעל עשאו שליח לפי שנאמן לומר בפ"נ ובפ"נ נאמן ג"כ לומר שהוא שליח וכן דעת כל הפוסקים מוסכמת דכל פלוגתתם הוא רק אם צריף להתמנות בעדים לאפוקי אם נתמנה בינו לבין עצמו נאמן ע"ש וא"כ בנ"ד אם השליח הוא פסול ואין סומכין על דבורו פשאומר בפ"נ ובפנ"ח א"כ גם את זה לא נאמין לו שהוא שליח כשאין בידו הרשאה דעכשיו מפיו אנו חייני במה שאומר שבעל עשאו שליח ונהרי הוא פסול להעיד הרי זה ג"כ עדות מיקרי ולפ"ז מיושב היטב מה שהעתיק הטור דברי הרמב"ם פשרים להעיד וכי מה שראה עיניו שכח שראה שכתב בדברי הרמב"ם להביא ולמה שינה בדבר אלא פנונתו דהפסולין מד"ס פשרים לומר שהן שלוחין והיינו עדות שלקחן שהרי מפיו אנו חייני ונאמנים לומר שהן שלוחין מפי' נאמני' לומר בפ"נ ובפ"נ אבל בפסולי דאורייתא שאינו נאמן לומר בפ"נ ובפ"נ פסולין להולכת הגט אף שהוא מקוונים דהקיום מהני שיהא הגט פשר אבל זה השליח פסול להולכה באשר שהוא הי' פסול לומר בפ"נ ובפ"נ אם היינו צריכן לכה א"כ אף לומר שהוא השליח לא נאמינהו ונהרי לא האמינהו אותו לומר שהוא שליח רק משום שנאמן לומר בפ"נ

ובפנ"ח לקה פסול להביאו דהוא אינו נאמן לומר שהוא שליח אבל הגט פשר שהוא מקננים ומה ענין פסול הגט לפסולו להולכה אבל אם לא נסמוך היינו שאינו מקננים ג"כ א"כ הגט בעצמו פסול אינו גט פלל וזה נכון מאוד לפענ"ד בדברי הרמב"ם ז"ל ודבריו נאמרו באמת נאמן וצדק: ובהיות פן מובני דברי הרמב"ם ז"ל במ"ש בד"א פשנתקנים בחותמיו ולמה לא כתב בד"א בא"י או פשנתקנים בחותמיו דהרי לפי המוכן דין א' להם ובמה שפתי מושב היטב דהנה כל טעמא דמלתא של רמב"ם ז"ל לפסול משום דאין לו עידי שליחות ואין אנו מאמיני לדבריו ששליח הגט הוא א"כ זה הוא בח"ל דאז אם הנה בחזקת פשירות הי' נאמן לומר שהוא שליח וקמ"ל דגבי רשע דפסול משא"כ בא"י דאף ישראל פשר אינו נאמן לומר שהוא שליח רק צריף עידי שליחות כדאי בטור סי' קמ"ב וא"כ הוי צדיק כרשע שפשיחים להביאו דהא ליפא שום עידו' בדבר דבונדאי יש לו עידי שליחות דמהיכי פתי ירצה להיות עדיף מישראל פשר וכיון שיש לו עידי שליחות שהוא שליח הגט לא מפיו אנו חייני וכשר להביאו ובזה מתנישב לנו תמי' הב"י שאין פאן ערבוב פלל דהרי פל הקנשי' הב"י הוא דהל"ל על דברי הרמב"ם דכ"כ הרמ"ה דהלא הם דעת א' ושיניהן לדבר א' נתפוננו וזה אינו דהנה הרמ"ה הוא דעת שלישיית ואזיל לשיטתו לפי מה דפסק הרמ"ה ובהביאו הטו' בסי' קמ"ב ז"ל והרמ"ה פתב דאף בא"י שא"צ לומר בפ"נ ובפ"נ נאמן על השליחות לומר שבעל עשא שליח ולפ"ז י"ל ונדאי לדעת הרמב"ם אפשר דלא ס"ל הכי רק פדעת שאר פוסקי דאינו נאמן שהוא שליח רק הכי דצ"ל בפ"נ ובפ"נ והיינו בח"ל אבל בא"י שאצ"ל בפ"נ ובפ"נ אינו נאמן לומר שהוא שליח (וע"כ צ"ל הכי בדברי הרמב"ם פדי לתרץ בזה קנשי' הב"י בסי' קמ"א ד"ה וכו"כ הרמב"ם שהשליח הוא עד א' ואז אינם סותרי דבריו דזה מייירי בא"י דאז צריף ע"ש ואין אנו צריכי ליקנוס בדחוקי וק"ל) וא"כ ע"כ צריף עדים לזה שהיא שליח או יש לו הרשאה וא"כ אין חילוק בין פשר לעדות או פסול דהפל פשרים להולכה שהרי לא מפיו אנו חייני אף החילוק בין פשר לפסול הוא בח"ל דאז צ"ל בפ"נ ובפ"נ וא"כ פשהו פשר לעדות מהימן באומרו שהוא שליח מפח דנאמן לומר בפ"נ ובפ"נ אבל פסול דאורייתא שאינו נאמן לומר בפ"נ לא נאמן ג"כ שהוא שליח ואם הביא אף שהוא מקננים ואצ"ל בפנ"כ פסול משום עידי שליחות אבל הרמ"ה אזיל לשיטתו דס"ל גם בא"י נאמן לומר שהוא שליח אף שאצ"ל בפנ"ח וא"כ בכל מקום ובכל זמן א"צ עדים שהוא שליח אם הוא פשר לעדות רק אם הוא פסול להעיד אז צריף עידי שליחות בין בא"י ובח"ל וכיון שאין לו הרשאה פדמייירי הרמב"ם וכו"כ בבית שמואל בסי' קמ"א דהרמב"ם מייירי פאין לו הרשאה לקה פסול להביא בין בא"י ובין בח"ל שהרי אין אנו מאמינים לו פשאומר בפ"נ לקה לא מהימן ג"כ לומר שהוא שליח בא"י ובח"ל וזה שפתב הרמ"ה בין בא"י ובין בח"ל משא"כ הרמב"ם הביא דינו דוקא בח"ל ואף אם נתקנים דאז לא הי' צריף לעידי שליחות אם הי' פשר.

ואין להקשות הא אף בנתקנים לא הי' צ"ל בפ"נ א"כ בונדאי אף עידי שליחות צריף די"ל הרמב"ם סובר אף בנתקנים אינו צריף עידי שליחות וכן מוכח מתשובות הריב"ש הביאו בקצרה בבית שמואל סי' קמ"א ס"ק מ"ב ע"ש ושם מביא ג"כ דלדעת הרא"ש אם הגט מקננים בחותמיו אין נאמן לומר שהוא שלוחו וצריף עידי שליחות אף בישראל מעלי' א"כ אף בישראל שחטא פשר להביא דהא נתקנים ויש לו עידי שליחות פנ"ל

וא"כ עולים יפה דברי הרא"ש שפוסק שאין פסולי אלא בח"ל משא"כ בא"י דהא יש לו עיד שליחות וגם פוסק הרא"ש באם נתקנים בחותמיו (דאז לשיטתו מן הצורך שיהי' לו ג"כ עידי שליחות) פשר להביאו ולפ"ז אין שום ערבוב כלל ובטוב טעם נאמרי' במה שמתלק הרמב"ם באם נתקנים הגט בעצמו רק מצד עידי שליחות פסול להביאו ואם לא נתקנים אינו גט כלל מצד שאין נאמן לומר בפ"נ והגט בעצמו פסול.

והרא"ש פליג על נתקנים הגט דאז לשיטתו צריכי' כל השלוחי' אפילו פשרים עידי שליחות ואם יש עידי שליחות אף ישראל שחטא פשר להביאו ולכך פליג בזה על הרמב"ם וממילא פליג בתרתי בנדון זה לגבי ישראל שחטא פשנתקנים הגט.

ונה פלוגתא נובע ממה דפליגי כבר אם נתקנים צריך עידי שליחות וק"ל אבל אם בא"י הביאו פסולי מד"ת הרמב"ם והרא"ש שוין שפשרים והרמ"ה פליג על שניהן לומר דפסולין בין בא"י ובין בח"ל דאזיל לשיטתו דאף בא"י אינו צריך עידי שליחות פנ"ל וק"ל ולכך הביאו הטור הרמ"ה לבסוף לאחר דעת הרא"ש להורות דפליגי אחרונן והו' לא שייך לומר מדברי הרמב"ם וכ"כ הרמ"ה כמו שהבין הב"י וכו' דלא קרב זה אל זה: ודנפיק מיני' מילפא טעמא כעיקר בדאורייתא לחלק באם נתקנים או לא בין פסול או אינו גט כלל ואין שום תמי' על הרמב"ם וא"כ אינו רואה מאיזה טעם שרוצה המורה לדחות דברי הרמב"ם ונדחו לי' בינדים ריקנית מבלי שום ראי' לסתור רק למרא' עיניו ישפוט שפוט האחד שבא להג"ד לומר פיון שהביא הש"ע דעת הרא"ש תחילה ש"מ שהוא עיקר לדינא וסוגי' הפוסקי' הוא להיפך מה שמביא לבסוף הוא עיקר לדינא וכ"כ הב"י בדוכתא טובא לדוגמא נקטינן מ"ש ב"ד סי' ל"ג מדהביא סברות ריב"א לבסוף ש"מ דהכי נקטינן וכן במקומות רבי' לאין מספר ואף דב"י בש"ע שלו נקט מילתא דמסתבר' בראשונה וכמ"ש בשו"ת מהרמ"א סי' צ"ו והביאו הש"ע ב"ד סי' רמ"ב מ"מ כבר הורה לנו מהרמ"א בהגהותיו בח"מ סי' כ"ה סעי' ב' וז"ל היכא דאיכא ספיקא דדינא אין מוציאין ממון מיד המוחזק ואם הוא בהוראות איסור והיתר והוא דבר איסור דאורייתא ילך לחומר ואם הוא דבר דרבנן ילך אחר הפיקל ודוקא אם ב' החלוקי' הן שוין אבל אין סומכין על דברי קטן נגד גדול ממנו עכ"ל והביאו הש"ע ב"ד סי' ה"ג ל' פ'עין דבריו וא"כ בנ"ד שהוא איסור דאורייתא ראו לילך אחר המחמ' ואף לפי דברי המורה שרצה לומר דהוא פסול מדרבנן ואפ"ל את"ל פדבריו דהוי רק מילתא דרבנן מי יעלה לנו שמימה ונשאל מי הוא הגדול ומי פמוהו מורה דרף זה גלף פי הוא דבריו של גדול ומה שרצה המורה לסמוך עצמו במשענת קנה רצון לעשות חיזוק מדרבנן הוי רק פסול וא"כ אף לדברי הרמב"ם פשר וז"ל המורה ובר מן כל דן הא פתב הרב בחלקת מחוקק סי' מ"ב ס"ק י"ד וז"ל החשוד על העריות הנה הפרש גדול יש בין בא על הערונה ממש לחשוד בעלמא שמתחד עם העריות דבחשוד בעלמא נראה שאינו פסול אלא מדרבנן דאינו לאו מפניש בתורה רק שהוא חשוד על אותו דבר אבל אם בא על הערונה ממש ויש עדים בדבר למאן דפסק כר"ש הוא פסול מדאורייתא כו' והנה בנ"ד שאין כאן אלא קול וחשד בעלמא אינו פסול אלא מדרבנן ובדבר שאינו פסול אלא מדרבנן אף הרמב"ם מודה שכתב בפ"ו הביאו הטור וכן הפסולים מדבריהם בעבירה פשרים לעדות זה דהיינו לשליחות הגט וא"כ אין כאן פקפוק אפילו לדברי הרמב"ם אף בנ"ד שהרבה

גופי העדות שהגט פֿשר לכתוב אָנו לומדים מדברי סופר פֿלוני כמבואר בגופי עדות של בְּכָן וכו' עכ"ל המורה.

ודורשין תחלות שפֿתב בר מן כל דין בר מיני דהוא ורחמנא ליצֿלן מהאי דעֿתא לחלק אם לומדים שֿאר גופי עדות מן אותו השליח או לא כי מאי אָנלמא האי מהאי וגוף עדות הגט הוא בפ"נ ובפ"נ דאי לאו הך לא קנימי הך ואם האמינוהו לפסולי דרבנן אף בלא נתקיים הגט אף בח"ל ונדעת כל הפוסקים שנה בזה כמשמעו' הב"י שהבאתי לעיל כְּבָר הצעתי דברי להוכיח פֿדברי הב"י מכ"ש שהאמינוהו אותו לשֿאר עדות: אָמנָם מעיקרא דדינא פֿירכא דמעולם לא עלה על דעת הרמב"ם ושֿאר פוסקים להכשיר חשוד על העדות לעדות זו אף דהוא רק פֿסול דרבנן וסתם פסולי עדות דרבנן שהכשירו לעדות אִשָּׁה.

היינו פסולי מחמת מֿמון וראָל' לדבר בסי' י"ז סעיף ג' מביא בש"ע אִשָּׁה שהלה בעלה למדה"י וכו' עד פֿשרים לעדות זה ופסולי עדות אם פסולי מדרבנן פֿשרי' לעדות זה אָבֵל פסולי דאורייתא פסולי'.

ושם מייירי להעיד שמת בעלה ובהאי דיני גופא א' פֿלוגתא דאמוראי פ' זה בורר לפסול חשוד על העריות דהוי חשוד לאותו דבר וכו' וע"כ הא דאמרי פסולי מדרבנן פי' פסולי מ' מֿמון או שֿאר עבירות ולא חשוד על העריות בכלל וכאשר באמת בטור שם מפורש הדברים דמיייתי שם פסולי מדרבנן כגון משחק בקוביא ומפריחי יוני' וכיוצא בהן פֿשרי' לעדות זה ולכאורה בא לפרש מי ומי הגמה פסולי דרבנן ואח"כ סתם דבריו וכתב וכיוצא בהן א"כ הי' שתיקתו יפה מדיבורו אלא רצה להורות דנקא פסולי עדות דרבנן מחמת מֿמון משא"כ חשוד על העריות אף דהוא פסול דרבנן מ"מ פסול לעדות אִשָּׁה דהוי חשוד לאותו דבר לא דנו ולא מעידו כו' וראָל' לדבר דבגמ' קאמר ומודי שֿלעדות אִשָּׁה פסול דכ"ע מודו בכך וע"כ מה שחילק בש"ע הוא בשֿאר פסולי מדרבנן.

וע"כ צ"ל דס"ל לבעל ח"מ כמ"ד דחשוד על הדבר לא דנו כו' שהרי בסנהדרין פ' ז"ב דף כ"ו ע"ב דאמרי שם החשוד על העריות פֿשר לעדות ומודה דלעדות אִשָּׁה פסול ובתוס' תימ' מ"ש מאוכל נבילות לתאבון דפסול לעדות.

וי"ל דמייירי הקא בחשוד בעלמא בלא עדים דאין פאן פי אם שמועה אי נמי הקא משום דיצרו תוקפו ולא דמי לנבילה ובהרא"ש מתרץ ע"ז תי' שלישי וז"ל א"נ לאותו דבר דנקא מֿפסל פֿדאמ' החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו אָבֵל לעדות אחרת פֿשר עכ"ל והנה הרב ח"מ אוהז החבל בתרין ראשין דכתב שיש חילוק בין חשוד כו' דחשוד אינו פסול אלא מדרבנן ובעל ערוה פסול דאורייתא! א"כ בנדאי לא ס"ל תי' תוס' דבערוה יצרו תוקפו דא"כ גבי בעל ערוה ממש שנייך פאן יצרו תוקפו עליו למה יהי פסול וגם לא ס"ל פֿתרוץ התוס' השני דהקא מייירי בחשוד בעלמא דא"כ כ"ע מודו דפסול ולמה פֿתב הוא שאינו פסול אלא מדרבנן אע"כ צ"ל כתי' הרא"ש ר"ל דלאותו דבר פסול וא"כ הרי לפנינו דבנ"ד פֿינן שחשוד לעריות פסול לאותו דבר לעדות אִשָּׁה אליבא דכ"ע.

ולולי דמסתפינא ה"א דאף לְמ"ד דמוקי התם בבא על הערוה ממש מודו דבחשוד בעלמא כ"ש דפסול דאחז"ל במס' יומא הרהורי דעבירה קשה מעבירה ושמעתי וראיתי קצת

מְפֹרָשִׁי דְבִשְׁלָמָא בְּעֵבְרָה גּוֹפָא י"ל יִצְרוּ תְקִיפּוּ אֲבָל בְּהִרְהוּרֵי דְמִיָּא לְהָא דְאֲחִינוּ"ל
בְּהוּרֵי מְפִי מַה הִפְל מוֹשְׁלִים בְּעֵכְבָר' מְפִי שְׁסוּרָן רַע דְאַפִּי גְלִימָא גְיִיִצִי וּלפ"ז י"ל
וְדַאי לְמַאן דְמְפָרֵשׁ יִיחוד עִרְיוֹת ס"ל דְבָא עַל הָעֵרְוָה מְמַשׁ כְּשֶׁר לְעֵדוֹת מְטַעַם דִּיִצְרוּ
תּוֹקְפוּ וְכִתִּי הַתּוֹס' מִשָּׂא"כ לְמַאן דְמְפָרֵשׁ בְּאַמֶּת מַכ"ש דַּס"ל בְּיִיחוד דְפָסוּל לְעֵדוֹת דַּה"ל
רְשָׁע טְפִי וּמִזָּה הִטַּעַם נ"ל שְׁהִבִיא הַב"י בְּסִי מ"ב שְׁנֵי פִירוּשֵׁי אֱלוּ וְלֹא הִכְרִיעַ בְּנִיחָם
דְאַיְכָּא לְמִימַר דַּכ"ע מוֹדוּ דְבִחְשׁוּד עַל הָעֵרְיוֹת דְנִדְאִי פָּסוּל רַק פְּלִיגָא בְּבָא עַל הָעֵרְוָה
מְמַשׁ סוּף כָּל סוּף לְאוֹתוֹ דְבָר לִיכָּא מַאן דְמְכַשִּׁיר אִפִּי אִם הוּא חָשׁוּד וְהוּא רַק דְרַבְּנָן
וּמַה שְׁחִלְק הֶרַב בַּח"מ כו' הִינּוּ לְעַנְנֵן אוֹתוֹ גְּדוּן בְּעֶצְמוֹ פְּדִיִתָּא בְּסִי מ"ב סְעִי ה'
הַמְקַדְּשׁ בְּפָסוּלֵי עֵדוֹת דְאוֹרֵיִתָּא אֵינָן קִידוּשִׁין אֲבָל בְּפָסוּלֵי עֵדוֹת דְרַבְּנָן אוּ בְּעֵדוֹת שְׁהִם
סָפֵק פָּסוּלֵי מִן הַתּוֹרָה אִם רוּצָה לִיכְנֹס חוּזָר וּמְקַדְּשׁ בְּעֵדִים כְּשֶׁרִים וְאִם לֹא רָצָה לִכְנֹס
צָרִיכָה גִט מְסַפֵּק א"כ גְּבִי זֶה וְכִיּוֹצֵא בְּזָה בִּינָר הֶרַב בַּח"מ דְבָרֵי לְהוֹרוֹת אִם הוּא חָשׁוּד
שְׁמַתִּיחַד עִם הָעֵרְיוֹת הָיִי רַק פָּסוּלוֹ מְדַרְבְּנָן וְחוּזָר וּמְקַדְּשׁ אוּ צָרִיךְ גִּט וְכו' דְהָיִי כְּמוֹ
קִידוּשֵׁי סָפֵק וְכֵן בְּשָׂאָר דְבָרִים לְעֵדוֹת גְּיִטִּין דְהָיִי סָפֵק וְכו' אִם הוּא רַק חָשׁוּד שְׁמַתִּיחַד
וְאִם בָּא עַל הָעֵרְוָה לֹא הָיִי אֲפִילוּ סָפֵק וְעֵדוֹתוֹ כְּלֹא נִחְשָׁב.

אֲמַנָּם לֹא כְּמוֹ שְׁהִבִין הַמּוֹרָה דְהָיִי פָּסוּלֵי דְרַבְּנָן לְפַעְמִים עֵדוֹתוֹ כְּשֶׁיְרָה לְעֵדוֹת אִשָּׁה
דַּא"כ מֵאֵי גְרִיעוֹת' דְהוּא חָשׁוּד לְאוֹתוֹ דְבָר וְכִי יִדְחָה בְּעַל ח"מ דְבָרֵי הַתּוֹס' וְהָרָא"ש פ'
ז"ב בְּלֹא טַעַם וְרָאִי' כָּלֵל וְאִם גִּימָא דְאָנוּ פּוֹסְקִין כְּרִשְׁבָּ"ג דְחָשׁוּד לְאוֹתוֹ דְבָר מְעִיד בְּשֶׁל
אַחֲרִים וְנֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבִירוֹ וְדָלָא כְּדָבָרֵי ח"מ הַנְּ"ל מ"מ מְטַעַמָּא דְנוֹגַע בְּעֵדוֹת
כְּדִיִּתָּא בַּפ' ז"ב הוּא פָּסוּל דְהָיִי כְּאֱלוּ מְעִיד לְעֶצְמוֹ וְעֵינָן בְּשָׂ"ף לִי"ד סִי קִי"ט ס"ק י"ח:
הָא חֲדָא וְעוֹד קְאָמִינָא דְאָף לְדָבָרֵי הַמּוֹרָה בְּעֶצְמוֹ מ"מ בַּנ"ד פָּסוּל וְנ"ל הַמּוֹרָה וְהִנֵּה
בְּנִידוֹן דִּינָן שְׂאִין כְּאִן אֲלָא קוּל וְחָשׁוּד בְּעֵלְמָא אֲלָא מְדַרְבְּנָן הוּא פָּסוּל וּבְאַמֶּת אָף שְׁהוֹצִיא
ע"י אִשָּׁה מִבְּעֵלָה מ"מ לִיכָּא לְמִיחַשׁ כְּדִיִּתָּא בַּש"ע סִי ו' סְעִי ט"ו.

אֲמַנָּם מִינְיָ אֲבָא וְכו' מְשׁוּם שְׁיִצָּא הַקּוּל הוּא פָּסוּל דְהָכִי אִית' בַּש"ע ח"מ סִי ל"ד סְעִי
כ"ה בַּהַג"ה וְנ"ל וְכֵן אֵינָן נְפֹסֵל עַל קוּל וְחָשׁוּד בְּעֵלְמָא כְּגוֹן מִי שְׁהִחְשׁוּד עַל הָעֵרְיוֹת שְׁרָגִיל
עִם הָעֵרְיוֹת וּמְתִיחַד עֵמָהֵן וְקוּל יוֹצֵא עֲלֵיו כְּשֶׁר לְכָל עֵדוֹת חוּץ מִלְעֵדוֹת אִשָּׁה וְהָרִי
לְפָנֵינוּ דְבַקּוּל וְחָשׁוּד בְּעֵלְמָא פָּסוּל לְעֵדוֹת אִשָּׁה אָף שְׁהֶרַב ח"מ כִּינָה לָהּ שְׁם דְרַבְּנָן וְשָׂא
כַּמ"ש וְהוּא נְכוּן: אֲמַנָּם הַדְּבָרִים מְפֹרָשִׁי בְּיוֹתֵר בְּסִי ד' סְעִיף ט"ו וְנ"ל אִשָּׁת אִישׁ שְׁיִצָּא
עֲלֵיו קוּל שְׁהִיִּתָּה מְזוּנָה תַּחַת בְּעֵלָה וְהַפֵּל מְרַנְּנִים אַחֲרֵיהּ אֵינָן חוֹשְׁשִׁין לְבְּנִיָּהּ וְכו' אֲבָל
הִיא בְּעֶצְמָהּ חוֹשְׁשִׁין לָהּ מְשׁוּם זוּנָה וְכֵהֵן חוֹשְׁשׁ לָהּ מִדִּין תּוֹרָה וְכַתּוּב הַב"ש בַּס"ק כ'
וְהַפֵּל מְרַנְּנִים זֶה גָּרַע טְפִי מִיִּצָּא שְׁם מְזוּנָה בְּעִיר דַּק"ל אֵינָן חוֹשְׁשִׁין כַּמ"ש ס"ו גְּיִטִּין
וּלְקַמְּן סִי ו' וּמַה שְׁחִלְק ב"ח וְכַתּוּב דִּיִּצָּא קוּל מְזוּנָה בַּא"א גָּרַע טְפִי וְחוֹשְׁשִׁין וּלְקַמְּן אֵינָרִי
בְּפָנוּיָהּ ל"ד דְהָא בְּסוּגֵי' סוּף גְּיִטִּין מְבִנְיָר דְאַיְנָרִי בַּא"א וּמ"מ אֵינָן חוֹשְׁשִׁין וְהִנֵּה בְּסִי ו'
ס"ק כ"א חוּזָר וְכַפֵּל דְבָרֵי לְזוּמַר וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי בְּסִי ד' מ"ש שְׁם הַפֵּל מְרַנְּנִים אַחֲרֵי גָּרַע
טְפִי מִיִּצָּא קוּל כְּלֹא כְּבָר עַש"ק וְגָרַע טְפִי מְעִידָם שְׂרָאוּ דְבָר כִּיעוֹר.

וְגַם הֶרַב בַּח"מ סִי ו' ס"ק י"ד ד"ה הָרִי זֶה מְוַתֵּר לְכַהֵן וּלְעֵיל בְּסִי ד' ס"ק ט"ו פָּסֵק
דְהִיכִי שְׁיִצָּא עֲלֵיו קוּל שְׁהִיִּתָּה מְזוּנָה תַּחַת בְּעֵלָה וְהַפֵּל מְרַנְּנִים אַחֲרֵי וְכו' הִיא עֶצְמָהּ

חוששין לה משום זונה וכהן חושש לה מדין תורה צ"ל דלעיל שאני הואיל דהפל מרגנים
אחרי ודיימא טפי והוי כעדי והקא מיירי רק ששני עדים ראו בה דבר מכופר.

והב"ח פתב דהקא מיירי בפנוי' ולעיל בא"א ואין דבריו ברורי' דהקא הקא בא"א מיירי
וכו' א"כ בנידן דידן שפולם מרגנים אחר הסופר פלוני בר פלוני הנ"ל וגדולה מזו רצו
לפסולי לעדות ממון קודם שנה בנדאי חוששין וכו' ואפילו לתירוץ דב"ח שמשלק בין
אשת איש לפנוי' נמי פסול דהאי קלא דאשת איש הוי שהוציאה אחר פה מבעלה עי"ז:
ובאמת נ"ל מוכח פחילוק הב"ח דבסוף פ' המגורש דף פ"ט גרסינן אמר רבא יצא לה שם
מזנה בעיר אין חוששין לה מ"ט פירצותא הוא דחזי לה ופי' רש"י רק פירצותא הוא
בעלמא דחזי לה שניחבקה בשוק או מנעק לה בין דדי' עכ"ל והנה הרב הבית שמואל סי'
מ"ב ס"ק י"ח פי' וז"ל ואם מחבק מנשק לערוה חייבי פרישות או מיתות ב"ד הוא חשוד
על העריות ופסול מדאורייתא ואם מיחד עם העריות אינו נפסל אלא מדרבנן ועיין ב"ר"ן
שם וכ"כ בח"מ נמצא דאף פריצות' דחזי לי' מ"מ נפסל בא"א ולכך פוסק הב"ח קל"א
שא"א חיישין לה וק"ל וע"כ אף הח"מ במה שמשלק בין בא על הערוה לחשוד בעלמא
שמתניח עם העריות פי' לחשוד שמתניח אכל לא חיבוק ונישוק דהא הרב בב"ש וכן
הרב בח"מ שניהן פירשו דבחיבוק ונישוק פסול מדאורייתא: והנה עוד לאלקימילין
להביא ראיה נכוחים בזה אף אינו מן הצורך להאריך במקום שאמרו לקצר קצרה היריעה
מהח"ל עו"ד ע"ש לגבאי חד חד נחית לענקמא עמוק מי ימצאנו ומצא דאמאי לידי משמע
ממילא שאחרי הודיענו את כל נוכחת להוכיח במישור ענבים ארץ שישר' דרכיו של
הרמב"ם ז"ל והוא דרף ישכון אור הצפון וכתבתי כל זאת להוציא מלבן של המורה
שכתב להתיר בפשיטות מטעמא חלוש' ולדחות דחי' מעיקרא לדברי הרמב"ם והוצרכתי
להאריך ולהודיע פמודעא רבה לברר וללבן דבריו הנאמרי' באמת וצדק שלא שולו צדק.

והו דבר שפתיים אף למתיר בכח דהתירא דעדיף פי סליק שמענת' אליבא דהלכתא
אליבא דכ"ע בין להרמב"ם ובין להרא"ש הדין דין אמת והפל מתקון תיקוונא גברא
להולכת גט דע"כ לא פתב הרמב"ם שפסול מלהביא אפילו אם נתקנים בחותמיו אלא
אם אין לו עידי שליחות דאז אם פסול ואינו נאמן לומר בפ"נ ובפנ"ח אז אינו נאמן לומר
ג"כ שהוא שליח הגט וכו' ובנידן דידן לפי' ד' המורה שסופר פלוני הנ"ל יש לו עידי
שליחות ואותן עידי צריכן בלא"ה להעיד לשמוע מהן דברים פהויייתו הנני' דאיבעי'
ורפוי בידיהם בשביל איזה פותי' שנפל בביר"ה קיר"ה קור נטוי של בית רבי דאיתא
קמן לא קמייבעי' לי' שאין מקום לפקפק ואפ"י הרמב"ם מודה דכשר להוליה ולהביא אף
שהוא חשוד על העריות ופסול לאותו דבר דלא מפיו אנו חייין ואין אנו צריכין לעדות
פלל והעדי שליח ועידו בנדאי שהוא שלוח הגט ותו לא מידי והנראה לפע"ד פתבתי
לדינא וה' יצלינו משגיאות ומנסתרות נקני ולפנות ידונני: שאלה עא תשובה הנ"ל צורבא
מרבנן שלח אלי הגאון מהר"ר שמשון מווינא לעיין בדבריו וזאת אשר השבתי להגאון
הנ"ל מכתבו הנבחר ותוכו רצוף אהבה קבלתי וגם תכריף של שטרות מסד מצורבא
מרבנן שמראה גדולות ומדבר גבוהות והשם הוא יודע ועד שפך מדומי להודות על האמת
והוא אחת ממדות שהתורה נקנית בהם אף לאחר שקריתי ושניתי ושלשתי בדבריו הנ"ל
ראיתי שפל דבריו כפטומי מקלי ומתפף דברי אלקים חיים.

ע"כ אמרתי עת לעשות להפך דבריו ולהודיע שאותו תלמיד עדיין לא הגיע להוראה וראשון תחילה נאמר בהעברה בעלמא אשר קריתי שפתב חכם על דברי אשר פתבתי שפנין שהביא הש"ע דעת הרא"ש תחילה ש"מ שהוא עיקר לדינא וכתב חכם בעיניו שפונגיות הפוסקי' הוא להיקף מה שמביאי' לבסוף הוא העיקר וכ"כ הב"י בדוכתא טובא במקומות רבים לאין מספר והאר"י שם: ואני אומר שטעה טעות גדול שזה דוקא בדברי הראשונים שהביאו שקלי' וטר' דשמעתא אבל לא בדברי הש"ע שכתב הב"י הלכה למעשה הביא תחלה דעת היותר גדול ומנספם אליבא דדינא לפסוק פמותו או משום שהוא גדול נגד קטן או משום שהם רבי' נגד יחיד וסומכין עליהם אפילו באיסור דאורייתא וכן פתב הב"ח בהד' בפסק הנהגות הוראה סי' ו' וז"ל הדבר מבואר דמ"ש הרב בתחילה בסתם הוא עיקר לדעת הרב לפי שהוא דעת רוב הפוסקים כו' עד שמיסיים ולדברי הפל בלשון ב"י כשכתב בש"ע בתחילה בסתם ואח"כ פתב ויש מי שחולק אין ספק דהוי כטפל לגבי עיקר ומסיים דעבדינו לכתחילה עובד' פדעת המתיר או פדעת האוסר שפתב בסתם בין באיסור דאורייתא הרי בהדיא שפתב דעבדינו עובדא אפילו לכתחילה פדעת המתיר אפילו באיסור דאורייתא.

וכן איתא בחלקת מחוקק בסי' א' ס"ק י"א שהוא פלל בכל ד' ש"ע להביא תחלה דעת היותר מוספמת והיא דאיכא למיחש לסברא אחרת מייתי לה בשם י"א וסיים ואתה המעיין ממנה תבין היכא דהרב הב"י מביא שני סברות בש"ע והסברא שני' מביא בשם י"א אין הדבר כמסופק אצלו בין הסברות רק דעתו לפסוק פסברא ראשונה והיש אומר' הביא רק לחלוק כבוד לבעל הסברא ההיא עכ"ל: ותמה אני על החכם הנ"ל שהי' לפניו דר' הישר שהביא בעצמו דעת רמ"א והביאו הש"י שזה דרכו בש"ע הקבוע להוראה להביא תחילה דעת היותר מוספמת ושינה דבריו ולא הביא אלא מילתא דמסתברא דמשמע מלשוננו שאין סומכין עליו והמענין שם יראה בפירוש שפכל מקום הביא תחלה דעת היותר מוספמת אליבא דדינא או משום שהוא גדול נגד קטן או משום שהם רבים.

וגם אין ענין פלל מה שכתב שהוא מרבנן דברי רמ"א בסי' כ"ה אדרבה מבואר שם דאם יחיד נגד רבים הולכי' בכל מקום נגד רבים וכבר העיד הב"י שפכל מקום שהראב"ד והרא"ש חולקי' על הרמב"ם פתב הרב המגיד שהרבה מן המפרשים חולקים עליו וגם הרשב"א והר"ן תמוהי' עליו דאין לה רבים וגדולים פמותם שהם גדולי אחרונים והלכה פבתראי וכל פי האי מילתא לימרו בשמאי בשוקי ובבראי והלואי שיהיה פל שמועוטי ברירן בטעמן פהאי מילתא שפתבתי בדין זה ודעת הראשון בש"ע הוא עיקר לדינא בעיני ב"י מפני שרבים הם וראוי לסמוך עליהם בפרט בשעת הדחק במקום עיגון והא חדא שנטה מדר' אמת: שניות מדברי סופרי' שהשיא דברי' לכוננה אחרת אשר לא עלה על מחשבתו ועל לפי וז"ל ומה שרצה עוד המורה לסמוך עצמו במשענת קנה הרצון כו' שהביא בח"מ דבחשוד בעלמא נראה שאין פסול אלא מדרבנן דאינו לאו מפורש בתורה רק חשוד לאותו דבר כו' אף הרמב"ם מודה שפתב כו' וכן הפסול' מדבריהם בעבירה פשרים לעדות דהיינו שליחות הגט וא"כ אין פאן פיקפוק אפילו לדברי הרמב"ם אף בנ"ד זה כו'.

הנה אין ספק שכל למודי ה' יבינו וישפילו דברים שכתבנו ב"מ שחשוד על העריות פסול מדרבנן מפני שהוא חשוד לאותו דבר וכתבתי אף הרמב"ם מודה שכתב הפסולין מדבריהם בעבירה פשרים לעדות דהיינו שליחות הגט וכו' ולא לחנם כתבתי והוספתי היינו שליחות הגט ר"ל היכי שנתקנים בחותמיו כדמסיק הרמב"ם וכך פוננתי שכתבתי בר מפל דין שפמכתי יתידותי על הרא"ש וסייעתו שפמכשירים היכי שנתקנים והוא נגד דעת הרמב"ם דפוסל בכי האי גוונא אבל בנידון זה שאינו אלא חשד בעלמא ופסול מדרבנן פשר לשליחות הגט היכי שנתקני' אבל אם לא נתקנים אלא מפיו אנו חיינ שאמר בפני נכתב ובפני נחתם פשיטא שהוא פסול משום שהוא חשוד לאותו דבר וכבר הזכיר הרב בח"מ סברא זו ומסתמא סבר שגם הא דאמרינן בסנהדרין החשוד על העריות פסול לעדות אשה נמי מדרבנן משום דחשוד לאותו דבר וא"כ בנתקנים שאין צריך להעיד על חתימות עדים ויש לו עדים על שליחתו פשר אפילו לדעת הרמב"ם ואח"כ כתבתי אף בנ"ד שהרבה גופי עדות אשר הגט פשר לכתוב אנו לומדים מדברי סופר פלוני בכן בהא נחתא ובהא סלקא שאם שני עדים שהי' באותו מעמד כו' יעמידו שדברי סופר פלוני פן הוא כו' פוננתו דהא פאן לא ניתר לכתוב הגט ולסמוך על עידי הקיום ועל עידי שליחות דהא הרבה גופי עדות אשר הגט פשר לכתוב בו ר"ל שדברי הסופר פלוני נאמר שצונה לו לכתוב הגט ואינו מבואר פן בפירוש בדברי שאר עדים ע"כ כתבתי שאם יעידו לפני ב"ד שדברי הסופר פלוני הנ"ל פן הוא ואין לנו למידן מעידתו פלל א"כ פשר לכתוב הגט אליבא דכ"ע אפילו לדעת הרמב"ם משום דלדעת מ"מ אינו פסול אלא מדרבנן ואף שהוא חשוד לאותו דבר פינון דלא סמכינו עליו ובני פרוטי גיטא הוא פשר להביא הגט אף אליבא דהרמב"ם ולא ירדתי לסוף דברי הנ"ל שחשבני לטועה וניפרי' דברי אמת שלא סמכתי על משענת קנה הרצון רק סמכתי על עמוד דבחו"ל צדיק יסוד עולם אשר מימיהם אנו שותין הגאון ח"מ: פל הנ"ל פכתבתי בהעברה בעלמא אבל אחר העיון ראיתי בהם דברים שאין ראויים להעלותן על הספר בדיו ע"כ אמרתי להגיד הרשום בכתב אמת פפל פרט ופרט ואח"כ דרוך פלל ראשון לציון שדקדק המשיג בב"י בסי' קמ"א וז"ל מנ"ל להב"י דהרא"ש לא פליג אלא גבי פסול עדות דאורייתא בא"י או אם נתקנים בחותמיו דילמא אף ברישא פליג גבי פסולי מד"ס דהרי נוכל לומר דהאי בד"א שנתקנים בחותמיו שכתב הרמב"ם קאי גם ארישא הא דאמרינן פסולי דדבריהם פשיירים דוקא פשנתקנים בחותמיו כו' הנה לפום רהיטא אין פאן קושל' הא הרמב"ם התחיל וכתב הקרובי פשיירם לעדות זה וכן הפסולי' מדבריהם פשיירים לעדות זה ש"מ דומי' דקרובים דנקיט דכשיירים אפילו לא נתקנים בחותמיו אלא בלאו הכי תבר החרם בעצמו לגזוזא פינון דבגזלן דדבריהם פשר לעדות אשה וה"ה לעדות זה והמענין מדברי רא"ש סוף פ"ב יראה להדי' שלמד דין זה מדין גזלן דדבריהם דכשר לעדות אשה אכן חזר וזקף זקף קטן ומהפך דברי הרא"ש וז"ל: אמנם לפ"ז נשאר קושל' וכו' מ"מ אף הרא"ש מודה דפסולי דאורייתא אף בא"י פסולין ונכנס לדחוקי' בישוב דברים אלו עד שהפליא על דברי הרא"ש שכתב והראב"ד השיג עליו בזה ולכאורה יפלא למאי הביא הרא"ש זה הלא לפי פשיטא דמילתא פליג הרא"ש עליו אף ברישא במקום שהסכים הראב"ד לדברי הרמב"ם ועוד למה פתב ולא פדברי הרמב"ם הל"ל ולא פדברי הרמב"ם והראב"ד וכו' עד שרצה לישב קושל' הראב"ד על הרמב"ם למה לא חיישינן שפא

יתקיימים וכתב המשיג פי הרמב"ם אגזיל לשיטתו שפוסק באם נתקיים ג"כ פסול א"כ מהיכי תיתי יתקיים ומי יבקש עידי קיום פשיבא לב"ד יתקרא בקרע ב"ד א"כ שפיר פתב דאינו גט פלל עכ"ל דברים פאלו לא ניתנו להוציא משפחה ולחונן דאטו בקרע ב"ד תלי דהלוא לאחר זמן אם יבא עידי הגט בעצמם ויעידו שבפניהם נחתם ונכתב גט גמור ומגורשת גמורה ואם קבלה קידושין מאחר הוי מקודשת וא"א גמורה ולדברי הרמב"ם אינו גט פלל ואין חוששין לקדושין אחרים ושפיר הקשו דילמא יתקיים לאחר זמן באיזה ענין שיהיה דאם עדים בעצמם באים ומעידים אין לה קיום גדול כזה: וגם פתב המשיג ונ"ל אבל זאת אינו שנה לי להניח דברי הרמב"ם בלי טעם מהיכן מצא לחלק ולומר אינו גט פלל וצ"ל דדברי הרמב"ם מוכרחים בהוכחה ברורה ממתני דהכל כשרים להביא את הגט חוץ מחש"ו סומא ונכרי כו' עד שהרמב"ם לא רצה לתרץ כתי התוס' ותלי אחר דהיינו שיש עוד חלוקה שלישית לומר דאפילו ספק אינו רק אינו גט פלל וא"כ לכה איצטריך נכרי דאפילו נכרי ונתגזיר מ"מ הוא רק פסול וספק גט ואי אשמועינן עבד או פסולי מד"ת ה"א דגבי נכרי דאפילו ספיקא נמי ליתא רק אינו גט פלל לכה איצטריך למיתני נכרי ומה נמצאו לחפי דברי הרמב"ם פ"ו מה"ג דין ו' חוץ מהנכרי כו' ואם קיבל אחד מהן אינו גט ובדין א' מייחסי נכרי ונתגזיר הרי זה גט בטל דמשמע ספק גט הוי דהנה וכן הנה"ל מוכיח דוקא גבי נכרי ונתגזיר הוי ספק אבל פשהו עדיין נכרי אפילו ספק אינו עכ"ל: נפלאתי שנשתבש מאוד ולא ראה מה שכתב הרמב"ם בפ' עשירי ונ"ל כל מקום שאמרנו בחיבור זה שהגט בטל או אינו גט או אינו מגורשת הרי זה גט בטל מן התורה ועדיין היא א"א גמורה ואם נשאת הנולד ממזר וכל מקומות שאמרנו בחיבור זה שהגט פסול הרי זה פסול מדברי סופרי ולא תנשא לכתחילה ואם נשאת לא תצא והנולד פשר וכתב הרב המגיד זה פתב לבאר לשונו אבל בגמ' אין שם פלל לפי שיש פסול פסול לגמרי ויש פסול לכתחילה לא תנשא הרי שהרמב"ם דנקט גבי נכרי ועבד כו' דאם קיבל או הביא אחד מהן אינו גט וגבי עבד ונשתחרר הרי זה בטל שני לשונות אלו משמע דאינו גט פלל ובמתניתן דתנן גבי נכרי ונתגזיר הרי זה פסול ופסול דמתניתן משמע דאינו גט פלל כיון דבשעת מסירה לא מהוי בר גירושין והוי כמי שמיניח על הסלע ואח"כ לקח הוא מעצמו דאינו גט פלל וכבר העיר הרב המגיד דבגמ' יש פסול לגמרי ובזה נדחו כל דברי המשיג שעלה בדעתו דס"ל להרמב"ם אף אם חזרו בתשובה הוי כמו נכרי ונתגזיר ואין דמיונו עולה יפה כרחוק מזרח ממערב דהתם טעמא דבני פרייתות נינהו ואינן פסולין אלא דחשדינן להו דמתמת ממון קא מסהדי שיקרא וכיון שעשה תשובה מהימנא משא"כ בנכרי ונתגזיר דתחילה לאו בני פרייתות הנה והגט לא נמסר תחילה למי שהוא בן פרייתות ואינו גט פלל: ומה שכתב עוד טעם פעיקר בדעת הרמב"ם אף נתקיים פסולי דאורייתא פסול הטעם דהביא הטור בסי' קמ"א קמ"ב שהשליח נאמן לומר שהבעל עשאו שליח לפי שנאמן לומר בפ"נ ובפנ"ח נאמן ג"כ לומר שהוא שליח כו' אבל בפסולי דאורייתא שאין נאמני לומר בפ"נ ובפנ"ח פסולין להולכת הגט אף שהוא מקוים דהקיום מהני שיהי' גט פשר אבל זה שליח פסול להולכה כו' דהרי לא האמינהו אותו לומר שהוא שליח רק משום שנאמן לומר בפנ"כ ובפנ"ח כו' אבל הגט פשר שהוא מקוים ומה ענין פסול הגט לפסולו להולכה אבל אם לא נסמך היינו שאינו מקוים ג"כ א"כ הגט בעצמו פסול אינו גט פלל וזה נכון מאוד לפע"ד עכ"ל: וכתב עוד בהיות פן מובני דברי הרמב"ם

כו' וחי'לק דס"ל להרמב"ם בא"י אף עד פשר אינו נאמן לומר שהוא שליח וכיון שי'ש לו עידי שליחות לא מפיו אנו חיי'ן וכשר להביאו וכתב אב'ל הרמ"ה א'זיל לשיטתו דס"ל גם בא"י נאמן לומר שהוא שליח אף שא"נ לומר בפנ"ח כו' רק אם הוא פסול להעיד אז צרי'ך עידי שליחות בין בא"י בין בח"ל פי'ן שאין לו הרשאה: וכתב עוד ואין להקשות קא אף בנתקני'ם לא הי' צרי'ך לומר בפ"נ א"כ בנדאי אף עידי שליחות צרי'ך די"ל להרמב"ם סובר אף בנתקני'ם אינו צרי'ך עידי שליח וכן מוכח מתשובת הריב"ש הביאו בקצ'ר' ב"ש סי' קמ"א ס"ק מ"ב מביא ג"כ דלדעת הרא"ש אם הגט מקני'ם בחותמיו אינו נאמן לומר שהוא שלחו וצרי'ך עידי שליחות אף בישרא'ל פשר א"כ אף בישרא'ל שחטא פשר להביאו דקא נתקני'ם ויש לו עידי שליחות עכ"ל: הנה עלה בדעת המשגיג שנתחכם יותר מכל בני קדם ה"ה הראב"ד והרא"ש והר"ן והרשב"א ורוב המפורשים ועירבב הדברים מאוד ולא די שלא יצא ידי חובתו בנתינת טעם לדברי הרמב"ם אלא שהוסיף תמיה על הרמב"ם יותר מתמיה ראשונים שלפי דברי המשגיג יסתרו דברי הרמב"ם עצמו דקא פתב הרמב"ם אב'ל פסולי' מד"ת פסולי' להביא את הגט ואם הביאו הרי זה גט פסול בד"א פשנתקני'ם בחותמיו אב'ל אם לא נסמך עליו אלא על דברי הפוסלי' בעביר' מן התורה אינו גט כלל ולפי הנאתו שטעם שהאמינהו לו לומר שהוא שליח כמו שהמינהו לומר בפ"נ ובפנ"ח וזה ידוע לכל בר דעת אם נטל אחד הגט פשר בלתי ידיעת הבעל ומסר לאשתו שאינו מתגרשת כלל וא"כ בלא נתקני'ם פתב הרמב"ם שאינו גט ובנתקני'ם פתב שהוא פסול וכל פסול לדברי הרמב"ם אם נשאת לא תצא ואמאי קא מפיו אנו חיי'ן וכי היכי דאם אנו צרי'כין לסמך עליו שנתכתב בפניו אינו גט כלל א"כ ה"נ אם אנו צרי'כין לסמך עליו שהבעל עשא' שליח פי'ן דאינו מהימן א"כ לא יהי' גט כלל דאם אחר נותן גט של בעל בלתי רצונו אטו מששא אית בי' ומאי אולמא האי סהדותא דשליחות מסהדותא דבפ"נ ובפנ"ח ועוד דלפי דבריו למה מהדר הרמב"ם אדיני דפסול אינו גט ולא מהדר אהתי'ר' דאם יביא עידי הרשאה על השליחות ונתקני'ם דכשר אף בח"ל: ועתה אברר דברנו פשמ'ש ת"ל שלא עמד המשגיג שהוא על עיקרון של דברים ראשונים ותלי בויק' סריקא בגדולי ראשונים במה שלא עלה על דעתם מעולם ומעייל פילא בקופא דמחט' וכדי לברר דברי לפני כל יודעים דת ודין צרי'ך אני להארי'ך קצת וז"ל הטור ובשליח הולכה פתב הרמב"ם שאין צרי'ך לעדות שאין מקום לעדים בשליחות זה אלא להודיע אמימת הדברים לפיכך אם הודו השליח והמשלח אין צרי'ך עדים אב'ל בירושלמי יש כו' עד בד"א בא"י אב'ל בח"ל אין צרי'ך פדלקמן וכתב הב"י דטעמו של הרמב"ם פי'ן דנפיק גיטא מתנתא ידי' בדין הוא שיהי' נאמן דקא הימני' בעל וכן פתב הר"ן ריש האומר וכתב עוד ואע"ג דס"ל להרא"ש דכל שנאמן השליח לומר בפ"נ פן נאמן לומר ג"כ שהבעל עשא' שליח ואין צרי'ך לא שטר ולא עדים וכמו שכתב בפוסקי' שי'ש גיטן מ"מ ס"ל שצרי'ך לעשות בעדים ונאמנות השליח לומר שעשא' הבעל שליח בעדים אב'ל אם אומר שעשא' הבעל שליח בינו לבין עצמו לאו כלום הוא וכו' עד וכן פתב הסמ"ג בשם ר"י וז"ל אמת הדברים שאין שליח להולכה המביא גט לאשה צרי'ך לא חתימת ב"ד ולא חתימת עדים להודיע שעשא' שליח להולכה שהרי גט שבגדה מוכיח אב'ל צרי'ך לקמנות שליח בפני שני עדים פשרים אב'ל רבינו ירוחם פתב בשם התוס' דכמו שנאמן לומר בפ"נ וכו' ואינו מועיל אח"כ ערער הבעל לומר מזויר' הוא כן נאמן לומר עשא'

שליח ואין צריך עדים לשליחות אפילו כופר הבעל שלא עשהו שליח עכ"ל ובסי' כ"ב
כתב הטור בשם הר"ף מה שכתב בתיקון שטרות שטר הרשאה בשלוח הגט ממקום
למקום נראה שאינו צריך וכתב הב"י שכן כתב הרא"ש בדיני גיטין והקשה הב"י הא
כתב הרא"ש בתשובה וכתבו רבינו בס"ס זה ראובן עשהו לבנו שליח כו' תשובה אם
יש עדים ששמעונו בנו הי' שליח של בעל כו' ולמה לי עדים שהי' שליח הרי נאמן היא
בכה אפטר דה"ק אם עשהו שליח בעדים דאם עשהו שליח שלא בעדים אע"פ שהשליח
והמשלח מודים בשליחות לא מהני מידי לדעת הרא"ש אי נמי דהרא"ש פליג אהרמ"ה
וס"ל דכל היכי שאין אנו סומכין על דברי השליח שאומר בפ"נ וכו' כגון בא"י או בח"ל
ולא נכתב ול"ח בפניו והוא מתקנים בחותמיו אינו נאמן לומר שהוא שליח הגט וקצת
הוכחה יש לזה בדברי הרא"ש בריש גיטין וה"ה כתב באותו תשובה אם יש עדים
ששמעונו בנו הי' שליח של בעל עכ"ל.

ובסי' קמ"ב כתב הטור כמו שאין צריך לקיים עידי הגט וכו' כן אין צריך לקיים עידי
שליחות וכתב הב"ח כ"כ הרא"ש בפ"ק דגיטין ומ"ש הרמ"ה כתב נראה מדברי רבינו
דהספיקם לדעת הרמ"ה ולא כמו שכתב בסי' קמ"א בסי' י"ב בסתם בד"א בא"י צריך
לקיים עידי שליחות וכו' דכאן חזר בו וכתב דעת הרמ"ה במסקנתו דאף בא"י לא תיקנו
לשליח לבדו לומר בפ"נ ובפנ"ח לדחות ערעורו של בעל אפ"ה אשליחות נאמן לבדו
כיון דגט יוצא מתחת ידו ועוד י"ל דרבינו תופס סברא ראשונה עיקר ולכן כתב בסי'
קמ"ח בסתם פסקרא ראשונה עכ"ל: הרי ברור הדבר דלטעם כיון דגט יוצא מתחת ידו
מהימן אף בא"י שאין סומכין עליו לומר בפ"נ וכו' אבל לטעם דהימנ' על השליחות כמו
שהימנוהו לומר בפ"נ ובפנ"ח נראה דוקא בח"ל מהימן אבל לא בא"י והנה הב"י כתב
שני תירוצים על דברי הרא"ש לתי' ראשון לא פליג הרא"ש אהרמ"ה ולפי תי' אי נמי
פליג הרא"ש אהרמ"ה וס"ל בא"י או בח"ל שלא נכתב ונתתם בפניו ומתקנים בחותמיו
אינו נאמן לומר שהוא שליח ומביא קצת הוכחה מדברי הרא"ש בריש גיטין ונראה הא
דכתב קצת הוכחה ולא הוכחה גמורה ונראה משום דכתב הרא"ש וז"ל אבל בחד אי לא
אמר בפ"נ ובפנ"ח מצי למימר הבעל לא שלחתיו ומזניף הוא אבל כי אמר בפ"נ וכו' לא
מצי למימר בעל לא שלחתיו אע"פ שאין עדים שעשהו שליח דכי היכי דהימנוהו רבנן
לומר בפני נכתב ובפנ"ח הימנוהו נמי לומר שהבעל עשהו שליח כיון שהגט יוצא מתחת
ידו ולא מצי הבעל מכחיש לי' וכן נראה לי מסברא דאי לא מהימן לומר שהוא השליח
הבעל נמצא צריך השליח לקיים כתב שלחתו וא"כ למה הוצרכו משום עגונה להאמין
לשליח על קיום הגט פי היכי שיקיים השליח כתב השליחות יקיים חתימת הגט אלא
נדאי משום שאין עדים מצוים לקיים האמינוהו חקמים על הפל עכ"ל: הרי דהנפיר
הרא"ש בדיני דבריו דכי היכי דהימנוהו לומר בפ"נ הימנוהו נמי לומר שבעל עשהו
שליח משמע במקום דלא הימנוהו כגון בא"י לא מהימן אשליחות אבל אין זה הוכחה
גמורה דהא סיים הרא"ש מילתא בטעמא כיון שהגט יוצא מתחת ידו ואיכא למימר הא
דנקט ברישא פי היכי דהימנוהו אתי לארנוי' דכי היכי אם אמר בפ"נ לא מהני ערעורו
של בעל ה"נ לא מהני ערעורו של בעל כיון שהגט יוצא מתחת ידו ועכ"פ איכא למידק
בדברי הרא"ש לפי תי' שני של ב"י דפליג הרא"ש אהרמ"ה וס"ל בא"י או בח"ל שלא
נכתב ונתתם בפניו ונתקנים בחותמיו אינו נאמן לומר שהוא השליח איך כתב הרא"ש

בפ' שני ואם הנה מקנים אפילו לא עשו תשובה פשר דבני פרייתות ניהו ולשיקרא ליפא למיחש ודלא כמ"ש הרמב"ם וכו' וקשה איך סמך הרא"ש להכשיר הגט הלא היכי דאין סומכין עליו לומר בפ"נ אין סומכין עליו שבעל עשאו שליח ואיך מכשיר הרא"ש באם נתקנים ע"י שליח פסולי דאורייתא דקיום מאי מהני הא צריך להעיד על שליחתו וע"כ צריכין אנו לומר לדעת זו ואם הי' מקיום דנקט הרא"ש אפוליה מילתא דגט קאי שנתקנים גם עידי שליחותו ודעת תי' ראשון דלא פליג הרא"ש אהרמ"ה א"כ אתיין דברי הרא"ש כפשוטו במ"ש בסוף פ"ש ואם הי' מקנים אפי' לא עשו תשובה פשר דבני פרייתות ניהו אף דמעיד על שליחות מ"מ לא מפיו אנו חיים כיון דהגט יוצא מתחת ידו מסתמא מסרו לידו לגירושין וסברא זו הביאו כל המפרשים והלבוש בסי' קמ"א ובסי' קמ"ב והשתא נבין דברי הרמ"ה דס"ל אף בא"י נאמן על השליחות אף שנתקנים בחותמיו ואינו אומר בפ"נ ובפנ"ח אפ"ה נאמן על השליחות וע"כ צריכין לומר דטעמא דמילתא שהגט מוכיח עליו וכמ"ש הב"ח א"כ לפ"ז בח"ל אם נתקנים הנה להרמ"ה להכשיר אפילו בפסולי דאורייתא להיות שלוחים דהא לא מפיו אנו חיינן ואפ"ה פסל הרמ"ה בין בא"י ובין בח"ל וע"כ צריכין אנו לומר שדעת הרמ"ה בדעת הרמב"ם והנה בדעת הרמב"ם שנאמן על השליחות פי' הב"י טעמו כיון דנפק גיטא מתותי ידו בדין שיהיה נאמן דהא הימנוהו הבעל וכן פתב הראב"ד בפ"ג מהל' אישות דטעמו משום דגיטו מוכיח עליו וכתב הב"י בשם הגהות מיימנ' ואם כופר המשלח אחרי נתינת הגט הוי לי' ספק וע"כ צריכין אנו לומר דאם אין הבעל לפנינו סומכין על השליח ותנשא דאי הבעל לפנינו ומודה בו שוב אין אנו צריכין לטעמא דגט יוצא מתחת ידו וכן נראה להדיא ממה שכתב בש"ע בסי' קמ"א סעיף י"א ובסי' קמ"ב סעי' ג' דע"כ לא יסתרו דבריו ודומה כפי שפסק הטור והרמב"ם בפ"ז מה' גירושין שליח שהביא גט ממקום למקום בא"י אע"פ שלא ראה פתיבת הגט ולא ידעו מי עדיו הרי זה נותנה לה בפני עדים ותהיה מגורשת ותנשא בו בא הבעל וערער יתקנים בחותמיו ה"נ שליח נאמן על שליחתו ותנשא בו כיון דנפק גיטא מתות' ידיה ואם בא אח"כ הבעל וערער הוי ספק מגורשת: ובאמת נפלאתי על הגהות מיימני איך אפשר לומר דספק מגורשת איך פסק הרמב"ם דנשים שאינן נאמנות להביא הגט מחמת ששונאות זו את זו נאמנות להביא בח"ל כיון דלא חיישינן לעירעור דבעל לא חיישינן שנתכונן לקלקלה הא איכא למיחש שמתכונן לקלקלה דהא נאמנות על השליחות הגט ואח"כ יבא הבעל וערער ותהי' ספק מגורשת ותצא בשלמא לדעת התו' והרא"ש דאף אם יבא בעל וערער לא משגיחנן בי' ניהא אלא לדעת הגהות מיימני קשי' וראיתי בדרישה שהקשה עודקושני' אחרת דמ"מ נחש לזיופא ואח"כ יביא הבעל שני עדים שיאמרו מעולם לא חתמו על הגט זה וכמו שמישב קושני' זו קושני' דידן נמי מתורצ' די"ל דמילת' דלא שכיחא הוא כיון דגט יוצא מידיה לא חיישינן להכא אבל אם אתי הבעל ומכחיש י"ל דמהני והיותר נראה דהגהות מיימוני מייירי באם אין הגט בעולם אבל אם הגט בידי השליח או בידי האשה הוי כמו שהוא בידי השליח כמו שכתבו בפוסקים לא מהני עירעור של בעל וליכא למיחש לקולקול' שהרי הגט יהי' בידי האשה וכן פתב הב"ש ונהדר לכלן דטעמא דהרמב"ם פולם מפרשי' משום דגיטא בידיה מסתמא נתנה לשם שליחות ותנשא בו וא"כ בפסולי עדות מן התורה אם נתקיימה חתימתן בעידי שליחות לא מפיו אנו חיינן אלא דהגט שבידו ראי' על שליחות וגילוי מילתא בעלמא הוא

ואפ"ה כתב הרמב"ם שם ופסול וע"כ פסול בין בארץ ובין בח"ל דנתקנים בח"ל הוי כמו המביא גט בא"י ונדעתו כדעת הרמ"ה ותמה עליו הראב"ד והרא"ש וז"ל הראב"ד ואם נתקנים בחותמיו ולא הוצרכו לומר בפ"נ ובפנ"ח למה אם הביאו פסול עכ"ל ר"ל דאין סומכין עליו ועל השליחות ג"כ אין סומכין עליו דהגט שבידו עד המוכיח הוא א"כ אמאי לא תנשא: ועוד תמי' פשטמכו עליו למה אינו גט אלא שלא תנשא עליו ויישב בכסף משנה קושני' אחרונה ואמר שלא נתפגון הרמב"ם אלא לומר שאינו יכולה להינשא אבל אין הכי נמי שאם קדשה אחר חוששין לקידושין ולא הוצרכו אלא שסמך על המבין עכ"ל.

והנה מהשגה ראשונה לא הצילו הרב המגיד וכ"מ בלחם משנה וגם הרא"ש סביר כוונתיהו והשתא ע"כ להרא"ש בנתקנים פשר להביא בין בא"י ובין בח"ל ובאין נתקנים אינם פסולים להביא אלא בח"ל דסומכין עליהו אבל בארץ דלא עליהו סומכין אלא אקוים ועל שליחות גופא הגט מוכיח עליו מותר' להביא ואי נמי דס"ל להרא"ש דאינו נאמן על השליחות אלא מטעם כמו שמינוהו רבנן לומר בפ"נ מפני תקנות עגונה א"כ במקום שלא סמכו עליו כגון בא"י אינו רשאי להיות שליח פסול מדאורייתא עד שיתקנים כתב שליחות נמצא לדעת הרמב"ם דכל המפרשים פירשו טעמו משום דגט מוכיח עליו שהוא שליח אפ"ה ס"ל דפסול דאורייתא אם הביא הגט לאשה ואף שנתקנים פסול ואף שאין סומכין עליו אפילו בעדות שליחות פסול א"כ בנודאי פסול אפ' בא"י פינן שנתקנים אין חילוק בין א"י ובין ח"ל וע"כ פשיטת הרמ"ה ס"ל שפסולי' בין בא"י ובין בח"ל וליכא למימר דהרמ"ה דנקט בין בארץ ר"ל לא מבעני' בארץ דאין סומכין עליו בקיום רק על עדות שליחות לבד כמו שכתב רמ"א דנאמן על עדות שליחות אפילו בארץ וא"ה פסול ואצ"ל בח"ל דסומכין עליו על הקיום וגם על עדות שליחות דפשיטא דפסול אבל לעולם מודה הרמ"ה אם נתקנים עדות הגט ועדות שליחות דכשר זה אי אפשר לומר דא"כ דכח דהתיירא הוי לי' להרמ"ה לאשמועין ומדנקט כמו דאסורו דפסולין בין א"י ובין בח"ל ש"מ דאי אפשר למצוא להם שום התיירה בעולם בשום צד אפילו העידו עדים אחרים על השליחות וכשיטת הרמב"ם.

ועל זה תמהו כל המפרשי' פינן שנתקנים וגם אפילו עדות השליחות לא מפיו אנו חיינ דגט שבידו הוא ראי' על השליחות א"כ אמאי פסולי' הא בני פרות גיטא גינהו וכן כתב הב"ש בסי' קמ"א ס"ס קי"ד דהרמב"ם ס"ל כהרמ"ה דאפילו במקוים או בא"י נאמן הוא על השליחות וע"כ צריכין אנו לומר הטעם דהגט מוכיח על השליחות ושפיר תמהו פל הנה גאונים ובפירוש המשניות שחיבר הרמב"ם ראיתי שכתב וז"ל וכל הפסול בעבירות של תורה פסול להבאת גט אבל אם נתקנים הוא בחותמיו הרי הוא פשר ויש לתמן' שבחבורו כתב שהוא פסול ואפשר שבלאו הכי מוכרחים אנו לומר שט"ס בפירוש המשניות דו"ק ותמצא: ועתה נעמוד על המנין על פל פרטי הדברים אשר כתב המשגיג ה"ל והקשה דלמא פליג הרא"ש על הרמב"ם ברישא דמילתא גבי פסולי' מדרבנן וסתר בעצמו דבריו במה שמפונרש בדברי ב"י דטעמא פשם שפשר לעדות אשה ובנדאי לא יפולג הרמב"ם על זה ולא הי' צריכו לטרוח על זה לשפוף דיו חנם אף חזר והקשה דילמא אף הרא"ש מודה בפסולי' דאורייתא אף בא"י פסולין להביא עד שכתב א"כ בזה פליג הרא"ש שכתב פסולים להביא אף בח"ל הוא רק פסול והוי ספק גט ולא כדברי

הַרְמַב"ם שֶׁפֶתַב אֵינוֹ גֵּט כָּלֵל אֲבָל לְעוֹלָם אִפִּי' בַּא"י פְּסוּל וְכו' עַד וְלִכְאוּרָה יִפְלֵא לָמָּה מְבִיא הָרֵא"ש זֶה הֵלֵא לְפִי פִּשְׁטָא דְמִקְלָתָא פְּלִיג הָרֵא"ש עָלָיו בְּרִישָׁא בְּמִקּוּם שֶׁהִסְפִּים הָרֵאָב"ד לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם כּו' עַד לְפִי מָה שֶׁפֶתַבְתִּי מִיְנֻשָׁב הַכֹּל דְּהָרֵאָב"ד וְהָרֵא"ש תְּרַנְוִייהוּ פְּהַדְדִי לֹא פְּלִיג רַק אֲסִיפָא דְמִקְלָתָא וְדו"ק עַכ"ל הִנֵּה לֹא עָלָה עַל שׁוּם פּוֹסֵק רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן לְחֻלּוֹק בֵּין הַפְּרָקִים וְלוֹמֵר דְּבַח"ל אִם נִתְקַיְּיִם כְּשֵׁרִים וּבַא"י פְּסוּלִים הָא א"י נְמִי אֵין סוּמְכִין עָלָיו אֲלֵא עַל עֲדֵי קִיּוּם וַא"כ אֲמַאי פְּסוּלִין וְעַל עֲדֵי שְׁלִיחוֹת אֵי ס"ל לְהָרֵא"ש כְּהַרְמ"ה דְּמַהֲיָמֵן בַּא"י מִשׁוּם דְּגִטּוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו א"כ אֵין חִלּוּק בֵּין א"י לַח"ל דְּלֹא מִפּוּי אָנוּ חֲזִין וְאֵי פְּלִיג הָרֵא"ש עַל הַרְמ"ה כְּבָר פֶּתַבְנוּ שַׁע"כ הָא דְּמַכְשִׁיר הָרֵא"ש פְּסוּלֵי דְּאוּרִינְיָתָא בַּח"ל בְּנִתְקַיְּיִם עֲיָדִי גֵּט ע"כ צְרִיכָן אָנוּ לוֹמֵר שְׁמִינְיָרֵי שְׁנִתְקַיְּיִם גַּם עֲיָדֵי שְׁלִיחוֹת דְּמַאי אֲוֹלָמֵי הָא מַהָּא וּכְמוֹ שֶׁפֶתַב הָרֵא"ש בְּרִישׁ גִּיטִין דְּכָשֵׁם שְׁיִקְיָיִם עֲיָדֵי שְׁלִיחוֹת פְּדָ יִקְיָיִם עֲיָדֵי גֵּט וְלֹא זְכִיתִי לְעַמּוֹד עַל דְּבָרֵי הַמְּשִׁיגִי שֶׁפֶתַב דְּבָרֵי שֶׁפֶתַב דְּבָרֵי שֶׁפֶתַב הָרֵאָב"ד לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם עַד שֶׁהִחֲלִיט דְּהָרֵאָב"ד וְהָרֵא"ש תְּרַנְוִייהוּ פְּהַדְדִי לֹא פְּלִיג רַק אֲסִיפָא דְּמִקְלָתָא עַכ"ל הֵלֹוא מְעַיְיָן בְּדַבְרֵי הָרֵאָב"ד יִרְאֶה לְהַדְנִי שֶׁהִשְׁיֵג עַל רִישָׁא שֶׁפֶתַב הַרְמַב"ם אִם נִתְקַיְּיִם הֵגֵט פְּסוּל הַשְּׁיֵגוֹ הָרֵאָב"ד דְּלָמָּה יִהְיֶה פְּסוּל וְעוֹד הַשְּׁיֵג כְּשֶׁפֶתַבְנוּ עָלָיו לָמָּה לֹא יִהְיֶה גֵּט אֲלֵא שְׁלֵא תַנְשָׂא עָלָיו אֲבָל אִם קִבְּלָה קִדּוּשִׁין חוּשְׁשִׁין דִּילְמָא יִתְקַיְּיִם לְמַחֵר ע"פ חוֹתְמֵי עַד שֶׁכ"מ פֶּתַב כֵּן שֶׁהִאָּמַת בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם שְׁלֵא תַנְשָׂא אֲבָל אֵין ה"נ שְׂאֵם נִתְקַדְּשָׁה לְאַחַר חוּשְׁשִׁין לְקִדּוּשִׁין וְלִכְפֹּד פֶּתַב הַב"י דְּלֹא פְּלִיג הָרֵא"ש אֲלֵא אִם הִבִּיאוּ פְּסוּלִים מִן הַתּוֹרָה וְנִתְקַיְּיִם בְּחוֹתְמֵי שׁו"ל לְהַרְמַב"ם דְּפְסוּל וַא"א הָרֵא"ש ז"ל כְּתַב שְׂאֵין פְּסוּלִין אֲלֵא בַּח"ל שַׁצ"ל בַּפ"נ וְכו'.

וּס"ל לְהָרֵא"ש דְּאֵם לֹא נִתְקַיְּיִם לֹא תַנְשָׂא וְאִם נִתְקַדְּשָׁה חוּשְׁשִׁין לְקִדּוּשִׁין וְהַרְמַב"ם נְמִי ס"ל הִכִּי לְדַעַת הַב"י בְּחִיבּוּרוֹ בַּכ"מ וְלִמָּאן דְּרוּצָה לְפָרֵשׁ דְּהַרְמַב"ם ס"ל בְּלֹא נִתְקַיְּיִם דְּלֹא הוּי גֵּט כָּלֵל פְּלִיג הָרֵא"ש בְּאָמַת עָלָיו בְּתַרְתִּי כְּאֲשֶׁר פִּירֵשׁ כֵּן בְּפִרְשָׁה וּדְרִישָׁה בְּנִתְקַיְּיִם פְּלִיג דְּלְהַרְמַב"ם פְּסוּל מְדַרְבְּנָן וְאִם נִשְׂאֵת לֹא תַצֵּא וְלְהָרֵא"ש כְּשֶׁר לְכַתְחִילָה לְהַנְשָׂא בּוֹ וּבְאֵינוֹ מִקִּיּוּם ס"ל לְהַרְמַב"ם דְּאֵינוֹ גֵּט כָּלֵל וְאֵין חוּשְׁשִׁין לְקִדּוּשִׁין וְלְהָרֵא"ש אֵינוֹ אֲלֵא פְּסוּל וְתַצֵּא וְחוּשְׁשִׁין לְקִדּוּשִׁין וְהָרֵא"ש וְרַבֵּינוּ אֵין זְרַכָּם לְדַקְדַּק בֵּין לְשׁוֹן פְּסוּל לְבַטֵּל כֵּן פֶּתַב הַדְּרִישָׁה: וְהַמְעַיְיָן כָּל דְּבָרֵי רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים לֹא יִמְצֵא חֶבֶר לְהַפְרִיד בֵּין הַדְּבָקִים וּמָאן דְּמַכְשִׁיר פְּסוּלֵי דְּאוּרִינְיָתָא לְהִבִּיא גֵּט לְאַחַר שְׁנִתְקַיְּיִם מִתִּירוֹ ג"כ בַּא"י דְּהֵתֵם נְמִי אֵין סוּמְכִין עָלָיו כָּלֵל אֲלֵא עַל הַקִּיּוּם וְגַם נִרְאֶה עֵין בְּעֵין שֶׁהָרֵאָב"ד וְהָרֵא"ש חוֹלְקִין עַל הַרְמַב"ם בְּרִישָׁא בְּמִקּוּם וְגַם בְּסִיפָא דְּאֵינוֹ מְקוּיָם חוֹלְקֵי עָלָיו הָרֵאָב"ד בְּפִירֵשׁ אִם נִפְרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם שְׂאֵינוֹ גֵּט כָּלֵל עוֹד פֶּתַב הַמְּשִׁיגִי וְהִיפָּךְ בְּסִבְרוֹת דְּאֵם בְּשַׁעַת מְסִירַת הֵגֵט מִיַּד הַבַּעַל לְשִׁלִּיחַ הִי' רִשָּׁע וְאַח"כּ חֲזַר בְּתַשׁוּבָה יֵשׁ יוֹתֵר לְהַכְשִׁיר לְדַעַת הַרְמַב"ם מְדַעַת הָרֵא"ש וּק"ל מִשְׂא"כ לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּאֵף דְּלִיכָא שׁוּם עֲדוּת בְּדָבָר הִיָּינוּ בַּא"י בְּאֵם נִתְקַיְּיִם הֵגֵט מ"מ פְּסוּל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ וַא"כ הַפּוֹסֵל הוּא בְּשַׁעַת מְסִירַת הֵגֵט ע"י שֶׁהוּא מוֹסֵר לָהּ דְּבַשְׁעַת מְסִירַת הֵגֵט מִן הַבַּעַל לְשִׁלִּיחַ שֶׁם לֹא הִי' פְּסוּל כָּלֵל מִפְּנֵי שְׁלֵא הִי' צְרִיךְ שׁוּם עֲדוּת עַל בַּפ"נ כּו' הֵלֹוא הִי' יְכוֹל זֶה הַשְּׁלִיחַ לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחַר אֵף שְׁלֵא בְּפִנֵּי ב"ד בְּמִקּוּם שְׂאֵצ"ל בַּפ"נ וּבַפ"נ וְכִדְאִיתָא בְּהַרְמַב"ם בַּפ"ו מַה"ג וּמוּבָא בְּסִפְרֵי מַגִּיד מְשֻׁנָּה בְּאַרְכִּיּוֹת אִם נִתְּן לְגוּי וְהַגּוּי מְסַר לְיִשְׂרָאֵל כּו' עַד מִשְׂא"כ גַּבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁחֲטָא עַכ"ל.

נוראות נפלאותי שמהפך דברי אלקים חיים דהא למאן דמכשיר פסולים כשנתמנו
שלוחים ואח"כ חזרו בתשובה מכשיר אפילו באינו מקנים ולפי סברת המשגי שמתחיל
להפך הספרות ולומר לדעת הרא"ש יש לפסול דומי' לנכרי ונתגזיר וא"כ לדעת
הרמב"ם אם נמסר ליד שליח שהי' פסול בעבירה ואח"כ חזר בתשובה ליתן הגט בלא
נתקיים שנה לדעת הרא"ש וא"כ איך פתב הלוא הי' יכול לעשוה שליח אחר אף שלא
בפני ב"ד הלוא צ"ל בפ"נ דהא אינו מקנים בע"כ מייגרי ויותר תמה שמביא ראיה ממה
שהביא הרמב"ם שנתן לכותי והכותי מסר לשליח כו' לא ידעתי מאי קאמר והביא
ממקומות רחוקים והש"ע הלוא רבינו הטור פתב דין זה בסי' קמ"א מחלוקת הרא"ש
והגאונים וע"כ לא אמרו הגאונים אם נשאת לא תצא אלא שהי' מונח פתב שליחות אצל
הגט שעשו לפלוגי שליח או שמינוהו מקודם לשליח אבל אם מעולם לא עשו לישראל
שליח איך יכשיר ע"י פותי שנתנו לידו הלוא אף קיבל ישראל בלתי ידיעת הבעל אטו
ממש אית בי' וא"כ כשהיה פסול דאורייתא איך יעשה שליח פינו דצריך לומר בפ"נ
והוא פסול.

עוד פתב המשגי וז"ל ומה שהקשה הראב"ד למה לא חיישינו שמא יתקיים לאו קושיא
הוא פי אגיל לשיטתו שפוסק באם נתקיים ג"כ הוא פסול א"כ מהיכי פיתי יתקיים מי
יבקש עדים שיתקיע בב"ד כו' פבר פתבנו שדבר זה לא ניתן לאומר' אטו בקריאת ב"ד
תלי' ויעלימו עיני העדה מספק איסור א"א דהאי איכא למיחש שיבאו עידי חתימת הגט
ויעידו בב"ד שפנייהם נכתב ונתתם והוי גט פשר ואם קבלה קידושין מאחר הוי א"א
גמורה ואיך יתירו האשה זו לבעלה הראשון בלא גט משני: עוד פתב וז"ל ואף לדברי
הפוסקים פסולים בח"ל למה תני נכרי הל"ל פסולי מד"ת ושפיר שמעינו מיני' נכרי
במכ"ש ובשביל זה פירשו דבאמת גבי פסולי מד"ת אם חזרו בתשובה פשירים להעיד
כו' הנה שגג בזה שגגה גדולה ותלי בוקי סריקי בהנה פוסקים שמקושיא זו הוציא דין
זה ח"ו דקושיא זו אינו התחלת קושיא' לכל הפוסקים אפילו להרמ"ה דס"ל בנתקיים
פסול מ"מ באינו נתקיים ס"ל לכל הפוסקים ואף הרמ"ה בכללם כמו שכתב בדרישה
דאינו גט שלא להנשא בו אבל חוששין לקדושין אבל בנכרי ובאינה דחשיב במתניתין
אינו גט כלל אפילו אם קבלה קדושין מאחר אין חוששין לקדושין והא דכתבו הפוסקים
אם חזרו בתשובה דכשירה לשליחות טעמא רבה איתא בהוא כמו שכתב הטור דכן
מסתברא דבני פרישות ניהו ואינו פסולין אלא דחשדינו להו דמחמת ממן קא מסהדי
שיקרא וכיון שעשו תשובה מהימנא דלא בעי תחלתן וסופן בכשרות עכ"ל: עוד פתב
ונה לדעת שאר פוסקים אמנם הרמב"ם לא רצה לתרץ כתי' התוס' כו' ותי' תירץ אחר
דהיינו יש עוד חלוקה שלישית לומר דאפילו ספק אינו רק אינו גט פלל וא"כ לכך
איצטרך נכרי דאפי' נכרי ונתגזיר מ"מ הוא רק פסול והוי ספק גט ואי אשמועינו עבד
או פסולים מד"ת ה"א דגבי נכרי אפילו ספיקא נמי ליתא רק אינו גט פלל לכך איצטרך
למיתני' נכרי עכ"ל.

וגם בזה שגג מאוד דפסול דמתניתין הוא פסול גמור ואם קבלה קדושין אין חוששין
לקדושין וגרם לו זה שסבר הא דכתב הרמב"ם גבי נכרי ונתגזיר הרי זה בטל דמשמע
ספק גט הוי וגבי חמשה דמתני' פתב קבל או הביא אחד מהן אינו גט והבין שיש חילוק
בין אינו גט ובין הרי זה בטל ודומה בנפשו דבמתניתין דתני פסול נמי ספק הוי אבל לא

רָאָה וְלֹא יָדַע מַה שֶׁהַעִיד הֶרְמֵב"ם בְּעֶצְמוֹ עַל לְשׁוֹנוֹ בַּפ' עֲשִׂירֵי וְהַזְכָּרְנוּ לְעֵיל דְּכָל מְקוֹם שֶׁאֲמַרְנוּ בְּחִיבּוּר זֶה הָרִי זֶה בְּטֵל אוֹ אִינוֹ גֵּט אוֹ אִינוֹ מְגוֹרֶשֶׁת הָרִי זֶה גֵּט בְּטֵל מִן הַתּוֹרָה וְכַתּוּב הָרֵב הַמַּגִּיד שֶׁזֶה פֶּתַח לְבָאָר לְשׁוֹנוֹ אָבֵל בַּגְמ' יֵשׁ פְּסוּל דְּבִטּוֹל לְגַמְרֵי וְכֵן אֶפְיָלוּ בְּלִשׁוֹן שֶׁאֵר מְחַבְרִים פֶּתַח הַדְרִיִּשָׁה שֶׁאִין דְּרַפֶּס לְדַקְדָּק בֵּין לְשׁוֹן פְּסוּל בֵּין לְשׁוֹן בְּטֵל וְעַתָּה מִמִּילָא בְּטֵלִין דְּבָרֵי הַמְשִׁיג שֶׁפֶתַח וּבְדַבְרֵינוּ אֲתִי שֶׁפִּיר הַמְשִׁיג דְּבָרֵי הָרֵא"ש שֶׁפִּי מִתְחִילָה אִם חָזְרוּ בְּתִשׁוּבָה פְּשָׁרִים לְהַעֲיֵד וְדָלָא פְּהֶרְמֵב"ם שֶׁפֶסֶק דְּאִינוֹ גֵּט כָּלֵל כְּדִי לְתַרְץ קְוִשֵׁית הַתּוֹסֵף וְע"כ מִזֶּה מוֹכַח דְּסוּבֵר אַף אִם חָזְרוּ בְּתִשׁוּבָה דִּהְיוּ כְּמוֹ נִכְרֵי וְנִתְקַיְּיִם מ"מ פְּסוּלִין הֵנָּה עַל רֵאוּשׁוֹנִים אָנוּ מַצְטַעְרֵי וְכֵן לְהוֹסִיף עוֹד פְּלוּגָתָא אֲחֶרֶת בֵּין הָרֵא"ש לְהֶרְמֵב"ם אֲשֶׁר נִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא נֶאֱמַר דְּבִפְסוּלֵי דְאוֹרֵייתָא לִכ"ע כְּפֶשֶׁרִים אִם חָזְרוּ בְּתִשׁוּבָה מִטַּעַם שֶׁפֶתַח הַטּוֹר וּפְסוּל דְּמִתְנִיתִין אִינוֹ גֵּט כָּלֵל כִּינּוּן דְּנִמְסַר בְּשַׁעֲהָ שֶׁלֹּא הִי בְּנֵי גִירוּשֵׁין וְהֶרְמֵב"ם בֵּין בְּרִישָׁא גְבִי חֲמֻשָּׁה שֶׁהִבִּיאוּ אֶת הַגֵּט וּבֵין בְּסִיפָא גְבִי נִכְרֵי וְנִתְגַּיֵּיר אִינוֹ גֵּט כָּלֵל לְדַעַת הֶרְמֵב"ם וְאִין חוֹשְׁשִׁין לְקַדּוּשֵׁין אִם קִבְּלָהּ מֵאֲחֵר אֲלֵא גְבִי פְּסוּלִים דְּאוֹרֵייתָא כְּפֶשֶׁרִים עֲלֵיהֶם רְצוּ הַמ"מ וְהַכ"מ לִישָׁב דְּבָרֵי לְחוּמְרָא נִקֵּט אִינוֹ גֵּט דָּאם תְּנַשָּׂא תַצָּא וְהַמ"מ חוֹשְׁשִׁין לְקַדּוּשֵׁין שֶׁמָּא יִתְקַיְּיִם לְאַחַר זְמַן ע"י עֵינֵי גֵט אָבֵל מַה שֶׁפֶתַח בְּנִתְקַיְּיִם הָרִי זֶה פְּסוּל אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וְאִם נִשְׂאָת לֹא תַצָּא כָּל זֶה בְּרוּר וְאֲמַת וְיִצִיב: וּמַעַתָּה מַה שֶׁפֶתַח אַח"כ לִישָׁב דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם דְּלִכְךָ פְּסוּל הֶרְמֵב"ם שֶׁהָרִי מִפִּיו אָנוּ חִיִּין וְנֶאֱמָנִי לֹא מֵר שֶׁהֵן שְׁלוּחִין מִכַּח שֶׁהוּא נֶאֱמָנִי לֹא מֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ כּו' עַד שֶׁפְּסִיִּים שֶׁזֶה נִכּוֹן מְאוֹד לְפַע"ד וְדְבָרֵי נֶאֱמָרִי בְּאַמַּת כְּבָר כְּתִבְנוּ שֶׁלֹּא דִי שֶׁלֹּא הִצִּיל לְהֶרְמֵב"ם מְשַׁנֵּי אֲרִיּוֹת אֲלֵא שֶׁהִגְדִּיל וְהוֹסִיף תְּמִי שֶׁיִּסְתְּרוּ דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם בְּעֶצְמוֹ דֶּהֱא לְדַעַתוֹ נֶאֱמַת הַשְּׁלִיחוֹת וְנֶאֱמַת לֹא מֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ חֵם בְּסוּגָלָא אֲחָד וְכָל אֲחָד תָּלוּ בְּחִבְרֵי א"כ מֵאִי שֶׁנָּא אִם אִינוֹ מְקוּיִם וְסוּמְכִין עַל הַפְּסוּל כְּשֶׁאֲמַר בַּפ"נ פֶּתַח הֶרְמֵב"ם שֶׁאִינוֹ גֵּט וּבְמְקוּיִם אִם הִבִּיאוּ פֶתַח הָרִי זֶה פְּסוּל הָא גֵּט שֶׁלֹּא מְסָרוּ הַבַּעַל לֵיד שְׁלִיחַ אֲטוּ מְשַׁשָּׂא אֵית בֵּיהּ וְאִם אִינוֹ לֹא מֵר שֶׁפְּסוּל פִּי בְּהֶרְמֵב"ם שֶׁהוּא סָפֵק דְּחוֹשְׁשִׁין דְּלִמָּא אִינוֹ מְשַׁקֵּר א"כ גְּבִי אִם אֲמַר בְּפָנֵי נִכְתָּב וְכו' נְמִי נִיחַשׁ לְזֶה וְלָמָּה פֶתַח כָּאִן אִינוֹ גֵּט וּבְמְקוֹם פֶּתַח שֶׁהוּא פְּסוּל וּבַע"כ צְרִיכִין אָנוּ לֹא מֵר שֶׁאִין אָנוּ סוּמְכִין עַל שְׁלִיחוֹת עָלֵינוּ מְשׁוּם דֶּהֱגַט יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ וְכַפְּלֵי הַב"י בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם וְלִכְךָ אִינוֹ פְּסוּל אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וְאִם נִשְׂאָת לֹא תַצָּא וְשֶׁפִּיר תְּמָהוּ עָלֵינוּ כָּל אַחֲרוֹנִים לָמָּה לֹא נִסְמָךְ עָלֵינוּ אֶפְיָלוּ לְכַתְּחִלָּה כִּינּוּן דְּמְקוּיִם וְעַל שְׁלִיחוֹת הֵגַט אִינוֹ צְרִיף רֵא"ש דֶּהֱגַט מוֹכִיחַ עָלֵינוּ וְאִם נִפְרַשׁ דְּבָרֵי הָרֵא"ש כְּמוֹ שֶׁתִּירָץ הַב"י בְּתִירָץ שְׁנֵי דְפָלִיגֵי הַרְמ"ה וְס"ל הָא דֶּהֱמַנּוּהוּ רַבְּנָן עַל שְׁלִיחוֹת כְּמוֹ שֶׁהִמְנוּהוּ לֹא מֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ חֵם אָבֵל בְּמְקוֹם דְּלֹא הִימְנוּהוּ פְּגוֹן בֵּא"י אִינוֹ נֶאֱמָן ג"כ עַל שְׁלִיחוֹת וְע"כ צְרִיכִין אָנוּ לֹא מֵר הָא דְּמְכַשִּׁיר הָרֵא"ש בְּנִתְקַיְּיִם ר"ל שְׁנִתְקַיְּיִם כָּל מִקְלֵי דְּגַט שֶׁצְרִיף הַשְּׁלִיחַ לְהַעֲיֵד הֵן עַל עֵינֵי חֲתִימָה הֵן עַל שְׁלִיחוֹת וְכֵן שֶׁפֶתַח הָרֵא"ש כִּי הִכִּי שֶׁיְקַיְּיִם הַשְּׁלִיחַ פֶּתַח הַשְּׁלִיחוֹת יְקַיְּיִם חֲתִימוֹת הֵגַט ש"מ שֶׁבְּקָל יָכוֹל לְקַיְּיִם שְׁנֵיהֶם וְלַפ"ז לְמַד בְּכּוֹנֵנַת הֶרְמֵב"ם ג"כ הָא דְּכַתּוּב בַּד"א בְּנִתְקַיְּיִם ר"ל שְׁנִתְקַיְּיִם כָּל מִקְלֵי דְּשְׁלִיחַת בְּעִנְיַן שֶׁאִין צְרִיף לְסַמְךָ עָלֵינוּ דֹּא"כ אִין מְקוֹם לְדִינוּ דֶּהֱרֵא"ש וְאִין מְקוֹם לְתַמִּיהָתוֹ עַל הֶרְמֵב"ם אֲלֵא ע"כ כְּדֹאמְרֵן וְכֵן פֶּתַח בְּתִשׁוּבָה שְׁרוּב מְפָרְשֵׁי הִבִּינוּ בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם דְּמִטַּעַם דְּגַט יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ לְכָךְ סְמְכִינָן עַל הַשְּׁלִיחוֹת וְלֹא מִפִּיו אָנוּ חִיִּין כְּשֶׁנִּתְקַיְּיִם וְלִכְךָ תְּמִי עָלֵינוּ וְזֶה בְּרוּר: וּמַעַתָּה נְבוֹא עַל שֶׁאֵר דְּבָרֵי הַמְשִׁיג שֶׁפֶתַח וּבִהְיוֹת כֵּן מוֹבְנִים דְּבָרֵי

הַרְמַב"ם בַּמ"ש בַּד"א פְּשָׁנְתַקְיָיִם בְּחֹתְמָיו וְלֹא כָּתַב בַּד"א בַּא"י הִנֵּה עָלָה בְּדַעְתּוֹ
דְּהַרְמַב"ם פְּלִיג אַהֲרַמ"ה.

דַּס"ל אַף בַּא"י נֶאֱמַן עַל שְׁלִיחוֹת וְלְהַרְמַב"ם אֵינוֹ נֶאֱמַן וְא"כ לֹא פָּסַל הַרְמַב"ם בְּנִתְקָיִים
אֶלָּא בַּח"ל אֶבֶל בַּא"י בְּנֻדְאֵי יֵשׁ לֹו עֵיִדֵי שְׁלִיחוֹת אֶבֶל הַרְמ"ה דַּס"ל אַף בַּא"י נֶאֱמַן עַל
הַשְּׁלִיחוֹת לְכַף פְּסוּל בֵּין בְּאַרְצָא וּבֵין בַּח"ל מִשּׁוּם דְּאִין לֹו עֵיִדֵי שְׁלִיחוֹת זֶה תּוֹכֵן דְּבָרָיו.

וְנִפְלְאֵתִי עַל דְּבָרִים אֵלּוֹ שֶׁהַרְמַב"ם לֹא יִדְעֵנוּ מִדְּרָכֵי בָּאֵם שְׁמַבִּיא עֵיִדֵי שְׁלִיחוֹת בַּח"ל
שֶׁהוּא פֶּשֶׁר וְגַם לֹא הוֹדִיעֵנוּ דִּינוֹ בַּא"י דְּסוּמְכִין עָלָיו וְכֵן הַרְמ"ה יִכְתּוּב דִּינוֹ שְׁלֹא. לְהַתִּיר
בֵּין בַּא"י וּבֵין בַּח"ל וְלֹא יִשְׁמַעֵנוּ פַּח דְּהַתִּירָא אִם מְבִיא עֵיִדֵי שְׁלִיחוֹת וְנִתְקָיִים דְּכָשֶׁר
בֵּין בַּא"י וּבֵין בַּח"ל בְּרַמְכָל דִּין תְּמוּהֵים דְּבָרָיו שְׁרָצָה לְהַבִּיא רְאָיָה דַּס"ל לְהַרְמַב"ם
כְּדִי לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַב"י בְּסִי' קַמ"א ד"ה וְכ"כ הַרְמַב"ם שֶׁהַשְּׁלִיחַ הוּא עַד אֶחָד אִזְ אֵינָם
סוֹתְרִים דְּבָרָיו דְּזֶה מִיְיָרֵי בַּא"י דְּאִזְ צְרִיף עַכ"ל: וְאֲנִי אוֹמֵר דְּלֹא דַק פְּלַל בְּזֶה דְּהָא
הַרְמַב"ם לֹא כָּתַב בְּשׁוּם מְקוֹם דְּבָר זֶה רַק בַּפ"ק מִהַלְכוֹת אִישׁוֹת דִּין ט"ז וְנ"ל הַשְּׁלִיחַ
נַעֲשֶׂה עַד לְפִיכָף אִם עָשָׂה שְׁנֵי שְׁלִיחוֹת לְקַדְשׁ לֹו אִשָּׁה הֵן הֵן עַדְיו וְהוּא ש"ס עָרוּף בַּפ'
הָאִישׁ מְקַדְשׁ וְהַלְכְּתָא שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה עַד וְהֵתָם לֹא שְׁיִיף לְחַלֵּק בֵּין בַּא"י לַח"ל אֶלָּא ע"כ
תִּירָץ הַב"י הוּא עֵיִקֵר שְׁטו' אֵינוֹ מְבִיא רְאָיָה אֶלָּא אַף לְדַעַת הָרֵא"ש דְּצְרִיף שְׁנֵי עֵדִים
עַל מִינּוּי שְׁלִיחוֹת מ"מ הַשְּׁלִיחַ עוֹלָה בְּמְקוֹם אַחַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ם גְּבִי עֵיִדֵי קִידוּשִׁין
וְזֶה בְּרוּר: עוֹד כָּתַב וְנ"ל וְאִין לְהַקְשׁוֹת הָא אַף בְּנִתְקָיִים לֹא הִי צְרִיף לֹוּמֵר בַּפ"נ א"כ
בְּנֻדְאֵי אַף עֵיִדֵי שְׁלִיחוֹת צְרִיף דִּי"ל הַרְמַב"ם סוֹבֵר אַף בְּנִתְקָיִים אֵינוֹ צְרִיף עֵיִדֵי שְׁלִיחַ
וְכֵן מוֹכַח מִתְּשׁוּבַת הָרִיב"ש הֵבִיא בְּקִצְרָה ב"ש בְּסִי' קַמ"א ס"ק מ"ב ע"ש הַרְוֹאָה עֵין
בְּעֵין יְרָאָה שֶׁהוּא סוֹתֵר דְּבָרֵי עֲצָמוֹ דְּאֵם נִימָא אַף בְּנִתְקָיִים אֵינוֹ צְרִיף עֵיִדֵי שְׁלִיחוֹת א"כ
אַף בַּא"י אֵינוֹ צְרִיף עֵיִדֵי שְׁלִיחוֹת דְּחַד טַעְמָא הוּא וְא"כ הִדְרָא קוֹשְׁיָא הַמְשִׁיג לְדוּכְתָא לְמָה
כָּתַב בַּד"א פְּשָׁנְתַקְיָיִם בְּחֹתְמָיו וְלֹא כָּתַב בַּד"א בַּא"י אוֹ פְּשָׁנְתַקְיָיִם בְּחֹתְמָיו.

וּבִיּוֹתֵר תְּמַהֲנֵי אִיף אָדָם מְבִיא רְאָיָה לְחוּבְתּוֹ הָא בֵּית שְׁמוּאֵל בְּסִי' קַמ"א ס"ק מ"ג כָּתַב
בְּפִירוּשׁ שְׁלֹא כְּדָבְרֵי הַמְשִׁיג וְנ"ל קָשָׁה לְמָה הוּא נֶאֱמַן לֹוּמֵר דְּהוּא שְׁלִיחַ דְּהָא כָּתַב
הָרֵא"ש מַש"ה נֶאֱמַן לֹוּמֵר דְּעֲשָׂאוֹ לְשְׁלִיחַ הוּאִיל דְּהִימְנוּהוּ חֲזו"ל לֹוּמֵר בַּפ"נ וּבַפְּנ"ח
וְכֵאֵן אֵינוֹ נֶאֱמַן לֹוּמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ וְלַמ"ש הַמְחַבֵּר פּוֹסֵק כְּהַרְמַב"ם וְהַרְמ"ה דַּס"ל הָא
דְּנֶאֱמַן לֹוּמֵר דְּעֲשָׂאוֹ לְשְׁלִיחַ לֹא תִלְיָא בְּאַמִּירָה בַּפ"נ וּבַפ"נ אִפִּי' בַּא"י אוֹ בְּגַט מְקוֹיִם
נֶאֱמַן לֹוּמֵר דְּעֲשָׂאוֹ לְשְׁלִיחַ הַלְכָף כֵּן י"ל בְּרִשְׁעָא פְּשֻׁעָא מְקוֹיִם אִזְ נֶאֱמַן לֹוּמֵר דְּעֲשָׂאוֹ
לַש"ה כֵּיִן דְּגַט כְּשֶׁר בְּיָדוֹ אֶלָּא לְהָרֵא"ש קָשָׁה וְאֶפְשֶׁר דַּס"ל דְּאִיְיָרֵי דִּישׁ הַרְשָׁאָה וְכו'
הָרֵי לְהִדְרָא שֶׁכָּתַב בְּפִירוּשׁ דְּלְהַמְחַבֵּר שְׁפּוֹסֵק כְּהַרְמַב"ם וְהַרְמ"ה הָא דְּנֶאֱמַן עַל שְׁלִיחוֹת
לֹא תִלְיָא בְּאַמִּירוֹת בַּפ"נ א"כ בַּא"י נְגַט מְקוֹיִם שְׁנֵיהֶם שְׁוִיִם לְכַף בְּרִשְׁעָא פְּשֻׁעָא מְקוֹיִם
נֶאֱמַן עַל שְׁלִיחוֹתוֹ כֵּיִן דְּהִגֵּט כְּשֶׁר בְּיָדוֹ אֶלָּא עַל הָרֵא"ש קָשָׁה וְתִירָץ הַבֵּית שְׁמוּאֵל וְגַם
אֲנַחְנוּ כְּבָר יִשְׁבְּנוּ לְפִי דַעָה זֹו לְדַעַת הָרֵא"ש וְלְתִירָץ הָרֵא"ש וְתִירָץ הַב"י דַּס"ל
לְהָרֵא"ש כְּהַרְמ"ה אֵין אֲנוּ צְרִיכִין לְדַחֵק בְּדַחֻקִים אֵלּוֹ וְעַכ"פ כְּוֹלָם שְׁוִיִם לְטוֹבָה אִם
בְּמְקוֹיִם הוּא נֶאֱמַן עַל הַשְּׁלִיחוֹת א"כ אֶפְיָלוֹ בַּא"י נֶאֱמַן וְהַמְשִׁיג הַנ"ל יִצָּא מִדַּעְתּוֹ מְכַל
הַמְחַבֵּרִי אֲשֶׁר לְפָנָיו וְכָל הַמְשַׁנֶּה יָדוֹ עַל תְּחִתּוֹנָה: וְיִמָּה שֶׁכָּתַב אַח"כ שְׁאֵינוֹ רוֹאָה מֵאִיִּזְהָ
טַעַם רְצָה הַמּוֹרָה לְדַחֻת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּלִי שׁוּם רְאָיָה הִנֵּה לֹא עָלָיו תְּלַנְתּוֹ אֶלָּא עַל

הָרֶאָבֶ"ד וְהָרֶ"ן וְהָרֶשֶׁבֶ"א וְרוֹב הַמְּפָרָשִׁים וְעַל הָרֶא"ש וְגַם מֵה שְׁפִתְבְּתִי שֶׁהֵרֵב הַב"י כָּתַב דַּעַת הַחֹלְקִים עַל הָרֶמְב"ם בְּרֵאשׁוֹנָה ש"מ שֶׁהוּא עֵינָקֵר לְדִינָא וְכַתֵּב שְׁסֹנְגִיּוֹת הַפּוֹסְקִים הוּא בְּהִקְפֹּד מֵה שְׁמֵבִיאִים לְבִסּוּף הוּא עֵינָקֵר כּו' כִּבְר פְּתַבְתִּי שְׁנִטָּה מְדַרְבָּה אֶמֶת וְהֶרְאֵתִי שְׁבִפְלִי פְתַב הַב"ח שֶׁהֵרֵב בִּש"ע סֵתֵם מֵה שֶׁהוּא עֵינָקֵר לְדִינָא בְּרֵאשׁוֹנָה אוֹ שֶׁהֵם רֹב דַּעוֹת גְּדוֹל נֶגֶד קֶטֶן וְאֶפְּלוּ בְּאִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא יֵשׁ לְסִמּוּךְ עָלָיו לְהַתִּיר וּק"ו בְּשַׁעַת הַדָּחֵק בְּמִקּוֹם עֵיגוּן: וּמֵה שְׁפִתְבִּי וְז"ל וּמֵה שְׁרָצָה הַמּוֹרָה לְסִמּוּךְ עֲצָמוֹ בְּמִשְׁעֶנֶת קִנְיָה רְצוּץ וְלַעֲשׂוֹת חִיזוּק מְדַרְבְּנֵן הָיִי וּא"כ אִף לְדַבְרֵי הָרֶמְב"ם דֵּהָא פְתַב בְּחֻלְקַת מְחֻקֵּק סִי' מ"ב ס"ק י"ד וּק"ל הֶחֱשׂוֹד עַל עֲרִיּוֹת הַנֶּהָה הַפְּרָשׁ גְּדוֹל יֵשׁ בֵּין בָּא עַל עֲרֹנָה מִמֶּשׁ לְחֻשׁוֹד בְּעֻלְמָא כּו' שְׁאִינּוּ פְסוּל אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן דְּאִינּוּ לְאוֹ מְפָרָשׁ בַּתּוֹרָה רַק שֶׁהוּא חֻשׁוֹד לְאוֹתוֹ דְּבָר וּבְנִידָן דִּידֵן שְׁאִינּוּ פֶּאֶן אֶלָּא קוֹל וְחֻשׁוֹד בְּעֻלְמָא אִינּוּ פְסוּל אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן וּבְדַבְרֵי שְׁאִינּוּ פְסוּל אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן אִף הָרֶמְב"ם מוֹדָה שְׁפִתְבִּי בַּפ"ו הֵבִיאוּ הַטּוֹר וְכֵן פְּסוּלִים מְדַבְרֵיהֶם בְּעֵבְרִיהֶם כְּשֵׁרִים לַעֲדוּת זֶה דֵּהֵינּוּ שְׁלִיחוֹת הַגֵּט וּא"כ אִין פֶּאֶן פִּיקְפוּק אֶפְּלוּ לְדַבְרֵי הָרֶמְב"ם אִף בִּנ"ד שֶׁהוּגְבַה גּוֹפִי עֲדוּת שֶׁהֵגֵט כְּשֵׁר לְכַתּוּב אָנוּ לוֹמְדִי וְכַתֵּב הַמְשִׁיג דוֹרְשִׁין תְּחִלּוֹת שְׁפִתְבִּי בַר מִכָּל דִּין בַּר מִינֵי דֵּהָהוּא וְרַחֲמֵנָא לִיְצַלֵּן מֵהָאִי דַּעֲמָא לְחֻלְקַת אִם לוֹמְדִים שְׁאֵר גּוֹפִי עֲדוּת מִן אוֹתוֹ הַשְּׁלִיחַ אוֹ לֹא כִּי מֵאִי אֶןֶלְמָא הָאִי מֵהָאִי וְגוֹף עֲדוּת הֵגֵט הוּא בַּפ"נ וּבַפ"נ דְּאִי לְאוֹ הֵךְ לֹא קִיְיָמִי כֶּף כּו'.

אֶמְנֵם מְעֵינָקְרָא דְּדִינָא פִּירְכָּא דְּמַעוֹלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַת הָרֶמְב"ם לְהַכְשִׁיר חֻשׁוֹד עַל הָעֲרִיּוֹת לַעֲדוּת זֶה וְכו' עַד דְּאִף אִם הוּא פְסוּל מְדַרְבְּנֵן מ"מ פְּסוּל לַעֲדוּת אִשָּׁה דֵּהָיִי חֻשׁוֹד לְאוֹתוֹ דְּבָר לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוּ כּו' אוֹמֵר אֲנִי שְׁאִין לְתַמְנִי עַל הַמְשִׁיג הַזֶּה שְׁרָצָה לְהַכְנִיס בְּדַבְרֵי מֵה שְׁלֹא עָלָה עַל מַחְשַׁבְתִּי וְעַל לְבִי בְּעוֹלָם הָלֹא גַם זֶה עָשָׂה לְרַבּוּתֵינוּ נוֹחֵי נֶפֶשׁ הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ חַיִּים הִמָּה הַשִּׂיא פְּנוּנָתָם לַדַּעַת אַחֲרֵת מֵה שְׁלֹא עָלָה עַל שׁוּם פּוֹסֵק רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וּבְטַחְתִּי בְּכָל בַּר דַּעַת שְׁיָבִין פְּנוּנָתִי לְדַבְרֵי פְּשׁוּט שְׁהָרִי אֲנַחְנוּ עֲסַקְנוּ בְּדִין זֶה אִם נִתְקַיְיֵם בְּחוֹתְמֵי וְעֲדִים מְעִידִי עַל שְׁלִיחוֹתוֹ הוּא כְּשֵׁר לְהֵבִיא גֵט וְכַתְבְּתִי דְּגַם בְּזֶה אִיכָּא פְּלוּגְמָא דְּרַבּוּנָתָא וְאַח"כ פְּתַבְתִּי לַדַּעַת הַח"מ דַּס"ל דֵּהֶחֱשׂוֹד שְׁאִינּוּ פְסוּל אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן דְּאִינּוּ לְאוֹ מְפָרָשׁ רַק שֶׁהוּא חֻשׁוֹד עַל אוֹתוֹ דְּבָר כּו' הָרִי בְּפִירוּשׁ הַזְּפָרְנוּ שֶׁעַכ"פ הוּא פְסוּל מְדַרְבְּנֵן מִפְּנֵי שֶׁהוּא חֻשׁוֹד עַל אוֹתוֹ דְּבָר וְע"כ ס"ל הָא דְּאֶמְרִינֵן דְּחֻשׁוֹד עַל הָעֲרִיּוֹת דְּפְסוּל לַעֲדוּת אִשָּׁה אִינּוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן וְכִינּוּן שְׁכֵן הוּא א"כ בִּנ"ד שְׁאָנוּ הִי עוֹסְקִי בּוֹ שְׁנִתְקַיְיֵם וַיֵּשׁ עֵינֵי שְׁלִיחוֹת אִף הָרֶמְב"ם מוֹדָה דְּכָשֵׁרִים לְשְׁלִיחוֹת פִּינּוּ דַּס"ל לְהָרֶמְב"ם דְּפְסוּל דְּבַרְיָהֶם כְּשֵׁרִים לְשְׁלִיחוֹת זֶה אֶפְּלוּ בְּלֹא נִתְקַיְיֵם א"כ ה"ה בְּחֻשׁוֹד עַל הָעֲרִיּוֹת פִּינּוּ שְׁאִינּוּ פְסוּל אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן מִשׁוּם דְּחֻשׁוֹד עַל הַדְּבָר מ"מ בְּנִתְקַיְיֵם שְׁאִין סוּמְכִין מוֹדָה הָרֶמְב"ם דְּכָשֵׁר וְלֹא לְחַנּוּם הוֹסֵפְתִי כְּשֵׁר לַעֲדוּת זֶה דֵּהֵינּוּ לְשְׁלִיחוֹת הֵגֵט ר"ל שְׁאִין לְמִידִין מִמֶּנּוּ שֶׁם עֲדוּת רַק לְשְׁלִיחוֹת וְלַדַּעַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דַּעֲדוּת שְׁלִיחוֹת אִינּוּ תְּלוּיָהּ בְּעֲדוּת דַּבְּפ"נ וּבַפ"נ רַק נֶאֱמַן מִשׁוּם דְּגַט יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ הוּא רֵאִי גְדוֹלָה עַל שְׁלִיחוֹתוֹ א"כ בְּנִתְקַיְיֵם נֶאֱמַן אִף לַדַּעַת הָרֶמְב"ם הֶחֱשׂוֹד דְּאִינּוּ פְסוּל וְאִין סוּמְכִין עָלָיו כָּלָל וְעַל הַשְּׁלִיחוֹת הֵגֵט בְּעֲצָמוֹ הוּא מְעִיד וְאִם נִפְרָשׁ כְּדַעַת דְּמְפָרָשִׁי בְּדַבְרֵי הָרֶא"ש דַּס"ל לַדַּעַת שְׁלִיחוֹת תְּלוּיָהּ בְּעֲדוּת דַּבְּפ"נ וּבַפ"נ ע"כ ס"ל לְהָרֶא"ש לַדַּעַת הָרֶמְב"ם דְּפְסוּל פְּסוּלֵי תּוֹרָה בְּנִתְקַיְיֵם ע"כ צְרִיף לֹא מְעִיד וְנִתְקַיְיֵם כָּל מִקְלֵי אֶפְּלוּ הַשְּׁלִיחוֹת דַּל"כ אִין מְקוֹם לַדַּעַתוֹ דֵּהָרֶא"ש וְאִין מְקוֹם לְתַמִּיהָתוֹ עַל הָרֶמְב"ם וְשִׁפִּיר פְּתַבְתִּי דַּבְּנ"ד דְּחֻשׁוֹד

פסול מדרבנן ומיירי שנתקיים גיש עדים על שליחתו דכשר לשליחות אף לדעת הרמב"ם
אכן חזרתי וכתבתי אכן בנ"ד שהרבה גופי עדות שהגט פשר לכתוב אנו לומדי' מדברי
שליח ההוא כוננתי מפני שמבואר בכתביו שהבעל ציוה לכותבו פאשר מבואר בארנפה
בתשובה א"כ אין ראוי לסמוך עליו ולקח העלתי שאם יש שני עדים שהיו באותו מעמד
שציוה המומר שפדברי השליח כן אזי לא תצא מהתירה הראשון וה' יורני בדרך אמת
ומאוניבי תחכמי ומהשיג הזה חוץ לכבודו נטה מדרך אמת וכל דבריו כמצליף ועל כל
התמי' נפלאתי שכתב וז"ל ולולי דמסתפינא הייתי אומר דאף למ"ד דמוקי התם בבא על
הערוה ממש מודה דבחדשוד בעלמא כש"כ דפסול דאמרו חכמינו ז"ל במס' יומא הרהורי
עבירה קשה מעבירה נפלא נפלאתי איך יצא דבר הכל כזה מפיו לכתוב על הספר להפך
דברי אלקים חיים דלמד מזה למאן דמפרש דיהוד עם העריות ס"ל דבא על הערוה ממש
כשר ישמעו הרובי' תשובה זו ולדעתי נכשל בדבר שתינוקות של בית רבן יודעין וכל
השומע יצחק לו.

כ"ד המאבק בעפר רגלי חכמי' מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה עב ביו"ד סי' קס"ג
ס"ק ב' הרי שהי' לו חטי' עי' בתוס' דף ס"ב ד"ה לקח שהקשו כמה קנשי' על פי' רש"י
ופירש"י ג"כ דחוק. ונ"ל ליישב סוגיות דשמעתא בענין זה הא דנקט במתניתן הרי חטיף
עשונית עלי בשלשים מיירי שיש לו חטים ואמר לו בשביל חטים אלו שיש לו אני נותן
לה זין וזין אין לו ולקח פריף וכי אין לו זין מאי הוי דהא יצא השער פוסקין דהמקשה
סבר שבאמת מותר לפסוק מפירות זו על פירות אחרים כמבואר בסי' קע"ה ומשני בבא
לחוב בדמיהן ר"ל שאין לו חטי' אלא אמר לו בשביל דמי חטין אני נותן לה זין והוי לי
כהלואה ופריף שפיר אי לא פאסורו הבא לידו אפילו יש לו גמי עד דמוקי למתני' כר'
אושעיא וביש לו זין הוי פאסורו הבא לידו אלא דהשתא קשה לי דאי אפשר לאוקמי
רישא בלוקח ממש דא"כ מאי קמ"ל ואין לומר לרבנותא דסיפא נקט דזה גמי פשיטא
בשלקמא אי מיירי דחטי' עצמן הן בעין קמ"ל שפיר רבנותא דזין אסור אע"פ שבא מפת
פסק ראשון אבל אם אין לו חטי' והוא זוקף המעות בהלואה פשיטא דאסור ולקח מוקי
דרישא וסיפא לאסור ומאי לקח לקח בהלואתו ולא הי' לו חטי' ולפי' מה שהביא הב"י
בשם הגמוקי יוסף נחא גמי ע"ש: שאלה עג ביו"ד סי' קנ"ט כ' הטור דבר תורה מותר
להלוות לנכרי בריבית דטעמא דריבית דכתיב וחי אחיך כו' ונחמ' אסרוהו בו וכתב
הט"ז גיש מקשי' כמה דאיתא בפרקן דף ע"א א"ר נחמן בר יצחק מי כתב אל תקח מאתם
מאתו כתיב אישראל ופרש"י ד"ה וכי כתיב גר תושב לענין וחי אחיך עמך הוא דכתיב
שאתה מצוה להחיותו ואל תקח מאתו נשף קאי וקא אאחיך ולא אגר תושב עכ"ל ש"מ
דאין ריבית ולהחיות תלוי' זה בזה ונכנס לדחוקי'.

ולי נראה דמדבר זה הכריח הטור סברתו דהא איכא למיזק למה לי לאהדורי' אטעמין'
דריבית בלא טעמא גמי נימא דבר תורה מותר להלות לכותי דכתיב פי' ימוף אחיך אל
תקח מאתו ונכרי לאו אחיך הוא כמו דממעטינן אבידתו בהגוזל בתרא דף קי"ג מדכתיב
לכל אבידת אחיך א"כ למה לי לרבינו הטור לאהדורי' אטעמא דריבית אלא נראה ברור
דהטור רוצה לסיים דחכמים אסרוהו ובפירקן אמרינן איתב' רבא לר' נחמן לנכרי תשיף
מאי תשיף מאי לאו תשון ומשני לא תשיף ופריף לא סגי דלאו הכי ומשני לאפוקי

דאחיה דלא ופריה אחיה בקדנ' פתיב ולאחיה לא תשיה ומשני לעבור עליו בעשה ולא מעשה.

ופי' תוס' ד"ה תשיה אבל אי תשנה ניקח דלא סגי דלא תשנה דאסור להלות להם בחנם כדאמר קרא לא תחנם ועוד שאמר הכתוב להלות להם בריבית כדי לחסרם וא"ת מאי פריה מהאי קרא הא לא אסור אלא מדרבנן כו' וי"ל דהכי פריה מהאי קרא פנין דאמר רחמנא דמצנה לחסרם לא הי' להם לחכמים לאסור ולפ"ז ניקח דלפי מסקנא ע"כ הכריחו חכמים דלנכרי תשנה פי' שרשות ליתן לו ריבית דאי תשנה ע"כ לאחיה לא תשנה נמי פירושו תשנה שאסור למלנה ליקח ממנו ריבית א"כ למה לי גבי פי' ימוה אחיה אל תקח מאתו ולמעוטי גר ותושב לשלוח מינ' פנין דכבר פתב לאחיה לא תשיה שהוא פירושו תשנה ושם פתב אחיה וממילא אין כאן איסור בגר תושב אלא ע"כ לנכרי תשיה ולאחיה לא תשיה פי' תשיה התיר ליתן לכותי ריבית ואסר ליתן לישראל ריבית ולעבור בעשה ולא מעשה ואיצטרף הכא גבי ימוה אחיה ליתן לאו למלנה וס"ד פנין דגר תושב איתא במצנה להחיותו יהי' אסור ליקח מאתו וממילא ידעין דמותר ליקח מן הנכרי דהא אינו בכלל מצנה להחיותו ולקח הי' יכולת ביז חכמים לאסרו דאין לומר דאתי להרבנות בלאוין לגבי מלנה א"כ ל"ל אתו למעט גר תושב תפוק לי' פנין דכתיב לא תשיה לאחיה והתם לא פתיב וחי אחיה פבר נתמעט גר תושב שאינו בכלל אחיה אלא ע"כ תשיה אזהרה ללנה נאי לאו דכתב רחמנא אתו גבי פי' ימוה אחיה ס"ד אמנא פנין דגר תושב הוי בכלל אחיה להחיותו הוי נמי בכלל אל תקח גשה ומרבית ולקח איצטרף אתו.

א"כ ממילא פותי שאינו בכלל להחיותו מותר להלותו אלא דחכמים גזרו משא"כ אם נפרש לנכרי תשיה תשנה לא הי' פח לחכמי' לגזור לבטל מצנות עשה. אבל הרמב"ם בפ"ד מהלכות מלנה פתב הכותי וגר תושב לזין מהן ומלוים אותן בריבית שצאמר לא תשיה לאחיה לאחיה אסור ולשאר עולם מותר ומצנות עשה להשיה לנכרי שצאמר לנכרי תשיה מפי שמועה למדו שזה מצנות עשה וע"כ מפרש הרמב"ם דהאי תשיה פי' תשנה וע"כ סבר הרמב"ם הא דמתיב רבא לר"נ מאי לאו תשנה דס"ד דהוא מצנות עשה נאי' א"ר נחמן דנעשה בלקיחת דריבית מנכרי ואפתי לא אסיק אדעת' דרבנן גזרו ולקח משני לא תשיה לדיוקא אתי לעבור בישראל לאו ועשה אבל לבתר דמסיק רב חייא בכדי חיי' ומדרבנן ע"כ האי לנכרי תשנה פי' תשיה ויש יכולת ביז חכמים לעקור מצנות עשה בשביל לא מעשה.

והנה סוגי' הש"ס מוכרח פדעת הטור דבסוף פירקן מסקינן דלנה עובר משום לא תשיה לאחיה ולאחיה לא תשיה וכן פירש"י בחומש פ' כי תצא לעבור בשני לאוין ועשה והש"ס דלא חשיב הכי העשה י"ל דלא נחית למינ' אלא לאוין אבל לא העשה וכבר השיגו הראב"ד וכן מ"ש בפ"ד דהלנה עובר בשנים לא תשיה לאחיה ולפני עור ולא חשיב לאו לאחיה לא תשיה פבר השיגו המ"מ ואפשר שהרמב"ם הנה לו גירסא אחרת כמו שמצאתי בילקוט פ' בהי"א אבני מלנה עובר בכולן כו' לנה עובר משום לא תשיה לאחיה ולפני עור לא תתן מכשול ואפשר שאין חילוק בין הגירס' אלא נקט לישנ' דלא תשיה ונה נאמר שני פעמים לא תשיה לאחיה ואח"כ לנכרי תשיה ולאחיה לא תשיה ובאמת עובר בשני לאוין ואפשר שגרסינן ברמב"ם נמי רק לא תשיה והסופר כתבו לאחיה

וּפְּרִיּוּשׁוֹ הֵכִי וְהַלְנָה עוֹבֵר בְּשָׁנִים לֹא תִשְׁיָךְ ר"ל לֹא דָלָא תִשְׁיָךְ נְאָמַר שְׁנֵי פְעָמִים וּלְפָנָי
עוֹר נְמִי עוֹבֵר: שְׁאֵלָה עַד בִּיּו"ד ס' קס"א פְתַב הַט"ז בְּטוֹר פְתַב חוּץ מְקַרְקַע כּו' וְכַתֵּב
הָרָא"ש אָבֵל בְּעֵבְדֵי וּשְׁטָרוֹת לִיכָא לְמַעוּטֵי דְלֵא שְׁיָךְ רִיבִית אֵלָא בְּהַלְנָא דְנִיחָן
לְהוֹצָאָה אָבֵל בְּשֵׁאלָה לֹא שְׁיָךְ רִיבִית אֵלָא שְׁכִירוֹת וְהַקְשָׁה הַב"י דְאֵטוּ בְּעֵבְדֵי וּשְׁטָרוֹת
מִי לֹא שְׁיָךְ בְּהוּ הַלְנָא שְׁנוּתָן לֹא עֶבֶד אֶחָד שְׁיָתָן לֹא אַחַר זְמַן שְׁנַיִם אַחֲרִים וְכֵן בְּשֻׁט
כּו' וְכַתֵּב הַב"ח דְבָזָה הוּא בְּאַמַּת רִיבִית גְּמוּר וּדְבָרֵי תְמוּהָ דְלֵא קְאָמַר הַב"י אֵלָא דְשְׁיָךְ
גַּם בְּעֵבְדִים רִיבִית בְּכַה"ג אָבֵל מ"מ הַתּוֹרָה מִיְעֻטָּה גַּם עֵבְדִים וּדְבָרִים אֵלּוּ קִשָּׁה לְהוֹלְמָן
דְּהָא עֵינָר הוֹכַחְתּוּ שֶׁל הָרָא"ש מְדַאֲמְרִינָן בַּפ' נַעֲרָה שְׁנַתְּפַתְתָּה הַמוֹצֵיא שֵׁם רַע אֵינּוּ
חַיִּיב עַד שְׁיִשְׁכּוֹר עֵדִים בְּמִמּוֹן וּבְעֵי רַבִּי יִרְמְיָ' שְׁכָרוּ בְּקַרְקַע שְׁכָרוּ בְּפַחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה
מֵאִי נְאִי שְׁיָךְ רִיבִית בְּקַרְקַע וּפַחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה מֵאִי קַמְבַּעֲנִי לִי אָבֵל אִי לֹא שְׁיָךְ בְּהוּ
רִיבִית נִיחָא דְמִסְפָּקָא לִי אִי יִלְפִינָן מִש"ר מְרִיבִית אֶפְיָלוּ לְהָא דִּינָא הֵיכִי דְלִיכָא רִיבִית
בְּקַרְקַע וּפַחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה ה"נ לֹא מְחַיִּיב מִש"ר א"ד יִלְפִינָן מִהֶתֵּם דְּבַעֲי שְׁיִשְׁכּוֹר
בְּמִמּוֹן אָבֵל לֹא בְּעֵינָן שְׁיָהָא מְמוֹן לְגַמְרֵי בְּאוֹתוֹ מְמוֹן וְאִם אֵימָא לְדַבְרֵי ט"ז לְמָה לֹא
מִיבַעֲנִי לִי שְׁכָר בְּדַעְבַּד אֵלָא פְּשוּט וּבְרוּר דְּבִדְנָאִי אֵיכָא לְאַשְׁכּוּחֵי שְׁמַתְנָה שְׁתַּתָּן לִי
עֹבֹר עֵבְדֵי לְאַחַר זְמַן שְׁנֵי עֵבְדִים וְכֵן בְּקַרְקַע ג"כ נוֹכַל לְהַמְצִיא כְּזֶה כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס'
בַּפ' נַעֲרָה אִם אָדָם לְוָה שְׁדָה שְׁאָם שְׁטָפוּ לֹא נִהָר יִפְרַע לֹא שְׁדָה וְחֲצִי אוּ עֶשֶׂר פְּגִי טְעוּנֵי
פְּגִי אוּ בְּנוֹסַר בְּאַחַד עֶשֶׂר אֵלָא דְהָרָא"ש לֹא נִיחָא לִי בְּחֻלְק רֵאשׁוֹן מְשׁוּם דְאִי הָנִי בְּעֵינָן
הָנִי מְחֻזֵּר קַרְקַע וְכֵן אִם מַתְנָה שְׁיָתָן לֹא עֹבֵר קַרְקַע זֶה לְאַחַר זְמַן שְׁנֵי קַרְקַעוֹת אַחֲרִים
מְזָה לֹא דְבָרָה הַתּוֹרָה דְאִם כְּסָף תְּלֹנָה כְּתִיב וּבְדַבָּר שְׁיָכּוּל לְחֻזֹּר בְּעֵינָן לֹא שְׁיָךְ הַלְנָאָה
אֵלָא שְׁאֵלָה וְאִם מַתְנָה בְּכָף הָנִי כְּמִכָּר וְאִם אִם שְׁטָפָה נִהָר נוֹתָן לֹא קַרְקַע יוֹתֵר וְכֵן שְׁנֵי
עֵבְדִים תַּחַת עֵבְדוֹ דְּוָמִי דְסָפִינָה דְנוֹתָן לֹא אֲגָרָא וּפְגָרָא שְׁמִשְׁלָם לֹא פַחַת הַסְפִּינָה וְגַם
אֲגָרָא דְאֵינּוּ אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה וְלֹא תִשְׁמִינָן לֹא קֵאִי אֵלָא אֵהַלְנָאָה שְׁאֵינּוּ חוֹזְרֵת בְּעֵינָנִי
דְלֵא תוֹכַל לְמַצּוֹא בְּקַרְקַע אֵלָא עֶשֶׂר גְּפָנִים בִּי"א כְּמוֹ סָאָה חִיטִּים בְּשָׁנִים דְהָנִי רִיבִית
אוֹכַל דְאוֹרֵייתָא אֵלָא לֹא תִשְׁמִינָן דְמִשְׁמַע דְבָא לְהוֹסִיף ע"י הַלְנָאָה יֵשׁ לְרַבּוֹת הַלְנָאָת
קַרְקַע שְׁאֵינּוּ חוֹזְרֵת בְּעֵינָן וּמְמַעֲטִינָן מְפָלֵל וּפְרָט אָבֵל עֵבְדִים וּשְׁטָרוֹת דְלֵא שְׁיָךְ בְּהוּא
הַלְנָאָה וְאִם לְפַעְמִים הוּא מַתְנָה בְּאִם שְׁיָמוֹת הַעֶבֶד שְׁיָחֻזֹּר לָהּ שְׁנַיִם אַחֲרִים הָנִי בְּכָלֵל
שְׁכִירוֹת וְלֹא נִתְמַעַט מְפָלֵל וּפְרָט וּפְשׁוּט שְׁהוּא מְמוֹן וּלְכָף פְּשִׁיטָא לִיָּה בַּמִּש"ר אִם שְׁכָר
ע"י שְׁיָתָן עֶבֶד עֹבֵר הַשְׁכִּירוֹת דְחֻשִׁיב מְמוֹן וּבְזָה מִיּוֹשֵׁב קוֹשְׁלֵי הַב"י וְהַב"ח עַל הָרָא"ש
וּק"ל וְדוּמָה לְשְׁכִירוֹת פְּלִים בְּסִי קע"ו: עוֹד פְתַב הַט"ז ס' קס"א ס"ק ג' בְּאַחַד שְׁטַעַן
אֵין לֹא לְשִׁלָּם וְלֹא נִמְצָא לֹא מְמוֹן רַק מָה שְׁלַקַּח אֶחָד כְּבָר מְמַנּוּ רִיבִית קְצוּצָה וְהַנּוֹשָׂה
בָּא לְקַחַת זֶה הָרִיבִית בְּשִׁבִיל הַלְנָה דְאֵין הַדִּין עִמּוֹ דְכִינּוּ שְׁאֵין כָּאֵן תְּבִיעָה מִן הַלְנָה וְעוֹד
רֵאִי דְאֲמַרִינָן כָּאֵן דְאֵין הַב"ד יוֹרְדִין לְנִכְסֵי רַק שְׁכּוּפִין אוֹתוֹ לְקַיִים מְצוֹת עֲשֵׂה וְחֵי
אַחִיָּה עִמָּה וְכָאֵן אֵין שְׁיָךְ זֶה דְהָא כְּשִׁמוֹצֵיא הָרִיבִית לֹא יָבֵא לְחִיּוּתוֹ שֶׁל לְוָה עַכ"ל
וּלְפַע"ד לֹא בְּרִירָאֵלִי הֵאֵי הוֹרָאָה דְכִינּוּ דְנִכְסֵי נִשְׁעַבְדוּ לְמַלְנָה כָּל זְכוֹת שְׁיָבֵא לִידוֹ
נִשְׁתַּעַבַּד וְאֵין בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹל כְּהִיּוֹם וְאִם דְמַחֲל בְּשַׁעַת גְּתִינָה רִיבִית מ"מ בִּינּוּ דְהַתּוֹרָה לֹא
מַחֲלָה וּבְיָדוֹ לְתַבְּנֹעַ א"כ הָנִי כְּאֵלוֹ הַמְלָנָה בְּעַל דְבָר שֶׁל מִי שְׁלַקַּח רִיבִית מְוִכָּרָח לְתַבְּנֹעַ
וּמֵאִי דְקָאֵמַר דְלֵא בָּא לְחִיּוּתוֹ שֶׁל לְוָה לֹא יִדְעֵנוּ חֻדָּא דְאֵין זֶה הַמְּעוֹת שֶׁל לְוָה וְעוֹד אִם
חֻסָּה הַתּוֹרָה עַל חִיּוּתוֹ שֶׁל גּוֹפּוֹ שֶׁל לְוָה ק"ו שְׁחֻסָּה תּוֹרָה עַל נַפְשׁוֹ וְנִשְׁמַתּוֹ שְׁלֵא יִקְרָא

לְוֵה רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלַם: שְׁאֵלָה עַה הִנֵּה כְּתָבוּ קִבְלָתִי וְאוֹדוֹת הַשְּׁאֵלָה אֲשֶׁר שָׁאֵל מִכ"ת
בְּאֶחָד שְׁנֵיתָן יֵינוּ בְּחֻבֵיּוֹת שֶׁל יֵין שְׂרָף וְהַחֲבִיּוֹת הִנֵּה יִשְׁיָנִים מִזְמַן רַב אֲלֵא נִשְׁתַּהוּ בְּפִסְחָא
וְהִרְגִישׁוּ בְּנֵלָם טַעַם יֵין שְׂרָף וְאִם אֲמַנְם לְפָנֵם רַהֲיֵטָא נִרְאִין דְּבָרֵי מִכ"ת בְּהָא הַסְּפָמַת
אֲחֵרוֹנִים כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים אֲפִילוּ דְלִית בֵּיהּ פְּזוּת בְּכַדֵי אֲכִילַת פְּרָס עוֹבֵר בְּבַל יִרְאֵה וּלְפ"ז
אֲסוּר אַף אַחַר פְּסַח דְּהָא בִּס"ס תִּמ"ז פְּלֵלָא פִּיגֵל הָרַב הַב"י וְז"ל דְּהָא פִּינּוֹן דְּחִמְצָא שְׁעֵבֵר
עָלָיו בְּפִסְחָא לֹא מִיתְסַר אֲלֵא מִשׁוּם דְּקִנְיָס לִיהּ מִפְּנֵי שְׁעֵבֵר בְּבַל יִרְאֵה כֹּל שְׁעוֹבֵר בְּכָלֵל
קִנְיָס הוּא וְאֵע"פ שֶׁהוּא מְעַנְרָב עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַטּוֹר דְּבָר שְׁעוֹבְרִין עָלָיו אֲפִילוּ נִתְעַרַב מִמִּילָא קוֹדֵם פְּסַח צְרִיף לִבְעֵרוֹ וְאִם לֹא
בִּיעֵרוֹ אֲסוּר וּבְסִי' תִּמ"ב פְּתַב הַב"י עַל הָא שְׁכַתֵּב הַטּוֹר וְכֵן יִרְאֵה דַעַת רַב נִטְרוֹנָאֵי
דְּקָדוּקָא שְׁאִינוּ מִשְׁמַע כֵּן מְפֹרֵשׁ בְּדִבְרֵי שְׁמַפְנֵי שְׁלֵא כְּתַב חֲזִיבִים אֲתֵם לִבְעֵרוֹ יֵשׁ מְקוֹם
לוֹמֵר שְׁלֵא כְּתַב שְׁצָרִיכִים לִבְעֵרוֹ כְּדִי שְׁלֵא יַעֲבֹר עָלָיו בְּבַל יִרְאֵה אֲלֵא מִשׁוּם חוּמְרָא
בְּעֻלְמָא וּמְזַה מוֹכַח מִלְּשׁוֹנוֹ דְּחֲזִיבִים לִבְעֵרוֹ מִשְׁמַע דְּעוֹבֵר עָלָיו וּבְגִבְיָנוֹת שְׁהַעֲמִידוּ בְּחֻלָּא
דְּשִׁכְרָא כְּתַב בִּש"ע שְׁחֲזִיב לִבְעֵרָם מִשְׁמַע שְׁעוֹבֵר וְהִדְרִינּוּ לְכָלֵלָא דְּכִיגֵל הַב"י כֹּל הֵיכָא
דְּעוֹבֵר קִנְיָסָא קָא קִנְיָס וְאֲסוּר בְּהִנְאָה אַף אַחַר פְּסַח.

וְכֵן הַסְּפִים הַמַּג"א דְּלֹא כַהֲמַרש"ל וְהִבִּיא שְׁם בְּשֵׁם הַרְמַב"ן מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁבִיטָל דְּבִשׁ
וְהַחֲמִיצוּ בְּשִׁמְרֵי דְּבִשׁ שְׁבִיטָל כֹּל הַשְּׁנָה וּדְבִשׁ רֵאשׁוֹן שְׁבִיטָל הִי' מְחֻמָּץ בְּשִׁמְרֵי שְׁכַר
וְזֶה שְׁבִיטָל עֵתָה הִי' רַבִּיעִית אוֹ חֲמִישִׁי לוֹ וְהַתִּיר רַבִּינוּ יַעֲקֹב לְהַנִּיחוֹ עַד אַחַר הַפְּסַח
וּלְמַכְרוֹ וְכו': וְנִפְלְאֵתִי עַל דְּבָרֵי דְּהָכָא פִּינּוֹן דְּמַעֲמִיד חֲשִׁיב כְּאֵלוֹ בְּעֵינֵי' עוֹד דְּלֹא שְׁרִי
ר"ש אֲלֵא כְּשֶׁהִשְׁהָא חֲמִץ וְאַחַר פְּסַח נִתְעַרַב אֲבָל כְּשֶׁנִּתְּנוּ לְפָנֵי פְּסַח אֲסוּר לְשִׁהוּתוֹ
עַכ"ל.

וְאִנִּי אוֹמֵר דְּגִבְרֵי' קָא חֲזִינָא וְתִיּוֹבְתָא לֹא קָא חֲזִינָא דְּהָא בִּי"ד בְּסִי' קִט"ו הִבִּיא הַב"י
בְּשֵׁם הַר"י גַּבִּי חֲמִצָּן שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבִירָה דְּחֲמִצָּן שֶׁל כּוֹתִימִים אֲסוּר עַד אַחַר ג' אֲפִיּוֹת שְׁכַר
נִתְּבַטַּל הַשְּׁאֹר וְיֵשׁ לְלִמּוּד מְכָאן בְּמִי שְׁעֵבֵר וְהַעֲמִיד חֵלֵב בְּחֻלָּב חֲמִץ שֶׁל כּוֹתִימִים וְלִקְחָא
חֵלֵב זֶה וְהַעֲמִיד בּוֹ אַחַר וּמֵאַחַר אַחַר שְׁמֹנְתָר לִיקְחָא מִחֻלָּב שְׁלִישִׁי הִנֵּה וְלִהַעֲמִיד בּוֹ דְּכַבֵּר
כֹּלָה חֻלָּב שֶׁל כּוֹתִימִים עַכ"ל.

נִשְׁמַע מְזַה אַף בְּדָבָר הַמַּעֲמִיד לְאַחַר ג' פְּעָמִים בְּטַל כַּח הַמַּעֲמִיד רֵאשׁוֹן וְא"כ יָפָה פְּסַח
ר"י פִּינּוֹן שְׁנֵיהּ הַדְּבָר הִי' רַבִּיעִית אוֹ חֲמִישִׁי וְלִכְּה מוֹתֵר וְזֶה פְּשׁוּט לְדַעַתִּי. אֲכֵן בִּנ"ד אַף
שֶׁהִי בְּכָלֵי שֶׁל יֵין שְׂרָף מ"מ לֹא נִתְעַרַב בּוֹ חֲמִץ וְדָבָר שְׁנִתְּבַטַּל בְּכָלֵי חֲמִץ כְּתַב בִּש"ע
בְּסִי' תִּמ"ז ס"ה בַּהַג"ה דְּאֲסוּר בְּפִסְחָא וּבִי"ט אַחֲרוֹן יֵשׁ לְהַקְלֵ.

וְכַתֵּב הַמַּג"א מִשׁוּם דְּהָיִי נ"ט בַּר נ"ט וְעוֹד דְּסִתָּם פְּלִים אִינ' ב"י וְאַף שְׁכַתֵּב הַט"ז
דְּבַמְקוֹמוֹת שְׁמִבְשָׁלִין הַמַּע"ד בְּיֹרֹת שְׁמִבְשָׁלִי י"ש אֲסוּר מִשׁוּם דְּהוּא דְּבָר חֲזָק וְנוֹתֵן
טַעַם לְשִׁבְחָא וְכֵן כְּתַב הַמַּג"א בְּסִי' תִּנ"א ס"ק מ' שְׁחֻבִּיּוֹת שֶׁל י"ש אֵע"פ שְׁאִינוּ ב"י אֲסוּר
הַכֹּל דְּעֵינֵינוּ רֹאוֹת שְׁנוֹתֵן טַעַם לְשִׁבְחָא א"כ ה"נ בְּנִידָן דִּידָן מ"מ נִרְאֵה דְּלֹא כְּתַב כֵּן אֲלֵא
בְּדִבְשׁ שְׁנִתְּנוּ בְּחֻבִּיּוֹת שֶׁל י"ש אֲבָל בִּינָן הוּא בְּהִיפּוּף הוּא נוֹתֵן טַעַם לְפָגַם וְחִיבֵר אוֹכְלֵי
טַעַם לוֹ שְׁנוֹתֵן טַעַם לְפָגַם וְאַף לִט"ז שְׁאֲסַר הַדְּבִשׁ שְׁנוֹתְנָה בְּכָלֵי שְׁקוֹרִין קוּוּאס"נִיק מ"מ
נִרְאֵה שְׁלֵא אֲסַר אֲלֵא בְּפִסְחָא אֲבָל אַחַר פְּסַח מוֹתֵר בְּשִׁתָּי' וְק"ו כָּאֵן שְׁנוֹתֵן טַעַם לְפָגַם
וְהִבִּיא בְּסִפְרָא חֵק יַעֲקֹב בְּשֵׁם גְּאוֹנִים דְּבַפְּלִיטָת פְּלִים אִין לְהַחֲמִיר יַעֲוִינָן שְׁם וְק"ו בִּנ"ד

אף שגורם ליניו שיעלה רתיקה מ"מ זה וזה גורם וע"י תסיסה זו גורם לו טעם לפגם נראה די לנו לאסור תוך הפסח ולהתירו לאחר פסח ונה"ל לפע"ד פתבתי.

נאום הק' מאיר חותם פה ק"ק אייזנשטאט: שאלה עו נשאלתי ישראל הנה מפקיד יינו במרתף של פותי במקום שיש לכותי ג"כ יינו רק הישראל חתם החביות שלו בשני חותמות ובעת שהי' היין תוסס מחונק הרתיקה והתסיסה יצא המגופה לחוץ ונתקלקלו החותמות ואזיל הפותי והודיע לישראל שיבא ויתקן יינו ונשאלתי להורות הלכה למעשה מה דינו של יין זה: תשובה דבר זה ברור לאסור דלא דמי הא להא דאיתא ב"ד סי' קכ"ט סי' ח' ישראל ששכר בית בחצר עכו"ם כו' ושכח ולא סגר הפתח לסוף ימים הרגיש העכו"ם והודיע הדבר ליהודים מותר וכתבו הט"ז והש"ך אפילו הודיע שהוא מפליג התם טעמא רבה אית בי' דמירתת דמימר אמר פשינפור ישראל יינו יבוא בכל עת ובכל שעה אבל בנידון דידן שאין הכותי ירא כלל שיבא הישראל לראות כי הוא יודע שהישראל סומך עצמו על שני חותמיו שלו ואף אם יבא ישראל ה"ה יכול לסגור דלת המרתף בעדו ולעשות במרתף כחפצו וכן לא דמי להא דמביא הב"י בשם תשובת הרשב"א בס"ח קכ"ח וז"ל פתב הרשב"א והוא בתשובת להרמב"ן סי' קנ"ה שאלה ישראלית ששכרה מכותיות בית לדור בה ונתנה שם יינה וראתה בידק הבית כו' ואמרה הפותית מתי תשוב אמרה מקרת החג אחר חצות היום פשראתה שלא באתה פתחה הפתח והכניסה שם פועלים ולא באה הישראלית עד עונת המנחה הי' חביות של יין שם ומגופות עליהם אף לא הי' טוחות תשובה מסתברא דהיין מותר כו' שהרי חזרה אחר החג בלא הודיע שהוא מפליג דכל שעה מתירא שמא עכשיו תבא ואפילו הפליגה טובא ולא באה ואע"פ שיש לה שייכת בבית כיון שאין לה שייכות ביניו ולא נעלו במנעל בפנים כו' עד ועוד דמימר אמרה הפותית כיון דקבע זמן לתקן מדכרא הישראלית חמרא ואתי עכ"ל: כל הלין טעמא ליתא בנידון דידן דאינו מירתת כלל ורשות בידו לנעול ואין מיתפס הגנב דיינו נמי מנח שם פשיטא דאסור ולא דמי כלל להא דכתב רמ"א בס"ח ק"ל סי' ו' בהג"ה דאם מוצאו חותמו סתור דאסור דוקא אם רואים שנסתר בכנונה על ידי אדם אבל במקום שיכולים לתלות שנסתר ונתקלקל מעצמו או ע"י בהמה או תינוקת שלא בכנונה מותר בדעבד התם מיירי שאין אנו יודעים בבירור שיזע הפותי שנתקלקל החותם אבל בנ"ד שאנו יודעים בבירור שיזע הפותי שחביות פתוחות וא"כ אף אם האמת כן שמחמת חונק הרתיקה יצא המגופה לחוץ מ"מ הרי הי' היין ברשות פותי והי' בידו לעשות כחפצו ונאסר היין ולברר הדבר הנה אעתיק לשון המרדכי"י שהביא הב"י ונ"ל היכי דנתקלקל החותם יש לדמות לטהרות דאמרינו הפונח כליו בחלון של בולגריין וחתם בחותמיו ונעל וחתם אע"פ שפא ומצא הפתח פתוח ונתקלקל טהור וקתני סיפא וכן בכותי אין עושה י"ג אבל בספר התרומה והסמ"ג פתב שאם מצא הפתח נסתר או חותם מקולקל אסור אלא א"כ ישראל יוצא ונכנס וכתב בת"ה דאפשר דלא פליגי דהיכי דנתקלקל החותם בענין דניכר דעל ידי אדם נעשה לא שרי אלא בנכנס ויוצא אבל היכי דלא מוכח מילתא דע"י אדם בכנונה נעשה יש לומר ע"י טלטול כו' תלינו ושרי אפילו אינו יוצא ונכנס עכ"ל: ונראה מדקתני מצא פתח פתוח הוי פספק ביאה דאמרינו פ' השוכר דף ע' ע"א הני גנבי דסלקי בפומבדיתא פתחו חביתא טובא ואמר שמואל חמרי שרי כמאן כרבי אליעזר דאמר ספק ביאה טהור ומשני שאני התם

כַּיְנוּן דְּאִיפָּא דְּפִתְחָה לְשֵׁם מְמוּנָא הוּי לִיה סְפֵק סְפִיקָא וּפִי רַשׁ"י ס"ס סְפֵק יִשְׂרָאֵל סְפֵק
נְכָרִי וְאֵת"ל נְכָרִי סְפֵק נְגַע סְפֵק לֹא נְגַע וּבִקְהָא אֶפְיֵלוּ רַבְּנֵי מוֹדָה דְּכִי פְּלִיגָא רַבְּנֵי עֲלֵה
דַּר"א הִיכִי דְּמִלְּוָא שְׂדֵה טְוּמָאָה דְּאִי עַל לֵה אִי אֶפְשֵׁר דְּלֹא הֶאֱהִיל דְּלִיפָּא אֶלָּא חַד סְפֵק
עַכ"ל הִרִי דְּאִי לֹא בְּרִיר לָן אִם נְכָרִי אוּ יִשְׂרָאֵל פְּתַחוּ הוּי ס"ס א"כ ה"נ הִיכִי שְׁנַעַל
הַחֲדָר וּמִצָּא פְּתוּחַ אִיפָּא ס"ס דְּלִמָּא טְהוּר פְּתַחוּ וְאֵת"ל טְמֵא שְׂמָא לֹא נְגַע בְּבִגְדִים וּכְמוֹ
כֵּן בִּי"נ דְּלִמָּא לֹא פְּתַחַה לְהַחֲדָר הַכּוֹתֵי וְאֵת"ל פְּתַח הַחֲדָר דְּלִמָּא לֹא נְגַע בִּינֵי וּלְצִוְרָה
שְׂאָר דְּבָרִים נְכֻסִים.

וּלפ"ז כְּמוֹ כֵּן אִם שְׁלַח יֵינ ע"י כּוֹתֵי וּנְמַצָּא חֲחוּתֵם מְקוּלְקָל וְאִינוּ נִיכָר שְׁנִתְקַלְקַל ע"י
אָדָם הוּי ס"ס דְּלִמָּא לֹא יָדַע הַכּוֹתֵי שְׁהֵינן פְּתוּחַ וְאֵת"ל יָדַע כַּיְנוּן שְׁנוּכַל לֹמַר שְׁנִתְקַלְקַל
שְׂלֵא ע"י כּוֹתֵי י"ל דְּלִמָּא לֹא נְגַע מִיַּדִּי דְּהוּי אִם אָנוּ מְסוּפְקִים דְּלִמָּא פְּתוּחַ אֲדַעְתִּי
דְּמִמוֹנוֹת אֶבֶל כְּשִׁנְעֵשָׂה ע"י אָדָם לֹא הוּי אֶלָּא סְפֵק אַחַד דְּאִם הַכּוֹתֵי פְּתַחוּ בְּוֹדָאִי נְגַע
כַּיְנוּן דְּלִיפָּא לְמִתְלֵי שְׁפַתְחָא אֲדַעְתִּי דְּמִמוֹנוֹת בְּוֹדָאִי נְגַע וְא"כ בְּנִידָן דִּידָן כַּיְנוּן שְׂיָדַע
הַכּוֹתֵי שְׂיֵינן פְּתוּחַ וְאִינוּ מִיִּרְתַּת פְּלָל לִיפָּא אֶלָּא חַד סְפֵק וְהֵינן אֲסוּר וְכֵן כְּתִב בְּשׁו"ת צְמַח
צְדֵק ס' פ"ז וּנ"ל אֶבֶל הִיכָּא דְּאִיפָּא לְמִיחָשׁ דְּלִמָּא נְגַע לְהִנְאָתוּ כְּדִי לְשִׁתּוֹת כְּגוֹן נ"ד
שְׂיֵשׁ לְחִבְיּוֹת בְּרִזָּא שְׂבִקְל יוּכַל לְפַתּוּחַ הַבְּרִזָּא וּלְשִׁתּוֹת מְהֵינן בְּוֹדָאִי יֵשׁ לְאַסוּר אֶפְיֵלוּ
בְּדַעְבַּד וְאֶפְיֵלוּ יַחַד בְּעֵלְמָא דְּהֵינָנוּ לְזִמְן מוּעֵט וְכְתִב בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה דְּלֹא דְּמִי לְמֵאִי
שְׂכְּתִב בְּהַגְהוֹת ש"ע ס"ק קכ"ט בְּשִׁפְחָה דֹּאע"ג דְּרַגְלִים לְדָבָר שְׁהִיא סְתֵמָה הַבְּרִזָּא הֵינן
מִוֹתֵר בְּזִמְן הַזֶּה הֵינָנוּ מְשׁוּם דִּידְעֵינָן שְׂלֵא נִתְפְּוֹנָה אֶלָּא לְהַצִּיל הֵינן וְלֹא בְּשִׁבִיל הִנְאָתָה
לְכַף שְׂרִי וְלֹא חִיִּישֵׁינָן דְּלִמָּא שְׁתַּתָּה לְהִנְאָתָה כַּיְנוּן שְׁנִתְיַחַד עִם הֵינן מְשׁוּם דְּמִיִּרְתַּת
שְׂמָא יְבוֹאוּ וְיִרְאוּ אוֹתָהּ וְגַם הִתָּה טְרוּדָה לְהַצִּיל הֵינן וּמְסַתְמָא לֹא הִתָּה נּוֹגַעַת אֶלָּא
בְּבְרִזָּא וּמְקָרִי מַגַּע כּוֹתֵי שְׂלֵא בְּכּוֹנָה ע"י דְּבָר אַחַר כַּיְנוּן דְּהֵאִידְנָא לֹא עוֹבְדִי ע"ז נִינְהוּ
אֶבֶל בּו"ד שְׁנִתְיַחַד הֵינן אֶצֶל הַכּוֹתֵי וּבְקָל הִי יְכוּל לְמַשְׁוֹף הַבְּרִזָּא וּלְשִׁתּוֹת מְמַנּוּ לֹא הִי
מִיִּרְתַּת פְּלָל כַּיְנוּן שְׂבִבִיתוּ וְאִין יִשְׂרָאֵל דָּר שָׁם וְוֹדָאִי חִיִּישֵׁינָן דְּלִהִנְאָתוּ נְגַע כַּיְנוּן כְּדִי
לְשִׁתּוֹת מְמַנּוּ וְהַפֵּל אֲסוּר עַכ"ל: א"כ בּו"ד שְׂפִמָּה הִישְׂרָאֵל שְׁחַתֵּם יֵינָנוּ ע"י שְׁנֵי חֲתִימוֹת
וְהֵינן בְּמִרְתַּף שֶׁל כּוֹתֵי אִין הַכּוֹתֵי מִיִּרְתַּת פְּלָל וְאִיפָּא לְמִיחָשׁ לְאַחֲלוּפִי וּלְשִׁתּוֹת לְהִנְאָתוּ
דְּאֲסוּר וּבְתִשׁוּבַת עֲבוּדַת הַגֵּרְשׁוֹנֵי ס' נ"ח וּנ"ל כִּי לִיפָּא לְמִיחָשׁ שְׂמָא שְׁתָּה דְּרָה מִיִּנְקַת
שְׂקוּרִין הִיב"ר כִּי אִין זֶה שְׂכִיחַ בְּשִׁדָּה הִרִי לְהַדִּי דָּאִם הִי בְּבֵית כּוֹתֵי דְּשְׂכִיחַ פְּלִי זֶה
חִיִּישֵׁינָן וְאִף שְׂכְּתִב וְאִף בְּמִקּוֹם שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ שְׂשִׁתָּה ע"י הַכְּלִי שְׂקוּרִין הִיב"ר הֶאֱרִיף
בְּתִשׁוּבָה לְהַתִּיר בְּמִקּוֹם שְׂיֵשׁ עוֹד צְדָדִים לְהַתִּיר הִרִי שְׂלֵא הַתִּיר אֶלָּא בְּמִקּוֹם שְׂיֵשׁ עוֹד
צְדָדִים לְהַתִּיר אֶבֶל לֹא בּו"ד דְּלִיפָּא שׁוּם צַד הִתִּיר אֶלָּא חַד סְפִיקָא נִרְאָה דְּכָל הֵינן אֲסוּר
וּבְעֵינֵי הִי פְּשׁוּט זֶה לְאִסוּר וְלֹא כְּתִבְתִּי וּבְרִיתִי הוֹרָאָה זֹו אֶלָּא לְפִי שְׂרִאִיתִי שְׂאֲחַד מִן
הַלּוֹמְדִים פִּיקְפֵק בְּהוֹרָאָה זֹו וּכְבָר סְתִרְנוּ כָּל רְאִיּוֹתֵינוּ וְהַסְפִּימוּעֵמִי כָּל הַלּוֹמְדִים דְּבְבֵית
הַמְּדַרְשׁ וְכֵן רְאוּי לְהוֹרוֹת וְהִי יִנְחֵנִי בְּדְרָה אֲמַת: שְׂאֵלָה עַז טוּר אַהֲע"ז ס' צ"ב כְּתִב עוֹד
הַרְמַב"ם שְׂאִם קָנוּ מִיָּדוּ מְהֵנִי תִנְאָה אֶפְיֵלוּ הַתְּנָה אַחַר נְשׁוֹאִין וְאִם מְכָרָה וְנִתְנָה קִנְיִים
וְכֵן פִּר"י וְלֹא נְהִירָא לֹא הֶרָא"ש ז"ל עַכ"ל.

לְפִי רְהִיטָא דְּשִׁמְעֵתִי נִרְאָה דְּעַת הֶרָא"ש עֵינְךָ דְּהָא רִישׁ בְּפ' הַזּוֹרֵק פְּרִיף חֲצֵרָה מֵה
שְׂקִנְתָּה אֲשֶׁה קָנָה בְּעֵלָה א"ר אֶלְעָזָר בְּכּוֹתֵב לֵה דִין וְדְבָרִים אִין לִי בְּנִכְסִיף כּו' אֲמָרִי
דְּבָר דְּבִי ר' יִנְאִי בְּכּוֹתֵב לֵה בְּעוֹדָה אַרְוִסָּה וְכְתִב שָׁם תּוּס' בּו"ד הַתְּנָאִי וְכו' הוּי מְצִי

לשנוני' בפשכותב לה בלשון טוב המועיל או שנתן לה בעל במתנה דאמרינו בחזקת הפתים דקנתה ואין הבעל אוכל פירות והאי תרוצא לא קאי אליבא דר"ת דמפרש דלא תליא באכילת פירות כמו שכתבו התוס' לעיל ד"ה בכותב ובדף ע"ז ע"ב ד"ה מה שקנתה אשה וכן פי' המהרש"א וזה פשוט וברור והנה התוס' שהם דברי ר"י אזלי לשיטתם ולכך לא קשיא להו דמאי דנחקא דש"ס לאוקמה בארוסה ולא מוקמי בגשואה וקנו מידו משום דבלאו הכי קשה דהוי מצי לשנוני' בפשכותב לה בלשון טוב המועיל או שנתן לה הבעל במתנה וכן פתב הרשב"א וז"ל וה"ה דהוי מצי לאוקמי הכא בשנתן לה אחר ע"מ שלא יהי' לבעלה רשות בהן אלא מה שהיא נותנת לתוך פיה וכו' והכא חד מתרי ותלת אוקמת' קא נסיב: נאני אומר דע"כ מוכרח ר"א לאוקמי דוקא בעודה ארוסה ולא באוקמת' אחרת ובהו יתישב ג"כ הא דאמר רבא גבי האי שכיב מרע גיטו וחצירו באים כאחד ופריה והא אמרה רבא כו' ומשני פי אמר רבא אהאי מעשה אמרה ויש לדקדק למה באמת לא אמרה אמתניתין דהזורק גיטה לחצירו אלא נראה ברור דמתניתין דידן צריכין אנו לאוקמי אליבא דכולה תנאי דפליגי בקדושין דף כ"ג בעבד אם קונה עצמו בכסף ובשטר ע"י אחרים ומסקינן דג' מחלוקת יש בדבר ופירש"י דרשב"א סבירא ליה בכסף ובשטר דוקא ע"י אחרים ולא ע"י עצמו בכסף לא משום דאין קנין לעבד בלא רבו ובשטר לית ליה גיטו וידו באים לו כאחד.

ופריה שם הש"ס בפסק' ובלבד שיהי' כסף נימא בהא קמפליגי דר"מ סבר אין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה ומוקי ר' ששת דפליגי הכי דאקני לי אחר מנה ע"מ שאין לבעלה רשות בו ור"א אמר אפילו בכי האי גוונא כ"ע לא פליגי דקני עבד וקני רבו והכא פליגי כגון דאקני ליה אחר מנה נאמר ליה ע"מ שתצא לחירות דר"מ סבר פי אמר לי קני קנה עבד וקני רבו וכי אמר לי ע"מ לאו פלוגא אמר ליה וכתבו התוס' דלר"א אליבא דר"מ אפילו מה שאת נותנת לתוך פיה קנה הבעל וא"כ ר"א לטעמ' דהא אליבא דר"מ לא מהני בהקנאת אחרים אפי' מה שאתה נותן לפיה וכן לרשב"א לית ליה חצירה ויגדה באים כאחד וא"כ אי אפשר למצוא חצר לאשה דחצירה ויגדה באים כאחד לית ליה וכן נמי לר"מ לית ליה אם נתן לה במתנה ע"מ שאין לבעל רשות בה ולכך רבא לא רצה לאמרה תחלה אמתניתין עד דאמרה אהיהא דשכיב מרע דפסק שם למעשה דגיטו וחצירו באים כאחד ש"מ דהכי הלכת' ומתחלה אכסריה די"ל דהאי סבר פי חדא הי' כפי' רש"י ולבסוף דיקדק עד שהבין הא דאמרינו ג' מחלוקת בדברי רשב"א אית ליה דלא אמרינו גיטו וחצירו באים כאחד אבל רבנן אית להו וכיון דפסק הלכתא הכי מוקי למתניתין נמי אליבא דהלכתא ור"א רצה לאוקמי מתניתין פכולי תנאי ואמוראי ולכך אי אפשר למצוא חצר לאשה אלא בכותב לה בעודה ארוסה כדי שלא יקשה מתניתין אליביהו דבשלמא מתני' דפ' בן סורר מורה דאמרינו עד שאכל משל אביו ומשל אמו אף דמוקמינו בשנתן לה אחר ע"מ שאין לבעלה רשות בה מ"מ מתניתין לא קשי' לאידך תנאי די"ל דמיירי בשנתנה לה בעל דקנתה ואין הבעל אוכל פירות.

אבל הכא במתניתין דהזורק אי אפשר לומר בשנתנה לה הבעל כיון דאין מכרה קניי' כמו שפי' ר"ת א"כ הוכרח ר"א לומר דוקא בכותב לה ועודה ארוסה ולפ"ז אי ס"ד בגשואה נמי מהני סילוק בקנין מאי דנחקא לאוקמי בארוסה לוקמי בגשואה בשלמא בהפכותב

ניחא די"ל דאנשוואה קאי דמהני קננו שאם מכרה ונתנה שקיים אלא דעכ"פ יורשה דכינו דכבר זכה בנכסים בירושפה דאורייתא אי אפשר להסתלק אף בקננו ולכה מוקי דכתב לה בעודה ארוסה ולכה אם כתב דין ודברים אין לי בנכסיה בתייה ובמותה מהני אבל בהאי דהזורק קשי' ולסברת התוס' דעיקר תלוי בפירות א"כ הי' יכול לתרץ פשנתו לה הבעל מתנה וצריכין אנו לדחוק דמשום כפ' הפותב איצטרף לשנויי הכי משני נמי הכא וזה דוחק גדול.

וגם צריכין אנו לדחוק ולומר אף דלא הזכיר בגמ' ולא בפירוטיהו ע"כ שכתב לה נמי דין ודברים אין לי בנכסיה ובפירוטיהו וגם צריכין אנו לדחוק הא דאמר רבא לקניניה האי דוכת' דיתבי ביה גיט' דבשאלה מייירי ופשוטות הלשון לא משמע פן ועוד דלא מצינו בשואל מקום לחבירו שצריף קננו אלא ע"כ דברי ר"ת בדין והשתא אי ס"ד דמהני קננו באשתו נשוואה מאי דחוקא דר"א לאוקמה בארוסה ולא לאוקמי הדין דזורק בנשוואה אלא ע"כ בנשוואה לא מהני שום קננו דאף שאוכלת פירות מ"מ אם מכרה ונתנה אין קיים ולא הוי חצרה וא"כ אם נתן לה הבעל מתנה ונרק לה גיטה לתוף אותה חצר דלא שייף למימר גיטה נחצרה באים פאחד אינו מגורשת וק"ל ובזה מןושב מה שהקשה הב"ח וקיקיון דיונה בהפותב על הטור: שאלה עח המדיר דף ע"ה ע"ב תוס' ד"ה אבל במומין כו' וקאי בין ארשות אב ובין ארשות בעל נראה פוננתם דבלא פ"י הרשב"א הייתי מוכרח לומר דקאי ארשות אב אבל ברשות בעל הוי ארוסה עדיין ובפשיטות דתנאי קיים וע"כ לא קאי אלא ארשות אב די"ל דהואיל וקנסה סתם אחולי אחלי לתנאי ואף שרב סבר לעיל דלא אמרינו אחולי אחלי לתנאי הנ"מ במומין שבסתר אבל במומין שבגלוי פיון דקנסה סתם י"ל דאחולי אחלי אבל לפי הרשב"א שפיר קאי בין ארשות אב ובין ארשות הבעל וק"ל פשוט: שאלה עט יו"ד סי' קפ"א כתב הט"ז ס"ק א' דלהרמב"ם דתלה דין זה בעובדי אלילים ושהיא חוק שלהם וא"כ יש לפעמים היתר משום שלום מלכות כמו שפצינו בס"י קע"ח סי' ב' כו'.

ואני אומר חלילה לומר פן לדעת הרמב"ם דאף מה שזכר בס"י קע"ח דאסורין מן התורה ומלקינו עליו לדעת הרמב"ם והתירו חכמים לקרובי מלכות מפני שלא פירשה תורה שום דבר ומסרה לחכמים והם ראו להתיר לקרובים למלכות אבל מה שפפורש בתורה לאיסור אף שהטעם מפני חוק פותים מ"מ חל מצנה זו על כל ישראל דאל"כ לדעת הרמב"ם למה לא פללה תורה לאו זה בשאר החוקים אלא ע"כ כדאמרן וחלילה לומר לדעת הרמב"ם להתיר לקרובים למלכות לאו דלא תקיפו: שאלה פ חולין ד"ב תוס' ד"ה שפא יקלקלו דהא רבא לא קאי וכולן ששחטו אלא אחש"ו וע"כ צריכין אנו לומר דהתוס' לא הקשו קושיותם אלא אם אנו צריכין לומר תירץ על קושית הש"ס אליבא דרבא מאי וכולן דהא איכא למידק לדעת כל הפוסקים וכן הספיק הרא"ש דחרש המדבר ואינו שומע לא ישחוט לכתחלה אפילו באחרים רואין אותו משום הכרחה והתוס' פתבו לעיל דנקט נשים ועבדים בלשון דעבד אידי טמא במקדשין ולפ"ז מאי קשי' להו על פ"י רש"י דלמא איצטרף לאשמועינו שפא יקלקלו דאי מסיפא ה"א דקטן ושוטה שוחטי' לכתחלה באחרים והא דנקט לשון דעבד משום חרש דאינו יכול לברה ואין לומר בשלמא התם סמוך התנא דממילא דעניו דנשים ועבדים לכתחלה שוחטי' פיון דילפינו הכשר שחיטה בזר מקרא וה"ה לכל פסולין חוץ מטמאים דאיכא למגזר אבל הכא דלא ילפינו

מקרא א"כ מהיכי תיתי לומר דשוחטי לכתחלה היכי דתנו לשון דעבד אלא ע"כ דהאמת
פן הוא דדוקא דעבד דא"כ יש סתירה בדברי התוס' דאיהו פתבו דליפא למימר בדעבד
דנקט משום טמא בקדשים דהא מהיכי תיתי לחלק פינו דעכ"פ וכולן אחשו"ו נמי קאי
פדכתבו תוס' ע"ב ד"ה אלימא אחשו"ו עלה קאי וכו' רש"י לקמן אלא ע"כ דמ"מ הייתי
אומר פן א"כ הדרא קושלי' לדוכתי' מאי הקשו על פיה רש"י אלא ע"כ הא דקאמר בגמרא
וכולן ששחטו קשי' לרבא ר"ל דרבא מתרץ דאיצטרף לומר וכולן דתני ואם שחטו ה"א
דשוחטה וקטן שוחטי לכתחלה באחרים רואין אותו והא דתני לשון דעבד משום חרש
ולכה תני וכולן דמשמע' פאלו פורטון בין חשו"ו כולן אינם פשרים אלא בדעבד ולפ"ז
הקשה התוס' שפיר לפי רש"י אליבא דרבא לא איצטרף לאשמועינן יקלקלו דהא ממילא
שמעינן אה איכא למידק לפי דעת הגהות אשר"י שכתב שיש רוצים לומר דאפני' חשו"ו
פשאחרים עומדין על גבן שוחטי לכתחלה ומחלקו בין אחרים רואין אותם לאחרים
עומדים על גבן משום דקשני' להו מהא דתנו בגיטין הפל פשרים לכתוב את הגט אפילו
חשו"ו ואמרנו בגמ' והא לאו בני דיעה נינהו ומוקי ליה בפשגדול עומד על גביו ולא נהירא
לי דא"כ מאי פריה לעיל לאביי אלא אפתי האמרת בישראל עומד על גביו לישני דוקא
עומד על גביו אבל אחרים רואין לא אלא לא שגא ולפ"ז אין מקום לקושני' התוס' דהא
רש"י בדף י"ב ע"ב נקט בד"ה זאת אומרת אין מוסרין להם חולין פלומר אפילו חולין
לכתחלה אפילו אחרים עומדין על גבן הרי להדיא דנקט אחרים עומדין על גבן דזה
שמעינן ממשנה יתירה דנקט יקלקלו אפילו עומדין על גבן נמי לכתחילה אסור ואי
מוכולן ה"א דיש חילוק בין רואין ובין עומדים על גבן ואף דרש"י בשמעתי' ע"ב ד"ה
דעבד נמי לא כו' ולקמן מפרש אמאי נקט יקלקלו לשון עתיד לאשמועינן שאין מוסרין
להם חולין לכתחילה אפי' אחרים רואין אותו היינו לפי האמת דאין חילוק בין רואין
ובין עומדין על גבן אבל מ"מ איצטרף לאשמועינן שמא יקלקלו וק"ל: אה י"ל דמ"מ
לא ליתני שמא יקלקלו וליתנו בסיפא וכולן ששוחטין באחרים עומדין על גבן וממילא
נשמע דאפילו עומדין על גבן לכתחילה לא אלא ע"כ פדעת ר"ת ועוד קשיא לי להטור
שכתב דקטן מן מוחה ויודע לאמן ידיו לא ישחוט לכתחילה בינו ולבין עצמו ואם שחט
שחיטתו פשיעה ואם גדול עומד על גביו שוחט אפי' לכתחילה, וא"כ פי היכי דמוקי אביי
ורבא לכתחילה דמתניתין גבי כותי פשישאאל עומד על גביו ודעבד באין ישראל עומד
על גביו לוקי נמי מתניתין דהפל אתי לרבות בקטן היודע הלכות שחיטה וגדול עומד על
גביו ודעבד דמתניתין איירי דאם שחט בינו ולבין עצמו אלא ע"כ דקטן לעולם באין
אחרים דעבד פסול וכו' פתב הלכות אשר"י בשם א"ז: שאלה פא גמ' ב"מ דף ב' אי תנא
פולה שלי ה"א בעלמא דקתני מצאתי בראי' בעלמא קני יש לדקדק ה"ל ה"א דראי' קני
במצאיה והיתי טועה בדיו.

ויש לישב דהא פתב התוס' ד"ה בראי' וז"ל אע"ג דקתני במתני' ראה את המציאה כו'
מצי למדחי פינו דאמר תנו לי גלי דעתא דלא ניחא ליה למקני עד שיגיע לידו ולפ"ז
ניחא דלעיל הא דמשני אי תני אני מצאתי ה"א מאי מצאתי ראייתה משום דהוי פאלו
אמר התנא אני ראיתי דתנא לישני דעלמא נקט וכדי שלא יהיה תרי משנה דסתרי אהדדי
היתי דוחה דמתניתין דראה את המציאה פינו דאמר תנו לי גלי דעתא דלא ניחא לי למקני
עד שיגיע לידו ולעולם דראי' קנה אבל הכא דפריה המקשה דליתני פולי שלי ולא בעי

אני מצאתי ואיצטרף לשנוי' ה"א בעלמא דקתני דבנדאי אי לא הנה תני בעלמא לא היתי טועה בדין דמהיכי תיתי לךחוק מתניתן דראה את המציאה דפשט דמתני' משמע דרא' לא קני ולכה משני בעלמא דקתני מציאתיה ותנא לישני דעלמא נקט א"כ בהכרח שלא יסתרו המשניות היתתי אומר דמתניתן דראה גלי דעתיה דלא ניחא ליה: ובזה מנושב מאי דוחקא דרב פפא לאוקמי סיפא במקח וממפר ולא מוקי לכולה מתני' במציאה ורישא אשמועינן דרא' קני ואי תנא חד בבא ה"א דרא' לא קני משום דניחא ליה לאוקמי מתני' דראה את המציאה כפשט' דרא' לא קני וק"ל.

רש"י בד"ה במקח וממפר אבל זה אומר אני ארגתי נראה דלא דוקא ארגתיה אלא אפי' זה אומר טלית שלי ואתה תפסת בו שלא כדין וזה אומר טלית שלי ואתה אחזת שלא כדין כיון דחד רמאי בנדאי.

אבל תוספת ד"ה אי תנא מציאה כתבו דבארגתי פשיטא שיחלוקו בשבועה ואיפא למידק מי הכריח' זה הא פליגי תנאי לקמן בד' ה' ע"ב אי אמרינן מיגו דחשוד ומנ"ל דפשיטא דילמא כפי' רש"י דבמקח וממפר אנו יודעים שמחסרהו ואינו מורה היתר ה"א מגו דחשוד אממונ' קמ"ל דלא אמרינן ומנ"ל דפשיטא אלא ע"כ נראה דקש' להו מאי דוחקא דרב פפא לאוקמי במקח וממפר לאוקמי סיפא באני ארגתי וסיפא קמ"ל דלא אמרינן מגו דחשוד אממונ' ואי תני סיפא ה"א במציאה אימר תרנוניהו בהדדי אגבוהו וכל אחד ואחד סבר אני הגבתי תחילה ואימא לא ישבע דמשום שבועה לא יפרוש שהרי הוא סבור לומר האמת קמ"ל דאפ"ה ישבע אלא ע"כ דבאומר ארגתי פשיטא דיחלוקו ולכה איצטרף לאשמועינן מקח וממפר ומציאה דבתרנוניהו י"ל שהיא טועה וסובר האמת קמ"ל דאפ"ה ישבעו ולפ"ז לרש"י ע"כ אפילו אם אחד אמר טלית זה שלי הוא ואחד טוען שלי היא שאתה מכרתו לי כיון דבנדאי רמאי הוא יהא מונח דאל"כ הדרא קוש' לדופתה לאוקמי למתניתן כן ודו"ק: אף אי קשיא הא קשיא לאוקמי רישא אשמועינן דרא' קנה וסיפא אשמועינן שמחלוקת ע"י הגבחה ואיצטרף תרנוניהו ואף שנימא דזה ברור דתנא לישני דעלמא נקט איצטרף תרנוניהו דאי תני מציאתיה ה"א דהכא אינו חשוד כ"כ דהוא סבר דראה תחילה אבל במקחולקות בהגבחה ה"א מגו דחשוד קמ"ל דלא אמרינן ורמי רבנן שבועה כי היכי דלודי ואי אשמועינן הגבחה ה"א ברא' יחלוקו בלא שבועה דמשום הכי לא יפרוש שהרי הוא סובר לומר האמת אבל לפי מה שכתבתי לעיל ניחא דניחא ליה לרב פפא לאוקמי למתניתן כפשטא דרא' לא קני ודו"ק: שאלה פב יהודים הדרים חוץ לעיר המוקפת חומה ויש להם רחוב בפני עצמם וכשרוצים לכתוב גט אם מותרים לכתוב שם העיר אף שכותבים ברחוב שלהם או מחוברים לכתוב וליתן בתוך העיר אצל עירות: תשובה ברורה לזה דאם המקום אשר דרים היהודים חוץ לעיר אין לו שם בפני עצמו והם דרים בתוך עיבורה של עיר ואף שהרחוב היהודים אינו קרוב כ"כ להיות בתוך עיבורה של עיר מ"מ כיון שפתי נכרים סמוכים להם והם בתוך עיבורה של עיר המוקפת חומה הוי כאלו הם בתוך עיבורה ורשאי לכתוב ברחוב של היהודים שם העיר ורא' דאמרינן בנדריים דף ג"ו ע"ב הנודר מן העיר אסור ליכנס לעיבורה ופרי' מנ"ל דעיבורה דמתא פמתא דמי א"ר יוחנן דאמר קרא ויהי בהיות יהושע ביריחו וכו' מאי ביריחו אלימא ביריחו ממש והכתיב ויריחו סוגרת ומסגרת אלא ש"מ בעיבורה נשמע מזה דעיבורה של עיר נקראת על שם העיר וקצת פיקפקו בזה והנראה לפענ"ד

פּתבתי וְאֵף דְּבִקְרָא קַא כּוּתְבִי בְּרַחֲוֹב הַיְהוּדִים קַאזְמֵר דְּהֵתֵם יֵשׁ לְהַעִיר שְׁמַחוּץ לְחוּמָה שְׁם אַחַר אֶבֶל בְּעִיר שְׁדָרִים יְהוּדִים מַחוּץ לְעִיר וְאִין לְהַעִיר שְׁם אַחַר שְׁפִיר כּוּתְבִי שְׁם הַעִיר אֵף מַחוּץ לְעִיר כִּינֵן שְׁהוּא בְּתוֹף עֵיבּוּרָה וּק"ל וְעֵינֵן בְּב"ש סִי קכ"ח סְעִיף ק"א: שְׁאַלָה פִּג נִשְׁאַלְתִּי בְּאַחַד שְׁמַת אָבִיו בְּר"ח פִּסְלִיו וּבְאֹתוֹ הַשְּׁנָה הָיָה ר"ח חֲשׁוֹן חֶסֶר וְלֹא הִי ר"ח פִּי אִם יוֹם אֶחָד וּבְשָׁנָה הַבָּא הִי ר"ח מְלֵא וְר"ח פִּסְלִיו שְׁנֵי יָמִים וַיּוֹם רֵאשׁוֹן נִחְשָׁב לְחֲשׁוֹן בְּאֵיזָה יוֹם יַעֲשֶׂה הַיָּאֵר צִיָּט אִם יַעֲשֶׂה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אוֹ בְּיוֹם ב' שְׁהוּא עֵיקָר ר"ח פִּסְלִיו: תְּשׁוּבָה דְּבָר זֶה פְּכָר דְּבָרוֹ הָאֲחֵרוֹנִים בֵּא"ח סִי תַקְס"ח פְּתַב הַט"ז וְנ"ל וְנ"ל עוֹד בְּאִם מֵת בְּיוֹם א' דְּר"ח פִּסְלִיו שְׁהוּא יוֹם ל' לְחֲשׁוֹן וְאַח"כּ הָיָה שְׁנָה חֲסִירָה שְׁלֹא הָיָה הַחֲשׁוֹן רַק כ"ט יוֹם וַיּוֹם הַשְּׁלוֹשִׁים נִחְשָׁב לְכִסְלִיו וּמִמֵּילָא תְהִי הִי"צ בְּיוֹם כ"ט חֲשׁוֹן מִמֵּילָא הַתְּחִלַּת הָאֲבִילוֹת בְּיוֹם שְׁהוּא סוֹף הַחֹדֶשׁ וְעַכְשָׁיו בְּיוֹם כ"ט הוּא סוֹף חֹדֶשׁ מִמֵּילָא בְּיוֹם כ"ח חֲשׁוֹן נִשְׁלְמוּ יב"ח וְהַיּוֹם הַכ"ט הוּא יוֹם הִי"צ כו' וְכ"ז נִרְאָה פְּשׁוּט.

וְכֵן הַמַּג"א הַסְּפִים עִם הַמְּגוֹן דְּוֹד דָּאֵם שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה הִיא חֲסֵרָה וְקַבַּע בְּכ"ט לְחֲשׁוֹן דְּמִשְׁמַע בְּגַמ' דְּנִדְרִים דְּיוֹם שְׁלִשִׁים הוּא נִמְנָה לְחֹדֶשׁ הָעֶבֶר ע"ש וּבְעֵינֵי אֵף שְׁפַתְבַּהּ הַמ"ד שְׁהוּא פְּשׁוּט הוּא בְּעֵינֵי הַפְּלֵא וְפְּלֵא דָאֵם גִּילָף אַחַר סוֹף חֹדֶשׁ אֵף שְׁמַת בְּיוֹם שְׁלִשִׁים מ"מ יִשְׁנָה הִיא הִי"צ לְיוֹם כ"ט שְׁהוּא עַכְשָׁיו סוֹף חֹדֶשׁ א"כ בְּמִי שְׁמַת בְּכ"ט בְּחֲשׁוֹן וְהָיָה הַחֹדֶשׁ מְלֵא וְר"ח פִּסְלִיו שְׁנֵי יָמִים וְלִשְׁנָה הַבָּאָה חֲשׁוֹן חֶסֶר וְא"כ נְמִי נִימָא כִּינֵן שְׁמַת יוֹם אֶחָד קוֹדֶם סוֹף הַחֹדֶשׁ שְׁהוּא יוֹם שְׁלִשִׁים אִם כֵּן עַכְשָׁיו בְּשָׁנָה יְהִיָּה לוֹ יָאֵר צִיָּט יוֹם אֶחָד קוֹדֶם סוֹף יְמֵי חֹדֶשׁ דְּהֵינּוּ קוֹדֶם כ"ט שְׁהוּא יוֹם כ"ח וְדָבָר זֶה לֹא שְׁמַעְנוּ וּכְמוֹ זֶר יִחְשָׁב וְלֹא דְמִי פְּלֵל לְנִדְרִים דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם דְּאִי בְּדָף ס' חֹדֶשׁ זֶה אָסוּר בְּכָל הַחֹדֶשׁ וְרֵאשׁ חֹדֶשׁ לְהַבָּא וּפְרִיף פְּשִׁטָּא וּמִשְׁנֵי כִּי אִיִּצְטָרְף לְחֹדֶשׁ חֶסֶר מֵהוּ דְתִימָא רֵאשׁ חֹדֶשׁ לְשַׁעֲבֵר הָיָה וְלֹא לִיקְתָּסֵר קַמ"ל קָרוּ אֵינְשֵׁי רֵישׁ יִרְחָא זְהוּ גִירְסַת רִש"י וּפִי רִש"י וַיּוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל ר"ח מְשָׁלִים לְחֹדֶשׁ מְלֵא זֶה שְׁעֵבֵר וְזֶה שְׁנִכְנַס חֶסֶר הוּא וְהוּא נִדְרַ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל ר"ח: קַמ"ל אַפ"ה כִּינֵן דְּקָרִי לִי רֵישׁ יִרְחָא אָסוּר בּוֹ נְמִי וְהָא דְדַחַק רִש"י וּמִפְּרִשׁ שְׁנָה הַנִּכְנַס הוּא חֶסֶר וְלֹא פִי שְׁבִרָא שְׁהוּא חֹדֶשׁ שְׁהוּא עוֹמֵד הוּא יוֹם אֶחָד וְר"ח הָעֶבֶר הוּא חֶסֶר וְלֹא הִי אֶלָּא כ"ט יוֹם וְס"ד כִּינֵן דְּלֹא נִשְׁלַם י"ב שְׁעוֹת תַּשְׁצ"ג חֲלָקִים שְׁהוּא שְׁיָיֵף לְחֹדֶשׁ הָעֶבֶר וְלֹא יִאָסוּר בּוֹ וְכֵן קִשְׁיָה לְגִירְסַת הַר"ן וְהָרֵא"ש וְהַרְמְב"ם כִּי אִיִּצְטָרְף בְּחֹדֶשׁ חֶסֶר דְּחֹדֶשׁ הַבָּא הוּא חֶסֶר נִמְצָא שְׁנָה הוּא מְלֵא שְׁכֵן דְּרָף רֹב חֲדָשִׁים וְכִינֵן שְׁהוּא מְלֵא ר"ח הַבָּא הוּא שְׁנֵי יָמִים וְהָרֵאשׁוֹן הוּא לְהַשְׁלִים חֹדֶשׁ זֶה וְאִימָא יִאָסֵר קַמ"ל דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

וְלִכְאוּרָה גַּם לְגִירְסָא זֶה נְכוּנִים לְפָרֵשׁ שֶׁר"ח הַבָּא הוּא יוֹם אֶחָד וְחֹדֶשׁ הָעֶבֶר אֵינּוּ אֶלָּא כ"ט יוֹם וְס"ד דְּנִאָסֵר דְּלֹא פְּלוּ עֲדִינֵן אִי"ב תַּשְׁצ"ג קַמ"ל דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אֶלָּא נִרְאָה בְּעֵינֵן כְּזֶה לֹא הִיָּתִי צָרִיף לְטַעַם דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם דְּהָא תַּלְמוּד עָרוּף בַּפ"ק דְּמַגִּילָה דְּאִין מוֹנִי שְׁעוֹת לְחֲדָשִׁים וּפִי רִש"י כְּגוֹן מִי שְׁאָמַר הָרִי זֶה גִיָּטָף אִם לֹא בְּאֵתִי בְּחֹדֶשׁ זֶה וּבָא בְּיוֹם כ"ט בְּלִילָה שְׁנִכְבַּע ר"ח אֵף שְׁעֵדִין לֹא נִשְׁלַם אִי"ב תַּשְׁצ"ג מ"מ הָיָה גִט דְּהָרִי לֹא קִיָּים תְּנָאוּ וְה"ה בְּנִדְרִים אֵף בְּלֵא טַעְמָא דְּקָרִי אֵינְשֵׁי רֵישׁ יִרְחָא אִם הִי עוֹמֵד בְּר"ח אֵף שֶׁר"ח הָעֶבֶר חֶסֶר אָסוּר גַּם בְּיוֹם זֶה דְּאֵינּוּ מוֹנִין שְׁעוֹת לְחֲדָשִׁים וְכֵן אִם בְּסוֹף יְמֵי חֹדֶשׁ הִי רֵאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ זֶה הִי חֶסֶר מוֹתֵר מִיָּד בְּר"ח אֵף

שְׁעֵדִיין לֹא נִשְׁלַם אִי"ב תשצ"ג וּלְכֹה הַנְּכֹרַח לְפָרֵשׁ כָּל אֶחָד לְפִי דָרְפוּ וְהִנֵּה אַף שְׁבַנְדָרִים הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְאַף שְׁלֵעוֹלָם יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל חֲנוּדֵשׁ נִחְשָׁב לְחֲנוּדֵשׁ הָעֶבֶר מ"מ קָרִי אֵינְשֵׁי רִישׁ יִרְחָא הֵן לְאִסּוּר כְּפִי רִשׁ"י הֵן לְהִתֵּר כְּפִי הָרֵא"ש אָבֵל בִּיא"צ הַטַּעַם שְׁמַתְעֵנִין מִשׁוּם דְרִיעַ מְזִלוּ בְּאוֹתוֹ שְׁעָה וְיָדוּעַ ע"פ רֹב הַמּוֹלָד בְּיוֹם הַשְּׁלוֹשִׁים כְּמוֹ שְׁפָתַי הַלְבוּ"ש וְהַרְמַב"ם בַּפ"ח מֵהַל' קִדּוּשׁ הַחֲנוּדֵשׁ דִּין ד' וַז"ל וְאִם הִי' חֲנוּדֵשׁ הָעֶבֶר מְלֵא יְהִי' יוֹם שְׁלוֹשִׁים ר"ח הוֹאִיל וּמְקַצְתּוֹ ר"ח וְיִהְיֶה' תְּשֻׁלּוּם הַחֲנוּדֵשׁ מְלֵא שְׁעֵבֶר וְיִהְיֶה' יוֹם אֶחָד וּשְׁלוֹשִׁים רֵאשׁ חֲנוּדֵשׁ הַבָּא וּמְמַנּוּ הוּא הַמְּנִינְן נִמְצָא שְׁלֵעוֹלָם יוֹם הַשְּׁלוֹשִׁים הוּא מְקַצֵּת ר"ח שְׁבוּ הוּא הַמּוֹלָד וְא"כ פִּינּוּן דְנִתְרַע מְזִלוּ בְּיוֹם הַמּוֹלָד אוֹ סְמוּךְ לוֹ אוֹ אַחֲרֵי כֵן א"כ אַף בְּשִׁנָּה הַבָּא שֶׁר"ח כְּסֻלּוֹ יוֹם אֶחָד דְהֵינּוּ יוֹם שְׁלוֹשִׁים ע"פ רֹב בְּיוֹם הַשְּׁלוֹשִׁים הוּא מוֹלָד הַלְבָנָה יְהִי' לוֹ יָאֵר צִיַּיִט בְּיוֹם הַמּוֹלָד לְהַדְלִיק נֵר וְלוֹמַר קִדִּישׁ עַל אָבִיו וְכֵן לְהִקְפֹּד אִם בְּיוֹם הַמִּיתָה הִנֵּה ר"ח כְּסֻלּוֹ יוֹם אֶחָד וּבְשִׁנָּה אַחֲרַת כְּסֻלּוֹ שְׁנֵי יָמִים יִהְיֶה לוֹ יָאֵר צִיַּיִט בְּיוֹם הַמּוֹלָד כְּמוֹ בְּשִׁנָּה רֵאשׁוֹנָה וְהַנְּרָאָה לְפַעַנ"ד כְּתַבְתִּי דְפָסֵק הַט"ז הוּא תְּמוּנָה דְאִיף יִשְׁנָה מִיוֹם שְׁלוֹשִׁים לְיוֹם כ"ט דא"כ כָּל מִי שֶׁהִנֵּה לוֹ יָאֵר צִיַּיִט בְּחֲנוּדֵשׁ זֶה יִחְזָר לְאַחֲרָיו וּמַג"א בא"ח סי' נ"ה ס"ק יו"ד מְבִיא רֵא"ל מִמְשַׁמְעוֹת הַש"ס דְנִדְרִים דְּיוֹם שְׁלוֹשִׁים נִחְשָׁב לְחֲנוּדֵשׁ הָעֶבֶר וְתַמְהַנִּי עָלָיו מָה הַנְּצָרָה לְהִבְיָא מִמְשַׁמְעוֹת הַש"ס דְנִדְרִים הַלּוֹא מְשַׁנָּה שְׁלִימָה הִיא בַּפ' יו"ד דְשְׁבִיעִית הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפָּרָה וְחִלְקָה בַר"ה אִם הִנֵּה חֲנוּדֵשׁ מְעוֹבֵר מְשַׁמֵּט ש"מ דְּיוֹם ל' חֲשִׁיב לְשִׁנָּה הָעֶבֶר: שְׁאֵלָה כִּד נִשְׁאַלְתִּי אֵשֶׁה שְׁמִצָּאָה דָּם אַחַר עֲשִׂוֹת צָרְכָה כְּשֶׁקִּינְחָה בְּעַד הַבְּדִיק לָהּ וּבַתּוֹף הַשְּׁתֵּן לֹא מְצָאָה דָּם רַק כְּמוֹ חוֹל וְיֵשׁ לָהּ כְּאֵב וְגַם יֵשׁ לָהּ נֶסֶת קְבוּעָה אִם רָאוּי לְטַהֵרָה אוֹ לֹא.

תְּשׁוּבָה בְּדִין זֶה כְּפָר דְּבָרוּ בּוֹ רֵאשׁוֹנִים וְגַם אַחֲרוֹנִים וּמְלֵא הוּא עַל כָּל גְּדוּתָיו בְּכָל הַפּוֹסְקִים וְשׁו"ת אַף לְהוֹצִיא חֶלֶק אִי אֶפְשֶׁר וּלְבַרֵּר דְּבָרֵינוּ שְׁיִהְיֶה' דְּבָרֵינוּ בְּרוּרִים כְּשֶׁמֶשׁ נֹצֵיעַ לְפָנָיו דְּבָרֵי הַש"ס רִישׁ פ' הָאֵשֶׁה שֶׁהִיא עוֹשֶׂה צָרְכֵי וְרֵאשׁוֹתָ דָּם ר' מֵאִיר אוֹמֵר אִם עוֹמְדָת טְמֵאָה וְאִם יוֹשְׁבַת טְהוֹרָה ר' יוֹסִי אוֹמֵר בֵּין כֶּה וּבֵין כֶּה טְהוֹרָה וּבְגַמ' מֵאִי שְׁנָא עוֹמְדָת דְאֶמְרִינּוּ מִי רְגָלִים הַדוֹר לְמִקּוֹר וְאִיִּיתִי דָּם יוֹשְׁבַת נְמִי נִימָא מִי רְגָלִים הַדָּר לְמִקּוֹר וְאִיִּיתִי דָּם אֶמֶר שְׁמוּאֵל בְּמִזְנֵקָת מְזִנְקָת נְמִי דְלָמָּא בְּתַר דְתַמּוּ מֵיָא אֲתִי דָּם אֶמֶר ר' אַבְא בְּיוֹשֶׁב' עַל שְׁפַת הַסְּפָל וּמְזִנְקָת לְתוֹף הַסְּפָל וְנִמְצָא דָּם בְּתוֹף הַסְּפָל דָּאִם אִיתָא דְבַתֵּר דְתַמּוּ אֲתִי עַל שְׁפַת הַסְּפָל אֵיבְעִי לִיָּה לְאַשְׁתְּכּוּחֵי אֶמֶר שְׁמוּאֵל הֲלִכְהָ כַר"י וּפִירֵשׁ"י דְלָמָּא בְּתַר דְתַמּוּ מֵיָא אֲתִי דָּם מְמִקּוֹר וְלֹא מִחֲמַת מִמִּי רְגָלִים וּמִפְּנֵי רִשׁ"י מְשַׁמֵּעַ דְקוֹנְשֵׁי הַש"ס דְנִיחּוּשׁ דְלָמָּא אֲתִי דָּם מְמִקּוֹר עֲצָמוּ בְּלֹא מִי רְגָלִים וְעַל זֶה מְשַׁנֵּי הַש"ס בְּיוֹשְׁבַת עַל שְׁפַת הַסְּפָל וּמְזִנְקָת לְתוֹף הַסְּפָל וְנִמְצָא דָּם בְּתוֹף הַסְּפָל דָּאִם אִיתָא דְבַתֵּר דְתַמּוּ מֵיָא אֲתִי עַל שְׁפַת הַסְּפָל אֵיבְעִי לְאַשְׁתְּכּוּחֵי וְאִם נִמְצָא גַם עַל שְׁפַת הַסְּפָל הַדְּבָר בְּרוּר דְאֲתִי הַדָּם מְמִקּוֹר וְאַף ר"י מוֹדָה דַּע"כ לֹא פְּלִיג ר"י עַל ר"מ אֶלָּא בְּיוֹשְׁבַת תּוֹף הַסְּפָל דַּלְר"מ כִּי הִכִּי דְמִטְמָא בְּעוֹמְדָת וּמְזִנְקָת דְחִיַּישׁ דְלָמָּא הַדָּר מִי רְגָלִים לְמִקּוֹר וְאִיִּיתִי דָּם ה"נ גְּנִיחוּשׁ בְּיוֹשְׁבַת דְלָמָּא בְּתַר דְתַמּוּ מֵיָא אֲתִי דָּם מִן הַמְּקוֹר אָבֵל ר"י דְמִטְהַר בְּעוֹמְדָת דְלָא חִיַּישׁ כָּלֵל דְלָמָּא אֲתִי לְמִקּוֹר אֶלָּא תְּלִינּוּ לְקוֹלָא דְאֲתִי דָּם עִם מִי רְגָלִים וּמִפְּנֵי יֵשׁ לָהּ ה"נ לֹא חִיַּישׁ לְהֵאִי חֲשָׁא דְלָמָּא בְּתַר דְתַמּוּ מֵיָא אֲתִי דָּם מִן הַמְּקוֹר פִּינּוּן דְנִמְצָא דָּם עִם מִי רְגָלִים מְסַתְמָא עִם מִי רְגָלִים אֲתִי אָבֵל הִכִּי דְיוֹשְׁבַת עַל שְׁפַת הַסְּפָל וּמְזִנְקָת לְתוֹף הַסְּפָל וְנִמְצָא דָּם גַּם עַל שְׁפַת הַסְּפָל זֶה רֵאשִׁי גְדוּלָהּ וּמְבוֹרֵר הַדְּבָר דְבַתֵּר דְתַמּוּ מֵיָא אֲתִי מִן

המקור ואף ר"י מודה דטמאה וק"ו אם לא נמצא דם בתוך הספל אלא נמצאת על שפת הספל דטמאה וק"ו פן בנו של ק"ו אם בדיקה עצמה בעד הבדויק ומצאה עליו דם אחר עשיות צרכי שבנדאי מן המקור הוא בא ואף שמצאה דם בתוך השתנה י"ל פיון דברור לנו שבא אחר דתמו מיא בנדאי אתי מן המקור וטמאה מיהו נוכל לומר אף לפי רש"י דהכי פריה המקשה וניחוש דילמא דבמת דתמו מיא אתי דם ר"ל דילמא לא אתי כלל האי דם עם מי רגלים שנתלה פיון דאין דרך דם לאתווי עם מי רגלים שבנדאי מפה יש לה במקום מי רגלים דילמא בטר דתמו מיא אתי דם מן המקור ועל זה משגי אם איתא דבמת דתמו מיא אתי על שפת הספל איבעי לאשתכחי אבל אם הי ברור לן שבא הדם עם מי רגלים אף דאתי דם בטר דתמו מיא לא חיישינו דאתי מן המקור אלא תלינו האי דם הוא תמצית הדם הנשאר ממי רגלים ודבר זה אינו מוכרח ברש"י אבל מ"מ נשמע דאם לא נמצא דם בתוך מי רגלים בספל ונמצא על שפת הספל וק"ו היכי שבדיקה בעד הבדויק ומצאה דם אחר צרכי ובתוך מי רגלים לא מצאה שיהדבר ברור הוא שממקור אתי וטמאה אף לר"י ואף הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א דפסקו הלכתא כר"י ולא חילקו בין עומדת או יושבת ובין מקלחת או שותתת מ"מ היכי דיושבת על שפת הספל ומקלחת לתוך הספל ולא נמצא דם בתוך הספל אלא על שפת הספל ופשיטא אם בדיקה עצמה ומצאה על העד דם מודה אף ר"י דטמאה דזה ברור דאתי ממקור ולא טיהר ר"י אלא עומדת ויושבת בין מקלחת בין שותתת ונמצא דם בתוך השתן אבל אם לא נמצא דם בתוך השתן ונמצא על שפת הספל דזה ברור דאתי ממקור עצמו ומטמאה ר"י וכל זה לפי רש"י.

אבל התוס' הקשה על פי רש"י ד"ה דילמא בטר דתמו מיא פ"א אפילו במזנקה דילמא בטר שהניחה מלונק ושותתת הדור למקור ואתי דם אבל על פי הקונטרס דפי' דלאחר שפלו מי רגלים אתי דם כי אורחי קשה א"כ בפעשה שהוא מזנקה נמי ליפרוה דילמא בא דם פדרכו כשאר אשה שהיא רואה וכו'.

וע"פ דרך זה דרך הרא"ש שמפרש לבתר שכתב דעומדת אפשר לזנק אבל בעומדת ושותתת דלא איירי בה ר"מ לא אשכחן דמטהר בי ר' יוסי כתב וז"ל והא דמוקי הגמרא יושבת דמתניתין ביושבת על שפת הספל ומזנקה לתוך הספל נראה היינו דוקא לר"מ דמטמא ביושבת ושותתת הילכך במזנקה נמי איכא למיחש דבטר דתמו מיא ופסק הזינזוק ואין המים יוצאים בגבורה הוי ליה כמו שותתת וזוירו מים למקור והביאו הדם אבל לר"י דמטהר עומדת בחדא לטיבותא דמזנקה ביושבת ושותתת נמי לא חייש דילמא בטר דתמו מיא אתי דם ומטהר יושבת בכל ענין עכ"ל ואף לכאורה נראה לומר הא דכתב הרא"ש דמטהר ר"י יושבת בכל ענין ר"ל ביושבת על אמצע הספל ובין מזנקה ובין שותתת טהורה דלר"מ טמאה דחיישינו דילמא בטר דתמו מיא ור"י לא חייש אבל יושבת על שפת הספל ומזנקה לתוך הספל והדם נמצא גם על שפת הספל דראי' גדולה דבטר דתמו מיא אתי מודה ר"י דטמאה ופשיטא אם לא מצאה בתוך הספל אלא בשפת הספל דמודה ר"י דמטמאה אבל כד דייקינו שפיר לישנא הרא"ש דמפרש גושפי הש"ס מזנקה נמי דילמא בטר דתמו מיא ופסק הזינזוק ואין המים יוצאה בגבורה הוי ליה כמו שותתת וזוירו מי רגלים למקור כו' א"כ אינו מפרש כפירש"י דחיישינו דילמא בטר דתמו מיא אתי דם ממקור עצמו אלא כפי' התוס' לבתר שהניחה מלונק ושותתת הדרי למקור ועל

זה משני אם איתא דבטר דתמו מיא ר"ל לאחר שהניחה מלונק ופסק הזינוק והוי לי כמו שותתת על שפת הספל איבעי לאשכוחי ולפ"ז אף אם מצא גם על שפת הספל אנו אומרים שבאו מחמת שותתת לבתר שפסח פח הזינוק וכי היכי דר"י מטהר בתרא לטובתא בעומדת ומזנקת או יושבת ושותתת ה"נ מטהר דלא חייש דלמא הדר מי רגלים למקור ואתי דם ולפ"ז אפילו אם לא נמצא דם בתוך הספל אלא על שפת הספל נמי מטהר ר"י פיון דטעמא דס"ל דלאחר שפסק הזינוק היא שותתת לבסוף ומה לי אם שותתת בתחלה או שותתת בסוף דלעולם לא חייש ר"י דלמא הדר מי רגלים למקור ואתי דם ממקור אבל היכי שאינו מוצאת בתוך מי רגלים ואח"כ פשבדקה מוצאת על העד דם ודאי האי דם ממקור קא אתו ואפילו ר"י מודה דטמאה וכן הבי' הב"י בדברי הרא"ש כמו שפכתתי דלאחר שהביא בשם מרדכי בפ' ב' דשבועות וז"ל דאע"ג דקי"ל כר"י דמטהר ה"מ בנמצא בספל שאז דרך לבא אבל אם בדקה אחרי כן מצאה דם ההוא דם הוי מן המקור פיון דלא אתי ממש עם מי רגלים עכ"ל וכתב הב"י ונראה דלהרא"ש דסבר דר"י מטהר ביושבת בכל גוונא כמו שפכתתי לעיל בהא נמי מטהרים משום דאמרינן פיון דעם מי רגלים אתי ודאי לאו דם המקור הוא ודם הזה הנמצא אח"כ אינו אלא תמצית הדם ההוא שיצא עם מי רגלים וכן נראה מדברי הר"ן כו': ומיהו היכי דלא ראתה עם מי רגלים ואחר השתנה בדקה ומצאה דם ודאי טמאה לכ"ע אפילו להרא"ש דמטהר בהיא שאני התם דלא ידעינן בודאי בטר דתמו מיא אתי דם שאף על פי שלא נמצא אלא על שפת הספל אפשר שבסוף השתנה עד שלא פלו מי רגלים לגמרי אתי דם וכל שבא עם מי רגלים ודאי אין מן המקור אבל הכא דחזינו בהדני' דלא נראה דם עד אחר גמר השתנה ליכא למיתלי במידי הילכך פשיטא דטמאה לכ"ע עכ"ל.

ומיהו נראה במ"ש דלהרא"ש דמטהר ביושבת בכל גוונא בהא נמי מטהרי' דדם זה אינו אלא תמצית הדם ההוא שיצא עם מי רגלים אינו מוכרח לפע"ד בדברי הרא"ש דס"ל דוקא פשותתת מטהר ר"י בחד לטיבותא דלא חייש דילמא הדר מי רגלים למקור ואתי דם ולא חייש נמי דלמא בטר דתמו מיא אתי דם דמ"מ לא נפקא מקלל שותתת דעכ"פ שותתין בסופן ואתי עם מי רגלים אבל היכי שבדקת עצמה ומוצאת דם על העד אף שמוצאת בתוך מי רגלים פיון דדם שעל העד לא בא עם מי רגלים אמרינן דאתי ממקור ומאן דאמר דס"ל להרא"ש דתלינן ואמרינן דאתי מתמצית הדם שפכר יצא ע"י מי רגלים ואף בדברי הר"ן אינו מוכרח לומר כן ותדע דהא הביא תחלה בשם הגהות מיימוני בשם הרב ר"מ דאף ר"י לא מטהר ביושבת אלא ביושבת על שפת הספל ומזנקת לתוך הספל וכו' דהא ביושבת לא פליגי וכי היכי דלא מטהר ר' מאיר ביושבת אלא בכי האי גוונא ה"נ לר"י לפי שיטת ר"י כו'.

והרב הר"ן כתב בתשובה דכל שקליא וטריא לר"מ איתמר ולא לר' יוסי וכל זה מסכים אני למה שאמרתי בשם הרב רבינו מאיר ביושבת וביוצא דם על שפת הספל מודה ר"י דטמאה אבל לא כמו שפכתתי וכמו שאפרש ונתעם שהזקינני לומר כו' ולפיכך אני אומר דמודה ר"י ביושבת על שפת הספל ומזנקת לתוך הספל ונמצא דם על שפת הספל ולא בתוך הספל דטמאה משום דרגלים לדבר דבטר דתמו מיא אתי דמא דאי לא בתוך הספל נמי מבעני' לי' לאשכוחי אבל נמצא דם בתוך הספל ועל שפת הספל בכי האי גוונא נמי פלוגתייהו דר"מ ור"י כו' ור"י לא חייש למעוטה היכא דלא מוכח מילתא לאיסור

מטהר ליה ונמצא דם בתוך הספל ועל שפת הספל לא מוכח מילתא כלל לפי שהדבר ידוע שמי רגלים דמונק' מתחלה בסופן שותתין וכיון שפן כמו שאתה אומר דביושבת באמצע הספל ונמצא דם בתוך הספל דלר"י טהורה משום דלא מוכח מילתא דמסתמא אמרינו שדם זה עם מי רגלים בא כו': הרי הדבר מבואר מדתלי ה"ן טעמא שהדבר ידוע שמי רגלים דמונק' מתחלה ושותתין בסופן דס"ל כפי' תוס' דטעמא דחיישינו לר"מ דביתר דתמו מיא התחילו להיות שותתין ולר"י דמטהר ביושבת באמצע הספל אף שותתת ה"נ ביושבת על שפת הספל ומקלחת לתוך הספל ונמצא דם על שפת הספל ובתוך הספל נמי מטהר.

ולכאורה מה הי צריך לטעם זה אליבא דר"י דאף אם נימא דאין מי רגלים שותתין בסופ' נמי טהור לר"י כיון דנמצא דם בתוך הספל ואף שנמצא בשפת הספל תולין לומר דהאי דם אף דאתי בלא מי רגלים מ"מ טהורה משום דתלינו דהוא תמצית הדם דאתי תחלה עם מי רגלים אלא ע"כ אי האי דם אתי בלא מי רגלים לא תלינו דאתי מתמת תמצית הדם ולכך הוכרח לטעמא אליבא דר"י דידוע שמי רגלים דמונק' מתחילתם בסופן שותתין.

והא דכתב ה"ן באותו תשובה הביאו הב"י ונ"ל ניגדן שלפנינו הרי היא פנמצא בתוך הספל ועל שפת הספל שהרי אותו חצץ אדום נמצא עם מי רגלים ולאחר מפאן ע"י בדיקה מתמת אותו תמצית הנשאר ממי רגלים ואין פאן הוכחה כלל בטר דתמו מיא אתא דם ולר"י טהורה כו' הרי שתלי אף שמצא ע"י בדיקה שפא מתמת אותי תמצית משום דהתם מייירי בחצץ אדום וכן נמצא על עד הבדוק וכיון שדם זה משונה משאר דמים ולכך תולין כמו שפא דם החצץ עם מי רגלים כן בא אח"כ על העד מדם החצץ האדום מתמצית שפא עם מי רגלים וכן כתב אח"כ ה"ן בהדיא סברא זו ורצה לטהר אפילו אליבא דר"מ ונ"ל אבל פאן שאינו יוצא אלא כמו חצץ אדום שהוא מפורסם לרופאים שרגיל להוליד בפליות ובשעת וסתה היא רואה דם פשאר נשים האיה נאמר דכי הדרי מי רגלים למקור מפקי דם פי האי ובשעה אחרת אינו יוצא ממנה כעין אותו דם כלל כו'.

הרי להדיא כיון דכל פעם אינה רואה דם פי האי חצץ אדום ממילא תלינו שפיר בתמצית דחצץ אדום שראתה תחלה עם מי רגלים אבל אם ראתה דם בעין על העד שבדקה עצמה י"ל דלא ס"ל לה"ן דתלינו בתמצית הדם שראתה תחלה עם מי רגלים כיון דדם זה דומה לשאר הדמים שהוא רואית תמיד תלינו דלקמא בא מן המקור ודם טמא הוא: ולפ"ז נוכל לומר אף דה"ן ס"ל כפי' הרא"ש דמי רגלים דמונק' מתחלתו בסופן שותתת' אפ"ה אם יושבת על שפת הספל ומזנקת לתוך הספל ונמצא דם על שפת הספל ולא בתוך הספל דטמאה משום דרגלים לדבר בטר דתמו מיא אתי דמי ר"ל דם לבד בלי מי רגלים דאי לא ר"ל עם מי רגלים בתוך הספל נמי בעי לאשפוחי נוכל לומר ג"כ דאף הרא"ש מודה בדיון זה ולא כתב הרא"ש ביושבו' ושותתת נמי לא חייש דילקמא בטר דתמו מיא אתי הדם ומטהר יושבת בכל ענין ר"ל בין שותתת ובין מזנקת ונמצא דם בתוך הספל וגם על שפת הספל בהא מטהר ר"י דאף בטר דתמו מיא מים שותתין ור"י מטהר בשותתין משום דס"ל שפנדאי אתי עם מי רגלים אבל אם לא נמצא בתוך הספל ונמצא על שפת הספל הרי ראי' שלא בא עם מי רגלים דאל"כ בתוך הספל נמי בעי לאשפוחי

וי"ל דמודה ר"י דטמאה ואינו מוכרח כלל בדברי הרא"ש דמטהר ר"י אף בכי האי גוונא כמו שהבין הב"י דלמא ס"ל פהר"ן ודו"ק: ונ"ל עוד אף להרב הב"י דס"ל דלהר"ן והרא"ש דס"ל דתלינן דהאי דם שמצאה אחר בדיקה הוא תמצית הדם שהוא שיצא עם מי רגלים נראה נוקא אם מוצא דם בהשתנה אז תולה דם הבדיקה בעד אחר השתנה באותו דם שיצא כבר ע"י השתנה אבל אם נמצא בהשתנה כמו חול אדום ואח"כ בבדיקת העד היא לא תלינן האי דם בחול אדום דחיישינן דלמא מן המקור הוא בא פשאר דם דרגיל לבא מן המקור ותדע דהא בתחלה כתב הב"י בפ"ה ונ"ל פשיטא שאם אחר השתנה בדיקה ומצאה דם טמאה היא אם לא שדם מפה היא והמךדכי כתב בפ' דשבועות דאע"ג דקי"ל כר"י ה"מ בנמצא בתוך הספל כו' אבל אם בדיקה אחרי כן ומצאה דם ההוא דם הוי מן המקור פנין דלא אתי ממש עם מי רגלים וע"ז כתב הב"י שלדעת הרא"ש והר"ן נראה לי דבהא נמי מטתרים משום דדם שנמצא אח"כ אינו אלא צחצוחי אותו דם שפא תחלה עם מי רגלים.

והנה המעיין בדברי המךדכי יראה להדיא דהא כתב המךדכי דאע"ג דקי"ל כר"י כו' שרצה להביא ראיה לנידון שלו שנשאל על האשה שבשעה שהיא עושה צרכי רואה דם על המים כמו קרטין קרטין כמין חול ואינם אדנות אלא דיה חורנו על כל הצדדים ולא מצאנו לה היתר אם בכל פעם שבודקת עצמה רואה דם בעד שמקנתת בו על זה כתב המךדכי אע"ג דקי"ל כר"י ה"מ כשנמצא בספל כו' אבל אם בדיקה אח"כ ההוא דם הוי מן המקור כו': ולפ"ז קשה קושיא חזקה על הרב הב"י שהרי בסוף הסי' הביא דינו דמךדכי הנ"ל וכתב עליו שדין זה אינו דומה לנידון דתשובת הר"ן דהתם לא היה חול אלא כמין חול ועוד שאח"כ היתה מוצאת דם ממש בעד שבודקת בו משא"כ בנידון דתשובת הרב הר"ן שהי' חצץ ממש ולא היתה דם כלל עכ"ל.

ולכאורה יקשה הלא כתב הב"י על דינו דהגהות מיימוני ומה שכתב המךדכי דהוא דם הוי מן המקור פנין דלא אתי ממש עם מי רגלים דנראה לו מדברי הרב הר"ן דבהא נמי מטהר דטעמא משום פנין דחזונו דאתי דם עם מי רגלים אמרינן דם שנמצא אח"כ אינו אלא צחצוחי אותו דם וקשה הלא כתב בס"ס הרב הב"י שאף הר"ן מודה לדינו של מךדכי דעד כאן לא מטהר הר"ן בנידון דידיה שהי' חצץ ממש ועל הבדיקה נמי היה חצץ אמרינן מחמת תמצית שנשאר ממי רגליה אבל בנידון דמךדכי שהיתה מוצאה אח"כ דם על העד מודה הר"ן דלא תלינן שבאה מן הקרטין ולעיל כתב דנראה לו להתיר להר"ן האי דינו דהגהות מיימוני שמיירי שבדיקה ומצאה דם על העד אח"כ דטהורה להר"ן דתלינן דאתי מצחצוחי דם שפא עם מי רגליה הרי להדי' דלהר"ן אף שראתה אח"כ דם גמור על העד אפ"ה מטהר א"כ יסתרו דברי הב"י בסי' אהד אלא ע"כ אף דמךדכי הביא ראיה לנידון שלו דלא קי"ל כר"י אלא בנמצא תוך הספל אבל אם בדיקה אח"כ ומצאה דם האי דם הוי מן המקור מ"מ הרב הב"י הביא דברי המךדכי על הך דינא דהגהות מיימוני דאם אחר השתנה בדיקה ומצאה דם טמאה ללמוד ממנו דינו דהגהות מיימוני דמטמאה בכי האי גוונא אם לא שדם מפה הוא ומיירי שמצאה דם בהשתנה וע"ז כתב דנראה מדברי הר"ן שמטהר נמי בכי האי גוונא דלעולם תולין מין במינו וכשם שטיהר הר"ן דאם מצאה חצץ אדום ואח"כ בבדיקת העד נמי מצאה כמין חצץ אדום דאמרינן דאתי מחמת אותו תמצית שמצאה בתוך מי רגליה ה"נ מטהר הר"ן אם מצאה בתוך הספל דם

ואח"כ מצאה בעד הבדיקה נמי דם דתולין דהא דם מחמת תמצית הדם דאתי מעיקרא עם מי רגליה אתי אבל בנדון שנושאל עליו המרדכי לא היה אלא כעין קרטין ואח"כ בעד שפדקה מצאה דם גמור ולכך לא תלינו הדם שפא מתמצית הקרטין מלבד מה שפכתנו דאפשר לומר דאף אם נמצא דם גמור בתוך הספל ואח"כ בדקה עצמה ומצאה דם לא תלינו הדם התמצית מדאיצטרך להר"ן לפרש הא דמטהר ר"י בנמצא הדם בתוך הספל ועל שפת הספל דטעמא דמי רגלים מונקים מתחלתם ושותתין בסופן ולא קאמר דאף דאין שותתין בסופן מ"מ תלינו דהאי דם אתי מדם התמצית שפא תחלה עם מי רגליה אלא ע"כ בדם שלא בא עם מי רגלים לא תלינו שפא מצחצוחי הדם הראשון שפא עם מי רגלים ואף אם נסמוך בזה על הב"י מ"מ הביא דלא לוסוף עלה אם מצאה כמו חול בתוך מי רגלים ואח"כ מוצאת על העד הבדיקה דם גמור לא תלינו דהאי דם אתי מתמצית החול האדום הזה וזה ממש כעין דינו דהמרדכי דכתב הב"י דאף הר"ן מודה לדיו זה דהאי דם ממקור אתי: והנה הרב רבינו מאיר ס"ל דאף ר"י לא טיהר ביושבת אלא ביושבת על שפת הספל ומזנק' לתוך הספל ונמצא הדם תוך הספל דליכא למימר דהא דאוקמינ' הכי ה"מ לר"מ דמחמיר אבל לר"י דמקיל טהור בכל ענין דהא ביושבת לא פליגי וכי היכי דלא מטהר ר"מ ביושבת אלא בכי האי גוונא ה"נ לר"י לפי שיטת ר"י שפירש דכנלה מתני' בין עומדת ובין יושבת איירי במזנקת כו'.

והנה לדעת ר"י דס"ל בעומדת ושותתת דלא איירי ר"מ מודה ר"י דטמאה וכן ס"ל להרב רבינו מאיר פיון דפריה הש"ס יושבת נמי גימא מי רגלים הדר למקור ומשני במזנקת ופריה מזנקת נמי דילמא בתר דתמו מיא ומשני פגון שיושבת על שפת הספל וא"כ לא מייירי ר"מ אלא במזנקת לתוך הספל ויושבת על שפת הספל ונמצא הדם בתוך הספל דאם איתא דבתר דתמו מיא על שפת הספל בעי לאשכוחי ולא פליגי ר"מ ור"י אלא ביושבת ומזנקת אבל ביושבת ושותתת לא מייירי ר"מ ונמצא עומדת ושותתת ויושבת שוין דמודה ר"י דטמאה.

ובאמת קשה לי על פי הרא"ש והר"ם דאם איתא דמודה ר"י בעומדת ויושבת היכי דשותתת א"כ הא דקאמר הש"ס בפ' כל היד דף י"ד ע"ב גבי בדקה עצמה בעד שאינו בדוק ולמחר מצאה עליו דם דר"מ מטמאה ור' יוסי מטהר ואמרינו כשטיהר ר"י לעצמו טיהר ר"ל דאזיל לטעמ' דס"ל באשה שעושה צרכי' בין עומדת ובין יושבת טהורה ואם איתא דמודה ר"י בעומדת ושותתת וכן ביושבת ושותתת מאי חזית דמזמי עד שאינו בדוק לעומדת ויושבת ומקלחת נידמה לעומדת ויושבת ושותתת דעכ"פ איכא לספיקוניהו דממי רגלים קא אתי ואפ"ה מטמאה ר"י ואין לומר דס"ל פיון דשותתת בנדאי מן המקור אתי ואין פאן ספק א"כ סוערת קוש' חזקה אחרת דמאי פריה הש"ס בהך סוג' ור"י בחד ספיקא מטהר בש"ס מבע' ולפי דברי הרא"ש והר"ם מאי קשי' דילמא בספא מייירי אפילו אם היא עומדת או יושבת ושותתת וליכא ס"ס אלא ספק אחד ספק מן האיש ספק מן האשה אפ"ה מטהר דכל ספק אחד מטהר: וכבר כתבתי מזה בספרי בשאלה י"ב וכתבתי שם שמצאתי קוש' זו בשם הב"ח והניחו בצ"ע ויש עוד חומרא אחרת והוא חומרת רבינו חננאל דס"ל דר"י מטהר משום נדה ומטמאה משום פתם ולכתחלה לא קאי אלא אסיפא היכי דאיכא ס"ס אבל ביושבת ומזנקת פליגי ר"י ור"מ מטמאה משום

נדה ור"י מטהר בַּדַּעַבְד אִם נִגַע בַּטְהוּרוֹת אֲבָל לְבַעֲלָהּ הָיָה לְכַתְחִיל' וּטְמֵאָה וְאִינוּ טְהוּרָה אֲלֵא בְיוֹשֶׁבֶת וּמִזְנֵקֶת לְתוֹךְ הַסֶּפֶל וְנִמְצָא הַדָּם בְּתוֹךְ הַסֶּפֶל וְלֹא עַל שֹׁפֶת הַסֶּפֶל.

וְזֶה שֶׁכָּתַב רַמ"א בְּהַגְהָ' וְז"ל וי"א אֶפְיָלוּ בְיוֹשֶׁבֶת אֵין לְהַתִּיר אֲלֵא בְמַקְלַחַת וְנִמְצָא הַדָּם בְּתוֹךְ הַסֶּפֶל אֲבָל עַל שֹׁפֶת הַסֶּפֶל וּבַעֲוֹמְדַת בְּכָל עֲנָנִי טְמֵאָה וְהָכִי נִהוּג וְזֶה פְדַעַת ר"ח דְּמַחְמִיר וְאִם כ"פ כָּתַב רַמ"א אֲבָל אִם אֵינוּ מְרַגְּשֵׁת כָּאֵב וּבֹדֶקֶת עֲצָמָה אַחֵר הַטְּלַת מִים וּמְצָאָה דָּם אִם לֹא מְצָאָה דָּם בְּמִי רִגְלִים וְדָאִי טְמֵאָה אֲבָל אִם מְצָאָה דָּם תּוֹךְ מִי רִגְלִים וְגַם עַל עַד שֶׁבְּדָקָה עֲצָמָה בּוּ יֵשׁ אוֹמְרִי שֶׁהִיא טְמֵאָה כּו' וי"א שֶׁהִיא טְהוּרָה דָּדִם שֶׁנִּמְצָא תּוֹלִין שֶׁעֲדִינִין נִשְׁאָר מִתְמַצִּית מִי רִגְלִים וְהוּא מַחְלֹקֶת הַמְרַדְּכִי עִם הָרֵא"ש לְפִי הַבְּנַת הַב"י: וְכָתַב הַש"ךְ ס"ק ח' י"א שֶׁהִיא טְמֵאָה קִשָּׁה לְאִינָה צְוֹרֵף כָּתַב כָּלֵל הָאִי דִּינָא דְהָא כְּבָר כָּתַב לְעֵיל דָּאִין לְהַתִּיר אֲלֵא בְיוֹשֶׁבֶת וּמַקְלַחַת וְכו' וְלִי נִרְאָה דְלְעֵיל לֹא כָּתַב רַמ"א אֲלֵא מִצַּד הַמְּנַהֵג וּמִצַּד הַחֲנוּמֵר' כִּי רוּב הַמְּפָרְשֵׁי דְחוּ פִי' ר"ח וְכֵן מְצָאֵתִי בְּהַדְּי' בְּדַרְכֵי מִשָּׁה שֶׁהֶעֱתִיק לְשׁוֹן הַב"י וְז"ל אע"ג דְּבַהֲגָהוֹת מִיְּמִינוּ כָּתַב כְּפִי' ר"ח לְהַחְמִיר בְּדָם הַנִּמְצָא תּוֹךְ מִי רִגְלִים שֶׁל אִשָּׁה וְכֵן כָּתַב הָרֵא"ש וְהַתּוֹס' מִשְׁמֹו וְכ"כ הַמְרַדְּכִי בְּשֵׁם הַר"ם מ"מ לְעֲנִין הַלְכָה כִּינּוּן שֶׁהַפּוֹסְקִי פָּסְקוּ לְהַקְלִל לְטַהַר אוֹתָהּ לְבַעֲלָהּ עֲלֵיהֶם אָנוּ סוּמְכִי וּמְדַהֲעֵתִיק לְשׁוֹן הַב"י ש"מ דס"ל כְּנוֹתִי דְלְעֲנִין הַדִּין קִי"ל לְהַקְלִל וְלֹא כָּתַב כֵּן בְּתַחֲזִילַת הַגַּה' רַק מִצַּד הַמְּנַהֵג מִצַּד הַחֲנוּמֵרָא אֲבָל אַחֵר זֶה בָּאֵם מְצָאָה דָּם בְּתוֹךְ מִי רִגְלִים וְגַם עַל עַד שֶׁבְּדָקָה בּוּ הוּא פְּלוּגְתָא דְּמְרַדְּכִי וְהָרֵא"ש וְהָר"ן דְּפָלִיגִי מִצַּד הַדִּין דְּאָרְף אִם נִימָא דַר"י מְטַהַר לְגַמְרֵי מ"מ מוֹדָה הִכִּי דְבְּדָקָה אַחֵר מִי רִגְלִים וּמְצָאָה עַל הָעַד שֶׁבְּדָקָה בּוּ דְטְמֵאָה דַע"כ לֹא פְּלִיג ר"י אֲלֵא דָאִין חוֹשֵׁשׁ דִּילְמָא בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא אֲתִי דָם אֲבָל אִם בְּרוּר הַדְּבָר דְּאֲתִי דָם בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא מִסְתַּמָּא בָּאוּ מִן הַמְּקוֹר וְטְמֵאָה וּלְדַעַת הָר"ן וְהָרֵא"ש תּוֹלִין שֶׁבָּאָה מִתְמַצִּית הַדָּם שֶׁבָּא עִם מִי רִגְלִים וְכָבֵר כָּתְבוּ שֶׁאֵינוּ מוֹכְרָח כֵּן מְהָרָא"ש וְכֵן מְצָאֵתִי שֶׁנִּכְתַּב בְּהַגְהָ' שֶׁל ש"ע ר' מִשָּׁה רַבְק"ש וּלְפַעַ"ד לֹא מִשְׁמַע מְהָרָא"ש מִיָּדִי עַכ"ל וְזֶה ת"ל כְּדַבְּרֵינוּ אֲשֶׁר בְּאַרְנוּ בְּאַרְנוּכָה וְגַם הָרֵאָנוּ בְּאַצְבַּע שֶׁאָרְף מְדַבְּרֵי הָר"ן אֵינוּ מוֹכְרָח מִיָּדִי וְיָמָה שֶׁכָּתַב הַש"ךְ בַּס"ק ח' לְפַמ"ש לְעֵיל ס"ק ג' שְׁפִי ר"ח הוּא עֵינְקֵר אֵין כָּאֵן חוּמְרָא כְּבָר שֶׁדִּינָא בִּי נִרְגָא בְּסַפְרֵי בְתַשׁוּבָה סִי' י"ב וַע"ש בְּאוֹרְךָ: וְעַתָּה נַחְזוֹר עַל הַנִּידָן שֶׁלְּפָנֵינוּ שֶׁהִיא מוֹצָאָה דָּם עַל הָעַד שֶׁקִּינְחָה בּוּ וּבְתוֹךְ הַשֶּׁתֵּן לֹא נִמְצָא דָם רַק כְּמוֹ חוּל בְּנוֹדָאֵי בָּא מִן הַמְּקוֹר וְלֹא תְלִינּוּ דְהָאִי דָּם אֲתִי מִן הַתְּמַצִּית הַחוּל דְּעַד כָּאֵן לֹא קָאֵמַר הָר"ן דְּתְלִינּוּ הִכִּי שֶׁנִּמְצָא עַל הָעַד ג"כ כְּמִין חוּל וְחֻצֵץ כְּמוֹ בְּתוֹךְ מִי רִגְלִים אֲבָל לֹא כֵן בְּנִידָן שֶׁלְּפָנֵינוּ שֶׁמוֹצָא דָּם גְּמוּר וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַב"י בְּהַדְּי' שֶׁנִּידָן שֶׁל הַמְרַדְּכִי אֵינוּ כְּמוֹ נִידָן שֶׁל הָר"ן וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי שֶׁהָר"ן מוֹדָה לְדַבְּרֵי הַמְרַדְּכִי הִכִּי שֶׁמְצָא כְּעִין קְרִטִין כְּמוֹ חוּל וּבְעַד הַבְּדִיקָה מְצָאָה דָּם שֶׁמוֹדָה הָר"ן דְּטְמֵאָה וְאָרְף שֶׁכָּתַב הַב"י דס"ל לְהָר"ן דְּתוֹלִין בְּתְמַצִּית הַדָּם הַהוּא הַבָּאָה מִן הַמְּקוֹר וּפְלִיג עַל הַגְּהוֹת מִיְּמִינוּ הִכִּי שֶׁמְצָאָה גַם בְּתוֹךְ הַשֶּׁתֵּנָה דָּם אֲזִי תּוֹלִין מִין בְּמִינוּ אֲבָל לֹא כֵן בְּדִינָנוּ שֶׁלֹּא מְצָאָה דָּם גְּמוּר רַק כְּמִין חוּל וּבְנוֹדָאֵי אַחֵר דְּתַמּוּ מִיָּא אֲתִי דָּם מִן הַמְּקוֹר וּמוֹדָה ר"י דְּטְמֵאָה וְאֶפְיָלוּ אִם רָאֵתָה גַם בְּמִי רִגְלִים דָּם גְּמוּר כְּבָר כָּתְבוּ דָאִינוּ מוֹכְרָח לֹא מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש וְלֹא מְדַבְּרֵי הָר"ן שֶׁנִּתְלָה לְקוֹלָא וְהָבּוּ דְלֹא לוֹסִיף עֲלֵהּ אִם לֹא נִמְצָא בְּתוֹךְ הַשֶּׁתֵּנָה דָּם אֲלֵא כְּמִין חוּל דְלֹא תְלִינּוּ דְאֲתִי הָאִי דָּם מִתְמַצִּית הַחוּל א"כ אֵין לְטַהַר

אשה זו אף יש צד להקל דמרגשות פאב לפי לשון השואל לא נתברר אם יש לה תמיד הפאב הזה או לפרכי'.

ובדרכי משה פתב בשם הר"י מולין האשה המצטערת מאוד ביציאת מי רגליה ולאחר שתעמוד מצרכי' בודקת עצמה ומצאה לרוב פעמים על העד דם ואינו אדם רק שהיא כמו מוגלא והשיב בשם אי' שלום דהואיל ורואה תמיד ע"י פאב אז תולין שמחמת המפה היא וטהורה אבל אם רואה לפעמים בלי פאב טמאה ועוד בכאן יש לסמוך להתיר לומר שלא בא מן המקור הואיל ואינו דומה למראה דם אלא למוגלא ואע"פ שאין אנו בקיאי' במראות הדם לענין פנה מקלינו עכ"ל.

וכן נראה מלשון רמ"א בהגה' ש"ע שהעתיק דברי מהר"י וכתב אפילו אם מצאה דם אחר הטלת מי רגלים פשמקנחת עצמה טהורה דמאחר דמרגשות פאב ואינו מוצאה דם רק אחר הטלת מי רגלים ודאי דם מפה היא כו' משמע שהיא מרגשת פאב בהטלת מי רגליה הסמוך לבדיקתה בעד הקינוח משום הכי טהורה אבל אם לא הרגישה פאב לא תלינו האי דם דאמי מחמת אותו חצץ ואע"פ שלפעמים הרגישה פאב בהטלת מי רגליה פינון שעשקשו אינו מרגשת פאב לא תלינו לקולא וכן פתב הבית יוסף בס"ס בשם הר"י מולין וכן משמע מדברי הט"ז בס"ס זה כדברינו.

ואגב אנפיר מה דתמי' לי על ט"ז שכתב על הבית יוסף שהקשה דברי תשובת הר"ן על דברי המרדכי וכתב הט"ז וזה לשונו אבל באמת תימה רבה עליו שאין פאן קוש'י' כל עיקר דמרדכי לא איירי כלל מענין איסור או היתר כו' אבל הר"ן מיירי מצד הקרטין עצמן כמבואר בדבריו דאין שם דם עליהם כלל ומותר אפילו לר"מ והנה תמי' לתמיהתו דהא המעיין בדברי הב"י יראה להדי' שרצה הר"ן להתיר תחילה אליבא דר' יוסי מטעם שהרי אותו חצץ אדם נמצא עם מי רגליה ולאחר מפאן ע"י בדיקה מחמת אותו תמצית שנשארו ממי רגליה ואין פאן הוכחה כלל דבחר דתמו מיא אתי דם ולר"י טהורה: ועוד אני אומר דאפילו לר"מ איתתא שרי' כו' הרי דטיהר תחילה אליבא דר"י מטעם דתולין דאמי מתמצית המי רגלי' וא"כ שפיר הוכרח הב"י לחלק דאין דומה ניזון דהמרדכי לניזון דתשובת הר"ן וז"ל וקדרו לכללן דאם האשה מרגשת פאב תמיד קודם הטלת מי רגלי' אף שבדקה עצמה אח"כ ומצאה דם תולין שבאה מתמצית החצץ מאחר שמרגשת פאב וגם יש לה לבדוק כמו שכתב רמ"א פ"ג מחמירין שלא להתיר רק באשה שיש לה נסת להצריכה בדיקה אבל אם אינה מרגשת פאב קודם הטלת מי רגלי' ובדקה עצמה ומצאה דם אף שלפעמים היתה מרגשת פאב טמאה דבנדאי האי דם ממקור קאתי ולא תלינו דאמי מאותו חצץ אדם הנמצא תוך מי רגלים והנראה לפע"ד פתבתי: היום יום ו' ה' אדר שני תפ"ל נאום מאיר.

ואגב דאיירינו בהלכות נדה באתי להנפיר מאי דתמי' לי טובא על הרב הב"י שכתב בס"י קפ"ז על מה שכתב הטור אשה שראתה דם מחמת תשמיש בכדי שתירד מן המטה ותמה הב"י על הטור דהא מוכח מן הש"ס דאם שהתה פשיעור זה קודם שבדקה לא מחזקינו לי שמחמת תשמיש ראתה וכן הקשה מדברי הרמב"ם בפ"ח מהלכות שגגות שכתב דאם שהתה עד כדי שתושיט ידה לתחת הכר ותטול עד לבדוק בו ואח"כ קנחה עצמה שניהם טמאים מספק ופטורים מן הקרבן וכו'.

ותירץ שמה י"ל שמה שכתב הרמב"ם שפטורים מן הקרבן היינו לומר שפטורים מחטאת אבל חייבין באשם תלוי וסוכרים סמ"ג וסמ"ק וסה"ת ורבינו שמאחר שחייב אשם תלוי אינו רשאי לקיימה כל שראתה פן שלשה פעמים עכ"ל ונוראות נפלאתי דהא בגמ' בפ' כל היד דף י"ד ע"ב איתא בפסיקא נמצא על שלשה לאחר זמן תנא וחיובים אשם תלוי ותנא דידן מ"ט בעינן חתיכה משתי חתיכות והרמב"ם בפ"ח מהלכות שגגות פסק כתנא דידן וז"ל דהבא על האשה שהיא ספק נדה פטור מאשם תלוי לפיכך האשה שנמצא דם על עד שלשה לאחר זמן הרי אלו פטורים מקרבן ש"מ דפסק כתנא דידן דבעינן חתיכה משתי חתיכות אם פן איך כתב הב"י דס"ל להרמב"ם בנמצא על עד שלשה לאחר זמן דחייב אשם תלוי וצ"ע שאלה פה בא"ח סי' ת"ט בש"ע ס"ב שכל דבר משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות וכתב מגן דוד ע"י בס' שצ"ד מה שיש לתמוה על הטור בזה במ"ש שם אבד המפתח בשדה אין עירובו עירוב וזה אין איסור הוצאה בשדה אלא מדרבנן שהוא פרמלית ואין לחלק דשאני פאן בעירובי תחומין שהוא לדבר מצוה שהרי אין מערבין תחומין אלא לדבר מצוה משא"כ לעיל גבי עירובי חצירות שמערבין אפילו לדבר רשות וא"כ אין בעירובו מצוה ע"כ גזרו עליו ב"ה זה אינו שהרי בס' שצ"ה כתב הטור מצוה לחזור בין אחר עירובי חצירות בין אחר שיתופי מבואות עכ"ל.

וכן הקשה קושני' זו על הטור בס' שנ"ד ונפלאתי על גדול פמותו אדקשני' לי' מסי' שצ"ד הנה לו להקשות מסי' שפ"ו שכתב הטור אבל אם אמר שבועה שלא אהנה ממנו נראה שאין משתתפין לו בזה אע"פ שמערבין לו בזה עירובי תחומין היינו טעמא משום שאין מערבין אלא לדבר מצוה ומצוה לאו להנות ניתנו משא"כ בשותופי מבואות וא"כ יסתרו דברי הטור אהדדי הלוא כתב בס' שצ"ה שמצוה לחזור בין אחר עירובי חצירות ובין אחר שותופי מבואות אע"כ צריכן אנו לומר כמו שכתב המג"א בס' שפ"ו ס"ק י"א מ"ש אבל אם נדר או נשבע שלא ינהג ממנו אין משתתפין בו וכתב מג"א ע"ש בס' שצ"ה אע"ג דעירובי חצירות נמי מצוה היא מ"מ עושה אותו להנאתו וכן כתב הב"ח בס' שצ"ה וז"ל מצוה לחזור כלומר אע"ג עירובי חצירות ושיתופי מבואות מערבין אפילו לדבר הרשות מ"מ מצוה לחזור אחריהם כדי שלא יגיעו לידי איסור טילטול בחצר ובמבוי משא"כ בעירובי תחומין דאין מצוה לחזור אחריו דאדרב' דאפשר דע"י עירובי תחומין יגיע לידי איסור בהליכת חוץ לתחום אלא דכדי לקיים המצוה מותר לערב עכ"ל ובר מכל דין אדקשני' לי' דברי הטור מסי' ת"ט אסי' שצ"ד הי' לו להקשות דברי הטור בס' שצ"ד גופי' דכתב הטור שם וצריף שיהי' בין השמשות במקום שראוי ליטלו הילקף נפל גל עליו אם יכול ליטלו בלא מרא ונחצינא פשר ואם לאו פסול הרי להדני' דאם יכול ליטלו בלא מרא ונחצינא פשר אף שעושה מלאכת איסור שבות וכמו שדייק הש"ס בדף ל"ה ע"א בפסיקא נפל עליו גל קא ס"ד דאי בעי מצוי שקיל לי' לימא מתניתן דלא כרבי דאי כרבי האמר כל דבר שהוא שבות לא גזרו עליו בין השמשות ומשני אפילו תימא רבי לא צריכה דבעי מרא ונחצינא ופי' רש"י דאי בעי שקיל לי' וקתני מתני' אינו עירוב משום טילטול אבני' דשבות דרבנן הוא עכ"ל.

הרי להדני' דפסק הטור דאי אין צריף מרא ונחצינא הוי עירוב אף שהוא מטלטל אבני' דאתי כרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו ב"ה א"כ למה כתב הטור דאם אבדו בשדה לא הוי עירוב הלוא בשדה אינו איסור טילטול אלא משום שבות והי'

ראוי בין השמשות א"כ יסתרו דברי הטור בסימן אהד וכן הקשה אדברי לבוש שפכתב
בסי' שצ"ד בהקד' ונ"ל אבל אם אפשר לו להוציא בלא מלאכה גמורה אע"פ שצריך
לעשות מלאכה שיעבור בה אשבות דרבנן הרי זה עירוב דחשיב ראוי ליטלו דכל דבר
שהוא משום שבות לא גזרו עליו ב"ה ואע"ג שלא אמרו פן אלא פשיש בו צורך מצנה
וגבי עירובי חצירות מאי מצנה איפא י"ל פיון שאם לא עירב אפשר לבוא לטלטל
באיסור וכשהו מערב פורש מאיסור זה מצנה חשיבי אי נמי דחשיב שעת הדחק ובשעת
הדחק נמי לא גזרו ובנאבד המפתח פתב אם נמצא בשבת אם מצא בעיר הוי עירוב
שיכול להביא ע"י גגות וחצירות ובשדה אינו עירוב שאינו יכול להביאו א"כ יקשה
סתירה בדברי עצמו דלטעמ' דחשיב מצנה א"כ גבי נאבד המפתח נמי נימא הכי דאף אם
נאבד בשדה פשר דהואיל וראוי לו ב"ה: ועוד יקשה לו אדברי הש"ס גופא דבש"ס גבי
עירובי תחומין מיתני וקתני בשדה אינו עירוב ואמאי פיון דעירובי תחומין מצנה אליבא
דכ"ע וכל הני משניות דלעיל מוקמינן פרבי דס"ל כל דבר משום שבות לא גזרו עליו
בין השמשות אם פן אמאי יהי אסורי בשדה.

אלא נראה ברור דדוק בעיר דמותר לטלטל ע"י גגות אף שלא היה בידו ב"ה פיון שמצוי
שימצאנו חשבינן לי כאלו הוא בידו ואלו הי' בידו היה יכול לטלטלו ע"י גגות אבל
בשדה בנדאי אלו הי' מצא ב"ה היא באמת מותר או משום שהוא שעת הדחק או משום
דחשיב מצנה שלא יפשל באיסור טלטול אבל בשאינו מוצאה אלא ביום השבת דצריך
אנו לומר תרתי כאלו הוא בידו ב"ה ואף אם היה בידו היינו צריכין להתיר משום סבות
בזה לא אמרינן כאלו הי' בידו וזה ברור דאל"כ לא מצאנו ידיו ורגליו בבית המדרש
לישב דברי הש"ס גופא ובאמת דברי הטור במה שכתב בסי' שפ"ו אם אסר הנאת כפר
עליו שאין משתתפין בו אע"פ שמערבין אף שלא נזכר חילוק זה בדברי הרא"ש
והרמב"ם מוכרחי אנו לומר פן מדברי הש"ס בפ' חולין דף ע"ח ע"ב דקאמר התם
לאשירה סולם מהו איבעי לר"י תיבעי לרבנן תיבעי לר"י עד כאן לא קאמר ר"י התם
דמותר לקנות בית באיסורי הנאה אלא התם דבית דקנני לי עירוב לא ניחא לי דלינטר
או דילמא אפילו לרבנן פיתחא הוא וארץ דרביע עליה ופירש"י ה"ג התם הוא דבית
דקנה לי עירוב לא ניחא לי דלינטר לא איכפת לי בשמירתו ואשתכח דלא מיתתני
מקברי אלא קניות עירוב לחוד' וזהו לאו הנאה היא פדמפרש התם דאין מערבין
בתחומין אלא לדבר מצנה ומצנה לאו להנות ניתנו אבל עירובי חצירות להנאתו היא
ולא לדבר מצנה והוי הנאה ופסק הרא"ש כמ"ד דאשירה מותר: ועל פי זה ניחא לי מאי
דקשני' לי איך כתב הטור בסי' שפ"ו אם אסר עצמו בהנאה לחלק בין עירובי תחומין
לשיתופי מבואות ואי ס"ד דעירובי חצירות לא חשיב א"כ יש תימא הא כתב הטור בסי'
שס"ג לחי שעשה מעצמי אשירה פשר והוא ש"ס ערוף ד"פ ע"ב וקשני' אף דלחי אין צריך
שיעור מ"מ הוא נהנה שמותר לו להוציא לתוך המבוי אבל לפי הש"ס ה"ל דאף לרבנן
דאין קונים בית באיסורי הנאה מ"מ מודי דאם עשה לאשירה סולם מותר דמ"מ פיתחא
הוא וארץ הוא דרביע עלה ה"נ פיון דלחי אין צריך שיעור מ"מ לחי הוא אלא ארי' הוא
דרביע עלה והוא לא משתמש מידי בלחי זה כמו בסולם של אשירה ואפילו לדברי
הרמב"ם שפסק בפ"ב מהלכות עירובין דין ח' שאם עשה אשירה סולם לפותל אין
מערבין אהד מפיני שאסור לעלות עליה מן התורה שהרי היא אסורה בהנאה מ"מ נראה

דְּדוֹקָא הָתָם דְּלֵא שְׂרִי הֵיִיא חֲצָר אֱלָא מִפְּח סוֹלָם אֲשִׁירָה שְׁחָשִׁיב כְּפִתַח וְכִינּוּן שְׁאָסוּר
לְעֵלוֹת עָלֶיהָ מִן הַתּוֹרָה בְּטַל תּוֹרַת פֶּתַח אֲבָל גְּבִי לַחֵי שְׁאִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אֱלָא לְהַתִּירָה
לְעֵלְמָא שְׁפִיר אֲמָרִינוּ תּוֹרַת לַחֵי עָלִיו וְאָרְנִי הוּא דְרַבִּיעַ עָלִיו וּק"ל: וְאֲזַפִּיר מַה דְתִמְיָה
עַל הָרַמְבַּ"ם בַּפ"ו מֵהַלְכוֹת עִירוּבֵין וַז"ל דִּין י"ז הַנּוֹתֵן עִירוּבוּ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת אֵינוֹ עִירוּב
לְפִי שְׁבִית הַקְּבָרוֹת אֲסוּר בְּהִנָּאָה וְכִינּוּן שְׁרוּצָה בְּקִיּוּם הָעִירוּב שֵׁם אַחַר קִנְיָנִי הָרִי נִהְיָה
בּו עַכ"ל וְתַמָּה אֲנִי דְהָא בְּסוּגְיָא הַש"ס מְשַׁמַּע דְּטַעְמָא דְרַבְנֵן לָאוּ מִשּׁוּם אִיסוּר הִנָּאָה
דְּהִגַּע בְּעֲצָמָה אֲטוּ קַרְקַע עוֹלָם שַׁבַּב"ה אֲסוּר בְּהִנָּאָה אֱלָא מִשּׁוּם דְּבַעֲיָנוּ שְׁיָהֲנִי הוּא
וְעִירוּבוּ בְּמָקוֹם אֲחָד וְכֵהֵן לֹא יָכוֹל לְבֹא לְשֵׁם מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ טוֹמְאוֹת וְקַסְבַּר ר' יְהוּדָא מִפְּנֵי
שְׁיָכוֹל לְחוּץ וְלִילָה בְּשִׁידָה וְתִיבָה וּמִגְדוֹל דְּקַסְבַּר אֵהֵל זְרוּק שְׁמִיָּה אֵהֵל אֲבָל רַבְּנֵן סָבְרִי
לֹא שְׁמִי אֵהֵל וְלִכְף אֵינוֹ יָכוֹל פְּהֵן לְעַרְב אֲבָל יִשְׂרָאֵל מְוֹתָר לְעַרְב וְאִם הִנִּיחַ הָעִירוּב עַל
קָבַר גּוֹפִי דָּאֵז יָכוֹל הִכְהֵן ג"כ לְבּוֹא וּמִיָּתִי לִי בְּפִשׁוּטִי כְּלִי עֵץ וּבִיָּה פְּלִיגִי רַבְּנֵן דַּמ"מ
אֲסוּר אֲפִילוּ לִישְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּקָא מִקְנֵי בֵית בְּאִיסוּרֵי הִנָּאָה וְכֵהֵן דְּנִקְט לְרַבּוּתָא דַּר' יְהוּדָא
נִקְט וְלִכְף פְּתַב הַטּוֹר בְּסִימָן ת"ט וְצָרִיף שְׁיָהֲנִי עִירוּב בְּמָקוֹם שְׁיָכוֹל לְהִגִּיעַ אֵלָיו בֵּין
הַשְּׁמִשׁוֹת אֲבָל אִם אֵין יָכוֹל לְהִגִּיעַ אֵלָיו פְּגוּן שְׁהוּא פְּהֵן וְהָעִירוּב בְּבֵית הַקְּבָרוֹת אֵינוֹ
עִירוּב ר"ל אִף שְׁנָתֵן בְּקַרְקַע עוֹלָם בְּבֵית הַקְּבָרוֹת אֵינוֹ אֲסוּר בְּהִנָּאָה מ"מ פִּינּוּן שְׁאִינוֹ
יָכוֹל לְבּוֹא לְשֵׁם לֹא הָיִי עִירוּב וּפְסַק הִלְכָה כְּרַבְּנֵן מִשּׁוּ' דְרַבִּי פְּלִיג אַדַּר"י וְהִלְכָה כְּרַבִּי
מִחֲבִירוֹ אֲבָל בְּקָבַר יְחִידִי וְהוּא שֶׁל בְּנֵן וְאֲסוּר בְּהִנָּאָה דְּפְלִיגִי אִי קוֹנִים בֵּית בְּאִיסוּרֵי
הִנָּאָה פְּסַק לְקוֹלָא כַּר"י וְכַמוֹ שְׁפַתַּב הָרֵא"ש דְּבִזְהָ אֲזִידוּ לִי תְּמִיָּה הַב"י עַל הַטּוֹר וְכֵן
פְּתַב הַב"ח אֲבָל עַל הָרַמְבַּ"ם קָשָׁה וְע"כ צָרִיכִין אֲנּוּ לְפָרֵשׁ דְּבֵית הַקְּבָרוֹת דְּנִקְט הָרַמְבַּ"ם
שְׁהִנִּיחַ עַל קָבַר גּוֹפִי וְהוּא שֶׁל בְּנֵן אוֹ תְּלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבָרוּ אֵינוֹ עָרְב לְמ"ד דְּהָיִי כְּתִלוּשׁ
וּק"ל וּמִשְׁמַע בַּפ"ק דְּמוֹעֵד קֶטֶן דְּקְבָרוֹת הוּא בְּבִנְיָן: שְׁאֵלָה פּו עִירוּבֵין פְּרַק י' מְשַׁנָּה י"ב
קוֹשְׁרֵין נִימָא בְּמַקְדָּשׁ אֲבָל לֹא בְּמִדִּינָה וּפִי' ר"ע קוֹשְׁרֵין נִימָא הַכִּינּוּר שֶׁל שִׁיר הַלְלוּיִם
שְׁנַפְסָקָה בְּשַׁבַּת דְּקַסְבַּר מְכַשִּׁירֵי מְצָנָה שְׁלֵא יוֹכַל לְעַשׂוֹתוֹ מְאֲתָמוֹל דְּהָא הַיּוֹם נִפְסָק'
דוֹחִין אֵת הַשַּׁבַּת וְדוֹקָא כְּשִׁנְפָסָקָה בְּאֲמָצַע שְׁאִינָה קוֹשְׁרָה אֱלָא לְפִי שְׁעָה אֲבָל סְמוּךְ
לִיתִידוֹת דְּהָיִי קָשֶׁר שֶׁל קִינְיָא אֲסוּר וְכַתֵּב הָרַב בַּת"י שְׁכָן פִּי' ה' יוֹנְתָן וְתִמְיָהֲנִי דְכִינּוּן
דַּס"ל מְכַשִּׁירֵי מְצָנָה שְׁאִי אֲפָשֶׁר לְעַשׂוֹתֵן מַע"ש דוֹחִין מַה לִּי שְׁאִינוֹ שֶׁל קִינְיָא מַה לִּי
שֶׁל קִינְיָא פִּינּוּן דְּאֲדַחֵי אֲדַחֵי עַכ"ל וּבְאֲמַת לְכַאוּרָה הִיא תְּמִי' רַבָּה וְנִרְאָה פַּד דִּינִיקִינּוּ
בְּסוּגְיָא דְשְׁמַעְתָּמָא מְוֹכְרַחֵי אֲנּוּ לּוֹמַר כַּפִּי' ר"ע וְהָרַב ר' יוֹנְתָן ז"ל דְּלֹא כַּפִּי' רַש"י
שְׁפִירֵשׁ דְּקַסְבַּר מְכַשִּׁירֵי מְצָנָה שְׁלֵא הִי' יָכוֹל לְעַשׂוֹתֵן מְאֲתָמוֹל דְּהָא הַיּוֹם נִפְסָק' דוֹחָה
אֵת הַשַּׁבַּת וְאֵע"ג דְּקָשֶׁר אַב מְלֹאכָה הִיא.

וְאִיתָא שֵׁם וְרַמִּינָהוּ נִימַת הַכִּינּוּר שְׁנַפְסָקָה לֹא הִי' קוֹשְׁרָה אֱלָא עוֹנָבָה לֹא קָשִׁיא הָא רַבְּנֵן
וְהָא ר"א עַד דְּמַסִּיק אֱלָא לֹא קָשִׁי' הָא רַבְּנֵן הָא דְתַנְיָא ר"ש בֵּן לׁוֹי שְׁנַפְסָקָה לּוֹ נִימָא
בְּכִינּוּר קוֹשְׁרָה ר"ש אוֹמַר עוֹנָבָה ר"ש בֵּן אֱלֵעָזָר אוֹמַר אִף הִיא מְשַׁמַּעַת קוֹל אֱלָא
מְשַׁלְשֵׁל מְלַמְעָלָה וְכוּרָף מְלַמְעָלָה אוֹ מְשַׁלְשֵׁל מְלַמְעָלָה וְכוּרָף מְלַמְטָה וְאִי בְּעֵית אִימָא הָא
וְהָא רַבְּנֵן וְלֹא קָשִׁי' פֶּאֶן בְּאֲמָצַע פֶּאֶן מִן הַצַּד פִּי' רַש"י מְשַׁלְשֵׁל מְלַמְעָלָה וְכוּרָף מְלַמְטָה
שְׁהָרִי יֵשׁ יְתִידוֹת מְלַמְעָלָה וְלַמְטָה שְׁרָאֲשִׁי נִימִין פְּרוּפִין בְּהֵם וְכָשָׁהוּא רוּצָה מְתַגְלָגֵל
הִתְדַ וְהִנְיָמָא נְאָרְכַת וְכו' וְהָרִי הוּא כְּבַתְחִילָה וּמְגַלְגָּלִין הִתְדַ עַד שְׁמַתְפִּשְׁטַת בְּהִילְכָתֵן
וּמִשְׁמַעַת קוֹלָה וְלַרַבְּנֵן עַדִּיפָא לְמִשְׁרֵי קוֹשִׁירָה דְּהָא מְשַׁלְשֵׁל נְמִי אַב מְלֹאכָ' הִיא דְמַתְקוֹן

פלי פהלקתו וכיון דדמי לכתחילה מיחליף ואתי גמי להתיר נימין בכינור חדש לכתחלה הילכך קשירה עדיפא הא וקא רבנן דמכשירין שאי אפשר מבעוד יום דוחין וקא דקתני במתני' קושטה פשנפסקה באמצע שאלמלא עונבה לא תשמיע קול וקא דקתני עונבה שנפסקה בראשי שאינו צריכה שם חיזוק וסגיא לי בעניבה עכ"ל רש"י ז"ל: ולכאורה איפא למידק לדברי רבינו עובדי' שמפרש פהאי איבעית אימא דדוקא באמצע אבל לא מן הצד א"כ מנ"ל לומר דאית להו לרבנן מכשירי מצנה שא"א לעשותן דדחי שבת דילמא לא דחי אלא קשירה באמצע מותר דלא הוי קשר של קנימא ובמין הצד מותר עניב' משום דלא הוי מלאכה ועוד מאי דוחקא לפרושי במתני' פאיבעית אימא ולמה לא מפרש כתי' ראשון קא רבנן וקא ר"ש ולרבנן אין חילוק בין באמצע ובין מן הצד.

אלא נראה ברור דס"ל דעניבה מן הצד דאף שאינו אב מלאכה מצד עניבה מ"מ הוי אב מלאכה מצד תיקון פלי ושם אינו מזיק הנגיון בעניבה והוי תיקון פלי אב מלאכה וכיון שיש לתקן מכשירי מצנה ע"י עניבה תו לא מותר קשירה דזה הוי מלאכה שאינו צריכה.

ולפ"ז מוכרחים אנו לומר אף לפי איבעית אימ' דס"ל לרבנן מכשירי מצנה שא"א לעשותן מע"ש דוחין וע"כ צריכין אנו לומר קא דקושירין באמצע ולא משלשל למעלה או למטה ע"כ כפירוש רש"י כיון דדמי לכתחלה מיחליף ואתי גמי להתיר נימין בכינור חדש ולפ"ז אי ס"ד דבאמצע הוי קשר של קנימא ומיתקן פלי בזה א"כ איך אפשר לומר בשביל גזירה שלא יעשה פינור חדש התירו שני אב מלאכה קשירה ותיקון פלי ולא אב מלאכה אחת שילשול דלא הוי אב מלאכה אלא מחמת תיקון פלי אלא ע"כ הא דשרי רבנן קשירה באמצע אינו אב מלאכה כלל משום כיון שמונע הנגיון וכפי' ר' יונתן תיר מיד במוצאי שבת ולא הוי קשר של קנימא ואף דמכשירי מצנה שא"א לעשותן מע"ש דוחה שבת מ"מ לא התירו לשלשל ולתקן פלי משום גזירה דכינור חדש ובזה ניחא גמי הא דקתני במתני' קושירין נימא במקדש אבל לא במדינה ואי לפי פ' רש"י דקשירה הוי אב מלאכה איצטרך למימר אבל לא במדינ' פשיטא דאב מלאכה אסור במדינה אלא ע"כ דשבות הוא כמו אינך בבא דרישא מחזירין ציר תחתון ומחזירין רטי' נשפיר אשמועינן דאף שבות מותר במקדש אסור במדינה וכן קשירת נימא בכי האי גוונא מיירי וזה ברור ומקובל אל האמת כפי' ר' עובדי' ז"ל וכפירוש הר"ר יונתן ז"ל: ובזה מיושב גמי מה שפירש רש"י בדר' ק"ה בד"ה יכניס כו' אבל פאן לא התירו אלא שבות עכ"ל וכתב מהרש"א עניב' דנימא פינור אפילו שבות לא הוי דדבר מותר הוא כמ"כ התוספות אבל לי נראה דאף דעניבה בכל מקום דבר המותר הוא מ"מ פאן באמצע הוי משום שבות דמתקן פלי קצת וקא דכתבו התוספות דעניבה דבר המותר הלא ס"ל בעלמא וכאן לא התירו אלא משום שבות דתיקון פלי קצת אבל לא קשירה דאע"ג דגם זה הוא שבות פאן מ"מ איפא למגזר במדינ' שקשיר' אב מלאכה הוא.

וגם מיושב מה שהקשה מהרש"א על ד"ת ד"ה ואר"ש יכנס קצת קשה לפ"ז מי הכריח תלמוד' לומר דמשלף נתנו לה קאי אמי שהחשיף כו' אימא דכולה מילתא קאי אעניבה דלכך הותרה עניבה משום דמשלף נתנו לה אבל קשירה לא הותרה דכל הנה דשרי לעיל במקדש שאינו אפילו במדינה אלא משום אסור שבות אבל קשירה אב מלאכה היא עכ"ל אבל לפי ר"ע נהרי אף קשירת פינור באמצע במדינה לא הוי אב מלאכה ניחא

אֵלָא דְגַזְרִינן אִטוּ שְׁאָר קַשְׁיָה קְשִׁירָה קְשִׁירָה שֶׁל קַיִמָא שְׁאִינוּ בְּכִינּוּר וּלפ"ז נְמִי נִדְחָה מֵה שְׁרוּצָה
הֶרֶב ת"י לְהֵבִיא רֵאִי דְקַשְׁרָה שְׁאִינוּ שֶׁל קַיִמָא לֹא הִוְתֵר אֵלָא בְּמִקּוּם מְצֻנָה דִּי"ל דְשִׁאֲנִי
הָכִי שֶׁהוּא תִּיקוּן פְּלִי קִצָּת וּלְכַף לֹא הִוְתֵר אֵלָא בְּמִקּוּם מְצֻנָה אֲבָל לְעוֹלָם בְּעֵלְמָא קְשִׁירָה
שְׁאִינוּ שֶׁל קַיִמָא מוֹתֵר אַף שְׁלֹא בְּמִקּוּם מְצֻנָה וְעִינֵן בֵּא"ח סִי שִׁי"ז וְדו"ק: שְׁאֵלָה פּוּ
מַעֲשֵׂה בְּאַחַד שְׁהִיָּה לּוּ תַּחַת יָדוּ מְעוֹת הַקְּהֵל וְהַחֲזִירוּ לָהֶם אַחַת לְאַחַת לְמִצּוֹא לְחֻשְׁבוֹן
בְּאִנְפֵּן שְׁלֹא נִשְׁאַר תַּחַת יָדוּ שׁוּם פְּרוּטָה וְאַחַר זֶה הוֹצִיא כְּמָה קוּוִיטֵן מַח"י הַקְּהֵל שְׁהִקְהֵל
חֲיִיבִים לּוּ אִיזָה סָף וְהַקְּהֵל הַשִּׁיבּוֹ אִם אָמַת אֲתָף לָמָּה לֹא לְקַחַת מָמוֹן שֶׁהִי תַּחַת יָדָף
וְלֹא הִי לָף לְפָרְעָה וְדִין זֶה מְבִנְיָר בְּרַמ"א בַּח"מ בְּסִימֵן פ"ה סִי ג' דְּמִשְׁמַע הִיכִי שְׁאִין לּוּ
מִגּוּ דְלֹא פְּרַעַתִי טַעֲנָתוֹ טַעֲנָה בְּנִידוֹן זֶה נְמִי אִין לּוּ מִגּוּ דְכִבְרָה יָדְעוּ נְאֻמְנִי הַקְּהֵלָה שְׁפָרַע
לָהֶם וְזִמֵּן הַחֹב הִי קוֹנָדָם שְׁפָרַע הוּא לְהַקְּהֵל וְנִסְתַּפְקוּ הַדְּיִינִים אִם יוּכַל עכ"פ לְהַשְׁבִּיעַ
לְהַקְּהֵל שְׁבוּעַת הִיסַת שְׁיִוְדָעִים שְׁאִינָם חֲיִיבִים לּוּ כִּינּוֹן דְּדִין זֶה נוֹבַע מִמְשָׁנָה פ' שְׁנֵי דְיִינִי
גְזִירוֹת הַמוֹצִיא ש"ח עַל חֲבִירוֹ וְהוּא מוֹצִיא שְׁמֵכֵר לּוּ אֵת הַשְּׂדָה אֲדַמּוֹן אוֹמֵר אֵלּוּ הִיִּיתִי
חֲיִיב לָף הִי לָף לְפָרַע אֵת שְׁלָף וְכַתֵּב הַטּוֹר בְּסִי פ"ה וְנִאֲמֵן הַלְנָה לּוֹמֵר פְּרַעַתִי וְשׁוֹבֵר
הִי לִי וְאֲבָד וְאֲפִילוּ שְׁיֵשׁ בּוֹ נְאֻמְנוֹת וּמְלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע דְּנִאֲמֵן לְגַמְרִי אַף בְּלֹא שְׁבוּעָה
כִּינּוֹן דְּמָרְעִינוּ שְׁטָרָא ע"פ טַעֲנָה זֹו דְּמִסְתַּמָּא פָּרַע דָּאִי לֹא פָּרַע הִי לּוּ לְפָרְעָה מִן הַמְּעוֹת
שְׁנָתָן לּוּ א"כ מֵהֵאִי טַעֲמָא נְמִי יֵשׁ לְפָנוּטְרוֹ מִן הַשְּׁבוּעָה דָּאִם אִיתָא דְחֲיִיב לּוּ הִי לְפָרְעָה
מִמְנוּ וְאֵף שְׁכַתֵּב הַב"י וְנ"ל וּמ"ש רַבִּינוּ וְנִאֲמֵן הַלְנָה לּוֹמֵר פְּרַעַתִי וְכו' אֲפִילוּ שְׁיֵשׁ בּוֹ
נְאֻמְנוֹת כֵּן כַּתֵּב בְּעַל הַתְּרוּמוֹת שְׁעַר ל"ד וְכַתֵּב דְּדַמְיָא לְהַהוּא דְאָמַר סְטְרָאִי נִינְהוּ וְאֵר"נ
אִיתְרַע שְׁטְרִי וּמְפָרְשֵׁי רַבְּנוֹתָא דְאִיבְטַל אַף נְאֻמְנוֹת שְׁבוּ וּמִשְׁתַּבַּע לְוָה הִיסַת וּמְפָטֵר וְהֵא
נְמִי דְכּוֹנוֹתִי עכ"ל מִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְנִשְׁבַּע הַלְנָה הִיסַת נְגַד הַשְּׁטֵר ה"נ דְּכּוֹנוֹת' אֲבָל כַּד
דְּיִיקִינוּשְׁפִיר י"ל דְלֹא כְּתוּב בַּעַז"ת אֵלָא לְלַמּוֹד מִינֵי דְאִיבְטַל אַף הַנְּאֻמְנוֹת מִחַמַּת טַעֲנָה
זֹו דְאִיתְרַע שְׁטָרָא אֲבָל לְעַנְיֵן הַשְּׁבוּעָה אִין עִנְיָנוּ כְּלָל לְהַתֵּם בְּשִׁלְמָא גַבִּי סְטְרָאִי אַף
דְשְׁטָרָא אִיתְרַע מ"מ אִינוּ מְוַכַּחַשׁ הַמְּלָנָה בְּמָה שְׁאָמַר לּוּ שְׁחֲיִיב לּוּ עוֹד חוֹב לְכָף צְרִיף
הַלְנָה לִישְׁבַּע אֲבָל הָכָא הָא מְוַכַּחַשׁ בְּעִיקָר הַדְּבָר שְׁאָמַר שְׁחֲיִיבִים לּוּ דָּאִי חֲיִיבִים לּוּ לֹא
הִי לּוּ לְהַחֲזִיר הַמְּעוֹת לְהַקְּהֵל א"כ שׁוּב אִינוּ יוּכַל לְהַשְׁבִּיעַ לְהַקְּהֵל אוּ דִילְמָא אַף דְאָנּוּ
מְרַעִינוּ לְשְׁטָרָא שְׁאִינוּ יוּכַל לְגַבּוֹת בְּשְׁטֵר מ"מ מְצִי לְמִיטְעֵן אֲנִי סְמַכְתִּי עַל נְאֻמְנוֹת שְׁאֵתָם
תִּשְׁלַמוּ לִי אַחַר כֵּן וְלֹא רְצִיתִי לְגַבּוֹת לְעַצְמִי ע"כ תִּשְׁבַּעוּ לִי שְׁאִין אֲתָם חֲיִיבִי לִי: תְּשׁוּבָה
תַּחֲזִילָה צְרִיכִין אֲנוּ לְבָרֵר דִּין מִי שְׁהוֹחֲזִק כְּפָרוֹן בְּדַבְּרִיו אִם שְׁכַנְגְּדוּ צְרִיף לִישְׁבַּע אוּ לֹא
בְּתַחֲלַת סִי ע"ט כְּתֵב הַטּוֹר הָאוֹמֵר לְחֲבִירוֹ מָנָה לִי בִּידָף וְהִלָּה אוֹמֵר לְהַד"ם וּבָאוּ עֲדִים
שְׁהַלְנָהוּ וּפְרַעוּ חֲיִיב לְפָרְעוּ שְׁכָל הָאוֹמֵר לֹא לְוִיתִי מוֹדָה הוּא שְׁלֹא פָּרַעוּ כּו' לְפִיכָף אִם
לְאַחַר שְׁפָרַע חֲזַר וְתַבַּע אֵת זֶה וְאָמַר פְּרַעַתִּי שְׁנֵי פְּעָמִים אִין מִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ הִיסַת עַל
טַעֲנָה זֹו שְׁהָרִי הוֹדָה בְּב"ד שְׁלֹא פָּרַעוּ עכ"ל אֲבָל הַרְמַב"ם כְּתֵב בְּהֵאִי דִינָא בְּפ"ו מֵהִלְכוֹת
טוֹעֵן וְנ"ל וְאִין הַמְּלָנָה חֲיִיב שְׁבוּעָה שְׁהָרִי הוֹחֲזִק זֶה כְּפָרוֹן וְכַתֵּב הֶרֶב הַמַּגִּיד מִכָּאֵן רֵאֲזִי
דְהַרְמַב"ם סִבֵּר שְׁבִכְלֵ מְקוּם שְׁהוֹחֲזִק כְּפָרוֹן אִין צְרִיף הַתּוֹבַע לִישְׁבַּע וְכֵן עִיקָר וְזֶה דַּעַת
קִצָּת מְפָרְשִׁים וְנ"ל רֵאִי מִדִּין זֶה דָּאִם אִיתָא דְמְלָנָה נִשְׁבַּע אִיף מְקַבְּלִין שְׁבוּעָתוֹ נְגַד שְׁנֵי
עֲדִים אֵלָא וְדָאִי אִינוּ נִשְׁבַּע עכ"ל.

וְכַתֵּב הַשְּׁ"ף עַל מָה שְׁכַתֵּב בְּש"ע שְׁהָרִי הוֹחֲזִק כְּפָרוֹן הוּא לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְכַתֵּב הַרְאָב"ד
בְּהַשְׁגוֹת אִין צְרִיף לְזֶה הַטַּעַם וְנִרְאָה שְׁלִכְף הַגִּיָּה הֶרֶב דְּכָל הָאוֹמֵר כּו' וְאֲפִשֵׁר כְּוֹנוֹת

הַרְמַב"ם לְהוֹרוֹת דְּאֶפִּילוּ יִטְעוּן אַח"כּ פְּרַעְתִּי לֹא יִהְיֶה נֶאֱמָן וְהַע"ש כָּתַב וְאִם אַחַר שְׁפָרַע חֲזֹר וְתַבַּע וְאָמַר פְּרַעְתִּי שְׁנֵי פְעָמִים אֵין מִשְׁבִּיעֵין אוֹתוֹ הִיִּסַּת הוֹאִיל וְהִנְחִיזוּ פְּפָרָן בְּמִמּוֹן זֶה וְכַתַּב הַסַּמ"ע דְּלֹא דַק אֶלָּא הִטְעַם דְּכָבֵר הוֹדָה וְע"כ ס"ל לְהַסַּמ"ע דְּבִטּוּעַן אַח"כּ פְּרַעְתִּי דְּיוֹכַל לְהַשְׁבִּיעוֹ הִיִּסַּת אַחַר הַפְּרַעוֹן דַּל"כ דְּלִמָּא ס"ל לְהַע"ש דְּקַמ"ל אֶפִּי אִם יֹאמֵר אַח"כּ פְּרַעְתִּי דְּאֵינוּ יְכוּל לְהַשְׁבִּיעַ מִטְעַם שְׁהִנְחִיזוּ פְּפָרָן וְא"כ ע"כ מִיִּגְרִי בְּטוּעַן שְׁפָרַעוּ קוֹדֵם לְכֹן וּלְכַף הַשִּׁיגוּ וְע"כ צְרִיכִין אָנוּ לֹמַר הֵא דְּכַתַּב הַמְּחַבֵּר תְּחִלָּה וְאֵין הַמְּלַנְה חֲזִיב שְׁבוּעָה שְׁהָרִי הִנְחִיזוּ פְּפָרָן ס"ל לְהַסַּמ"ע דְּמִיִּגְרִי אִף אִם טוּעַן שְׁפָרַעוּ אַח"כּ דַּל"כ לְמָה הַשִּׁיג עַל עִיר שׁוֹשָׁן וְלֹא הַשִּׁיג עַל הַמְּחַבֵּר.

וְעוֹד דְּכַתַּב הַסַּמ"ע שְׁהָרִי הִנְחִיזוּ פְּפָרָן וְאֵינוּ דוֹמָה לְחֲשׂוֹד כּו' דְּשֹׂאנֵי הֵתָם דְּלֹא נַעֲשֶׂה נַחֲשָׁד בְּהֵיִא מְמוֹנָא אֶלָּא בְּעַנְנֵן אַחַר אֲבָל זֶה הִנְחִיזוּ פְּפָרָן בְּהֵאִי מְמוֹנָא וְלְכַאוּרָה אֵין מְקוֹם לְקוֹשְׁיֵיתוֹ דְּהָא הָאִי סְבָרָא כְּתַב הָרַא"ש עַל הָא דְּאֶמְרִינֵן בְּרִישׁ מְצִיעָא אָמַר רַבָּא ב"ח אָמַר ר"י הָאוּמַר לְחַבְרִי מְנַה לִי בְּיַדָּה וְהִלָּה אָמַר אֵין לָהּ בְּיַדֵּי פְלוֹם וְהַעֲדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׁיִשׁ לוֹ וְחֲזֹר וְאָמַר פְּרַעְתִּי הִנְחִיזוּ פְּפָרָן לְאוֹתוֹ מְמוֹן וְכַתַּב הָרַא"ש בְּכַאֵן לֹא פִּירַשׁ רַש"י וְכְשֶׁנֶּגְדוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטַל מִשׁוּם דְּמִסְתַּבְּרָא לִי שְׁנוּטַל בְּלֹא שְׁבוּעָה וְלֹא דְּמִי לְחֲשׂוֹד עַל הַשְׁבוּעָה כּו' אֲבָל הִכִּי מִתְּבִיעָה זֶה הִנְחִיזוּ פְּפָרָן נוֹטַל שְׁפָנְגְדוֹ בְּלֹא שְׁבוּעָה וְכַתַּב הַב"י שְׁפָן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָרִי"ף וְע"כ לֹא קִשִּׁי לִי אֶלָּא הִכִּי שְׁאוּמַר פְּרַעְתִּי אַח"כּ אֲבָל אִם אוֹמַר שְׁפָרַע קוֹדֵם שְׁאֵמַר לְהַד"ם אֵינוּ עֲנִינוּ פְּלָל לְכְשֶׁנֶּגְדוֹ חֲשׂוֹד עַל שְׁבוּעָה דְּהֵתָם דְּלִמָּא הֵאֱמַת אִתּוֹ וּלְכַף לְכְשֶׁנֶּגְדוֹ נִשְׁבַּע אֲבָל הֵכָא מִטְעַם הוֹדְאָת בַּע"ד כְּמַאָה עֲדִים דְּמִי שְׁלֹא פָרַע וּלְכַף אֵין לְהַשְׁבִּיעַ אֶלָּא ע"כ כְּדַאֲמָרֵן דַּס"ל לְהַסַּמ"ע הֵא דְּכַתַּב הַמְּחַבֵּר תְּחִלָּה שְׁהָרִי הִנְחִיזוּ פְּפָרָן אִתִּי לְאוּרֵי"י אֶפִּילוּ אִם טוּעַן שְׁפָרַע אַח"כּ אֵין הַמְּלַנְה חֲזִיב שְׁבוּעָה וּלְכַף כְּתַב שְׁפִיר טַעַם זֶה דְּאֵינוּ דוֹמָה לְחֲשׂוֹד, וְנ"ל דַּס"ל לְבַעַל ע"ש הִכִּי דְּהִנְחִיזוּ פְּפָרָן אֵינוּ נֶאֱמָן לֹמַר שְׁפָרַעוּ אַח"כּ בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ מִטְעַם שְׁכַתַּב בְּסִימָן ז' וְאֵינוּ נֶאֱמָן לֹמַר שׁוֹב פְּרַעְתִּי דְּהָא לְדַבְּרֵי לֹא לָנָה וְהָאִי יִפְרַע עַד שְׁמוּדָה לוֹ בַּע"ד כּו'.

וּלְכַף נִרְאָה לִי דְּאִף לְאַחַר שְׁפָרַעוּ בְּעֲדִים אֵינוּ יְכוּל לְהַשְׁבִּיעַ שְׁפָרַעוּ לוֹ שְׁנֵי פְעָמִים מִטְעַם שְׁהִנְחִיזוּ פְּפָרָן דְּאִיף יִפְרַע כְּשֶׁלֹּא לָנָה וְאֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא חֲרָם סְתָם וּלְכַף כְּתַב בְּתַחֲזִילַת הַסִּי הוֹאִיל וְהִנְחִיזוּ פְּפָרָן לְלִמּוֹד דְּאֶפִּילוּ לְאַחַר פְּרַעוֹן אֵינוּ יְכוּל לְהַשְׁבִּיעַ שְׁפָרַע לוֹ אַחַר שְׁאֵמַר לְהַד"ם מִטְעַם אִיף פָּרַע דְּהָא לְדַבְּרֵי לֹא לָנָה וּלְכַף מְסִיִּים הוֹאִיל וְהִנְחִיזוּ פְּפָרָן לְמִמּוֹן זֶה.

וְלְכַאוּרָה מְנוֹתָר הוּא דְּמֵאִי צְרִיף לְמִימַר לְמִמּוֹן זֶה אֶלָּא ע"כ אֶפִּילוּ אִם יֹאמֵר שְׁפָרַע אַחַר כֶּף שְׁאֵמַר לְהַד"ם וְס"ד דְּמִשְׁבִּיעֵין לְכְשֶׁנֶּגְדוֹ כְּמוֹ גְּבִי חֲשׂוֹד וּלְכַף כְּתַב דְּאֵין מִשְׁבִּיעֵין אוֹתוֹ הוֹאִיל וְנַעֲשֶׂה פְּפָרָן לְמִמּוֹן זֶה מִשְׁא"כ גְּבִי חֲשׂוֹד וְק"ל: וְלַפ"ז לְדַעַת הַלְבוּ"ש אֶפִּילוּ בְּבָא דְּרִישָׁא נְמִי רְשׁוּת בְּיַדוֹ לְהַטִּיל חֲרָם סְתָם אֲבָל הַב"ח כְּתַב שְׁאֶפִּילוּ חֲרָם סְתָם אֵינוּ עָלָיו וְאִף שְׁבָסִי זֶה וְגַם בַּסִּי פ"ב כְּתַב הַטּוֹר בְּשֵׁם הָרַאב"ד אִם הִנְחִיזוּ הַלָּנָה פְּפָרָן בְּאוֹתוֹ שְׁטַר כּו' שׁוֹב אֵינוּ יְכוּל לֹמַר דְּיִשְׁבַּע לִי אֲבָל אִם יִחְרִים סְתָם עַל מִי שְׁנָטַל מְמוֹנוֹ שְׁלֹא כְּדִין אֵין מוֹחִין בְּיַדוֹ וְכַתַּב הַב"ח אֵיכָא לְמִיִּדְק דְּמֵאִי אִתִּי לְאַשְׁמוּעֵינֵן הֲלוֹא תְּלִמּוּד עָרוּף הוּא בַּפ' הַדְּיִינִים וְכַדְּכַתַּב רַבֵּינוּ בְּתַחֲלַת סִימָן ע"ט וְנִרְאָה בְּשְׁטַר וְדֵאִי גְרַע דַּאֲע"פ שְׁנַתְקִינִים בְּחוֹתְמֵי אֶפְתִּי שְׁמָא יִזְיִיף וּמ"ה אִם יִחְרִים סְתָם אֵין מוֹחִין בְּיַדוֹ אֲבָל בְּעֲדֵי

בע"פ אפי' חרם סתם מוחין בידו כו' עד ומ"מ בשטר דמצי טען אע"ג שנתקני' השטר מ"מ יודע המלנה דמזניף הוא אין מוחין בידו חרם סתם והיינו דמחרים קודם פריעה ונראה דכ"ש דיכול לתבוע לאחר שפרע פריעתיה ב' פעמים ומשביעו היסת עכ"ל.

והש"ף השיג עליו ותירץ קושני' הב"ח בענין אחר: ולי נראה ליישב דברי הטור דשם מייירי שהעידו העדים שפרעו ומהאי טעמא אין משביעין אותו משום דאיהו מקבלין שבועה נגד שני עדים שמעידים שפרע ומהאי טעמא נמי אין מחרימין אותו על מי שנטל ממונו שלא פדין דהא לדברי עדים בנדאי שלא פדין נטל וע"כ דמשלם משום דהודאתו יותר ממאה עדים אם כן אין להחרים סתם אבל גבי מנה לי בידך ואמר להד"ם ועדים מעידים שהלנהו וה"ה נמי בטוען להד"ם והוציא המלנה שטר בעדים או כ"י מקניס דהחזק פפרן ונחלקו הגאונים אם יוכל להשביעו כמו גבי חשוד פשגדו נשבע ונוטל.

וכתב רב אלפס שרב האי חזר מסברתו ואמר שאין עליו אלא חרם סתם מי שנוטל ממונו שלא פדין היינו קודם פריעו דס"ד דיוכל להשביע שלא פריע קמ"ל דלא וגם הראב"ד בסימן פ"ב אשמועינן רבותא טובא דס"ד היכ' שאין עדים מעידים שפרע משביעין אותו ומקבלין שבועתו ולא דמי לפ' שבועות הדיינים דהתם קאמרי עדים שפרע ולכך אין משביעין אותו דאיהו נקבל שבועתו נגד שני עדים אבל כשנעש' פפרן ע"י שטר ס"ד לקבל שבועתו אפי' אם אמר שפרע קודם שאמר להד"ם קמ"ל דאין יכול להשביע שהרי פל האומר לא לוייתי פאלו אומר לא פריעתי וקמ"ל נמי לאחר פריעו יכול להחרים חרם סתם אף באומר שפרעו קודם להד"ם אף דאינו יכול להשביע משא"כ היכי שעדים מעידים שפרעו שוב אין מחרימין בסתם דאין מחרימין אותו נגד העדים אבל קודם פריעו אינו יכול אפילו להחרימו משא"כ בסי' ע"ט גבי שטר שפכת הרי"ף דרב האי חזר מייירי בטוען שפרעו אחר שטען להד"ם וזה לדעת דבר ברור ולפ"ז בנידן דידן אף אם המלנה החזק פפרן ומרעין שטרא יכול לומר אני סמכתי על נאמנתו שישלמו לי אח"כ ולכל הפחות מחרימין עליהם בסתם מי שיודע שחוב זה אינו פרוע ואינו פורע יזנה בנידוי ובחרם ואפשר לומר דמשביעין אותו היסת ואף שאנו מרעין לשטרא משום דאם איתא דחייבין הי' לה ליפרע מהם מ"מ הוא יכול לומר שסמך על נאמנתם או איזה טעם אחר דהא היכי דהחזק פפרן ואינו נאמן לומר שפרע אחר שאמר להד"ם אפ"ה לאחר פריעו הסכים הש"ף והב"ח שיכול להשביע היסת שלא פריע לו שני פעמים והכא שאינו מוציא ממון אלא נשבע ונפטר דומה כמו לאחר פריעו ויכול להשביע שבועת היסת ועוד נראה דאינו דומה מי שמוכחוש בדבריו מתוך סברת לבינו למוכחש מחמת הודאת פיו דהא הכא אף שמוחזק בממון מוציאין מידו ומשלם למלנה פיון שאמר לא לוייתי הוי פאלו אומר לא פריעתי וע"כ לא מהני תפיסה ואלו גבי טענו חטים והודה בשעורים דפטור מדמי שעורים מטעם דחשבינן פאלו הודה התובע שאינו חייב לו שעורים ואפילו אם יש עדים על השעורים פטור דהודאות בע"ד כמאה עדים ואפ"ה אם תפס התובע דמי שעורים אפי' תפס בעדים אין מוציאין מידו והטעם כתב הסמ"ע מפני שהוא מוחזק יוכל לומר יודע אני בעצמי שלא הודאתי ולא מחלתי אלא שלא רציתי לתבוע הפל פעם אחת ש"מ דלא דמי להאומר לא לוייתי דהתם הוי הודאת פיו ממש אבל היכי שאנו אומרים מסברת לבינו מדלא תבע שעורים פאלו הודה שלא חייב לו או מחל לו מ"מ היכי שמוחזק יכול לומר יודע אני בעצמי שלא הודאתי וכו' ואף גבי אם שניהם

אָדוּקִים בְּטִלִית בַּח"מ סִימָן קל"ח וְשִׁמְטָה אֶחָד מִיַּד חֲבִירוֹ בְּפָנָיו וְשָׂתַק דָּאָף אִם מְבִיא עֵדִים שֶׁהִי שָׁלוֹ לֹא מְהַיֵּי דְהֵתָם שְׂתִיקָא.

הָיָה פְּהוּדָאָה מִמֶּשׁ וְק"ל וְעֵינָיו בְּסִימָן קמ"ו ס"כ א"כ אָף לְעֵינָיו שְׁבוּעָה הֵיִסֵּת נוֹכַל לְחַלֵּק אָף דְּבֹאֹמֵר לֹא לְוִיתִי אֵין מִשְׁבִּיעֵין לְכַשְׁנָגְדוֹ הֵתָם הָיָה הוֹדָאָת פִּיּו מִמֶּשׁ מִשֵּׁא"כ הֵכָא אָנוֹ אוֹמְרִים מְסַבְּרַת לְבִינוֹ אִם אֵיתָא שְׁחֵיב הִי לָהּ לְשֵׁלֵם מִמָּה שֶׁהִי תַּחַת יָדָהּ מ"מ יְכוּל הוּא לְהִשְׁבִּיעַ הֵיִסֵּת שְׂיֵאמֵר אָנִי יַדְעָתִי בְּעֵצְמִי שְׂתֵאמִינוּ לוֹ וְיִשְׁבְּעוּ לִי וְאָף אִם נִימָא בְּהוֹחֲזֵק כְּפָרָן דְּאִינוּ נְאָמֵן וְאָף שְׂאִינוּ מְחַמַּת הוֹדָאָת פִּיּו דִּי"ל דְּהֵאָמַת שְׁפָרַע אַחַר שְׂפָא עֵדִים אֲלֵא שְׁנַעֲשֶׂה כְּפָרָן תַּחֲלָה תוֹ לֹא מְהֵימֵן בְּחוּב זֶה וְאִפ"ה אִינוּ יְכוּל לְהִשְׁבִּיעַ קוֹדֵם פְּרַעוֹן אֲלֵא חֶרֶם סֵתָם מ"מ בְּנִידָן זֶה הָיָה כְּמוֹ אַחַר פְּרַעוֹן וְהִסְפִּימוּ הַשִּׁ"ף וְהַב"ח שְׂיִכּוּל לְהִשְׁבִּיעַ הֵיִסֵּת אַחַר פְּרַעוֹן שְׂלֵא פְּרַעוֹן לוֹ אַחַר שְׂאֵמֵר לְהֵד"ם א"כ ה"נ אָף שְׂהוֹחֲזֵק כְּפָרָן וְאִתְרַע שְׁטֵר מ"מ יְכוּל לְהִשְׁבִּיעַ הֵיִסֵּת: וְעוֹד רֵאָיָה בְּרוּרָה דְּהִכְרִיעַ הַשִּׁ"ף בְּסִימָן ע"ח ס"ק ט"ו דָּאֵם הִלְנָה חֵי וְאָמֵר שְׁפָרַע תּוֹף הַזְּמַן שְׂפִתְבֵּי הֶרְמ"א דִּי"א דְּצָרִיף הַמְלִנָה לְיִשְׁבַּע שְׂלֵא פְּרַע וִי"א דְּאִין צָרִיף שְׁבוּעָה וְהִכְרִיעַ הַשִּׁ"ף דְּלֵאחַר פְּרַעוֹן צָרִיף לְיִשְׁבַּע הֵיִסֵּת וְטַעַם הַדְּבָר דְּהָיָה חֲזָקָה דְּאִין אָדָם פּוֹרַע תּוֹף זְמַנּוֹ מְשׁוּנֵי לִי כְּאֵלוֹ הַמְלִנָה מְוַחֲזֵק בְּמִמּוֹן וְדוּמָה לְחֲזָקָה דְּשִׁלַּשׁ שָׁנִים דְּמִקְרִי חֲזָקָה פִּיּוֹן דְּלֵא מִיחָה ג' שָׁנִים חֲזָקָה שְׂפִיכָר לוֹ אוֹ שְׂהוּא שָׁלוֹ וְאִפ"ה צָרִיף לְיִשְׁבַּע הֵיִסֵּת אֲלֵמָא דְּלֵא אֲלֵמָא חֲזָקָה לֵאפּוֹקִי שְׁבוּעַת הֵיִסֵּת עַכ"ל.

א"כ בנ"ד נמי דאף דאין צריף לשלם להשטר מפח חזקה דאם איתא דחייב ה' למלנה לפרוע ממנו מ"מ אינו נפטר משבועת ה'יסת דהוי כאן כמו לאחר פרעון וק"ל. ומזה מוכח אם מתחלה פרע בעל השטר סף מעות הש"ח ואחר כך תפס בעדים נגד ש"ח יכול לגבות ממה שפחת ידו ולא יכול הלה לומר אלו הייתי חייב לה למה לא נפרעת ממון הקודם פי הוא יכול לומר פינן שהוא מוחזק אני האמנתי לכם שלא תעשו שום עול פישאריית ישראל לא יעשו עולה ולא אחזיק בחזקה במה שפחת ידי דומל' דחטים ושעורים עם כל זה הכל לפי ראות עיני הדיון דאם רגלים לדבר שלא תבע המלנה זמן ארוך והי' לו ליפרע מקודם ושתק כל אותו הזמן חזקה אלימתא פי האי מוציאין ממון מתחת ידו הנראה לפי עניות דעתי פתבתי היום יום ו' ערב שבת קודש כ"ט סיון ת"פ לפ"ק: נאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה פח נשאלתי איך לכתוב בגט שמנים אם חסר או מלא גבי שמנה נזכר בטור ובש"ע סימן קכ"ו דינש לכתוב חסר ואם כתב מלא פשר נכתב בח"מ משום דלפעמים הם פתובין פן ע"פ מסורה א"כ איך יש לנהוג בשמונים: תשובה גבי שמנים נמי מצינו במסורה סוף בראשית ששה מלאים ויחי מתושלח וגו' ותשקוט הארץ דאהוד ויהי בשמונים שנה ויף במחנה אשור דמלכים ואם בגבורות שמנים שנה בהראותו את עשרו וגו'.

ואני מניתי שע"פ רוב שמנים הוא חסר וכבר כתב רמ"א בסוף סי' קכ"ט בהג"ה ודבר הנמצא בכתוב לפעמים חסר ולפעמי' מלא הולכים אחר הרוב א"כ הכי בנ"ד ע"כ יש לכתוב בשנת חמשת אלפים וארבע מאות ושמנים חסר פנ"ל לפע"ד: שאלה פט נשאלתי אשה ששמה לבי' איך לכתוב בגט פי קצת נשים חותמי' עצמם לביה בה"א.

ונראה לי דשם לביא מציינו בפסוק ביהזקאל סי' נ"ט מה אמה לביא אף דשם לביא
בזכר"ק תחת היו"ד הוא לשון זכר מ"מ יש אם למקרא נאנו קרינו בקמ"ץ תחת היו"ד
והוא לשון נקיבה וא"כ יש לכתוב באלו"ף בסוף ואף דלפעמים אולינו בטר חתימתו הני
מילי היכי דמסקינן בשם איה לכתוב אולינו בטר חתימתו אבל היכי דשם הוא ברור
לא משגיחין בחתימתו אם כתב בטעות ודומה לזה מצאתי בטורי זקב בסימן זה והובא
בקיצור שם וז"ל אהד הי' נקרא לאור ועלה לתורה בשם אלעזר והי' חותם אליעזר
ביו"ד ושאלתיו אותו למה חתם ביו"ד אחר למ"ד ולא ידע טעמו של דבר רק אמר שפך
היה חתם בגילדותו וכ' שם פדברי דאף דנזכר בסימן דאולינו בטר חתימתו ה"מ היכי
דיש ספק בשם אבל היכי דשמו מבורר לא אולינו בטר חתימתו שהוא חותם עצמו
בטעות וא"כ הוא הדין והטעם בכאן כיון דמציינו שם לביא על נקיבה בפסוק לא אולינו
בטר חתימת נשים דלא גמירי שחתמו בה"א לבסוף פי יש אם למקרא כמו שמציינו שם
לביא לנקיבה אלא דקרינו בקמ"ץ תחת היו"ד וכל זה נ"ל ברור ודלא פדעת מקצת דיש
לחוש שמה אבי' נקרא בשם לוי ונולדה היא אחר מיתת אבי' וקראה על שם לוי ליה
דאין תולין נקיבות בזכרים ואולינו בטר רבא דעלמא דקורין שם איש ואשה אחר איש
ואשה צבי לזכר וצבי לנקיבה וה"ה פאן: שאלה צ טעמשוור ועתה אמרתי להשיב
למכ"ת על שאלתו אשר שאל וגופא דעובדא הכי הוי שאשפנזי אהד שנתישב מקרוב
בק"ק טעמשוור והשוחרט ר' ברוך אצל ספרדיים שחט ובדק השור אצל היהודים
אשפנזי והכשיר השור ונתנודע לו שעל ריאה של שור הנ"ל הי' סירכא ור' ברוך הנ"ל
לא הי' ממעה רק חתם הסירכא ובדק בנפיקה ואמר אלו הייתי ממעה אפשר הוצרכתי
למעה כל היום וכאשר שאל מכ"ת אותו והשיב שהי' סבר שגם לבני אשפנזי מותר
לחתום ונהג בשור זה חומרא יתירה לפניכם בני אשפנזים פי הסירכא בשור הנ"ל הי'
בדוקתא דלדי' בני הספרד לא הוי מומא כלל שלא היה בעי בדיקה כלל לחתום בספין
או לנפוח באשר שהיה של בני אשפנזים הנה בעי בדיקה לכך נהגתי חומרא ובדקתי
שחתמתי הסירכא בספין חד ובדקתי בנפיקה ולא הייתה ובצפץ ושאל מכ"ת להרב הזקן
מהר"ר חיים מטארנ"י ושאר חכמי ספרדיים אם אמת הדבר שמנהג בנייהם לחתום
הסירכא בספין ולא למעה ביז והשיבו אמת הדבר הנ"ל כי כל מדינא טורקיני נוהגים
פדעת הרשב"א שאיסור גמור הוא למעה ביז ודוקא לחתום בספין וכן הרב המובהק מה'
יצחק יששכר אב"ד דק"ק בעלי גראד הי' שוחט ובדק דמתא דק"ק קונשטאנטינא רבתי
ונהג כל ימיו לחתום בספין וכן נוהגים בק"ק בעלי גראד והכשיר מכ"ת השור מטעם
שכתב לקמן וגם חכמי בעלי גראד הספיקו עמו שלדין בני אשפנזים פשר השור
ותמצית דבריו שהמה פוסקים פהרמב"ם דפסק לחתום בספין וכ"כ בעל התרומת בשם
רבינו גרשום שיש לחתום ובא מכ"ת לדון בקרקע ולהודיע טעמו שהכשיר השור וק"ל:
ראשון לציון אף שמסקת חולין אין תחת ידי מ"מ עולה בזכרונני דאיתא בהדי' מיייתנו
ספינא דחליש פנמא שמותר לחתום בספין והנה רש"י ותוס' מחולקים דלרש"י אין
סירכא בלא נקב ולתוס' יש סירכא בלא נקב ואינו טריפה אלא מטעם דעתיד להתפרק
וכל סופו לינקב כנקוב דמי: והנה יש נפקותא לדינא לדעת רש"י דאין סירכא בלא נקב
וכאשר אנו רואים שלא יש שום נקב אינו טריפה אז השכל נותן ופשוט הוא שגם עכשו
במינו שרי לחתום בספין דמ"ש ממעה ביז דכמו אם ע"י מעוה שנסתלק הסירכא ואינו

מבצבץ בנפיקה שפשר כמו כן אם נחתה הסירכא מן הריאה ואינו מבצבץ בנפיקה דחזינו נמי שלא נקבה הריאה אבל לדעת התוספות שישי סירכא בלא נקב אסור לחתנה בספין דחזינו שמה סירכא זו עתידה הוי למפרק ולהיות נקב ולכך לדעת התוספות יש דוקא למעוה דאז אם נסתלק הסירכא ע"י מיעוה חזינו דלא הוי סירכא רק ריר ולחות וק"ל.

והנה דורשין תחילת שדין זה שלדידן בני אשפנזים אסור לחתנה בספין נמצא רק בדברי המחברים שחיטות ובדיקות כגון ספר ליהודא ומנחת אלי' שהעתיקו לשון הט"ז ב"ד סימן ל"ט ס"ק ו' יעניין שם אבל ברמ"א ורש"ל ונש"ף לא נזכר מאומה מדין אסור חתנה סירכות בספין פי מ"ש לאסור למעוה בסרמטוט עבה ורמ"א אסור למעוה בעפר וחול זה נדאי אסור לעשותן אפילו לרש"י כי יש לחוש שע"י עפר וחול וסרמטוט לא מסתלק הסירכא כולו רק חתיכות ויש לחוש שמה על פה הנקב של ריאה נשאר קצת מן הסירכא אבל לחתנה בספין לדעת רש"י שרי כמ"ש לעיל וגם דמרי"ץ הי' שוחט ובודק בק"ק קראקא בימי הגאון רמ"א שהי' מרא דאתרא ומרי"ץ הי' נוהג לחתנה בספין כמ"ש ולפעמים הייתי חותה בספין כו' ומסתמא ידע רמ"א מנה ולא מיחה בו ש"מ דמותר לחתנה בספין ודוחק לומר דדוקא גבי עובדא של מהרי"ץ שהי' נסרף מאוד לשומן הלב והי' חותה כו' בזה לא הקפיד רמ"א אבל בשאר סירכות לחתנה ס"ל להרמ"א דאסור לחתנה פי מאי שנא ועוד ה"ל להרמ"א לכתוב בהדיא דין זה דאסור לחתנה בספין כמ"ש רמ"א שפסירכות שלא פסידו אין למעוה פי טריפה היא ואף שבק"ק קראקא נהוגים בכל הסירכות אף שלא פסידו למעוה מ"מ להורות במקומות אחרים כתב רמ"א שטרופ' היא כמו כן ה"ל למכתב בהדי' שאסור לחתנה בספין כמ"ש הט"ז בס"ק כ"ז וז"ל דאם בא להשמיענו הטרופות ה"ל להרמ"א למכתוב וגו' ואף אם נימא מדלא כתב מהרש"ל ורמ"א בהדי' שמותר לחתנה שמעינו ממילא שאסור לחתנה אפתי יש להסתפק אי מדינא אסרה או ממנהגי אי מדינא ר"ל דהדין כדעת התוספות שישי סירכא בלא נקב וכו', ולכך אסור לחתנה בספין מדינא כמ"ש לעיל או ממנהגא ר"ל דמדינא הי' שרי לחתנה בספין פי מדינא הדין עם רש"י שאין סירכא בלא נקב ולכך שרי לחתנה בספין כמ"ש לעיל רק ממנהגא עשו אבותינו סייג וגדר שלא לחתנה בספין דלאו כל אצבעות שוות לחתנה בספין כי בזה צריך אומן יד גדול לקלף כל הגוף הסירכא דקה מן הדקה מן הריא' לכך עשו סייג וגדר שלא ירים איש ידו לחתנה בספין רק דוקא למעוה בידי בנחת: הן אמת מדכתב רמ"א שאין אנחנו בקיאים בבדיקה.

וכתב הט"ז בס"ק ו' פירש בנפיקה וכו' מוכח דלרמ"א אסור לחתנה בספין אפילו אם הדין ברש"י שאין סירכא בלא נקבו מדינא הוי שרי לחתנה בספין רק ע"י מיעוה שרי דחזינו דלא הוי סירכא כלל רק ריר ולחות מ"מ עדיין יש לנו ספק אם שוחט אחר חתנה בספין ובדק בנפיקה אם הבהמה ההיא טריפה א"ד פירושו של הרמ"א שמכאן והלאה לא יעשה השוחט כזה ומי שיעבר על זה יהיה הבהמה טריפה אבל הבהמה ראשונה שעשה השוחט בדעבד שעלה על דעתו שפשי' לאו טריפה היא וכן משמע הלשון וצריך להזהיר את השוחטים כלומר שאומרים להם שמכאן והלאה לא יעשו.

והנה מוסכם מכל הפוסקים דבדיקת הריאה אינו אלא מדרבנן ר"ל תחילת הבדיקה מדרבנן וכשאנו רואים שישי סירכא בריאה הוי בדיקה מדאורייתא. אמנם אם נולד לן

ספיקא אחר שנובדקה הוי ספיקא דרבנן והגאון מהר"י אלכאנד"ם בספרו ש"ו מגיד מראשית שנופס מחדש פתב בתשובה ב' דף ו' ע"א וז"ל ואף דמרון בעל המשפיר פתב בשלחנו הטהור ונאנחנו בני הספרדים קבלנו עלינו הוראותיו כאלו מפי גבורה שמענו מ"מ מידי ספיקא לא נפקינו דלמא הלכתא כרמ"א כו' והספימו עמו כמה גאונים מעתה אני אומר זה פשר לפי עניינות דעתי ראשון שאף דאנו בני אשפנזים קבלנו עלינו תורת משה רבינו ר' משה איסרל"ס מ"מ מידי ספיקא לא נפקא דלמא הלכתא פדעת גאונים ספרדיים שור זה לא הוי בעי בדיקה כלל לא מיעוד ולא חיתוף בסכין ואף את"ל דהלכת' כרמ"א דשור זה הוי בעי בדיקה דלמא רמ"א נמי ס"ל דמותר לחתוף ואת"ל דרמ"א ס"ל דאסור לחתוף בסכין פנ"ל אפתי יש ספק דלמא דוקא שהשוחט לא יעשה כן מפאן והלאה או מטעם שאין אנו בקיאים בנפיקה או מטעם שאין במדינתנו בקיאים באופן יד לחתוף בסכין משא"כ בעובדא הנ"ל שהשוחט ר' ברוך הוא גרא אלקים מאוד ולא ידע מזה מאומה דלדידן בני אשפנזים אסור לחתוף בסכין וגם ידו ידי אמונה בחיתוף הסכין אפשר שגם רמ"א מודה דכשר והנה אהו' אדמ"ו אף שחכמי בילעגראד הספימו עמי שיפה גזרתי על ר' ברוך שלא יעשה עוד פנה לפנינו בני אשפנזים אבל בגוף הנידון של השור הנ"ל הספימו עמי חכמי הנ"ל שיפה הכשרתי לא מיבעי דהו' בדוכתא דלדידהו לא הוי בעישים בדיקה כלל אלא אפילו אם הוי בדוכתא דגם דלדידהו הוי בעי בדיקה ר"ל חיתוף בסכין ולדידן מעוד ביד אפ"ה הוי שור פשר מטעמא שר' ברוך הנ"ל הנה סבר דלגם לדידן בני אשפנזים שרי לחתוף בסכין ורמ"א לא פתב בהדיא איסור חתוף בסכין כמ"ש לעיל מכל מקום פאתי לשאול אדמ"ו אם יפה הכשרתי או לא מנאי תלמידו אוהב תורתו לשמה כ"ד: תשובה הנה מה מאוד נפלאתי על מכ"ת שרצה להמציא חלוק בין פי' רש"י ותוס' לדעת רש"י מותר לחתוף הסירכא והנה מכ"ת מעיד על עצמו שלא הי' לפניו מסכת חולין גלל פן בא לידי כמה שגגות גם נסתפק מכ"ת אי מדינא אסור לחתוף הסירכא או ממנהגא והנה מתחלת דברינו נברר שלדעת רש"י ג"כ איסור גמור מצד הדין ואח"כ נברר דברינו באיזה מקום מותר לחתוף הסירכות ולבדוק ע"פ הדין ובאיזה מקום אסור לחתוף ע"פ הדין ואין כל הסירכות שוות ולא כמו שעלה על דעת מכ"ת דלדעת רש"י כל הסירכות מותר לחתוף ח"ו לתלות בוקי סריקי ברבינו מאור הגולה ונעתיק לשונו בחולין דף מ"ו ע"ב ואמר רבא הני תרי אונות דסירכו להדדי לית להו בדיקתא ולא אמרו אלא שלא פסדון אבל פסדון היינו רביתיהו ופירש רש"י ד"ה לית ליה בדיקתא שסירכא זו מחמת נקב הוא בא שמתוף שהריאה שואבת כל מיני משקה והמשקה נעשה עב בתוכו פמין גליירא ויוצא מעט מעט דרוך הנקב נקפ' ונעשה קרום ואע"פ שהוא סותם הנקב ואינו מוציא רוח הא אמרו קרום שעלה מחמת מפה בריאה אינו קרום שפופו ליסתר וכן פי' רש"י דמ"ז ע"ב גבי הא דאמר ר' יוסף קרום שעלה מחמת מפה בריאה אינו קרו' ופי' רש"י שפופו ליסתר וכל סירכא דריאה קרום העולה מחמת מפה הילקף אע"ג דלא מפקא זיקא טריפה עכ"ל הרי להדיא אע"ג דלא מפקא זיקא טריפה וא"כ איך פתב מכ"ת לדעת רש"י דאין סירכא בלא נקב וכאשר אנו רואים שלא יש שום נקב אינו טריפה אז השכל נתנת פשוט הוא שגם עכשיו בימינו שרי לחתוף בסכין עכ"ל: ואני אומר מי הוא הנביא להגיד פשיש סירכא אין בה נקב דילמא עלה בה קרום ואף שאנו מפרידים הסירכא מבשר הריאה ובשר שנה לשאר הריאה מ"מ מי יגיד

שלא עלה בו קרום ואינו ניזכר וסופו להתפרק ולקבץ לא מהני נפיקה וע"כ מוכרחים אנו לומר פן דאל"כ איך קאמר לית להו בדיקתא הלוא לפי מכ"ת יש בדיקה אלא ע"כ נשתקעו הדבר ולא נאמר פן בין פי' רש"י בין לפי' תוספות ואדרבה לדעת רש"י מחמירין טפי וצריך בדיקה אפילו פסדן כמו שכתב הב"י בשם הסמ"ג ועתה אציע לפני מכ"ת שאיסור לחתוך הסירכות נזכר בפירוש בש"ע בהמחבר הב"י ובדברי רמ"א ובש"ס דף מ"ח אמר ר' יוסף בר מניומי אמר רבי נחמן ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה העלתה צמחים חוששין לה ור' יהודא משמין דאבימי אמר אחד זה ואחד זה חוששין לה היכי עבדינו אמר רבא רבא בר שבלא אסברא לי מיתנין ספינא דחליש פומא פ"י שהוא חד ומפרקין לה אי איכא ריעותא בדופן תלינו בטר דופן ואי לא מחמת ריאה הוא וטרקיה ואע"ג דלא מפקא זיקא ר' נחמן בר' דרב יוסף בדיק לה בפשוטי אמר ליה מר זוטרא בר' דרב הונא בר' דרב פפא לרבינא הא דר' נחמן בר' דרב יוסף אתון אהא מתנימן לה אנו אדרבא מתנימן לה דאמר רבא הגי תרתי אנוי דריאה דסריכו להדדי לית להו בדיקתא לאכשורי ר' נחמן בר' דרב יוסף בדיק להו בפשוטי מתקיף ליה רב אשי האי מאי בשלמא הלא תלינו בדופן וכשירה אבל התם אי האי נקיב טריפה ואי האי נקיב טריפה ומפרשי תוס' מיתנין ספינא היינו בלא העלתה צמחים אבל העלתה צמחים אפי' איכא ריעותא בדופן לא תלינו בדופן ר' נחמן בר' דרב יוסף בדיק להו בפשוטי אאיכא ריעותא בדופן קאי ועתה נוהגין להטריף כל הסירכות ואין בודקין אותן לא בדופן ולא בפשוטי ובטר הכי פריה ומי אמר רב נחמן הכי ר"ל דהעלתה צמחים חוששין לה מפלל דאי פשיטא לן דניקבה הריאה לא מהני לה סתימת הדופן והאמר ר"י בר מניומי אמר רב נחמן ריאה שניקבה ודופן סותמטה פשרה לא קשיא התם במקום רביתא הלא שלא במקום רביתא והיכי מקום רביתא חיתוכה דאונה ונחלקו בה הגאונים אם צריכה בדיקה דלרבינו גרשון אף בסריף לבשר במקום רביתא הנה מצריך בדיקה ורבינו הטור כתב והעיקר כמו שכתבתי דלעצם אפי' בדיקה לא מהני ולבשר אפילו בלא בדיקה שרי והיכי שנסרך אל הדופן שלא במקום רביתא נחלקו ג"כ הגאונים דלדעת הרמב"ם אפילו אם יש נקב בפומ' אם יש מכה בדופן תלינו בדופן ונקב בא אחר שחיטה וכשירה בלא בדיקה ואי ליכא מכה בדופן תלינו וכשירה ע"י בדיקה וידעת רב אלפס לדעת הטור אם יש מכה בדופן אפי' אין ריעותא בריאה אסורה ואפילו בדיק' לא מהני ויש אומרים דמהני לה בדיקה ומתירן פשיש מכה בדופן ואין ריעותא בריאה ואפילו בלא בדיקה וידעת רש"י ור"י לעולם אינו ניתרת אפילו בבדיקה אלא א"כ שיש מכה בדופן ואין ריעותא בריאה אבל אם שניהם שוין בין יש ריעותא בשניהם או שאין ריעותא בשניהם לא מהני לי בדיקה וכתב הב"י שמנהג סילווגי פסברת הרמב"ם מפני שהפיתים הדורים בה רופם אינם אוכלים משחיטת ישראל ואם לא הי' סומכין על סברא זו להקל הנה הפסד גדול בממונם של ישראל אבל בשאר מקומות אין סומכין על סברא זו והנה כל מחלוקת הגאונים אינו אלא היכי דסמוכה לדופן אבל בריאה גופא לא עלה על לב שום פוסק להתיר בבדיק' כדמתקיף לה רב אשי אי האי אינקב טריפה ואי האי אינקב טריפה ואף הרמב"ם אינו מתיר לחתוך אלא בנסרקה למקום אחר ונ"ל בפ' י"א הלכו' שחיטה דין ו' מן הדין שאם נמצא ריאה תלוי בסירקא כמו חטיין אם הנה מן האום של ריאה ולדופן או ששהיה ללב או לטרפיש הפכד חותכין את הסירקא ומוציאין את הריאה ונופחין אותו

בפּוֹשְׁרֵינּוּ אִם נִמְצְאוּ נְקוּבָה טְרִיפָה וְאִם לֹא נִתְבַּעְבַּע מִיָּם הָרִי הוּא שְׁלֵמָה מִכָּל נֶקֶב וּמִוִּתְרַת וּסְיָרְכָא זֶה לֹא הֵיטָה בְּמָקוֹם נֶקֶב אוֹ שְׁמָא נֶקֶב קְרוּם הַעֲלִיּוֹן לְבַד וּמַעֲוֹלָא לֹא רְאִינוּ מִי שְׁהוּרָה כֶּה וְלֹא שְׁמַעְנוּ מְקוֹם שְׁעוֹשִׂין בּוֹ כֶּה הָרִי שְׁלֵא הַתִּיר אֶלָּא הֵיכִי דְאִיפָא לְמִיתְלֵי דְהַסְיָרְכָא בְּאַתָּה מִצַּד אַחַר כְּגוֹן הֵיכִי דְחֻשְׁבֵי הַרְמַב"ם וְאַף שְׁהֵלֵב ג"כ פְּסוּל בְּנֶקֶב מ"מ בְּעֵינֵינוּ לְבֵית חַלְלוֹ וְאַנּוּ תוֹלִין שְׁמַחְמַת מַכָּה שְׁהִיָּה בַּחוּץ נוֹלְדָה הַסְיָרְכָא זֶה וּקְלָטָה לְרִיאַה אֶבֶל בְּסִיָּרְכָא בְּרִיאַה עֲצָמוּ שְׁלֵא פְּסוּלָא פְּסוּלָא פְּסוּלָא מוֹדָה דְלִית לְהוּ בְּדִיקָה וְכֵן פְּתַב בְּפֶרֶק שְׁמִינִי מִהַלְכוֹת שְׁחִיטָה דִּין ה' וְאִם נִסְרְכָה שְׁלֵא עַל הַסְדֵּר כְּגוֹן שְׁנִסְרְכָה רֵאשׁוֹנָה בְּשְׁלִישִׁית טְרִפָה ע"ל הָרִי בְּהִדְיָא שְׁפָסַק פְּשָׁלָא פְּסוּלָא פְּסוּלָא דְאִין לָנוּ בְּמָה לְתַלּוֹת דְאִי הָאִי אֵינְקֵב טְרִיפָה וְאִי הָאִי אֵינְקֵב טְרִיפָה וְאִין לְדַקְדָּק מְדַכְתַּב הַרְמַב"ם אוֹ שְׁמָא נֶקֶב קְרוּם הַעֲלִיּוֹן בְּלְבַד ש"מ דְאִיפָא לְמִיתְלֵי אַף בְּגוֹף הַרִיאַה לְהַכְשִׁיר וּע"כ לֹא דוֹקָא נֶקֶט אֵלּוּ הַמְקוֹמוֹת דּוֹפְן לֵב וְטֵרַפֵּשׁ הַכְּבֵד אֶלָּא אִפִּי בְּסִיָּרְכָא שְׁלֵא פְּסוּלָא מְאוּנָה לְאוּנָה נְמִי נוֹכַח לְתַלּוֹת וּע"כ ס"ל כְּמַר זוּטְרָא דְמַתְנֵי הָא דַּר' נַחְמָנִי אֲדַרְבֵּה אֲתַרִּי אוּנֵי דְסִיָּרְכָן אֲהַדְדִּי וּע"כ נִתַּן בּוֹ טַעַם מְשׁוּם דְאִיפָא לְמִיתְלָא דְקְרוּם הַעֲלִיּוֹן נֶקֶב אֶבֶל ח"ו לֹמַר כֵּן דְהָא אֲתַקִּיף לִי רַב אֲשִׁי וְקוּבְלָה רַבִּינָא וְאִיךָ יִחְלֹק עָלָיו בְּלִי טַעַם וּרְאִיָּה.

וְעוֹד הִי לֹו לְפָרֵשׁ בִּפ' ח' דְהָאִי טְרִיפָה לֹא לְגַמְרֵי אֶלָּא דְצָרִיךְ בְּדִיקָה אֶלָּא נִרְאָה בְּרוּר דְהַרְמַב"ם ס"ל הָא דְקָאֵמַר בְּשִׁלְמָא הָכָא תְּלִינֵן לִיה בְּדוֹפְן וְאֵע"ג דְלִיפָא רִיעוּתָא בְּדוֹפְן וְכִמוּ שְׁפִירֵשׁ וְא"כ קִשְׂיָא כִּינּוּ דְאִין סִיָּרְכָא בְּלֹא נֶקֶב וְקְרוּם שְׁעֵלָה מַחְמַת מַכָּה אִינוּ קְרוּם אִם כֵּן אַף שְׁאִינוּ מְצַבְצִין מִכָּל מְקוֹם מִיָּדִי סָפַק לֹא יִצְאֵנוּ מִנ"ל דְסִיָּרְכָא הִיָּה בְּדוֹפְן וּקְלָטָה לְרִיאַה דִּילְמָא אִיפְכָּא שְׁבַאֲתָה הַסְיָרְכָא מְרִיאַה וּקְלָטָה לְדוֹפְן וְהָא דְאִינוּ מְבַצְבִּין אִינוּ רְאִיָּה דְלְמָא קְרוּם עָלָה וּלְכַךְ מְפָרֵשׁ הַרְמַב"ם דְשִׁאֲנֵי הָכָא דְאִיפָא לְמִימַר דְסִיָּרְכָא זֶה לֹא הֵיטָה בְּמָקוֹם נֶקֶב ר"ל בְּמָקוֹם שְׁהַנְקֵב פּוֹסֵל וְאַף אִם גִּינָא שְׁהֵיטָה בְּמָקוֹם שְׁהַנְקֵב פּוֹסֵל מ"מ שְׁמָא נֶקֶב קְרוּם הַעֲלִיּוֹן בְּלְבַד אֶבֶל בְּסִיָּרְכָא שְׁלֵא פְּסוּלָא פְּסוּלָא פְּסוּלָא לִיפָא אֶלָּא סָפַק אֲחַד דִּילְמָא נֶקֶב שְׁנֵי הַעוֹרוֹת כִּינּוּ דְאִינוּ סִיָּרְכָא בְּלֹא נֶקֶב וּלְכַךְ פְּסַק בִּפ' ח' סָתַם דְטְרִיפָה וְלֹא מְהַנִּי בְּדִיקָה מִשָּׂא"כ בְּשִׁנְסְרְכָה לְאַחַד מִן הַמְקוֹמוֹת שְׁהַנְקֵב פּוֹסֵל בְּהֵם וּבְזֵה גַם כֵּן נַחְלָקוּ הַגְּדוֹלִים דְהַרְאַב"ד מִתִּיר לְאֵלּוּ הַמְקוֹמוֹת וְהַרְמַב"ם פְּתַב שְׁאִין תוֹלִין אֶלָּא בְּמַכָּה שְׁבַדוֹפְן וְכֵן פְּתַב הָרֵא"ש כְּמוֹ שְׁהִבִּיא הַטּוֹר דְבְּאַשְׁפַּנְזוּ וְצָרְפַת נוֹהֲגִים לְהַטְרִיף כָּל הַרִיאַה שְׁנִסְרְכוּ לְאַחַד מִהַמְקוֹמוֹת שְׁאִין נֶקֶב פּוֹסֵל וְכַתַּב הַב"י שְׁהַרְמַב"ם מְסַפֵּים עִם הַרְאַב"ד כְּשֵׁישׁ מַכָּה בְּאֶלֶּה מְקוֹמוֹת כְּשִׁירָה בְּלֹא בְּדִיקָה וְכְשֵׁאִין מַכָּה כְּשִׁירָה ע"י בְּדִיקָה לְאַסּוֹר אוֹתוֹ וּע"פ זֶה רְאוּי לְהַגִּי' בְּהָרֵא"ש שְׁהִבִּיא דְהַרְמַב"ם חוֹלֵק עַל הַרְאַב"ד וְצָרִיךְ לְהַגִּי' הַרְמַב"ן וְכֵן צָרִיךְ לְהַגִּי' בְּחִידוֹשֵׁי רִשְׁבִּי"א וְכֵן הוּא בְּסַפְרֵי טוֹר הַמְזוּנִיקֵי הַרְמַב"ן פְּתַב שְׁאִין תוֹלִין אֶלָּא בְּמַכָּה שְׁבַדוֹפְן וְסִיָּים הַב"י וְדַע שְׁמָה שְׁכַתַּב שֶׁהִי מְקִילִין חֲכָמֵי קִישְׁטֵלִיָּא בְּאֵלּוּ הַסְיָרְכָא הִי מְפָנִי שְׁהַפּוֹתִים בְּאַרְצוֹת בְּרוּב הַזְּמַנִּים הִי מְחַמִּירִין עַל עֲצָמָם וְלֹא הִי אוֹכְלִים שְׁחִיטָת יִשְׂרָאֵל וְאֵלּוּ הִי נוֹהֲגִי' כְּדַעַת הַמְחַמִּירִין הִי הַפְּסוּד גְּדוֹל בְּמִוּנָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֶבֶל בְּמָקוֹמוֹת שְׁהַפּוֹתִי אוֹכְלִים מְשַׁחִיטוֹת יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּדַעַת הַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש וְהַמְנַהֵג מְקוֹמוֹת הַרְמַב"ם וְהַרְשֵׁב"א ו"ל וְכֵן מְנַהֵג הַעוֹלָם זוֹלַת סְלִינְק' שְׁנוֹהֲגִים בְּאוֹתוֹ מְקוֹמוֹת שֶׁל קִשְׁטוּיָלָא מְפָנִי שְׁגַם רוּב הַפּוֹתִים אִינוּ אוֹכְלִים שְׁחִיטוֹת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁכַתַּב לְעֵיל עַכ"ל הַב"י וְעַתָּה אֲבָא לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵינוּ מִתְחִלָּה וְעַד סוּף אַחַת

לאחת למצוא להשבון במש"כ והנה נקרא שְבֵא לְכָאן הַזְקֵן מוהר"ר חיים מטראני ושאר חכמי ספרדי' ושאלתי את הרב הנ"ל אם זה אמת שמנהג בנייהם לחתונה מהסירכות והשיב אמת הוא הדבר כי כל מדינות טירקניא נוהגין פדעת הרשב"א שאיסור גמור הוא למעף ביד מטעם הנ"ל ונדוקא לחתונה בסכין והנה דברים אלו אין להם תולין להקל וע"כ מאן דמיקל אינו מיקל אלא בבדיקה אח"כ אפ"ה פתב הנוהג פן פאלו מאכיל טריפה ק"ו לחתונה פל הסירכות דאין לנו בזה לתלות ואיה פתב ונדוקא לחתונה ומ"ש גם חכמי בילגראד הספימו להכשיר השור ותמצית פתבם ולשונם שהמה פוסקים פהרמב"ם דפסק לחתונה בסכין הנה סתם מכ"ת דבריו ולא פירש יפה דהרמב"ם אינו פוסק פן אלא אם נסרקה למקומות שאין פוסל בהם משא"כ אם נסרקה לריאה עצמה לא עלה על שום פוסק לחתונה הסירקה ושאר הראשונים אינם בידי לעיין בהם וגם מש"כ ראשון לציון אף שמס' חולין אין תחת ידו מ"מ עולה בזכרוננו מיתנינו ספינא דחליש פןמא ולרש"י דאין סירקה בלא נקב וכאשר אנו רואים שלא יש שום נקב דילמא קרום עלה ולקה אינו מבצבץ ומשום הכי אין לה בדיקה והא דמיתנינו ספינא לא נאמר אלא לריאה הסרוכה לדופןוגם מש"כ דורשין תחילות שלדין בני אשכנזי' איסור חתונה בסכין לא נזכר בפירוש כי בשחיטת ובדיקות ס"פ וזאת ליהודי כו'.

ואני אומר זה נזכר בש"ע ברמ"א ובמחבר ראשון מ"ש רמ"א בסעיף ד' וז"ל אפילו בכסדרן צריף בדיקה ומאחר שאין אנו בקיאים בבדיקה פלי בנפיקה יש להטריף פל הסירכות וע"כ לא מהני שום דבר אפילו חתיכה ובדיקת פשוטי ומה שאנו מתירין ע"י מיעוץ דאמרינו פינון דעברה הוי ריר והבדיקה אינו אלא מצד החומרא כמו שכתב הט"ז אף סיים רמ"א שאנו נוהגים להכשיר כי האי בכסדרן ובמחבר סעיף ז' אם נסרקה האונה כו' טריפה וכל טריפה בש"ע לא מהני בדיקה וכן פתב בסעיף כ"ב אבל אם סרוכה לשאר מקומות אף ע"פ שיש מפה טריפה ולא מהני בדיקה ואין לה מפני יותר מזה שאפי' חתיכה ספין לא מהני דאל"כ מצינו לה בדיקה וגם רמ"א בהגה' סי' י"ח מנהג קדמונים שאין להכשיר שום סירכא אם לא ב' אונות הסרוכות בכסדרן למטה מחצין וכבר נתבאר שנהגו להקל בסירכות המתנתק' ע"י מיעוץ ומישמוש הרי דוקא ע"י מיעוץ ומישמוש דתולין שהוא ריר אבל אם אינו עברה הדרן לכללן דאין סירכא בלא נקב ואף לפי התוס' אין להכשיר ואפילו בסירכות במקום רביתא אצל הדופן דכשר מצד הדין אנו מחמירין משום דחיישינן לפי' ה"ג דמצריף בדיקה פן כת' הב"י ואנן לא בקיאים בבדיקה ופשיטא דאין לחתונה דאל"כ למה אין אנו חותכין הסירכות אצל הדופן אלא, ע"כ דנה איסור גמור דאין אנו בקיאים בבדיקה ואין להכשיר אלא היכי שעברה ע"י מיעוץ ותלינו שהוא ריר והבדיקה אינו אלא מצד החומרא וגם מה שהביא מכ"ת בשם מהרי"ץ שפתב ולפעמים הייתי חותם בספין וכתב מכ"ת מאחר שהי' במקומו של רמ"א ידע רמ"א מזה ולא מיחה בו ש"מ דמתיר לחתונה בספין ודחוק לומר גבי עובדא דמהרי"ץ שהנה נסרף מאוד לשומן הלב והנה חותם בזה לא הקפיד רמ"א אבל בשאר סירכות ס"ל להרמ"א דאסור לחתונה כמ"ש עכ"ל: והנה נעלם למכ"ת פל סוגי' הנ"ל דאי האי אינא טריפה ואי האי אינא טריפה ובר מפל דין לבבי לא כן ידמה בדברי מהרי"ץ שפתב בזה כ"ד וז"ל ונהגתי פשבא לידי שהריאה הייתה נסרכת לשומן הלב והנה שומן פל פה אדוק בה הייתי ממעף אותו החלב הריאה עד שלא נשאר שם שום חלב ולפעמים הייתי חותם

אוּנָה בְּסִפּוּן וְאַחֲכַי בְּדִקְתֵי אוֹתָהּ בְּנִפְיָהּ י"ל שְׁקָאֵי עַל הַשְׁוֹמֵן שֶׁהַשְׁוֹמֵן חֲתוּף בְּסִפּוּן מִן הַרְיָאָה כְּדֵי שְׂיִהְיֶה לוֹ מְקוֹם לְמַעַף וְלֹא הַזְכִּיר הַמְּעִיפָה כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְפִי מְנַהֲגִינוּ לְבָדוּךָ אוֹתָהּ בְּנִפְיָהּ אִם לֹא שְׁנַמְעָה תַּחֲלָה וְכִבֵּר הַשִּׁיב עָלָיו בְּמִנְחַת אֵלֵי וְיֵשׁ לְיִשָּׁב כְּמוֹ שְׁפַתְבָּתִי.

וְגַם מֵה שְׁפַתְבָּתִי מִכ"ת שְׂיֵשׁ לוֹ סֶפֶק אֵי מְדִינָא אֲסוּר לְחַתְנוּךָ אוֹ מְמַנְהָגָא כְּבָר הַרְאֵתִי מִן הַש"ס שְׁסִיבְרָה בְּרִיָּאָה עֲצָמָה מְמַקּוֹם לְמְקוֹם מְדִינָא אֲסוּר וְכֹאֲשֶׁר נִסְרָכָה לְדוֹפָן אֵי בְּמְקוֹם רְבוּתָא וְהִכִּי דְאִיכָּא מִפָּה בְּדוֹפָן הוּא חֲלוּקֵי דְעוֹת מִן הַש"ס וְהוּי כְּדָבָרִים הַמְּוֹתָרִים וְאַחֲרֵים נוֹהֲגִים בּוֹ אִיסוּר מִצַּד הַדִּין מִפְּנֵי חֲשֵׁשׁ אִיסוּר.

וּבְמִרְדְּכֵי פ"ק דִּיבְמוֹת הֵילֶכְהָ בְּנֵי מַגְעֵנָצ"י שְׁנוֹהֲגִים אִיסוּר בְּבוּעָה בְּשִׁפּוּלֵי רִיָּאָה וְאוֹסְרִין מְחַנְפֵּר לְקַרְקַע בְּשִׁנֵּי י"ט שֶׁל גְּלִיּוֹת עַד עָרֵב מוֹצָאֵי י"ט שְׁנֵי בְּכָדֵי שְׂיַעֲשׂוּ וְגַם אוֹסְרִין רִיחָא מִלְּתָא וּבְגֵרְמִיזָה מִתִּירִין אֵלּוּ הַדְּבָרִים וְכִשְׁבָּאִין בְּנֵי מַגְעֵנָצִי לְגֵרְמִיזָה צְרִיכִין בְּנֵי גֵרְמִיזָה לְהוֹדִיעַ לָהֶם וְאִם כְּשִׁמוּדִיעַ לָהֶם אִם דְּעַתָּם נוֹטָה אַחֲרֵיהֶם מוֹתֵר לְנַהֲוֹג כְּמוֹתָם אַע"פ שְׁאֲסוּרִין בְּמְקוֹמָן כְּדָאֲמַרִי ב'פ' כִּירָה ר' אֲבִינָהוּ כִּי אִיקְלַע לְאַתְרֵי דר"י לֹא מְטַלְטֵל שְׂרָגָא כִּי אִיקְלַע לְאַתְרֵי דר"י הִנֵּה מְטַלְטֵל שְׂרָגָא וּפְרִיָּהּ וְרַבֵּי אֲבִינָהוּ הִכִּי עֵבִיד הִכִּי וְעֵבִיד הִכִּי וּמְשַׁנֵּי כר"ש ס"ל וּבְאַתְרֵי דר"י לֹא הוּי מְטַלְטֵל מְשׁוּם כְּבוֹדוֹ דר"י וְכַתְבַּת מַהֲר"ם טַקְטִין בְּגִלְיוֹן ונ"ל וּבְמִרְדְּכֵי אַחַר רְאִיתִי דְמַסִּיק בָּהּ ונ"ל וצ"ע בְּפִרְקָא מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁנוֹתָנִים עָלָיו חֲנוּמְרֵי מְקוֹם שְׂיַצָּא מִשָּׁם עכ"ל: וְעוֹד קָשָׁה לִי מנ"ל לְהַקְלֵ דְהָא ר' אֲבָא כר"ש ס"ל וְכַרְשֶׁב"א וּבְמְקוֹמוֹ שֶׁל ר' יוֹחָנָן הִנֵּה מְחַמֵּיר וְהִבִּיאוּ הַמַּג"א ב'א"ח ס' תי"ח ונ"ל וְלִי נִרְאָה דַּלְק"מ דְהַמְרְדְּכֵי נָמִי קָאָמַר אִם נִרְאָה לוֹ ע"פ הַדִּין שֶׁהוּא מוֹתֵר לְאַכְוֹל אַף קוֹשְׁיָא רֵאשׁוּנָה בְּמְקוֹמָהּ עוֹמְדָת וְאֶפְשָׁר שְׁמַפְנֵי זֶה שְׁכַתְבַּת מַהֲרִי"ל שְׂאִין אָנוּ בְּקִיאֵי ונ"ל מְהַרְש"ל הַבְּחוּרִים אוֹכְלִים בְּמַגְעֵנָצִי מְבַדִּיקוֹת הַקּוֹלוֹת שְׁמַקְלִים שָׁם אֵין לְחוּשׁ דְכַתְבַּת הַמְרְדְּכֵי דְאֵין אָנוּ בְּקִיאֵי בְּחֲנוּמְרֵי הַמְּקוֹם שְׂיַצָּא מִשָּׁם וְכַתְבַּת הַמַּג"א וּמ"ש לְהַתִּיר הַבְּחוּרִים לְאַכְוֹל מְבַדִּיקוֹת כו' מִשְׁמַע דס"ל דְּבַחוּרִים מְקַרֵּי דַעַת' לְחַזְרוֹר לְמָה פְּתַב דְאֵין אָנוּ בְּקִיאֵי כו' וְעוֹד דְאָם אָנוּ אֵין בְּקִיאֵים יֵשׁ לָנוּ לְהַחְמִיר וְאֶפְשָׁר דְקָאָמַר שְׂאִין לְמַחֲוֹת בְּיָדָם מְשׁוּם שְׂאִין אָנוּ בְּקִיאֵים וּמְסַפֵּק אֵין לְמַחֲוֹת וצ"ע גְּדוּל בְּזֶה דְהַרְבֵּה חֲלוּקֵי יֵשׁ בֵּין מְדִינָה לְמְדִינָה בְּעַנְיַן הַבְּדִיקוֹת וּא"כ הִנֵּה צְרִיָּה לְנַהֲוֹג חֲנוּמְרֵי הַמְּקוֹם שְׂיַצָּא מִשָּׁם וְכַמ"ש ב"ד ס' ס"ד ס' ט' וס' י' עכ"ל וְהִנֵּה כְּבָר הַעִיד הַב"י כְּשֶׁהִקְלוּ בְּסוּלִינְקָא וּבְקִשְׁטִילִיא בְּרִיָּאָה הַסְמוּכָה לְדוֹפָן אֲפִי בְּמְקוֹם שְׂאִין בְּדוֹפָן מִפָּה מְשׁוּם שְׁחֲשֵׁשׁוּ מִפְּנֵי הַפְּסָד מְמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂרוּב פּוֹתִים לֹא הִנֵּה אוֹכְלִים מְשַׁחֲיִטָּת יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּמְקוֹמוֹת אַחֲרֵים פְּסָק הַב"י ב'ש"ע לְאִיסוּר וְכֵן סְרוּכָה לְדוֹפָן בְּמְקוֹם סְרוּכָה לְאוּנָה דְכָשֶׁר עַל פִּי הַדִּין אֵלָּא שְׂאָנוּ מְחַמֵּירִין מִטַּעַם חֲנוּמְרַת רַב דס"ל דְּצְרִיָּה בְּדִיקָה וְאֵין אָנוּ בְּקִיאֵין בְּבִדְיָהּ וּבְנֵי תוֹגְרָמָא הַעֲמִידוֹ עַל הַדִּין וְלֹא קִיבְלוּ חוּמְרָא זוֹ וס"ל דְּמִיִּיתֵינוּ סְפִינָא דְחַלִּישׁ פְּנוּמָא וְאֶפְשָׁר דְמִתִּירִין אֲפִי בְּלֹא חֲתִיכָה דס"ל דְּהוּי סְתִימָה מְעַלְיָא בְּמְקוֹם רְבִיתָא וְאָנוּ בְּנֵי אֲשַׁכְנִזֵי נוֹהֲגִים חוּמְרָא צְרִיָּה לְדַקְדָּק הַרְבֵּה לְנַהֲוֹג חוּמְרָא שְׂיַצָּא מִשָּׁם וּמִיָּהוּ מְשַׁמְעַ דְּהַבְּחוּרִים אַע"פ שְׁדַעַתָּם לְלַמּוֹד שָׁם ב' אוֹ ג' שְׁנִים מְקַרֵּי דְעַתָּם לְחַזְרוֹר א"כ בנ"ד אַף שְׁהִי בְּדַעַת הָאֲשַׁכְנִזֵי הַקְּצִין הוּא לְדוֹר שָׁם ב' אוֹ ג' שְׁנִים מְקַרֵּי דְעַתָּה לְחַזְרוֹר וּבְסִי תצ"ו הִבִּיא הַמַּג"א בְּשָׁם תְּשׁוּבַת רַדְכ"ז הָעוֹקֵר דִּירְתוֹ עִם אֲשֶׁתּוֹ מֵא"י ל'ח"ל אַע"פ שְׂאִין דְעַתָּה לְחַזְרוֹר דִּינוֹ כְּמִי שְׂאִין דְעַתָּה לְחַזְרוֹר וְעִינֵן בְּסִי תצ"ג בַּמַּג"א שְׁהָאֲרִיָּה בְּדִינֵי מְנַהֲגֵי הַעִיר

ואפֿשֿר לחלק דֶהתם לחומרא אַמרינן הֵכי מיהו נראה פֿינן דאִשְׁתּו עמו הו' פֿמי שְׂאין דעתו לחזור וַיֵּש לְנֶהוּג אַף לְקוּלָא וַיִּפֶּה הוֹרָה מִכ"ת אִם הִי סִינְרָכָה בְּמָקוֹם שְׁלֵא הִי צָרִיף חֲתִיכָה בְּמָקוֹם רְבִיתָא וְהוּא נֶהֱג חוּמְרָא יִתְרָה אֲלֵיבֵינְהוּ דַיֵּש לְסִמּוּף לְנֶהוּג פְּמוֹתֵם אָבֵל בְּמָקוֹם שְׁגַם לְדִינְהוּ אֲסוּר לְחִתּוּף פֿגוֹן הַרְיָאָה הַסְמוּכָה לְדוֹפֵן הִיכִי דְלִיכָא מִפֶּה בְּדוֹפֵן וְכֹן בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר פֿסֵק הָרַב הִב"י לְהַטְרִיף לֹא מִהֵנִי בְּדִיקָה וְחִתּוּף וּמָה שְׁנוּהֲגִים לְחִתּוּף אֲפֿשֿר שְׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ וְטַעַה שְׁמַקְצֵת מְקוֹמוֹת הַקְּלוּ מִפְּנֵי שֶׁהַפּוֹתִים אֵינִם אוֹכְלִים מִשְׁחִיטוֹת יִשְׂרָאֵל אָבֵל לֹא בְּשָׂאֵר מְקוֹמוֹת אֲדַרְבֵּה הֲלֹא שְׁמַעְנוּ שְׁבָכֵל מְקוֹם הַסְּפָרְדִּים וְהַתְּגַרּוּמוֹת מִחֲמִירֵי בְּסִינְרָכָא שְׁהֵם פּוֹסְקִים לְהַחְמִיר אֵין לָנוּ לְהַקְּלָא שְׁהֵם עֲכָשׁוּ בְּמְקוֹמוֹת שֶׁהַכּוֹתִים אוֹכְלִים מִשְׁחִיטוֹת יִשְׂרָאֵל וּפְשִׁיטָא בְּסִינְרָכָא בְּרִיאָה מְמָקוֹם לְמָקוֹם שְׁנֵה טְרִיפָה גְּמוּר אֲלִיכָא דכ"ע וּבְזָה לֹא תֵאבֵה וְלֹא תִשְׁמַע לָהֶם וְרֵאוי לְהַרְחִיק אִפֿי מְפִלְיָהֶם וְאִף שְׂאין אָנוּ צָרִיכִין לְהַרְחִיק מְפִלְיָהֶם שֶׁל בְּנֵי רֵינּוּ הֵינּוּ הִיכִי דַעֲשׂו ע"פ הוֹרָאוֹת הַחֲכָם שֶׁהִתִּיר לָהֶם רְבִינוּ אֲפָרִים אָבֵל בְּסִינְרָכָא מְמָקוֹם לְמָקוֹם בְּרִיאָה עֲצֻמָּה לֹא עָלָה עַל לֵב שׁוֹם פּוֹסֵק לְהַתִּיר כָּל זֶה פְּתַבְתִּי לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי וְהִי יִנְחֵנִי בְּדַרְךָ אֵמֶת וַיְצִיב הַטְּרוּד בְּלִימוּדֵי הַק' מֵאִיר חוֹתֵם פֶּה ק"ק א"ש: שְׂאֵלָה צֵא מַעֲשֵׂה בְּשִׁטְר קִנְיָן שֶׁהִי חֲתוּמִים עָלָיו שְׁנֵי עֲדִים וְהַעִיד עַל אֶחָד מִן הָעֲדִים שֶׁהִי מוֹסֵר וּפְסֵל הַמּוֹרָה אוֹתוֹ שְׁטֵר וְנִרְאָה דְלָאוּ שְׁפִיר עֲבִיד הַמּוֹרָה פֿינן דְלֹא הַכְּרִיזוּ עָלָיו וְגַם לֹא נַעֲנַשׁ בְּרַבִּים עַל עֲבִירָתוֹ א"כ גַּם עֲדוּתוֹ פְּשִׁיטָה דְהָא מְסוּר אֵינוֹ אֵלָא מְדִינֵי דְגְרָמֵי וְכַבֵּר הַכְּרִיעַ הַש"ף בְּסִי"ו וּבְסִי"ו שְׁפ"ו דְדִינָא דְגְרָמֵי אֵינוֹ אֵלָא קִנְסָא דְרַבְּנָן וְאַמְרִינן בְּפ' הַכּוֹנֵס דָּף ס"ב אֲלִיכָא דִּמ"ד דְלֹא דִינֵן דִּינֵי דְגְרָמֵי דִינֵי דְמוֹסְרוֹת נָמִי לֹא דִינִין וְלֹא רֵאיוּתִיו שֶׁל הַש"ף הֵם פְּרָאֵי מוּצָק וְרַבִּים גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים דִּס"ל דְלֹא הֵוִי אֵלָא מְשׁוּם קִנְסָא דְרַבְּנָן וְאִף שְׁפַתְב הַרְמַב"ם הַמוֹסְרִין וְהַאֲפִיקוֹרְסִין וְהַמֵּינִין וְהַמְשׁוֹנְמֵדִי לֹא הִנְצָרְכוּ חֲכָמִים לְמַנּוּחָן מְפִלְ פְּסוּלֵי עֲדוּת שְׁלֵא מְנו אֵלָא רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל כו' עַד אֵלוֹ מוֹרִידִין כו' מ"מ נִרְאָה דֵאִף פְּסוּלֵי מְדַרְבָּנָן מ"מ מוֹרִידִין דְב"ד מִפֿינ וְעוֹנָשִׁין שְׁלֵא מִן הַדִּין וְלֹא לְעֵבֹר עַל דְּבָרֵי תוֹרָה אֵלָא לְעֲשׂוֹת סִיג לְתוֹרָה פְּדָאֵי בְּפ' כְּגַמֵּר הַדִּין וּבְפ' הָאִשָּׁה רַבָּה וְרִשׁוּת בְּיָדָן לְעוֹנָשׁ עוֹנָשׁ מִיָּתָה מִפְּנֵי צוּרָף שְׁעָה מ"מ אֵינוֹ פּוֹסֵל אֵלָא מְדַרְבָּנָן וְכִי מְפִל דִּין י"ל דְהַרְמַב"ם ס"ל דְדִינָא דְגְרָמֵי מְשׁוּם דִּינָא דְמַחְזִיב לְשִׁלְמֵם לְיוֹרְשֵׁי מְסוּר אֲלָמָא ס"ל דִּינָא הוּא וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא הַש"ף בְּשִׁמוֹ אָבֵל רֹב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עָלָיו וְהִלְכָה פְּרַבִּי וְכַתְּב רַמ"א פֶּל מְקוֹם שְׁדַבְּרֵי רֵאשׁוֹנִים פְּתוּבִים עַל הַסְּפָר וְהֵם מְפּוֹרְסֵמֶת וְהַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרוֹנִים חוֹלְקִים עָלֵיהֶם כְּמוֹ שְׁלַפְעָמִים הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל הַגְּאוּנִים הוֹלְכִים אַחַר אַחֲרוֹנִים דְהִלְכָה כְּבַתְרָאֵי: וּלְפ"ז פֿינן דְמְסוּר אֵינוֹ פּוֹסֵל אֵלָא מְדַרְבָּנָן אֵין לְפְסוּל הַשְּׁטֵר אֵלָא אִם כֹּן נִכְרַז עָלָיו בְּב"ד וּבְפֿרֵט בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ שְׁגָבְרוּ בְּעָלֵי עוֹלָה וְאִנְשֵׁי אֲמָנָה אָבְדוּ וְלַפְעָמִים פְּשָׁאָדֵם מַצִּיל עֲצָמוֹ ע"י פּוֹתִים נִקְרָא אֲצֵל חֲבִירוֹ מְסוּר וּבְאַמֶּת אֵינוֹ כֹּן וְצָרִיכִין הִב"ד לְחַקּוֹר אַחַר זֶה וְכָל זְמַן שְׁלֵא נִפְסֵל עַל פִּי בֵּית דִּין אֵין לְפְסוּל הַשְּׁטֵר וְהֵרִי פְּטוּעָה בְּשִׁיקוּל הַדַּעַת חוּזֵר הַדִּין לְדִין תוֹרָה וְכָל זֶה שְׁנֵאֲמַר בְּשִׁטְר קִנְיָן יְקוּנִים תְּנִקְרָף וְעוֹז הַנִּרְאָה לִי לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי פְּתַבְתִּי הַיּוֹם יוֹם ו' עַש"ק תַּמּוּז ת"פ לְפ"ק פֶּה א"ש נֵאֻם מֵאִיר חוֹתֵם לְק"ק א"ש: שְׂאֵלָה צֵב נְשָׂאֲלִתִי אֶחָד מִק"ק נ"ש הַלְנָה לֵאִישׁ אֶחָד מִק"ק רַעֲכַנִּיטִץ אֲלָף זְהוּבִים עַל הַש"ח וּמִפְּנֵי הוּצָאוֹת הַדְּרָף מְסֵר הַש"ח לְשִׁמְעוֹן שֶׁהִי בְּעִיר וּוִינָא עַל יוֹמָא דְשׁוּקָא שְׁיִגְבָּה מְעוּתִיו וְיִחְזוֹר לוֹ מְעוּתִיו בְּבִיתוֹ וְכֹאֲשֶׁר בָּא הַלְנָה לְוִוִינָא וְתַבַּע בְּש"ח בְּשֵׁם הַמְּלִנָּה רֵאשׁוֹן כִּי אָמַר לוֹ שְׁעֲשֵׂהוּ

שליח לגבות חובו ולא ירבה בהוצא' ונתן לידו סף שמונ' מאו' זהובים וכתב קבלה על הש"ח ולימים מועטי' גזדמן המלנה עם הלנה בפונדק אחד ותבע ממנו מותר החוב שני מאות זהובים ואמר לו פי אני שלחתי הש"ח בעדיין לא קבלתי המעות ואין הש"ח לעת זה בידי תשלם לידי המותר החוב סף שני מאות זהובים והלנה האמין לו ונתן לידו סף שני מאות זהובים וכתב לו בכ"י לרא' שמקבלו על הש"ח שסכומו פה וכף ממני פה וכף ולא נשאר חייב על הש"ח ועכשיו תבע השליח שישלם הלנה המותר באמרו פי הוא קנה הש"ח ולא הי' לה לשלם למלנה: תשובה דבר זה הכריע הש"ח בח"מ סימן נ' ס"ק ז' ונ"ל ומה שפרע למלנה הראשון איהו דאפסיד אנפשי' שפרע לו ולא כתב שובר על גבי שטר עצמו והאמנהו ולא מבע' דהיכי דאינו ידוע בעדים שפרע לו רק שמלנה ראשון כתב לו שובר בכתב ידו דאיפא למיחש לקנוניא שמא אחר שמכר לו שטר זה עשה לו שובר א"כ אפילו הןחזרפתב ידו בב"ד קודם מכירה פינון דכי לית לי' קלא יוכל המוציא שטר לטעון שלא ידע מכ"י וכן אפילו אם פרע בעדים יוכל לטעון לא ידעתי ואנכי פינון שקניתי השטר ונתחייבת לכל מי שמוציאו הרי אני מוציא עכשיו והוי לי' כאלו נתחייבת לי מתחילה אבל אם עשה לו המלנה הראשון שובר כתוב בעדים פינון דשובר בעדים קלא אית לי' א"כ הוי לי' לקונה זה לידע ואיהו דאפסיד אנפשיה וכן מנהג בזמנינו שקוני' ממרנות זה מזה ואלו הנה ממרנות בטלה בזה לא הי' שום אדם קונה שום ממרני והי' חושש שמא פרע לו בעדים או שמא נתן כ"י בעדים שפרע לו כו' הרי להדיא דכ"י לא מהני וצרי' לשלם למי שהשטר עכשיו בידו ויתבע להמלן' דאיהו אפסיד אנפשי' שמסרו למי שאינו נאמן אכן נראה שצרי' המוציא ש"ח לישבע שלא אמר ללנה שבא רק בשליחותו דאם האמת פן הוא יוכל הלנה לומר פינון שלא אמרת לי שקניתי הש"ח ואמרת שאתה גומל חסד ועומד בחירקאי כדי למעט הוצא' וסברתי שצרי' למלן' ראשון ולכף פרעתי לו ולא ניתא לי לירד עכשיו בדינא ודיינא עם מלנה ראשון הנלפע"ד כתבתי: שאלה צג שכיב מרע שציוה לפני מותו שחייב לפלוני מנה על פה ואחר מותו יצאו עליו כמה ש"ח בעדים ובקנין וכמה ממרנות באופן שאינו מספיק לשלם אפילו למלנה בשטר אם נימא דמחויב ליתן גם למלנה ע"פ לפי ערף שהם גובים פינון דהודה בהודאה גמורה בשעת מיתה ומסתמא אין אדם חוטא ולא לו: תשובה דאמרינן בפ' שבועות הדיינים דף מ"ב ע"ג מנכסי הקדש תנינא מנכסים משועבדים לא פרע אלא בשבועה ומה לי משועבדים להדיוט ומה לי משועבדים לגבוה איצטרף סד"א הדיוט הוא דאדם עושה קנוניא על הדיוט אבל הקדש דאין אדם עושה קנוניא על הקדש קמ"ל והאמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש פל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עשה קנוניא על הקדש אמרי ה"מ שכיב מרע אין אדם חוטא ולא לו אבל גבי פריא נדאי חיישינן.

ופי' רש"י אין אדם חוטא ולא לו בשביל יורשים ומטעם זה משמע אף בהדיוט נמי פן דהא פינון דאין בנכסיו לשלם ונקרא לנה רשע ולא ישלם אם פן אין אדם חוטא ולא לו בשביל יורשין והא דאמר רב הונא חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש פונונתו גם פן לטעם זה דאין עושה קנוניא על הקדש לחוטא ולא לו יגיע הנאה אלא ליורשים דהא בברייתא עושה קנוניא אפילו על הקדש וטעם זה שצרי' אפילו אצל הדיוט אבל הר"ן בפרק גט פשוט כתב וזה לשונו אמר המחבר מפרש במסכת עירכין דדוקא כשאמר פן כשהוא

ש"מ בהקדש אבל בריא אפילו על הקדש אינו נאמן וכן ש"מ על נכסי הדיוט עכ"ל משמע דוקא על הקדש אינו עושה קנוניא מטעם דאין אדם חוטא ולא לו אבל בנכסי הדיוט לא אמרינן הכי והש"ף בח"מ סימן רנ"ה לאחר שהביא דברי בעל המאור שהשיג על הרי"ף א"ף פתב אם אמר בתורת הודאה גמורה אף אם לא אמר תנו נותנים וכתב עליו זה דבר ברור דהוי מלנה על פה ואינו גובה מן המשועבדי בין להדיוט ובין לגבוה דלאו כל פמינא והאריף שם הש"ף וכתב תי' על זה דכיון דהקדיש נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי ע"כ פוננתו מנה בפקדון דאם איתא דמנה בהלואה אפילו אם הוא אמת א"ף אומר מנה לפלוני מסתמא פוננתו לגבות והא מלנה על פה אינו גובה אלא ודאי על מנה בפקדון קאמר ולבסוף העלה להלכה וז"ל בד"א בבריא אבל ש"מ שאמר מנה לפלוני לפלוני בידי נאמן כו' שאין אדם עושה קנוניא על נכסי הקדש שאין אדם חוטא ולא לו שהרי נוטה למות כו' עד ואינו נאמן נגד לקוחות או ב"ח אחרים כו' המדקדק בדבריו יראה ע"ז בע"ז דדוקא בהקדש אם אמר מנה יש לפלוני בידי מפרשינו דבריו שאמר מנה בפקדון אבל גבי לקוחות וב"ח לא מפרשינו הכי אלא י"ל דמנה בהלואה.

ולפ"ז אף אם יהי אמת מ"מ מלנה על פה אינו גובה מן המשועבדים: והנה בטור ח"מ סי' ק"ד הביא מחלוקת הרי"ף ורב האי אי מלנה ע"פ מוקדמת לגבות מבני חורי ממלנה בשטר דלרב אלפס שיעבוד השטר הוי כמכר וכשם שהמלנה על פה אינו גובה מלקוחות מאוחרים מפני שאין לו קול כף אינו גובה מבני חורי שנשתעבדו אחריו כן ולרב האי לא הוי כמכר וכן פסק בש"ע והש"ף הביא כמה רבנותא דס"ל פהרי"ף ולא הכריע אם פן למה פתב הכא בפשיטות שאינו נאמן נגד לקוחות או ב"ח אחרים הא לפסק הש"ע י"ל דוקא מלקוחות אינו גובה אבל ב"ח לרב האי שאינו כמכר ס"ל שגובה היכי שמלנה ע"פ הוא אמת פגון שהוא בתוך זמנו וא"כ האריף פתב הש"ף בחדא פבא דאינו נאמן נגד הלקוחות או ב"ח אחרים הא נגד ב"ח אחרים ר"ל דנאמן לדעת רב האי אלא ע"כ לאו בחדא מחתי' מחתינהו אלא הטעם אליבא דכ"ע אף להרב האי אינו נאמן דחיישינו לקנוני' דוקא גבי נכסי הקדש אמרינן אין אדם עושה קנוניא בפשעת מיתה על נכסי הקדש וחוטא ולא לו אבל לא לגבי נכסי הדיוט וכי היכי דס"ל להראב"ד דאם עבר זמן הלואה שמעון אע"פ שמת ראובן תוך זמן יוכל לוי לטעון לשמעון שפא פרע לה פשעבר הזמן אע"פ שיאמר שלא פרעה אינו מאמני' כי הוא עושה עמה קנוניא ה"נ גבי שפא בנכסי הדיוט חיישינו לקנוניא נמצא אי הי' אמר ו דאין אדם חוטא ולא לו אפילו גבי הדיוט א"כ נגד ב"ח אם הי' אמת א"כ לא מבעי' נגד ממרנות שלנו דאין גובים בהם משועבדי' אלא דאינו יוכל לומר פרעתי א"כ גובה מלנה ע"פ לפי ערכו פיון שע"כ הוא אמת אפי' נגד מלנה בשטר בעדים נמי הי' גובה אפי' הוא מאוחר למלנה בשטר הנה גובה ממטלטלים דבמטלטלים אין דין קדימה ואם צנה הש"מ שהי' מלנה ע"פ מוקדם הי' נאמן לדעת רב האי לטרוף מבני חרי נגד מלנה בשטר מאוחר אבל פיון דכבר הוכחנו שלגבי הדיוט אפי' בש"מ חיישינו לקנוניא ואינו נאמן אלא נגד היורשים ומ"מ תמו' הוא דהא אף לגבי הדיוט אמרינן חזקה אין אדם חוטא ולא לו כמו דאמרינן בפ' שנים אוהזין דף ה' ע"ב דסתם רועה דעלמא פשר דאי לא תימא הכי אנו חיותא לרועה היכי מסרינן והא פתיב לפני עור לא תתן מכשול אלא חזקה אין אדם חוטא ולא לו ומוכרחים אנו לחלק דבשביל פניו חוטא אם לא בהקדש אינו חוטא בשביל פניו: שאלה צד יו"ד סי' שע"א

כתב הט"ז מעשה שהיה בטומאה שהיתה בבית סמוך לבה"כ באופן שהיתה נכנסת דרך חלון בית הכנסת וצוה מור' אחד לסתום החלון באותו פרנכת קטן שתלוי שם בקרסי הברזל תמיד שהוא לצניעת והשיג הט"ז על המורה משום דאמרין בפ"ח דאהלות דסדין ומחצלת העשויין פאהלים חוצצי' בפני הטומאה אבל אם אין עשויים פאהלים אינו חוצץ כו' עד ממילא פאן שהטבעות עם אותו פרנכת הוי נדאי שם פלי עליהם והוי פמפתח ותו נראה דאפילו אם אינו מקבל טומאה מ"מ אינו חוצץ וזה מוכח ממה דקשה תרי משניות אהדדי לכאור' דפ' י"א דכלים שנינו כל פלי מתכות שיש לו שם בפני עצמו טמא חוץ מן הדלת ומן הסגור ומן המנעול והפוסה שפתח הציר והציר שנעש' לקרקע ופ' הרמב"ם שמשמיען עם הקרקע משמע מזה דכלים אלו ובתוכם מנעול שנועלים בו הבית לא מקבל טומאה ובפ' ו' דאהלות שנינו קוברי המת שעברו באכסדר' והגיה אחד מהם את הדלת וסמכו במפתח ופירש הרמב"ם שהי' שער הבית קצת פתוח והחזיק אחד מהנושאים לנעול שער הבית במפתח אשר בו עכ"ל אם יכול הדלת לעמוד בפני עצמו טהור ופ' הר"ש אם יכולה לעמוד בלא סמיכות המפתח הוי מפתח פמאן דלית' ואם לאו טמא דכל דבר הנסמך באדם וכלים אינו חוצץ בפני טומאה משמע מזה דמפתח שהדלת נעול בו מקבל טומאה וע"כ אינו חוצץ ובתוס' בפ' לא יחפור דף י"ט פתב טעם למה אמרינן אם ינטלו ואינם יכולים לעמוד דאינו חוצץ וז"ל והיינו טעמא דסתמת ארעי הוא פיון שאינו יכול לעמוד בפני עצמם אי נמי משום דבעינן דבר החוצץ עומד ע"י דבר שאינו מקבל טומאה ומיהו בפ' משניות מצא ר"י דמפרש דאפי' במפתח שאינו מקבל טומאה איירי מטעמא דלא חשיב אנהל לחוץ מפני הטומאה פיון שעומד ע"י פלי אע"ג דאינו מקבל טומאה עכ"ל וכו' וסיים ממילא נשמע מזה דלא מועיל חציצת דלת או חלון כל שלא יכולים לעמוד בלא צירים של ברזל או שאר דבר של ברזל אע"פ שהם לצורך הקרקע לזה מועיל שלא יקבל טומאה מ"מ אינם חוצצים כמו שזכרנו.

ולפ"ז הא דאמרין בסע"ף ד' דמהני נעילת המפתחים לחצוץ היינו בענין שיכולים לעמוד בלא שום סמיכה ולא ביש לה צירים של ברזל דאל"כ אינו חוצצים דהוי כמו מפתח של משנה דאהלות עכ"ל ומזה השיג ג"כ מה שפסק הדרישה אף אם הטומאה בא מפתח הבית הטמא לתחת גגו ומשם מגג לגג של בית אחר מ"מ אם דעת הפהנים לסגור פתח בתיקה ותלוונותיהם ולא לצאת משם עד אחר הוצאות המת אינן צריכין לצאת מפתיהם וגדולה מזו עשיתי במת עמי ביום השבת וצונית להוציא להניחו במרתף שפתח הבית ופתח המרתף לצד החוץ ולא היה גג על גבי מרתף והפהנים נשארו בבית אלא שיש להקשות אהנחת המת במרתף ונדלת המרתף סגור בפתח המרתף הא בעינן שיהיה ביציאות הקבר פותח טפח וכמו שכתב בסומן שע"ב וכו'.

מהו אם בהדלת הפתח שבמרתף עשוי חורין חורין שקורין בל"א גאגאטיר כו' והשיג הט"ז הא גאגאטיר אינן מצטרפין לטפח והוי פקבר סתום ועוד השיג מה שכתב להתיר לפהנים לסגור פתחיהן זה הדבר נמנע דהא סגורת הפתח ע"י מפתח הוא ואינו חוצץ כדאי' לעיל ריש סי' א' הבאתי בשם הרמב"ם ותו הא הדלת תלוי ע"י צירים של ברזל ודבר פנה אינו חוצץ כמו שכתבתי לעיל ברא"י ברוך' עכ"ל: והנה אם אמנם שאין אני כדאי להשיב הארי אחר מותו אף באשר שהגאונים קדמונים כתבו היתר זה וכן הביא הש"ך ס"ק ט"ו ממשמעות הדרישה ע"כ אפרש שדבריהם פנים ואמיתיים ותחלת

הַקְּנִישׁוֹת שֶׁל ט"ז שֶׁהַקְּשָׁה תְּרֵי מִשְׁנֵיּוֹת אֶהְדָּדִי אֵינִי קוֹשֵׁי' כִּלְל דְּמָה עֲנִן מְנַעוּל לַמִּפְתָּח
דְּמְנַעוּל קְבוּעַ בְּדִלְת וּמִפְתָּח הוּא כְּלִי מְטִלְטֵל וְלַפְעָמִים נֹעְלִים בּוּ וּפּוֹתְחִים בּוּ כְּדֵאִיתָא
בְּעִירוּבֵינָן דְּף ק"א ע"ב בְּזִמְנֵי שֶׁהַמְּנַעוּל לְמַט' מְעַשְׂר' מְבִיא מִפְתָּח מְעַרְב שְׁבֶת וּא"כ הֵתָם
בְּאֵהֱלוֹת מִיָּרֵי שֶׁהִי מִפְתָּח תְּחוּב שְׁרִגְלִין לְנַעוּל וְלַפְתָּח ע"י מִפְתָּח וּמִפְתָּח הָיָה כְּלִי וְכִל
דְּבַר הַנְּסֻמָּה בְּכִלִּים אֵינִי חוֹצֵץ בְּפָנֵי הַטְּוֹמָאָה אֲבָל מְנַעוּל שְׁנֹקְבַע בְּדִלְת וּמְחַנְבֵּר
לְקַרְקַע הָיָה בְּקַרְקַע וּלְכַף טְהוֹר וְכֵן פִּי רַבִּינוּ עוֹבְדֵי' פִּי"א וְכַתְּבַת עָלָיו הַתּוֹי"ט וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק
לְמָה פָּרַט כֹּל הֵנִי הָא כֹּל מְחַנְבֵּר כּו' וְהַרְמַב"ם כָּתַב שֶׁהֵנִי אֵינִי מְקַבְּלִים טְוֹמָאָה אֲפִילוּ
קוֹדֵם שֶׁיִּקְבְּעוּ וְכֵן מְצָא בְּפִי בְּנֵי הַיָּד הוּא אֵי"י הוּא אֵיל וְעָקַר עֲשִׂיתוּ לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּאַרְצֵי הַיָּד הוּא לֹא
יִקְבַּל טְוֹמָאָה וְאֲפִילוּ קוֹדֵם חֲבוּרוֹ ע"כ"ל א"כ לְדַעַת הַרְמַב"ם אֲפִילוּ קוֹדֵם חֲיָבוּרוֹ טְהוֹר
כִּינּוּן שְׁנַעְשׂוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַרְקַע אֵין עֲנִינוּ לַמִּפְתָּח שְׁאֵין נַעְשָׂה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַרְקַע בְּחִיבוּר
עוֹלָם וּלְכֹל ג' תְּרוּצֵי' שֶׁל תּוֹסְפוֹת אֵי אֲפִשֵׁר לְמַצוּא טַעַם עַל הַנְּדָה צִירִים שְׁלָנוּ הַעֲשׂוּיִם
לְדִלְת וְנִקְבְּעוּ בְּמִסְמוּרַת לְהִיּוֹת שֶׁם עוֹלָמִית דְּוֹמְל' דְּמְנַעוּל דְּלִתִּי' רֵאשׁוֹן דְּטַעְמָא דְּסִתִּימַת
אַרְעִי הוּא כִּינּוּן שְׁאֵינוּ יָכוֹל לְעַמּוֹד בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ א"נ אֲפִילוּ אִם סְמִיךְ בְּאַבְנֵים שְׁאֵינִים כְּלִי
אֵינוּ חוֹצֵץ וְאֵין עֲנִינוּ לְצִירִים שְׁמְחַנְבֵּרִים לְדִלְת וּבְטֵל לְגַבֵּי דְלִת וּלְתִירֵץ שְׁנֵי דְבַעֲיָנוּ דְּבַר
הַחוֹצֵץ שֶׁיַּעֲמוֹד ע"י דְּבַר שְׁאֵינוּ מְקַבְּלִים טְוֹמָאָה הֵתָם בְּמִפְתָּח הַמְּטִלְטֵל מְקַבְּלִים טְוֹמָאָה אֲבָל
הֵנִי צִירִים שֶׁל בְּרִזָּל אֲפִשֵׁר לְדַעַת הַרְמַב"ם כִּינּוּן שְׁנַעְשׂוּ לְתַשְׁמִישׁ קַרְקַע אֲפִילוּ קוֹדֵם
חֲיָבוּר אֵינִים מְקַבְּלִים טְוֹמָאָה דְּוֹמְל' דְּנִגְרַר וּמְנַעוּל וּפְתָחָה שְׁתַּחַת הַצִּיר ה"נ הֵנִי צִירִים
שֶׁקְבוּעִים אַחֵר כֹּף בְּמִזְוֹזוֹת הַפְּתָח וְהוּי תַשְׁמִישׁ קַרְקַע וְאֲפִילוּ לְדַעַת הַרַב רַבִּינוּ עוֹבְדֵי'
מ"מ עֲכָשְׁוּ שְׁנַתְּחַבְּרוּ בְּדִלְת וּבְבִית הָיָה מְחַנְבֵּר לְקַרְקַע וְאֵינִים מְקַבְּלִים טְוֹמָאָה וּלְתִירֵץ
שְׁלִישִׁי שְׁאֵינוּ חָשׁוּב אֲנֵהֵל לְחוּץ בְּפָנֵי טְוֹמָאָה כִּינּוּן שְׁעוֹמֵד ע"י הַכְּלִי אַע"פ שְׁאֵין הַמִּפְתָּח
מְקַבְּלִים טְוֹמָאָה הֵינִי הֵיכֵל דְּהַכְּלִי אֵינוּ מְחַנְבֵּר לְדִלְת כְּמוֹ מִפְתָּח מִשְׁא"כ בְּצִירִים אֵף שְׁנוֹתָן
לְהֵם שֶׁם כְּלִי מ"מ כִּינּוּן דְּמְחַנְבֵּר לְדִלְת בְּטֵלִי אַגַּב דְּלִת וּמִשְׁתַּמֵּשִׁי לְקַרְקַע וְגַם נַעְשׂוּ
מְחַנְבֵּר לְקַרְקַע וְכַרְקַע דְּמִי וְאֵין שֶׁם כְּלִי עָלֵיהֶם: וְכֵן אֵיתָא בְּשֶׁבֶת דְּף נ"ח ע"ב זֹג שֶׁל
בְּהֵמָה טְוֹמָאָה וְשֶׁל דְּלִת טְהוֹרָה וּפִי רש"י דְּלִת מְחַנְבֵּר לְבֵית הוּא שְׁהוּא חֲיָבוּר לְקַרְקַע
וְאֵינוּ מְקַבְּלִים טְוֹמָאָה וְזֹג הַעֲשׂוּי לְהַ בְּטֵל לְגַבֵּי' וּבְדָף פ"א ת"ר חֲפִי פּוֹתְחַת טְהוֹרִין קוֹבְעֵן
בְּפּוֹתְחַת טְוֹמָאָה וְשֶׁל גַּל אַע"פ שְׁחִיבְרָן בְּדִלְת וְקוֹבְעֵן בְּמִסְמוּרַת טְהוֹרִין שְׁכֹל מְחַנְבֵּר
לְקַרְקַע הָרִי הוּא כְּקַרְקַע וּפִירֵשׁ רש"י שֶׁל גַּל אִם הַפְּתוּחוֹת הַזֹּאת אֵינוּ שֶׁל כְּלִים אֲלֵא
שֶׁל גַּל דְּלִתוֹת שְׁעָרֵי חָצֵר אַע"פ שְׁחִיבְרָן בְּפּוֹתְחַת הוּא אֵיל וְחֲיָבוּר זֶה בְּדִלְת הֵיא וְדִלְת בְּנִין
מְחַנְבֵּר לְקַרְקַע טְהוֹרִים ע"כ"ל מְכֹל הֵלִין מוֹכַח דְּהֵנִי צִירִי בְּרִזָּל שְׁקוֹבְעִים בְּמִסְמוּרַת לְדִלְת
בְּטֵל אַגַּב דְּלִת וְנַעְשָׂה מְחַנְבֵּר לְקַרְקַע וְטְהוֹרִים וְכֵן פִּירֵשׁ רש"י בְּחֻלִּין דְּף קכ"ה ע"ב
ד"ה מְנָא אָמִינָא וְז"ל וְכֵן סְרָגִי חֲלוּנוֹת שְׁנוֹתָנִים עֲצִים דְּקִים אוֹ טְסִי בְּרִזָּל בְּחֲלוּנוֹת
בְּסִירוּג בְּקִלְעָה שְׁלֵא יִכְנוֹס אָדָם בְּהֵם חוֹצְצִים בֵּין בֵּית לְעֵלִי' אִם שְׁטָחוּ מְקוֹרָה לְחֲבַרְתָּהּ
נַעְשׂוּ תְּקָרָה וּבְטֵלוּ וְאֵין מְקַבְּלִין טְוֹמָאָה וְחוֹצְצִים בְּפָנֵי טְוֹמָאָה ע"כ"ל א"כ הֵנִי צִירֵי' בְּרִזָּל
כִּינּוּן שְׁנֹקְבַעוּ בְּדִלְת וְדִלְת הָיָה כְּמוֹ מְחַנְבֵּר לְקַרְקַע וּבֵא"ח ס' תר"פ כָּתַב הַטּוֹר בְּשֶׁם
הַר"ם מְרוֹטְנֵבְרַג שֶׁהַדְּלִת בְּטִילָה לְגַבֵּי בֵּית חֲשִׁיבִי כְּמְחַנְבֵּר לְקַרְקַע וּמִסְתַּמָּא הִי בְּאוֹתוֹ
דְּלִת צִירֵי' כְּמוֹ שְׁנַהֲגוּ בֵּינֵינוּ וְדְבָרֵי הַט"ז לֹא יוֹכְלִיתִי לְהַבִּין אֵיךְ דִּימָה דְּלִת זֶה שְׁלֵא לְחוּץ
לְהֵנִי ג' תְּרוּצִים שֶׁל תּוֹסְפוֹת שֶׁהֵם כְּרַחוּק מְזֻרַח מְמַעְרָב וּא"כ הֵיטֵר בְּרוּר הוּא אֵף
שֶׁהַטְּוֹמָאָה בְּאִיזָה בֵּית אִם דַּעַת הַפְּהֵנִי לְסִגּוֹר פְּתַח בְּתִיָּהּ וְחֲלוּנוֹתֵיהֶם וְלֹא לְצִאת מִהֵן

עד אחר הוצאות המת אין צריכין לצאת מבתיהן וכמו שכתב הש"ך בס"ק ט"ו: ועוד נפלאותי על הנה רשי' ארנונותא ה"ה דרישה שכתב היתר להניח המת במרתף שפתח הבית ופתח המרתף לצד חוץ ולא היה גג על גבי המרתף ר"ל על פתח המרתף שהיה לצד החוץ לא הי' בליטת הגג עליו אלא שחזר ופיקפק בהיתר זה כיון שסגור הדלת הא בעינו שיהיה ביציאת הקבר פותח טפח עכ"ל.

וצידד להתיר ע"י נקבר הגיגאטר והט"ז השיג על זה ותמה אני דזה היתר גמור וכן מצאתי אחר כתבי זאת בשו"ת עבודת הגרשוני סימן ס"ד פדברי ושמתתי ותמה אני שלא הזכיר דברי טו"ז הנ"ל ואין ענינו לקבר סתום דהזכיר הט"ז בסימן שע"ב שהיה קוברין בענין שיש ביציאת הקבר פותח טפח ופירושו הב"ח שהי' קבר פתוח למעלה עד אור עולם כדי שתצא הטומאה דרך חלל האויר ואם הי' בו פותח טפח אין איסור לדלג ע"ג ארונות מן הצדדים שלא על מקום פתוחה אבל אם לא היה פותח טפח אז אסור לדלג מן הצדדים דהטומאה בקעתה ועולה מן התורה אפילו כנגד מקום ריקן מן הארון אבל במקום שיש פתח איתא בהדני' בפ' השותפין דף י"ב קבר שפתחו סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו וסתמו מטמא כל סביביו בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו וכן כתב הב"ח בהדני' ס"ס שע"א אם יש לו פתח שלא נסתם או אפילו נסתם ולא ניטל פצימיו מותר לנגוע בכתליו אם אין שום דבר מאהיל עליו וא"כ מרתוף זה שיש לה דלת אף שהוא סתום הלא נטלו פצימיו ועשוי לפתוח ולנעול תמיד פשיטא שאינו מטמא כל סביביו ואין לומר למעלה הוא מטמא מחמת שהתק' מאהיל דהא סתמא תנו בכל המשניות ואחד מהן בפ' ו' משנה ד' דאם טומאה בבית עליה טהורה ודונסק לומר דמייירי שהפתח פתוח דהא סתמא תנו ואמרנו בסנפה רום טפח על טפח מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה וא"כ היתר גמור הוא להניח המת במרתף באופן שאין הגג על הפתח המרתף אף שהפתח נעול ואין בזה פקפוק כלל והדרן על הראשונים דכמו דפתח עם הצירים חשיבי כמחנף לקרקע כד החלונות דפשוטי פלי זכוכות טהורים ואף שעומדים ע"י עופרת מ"מ כיון דמחנפים הפל להבית חשיבי כמחנף לקרקע ובטלים ואינם מקבלים הטומאה וחוצצים בפני הטומאה ואף שיכולים להסיר הדלת בקל מ"מ חשיבי מחנף דומי' דאמרנו בסוף חגיגה אפילו בצפוי שאינו עומד בטל ואף שהיה עומד להסירה מ"מ בטל וטהר ה"נ לענין מחנף לקרקע וגם יש ראיה מא"ח סימן ש"ח ס"ק ט' שכתב מג"א החלונות אסור להעמיד במחנף ובסי' שי"ג ס"ה כתב המ"ד ג"כ דאפי' ליקח הקייטרן מן החלונות אסור משום דהוי מחנף לקרקע אף שנוח ליקח מהם חשיבי כמחנף ובעל הלכה ברורה חולק על שניהם בלי שום סכרא וטעם וריח כל זה ברור ונכון נאום מאיר: ונוכל נמי לומר דאותו מורה שהורה לסתום ע"י פרוכת לא טעה דאף דתנו דסדין ומפץ שאין עשויים כאהלים דאין חוצצי' התם מייירי שהי' מונחים ע"פ ארובה ואינם מחנפים אבל במחנף בפתלים חוצץ שפיר דמן הצד נמי שייך עשיות אהל כדכתבו התוס' בעירובין גבי פקק החלון ופ' ט"ז דאהלות שנינו בית שחצו בנסרי' או ביריעות מן הצדדים טומאה בבית פלים שבתצון טהורים א"כ ה"נ ואף שהוילון מקבל טומאה דאמרנו בביצה דף י"ד ע"ב אמר עולא מפני מה אמרו וילון טמא מפני שהשמש מתחמ' כנגדו ופירש"י למה לא עשאוהו כשאר מחיצת הבית שאין מקבלת טומאה שהשמש מתעטף בשוליו לפיכך יש תורת פלי

עליו מ"מ נראה דחוצץ דמידי דהוי אאוהל גופה דמטמאה טומאת אוהלים בפשתן אפ"ה חוצץ מפני הטומאה והאי ווילון פינון שמחנך לבית הוי פאוהל שהבית בכלל אהל הוא וי"ל דחוצץ פנ"ל ללמוד זכות על המורה והתוס' דמזירי באהלי' בסדין של משי דכיון דקבועין אינם מטמאין ע"ש.

עוד ראיתי להנפיר מה שהביא הב"ח והש"ך והט"ז שפריגה שאנו קורין גינאטר אינו מצטרף לפותח טפח והוא משנה דף פ"ח דאהלות והביא הרמב"ם ס"פ י"ג ונפלאתי עליהם דזה דווקא בחלון עשוי להשתמש אדם אבל בחלון העשוי לאורה שיעורו בפונדיון הוא ממשנה פי' י"ג דאהלות והרמב"ם פי' י"ד א"כ פריגה לפני חלון העשוי לאורה אם יש בחור אחד כמלא פונדיון מביא הטומאה: שא"ל זה פתב בש"ע בא"ח סי' תקנ"ב סי' י"א מי שקיבל עליו תענית בה"ב ובהגהות רמ"א והגאונים פתבו דמתענה עד אחר תפלת מנחה ואוכל סעודה המפסקת קודם ביאת השמש וכתב הט"ז בשם ת"ה לסעוד ב' פעמים אסור מפני נדרו אלא סועד פעם אחת טרם יבא השמש דקי"ל מתענין לשעות וכתב הט"ז שדעת הגאונים שחייב להתענות משום נדר עכ"פ תענית שעות ואח"כ ילנה תענית ויפרע ביום אחר יענין שם באריכות.

והנה ספר ת"ה לא הי' בדי אף ראיתי שהביא ב"י בסי' תקס"ח וז"ל פתב בת"ה בסי' רמ"ה שמי שפטר להתענות שני וחמישי שנה תמימה נוכל לומר דדמיון הימים הללו קצת ליום קבוע הואיל וביהרר הימים הללו משאר ימי השבוע משום דיומא דרחמי ניהו ולא מצוי ללותם וכן משמע בא"ז כו' אפס י"ל דכל זה איירי שאם לא ירצה ללות ומפל מקום הדעת נוטה בנידון דידן דאין ללות התענית אלא בשביל אונס או צער ממש או בשביל סעודת מצוה ואעפ"כ צריך להתענות מקצת היום זמן מעט יותר ממה שהוא רגיל וכו' הב"י ומה שצריך להתענות מקצת היום וכו' נראה הטעם מפני שפתב הרא"ש בפ"ק דתענית דמיקרי תענית מה שהתענה מקצת היום זמן מועט לענין דאין צריך לשאול על נדרו עכ"ל ומוכח ממה שפתב דכל זה איירי אם לא ירצה ללות שדעת הגאונים שיוצא בתענית זה לגמרי ואין צריך לפרוע יום אחר ולכך לא התירו לאכול אלא קודם ביאת השמש ואף שאינו משלים בצאת הפוכבים מ"מ סמכו על זה בשעת הדחק פינון דקי"ל מתענין לשעות יצא ידי נדרו ולא התירו לאכול אחר מנחה גדולה פינון דעכ"פ קיבל לצער כל היום וכן משמע מלשון הב"י שהעתיק בסי' תקנ"ב תשובת הרא"ש מי שפטר להתענות בה"ב ואירע ט' באב ביום ג' ושאל על נדרו או ילנה על תעניתו ויפרענו ובאור זרוע פתב שסועד טרם יבא השמש דקי"ל מתענין לשעות ומתפללין מנחה תפלת תענית משמע לדעת א"ז יוצא ידי תעניתו בזה וכן משמע במג"א וז"ל בס"ק י"ו ילנה תעניתו ואע"ג דבסי' תקס"ח ס"ב פתב דאסור ללות ברה"ג הכא פינון דאי אפטר בענין אחר שרי ומה"ט פתבו הגאונים דא"צ להשלים עכ"ל משמע לדעת הגאונים דאין צריך לתענית אחר פי' יוצא בזה אבל לדעת הת"ה שהביא הב"י בסי' תקס"ח שפתב בסוף דאין ללות התענית אלא בשביל אונס או צער ואף עפ"כ צריך להתענות מקצת יום זמן מיעוט יותר ממה שהוא רגיל וע"כ כדי שייצא ידי נדרו מה שקיבל אתמול בתפילה או מן הסתם הי' מקבל אתמול יום זה קמ"ל פינון שמתענה מקצת היום יוצא ידי נדרו מה שקיבל אתמול ואינו צריך לשאול עליו כמו שפתב הרא"ש שדעת הירושלמי וצריך להתענות יום אחר מחמת נדר ראשון שקיבל להתענות כף וכף ימים והיום אינו מתענה אלא זמן מועט יותר

ממה שהיא רגיל משמע דמותר לאכול אפילו בעוד היום גדול ומותר לאכול את"כ סעודה מפסקת קודם ביאת השמש וע"פ סברא זו פתב הלבוש בסי' תקס"ח די"א מי שגדר להתענות בה"ב אינו כיום זה ממש אלא דומה קצת ליום זה ואין ללנות אותם אלא בשביל צער כו' ואעפ"כ צריף להתענות מקצת היום זמן מועט יותר ממה שהיה רגיל ובהכי מקיים נדרו שאמר להתענות דמ"מ תענית שעה מקרי בלשון בני אדם וכו' ר"ל דהלבוש פתב כיום סתם מותר ללנותו אפילו לשמחת מריעות וכיום זה ממש דהיינו כיום קבוע אסור ללנות לגמרי אבל תענית בה"ב אינו כיום זה ממש אלא דומה קצת ליום זה דאין ללות אותם אלא בשביל צער אבל לא בשביל שמחת מריעות ומ"מ צריף להתענות קצת היום כדי שלא יהי צריף לשאול על נדרו וכדעת הרא"ש בשם ירושלמי: וראיתי במג"א בסי' תקס"ח השיג על הלבוש וז"ל ס"ק ז' אבל הלבוש פתב די"א דלא מקרי יום זה ולא דק שבת"ה לא פתב פן אלא לדעת א"ז דס"ל שאפילו יום זה מותר ללנות ואינו אסור רק יום קבוע וכגון יום שמת בו אביו אבל לדקדן דס"ל דאפילו יום זה אסור ללנות אם פן גם זה בכלל זה.

ולי נראה ללמוד זכות על הלבוש מפני שראיה שהבית יוסף הביא תחילה בשם הגהות אשר"י בפ"ק דשבת דיום זה דקאמר בירושלמי היינו שהיום גורם שקיבל עליו להתענות יום שמת בו אביו וכיוצא בו ויום סתם היינו שיאמר ביום פלוני.

ובפ"ק דתענית פתב בשם הא"ז השוכח ואכל פזית איבד תעניתו והוא שאמר יום סתם אבל אם אמר יום זה מתענה ומשלים אם אינו רוצה ללנותו על יום אחר ישלימו אחר שאכל ויפטר וכתב בת"ה סי' ר"ע דנראה דהא דכתב הא"ז דאפילו ביום זה יכול ללנותו ר"ל ביום זה כגון אתענה ביום פלוני אבל ביום קבוע מודה שאינו יכול ללנותו דמסתמא לא פליג אירושלמי עד כאן לשונו.

והנה לדעת הרא"ש במה שפירש הירושלמי דקאמר דביום סתם לנה ופורע היינו שקיבל עליו להתענות יום אחד ובמנחה קיבל עליו להתענות אותו תענית למחר ובשביל קבלתו לא מקרי יום זה דמשמע הא אם לא קיבל עליו קודם לכן להתענות יום אחד אלא במנחה קיבל עליו להתענות יום אחד מתקרי תענית זה ואינו יכול ללנותו וקשיא לי להב"י למה הוצרך לדחוק ולהעמיד הא דקאמר בירושלמי דיום זה אסור ללות כשיום זה קבוע לו להתענות תמיד דילמא דהיינו שלא קיבל עליו להתענות קודם לכן אלא עכשיו במנחה קיבל עליו להתענות למחר ובאמת לא ידעתי שום קושץ דהא הרא"ש כת' כגון יום שמת בו אביו וכיוצא בו ובמילת פיוצא בו נתפונן לכוונ' זו דהיינו שלא קיבל מקודם להתענות יום אחד אלא עכשיו במנחה קיבל להתענו' למחר דהוי כיום קבוע.

והנה לבסוף הכריע הב"י פדעת הרמב"ם והרא"ש בפ"ק דשבת דאם לא נדר להתענות קודם לכן סף ימים אלא במנחה קיבל עליו להתענות למחר הוי כיום זה ואינו יכול ללנות אפילו לדבר מצוה: ולפ"ז ע"כ מפרש האי דירושלמי נמי בענין זה הוא דאסור דהוי כיום קבוע וכיון דא"ז לא פליג אירושלמי א"כ ע"כ הא דכתב א"ז דביום זה מותר ללות מיירי נמי בהאי גוונא שגדר מקודם להתענות איז' ימים ובמנחה קיבל להתענות למחר כזה מותר ללות אבל אם עומד עכשיו במנחה ומקבל למחר הוי כיום זה ממש ואסור ללנותו וא"כ כש"כ בתעני' בה"ב שפורט ימים אלו מפני שהם יומי דרחמי דהוי כיום זה

ממש לדעת א"ז מ"מ הכריע הת"ה דבתענית בה"ב לא הוי כיום זה ממש אלא דאינו רשאי ללותו אלא בשביל סעודת מצוה או צער אף לדין וק"ל.

הדרן דעתן עלן לדעת א"ז מייירי באם לא ירצה ללות מוכרח להתענות עד קודם ביאת השמש ונפקא מינה לדעת א"ז אסור לאכול שני סעודות דהא כבר הגיע זמן סעודת המפסקת וצריף לנהוג כל החמורות דסעודה המפסקת אבל לדעת ת"ה דס"ל דלנה יום אחר וצריף להתענות מקצת יום הי' מותר לאכול כמה סעודות דבהקד' אסקינהו בפ' בתרא דתענית דף ל' ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין א"ר יהודא ל"ש אלא ממש שעות ולמעלה אבל ממש שעות ולמטה מותר ואמר רבי יהודא ל"ש אלא בסעודה שמפסיק בה אבל בסעודה שאינו מפסיק בה מותר דתרנוייהו לקולא הרי להדיא בסעודה שאינה מפסקת מותר לאכול שני תבשילין אף לאחר שש שעות.

והט"ז ארפיב ריקשא אבי תרי לחומרא פדעת הגאונים בזה שלא לאכול אלא סעודה אחת קודם ביאת השמש וגם איצטרוף לאחר ט' באב להתענות יום אחד שלם וזה לא עלה על דעת הגאונים ואם היינו עושי' על פי דעת ת"ה והלבוש ביום זה תענה מקצת יום יותר זמן מועט יותר ממה שהוא רגיל ויתענה ביום אחר ואינו צריף לשאול על נדרו הנה מותר לאכול שני סעודות דהיינו אחר מנחה גדולה הנה מותר לאכול ואחר כף קודם ביאת השמש יאכל סעודת המפסקת בכל החמורות וכל זה הוא ברור ויצא לנו מזה מי שמתענה בה"ב בכל שנה ואינו משלים תעניתו כי כן קיבל עליו מתחילה שלא להשלים רשאי להתפלל מנחה גדולה ולאכול סעודה גדולה ואין צריכין להחמיר פדין סעודה המפסקת וקודם ביאת השמש יאכל סעודה המפסקת כל זה נראה לי ברור כשמש: שאלה צו שנים שנתעצמו בדין לפנינו ב"ד ותבע שחייב לו בשטר מנה והשטר הי' מופקד בידי שלישי פה ונאבד ממנו וטען שכבר חלה ועבר זמן הפרעון והלוה השיב אמת שאני חייב לה אבל בשטר הי' נזכר ז"פ על עשרה שנים ועדיין לא הגיע זמן ושאלנו בחרם ב"ד להשליש ואמר אמת שהי' שטר מופקד בידי אבל אינו נזכר מה הי' כתוב בשטר זה ונאבד ממני ופסקנו שהלוה ישבע שפדבריו כן הוא דלא עדיף שלישי זה ממלנה גופ' אם אין השטר בידי דהוי כמו תביעת בעל פה דנשבע הלוה ונפטר אף הלוה אמר יבטל המלנה השטר דשמא ימצא אח"כ השטר ויפסל אותי לעדות ולשבועה.

ויש שרוצים לדמות דין זה להא דאיתא בטור ח"מ ס"ס ע"ה וז"ל האומר לחבירו מנה לי בידיך והלה אמר אין לי בידי כלום או פרעתיה ואמר התובע השבע לי היסת והשיב הנתבע הלא יש לה שטר עלי ואמה רוצה להשביעני תחילה ואח"כ תוציא השטר הפרע ותגבה בו אומרים לו הביא השטר ואם אמר התובע לא הנה לי שטר מעולם או הנה לי שטר ואבד כתבו הגאונים שאומרים למלנה בטל כל שטר שיש לה עליו קודם לזמן הנה ואח"כ משביע היסת וכן פסק בש"ע ואמרת' שאין דמיונם עולה יפה דהא דכתב הב"י בשם הרב המגיד שדין זה הוציאו גאונים ממה שאמרו בפ' דשבועות הדייני' ובפ' המפקיד המלנה נשבע תחילה שמא ישבע הלוה ויוציא הלה את הפקדון ופר"ח ותהי' שבועות הלוה לבטלה ואע"פ שאין זה ראיה גמורה דמיון הוא קצת והענין נכון בעצמו עכ"ל.

וְדַבְרֵי ר"ח פְּתָבו תוּס' בַּפ' הַמִּפְקִיד דָּף ל"ד ע"ב ד"ה שְׁמָא הוֹצִיא הֵלָּה פְּקָדוֹן פִּי רַש"י וְיִפְסְלוּנוּ לַעֲדוּת וְלִשְׁבוּעָה וְקִשְׁוֹה לַר"ת דַּכ"ש שִׁישְׁבַע הֵלָּה שֶׁהוּא יִדְקֶדֶק יוֹתֵר לִישְׁבַע בְּאַמֶּת כִּדִּי שְׁלֵא יִפְסְלוּנוּ הַמְלִיחָה וְכִי עֲבָדִינוּ תִּקְנָה לְרַמְאֵי וְהַסְפִּי ר"ת לִפִּי ר"ח דְּנִרְאָה כִּמוֹ שְׁבוּעָה לְבִטְלָה וְגַנְאֵי הוּא לִישְׁבַע הִיכִי שֶׁהַדְּבָר מִתְבָּרַר אַחֲרֵי כֵן שֶׁהַמְלִיחָה יוֹצֵא אֶת הַפְּקָדוֹן אֲבָל כִּי רַמְיִנן לָהּ עַל הַמְלִיחָה לֹא יִשְׁבַע עַד שֶׁיִּדַע שְׁלֵא יוּכַל לְמַצְאוּ הָרִי לְטַעַם זֶה לְמַדוּ הַגְּאוּנִים הִיכִי שֶׁיֵּשׁ לְחֹוֹשׁ שִׁישְׁבַע זֶה יִהְיֶה לְבִטְלָה כִּמוֹ שְׁטוּעֵן פְּרַעֲתִיף וְאַח"כּ יוֹצִיא הַשְּׁטֵר וְיִגְבֶּה בּוֹ בְּזֶה אֲמַרִינוּ לְמַלְּוֹה שֶׁיִּבְטַל כָּל הַשְּׁטֵרוֹת שֶׁהִי לּוֹ אֲבָל הִיכִי שֶׁהִי פְּסוּל לַעֲדוּת וְלִשְׁבוּעָה אֲדַרְבָּה כַּש"כ שֶׁיִּדְקֶדֶק הֵלָּה יוֹתֵר וְלֹא עֲבָדִינוּ תִּקְנָה לְרַמְאֵי וּבְגִידוֹן דִּידוֹן נְמִי כֵן שֶׁהָרִי הֵלָּה מוֹדָה בְּשְׁטֵר שֶׁחֵיִב לּוֹ אֲלֵא שְׁטוּעֵן שֶׁעֲדִינן לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן הַפְּרָעוֹן וְאֵף שֶׁכַּתְבַּת הַש"ע בְּסִי' פ"ז ס' ל"ג אֵין לְהַשְׁבִּיעַ הִיכִי דְאִיפָא לְמִיחַשׁ שֶׁיִּתְבָּרַר הַדְּבָר וְכַתְבַּת הַסַּמ"ע דַּמ"ה לֹא יִשְׁבַע שְׁמָא יִתְבָּרַר הַדְּבָר הַיְפּוּף שְׁבוּעָתוֹ כּו' אֲבָל מְשׁוּם שְׁבוּעוֹת חֲנָם אֵין לְמוֹנְעוֹ כְּבָר הַשִּׁיג עָלָיו הַש"ף וְכַתְבַּת שְׁמַתוֹס' בַּפ' הַמִּפְקִיד שְׁמַשֵּׁם מְקוֹר הַדִּין זֶה אֵימָא לְהִיפּוּף וְהַעֲלָה דְלֹא מִשְׁכַּחַת לְהֵאֵי דִינָא שֶׁכַּתְבַּת הַמְּחַבֵּר דְאֵין לְהַשְׁבִּיעַ הִיכִי דְאִיפָא לְמִיחַשׁ שֶׁיִּתְבָּרַר הַדְּבָר אֲלֵא בְּגוּנָא דְאִפִּי' יִבִּיא עֲדִים לֹא יִפְסְלוּ רַק שֶׁיִּהְיֶה חֵיִב לְשֵׁלֶם כְּגוֹן דִּיּוֹצִיא אַח"כּ הַשְּׁטֵר כְּדִלְעִיל ס"ס ע"ה כּו' הָרִי לְהִדְיָא דְהַסְפִּים לְסִבְרַתִּינוּ דְהָא הֵכָא אִם יוֹצִיא הַשְּׁטֵר וְיִבְרַר בְּשְׁטֵר שֶׁכְּבָר עֵבֵר הַזְּמַן הַפְּרָעוֹן פְּסוּל לַעֲדוּת וְלִשְׁבוּעָה לֹא מִחֲזִיקִין יְדֵי רַמְאֵי וְאֲמַרִינוּ אִם הַדְּבָר כְּמוֹתָף תִּדְקֶדֶק בְּשְׁבוּעָתָף לִישְׁבַע בְּאַמֶּת וּבֵר מְכַל דִּין כִּינן דְשִׁנְיָהֶם מוֹדִים שֶׁהַשְּׁטֵר הִי בִּיד שְׁלִישׁ וּשְׁלִישׁ אֵינוֹ יוֹדַע מַה הִי פְּתוּב בְּשְׁטֵר וְנִאֲבָד מִמֶּנּוּ אֵף לְדַעַת רַש"י נִרְאָה דְאֵין צְרִיף לְבִטַל דְהַתָּם דְחַשְׁדִּינוּ לְמַלְּוֹה שֶׁיּוֹצִיא הַמְּשֻׁכּוֹן אַח"כּ וְיִתְפּוֹנוּ לְפּוֹסְלוֹ לַעֲדוּת וְלִשְׁבוּעָה וּש"ש יִתְחַלֵּל לְכַף מִשְׁבִּיעִין תְּחִילָה שֶׁאֵינוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ אֲבָל הִיכִי שֶׁאֵי אֲפֻשֵׁר לּוֹ לְחַשׁוֹד בְּזֶה כִּינן שְׁלֵא הִי בְּרִשׁוֹתוֹ וּבְרִשׁוֹת הַשְּׁלִישׁ נִאֲבָד א"כ לְמָה נִחְיִיבֵנו לְזֶה לְהַפְסִיד זְכוּתוֹ דְהָא אֲפִילוּ בְּרִאָ' אַחֲרוֹנָה דְהַלְכָה כְּחֻמְיִם דָּאִם אֲמָרוּ לּוֹ הִבִּיא עֲדִים אוֹ רֵאִי וְאָמַר אֵין לִי עֲדִים וְרִאָ'ה אַע"פ שֶׁמַּצְא אַח"כּ אֵינוֹ כְּלוּם וְאַפ"ה אִם הִי שְׁטֵרוֹת מוֹפְקִדִים בִּיד אַחֲרִים הָרִי זֶה מְבִיא וְסוֹתֵר הַדִּין מִשְׁמַע אֲפִילוּ נִשְׁבַע כְּבָר לְפִטוֹר דְסִתְמָא תְּנָן ש"מ דְלֹא מְחֵיבִין לְבִטַל הַשְּׁטֵרוֹת שֶׁיֵּשׁ לּוֹ בִּיד אַחֲרִים וְלֹא מְבַעֲנִי לְדַעַת הַב"ח דַּס"ל דְאֲפִילוּ אִם הִי נִפְקֵד בְּעִירוֹ כְּשֶׁטְעֵן שֶׁאֵין לּוֹ רֵאִי דְסוֹתֵר אֲלֵא אֲפִילוּ לְדַעַת הַסַּמ"ע דְבַעֲעִי שְׁלֵא הִי נִפְקֵד בְּעִיר כְּשֶׁאָמַר אֵין לִי רֵאָ'ה הֵינּוּ שֶׁאָמַר אֵין לִי רֵאִי אֲבָל אִם אוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ לּוֹ רֵאָ'ה אֲצֵל הַנִּפְקֵד וְהַנִּפְקֵד אָמַר שֶׁנִּאֲבָד מִמֶּנּוּ אֵין לּוֹ פְּשִׁיעָה כָּלֵל שֶׁנִּתְחַיִּבֵנו לְבִטַל רֵאִיוֹתָיו וְלְהַחֲזִיק יְדֵי רַמְאֵי אֲדַרְבָּה אֲנוֹ אוֹמֵר' דְּנִדְאֵי יִדְקֶדֶק בְּשְׁבוּעָתוֹ שְׁלֵא יִהְיֶה מוֹכַחַשׁ מְעַדִּים.

וְעוֹד קָאָמַר דְּנִקָּא הִיכִי שֶׁמְבִטַל הַשְּׁטֵר מְהִנֵּי שְׁלֵא לְהוֹצִיא מִמוֹן מִמֶּנּוּ כִּהֵיֵא דַּס"ס ע"ה אֲבָל בְּנִדּוֹן שְׁלֵא יִפְסְלוּ לַעֲדוּת וְלִשְׁבוּעָה מֵאֵי מְהִנֵּי בִּיטוּלוֹ הֵלּוֹא סוּף סוּף יִמְצָא הַשְּׁטֵר אוֹ עֲדִים וְיִתְבָּרְרוּ שֶׁנִּשְׁבַע עַל שְׁקֵר בְּשִׁלְמָא לְעַנְנָן מִמוֹן הוֹדְאוֹת בְּעַל דִּין כְּמֵאָה עֲדִים דְמִי וְיִוּכַל לְבִטַל כָּל הַשְּׁטֵר אֵף שֶׁחֵיִב לּוֹ יוּכַל לֹאֵר שֶׁשְׁטֵר זֶה אוֹ עֲדִים יִהְיוּ בְּטָלִים אֲבָל שְׁלֵא לְפִסְלוֹ אוֹתוֹ לַעֲדוּת וְלִשְׁבוּעָה לְאַחֲרִים לֹא מְהִנֵּי בִּיטוּלוֹ וְזֶה שְׁלֵא כְּדַעַת הַלְבוּשׁ וּכְבָר הַשִּׁיג עָלָיו הַש"ף וּמ"מ בְּגִידוֹן דִּידוֹן בְּרוּר כְּשֶׁמֶשׁ שֶׁאֵין מְחֵיבִין לְבִטַל הַשְּׁטֵר אֲלֵא אֲדַרְבָּה אֲמַרִינוּ לְלָוֶה שֶׁמְרָאָה שֶׁיִּדְקֶדֶק בְּשְׁבוּעָתוֹ שֶׁעֲדִינן לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן הַפְּרָעוֹן אוֹ יִשְׁלֵם כֵּן נִרְאָה לִי בְּרוּר וְנִכּוֹן בְּלִי גְמָגוּם כָּלֵל נְאוּם מְאִיר: שְׁאֵלָה צַז שְׁמַעֲתִי שֶׁנִּתְחַבְּטוּ הַגְּאוּנִים

במי ששכח להפריש חלה בערב שבת ושבת הוא ערב פסח איך יעשה וכתב המג"א באו"ח סי' תק"ו ס"ק ח' ונ"ל וא"ל פ"נ שאי אפשר לאכול ממנו בלא הפרשה מותר להפריש בשבת דהא חלת א"י גם פ"נ אסור לאכול ממנו בלא הפרשה ואפ"ה אסור להפרישה ב"ט לכן נ"ל דאין להם תקנה עכ"ל ונאני נפלאתי דאין דמיונם עולה יפה בשלמא חלת א"י פ"נ דמדאורייתא חייבת בחלה הוי תיקון מעל"י ולכך אסור להפרישה אבל חלת ח"ל דאין חייבת מן התורה כמו שפירש"י דכל המצות התלויות בארץ אינו נוהגת אלא בארץ א"כ לא הוי תיקון פלל ודבר זה מוכח להדיא מדאמרנו בביצה דף י"ח דמותבין על טעמא דמפרש דלא מטבלינו פלי בשבת משום גזירה שפ"ה וטלנו בידו ונעברנו ד' אמות בר"ה מהא ברייתא פלי שנטמא באב הטומאה אין מטבילין אותו ב"ט בולד הטומאה מטבילין אותו ב"ט ואם איתא נגזור הא אטו הא ומשני ולד הטומאה היכי משפחת לה גבי כהנים וכהנים זריזים הם פירש"י פלי שנטמא באב הטומאה בעי"ט אין מטבילין אותו ב"ט פ"נ דטמא מן התורה הוי ליה כמתקן בולד הטומאה אין פ"נ תיקון דמדאורייתא טהור מעל"י הוא וכן התוס' הספימו לפירש"י פ"נ דפירש"י מןכרח לומר בבריייתא א"כ ה"נ חילוק גדול יש בין חלת א"י א"י פ"נ דטבל מן התורה הוי תיקון מעל"י משא"כ בחלת ח"ל פ"נ דמדאורייתא אין צריך תיקון וכי"ן דאי אפשר לאכול בלא הפרשה סמכינן להפריש משום דאין פ"נ תיקון.

ועוד דאיתא בבכורות דף נ"ח לא אמרו לעשר באחד בתשרי משום שהוא י"ט ואי אפשר לעשר ב"ט משום סקרתא משמע אף דאסור לאכול מדרבנן וטבל בגורן עד שיעשר לא חשיב תיקון פ"נ דמן התורה מותר ה"נ דכונתו: ובאמת לא על המג"א יש לי תלונה אלא גם אפ"י רש"י והרא"ש דהא בפ"ק דביצה דף ט' ע"א אמר רבה גלגל עיסה מעיו"ט מפריש ממנו חלתה ביו"ט ופ"י רש"י אע"ג דתנן לקמן אלו משום שבות כו' אפילו הכי מפריש שלא גזרו על תרומת עיסה שהרי מותר לגלגלה ביו"ט ולאפותה כדי לאכול פת חמה והרא"ש מפריש טעמא דרבה פ"נ דקי"ל דחלת ח"ל אוכל והולך ואח"כ מפריש לא מיקחזי כמתקנו פ"נ דיוכל לאכול בלא הפרשה עכ"ל ולא ידעתי פ"נ דמוכח מסוג"י הש"ס דבחלת ח"ל מייירי א"כ דילמא טעמא דרבה כפשטא דבריייתא דחלת ח"ל פ"נ דאין חיובה מן התורה לא חשיב תיקון פלל כמו אם נטמאה בולד הטומאה ורש"י אפשר מילתא פסקתא נקט דאפילו בחלת א"י הדין פ"נ לרבה דלא גזרו על חלת עיסה שהרי מותר לגלגלה ביו"ט אבל הרא"ש קשה דמאי דוחקה לפרש משום פ"נ דיוכל לאכול בלא הפרשה לא הוי חשיב תיקון תיפוק ליה פ"נ דמן התורה אין צריך תיקון לא חשיב תיקון וא"ל דסבירא ליה דגזרינן חלת ח"ל אטו חלת ארץ ישראל בשלמא גבי טומאה מוקמינן בכהנים דזריזי אבל גבי חלה גזרינן הא אטו הא זה אינו דהא להרא"ש דמפרש דרבה לא איירי בחלת ח"ל למה לא גזרינן אטו חלת א"י אלא ע"כ בשני מקומות לא גזרינן ותדע דהא ביומא דף פ"ג אמרינן גבי מי שאחזו בולמוס דמאכילין אותו טבל ואין מאכילין אותו תרומה אמר רבא היכי דאפשר בחולין דכ"ע לא פליגי דמתקינן ליה כו' ופ"י הש"ס פשיטא ומשני לא צריכי בשבת בשבת נמי פשיטא טילטול דרבנן הוא הכי כמאי עסקינן בעציץ שאינו נקוב דרבנן ופירש"י ואשמעינן שידחה השבות ולא יאכל טבל דרבנן דאתי נמי למשרי טבל דאורייתא עכ"ל.

וּלְכַאוּרָה קָשָׁה לָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי בְּחֵלֶת ח"ל אֲלֵא ע"כ לֹא גִזְרִינוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּלְכַּף מוֹקֵי
בְּעֵצִים שְׂאִינוּ נְקוּב דְּבֶאֱרַץ יִשְׂרָאֵל גּוֹפֵי' פֶּטוּר מִדְּאוּרֵייתָ' וְשִׁפִּיר גִּזְרִינוּ דְלִמָּא יֵאכֵל טָבֵל
דְּאוּרֵייתָ' א"כ ה"נ דְּכִנּוּתֵי מְלִבְד שְׂפִכָר הוֹכַחְנוּ הַלּוֹא מְגוּפָא דְשִׁמְעֵתִין מוֹכַח לְפִי
הָרָא"ש דְלֹא גִזְרִינוּ חֵלֶת ח"ל אֲטו חֵלֶת א"י וְהִדְרָה קוֹשְׁיִיתָנוּ לְדוֹכָתָ' וְא"כ בנ"ד רָאוּי
לְסַמּוּךָ בְּמָקוֹם דְלֹא אֲפֻשֵׁר לְהַפְרִישׁ חֵלָה וְלִיתָן לִכְהֵן קָטָן וְלֵאכֹל הֶלְחָם וּבַר מְכָל דִּין
הַלּוֹא הָרָא"ש דְחָה דְבָרֵי הָרִי"ף דְפֶסֶק פְּאָבוּהָ דְשִׁמּוּאֵל וּרְאֵיתוּ דְגֶרְסַבְּכָ' מְשִׁילִין וְלֹא
מְגַבִּיהִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת בִּיּו"ט וְהִנֵּי מִיְלֵי דְטַבִּילֵי מְאֵתְמוּל וְכַתֵּב הָרָא"ש וְלִמָּא
דְּמַפְרְשִׁינוּ טַעְמָא דְרַבָּה מְשׁוּם דְרָאוּי לְאֲכֹל חֵלֶת ח"ל אַף בְּלֹא הַפְרָשָׁה אִין מְשִׁם רָאִי
דְרַבָּה דְנוֹקָא חֵלֶת ח"ל קָאָמַר אָבֵל בֵּא"י שְׁצָרִיף לְהַפְרִישׁ קוֹדֵם אֲכִילָה אָסוּר וְהֵיִא דִּפ'
מְשִׁילִין אֲמַתְנִיתִין קָאִי דְאֵיִרִי בֵּא"י וּר"ח פֶּסֶק פְּרַבָּה וְגַם רַבִּינוּ בְּרוּךְ פֶּסֶק לְקוּלָא וְגַם
הָר"ן פְּתַב בְּשֵׁם הָרַז"ה כִּפִּי הָרָא"ש לְקוּלָא וְכֵן הִסְפִּים הָרַבָּב"ד וְגַם הִטוּר לֹא הִכְרִיעַ
אֲלֵא פְתַב פִּינוּ דְאֵיפָא פְלוּגְתָא דְרַבְּנוּתָא טוֹב שְׁלֵא לְהַפְרִישׁ אֲלֵא אוֹכֵל וּמְשִׁייר וְכו' וְכֵל
זֶה בְּמָקוֹם דְאֲפֻשֵׁר אָבֵל בְּמָקוֹם דְלֹא אֲפֻשֵׁר כְּגוֹן דְחַל שְׂבַת בַּע"פ וְשִׁכַּח בַּע"ש לְהַפְרִישׁ
חֵלָה שִׁפִּיר יֵשׁ לְסַמּוּךָ עַל הַנֶּהָ גְאוּנִים דְפֶסֶקוּ פְרַבָּה דְמוֹתָר לְהַפְרִישׁ וּבְכַרְט שְׁנַמְצָאוּ
סְתָמָא דְבְרֵייתָא מְסִייעֵנוּ לִי כִי הִיכִי בְּנִטְמָאָה בְּוֹלַד הִטְנוּמָאָה בַּעִיּו"ט לֹא חֲשִׁיב תִּיקוּן
וּמוֹתָר לְהַטְבִּיל בִּיּו"ט ה"נ בַּח"ל פִּינוּ דְמוֹן הַתּוֹרָה לֹא הִי צָרִיף לְהַפְרִישׁ אַף שְׁחִיב
מְדַרְבְּנוּ לֹא חֲשִׁיב תִּיקוּן פְּלֵל וּלְפִי דְבְרֵינוּ נִיחָא נְמִי הֵי דִּפ' מְשִׁילִין דְשֵׁם מִיִּירֵי בְּחֵלֶת
א"י אַחַר זֶה עֵינֵינִי בְּהַרְמַב"ם בַּה' יו"ט פ' ד' דִּין י"ח נְטָמָא פְּלִי בְּמִשְׁקִין טְמֵאִים מוֹלַד
הִטְנוּמָאָה מַעִיּו"ט מְטַבִּילִין אוֹתוֹ בִּיּו"ט לְפִי שְׁהוּא טְהוּר מִן הַתּוֹרָה וּמְדִלִין בְּדִלִי טְמֵא
וְהוּא טְהוּר מְאֵלִיו וְכַתֵּב הַמ"מ שְׁמֹנֶה לְמַד הַרְשָׁב"א ז"ל שְׂאִין מְטַבִּילִין בִּיּו"ט פְּלִי
תְּשִׁמִּישׁ הַנְּקֻחֵי מִן הַפּוֹתִים הַצָּרִיכֵי טְבִילָה אֲלֵא כְּעִין טְהוּרַת הַפְּלִי פְלוּמַר שְׁהוּא פְּלִי
הַעֲשׂוּי לְדָלוֹת כו' וְלִדְעַת רַבִּינוּ שְׂפַתֵּב בַּפ' י"ז מְהֵלְכוֹת מְאֲכָלוֹת אָסוּרוֹת שְׁטַבִּילַת פְּלִים
מְדַבְרֵי סוּפְרִים יֵשׁ לוֹמַר שְׁמְטַבִּילִין אֶת הַפְּלִים בִּיּו"ט וּמ"מ אֲנִי אוֹמַר שְׁהִדִּין הָרַב קֵיִים
לְפִי שְׂאֲפִילוּ מֵאֵן דְלִית לִי טַעְמָא דְמְחִזִּי כְּמַתְקָן פְּלִי ה"מ גְּבִי טְבִילַת טוּמְאָה שְׂאֲפִילוּ
קוֹדֵם טְבִילָה הִי הַפְּלִי רָאוּי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּטוּמְאָה לְטַמָּא וּלְמִי שְׂאִינוּ אוֹכֵל חוֹלִין בְּטְהוּרָה
וּמְשׁוּם הִכִּי לֹא חֲשִׁיבֵי הַטְבִּילָה תִּיקוּן וְכוּלָן שְׁנוּוִין בְּטוּמְאָה דְבְרֵיהֶם שְׂאִין זֶה תִּיקוּן אָבֵל
הַפְּלִים הַנְּקֻחִים מִן הַפּוֹתִי דְקוֹדֵם טְבִילָה לֹא חִזּוּ וְדֵאִי טְבִילַתוֹ מִחִזּוּ כְּמַתְקָן פְּלִי וְאָסוּר
לכ"ע עכ"ל: וּלְפ"ז נוֹכַח לוֹמַר דְמִטְעַם זֶה לֹא רַצָּה הָרָא"ש וְרָש"י לְפָרֵשׁ טַעְמָא דְרַבָּה
דְעֵיסָה הַנְּלוּשָׁה בַּעִיּו"ט דְמוֹתָר לְהַפְרִישׁ חֵלֶתָה בִּיּו"ט פִּינוּ דְמוֹן הַתּוֹרָה פְּטוּרָה מִן הַחֵלָה
וְלֹא חֲשִׁיבֵי תִיקוּן דְלֹא דְמִי טְבִילַת פְּלִים בְּטוּמְאָה דְרַבְּנוּ דְהֵתָם חִזּוּ לְטַמָּא בִּימֵי טוּמְאָתוֹ
מִשָּׂא"כ בְּחֵלֶת חוּץ לְאֶרֶץ דְלֹא חִזּוּ לְשׁוּם אָדָם וְהֵיָה חֲשִׁיב תִּיקוּן אִם לֹא מְטַעַם דְפִירִש"י
אוּ מְטַעְמָא דְהָרָא"ש פִּינוּ דְאוֹכֵל וְהוּלָף וְאָח"פ מְפָרִישׁ וְהַב"י בַּא"ח ס' ש"כ ג' הִבִּיא דְעַת
הָרַב הַמְּגִיד שְׁהַעֲתֻקְתִּי לְעִיל וּמְסִיִּים וְלַעֲנִין הִלְכָה פִּינוּ דְלֵהֲרִי"ף וְהַרְמַב"ם מְשַׁמַּע דְשָׁרִי
לְהַטְבִּיל פְּלִים חֲדָשִׁי בִּיּו"ט הִכִּי נְקֻטִּינוּ מִיָּהוּ פִּינוּ דְאֲפֻשֵׁר בְּתִיקוּן שְׂפַתֵּב הַמְּרַדְכִי דְהִיָּנוּ
שְׁיִתָּן לְכוּתִי בְּמַתְנָה נְכוּן לְחוּשׁ לְדַבְרֵי הָאוּסַר וְשְׁלֵא לְהַתִּיר כִּי אִם ע"י אוֹתוֹ תִּיקוּן הִיכִי
דְאֲפֻשֵׁר וְכֵן פֶּסֶק בַּש"ע מוֹתָר לְהַטְבִּיל פְּלִי חֲדָשׁ הִטְעוּן טְבִילָה וִירָא שְׁמִים יֵצֵא אֶת פְּוֹלָם
וְיִתָּן הַפְּלִי לְכוּתִי בְּמַתְנָה וּלְפ"ז פִּינוּ דְלִמַּד מִדְּעַת הַרְמַב"ם דְמוֹתָר לְהַטְבִּיל פְּלִי חֲדָשׁ
בְּשַׁבַּת ש"מ ר"ל דְלִדְעַת הַרְמַב"ם דְטְבִילַת פְּלִים הֵם מְדַרְבְּנוּ וְלֹא ס"ל חִילּוּק שְׁל הָרַב

המגיד דמחלק דשאני וְלד הטומאה דראוי לתשמיש בימי טומאה א"כ לפי זה מותר להפריש חלה מעיסת ח"ל וא"כ למה פסק בש"ע בסי' תק"ו דאסור להפריש חלה ביו"ט וכן יהי קשה בדברי הרמב"ם דהא בפ"ג מה' יו"ט פסק הרמב"ם דאסור להפריש וא"כ צריכין אנו לומר דהתם פינו דיש לו תיקון בלא הפרשה דיכול לאכול ולשייר קצת ולקדו לא התירו דומי' דטבילת פלים דפסק יש לחוש לדעת האוסרי' משום דאי' לי' תיקון ליתן לכותי במתנה א"כ נשמע מזה במקום דליתא להאי תיקון כגון חלה בשבת בערב פסח דמותר להפריש פינו דמדאוריית' לא חשיבי תיקון כלל.

איברא קשי' לי על הרב המגיד דכתב לדעת רבינו שכתב בפ' י"ז מהלכות מאכלות אסורות שטבילת פלים מדברי סופרי' כו' יש לומר שמתבטלין את הפלים עכ"ל תמי' הלוא אף אם נימא דטבילת פלים דאוריית' נמי הי' מותר להטביל פלים חדשים דהא הרמב"ם נקט טעמא דרבי ביבי דגזירה שמה' ישקה פלים טמאים וישמש בתוכו תרומה ולפי האי טעמא לא שייך בטבילת פלים מן הפותי וכן כ' הרא"ש בפירושו דלהרי"ף דלא הביא אלא טעמא דרב יוסף דאמר משום סחיטה וטעמא דרב ביבי אמר גזירה שמה' ישקה לפי טעמים אלו מותר להטביל פלים חדשים ביו"ט ולטעמא דרבה וטעמ' דרבא אסור להטביל הרי להדי' לטעמ' דרב ביבי מותר להטביל אפילו אם טבילת פלים דאוריית' ובע"כ צריכין אנו לומר דס"ל להרב המגיד דאם טבילת פלים דאוריית' אף דלא שייך הך חששא דר' יוסף ודר' ביבי מ"מ ראוי לאסור דהוי כמתקן אבל זה נגד סוגיות הש"ס דרב יוסף ורב ביבי לא רצו לפרש משום דמחזי כמתקן ומתנית' איירי בטומא' דאורייתא ונראה באמת דזה סברת המגיד שרצה להחזיק דינו דהרשב"א משום דקשיא לי' למה באמת לא אמרי טעמא דמחזי כמתקן דזה טעמא דאין מפרשין תרומה אלא ע"כ דס"ל דלא חשיב תיקון פינו דחזי לטמא במי טומאתו א"כ לפ"ז לא מבעי' אי נימא דטבילת פלים דאוריית' הוי תיקון אליבא דרב ביבי ור"י ובהכי מודה כ"ע אלא אף אם נימא דטבילת פלים דרבנן נמי אסור דלא דמי מהאי טעמא ולד הטומאה דמותרין לטבול ביו"ט וא"כ הדר לקמיי' פינו דהרב הב"י הכריע בדברי הרמב"ם דמותר לטבול ש"מ דלא ס"ל חילוק של הרב המגיד אלא שכתב שזכון לחוש לדברי האוסר היכי דאפשר אבל היכי דלא אפשר כגון בע"פ בשבת ושכח להפריש חלה דמותר להפריש חלת ח"ל פינו דלא דאוריית' ועי' בסי' שכ"ו במג"א ס"ק ח' וראיתי בספר הלכה ברורה דכתב על הא דכתב המג"א אבל פלים חדשים דטבילתן מדרבנן שרי וכתב הוא נ"ל פוננתו פלים שאינם מתכו' רק מצופים באבר או פלי זכוכית דרבנן שרי עכ"ל ולא דק כלל שהרי בפ"ק מה' מ"א פתב שטבילת פלי סעודה אינם אלא מדברי סופרים וגם געלם ממנו מה שהביא הב"י בטור י"ד סי', ק"כ גבי משפנא דכותי אם אינו יודע אם בדעתו לשקעו מבעי' אם צריך טבילה ולא איפשט' וי"א לקולא וכתב הב"י דהרמב"ם פסק בפ' י"ז מהל' מ"א לקולא וכתב הר"ן דלטעמ' אזיל שפובר דטבילת פלים אינו אלא מדברי סופרי' מוכח משם להדי' דאף בכלי מתכות ס"ל להרמב"ם דאינו אלא מדרבנן ולמ"ד דהוי מדאוריית' וכלי סעודה וכלי מתכו' אמורים בפרשה וכינו דאמר רב אשי והני פלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה בכלי מתכות דמי קוניא פליגי בה רבי אחי ורבינא חד אמר כתיבילתו וח"א פסופן והלקת' פסופן הוי נמי דאוריית' והא דכתב בש"ע י"א דכלים המצופי' באבר אפילו בפנים יטבול בלא ברכה הכי פרושו לא

מבעלי אם אינו מצופה אלא מבחון פניו שאינו משתמש במקום האבר לא הוי דומי דכלי סעודה דמדין דפטור אלא אפילו הם מצופים בפנים וס"ד פניו ששתמש שם שיתחייב בטבילה בברכה אפ"ה לא יברך מטעם שפתב הסמ"ק לפי שאינם עשויים אלא לנוי אבל אם הם מצופים בפנים ומבחוץ אליבא דכ"ע צריך טבילה בברכה פניו דאיפסק' הילכת' פסופן ואפשר לומר דאפי' למ"ד טבילת פלים מדאוריית' מודה בכלי זכוכית שהוא מדרבנן דאי' בפ"ק דשבת דף ט"ו ע"ב פלי זכוכית מ"ט גזרי רבנן טומא' ומסיק פניו דנשתפרו יש להם תקנה שוינהו ככלי מתכות וסברא שה"ה לענין פלים חדשים דהא טומאת פלים נמי ילפינן מהאי קרא דמדין דפריה שם פלי מתכו' דאוריית' ניגהו דכתיב אף את הזהב ואת הפסף ואף דכלי מתכות ילפינן מפלי מדין אפ"ה פלי זכוכית לא הוי בכלל פלי מתכות דלהגוי טומא' דאוריית' ה"ה לענין טבילת פלים חדשי' דאמרינן פלי מתכות פתובים בפרשה לא הוי פלי זכוכית בכלל לענין טביל' ואף דהאי קרא לענין הגעלה פתיב ילפינן מינ' טומאה כמו שכתבו התוס' בפרק במה אשה דף נ"ח ע"ב דאמר ר' יונתן מנין שמשמיע קול בכלי מתכות טמא שנאמר כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש אפילו דיבור יבא באש וכתבו התוס' אע"ג דהאי קרא לא גבי טומאה פתיב אלא לגבי הגעלה מסתברא דהתם אין דיבור מעלה ומוריד ואם אין ענין להגעלה תנהו ענין לטומאה מכ"ל א"כ אם משמיע קול בכלי מתכות מקבל טומאה ק"ו לכלים גמורים של מתכות והשתא הא דקאמר הש"ס פלי מתכות דאוריית' ניגהו דכתיב אף את הזהב אסיפא דקרא סמיה' כל דבר אשר יבא באש ע"כ באם אין ענין מוקמינן לטומאה: ובינה הבנתי דברי הרמב"ם שכתב בפ' י"ז מה' מא"א דין ה' טבילה זו שמטבילין פלי סעודה הנלקחים מן הכותים כו' אינו לענין טומאה וטהרה אלא מדברי סופרים ורמז לה כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר ומפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעולי פותים לא מידי טומאה שאין לה טומאה עולה ע"י אש וכל הטמאים בטביל' עולין מטומאתן וטומאת מת בהזא' וטבילה ואין שם אש כלל ולכאורה לפה איצטרך למימר מפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעול כו' מהי תיתי לומר שמיידי לטהר מידי טומאה אלא ע"כ פניו דלמדין טומאת פלי מתכות נמי מהאי קרא א"כ נימא פי היכי דרמיז' הכי טומאת פלים בהאי קרא כל דבר אשר יבא באש ה"נ רמיזא טהרת פלים לטהר מטומאה ע"י אש ולכך איצטרך לומר ומפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעול ולא מידי טומאה וק"ל ועכ"פ שגג בעל הלכה ברורה דלדעת דמתירין לטבול מתירין אפילו פלי מתכו' דס"ל דכלי מתכות אינו אלא מדרבנן וקרא אסמכת' בעלמא ולדעת האוסרי' אפי' פלי זכוכי' דטבילתן מדרבנן אפ"ה אסרי משום דלא דמי לכל טמא דחזי לטומאה בימי טומאתו וירא שמים יתן במתנה לכותי ואגב דאיידין בהאי דינא דיתן במתנה לפותי נמי נימא מילתא דחזינ' הא דכתב בא"ח סי' י"ב אם נפסק א' מן הציצית ומתבייש לישב בלא טלית דיוכל ללבושו בלא ברכה מפח כבוד הבריות הקשה גדול א' וז"ל לפה שרינו לילך בשבת הא יש תקנה אחרת ליתגם לאחר נאותו איש ישאל לו וטלית שאול' פטורה כמו בטבילת פלים וכתב הספר הלכה ברורה וגברא קא חזינו ולא קוש' דמאי קשה הלא יש תקנה אחרת מ"מ תקנה זו אינו אלא שיפטר עצמו ע"י מתנה ולא שיתקיים ללבנוש טלית מצויצת.

ועוד הרי א"צ לזה פיון דבשפת לא יוכל לעשות ציצית הרי פטור ול"ל להטריח וליתן במתנה ולשאול מפני פבוד הבריות הא שרי בלא עניני' אלו עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו פאלו אין להם שחר דהא ציצית חובת גברא הוא ולא חובת מנא וכלי קופסא פטורים אלא שאם לובש טלית בת ד' פנפות ואינו מטיל ציצית מבטל מצות עשה וא"כ יפה הקשה החכם דלמה התירו לו לבטל מצות עשה בשביל פבוד הבריות הלוא יש לו תקנה שלא יעבור פלל שיתן במתנה ואותו איש ישאל לו וטלית שאולה פטורה ומותר לילה בו ולא יבטל מצות עשה פלל וק"ל: שאלה צח נשאלתי איך קאמר הש"ס בקידושין דף ל"ד ע"ב דמצה וקהל לא הוי שני פתובים דאי פתב רחמנא מצה ולא פתב הקהל ה"א גילף ט"ו ט"ו מחג הסוכות.

וקשה הא אסקינון בסופה דף כ"א ע"ב דסופה הלכה למשה מסיני דנשים פטורות וקרא דהאזרח אתי לרבות את הגרים ורש"י פ"א בשבת דף קל"ב ע"א דאין דנין ק"ו מהלכה דלא ניתנה התורה שבעל פה לדרוש בי"ג מדות הרי ג"ש בכלל וא"כ אין דנין ג"ש מהלכה וא"כ איך הנה אפשר לילף מצה מסופה בג"ש הלוא סופה הילקתא הוא דע"כ האזרח לרבות כמו גבי י"כ: תשובה דבר זה פבר פתבתי בגליון הש"ס שלי שלא דוקא דהא בפסחים דף פ"א בעי למילף טומאת התהום דהותרה בתמיד ק"ו מפסח ופריה ומי דנין ק"ו מהלכה ומסיק אלא אמר רבא ילף מועדו מועדו מפסח ופריה ומי דנין ק"ו מהלכה ומסיק אלא אמר רבא כו' ופ"א רש"י בד"ה טומאת התהום גופא היכי פתיבי ומשני דרב יוסף פבר אפשוט' ה' מסקנא דלקמן דטומאת התהום גמירי גמירא לה ומשום הכי פרכינו לעיל ומי דיינין ק"ו מהלכה עכ"ל הרי להדי' דק"ו לא דיינין אבל ג"ש דיינין וכן מוכח מתוס' דקדושין דף י"ז ד"ה ונילף ריקם ריקם מעולת ראי' וא"ת בעולת ראי' גופא מנ"ל דבכל שהוא נילף מבכור ותהא ה' סלעים וי"ל דשפא הלכה למשה מסיני הוא כו' ולפ"ז מאי פריה הש"ס ונילף ג"ש ריקם מעולת ראי' הא עולת ראי' הוי הלכת' ואין למדין ג"ש אלא מ"כ דוקא ק"ו לא ילפינן הא ג"ש ילפינן אף מהלכה ובה אמרתי לישב ליתן טעם לשבח פל הלכה למ"מ למה לא נכתב בהדי' בתורה אלא טעמא דאפשר דהיתי לומד איזה ק"ו וילכו לא נכתב בהדי' כדי שלא ללמוד ק"ו וק"ל.

ויש לישב עוד בענין אחר ודו"ק: שאלה צט נשאלתי פהן שיש לו יא"צ על אב או אם ונוהגין להתענות וביום זה ניתן לו בן לפדות אם מחויב להשלים התענית או לא: תשובה פונדאי תענית י"צ הוי אם ידוע והוי לדיד' כמו תענית ציבור וכתב המג"א בסי' תקס"ח ס"ק י' בשם הש"ף אם חל פדיון הבן פיום תענית ציבור נוהגים לפדות פיום התענית ולעשות הסעודה בלילה וא"כ בנידן זה אף שהפכו שיהו בגונה צריה להשלים והוא יפדה פיום אף לענין פרכה שנהגו שהפכו מברך על היין נראה דלא יברך אלא אחר יברך ואף דגבי מילה פיום התענית נוהגין דמוהל מברך ונותנים הברכה לתינוקת קטנים התם לא איפשר בענין אחר וסמכינו אהא דכתב הב"י וז"ל בי"ד סי' רס"ה פתב הפל בו פאותו טעימה שמשמעין לתינוק סומכין שלא לטעום המוהל כו' וכתב הב"י וז"ל ולי נראה שטעימת הנמל אינו מוציאתו מידי פרכה לבטלה פיון דלאו פר חייבא הוא פלל ואפילו מדרבנן וטעימת האם אפשר דנפקא בברכת המברך אע"ג דברכת הנהגין היא פיון דנתקנה ברכת אשר קידש ידיו על היין ה"ל כפסא דקדושא ואבדלתא דמוציא אחרים

ג"כ מברכת היין עכ"ל ונאנו סמכינן שהקטני חייבי מדרבנן מוציאין אותן כמו להוציא לגדולים מטעם כיון שנתקנה ברכת אשר קידש על הכוס הוי כפסא דקדושה ובככור לא נהיגן שיאמר שום ברכה אחרת בברכת היין ואף שבנפסח ברכות ותיקון גאוגי פתבו אחר ברכת שהקטנינו וקדר מזגי לי לפנהא פסא דחמרא ומברך פנהא בפה"ג בא"ה אשר קידש עובר פבר השיג על זה הרא"ש וקטור שלא לברך ברכה שלא נזכרה בתלמוד א"כ מה שאנו נוהגי להביא פוס של יין אינו אלא מצד המנהג ולכבד לפהו ולא נתקנה בשביל ברכה הראשונה שהרי פבר בירך וא"כ אינו בדין שהוא יברך ולא יטעום ונראה דיותר טוב שאחרים יברכו דהא אפי' בברכת אשר קידש ידיד דנזכר בתלמוד אינו חיוב על המזהל כמו שכתב בש"ע אבי הבן או המזהל או אחר מברך כו' ה"נ דבנדאי האי פסא דפדינא לא הוי כפסא דקדושה ואבדלתא וכיון שהפכה צריך להשלים תעניתו אחר מברך ואם רוצים שהפכה יהי על סעודת מצנה יעשו הפדיון סמוך למנחה והפכה ישלים תעניתו ויבא על הסעודה בלילה וכן נראה לי להורות: שאלה ק פסקתי הלכה למעשה באחד שמתה אמו ולא נודע לו ופעוה אחת קודם פורים נודע לאנשי ביתו ושאלו לי אם להגיד לו פדי שיגיד קדיש ופסקתי שלא להגיד לו עד אחר פורים דהא כיון דאיפא פלוגתא דרבנותא אי אבילות נוהג בפורים לדעת השאלתו אסור לנהוג בו אבילות כמו ביו"ט והר"ם מרוטנבורג חלק עליו שאין מבטלין אבילות אלא דבר שבצנעה נוהג ואף שאנו פוסקי פדעת הר"ם מ"מ לכתחילה לגרום אבילות מוטב שלא להגיד להוציא נפשו מפלוגתא דהא מצד הדין אסור להגיד אפילו באב פנזכר בש"ע ביו"ד סי' ת"ב אלא שרמ"א פתב שמנהג להודיע לבנים זכרים בשביל קדיש א"כ בכי האי גוונא להוציא נפשו מפלוגתא מוטב לסתור המנהג ולעשות ע"פ הדין ושב ואל תעשה עדיף: שאלה קא א"ה סי' צ"ג סי' ג' כתב רמ"א ויכולין ב"ד לתמן במקומן שהיתומי יסלקו אותה פשירצו וכתב הב"ש חוץ מג' חדשים ראשונים אינם יכולין לסלק בריב"ש סי' ק"ז והטעם משמע הואיל והיא אסורה להנשא מחמתו יש לה מזונות בע"כ כו'.

ונראה לי דווקא אם לא תבעה אלמנה פתובה בב"ד אבל אם תבעה פתובה בב"ד מזה לא דיקר הריב"ש וכ"ע מודי דאין לה מזונות דווקא אם ב"ד רצו לתמן משמע שלא הי' המנהג ידוע שנוהגים פאנשי יהודא שאומרים שהדבר תלוי בינד יתומים וכבר פסק רבינו חננאל ורב אלפס דאם אין מנהג ידוע יעשו כשמואל דפסק פאנשי גליל דסבירי להו שהדבר תלוי בה להיות גיזונות כל זמן שלא תרצה לגבות פתובה ולכך אין פח בינד לתמן דבר שהוא חוב לה לגמרי שלא ליתן לה מזונות והיא אגודה כבעלה שאסורה להנשא אבל היכי שתבעה פתובה מעיקרא לא תיקנה לה רבנן מזונות אפילו אנשי גליל ולכך פשוט דאין לה מזונות ודבר פשוט הוא ולא פתבתי אלא להוציא מדיין אחד שרצה לפסוק אף בדתבעה פתובה ליתן לה מזונות מש"ג ח' חדשים ראשונים ודבר ברור שאין הדין כן.

עוד באתי להזכיר שרבים אומרים שרשות בינד יתומי ליתן לאלמנה קרקע או מטלטלים דאף שהי' להם מעות מזמן וסומכין על הא דאיתא בח"מ סי' רנ"ג סי' ב' בהג"ה ונ"ל האומר לפרוע לאשתו פתובה במעות מזמנים אין זה לשון מתנה ואין היורשי'.

צָרִיכִי לְקַיֵּם מִשׁוּם מַצְוָה לְקַיֵּם דְּבָרֵי מֵת וְטֻעוֹת בְּיָדָם דְּהֵתָם מִיָּרִי שְׂאִין לוֹ מְעוֹת וְצִוְיָה לִיתֵן לָהּ בְּמִזְמָן ר"ל שְׂיִמְכְרוּ הַיּוֹרְשִׁים אֵינָם מְחַנְיָבִים אַבְל הַיְכִי שְׁהַנִּיחַ מְעוֹת מִזְמָן מְחַנְיָבִים לְסַלֵּק וְכוּן פֶּתַב הַשֵּׁ"ף בְּהִדְנָ' בַח"מ ס' ק"א וְז"ל וְכוּן הַדִּין לְעַנּוֹת פְּתוּבָה שְׂצָרִיף לִיתֵן לָהּ מְעוֹת מִזְמָנִים אִם יֵשׁ לָהֶם לִיתוּמִים מְעוֹת בְּעֵין יַעֲזִין וְשֵׁם וְסִיָּם אֶפְּלוּ יֵשׁ לִיתוּמִים קַרְקַע מְחַנְיָבִים לִיתֵן לָהּ מְטַלְטְלִי ע"ש: שְׂאֵלָה קַב נְשְׂאֵלְתִי בְּאֶלְמָן אֶחָד שְׂנִשְׂא אִשָּׁה וְהִי חַיִּיב לְכַמָּה אֲנָשִׁים בְּש"ח עַל מִמְרָנָ' וְשִׁבְק חַיִּים לְכָל חַי וְרָצוּ בְּעַלִּי ש"ח לְגַבּוֹת קוֹדֵם פְּתוּבַת אִשְׁתּוֹ בְּאֶמְרָם שְׁהֵם מְוַקְדָּמ'.

וְנ"ל דְּאִין לָהֶם קְדִימָה דְּהָא מְבִנְיָר בְּדְבָרֵי הַסַּמ"ע וּבִש"ע ס' מ"ח דְּמִמְרָנָ' שְׂלָנוּ אֵינָם אֵלָא כְּמַלְנָה עַל פֶּה וְאָף שְׂאִין יָכוֹל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי זֶהוּ תִיקָן הַמְדִינָה אַבְל אֵינּוּ גוֹבָה מְשֻׁנְעָבָדִים אָף שְׂנִתְקַנְיָם חֲתִימַת הַלְוָה מ"מ אֵינּוּ אֵלָא כְּמַלְנָה עַל פֶּה שְׂאֵינָם מְעִידִים אֵלָא עַל ח"י הַלְוָה וְאָף שְׂכַתְב בַּח"מ ס' מ' וּבְסִ"ט פֶּתַב יָדוֹ שְׁהַחֲתִים עֲדִים אַחַר חֲתִימַתּוֹ לֹא קִיָּם הַחֲתִימָה אֵלָא לְקַיֵּם הָעֲנִין כו'.

הֵתָם לֹא פְתָבוּ בְּפִירוּשׁ שְׂמַקְנִים הַחֲתִימָה אַבְל בְּקִיּוּם מִמְרָנִי דִידָן שְׂכּוֹתְבִים בְּפִירוּשׁ לְקַיֵּם הַחֲתִימָה וְאִי לֹא מְתִיקוֹן הַמְדִינָה הִי יָכוֹל לֹמַר פְּרַעְתִּי וְכִיּוֹן שְׂכֵן הוּא הֵנִי מַלְנָה עַל פֶּה אֵלָא שְׂאֵינּוּ נֶאֱמָן לֹמַר פְּרַעְתִּי וְאִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ פְּתוּבָה וְשִׁיעֲבּוֹד בְּשֻׁטָר בְּעֲדִים קוֹדֶמַת וּבִטּוֹר ח"מ ס' ק"ד דִּין י"ג הַבִּיא פְּלוּגְתָא דְלַרְב הַאִי שְׂמַלְנָה פֶּה קוֹדֶמַת לְגַבּוֹת אַבְנֵי חוּרֵי כִיּוֹן שְׂעֲדִים מְעִידִים שְׂקֶדְמוּ.

וְרַב אֶלְפֶס פֶּסֶק שְׂמַלְנָה בְּשֻׁטָר קוֹדֶמַת אַע"פ שְׁהִיא מְאֻחֲרַת שְׂשִׁיעֲבּוֹד שְׂטָר דִּינוֹ כְּמַכְרוֹ כְּשֵׁם שְׂמַלְנָה ע"פ אֵינּוּ גוֹבָה מְלַקוּחֹת מְאֻחֲרִים מִפְּנֵי שְׂאִין לָהּ קוֹל כְּפֶה אֵינּוּ גוֹבָה מִכְּנֵי חוּרֵי שְׂנִשְׂמַעְבְּדוֹ לְאַחַר מִכֵּן וְהַב"י הַבִּיא דְבָרֵי ר"ן שְׂכַתְב וְדְבָרֵי הַר"ף גְּרָאָה עֵיקָר וּתְמַהֲנֵי עַל הָרַב הַב"י שְׂפֶסֶק פְּרַב הַאִי וְלֹא הַבִּיא דַּעַת הַחוֹלְקִי וְגַם אֵינּוּ מְפֻרָשׁ בְּדְבָרֵי הַרְמַב"ם שְׂסוּבֵר פְּרַב הַאִי וּכְבָר הַשֵּׁיגוֹ הַשֵּׁ"ף וְכַתְב עֵיקָר לְדִינָא דְמַלְנָה בְּשֻׁטָר קוֹדֵם וּבְעִיר שׁוֹשֵׁן הַבִּיא דַּעַת הַחוֹלְקִי וְהוּא דַּעַת הַר"ף וְכַתְב וְהַיְכִי מְסַתְפֵר וְאָף לְדַעַת רַב הַאִי עֵיקָר טַעְמָא דְק"ל שְׂיַעֲבּוֹדָא דְאוּרִייתָא וְכִיּוֹן שְׂעֲדִים מְעִידִים דְמַלְנָה ע"פ קְדָמָה מ"ל בְּשֻׁטָר מ"ל בְּלֹא שְׂטָר.

וְהַשֵּׁ"ף שְׂדָא בִי נְרָגָא רִישׁ ס' ל"ט וְעֵיקָר לְהַלְכָה דְשִׁיעֲבּוֹד' לֹא דְאוּרִייתָא וּבְהַאִי דִינָא דְמְסַתְפָרָא טַעְמָא דְהַר"ף וְהַסְפִּימוּ עֲמּוֹ גְדוּלֵי אַחְרוּנֵי רָאוּי לְפִסּוּק כְּנוּתִיָה וְעִי בְתִשׁוּבַת ב"ח ס' ס"ג וְהַשֵּׁ"ף הַכְרִיעַ דָּאֵם פְּתַב בְּשֻׁטָר דָּאֵם שְׂיַעֲבּוֹד לוֹ נְכָסִים בְּפִירוּשׁ בְּשֻׁטָר מוֹדוֹ רַב הַאִי דְמַלְנָה בְּשֻׁטָר קוֹדֵם א"כ בְּכַתְבָּה שְׂכַתוּב בְּפִירוּשׁ שְׂשִׁיעֲבְד כָּל נְכָסִיו הִיא מְוַקְדָּמַת וְכוּן פֶּסֶקְנוּ לְהַלְכָה לְמַעֲשֵׂה פֶּה הַיּוֹם יוֹם ג' ט"ז אֶדָר רֵאשׁוֹן תַּפ"ט לַפ"ק: שְׂאֵלָה קַב סְנֵהֲדָרִין דָּף ס' ע"א אֵלָא מַעֲתָה וְשְׂמַרְתֵּם אֵת חֲקִיתִי וְאֵת מְשַׁפְּטִי כו'.

הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' ד"ה חֲוֹקְתִי אַע"ג דְּהַאִי קִרָא בְּעֲרִיּוֹת כְּתִיב וְשִׁפִּיר מְצִינּוּ לְמִימַר שְׂחַקְקִיתִי לָהּ כְּבָר דְּבַנֵּי נַח נְצַטּוּוּ עַל הָעֲרִיּוֹת וְתִירְצוּ מְסַתְפָרָא דְבְכָל הַתּוֹרָה אֵינִירִי דְמְסִיָּם אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ אֹנְתָם הָאֲדָם וְחִי בְהֵם וְזֶה דוֹחַק דְלִפִּי רַש"י בְּסִנְהֶדְרִין דָּף נ"ט דַּר"מ לִית לִי אֲתָם קְרוּיָם אֲדָם ר"ש הוּא דְדַרְרִישׁ לָהּ בַּמַּס' יְבָמוֹת וּלְפ"ז לַר"ש לֹא פְרִיף הַמְקַשָּׁה מִיָּדִי ע"כ נְרָאָה לִי דְגִרְסִינוּ אֵלָא מַעֲתָה וְשְׂמַרְתֵּם אֵת כָּל חֲוֹקְתִי וְאֵת כָּל מְשַׁפְּטִי וְהוּא פֶּסוּק בַּפ' קְדוּשִׁים וּמִיָּרִי בְכָל מְצוֹת הַתּוֹרָה וְזֶה בְּרוּר וּק"ל: שְׂאֵלָה קַב מְכָל אַבְקַת רוּכַל רַב בְּנִין

ואמר כל סותר ובונה בקו השנה ותרפתו ובקיאתו כל לא ישנה ה"ה מורינו ורבינו
מוכתר בכתר תורה ונאנה המאי"ר לארץ ולדרים מתיר אסורים הנשר הגדול היודע
לשוט בים התלמוד ובכל הפוסקים חכו ממתקים נופת מתוקים.

שבועתיים מונקים דברי פבושים יוצאים מעתק דעתיקן מפיו נעתק' כש"ת מוהר"ר
מאיר גרו: הנה לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשום גם דברו אל עבדו ולדבר
בלשון מדברת גדולות ובפרט בלשון שהמלכים מלכי רבנן משתמשי' בו אף תורה היא
וללמוד אני צריך ובמקום גדולתו תרבה ענוותנותו בכן יורנו מורינו ורבינו במעשה
שפא לידינו באונזא שהיתה ריעותא בנושט ובאו עלי לשאול את פי ובאותה שעה לא
הייתי בביתי והניחה את הנושט בביתי עד בואי ובתוך זה פא חתול א' ואכלה הנושט
ההוא ובאו עלי בשאלות האונזא אי אסור' או מותרת והתתתי את האונזא באותו הפעם
משני טעמים חדא דבני ביתי אמרה לי דהריעותא בנושט לא היתה אוכלת בפנים רק הי'
מעט על עור הפנימי וגם טעם הב' דאותו אונזא לא היתה פטומה רק דהאשה ההוא
התמירה על עצמה ובדקה והנה מצד הדין אונזא כזו אינו צריכה בדיקה דלא הצריכהו
בדיקה אלא פטומה אבל לא בהאכלוה שעורים מעצמה ואני אומר אפשר בפטומה
דשכיחי ריעותא אם נמצא ריעותא בנושט קודם שהוראה למורה נאבד הנושט אפ"ה
מותר ולא דמי לנאבדה הריאה דמחמיר רמ"א בס"ל ל"ט בלא הפסד מרובה כאשר אבאר
בע"ה: והנה לומדים רבים חולקים עלי ומביאין ראי' מסוף סי' ל"ג בהג"ה רמ"א דהרבה
שכיחי יותר מסרכות הריאה ובסרכות הריאה טריפה בלא הפסד מרובה.

ואני אומר דהם טעו בזו דנדאי לפי דעת הרמ"א וכן דעת הש"ך והב"ח דמדמה להו
לקוי בנושט ואין לה בדיקה כלל אפילו לא ניקב העור הפנימי דחיישינן שמא הברי
אין לנושט בדיקה ושכיחי יותר מסרכות הריאה אבל אנו לא קי"ל בהא פנותי' אלא
פתשובת אמונת שמואל שצריך שיהיה המפה נפרת אף בעור החיצון וכן נהגו כל גדולי
ישראל ועיין שם ממילא לא שכיחי כמו סירכא הריאה אדרבה רובא דרובא הם פשירים
ולכך לדין פשר פשנאבד הנושט והי' בו ריעותא מקודם שנראה למורה הוראה וזהו
בכלל זה שאמרו שנשחטה הותרה פינו שאין זה ריעות' כלל לדין אף לפי דעת הרמ"א
בסי' נ' מכ"ש לפי דעת הש"ך דמתיר אם ההיתר שכיח יותר ע"ש וכאן ההיתר שכיח
יותר וכ"ש לפי דעת הט"ז שם וכן הסכים הפרי חדש דמכשירים אם נשאר מעט מעור
החיצון ומכ"ש דשכיחי רובא ורובא דכשירות ותו לא דמי כלל לריאה דיש מחמירין
שמביא רמ"א הוא ר"י הלוי וז"ל והיכא דלא אפשר למיבדק לא מכשרינן בלא בדיקה
והא דרב הונא אפשר לתירוצי בדברים אחרים אמרינן פינו שנשחטה הותרה משא"כ
בריאה שיש בה פמה מיני טריפות כגון אטום וכמה מיני יתירות ומראות וסירכות ובעות
לא אמרינן שנשחטה הותרה ומדלא אמר ששכיחי ויש פמה מיני טריפות אלא ש"מ דלא
אסרו נאבדה אלא דווקא בריאה אבל לא בנושט אע"ג דשכיחי ואע"ג דבנושט יש פמה
טריפות כגון הוחלפו העורות במראה וב' ונושטים מ"מ אינו דומה לריאה שיש בה פמה
אלפים בנורדא ובריאה ולא מדמי רמ"א להדדי אלא לענין בדיקה לכתחילה אבל לא
בנאבד ועוד אם הי' אסור בנאבד הנושט הי' לו לכתוב לעיל אצל הנושט אם נאבד הנושט
דטריפה בלא הפסד מרובה והיה כ"ש וק"ו אצל הריאה דטריפה בלא הפסד מרובה וא"ת
דה"א דטריפה אפילו בהפסד מרובה זה לא עלה על לב אדם להטריף אפילו בהפסד

מְרוֹנָה פִּינּוֹן דְּמִדְיָא כְּשִׁירָה אֶלָּא מִשׁוּם חוּמְרָא מְטַרְפִּין אַם מְטַרְפִּין בְּלֹא הֶפְסֵד מְרוֹנָה אֶלָּא ע"כ בְּנֶאֱבֵד הַנּוֹשֵׁט כְּשֶׁר אַף בְּלֹא הֶפְסֵד וְכַתְּבִיתִי לְהֵרֵב אַב"ד וּר"מ דַּק"ק בְּרוּדָא וְהֵרָאָה לִי שְׁכַבְרַת כְּתוּבָה בְּכַתֵּב אֲשֶׁר בְּתַשׁוּבָה שֶׁל מ"ו מַכ"ת שְׁנִקְרָא פְּנִים מְאִירוֹת וְשֵׁם מְבֻנָּאָר דְּמִכְשִׁיר לֹא מִפְּנֵי טַעְמִים אֱלוֹ אֶלָּא מִפְּנֵי סִפְקֵי וְקִשְׁיָה לִי הֵא סִפְקֵי סְפִיקָא שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהִתְהַפֵּף לֹא נִקְרָא ס"ס ע"כ יוֹרָה לִי אֲדוּנֵי מ"ו בְּדִרְךָ הַיָּשָׁר: תְּשׁוּבָה אוֹדִיעַ לַמַּכ"ת שְׂיִפָּה דֵּן וְיִפָּה הוֹרָה בְּדִבְרֵי הַנּוֹשֵׁט שֶׁהִי בּוֹ רִיעוּת' וּבַתּוֹךְ כֶּף בָּא חֲתוּל אֶחָד וְאָכַל הַנּוֹשֵׁט וְהִתִּיר מַכ"ת הָאֲנוּז' מִשְׁנֵי טַעְמִים תְּדָא דְהִרְיעוּת' לֹא הִי אוֹכְלָתָה בְּפָנִים רַק מְעַט עַל עוֹר הַפְּנִימִי שְׂאֲמָרוּ לוֹ בְּנֵי בֵּיתוֹ וְגַם טַעַם שְׁנֵי דְאוֹתוֹ אֲנוּז' לֹא הִיָּתָה פְּטוּמָה רַק דְּאִשָּׁה הַחֲמִירָה עַל עֲצָמָהּ וּבְדִקְקָה וְהִנֵּה מִצַּד הַדִּין אֲנוּז' כִּזּוֹ אֵינָה צְרִיכָה בְּדִקְקָה דְלֹא צְרִיכָה בְּדִקְקָה אֶלָּא בְּהִלְעָטָה אֲבָל לֹא בְּאַכְלָה שְׁעוּרִי מַעֲצָמָה.

וְהִנֵּה אַף דְּטַעַם הַשְּׁנֵי אֵין הַדַּעַת מְכַרְעַת לְהִתִּיר דְּמָה לִי דְאַכְלָה פִּינּוֹן דְּסוּף סוּף הַשְּׁתָּא אֲשַׁכַּח רִיעוּת' וְצְרִיכָה בְּדִקְקָה וְהִדְרוּ לְכַלְלֵן כָּל מְקוֹם שְׂצְרִיכָה בְּדִקְקָה וּא"א לְמִיבְדַּק טְרִיפָה אֲבָל מ"מ בְּטַעַם רֵאשׁוֹן שְׂאֲמָרוּ בְּנֵי בֵּיתוֹ שְׁלֹא שְׁלֵטָה הַמְּכָה רַק מְעַט בְּעוֹר הַפְּנִימִי כְּדֹאֵי לְהִתִּיר אֲפִילוּ שְׁלֹא בְּמְקוֹם הַדְּחָק וּכְבָר דְּבִרְתִּי בְּסִפְרֵי פְּנִים מְסִבִּירוֹת בְּאַרְיִכוֹת לְהִתִּיר וְהַנְּפִרְתִּי חִילּוּק שֶׁל מַכ"ת דְּשִׂאֲנֵי נּוֹשֵׁט מְרִיָּאָה וְכֵן הַזְּכִיר תְּשׁוּבַת הַר"ם מְלוּבְלִין וְעִיקָר טַעְמָא דְּמִקְלָת' שְׁכַתְּבִיתִי לְהִתִּיר דְּאֲנוּ סוּמְכִין אַרְאָב"ן דַּס"ל לְנִקְבֵי יֵשׁ לְנוֹשֵׁט בְּדִקְקָה מִבְּחוּץ וְלֹא חִיִּישִׁינוּ שְׂמָא הַבְּרִיא וְנִתְרַפָּא וְנִדְמִי לְמַחֵט שְׂנַמְצָא בְּעוֹבְבֵי בַה"כ וּלְכַף מְכִשִּׁירִין אַם אֵינוּ נְקוּב מִשְׁנֵי צְדָדִים וְאֵין ק"ד מִבְּחוּץ.

וּלפ"ז הִיכִי שְׂיַדַע שְׁלֹא הִי נְקֵב מִשְׁנֵי צְדָדִים אַף שְׁלֹא בְּדִקְקוֹ אַחַר ק"ד יֵשׁ לְהַכְשִׁיר כְּמוֹ בְּמַחֵט שְׂנַמְצָא בְּעוֹבְבֵי ב"ה וְכֵן כְּתִבַּת הַב"ח וְז"ל אֲבָל בְּדִינְעֵינוּ דְלֹא נִיקְבֵי אֶלָּא בְּצַד אֶחָד אֶלָּא הִי לְבִדּוּק מִבְּחוּץ כְּדֵי לְאַנְסְרוֹ אַם הִי נִמְצָא קוֹרֵט דָּם מִבְּחוּץ נִרְאָה דְּאִף הַרְשָׁב"א מוֹדָה בְּזֵה דְּאֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִחֻזְקַת כְּשִׁירוֹת מִיָּהוּ וְהַמְעַיִן אוֹתָהּ תְּשׁוּבָה יִרְאָה דַּס"ל לְהַרְשָׁב"א אַף בְּנִיקְבֵי מִצַּד אֶחָד אַם הַנּוֹדַח אוֹ נְמַלַּח אֲסוּרָה וְכֵן פְּסַק הַב"י בַּש"ע מִיָּהוּ מִדְיָא נִרְאָה דְּלִית' לְהַף חוּמְרָא אֶלָּא בְּנִמְצָא ק"ד וְנִקְבֵי מַב' צְדָדִים וּכ"כ מְהַרְשָׁ"ל דְּאֵין לְהַחֲמִיר בְּמַלְחוֹ אוֹ הַדִּיחוֹ אַא"כ נִיקְבֵי מִשְׁנֵי צְדָדִים וְכֵן פְּסַק בְּתַשׁוּבוֹת קל"ב וַיֵּשׁ לְהִתִּיר כַּהֲלָכָה הִיכָא דְּאִיכָּא הֶפְסֵד מְרוֹנָה וְכֵן פְּסַק הַרַב בַּש"ע וְהִיכִי נִקְטִינוּ עַכ"ל הַב"ח וְהַבְּאִתִּי בְּסִפְרֵי וּבְנִיטִי עָלָיו יְסוּד לְהִתִּיר בְּכִיּוּצָא כְּזֵה שְׂיֵשׁ לְקוּתָא בְּעוֹר פְּנִימִי אַף יַדַע לְהַם בְּבִירוֹר שְׁלֹא הִי נְקֵב מְפֻנְלֵשׁ וְלֹא דְקִדְקוֹ לְרֵאוֹת אַחַר ק"ד וְנֶאֱבֵד הַנּוֹשֵׁט דִּישׁ לְהִתִּיר וּבְאַמַּת בְּלוּמְדֵי בְּפִי הַטוֹר וּבְפִי הַב"י הִנֵּה דַעַת נוֹטָה דְּהַרְשָׁב"א לֹא הַחֲמִי אֶלָּא בְּנִיקְבֵי מִשְׁנֵי צְדָדִים אֲבָל הִיכִי דְנִיקְבֵי מִצַּד אֶחָד וְעוֹרוֹ שְׁכַנְגָדוֹ שְׁלֵם רַק נְמַלַּח וְהוֹדַח וּא"א לְבִדּוּק אַחַר ק"ד בְּזֵה וּמְוִתֵר אַף בְּאֵין הֶפְסֵד מְרוֹנָה: וּמְצָאִיתִי ת"ל כְּדִבְרֵי בַּב"ש"ע ר' מִשָּׁה רַבְקֵשׁ סִי' מ"ח שְׁכַתֵּב שְׂמַעְשָׂה אֵינְרַע בְּאַמְשִׁטְרָדָם וְהִתִּיר הוּא וְהַסְפִּים עִמּוֹ הַרַב הַגָּאוֹן מוּהַר"ר מְעַנְדִּיל אַב"ד דַּק"ק פ"פ דְּמִיָּין וְמָה אֲעֲשֶׂה שֶׁהַב"ח מְעִידֵשׁ מְעַיִן בְּתַשׁוּבַת הַרְשָׁב"א סִי' ר"א דַּס"ל לְהַרְשָׁב"א אַף בְּנִיקְבֵי מִצַּד אֶחָד כּו' אֲכֵן יֵשׁ לָנוּ עַל עַמּוּדֵי עוֹלָם לְסִמּוּךְ אַף בְּאֵין הֶפְסֵד מְרוֹנָה הִיכִי שְׂאֵין נִיקְבֵי מִשְׁנֵי צְדָדִים רַק שְׁלֹא בְּדִקְקוֹ אַחַר ק"ד דְּלֹא מְחַזְקִינוּ רִיעוּת' יוֹתֵר וְהַאֲרַכְתִּי בְּתַשׁוּבָ' וְמָה שְׂתַּמָּה מַכ"ת שְׁכַתְּבִיתִי בְּתַשׁוּבְתִי הִיכִי שְׂנַאֲבֵד שְׂמוֹתֵר מִפְּח ס"ס וְז"ל בְּסִפְרֵי וְהִיכִי שְׂנַאֲבֵד אִיכָּא ס"ס דְּלִמָּא לֹא הִי בְּנוֹשֵׁט שׁוּם רִיעוּתָא וְאֵת"ל הִי שְׂמָא לֹא נִיקְבֵי נְקֵב מְפֻנְלֵשׁ מִשָּׂא"כ בְּרִיָּאָה דְּאֵין סִירְכָּא בְּלֹא נְקֵב

וְכַתַּב מִכ"ת שֶׁקָּשָׁה לוֹ הֲאֵה הוּי ס"ס שְׁלֹא יוּכַל לְהַתְּהַפֵּךְ נִפְלְאוֹתַי עָלָיו שְׁלֹא עֵינַי בְּשֵׁיךְ
בְּדִינֵי ס"ס שֶׁכַּתַּב בְּכִלְלֵי דִינֵי ס"ס בְּקִצְרָה סִי ט"ו וְנ"ל וְדוֹקָא נִשְׁבַּר הַעֲצָם וּכְיוּצָא בּוֹ
אָבֵל נִמְצָא צִיפּוֹרָן שֶׁל אָרִי יוֹשֶׁבֶת בְּגִבּוֹ וְלֹא רָאִינוּ אָרִי נִכְנָס הֲרִי זֶה ס"ס סָפֵק נִכְנָס אוֹ
לֹא וְאֵת"ל נִכְנָס שְׁמֵא לֹא דָרְסוּ וְצִיפּוֹרָן זֶה לֹא מְאִרִי אֲלֵא נִתְחַפֵּךְ בְּפִנְתָּל וְכֵן עֶבֶר וּבְיָשָׁל
תּוֹף י"ב חוֹדֶשׁ כּו' הֲרִי לְהִדְנִי דְּכָל שְׁאִין שְׁנֵי סָפְקִים בְּגוֹף אֶחָד מִצַּד עֲצָמוֹ שֶׁפִּיר אֶמְרִינֵן
ס"ס אֶפִּילוֹ אִם אִינוּ מִתְהַפֵּךְ דְּהָא יָשֵׁב לֵה קוֹץ בְּנוֹשֵׁט דְּאָמַר עוֹלָא אִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמֵא
הֲבָרִי וְנִתְרַפ' פְּרִיָה הַש"ס מ"ש מְסָפֵק דְּרוּסָה וְכִינֵן בְּדְרוּסָה עֲצָמָה אֶמְרִינֵן ס"ס כְּזֶה ק"ו
בְּנִידֵן דִּידֵן שְׁלֹא רָאִינוּ שׁוּם רִיעוּתָא רַק מִחֲמַת הַתְּקַנָּה שְׁלֹא לְאָסוּר וְאֵת"פ הֲרֵאִיתִי פְּנִים
מְסִבִּירוֹת אָף שֶׁרָאִינוּ רִיעוּתָא אֲלֵא שְׁלֹא נִיָּקֵב מֵעֶבֶר לְעֶבֶר וְלֹא בְּדִקְנוּ אַחַר ק"ד מ"מ
יֵשׁ לְהַתִּיר כְּאֲשֶׁר הִבְאִיתִי בְּאֲרִיכוֹת וְכָל כִּי הָאִי מִילְתוֹת לִיקְמָרִי בְּשִׁמְאִי: גַּם אוֹדִיעַ לִמְכ"ת
בְּנִידֵן הַנוֹשֵׁט שְׁנוֹהֲגִי לְקַלְפוֹ לְפִי הַקּוֹלָא שֶׁל הַט"ז אָף אִם נִיָּמָא דְשִׁלְט הַחוּלִי בְּעוֹר
הַחִיצוֹן אֶפִּילוֹ בְּרוֹב מַתִּיר א"כ טְרַחֲטִינֵן טְרַחֲטָה בְּכָדִי בְּוֹדָאִי לְפִי דַעַת הַגְּאוּנִים שֶׁרָאִיתִי
בְּתוֹשֶׁבֶת חוּט הַשְּׁנֵי שֶׁהָיוּ מִחְמִירִין מְאוּד וְהַסְפִּימוּ לְהַכְשִׁיר הֵיכִי שְׁנִיָּקֵב עוֹר אֶחָד וְלֹא
שִׁלְט הַחוּלִי בְּעוֹר הַשְּׁנֵי וְאִם שִׁלְט בְּעוֹר הַחִיצוֹן הִי מְטָרְפִינֵן וְלִכְפֵּה הִי מְקַלְפִין וְשִׁמְעֵתִי
שְׁכָף הִיָּה נוֹהֲגִי בַק"ק נ"ש אָבֵל לְפִי שֶׁרָאִיתִי בְּפְרוּסִטִיץ וּבְסִבִּיבוֹת שֶׁמְקִילִין כְּדַעַת הַט"ז
א"כ לְמָה לָנוּ לְמַקְלוֹף אִם בְּשִׁבִיל ק"ד הֲלֵא ק"ד לֹא גֵרַע מִחוּלִי עֲצָמוֹ אִם שִׁלְטָה בְּעוֹר
הַחִיצוֹן וְא"כ פִּינּוֹן שְׁאֲנוּ רוֹאִי דְּעוֹר הַחִיצוֹן שְׁלֵם וְאִין מִבְּחוּץ ק"ד הַקְּלָפָה זֶה אִין אָנִי
יּוֹדֵעַ מַה טַעַם יֵשׁ בָּהּ וְהַרְבֵּה מְכַשׁוּלִים בָּאִים מִהַעֲלָטָה זֶה כְּבָר צְנוּחַ עָלָיו כְּכַרוּכְנִי הַב"ח
לְבַטֵּל מִקְרָב יִשְׂרָאֵל וְכָל מוֹרֵי הוֹרָאָה אִי אֶפְשָׁר לְצִאָת בְּעֵמֶר נְקִי מִהוֹרָאָה זֶה וְהִי צִיָּלִינוּ
מִשְׁגִּיאוֹת כְּזֶה: שְׁאֵלָה קַה נִשְׁאֵלְתִי בְּדִבְרֵי הַמְּעִיָּן שֶׁנִּמְשָׁף מִמֶּנּוּ ע"י סִילוּנֵי שֶׁל מַתְכוֹת
לְתוֹף חֲפִירָה אַחַת וְהוּא מְרוֹצֶפֶת מְכַל צִיָּדִי בְּנִסְרִים חֲלִקִי וְכֵן בְּקַרְקָעוֹת הַמְּקִנָה רְצוּפָה
בְּנִסְרִים מְדוּבָקִים אַחַת לְאַחַת שְׁאִינוּ נִיָּכָר שׁוּם בְּדָק בֵּין נִסְר לְנִסְר וּבְתוֹף הַחֲפִירָה הַהִיא
הוּא מְקוּם מוֹשֵׁב לְרַחוּץ שְׁרִים וְנִכְבְּדִים וּבְסוּף הַסִּילוּן נִקָּב לְמַעְלָה נִקְבַּע שֶׁם בְּרָזָא שֶׁל
נְחוֹשֶׁת שֶׁקוֹרִין הַעֲנַדִּיל שֶׁיּוֹכְלִין לְפִנְתָּחוֹ וְלִסְתָּמוֹ אִי שְׁרִי לְטַבּוֹל בְּתוֹף הַחֲפִירָה הַזֶּה אוֹ
לֹא וְשִׁמְעֵתִי שֶׁקֶצֶת פְּקִיפְקוֹ בְּהִתֵּר זֶה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה חֲזַרְתִּי עַל כָּל הַצְּדִדִים וְלֹא מִצָּאִיתִי
שׁוּם חוּמְרָא לְהַחְמִיר לְטַבּוֹל דְּמֵאִיזָה צַד יֵשׁ לָנוּ לְהַחְמִיר אִם בְּשִׁבִיל שְׁהֵאֲשָׁה עוֹמְדָת עַל
הַנְּסִרִים וְכַתַּב בַּש"ע בְּסִי קַצ"ח לֹא יִטְבּוֹל עַל גְּבִי פְּשׁוּטִי כְּלִי עֵץ ע"ש סִי ל"א כְּבָר
כָּתַב הַש"ף שְׁמַחוּ לִי מֵאָה עוֹכְלֵי בְּעוֹכְלֵי וְכַתַּב הַב"ח אִם לֹא הִיָּה כְּלִי מְעוֹלָם הַדְּבָר
פְּשׁוּט כְּבָעֵיתִי בְּכוֹתְחָא דְּלִיכָא חֲשִׁשָׁא דְּאִיסוּרָא כּו' וְאִם לְקַחוּ נְסִרִים וּבְנָה ד' מְחִיצוֹת
בְּאֶרֶץ מְסַבִּיב וְגַם לְמַטָּה עֲשׂוּ שׁוּלִים וְצוּרְתָן כְּמוֹ כְּלִי אִין שׁוּם סָפֵק דְּפִשִׁיטָא דְּשְׁרִי
לְטַבּוֹל בְּתוֹכוֹ פִּינּוֹן שְׁלֹא הִיָּה עֲלֵיהֶם שֶׁם כְּלִי קוֹדֵם שֶׁקְבָעֵם וּפּוּק חֲזִי גְבָרָא רְבָרְב' דְּמִסְהִיד
עֲלֵיהֶם א"כ גִּסְתַּלְק תְּלוּנָה זֶה וְאִם מִחֲמַת סִילוּנוֹת כְּבָר הַעִיד רַמ"א בִּיּו"ד סִי ר"א סִי
ל"ו דְּמוֹתָר לְעֲשׂוֹת מְקַנּוּאוֹת ע"י צִינּוּרוֹת וְסִילוּנֵי שֶׁל עֵץ כּו' וּבְסִילוּן שֶׁל מַתְכוֹת דְּאָסוּר
לְהַמְשִׁיף בּוֹ מִים לְמַקְנָה כְּמִבְּאֵר בְּסִי מ"ח הֵא רַב הַפּוֹסְקִים מַתִּירִין לְמִשְׁנֵף בּוֹ מִים
לְמַקְנָה אֶפִּילוֹ ע"י דְּבָר הַמְּקַבֵּל טוֹמְאָה מִן הַמְּעִיָּן וְאָף לְדַעַת הַרְשָׁב"א שְׁאִינוּ מְחַלְקִים בְּכָף
מ"מ מוֹדָה דָּאִם הַסִּילוּן שֶׁל מַתְכוֹת מְחוּבָּר לְקַרְקַע אֶפִּילוֹ מְקַלֵּם לְהִדְנִי לְתוֹף הַמְּקַנָּה כְּאֲשֶׁר
שְׁהָרִי אִינוּ מְקַבֵּל טוֹמְאָה לְפִי שֶׁהוּא בְּטֵל אַגָּב קַרְקַע וְכַתַּב הַב"י בְּשֶׁם הַרָא"ש וְנ"ל וְלֹא
עוֹד אֶפִּילוֹ מְחוּבָּר לְדְבָר הַמְּחוּבָּר לְקַרְקַע כְּגוֹן טַבְעַת שְׁבַדְלָת אִינוּ מְקַבְּלָה טוֹמְאָה וְא"כ

היתר פשוט באותן סילונות של מתכות בעיר ווינא שמחנכרים לגג ומשם יורדים למטה למקנה ומחנכרים לפנתל ומשם יורדים מי גשמים למקנה דכשרה לכ"ע וא"כ פשוט בנידן שלפנינו שאין פאן שום חומרא אלא שמצד אחר רצו להחמיר דקצת אמרו פיון שבסילון בסופו עומד למעלה כמו ברזא שיוכל לסנתמו הוי פלי ומבואר בסי' ר"א סי' ח' מעין שמקלח לתוף פלי פסול לטבול בין במים שבתוף פלי בין לאחר שיצא מכלי א"כ ה"נ בנ"ד ראוי להחמיר במים שיצא מן הצנינור זה לתוף הגומא ואף שפכת הב"י בסי' קצ"ח דאין טובלין במים שיצאו חוץ לפלי דייקא דרף זחילתו אבל באשפון מטהרין והכא הני מיא באשפון: והנה לדעת הט"ז בסעי' קטן י"ד ובס"ק נ"ט במים שבתוף הפלי לא הוי שאובין משום דמי המעין מטהר אותם בהשקה והא דאסור לטבול בתוף כלי מטעם גזירה שמא יטבול בתוף פלי שאינו מחנכר למעין וא"כ אף דמים שיצאו חוץ לפלי אסור לטבול דוקא דרף זחילתו אבל באשפון מותר אם כן בנידן דידן נמי מותר אף שנופלים המים להדיא לבור ולא נמשכו מ"מ פיון דאין שם מים שאובין עליהם אין אנו צריכ' להמשכה אלא לעשות חוץ לפלי מקום אשפון ופשיטא דמותר לטבול בבור זה אלא אפילו לדעת הב"י דס"ל דהוי פלי שיש לו בית קיבול ונפסלו משום שאובין וא"כ יש לפקפק לאסור לטבול בנידן דידן מתרי טעמא חדא דאף דמתיר הב"י לטבול באשפון היינו היכי שהמשיכו על גבי קרקע אבל בנ"ד לא הוי המשכה דנופל להדיא לתוף הגומא ועוד דשאובה שהמשיכה אינו פשיטה אלא היכי שיש במקנה רוב מים פשירים.

ונראה דאין פאן צד חומרא בעולם חדא אף אם נימא דיש לו שם פלי לסילון זה מ"מ לאחר שפותחים הברזא יורדים מי המעין דרף סילון לבור זה מ"מ הוי השקה וכעת הפתיחה לא חשיב פלי וגם נטהרו בהשקה ודומה למעין שהמשיכו לבריכות מים שהם נקיים ועומדים יש לו דין מעין ואם הפסיק ראש הקילוח חזר להיות לה דין מקנה כמבואר בש"ע סימן י' א"כ בנ"ד נמי אף שחזר וסתם הסילון מ"מ יש לו דין מקנה ומותר לטבול בו באשפון.

ועוד דאין על הסילון זה שם פלי פיון שבמקום שמונח אצל המעין הוא פתוח יותר משפופרת הנוד דאף אם הנה פלי שלם והי' מחנכר למעין אם הי' פתוח כשפופרת הנוד אין שם פלי עלי' והנה מותר לטבול אף תוף פלי ועוד אף אם הי' סתום מג' רוחות לגמרי בצנינור לא הוי בית קיבול כמו שפכת הב"י גבי נגל"א שיש לה לבזבז דוןקא מד' רוחות אבל מג' לא חשיב בית קיבול א"כ פשוט וברור דאין שום בית מיוחד לטבול במקנה כזו דלעולם אין שם מים שאובין על המים שבסילון דהא אף אם הוא סתום לבסוף מ"מ פתוח תחילה בתחילתו ומחנכר למעין וכשפותחין הברזא לבסוף נעשה הפל חיבור אחד ואף שפותמים אח"כ לא גרע ממקנה ואי משום חיותו ע"י טהרה פיון דסילון מחנכר לקרקע שוב אין מקבלין טומאה והוי חיותו ע"י טהרה וא"כ אין פאן מקום לפקפק פלל והדבר פשוט הוא.

וכן יש להביא ראיה מדאמרין בערבי פסחים דף ק"ט ע"ב דילמא בים שעשה שלמה הנה מטביל השלחן וכתבו התוס' שהנה רגלי השורים נקובים פמוציא רימון לבטלן מתורת פלי ולהכשיר המים סגי כשפופרת הנוד עי"ש והדבר פשוט הוא ולא פתבתי

אֵלָא מַחְמַת שְׁשִׁמְעֵתִי שָׁרַב אֶחָד פִּיקְפוּיָא בְּדָבָר נְאֻם מְאִיר: שְׁאֵלָה קוּ נִשְׁאַלְתִּי בְּרֵאוּבֵן שֶׁהִשְׂיָא בְּתוֹ לְשִׁמְעוֹן וְנָתַן לְגִדּוֹן בְּתוֹ אֶלְפֵי זְהוּבִים וְעוֹד מְאָה זְהוּבֵי בִיקֶשׁ מִיְהוּדָי שִׁימְנוּ מִמְרַנּוֹ עֲבוּרוֹ לְחַתְנוֹ שְׁמֵעוֹן שִׁישְׁלָם לוֹ חֲצֵי שָׁנָה אַחַר הַחֲתוּנָה וְרֵאוּבֵן הִבְטִיחַ לוֹ בְּעַל פֶּה שֶׁהוּא יִפְצֶה וְיִרְצֶה אוֹתוֹ בְּרִיצוּי כֶּסֶף בְּאֵם שִׁישְׁלָם ש"ח עֲבוּרוֹ לְחַתְנוֹ וְאַחַר הַחֲתוּנָה הִרְגִיל קִטְטָה וְגִבְרָה אֲשֶׁר הִמְחִלּוּקוֹת בְּנִיחָם מַחְמַת שְׁאָפֶס כֶּסֶף גְּדוּנְיָתָי וַיֵּשׁ לוֹ נוֹשִׁים הִרְבָּה וְע"י כֶּף מְשִׁים שְׁלָם בְּבֵית בְּטָל עַד שֶׁמְרָדָה עָלְיוֹ בֵּית רֵאוּבֵן וְתַפְסָה בְּגִדֶיהָ וְתִכְשִׁיטִין וּבְתוֹכָם תַּפְסָה הַמְּרַנּוֹת שֶׁחֲתָם עָלָיו יְהוּדָא לְשָׁלֵם לְבַעֲלָהּ וְנָתַנָּה לְאַבְיָהוּ וְיְהוּדָא הִי תֵיבַב בְּש"ח לְרֵאוּבֵן אֲבִיָה סָף ג' מְאוֹת זְהוּבִים וְלֹא רָצָה לְשָׁלֵם עַד שֶׁשִׁמְעוֹן חָתְנוֹ יִתֵּן לוֹ פְּטוּרִים אוֹ הִיא תִּחְזִירָה לוֹ הַש"ח וְשִׁמְעוֹן בְּעֵלָה תָּבַע לְאַחֲיוֹ רֵאוּבֵן לְהַחְזִיר לוֹ הַש"ח בְּאֶשֶׁר שִׁיּוּדַע לוֹ בְּבִירוֹר שֶׁבְּתוֹ אֲשֶׁתוֹ לְקַחְתּוֹ וְנָתַנָּה לְחַמּוֹתוֹ וְגַם יְהוּדָא טָעִין שֶׁרָאָה בְּיַד אֲשֶׁת רֵאוּבֵן הַגָּ'ל הַש"ח וְהִתְרִיתִי בּוֹ שְׁלֹא יִתֵּן שׁוֹם מְעוֹת עַל חוּב זֶה לְחַתְנוֹ שִׁמְעוֹן הַגָּ'ל בְּאֶשֶׁר שְׂאִי אֶפְשֶׁר לְבַתָּה לְדוֹר עִם בְּעֵלָה וְנִפְסוּק מִב"ד דִּינָא דְמַתִּיבְתָי שֶׁהוּא תוֹכַל לְתַפְּנֹס גְּדוּנְיָתָי וְגַם יֵצֵא הַדִּין שֶׁיְהוּדָא יִשְׁלָם הַש"ח לְרֵאוּבֵן אִף אוֹתָן מְאָה זֶהוּ שֶׁהִי רֵאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן חָתְנוֹ יִשְׁלִישׁ רֵאוּבֵן אֶצֶל הַב"ד שְׁאֵם הַיּוֹם אוֹ לְמַחֵר יִתְפָּשְׂרוּ הַזּוּג וְיִדּוּרוֹ יַחַד כְּדָרָף אִישׁ וְאֲשֶׁתוֹ שִׁישְׁלָם לְחַתְנוֹ סָף מְאָה זֶהוּ הַגָּ'ל וּבִיקֶשׁ יְהוּדָא לְהַחְזִיר לוֹ הַמְּרַנּוֹ שֶׁנָּתַן עֲבוּר רֵאוּבֵן לְחַתְנוֹ וְרֵאוּבֵן וְאֲשֶׁתוֹ טוֹעֲנִי שֶׁשָּׂרְפוּ הַש"ח וְהִגִּידוּ בְּחָרָם ב"ד שֶׁכְּדָבְרֵיהֶם כֵּן הוּא וְעֵלָה בְּדַעַת הַב"ד לְהַכְרִיז וּלְבַטֵּל הַש"ח אַחַר זֶה בָּא לוֹי ב"ח שֶׁל שִׁמְעוֹן חָתְנוֹ וּבִיקֶשׁ לְעַקֵּל הַמְּעוֹת שֶׁבְּיַד הַב"ד וּמַעֲנָה בְּפִיו שֶׁהַמְּעוֹת שִׁיכּוֹת לוֹ וְאָמַר שִׁשִׁמְעוֹן חָתְנוֹ נָתַן לוֹ הַמְּאָה זֶהוּ הַגָּ'ל בְּמַעֲמַד שֶׁלְשֶׁתָן וְיְהוּדָא הוֹדָה לְדָבְרֵיו שִׁשִׁמְעוֹן צֻנְהָ לוֹ בְּמַעֲמַד שֶׁלְשֶׁתָן אִף אָמַר שֶׁפְּנוּנָתוֹ הִיָּה מִי שִׁיבִיא לוֹ הַש"ח אֲשֶׁלֵם וְהִגִּיד בְּחָרָם ב"ד שֶׁהַש"ח שֶׁלּוֹ רָאָה בְּיַד חַמּוֹתוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן מִקְּוֹדָם שֶׁחָתְנוֹ אָמַר לוֹ בְּמַעֲמַד שֶׁלְשֶׁתָן אִף בְּשַׁעַה שֶׁקִּיבַל בְּמַעֲמַד שֶׁלְשֶׁתָן עָלָה בְּדַעַתוֹ שֶׁנִּתְרַצוּ הַזּוּג וְהַחְזִירָה לֵיד בְּעֵלָה אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁהוּא מוֹכֶרֶח לְהַנִּיחַ בַּב"ד יִתְנוּ הַב"ד לְמִי שֶׁמְגִיעַ וַיְדִי מְסוּלְקָת מִזֶּה: תְּשׁוּבָה לְכַרֵּר דִּין זֶה צְרִיכִין אֲנִי לְכַרֵּר תַּחֲזִילָה אִם הַתְּפִיסָה שֶׁל בֵּית רֵאוּבֵן הִי תְּפִיסָה כִּינּוּן שְׂאִין הַש"ח עֲמָה בְּיָדָהּ וְלֹא מְבַעֲנִי לְמַשְׁמַעוֹת כָּל הַפּוֹסְקִים דִּינָא דְמַתִּיבְתָי דְצָרִיף לְהַחְזִיר לָהּ אֶפְילוֹ מְעוֹת גְּדוּנְיָ א"כ אִם הִי הַש"ח שֶׁנָּתַן יְהוּדָא עֲבוּר רֵאוּבֵן לְגְדוּנְיָ בְּעִין בְּיַד הַבַּעַל הִינּוּ מְחֻנְיָבֵי לְבַעַל לְהַחְזִיר כְּמִבְּנֹאֵר בְּדִינֵי מוֹרְדָת בְּקִצְרָה בַּב"ש אִף דָּשֵׁם נְאָמַר דָּאִין צָרִיף לְהַחְזִיר אֵת שְׁלָהּ עַד שְׁעַת הַגָּט אֲבָל קוֹדָם הַגָּט אִינוֹ צָרִיף לְהַחְזִיר אִא"כ תַּפְסָה אִין מוֹצִיאִין מִיָּדָה מ"מ בְּכִי הֵאִי גּוֹנָא שְׁעֵדִיין לֹא נָתַן לוֹ הַמְּעוֹת אִין מְחֻנְיָבֵים אוֹתוֹ לִיתָן דְאַפִּילוֹ מִי שֶׁנִּשְׁבַּע לִיתָן גְּדוּנְיָ לְחַתְנוֹ וּבְתוֹף זֶה הִרְגִיל קִטְטָה עִם בְּתוֹ וַיֵּשׁ לְחוּשׁ אִם יִתֵּן לוֹ הַגְּדוּנְיָ שִׁירְגִיל קִטְטָה יוֹתֵר אִין צָרִיף לִיתָן לוֹ דְמַסְתְּמָא אֲדַעְתָּא דְהַכִּי לֹא נִשְׁבַּע לוֹ כְּמִבְּנֹאֵר בַּח"מ ס' ע"ג ס' ח' בְּהַגָּה, וְע"כ מִיָּרִי בְּעִנְיָן שֶׁפְּטוּר מִצַּד הַדִּין אִז הוּא פְּטוּר מִצַּד הַשְּׁבוּעָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַש"ח שְׁם א"כ אִף אִם הִבְטִיחַ לוֹ בְּשִׁטְר כֵּן הַדִּין בְּגִידוֹן שֶׁלְפָנֵינוּ שְׁעִינֵינוּ רֹאוֹת שֶׁכָּל הַקִּטְטוֹת נִתְעוֹרְרוּ בְּשִׁבְלֵי שֶׁבִּיבּוֹז כָּל גְּדוּנְיָתָא וּפְרַע לַב"ח אַחֲרֵינוּ וְאִם יִתְנוּ לִגְדוֹ יִתֵּר הַפְּלִיטָה יִתְגַּבְּרוּ קִטְטוֹת וּמְרִיבּוֹ יוֹתֵר כִּי יֵשׁ לוֹ נוֹשִׁים הִרְבָּה וְאִין לוֹמֵר דְהַכָּא הִי כְּגַבּוּי כִּינּוּן שֶׁנָּתַן לוֹ אַחַר מְרַנְיָ וְאַפִּילוֹ אִם הִי הוּא נוֹתֵן לוֹ הַמְּרַנְיָ הִי כְּגַבּוּי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַב"ש בְּשֵׁם הַט"ז בְּדִינֵי מוֹרְדָת לְדִינָא דְש"ס דְמְעוֹת גְּדוּנְיָ לֹא הִי

תפיסה ואם הגדונוג' ביד אביה פטור ליתן אפילו אם נתן הש"ח על הגדן אא"כ שנתן ממרנות כנהוג במדינות פולין שאינו נזכר בו שום מלנה אז הוי כגבוי.

מיהו י"ל הני מילי אם הי' ממרני ביד הבעל אבל לא כן בנידן שלפנינו שאין הממרני בידו ואבי אשתו תופס לבעל הקתום עבורו שלא ישלם פי יניח מעותיו על קרן צבי שפבר הראה לו הממרני ושרפה א"כ אין מחייבין אותו ליתן.

ולדעת הש"ח אם הי' אמוד לא הי' צריף להשליש בב"ד. ועוד בכי האי גוונא שיש לחוש שיבזבז הבעל המעות דמעפבין ביד הב"ד מידי דהוי מי שיש לו ש"ח על חבירו לזמן ובה בתוך זמנו לב"ד ואמר מצאתי מנכסי פלוני ואני נרא שאם יבוא לידו יבריחם ממני ולא אמצא מקום לגבות חובי אם רואה דיין שום אמתלא לדבריו שלא יוכל לגבות חובו כשיגיע הזמן מצנה על הדיין לעכב הממון כמבואר בח"מ סי' ע"ג סי' י' ואין לה אמתלא גדולה שאנו ב"ד רואים בטענותיה של האשה דלא מיהדר לה מחמת קטטות ומריבות שאיבד פל גדונויות' בזמן מועט ונושים הרבה עליו וקרוב הדבר לנדאי אם נתנו מעות לידו יבריח וישלם לחובותיו ואח"כ תלף היא בפחי נפש פשיטא שמעפבין ביד הב"ד ואף אם הי' הש"ח ביד הבעל היינו כופים אותו להשליש ביד ב"ד לדיני דמתיבת' עד שבראה איה פול הדבר ואף לדעת הב"ח דמדייק מתשובת מהר"ם דדינא דמתיבת' לא איירי לענין ממון גדונויות' ולא זכתה אא"כ תפסה אפ"ה בכי האי גוונא שהבעל טוען שהיא לקחה הש"ח מתיבתו וגם הקתום יהודא מודה שראה ביד חמותו הש"ח שלו הוי תפיסתה תפיסה ואף שאומרת ששרפו להש"ח של יהודא נאמנות ולא מבעי' כי האי נידן שלפנינו שהבעל הקתום שנתן הש"ח על הגדונוג' מסוף מאה זהובים חייב לאבי בש"ח סף יותר ואין לו התחייב' בעדים על אביה שהתחייב לפצות ולרצות עבור ש"ח שנתן לחתנו ואפילו אם הי' בעל הקתום מכחיש את אביה שלא ראה הש"ח מ"מ נאמן ראובן במגו דפרעתי או במגו דלא הד"מ נאמן לומר הראתיך הש"ח שלך ושרפתי ואין אתה חייב לשלם לחתני כיון שאני יודע בבירור שאין הממרנות בידו כי אני שרפתי ואף דנהיגן היכי שצאבד הממרני והלנה מודה למלנה מוציאין מלנה ומכריזין בבה"כ ומבטלין הממרני התם משום דלא מחזיקנן אינשי ברשיעי לומר שימצא אינשי דלא מעלי וישבע ויוציא מידו שנית וכל ישראל מוחזקי' בחזקת פשרות ועוד שב"ד חוקרין ודורשין בכי האי גוונא וכל אחד מתברא שפא יאחו ויתבדה אבל בנידן שלפנינו שאבי אשתו טוען בנודאי שהראתיך הש"ח שלך ושרפתי והוי פאלו אומר פרעתי חוב שלך דמה לי אם הנה משלם לחתנו ותבע אותו בעל פה שירצה אותו שהנה נאמן לומר פרעתי כמו כן עכשיו שטוען שהראתיך הש"ח ושרפתי ומעולם לא תבוא לתשלומין על ידי א"כ בנודאי לא מחייבים לבעל הקתום לשלם בלא שטר מאחר שאנו יודעין בנודאי שיפסיד כל מה שיתן שפיר יוכל לומר אם תתן לי הממרני אשלם לך ופשיטא בנ"ד שהבעל הקתום מודה שראה ביד חמותו הש"ח והתרית בו שלא ישלם לחתנו מחמת קטטות ומריבות שהרגיל עם בתה שפשיטא דאמרין דמסתמא אדם מחזיק מה שבידו דהא עדיין לא שקטה אש המחלוקות מסתמא הי' בידו ושרפתו א"כ אין הבעל הקתום יכול להחזיק הממון שחייב בש"ח לראובן חמיו של שמעון ואין יכול להחזיק פי פן ואולי ליום מחר שהיא לאחר זמן יתבע אותו ראובן דהא קיבל בחרם ששרפו ובכי האי גוונא מבטלין הש"ח מי שיבא מחמת ראובן ובתו שט"ח כנה בטל ואין לחוש דילמא ימצא חתנו דהא

הוא בעצמו טען שאשתו לקחתה מתוך התיבה שלו ואם נאמר דמחמת אומדן דעתו אומר
כן שלא מצא הש"ח ותלה הדבר באשתו והאמת י"ל שצאבד מ"מ הא בלאו הכי פסקו
הב"ד שאבי' מחויב להשליש ש"ח מסוף מאה זהובים ואם ימצא הש"ח מחויב אבי' לשלם
לבעל החתום א"כ אין כאן בית מיוחד פלל לעפב ממון ראובן ביד יהודא עבור זה
ופשיטא לכל הפוסקים דנקטינן פנותייהו אפילו מעות הגדונו' לדיני דמתיבת' צריף הבעל
להחזיר לה א"כ אף אם הי' הש"ח ביד הבעל היינו מוציאים מידו להשליש ביד ב"ד ק"ו
בנ"ד שטוען בידו הי' ושרפו והבעל החתום מודה שראה הש"ח שלו ביד חמותו דאין
הבעל החתום יכול להחזיק במעות שחייב בשטר לראובן עבור ממרני שלו ואם יש לחוש
שהיום או למחר יוציא הבעל הש"ח ויצטרף לשלם הא מונח הש"ח של ראובן ביד ב"ד
ועוד פינו דשמעון הודה שהמרני זו נתן לו חמיו עבור גדונו' אף דכתב הט"ז דממרני
הוי פגבוי היינו לענין מורדת ד"ש שהיא מורדה עליו ובגידן דידן נתברר שגם שמעון
חתנו מרגיל קטטה והכה אותה כמה פעמים מפת רשע שפטור מצד הדין לשלם דאפילו
אם בידו הש"ח וכשם שאבי' הי' פטור פן יהודא הבא מכוחו יש לו זכותו דהוי כמי
שמשליש מעות ביד שלישי לתת לבתו כף וכף מעות ליקח בהם קרקע ואף שהבת אומרת
תנו אותם לבעלי אם היתה גדולה ונשאת שומעין לה ובקטנה יעשה השליש כמו שצינו
האב ק"ו כאן שהבת מסכמת לדברי האב וכינון שאין הש"ח ביד בעלה אמרינו אדעתא
דהכי לא נתחייב פלל ולא יתן השליש פלל ליד שמעון חתנו והחתום יהודא מחויב לשלם
לראובן כל מה שחייב לו בשטר כל זה נראה לי ברור ופשוט באין גמגום: והשתא נבוא
לגדון אחר טענות לוי שהוא מלנה של חתנו שמעון שטען שמסר חתנו חוב זה במעמד
שלישתו ולא מבעי' בנ"ד שאמר שקודם המקאת הבעל כבר נפל המחלוקות בין איש
ואשתו ולפ"ד בעל החתום ראה הש"ח ביד חמותו וכבר בררנו שהיא תוכל לתופסה
וא"כ בפעם שמסר חתנו במעמד שלישתו לא הי' החוב שלו ואף שאית' בח"מ סי' ס"ו
סי' י"ט ראובן שהיה לו ש"ח על לוי ואמר לו מנה יש לי בידך בשטר תנהו לשמעון
במעמד שלישתו קנה שמעון אע"פ שלא נתן לו השטר כו' עד אם יכפור ב"ד כופין למלנה
להוציא השטר ודנין על פיו התם שהמלנה שהמחווה עומד בשטרו אלא שאינו רוצה
לקחת לו הש"ח אבל אם בשעת שהמחווה לא הי' שטר בידו פגון ששרפו ב"ח מוקדם
וב"ח מוקדם יכול לטרוף אף מן הלוקח וכן מבואר בי"ד סי' קע"ג סי' ד' ע"ש בט"ז
ובנדאי אם הי' פן אין המקאתו פלוס ובגידן דידן נמי דהא המרנות שלנו אין צריכין
פתיבה ומסירה ומיד שהי' ביד חמיו הש"ח הוי פשלו ע"פ טענתו ושוב אין חתנו יכול
למחול ולא להרחיב זמן וא"כ אין בידו למסור החוב במעמד שלישתו ואפילו לאחר
שמסרו במעמד שלישתו תפס אביה פינו שבאה בטענה וכבר הוכחנו לעיל אף שאמר
שנשרף נאמן פנגדו במגו אף אם לא הודה לו יהודא שראה הש"ח בידו והוי כמו שטוען
שירצה אותו עבור ש"ח שנתן יהודא עבור ראובן לשמעון חתנו והוכרח לשלם הנה
נאמן יהודא לומר שפבר פצייתי ורצייתי אותה בריצוי כסף או בטענות להד"מ שנתתי
ש"ח עבורי נאמן הוא לומר שפבר הראתי הש"ח שלה והתתי בה שלא תשלם לחתני
ה"נ אף דמעמד שלישתו קנה והוי כאלו יהודא לנה מלוי מ"מ יכול לומר לא קבלתי עלי
אלא על דעת מי שיתן לי הממרני בח"י וכינון שאין מחויב לשלם לשמעון חתן ראובן
כאשר בררנו לעיל אינו מחויב לשלם גם לדאתי מחמת' עד שיתן לו הממרני והוי כמי

שְׁמַקְבֵּל עָלָיו בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן לְפָרוּעַ וְאַח"כּ אָמַר עֵינֵינִי בְּחֻשְׁבוֹנֵי וְלֹא הָיָה לוֹ אֲצִלִּי
כְּלוּם וְטַעֲמִי בְּמָה שֶׁהוּדִיתִי לוֹ אִם יוּכַל לְבַרֵּר בְּעֵדִים שֶׁהוּא אוֹמֵר אָמַת פְּטוּר ה"נ
דְּכוּנֹתֶיהָ דָּאֵנָּה סְהַדֵּי שְׂאִינוּ חֵיב לְשִׁלְּם לְשִׁמְעוֹן חֲתָנוּ וְאַף שִׁישׁ לְחֻלְק דְּשֵׁם מִיָּיִרִי שְׁמַבְרַר
בְּשִׁעָה שְׁקִיבֵל לֹא הָיָה חֵיב אֲבָל בְּנ"ד אִם הָיָה תּוֹפֵס לְאַחַר שְׁקִיבֵל בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן א"כ
בְּשִׁעָה שְׁקִיבֵל עָלָיו בְּמ"ש הָיָה חֵיב מ"מ אֲנִי יָדְעִינוּ בְּמַמְרָנֵי שְׁלָנוּ שְׁכַל מִי שְׁמוּצִיא בּוֹ
יְכוּל לְגַבּוֹת וּמִסְתַּמָּא לֹא קִיבֵל אֲלָא מִי שְׂיָבֵא לוֹ הַש"ח וְרִיעַ טַעֲנָתוֹ שֶׁל הַנּוֹתָן פְּשָׁאִין
הַמְּמָרְנֵי בְּיָדָם וְאַף דְּנִהְיָגָן דְּמַבְטְלִין הַשְּׁטֵר כְּבָר פְּתַבְתִּי טַעֲמוֹ דְּלֹא מַחְזִיקִינוּ אֵינְשֵׁי
בְּרִשְׁעֵי דְבָר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ אֲבָל בְּנ"ד שְׁחֲמִיו טוֹעֵן עָלָיו בְּדִין וּתְפִיסָתוֹ תְּפִיסָה וְדוּמָה לְזֶה
אִם קִיבֵל בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן לְשִׁלְּם וְאַח"כּ בָּא אִישׁ אַחַר בְּש"ח שְׁלוֹ וְאָמַר שֶׁהַנּוֹתָן נָתַן
מִקְנֵדָם הַש"ח זֶה לְגַבּוֹת בּוֹ וְאֲנִי קִנִּיתִי מִמֶּנּוּ שְׁבִנְדָאֵי אֵין חֵיב לְשִׁלְּם לְהַמְקַבֵּל דְּאֲדַעְתִּי
דְּלִשְׁלֵם שְׁנֵי פְּעָמִים לֹא קִיבֵל ה"נ דְּכוּנֹתִי אִף שְׂאִין מְרָאָה עֲכָשְׁוֹ הַשְּׁטֵר בְּב"ד וְטוֹעֵן
שְׁשָׂרְפוֹ מ"מ כְּבָר כְּתַבְנוּ שְׁנֶאֱמָן הוּא בְּמַגּוֹ נִגְדוֹ וְאִם יִשְׁלַם לְחֲתָנוּ יִפְסִיד הַמְּנָה שְׁלוֹ
לְגַמְרֵי בְּנְדָאֵי לֹא עֲדִיף לוֹי מִגְּבָרָא דְאֲתִי מֵאֲמַתִּי וְכִשְׁם שְׁלֹא הָיָה צְרִיף יְהוּדָא לְשִׁלְּם
לְשִׁמְעוֹן חֲתָנוּ בְּלִי נְתִיבָה לְיָדוֹ הַמְּמָרְנָא ה"נ לְלוֹי דְאֲתִי מִחֲתָמוֹ דְיְכוּל לֹמַר דְּטַעֲמִי
דְּסָבוּר הֵיטֵי שְׂאִנִּי חֵיב לְשִׁמְעוֹן וְעֲכָשְׁוֹ בְּרוּר לִי שְׂאִין אֲנִי חֵיב לוֹ וְטַעֲמִי בְּהוֹדָאֲתִי
וְאַף אִם לוֹי מְכַחִישׁוֹ שְׁלֹא הַזְכִּיר לוֹ ש"ח מ"מ פִּינּוֹן דְּלֹא הוּדוּ לוֹ בְּפָנָי עֵדִים נְאָמָן בְּמַגּוֹ
דְּלֹא הַד"מ אוֹ בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי וְכְבָר הַכְרִיעַ רַמ"א בַּח"מ ס' קכ"ו ס"ס י"ג דָּאֵם הוּדָה לוֹ
בְּלֹא עֵדִים יְכוּל לֹמַר טַעֲמִי וְאֲפִילוֹ אִם נָתַן לוֹ פְּתִיבַת יָדוֹ נְאָמָן לֹמַר טַעֲמִי בְּמַגּוֹ
דְּפְרַעְתִּי וְא"כ ה"ה בְּנִידוֹן דִּידוֹן דְּנֶאֱמָן לֹמַר טַעֲמִי סְבַר הֵיטֵי שֶׁהַמְּמָרְנֵי בְּיָד הַנּוֹתָן עֲכָשְׁוֹ
רְאִיתִי בְּיָד אֲשֶׁתוֹ וְחֲמוֹתוֹ וּפְשִׁיטָא בְּנ"ד שֶׁהִגִּיד בְּחֵרֵם שְׁמַתְחִילָה קוֹנְדָם קַבְלִיתִי מַעֲמַד
שְׁלִשְׁתָּן רָאָה בְּיָד חֲמוֹתוֹ הַמְּמָרְנֵי וְכִינּוֹן שִׁיפְסִיד הַמְּנָה לֹא הִי מְחֻיָּב לְשִׁלְּם וְנֶאֱמָן לֹמַר
טַעֲמִי בְּמַגּוֹ וְבַר מְכַל דִּין דָּאִף אִם לֹא הָיָה קִטְטָה בֵּין חֲתָנוּ וּבֵין בְּתוֹ וְהַמְּמָרְנֵי הִי בְּיָד
אֲשֶׁתוֹ אוֹ בְּיָד אַבִּי אֵינוֹ ב"ח יְכוּל לְגַבּוֹת מִדְּוִינְיָא פְּמִבְּנֶאֱרַר בַּח"מ ס' נ"ז בְּהַג"ה ס' כ"ד
שֶׁהַכְרִיעַ רַמ"א דָּאֵם הַמְּעוֹת נְדוּנְיִיתָא עֲדִינּוּ בְּיָדָה אוֹ בְּרִשׁוֹת אַבִּי יְכוּלָה לְתוֹפְסָה
לְמַזוֹנוֹתִי וְכַתֵּב הַסַּמ"ע עִי בְּמַהֲרִי"ו דְּמִפְרִישׁ דְּאֲפִילוֹ לְמַזוֹנוֹתֶיהָ דְּלֶהֱבֵא יְכוּלָה לְתַפְּנוֹס
נְדוּנְיִיתִי וּבְזֶה מִיְּנֻשָׁב דְּכָאן כְּתֵב לְמַזוֹנוֹתִי דְּמִשְׁמַע דְּוִןקָא לְמַזוֹנוֹת וְהַמּוֹתֵר יִתֵּן לְב"ח
וּבְסִי' כ"ו כְּתֵב מְהֵר"ם בְּהַג"ה וְז"ל וִי"א דְּמ"מ אִם עֲדִינּוּ הַנְּדוּנְיָא בְּרִשׁוֹתָהּ אֵין ב"ח גּוֹבְהָ
מִהֶם וְלִמְש"כ דְּמַהֲנֵי תְּפִיסָה לְמַזוֹנוֹ דְּלֶהֱבֵא א"ש דְּלְמַזוֹנוֹתִי דְּלֶהֱבֵא אֵין לְהֵם קֶצְבָה
אֲפִילוֹ תְּפִיסָה כְּפַר זֶהָב עַכ"ל.

וְכִינּוֹן דְּכְבָר הוֹכְחָנוּ שְׁתְּפִיסָתָהּ תְּפִיסָה אִף שְׁטוּעָנָת שְׁשׁוֹרְפָה הַש"ח א"כ אֵין ב"ח יְכוּל
לְגַבּוֹת מְמַעוֹת נְדוּנְיִיתִי אִף אִם יְדוּרוּ יַחַד פְּדָרְדָּה כָּל אֶרֶץ וְק"ו בְּנ"ד שְׁפִסְקָנוּ לָהּ דִּינֵי
דְּמַתִּיבַתִּי וְכִינּוֹן שְׂאֵבִי אֵינוֹ חֵיב לְשִׁלְּם לְמִי שְׁנָתַן עֲבוּרוֹ ש"ח כְּאֲשֶׁר כְּתַבְנוּ לְעִיל א"כ לֹא
מִבְּעֵזִי שְׂאִין לְלוֹי דִּין וְדְבָרִים עַל רְאוּבֵן וְעַל אוֹתָהּ מְנָה שֶׁהוֹכְרַח יְהוּדָא לְשִׁלְּם לְרְאוּבֵן
דְּתְּפִיסָתָהּ תְּפִיסָה כְּמוֹ כֵּן אֵין לְלוֹי דִּין וְדְבָרִים עַל יְהוּדָא דְיְוֹכַל לֹמַר טַעֲמִי בְּהוֹדָאֲתִי
וְנֶאֱמָן בְּמַגּוֹ וְאֵין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ אֲלָא שְׁלוֹי יוּכַל לֹמַר שְׂאֲתֵם עוֹשִׂים קְנוּנְיָא עָלַי וְכִינּוֹן שְׂאִין
כָּאֵן טַעֲנָה וְדָאֵי אֵין לוֹ לְלוֹי עַל יְהוּדָא הַמְּקַבֵּל אֲלָא חֵרֵם סְתָם שְׁכַדְבְּרִיו כֵּן הוּא שְׁנָתַן
ש"ח עֲבוּר רְאוּבֵן לְנָדוֹן וְאַח"כּ רָאָה הַש"ח בַּח"י בְּיָד חֲמוֹתוֹ וְא"כ אֵין אֲנִי חֵיב כְּלָל
לְשִׁמְעוֹן חֲתָנָה בְּלִי ש"ח וְכֵן לְכָל דְּאֲתִי מִחֲתָמִי וְאִם הַיּוֹם אוֹ לְמַחֵר יִמְצָא הַש"ח אֲשִׁלְּם

למי שימצא ויבא מחמת טענה גם אני אחזור על ראובן כאשר השליש ראובן ש"ח על זה וזה ברור ונכון בס"ד: שאלה קז אשר השיב לי מחונתני ה"ה הרב הגאון דק"ק פ"פ דמנין מאיר עיני חכמים בהלכה בפילפולו עורף מערכה מול מערכה תורתו שמורה בכל וערוכה מורה נבוכה ה"ה אהו' ידידי מחונתני הרב הגדול גאון ותפארת ישראל צדקתו פהררי אל כ"ש מוהר"ר מאיר גרו יבקע פשח אורו.

מעשה ידי אצבעותיו וידו הגדולה אלי פתיב בעסק השאלה ותשובתו בצידו עתו גולה בעסק מורדת בבעלה ומעלה בו מעלה ותפסה נכסי בעלה וע"י נסתעפו ונולדו שתי טענות ותביעות אשר כבר יצא דינו מפי דמר ושיחר פני יבקש רצון ודעתי אם דן דין אמת לאמתו ובנדאי לא צריך לדידי ולהכרעתי כאשר הכל גלוי לפניו כאשר הפל באר הטיב בתשובתו דובר דבר על אופנו אופן מתוף אופן ומראה פנים לכל צד מילתא בטעמא.

זאת ועוד אחרת אפס מאתי עת לדבר דבר בעט"י עט סופר מיהיב יהיבה והרבה פתיבה תמה ברורה ונעימה מרוב עבודה עבודת הציבור ועול תלמידים המבקשים תפקידם במעשה חידודים ושעורים דאורייתא פסדון תמידין מ"מ רצונו של אדם פבודו מה שלבו חפץ לשמוע דעתי ומפני כבוד מפסיקין בין הפרקים והצצתי מן התרפים בדברי קדשו וקריתי ושינתי וזה לשון השאלה כאשר היא מבוארת בס"י ק"ה באריכות וע"ז האריך בתשובתו הרמה רמא דיקלא וזקפה בונה וסותר ע"מ לתקן עולה ויורד לעומקא דדינא דינו דין אמת בדין הראשון אף בדין השני מאי דפשיטא ליה עדיין מבעיא לי טובי במה שהעלה מתשובתו דאין לגוי שום דין ודברים על יהודא דיכול לומר טעיתי בהודאתי ונאמן במגו ואין פאן חשש אלא שלוי יוכל לומר שאתם עושים קנוני' עלי וכיון שאין פאן טענות ודאי אין לגוי על יהודא המקבל אלא חרם סתם שפדבריו פן הוא עכ"ל: חדא לפי דבריו של טעם דכת"ר דלקה פטור יהודא מלוי מהקנין של מעמד שלשתן מפני שפדמה פאלו טוען לוי טעיתי בחשבונני ואין להנותן בידי פלום ולפ"ז לא ירדתי לסוף דעת מעלתו מפני מה פוטר יהודא משבועה וכת"ר נתן טעם מפני שאין לגוי על יהודא רק טענות ספק ומה בכך פיון שאין יהודא נאמן לומר טעיתי אלא במגו דלהד"ם או פרעתי ואלו טען פרעתי או להד"ם הוי צריך שבועה ה"ה נמי בטענתו וכן כתב הש"ך שם מילתא בטעמא וגם הסמ"ע פסק דצריך שבועה וגם הסכרא נותנת דאל"כ לא הוי מגו פי אי הוי טען לא הד"ם או פרעתי הוי צריך לישבוע ובאמת אפשר אינו יכול לישבוע ולכך טען טעיתי דהוא לא ידע ולא צריך לישבוע וכמו כן איתא בגמ' דב"מ דף ח' ע"א ס"ד האי דאמר חצי שלי להוי פמשיב אבידה ופירש"י מדהוי מצוי למימר פולי שלי קמ"ל דהא ערומי קא מערים סבר אי אמינא פולה בעינא אישתבועי אימא הכי כו' נמצא אפילו התם אית ליה טענה דעדיפא לומר פולה שלי לא הוי מגו משום דצריך לישבוע מכ"ש בנ"ד דעכ"פ אפילו בטענה זו דטעיתי צריך יהודא לישבוע עכ"ל: הגה ראיתי וקריתי את דברי פי מחונתני הגאון נר"ו ונימוקי וטעמו פעיקר עמו ואם אמנם יש לפקפק אף דפסק הסמ"ע כדעת הטור שצריך לישבוע למקבל משום דטענות הנותן הוא פרי מצטרפין טענות המקבל והנותן אבל בנידן דידן אף הנותן אינו יכול לטעון פרי פיון שהוא מודה שאין הש"ח בינו ואשתו לקחתה וכבר פיררנו שתפיסתה תפיסה והוי פמי שמוכר הש"ח לאחר והלוקח בא עם הש"ח לתבוע מן הלנה אין המלנה יכול להקנאות

במעמד שלשון דריע טענות וזה עומד בשטר וימריני אין צריף פתיכה ומסירה ה"נ דכונותי פיון שהוא טוען שאשתו גנבתו מתבתו א"כ אין טענותו ודאי שחייב לו יהודא ובזה י"ל אף דאינו נאמן אלא ע"י מגו דלהד"ם או פרעתי ואף טען פן הי' צריף לישבע מ"מ פיון דעיקר תביעתו של תובע אינו טענות פרי לא משבעינן לו היסת וכה"ג עלה בדעת הש"ף בסי' קנ"ו ס"ק כ"ו לחלק בכה אלא שאח"כ חזר וכתב דאף דהנותן טוען שפא חייב לישבע פיון דאינו נאמן אלא מכח מגו דפרעתי וכי היכי דפרעתי הי' צריף לישבע ה"נ בטעות וכה"ג אמרינן לעיל סי' קכ"א ס"ה היכי דנאמן לומר דהחזרתי וכה"ג משום מגו דנאנסו צריף לישבע שבועה חמורה ואין לחלק לומר דהתם פיון דהיסת עכ"פ צריף לישבע לכה צריף לישבע שבועה חמורה פועין אותו טענה שהי' יכול לפטור משא"כ ה"ק דאין צריף לישבע פלל דהא התם ה"ף שבועה דהחזרתי לימא במשנה פלל וקודם שנתקנה משבועת היסת היא אלא דילפינן לה מדהוי בעי אשתובעי אי טען נאנסו ה"נ בהחזרתי א"כ ה"נ ה"ק ודו"ק.

ויצא לנו מזה דין חדש דבכל דוכתא דאין הנתבע נאמן אלא משום מגו אע"ג דאין להתובע טענות פרי צריף לישבע היסת פגון בטענה מה אתה עושה בתוך שלי ונהלה אומר של אביה הייתה ולקחתי הימנה דאינו נאמן אלא במגו דשלא הייתה של אביה מעולם פדלקמן סי' קמ"ט ס"כ צריף לישבע היסת שלקחה מאביו אע"ג דאין לתובע טענות פרי וכן פל פיוצא בזה ודו"ק עכ"ל.

ואם אמנם שפכה גדולים לא ניתא להו תירץ זה דהא בסי' קמ"ט סי' כ"א פתב המחבר מי שהחזיק בנכסי קטן ואמר משפונא הם בידי ייש לי עליהם חוב כה וכה הואיל ואלו רצה אמר לקוחים הם בידי נאמן שהרי אינו מוחזקת שהיתה לאביו של זה נהרי זה גובה בשבועה ורבי' גורסים נהרי זה גובה משפחה משום דקש' להו ממה שכתב הרמב"ם והמחבר בסי' כ"ב שגובה שלא בשבועה ואם הדין חדש שחידש הש"ף הוא אמת אין פאן מקום לקוש' זו כמו שתירץ שם הש"ף בעצמו בשלקמא בסי' כ"ב מיירי שיש לו חזקה ג' שנים וכי היכי דאם הי' טוען לקוחה לא הי' צריף לישבע פיון שהחזיק ג' שנים והיתומים טוענים שפא ה"ה בטוען חוב יש לי שאין צריף לישבע משא"כ היכי דאינו נאמן לומר לקוחה אלא במגו שלא הי' של אביכם מעולם ואם הי' טוען פן הי' הירושים מכחישים אותו בפרי והי' צריף לישבע א"כ אף בטענות לקוחה או חוב יש לי עליהם נמי מחויב לישבע היסת וגם הלחם משנה בפירק י"ד מהלכות טוען פתב שעיקר פגורסא זו שגובה בשבועה והניח דברי הרמב"ם בצ"ע ואי ס"ל פדין חדש שכתב הש"ף לא קש' מידי ולא הי' לו להניח דברי הרמב"ם בצ"ע וגם הרמב"ם בפ' הנ"ל הקשה על דברי הרמב"ם ונ"ל נראה מדבריו דמעשה דרבה בר שרשום מוקי לה שאינו יודע שהיתה של אביהם ואם פן ליה למימר מגו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי לימא דאי בעי אמר דידי הוא עכ"ל.

ואם איתא לסברת הש"ף אין פאן קוש' דהא רבה בר שרשום בעי לאפטור' נפשי' משבועה ולכה אמר במגו דלקוחה דבטענות לקוחה הי' טענות יתומים שפא ולא הי' נשבע ולכה בטענות חוב לי בידי אביכם נמי אינו נשבע אבל אם הי' טוען דידי הוא ומעולם לא הייתה של אביה היו יתומים טוענים פנגדו טענת פרי ונהי צריף לישבע אלא

ע"כ מוכרחים אנו לומר דס"ל פיון דבעיקר הטענה לא הנה צריף לישבע אף במגו הי צריף לישבע מ"מ הוא פוטר משבועה ובעיקר ישוב דברי הש"ף תמי' לי הא ביתומים קטנים מיירי שלא הוחזק שהיתה של אביהם א"כ אף אם הי' אומר שלי הוא ולא היתה של אביה אין אפשר לקטנים לטעון טענת פרי פיון דקטנים לא ידעו במילי דאפנה ולא הוחזק בחזקת אביהם מעולם ואין לומר בטענו ע"פ קרובים א"כ במגו דלקוחה נמי יכול לטעון פן טענת פרי ע"י קרובים ומיהו מדברי תוס' בפרק חזקת הבתים דף ל"ג משמע דדברי הש"ף והקשה בד"ה מגו דאי בעי למימר לקוחה היא בידי ותימא מאי דעתין דרבה בר אבא דאפילו אי טעון לקוחה היא בידי שבועת היסת לעולם צריף וי"ל דאין נשבעין שבועת היסת אלא היכי דטעון פרי אבל הכא לאו טענת פרי הוא שאין נודאי ליתומים שקרקע זו אינו לקוחה בידי הילכך אי הוי טעין לקוחה הוא בידי לא הנה צריף שבועת היסת עכ"ל משמע אם הי' צריף לישבע שבועת היסת על המגו לא הנה פוטר משבועה אף בעיקר הטענה חוב יש לי על אביכם אעפ"י שבעיקר הטענה הנה טוענים שפא הי' צריף לישבע: ותמה אני על הש"ף בסי' ע"ב ס"ק ס"ז דאם הוא בענין שהי' המלנה יכול להחזיק במשכון ולטעון לקוחה היא נאמן לומר שהלנה עד פדי דמיו בשבועה בנק"ח וכתב הש"ף בפשם הגאונים אפי' התובע תובע שפא וכתב הש"ף ונ"ל ואין להקשות ממ"ש הרמב"ם והמחבר בסי' קמ"ט סעי' כ"ב דגובה שלא בשבועה ומשמע ה"מ דטעמא משום דהיתומים טוענים שפא כו' ולסברת הש"ף שחידש בסי' קכ"ו אין מקום לקוש' זו בשלמא גבי יתמי אף אם הי' טוען לקוחה לא הי' טענת יתומים אלא שפא פיון דהחזיק בחיי אביהו אבל הכא אף אם הי' טוען לקוחה היתה טענת פרי שהלנה יטעון שפרי לו שלא לקחה אף דלא הי' נשבע רק היסת מכל מקום עכשיו שמודה שמשכון יש לי וטוען שחוב יש לו עליו ובא ליטול צריף שבועה חמורה ולכף לא אמרינו מגו לאפטורי משבועה משא"כ גבי יתמי ויש לישבו בדוחק.

איברא בעיקר הדין שכתב הש"ף דאף דהנזותן טוען שפא מ"מ פיון דאין הלנה נאמן לומר טעיתי אלא במגו דפרעתי וכי היכי דפרעתי הנה צריף לישבע הכי נמי בטעיתי צריף לישבע לכאורה יש להשיב על דבריו מהא דאיתא בסי' פ"ט סי' ג' גבי שכיר שנשבע ונוטל מב"ה וכתב במה דברים אמורים פשיש עדים ששכרו אבל אם לא היו שני עדים מתוך שיכול לומר לא שכרתי כו' וכתב הש"ף משמע אבל אם הנה שם עד אחד אינו פלוג נשבע רק היסת וכ"כ הרמב"ם ואין להקשות דהא לקמן סי' רצ"ו ס"ב אמרינו היכי דאינו נאמן לומר החזרתי אלא במגו דנאנסו צריף לישבע על החזרתי שבועה פועין דאורייתא כמו אם הנה טוען נאנסו ואם פן הכא שאינו נאמן אלא במגו דלא שכרתי ישיבע פועין דאורייתא פשוטען פרעתי כמו אם הנה טוען לא שכרתי שהנה מכחיש בעד והנה צריף לישבע שבועה דאורייתא דשאני הכא פיון דאפילו הי' שני עדים לא הנה חייב לשלם מדין תורה אלא מתקנת חכמים שתיקנו שיהי' נשבע ונוטל וכשישעוד אחד לא תיקנו כו' עכ"ל.

וא"כ השתא נימא בנ"ד נמי הכי ואף בק"ו מייתינו לה דהתם גבי שכיר אם הי' מודה בעל הבית לשכיר הי' חייב לשלם לו ע"פ דת תורתנו רק אם אומר פרעתי לא חייב לשלם אלא מתקנת חכמים אפ"ה לא תיקנו חכמים לישבע פועין דאורייתא ק"ו בנ"ד שפעמד שלשתו הוי כהלכתא בלא טעמא ואינו חייב אלא מדרבנן אפילו אם מודה לדברי

הנותן וכינן דלא תיקנו רבנן שבועת היסט בטענות שמא אף דלא מהימן אלא במגו פיון דאין פאן חיוב ממון מן התורה דחינו במגו כל דהו פיון דבעיקר הטענה אינו חייב היסט ודומה לזה פתב הרא"ש ריש פ' כל הנשבעין דאנו קי"ל בשבועת השומרים איתא אף במפקיד שלא בעדים ולא אמרינו במגו דלא הד"מ דהוי מגו דהעצה ובשבועת שכיר במגו כל דהו מוקמינו אדינא עכ"ל א"כ ה"נ אף דלא אמרינו כן באומר התזרת במגו דנאנסו וצריף לישבע שבועה חמורה וכן אף אם ניאמ גבי אם אומר מה אתה עושה בשלי והלה אומר של אביה היתה ולקחתי ממנו דאינו נאמן אלא במגו שלא היתה של אביה מעולם דצריף לישבע היסט אע"ג דאין להתובע טענת ברי דשאני התם דבלא מגו פיון דלא החזיק ג' שנים הי' צריף להחזיר להיורש השדה מדין תורה ולקח השתא דנאמן מחמת מגו שלא היתה של אביה דצריף לישבע היסט אבל הכא במעמד שלשתן שאין להמקבל חיוב ממון מן התורה ואינו בא אלא מפח הנותן ואם הנותן ג"כ טוען שמא או שהלך למדינת הים אינו יכול להשביע אף דאינו נאמן אלא מפח מגו דלהד"מ והיה צריף לישבע היסט נ"ל במגו כל דהו דחינו וכי היכי דמחלק הרא"ש לענו גבי שותפין אמרינו מגו לאפטורי משבועה ואף דלא אמרינו גבי שומרים לאפטורי משבועה במגו דלהד"מ משום דהוי מגו גרוע מ"מ גבי שותפין דאינו נשבע אלא מתקנת חכמים דחינו לשבועה אף במגו גרוע דהעצה וא"כ ה"נ יש לחלק כמו שעלה בדעת הש"ך מתחילה דלא דמי להיכי דנאמן לומר התזרת במגו דנאנסו דאין פאן חיוב ממון אלא מדרבנן דחינו במגו כל דהו דומה לזה פתב הש"ך בסי' פ"ט ס"ק ה' ע"ש באריכות: וגם מה שכתב הגאון שהסברא נותנת דילמא ערומי קא מערים ומביא ראיה מפ"ק דב"מ דף ח' נראה דאין הנידון דומה לראיה דהתם אף שבועה תקנת חכמים היא שלא יהיה כל אחד אחד או חזו בטלית של חבירו ואומר שלי הוא ואם לא ישבע באומר חצי שלי משום משיב אבידה יתבטל תקנת חכמים לגמרי דכל אחד יחזיק בטלית חבירו ויאמר חצי שלי ויפטור משבועה קמ"ל דחיישינו לאערומי פיון דכשנגדו טוען ברי אבל בנ"ד שטוען שמא ולא תיקנו רבנן שבועת היסט בשמא לא חיישינו לערומי ועוד דסמכינו דמסתמא טענת הנתבע אמת ובה יש לדחות הסברא שכתב מר אפשר כי אם הוי טען לא הד"מ או פרעתי היה צריף לישבע ובאמת אפשר שאינו יכול לישבע ולקח טוען טעיתי.

נ"ל דאין פאן חשש זה פיון דטענתו שמא אמרינו מסתמא אמת במה שאומר טעיתי א"כ היה יכול לומר שאינו חייב לו עתה ובדעבד אין צריף לברר דבריו ואפילו בפקדון כמו שכתב בהג"ה אשר"י בפ"ק דמציעא דאין צריף לפרש דבריו וכמו כן פסק רמ"א בסי' ע"ב בהג"ה סי' י"ז בשלמא בטענת ברי דנשבע היסט משום דחששו שמא מלוה ישינה עליו ורמי רבנו שבועה עלה דפרשי מספק שבועה ולא פרשי מספק ממונא ולקח בשנים או חזין אי לא היה נשבע באומר חצי שלי חיישינו לערומי אבל בטענות שמא דהתובע דמחזקינו טענות הנתבע לאמתיתו לא חיישינו לערומי: איברא בעיקר הדין הדעת מכרעת כדעתו דמר דמה שהבאתי ראי' משכיר אין פאן ראי' כלל דהתם הכי פירושו כי היכי דאם הוי שני עדים ששכרו הי' נאמן לומר פרעתי בלא מגו קודם תקנת רבנן אלא דרבנן תיקנו אם יש שני עדים ששכיר נשבע ונוטל ובעד אחד לא תיקנו ונאמן לומר פרעתי בלא מגו קודם תקנת רבנן אלא דרבנן תיקנו אם יש שני עדים ששכיר נשבע ונוטל ובעד אחד לא תיקנו ונאמן לומר פרעתי בלא מגו אבל היכי דתיקנו רבנן שישבע

כגון במעמד שלששתן אם אומר פרעתי שצריף לישיבע היסת אף היכי דטוען הנותן ששם
פינו דאינו נאמן לומר טעיתי אלא במגו דלהד"מ אז פרעתי וכי היכי דטוען פרעתי הנה
צריף לישיבע ה"נ בטעיתי וכן יש לחוש לערומי פינו דאינו נאמן אלא מכח מגו.

אכן האמת יורה דרכו שסמכתי יתדותי יתד במקום נאמן פינו דטענת הנותן והמקבל
הוא בשמא תו לא צריכין להאמינו מכח מגו דהא טענתו של מלנה פשאינו מוציא השטר
ועד פאן לא אמרינו דאינו נאמן אלא מכח מגו משום דטענותיהם של הנותן והמקבל היו
בברי והוא טוען טעיתי בחשבוני אינו נאמן אלא מכח מגו משום דמסתמא אדם מדקדק
בחשבונו קודם שיודה אבל אם בתחילת המחאותו אינו יודע לו אם חייב לו והוא משיב
שאינו חייב לו בנודאי נאמן בלא מגו ולא כתבתי מטעם מגו אלא לאלומי למילת' דהא
בלאו הכי טענת המקבל בשמא אלא שמשטרפין טענות ברי של הנותן ואם הנותן גופא
טוען כמו בנ"ד שאין הש"ח בידו ואי אפשר לטעון עליו בנודאי מהימן הלנה בלא מגו
בחרם סתם בר מקל זה הלוא הביא הסמ"ע בס"י פ"ז סק"נ בשם משרשים דשבועת היסת
אינו אלא חרם סתם ועם כל זה בטלתי דעתי נגד דעתו הישרה להחמיר עליו שישבע
כנהוג: שאלה קח נשאלתי בראובן שנתן שח"ז לבתו כנהוג ושכח חיים לכל חיי ונטלה
הבת חלקה ותבעה שבעלה יקח בחלקה קרקע והוא יאכל פירות פדין נכסי מלוג כי כן
אולי ימות בעלה תחילה ואם לא יקח בחלקה קרקע ליחודה לה לנכסי מלוג לא תגבה רק
כתובתה וכן יורשים כל נכסי בעלה משא"כ כשיקנה בעלה בחלק ברושת אביה קרקע
יהי שייף לה יתר על כתובתה ויהי' לו כל ימי חיי לעשות פרצונה והראיה לפני פס"ד
שכבר פסקו הדיינים שמחויב הבעל ליתן לה שטר על הקרו שיהי' לה פדין נכסי מלוג.

ונראה שפדין פסקו ולא מבעי' לדעת רוב הפוסקים דס"ל דאף במתנה שנתן לה אחר לא
קנה הבעל לגמרי רק זכה בהם ופירות פדין נכסי מלוג כמבואר בא"ה סי' פ"ה סי' ז' וסי'
י"א ה"נ אף דנימא דהוי כמתנה שנתן לה אחר מ"מ לא קנה הבעל לגמרי אלא לפירות
ובעל הלבוש בס"י פ"ה נתן מקום לטעות בדבריו בס"י י"א וז"ל אחר שנתן לה מתנה
אפילו אמר לה ע"מ שלא יהיה לבעלה רשות בה אני נותן לה אפ"ה קנה הבעל שתהא
מתנה זו כשאר נכסי מלוג כו' וטעמא דמילתא משום דקי"ל יד אשה פיד בעלה לפיכך
אם נתן לה אחר מתנה סתם מיד שזכתה בה אשה קנאה בעלה דינה פידו וכשמוסיף
לומר ע"מ שאין לבעלה רשות בה מוציא הגוף מרשות הבעל אבל הפירות הם שלו כו'
אבל כשמוסיף עוד להתנות תנאי בגוף מתנה כו' משמע אם נתן לה מתנה סתם הוי גם
הגוף של בעלה פיד אשה פיד בעלה ולא דק כלל בזה וגרם לו זה שהב"י לא העתיק כל
דברי הרמב"ם רק בקיצור: וביותר נפלאתי שפס"י ז' כתב בהדיא בא לידה נכסי אחר
שנשא בין שבא לידה אחר שנשא ובין שבא לידה בירושה או שניתן לה במתנה
נקראין נכסי מלוג והרמב"ם בפ"ג מהלכות זכייה ומתנה כתב בהדיא וז"ל דין י"ב הנותן
מתנה לעבד או לאשה קנה הבעל והאדון אלא שהאדון קונה לגוף והבעל קונה אותה
לפירות וכתב הרב המגיד מפני ש בירושלמי פרק מציאת האשה אע"ג דעביד ר' מאיר
עבד פרבו וזכתה האשה זכתה בעלה מודה שאין לבעל אלא אכילת פירות בלבד ומנספם
הוא עכ"ל.

וכן פתבו התוס' בפ"ק דקידושין דף כ"ד ע"א שפן משמע מירושלמי דכתובות בפ' מציאית האשה וכן פסק הרא"ש ונהר"ן וכן פתב הריטב"א שלא פדברי רש"י ז"ל שפתב פאן ובפ' בן סורר ומורה דמתנה שנתנה לא"א סתם זכה בה בעל לגמרי כמו שזוכה במציאותה וליתא הילכף הא דמשוי תלמודא אשה לעבד היינו דבמתנה סתם פשם שאין העבד זוכה לא בגוף ולא בפירות בלא רבו פה אין האשה זוכה בפירות מיהת בלא בעלה וכן בתוס' רי"ד השיג על פירש"י וז"ל משמע מפתרון המורה שהבעל זוכה במתנה זכיה גמורה להיות שלו לחולטנית כמו מעשה ידי ומציאתה ולא פנכסין שנפלו לה בירושיתה שיהו נכסי מלוג וזה רחוק מן הדעת שיזכה הבעל במתנה שניתן לאשתו לגמרי יותר ממה שזוכה פנכסין שנפלה לה בירושיתה הבאה מאליה ואין שם דעת אחרת מקנה והכריע ג"כ שהנותן מתנה לאשה קנה בעלה לפירות ולא הגוף.

והנה אף שפשטות הש"ס בפ' בן סורר ומורה ופ' מי שהי נזיר גבי אם היתה הבהמה של אשה דפריה ג"כ מה שקנתה אשה קנתה בעלה משמע כפירש"י: וגם ראיתי במקדכי בקדושין שהר"י מקורב"ל הנה מסופק במתנה מ"מ מי יכנוס ראש נגד פל הנה רבנות' ראשונים ואחרונים שהכריעו להלכה דאף במתנה שלאחרים לא זכה הבעל פי אם לפירות וכן פסק בטור חו"מ סי' רמ"ט ופשיטא בשח"ז הנהוג דכבר הכריע רמ"א בחו"מ סי' רפ"א דדינו בירושית ובירושית כ"ע מודו דהני פנכסי מלוג ודייני דסמכי פסקו פו.

ואגב דאירינין בשיטה זו נזכיר מאי דתמ' לן על הט"ז ביו"ד סי' רמ"ז סי' כ"ב פתב המחבר פל מה שקנה עבד קנה רבו כו' אלא א"כ יאמר אני נותן לה ע"מ שתצא בו לחירות וכתב הט"ז וז"ל ונראה לי דאע"ג דבסי' רכ"ב אמרינן ג"כ דאם נותן לכתו על מנת שאין לבעלה רשות בהם לא מהני נאפ' הכי מהני שם אם אומר מה שאתה נותן לפיה ולרמב"ם מהני ג"כ אם יאמר פל מה שתצא לעשות בהם יעשו מ"מ הקא לא מהני הני לישנא אלא דוקא אם יאמר ע"מ שתצא לחירות בהם דשאני עבד שאין לו ד' פלל בלא אדון כו' ומסיים דנה לא עלה על דעת פוסק מעולם פפי מה שראינו אלא שברישא פתב מסבא דנפשי' שלשונו' שמעולים גבי אשה בסי' רכ"ב מועילין ג"כ גבי עבד ולא דק עכ"ל: ונפלאתי עליו תחילה מסבא דנפשי' דהתוס' לא פתבו פן אלא לדעת ר"י דס"ל דאין ראי' לפסוק כר' ששת מההיא דנדריים דהתם מתוקמא שפיר אפילו לר"א דס"ל דלר' מאיר דאפילו בע"מ שתצא בו לחירות קנה רבו ולא ס"ל דאף לדידן נמי לא מקני לי אפילו באשה לא קני בעל שהרי אינם שונים כו' אבל אנו דפסקינן בסי' רכ"ב דאם אמר ע"מ שאין לבעלה רשות בהם אלא שאת תהי' אוכלת או לובשת ש"מ דס"ל פסבא אחרונה שפתב הך"ן דטעמא דאף לה לא קני לגמרי אלא לאותו דבר וכן פי' הרב ב"י בי"ד אלא שהרמב"ם הוסיף וס"ל פשמואל דאף מה שתצא עשה בהן לא קני יתהון בעל וע"כ דטעמא דמילתא משום פיון דאמר לה מה שתצא עשה לדידה נמי לא יחייב לגמרי דנימא לאלתר זכה בהן הבעל אלא הרי הוא פאומר לא יהי' שלך אלא לאותו דבר שתצא לעשות בכל שעה ושעה וס"ל לשמואל פי' היכי דמיחזד לדבר אהד מיחזד מהני ה"נ פיון דמיחזד לאותו דבר שתצא לעשות בהן פל שעה ושעה מהני ועיין בב"י בא"ה סי' פ"ה.

ולפ"ז פיון דאָתנין מטעמא דאף לדידה לא מקנה לה ולקף לא זכה בעל הוא הדין עבד אף דיד עבד גרע מיד אשה מ"מ פיון דנוכל לומר דאף לעבד לא קני איה יקנה רבו כמו בע"מ שתצא לחירות והתוס' לא פתבו לחלק בין אשה לעבד אלא היכי דלא היינו אומרים אף לדידי' לא הקנה ומצאתי אחר זה בהד' בהרמב"ם בפ"ג מהלכות זכי' ומתנה דין י"ד וז"ל פיצד הנותן מתנה לאשה ואמר לה הרי מעות אלו נתוני' לה במתנה ע"מ שתלכשי בהן או ע"מ שתשמש בהן ותעשה מה שתרצי בלא רשות הבעל לא קנה הבעל וכן אם אמר לעבד ע"מ שתאכל בהם ותשתה בהם או ע"מ שתצא בהם לחירות או ע"מ שתעשה בהם כל מה שתרצה בלא רשות האדון לא קנה האדון עכ"ל הרי להד' שלמד דין עבד מדין אשה ובעל הדרישה פיון לדעת הרמב"ם וכן פתב הש"ך ושלם פדת השיג עליו הט"ז וה' ינחני בדרף אמת: שאלה קט נשאלתי בשפת שהי' שני חייבים אחד אבי היגד בשפת שהולכת לבה"כ ואחד י"צ ומי שהי' י"צ הי' איש נכבד והשני לא הי' נכבד כ"כ מי הוא קודם לקרות בתורה אם נימא פיון דאבי היגד דוחה לי"צ במקום שאי אפשר לקרות לשניהם א"כ הוא קודם או דילמא פיון שהוא איש נכבד ואיכא הקפדה שחשוב חשוב קודם כמו שמבואר בא"ח סי' קל"ו א"כ הנכבד קודם: תשובה נראה דאף דלדחות אבי היגד עדיף מ"מ דנוכל לקרות לשניהם חשוב חשוב קודם וראי' ממה שפתב הרא"ש בפרק במה מדליקין ובהיאוי הב"י בא"ח סי' תרפ"ד וז"ל פתב הרא"ש משמע אי לא משום פרסומי גיסא תדיר קודם אפילו לדחות את שאינו תדיר ויש לדקדק מזה כשחל ר"ח טבת בשפת שמפטירין הפטורה של ר"ח ולא בגרות דזכריה דתדיר קודם דלא שייך פרסומי גיסא בהפטורה דהא קורין בתורה דר"ח קודם ואח"כ דחננפה ואי שייך פרסומי גיסא בקריאה אפילו לדחות פרסומי גיסא עדיף כש"כ להקדים וליתא להו סברא דהו סברא היכי דאי אפשר לקיים שניהם פרסומי גיסא עדיף אבל להקדים תדיר עדיף דאיכא לפרסומי גיסא באחרונה כמו בתחילה היגד קריאת התורה דאפשר לקיים שניהם תדיר קודם אבל בהפטורה שאין מפטירין אלא אחת פרסומי גיסא עדיף עכ"ל.

הרי להדיא אף דלענין לדחות פרסומי גיסא עדיף מ"מ היכא שנוכל לקיים שניהם אזלינן בתר מעלה דתדיר א"כ ה"נ דכונת' אף היכא שא"א לקרותן לשניהם אבי הגב דוחה לי"צ כמבואר בלבוש ובמג"א בא"ח סי' רפ"ב מ"מ היכא ששניהם אפשר לעלות לס"ת מקדימין החשוב תחילה פיון דעכ"פ נוכל לקרות לאבי היגד לבסוף פנ"ל ברור ונכון להלכה למעשה ולא פתבתי אלא להוציא מלב קצת לומדים שעלה בדעתם פיון דחשיב אבי הגב יותר מי"צ לענין דחי' ה"ה לענין להקדימו ולפע"ד פתבתי ראי' ברורה שאין עליה תשובה: שאלה קי נשאלתי בעורף אחד שנשבר בעצם משוק למעלה מצומת הגידן והבשר והעור הי' שלם ולא הפירו בהיותו חי ולאחר שבין שלו ואכל קצת מן הירף מצאו אותו שבור והי' באלכסון ולא נדבק שבר אל שבר מה דינו עורף זה: תשובה אף שהלשון הטו"ז ביו"ד סימן נ"ה סעיף קטן י"א משמע שאם הייתה השבירה בקולמוס בשפוע וחזרו ונתדבקו השברים באותו השפוע רק שלא נתפוננו ממש כמו שהי' בתחילה רק עוקץ זה נמשך קצת למטה וזה קצת למעלה דכשינה דמהרי"ק לא אתי לאפוקי אלא במה שפתב בסיפא אם הי' שוכבים זה על זה אבל לא בנדון שזכרנו שהם דבוקים פראוי רק שלא נתפוננו ממש כי היכי דלא לוסקי עליה מ"מ נ"ל באם נשבר העצם במקום שאין עושה אותו טריפה בזה מהני אם חזר ונקשר יפה אע"פ שלא חזר למקומו ושפיר נסמך

על מהרי"ק משמע דנאקא במקום שאין עושה טריפה ואין בו אלא משום מצנת פרוש בזה מקיל דאין צריך להו האבר אם נקשר אף שלא חזר למקומו אבל במקום שאנו מחמירין לרב פדעת התוס' ורש"י דבפרק שני אסור לא התיר אלא בנתדבקו החוי באותו שיפוע רק שלא נתפוננו ממש אבל אם שוכבי זה על זה נר ת אף הש"ך מתיר וז"ל בס"ק י"ד ונ"ל דאף דעתה נתפשט המנהג להרן בכל ענין מ"מ בנקשר אפילו לא נקשר שבר על שבר יחדיו ודבוקו השיר פשהעור והבשר שלם ואינו ניפר ריעותא כלל אפילו בלא הפם חור בח יעני' שם בתוס' ביאור ונראה דהדעת מכרעת פהש"ך דהחן ופ' שני למעלה מצנמת הגידיו פינו דאין ריעותא בעור ובשר שלא הרגיש מקנדם הוי כמו ס"ס שמה לא יצא מחיים השבירה כלל ואת"ל יצא דילמא הילכתא פהרי"ף והרמב"ם שפסק הרב הב"י פנותיהו דבעצם אמצעי למעלה במקום צ"ה אין לאסור מחמת חתיכות רגל דפסקי פלישנא בתרא בש"ס ובכל דנכתא רגילין אנו לפסוק פלישנא בתרא ואף שאנו מחמירין פדעת רש"י ותוס' מ"מ היכי דנקשר אף שלא נקשר שבר אל שבר יחדיו יש להצטרף לספק סברת הרי"ף והרמב"ם ודומה לזה פתב הב"ח בסי' ס"ו גבי דם בצים דשמה דסברות הגאונים הלכה היא ונמצא בהך עובדא דהרא"ש הוי ס"ס וכיוצא בזה פתב הב"י בסי' מ"א גבי פבד לדעת הרמב"ם וכן בגלודה לדעתו בסי' נ"ט וכ"כ מהרא"י בדין דרוסה בשור שקפץ עליו דוב עיי' בת"ה סי' קע"ה שמה קמ"ל באשר"י כו' יעני' שם ואף שהש"ך בסי' ס"ו פתב וז"ל ואפילו בנמצא על החלמון ונתערב חשיב ספיקא דשמה קי"ל פהרא"ה וסייעתו וכן בנמצא על החלבון ונתערב שמה קי"ל פהגאונים וסייעתם וכן הב"ח גופי' סבר דהאי ספיקא מעליא הוא ואע"ג דכתבתי בס"ס כ"ז דבכה"ג לא הוי ספק ספיקא אלא דנאקא גבי דרוסה דיש בלא"ה צדדים להתיר מ"מ הכי שיש פאן ספק אסור כלל ודאי נראה דהוי ס"ס גמור עכ"ל ואף בקאן דהוי ספק אסור דאורייתא מ"מ פינון דהרבה מן האחרונים ס"ל דהיכי דהעור והבשר שלם אין להחמיר אף אם אין נקשר שבר אל שבר יחדיו ודבוקו א"כ בכה"ג אמרינו שפיר ס"ס פזה שמה לא יצא לחוץ ואת"ל יצא לחוץ ולא הי' עור ובשר חופין את רובו דילמא הלכה פהרי"ף והרמב"ם וא"כ אין להחמיר כלל בפרק שני אף שלא נקשר שבר אל שבר יחדיו אלא שוכבין זה על זה אף שלא במקום הפסד מרובה פדעת הש"ך וכן פסק בפרי חדש ועיין בתשובות מחותני הגאון חכם צבי בסי' נ"ח ובפרי חדש דמקיל אף במקום שעושה טריפה ולא נקשר שבר אל שבר אם אין ריעותא בעור ובשר אבל אין דבריו מוכרחים ופוק חזי מה ע"מ דבר נדי לנו להקל בעצם האמצעי שלא במקום צ"ה או בשוק בהפסד מרובה פדעת הב"ח וה' ינחני בדרך אמת: ופעם אחת היינו מסובלי בסעודת מילה ונמצא שבר בקוליות במקום שעושה טריפה ולא הי' שבר אל שבר יחדיו ודבוקו וחקרנו ודרשנו והגידו שלא הי' ריעותא בעור ובשר וישבו עמי חכמי העיר שראוי לסמוך עליהם אפילו שלא בשעת הדחק והתברר התבטל מפני הפסד מרובה וסעודת מצוה: שאלה קיא באו"ח סי' תע"ג פתב המג"א אם שרוי המרור במים מעת לעת הוי פבוש והוי פמבושל ואין יוצאין בו דנתבטל מרירתו.

נ"ל דזה מיירי בשאר מיני ירקות אבל לא בתמכא מה שאנו קורין קרי"ן דעינינו רואות בחוש שאף ששרוי כמה ימים במים עומד בטעמו בחריפתו ומרירתו ואין הבלישול השרוי מבטל שם מרור ממנו וכן איתא בפרכות דף ל"ח ע"ב דמשני שאני התם דבעינא טעם

מְרוֹר וְלִיפָּא מִשְׁמַע אֵי אֵית לְהוּ טַעַם מְרוֹר בְּמִילְתֵיהוּ קִינְיָמִי וְכֵן בְּבְרִייתָא בִּפְלֵ שְׁעָה דָּף ל"ט ע"ב דְּאִין יוֹצְאִין לֹא כְבוּשִׁין וְלֹא שְׁלוּקִין פְּלָלוּ שֶׁל דְּבַר פֶּל שֵׁישׁ בּוֹ טַעַם מְרוֹר יוֹצְאִין בּוֹ וְכֹל שְׂאִין בּוֹ טַעַם מְרוֹר אִין יוֹצְאִין בּוֹ וְלֹא לְחֻנָּם נֶקֶט הָאֵי פְּלָלוּ שֶׁל דְּבַר אֶלָּא לְאֲרוּיִי אֲתֵי דְּבִישׁ בְּכָל מְקוֹם י"ל דְּכֹלֵל אֶפְיָלוּ בְּמִים מ"מ אִם אָנוּ רוֹאִים דְּבִישׁ שְׁכָבוּשִׁים בְּמִים וַיֵּשׁ לָהֶם טַעַם מֵר לֹא בְּטִיל שֵׁם מְרוֹר מִינֵי' וְא"כ ה"ה בְּתַמְכָּא שְׁקוּרִין קָרִי'ן שְׁחֻוּשׁ מַעֲיד עַל זֶה שֵׁישׁ לוֹ טַעַם מֵר וְחָרִיף כְּמוֹ בְּתַחֲזִיקָה שְׁפִיר יוֹצְאִין וְלֹא כְּתַבִּיתִי זֶה אֶלָּא שְׁרָאִיתִי קֶצֶת גְּזָהִים מְזָה וְלֹא דְקוּ פְּלָל כְּזֶה.

אֲגַב אֲזַכִּיר מַה שְׁפָתַב הַלְבוּ"שׁ עַל פִּי חֲזַרְתָּ שְׁקוּרִין בִּל"א זְעַרְזִיף לֹא מוֹכַח פֶּן בְּגַמְרָא דְּמִשְׁנֵי שֵׁם חֲזַרְתָּ אֵיזְטָרָף לִי ס"ד הוֹאִיל וְסוֹפּוֹ לְהַקְשׁוֹת גִּיתִיב לִי רִוּוּחָא טְפִי קמ"ל וְעֵינֵינוּ רוֹאוֹת אוֹתָן שְׁקוּרִין בְּרִזִּיף אִינוּ נִקְשָׁה בְּסוֹפּוֹ וְעוֹמֵד בְּעֵלִים שְׁלוֹ זְמַן מְרַנְבָּה: שְׂאֵלָה קִיב גְּשָׂאֲלֵתִי בְּעֵלֵי בְּתִים הַרְבֵּה שְׁעִשׂוּ יֵין בְּפָרְמִים וְלִקְחוּ הַגִּיגַת דְּרוּכָה מִהַכּוֹתִים לַעֲשׂוֹת יֵין פֶּשֶׁר רַק שְׁעַבְדֵי הַשֵּׁר לִקְחוּ תַחֲזִיקָה הַמַּעֲשֵׂר הַשְּׂיִיף לְהַשֵּׁר ע"י שְׁנִתְנוּ הַסֵּל לְתוֹף הַגִּיגַת וּמִשְׁם שְׂאָבוּ יֵין צְלוּל פְּפִי הַמַּעֲשֵׂר הַמַּגִּיעַ לְהַשֵּׁר וּכְבָר פֶּסֶק בִּש"ע בְּסִי קס"ב ס'י"ח דָּאם נָתַן סֵל לְתוֹף הַגַּת אוֹ גִּיגַת דְּרוּכָה הֵוִי הַמְשָׁכָה פִּינּוֹן שְׁהֵינּוּ צְלוּל גְּכֻסָּה לְתוֹף הַסֵּל וְנִבְדַּל מִחֲרָצִינִים וּקֶצֶת מֵהֶם אָמְרוּ שְׁכָבָר הוֹרָה לָהֶם זְקוֹן שְׁמוֹתָר וְדַרְשֵׁתִי וְחֲקַרְתִּי אוֹתָם בְּיַחַד לומר לִי אֵיזָה זְקוֹן נִיבְנוֹשׁ הַדְּבַר וְלֹא נִמְצָא מִי וּמִי הוֹרָה לָהֶם הוֹרָה זֹו וּכְדִי לְבַרֵר הוֹרָה זֹו צְרִיכִין אָנוּ לְהַעֲתִיק סוּגְיוֹת הַש"ס בִּפ' ר' יִשְׁמַעֲאֵל דָּף נ"ה ע"א לִוְקַחִין גַּת בְּעוּטָה מִן הַנְּכָרִי אַע"פ שֶׁהוּא נוֹטֵל בְּיָדוֹ וְנוֹתֵן לְתוֹף הַתְּפוּחַ וְאִינוּ עוֹשֶׂה יֵין גְּסוּף עַד שְׁיִרְדַּל לְבוֹר יָרַד לְבוֹר מַה שְׁכָּבוּר אֲסוּר וְהַשְּׂאָר מוֹתָר וּבְגַמ' אָמַר רַב הוֹנָא יֵין פִּינּוֹן שְׁהַתְּחִיל לְהַמְשִׁיף עוֹשֶׂה י"נ תַּנּוֹן לִוְקַחִים גַּת בְּעוּטָה מִן הַנְּכָרִים וְאַע"פ שְׁנוֹטֵל בְּיָדוֹ וְנוֹתֵן לְתְּפוּחַ אִינוּ עוֹשֶׂה י"נ אָמַר רַב הוֹנָא בְּגַת פְּקוּקָה וּמְלֵאָה ת"ש יָרַד לְבוֹר מַה שְׁכָּבוּר אֲסוּר וְהַשְּׂאָר מוֹתָר אָמַר רַב הוֹנָא ל"ק פֶּאֵן כְּמִשְׁנָה רֵאשׁוּנָה פֶּאֵן כְּמִשְׁנָה אַחֲרוּנָה דְּתַנְיָא בְּרֵאשׁוּנָה אָמְרוּ דוֹרְכִינְעַם נְכָרִי בְּגַת וְלֹא חִיִּישִׁינּוּ לְדַרְבּ הוֹנָא וְחָזְרוּ לומר אִין דוֹרְכִים עִם הַנְּכָרִי בְּגַת מִשׁוּם דְּרַב הוֹנָא וּפִירֵשׁ"י שְׁהַתְּחִיל לִקְמִשֵׁף שְׁהַגַּת עוֹשֶׂה מְדְרוֹן וּמִשְׁעָה שְׁהוּא נִמְשָׁף מִצַּד הַעֲלִיּוֹן לְצַד הַתְּחוֹתוֹן קָרוּי יֵין.

פְּקוּקָה שְׁפָקַק הַצִּינּוֹר ע"פ הַבוֹר שְׁלֹא יְכוּל לִירַד וְהִיא הֵיטָה פְּלוּהָ מְלֵאָה עֲנַבִּים וְלֹא נִמְשָׁף בָּהּ יֵין וְלֹא זֹו מְמַקּוּמָה אֶלָּא בְּמַקּוֹם שְׁנִסְחַט שֵׁם עוֹמֵד. וּמִקְשִׁינּוּ וְהָא קַתְּנִי עַד שְׁיִרְדַּל לְבוֹר אֶכָּל לְנִמְשָׁף לֹא חִיִּישִׁינּוּ.

ה"נ בְּגַת פְּקוּקָה מְלֵאָה וְאַשְׁמוּעֵינּוּ דְּבַגַּת מְלֵאָה אִין בָּהּ מְשִׁיכָה עַד שְׁיִטּוֹל פְּקַק שְׁלִפְנִים וְיִרַד הֵינּוּ וְהִיא מְשִׁיכָתוֹ מִיָּד וְהַשְּׂאָר מוֹתָר וְהָא הֵכָא דְּהַתְּחִיל לִירַד וְהָרִי נִמְשָׁף וְקַתְּנִי מַה שְׁבַגַּת מוֹתָר וְלִמַּד הָרֵא"שׁ שְׁנֵאָסֵר בְּמַגַּע נְכָרִי כֹּל מַה שְׁבַגַּת אַף אִם נִגַּע בְּחֲרָצִינִים וְזָגִים וְהָר"ן הַכְּרִיחַ דְּבַר בְּתוּס' בִּיאוֹר וְז"ל יֵין פִּינּוֹן שְׁהַתְּחִיל לִקְמִשֵׁף פִּירֵשׁ"י ז"ל מִפִּינּוֹן שְׁהַתְּחִיל לְמִשֵׁף בְּגַת עֲצָמוֹ מְעֲלִיּוֹנוֹ לְתַחֲתוֹנוֹ נַעֲשֶׂה י"נ כֹּל הֵינּוּ וְאַפְיָלוּ מַה שְׁלֹא נִמְשָׁף מִמֶּנּוּ וְהֵינּוּ דְּמִשְׁנֵי בְּגַת פְּקוּקָה וּמְלֵאָה וּפִירֵשׁ"י ז"ל פְּקוּקָה שְׁפָקַק הַצִּינּוֹר בְּגַת שְׁלֹא יוֹכֵל הֵינּוּ לִירַד בְּבוֹר וּמְלֵאָה פְּדִי שְׁלֹא יִמְשָׁף בְּגַת עֲצָמוֹ אֶלָּא בְּמַקּוֹם שְׁנִסְחַט שֵׁם עוֹמֵד וְאִם אֵיתָא לְדַרְבּ הוֹנָא דְּאִינוּ נַעֲשֶׂה י"נ אֶלָּא מַה שְׁנִמְשָׁף בְּלִבְד לֹא אֵיזְטָרָף לָן לְשִׁנּוּי' אֶלָּא בְּגַת מְלֵאָה שְׁפָל שְׁהִיא מְלֵאָה וְאִין הֵינּוּ יְכוּל לִקְמִשֵׁף בְּתוּכָה מְתוּף הַעֲנַבִּים אֶפְיָלוּ

אינו פקוקה וירד מן היין שהי' בתוכה לבור לוקחין אותה מן הנכרי שאע"פ שמה שבבור אסור מה שבגת מותר שהרי לא נמשך אלא ע"כ מדאיצטרך לשנויי בפקוקה ש"מ שאלו לא היתה פקוקה אע"פ שהיא מליאה ואין היין שבתוכו ראוי למשך מפיו שנמשך קצת מהיין שבתוכה לבור אף אותו שנשאר בה נעשה י"נ והיינו דמקשינו מדתנו ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר ופרש"י ו"ל והכא דהתחיל לירד והוי נמשך וקתני מה שבגת מותר ואם איתא דרב הונא כי אמר נעשה י"נ לא אמר אלא באותו יין שנמשך לבד מאי קושיא דהא מתניתן בגת מלאה אוקמינא ומשום הכי אע"פ שיירד קצת היין בתוכו לבור בדין שבתוכו יהי' מותר כיון שהיא מלאה ואי אפשר ליין שבתוכו למשך מעליונה של גת לתחתונה אלא ע"כ לרב הונא כיון שהתחיל למשך נעשה י"נ אפילו מה שלא נמשך זה הוא שיטת רש"י ו"ל ועיקר אבל הרמב"ן ו"ל נדחק לפרש לרב הונא לא נעשה י"נ אלא מה שנמשך אבל מה שלא נמשך לא והוא ו"ל צריך לדחוק למה לן לאוקמי בגת פקוקה ובקושיתו ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר ואין דבריו מתישבי' עכ"ל והרב הב"י הביא דברי הר"ן בקצרה וכתב שהרשב"א פתב בת"ה שדעת הרמב"ד נראה שהיא פדעת הרמב"ן עכ"ל והנה אם אמנם שאין אני פדאי להכריע בין הגדולים מ"מ אראה פנים מאירות בהלכה לישב קושית הר"ן על הרמב"ן ונבאר שלדברי הנה גאונים דמפרשי דברי רב הונא יין כיון שהתחיל למשך עושה י"נ אפילו מה שלא נמשך ממנו צריכין אנו לדחוק בסוף מסקנת הש"ס דקאמר שם ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר א"ר הונא ל"ש אלא שלא החזיר גרנותו לגת אבל החזיר גרנותו לגת אסור ופרש"י גרנותו הוא סל גדול שקשור בצינוור והיין יורד מן הצינוור לתוכו ומתוכו לבור כדי לסנו היין מן התרצנים והזאים וכתב הרא"ש ואע"ג דרב הונא קאמר דיין שהתחיל למשך נעשה יין א"כ אפי' בלא החזרת גרנותו הגת שהפתי דורף בה אסורה רב הונא דהכא במשנה ראשונה אמרה למילת' ואשמעינן אע"ג דאין על מה שבגת תורת יין לאסור במגע פותי מ"מ נאסר הוא בתערובת ונ"מ למשנה אחרונה בגת פקוקה ומלאה ועוד נראה דרב הונא דהכי קא שפיר אמשנה אחרונה ולא נאסר יין שבגת בהמשכה שנמשכו ענבים ליין ביחד מן הגת ונתנו למקום אחר ומשם נמשך היין מן הענבים ודבר ברור הוא שאין מה שבגת נקרא יין בשביל שנמשך יין מאותו מקום והשתא הוי מילתא דרב הונא כפשטי' דיין שבגיגית שבגרנותו נאסר במגע פותי כי התחיל למשך אי משום פח נכרי לפי' רשב"ם כו' והנה מעיני' שלפי' הבנת הרא"ש בדברי רש"י שלרב הונא נאסר אף אם נגע הפותי בענבים והיין המעורב לאחר שהתחיל למשך הוכרח לדחוק בדברי רב הונא האחרונים דאמר ל"ש אלא שלא החזיר גרנותו לגת כו' ולתירץ הראשון של הרא"ש הוא דחוק דר' הונא יאמר ל"ש על משנה ראשונה במאי דלא סבירי לי' ואי משום דנפקא מיני' למשנה אחרונה בגת פקוקה מלאה הי' לומר דינו כפשטי' בגת פקוקה ולא לומר על מתניתין כיון דלא סבירי לי' ולתני' שני קשה לי' ולא זכיתי להבין דבריו דאיהו קאמר דאף למשנה אחרונה לא נאסר יין שבגת כיון שנמשך ענבים ליין ביחד מן הגת למקום אחד דהיינו לגרנותו שהוא הסל שלפני הצינוור דלפי זה מאי דנוחקא דרב הונא למהדר מתירוץ קמא דאוקי למתניתין בגת פקוקה ומתניתין לא פליג על ר"ה וא"כ לבתר דאקשי לי' ת"ש מה שבבור אסור והשאר מותר ותירץ ר"ה הא כמשנה ראשונה והא כמשנה אחרונה מאי דנוחקא דילמא אף למשנה ראשונה

לא התיירו לדרוך עם הנכרי בגת שאינו פקוקה ורישא מיירי בגת פקוקה ומלאה כדמשגי לעיל ר' הונא ובסיפא דתני ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר אף שהתחיל למשוך מ"מ מה שבגת מותר פינן דעובדים וסרצנים יורדים עם היין למקום אחר שהוא הגרגתוני לא חשיב המשכה על מה שבגת אבל לפי הרמב"ם דמפרש דאף לדר' הונא לא נעשה י"נ אלא מה שנמשך אבל מה שלא נמשך לא א"כ אתי דברי ר' הונא דקאמר לא שנו אלא שלא החזיר אף למשנה אחרונה דמה שבגת לא נאסר אבל אם החזיר הגרגתוני לגת נאסר מחמת היין שבגרגתוני והשתא נפרש דקושית הר"ן לא קשי' דהוכרח לתרץ בגת פקוקה ומלאה דמלאה בלא פקוקה פינן שיורדים הענבים והיין בכל שעה מצנינור לבור ואפשר נתמעטו הענבים במקום שהוא סמוך לצנינור ואפשר שיין צלול זב למקום זה מעליונה של גת העשויה כמדרון וידברי ר' הונא הוא אסור ולכך משגי בגת פקוקה ומלאה דאין היין זז ממקומו אלא במקום שנסחט שם עומד ופריה ת"ש ואינו עושה י"נ עד שיירד לבור משמע בשום אופן אינו עושה י"נ עד שיירד לבור אבל לנמשך בתוך הגת לא חיישינן ומשגי ה"נ בגת פקוקה ומלאה וקמ"ל דאין בה משיכה עד שיטול לפקק שלפני ירד היין והיא משיכתו מיד ופריה ת"ש ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר ומדקתני השמרי' מותר אף שהגת עכשו אינו פקוקה ואפשר לירד יין צלול מעליונה של גת לתחתונה ואף אותו היין מותר ש"מ שמה שנמשך בתוך הגת לא חשיב יין לעשות י"נ אף שהוא צלול ואם איתא לדרב הונא אף אם נימא שהענבים שמעורבים עדיין עם היין בעליונה של גת מותר ולא נעשה י"נ אלא מה שנמשך מ"מ היין שהוא במדרונה של גת לתסר אלא ע"כ דס"ל לתנא דמתניתין דלא חשיב המשכה בתוך הגת וקשי' לרב הונא והוכרח לומר פאן כמשנה ראשונה פאן דיש קצת יין צלול בתוך הגת מ"מ לא נאסר מה שלמעלה בגת הענבים דהא ס"ל להרמב"ן אפילו אם יש טופח ע"מ להטפח אינו אוסר אלא מקום מגע עיי' בב"ח אבל אם החזיר הגרגתוני כל מה שבגת אסור ע"י טיפת יין שבגרגתוני המתערב בכל הגת: והשתא אין לנו ראי' מפורשת שס"ל לרש"י כפי הבנת הרא"ש והר"ן דס"ל לפירוש"י פינן שהתחיל לימשך אף אותו יין שמעורב עם הענבים לאסור במגע כותי ואדרבה פשטן דברי רש"י נוטים כפי הרמב"ן דמתחילה פל' רש"י בגת העשויה כמדרון ומשעה שהוא נמשך מצד העליון לצד התחתון קרוי יין ר"ל אותו יין צלול קרוי יין לאסור במגע כותי אף שהוא עדיין בגת משא"כ למשנה ראשונה דאינו יין עד שיירד לבור קמ"ל דאף שיין בגת קודם שיירד לבור פינן שהתחיל לימשך עושה י"נ וכן מה שפירש"י פקוקה שפקקה הצנינור וכו' ולא זז ממקומו אלא במקום שנסחט שם עומד לאפוקי אם לא הי' פקוקה אפשר שיירד היין מעליונה של גת לתחתונה ויין הגה פינן שהוא צלול נאסר במגע כותי אבל מעולם לא עלה על דעת רש"י שאוסר הכותי במגע אף מה שלא נמשך וא"כ לדעת הרמב"ן והראב"ד אף שנתן הסל בתוך הגיגית ולקח מתוכו יין צלול מעשר לשררה מ"מ אין על מה שבגיגית דין יין שיאסר במגע כותי ואף אם נוגע היין שבגיגת דרוך נקבי הסל פינן שבסל הא אמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ואם יש בחרצנים וזגים שבגיגית ששים כנגד היין שבסל מותר כמבואר בסי' קכ"ג סי' כ' בש"ע וכבר הכריע הש"ך והט"ז לדעת הרב בסי' קל"ד דנוהגין להקל דכל סתם יינם בזמן הגה בטל

בס' ה"ה הכי דודאי מגע עכו"ם לא גרע מסתם יינם א"כ כל היין והסרצנים ונגים מצטרפים לבטל היין בששים ואף אם הי' סל גדול ולא הי' היין ונגים שפגיגית ששים לבטל נראה אם הי' ישראל באותו מעמד וראה פשנתו הסל לתוך הגיגית ושואב מתוך הסל בכלי ליתן מעשר להשר ולא נגע בידיו היין רק ע"י פלי יש לצדד להיתר דהא לדין הש"ס לא הי' אסור כי אם בשתייה דדמי למי שמדדו היין בקנה או ביד מותר בהנאה היין שהוא טרוד בדבר אחר והוי פיודע שלא היין ליגע ולא מפעיל לדעת הרא"ש והרשב"א והראב"ד והר"ן שהספימו שאפילו מדדו ביד שמותר דיש לצדד בנידון דידן אף אם שאב בכלי מן הסל ואגב השאיבה הי' נוגע ביד הי' מותר דבעבידתא טריד דמ"ש מדדו ביד לידע כמה יש בחביות כדי ליתן מס לשר או בשביל דבר אחר ומ"ש אם שואב מיד כדי ליתן אותו יין להשר דמותר ג"כ בהנאה אלא אפילו להכרעת הב"י בס"י ככ"ד פדעת הרי"ף והרמב"ם ורש"י דמתניתין לא איירי אלא במדדו בקנה אבל ביד אסור בהנאה ולמדו ממתניתין דאגרדום פותי שקדח במנחת והעלה או שטעם מן הכוס והחזירו לחביות אסור בהנאה ואף דאיכא למימר דכיון שהוא טרוד לטועמו הוי פיודע שלא היין ליגע ואפ"ה אסרו לי' בהנאה וה"ה למדדו בידו מ"מ במדדו בקנה פולם מודים דהוי טירדא והוי כמגע שלא בכונה לנסף ואינו אסור אלא בשתי' א"כ בנ"ד אם ראה בישראל שלא נגע היין רק בכלי ובסל הי' מותר לדינא דה"ס בהנאה ואף שכתב הרא"ש שאין לנו לדמות מילתא למילתא אלא כמה שמפירש בגמרא שנקרא טרדא דווקא בזה מותר משום דקש"י ליה דאמרינן בפרק ר"י גבי האי חבית' דאישתקל ברזא מינ' אידרי פותי ואנח ידי' עלה א"ר פפא כל להדיא ברזא אסור וקש"י לי אמאי אסרינן בהנאה והלוא היין להצלת היין דטרוד ולא מנסף מידי דהוי אמדדו ביד ומירץ דלא פירקא היא דאין לנו לדמות הטירדות זה לזה אלא מה שמצינו בגמ' שזה נקרא טרדא כי אגרדומא הטועם יין הנה ראוי לקרות טרוד כמו מדדו ביד ואע"פ כן אסור וכן הצלות היין אין כאן טרדא פולה האי ולא דמי למדידה עכ"ל משמע שאין לנו לדמות בעניני הטירדות מ"מ נראה דזה הוי ממש כמו מדדו בקנה ותדע דהא במתניתין לא נזכר מדדו ביד ולמד הרא"ש דמעשה שהי' כף הנה וה"ה למדדו ביד דהוי טרדא א"כ מה לי מדדו בקנה בסל כדי שיידע ליקח כמה מעשר שיתן להשר וא"כ היין שילדינ' דהש"ס הנה מותר בהנאה ולא הנה אסור אלא בשתייה א"כ לדידן הי' מותר אף בשתייה כמבואר בש"ף בס"י ככ"ד ס"ק ע"א ובט"ז ס"י קל"א הכריע דאם נגע היין עצמו אף שהנה לו טרדא אסור בשתי' אפ"ה בזמן הזה אבל ע"י דבר אחר שלא בכוננת מגע מותר בשתייה בזמן הזה וא"כ בנ"ד אף אם אין ששים היין וסרצנים שפגת נגד היין שהוא בסל מ"מ אם עמד הישראל וראה שלא נגע הפותי היין רק ע"י פלי שהוא שואב אף דהוי המשקה שאם נגע הפותי היין לאסור מ"מ ע"י דבר אחר לא נאסר לדינ' דהש"ס כי אם בשתייה ולדידן מותר אף בשתייה וכל זה לדעת הרמב"ן והראב"ד שזכרנו דס"ל דהיינו שהתחיל למשף עושה י"ג היינו דווקא אותו היין הצלול שנמשף אבל אותו היין שעדיין לא נמשף אינו עושה י"ג א"כ בנ"ד הי' להתיר אותו יין שקנו הישראלים אח"כ שנתעסקו בו הפותים היין שעדיין לא נמשף שם בגיגית אלא מעורב עם ענבים אבל כפר חלקו עליהם רוב הפוסקים ואף שהראתי פנים מסבירות בספרות ישראל לדברי הרמב"ן והראב"ד מ"מ אין אני פדאי לחלוק על האבות עולם שפבר יצא הוראה זו לאסור מ"מ נראה בשעת הדחק בסתם יינם דרבנן יש לסמוך

על דברי יחיד כמו דאמרינו בנדה דף ט' לאחר שנזכר רבי דלאו יחיד פליג עליהם אלא רבים פליגי עלה אמר פדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק ומפרש התם שעת הדחק טהרות אפישי ונהי הפסד מרובה ה"נ שהרבה ינו עשו ואיכא למיחש להפסד ואף שהינו הרבה נעשה לכמה בעלי בתים ולכל אחד לא הי' הפסד מרובה ולא חשוב זה להפסד מרובה וראי' לזה דאמרינו בפ"ק דפסחים דף ט"ו ע"ב מתניתין נמי איכא הפסד עצים ומשני להפסד מרובה חששו להפסד מעוט לא חששו ואף אם יצטרפו כל שורפי תרומה טמאה העצים איכא הפסד מרובה מ"מ פיון דלגבי כל חד וחד לא הוי הפסד מרובה לא הוי בכלל הפסד מרובה ה"נ דכונתי' מיהו יש לדחות דהתם תרומה טמאה לא שכיחי מעוטי דמעוטי הוי הפסד מעוט אבל הכא שרוב בני הקהלה עשו יין כזה הוי הפסד מרובה אף בהצטרף כולם דהתורה חסה על ממונם של ישראל וסתמא אמר בנדה טהרות אפישי בי' ל"ש לאדם אחד או שהי' שייכים לכמה בני אדם ועוד י"ל דבנידן שלנו הוי לכל חד הפסד מרובה שיצטרף לקנות יין פשר ביוקר ובדעבד סמכינן שפיר אדברי יחיד ולא מפעיל היכי דאיכא ששים בגת נגד היין שפסל דמותר אלא אף אם לא הי' ששים רק הישראל ראה וידע בשעה שלקחו עבדי השר במעשר לא נגע בידו ביין שפסל אלא ע"י פלי בזה יש לסמוך על דברי רמ"א בסי' קכ"ד סי' כ"ד דכל מגעו נקרא שלא בכוננה ולכן אם נגע ביין ע"י דבר אחר אע"פ שהוא יודע שהוא יין וכינון ליגע בו מותר אפילו בשתייה עכ"ל א"כ לא נאסר אותו יין שפסל מעולם אכן אם לא הי' ישראל בשעה שנחנו הסל ויש לחוש וקרוב שנגע ביד ביין ואין בגת ששים לבטלו אזי אסור אפילו בדעבד דהא במדדו ביד איכא פלוגתא דרבנן ואף שלהרא"ש מותר אף במדדו ביד בהנאה מ"מ לא מלאני לב להקל פיון דאינו דומה לגמרי לטירדות מדידה וכבר פתבו רוב הפוסקים שאין מדמין הטירדות להדדי אלא מה שנזכר בש"ס וא"כ אין בנו פח להתיר בדעבד אבל אם יש ששים בגת שפיר נוכל לסמוך להתיר בדעבד אבל חלילה חולין לסמוך לכתחילה לעשות יין פשר מגיית כזו שנחנו בו סל כדי ליקח מעשר להשר: ואגב דאמת לידן דין גיגית דרוכה נבאר חילוק מה שכתב הש"ע בסי' קס"ג סעי' י"ט גיגית מלאה ענבים דרוכים עומדת בבית עפ"ם יש לאסור שמא המשיה ממנו ובסעיה כ"א פתב רמ"א בהגה"ה וז"ל והא דאין דורכים עם העפ"ם היינו בגיגית או בגת שדרה להמשיה שם יין וגזרינו קודם המשכה אטו לאחר המשכה אבל בעריבה שאין דרה למשה משם מותר לדרה עמו וכן לקנות ממנו ענבים דרוכות בעריבה הואיל ואין דרה למשה בעריבות עכ"ל.

א"כ צריכין אנו לידע מה נקרא גיגית ומה נקרא עריבה הלוא בשניהם אין דורכין למשה ובאמת עיקר החילוק תלוי אם יש בה ברזא וכמו שכתבו התוס' שהקונה יין מגתות הפותי צריף ליהזר שלא יהי' בו ברזא בגיגית ודוקא ברזא קטנה אבל ברזא גדולה כמו פי חביות לא חשיב המשכה מאחר שענבי' נמשכים דרה שם עם היין.

והקשה הב"י וז"ל ואיכא למידק דאפילו ליכא ברזא נמי הא איכא למיחש שמא יוצא מעט יין צלול בפוס או שמא יתן סל בגת ויהיה בתוכה יין צלול ושמא י"ל דס"ל לכל הני לא חיישינו דלא שכיחי ולא דמי לברזא דשכיח טובא למשה על ידה עכ"ל ובמהרי"ק פתב אשר שאלת על מה סמכו הצרפתיים לקנות גיגית מלאות ענבים דרוכים מן הפותי שהרי רבינו תם הקפיד ורצה לנדותם אנפיליה דאפילו לר"ת שאסר לדרה

עם הפותי היינו דווקא בגיגית דכיון שהוא רגילות להמשיך שינה למגזור קודם המשכה אטו אחר המשכה אבל פשדורכים הענבים באותם עריבות הארנפות הנתונות על העגלות כמו שלנו ומהם ממלאים הדלאים ומריקי בתוך הגיגית פשיטא דאפילו ר"ת מודה בהא דלא שינה למגזור אטו אחר המשכה כיון שאין רגילות כלל להמשיך בתוך אותו עריבות לא ע"י פינוי ענבים ולא ע"י גרגתוני כו' הרי לפניך דעיקר תלוי בדרכו להמשיך וכבר כתבו התוס' דווקא בדאיפא דרכו להמשיך אבל אם אין בהם ברזא אין חילוק בין עריבות ארנפות או עגולות או גדולות או קטנות וא"כ בזמנינו שרגילין הסל לתוך הגיג' ושואבים זין צלול ראוי לאסור אף בדעבד וכבר הכריע בתשובת צמח צדק סי' י"ב דאין להתיר בדעבד במקום שרגילין לעשות כן אם לא במקום שאין להם גיתות בין הפרמים וממילא אם הובא לבית הפותי יש לאסור אפילו בהעלמת עין אבל אם הגיתות עדיין בפרם ואין להם גיתות בין הפרמים יש להתיר ואף שיש בקצת מקומות שהכומרים סוכבים מעיר לעיר ומכפר לכפר ומבקשים שיתנו להם בעלי פרם זין דרך צדקה ויש להם סלים קטנים ולוקחים משם זין צלול מ"מ נראה דאין לאסור בשביל זה דהוי זה ספק ביאה כמו דאיתא בפ' השוכר דף ע' ע"א דבהא אפילו רבנן מודה דהוי ס"ס ספק על ספק לא על ואת"ל על דילמא לא נתנו לו ולא נגע ביין וכבר כתבנו דאם יש בגיגית ששים נגד סל הקטן יש להתיר בדעבד והנלפע"ד פתבתי וה' ינחני בדרך אמת ויאר עינינו במאור תורתו: אחר שגשאלתי ב"כ מק"ק אויבן באחד שקנה זין מן הגיגית שהי' לו ברזא והשבתי הנה מתוך דברי הג' ל"י וכל מכ"ת ללמוד לנ"ד דהא לדעת התוס' אף בגיגית שיש לה ברזא אם הברזא גדולה שהענבים נמשכים דרך שם עם היין לא הוי המשכה ואפילו בברזא קטנה כבר הראתי פנים מסבירות לאותן הפוסקים שהיין שגשאר מעורב עם החרצנים לא הוי המשכה ואף אם נמשך בנודאי מן הגיגית מ"מ זין שלמעלה לא נאסר ע"י ניצוק כיון שיש הרבה זין וחרצנים ומתבטל בששים וק"ו פאן דאיפא למימר שפא לא המשיך א"כ אם יש הפסד מרובה או שעת הדחק שאין להם זין פשר בטעמשונואר שגמכר שם היין ולגבי ידיהו פשנת בצורת דמי דחשיב הש"ס לשעת הדחק ומזה למד הב"ח דלעני בדבר חשוב הוי הפסד מרובה ה"נ דכונתו כיון שאין אחר מצוי שם ראוי לסמוך בדעבד להכשיר היין אבל מפאן ולהלאה חושבנו ראוי להחרים ולגדות לאותן אנשים הקוני' זין בגיגית כזו אם לא שיתתום הברזא וגם יתן סדין למעלה בגיגית ולקשור ולחתום כדי שלא יוכל הפותי למשוך ע"י סלים קטנים וה' יטה לב ישראל לעבודתו וצדיק יאחז דרכו וטהור ידים יוסף אומץ לעשות משמרת למשמרת.

כ"ד היום ה' ב' אדר תפ"ב לפ"ק. גאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה קיג לברר וללבן אם יש איסור לישוב על פסאות התפורים בכלאים וכן על הקוטש"ן שתפורים בפשתן וכן על פרים וכסתות הנתונים בתוך הקוטש"ן לישוב עליהם וכן אותן העושים בגדי רקמה סביב לכתלים והם פלאים אם מותר לסמוך עליהם.

נציעה לפניך שיטת הש"ס סוף פ"ק דביצה משלחין פלים בין תפורין ובין שאינן תפורין ואע"פ שיש בהם פלאים ופריה בשלמא תפורין חזי למלבוש שאינן תפורין נמי חזי לכסוי אלא פלאים למאי חזי וכי תימא למימך תות' והתניא לא יעלה עליה אבל אתה יכול להציעו תחתיה אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שפא תפרה לו נימא על בשרו וכי תימא דמפסיק מידי דביני ביני והאמר ר"ש בן פזי א"ר יהושע בן לוי א"ר יוסי בן

שאול אמר רבי משום קהלה קדישא דבירושלים אפילו עשר מצעות זו על גבי זו וכלאים תחתיהם אסור לישן עליהם משום שונאמר לא יעלה עליה אלא בוןלן וקאמר עולא מפני מה אמרו ווןלן טמא מפני שהשמש מתחמם פנגדו ופי' רש"י מתעטף בשוליו כו' וכיון דמתחמם נגדו אסור לעשות כלאים אלא בקשין וכי קא דאמר ר"ה ברי' דר"י האי נמטא גמדיא דנרש שרי עכ"ל.

והנה ביומא ובתמיד לא גרסינו בסוף דברי ר"ש בן פזי משום שונאמר לא יעלה עליה וכו' הרי"ף לא גרס לי' ונראה שגרסא זו בסוף פ"ק דביצה אתי' ע"פ סוגיות התוס' בנדה דף ס"א ע"ב בד"ה לא ימפרנו לנכרי קא דתנו במס' פלאים הפרים והפסות אין בהם משום פלאים ובלבד שלא יהי' בשרו נוגע בהם לפי שאין דרפן בהעלאה לא גזרו חכמים בהצעתו ובמרדעת נמי בעינו שלא יהיה בשרו נוגע דתו ליכא למיחש לכריכת נימא וקא דגזרו רבנן אפילו עשר מצעות זו ע"ג זו בשאר פלאים שדרפן בהעלאה גזרינו הצעה אטו העלאה ע"ש.

ולפ"ז אתי שפיר הך גירסא דמתחילה גזרו דאסור להציע תחתיו שמה תפרה נימא על בשרו ופריה וכ"ת דמפסיק ביני וביני ואז אין חשש שתפרה נימא מ"מ קשה מהא דאמר ר"ש בן פזי דקהלה קדישא בירושלים אסרו אפילו עשר מצעות משום גזירה דלא יעלה עליה וגזרו הצעה אטו העלאה עד דמשני אלא בקשין וע"כ לפי שיטת התוס' מייירי בקשין שאין דרפן בהעלאה תו ליכא למיגזר אטו העלאה וקהלה קדישא בירושלי' הוסיפו ליגזור אף שלא גזרו חכמים מתחילה ומצינו בתלמוד גזירות חכמים שהוסיפו דור אחר דור לעשות סיג וגדר ה"נ דכונתי'.

וראיתי בפ"י ה"ר"ן שנתקשה בזה וז"ל אסור לישן עליהם מדרבנן ותמהני מאי ארי' שמה תפרה דמשמע דלא הפסיק מידי אפילו עשר מצעות נמי וכלאים תחתיהם אסור לישן עליהם גזירה שמה יעלה אותן עליו משום שונאמר לא יעלה עליה כלומר משום גזירה דהעלאה ומלשון רש"י ז"ל שכתבתי נראה שהוא מפרש דאסור לעשות כן שמה תפרה ואיכא איסורא דאורייתא ודר"ש ב"פ מדרבנן ואין צריה לזה אלא כף הנראה לי דברייטא נקט לה הכי משום דאפילו בכלאים שאין דרפן בהעלאה אלא בהצעה כל היכי דלא מפסיק מידי אסור שמה תפרה נימא על בשרו אבל כל היכי דמפסיק כל שאין דרפן בהעלאה שרי והינו דתנו בפ' בתרא דכלאים הפרים והפסות אין בהם משום פלאים בלבד שלא יהי' בשרו נוגע בהם והינו מפני שאין דרפן להעלותו וכו' בפ"י ר"ש בפ' המשנה ור"ש בן לוי אתי לאשמועינן דאפילו עשר מצעות זו ע"ג זו שאין דרפן בהעלאה כל שכלאים תחתיו שדרפן להעלותו אסור לישן עליהם משום שונאמר לא יעלה כו' כלומר משום לתא דהעלאה פיון שדרפן בכה עכ"ל.

ותירוצו דחוק דהא ברייטא אקרא קאי בגד פלאים לא יעלה עליה משמע שדרפן בהעלאה ועל זה קאמר הברייטא אבל אתה יכול להציע תחתיה אבל אמרו חכמים אסור לעשות כף שמה תפרה לו נימא משמע דקאי אבגדים דדרפן בהעלאה וא"כ הדרא קושני' לדוכתי' אלא ע"כ כדאמרינו אבל אין להקשות מאי דוחקא דש"ס לשנוי בקשין וע"כ אליבין' אנו מוכרחים דאין דרפן בהעלאה דאי דרפן בהעלאה אפילו בקשין איכא למיגזר אטו העלאה דלר"מ אפילו בקשין אסור בהעלאה מדאורייתא וה"ן הביאו א"כ מאי

לְכוּף עַל צִיּוּדֵי אָדָם שָׂרִי לִישָׁב עֲלֵיהֶם אִם אֵין בְּשָׂרוֹ נוֹגַע בָּהֶם וְאִף לְדַעַת הַרְמָב"ם בֵּין שְׁהַפְּלָאִים דְּרַכּוֹן בְּהַעֲלָאָה וּבֵין אֵין דְּרַכּוֹן בְּהַעֲלָאָה אֲסוּר לְהַצִּיעֵן אֶפְּיֵלוּ בַּעֲשָׂרָה מַצְעוֹת וְהָא דַּתְנֵן הַפְּרִים וְהַכֹּסְתוֹת אֵין בָּהֶם מְשׁוּם פְּלָאִים הֵיִינוּ בְּקָשִׁין מ"מ נִרְאָה לָאוּ דְּוָקָא בְּקָשִׁין לְגַמְרֵי אֲלָא בְּקָשִׁין קֶצֶת וְתַדַּע דְּהָא הָרָא"ש נָמִי מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּכָרִים וּכְסָתוֹת שְׁהוּ קָשִׁין וְאֵין דְּרַכּוֹן לִיְכַרְבָּהּ עַל בְּשָׂרוֹ הַתִּירוּ כְּשָׂאִין בְּשָׂרוֹ נוֹגַע בָּהֶן.

וְכַתֵּב בְּשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי וְדוּקָא בְּרִיקוֹן וּבְנִתוֹן עַל גְּבִי אֲצִטְבָּא אֲבָל מְלָא אוּ רִיקוֹן וְנִתוֹן עַל גְּבִי מְטָה אֲסוּר לְפִי שְׁנֹכְפָף תַּחֲתָיו וְנִכְרָה עַל בְּשָׂרוֹ וּגְבִי מְרַדְּעַת כְּתֵב הָרָא"ש אִף בְּשָׂרוֹ נוֹגַע בָּהֶן שָׂרִי וּמְחַלֵּק בֵּין מְרַדְּעַת וּבֵין פְּרִים וּכְסָתוֹת שְׁהֵם רַפִּים דְּקָאֵמַר בַּפ' דַּם הַחֲטָאֵת דָּף צ"ד ע"ב וְהָא פְּרִים וּכְסָתוֹת דְּרַכּוֹן נִיְהוּ וְאִף שְׁהַרְמָב"ם אֵינוּ מְחַלֵּק בֵּין מְרַדְּעַת לְכָרִים דַּמ"מ צָרִיךְ שְׁלָא יְהִי בְּשָׂרוֹ נוֹגַע בָּהֶם ע"כ מוֹדָה דְּלֹא קָשִׁין לְגַמְרֵי דְּהָא ש"ס עָרוּף הוּא דְּכָרִים וּכְסָתוֹת דְּרַכּוֹן הֵם אֲלָא ע"כ דְּלֹא קָשִׁים לְגַמְרֵי וְאִף אִם נִיְמָא דְּהַרְמָב"ם ס"ל הַחֲלִיּוֹק שְׁכַתֵּב הַירוּשְׁלָמִי וְאִף שְׁלָא הִבִּיאוּ מ"מ בְּכָלֵל דְּכָרִיו הֵם שְׁכַתֵּב בְּכָרִים וּבְכֹסְתוֹת שְׁהֵם קָשִׁים ש"מ דְּוָקָא אִם קָשִׁים הֵם אֲבָל בְּרַפִּים לֹא הֵיִינוּ כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הַסְּמ"ג וְהָרָא"ש שְׁנֹכְפָף בְּאֲמָצַע וְעוֹלִי עַל צִיּוּדֵי אָדָם וְאִף שְׂאִין לְגִזְוֹר מִחֲמַת פְּרִיכַת הַנִּימָא מ"מ אִיכָא לְמִיגְזוֹר אֲטוּ הַעֲלָאָה גּוּפִי שְׁעוֹלִי עַל צִיּוּדֵי אָדָם וְאֶפְּיֵלוּ עַל גְּבִי עֲשָׂרָה בְּגָדִים אֲסוּר לְלַבּוֹשׁ פְּלָאִים וְהָא דְּאֲסוּר בַּש"ע בְּכָרִים מְלָאִים הֵיִינוּ כְּמוֹ פְּרִים שְׂאֵנוּ שׁוֹכְבִים עֲלֵיהֶם שְׁנֹכְפָפִים עַל צִיּוּדֵי אָדָם אֲבָל בְּאוֹתָן פְּרִים שְׁנוֹתָנִים בַּעֲגָלָה לִישָׁב עֲלֵיהֶם שְׁמַמְלָאִים אוֹתָם בְּשַׁעַר בְּדוּחַק עַד שְׂאִי אֶפְשָׁר לְכוּף עַל הַצְּדָדִים אִף שְׂרָף לִישָׁב עָלָיו הֲלוֹא כְּבָר הוֹכַחְנוּ שְׁפָרִים וּכְסָתוֹת רַפִּים הֵם וְאֶפ"ה מוֹתֵר לִישָׁב עֲלֵיהֶם כְּשָׂאִין בְּשָׂרֵנוּ נוֹגַע בָּהֶם וְאִם הֵם בְּאוֹפֵן שְׂאִין הַצְּדָדִים עוֹלִים עַל צִיּוּדֵי אָדָם וְק"ו בְּכֹסְאוֹת שְׁהַפֵּר נִתְחַבֵּר בְּעֵץ ע"י מְסַמּוֹרִים שְׂאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם צַד לְבוֹא עַל צִיּוּדֵי אָדָם אִף שְׂרָף מִתַּחֲתָיו מ"מ אִי אֶפְשָׁר לְבוֹא עַל צִיּוּדֵי אָדָם בְּזָה אֵין לְהַחְמִיר כָּלֵל.

וְכֵן לִישָׁב בְּקוּטְשִׁין אִף שְׁמֵן הַצְּדָדִים הוּא שְׁעֻטְנֵוּ בֵּינוּ שְׂאִינוּ דְּרָף לְבִישָׂה וְלֹא דְּרָף הַעֲלָאָה מוֹתֵר וְאֵין לְהַחְמִיר אֲלָא לִישָׁב נֶגֶד שֶׁל הַוּוּיָלָן שֶׁל הַקּוּט"ש שְׁהוּא פְּלָאִים וְה"ה אִם קָבַע בְּגָדֵי רַקְמָה בְּכּוֹתְלִים וּמְחַבְּרִים לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה וּמֵן הַצַּד בְּמַסְמוֹרֵת דְּמוֹתֵר לִישָׁב בְּסַמּוּף לְהֵם דְּאֵין זֶה דְּרָף לְבִישָׂה וְלֹא דְּרָף הַעֲלָאָה וְאִף שְׁכַתֵּב הַמַּג"א בַּא"ח ס"ס תַּשְׁל"א דְּאֵין לְתַלּוֹת בְּסוּפָה שְׁעֻטְנֵוּ אַא"כ גְּבוּהִים מִתְּשַׁמֵּשׁ אָדָם הֵתָם מִיְיָרֵי בְּתַלּוּיִם כְּדָרָף הַוּוּיָלָן וְאֵינָם קְבוּעִים בְּכּוֹתֵל לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה וְאִיכָא לְמִיחַשׁ שְׁיִתְחַמֵּם בּוֹ כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ וְוִילָן טָמֵא מִפְּנֵי שְׁהַשְׁמֵשׁ מִתְחַמֵּם כְּנִגְדּוֹ וּפִירֵשׁ"י מִתְּעַטֵּף בְּשׁוּלְיוֹ לְכָף אֲסוּר לַעֲשׂוֹת פְּלָאִים אֲבָל בְּבִגְדֵי רַקְמָה שְׁקִיבּוּעֵי בְּכּוֹתֵל ע"י מְסַמּוֹרוֹת לְמַטָּה וּמֵן הַצְּדָדִים א"א לְבֹא לְיַד עֵיטוּף בְּשׁוּם צַד מוֹתֵר לִישָׁב וְלְסַמּוּף עֲלֵיהֶם כִּי אֵין זֶה דְּרָף לְבִישָׂה וְלֹא דְּרָף הַעֲלָאָה כַּנ"ל עֵינָקֵר לְהַלְכָה.

וְה' יִנְחֵנִי בְּדָרָף אֲמַת: שְׂאֵלָה קִיד לְמַאִיר וּבָא קָרָא יוֹם יוֹמָא טָבָא וּפְיִלְפוּלָא תְּרִיפָא טִינְרָא תְּקִיפָאֵי דִּידִי וּמִשְׁכּוֹלֵי עֲדִיפָא הוּא נִיְהוּ אִישׁ דִּידִי הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל כְּסָאוֹ מַעֲלָה תַּנְשֵׂא וְיִתְגַּדֵּל שְׁבַחוֹ מְלַסְפֵּר חֲדַל ה"ה גַּר יִשְׂרָאֵל ע"ה פ"ה כ"ש מוֹהַר"ר מַאִיר אב"ד ור"מ דְּק"ק אֵיזוֹנְשְׁטַאט.

אחר הדרך מבווא השלום באתי לדבר דבר להעלות לפניו למצוא שאלה אחת בצורך השעה בענין עגונה דאיתת' דאיתרע באשה שפולה וגלמודה ובתוך עמי היא יושבת סמוך ומן בלע במדינה זו אמרתי להעלות הנניר המוצא בזה את הנראה לפענ"ד אמנם חלילה לי לסמוך על דעתי לבד אם לא יספיקו עמי גדולי המורי המאיר לארץ ולדורים לכן נא ישים עין עיינו במה שפכתתי וישיבני דבר ולא חצי דבר את הנראה לדעתו הרמה אולי ימצא פתח לאביונה העלובה להתיר אותה מכבלי העיגון כי הרבה שקדו חכמי ז"ל על תקנת בנות ישראל שלא תתעגנו ח"ו ובבואו גם דבריו אלי אעגדם עטרה לראשי והנני מוכן תמיד לטובתו כל הימים.

הק' משה ברודא מפראג פה ק"ק באמבורג והמדינה מעשה שהי' כף הי' שבאתי לפניו האשה עגונה מרת גיטל מישוב מימיץ פה מדינה ואמרה שמת בעלה בוועשט הובין ונקבר שם והי' שמו העם מימיץ ומקום מולדתו הי' בליפטן פעלד ואחר חתנותו קבע דירתו במימיץ וביקש מאיתי לכתוב לגיסי לחקור ולדרוש גופא דעובדא היכי הוי וזה נוסח קבלתי עדות שלו אתי לקדמנא פד הוינא במותב תלתא בי' דינא האשה מרת חנה בת רפאל והיא אשת נפתלי המכונה הירצל בר יצחק מפאן וזה האשה העידה אחר שהשבענוהו אותה בשבועת התורה ואיימנוהו בחרם יב"נ וז"ל.

ערב שבועות תפ"ל איז איין מאן דיק גישוואלין גיוועזין אונד איז גיקומן ציא רייטין ציא מיר אין מיין הויז האב איך גיפרעגט אויב ער איין אשה האט. האט מיר משיב גיוועזין ער האט איין אשה מיט איין קינד איין בן זכר פין אונד האלבין יאר ער וואונט איין שעה פין ר' שמואל זיין טאכטער הדר בכאן ובת ר' שמואל דר בליפטן פעלד אונד האט מיר גיזאגט עס וואונט נאך איינער אין זיין ישוב אכר דער זעלביגר האט גיט ניטיג אלז ער ארויס ציהט.

וגם האט ער מיר גיזאגט ער הייסט חזקאל בר יהודא אונד דער מאן איז בביתי קראנק גילעגין ביז שבת שני אחר שבועות ובש"ק מת זהו מה שהגידה מרת חנה הנ"ל בפנינו ב"ד היום ר"ח שבט תפ"א לפ"ק וועשט הובין ע"כ גביות העדות: ובעדות זה יש לפקפק הרבה ואינה פדאי להתיר' האשה שפולה וגלמודה מרת גיטל הנ"ל אחר ששמו חול העם מימיץ מזה לא הפירה האשה מרת חנה פלום וגם שם הקודש הנקרא לס"ת הוא חזק' בר יהודא והיא אמרה חזקאל בר יהודא פאשר פתב לי גיסי הרב גרו הנ"ל.

ואח"כ באתה האשה האביונה הנ"ל וצווחה פכרוכנא אחרי שהיא שמעה משני עדים שמת בעלה קבלנו עדותם פה לפני ב"ד וזהו נוסח עדותם. במותב תלתא פחדא הוינא ואתי לקדמנא ה"ה פמר שמואל בר ירמל' משה מאלטין שטיין לאחר האיום העד לפנינו בתורת העדות באם לא יגיד ונשא עונו בזה הלשון.

שני ימים לאחר שבועות תפ"ל בין איך גקימן לוועשט הובין אין איין שלאף שטאט הייסן פר דען מקום וואנגין שני ב"ב בבית אחד בייא דען דר אונטן וואונט בין איך גיגאנגין האט מיך דיא בעלת הבית גיפרעגט פין ויא איך אהער בין האב איך גיזאגט ממדינת באמבערג האט זיא ציא מיר גיזאגט עס איז ערשט עטליכע טאגדאס איינער גישטארבין איז אויס דער מדינה באמבערג ער איז פין מיץ ארויס גיקימן אונד איז

גישוואלין גיוועזין איז בײַא מיר קראנק גילעגין אזוי האָב איך זײַ גיפראגט וויא ער האט גײַסישן זאַגט זײַא ער האט זיך גימעלט אַהער פֿין ליכטנפֿעלד.

אזוי האָב איך גײַזאַגט אין ליכטנפֿעלד וואהנט קיינר דער העם הײַסט אונד זאג צײַא מײַן חבֿר פֿמֿר בֿערקל מאלטין שטײַן דאָס איז קײַן אַנדערֿר אלס דער העם פֿין מײַמיץ דער פֿליטה האט גימאכט דער נאָך האט זײַא מיר אַרײַף גײַוויזן זײַן ראק נױיס גרויא טױף מיט מעסינג קנעפֿף.

אזוי האט זײַא גײַזאַגט איך זאַלט פֿין דען רב בֿריף מיט נעמין פֿדי דײַא לײַט דא היא בֿמדינה זו וויסן זאלין דאָס אַמת איזט. וויא איך בײַן אין רב זײַן הויז גיקימין איז דער רב ניט בֿביתו גײַוועזין אזוי בײַן איך ווינדער פֿארט גײַזאַנגין האט דײַא רעבצין גײַזאַגט זײַא ווערין אויף דער פֿאסט לֿכאן באמבערג שרייבין דײַא רעבצין האט אַרײַף גײַזאַגט איך זאַלט ווינדֿר אהין קײַמין אבער בײַן ניט ווינדֿר אהין קײַמין ווען מאן מײַן חבֿר פֿמֿר בֿערקל הַנֶּל פֿרעגין וניל ווערט ער אַרײַף ניט אנדרשט זאַנגן קענען אלס וויא איך עכ"ל היום יום ה' ז' אָדֿר תפ"ל פֿה בֿאַמבֿורג: וְזֶהוּ נֶסֶח הַעֲדוֹת הַשְּׁנַי בְּמוֹתב תִּלְתָּא פֿחדא הוינא וְאִתִּי לִקְדַּמְנָא ה"ה פֿמֿר יִשְׁשָׁכֵר בֿערקל בֿר יְהוּדָא ז"ל מאלטין שטײַן וילאחר האַיום העיד לֿפֿנינו בתורת עדות בָּאֵם לא יגיד וְנִשְׂא עוֹנוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן איך מיט מײַן חבֿר שמואל בֿר יִרְמְיָה מאלטין שטײַן זײַן מיט אנדער אין עלזות אליין גײַזאַנגין שבועות תפ"ל זענען מיר אין מנהיגים גילעגין וילאחר שבועות זענען מיר גײַזאַנגין נאָך וועשט הויבן זענען מיר גיקימן בײַא אײַן שְׁלֵאף שטאַט ער וואהנט הינטין אין הויז האט אײַן ליכט גיברענט אזוי האָבן מיר גיפֿרֿהגט ווארום אײַן ליכט ברענט האט מען אונז מײַשב גיוועזין אײַן גאַסט איז דא גישטארבין ער איז גיוועזין אַרײַס דער באמבורגר מדינה ער איז פֿון מײַץ אַרײַס גיקימן פֿמֿדוּמָה לי אלס דער שְׁלֵאף שטעטיר נאָשֶׁתו זײַן בײַא אנדיר גײַוועזין האָבן מיר גיפראגט פֿין וואנין ער זיך גימעלט האט האָבן זײַא גײַזאַגט חזקל אָדֿר חזקאל פֿין ליכטנפֿעלד איך קאָן נאָר וויסן וויא זײַא גײַזאַגט האָבן אזוי האָב איך גײַזאַגט אין ליכטנפֿעלד איז קיינר דער אַרום גײַט אונד איך זאג צײַא מײַן חבֿר דאָס איז קײַן אנדרר אלס דער העם פֿין מײַמיץ דער פֿליטה האט גימאכט וויא איך דאָס צײַא מײַן חבֿר גײַזאַגט האָבן זײַא אָן גיפאנגין יוא ער האט זיך גימעלט העם פֿין מײַמיץ איך נױיס אבער ניט אויב דער שְׁלֵאף שטעטיר אודר אָשֶׁתו ווער זאַלפֿיס גײַזאַגט האט.

האט מײַן חבֿר וואלין זײַן ראק קויפֿין נױיס גרויא טױף מיט מעסינגע קנעפֿף האָב איך ניט לײַדן וואלין אזוי האט דער שְׁלֵאף שטעטיר צײַא אינז גײַזאַגט מיר זאַלין צײַא דען רב גײַן אונד זאַלין בֿריף מיט נעמין זענען מיר לעת עֿרב אהין גײַזאַנגין איז דער רב ניט אין דער היים גױועזין לֿמֿחר לאַחר יציאת מבה"כ זענען מיר ווינדֿער אהין גײַזאַנגין האט דער רב גײַזאַגט ער וניל אַבֿריף אויף דער פֿאסט שְׁרײַבן קימן אַיִהר אָן אַיִהר מיר אהינים קימן עכ"ל יום ג' כ"ו תמוז תפ"א לפ"ק.

ע"כ דבֿרי העדות הַנֶּל: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לִפִּי דבֿרי העדות הַנֶּל יש תקוה להאשֶׁה העגונה העלוכה הַנֶּל רק דײַש לֿפֿקֿפֿק אַחֿרי שְׁהַעֲדוֹת אַמְרו עֲדוּתָם בְּשֵׁם הַאֲשֶׁה הַפֿוֹנְדִיקִית בוועשט הויבן שְׁשֶׁמְעוּ מִפִּי עֲדוֹת כַּנֶּל וְהִיא מִכְחָשֶׁת אוֹתָם הַעֲדִים וְעוֹמְדֵת בְּדִיבּוּרָה

הראשון שלא הזכיר שם העם רק יחזקאל בר יהודא וכן אמרה שהיתה אומרת לעדים
כפי אשר כתב עלי גיסי הרב נר"ו באיגרת השנית.

ובדין זה אם הכחיש עד הראשון להשני שאמר מפיו הובא בטור א"ה ובש"ע סי' י"ז
ס"ק ח' אם עד אמר לאשה וכו' אבל אם עד אמר בשמו מת ואמר העד הראשון לא מת
ומכחיש את העד השני לא מהימן העד השני והעלו האחרונים בשם הפוסקים דאם שני
עדים אמרו בשם אחד איני יכול להעיד העיד הראשון להכחיש שני עדים האומרים מפיו
וכן כתב החלקת מחוקק וב"ש וכן פסק בשו"ת פרח מ"א חלק ב' שא"ל קי"ג ג"כ להתיר
כשני עדים מכחישים להעד הראשון וא"כ בנ"ד יש להתיר דשני עדים מכחישים את
הפונדקית רק דיש לפקפק בנדון זה כיון דהפונדקית אמרה הגדטה חוץ לב"ד ונדבר זה
נפל ברבנותא מחלוקת בין הפוסקים כאשר אבאר בסמוך כדי לברר נדון זה לפי קט
שפלי ומיעוט השגתי אבא בקצרה מקור הנובע דין זה מהא דגרסינן בפ' שבועות העדות
אר"פ הפל מודים בעד מיתה שהוא חייב והפל מודים בעד מיתה שהוא פטור הפל מודים
בעד מיתה שהוא פטור דאמר לה לדידה ולא אמר להו לב"ד דתנן האשה שאומרת מת
בעלי תנשא כו'.

כתב הרא"ש הפל מודים בעד מיתה שהוא פטור דאמר לה לדידה ולא אמר להו לב"ד
פירש"י וכו' ולא שתהא נאמנת מכאן ולהבא כיון שכתב שלא אמר לה פלום וכתב דונדאי
הוא נאמן יותר מן הבא בטענתו.

וכן כתב הרמב"ם ז"ל וכו' והביא ראיה מהיה דאמרינן בכחופת דאמרה פלוני חכם
טיהר לי את הפתם ואזלי ושיילוהו ואישתכח ואישתכח שיקרא אלמא אע"ג דאיהי
מהימנא כיון דאמרה בשם פלוני ושיילוהו ואמר שיקרא הוא לא מהימנא וכן מסתבר
ואע"ג דאפסדה בשבועה דאם לא נשבע נאמנה לומר מת בעלי והשתא לא מהימנא
מ"מ כיון דבשעת שהשביעתו לא היתה צריכה לעדותו לא מחייב וכו' ג פתב הר"ן בפ'
המדיר בשם הרמב"ן ז"ל ועיקר יסוד האחרונים ח"מ וב"ש דשני עדים יכולים להכחישו
והמה מתשובת ראב"ח ובתשובת הרבנים רק בנ"ד הגדטה שהיתה אומרת לעדים היתה
חוץ לבית דין פנ"ל ובה חידוש להחמיר ראב"ח בתשובתו סי' ל"ז בתוך התשובה וז"ל
זה אינו כיון שאותו הגדה הראשונה לא היתה בב"ד ואע"פ שיעדנו בבירור שאמר פן
לא חשיבה הגדה דאין אדם חושש במה שאמר חוץ לבית דין ולעולם חוזר ומגיד ואע"פ
שלענן היתר אשה הנה נראה לכאורה דלא שייך טעם זה דכל האומר בפני העדות שמת
בעלה של פלוני ידע אותו העד בנדאי שיתירו את האשה על פי אותן דברים אף ע"פ
שלא אמרה בבית דין וא"כ ה"ל כאלו העיד מתחלה בבית דין דשוב אינו חוזר ומגיד
מ"מ כבר כתב הר"ן בתשובה בהד"ל דאפילו בדבר שאין צריך ב"ד הגדה דשלא בב"ד
לא חשיב הגדה ולעולם חוזר ומגיד וא"כ בנ"ד נמי לא חשיבא אמירתה הראשונה הגדה
פלל וחוזר ומגידה ומה שהגידה מתחילה בפני ב"ד חשיבה הגדה ואינו חוזר ומגיד.

ולפ"ז אין להתיר בנ"ד כיון דב' עדות מכחישים פנ"ל דהא בנ"ד אמרה הפונדקית תחלה
חוץ לב"ד ואח"כ אמרה שם בב"ד ומכחיש את העדים ולפי מסקנת הרב ראב"ח אין
הגדטה מה שאמרה חוץ לב"ד פלום ויכולה לחזור ואזלינן בטר עדותה שאמרה בב"ד
אבל הרב הב"י בתשובתו דף ק"ט ע"ב מסיק להתיר בנ"ד זה דכתב שם וז"ל אבל בעדות

אשה דדי בעד מפי עד מיד שמגיד עד הראשון בפני העד השני הוי פנחקה עדותו בב"ד הילכה כל שפא עד ומעיד בב"ד ששמע מפי פלוני שנהרג או שמת פלוני אע"פ שהעד הראשון חזר בו קודם שפנחקה עדות שום אדם מהם בב"ד אין חוששין לו וסומכין על דברי העד המעיד ששמע פה מפיו ואף שאין פדאי להרים ראשי בין הרים גדולים ושותא דמריהו לא ידעתי מ"מ תורה היא: ולכאורה יש להוכיח פסברת הרב ב"י מהא דכתב הרא"ש בסוגיא הנ"ל ולא שתהא נאמנת מפאן ולהבא וכו' והביא ראיה מההיא דאמרינו בכתוב' דאמרה פלוני חכם טיהר לי את הפתם וכו' ומקשה אח"כ ואע"ג דאפסדה בשבועות דאם לא נשבע נאמנת לומר מת בעלי וכו' מ"מ כיון שבועת שהשביעתו וכו'.

הנה לפי סברת הראב"ד מה שאומרת חוץ לב"ד לא הוי הגדה אפי' בעדות אשה א"כ אמאי מביא ראיה הרא"ש מההיא דאמרינו בכתובות פלוני טיהר לי את הפתם וכו' דהחכם מהימן וע"ז מקשה הרא"ש קושיותו ואע"ג דאפסדה בשבועות וכו' הא בל"ז ה"ל להקשות על סתמא דש"ס אע"ג דאם נאמר דאין החכם נאמן גבי פתם אלא דאשה נאמנות מ"מ קשה דהא בסוגיא זו איירי דאמרה לה לדידהו חוץ לב"ד.

ולפי סברת הראב"ד לא הוי הגדתו חוץ לב"ד פלום א"כ קשה הא אפסדה בשבועותו ויהא חייב ואמאי פטור ר"פ באומר לה לדידה וכו' א"ו צ"ל פסברת הרב ב"י בעדות אשה אפילו הגדות חוץ לב"ד הוי הגדה פנחקה עדותה בב"ד וא"כ שפיר מקשה הרא"ש דוקא לפי מאי דמסיק מסוגיא דפ' המדיר דחכם נאמן ואח"כ מקשה קושיותם אמאי אע"ג דאפסדה בשבועה כו'.

וא"כ יש להתיר בנ"ד אע"ג דאמרה הפונדקית עדותה חוץ לב"ד לשני עדים כנ"ל. ועוד יש סעד וסמך לדברי הרב ב"י מהא דכתב הרמב"ם בפ' יו"ד מהל' שבועות האשה שהשביעה עד אחד שיעיד לה ממיתת בעלה וכפר חייב בשבועות העדות שאלו העד היתה נשאת ונוטלת פתובה ע"כ ותמהו בזה האחרונים למה השמיט הרמב"ם דין זה דפטור גם הרב בעל לחם משנה הניחו בצ"ע אחר שהביא סוגיא שם פתב ופי' רש"י ז"ל פגון דאמר לה חוץ לב"ד מת בעלה וכו' לפי שהוא יכול לילך לב"ד ולא תהא צריכה לשום עד ולא הנזכר דהרבינו ז"ל לא ידעתי למה עכ"ל.

וגם הרב ר"ח בקונטרס עגונא שלו נדחק מאוד בזה: ונראה לענ"ד ליישב לפי מה שפירש סוגיא זו הרב ב"י בתוך התשובה וז"ל ואפ"י כשהעד הראשון פשר ועד השני מפסולי עדות משמע בפ' שבועות העדות ששומעין לדברי העד שמעיד ששמע פן מפי אחר אע"פ שאותו אחר מכחישו דאמרינו התם הפל מודים בעד מיתה שהוא פטור דאמר לה לדידה ולא אמר להו לב"ד דתנן האשה שאמרה מת בעלי תנשא וכו' ביאור הדברים שהתובע את עדיו שיביאו ויעידו עדות שיודעים לו והם נשבעו שאינם יודעים לו עדות אין חייבין קרבן שבועה לפי שלא הפסידה ממון במה שלא העידו לה דמאחר שפבר שמעה מפיהם שמת בעלה באה לב"ד ואומרת פן ומתירין אותה לינשא ואע"פ שהעד פובר ונשבע שאינו יודע שמת לא משגיחין בי' והא הכא דעד זה בחזקת פשר הוא ואשה מפסולי עדות היא ועוד שהיא נוגעת בדבר ואפ"ה מהימנא לה ולא משגיחין בדברי העד הכשר הפובר וכ"ש בנ"ד וכו' נמצא לפי שיטת הרב ב"י הא דקאמר ר"פ עד מיתה פטור משום דהיא נאמנת מפאן ולהבא ולא מפסדה מידי והיינו דלא פסברת הרא"ש:

ולפ"ז שפיר יש ליישב ולתרוץ קושלי' הנ"ל שמקשים על הרמב"ם והיינו פיון להרמב"ם לא ניקח במאי דמתרוץ הרא"ש פיון דבשעת שהשביעיתו לא היתה צריכה לעדותו לא מחייב אלא דסבר פסברת הרב הב"י בתשובתו דטעמא דר"פ דעד מיתה פטור משום דהיא נאמנת מפאנולהבא רק ע"ז קשה קושיות הרא"ש מההיא דכתובות אמרה פלוני טיהר לי את הפתם וכו' משמע דעד הראשון וצ"ל דר"פ סבר כפי' ירושלמי וכולהון בעדות פלוני פהו עשר לי וכו' בדקין כולקון ולא משתפחין ולכך סבר ר"פ דעד שני מהימן ומש"ה קאמר דפטור דלא אפסדה מידי.

אבל הרמב"ם אזיל לשיטתו דפסק התם כמלמודא דידן שכתב בפ' כ"ד מהלכות אישות ואיך יודע דבר זה כגון שאמר פירות אלו פלוני פהו תיקנו ופלוני חכם טיהר לי את הפתם ואחר שאכל או בא עליה שאל אותו פלוני ואמר להד"ם והיינו פסתמא דתלמודא דידן בפ' המדיר דאמרינו התם מאכילתו שאינו מעושר ה"ד אי דינע נפרוש או דלא ידע מנא ידעי לא צריכא דאמרה לי' פלוני תיקנו לי את הפרי ואזל ושייליהו ואשתכח שיקרא וקמ"ל דאף בלא עדים נאמן החכם וכהו כמ"ש התוס' ד"ה פלוני תיקנו לי וכו': ולפ"ז ממילא ליתא לדר"פ לפי פשטא תלמודא דידן בסוגי' דפ' המדיר פיון לא ס"ל להרמב"ם פתירין הרא"ש אלא פסברת הב"י דמפאן ולהבא נאמנת ומ"ה פטר ר"פ הואיל ולא הפסידה פלום דהיא נאמנת אף מפאן ולהבא כמו שפי' הרב הב"י בתשובתו פנ"ל וא"כ למאי דקיימא בפ' המדיר דהחכם וכהו נאמנים ע"כ ליתא להא דר"פ דעד מיתה פטור פיון דהיא אינו נאמנת מפאן ולהבא ומפסידה מכתובתה ומש"ה לא הביא הרמב"ם דין זה וכתב בסתמא חייב: וכיון דזכינו לדין מוכח דלא פסברת הרב הראב"ח אלא פסברת הרב הב"י דהגדתו חוץ לב"ד בעדות אשה הוי הגדה דאל"כ הנה מוכח דע"כ ס"ל להרמב"ם פתירין הרא"ש דא"ל דס"ל להרמב"ם הא דפטר ר"פ היינו בעדים וכפי' הירושלמי פנ"ל דהא עדיין קשה האיך קאמר ר"פ משפחת לה דפטור דאמר לה לדידה ולא אמר לה לב"ד א"כ הי' הגדתו הראשונה חוץ לב"ד ולא הוי הגדתו פלום וא"כ הראשון מהימן וקשה קושיות הרא"ש דהא אפסדה בשבועתו ולחייב וצ"ל פתירצו פיון דבשעת שהשביעיתו לא היתה צריכה לעדותו לא מחייב א"כ קשה קושיות הרא"ש הנ"ל על הרמב"ם במ"נ דה"ל להביא נמי דין זה דפטור וכת' הרא"ש אע"כ צ"ל פסברת הב"י דבעדות אשה הגדה חוץ לב"ד נמי הוי הגדה ומש"ה פטר ר"פ פיון דלא אפסדה מידי והיא נאמנת אף מפאן ולהבא ורב פפא סבר כשיטת הירושלמי אבל הרמב"ם אזיל לשיטתו דפסק כמלמודא דידן וכו' פנ"ל וא"כ יש להתיר בנ"ד פיון דשני עדים מכחישין הפונדקית אע"ג דהגדתה היתה חוץ לב"ד אבל הרא"ש נשמר מזה וכתב בפ' המדיר לא צריכה דאמרה לי' לפלוני פהו תיקנו לי את הפרי ואזל ושייליהו ואשתכח שיקרא וקאמרי בירושלמי וכולהון בעדות וכו' משמע דאין המתקן נאמן לומר לא תקנתי אם הוא מכחישתו ומלתא דמסתבר הוא היאך מפקיע ממונו בעד א' אלא עדים וכו' והיינו דאזל לשיטתו דפסק כהרמב"ם שיקבל כף דכל עד מפי עד אם הראשון כפר אין השני האמור בשמו נאמן ולכך מפרש הרא"ש הא דמשמע מהירושלמי דאין מתקן נאמן לומר לא תקנתי לה אם היא מכחישתו ומחלק לענגן הפסד ממון אין עד הראשון נאמן להפסיד ממון אבל לענגן איסור נאמן עד הראשון כשמכחיש לשני גם לשיטת הירושלמי ובזה נסתלק תלונות ב"ש בסי' ט"ו ס"ק ד' שכתב בשם א' אע"ג למ"ש הרא"ש בפ' המדיר

דאיירי בהכחשה ע"פ עדים נסתר ראוי של הרמב"ם שפכת הרא"ש בשמו בשבועות
וא"כ לענן איסור ג"כ אינו נאמן העד הראשון ומתרח בן חסד פיון שקיבל כף מרבותיו
הספים עמו לענן איסור אבל לפי דברינו אלה הנ"ל אין מקום לקושיות הב"ש דונדאי
הרא"ש ב"פ שבועות העדות מביא ראוי מסתמא דתלמודא דידן ב"פ המדיר דאוקי בלא
עדים רק דהתקם והפיהו לחוד נאמנים להכחיש האשה שאמרה מפיה א"כ מוכח שפיר
כסברת הרמב"ן וב"פ המדיר רוצה לתרץ דגם הירושלמי סובר כן אע"ג דמוקי בירושלמי
דאיירי בעדים לכה מחלק דהתם איירי לענן ממון ולכה מוקי הירושלמי דאיירי בעדים
אבל הרמב"ם לא ס"ל פנותיהו בהא ולכה סבר לפי תלמודא דידן דליתא לדר"פ פנ"ל
כפי"הב"י דטעמא דר"פ דהיא נאמנת אף מכאן ולהבא ולא מפסדה מידי ואפשר לומר
מילתא בטעמא דהרמב"ם אינו רוצה לפרש כפי שיטת הרא"ש דר"פ פיון דבשעת
שהשביעה לא היתה צריכה לעדות כפי משמעות מפי רש"י לפי שהוא יכול לילה לב"ד
ולומר מת בעלי ולא תהא צריכה לשום עד וכו' והיא עצמה נאמנת משמע מפני שהיתה
יכולה לילה וכו' ולא מפני שהיא נאמנת מכאן ולהבא ולהרמב"ם לא ניחא לפרש הכי
לפי מה שפכת הרמב"ם ב"פ י"ג מהלכות גירושין כבר הודענו שהעד שאמר ששמע שמת
פלוני אפילו שמע מאשה וכו' אבל אם אמר העד או האשה מת פלוני ואני ראיתיו שמת
שואלין אותו היאך ראיתי ובמה ידעתי שמת וכתב הרב המגיד ונראה אם אמר ששמע
שואלין לו ג"כ מאי שמע והובא בב"ש ס"ק ט"ז בס"ה הנ"ל בשם שלטי גיבורים דשואלין
את העדות אם אפשר לברר ולפי הנחה זו אי אפשר להרמב"ם לפרש פשיטת הרא"ש
פיון דמ"מ צריכה היא לעדותו משום דצריכין הב"ד לשאול אותה פיון דאפשר לשאלה
וכה"ג דעד הוא פאן אין סומכין עליה לחוד אלא שואלין להעד הראשון אבל הרש"י
פיון לנה ומפרש פגון דאמר לה לדידה כו' לפי שהיא יכולה לילה לב"ד ולא תהא צריכה
לשום עד והיינו לומר סתם מת בעלי דאי אמרה בשם עד הי' צריכין לשואל להעד פיון
דאפשר לשאול אבל לשיטת הרמב"ם אם העד הראשון בא לפני ב"ד ומעיד על מיתת
הבעל צריכין לשאול היאך יודעת ובמה יודעת לפ"ז פשהאשה באה לב"ד ואמרה סתם
מת בעלי ואינו אומרת ששמעה כף מפי העד שהגיד לה צריכין הב"ד לשאול ואם
אומרת מפי העד אם אפשר למיגם עלה דמלתא צריכין לב"ד לשאול אותו פיון דאפשר
לשואלה א"כ אי אפשר להרמב"ם לפרש פשיטת הרא"ש כפי סתימת הש"ס ולכה מפרש
כפי שיטת הב"י ולכה סבר הרמב"ם דליתא דלר"פ כפי סתמא סוג' דידן כפי המדיר
פנ"ל: ולפ"ז יש לדחות בעל צמח צדק בתשובתו סי' ק"ב כמו שפכת שם בעצמו ד"ה
וילכא למימר דמלתא לעולם אימא לה וכו' צריכין הב"ד לשאול את העד אם אפשר
לשואלו אלא שמ"מ אם היא אומרת סתם בב"ד שמת בעלה ואינה מזכרת מידי שאומרת
כף מפי העד אז לא הנה צריכין לשואלו ורוצה לסתור דחי' זו מהא דכתב הרמב"ם הנ"ל
אבל למאי דפרשנו שפיר יש לסתור ראיתו פיון דראי' זו הוא לפי רש"י ולשיטת
הרא"ש דמפרש טעמא דר"פ דפטור כשאמר לדידה היינו משום דהיא יכולה לילה לב"ד
ולומר סתם מת בעלי ואז אין צריכין לשאול אותה במה יודעת ולכה מפירש רש"י דאין
צריכין לשום עד אבל לשיטת הרמב"ם דמפרש כפי"הב"י דטעמא דרב פפא פיון דהיא
נאמנת מכאן ולהבא ולפ"ז שפיר פסק הרמב"ם דאם אמרה האשה סתם צריכין לשואלה

היאך יודעת ובמה יודעת אבל לעולם י"ל שפיר אליבא דכ"ע אם אומרת האשה בשם עד ואפשר למיקם עלה דמלתא ולשואלו שאולין אותו כמ"ש האחרונים הט"ז וב"ש.

וממילא נסתר דברי הרב בעל צ"צ הנ"ל שרוצה לסתור דהיינו מדברי הרמב"ם הנ"ל ולדברי אלה הנ"ל אין מקום להביא ראיה מדברי הרמב"ם לדברי הרא"ש והמה מחולקים בשיטה זו פנ"ל פלל הינצא מדברינו דהרמב"ם מפרש כפי הב"י וא"כ מוכח בשיטת הב"י דהגדתו חוץ לב"ד הוי הגדה וא"כ יש להתיר בנ"ד פלל רק דעדיין לא פלטינו מחדא מהא דכתב הרב הב"י בתשובתו הנ"ל הלכך פל שפא עד ומעיד בב"ד ששמע מפי פלוני שנהרג או שמת פלוני אע"פ שהעד הראשון חזר בו קודם שנהקר עדות שום אחד מהן בב"ד אין חוששין לו וסומכים על דברי המעיד ששמע כה מפיו לפ"ז משמע דוקא שחזר בו קודם שנהקר שום עדות בב"ד אבל בנ"ד שנהקר עדות הפונדקית בב"ד שם קודם שנהקרו עדים השומעין מפי ב"ד כאן וא"כ אין להיתר בנ"ד פנ"ל.

ולכאורה יש להוכיח סברא זו לפי רש"י ולשיטת הרא"ש וסיעתא מהא דכתב הרב רח"ל בקונטרס עגונות שלו דמפרש לרבינו ירוחם בנתיב פנ"ל חלק ג' נאמנות האשה לומר מת בעלי ואם אמרה מפי העד פלוני והוא מכחיש אותה אינה נאמנת כה מוכח מהיה דהפל מודים בעד אשה כו' ופירושו הרב רח"ל דאל"כ אלא דאינו נאמן העד א"כ פשיטא דפטור פיון דכפירתו לא כפירה היא ואינו נאמן אלא היא נאמנות הא לא מפסידה מידי וא"ל דהא גופא אחי לאשמועין דכפירתו לאו כפירה היא דהא ר"פ עיקר רבותא לענגן פטור שבועה הוא דנחית ולא לענגן עדות אי הוי אפחשה או לא עכ"ל אבל לפי סברא זו יש להקשות על הרא"ש אמאי מביא הרא"ש הוכחתו בסוגיא זו דהיא אינו נאמנת מפאן ולהבא מהתם דפ' המדיר דהא מהיה גופי' מוכח דהיא אינו נאמנת מפאן ולהבא דאל"כ קשה פשיטא מאי בעי ר"פ לאשמועין דפטור פנ"ל אלא מוכח לומר דכ"ע מודו בזה דאם חזר העד בב"ד קודם שנהקר עדות אשה ששמעה מפי העד אינה נאמנת אלא דהעד הראשון מהימן והרא"ש רוצה להוכיח דאפילו נהקר עדות אשה בב"ד קודם שפא העד הראשון אפ"ה עד הראשון נאמן שאמרה מפיו ומש"ה צריף להביא מהיה דכתובות דאמרה פלוני חכם טיהר לי את הפתם אע"פ שבאת האשה לב"ד קודם ששמעה מהחכם אפ"ה היא אינו נאמנת הואיל שאמרה מפיו והוא מכחיש אלא בסוגי' דידן יש לפרש שפיר הפל מודים בעד מיתה שהוא פטור והיינו כפי רש"י בעד אחד היודע באשה שמת בעלה והשביעתו שיעיד בה כדי שתטול פתובתה מן היורשין ולא שיהעידה בב"ד שמת בעלה אלא שבאת לב"ד ואמרה לשמוע דברי אותו העד שיזע דבר זה מבעלה אי מת אי חי והיא לא אמרה ששמעה שמת בעלה כמו שפרשנו לשיטת רש"י הרא"ש וסיעתם אם אמרה האשה סתם ששמעה שמת בעלה אין צריכין לחקור ולדרוש מפי ששמע וא"כ צריכין לפרש בסוגיא זו דאיירי ר"פ שלא הגידה בב"ד האשה ששמע שמת בעלה דא"כ אין צריכין שום עד.

גם לסברת הפוסקים דאפילו הגידה האשה בשם עד אע"ג דאיבא למיקנם עלה דמלתא אין צריכין לחקור ולדרוש אחר העד כמ"ש מהרי"ו וסיעתו וא"כ אי איירי ר"פ דהגידה האשה בתחילה בב"ד בשם עד אין צריף לחקור אלא ונדאי דר"פ איירי דלא הגידה

האשה כלל בב"ד שישמעה שמת בעלה פנ"ל וא"כ נחקר העד בב"ד קודם שנתקרה
האשה בב"ד לכה נאמן מפאן ולהבא אבל אם נתקרה עדות אשה בב"ד קודם שנתקרה
עדות ראשון הא דנאמנת האשה אף מפאן ולהבא ולכה מביא הרא"ש ראיותו מהא דפ'
המדיר פנ"ל.

ולפ"ז מוכח דאם נחקר ועדות ראשון בב"ד כולה עלמא מודו דאין האשה נאמנת
האומרת מפיו ואע"פ שהוכחת הרב מהרח"ל הוכחה קלושה דהא רב הב"י מפרש באמת
הטעם אליבא דר"פ עד מיתה פטור פינן דהיא נאמנת מפאן ולהבא ולמאי דפרשנו מוכח
דגם הרמב"ם מפרש פן וגם הרא"ש גופי' מוכח דליתא לסברת ולקושיות הרח"ל דאם
היא נאמנת מפאן ולהבא קשה פשיטא דא"כ הקוש'י' שהקשינו בתחלה במקומה עומדת
דה"ל להרא"ש להקשות אסתמ' דתלמודא קושיותו אע"פ דאפסדה בשבועה דאם לא
נשבע נאמנת לומר מת בעלי כו' ולא מההיא דמהדיר ומהפחתו מהרמב"ן אף למאי
דפרשנו דיש לפרש דר"פ איירי שנתקרה עדות העד ראשונה בב"ד ולכה נאמן העד ולא
האשה ומ"מ קושיות הרא"ש במקומה עומדת אמאי פטור ר"פ הא אפסדה בשבועה אלא
ונדאי לסברא מהרח"ל ז"ל וקושיותו ליתא וא"כ שפיר יש לפרש אליבא דר"פ דהיא
נאמנת אף מפאן ולהבא כפי שיטת הרב"י כמו שפרשנו בשיטת הרמב"ם ולכה מוכרח
הרא"ש להביא ראיה מההיא דהמדיר וקבלתו של הרמב"ן ומקשה השתא קושיותו פנ"ל
אבל מ"מ אליבא דדינא שפיר י"ל סברא זו דאם נחקר העד ראשון בב"ד קודם אין נאמן
להכחיש העד השני להעד הראשון וכמו שכתבו האחרונים וא"כ אין היתר בנ"ד: אבל
מ"מ יש עזר ותרופה להתיר בנ"ד ממה שכתב הרב הב"י בתשובתו הנ"ל ז"ל ועוד
דהתם כשאומרים העדים מקודם היינו מודים הם שאמרו פן אלא שאמרו ששקר דברו.

אבל בנ"ד שלא דבר דיבור מעולם נהרי עדות מעידה עליה שדיברו כל אותן דברים
אפילו אם הי' עד הראשון והשני שונים בהכשר או בפסול לעד השני שומעין שהרי על
גוף העד הראשון הוא מעיד שדיבר כף ודמי לעדות המעידים על פלוני ופלוני שעשו כף
או שדברו כף אע"פ שאותן פלוני ופלוני מכחישן בדבר לעדות המעידים בדבר אליהם
שומעין ואע"פ שהעד השני זה הוא יחיד חשוב כאלו הוא שנים מעידי' שהעד הראשון
דבר כף ונדאי מהימן לעד השני זה כאלו הי' שנים עכ"ל.

וא"כ יש להתיר בנ"ד פינן דהפונדקית אומרת שלא דברה מעולם כף א"כ אין חילק אם
נחקר עדותן בב"ד קודם או לא. וגם כד מדייקת בה שפיר יש להתיר בנדון זה אחרי
שהאשה מרת גיטל הנ"ל באה לפנינו ב"ד ואמרה ששמע שמת בעלה קודם שנתקרה
עדות פונדקית שמה בוועשט הובן בב"ד ולפי הפוסקים הנ"ל אם אמרה האשה מת בעלי
סתם או שאמרה ע"פ עדות אין צריכין לשאול ולחקור יותר א"כ הוי כנחקר עד שני
מקודם ובר מן דין יש להתיר בנ"ד כמ"ש האחרונים בתשובות מהרי"ל סי' ל"ז
ומהר"מ א' בתשובה ס"ו ובעדות אשה כשאמרה פלוני אמר לי שמת בעלי והוא מכחישה
שלא אמר לה איכא פלוגתא דרבנותא אי מהימנא מפת ההיא שבועות העדות כו'.

אשר נראה דהחולקים ואומרים דאיהי מהימנא הם מפרשי' ההיא דהמדיר בשני עדים
ורבים מתהימית דהא מפשטא דסוגי' דידן משמע דלא פהירושלמי וא"כ בהתכם וכהן
דהם נאמנים ובשלטי גיבורים סוף יבמות פתב בהד"י דהיא נאמנת אעפ"י שהעד

שְׂאוּמֶרֶת מִפּוֹי מִכְחִישָׁה וְנִרְאָה לִינִישָׁב לְשִׁיטָתוֹ לִלְק"מ מֵהֵיחָא דְהִחְכָּם וְכֵהֵן לְפִי סְכָרֶת הָרִיטָב"א בְּשֵׁם רַבּוֹ וְהוּבָא הַשֵּׁ"ף בִּי"ד סִי' קכ"ז פְּתַב הַגְּיָמוּקֵי יוֹסֵף ר"פ הָאִשָּׁה רַבָּה דְנוּקָא בְּעֵדוּת דְּבַר עֶרְוָה דְּבַעֲיָנָן שְׁנַיִם וְהֶאֱמִינָהוּ לְזָה שְׂאֵמֶר מֵת כְּשִׁנַּיִם אֲבָל בְּאִיסוּר דְּעֵלְמָא דְסָגִי בְּחַד פִּינָן שְׂלֵא הֶאֱמִינָהוּ אֲלָא פְּחַד פִּי אֲתִי אַחֲרֵינָי' וּמִכְחִישׁוּ הָוִי פְּחַד לְגַבֵּי חַד עכ"ל.

וּלפ"ז שְׂפִיר י"ל כְּשִׁיטַת הָרַב ב"י דְּטַעְמָא דר"פ דְּפִטוּר מְשׁוּם דְּהָא נְאֻמְנַת מְכָאן וּלְהַבָּא וְאִין לְהַקְשׁוֹת מִהִחְכָּם וְכֵהֵן בְּשֵׁלְמָא הָכָא דְדַבְרַת עֶרְוָה הִיא צְרִיף שְׁנַיִם וְאִפ"ה הַקְּלוֹ בְּעֵדוּת אִשָּׁה דְחַד מְהִימָן כְּתָרִי מִתּוֹף חֲנוּמֶר שְׂהַחְמִיר עָלֶיהָ בְּסוּפָה וּלְכָף אִינוּ יָכוֹל לְהַכְחִישׁ עַד הָרֵאשׁוֹן לְהַשְׁנִי פִינָן דְּעַד הַשְּׁנִי נְאֻמָּן כְּתָרִי אֲבָל הֵתָם גַּבֵּי פִהוּ וְחָכָם דְּעַד אֲחַד נְאֻמָּן בְּאִיסוּרִין וְאִינוּ כְּתָרִי עֵדוּת וְשְׂפִיר יָכוֹל לְהַכְחִישׁ עַד הָרֵאשׁוֹן לְכָף פֶּסֶק שְׂפִיר רִיא"ז וְהוּבָא בִש"ג וְסִינְעֵתוֹ דְּעַד שְׁנֵי נְאֻמָּן.

וּלְפִי דְעֵתָם מִכ"ש שְׁנֵי לְהַתִּיר בִּנ"ד שְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים הַמְכְּחִישִׁים אֶת הַפְּוֹנְדָקִית וְשְׂפִיר פֶּסֶק הַב"י לְפָרוּשֵׁי טַעְמָא דר"פ דְּהִיא נְאֻמְנַת מְכָאן וּלְהַבָּא וְאִין לְהוֹכִיחַ מִיָּדִי מִהִחְכָּם וְכֵהֵן פִּנ"ל וְהִנֵּה בְּעֵיקָר הַגְּדַת ב' עֵדִים דְּהֵינּוּ הַעַד הָרֵאשׁוֹן שְׂמוּאֵל ב'ר' יִרְמְיָ' הַנָּ"ל שְׂאֻמְרָה מְאוּמֶרֶת שְׂפִינְדָקִית שְׁהִי מְמַדִּינַת ב"ב וְשְׁמוֹ הָעָם מְלִיכַטְנַפְעֵלֵד וּבְאֻמְתַּת הִי הָעִיר מוֹלְדָתוֹ בְּלִיכַטְנַפְעֵלֵד ע"ז הִי קוֹרִים כְּמָה אֲנָשִׁים אוֹתוֹ הָעָם מְלִיכַטְנַפְעֵלֵד וְהָוִי כְּמוֹ שְׂאֻמְרוֹ שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וְכָבֵר הָאֲרִיכוֹ פּוֹסְקִים הָרֵאשׁוֹנִים וְהוּא בְּטוֹר וּבִש"ע סְעִיף י"ח וְהוּא מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם סוּף הַל' גִּירוּשִׁין בְּסוּגִית הַשֵּׁ"ס ב'פ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹ' יִצְחָק ר"ג בְּרַ אֲחֵתִי' דְּרַב בִּיבִי הָוִי קְאָזִיל מִקּוֹרְטָבִי לְאַסְפְּמִי' וְשָׂכִיב שְׁלַחוּ מֵהֵתָם יִצְחָק ר"ג בָּא כו' שְׂכִיב מִי חִיִּישִׁין לְתָרִי יִצְחָק אוֹ לֹא אֲבִי אֲמַר חִיִּישִׁין רַבָּא אֲמַר לֹא חִיִּישִׁין אֲמַר אֲבִי מְנָא אֲמִינָא לֵה דְהֵיחָא גִיטָא דְאַשְׁתַּכַּח בְּנִהְרְדְעָא וְכוּ' וְכָתְבוּ תוֹס' בִּד"ה יִצְחָק ר"ג כו' אִיִּירִי דְלֹא הוֹחֲזַק לְתָרִי יִצְחָק וּבְשָׂכִיחַ שְׂיִירְתִי' דְּאִי לֹא שְׂכִיחַ שְׂיִירְתִי' וְלֹא הוֹחֲזַק הָא תָּנָן בִּפ"ק דְּב"מ דְּכָל מַעֲשֵׂה ב"ד הָרִי זֶה יִחֲזִיר וְכוּ'.

וְהִנֵּה לְפִי מַה שְׂמִפְרֵשׁ הַרְמַב"ם וְהָרִי"ף בְּהַאי סוּגִי' שְׂפִסְק הָכָא לְקוֹלָא וּבִפ' כָּל הַגֵּט פֶּסֶק לְחוּמְרָא שְׂפִי הַשְּׂמַעְתָּת' וְגוּפָא דְעוּבָדָא הָוִי שְׂעֵדִים מְעִידִים שְׂאִישׁ אֲחַד שְׁמוֹ יִצְחָק ר"ג הִלָּף עִמָּהֶם מִקּוֹרְטָבָא לְאַסְפְּמִיָא וְכוּ' אֲבִי אֲמַר חִיִּישִׁין שְׂמָא הִי' יִצְחָק אֲחַד שְׂבָא מְעֵלְמָא לְקוֹרְטָבָא וְהוּא שְׂיִצָא עִמָּהֶם פִּינָן שְׂיִירוֹת מְצוּיוֹת מְעֵלְמָא לְקוֹרְטָבָא וְאוֹתוֹ שְׁהִי תוֹשָׁב קוֹרְטָבָא אֲזֵל לִי לְעֵלְמָא וְרַבָּא אֲמַר פִּינָן שְׂהַעֲדִים מְעִידִים שְׁהִי מִקּוֹרְטָבָא וְכָאן בְּקוֹרְטָבָא הִי תוֹשָׁב אָדָם א' שְׂשָׁמוֹ כֵּן אוֹמְרִים כָּאן נִמְצָא וְכָאן הִי' וְלֹא חִיִּישִׁין שְׂמָא פִּינָה זֶה וְהִלָּף לוֹ לְמַדִּינַת הָיִם וְאַחַר בָּא לְכָאן וְכוּ': וּבִיּוֹתֵר יֵשׁ לְפָרֵשׁ סוּגִיָא זוֹ לְפִי מַה שְׂכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים ח"מ וּט"ז הַפִּי' דְּכָאן נִמְצָא כָּאן הִי' דְּמִיִּירִי שְׂאִישׁ אֲחַד בְּנוֹדָאֵי הִלָּף לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂנַמְצָא הַהוּרָג וְהַשְּׁנִי לֹא יִדְעֵנוּ מַה הִנֵּה לוֹ תְּלִינָן בְּמַצוּי בְּסִתְמָא שְׁזָה שְׂהִלָּף מִבֵּיתוֹ אֲדַעְתָּא לִילָף לְקוֹרְטָבָא הוּא בְּנוֹדָאֵי מֵת בְּקוֹרְטָבָא וְהַשְּׁנִי שְׂלֵא יִדְעֵנוּ לְהִיכֵן אֲזִיל הִלָּף לְעֵלְמָא וּלפ"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּסוּגִיָא זוֹ אַע"ג דְּהוֹחֲזַק שְׁנֵי ר"ג מ"מ פִּינָן דִּיְדַעֲיָנָן דְּזָה יִצְחָק הַנָּ"ל אֲזִיל לְקוֹרְטָבָא אַע"ג דְּהַשְּׁנִי ג"כ אֲזִיל לְעֵלְמָא מ"מ אֲמַרִינָן דְּזָה מֵת בְּקוֹרְטָבָא פִּינָן דְּהוּא אֲזִיל לְקוֹרְטָבָא וְהַשְּׁנִי לֹא יִדְעֵנוּ מַה הִנֵּה לוֹ וּבְזָה פְּלִיגִי אֲבִי וְרַבָּא כְּפִי הַרְמַב"ם וְלֹא צְרִיכִין דְּבָרֵי תוֹס' הַנָּ"ל וְאֲמַר אֲבִי מְנָא אֲמִינָא לֵה מַהִיא גִיטָא דְאַשְׁתַּכַּח בְּנִהְרְדְעָא וְהִי' כְּתוּב

בי' בצד קלוניא מתא פי' מקום הי' בעיר נהרדעא ושמו קלונג' ובקלונג' גופל' נמצא הגט וכו'.

ופסק הרי"ף ו"ל פרבא דאמרינו פאן נמצא וכו' אבל התם בגיטין דחיישינו לשני שיוורי ולב' יוסף ב"ש משום דלא נמצא הגט במקום שנקתב ושייך למימר פאן נמצא וכו' אלא מייירי שמביא גט ממדינת הים ונאבד ממנו וכו' ע"ש בהרמב"ם שהאריה בזה והנה פוסקים שדו בי' נרנא ומקשים לפי פי' הרמב"ן הא דמוקי לי' לר' זירא התם בפ' כל הגט ללישנא בתרא פאן מקום שהשיירות מצוינות פאן מקום שאין השיירות מצוינות ה"ל לאוקמי הא וקא במקום שהשיירות מצוינות ובתיבתא דמצא גט אשה שנמצא במקום שנקתב.

וגם הרב רח"ל ו"ל הרגיש בקושיא זו בקונטרס עגונות שלו דף כ"ו ע"ב ומתרג' בדוחק וגם מקשה הרב הג"ל והאריה בכמה קושיות לשיטת התוס' ד"ה יצחק ר"ג וכו' הג"ל ולפי מה שכתב לשיטת הרמב"ן מתורג' הכל.

ואין להאריה פעת בשיטה עמוקה בפרק כל הגט ובפ"ק דב"מ אשר כבר האריה בזה א"א מ"ו הגאון המפורסם הפנחס זצ"ל בחדושי הלכות וחדושי פוסקים שלו ואין הזמן גורם פעת לעיני בזה: מ"מ בהשקפה ראשונה נראה לענ"ד לתרג' קושית הפוסקים לשיטת הרמב"ן הג"ל דהא לכאורה יש להקשות גם לשיטת התוס' שם בד"ה פאן המקום שאין השיירות מצוינות וכו' וא"ת היכי דהחזקו אע"ג דאין השיירות מצוינות היכי מהדרינו מנא ידעינו דמזה הוא וי"ל כגון דינדיעין דמזה יוסף ב"ש נפל וכו' ע"ש במהרש"א שכתב בה ניחא לקמן בבבביתא לחד לישנא דס"ל לר' זירא פרבה דבאין שיירות מצוינות אפילו החזקו ליפא למיחש לאחר ואמאי חיישינו לנפל מאחר דהא ליפא התם לתרוצי פי' הכא דינדיעין דמזה יוסף ב"ש נפל וכו'.

ולפ"ז יש להקשות מאי מקשה הש"ס התם בשלמא רבה לא אמר כר' זירא מתני' אלימא לי' לאקשוי אלא ר"ז מ"ט לא אמר פרבה ופי' רש"י אלא ר"ז מתני' אבביתא מ"ט לא אמר שנוני' דידי אמרתי מתני' דרבה דהא י"ל דמתני' יש לתרג' דאייירי דינדיעין דמזה יוסף ב"ש נפל והא דקתני לא יחזיר היכי דלא ידעינו אי מזה יוסף ב"ש נפל אבל בביתא ליפא לתרוצי דאייירי דינדיעין דמזה יוסף ב"ש נפל כמ"ש מהרש"א דהבביתא ליפא לאוקמי בהכי לכה אלימ' לי' לאקשוי' מבביתא ומוכרח לומר דלכה פתבו התוס' בתחילה בד"ה פאן במקום שאין השיירות מצוינות וא"ת אמאי לא שני איפכא וי"ל דהא עובדא בסמוך הוי ברישא ואשמועינו בלא החזקו ויחזיר אפילו בשיירות מצוינות והכא אשמועינו דאם החזקו נמי יחזיר אם השיירות מצוינות ולפ"ז לא ק"מ דה"ל לשנות ולחלוק היכי דינדיעין דמזה נפל דרבה רוצה לאשמועינו דין זה כתי' התוס' הג"ל וה"נ לק"מ דה"ל לשנות ולחלק דהכא איירי דינדיעין דמזה נפל ומש"ה יחזיר וכו' מטעם זה ולכה צדקו דברי התוס' שכתבו תי' זה לאחר שכתבו תירג' ראשון: ואפשר לומר שלזה פנינו רש"י דמפרש אלא ר"ז דרמי מתני' אבביתא מ"ט לא אמר שנוני' דידי' אמרתי מתני' דרבה והיינו אע"ג דיש לתרג' בענין אחר כמו שמקשה הפוסקים ע"פ הרמב"ן דהבביתא איירי שנמצא גט אשה במקום שנקתב פנ"ל לכה מפרש רש"י מ"ט לא אמר שנוני' דידי' אמרתי מתני' דרבה והיינו אע"ג דרבה לעיל ג"כ יש לחלק כדפרישית דאייירי שנמצא

במקום שכתב אלא דרבה אתי לאשמועינן כמ"ש התוס' הנ"ל וא"כ שפיר קשה לר' זירא מ"ט לא אמר פרבה והיינו לר' זירא נמי קשה אמאי מקשה מבריייתא דהא יש לחלק כמ"ש הפוסקים דהבריייתא איירי שנמצא הגט במקום שכתב ומוכח לומר אליבא דר"ז ג"כ דאתי לאשמועינן כמ"ש התוס' לפ"ז הי' לומר שנוי' דיד' אתרתי מתני' דרבה כו' ולא מפרשי על המקשן ולפ"ז שפיר יש לפרש פשיטת הרמב"ן ואין מקום לקושית הפוסקים ואף דלקאורה אי אפשר לפרש שיטת הרי"ף פשיטת התוס' דלתירוצו אבל התם חיישינו לב' שיוירי משום דלא נמצא הגט במקום שנכתבו א"א כתי' הרא"ש דה"נ ידעינן דמזה יוסף ב"ש נפל אבל מ"מ קושית הפוסקים על הרמב"ם לק"מ דא"כ קשה מאי פריה בגמ' בשלמא רבה לא אמר כר"ז וכו' דהא יש לחלק במתני' דכאן איירי דידיעין דנפל כנ"ל.

וגם בלא"ה מוכח כתי' התוס' דאתי לאשמועי' רבותא כו' מפח קושיות התוס' ואימא איפכא כו' אלא מוכרח לומר כדפרשנו פלל הינצא מדברינו לחזק שיטת הרמב"ם דהרי"ף פסק הקא לקולא דאמרינו פאן נמצא וכאן הי' וא"כ יש להתיר בנ"ד פיון דידיעין שאותו הפ"ס מליכטן פעלד החזיק בדברך ואזל לעלמא ותלינו שהוא מת בוועשט הובן אבל אין צריכין לכל זה לפי מה שמשביב הרב רמ"א בתשובתו סי' ע"ז ע"ש.

עוד אשר האריך בנדון דבעינן שמו ושם אביו ושם עירו ומסיק לבסוף דמחפשינן לאותו העיר וידיעין דלא הלך לשם אלא זה דיש להתיר אליבא דכ"פ וכן מסיק הרב רח"ל בקונטרס עגונות שלו ובתשובתו סי' כ"ג כמ"ש הרמב"ם אין אומרי' באימוד הדעת כו' אבל אם אמר אחד יצא ממנו מאותו עיר מחפשינן באותו עיר אם לא יצא משם אלא הוא תנשא את אשתו כמו שמשמע מתוס' סוף יבמות.

ובנ"ד שפכר הפשנוהו בחיפוש אחר חיפוש בחקירה מעולה שלא יצא מליכטן פעלד ומימיץ אלא אותו הע"ס א"כ יש להתיר אליבא דכ"ע אבל לפי אומדנא והוכחנ' לפי דברי פונדקית בעצמה שאמרה שהניח אשה וילד אחד וגם אמרה הפונדקית שאמר לה בישוב שלו דר עוד אחד אבל אין נצטרף לבריות ובאמת דר בישוב עוד אחד שלא הלך מביתו וא"כ יש להתיר ג"כ ע"י חיפוש כנ"ל ומכ"ש לפי דברי עד השני יששכר בר יהודא הנ"ל שאמר דאס הפונדקית ציא איהם גזאגט העם יוא ער האט זיך גימעלט הע"ם פין מימיץ אע"פ שיש איזה הכחשה קצת בין העדים ואין עדותם מכונני' ככר פסק בש"ע סי' י"ט עד אמר מת ועד אומר נהרג אע"פ שהן מכחישינן זה את זה הואיל זה וזה מודים שאינו קנים הרי זה תנשא פיון דאין הכחשה זו בחקירות אלא בבדיקות גם יש לכונן דבריהם ולומר שכל אחד הי' בעני עצמה כששמעה מפי הפונדקית אבל חלילה להחליט דברים אלו אם לא שיקימו עמי רבנים מובהקים להתיר האשה העלובה הנ"ל אחרי שהיתה משרתת במקומות אחרים וכעת באתי לכאן למצוא לה תקנה ושכרו יהי' כפול מן השמים מי שיחוש לתקנת עגונות בנות ישראל והי' יצילנו משגיאות הק' משה ברוך פראג החונה פה ק"ק באמבורג ומדינה שאלה קטו תשובה אמרתי להשיב מפני כבוד חכמים פמותו ולרוב אהבתו הפסקתי באמצע פרק לעיין בשרייתא דאיתת' דא וטרם פל אחפש בחיפוש גירות בכל חורים וסדקי' בכל מה שיש לצדד בכח דהתייר' ואחר כך אעיי' בדברי מכ"ת וזה יצא ראשונה בעדות אשה פונדקית שהעידה כמבואר לעיל וכתב

מכ"ת שבעדות זה יש לפקפק הרבה ואינה פדאי להתיירה האשה שפולגה וגלמודה מ' גיטל הנ"ל אחרי ששמו חול הע"ס מימיץ מזה לא הזכירה אשה מ' חנה פלום וגם שם הקודש הנקרא לס"ת הוא חזקני' בר יהודא והיא אמר' חזקאל בר יהודא פאשר כתב לי גיסי הרב נר"ו עכ"ל וחקלי אמרה נפשי שאף לפי דבר האשה הפונדקית יש צדדים להתיר דהא אין למידין דיני עגונה מריני גט ראי' בריש פ' האשה שלום דף קט"ו ע"ב יצחק ר"ג בר אמת' דרב ביבי הוי קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב ושלחו מהם יצחק ר"ג בר אמת' דרב ביבי הוי קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב מי חיישינו לתרי יצחק או לא אבני אמר חיישינו ורבא אמר לא חיישינו.

אמר אבני מנא אמינא להו דהאי גיטא דאשתכח בנהרדעי וכתב בצד קלוני' מתא אנא אנדרלוניא נהרדעי פטרית ותרוכית ית פלונית אנתתי ושלחו אבוהו דשמואל קמי' דרבי יהודה נשיאה ושלחו לי' תבדוק כל נהרדעי פולגה ורבא אמר אם איתא יבדוק כל העולם מבעי לי' ופירש"י ואם איתא דחיישינו יבדוק כל העולם מבעי לי' שמה אנדרלוני' אחר הי' בנהרדעי והלך לו עכ"ל.

נראה מפי' רש"י דלא חיישינו שמה אנדרלוני' אחר העלה את שמו על שם נהרדעי ונתפנו לקלקלה דזה לא חיישינו אלא דחיישינו דלמא הי' דבאמת בנהרדעי ולכך פתוב שמו ושם עירו על שם נהרדעי ולכך קאמר רבא דלאבני דחיישינו מאי מהני הבדיקה דנהרדעי דאף אם עכשיו אין שם האיש אחר ששמו כן אלא בעלה של זה שהיה בקלוני' דילמא היה מימי קדמונים איש אחד ששמו כן בנהרדעי והלך לו וכתבו תוס' דפליגי בדלא הווחזקו תרי יצחק ובשכיחי שייבתא וכן פתב הרא"ש ופסק פרבא לקולא ובפרק כל הגט כתב הרא"ש על מתניתין המביא גט ואבד ממנו מצאו לאתר פשר ואיכא שם תרי אקומתין דרבא ס"ל בהנחזק שני בני יוסף ב"ש ושיירות מצויית הוא דחיישינו ור' זירא מוקי לי' בשיירות מצויית ואף דלא הווחזק וכתב הרא"ש שהרי"ף פסק לחומרא.

פלישנא בתרא דר' זירא ובעונפרא יצחק ר"ג פסק פרבא לקולא ואפשר דהכא פסק רב אלפס לחומרא במילתא דאיסורא ולא מהדרין גט לבצל לגרש בו פיון דאפשר שיכתוב גט אחר אבל בעונבדא דיצחק ר"ג אי חיישינו לתרי יצחק צריכי להתעגן כל ימיה פסק לקולא כמו שמיצנו שהקילו הרבה קולות בעדות אשה שסמכו על החומר שהחמירו עלי' בסופה הקילה בתחילתה משום דאשה דייקא ומנסבא עכ"ל וכן פסק הטור בסו' קל"ב ובסו' י"ז הרי שהקילו יותר בעגונה מבגט: ועכשיו צריכין אנו לברר אם זה האיש אשר שם החול הוא הע"ס והשם הקודש נקרא חזקני' בר יהודא והי' דר שעה אחת במקום ליכטן פעלד אם שינה שמו במקום אחר וגירש אשתו בשם אשר נקרא שם אם הוא גט או לא ומשם נדון גם לנידון דידן בעסק עגונה דבפרק השולח דף ל"ד ע"ב אית אמר ר' יהודא אמר שמואל שלחו לי' בני מדינת הים לרבן גמליאל בני אדם הבאים לכאן שמו יוסף וקורין לו יוחנן יוחנן וקורין לו יוסף האיש מגרשין את נשותיהן עמד ר"ג והתקין שיהיו כותבין איש פלוני וכל שום שיש לו אמר רב אשי והוא דאיתחזק בתרי שמי' ופירש"י אבל לא איתחזק כאן שיש לו שתי שמות אין צריף לכתוב וכל שום שיש לו ואפילו נודע לאחר זמן שיש לו שם אחר הוי גט פשר שאין לנו אלא שם שקרא הוא לעצמו בפנינו והוא הווחזק בו וכן פתב הרא"ש א"ר אשי והוא איתחזק בתרי שמי' פי'

שְׁהוֹחֲזוּק בְּשָׁנֵי מְקוֹמוֹת כְּאֵלּוּ שָׁנֵי שְׁמוֹת שְׂדוּעָה הוּא שְׂיִישׁ לֹו שָׁנֵי שְׁמוֹת אֶבֶל בְּנֵי מְקוֹם
הַזֶּה אֵינָם מְפִירִים בְּשֵׁם שְׂיִישׁ לֹו בְּמְקוֹם אַחֵר הַיְלֶכֶד צָרִיף לְכַתּוֹב שְׂנִיָּהֶם דְּלָא לִיתָא לִידֵי
קְלִקוּלָּה בֵּין מְקוֹם פְּתִיבָה וּבֵין מְקוֹם הַנְּתִיבָה כְּפִי לְעִיל אֶבֶל לֹא אִתְחַזַּק בְּתַרֵי שְׁמִי
שְׂאִינָם יוֹדְעִים בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה שְׂיִישׁ לֹו שֵׁם אֶחָד בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה וְגַם בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה
אֵינָם יוֹדְעִים שְׂיִישׁ לֹו שֵׁם אַחֵר בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה אֵין צָרִיף לִיְכַתּוֹב וְכָל שׁוּם דְּאִי לִי
וְאִפְּלוּ אִם יוֹדְעִים לְנוּ אַח"כ שְׂיִישׁ לֹו שֵׁם אַחֵר בְּמְקוֹם אַחֵר הֵגֵט פְּשָׁר דְּאִין לְנוּ אֶלָּא שֵׁם
שְׁהוֹחֲזִיק עֲצָמוּ בּוּ עַכ"ל.

וע"כ מְוַכְרְחִים אָנוּ לֹוּמַר דְּאִין עֲדוּת שְׂזָה הָאִישׁ הַמְּגַרְשׁ אִשָּׁה זֹו הוּא בְּעֵלָה וְהֵלֶךְ
לְמְקוֹם אַחֵר וְשִׁינָה שְׁמוֹ אֶלָּא אִף דְּאִין מְפִירִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא בְּעֵלָה שְׁל זֶה הָאִשָּׁה רַק מְעִידִין
שְׂבָא מְמָקוֹם פְּלוּנֵי שְׂאִשְׁתּוֹ שֵׁם וְהַחֲזִיק עֲצָמוּ בְּשֵׁם זֶה וְלֹא יֵצֵא אָדָם וְהֵנִיחַ אִשְׁתּוֹ אִם
לֹא זֶה אוּ שְׂאִין שֵׁם אִשָּׁה אַחֲרַת הַנְּזַפְרַת הֵגֵט אֶלָּא זֹו שְׂבַעֲלָה הֵלֶךְ מִמְּנָה לְמְקוֹם פְּלוּנֵי
אִף שְׂקֵרָא עֲצָמוּ בְּשֵׁם אַחֵר מְגוֹרְשֵׁת דְּאִין לֹוּמַר דְּוִוְקָא שְׂמְעִידִין שֵׁם מְפִירִין זֶה הָאִישׁ
שְׂשִׁינָה שְׁמוֹ הוּא בְּעֵלָה שְׁל זֹו הַנְּזַפְרַת בְּגֵט אֶבֶל זֹולַת זֶה אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת דְּא"כ מֵאֵי פְּרִיף
הַש"ס ב"פ' גֵּט פְּשׁוּט דְּף קס"ז גְּבִי הָא דְתַנּוּן כּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ אַע"פ שְׂאִין אִשְׁתּוֹ עֲמוּ
וּבְלִבְד שְׂיָהִי מְפִירִין וּפְרִיף וְלִיחֻשׁ לְשָׁנֵי יוֹסֵף ב"ש הַדְּרִים בְּעִיר אַחַת דְּלָמָּא פְּתַב גִּיטָא
וְאִזְל וּמְמַטֵי לִי לְאִיתָתִי דְּהָאִיף אָמַר לְהוּ ר' אַחָא בַר הוּנָא הֵכִי אָמַר רַב שְׁנֵי יוֹסֵף ב"ש
הַדְּרִים בְּעִיר אַחַת אֵין מְגַרְשִׁין נְשׁוֹתֵיהֶם אֶלָּא זֶה בְּפִנֵי זֶה וּפְרִיף וְלִיחֻשׁ דְּלָמָּא אִזְל לְמֵתָא
אַחֲרִיתִי וּמְחַזִּיק לִי לְשֵׁמִי בְּיוֹסֵף ב"ש וְכַתְּבִי גִיטָא וּמְמַטֵי לִי לְאִיתָתִי דְּהָאִיף א"ל ר' הוּנָא
בַר חֲנִינָא הֵכִי אָמַר רַב כָּל שְׁהוֹחֲזוּק בְּעִיר שְׂלֹשִׁים יוֹם אֵין חוֹשְׁשִׁין לֹו וְפִי רְשָׁב"ם דְּכָל
כְּףֵי לֹא הִי מְחַלִּיף שְׁמוֹ זְמַן מְרַבָּה פִּן יוֹדְעֵי דְּבַר עַכ"ל וְאִי ס"ד בְּמְחַזִּיק שְׁמִי בְּמְקוֹם אַחֵר
צָרִיכִין הָעֲדִים לְהַעֲיֵד עָלָיו שְׂזָה בַעַל שְׁל אִשָּׁה הַמְתַּגְרָשֵׁת וְהֵם מְפִירִים אוֹתוֹ א"כ אֵין
כָּאֵן חֲשָׁשׁ דְּאִזְזִיל לְמֵתָא אַחֲרִיתָא דְּהָא פְּשִׁיגְעֵי הֵגֵט לִיד אִשְׁתּוֹ צָרִיכִין הָעֲדִים לְהַעֲיֵד
שְׂמְפִירִי שְׂזָה הוּא בְּעֵלָה הַנְּזַפְרַת בְּגֵט אֶלָּא ע"כ צָרִיכִין אָנוּ לֹוּמַר שְׂאִין צָרִיכִין לְהַעֲיֵד
שְׂמְפִירִי שְׂזָה הוּא רַק מְעִידִין לְשֵׁאֲחֵר בְּא לְכָאן וְהַחֲזִיק עֲצָמוּ בְּשֵׁם זֶה מְמָקוֹם פְּלוּנֵי
מְגַרְשִׁין אֵת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט זֶה וְאִם אָמְנָם שְׂיִישׁ לְדַחוֹת בְּשֵׁלְמָא פְּשִׁמְשִׁנָה שְׁמוֹ לְשֵׁם יוֹסֵף
ב"ש וְיֹדְעֵי לְנוּ שְׂבַעֲלָה הִי נִקְרָא בְּשֵׁם זֶה תוּ לֹא חֲזִינְשִׁין שְׂאֲחֵר הַחֲזִיק עֲצָמוּ בְּשֵׁם בְּעֵלָה
לְקַלְלָה וְיֵצֵא מְכַשׁוּל לְמַסּוֹר לָה גֵט אִף שְׂאִין הָעֲדִים מְעִידִי שְׂמְפִירִין אוֹתוֹ שְׂזָה הוּא
בְּעֵלָה שְׁל הַמְתַּגְרָשֵׁת מִשָּׂא"כ אִם שְׁיָנָה שְׁמוֹ שְׁהִי לֹו לְפִנֵי הַרִיעוּתָא לְפִנֵינּוּ ב"ד מְקוֹם
נְתִיבָה וְלִכְף בְּעִינֵן שְׂיַעֲיֵדוּ שְׂזָה הַמְּגַרְשׁ הוּא בְּעֵלָה שְׁל הָאִשָּׁה הַמְתַּגְרָשֵׁת אֶבֶל זֹולַת זֶה
אֵין לְהַכְשִׁיר גֵּט כְּזֶה אָנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא אִישׁ אַחֵר הוּא וּמְכַוֵּן לְקַלְלָה: אִיבְרָא שְׂפִכְרָ
הָאַרְכָּתִי בְּתַשׁוּבָה אַחֲרַת שְׂאִין חֲשָׁשׁ כָּלֵל שְׂיִתְכַוֵּן בְּקַלְלָה וְעַל הָא דְּמַשְׁנֵי ר' יְרֵמְיָה ב"פ'
כָּל הֵגֵט כְּגוֹן דְּקִאֲמְרֵי הָעֲדִים מְעוֹלָם לֹא חֲתַמְנוּ אֶלָּא עַל גֵּט אֶחָד שְׁל יוֹסֵף ב"ש כְּתַבוּ
הַתּוֹס' דְּלַעוֹלָם לֹא חֲשַׁדְּיָן לִי שְׂיִשְׁקַר בְּמִזִּיד לֹוּמַר שֶׁהוּא שְׁלֹו לְקַלְלָה וְלִהֵכִי
כְּשִׂאוּמְרִים הָעֲדִים שְׂלֹא חֲתַמוּ אֶלָּא עַל גֵּט אֶחָד שְׁל יוֹסֵף ב"ש וְהוּא אוֹמַר שְׂעַל שְׁלֹו
חֲתַמוּ נְאֻמָּן אֶבֶל כְּשִׂאוּמְרֵי הָעֲדִים אוֹמְרִים כְּלוּם חֲזִינְשִׁין שְׂמָא הוּא סְבַר שֶׁהוּא שְׁלֹו לְפִי
שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי שְׂיִישׁ יוֹסֵף ב"ש אַחֵר אוּ יוֹדְעֵי וְאֵין נִרְאָה לֹו לְחוֹשׁ שְׂגַם הוּא אֶבֶד גֵּט וְלִכְף
אוֹמַר שֶׁהוּא מְפִיר אַע"פ שְׂאִינוּ מְפִיר עַכ"ל.

וכן כתב הלבבוש בסי' קל"ב דלא חשדינו ליה שישקר במזיד לומר שהוא שלו ואינו שלו שאין ישראל חושדין בזה להכשיל ולקלקל אשת ישראל במזיד כו' וכתב גיטא וממט' לאיתת' דהאיף לאו להתירה להנשא אלא י"ל שהיא פבר מגורשת מבעלה ויחזיר וינתנה לו גט ותבוא לגבות פתובתה פעם שני דהוציא גט ואין עמה פתובה גובה פתובת' וחישינו לקנוני' וכן פירשו התוס' שם בד"ה וליחוש דלמא פתבה פי האי חששא יענינו שם אבל להכשיל לאשת איש לא נחשדו ישראל.

ולפ"ז אם אהד שהי' שמו ראובן בן יעקב יצא מעירו למדינה אחרת וקרא שמו שמעון בן יעקב ונתחזק בשם זה ואח"כ כתב בשם זה גט לאשתו שיש לו בעיר שיצא ממנו אם אין בעיר שם אשה אחרת כשמה שהלכה בעלה ממנו או יש אשה אחרת כשמה אבל ידוע שלא יצא בעלה מהעיר הזו נותנים לה גט הזה אפילו לאפיי דחישינו בחדא לריעתא הוחזק או שיירות מצויית דזה הוי כמו בדיקות נהרדעי וכן בשם האשה אם אין שם אשה אחרת כשמה של האשה המתגרשת אף שיצא איש אחר מזה העיר לא מבעי' אם אין שם הזה שיצא כשם שהחזיק לו זה הבעל הגט אלא אפילו אם הי' שמו כשם זה האיש שהחזיק עכשיו כיון דשם אשתו לא נקראת בשם זה המבואר בגט תולין באיש זה שיצא ושינה שמו דלא נחשדו ישראל להכשיל ולקלקל אשת ישראל במזיד ומדע דהא אף אם הוחזקו שני יוסף ב"ש כתב בסי' קל"ב שגם שמות נשותיהם שנים דאל"כ ע"פ שם האשה יתברר של מי הוא הגט וה"ל פאלו לא הוחזקו עכ"ל א"כ בנ"ד נמי אף שיצא משם שני אנשים ששמותיהם שנים ושם נשותיהם אינם שונים דשם האשה הנזכרת בגט מתגרשת וק"ו היכי שלא יצא שום אדם רק בעלה של זה שהיא מתגרשת ואם העידו העדים שהמגרש החזיק עצמו בשם הנזכר בגט דכתב שם האשה ושם מקומות ואין שם אשה אחרת שם כשמה או שיש שם האשה אחרת כשמה וידוע שבעלה לא הליף משם שם האשה הנזכר בגט שבעלה שפא ממקומה והחזיק עצמו בשם אחר שמתגרשת ואם בגיטין פן ק"ו לענין עגונה דהאשה פונדקית העידה שהגיד לה שיש לו אשה וכן ממנה משנה נחצי והוא דר רחוק שעה אחת מליכטן פעלד ושם דר עוד ב"ב אהד שאינו נצטרף לסבב לקבץ פדריף העניינים ושמו חזקאל בר יהודה ומתוך העדות הזה ניכר שמקום ליכטן פעלד הוא במדינת באמבורג ואף למ"ד אע"ג דלא הוחזק לא להודר וא"כ חיישינו לשני שיוירא ויש לומר דלמא אשה אחרת ממקום אחר גירש מ"מ היכי דהזכיר שם מדינה י"ל דלא חיישינו לשם המדינה כשם מדינה זו וגם שם העיר כשם העיר הזו ואף אם נימא דחיישינו כמו דחיישינו בשוויירא מתא דעל רכיס נהרא דחיישינו לשם העיר ולשם הנהר לר' יירא לחד לישנא ה"נ חיישינו לשם המדינה מיהו בנ"ד שהוא אמר שהוא דר במקום שדריה בת ר' שמואל הדר בנועשט הויבן וידוע לנו שבת ר' שמואל דריה בליכטן פעלד תו לא חיישינו וא"כ ראוי לחקור ולדרש בשבע תקיבת ודרישות שפכל הצדדים מן העיר ליכטן פעלד רחוק שעה לא יצא שום אדם מאשתו רק זה האיש הע"ם בעלה של האשה מ' גיטל והיא דריה שעה מליכטן פעלד אמרינו שהחזיק עצמו בשם אחר מטעם שכתב הרא"ש שכן דריה בני אדם הגולים ממקומם מחמת ממון או מחמת מרדון שמשנים את שמם פן יחקרו אחרי מקום חנייתו ומתוך העדות שהגידו בבאמבורג ניכר שהי' בעל פליטה מחמת ממון ואמר פן מסתמא זהו בעלה של האשה ואף שלא הזכיר שם האשה מ"מ כיון דהזכיר שם מקומו ולא משתכח שם שום אחרת שבעלה יצא למרחקי' ולא פא

כי אם זה האיש בנודאי הוא בעלה של זו שהחזיק עצמו בשם אחר ואף שלא החזיק בשם שלשים יום דזה הוי כמו בשעת הספנה דכותבין אע"פ שאין מכירין ולא הוחזק אפ"ה כותבין וה"ה הקא: וכן הביא הב"י בס"י י"ז בשם תשובת מהר"ק שורש קנ"ו על אהד שהעיד פב"פ מת אע"פ שהם לא הי' מכירי' אותו ולא יודעים שמו כי אם על פיו פשיטא דמהני ואפילו בפעם אהד שמו פה די בקה' והביא ראי' לדבר עכ"ל א"כ ה"נ בנ"ד ובר מפל דין דנוכל לומר דאין פאן שינוי השם דשם קודש הוא חזקני' בר יהודא והוא אמר שנקרא חזקאל בר יהודא ומאן יאמר דחזקאל הוא כינוי ליחזקאל והוא קיצור דשם דלמא הוא כינוי לחזקני' כמו שמקצרים השם י"ל שפא די פן כמו יעקב יעקל כמו כן י"ל דקורין לחזקני' חזקאל דזה אינו לא כינוי ולא שינוי כמו שכתב בהג"ה אשר"י בפ' השולח ואף לדעת רש"ל במקומות שקורין יעקל לאליקום צריף ליכתוב יעקב המכונה יעקל וא"כ ה"נ דהא ליחזקאל נמי קורין חזקאל מ"מ גבי עגונה בנ"ד שעכ"פ לא יצא שום האיש שעה רחוק מליכטן פעלד שהי' שמו יחזקאל אלא חזקני' א"כ חולין שם זה בשם חזקני' ואין זה שינוי שם כלל אלא חשיב כמו שם דנערות וכן התיר הרא"ש גבי מכלוף בן מלול אף שלא ידע אם הוא בעלה של אשה זו וגם לא העיד על שם מקומו יש לחפש לה היתר פנין שידוע שהי' שם בעלה של אשה זו מכלוף בן מלול ואין מכלוף בן מלול אחר בעיר והתירה להנשא וריאיתו מעובדא דיצחק ריש גלותא שע"כ העדים לא העידו כי אם על שמו אבל לא הפירו את מקומו ואת אשתו אלא פה הי' שם האיש שנספטר בכאן שאלו העידו עדות גמורה שידעו שהי' בעלה של אותו אשה בהא לא הוי אמר אב"י חיישינן לתרי יצחק וא"כ בנ"ד נמי אף שהאשה אינו מכרת שזה האיש הי' בעלה של האשה הא פבר כתבו בשם שיש סימן בו אם האיש אחר אלא שידעו שהי' שם בעלה פה יש סימן באשתו שהזכירה במקום שהיא דרה ואין שם אשה אחרת עגונה מבעלה אלא זו וכן הביא הב"י בס"י י"ז בשם מהר"י קולן בשורש קפ"ה אף שלא העידו שמת ר' דוד בר שלמה מעיר לעמבערג אלא סתם אמרו שמת ר' דוד בר שלמה מרוס'א ולא הזכירו שם עירו בפרטות התיר אשתו משאר אנמדות ואף ששם יש לחוש דכמה יוסף איכא בשוקו ובמדינה א"א לבדוק אפ"ה התיר משאר אנמדות ק"ו בנ"ד שהזכיר שם עירו דהיינו שהוא דר שעה מעיר ליכטן פעלד ואם נבדוק שם סביב כל העיר רחוק שעה אחת לא יצא אדם משם וגם יש אמתלות שיש לאשה זו בן שהי' משנה ומחצה וגם דר שם עוד בעל הבית שאינו צריף לקבץ בנודאי זהו בעלה של האשה מרת גיטל ובפרטות שנוכל לומר שאין זה שינוי השם כלל ואף אם שינה השם מ"מ פבר הוכחנו בראות ברורות הנ"ל דסומכין עליו להתיר אשתו.

ומה שכתב מכ"ת לפי דברי שני עדים שיש תקנה לאשה עיגונא העלובה רק יש לפקפק אחרי שהעדויות אמרו עדותם בשם האשה הפונדקית בוועשט הובין ששמעו מפי עדות פנ"ל והיא מכחשת אותן עדים ועומדת בדיברה הראשון שלא הזכירה שם העם רק חזקאל בר יהודא וכן אמרה שהיתה אמרה לעדים פפי אשר כתב לי גיסי הרב נר"ו באגרת השניית וברדין זה הובא בטור א"ה ובש"ע סי' י"ז סי' ח' אם העד אמר לאשה בינה לבינו מת בעלה אינה צריכה שוב לעדותו אלא בא לב"ד ואומרת מת בעלי אבל אם בא העד שאומרת בשמו מת ואמר שלא אמר מת לא מהימנא ומוציא ומביא דין זה מקורו בפסק שבועות העדות דף ל"ב ע"ב לענין שבועות העדות אמר רב פפא הפל

מודים בעד מיתה שהוא חייב אם פפר בקרבן שבועה והפל מודים בעד מיתה שהוא פטור מקרבן שבועה ומפרש הפל מודים בעד מיתה שהוא פטור דאמר לה לדידה ולא אמר לה לב"ד דתנן האשה שאמרה מת בעלי תנשא ופירש"י פגון דאמר לה לדידה חוץ לב"ד מת בעלה ולא אמר עדות בב"ד פשה שביעתו לפי שהיא יכולה לילף לב"ד ולומר מת בעלה ולא תהיה צריכה לשום עד דתנן האשה שאמרה וכו' והיא עצמה נאמנת עכ"ל והפל מודים בעד מיתה שהוא חייב דלא אמר לדידה ולא אמר לה לב"ד וכתב הרא"ש על פירש"י הנ"ל ולא שתהי' נאמנת מפאן ולהבא פיון שפפר שלא אמר לה פלום והוא אמר שאינו יודע אם מת דוודאי הוא נאמן יותר מן הבא בטענתו וכן פתב הרמב"ן ו"ל שקיבל פה דכל עד מפי עד אם הראשון פפר אין השני האומר בשמו נאמן והביא ראיה מההיא דאמרינו בכתובות דף ע"ב ע"א דאמר פלוני חכם טיהר לי את הפתם הזה ואזיל ושייל ואשתכח שיקרא אלמא אע"ג דהא מהימנא פיון דאמרה בשם פלוני ושאלה ואמר שיקרא הוא לא מהימנא.

וכן מסתברא ואע"ג דאפסידהו בשבועה דאם לא נשבע נאמנת לומר מת בעלה והשתא לא מהימנא מכל מקום פיון דבשעה שהשביעתו לא היתה צריכה לעדותו לא מחייב עכ"ל. ועי' בתשובת רמ"א ס"ס מ"ה: וכתב מכ"ת ועיקר יסוד האחרונים ח"מוב"ש דשני עדים יכולים להכחישו והמה מתשובת הרמב"ד ובתשובת הרב ב"י רק בב"ד הגדתי שהיתה אומרת לעדות ה' חוץ לב"ד ובה נכף הרמב"ד להחמיר בתשובתו סי' ל"ז בתוך התשובה ונ"ל זה אינו פיון שאותו הגדה ראשונה לא היתה בב"ד ואע"פ שידענו בבירור שאמר פן לא חשיבי הגדה דאין אדם חושש במה שאמר חוץ לב"ד ולעולם חוזר ומגיד ואע"פ שלעגין התיר אשה ה' נראה לכאורה דלא שינה טעם זה דכל האומר בפני עדים שמת בעלה של פלונית ידע אותו העד שיתירו האשה ע"פ אותן העדים אע"פ שלא אמרה בב"ד וא"כ ה"ל פאלו העיד תחילה בב"ד ושוב אינו חוזר ומגיד מ"מ פבר פתבו הר"ן בתשובה בהדיא דאפילו בדבר דאין צריך ב"ד הגדה שלא בב"ד לא חשיבי הגדה ולעולם חוזר ומגיד ואם פן בב"ד נמי לא חשיבי אמירה ראשונה הגדה פלל וחוזרת ומגידה: ולפ"ז אין להתיר בב"ד פיון דב' עדים מכחישין פנ"ל דהא בב"ד אמרה הפונדקית תחלה חוץ לב"ד ואח"פ אמרה שם בב"ד ומכחשת את העדים ולפי מסקנת הרב רבא"ח אין הגדתה מה שאמרה חוץ לבית דין פלום ויכולה לחזור דאזלינו פתר עדותם שאמרה עכ"ל מעלתו.

והנני משיב על דבריו פי לבבי לא כן ידמה ואף שתשובת רבא"ח ותשובת הרב הב"י אינם מצויים בפני לעיין בהם מ"מ מטביעתן של קרובים אנו למידן דעת רחוקים ונ"ל הרב חלקת מחוקק סי' י"ז ס"ק י"ז לאחר שהביא דברי רמב"ן דכל עד מפי עד אם בא הראשון וכפר אין השני שאמר משמו נאמן פתב הרב בח"מ וזה פשוט שפל שהעידו שני עדים מפי עד אחד אינו נאמן להכחישם אף יש להסתפק אם יוכל לומר העד הראשון שקר הגדתי לה וכבר פתב הר"ן בתשובה סי' מ"ז שאף בהגדתו מועלת חוץ לב"ד מ"מ אם אמרו אח"פ מבודין היינו נאמנים והביא ראיה לזה אף יש לפרש דברי הר"ן דמייירי פל זמן שלא העיד העד השני בפני ב"ד אבל באמת אין סברא לחלק דמה תועיל העדות העד השני שלא יוכל העד הראשון לחזור מדבריו וא"כ פל עד מפי עד צריכה האשה לחקור השיב שלא יחזור העד הראשון מעדותו ויאמר שקר הגדתי עכ"ל: הרי דהר"ן

נְמִי הַסְּכִים לְדַעַת הַרְבָּא"ח בְּתִשְׁבָּה שְׁאַף הַגְּדָתוֹ מוֹעֵלֶת חוּץ לַב"ד מ"מ אִם אָמְרוּ אַח"כּ
מְבַדְּוִין הֵינּוּ דְהֵינּוּ שְׁקָר הַעֲדָנוּ נְאֻמִּים אַבְּל אִם אָמַר מְעוּלָם לֹא הַגְּדָתִי דְבָר זֶה הוּא
דִּין אַחֵר.

וְאַף בְּזֶה פָּתַב הָר"ן בַּפ' הַמְדִיר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן דְּאִין הַשְּׁנִי נְאֻמָּן וְאִם כָּל זֶה פָּתַב הָרַב
בַּח"מ דְּזֶה פְּשׁוּט שְׁכָל שְׁהַעֲיָדוֹ שְׁנֵי עֲדִים מִפִּי עַד אַחַד אֵינּוּ נְאֻמָּן לְהַכְחִישׁ הֵינּוּ ר"ל
מְעוּלָם לֹא הַגְּדָתִי לְפָנֶיכֶם אֵינּוּ נְאֻמָּן וְאֵינּוּ תְלוּי כָּלֵל בְּחוּזָר וּמַגִּיד אִף אִם אוֹמֵר שְׁקָר
הַעֲדָתִי בְּזֶה תְלוּי פְּלוּגְתָּא לְדַעַת הָר"ן וְהַרְבָּא"ח בְּתִשְׁבָּה אִף שְׁהַגְּדָתוֹ מוֹעֵלֶת חוּץ לַב"ד
מ"מ חוּזָר וּמַגִּיד אַבְּל לְדַעַת הַב"י כִּינּוּן שְׁהַגְּדָתוֹ מְעוּלָת חוּץ לַב"ד הָיִי כְּאֵלוֹ הַעֲיָד בַּב"ד
וְאֵינּוּ חוּזָר וּמַגִּיד אַבְּל אִם אוֹמֵר מְעוּלָם לֹא הַגְּדָתִי דְבָר זֶה עֲנִין אַחֵר וְאֵינּוּ תְלוּי בְּחוּזָר
וּמַגִּיד וְתַדַּע דְּהָא הָרַב הַב"י בְּתִשְׁבָּה ס"ל דְּכָל הַיְכִי דְמוֹעֵלֶת עֲדוּתָן חוּץ לַב"ד אֵינּוּ חוּזָר
וּמַגִּיד וְא"כ אִשְׁהָ נְאֻמָּנָת נִגְדַּד הַעֲדָתִי וּמִתְרַתַּר לְהַנְשֵׂא וּגְבִי פָתַם בִּי"ד ס' קפ"ה הַבִּיא דְבָרֵי
הָרַא"שׁ מַה שְׁפָתַב בְּפָרְק הַמְדִיר בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי דְדוֹקָא לְאַפּוֹקִי מֵהוֹנוֹ בְּעֵינָן שְׁנֵי עֲדִים
לְהַכְחִישׁ אֶת הָאִשְׁהָ לְהַפְסִיד כְּתוּבָתָהּ אַבְּל לְעֲנִין אִסּוּר לְהַחְזִיקָהּ בְּאִסּוּר נְדָה הַחֲכָם נְאֻמָּן
וְאִיךָ פָּתַב בְּתִשְׁבָּה שְׁהַאִשְׁהָ נְאֻמָּנָת נִגְדַּד הַעֲדָתִי אֶלָּא ע"כ דְּהַתָּם בַּפ' הַמְדִיר מִיְיָרִי בְּהַכְחָשָׁה
שְׁמַכְחִישׁ אֶת הָאִשְׁהָ שְׁלֵא טִיְהֵר לָהּ אֶת הַפָּתַם וְלֹא תִיָּקֵן הַפְּרִי וְלִכְפּוֹ הַעֲדָתִי נְאֻמָּן אַבְּל גְּבִי
אִשְׁהָ עֲגוּנָה מִיְיָרִי שְׁהַעֲדָתִי הָרַאשׁוֹן אָמַר שְׁקָר הַגְּדָתִי לָךְ בְּזֶה פָּתוּב כִּינּוּן שְׁהַגְּדָה רַאשׁוֹנָה
מוֹעֵלֶת חוּץ לַב"ד הָיִי כְּאֵלוֹ הַעֲיָד בַּב"ד וְשׁוּב אֵינּוּ יְכוּל לְחוּזָר וְלַהֲגִיד וְאִשְׁהָ נְאֻמָּנָת אַבְּל
אִם אוֹמֵר הַעֲדָתִי שְׁלֵא אָמַר לָהּ מֵת מְכַחִישׁ אוֹתָהּ הַעֲדָתִי נְאֻמָּן כְּמוֹ בְּפָרְק הַמְדִיר גְּבִי פָתַם.

וְעַל זֶה דִּן ג"כ הָרַא"שׁ בְּפָרְק שְׁבוּעוֹת הַעֲדוּת וְהַבִּיא רַא"י מַפ' הַמְדִיר אַבְּל אִם אָמַר הַעֲדָתִי
שְׁקָר הַעֲדָתִי זֶה דִּין חֲדָשׁ שְׁלֵא דִיבָר בּוֹ הָרַא"שׁ וְהַרְבָּא"ח בְּתִשְׁבָּה עִם הַרְבִּים מְחוּלְקִי
בְּדִין זֶה וְהַשְׁתָּא לְדַעַת הַרְבִּים אֵלִים פַּח עַד הָרַאשׁוֹן אִם מְכַחִישׁ הַעֲנִין לְגַמְרֵי דְהוּא נְאֻמָּן
יּוֹתֵר מִן הַעֲדָתִי הַשְּׁנִי וְאִם אוֹמֵר שְׁקָר הַעֲדָתִי גְרַע כַּחוֹ וְשְׁנֵי נְאֻמָּוְהַשְׁתָּא בְּשְׁנֵי עֲדִים אִם
מְכַחִישׁ הַעֲנִין לְגַמְרֵי שְׁאֵמֵר מְעוּלָם לֹא אֲמַרְתִּי לְכֶם אֲלִיבָא דַּכ"ע גְרַע פַּח עַד הָרַאשׁוֹן
וְשְׁנֵי עֲדִים מְהִימְנֵי כְּמוֹ שְׁאֵם הִי שְׁנֵי חֲתִיכוֹת לְפָנֵינוּ אַחַד שֶׁל אִסּוּר וְאַחַד שֶׁל הַיְתֵר
וְאִם הַעֲדָתִי זֶה שֶׁל הַיְתֵר וְזֶה שֶׁל אִסּוּר לְפָנֵי שְׁנֵי עֲדִים וְאַח"כּ אָמַר מְעוּלָם לֹא אֲמַרְתִּי
דְבָר זֶה אֵינּוּ נְאֻמָּן ה"נ גְּבִי אִשְׁהָ אַבְּל אִם אָמַר שְׁקָר הַעֲדָתִי לְכֶם זֶה תְלוּי פְּלוּגְתָּא לְדַעַת
הָרַאב"ד דַּס"ל דְּאִין צְרִיךְ הַגְּדָה בַּב"ד מ"מ כִּינּוּן שְׁהַגִּיד חוּץ לַב"ד יְכוּל לְחוּזָר ה"נ
יְכוּל לְחוּזָר לְהַגִּיד בַּב"ד וְאִשְׁהָ אִסּוּרָה וְאִין לוֹמֵר לְפִי זֶה אִף אִם הַכְּחִישׁ הַעֲנִין לְגַמְרֵי
נְמִי לְהִימָן בְּמַגּוֹ דְּאִי בְּעֵי הִי אוֹמֵר שְׁקָר הַעֲדָתִי וְהִי נְאֻמָּן לְאַוְסְרָה וְזֶה אֵינּוּ דְהוּי מִיָּגוֹ
בְּמַקּוּם עֲדִים וְכֵן פָּתַב הָרַב רַמ"א בְּהַדְּיָא בַּסִּי קכ"ז בִּי"ד ס' ט"ז בַּהַג"ה וְז"ל וְכָל מִי
שְׁנַאֲמָן עַל דְּבָר וְעֲדִים מְכַחִישִׁים אוֹתוֹ אַע"פ שְׁיֵשׁ לוֹ מַגּוֹ שְׁהִי נְאֻמָּן לְאַוְסְרוֹ בְּעֵנְיָה שְׁלֵא
הָיָה עֲדִים מְכַחִישֵׁן אוֹתוֹ מ"מ מֵאַחַר שְׁמַכְחִישׁ הַעֲדִים הָיִי לִי מַגּוֹ בְּמַקּוּם הַעֲדִים וְאֵינּוּ
נְאֻמָּן בְּדַבְרֵי הָאִסּוּר מ"מ לְדִיד' אִסּוּר דְּשׁוֹנִי אֲנַפְשֵׁי חֲתִיכָה דְּאִסּוּר' עַכ"ל ה"נ בְּנִידָן
דִּינָן וְכָל זֶה לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּכָל חוּץ לַב"ד אִף שְׁמוֹעֵלֶת עֲדוּתוֹ חוּזָר וּמַגִּיד אַבְּל
לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל כִּינּוּן שְׁאֵינּוּ צְרִיךְ הַגְּדָה הָיִי כְּמוֹ שְׁנַחֲקָרָה עֲדוּתוֹ בַּב"ד וְשׁוּב אֵינּוּ
חוּזָר וּמַגִּיד אַפְּיָלוֹ גְּבִי עַד אַחַד אִשְׁהָ מְהִימָנָא וְכ"ש נִגְדַּד שְׁנֵי עֲדִים דְּשְׁנֵי עֲדִים מְהִימְנֵי
אַבְּל בְּמַכְחִישׁ הַעֲנִין לְגַמְרֵי אֵינּוּ תְלוּי בְּחוּזָר וּמַגִּיד וְכ"ע ס"ל דְּעַד רַאשׁוֹן נְאֻמָּן נִגְדַּד עַד
הַשְּׁנִי וְנִגְדַּד שְׁנֵי עֲדִים אֵינּוּ נְאֻמָּן וְכֵן מְשַׁמַּע פֶּשֶׁט לְשׁוֹן טוֹר בַּח"מ ס' כ"ט אַחֵר שְׁנַחֲקָרָה

עדותן בב"ד אינו יכול העד לחזור ולומר דבר שסותר עדותי ואם יאמר טעיתי או שגגתי אין שומעין לו והביא הב"י בשם הירושלמי בפ' ב' דכתובות ובתוס' דסנהדרין תני וכן העדים שהעידו בין לטמא ובין לטהור בין לרחק ובין לקרב ובין לאיסור ובין להיתר בין לפטור ובין לחיוב עד שלא נחקרו עדותן בב"ד אמרו מבודין היינו הרי אלו נאמנים משנחקרה עדותו בב"ד אמרו מבודין היינו אינו נאמנים עכ"ל הרי משמע דווקא אם אמרו מבודין היינו דהיינו שקר העדנו זה הוי בכלל חוזר ומגיד אבל אם מכחיש הענין לגמרי לא נכנס לכלל חוזר ומגיד אלא אם עד אחד אומר בשם עד הראשון וראשון מכחישו לגמרי שלא אמר לו הראשון מהימן ואם שני עדים אמרו בשם עד אחד והוא מכחיש לגמרי השני עדים נאמנים כמו אם אמרו אכלת חלב והוא מכחיש או חללת שבת והוא מכחיש השני עדים נאמנים ולדעתתי אין חילוק בדבר זה ולכך הוכרח הרא"ש בפ' שבועת העדות להביא ראיה תחילה דאם מכחיש לגמרי דעד ראשון נאמן נגד עד השני שאמר משמו כמו גבי פתם וכרי של טבל ואח"כ הקשה ואע"ג דאפסידה בשבועה דאם לא נשבע היתה נאמנת לומר מת בעלה דבלא ראי' מפ' המדיר ה"א דלעולם אף שמכחיש הענין לגמרי היא נאמנת א"כ אין מקום להתחלת קוש' דהא לא הפסידה בשבועה דלעולם היא נאמנת אבל עכשיו שהביא ראיה מפ' המדיר היכי דראשון מכחיש לגמרי הראשון מהימן א"כ הקשה שפיר דהא הפסידה בשבועה וכו' וק"ל.

אבל היכי שאומר שקר העדתי מזה לא דיבר הרא"ש ותלוי בפלוגתא אי הוי הגדה חוץ לב"ד מאחר שאין צריך להגיד בב"ד או לא הוי הגדה: והשתא נבוא לנידון דידן שאף לפי דברי מכ"ת נראה מכתבו שלא אמרה האשה בב"ד שהגדתי להם ששמו העם אלא שקר הגדתי אלא נראה שמכחיש לגמרי ואמרה מעולם לא אמרתי לעדים שהגיד לי ששמו הע"ס ומכיון שמדברי השני עדים שהגידו בב"ד בחרם י"ב והעידו מדברי שניהם שאחר החקירה אמרה שהי' מגיד ששמו הע"ס מימיך לדברי הפל העדים נאמנים דזה לא הוי בכלל חוזר ומגיד אלא דעכשיו אינו מגדת פלל ומכחשת שלא אמרה מעולם לעדים א"כ העדים נאמנים כמו שצאמנים נגד פל האדם המכחיש אותם וכבר כתבנו דאינו נאמנת במגו דהוי מגו במקום עדים ולא נכנס פלל לדינו של הרב הרבא"ח בתשובה פנ"ל ברור ונכון בס"ד: וגם תמי' לי דברי מכ"ת שכתב בשם הרב הב"י בתשובתו דף ק"ט ע"ב מסיק להתיר בנדון זה וכתב שם וז"ל אבל בעדות אשה דדי בעד מפי עד מיד שמגיד העד הראשון בפני העד השני הוי כנחקרה עדותו בב"ד הילכף כל שבא העד ומעיד בב"ד ששמע מפי פלוני שנהרג או שמת פלוני אע"פ שהעד הראשון חזר בו קודם שנחקר עדות שום אחד מהם בב"ד אין חוששין לו וסומכין על דברי העד המעיד ששמע כף מפיו ואף שאין אני פדאי להרים ראשי בין הרים גדולים ושותא דמרייהו לא ידעתי מ"מ תורה היא עכ"ל וכתב מכ"ת דלכאורה יש להוכיח כסברת הרב הב"י מהא דכתב הרא"ש בפסוקי הג' ל ולא שתהי' נאמנת מפאן ולהבא וכו' והביא ראי' מההוא דאמרינו בכתובות דאמרה פלוני חכם טיהר לי את הפתם וכו' ומקשה אח"כ אע"ג דאפסדי' בשבועתו דאם לא נשבע נאמנת לומר מת בעלי וכו' מ"מ כיון בשעת שהשביעתו וכו' וכתב מכ"ת הגהה לסברת הרבא"ח מה שאמרתי חוץ לב"ד לא הוי הגדה אפילו בעדות אשה א"כ אמאי מביא הרא"ש הוכחה מההיא דאמרינו בכתובות פלוני טיהר לי את הפתם וכו' דחכם מהימן ועל זה מקשה הרא"ש קושנייתו ואע"ג דאפסדי'

בְּשׁוּבוֹעָתוֹ וְכוּ' הָא בל"ז ה"ל לְהַקְשׁוֹת עַל סְתָמָא דְש"ס אע"ג דָּאָם נֹאמֵר דָּאִין הֶחָכְם
נֶאֱמָן גְּבִי כְּתָם אֱלָא דְאִשָּׁה נֶאֱמַנְתָּ מ"מ קִשָּׁה דְהָא בְּסוּגְלָא זֹו דְאֶמְרָה לָהּ לְדִידָהּ חוּץ לַב"ד
וּלְפִי סְבֵרַת הַרְבָּא"ח לָא הֵוִי הִגְדָּתוֹ חוּץ לַב"ד פְּלוּם א"כ קִשָּׁה הָא אֶפְסָדָה בְּשׁוּבוֹעָתוֹ
וְיִהְיֶה חֲזִיב וְאִמַּאי פְּטוּר רַב פְּפָא בְּאוּמֵר לָהּ לְדִידָנָא וְכוּ' אֱלָא וְדָאִי צ"ל פְּסֵבֵרַת הַרְבַּב ב"י
בְּעֵדוֹת אִשָּׁה אֶפְיֵלוּ הִגְדָּה חוּץ לַב"ד הֵוִי הִגְדָּה בְּנִחְקָרָה עֵדוּתוֹ בַּב"ד וְא"כ שְׁפִיר מִקִּשָּׁה
הָרָא"ש דְּוּוּקָא לְפִי מַאי דְמַסִּיק מְסוּגְלָא דְפ' הַמְדִיר דְחָכְם נֶאֱמָן וְאִח"פ מִקִּשָּׁה קוֹשְׁיָתוֹ
אִמַּאי אע"ג דְאֶפְסָדָנָא בְּשׁוּבוֹעָה כו' וְא"כ יֵשׁ לְהַתִּיר בַּב"ד אע"ג דְאֶמְרָה הַפּוֹנְדָקִית עֵדוּתָהּ
חוּץ לַב"ד לְשַׁנֵּי עֵדִים פְּנ"ל עכ"ל מ"כ"ת: וְנִפְלְאֵתִי עָלְיוּ בְּתַרְי תַּמִּי דְהָא לַפ"ד מ"כ"ת
דְּדַבְרֵי הַב"י אֲמַת דְהִגְדָּה חוּץ לַב"ד הֵוִי הִגְדָּה וְא"כ בְּלֹא רֵאִי מַפ' הַמְדִיר לָא קִשָּׁה
קוֹשְׁיָת הָרָא"ש אע"ג דְאֶפְסָדָנָא דְהָא לָא אֶפְסָדָנָא דְכָל מַה שְׁהִגִּיד מִבְּחוּץ אֵינוֹ חוּזֵר וּמַגִּיד
וְהוֹכְרַח הָרָא"ש לְהִבִּיא רֵאִיָּה מַפ' הַמְדִיר דְחָכְם נֶאֱמָן וְא"כ ה"נ הָעֵד נֶאֱמָן וּמִפְסִיד
בְּשׁוּבוֹעָתוֹ נִשְׁמַע מִזֶּה דַס"ל לַמְכ"ת דְהֵנִי דֵינִי דְהִכְחָשָׁה וְדֵינִי דְחוּזֵר וּמַגִּיד מִיְתְּלֵי תַלְי
בְּהַדְדֵי וְא"כ פִּינּוֹן דְהִבִּיא הָרָא"ש רֵאִי מַפ' הַמְדִיר ש"מ לְפִי הָאֲמַת לְפִי הַבְּנוֹת הָרָא"ש
לִיתָא לְסְבֵרַת הַב"י וְא"כ מְבִיא מ"כ"ת רֵאִי לְחוּבְתוֹ וְעוּד דְמִזְפִּי שְׁטָרֵי לְבִי תְרֵי דְלְפִי
טַעְמָא דְחָכְם נֶאֱמָן הַבִּין מ"כ"ת דַּה"נ גְּבִי עֵגוּנָה הָעֵד נֶאֱמָן וְחוּץ לַב"ד לָא חֲשִׁיב הִגְדָּה
וְחוּזֵר וּמַגִּיד א"כ אִיךָ קֹאמֵר בְּתַחֲזִילַת דְבָרְיוֹ לְסְבֵרַת רֵאִי בל"ז ה"ל לְהַקְשׁוֹת עַל סְתָמָא
דְש"ס אע"ג דָּאָם נֹאמֵר דָּאִין הֶחָכְם נֶאֱמָן גְּבִי כְּתָם אֱלָא דְאִשָּׁה נֶאֱמַנְתָּ מ"מ קִשָּׁה הָא
בְּסוּגְלָא זֹו אֵינְרִי דְאֶמֵר לָהּ לְדִידָהּ חוּץ לַב"ד וּלְפִי הַסְבֵרַת הַרְבָּא"ח לָא הֵוִי הִגְדָּתוֹ חוּץ
לַב"ד פְּלוּם א"כ קִשָּׁה הָא אֶפְסָדָנָא בְּשׁוּבוֹעָתוֹ וְיִהְיֶה חֲזִיב וְאִמַּאי פְּטוּר ר"פ עכ"ל מ"כ"ת
וְהָא לְפִי סְבֵרַתוֹ דְהֵנִי סְבֵרוֹת מִיְתְּלֵי תַלוּ בְּהַדְדֵי דָּאָם חָכְם נֶאֱמָן אִז חוּזֵר וּמַגִּיד וְאִם אִשָּׁה
נֶאֱמַנְתָּ נִגְדָה הָעֵד אֵינוֹ חוּזֵר וּמַגִּיד וְא"כ אִי לָאו דְמוּכַח מֵהִיא דְמַדִּיר דְהִכְחָשָׁה נֶאֱמָן לָא
קָמָה לָן סְבֵרַת הַרְבָּא"ח אֱלָא אִם ה"ל דְאִשָּׁה נֶאֱמַנְתָּ הֵינּוּ אוּמְרִים דְהָעֵד אֵינוֹ חוּזֵר
וּמַגִּיד א"כ יֵשׁ סְתִירָה בְּדְבָרְיוֹ וּמְסוּפָה דְבָרְיוֹ עַל רֵאִשׁ דְבָרְיוֹ וְאִם מ"כ"ת רוּצָה לְחַלֵּק בֵּין
הַכְחָשָׁה שְׁאוּמֵר מֵעוֹלָם לָא הִגְדָּתִי וּבֵין אִם אוּמֵר הִגְדָּתִי לָהּ בְּתַחֲזִילָהּ אֱלָא שְׁקֵר הִגְדָּתִי
א"כ קוֹשְׁיָתוֹ בְּמִקוּמָה עֲנוּמָדָה אַף לְסְבֵרַת הַב"י וְלֹאֲחַר שְׁהִבִּיא רֵאִי מֵהִיא דְהַמְדִיר
דְחָכְם נֶאֱמָן דִּילְמָא הָכָא שְׁאוּמֵר הָעֵד שְׁקֵר הִגְדָּתִי וְלְסְבֵרַת הַב"י אֵינוֹ חוּזֵר וּמַגִּיד וְא"כ
אֵינוֹ מְפָסִיד אוּתָהּ וּמַנ"ל לְהָרָא"ש לְהַקְשׁוֹת אע"ג דְאֶפְסָדָנָא וְכוּ': וְגַם מַה שְׁכָּתַב מ"כ"ת
דֵּישׁ עוּד סַעַד וְסַמָּךְ לְדַבְרֵי הַרְבַּב הַב"י מֵהָא דְכָתַב הַרְמְב"ם בַּפ' עֲשִׂירֵי מֵהַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת
וְז"ל הָאִשָּׁה שְׁהַשְׁבִּיעָה עַד אֶחָד שְׁיַעִיד לָהּ מִמִּיתַת בְּעֵלָהּ וְכִפֹּר חֲזִיב בְּשׁוּבוֹעַת הָעֵדוֹת
שְׁאִילוּ הָעֵיד הֵיטָה נִשְׁאֵת וְנוֹטְלַת פְּתוּבָתָהּ ע"כ וְתַמְהוּ בְּזֶה הָאֲחֵרוֹנִים לְמַה הַשְׁמִיט
הַרְמְב"ם דִּין זֶה דְפְטוּר גַּם הַרְבַּב בְּעַל לְחָם מִשְׁנֵה הַנִּיחוּ בַצ"ע וְכָתַב מ"כ"ת שְׁנִרְאָה לּוֹ
לִינִשְׁב לְפִי מַה שְׁפִירֵשׁ סוּגְלָא הַרְבַּב הַב"י בְּתוּף הַתְּשׁוּבָה וְז"ל אֶפְיֵלוּ כְּשֶׁהָעֵד הָרֵאשׁוֹן כְּשֶׁר
וְעַד הַשְּׁנֵי מְפִסּוּלֵי עֵדוֹת מִשְׁמַע בְּפִרְק שְׁבוּעוֹת הָעֵדוֹת שְׁשׁוּמְעִין לְדַבְרֵי הָעֵד שְׁמַעִיד
שְׁשְׁמַע כֵּן מִפִּי אַחַר אע"פ שְׁאוּתוֹ אַחַר מְכַחִישׁוּ דְאֶמְרִינּוּ הֵתָם הַפִּל מוֹדִים בְּעַד מִיתָה
שְׁהוּא פְטוּר דְאֶמֵר לָהּ לְדִידָהּ וְלֹא אֶמֵר לָהּ לַב"ד דְתַנּוּן הָאִשָּׁה שְׁאֶמְרָה מֵת בְּעֵלָהּ תִּנְשָׂא
וּבִיאוּר דְבָרִים שְׁתוּבַע אֶת עֵדֵי שְׁיָבוּא וְיַעִידוּ עֵדוֹת שְׁיִוְדְעִים לּוֹ וְהֵם נִשְׁבְּעוּ שְׁאֵינָם
יִוְדְעִים לּוֹ עֵדוֹת אֵינָם חֲזִיבִים קִרְבָּן שְׁבוּעָה מְפִנֵי שְׁלֹא הֶפְסִידוּ מְמוֹן מַה שְׁלֹא הָעֵיד לָהּ
דְמַאֲחַר שְׁכָּבֵר שְׁמַעָה מִפִּי שְׁמַת בְּעֵלָהּ וּבְאָה לַב"ד וְאֶמְרָה כֵּן וּמִתִּירֵין אוּתָהּ לְהַנְשָׂא

אע"פ ש'העדה כופר ונשבע שאינו יודע שמת בעלה לא משגיחין בו והא הקא דעד זה
בחקת פשר הוא דאשה מפסולי עדות הוא ועוד שהיא נוגעת בדבר אפ"ה מהימנא לה
ולא משגיחין בדברי העד הכשר הכופר וכ"ש בנ"ד וכו' נמצא לפי שיטת הרב הב"י הא
דקאמר ר"פ בעד מיתה פטור משום דהיא נאמנת מפאן ולהבא ולא אפסדי' מידי והיגו
דלא פסברת הרא"ש ולפ"ז שפיר יש ליישב ולתרוץ קושני' הנ"ל שמקשים על הרמב"ם
והיגו פיון דלהרמב"ם לא ניחא במאי דמתרוץ הרא"ש פיון דבשעת שהשביעתי לא היתה
צריכה לעדותו לא מחייב אלא דסבר פסברת הרב הב"י בתשובתו דטעמא דר"פ דעד
מיתה פטור משום דהיא נאמנת מפאן ולהבא רק על זה קושני' הרא"ש מההיא דהמדיר
אמר פלוני טיהר לי את הפתם וכו' משמע דעד ראשון מהימן וצ"ל דרב פפא סבר פההיא
דירושלמי וכולהון בעדותו כו' לכו סבר ר"פ דעד שני מהימן ומשום הכי קאמר דפטור
משום דלא אפסדי' מידי אבל הרמב"ם אגזיל לשיטתו דפסק התם פתלמודא דידן שכתב
בפ' כ"ד מהלכות אישות והאיך יודע דבר זה פגון שאמרה פירות אלו פלוני פהו תיקון
לו את הפרי פלוני חכם תיקון לי את הפתם ולאחר שאכל או באה עלי שאלו לאותו פלוני
ואמר להד"ם והיגו פסתמא דתלמודא דידן בפ' המדיר דאמרין התם מאכילתו שאינו
מעושר אי דידע נפרש אי דלא ידא מנא ידע לא צריכה דאמרה פלוני פהו תיקון לי את
הפרי ואגזיל ושאלה ואישתכח שיקרא וקמ"ל דארף בלא עדים נאמן החכם וכהו פמו
שכתבו התוס' ד"ה פלוני תיקון לי וכו' ולפ"ז ממילא ליתא לדר"פ לפי פשטא דתלמודא
דידן וסוגי' דפ' המדיר פיון דלא ס"ל להרמב"ם כתי' הרא"ש אלא כתי' הב"י דמפאן
ולהבא נאמני' משום הקא פטור ר"פ הואיל ולא הפסידה פלוני דהיא נאמנת אף מפאן
ולהבא פמו שכתב הרב הב"י בתשובתו הנ"ל א"כ למאי דקי"ל בפ' המדיר דהחכם וכהו
נאמנים ע"כ ליתא להא דר"פ דעד מיתה פטור פיון דהיא אינה נאמנת מפאן ולהבא
ומפסידה פתנפתה מש"ה לא הביא הרמב"ם דין זה וכתב בסתמא חייב וכיון דזכינו לדין
מוכח דלא פסברת הראב"ח אלא פסברת הרב הב"י דהגדתו חוץ לב"ד בעדות אשה הוי
הגדה דאל"כ הי' מוכח דע"כ ס"ל להרמב"ם כתי' הרא"ש דאין לומר דס"ל הא דפטר
ר"פ היגו בעדות וכפני' הירושלמי וכו' דהא עדיין קשה היכי קאמר ר"פ משפחת לי'
דפטור פגון דאמר לה לדידה ולא אמר לב"ד א"כ הוי הגדתו ראשונה חוץ לב"ד לא הוי
הגדתו פלוני ואם פן הראשון מהימן וקשה קושנית הרא"ש הא אפסדי' בשבועתו ולחייב
וצריף לומר פתירוצו פיון שבשעה שהשביעתי לא הי' צריכין לעדותו א"כ קושני' הנ"ל
על הרמב"ן במ"ע דהוי ליה להביא נמי דין זה דפטור וכתירוץ הרא"ש אלא ע"כ צ"ל
פסברת הב"י דבעדות אשה הגדה חוץ לב"ד נמי הוי הגדה ומשום הכי פטר ר"פ פיון
דלא אפסדי' מידי והיא נאמנת אף מפאן ולהבא ור"פ סבר פשיטת הירושלמי אבל
הרמב"ם אגזיל לשיטתו דפסק פתלמודא דידן וא"כ יש להתיר בנ"ד עכ"ל: ולא זכיתי
להבין דבריו הא מתחילה הציע מכ"ת והניח הנחה להלכה הא דפטר ר"פ בעד מיתה
משום דלא אפסדי' משום הגדתו חוץ לב"ד הוי הגדה וכפני' הב"י וההיא דהמדיר חכם
נאמן מוקי לי' כפי' הירושלמי שנכחישה בעדים אבל בלא עדים אפילו לענין איסור עד
שני מהימן והרמב"ם אגזיל לשיטתו דפסק פתלמודא דידן דאפילו להפקיע ממון עד
הראשון מהימן וק"ו לענין איסור ולכו' ליתני' לדרב פפא ש"מ דהני דיני מתלי תלוי
בהדדי וא"כ לאחר שפסק הרמב"ם פתלמודא דידן ליתני' לדר"פ משום דאפסדי' תיפוק

לי דלא אפסדי דהוי הגדה ואינו חוזר ומגיד אלא ע"כ משום דלא הוי הגדה חוץ לב"ד וחוזר ומגיד ואפסדי וא"כ מוכח מדברי הרמב"ם דס"ל כראב"ח ולא פהרב ב"י ואיך פתב מכ"ת שיש סמך וסעד לדברי ב"י מדברי הרמב"ם אדרב' מדברי הרמב"ם נראה שפוסק לפי סברתו דמר דעד ראשון נאמן אף לענין ממון ולפי זה ליתא לדר"פ א"כ ליתא נמי לסברת הב"י וגם בסוף דבריו שפתב זכינו לדין דמוכח דלא פסברת הראב"ח אלא פסברת הרב הב"י דאל"כ הנה מוכח ע"כ ס"ל להרמב"ם פתרוץ הרא"ש דאל"כ ס"ל להרמב"ם הו דפטר ר"פ היינו בעדות וכפ' הירושלמי ה"ל הו עדיין קשה איך קאמר ר"פ משפחת ליה דפטר דאמר לה לדידה וקאמר לה לבית דין אם פן הנה הגדתו הראשונה חוץ לב"ד ולא הוי הגדתו פלום ואם פן הראשון מהימן וקשה קושיות הרא"ש הו אפסדי בשבועתו ולחייב כו'.

ומאוד נפלאתי דזה סותר לדבריו הראשונים דלמא הרמב"ם ס"ל דרב פפא רצה לפרש פטר בעד אשה משום שהגיד אינו חוזר ומגיד ואינו מפסיד לאשה אבל אליבא דאמת לא קי"ל פרב פפא בהא פסתם גמרא דהחכם וכהן נאמנים אפילו להפסיד ממון וק"ו לגבי אסורא וא"כ עד הראשון מהימן וליתא לדרב פפא כמו שפתב מכ"ת בעצמו: גם לאחר שפתב מכ"ת דס"ל להרמב"ם דאפילו להוציא ממון דהיינו להפסיד פתובתה סמכינן אעד ראשון פתב מכ"ת כמ"ש התוס' ד"ה פלוני תיקן לי וכו'.

ואני לא ראיתי שום משמעות שיסברו התוס' כפי הרמב"ם דעד הראשון יהיה נאמן להפסיד פתובתה אלא משום דבגמ' הקשה מאכילתו שאינו מעושר היכי דמי אי דידע נפרש אי דלא ידע מנא ידע ומשגי לא צריכה דאמרה לי פלוני פהן תיקן לי את הפרי וכו' וע"ז פתבו התוס' דמאי דנוחא לאוקמי בהכי הל"ל פגון שיש עדים שלקחה מקרי שאינו מעושר והאכילתו ובעל לא ידע ועל זה תירצו דלא שכיח שמכר בפני עדים דבר שאינו מעושר דמתירא שלא להפסיד פתובתה ולכך משגי שהוא אומרת שפלוני פהן תיקן לה הפרי וסומכת שהיא רוצה להכחיש אותו ולעולם מודו התוס' הו דקאמר אשתכח שיקרא ר"ל בעדים כפי הירושלמי כדפירש הרא"ש שאומרים העדים שבאותו שעה שהיא אומרת שתיקן לה הי פלוני עמהם במקום אחר וזה פשוט שאין הכרע בדברי התוס' לפרש סוגיא דשמעתן אם כפי הרא"ש אם כפי הרמב"ם וק"ל: וגם מה שפתב מכ"ת שבוזה נסתלק תלונת בית שמואל בסי' קט"ו ס"ק ד' שפתב שם וז"ל אע"ג למאי שפתב הרא"ש ב' המדיר דאיירי בהכחשה ע"פ עדים נסתר ראי' של הרמב"ן שפתב הרא"ש בשמו בשבועה וא"כ לענין איסור ג"כ אינו נאמן העד הראשון ומתיר בלוחק פינון שקיבל פה מרבותיו הספים עמו לענין איסור אבל לפי דברינו ה"ל אין מקום לקושיות הבית שמואל דנודאי הרא"ש ב' שבועת העדות מביא ראיה מסתמא דתלמודא דידן ב' המדיר דאוקי בלא עדים רק דהחכם וכהן לחוד נאמנים להכחיש האשה שאמרה מפיהם א"כ מוכח שפיר פסברת הרמב"ן וב' המדיר רוצה לתירץ דגם הירושלמי סבר פן אע"ג דמוקי בירושלמי דאיירי בעדים ולכך מחלק דהתם מיירי לענין ממון ולכך מוקי הירושלמי דאיירי בעדים עכ"ל מכ"ת.

ונוראות נפלאתי עליו שהרי הב"ש שפתינו ברוו מללו וז"ל די"ל לענין איסור ג"כ אינו נאמן העד הראשון מ"מ פינון שקיבל פן מרבותיו הספים עמו לענין איסור עכ"ל וע"כ

לכוננה זו נתפגגון פינו דהרמב"ם אין לו ראי' שהעד הראשון נאמן אלא מההיא דפרק המדיר וכינון דבירושלמי מוקי לי' בעדים א"כ מנ"ל לחלק בין ממון לאיסור דילמא לא פליג בירושלמי בין ממון לאיסור ואף לעגנן איסור אין עד ראשון נאמן פינו דבע"כ אנו צריכין לאוקמי ההיא דהמדיר בעדים א"כ אין להרמב"ן ראי' מפנרשת שעד ראשון נאמן ולכך הוכרח לומר מ"מ פינו שקיבל פן מרבותיו הסכים עמו לעגנן איסור וק"ל: גם מה שעלה בדעתו לומר דלכך לא רצה הרמב"ם לפרש הא דרב פפא דפטר בעד מיתה כפי הרא"ש משום דבשעה שהשביעתו לא הי' צריכה לעדותו משום דכתב הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות גירושין ונ"ל כבר הודיענו שהעד שאמר ששמע שמת פלוני אפילו שמע מאשה אבל אם אמר העד או האשה מת פלוני ואני ראיתי שמת שואלין אותו היאך ראית ובמה ידעת שמת והובא בש"ע סי' י"ז ס' ה' וכתב הרב המגיד ונראה אם אמר ששמע ששואלין לו ג"כ מאי ששמע ולפי הנחה זו אי אפשר להרמב"ם לפרש כשיטת הרא"ש פינו דמ"מ צריכה היא לעדותו משום דצריכין הב"ד לשאול אותה פינו דאפשר לשואלה וכה"ג דעד פאן אין סומכין עליו לחוד אלא שואלין לעד הראשון עכ"ל.

ומאוד תמלי לי דבריו דהא בפי' כתב המ"מ שאע"פ כשהוא אומר שמעתי שמת אין אנו יודעים האומר ראשון כיצד הי' יודע שמת ועל מה הי' אומר פן מ"מ אין דנין אפשר משאי אפשר נשמע מזה אם אמר שמעתי שמת נאמנת ותו לא שילינן לה מדי א"כ ה"א נמי היתה יכולה לומר שמעתי שמת ולא היתה צריכה לומר אם הוא פאן או במקום אחר וכן נראה מדברי הח"מ ואין להאריך בזה: וגם מה שכתב מכ"ת ו"ל ועדיין לא פלטינו מחזקא מהא דכתב הב"י בתשובתו הנ"ל ונ"ל הי' כל שבא העד ומעיד בבית דין ששמע מפי פלוני שנהרג או שמת פלוני אעפ"י שעד הראשון חזר בו קודם שנהקרה עדות שום אחד מהם בב"ד אין חוששין לו וסומכין על דברי המעיד ששמע פה מפיו.

ולפ"ז משמע דנוקא שחזר בו קודם שנהקרה שום עדות בבית דין אבל בנידון דידן שנהקרה עדות הפונדקית בב"ד שם קודם שנהקרה העדים השומעים מפייהם בב"ד פאן וא"כ אין להתיר בנ"ד וכו' ונפלאתי דהא טעמא דב"י משום פינו שאין צריך הגדה בב"ד הוי הגדה הראשונה כאלו נחקר' עדותו ושוב אינו חוזר ומגיד א"כ אף שנהקרה העדות הפונדקית בב"ד קודם שהעידו שני עדים מ"מ פינו ששני עדים שהיא אומרה להם פקודם הוי פנהקרה מקודם ושוב אינו יכולה לחזור וזהו בכלל דברי הב"י שכתב אע"פ שהעד הראשון חזר בו י"ל אף שהגיד עכשיו בב"ד קודם שנהקרה העדות שום אחד מהם י"ל לא מהגדה ראשונה ולא מהגדה מעד שני סומכין על דברי המעיד ששמע: ועוד ראיתי שפותר ובונה בנדון זה אף שיש להשיב על דבריו אבל ראיתי בסוף דבריו ונ"ל אבל מ"מ יש עזר ותרופה להתיר בנ"ד ממה שכתב הרב ב"י בתשובתו הנ"ל ונ"ל ועוד דהתם כשאמרו העדים מובדים היינו מודים שאמרו פן אלא שאמרו שקר דיברו אבל בנ"ד שמכחיש שלא דיבר דבר מעולם ונהרי עדים העידו עלי' שדיבר כל אותן דברים אפילו אם הנה העד הראשון והשני שונים בהכשר או בפסול לעדות שני שומעין שהרי על גוף עד הראשון מעיד שדיבר פה ודמי לעדים המעידים על פלוני ופלוני שעשו פה או שדיברו פה אע"פ שאותו פלוני ופלוני מכחישם בדבר להעדים המעידים בדבר עלי' שומעין ואפ"י שהעד השני הזה הוא יחיד חשיב כאלו שנים מעידים שהעד הראשון אמר פה ונדאי מהימנין להעד השני זה כאלו הנה שנים עכ"ל וא"כ יש להתיר בנ"ד פינו

דהפונדקית אמרה שלא דיבר מעולם כן וא"כ אין חילוק אי נחקר עדותן בב"ד קודם או לא עכ"ל מכ"ת.

והנה אלמלא ראיתי בתחילת לימודי דבר זה לא הצרכתי להאריך עכ"פ שישי בני מעי שפוננתי עכ"פ בזה היכי ששני עדים מכחישים להעד הראשון והעד הראשון שלא אמר מעולם דבר זה לבניהם ששני עדים נאמנים אליבא דכ"ע והיכי שאמר העד הראשון אמת שדברתי כן אבל שקר הגדתי בזה תלוי פלוגתא אם הי' הגדה חוץ לב"ד במה שאינו צריך להגיד בבית דין ואינו חוזר ומגיד או לא הוי הגדה וחוזר ומגיד ובעד אחד נגד עד אחד אם אמר העד הראשון שלא דיבר מעולם לדעת הרא"ש הראשון מהימן ולדעת הרב ב"י גם בזה עד השני מהימן ואם אמר העד הראשון אמת שהגדתי מתחילה כן אבל שקר הגדתי בזה תלוי ג"כ בפלוגתא הנ"ל והרא"ש לא דיבר מזה אלא פשאמר מעולם לא הגדתי דומי' דכהן וחקם דמיתי מיני' ראי' אבל מאוד אני חוכה בדבר אם יש לסמוך על דברי הב"י בתשובתו פיון שבספרו בש"ע פסק בא"ה סי' י"ז סי' ח' להקפך ונ"ל אבל אם בא העד שאמרה בשמו מת ואמר שלא אמר מת לא מהימנה וכן פיו"ד סי' קפ"ה הכריע רמ"א גבי פתם דחקם נאמן.

גם מה שכתב מכ"ת שרבים מתמי' דהא כל פשטא סוגי' דידן משמע דלא פירושלמי א"כ בחכם וכהן דהם נאמנים ובשלטי גיבורים סוף יבמות פתב בהדני' דהיא נאמנת אע"פ שהעד שאמרה מפיו מכחישה ונראה ליישב לשיטתם דלא קשי' מידי אהיה דהחקם וכהן לפי סברת הריטב"א בשם רבו והובא בש"ע פיו"ד סי' קכ"ז פתב בשם גימורי יוסף ר"פ האשה רבה דווקא בעדות דבר ערוה דבעינן שנים והאמינהו לזה שאמר מת פשנים אבל באיסור' דעלמא דסגי פחד פיון שלא האמינהו אלא פחד אי אתי אחרניא ומכחישו הוי פחד לגבי חד עכ"ל.

לפ"ז שפיר י"ל פשיטת הרב ב"י דטעמא דרב פפא דפטור משום דהיא נאמנת מכאן ולהבא ואין להקשות מחכם וכהן בשלמא הךא דדבר ערוה הי' צריך שנים אפ"ה הקילו בעדות אשה דחד מהימן כתי' מתוך חומר שהחמרתי עליה בסופה ולכך אינו יכול להכחיש עד הראשון לעד השני פיון דעד השני נאמן כתי' אבל התם גבי חכם וכהן דעד אחד נאמן באיסורין ואינו כתי' עדות ושפיר יכול להכחיש עד הראשון ולכך פסק שפיר ריא"ז והובא בשלטי גבורים וסייעתו דעד השני נאמן עכ"ל: ונוראות נפלאתי עליו דגם בזה דבריו פסותרים זה את זה ונעתיק דברי הריטב"א בשם רבו שהביא הש"ע ד"ה העולה מזה ונ"ל דווקא בעדות דבר ערוה דבעינן ב' והאמינהו לזה שאומר מת פשנים אבל באיסור' דעלמא דסגי פחד פיון שלא האמינהו אלא פחד כי אתי אחרניא ומכחשי' הוי הכחשה פחד לגבי חד עכ"ל ואחריו נמשך מהרש"ל בפ"ק דחולין סי' ט' והב"ח בס"ס א' ופסקו דלא כמהרי"ק שורש ל"ג ששם פסק על אחד שאמר על השוחט ששחט שלא פהוגן והשוחט מכחישו ששחיטה פשיטה מטעם פיון דהאמינהו לשוחט ה"ל פשנים ואין דבריו של אחד במקום שנים אבל המחבר בס"ס א' פסק כמהרי"ק וכן נראה מדברי הרא"ש בפ"ק הנזיקי' עכ"ל הש"ע ובס"ס א' בי"ד פסק המחבר ונ"ל שוחט שהעיד עליו עד אחד ששחט שלא פהוגן והוא מכחישו עד א' בהכחשה לאו פלום וכתב הש"ע שדעת המחבר פדעת מהרי"ק אבל בתשובת בן לב ומהרש"ל בחולין סי' ט' והב"ח

פסק דאותו שחיטה עצמה אסורה לכל אדם עכ"ל הרי להדיא שסברת הריטב"א חולקת על דין מהרי"ק אלא נוטה פדעת מהרש"ל והב"ח ותשובת פון לב דהגוי פחד לגבי חד ולהעד האיסור שמעינו ונוקא בעדות אשה שמהימן פתרי הוי פתרי לגבי חד ומהימן להתירה אבל לא באיסור דהגוי פחד לגבי חד ולא מהימן להתיר א"כ בתחילה פתב מכ"ת שקהרב הב"י סובר פדעת הריטב"א דאשה דהגוי פתרי נאמנת לגבי חד ולקף פטור שאינו מפסיד' משמע הא בשאר איסורין דאינו נאמן פתרי עד האוסר נאמן ואח"כ חזר מסברתו וכתב לישוב הך דכהו וחקכם בשלטי גיבורים דאשה נאמנת דעד אחד נאמן באיסורין אדרבה מטעם זה יש להאמין להחכם וכהו שאמרו להחמיר וכדעת הריטב"א: ובר מפל דין אין דמיונו עולה יפה ואין הנדון דומה לרא' דהריטב"א והחולקים עליו מייגרי בעדי הכחשה בלי עד מפי עד דהיינו שמעידים על חתיכה אחת זה אומר ושון הוא וזה אומר חלב הוא או זה אומר מת וזה אומר אינו מת בזה ס"ל להריטב"א דשומעין לדברי האוסר ומהרי"ק ודעמ' ס"ל דשומעין לדברי המקיל רק להעד האוסר נעשה חתיכה דאיסור' אבל היכי שהעד אומר ששמע מפי העד כף והעד מכחישו אין ענין לנדון זה די"ל בזה אף מהרי"ק מודה שאין העד השני נאמן להתיר ותדע דהא הרא"ש פסק גבי עד מפי עד דאין העד השני נאמן להתיר ובדינו דמהרי"ק מודה הרא"ש כמו שהביא הש"ך משמו אלא ע"כ פדאמרו.

וגם מה שרצה מכ"ת לומר לפי דעת החלקת מחוקק שמפרש הא דהרי"ף והרא"ש ס"ל לדעת הטור דאפילו אם הוחזק שני יב"ש בעיר אחת ואין השפירות מצויות משיאין אשת האחד דמייגרי שאחד הלה בנודאי לאותו מקום שנמצא ההרוג והשני לא ידענו מה הי' לו תלינו במצוי דמסתמא שזה שהלה מביתו אדעת' לילה לקורטב"א הוא ובנודאי מת בקורטב"א והשני שלא ידענו להיכן הלה אזיל לעלמא וכתב מכ"ת שלפ"ז יש לפרש בסוג' זו אע"ג דהוחזקו שני יצחק ר"ג מ"מ פינו דידעו דזה יצחק הנ"ל אזל לקורטב"א והשני לא ידעו מה הי' לו ובזה פליגי אב"י ורבא ולא צריכין לדברי התוס' דמפרשי דפליגי בשפירות מצויות ולא הוחזקו אלא אפילו בהוחזקו פליגי ואמר אב"י מנא אמינא לה מההיא גיטא דאשתכח בנהרד' והי' פתוב בו בצד קלוני' מתא פי' מקום הנה בעיר נהרדעי ששמו קלוני' ובקלוני' גופי' נמצא הגט וכו' ופסק הרי"ף וז"ל פרבא דאמרינו פאן נמצא וכו' אבל התם בגיטין דחיישינן לשני שוירי ולשני יב"ש משום דלא נמצא הגט במקום שנכתב ולא שייך למימר פאן נמצא וכו' עכ"ל מכ"ת: ואני אומר שנפל חב"רין ברברבותא וכל אנשי חיל לא מצאו ידיהם ורגליהם בדין זה שכתב הטור א"ה בסי' י"ז וז"ל ורב אלפס כתב אפילו שכיחי תרי בהאי שמה או שכיחי שפירות משיאין עד דאיפא תרוננייהו לריעות' וכן הא מסקנת אדוני אבי הרא"ש ז"ל והרב ב"ח פקונטרס אחרון סי' י"א הקשה על דברי טור יעני' שם ולבסוף פתב ונראה דרבינו הכריח לפרש פון מדכתב הרא"ש בפ"ק כל הגט בסוף דבריו וז"ל אלא ונדאי מייגרי בשכיח שפירות' ולא הוחזקו ופליגי אב"י ורבא בפלוגתא דרבה ור' זירא רבא סבר פרבא דלא חיישינן עד דאיפא תרתי שפירות' והוחזקו ואב"י כר' זירא עכ"ל והשתא אי איתא דרבה ורבא מודו דבהוחזקו חיישינן אפילו לא שכיח שפירותא למה לי למימר עד דאיפא תרתי הלוא אפילו ליפא תרתי אלא הוחזקו לחוד נמי חיישינן אלא ע"כ דהתוס' מפרש דס"ל לרבה ולרבא דכי היכי דבשכיחי שפירות ולא הוחזקו לא חיישינן לתרי יצחק ר"ג הכי נמי בהוחזקו

ולא שכיחי שְׁיִירְתָּא לֹא חֵיִישִׁינּוּ לְתַרֵּי יִצְחָק ר"ג דאע"פ דְּהִסְבְּרָא הִיא דְּיוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ
שְׁאוֹתוֹ הַמְּצוּי בְּעִיר עֵבֶר הַדְּרָה שֵׁם וְכו' מ"מ לְעֵנּוּ הַדִּין בְּתַרְנוּוֹיָהּ לֹא חֵיִישִׁינּוּ לְתַרֵּי
יִצְחָק וּמְשִׂיאֵין אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא מִחְמִירִין בְּעִיגּוּנָא דְּאִיתְתָּא עכ"ל.

וּכְבָר הַשִּׁיג עָלָיו הַח"מ בְּסִפְרוֹ וְאָף שִׁישׁ לְתַרְזַן דְּבַרֵּי הַב"ח הָא דְּכַתְבַּהּ הָרֵא"ש לְעִיל
דְּפְלִיגִי בְּשִׁירוֹת מְצוּיֹת וְלֹא הִנְחִיזוּן ר"ל ה"ה בְּהִנְחִיזוּן וְלֹא שְׂכִיחַ שְׁיִירוֹת נְמִי פְּלִיגִי
וּס"ל לְרַבָּא דְּלֹא חֵיִישִׁינּוּ מ"מ גְּרָאָה דְּבַרֵּי הַח"מ בְּרִירִין וּנְהִירִין בְּטַעְמוֹ: וְאֲנִי אוֹמֵר
שְׂמִקּוּם הַנִּיחוּ לִי אֲבוֹתַי לְהַתְגַּדֵּר בְּדִין זֶה וְרַבִּינוּ הַטּוֹר לֹא .

דַּק לֹא בְּדַבְרֵי הָרֵא"ש וְלֹא בְּדַבְרֵי הָרֵי"ף וְלִישְׁנָא דְּהָרֵא"ש אֲטַעֲנָה שְׂכַתְבַּהּ לְחִלְקַּי שְׁהֵרִי"ף
פְּסִק כִּהְיָא דְּיִצְחָק רִישׁ גְּלוּתָא כְּרַבָּא דְּלֹא חֵיִישִׁינּוּ וְע"כ הֵתָם בְּלֹא הִנְחִיזוּן וּשְׂכִיחַ
שְׁיִירוֹת וּגְבִי גַט פְּסִק לְחוּמְרָא דְּבִשְׂכִיחַ שְׁיִירוֹת לְחוּד חֵיִישִׁינּוּ וְכַתְבַּהּ הָרֵא"ש לְחִלְקַּי
בְּעִיגּוּנָא פְּסִק לְקוּלָא מְשׁוּם חוּמְרָא שְׁהַחְמִירֵנוּ עָלֵינוּ בְּסוּפָה אֲבָל בְּגַט אֲפֻשֵׁר בְּאַחַר מְזִיזָה
לְמַד הַטּוֹר הָא דְּפְסִק הָרֵי"ף בְּאִידָהּ עֲוֹבָדָה דְּהִיא גִּיטָא דְּאִשְׁתְּכַח בְּסוּרָא וְכַתְבַּהּ בִּי בְּסוּרָא
מְתָא אֲנָא עֵנּוּ בַר חֵיָא נְהִרְדְּעֵי פְטִירִית וְתַרְכִּית פְּלוּנִית אֲנִתְתִּי וּבְדִקוּ רַבִּינוּ מְסוּרִי וְעַד
נְהִרְדְּעֵי וְלֹא הָנִי עֵנּוּ בַר חֵיָא אֲחֵרִינָא לְבַר עֵנּוּ בַר חֵיָא מְחַגְרָא דְּהָנִי בְּנְהִרְדְּעֵי וְאֲתִי
סְהֵדִי וְאִסְהֵדוּ דְּהִיא יוֹמָא כִּי אֲכַתְּנֹב הָהוּא גִיטָא עֵנּוּ בַר חֵיָא מְחַגְרָא גְּבִין הִי וְאִמֵּר רַבָּא
אָף לְדִידִי דְּלֹא חֵיִישִׁינּוּ הֵכָא חֵיִישִׁינּוּ דִּילְמָא בְּגַמְלָא פְּרַחָא אֲזִיל א"נ בְּקַפִּיצָה א"נ מִיְלִי
מְסַר וּפְסִק הָרֵי"ף בְּהַךְ עֲוֹבָדָה נְמִי כְּרַבָּא דְּחֵיִישִׁינּוּ וְסָבַר רַבִּינוּ הַטּוֹר כִּי הִיכִי בְּשְׂכִיחַ
שְׁיִירוֹת פְּסִק גְּבִי גַט לְחוּמְרָא וּגְבִי עִיגּוּן לְקוּלָא ה"נ בְּהִנְחִיזוּן שְׁנֵי יִצְחָק דְּוּוּקָא גְּבִי גַט
פְּסִק כְּרַבָּא לְחוּמְרָא אֲבָל בְּעִיגּוּן פְּסִק לְקוּלָא עַד דְּאִיפָּא תְּרַתִּי לְדִיעוֹת' וְכֵן מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן
קִיזוּר פִּיִּסְקֵי הָרֵא"ש שְׂחִיבֵר הַטּוֹר וְז"ל וְהָנִי מִיְלִי לְעֵנּוּ גַט שְׂאֲפֻשֵׁר לְכַתְּנֹב הִילְכָה
מִחְמִירִין לְפִסְלוֹ בְּחֻדָּא לְרִיעוּתָא אֲבָל לְעֵנּוּ מִיְתָה כְּגוֹן שְׂמַעִידִין עַל יב"ש בְּעַל פְּלוּנִי
שְׂמַת אִשְׁתּוֹ מוֹתֵרֵת אֲלֵא א"כ שְׂכִיחַ שְׁיִירוֹת וְגַם הִנְחִיזוּן שְׁנִיָּהֶם בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם עכ"ל:
אֲבָל לְפִי שִׁיטַּת הַלְכָה אִי אֲפֻשֵׁר לְפָרֵשׁ כְּדַבְרֵי דְּהָא הַתּוֹס' כְּתַבּוּ בְּהִיא דְּיִצְחָק ר"ג וְז"ל
אִיִּירִי דְּלֹא הִנְחִיזוּן תְּרֵי יִצְחָק וּבְשְׂכִיחַ שְׁיִירְתָּא דְּאִי לֹא שְׂכִיחַ שִׁירְתָּא וְלֹא הִנְחִיזוּן וְהַתְּנָן
בַּפ"ק דְּמַצִּיעָא דְּכָל מַעֲשֵׂה ב"ד הָרֵי זֶה יִחְזִיר וְאִי שְׂכִיחַ שְׁיִירְתָּא וְהִנְחִיזוּן תְּרֵי יִצְחָק א"כ
אֲמַאי לֹא חֵיִישׁ רַבָּא דְּהָא לְקַמְן גְּבִי עֵנּוּ בַר חֵיָא מְחַגְרָא חֵיִישׁ רַבָּא דִּילְמָא בְּגַמְלָא פְּרַחָא
אֲזִיל אֲלֵמָא בְּלֹא הִנְחִיזוּן מִיִּירִי עכ"ל: וְלְכַאוּרָה אִיפָּא לְמִיְדַק דִּילְמָא הֵתָם מִיִּירִי דְּשְׂכִיחַ
שְׁיִירְתָּא וְהִנְחִיזוּן אֲבָל בְּיִצְחָק ר"ג מִיִּירִי בְּהִנְחִיזוּן וְלֹא שְׂכִיחַ אֲלֵא עַל פְּרַחָהּ מִיִּירִי בְּלֹא
שְׂכִיחַ שְׁיִירְתָּא וְהִנְחִיזוּן וְכֵן כְּתַב הַר"ן שְׂמִיִּירִי בְּלֹא שְׂכִיחַ שְׁיִירוֹת אֲלֵא שְׁהִנְחִיזוּן תְּרֵי
עֵנּוּ וְכֵן מְצַאֲתִי כְּדַבְרֵי ת"ל בְּמַהֲרָש"א וְז"ל בַּד"ה יִצְחָק ר"ג וְאִי שְׂכִיחַ שְׁיִירְתָּא וְהִנְחִיזוּן
תְּרֵי יִצְחָק א"כ אֲמַאי לֹא חֵיִישׁ רַבָּא דְּהָא לְקַמְן גְּבִי עֵנּוּ בַר חֵיָא וְכו' עכ"ל דְּמִשְׁמַע
דְּמִיִּירִי בְּלֹא שְׂכִיחַ שְׁיִירְתָּא וְהַתּוֹס' לֹא חָשִׁיב לְמִיְנַקֵּט רְבוּת' בְּהָא מִילְתָּא אֲפִי' בְּלֹא שְׂכִיחַ
שְׁיִירְתָּא אִי הִנְחִיזוּן תְּרֵי יִצְחָק חֵיִישׁ רַבָּא מְשׁוּם דְּכִינוּ דְּהִנְחִיזוּן תְּרֵי יִצְחָק אִין נְפִיקוּתָא
שׁוּב אִי שְׂכִיחַ שְׁיִירְתָּא אוֹ לֹא דְּהָא לֹא קְאָמְרִינּוּ דְּשְׂכִיחַ שְׁיִירְתָּא אֲלֵא לְחוּשׁ לְשִׁנֵּי יִצְחָק
וְהֵכָא בְּהִנְחִיזוּן הָא אִיפָּא תְּרֵי יִצְחָק וְק"ל עכ"ל וְדַבְרֵי דְּבַרֵּי אֲמַת וְצָדֵק וְא"כ זְכִינוּ לְדִין
דְּאֲבִי וְרַבָּא לֹא פְּלִיגִי בְּעוֹבָדָה דְּעֵנּוּ בַר חֵיָא אֲלֵא מְשׁוּם דְּהַעֲדִידוּ דְּבְּאוֹתוֹ יוֹם שְׂנַכְתְּבַּהּ
הַגַּט הִי עֵנּוּ בַר חֵיָא מְתַגְרָא גְּבִין וְסָבַר אֲבִי בְּהָא לֹא חֵיִישִׁינּוּ אֲבָל אִם אִינָם מְעִידִין
בְּעֵנּוּ זֶה אֲבִי וְרַבָּא מוֹדִין דְּחֵיִישִׁינּוּ לְתַרֵּי עֵנּוּ וְכִינוּ דַּע"כ בְּעוֹבָדָה דְּעֵנּוּ לֹא שְׂכִיחַ

שְׁיִירוֹת דָּהָא הֶעִידוּ דוּ שְׁהִי גִבּוֹן חֲזִינֵי רַבָּא דִּילְמָא בְּגַמְלָא פִּרְחָא אוּ בְּקַפִּיצָה ק"ו הִיכִי דְלָא הֶעִידוּ הִיכִי דְהִתְחַזְּקוּ שְׁנֵי יב"ש הָוֵי כְּמוֹ שְׁיִירוֹת מְצוּיוֹת וְגַם אַבְיֵי מוּדוֹ דְחִינְיָשִׁינּוּ וְאִיף יַעֲלָה עַל דַּעַת הַמְחַלְקִים בֵּין גִּיטִין לְעִגּוּנָה.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת לְדַבְרֵי הַמְהַרְש"א אִי הִתְחַזְּקוּ אִין נִפְקָא מִיְגְנִי שׁוּב אִי שְׂכִיחֵי שְׁיִירְתָּא הָא אֲמַרִּין בְּגִיטִין דָּף כ"ז עֲבַד רַבָּה עֲוֹבָדָא בְּהֵיא גִיטָא דְאִשְׁתַּכַּח בְּבֵי כִּיְתָנָא אִיפָּא דְאֲמַרִּי בְּדוֹקְתָּא דְתַרִּי כְּתָנָא אַע"ג דְהִתְחַזְּקוּ דְלָא שְׂכִיחֵי שְׁיִירְתָּא תִּיפּוּק לִיהָ פִּי הִתְחַזְּקוּ תוּ לָא נִפְקָא בְּשְׂכִיחֵי שְׁיִירְתָּא כְּבָר הַקְשׁוּ הַתּוֹס' ד"ה פֶּאן בְּדִקּוּם וַא"ת הִיכִי דְהִתְחַזְּקוּ אַע"פ שְׁאִין הַשְׁיִירוֹת מְצוּיֹת הִיכִי מְהַדְרִין מְנָא יְדַעִין דְשָׁל זֶה הוּא.

וְתִרְצוּ וַי"ל כְּגוֹן דְיַדְעִין דְמַזָּה יוֹסֵף ב"ש נָפַל וְלָא חִינְיָשִׁינּוּ שְׁמָא זְהוּ שְׁל יב"ש אַחַר דְאִין לְחוּשׁ שְׁגַם אַחַר אֲבָד פֶּאן כִּינּוּ דְאִין הַשְׁיִירוֹת מְצוּיֹת עַכ"ל הָרִי לְהַדְלִי אִי לָאוּ בְּעִנְיָן זֶה חִינְיָשִׁינּוּ דְלְמָא דְאַחַר הוּא וְאִם כֵּן אִין מִי שְׂיַקְל בְּדַבְרֵי זֶה וְאִיף יַעֲלָה עַל דַּעַת לּוֹמֵר דְהָרִי"ף וְהָרָא"ש סוֹבְרִים לְהַקְל גְּבִי עִגּוּנָה בְּהִתְחַזְּקוּ וְלָא שְׂכִיחֵי שְׁיִירוֹת וְתַדַּע דְהָא הָרִי"ף פֶּסֶק בַּפ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹם בְּתַרִּי עֲוֹבָדָא דְהִלְכְתָּא כְּרַבָּא וְכֵן הָרָא"ש הִבִּיא הֲנֵי שְׁנֵי פְּסָקִים וְכַתְּבֵי דְיִצְחָק ר"ג מִיְיָרִי בְּשְׂכִיחֵי שְׁיִירוֹת וְלָא הִתְחַזְּקוּ וְאִם"פ כְּתִבֵּי הָאִי פִּיִּסְקָא דְעִנּוּ בַר חֵיָא וְאִיף לָא כְּתִבֵּי בְּמִקּוּמוֹ לְחַלְקִים בֵּין גִּט לְעִגּוּן דְאִפִּילוּ בְּהִתְחַזְּקוּ וְלָא שְׂכִיחֵי דְלָא חִינְיָשִׁינּוּ אֲלָא ע"כ כְּדִאֲמַרִּין.

וְאִף שִׁבְח"מ כְּתִבֵּי לִיִּשְׁבֵּי דְבַרִּי הָרִי"ף דְמִיְיָרִי שְׁהַעֲדִים יוֹדְעִים שְׁנֵיהּ יִצְחָק יִצְחָק מְקוֹרְטָבָא לְאִסְפְּמִיָּא וְהַשְׁנֵי לָא יְדַעְנוּ לְאִיזָה מְקוּם הֵלֶךְ תְּלִין שְׁבִנוּדָאִי שְׁזַהוּ שְׂרַצָּה לִילָף לְאִסְפְּמִיָּא וְזֶה לָא נִמְצָא בְּדַבְרֵי הָרִי"ף אֲלָא דְבַרִּי סְבָרָא הֵם וְלַדַּעַת הַמְהַרְש"א הָא דְלָא אֲמַרִּין דְשְׂכִיחֵי שְׁיִירְתָּא אֲלָא מְשׁוּם דְאִיפָּא תַרִּי יִצְחָק וְהָא בְּהִתְחַזְּקוּ אִיפָּא תַרִּי יִצְחָק אִם כֵּן בַּנ"ד נְמִי אִף שְׁהַעֲדִים מְעִידִים שְׁבַעֲלָה שְׁל זֶה הִי בְּדַעַתוֹ לִילָף לְאִסְפְּמִיָּא וּבַעֲלָה שְׁל זֶה לָא יְדַעִין מ"מ כִּינּוּ דְאִינוּ בְּעִיר וְלָא יְדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ לְמָה לוֹ נִחוּשׁ שְׁמָא הֵלֶךְ לְאִסְפְּמִיָּא.

וְגַם שִׁיטַת הַלְכָה אִי אֲפָשֵׁר לְפָרֵשׁ כֵּן דְפְּלִיגֵי אַבְיֵי וְרַבָּא בְּסִבְרַת ח"מ שְׂפַתְבֵּי לַדַּעַת הָרִי"ף א"כ הָאִיף מִיְיָתִי אַבְיֵי סִינְעֵת' מֵהֵיא גִיטָא דְאִשְׁתַּכַּח בְּנְהַרְדְּעִי וְכַתְּבֵי בְּצַד קְלוּנִי מְתָא אֲנָא אֲנְדְרִלָּאִי נְהַרְדִּי פְטִרִית וְתִרוּכִי יַת פְּלוּנִיָּת אֲנַתְתִּי וְשְׁלַחוּ אַבְוָהוּ דְשְׁמוּאֵל קַמִּי דַּר' יְהוּדָא נְשִׂאָה מְשַׁלַּח לִי תְבַדּוּק נְהַרְדְּעִי כְּנֵלָה א"כ ש"מ דְחִינְיָשִׁינּוּ לְתַרִּי יִצְחָק וְאִם אִיתָּא דְפְּלִיגֵי בְּזָה כְּגוֹן שְׁאֵנוּ יוֹדְעִים דְזֶה יִצְחָק ר"ג הִי בְּדַעַתוֹ לִילָף מְקוֹרְטָב' לְאִסְפְּמִיָּא וְאִיְדָף יִצְחָק ר"ג לָא הִינּוּ יוֹדְעִין לְהִיכֵן הִי דַּעַתוֹ לִילָף וּפְלִיגֵי בְּהִתְחַזְּקוּא"כ אִיף מִיְיָתִי אַבְיֵי רַאִי מֵהֵיא גִיטָא דְאִשְׁתַּכַּח בְּנְהַרְדְּעָא דְחִינְיָשִׁינּוּ לְתַרִּי אֲנְדְרִלוּנִי דְהֵתֵם כִּינּוּ דְכַמָּה יוֹסֵף ב"ש אִיפָּא בְּשׁוּקָא וְלָא יְדַעִין לְהִיכֵן הֵלְכוּ א"כ מֵאן יִימַר שְׁבַעֲלָה שְׁל זֶה הֵלֶךְ לְקְלוּנִי דִילְמָא בַּעֲלָה שְׁל זֶה דְהָא ע"כ שְׁמוֹת נְשׁוֹתֵיהֶם שְׁוִים ג"כ כְּמוֹ שְׂפַתְבֵּי הַב"י אֲבָל גְּבִי פְּלוּגָת' דְאַבְיֵי מִיְיָרִי שְׁיִוְדְעִין בְּנוּדָאִי שְׁאֲחַר הִי בְּדַעַתוֹ לִילָף מְקוֹרְטָב' לְאִסְפְּמִיָּא וְסִבְרַת אַבְיֵי שְׁמַאֲחַר שְׁאִין אֲנוּ יוֹדְעִים דַּעַתוֹ חִינְיָשִׁינּוּ שְׁמָא הֵלֶךְ לְשֵׁם מַנ"ל דְבַר זֶה דִילְמָא תּוּלִין בְּזָה שְׁהִי בְּדַעַתוֹ לִילָף לְאִסְפְּמִיָּא וְאֲמַרִּין מְסַתְמָא הוּא אֲזִיל וּמַהֵף עֲוֹבָדָא דְגִיטִין אִין רַאִי דְהֵתֵם לָא יְדַעִין בְּתַרְנוּנֵיהוּ לְהִיכֵן הִי בְּדַעַתֵם לִילָף וּלְכַף חִינְיָשִׁינּוּ לְתַרִּי אֲנְדְרִלוּנִי.

וְעוּד אִיף יְבִיא רַאִי מְשִׁירוֹת לְהִתְחַזְּקוּ מִיְהוּ הָא אִיפָּא לְמִדְחֵי דְמִבִּיא רַאִי דְבַחַד לְרִיעוּתָא חִינְיָשִׁינּוּ אִף מ"מ קוֹשְׁנִי רַאשׁוֹנָה בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת. וְמָה שְׂפַתְבֵּי מַכ"ת דְמִיְיָרִי שְׂקְלוּנִי הִי

בְּמֵתָא דְנִהְרֵדְעָא זֶה דְּחֹסֶק וְגַם אֵינָה מְיֻשָּׁב הַקְּוִשְׁיָא הַגְּזָל דַּעֲכ"פּ הֵיכָא לִיכָא לְמִיתְלָא בְּאִידָהּ יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ מִשְׂא"כ בְּפִלּוּגְמָא דְאַבְיִי וְרַבָּא דְמִינְרֵי בְּהִנְחֹזֶק וּבְאַחַד יְדַעִינָן שֶׁהִי בְּדַעְתּוֹ לִילָהּ לְאַסְפְּמִי' וּבְאִידָהּ לֹא יְדַעִינָן י"ל דְּתַלְיִנָּן בְּזֵה שֶׁהִי בְּדַעְתּוֹ לִילָהּ לְאַסְפְּמִי' כִּלְלָא דְמִלְתָּא אֵין לָנוּ רֵאִי' מְפֻנְרֶשֶׁת דַּס"ל לְהַרְיִיף וְהָרָא"ש דְּבִהְנֹחֶזֶק וְלֹא שְׂכִיחַ שְׂיִירְת' לְהַקֵּל בְּעִיגוּנָא רַק רַבִּינוּ הַטּוֹר עָלֵהּ בְּדַעְתּוֹ פִּי הֵיכִי דְמַחֲלֵק הָרָא"ש בְּשְׂיִירוֹת מְצוּיוֹת הַ"נ מַחֲלֵק בֵּין גִּט לְעִיגוּנָה וּכְבָר פְּתַבְנוּ שְׁלֹדְעַת מְהַרְשֵׁ"א וּלְפִי מִשְׁמַעוֹת הַסּוּגְלָא אַף הַרְיִיף וְהָרָא"ש מוֹדִים דְּחִיִּישִׁינָן וְסִבְרוֹת הַח"מ הוּא סְבָרָא בְּלִי רֵאִי' עַד פְּאָן לְשׁוּנוֹ: וְגַם אִנְדִיעַ לְמַכ"ת מֵאִי דְקָשְׁנִי לִי מַה שֶּׁהִבִּיא הַב"ש בְּשֵׁם הַט"ז בַּס"ק ט"ו וְז"ל וְלְכֹאזְרָה קָשָׁה לְמַה לֹּא חִיִּישִׁינָן שֶׁהִשְׁנִי שְׁהִלְהֵ לְדָרְהּ אַחַר חֲזוֹר וְהִלְהֵ לְעִיר הַזֹּאת כַּש"כ בַּס"י ק"ב דְּחִיִּישִׁינָן שְׂמָא אֲתָא עַל גְּמָלָא פְּרַחָא כו' אֲלֵא קָשָׁה מִנ"ל לְמִיקַל בְּזֵה בְּשִׁלְמָא הָא דְלֹא בְּעִינָן תְּרַתִּי לְטִיבוּתָא יֵשׁ לְסִמּוּךְ עַל לִישְׁנָא דְש"ס מִשׁוּם דְּאִיכָא תְּרִי לִישְׁנָא בְּש"ס לְחַד לִישְׁנָא בְּעִינָן תְּרַתִּי לְטִיבוּתָא וְלְחַד לִישְׁנָא דִּי בְּחַד לְטִיבוּתָא מְקַלִּינָן פְּאָן אֲבָל מִנ"ל לְמִיקַל דְּלֹא חִיִּישִׁינָן שְׂמָא אֲתִי פְּלוּנִי כְּמוֹ דְּחִיִּישִׁינָן בְּגִט עַכ"ל.

וְלֹא זְכִיתִי לְהִבִּין דְּבָרָיו הָא דְלֹא בְּעִינָן תְּרַתִּי לְטִיבוּתָא וּבְגִט מְחַמְרִין וּבְעִינָן תְּרַתִּי לְטִיבוּתָא מִשׁוּם גְּבִי עִיגוּנָה סְמַכִּינָן אֲלִישְׁנָא קְמָא דְבְּעִינָן תְּרַתִּי לְרִיעוּת' א"כ לְלִישְׁנָא קְמָא בְּהִנְחֹזֶק וְלֹא שְׂכִיחֵי שְׂיִיר' אַף בְּגִט לֹא חִיִּישִׁינָן א"כ סְמַכִּינָן גְּבִי עִיגוּנָה נְמִי אֲלִישְׁנָא קְמָא וּבְגִט דְּחִיִּישִׁינָן בְּהִנְחֹזֶק מִשׁוּם דְּאֲמַרִּינָן בְּלִישְׁנָא בְּתָרָא דְבְּעִינָן תְּרַתִּי לְטִיבוּתָא לֹא הִנְחֹזֶק וּשְׂכִיחֵי שְׂיִירֵי וּבְהִנְחֹזֶק לְבַד אַע"ג דְּלֹא שְׂכִיחֵי שְׂיִירוֹת חִיִּישִׁינָן מִשְׂא"כ בְּעִיגוּנָה סְמַכִּינָן ג"כ אֲלִישְׁנָא קְמָא וַע"כ צְרִיכִין אָנוּ לֹאמַר שֶׁהִי מְפָרֵשׁ סוּגְלָא דְגִיטִין כְּמוֹ שְׂמַפְרֵשׁ אֲלִיכָא דְמְהַרְשֵׁ"א וְדו"ק: וּמַה שֶּׁפְּתַב מִר דְּרַהּ פִּילְפוּל לִישְׁב דְּבָרֵי הַתּוֹס' כַּעַת סְבִיבֵי וְהַקִּיפּוּנִי הַלְכוֹת חַג בְּחַג וְדָרוּשׁ יוֹמָא דְכֻלָּה לֹא יִכּוּלְתִי לְבוֹא עַל הַעֲמֵק הַשְּׁנָה וּבִהָא נִחְתָּא וּבִהָא סְלֵקָא שְׂפַתְב מַכ"ת שְׁבַנ"ד כְּבָר חֲפְשִׁי וְהוּוּ בְּחִיפּוּשׁ אַחַר חִיפּוּשׁ בְּחִקְרָה מְעוּלָה שְׁלֵא יֵצֵא מְלִיכְטָן פְּעֻלָּד וּמִימִיץ אֲלֵא אוֹתוֹ הַע"ס הַנְּקָרָא בְּלִשׁוֹן הַקּוּדְשׁ חֲזַקְלָא בַר יְהוּדָא וּמְדַבְּרֵי שְׁנֵי עֲדִים הַעִידוּ שֶׁנִּזְנְפְּרָה הָאִשָּׁה הַע"ס מִימִיץ וְכִינָן שְׁלֵא יֵצֵא שָׁם שׁוּם אָדָם אֲלֵא זֶה שׁוֹמְעִין לְעֲדִים לְהַתִּיר.

וּכְבָר הִרְאֵתִי פְּנִים מְסִבִּירוֹת בְּהִלְכָה שְׂאָף לְפִי דְבָרֵי הָאִשָּׁה הַפְּוֹנְדְקִית אֲשֶׁת הַע"ס הַגְּזָל מְוַתֵּרַת וּבְכֻרְט שְׁל חֲזַקְלָא יֵשׁ שָׁם חוּל הַיְזוּר"ל שָׁם נַעֲרוֹת קוֹרִין לוֹ חִיזוּ קָאֵל נְאִין זֶה שְׁיֻנּוֹי שָׁם וְאֵת"ל דְּהִי שְׁיֻנּוֹי שָׁם פִּינָן שֶׁהַזְּפִיר שֶׁהִי דֵּר רַחוּק מְלִיכְטָן פְּעֻלָּד שְׁעָה וְחַקְרָנוּ מְכַל הַסְּבִיבוֹת שְׁלֵא יֵצֵא שׁוּם אָדָם מִשָּׁם וְהַנִּיחַ אֲשֶׁתוֹ שָׁם וְגַם יֵשׁ כַּמָּה אֲמַתְלָאוּ' שְׂאֲחַר דֵּר שָׁם בִּישׁוּב וְאִינוּ צְרִיךְ לְבָרִיּוֹת וְגַם יֵשׁ לוֹ בֵּן מְשֻׁנָּה נְחֻצִי אֲנִי אוֹמֵר בְּטוּחַ דְּהָאִשָּׁה הַעִיגוּנָה וְעֵלּוּבָה מְרַת גִּיטָל שְׁרִי לְהַתְּנַסְכ' לְכָל גְּבָר דִּיתִיצְבוּן וְה' יְנַחֲנִי בְּדָרְהּ אֲמַת לְהוֹצִיא אֲמַת לְאַמְתּוֹ.

כ"ד הַפּוֹתֵב וְחוֹתֵם בְּחִיפּוּזוֹן הַיּוֹם יוֹם ג' כ"ח אֲדָר תַּפ"ב לַפ"ק. נְאוּם מְאִיר בַּהַר"ר יֵצְחָק ז"ל חוֹתֵם פֶּה ק"א א"ש: שְׂאֵלָה קִטְז שְׂאֵלָה מִק"ק פֶּרַעֲשִׁבוּרַג וְזֵה לְשׁוּנוֹ נְשְׂאֵלְתִי כְּפִתְלִי' הַמְּבִיא דְגִים בִּיּו"ט רֵאֲשׁוֹן רֵשָׁאִי יִשְׂרָאֵל לִיקַח מִמֶּנּוּ לְאַכְלוֹ בִּיּו"ט שְׁנֵי אוֹ לְכָל הַפְּחוֹת אִם יֵשׁ לְהַתִּיר לִיקַח לְכַבּוֹד אוֹרְחִים בִּיּו"ט שְׁנֵי ע"כ מִהַפְּצָרַת שׁוֹאֲלֵי דְבָר הַשְּׁבִתִי דְבָר עַל אֲפֻנְיוֹ בְּטוֹר א"ח וּבִש"ע בַּס"י תַּקְט"ו אִי כְּפִתְלִי שֶׁהִבִּיא דוֹרָן לִישְׂרָאֵל בִּיּו"ט אִם יֵשׁ

במינו במחוקר או שמחוסר צידה אסור אף למי שלא הובא בשבילו לאכלו בו ביום ולערב מותרים בכדי שיעשו וביו"ט שני של גליות אם הובא ביו"ט ראשון מותר בליל יו"ט שני בכדי שיעשו ויש מחמירין לאנסרו עד מוצאי יו"ט שני ובהגה' ונוהגין להחמיר אם אינו צורך יו"ט לצורך אורחים וככי האי גוונא דאז נוהגי' להקל לאחרים שלא הובא בשבילו וכתב הרב וזה לשונו אכן מי יכניס ראשו בזה דהתוס' בעירוובין דף ל"ט ע"ב בד"ה אדעת' דכולה רבנן קאמי פסקו הלכה כרב ששית נגד ר"נ ור"ח ושפיר עביד שלא אכל.

ועוד טעות גמור עלה על דעת השואל דכל עגנו לא מייירי אלא אם הפותי הביא דורן לישראל ביו"ט ראשון מותר לקצת דעות במוצאי יו"ט ראשון ולקצת דעות במיו"ט שני אבל לקנות מן הכותי לא שמענו ולא ראינו והאיך יעלה על דעת שהרי מבואר בסימן שכ"ב ובסי' תקי"ז דבכל מה שאסור בשבת דמחזי כמקח וממכר אסור ג"כ ביו"ט וזה מחזי כמקח וממכר שהרי אי משקל הדגים ידוע ואין סוף מקחם ידוע וצריך לקצוץ עמו ואף שאינו קוצץ עכשיו מ"מ אסור דאסור לקצות כמבואר שם וגם נפקא מינ' חורבא שיתן הדמים גופא בעדן דמאן דעביד הא עביד הא ואין לצדד לקנותו ע"י פותים הא מבואר בסי' תקי"ז ס"ב ישראל שאמר לעכו"ם מבעוד יום תקנה לי יונים למחר לא יפה הוא עושה אבל אם עשה כבר מותר לאכול מהם ביו"ט א"כ הרי לה בהדיא דאסור לומר לכותי אפילו בעיו"ט קנה לו אפילו בדבר שאין בו משום צדה כגון יונים שאין מפריחים כ"ש שאסור להיות רגיל לומר לכותי מעיו"ט שיקנה לו דגים ביו"ט שבמינים מחוסר צידה ומימי לא שמענו ולא ראינו: אמרתי להשיב מפני הכבוד אם אמנם שלבבי לא כן ידמה כדעת השואל פאשר נפרש בס"ד אבל פתח דברינו יאיר שמכ"ת רצה לדמות לכותי שמביא דורן והכריע רמ"א דנוהגין להחמיר כיש מחמירין והיא דעת ר"ת ונוהגי' להקל לצורך אורחים ולאחרים שלא הביא בשבילן והתפלא מכ"ת שמי יכנס ראשו בזה דהתוס' בעירוובין פסקו הלכה כרב ששית נגד ר"נ ור"ח.

ותמה אני מאוד עליו ותחילה צריכין אנו לפרש לדעת רש"י דטעמו בכדי שיעשו כדי שלא יהנה ממלאכת יו"ט ובו ביום אסורין משום מוקצה וא"כ אסורים אף לאחרים בכדי שיעשו ולאחר כדי שיעשו מותרים מיד בליל יו"ט.

שני ממ"נ אם הלילה חול הרי המתין בכדי שיעשו ואם קודש הוא נמצא שגלקטו בחול ולר"ת אפילו בשני יו"ט של גליות אסורים עד מוצאי יו"ט שני בכדי שיעשו שמפרש דגזרינן שמא יאמרו לכותי להביא ביו"ט שיאכל לערב אבל מיקל מצד אחר שמותר לישראל אחר מיד בליל שני של יו"ט ולא חיישינן שיאמר לכותי להביא בשביל אחר דאין אדם חוטא ולא לו וכתב הב"י בדרך שני"א ויש לדקדק בדברי בעל תרומת הדשן שכתב בסי' ע"ח אם יש בדבר צורך כגון שזימן אורחי' נכבדים דיש לסמוך על דברי האשר"י שכתב אפילו לפי ר"י שרי לישראל אחר משום דליכא למיגזר בכה"ג ולכך נראה להתיר הואיל לפי רש"י שרי אפילו לאותו ישראל שהובא בשבילו משמע מדבריו שהאורחי' דין ישראל אחר יש להם וזה נראה היפה מה שאמרו בגמרא פל דאמי לבי ריש גלותא אדעת' דכולה רבנן אטאי ואין לומר שהוא סובר כמאן דפליג התם ואמר דכישראל אחר חשיבי דהיכי נשוני' לבת"ה חולק על פל הנה רבנותא ונ"ל דרבנן הוי

סמיכי תדיר אתמא דריש גלותא הילכך פל דאתי לביתו אדעתה דידהו אתי דהא כ"ע
ידעי דאי אפשר לתמא דריש גלותא בלא רבנן ומשם למדו המפרשים לבני ביתו
הסמוכים תדיר על שולחנו אבל מי שזימן אצלו אורחים פינו שאינם רגילים לסמוך
תדיר על שולחנו לא חשיבי מבני ביתו אלא פישראל אחר דמי ואפשר לחלק בענגו אחר
ולומר דאורחים נמי חשיבי כבני ביתו וכל מה שאסור לבני ביתו אסור גם להם.

ומיהו ה"מ פשיזימנא קודם שהביאו לו דורן דאיכא למימר אדעתה דידהו אתי אבל אם
זימנא לאחר שהביאו לו דורן חשיבי פישראל אחר דליכא למימר דאדעתה דידהו אתא
וכי שרי בעל ת"ה לאורחים היינו פשיזימנא לאחר שהביאו דורן דאלו זימנא קודם לכן
גם לאורחים אסור דאדעתה דידהו נמי אתי וראשון נראה עיקר עכ"ל ורמ"א סתם נמי
פתירוץ ראשון דאורחים חשיבי כאחר אפילו אם זימנא קודם וא"כ פסק זה אינו סותר
לפסק התוס' דפסקו כרב ששת נגד ר"נ ור"ח משום התם פינו דרגילי רבנן בבית ר"ג
הוי פאלו הם בני ביתו אבל אורחים חשיבי כאחד ומותר' לערב י"ט השני בכדי שיעשו
אליכא דכ"ע: ובר מכל דין נראה דדעת השואל הי' להתיר אף לעצמו ליקח אצלו כותי
ביום טוב שני ולא דמי כלל לפותי שהביא דורן לישראל דאסור לר"ת ולר"י ולבה"ג
עד מיו"ט שני משום דגזור שלא יאמר לפותי להביא בי"ט כדי לאכול לערב מידי אבל
היכי שהפתי מביא בעיר שרובו פותי' הוי כמו שתלינן הפותי לצורכו מותרים מיד
בלילה דטעמא דר"א לא שייך אלא בכותי שעושה בשביל ישראל אבל אם עשה בשביל
עצמו מותר לערב מיד או בדבר הבא מאליו לא שייך הו' גזירה וכתב בת"ה משמע דלא
אתי ה"א"ש אלא להתיר לערב מיד אבל בו ביום פשיטא דאסורים משום מוקצה ולערב
אפילו בכדי שיעשו אין צריך להמתין ומותר.

מיד כליל יו"ט שני עיין בב"י באריכות. ועוד הביא הב"י בשם תשובת הגאונים אפי'
בקורטבא ששם מקום מלכות וכותי' מרובי' וישראלים מעט אם יש לחוש שמרבים
ומביאים בשביל ישראל אסור פאמרין בההיא ליפתא דאתי למחזא ובא"ח פתב בשם
הרשב"א פבר ביארנו שהמוקצה מד"ס והולכים בספיקו להקל ואם הביאו לצורך כותי
או אפי' סתם בעיר שרובו פותי' מותר שכל המביא לצורך הרוב הוא מביא וכן פסק
בש"ע וא"כ הדרן לכללן היכי דלקטו הפותי לצורך עצמו לערב מותרים מיד אף למי
שהובא בשבילו אף להיש מחמירין שהוא דעת ר"ת דעד כאן לא פליגי רש"י ור"ת אלא
בכותי המביא דורן דכיון שהביאו לו מסתמא לקטן בשבילו כמ"ש המג"א בס"ק י"א
אבל אם תולשין או צדן הפותי לצורך עצמו והביא בתוך התחום מותרים לערב מיד אף
למי שהובא בשבילו ואין צריך להמתין בכדי שיעשו וא"כ פל הני צידי דגים ומוכרי
דגים שמביאין לעיר שרובו פותי' מן הסתם לצורך הרוב הוא מביא והוי כמו שצדן
לצורך עצמו ואם אח"כ מביא הפותי לישראל אם באו בתוך התחום מותרים לערב מיד
ואם מחוץ לתחום צריך להמתין בכדי שיעשו והמג"א פתב ס"ק כ"ב וז"ל לצורך הרוב
הוא מביא ואם יש לחוש שמרבים להביא בשביל ישראל אסור פדאמרין גבי ההיא
ליפתא וזה דוקא פשרואים שמרבים אבל מן הסתם אין חוששין מיהו בכותי' המוכרים
דגם אם אנו מתירים ליקח ממנו יש לחוש שירבה להביא בשביל ישראל וצריך להתיר
בדבר וכותי הדר בפפר והביא דגים לעיר שרובה ישראל יש להסתפק אי אמרין מסתמא
צדן לצורך ישראל או נימא דניזיל בטר רובא דעלמא וצדן לצורך פותי' ואח"כ נמלך

והביא לכאן וא"כ אין להם דין מחוסר צידה ונ"ל להקל עכ"ל: הנה מדבריו למדנו כמה דינים בעיר שצדין שם דגים יש לחוש שצדין לצורה ישראל וא"כ אין להתיר אלא אם הביאו ביום ראשון מותר ביום שני לאחרים שלא הביא בשבילן או לצורה אחרים ובעיר שאין צדין שם דגים רק צידי דגים מביאים ממקומות אחרים אנו אוזלים בתר רובא דעלמא וצדים לצורה כותי ואפילו אם הביא לעיר שרובה ישראל יש להתיר כפסק המג"א שיש להקל ופשיטא בעיר שאין צידי דגים מביאין בעצמן כגון קהלתינו ק"ק א"ש שסוחר' קוני' דגים ממקומות רחוקים מצדידי דג' ומביאין לכאן דפשיט' דבונדאי הני צידי דגים צדים לרובא דעלמא ופשיטא שאנו מתי מעט נגד הפותי הדרים פה ואף ביום הראשון הי' להתיר פינן שאנו יודעים בבירור שאותן דגים חשובים המביאי' בחביות ממקום רחוק שא"א להם לבוא ביום א' ובונדאי ניצדו מקודם י"ט ואין פאן חשש אלא שהביא מחוץ לתחום ואזלינן בתר רוב כפסק הש"ע בעיר שרוב פנותי' מן הסתם לצורה הרוב הוא מביא אלא דמסתפינא להקל דיש לחוש בכותי המוכר דגים שירבה להביא בשבילו ישראל ובפרטות שמוכרי דגים יודעים שישאל מכבדים שבתות וי"ט וקונים ביןקר מכותי' דיש לחוש שלא ירבה בשביל ישראל ולערב יו"ט ראשון מותרים בכדי שיעשו ואפילו במקום שמביאים ממקומות הקרובים שיש לחוש שניצדו היום עכ"פ דצידי דגים לצורה רוב העולם צדים אין להם דין מחוסר צדה אלא אם הביאם חוץ לתחום צריף להמתין בערב יו"ט ראשון בכדי שיעשו ובעיר שצדין שם דגים כמו בפרעשבורג שישבת על גהר דונא דיש לחוש שמא ירבה בשביל ישראל ויש להם דין מחוסר צידה ואם זמן אחרים שאינם מעיר הזאת יש להתיר מוצאי יו"ט ראשון בכדי שיעשו כמו שפסק המג"א בסק"ו דאף הוא בעצמו מותר לאכול עמהם דאין זה פבדום שלא יאכל עמהם דהכא סמכינן אסבך' דרש"י ומתירין לאחרים אחרים שאינם מהעיר.

ועוד י"ל לדעתי דאם העיר יושבת על הגנה שצדים משם דגים אם העיר גדולה שאין מספיק להם דגים מזה הגנה ורוב דגים מביאים ממקומות אחרים כגון עיר ווינא אף שישבת על הגנה דונא מ"מ לרוב העם אשר בה הדגים הנצדים שם הם מיעוט דמיעוט ורובא דמינכר שמביאים ממקומות אחרים אין בהם שום חשש משום מחוסר צידה ואין בהם חשש אלא שמביאי' חוץ לתחום א"כ מותר' ביו"ט ראשון בכדי שיעשו ומיהו לענין איסור קני' בונדאי לא נסתפק השואל דאסור לפסוק הדמ' וגם ע"י פנותי' אסור לקנות אפי' אם אמר לו מעי"ט תקנה לי דגים למחר כמבואר בסי' תקי"ז ועיין בסי' ש"ו וסי' ש"ז דמותר ליתן מעות לפותים בע"ש לקנות לו בלבד שלא יאמר לו קנה בשבת ועי' שם מה שפכתבו הפוסקים כל היכי דאי אפשר לקנות מקודם אלא דווקא בשבת אף שאינו מזכיר לו שיקנה בשבת נמי אסור: אלא נראה לי דמירי בכותי המאמינו ואף שכתב בש"ע דאם הוא פנותי' אסור ליקח ממנו דבר שבמינו מחובר או מחוסר צידה שם מירי שרוצה לאכול בו ביום אבל אם אינו רוצה לאכול בו ביום ואין האיסור אלא מחמת מוקצה דשרי לומר לפותי' המאמינו להביא לו דג היום מאותן דגים שלפניו וכותי מטלטלו לביתו ואחר י"ט משלם לו ומותר לו לאכול בי"ט השני דאין פאן חששא דר"ת פינן שלא ניצדו בשבילו וא"כ כל היכי דליכא למיחש שירבה בשבילו כמו בהנה גונוי שכתבנו אין פאן איסור כלל לומר לכותי להביא לביתו דג פינן שאין מזכיר לו סכום

מעוֹת וסכּוּם מְשַׁקֵּל רַק סוּמָה הַיִּשְׂרָאֵל עַל גְּאֻמָּתוֹ שֶׁל כּוֹתֵי כְּפִי אֲשֶׁר יֹאמֵר וְשָׂרִי לֵאכּוֹל לְמַחְרָתוֹ בִּי"ט שְׁנֵי אֹ בְּלִילָה בְּכַדִּי שֵׁי־עֲשׂוּ אִם הִחַשְׁשׁ שְׂמָא יִרְבֶּה בְּשִׁבִּילוֹ לְהִבִּיא חוּץ לְתַחֲוּם כָּל זֶה נ"ל בְּרוּר וּפְשׁוּט וְדו"ק: וְרֵאִיתִי בְּהִגָּהוֹת אֲשֶׁר"י פ"ק דְּחַוְלִין וְנ"ל מִיְהוּ אִם הִי בְּטוּחַ שְׂבִיבָא הַנְּכָרִי וְיִתְלוּשׁוּ כָּל דְּכֻוּנְתָהּ אֵין לְאָסְרוֹ לֹא מִשׁוּם מְוַקְצָה וְלֹא מִשׁוּם שְׂמָא יַעֲשֶׂה כֵּן בְּעֲצָמוֹ עכ"ל הֵרִי דָּאם בְּטוּחַ שְׂצִיגִיד כּוֹתֵי יָבִיא בְּשִׁבִּיל כְּוַתְּנִי מִשְׁמַע שְׂאִינוּ אָסוּר אֲפִילוּ מִשׁוּם מְוַקְצָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וּפְשִׁיטָא דְּבִיוֹם שְׁנֵי שְׂמֹנְתָּר וּק"ל: שְׂאֵלָה קִיז מַעֲשֶׂה שֶׁהִי בְּקַהְלֵתֵינוּ בַּק"ק א"ש שְׂעִצָא הַקּוֹל עַל אֶחָד שְׂקִיבֵל בְּחֻבּוֹתָיו סֵתָם יֵינָם בְּעַרְףָּ שְׂבַעָה עֶשְׂרֵה הֵינּוּ וּמְכָרָם בְּחֻזְקַת כְּשֶׁר לְקַהְלֵתֵינוּ וְקוֹלֵי קוֹלוֹת לֹא יִחְדְּלוּן עֲלֵיו שֶׁהוּא חָשׁוּד לְדַבֵּר זֶה וּא"כ לֹא נֶאֱמִין לוֹ גַּם עַל הַשְּׂאָר יֵינּוֹת שְׂעִשְׂה בְּחֻזְקַת כְּשֵׁרוֹת וְהִבִּיאָם לְתוֹף קַהְלֵתֵינוּ כְּדִין חָשׁוּד וְנִדְּרָקוּ הַקְּהֵל בְּצִירוּף הַב"ד וְחֻקְרָנוּ וְדַרְשָׁנוּ אוֹתוֹ שְׂיֵאמֵר לְהִכֵּן מְכַר הֵינּוּ שְׁלוֹ וְהַשִּׁיב שְׂמְכַר לְכוֹתֵי פְלוֹנֵי בַּפְּפָר פְּלוֹנֵי עֲשֶׂרָה הֵינּוּ וּלְבַעַל אֲנֹשְׁפִיז' שְׁלֹא נִתַּן חֲמִשָּׁה הֵינּוּ תְּמוּרַת עֲנָבִים שְׂנַתֵּן לוֹ וְעֲשֶׂה יֵינּוּ כְּשֶׁר מֵהֶם וְעוֹד שְׁנֵי הֵינּוּ מְכַר לְכוֹתֵי פְלוֹנֵי בַּפְּפָר פְּלוֹנֵי וְשִׁלְחוּ הַקְּהֵל וְדַרְשׁוּ וְחֻקְרוּ לְהַכּוֹתֵי בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שְׂמְכַר וְהַכְּחִישׁוּ הַכּוֹתֵימִים אוֹתוֹ וְגַם הַבַּעַל אֲנֹשְׁפִיז' הַכְּחִישׁ אוֹתוֹ וְאָמַר שְׂמַעוּלָם לֹא הִחְלִיף לוֹ וְאִח"פ שְׁלַחוּ אֲחֵרָיו הַקְּהֵל וְהַשִּׁיב שֶׁהַכּוֹתֵי מְוַכְרְחִים לְהַכְּחִישׁ אוֹתוֹ בְּאֲשֶׁר שֵׁישׁ קָנַס בְּאוֹתָן מְקוֹמוֹת מִי שְׂקוּנָה יֵינּוּ מְמַקְוֹמוֹת אֲחֵרִים וְעַל בַּעַל אֲנֹשְׁפִיז' אָמַר שְׂאֲפִשׁוּר שְׂאִינוּ יוֹדַע כִּי בֵּן בֵּיתוֹ הַמְּכַנִּיס וְהַמוֹצִיא בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ הִחְלִיף לוֹ ע"י מַתְּנָה שְׂנַתֵּן לוֹ וּבַעַל אֲנֹשְׁפִיז' שְׁלוֹ הֵגִיד שְׂכַדְּבָרֵיו כֵּן הוּא וְנִפְל מַחְלוֹקַת בְּתוֹף הַקְּהֵל וְעַדָּה שְׂקַצְתֶּם אֲמָרוּ שְׂאִין הַכּוֹתֵי נֶאֱמָן עֲלֵיו לְפִוְסָלוֹ וְנֶאֱמָן הוּא בְּמַגּוֹ אִי בְּעֵי אָמַר שְׂמְכַר לְמְקוֹמוֹת רְחוֹקִים וְאִינוּ מְפִיר הַכּוֹתֵי הֵהֶם ש"מ קוֹשְׁטָא קְאָמַר: אֲמַרְתִּי לְבָרַר הַדְּבָר זֶה וְתַחֲזִילָה נֹאמַר דָּאף דְּבָר זֶה פְּשׁוּט שְׂאִין הַכּוֹתֵי נֶאֱמָן לֹא לְאָסוּר וְלֹא לְהַתִּיר וְכָבֵר נֶאֱמָרוּ בּוֹ דְּבָרִים בְּדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים בִּי"ד וּבִשְׂ"ף וּבַפְּרִי חֲדָשׁ ס' ס"ח מ"מ הִיכִי שֶׁהוּא רוֹצֶה לְבָרַר דְּבָרֵיו ע"י הַכּוֹתֵי וְהַכּוֹתֵי מְכַחִישׁוּ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ אֲחֵרָיו וְלֹא נֶאֱמָן בְּמַגּוֹ וְאִף שְׂאִיְסוּרָא מְמַוְנָא לֹא יִלְפִינּוּ לְהַקְּל אֲבָל לְהַחְמִיר שְׂפִיר נוֹכַל לְמִילָף וּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת כְּתַב הַטּוֹר חו"מ ס' ע' דְּהַמְלִיחָה אֶת חֲבִירוֹ בְּעֵדִים אֵין צָרִיף לְפִוְרַעוּ בְּעֵדִים טַעַן אָמַר פְּרַעְתִּיָּהּ בְּפָנֵי פְלוֹנֵי וּפְלוֹנֵי אוֹמְרִים לוֹ הִבִּיא אוֹתָם וְיַעֲדוּ שְׂצָרִיף לְבָרַר אֶת דְּבָרֵיו וְאִם בָּאוּ עֵדִים וְאֲמָרוּ לְהַד"מ כְּתַב הַרמ"ה שְׂהוֹחֲזַק כְּפָרוֹ.

וְהָא דְּאֲמָרֵינוּ בַּפ"ב דְּשְׁבוּעַת הַדִּינִינִים מִיִּלְתָּא דְּלֹא רַמִּי עֲלֵיהּ דְּאִינֵשׁ לֹאוּ אֲדַעְתִּי וְלֹא הוֹחֲזַק כְּפָרוֹ כְּשֶׂאמַר פְּרַעְתִּיָּהּ בְּפָנֵי עֵדִים וְהַכְּחִישׁוּ כִּינּוֹן שְׁלֹא הִי צָרִיף לְפִוְרַעוּ בְּעֵדִים הֵינּוּ דוֹקָא כְּשֶׂאמַר דְּרָף תִּימָא וְלֹא פְרַעְתִּיָּהּ בְּפָנֵי פְלוֹנֵי שְׂאִין מִשְׁמַע מְדַבְּרֵיו שְׂאֲמַר אוֹתוֹ בְּלִשׁוֹן וְנֹדַאי הִילְכָף אַע"פ שְׂאֲמָרוּ הָעֵדִים לְהַד"מ לֹא הוֹחֲזַק כְּפָרוֹ אֲבָל כְּשֶׂחֲתָף דְּבָרֵיו וְאָמַר פְּרַעְתִּיָּהּ בְּפָנֵי פְלוֹנֵי אִז צָרִיף לְבָרַר אֶת דְּבָרֵיו וְהַר"ז הַלּוֹי חִילַק כְּשֶׂאמַר שְׂהַזְמִינוּם לְהַעֲיִד אִז צָרִיף לְבָרַר וְהוֹחֲזַק כְּפָרוֹ אִם יְכַחִישׁוּהוּ אֲבָל כְּשֶׂלֹא הִזְמִינוּם לְעֵדוֹת א"צ לְבָרַר דְּבָרֵיו וְחִילוּק זֶה חִילַק נְמִי הָרַב ב"י לְדַעַת הַרמב"ם וּפּוֹסֵק כֵּן בַּש"ע וְרמ"א כְּתַב דִּי"א דְּאִין חִילוּק בֵּין הַזְמִינוּם אוֹ לֹא וְכָל שְׂפָאוּ עֵדִים וְהַכְּחִישׁוּהוּ חִיבֵיב לְשַׁלֵּם אֲלֵא שְׂאִין צָרִיף לְבָרַר דָּאם אֵין יוֹכַל לְהִבִּיא הָעֵדִים לִית לָן כֵּן וּמֵאוֹד גְּפִלְאִיתִי עַל דּוֹדֵי הַש"ף וְנ"ל וְתַמְנִי לִי עַל הָרַב בַּהַג"ה שְׂכְּתַב סֵתְמָא כּו' דְּהָא אֵין פּוֹסֵק שְׂחִילַק עַל הַש"ס דְּשְׁבוּעוֹת הָעֵדוֹת וּבַע"כ צָרִיף לְחַלַּק אֵיזָה שׁוּם חִילוּק וְה"ל לְהָרַב לְהִבִּיא שׁוּם חִילוּק

היכי דאינו חייב לשלם ונ"ל דהך י"א הוא דעת הרמב"ם וכו': ול"נ דאין פאן קושן' על הרמ"ה דס"ל פתילוק הרמ"ה דווקא פשאמר דרף תימא ולא פרעתיה כו' מייירי בהך דשבועות דייניגים והרמ"ה קאי על דינא דש"ע פתב אמר פרעתיה משמע פשתיה דבריו ואז צריף לברר ואם לאו הוהחזק פפרן וממילא משמע דאם אמר דרף תימא ולא פרעתיה לא הוהחזק פפרן וק"ל נמצא אנו למידין דלכ"ע היכי דצריף לברר דבריו אינו נאמן במגו אי בעי אמר פרעתיה בינו לביני עצמו פינון שהוא מוכחש מתוך דבריו לא נאמן במגו ואפילו לדעת הפוסקים שהביא הטור שלא חילקו בהנהך חלוקי' דלעיל וס"ל פהך דשבועות הדייניגים דאין צריף לברר היינו משום דהתם חשבנינו מילי דכדי דלא רמי' עלי' לפרעו בעדים ולא אדעת' אכל בנ"ד שהוכרח לומר לפני הקהל והדייניגים למי מוכר סתם יינו והוכרח להשיב להקל לא הוי מילי דכדי א"כ לא מהימן במגו ועל' דידן' רמי' לברר דבריו וכל זמן שאינו מברר מחזיקינו לי' לשקרן ואין לחלק דהתם נכחש ע"פ עדים פשרים אכל הך הני פות' אינו נאמנים נגדו להכחיש זה אינו דע"כ אינו תלוי הטעם מפני שהוא מוכחש מעדים אלא דעיקר דאינו מברר דבריו ורא' לזה דהא בריש פרק זה בורר ללשון שני של רש"י שכתב עליו שהוא עיקר מייירי שיש להתובע שני פיתות עדים על תביעתו וצריף לברר דבריו להביא שני פתי עדים פשרים ואם נמצא פת אחת פסולין הפסיד התובע טענתו ולא יגבה חובו אע"פ ששני עדים פשרים מעידים כדבריו אפ"ה מפסיד בשפת יתר שאמר תחלה שיש לו שני פיתות עדים והעדים אינה מכחישים אותו אלא שנפסלו מצד אחר וי"ל שדבריו הוא אמת אפ"ה מפסיד כשאינו יכול לברר ק"ו בנ"ד שאנו מסופקי' בדבריו שצריף לברר את דבריו ולהביא אותן הקוני' הפותי' להגיד כדבריו ואם אינם מעידים כדבריו הוהחזק לשקרן ואינו נאמן במגו פלל ואינו נכנס פלל לגדר שפתי אינו נאמן בשום עדות הני מילי היכי דאינו צריף לברר אכל הך דצריף לברר דבריו ונמצא שקרן איתרע חזקתו ותדע דאינו תלוי בדבר שהעד נאמן עליו דהא עד אחד בהכחשה לאו פלום הוא וכתב מהרי"ק הטעם פל מקום שהאמינהו התורה לעד א' הוי פשנים וה"נ האמינהו התורה להשוות ואותה שחיטה עצמה מותרת לשאר בני אדם ואפ"ה היכי שאמר העד בשם העד הראשון פגון פלוני תיקן לי את הפרי הנה ואשתכח שיקרא אמרינו בפ' המדיר דאינו נאמן אלא ע"כ פינון דאשתכח שיקרי ונתפס בדבריו אזכ' לי נאמנתו ואף לדעת מהרי"ק הוא נאמן פשנים אפ"ה במה שנאחו ונתפדה בדבריו לא מהימן ה"נ דכנות' ומצאתי להדיא שנסתפק הרב בח"מ בא"ה סי' י"ז סי' ח' היכי שאמרה בשם העבד ושפחה אם יכולי' להכחיש אותה והתם י"ל בעדות אשה מספקא לי' משום דבעדות אשה אמרו שהוא פשנים וסמכו דאשה דייק' ומנסבא אכל בשאר אסורים י"ל דלא מספקא לי' דאמתחזק לשיקרא אף בפסולי העדות ואף אם נאמר דבכל מקום מספקא לי' היינו היכי שפא להעיד והתורה האמינתו אכל היכי שחיוב עליו לברר ולא בירר ואף שהוא מוכחש מעידי פסולים מ"מ פינון שהבירור תלוי בהם ולא הגידו כדבריו מחזקינן ליה לשיקרא ואף שהוא מתרץ דבריו ומגיד הטעם למה הפותי' מכחישים אותו מ"מ מידי ספק לא יצא.

ומצאתי און לי להשביעו ואע"פ שפסק בש"ע בי"ד סי' ב' במומר לתאבון אפילו נשבע ששחט בסכין יפה אינו נאמן עליו אפילו בשבועה מ"מ סמכתי על העמוד אשר פל בית ישראל נשען עליו הוא רש"ל והביאו הש"ך שם בסי' קי"ט וז"ל פתב מהרש"ל בפ' קמא

דחולין סי' ז' דמ"מ מי שהוא חשוד על סתם יינם כמו בדורות הללו מותר להאמין לו על יין נסוף בנשבע עליו רק שיפרשו לו השבועה הטיב דאינו מושבע ועומד לפי שמיקל בסתם יינם שהוא מדרבנן וכתב שהורה פן להלכה למעשה עכ"ל.

א"כ מעשה רב אף אגון נסמוך עליו שעכ"פ ישבע האיש הזה בשבועה חמורה לפי ראות עיני הדיין שעכ"פ שפדכריו פן הוא שמכר לאותן הפותי' וכל היינות שלו שהביא לתוך קהלתו נעשה בהכשר ע"פ דת ודין תורתו ואם לא ישבע פיו דנאחז ונתבדה בדכריו מידי חשוד לא יצא ואם פן כל היינות שהביא תוך הקהלה הם בחזקת איסור סתם יינם וכל זה נראה בעיני פשוט וברור ולא הארכתי אלא להוציא מדעת החולקים עלי שלא נעשה חשוד כלל ע"פ הפותים שאינם נאמנים הן להיתר והן לאיסור וכבר הוכחתי שאין נידון דידן נכנס לגדר זה אלא פיון שהיה מוכרח לברר ע"פ גזירות הקהל והדיינים להיכין מכר היי"נ שלו ואמר לכותי פלוני בפפר פלוני ולכותי פלוני בפפר פלוני ונאחז ונתבדה ע"פ פיהם מחזקינו לי' לשקרן עד שישבוע שפדכריו פן ואם אינו נשבע מחזקינו לי' לחשוד בדבר זה ובדורות הללו ראוי לגדור גדר זה' ונחני בדרך אמת: ומצאתי אח"כ בי"ד סי' קכ"ט בבדק הבית שכתב בשם הריב"ש על מי שפסול לעדות אינו פסול לשבועה אפילו העיד עדותו בשבועה פסול שכל שאין העד נאמן מצד עדותו לבד גם בשבועה אינו נאמן דהא נפק לו מתורת העד והבית יוסף קרא תגר שיש שהיה שותים יין של הקראי' כל שנשבע בעל היין שלא נגע בו דלא שפיר עבדי דאפילו אם תמצא לומר דאינו חשוד על השבועה מפל מקום מילתא דלא רמי' עלה דאינש עביד לה ואלו אדעת' ומשמע מדכריו היכי דליפא למימר דלא רמי' כגון בנידון דידן מהימן על השבועה כפסק רש"ל.

וצריכין אנו לחלק בין שאר איסורין לאיסור סתם יינם והנה בתשובת רמ"א סי' ס"ו פתב בשמעון שאמר לו שראובן תיקן לו חמאה וראובן מכחישו ורצה להתיר המעין' שם יראה שלא התיר אלא שאיסור חמאה הוא איסור קיל משאר איסור דרבנן וגם דכריו אינם מחזקין פלל בדין זה והשיג עליו הט"ז בס"ס קכ"ז בדברים ברורים וכתב שאפ' בחמאה אינו נאמן דוודאי שיקרא אאור פיון שתולה התיקון בראובן וראובן מכחישו וכאן אין שייך שהאמינהו התורה עד א' פשנים פיון דמודה מעצמו שפלוני תיקנו והוא מכחישו ע"ש א"כ מוכח להדי' אם הוא נאמן פתרי ועד אחד לא הי' נאמן כנגדו אפ"ה אם תלוי התיקון בו אינו נאמן ש"מ שאין הדבר תלוי בעד הראשון שהוא יותר נאמן אלא מפני דאשתכח שיקרא הכי נמי אף דהפותים אינם נאמנים פשאר עדות היכי שאינו מברר דכריו פיון שהי' מוכרח לברר להיכן מכר י"נ שלו ואשתכח שיקרא איתרע לי' חזקתו וסמכינו על רש"ל להשביעו ואי מהימן ליה הפותי' הזה יש לאסור כמו שהביא הש"ך ביו"ד סי' ט"ז גבי אותו ואת בנו אפי' אינו מסיח לפי תנמו אי מהימן לי' יש לאסור הנלפע"ד פתבתי מאיר חותם בק"ק אייזנשטאט: שאלה קיח נהגו בקהלתנו ק"ק אייזנשטאט לעשות ראש הקהל וז' טובי העיר וכל התמונות ע"פ בוררים ונכתב בתקנה בפנקס הקהל שחמשה אנשים דהיינו הר"ה וד' טובים לא יהי' קרובים ופסולי עדות זה לזה אף בשני גבאי צדקה שמצטרפים לחמשה אנשים הנ"ל לכל דבר גדול להיות ביחד שבועה טובי עיר נכתב בתקנה בזה"ל אבל שני גבאים צדקה יכול להיות פסול אחד לשבועה טובי עיר.

ובשנת תצ"ל פשעלה הבוחרים מתוך הקלפי פנהוג עשו לגבאי אחד שהי' לו שני קרובים פסולי עדות בתוך חמשה אנשים הנ"ל וכתבו וחתמו בח"י על כל המנוים שעשו פנהוג בכל שנה ולמחרתו קמו קצת יחידים וערערו על זה ומענם בפיהם שלא הותר בתוך התקנה אלא לעשות קרוב אחד פירושו לאחד מחמשה אנשים הנ"ל ולא לשנים והגבאי הנ"ל אומר שיש לפרש לשון התקנה הנאמר פסול אחד לז' טובי העיד משמע אף שהוא פסול לכולם ועוד פינון שפבר עלה שוב לא ירד ואם בשביל עירעור קצת יחיד הנ"ל מרנצה הוא שלא לצרפו אף לדבר גדול לחמשה אנשים הנ"ל וינהגו פמי שאינו בביתו שהמנהג ליקח אחר תחתיו משאר מינוי פגון ממנוים או ת"ת גבאים והנקדנין אומרים שאין דנין אפשר משאי אפשר ואינם מרנצים בזה פי מתחילה צריכין לבחור באיש הראוי להיות לפי מעלתו בתוך ז' טובי עיר ואף שלא נתפרש בתקנה בפירוש שלא יהי' פסול לשני אנשים מחמשה טובי עיר פי מוכח מתוך לשון התקנה שלא נכתב בדקדוק דהרי כתב יכול להיות פסול אחד לז' טובי עיר הלא זה האחד הוא בכלל ז' והי' לו לכתוב לששה טובי העיר וכשם שכתב זה שלא בדקדוק כתב נמי שאר שלא בדקדוק וא"כ די לנו להקשיר פסול אחד נגד דין תורה ולא שנים ושאלו המנהיגים את פי להורות הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו עשי' לשמה: תשובה הנה אחרי העיין הדק הטיב באתי במגילת ספר להגיד הרשום בכתב אמת ולחקור ולהעמיד על הדין ועל האמת ועל השלום ואחר אחרון אני בא במה שאמרו אין למדין מלשון התקנה באשר שלא נכתב בדקדוק שכתב פסול לז' טובי העיר וזה נכתב שלא בדקדוק שהי' לכתוב לששה אנשים א"כ שוב אין למדין מלשון התקנה שיהי' במשמע שיהי' פסול אפי' לשנים אומר אני שלכאורה יש סתירה לדבריהם מהא דאיתא בח"מ סי' מ"ג ברביעי בשבת כ"א לתשרי ונמצא שאין מכונן שרביעי בשבת של תשרי של אותה שנה הי' ביום כ"ד אפ"ה השטר פשר וכן שטר שזמנו פתוב בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר אלמא דתלינו פאלו נכתב פתיקון ביום כ"ד וכתב הסמ"ע בס"ק י"ד דהטעות נכר מתוכו דכיון דכתב רביעי בשבת ואותו רביעי הי' כ"ד יום איצטרכו למיתלי דטעו בעבורא דירח' ה"נ בנידן דידן שמוכח מתוכו שטעות סופר הוא וכיון שיזענו שגבאי צדקה הם בכלל ז' טובי העיר והוי פאלו נכתב פהוגן שיהי' פסול אחד לו' טובי העיר וראיתי בש"ך שכתב שר"ת חולק על זה וגם הרב בא"ה סי' קכ"ו סי' כ"א כתב דיש חולקין והוא דעת הריב"ש סי' קי"ז ותימה שכתב פאן פדברי המחבר ונ"ל בהודש תשרי כ"ב בו הוא שמיני עצרת דעל פורחך שטר מאוחר הוא מ"מ רבינו תם חולק להדי' וכן מסיק בפסקי מהר"י שם דבא"ז דסנהדרין מיייתי דר"ת ועוד שני גאונים עמו פסלו שטר פנה ונראה טעמם דבתרי יומא לא אמרינו דטעי פדלעיל סי' ל"ו וצ"ע לדינ' עכ"ל ונפלאתי במה שכתב דיש חולקין הוא דעת הריב"ש דהמעין בדברי הריב"ש סי' קי"ז דפסל גט שנכתב יום ג' י"ז בהודש אב והי' י"ט בנודאי בתרי יומא לא טעי אינשי והא דהקשיר ראב"ה שטר פנה היינו טעמא פמו שכתב המרדכי ריש פ"ק דר"ה ונהביאו הסמ"ע ונ"ל ואי משום שיש טעות שני ימים איפא למימר בשני עיבורי טעה א"נ מפני ששני ימים של ר"ה קדושה אחת הן וכיומא אריכתא דמי וסבר נמי למנן החודש ה"ל פחד יומא נמצא שאין פאן טעות אלא יום אחד ומחרת החודש שהוא ממחרת יו"ט התחיל למנות וזה יום רביעי ולכך נשלמו כ"ב יום רביעי בשבת ולעולם בכה"ג לא פסלינו שטרא מאחר שהעיקר

השטר נכתב פהלקתו עכ"ל א"כ י"ל דאף ראבנ"ה מודה בדינו של ריב"ש ולא על הש"ף לחוד יש לתמוה אלא על רב רמ"א שבא"ה סי' קכ"ו ס"ק כ"א פסק המחבר פדעת הרא"ש שהביא הטור בגט שכתב ברביעי כ' יום לירח שבט והוא כ"א והוי גט מוקדם והכשיר הרא"ש מטעם שיודע שר"ח שבט הי' ביום החמישי ורביעי בשבת אי אפשר להיות כ' בחודש אלא כ"א תלינן בטעות סופר שלא הי' זכר קביעות החודש ולא הוי מוקדם אע"ג דקי"ל דווקא עד רובא של חודש טעו אינשי בקביעי ירחא הכא אין חילוק דע"כ דבריו סותרים זה את זה אם הוא רביעי הוא כ"א לחודש ואם הוא כ' בחודש כמו שכתב הרי הוא ביום ג' ועל פורקיה טעה וכו'.

וכן הם דברי הסמ"ע בהגה' ס"ק י"ד וכפסק זה פסק בשולחן ערוך וכתב רמ"א ויש חולקין ונרשם בצדו ריב"ש וחפשימי בכל הספרים ולא מצאתי לו חבר מי שחולק בזה על הרא"ש וגם הב"י לא הביא שום חולק רק בש"ע קכ"ז פתב בשם מהרא"י בפסקיו סי' י"א בגט שכתב ה' אלפים וי"ז ודילג ומאמתיים פתב מהרא"י שאין לדמותו לתשובת הרא"ש שכתב רבינו בסי' קכ"ו שמכשיר גט שכתב בו ברביעי עשרים יום לירח שבט ויום רביעי הי' כ"א לשבט דשאני התם שדברי הגט סותרים אלו את אלו ולכך הואיל ומוכח טעות סופר מיני' ובי' מוקמינן הטעות שטעה בעיבור החודש אבל כל היכי שאין שום הוכחה מתוך הגט עצמו לא תלינן בטעות סופר הואיל ומ"ש לפנינו אין בו משמעות טעות ואי משום דידוע לנו מבחוץ לפי רוב אנשים דע"כ דילוג טעות יש פאן נראה דלא דמי למוכח מיני' ובי' דרובא לא ידעי חושבנא וסיים בכתבי מהאר"י בא"ז דסנהדרין מיייתי דר"ת ועוד שני גאונים עמו פסלו שטר שכתב בו בכ"ד פההוא דתשובה האשר"י מזה לא הבאתי לאסור יש לה א"ז גדול ע"ש טעם הדברים ואין בידי אותו ספר עכ"ל.

הרי להדי' שר"ת ושני גאונים לא הי' חולקים על תשובת הרא"ש אלא פמבנאר בהאי דינ' שכתב המרדכי ריש פ"ק דר"ה שגנשאל לרבינו אלעזר ברבי שמשון על השטר שהיה פתוב בה בד' בשבת בכ"ב בתשרי ונמצא שאינו מכונן בימים שלפי שר"ה של אותו שנה היה ביום שני ורביעי בשבת לאו היינו כ"ב בחודש אלא כ"ד ועוד שכ"ב הי' שמיני עצרת שאין כותבין שטרות וצידד להתיר מטעמים הנ"ל ומסיים המרדכי וה"נ פ' רבינו חננאל וכן ראיתי מעשה בימי ריב"א בשטר שהי' לפניו והי' פתוב בו פיוצא בזה והכשירו הוא וכל רבותא שבמגענצא מההיא מתני' דזה יודע בעיבורו של חודש וזה אינו יודע וחלק עליו ר"ת ופסל אותו שטר עכ"ל ממשמעות לשונו משמע שלא חלק ר"ת במה שפסק רבינו אלעזראלא על מעשה דריב"א חלוק שכתב פיוצא בזה משמע דומה לו אבל לא בנידון שאלת הרב רבינו אלעזר ממש והא ראי' שכתבי מהרא"י העתיק שפסל ר"ת ושני גאונים עמו שטר שהי' פתוב בו בכ"ד והיה כ"ב ובמעשה דרבינו אלעזר היה איפכא שהיה פתוב בכ"ב והי' אותו היום בכ"ד ובכ"ב הי' שמיני עצרת שאין כותבין בזה פסק להכשיר ולא חלק עליו ר"ת אלא בכיוצא בזה ואינו מוכח מתוכו שלא נכתב באותו יום אלא רצו להכשיר מההיא מתניתין דזה ידוע בעיבורו של חודש ונחלק ר"ת דבשני ימים אינם טועים ולכך לא הביא הב"י דעת ר"ת החולק עליו אלא פדאמרן דר"ת לא נחלק בדינו של ר"א וק"ו בן בנו של ק"ו בההיא דהרא"ש ולא טעה אלא ביום אחד וחפשינו בכל החורים והסדקים ולא מצאנו שום חולק על הרא"ש ופליא' ותימא קמייתי על הרמ"א שכתב בא"ה שיש חולקין הדרן למילתא קמייתא דלכאורה יש סתירה

לדברי האומרים שפיון שנקתב קצת שלא בדקדוק טוב אין למידין משאר לשון התקנה מהא דאמרן אבל יש לדחות דהתם מוכח מתוך השטר שהוא טעות אבל בנידן דידן אינו מוכח מתוך השטר וכמו שכתב הסמ"ע במ"מ סי' מ"ה ס"ק י"ד גבי שטר מתנה שהי' לו לכתוב בשנת נ"ח וכתב בשנת נ"ז ובר מפל דין אף אם נימא בנידן זה דהשטר פסול מ"מ בנ"ד כ"ע מודו דלמידין משאר לשון השטר דבשלמא התם איכא לאספוקי שמה השטר מוקדם הוא ופסול השטר לגמרי אבל הכא בשביל טעות אחד בדקדוק הלשון לא פסלינו שאר לשון תקנה ודומה ממש אם כתוב בשטר שתייב לו שלשה מאות זהו ונמחק שלשה אטו פסלינו כל השטר ונדנין שמיעוט מאות שנים וה"נ וכי בשביל שכתב שלא בדקדוק בשני גבאי יכול להיות פסול אחד לז' טובי עיר אף שהי' לו לכתוב.

לששה טובי העיר מ"מ שאר לשון תקנה שכתב פסול אחד לז' הוי כמו שכתב לששה טובי העיר אלא לישנא הוא דאתקלי' שחושבים לכולם בצירוף ז' טובי העיר ושפיר יש במשמעות התקנה פסול לחמשה לכולם ובמה שטענו היחידים דעכ"פ יש במשמעות התקנה פסול לחמשה לכולם רק לאחד מחמשה והוא ספק בלשון התקנה א"כ ניקם אדין התורה דדי בתקנה להפקיע מדין תורה להכשי' פסול אחד ולא שנים אומר אני דיש סתירה לדבריהם משני טעמים חדא בכל תקנה אנו חוקרים אחר פוננה בשביל מה נעשתה התקנה ההיא וחקרנו שקהלתנו הי' מתמעט וכל גדולי פני העיר הי' קרובים זה לזה והי' מוכרחים למנות בתוך ז' טובי העיר אנשי' שלא הגיעו למעלה זו ולכך קיבלו וקיימו עליהם שראשי להיות תוך ז' טובי העיר קרוב אחד ומהאי טעמא אפשר דהתירו אפי' אם הוא קרוב לשנים ואף שבעת הזאת יש בתוך קהלתנו אנשים מוכפדים שראויים לגדולה מ"מ אזלינו בתר עיקר טעמא דתקנות כמו שכתב הרא"ש ביצה גבי דבר שבמנין צריך מנין אחר להתייר ונ"ל פי' דבר שנגזר במנין חכמים ואירע הדבר שהוא דויע שגזירה בטילה פגון שידוע מאיזה טעם נגזרה הגזירה ואותו הטעם בטל לו וא"כ ראוי שתבטל גם הגזירה ממילא אפי' הכי אינו בטילה עד שנימנו עליה חכמים והתיירה עכ"ל ה"נ דכונתו: ועוד לכל הפחות אף אם נימא שיש ספק בדברי התקנה אין הדין כמו שהיחידים רוצים לדחותו לגמרי דהא כבר פסק בי"ד בש"ע ס"ס רכ"ח והוא מתשובת הריב"ש לשון מסופק בהספמה ובחרם נידן כפי מה שיאמרו רוב הקהל שהי' פנונתם בשעת החרם ועוד אף אם נימא שיש במשמעות שיהי' קרוב לאחד וגם נוכל לומר שיהי' קרוב לכולם א"כ בנודאי אין לערער אם הוא קרוב לשנים מהם ולא נכנס פלל לספק וראי' לזה פי' מצינו פיוצא בזה פלוגתא בש"ס ואזכיר אחד מן המקומות בחולין דף ע"ח ע"ב דפליגי ר' יונתן ור' יאשי' דתנן איש אשר קלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו שלא אמו אביו מנין ת"ל אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשי' ר' יונתן אמר משמע שניהם כא' ומשמע א' בפני עצמו עד שיפרש לה הפתוב יחדיו ופי' רש"י אליבא דר' יונתן וכל היכי דכתיב פלוני ופלוני או האי או האי משמע עד שיפרש לה יחדיו ואף דאנו פסקינן כר' יונתן כמבואר בתשובת הרשב"א הביאו הב"י ביו"ד סי' רכ"ח ונ"ל פתב הרשב"א בתשובה ראובן שצנה חנופה בנו והשביעו שלא ילנה לשום אדם פי' אם ברשות שמעון ולוי ועכשיו מת שמעון היכול חנופה להלות ברשות לוי לבדו או לא תשובה פלוגתא דר' יאשי' ור' יונתן כו' ואנו כר' יונתן דאמר משמע שניהם כאחד וכו' וכן פסק בש"ע ביו"ד סי' רכ"ח סי' מ' ורמ"א ביו"ד סי' רי"ו בהגה'.

וא"כ זכינו לדין כל היכי דלא פתיב יחדיו משמעות בין שניהם פאחד ובין אחד בפני עצמו א"כ לא יוכלו לומר דלאחד יהי קרוב ולא לשנים דהא פינו דלשנים נמי משמע א"כ יהי המשמעות בין שיהי פסול לאחד או לשנים ואין פאן ספק כלל: ועוד אני אומר דאף ר' יונתן לא קאמר אלא היכי דאמר בפני פלוני ופלוני אבל היכי דאמר שתעשה לפני עשרה.

עשרה דווקא במשמע ולא אחד ואין לומר דהא אם אמר לעשרה כתבו גט לאשתו תנו בסוף האומר אחד כותב ושנים חותמים ש"מ אף אם אמר לרבים מ"מ נוכל לומר דכוונתו אף לאחד או לשנים וא"כ ה"נ דבנ"ד יש לספק אם יהי פסול לאחד לשנים זה אינו דהתם מירי שאמר לפני עשרה ולא פרט עניינם אבל אם אמר אתם עשרה כתבו הוי כמו שאומר פולקם ואף דמבעי לן במנה פולן ופי' רש"י פינו דלא אמר פולקם לא הקפיד אלא לומר בפני המנויין ולא שיחתמו פולם מ"מ נראה היכא דאמר אתם עשרה כתבו הוי כאומר פולקם.

וצ"ע לדינא: ועוד אף אם נימא שהוא ספק בלשון התקנה אינו דומה לנידון של הריב"ש דהתם י"ל שבא לדון על דבר לכתחלה איך לעשות ועוד דהתם הי' הסכמה ע"פ חרם וספק איסור לחומרא אבל בנ"ד שבתקנה לא נזכר חרם רק קנס וכבר עלה ע"פ הבוררים וכינון שעלה לא ירד יחבא להורידו מגדולתו עליו הראי' דיד בעל השטר על תחתונה כמבואר בח"מ סי' מ"ב ובפרט פינו שהוא מרנצה שלא לצרפו אין פאן בית מיוחד דהא מבואר בח"מ ס"ס ס"א דיש מי שאומר שתנאי שאדם מתנה עם חבירו אין הולכין אחר לשון הכתוב אלא אחר הפנונה.

ובי"ד בסי' רכ"ה מבואר בב"י שגם בתקנה הולכין אחר הפנונה. ובנ"ד נמי פינו דאנו סהדי דעיקר קפידא שלא יצטרפו שלשה קרובים ליחשב לשלשה דעות פשיעמדו על המנין וכינון שרנצה להסתלק ולמחול על כבודו אין מורידין אותו מגדולתו והנכדנין שאומרים שאין כבודם ליחשב תמיד עם מי שאינו עלה להיות גבאי אצל הבוררים אין ספק שאין פנונתם לשם שמים כי יש לחוש לכמה תקלות ואין דבר טוב יוצא מתוך מריבה ובפרטות בענין התמנות להוריד אדם מגדולתו כמו שאמרו חז"ל גבי שאול לאחר שעלה לגדולה לא הי' נכה אפי' בחמי חמין ויש לחוש לכמה קילקוילי' ע"כ אומר אני בטח שבשנה זו מאחר שפבר עלה לא ירד מגדולתו ולהפיס דעת החולקים לא יצטרפו אותו כשרוצים לעמוד על המנין פאשר פסק אנפשי' ומהיום והלאה ע"י צירוף כל הקהל יכולים לפרש דבריהם ויהי' לחוק ולמשפט לדורות הבאים אבל פעת כל מה שעשו הבוררים קניינים כ"ד הדובר בשלום אל עמו.

גאום מאיר: שאלה קיט קשיא לי הא דמבעי לן בנדרים דף ל"ה ע"ב הני פהני אי שלוחי דידן הוי או שלוחי דרתמנא ניהו ותמ' לי אמאי לא פשיט מברייתא דאיתא בפ"ק דחולין איש איש מלמד שמקבלים נדרים ונדבות מכותים וקי"ל אין שליחות לכותי והאי קרא לאו בבמה איירי וכן פי' רש"י בהומ"ש פ' אמור ומיד בן נכר לא תקריבו ופי' רש"י אע"פ שלא נאסרו בעלי מומין לקרפן בני נח אלא א"כ מחוסר אבר זאת נוהגת בבמה שבשדות אבל על המזבח שבמשכן לא תקריבו אבל תמימי' תקבלו מהם לכך נאמר למעלה איש איש לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות פישראל וא"כ איך הי' פהנים יכולים

להקריב קרבנם אי שלוחי דידן ניהו הא פותי לאו בני שלוחות ניהו ואין הישראל נעשה שלוח לפותי אלא ע"כ שלוחי דרחמנא ניהו.

וצריך לומר דלגבי נכרים באמת פשיט לי דהוי שלוחי דרחמנא ולא מפעלי להש"ס אלא לגבי ישראל אי שלוחי דידן או שלוחא דרחמנא וק"ל: שאלה קכ מאיר נהירא לי שבילי דשמעתא וספרי דבי רב תנא ומתני לית לי שיעורא דרבנן חקמתו מתפרסו וריחו נודף כמור דרור וחרות על לוחות לבו קבוע פחושן משפט ה' צדק מעיקרא משמע ומוציא אני מקרא זה נוקב ויורד התהום וצולל במים אדירים ה"ה אדוני מ"ו רב האי גאון המפורסם ע"ה פ"ה המנושלם בתורתו ובחסידתו אין דוגמתו דוגמ' של מעלה עונשין בקודש כ"ש מוהר"ר מאיר נר"ו: הנה בא אלי אחד מאוהבי נרעי ובקש ממני לראות דעת גדולי המורם שעברו עליו ימים של צער פי אתרעי לי מילת' בענין ששידד לבתו ונתן לנדן ה' מאות ר"ט ועוד שלש מאות ר"ט התחייב את עצמו לתת לחתנו שעה אחת קודם מותו דהיינו שניתן לחתנו שטר באוה"ב על רביעית ביתו בכל תיקון השטרות אף ששם מבואר בתנאי כפול בתנאי ב"ג וב"ר שהברירה יהי כל ימי חייו וחי אשתו ליתן לחתנם ג' מאות ר"ט או רביעית בית ובאם שיבא שעה אחת קודם מות חמיו או חמותו ועדיין לא נפלה הברירה ליתן לחתנם ג' מאות ר"ט יהי רביעי' הבית מוחלט ביד חתנם וע"ז הוא קנו תנאים ראשונים ואחרונים ככל הנהגות במדינות אשכנז ומחמת עירור תקנות שום נתקנו והי זה ארבע שנים לאחר החנופה מתה בתם בלי ז"ק מבעלה והנה ביד חתנו השטר על החוב של ג' מאות ר"ט או רביעית הבית ועתה עומד השואל ושאל אם מחייב לקיים השטר אשר ביד חתנם לעת הזאת באשר שמת בתם.

וכבר תיקן ר"ת בחרם מטעם תם לריק וגו' ע"כ: תשובה הנה מוצא ומביא דין זה כפר לא נשפת מזכרו שהוא ש"ס ערוף בפ' נערה דף מ"ז ע"א בפיסקא ת"ר כתב לה פירות פסות וכלים שיבאו עמה מבית אבי' לבית בעלה מתה לא זכה הבעל בדברים הללו משום ר"נ אמרו זכה הבעל בדברים הללו לימא בפלוגתא דרבי אלעזר"ע ורבנן קמפלגי דתנן נתארמלה או נתגרשה בין מן הנשואין ובין מן האירוסין גובה את הפל ור"א ב"ע אומר מן הנשואין גובה הפל ומן האירוסין בתולה גובה מאתיים ואלמנה מנה שלא כתב לה אלא ע"מ לקונסה למ"ד לא זכה כר"א ב"ע ולמ"ד זכה כרבנן לא דכ"ע כר"א ב"ע מ"ד לא זכה כר"א ב"ע ומ"ד זכה עד כאן לא קאמר ראבע"ז אלא מדידה לדידה שלא כתב לה אלא ע"מ לקונסה אבל מדידה לדידה אפילו ראב"ע מודה דמשום אחיתוני הוא והא אחיתוני להו ע"כ הגמ' ורש"י מפ' דהך ברייתא דפליגי בה רבנן ור' נתן בארוסה מייירי אבל בגשואה כ"ע מודו דזכה הבעל ור"ת מפרש דבגשואה פליגי וטעמא דלא זכה לת"ק משום דאנו סהדי דאין דעת האב ליתן נדוני' זו אלא ע"מ שיהנה בתו ממנה ולר' נתן לית לי' אומדנא וזכה הבעל ופסק ר"ת ור"ח וקרא"ש כת"ק דר"נ.

וראיתי דקשני' לה על מה שהקשו התוס' מהא דאמרינן בת"כ ותם לריק פחכם זה שפוסק לבתו ממון מרובה ומתה בתוה ז' ימי המשטה הרי הפסיד בתו והפסיד ממנו ותירצו דמייירי שסתמו מוחזק בה וקשני' לה ומוכרח אני להעתיק לשונך אות באות וז"ל.

וקשני' לי אמאי פריך נימא בפלוגתא דר"א ב"ע ורבנן קמפלגי מ"ד זכה כרבנן מ"ד לא זכה כר"א ב"ע דילמא לא דמי כלל להתם משום דהא דקאמר ר"א אינו גובה את הפל

מן האירוסין הוא דקאמר מטעם שלא כתב אלא ע"מ לכוונסה ומן האירוסין בנודאי יורשי הבעל מוחרקים בכחונה ובתוס' ומכ"ש בנתגרשה שעדיין לא נתן לה פתובה והכא מיירי מן הנשואין ולפי פ"י ר"ת מדמה פי הכי דאזיל ר"א בטר אומדנא דלא כתב לה אלא ע"מ לכוונסה ה"נ אזיל בטר אומדנא שלא כתב אלא ע"מ שתהנה בתו א"כ לכך י"ל מ"ד זכה סבר נמי כר"א ב"ע והא דסבר ר"א לא זכתה בתוס' משום היכי דקם תיקום כמו שנמצא בהג"ה הרא"ש וכן בת"ה סי' שכ"א פדמייתי רמ"א בסי' כ"ב וכאן האב מוחרק לכך סבר לא זכה הבעל בדברים הללו ודבר זה צריך לי עיון עכ"ל: ונוראת נפלאתי עליה לאן הי' לכה נוטה דהא ר"ת לא פסק מחמת ספיקא היכי דקם תיקום אלא מחמת דינא דכל זמן שלא נתן אמרינו אומדן דעתו דמסתמא לא נתכונן אלא ע"מ שתהנה בתו אבל לאחר שנתן אמרינו מסתמא כיון שנתן ליד בעל נתן במתנה גמורה בין שתהנה בתו ובין שלא תהנה אכן הי' לנו לידל בטר גדולי הפוסקים הרי"ף והרמב"ם ורש"י דפסק בנשואה אפילו אם עדיין האב מוחרק בנדון צריך ליתן ליד חתנו בזה הכריע רמ"א כיון שהוא מוחרק יוכל לומר קים ליה כר"ת וסייעתו ולא מוציאין ממון מיד המוחרק ולר"ת פלוגת' דרבנן ור' נתן ופלוגת' דרבנן וראב"ע הם בסוג אחד וכי היכי דהתם בעל מוחרק והיא באה לגבות בשטר אינו גובה התוס' משום אומדנא ה"נ אביה מוחרק בנדון וחתנו בא לגבות בשטר נדונ' אינו גובה מפני אומדנות שלא כתב אלא ע"מ שתהנה בתו ולדעת ר"ת שני אומדנות שנים הם לפי מאי דס"ד א"כ לר' נתן דס"ל דזכה הבעל מכח השטר אף שאבי' מוחרק ע"כ לא סביך' לי' כר"א ב"ע א"כ איך כתבת בתחילת דבריך לכך ר"ל מ"ד זכה סבר נמי כר"א ב"ע זה דבר שאי אפשר להעלות על דעת אנושי אם לא שנאמר שפול איזה טעות בהעתק דבריך.

וביותר תמוה לי על דבריך שכתבו התוס' ועוד דחוק קצת לר"ת דמה לו להזכיר מדידה לדידה הוי למימר עד כאן לא קאמר ראב"ע אלא משום דלא נשאתי אבל הכא דלא נשאתי לא וכתבת דזה אינו מוכן לה נזה לשונה אם אמרינו כדעת ר"ת הוי טעמא דר"א משום אומדנ' שלא כתב אלא ע"מ לכוונסה א"כ איך אפשר לאוקמי ר' נתן דפליגי ארבנן כר"א ב"ע ולפי פ"י ר"ת סבר ר"נ דלא אמרינו אומדנ' וא"כ איך אפשר לומר דסבר כר"א ב"ע דהלוא ר"א סבר אומדנא מן האירוסין שלא כתב אלא ע"מ לכוונסה ולפיר"ת אומדנא זו שונה עם אומדנא שלא כתב אלא ע"מ שתהנה בתו א"כ לא יוכל לחלק בגמ' בין נשאתי ללא נשאתי אבל מה שהקשה על ר"ת צריך ישוב עכ"ל ותמ' גדולה עליך שלא ירדת לסוף דעת התוס' דהא איכא למידק למה כתבו התוס': ועוד דחוק קצת לר"ת ולמה לא כתבו שהוא דחוק גמור אלא נראה שאינו אלא דחוק קצת דהא בתחילת דבריהם פי' התוס' הא דקאמר לבתר הכי דעד כאן לא קאמר ר"א אלא מדידה לדידה אבל מדידה לדידה אפילו ר"א מודה דדי לנו באומדנא של אותן הנשואין אע"ג דאיכא תו אומדנא אחרית' דילמא אומדנא זו שאני כיון דהוי מדידה לדידה ולא דמי להיא דר"א דהוי מדידה לדידה ואי הוי שייך התם אומדנא אחרית' הוי אמרינו עכ"ל.

הרי להדי' הא דקאמר ודחי הש"ס אבל מדידה לדידה מודה ר"א ע"כ משום דאיכא אומדנא אחרית' של אותן נשואין נגד אומדנא שתהנה בתו ולכך לא אזיל ר"א בטר אומדנא וא"כ מה לי אם הי' דוחה הש"ס עד כאן לא אמר ר"א אלא שלא נשאת הא השתא נמי לא קמה האי דחוי דש"ס אלא מטעם דהכי איכא חתון נשואין משא"כ

בארוסה דאינו אלא אקרובי דעתא בעלמא א"כ מה לי דחוי זה דקאמר הש"ס או דחוי דקאמר התוס' הא מחד טעמא אינדיחי ס"ד דש"ס וא"כ אינו דוחק גמור אלא דחוק קצת דמה לו להזכיר מדידה לדידה דזה אינו מעלה אלא מטעם הנשואין דאיכא אומדנא אחריתא פנגד אומדנ' דתהנה בתו א"כ הוי למימר פן ע"כ לא קאמר ר"א אלא באירוסין דהתם אזיל בתר אומדנא דלא כתב לה אלא ע"מ לכוונסה ואומדנ' דאירוסין דאיקרבו דעת לא חשיב אומדנ' פלל אבל גבי נשואה מדידה לדידה אף שישי אומדנ' דלא כתב אלא שתהנה בתו מ"מ איכא אומדנ' אחרית' דחתון נשואין ודחי הו' אומדנ' ור"א ב"ע מודה דזכה הבעל וזה דבר ברור ואזנ' תמי' שלח: אף אי קשי' לי הא קשי' לי דלר"ת דפסקו הפוסקי' כת"ק דר"נ משום דס"ל כר"א ב"ע וזה דדחי הש"ס דחוי בעלמא הוא וכתבו התוס' והרא"ש הא ברייתא דלקמן אע"פ שכתובתה דהיינו נדונייתא בבית אביה בעלה יורשה אם נכנסה לשם נשואין אתי כר"נ קשי' לי דהתם בדר' מ"ה ע"ב איתא להאי ברייתא הלך האב עם שלוחי הבעל כו' או שהי' לו חצר בדר' ונכנסה עמה ללון אע"פ שכתובתה דהיינו נדונייתא בבית בעלה מתה אביה יורשה מסר האב לשלוחי הבעל כו' או שהי' לו חצר בדר' ונכנסה עמו לשום נשואין אע"פ שכתובתה ר"ל נדוניית' בבית אביה מתה בעלה יורשה.

ולפי' התוס' דלר"ת אתי הו' ברייתא כר"נ א"כ באירוסין מודה ר"נ דלא זכה הבעל דאזלינו בתר אומדנ' דלא כתב אלא ע"מ שתהנה בתו ואומדנא דאירוסין דאקרובי דעתא לא חשיב אומדנ' פנגדה.

ובדר' נ"ה גבי פלוגתא דרבנן ור"א ב"ע קאמר הש"ס איתמר רב ור' נתן חד אמר הלכה כר"א ב"ע וח"א אין הלכה כר"א ב"ע וקאמר הש"ס תסתמי' דר' נתן אמר הלכה כר"א ב"ע דשמעינו לי' לר"נ דאזיל בתר אומדנ' ופרי' הש"ס ורב לא אזיל בתר אומדנ' והא גבי שכיב מרע אית לי' לרב גמי אומדנא ומסיק הש"ס אלא תרנוייהו אזלי' בתר אומדנא מ"ד הלכה שפיר ומ"ד אין הלכה ה"נ אומדנ' דעתא הוא משום אקרובי דעתא והא איקרבו' ליה דעתא ולכך פוסק הכי כרבנן דפליגי אר"א דאף מן האירוסין גובה את הפל משום דאיכא אומדנא אחריתא פנגדה אומדנ' דעתא שלא כתב לה אלא ע"מ לכוונסה א"כ ק"ו מדידה לדידה באירוסין דגובה הבעל משום אומדנ' דעתא דאקרובי והא מקרבי אם פן ליפשוט הש"ס דר' נתן אמר הלכה כראב"ע דהא ע"כ הו' ברייתא דלן עמה בתצירו לשם אירוסין אפילו פתובתה בבית בעלה אביה יורשה כר"נ אתי' דדוחק לאוקמי סיפא כר"נ ורישא כרבנן אלא ע"כ כר"נ אתי' ומודה ר"נ באירוסין דאבי' יורשה ואי ס"ד דס"ל לרבנן דאין הלכה כראב"ע דאף דאזיל בתר אומדנ' משום דחשיבי אומדנ' דעת דאקרובי למידיחי אף אומדנ' דעה דלא כתב לה אלא ע"מ לכוונסה א"כ ק"ו מדידה לדידה דראוי ליזיל בתר אומדנ' דעת שיזכה הבעל אלא ע"כ דס"ל לר"נ דהלכה כראב"ע באירוסין דהאי אומדנ' דעת דאקרובי לא חשיב לאומדנ' דעת פלל ולכך הכא גבי ירושת הבעל לא חשוב לאירוסין לאומדנ' דעת ואזיל בתר אומדנ' דעתו שתהנה בתו ולכך לא זכה הבעל.

וע"כ צריכין אנו לומר דהו' אומדנ' דעת שלא כתב לה אלא על מנת שתהנה בתו עדיף מהא אומדנ' דעת שלא כתב אלא על מנת לכוונסה דהתם דחי אינ' אומדנ' דעת דאירוסין דקרובי דעת והכא לא דחי ולרש"י דס"ל דפליגי רבנן ור' נתן מן האירוסין א"כ מוכרחים

אנו לומר דהאי דקאמר הש"ס לא דכ"ע כראב"ע לאו דיקחזי אלא סברא אמיתית לחלק
פן דאל"כ אמאי לא פשיט הש"ס דרבי נתן אמר דאין הלכה כראב"ע דאי אמר הלכה
קשי' דידן' אדידיה למה אמר הכא דזכי אלא על פרחי דהאמת פן דאיפא למימר דאמר
הלכה פרבי אליעזר פן עזריה אלא דעד פאן לא אמר רבי אליעזר פן עזריה אלא מדידיה
לדידה אבל מדידה לדידיה אפילו ר"א מודה דמשום אחתוני הוא נהא אחיתן לה וכבר
צווחי בי' קמאי דקמאי להספימו לרש"י בארוסה כת"ק דר"נ דלא זכה הבעל אבל
בנשואה שנדוני' בבית אביה זכה הבעל ברייתא דהלכו שלוחי הבעל עם שלוחי האב
אתי' פרבנן ולא כר"נ דלר' נתן אפילו בארוסה זכה הבעל וכו' נדחו דברי' שרצית
לעייל בנדוקא דכלה והתפלא הפלא ופלא דילמא באמת רש"י מודה בנשואין היכא דלא
בא לידו היכי דקם תיקום ועיקר טעמא מן האירוסין לא זכה משום דעדיין בנדאי לא
בא לידו לא זכה הבעל כו' ואם לומר פן דא"כ דפליגי נמי רבנן ור"נ בנשואין ואם לא
בא לידו לא זכה הבעל וא"כ בריית' דהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל דמתלקינן
באירוסין אפילו בא ליד בעלה אביה יורשה ובנשואין אפילו ביז אביה בעלה יורשה
אתי' דלא פמאן לא כר"נ ולא פרבנן וגם מדברי רש"י עצמו מוכרח לומר פן דוק ותשפח
בדברי' דמסי' דמ"ד לא זכה כדאב"ע כו' ואיהו נמי לא פתב לו ודן נדוני' דהנעלת ליה
אלא ע"מ חיבת הנשואין משמע בנשואין קנה הנדוני' אף שהיה ברשות אביה ודברי
ראשונים דברים ברורים הם וכבר פירש לנו בעל המפה על שולחנו הטהור היכי דלא
נתן הנדוני' אין הבעל יורש ומי יוכל לבוא אחרי הכרעת רמ"א וגדולי הדור קמאי
דקמאי: אף מה שפכתב שלבך נקפה בדבר הזה שדברת עם איזה לומדים ותפשו עצמם
במה שפכתב הבית שמואל שלדעת התוס' בכתובות דף ט' מוציא' בכה"ג ממון משום
דהוי ס"ס אי הלכה פרש"י או כר"ת ואת"ל כר"ת עדיין ספק הוא שפא אם זקף עליו
במלנה זכה וכתבת וז"ל ואבל למה שפכתבתי לפי דפריה הש"ס לימא בפלוגתא דר"א
ורבנן דהכא הוי הבעל מוציא והתם בפלוגתא דר"א ורבנן הוי אשה מוציא בשטר
הכתובה דהוי כמלנה בשטר ואפ"ה סבר ר"א אומדנא דלא פתב לה אלא ע"מ לכונסה
א"כ גם בפלוגתא דרבנן ור"נ אמרינן מ"ד לא זכה אפילו הוא בשטר מלנה משום דאומדן
דעת הוא שלא פתב אלא ע"מ שתהנה בפי וא"כ בזה ר"ת מודה דאין פאן ספק כלל אף
הספק אם הלכה פרש"י או כר"ת ופסקינן הכי קים לי' עכ"ל: גם בזה דברי' תמוהים וכי
לא ידעו הלומדים דבר זה הלא עיניהם לנוכח יביטו בדברי התוס' אלא דהתם מייירי
שכתב לה פירות פסות וכלים שיבאו עמה מבית אביה לבית בעלה ובא השטר הזה
לתבוע מאבי' כמו שהיא באה בכתובתה אבל הם דיברו שזקפן עליו במלנה ולא הנכיר
בשטר שהוא נדוני' ולכך י"ל דאף ר"ת מודה דזכה הבעל פיון דאינו נזכר שם הנדוני'
אבל נראה לי דמעיקרא דדינא פרכא דהכא לא חשיב זקפן עליו במלנה פיון דבתנאים
ראשונים ואחרונים נזכר מתנה זו שהתחייב ליתן לחתנו דבר מסוים רביעית ביתו ויש
להם הברירה לסלק בג' מאות ר"ט פל' ימי חיייהם וא"כ לא נשתנה הדבר כמו שכתב
בתנאים קיים וקיבל וחתם עצמו בשטר ע"פ עדים והעדים יודעים שפא מחיוב התנאים
שקיבל עצמו ליתן בית זה ע"פ תנאי זה בזה לא עלה על שום לב אדם בעולם דהוי זקפן
עליו במלנה ואף לדעת הגהות אלפסי בפ' נערה בשם ריא"ז דאם זקפן עליו במלנה זכה
בי' הבעל דהתם מייירי שנתחייב בתנאים ליתן כף וכף לנדוני' ואח"כ פתב לו סתם שטר

שחיב לו פה וכה ואף שגזפר שם המלנה והלה פיון שאדם יוכל לחייב עצמו בשטר ובגידו למכרו בכתיבה ומסירה א"כ תשיב האב פמוציא דאם הנה המוכר לאחרים הי גובה בו דיוכל הלוקח לומר מאן יזמר שפא מחמת הגזן אבל הכא בנ"ד שאותו חלק הבית שנתחייב בתנאים הראשונים קיום וקיבל עליו בקנין והוי ממש כמו פסות וכלים שיבואו עמה ומה לי פסות וכלים או בית פיון שידוע שפא מחמת הגזן לא זכה בהו הפעל מחמת אגזן הדעת לר"ת ומי שאינו דן פו רחוק הוא מדבר אמת.

ובר מפל דין דרמ"א גופי' הכריע בתשובה דלא סמכינן על דברי ריא"ז נגד מהרא"י שהי' בתראי וטעמו ונימוקו עמו דכאן באגמזנ' האב תלי' מילתא וכל זמן שלא נגבה ממש אין דעתו של אב להקנותו א"כ אין נכנס זה לגדר ספק פלל.

ומה שנתקשה בדברי תשובת הרמ"א שכתב מאחר שכתב להעדיפא וא"כ מנ"ל דכתיבה לאו דווקא דילמא דווקא פתיבה נקט ובהא פליגא דווקא ר"נ ואמר דזכה אבל באמירה אפילו ר"נ מודה ואין להקשות דא"כ אמאי פריה הש"ס לימא בפלוגת' דר"א ורפנן קמפלגי דלמא התם מיירי במקום שאין כותבין פתובה וכתבת' שתמי' בעינייה דהא בפירוש איתמר במלתא דראב"ע שלא כתב לה דווקא ואם רצונו לומר דהלשון ואם כתב לאו דווקא א"כ גם הכא גבי כתב לה פירות אמרינן לאו דווקא וסיימת דבר זה צריה תלמוד שלא לעשות למאור עיינו פטועה: הנה יפה דקדקת ואפשר אגב שישפלי' רהיט לי' גמר' דידהו כה"ג תפס עליו הט"ז ביו"ד ס"ס קכ"ז שפועלם ממנו פירש"י מסוגל' הגמ' שהביא בתשובתיו עוד כתב לי ונ"ל ואגב שזכרתי לעיל דרבינו אשר מפרש דהלכה פרפנן לגבי ר"נ אע"ג דדייני' הוא לגבי רבים ליחא להאי פללא וזה הבאתי ראי' לדברי הר"ן בחולין המובא בט"ז ובי"ד סי' ט"ו נתקשה דפסק הר"ן פפסק פרפנן באפרוח שלא נפתח עייניו אע"ג דראב"י פליג עלה וקי"ל משנת ר"א קב ונקי מ"מ פיון דקם לי' ר' יוחנן פרפנן ורב כראב"י וק"ל רב ור"י הלכה כר"י ובאמת לדברי הרא"ש משמע דהפלל דייחיד ורבים לחוד מבטל לאידך פלל כמו ר"נ דדינא א"כ אע"פ דליחא לדר"י לדרפנן ליכא למיפרה על זה מהפלל דמשנת ראב"י קב ונקי משום דקשה לי לתרץ הר"ן הלוא בביצה מיייתי הרא"ש דאי תימא שמואל פליג עם רב וא"כ ליחא לתרוצא דהר"ן די"ל דשמואל פליג עליו ואדרבא הפלל בפלוגת' דרב ושמואל הלכה פרב באיסור' עכ"ל: באתי להשיב לה שלא עיינת בדברי הר"ן שכתב ורב נמי דאסר דווקא ביו"ט ומשום מוקצה אבל בחול לכ"ע שרי וא"כ אף לגירסא דפליגי התם רב ושמואל מ"מ נשמע דבחול כ"ע לא פליגי דשרי והיינו דלא כראב"י ומה שעלה בדעתה לבטל פלל דמשנת ראב"י לדברי הרא"ש דכלל דייחיד ורבים מבטל לאידך פלל כמו ר"נ דדינא הוא.

ואני אומר דלאו בחזקא מחתא מחתינהו דאף משבח הש"ס במעלת האחד מהתנאים כמו ר"נ ור"י ונימוקו עמו י"ל נגד חבירו אבל לא נגד רבים אבל בהאי פללא דמשנת ראב"י קב ונקי אי אמרינן דווקא נגד יחיד ולא נגד רבים א"כ אין הפלל אמת דמשנת קב ונקי דהא אינו נקי אם חולק עם רבים אלא ע"כ דבכל מקום אמרו קב ונקי ובאמת לפי סברתה דאין הלכה כראב"י היכי דרבים פליגי עלה לא היית צריה להביא ראי' ממקומות אחרים אלא ממקומו הוא מוכרע שכתב הרא"ש בפ"ק דביצה ונ"ל ת"ר אפרוח שנולד ביו"ט

כו' משמע דת"ק מתירו בחול וְהַרִי"ף פסק כת"ק בפרק אלו טריפות דייחיד ורבים הלכה פרבים ויש פוסקין כראב"י וכן נראה דמשנתו קב ונקי ואפילו בבריית' עכ"ל.

הרי להדין שכתב הרא"ש דטעמא דהרי"ף דפסק כת"ק משום האי פלגא דייחיד ורבים הלכה פרבים וכן משמע מדברי הרי"ף בפ"ק דמועד קטן גבי ראב"י אומר מושכין את המים מאילן לאילן כו' ע"ש והיש חולקין לא ס"ל הכי אלא פיון דתנא סתמא משנת ראב"י קב ונקי משמע בכל מקום אף נגד הרבים: אף אי קשי' לי על הר"ן הא קשי' לי דאי קי"ל כראב"י אף נגד הרבים א"כ מאי מתרץ פיון דרב ור"י קי"ל כר"י הא אם ר"י פליג עם רבים אין הלכה כמותו וכיון דנדחו דברי הרבים נגד ראב"י ק"ו שידחו גם דברי ר"י נגד ראב"י וצ"ל דהרי"ף חשיבי כה"ג לספק גבי גלוזה וכתב דהוי מילת' ספיקא ונקטינן בהו לחומרא ויש ג"כ קשי' דאם דברי ר' יוחנן ליתא במקום ר' ינאי ק"ו דליתא לדברי שמואל נגד ר' ינאי דהא אפילו נגד ר"י ליתא לדברי שמואל וכדומה לזה אמרינן בעירובין גבי ר' מאיר ור' יוסי דהשתא במקום ר"י ליתא במקום ר' יוסי מבעי' וכבר השיג עליו הרא"ש בענין זה בחולין דף ס"ד ע"ב ודחה דברי הרי"ף ונראה לי לדעת הרי"ף משום דבגלוזה הוא איסור דאוריית' פסק לחומרא אבל באפירותים שלא נפתחו עיניהם מסיק הש"ס דמדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא פסק לקולא פרבנן ובזה מיושב קושית הט"ז דהקשה על הר"ן דמאי אולמא האי פלגא מהאי פלגא די"ל פיון דמילי דרבנן הוא אזלינן לקולא.

ובזה נתישב לי ג"כ דהרא"ש בפ"ק דביצה צידד להחמיר שלא פדעת הרי"ף משום דעלה בדעתו שיהא מן התורה אבל בסוגי' דחולין נראה מסקנת הש"ס דאף ראב"י לא אמר אלא מדרבנן הסכים עם פי' הרי"ף לפסוק לקולא ומה שפכתת שיותר נכון דמעיקרא ל"ק פלל קושית הר"ן על הרי"ף במאי דפסק נגד הפלל משנת ראב"י קב ונקי מה דכתב הרא"ש בריש פרק מי שהוציא דר"ח פתב מפי הקבלה דקב דברי' הלכה כראב"י דגבי פירות שיצאו חוץ לתחום והחזירו למקומן ופסקינן דלא כראב"י משום דאפשר דזה אינו מן המניין א"כ גם דעת הרי"ף בזה כפי' ר"ח היינו בקב דבריו הלכה כמותו וזה אינו מן המניין ולא פדעת רש"י בגיטין דף ט"ז שלמודו מעט ובכל מקום הלכה כמותו עכ"ל.

אהו' ידידי דע לה דאין לסמוך על דבר זה דא"כ כל מקום שהכריחו הפוסקים דהלכה כראב"י מחמת פלל זה דמשנתו קב ונקי נימא דילמא לאו מהנה קב דיני' גינהו ובתוס' ביבמות הכריחו גם כן דהלכה דמחייבי כריתות הוי ממזר דמוכח מדברי ראב"י כן נימא גמי דילמא לא הוי בכלל קב דינים אלא פשוט וברור דלא דחינן דבר זה אלא היכי דבלאו הכי איכא למדחי כמו שכתב הרא"ש שם אע"ג דקי"ל משנת ראב"י קב ונקי פיון דרב פפא סבר כרבנן דשרי במקומן ושם זאת אינו מן המניין קב ונקי פי פתב ר"ח מפי הקבלה דבק"ב דברים הלכה כמותו ומסיים.

ועוד דקי"ל תחומין דרבנן והלכה כדברי המיקל בעירובי הרי להדיא דלא סמך על הטעם זה לדחות דברי ראב"י אלא מטעם דרב פפא סבר כרבנן וגם אמרינן הלכה כדברי המיקל בעירובי לכה אנו מוכרחים לדחות דברי ראב"י ולומר דזאת אינו מן המניין אבל לא במקומות אחרים ולדעת החולקים על הרי"ף דאפילו נגד רבים הלכה כראב"י אי אפשר לומר מן הסתם דאין זה מן המניין מנ"ל לומר כן ואין עושין דבר זה אלא סניף לראיות

אחרות פגון גפי עירוב דפליגי רבנן עלה וקי"ל הלכה בדברי המיקול בעירוב ויקשה
איה אמר קב ונקי ע"כ מוכרח אנו לומר דשמא אין זה מן המננו ולכך הוכרח הר"ן
לדחות בדברי הר"ף.

וכבר כתבנו פיון שהיא מקלי דרבנן פסק לקולא ועי' בספר מגניי שלמה דף פ"ז מה
שכתב בכלל דמשנת ראב"י. ונחזור לענין הנדון שלפנינו משטר זה שכתב איש הידוע
לחתנו על חלק רביעית בית והתנה שיוכל לסלקו בכל עת בדמים לענין מכירת הבית
בכה"ג אסור לדור בחלק רביעית הבית מפני אסור ריבית כמבואר בחו"מ בסי' ר"ז
ובי"ד בסי' קע"ד אם לא בנדונג' חתני' יש להקל כמבואר שם ובסי' קע"ז ולדעתי הדבר
פשוט פביעות' בכותח' דזה לא נכנס כלל לדיון זקפן עליו במלנה אלא הוי כמי שכתב
פסות ופירות וכלים שמתקנים מבית אביה לבית בעלה וכי בשביל שהתנה שימתן דמים
תמורת הפלים וכסות גרע פוחו של אב וכבר יצא הוראה זו לכל ישראל שאם עדיין לא
נתן האב יוכל לומר דקים לי' כר"ת וסייעתו.

כ"ד הפותב בנחיצה היום יום א' כ"א תמוז תפכ"ל פנ"ל לפענ"ד מאיר חותם בק"ק
א"ש: שאלה קכא מאיר שמו שמנהיר עיני חכמים אב לחכמים רם על כל רמים הוא
ישפון בין רמים ה"ה אהו' ידידי הגאון הגדול אב"ד ור"מ המעמיק בנדפלו פים מצולה
בדרישה ושאלה בקי בנסתר ונגלה מאור הגולה כש"ת כמהור"ר מאיר נר"ו יאיר לדור
דורים ולנצח נצחים אמן.

הנה מרחוק אשתתנה למול הדרת קדשו ואל ירע בעיניו שאני מטריח אותו בפעם בפעם
פי תורה היא וללמוד אני צריף ע"כ יורני מ"ו הלכה למעשה במעשה שבא לידי בתרנגול
אינגלי"ש שרצו לתפנס אותו ונשמט מזונית לזונית ותפסו אותו ברגלו ונשבר העצם
השוק למעלה מן הצמות הגידין דהיינו למעלה מחצני' ושלחו אלי והרגשתי השבר שיש
בו שני עוקצים אבל העור הי' שלימה מכל צד דהעוקצים הי' הולכים אחר העור ואחר
השחיטה בדקתי והי' העור שלם מפל סביביו ורציתי להקשיר וטעמא פי לפי דעת הר"ף
והרמב"ם פשר היכי דנשבר או נחתף למעלה מצומת הגידין והיש אוסרים שמביא הב"י
הוא שיטת רש"י והרא"ש והפל תלוי אם יצא לחוץ ועור והבשר חופין את רובו אבל
אם לא יצא לחוץ ועור ובשר חופין את רובו פשר וכן מבואר בט"ז ס"ק ח' אלא דרמ"א
הביא הג"ה ויש מחמירין והוא דעת האגור פי חולקים רבים בדין חפוי בשר ואין רבים
בקיאים ואין לשנות אם לא במקום הפסד מרובה לפי ראות עיני המורה והש"ף כתב
דדיון זה חומרא גדולה וכל האחרונים השיגו על רמ"א בזה ולפע"ד דאף האגור ורמ"א
מודים בנידון זה דאגור מייירי דלא הביאו תכף לפני המורה ויש לחוש שמא יצא פעם
אחת לחוץ ואח"כ עלה הקרום וכן לשון האגור משמע שהביא רמ"א ויש לחוש שמא
פעם אחת יצא לחוץ אבל בנידון דידן שראיתי תכף השבירה והי' עור שלם שלא יצא
לחוץ מודים דכשר אפילו בלא הפסד וכל הסברא שנוכל לדחות דלא מייירי בהא דחינו
פיון דבלאו הכי חומרא גדולה והבו דלא לוסקי' עלה עכ"ל: תשובה מה שכתב מכ"ת וכן
משמע לשון האגור שהביא רמ"א ויש לחוש שמא פעם אחת יצא לחוץ הנה חפשיתי
ובדקתי ולא מצאתי בלשון הזה בדברי רמ"א רק כתב ויש מחמירין ואוסרין אף אם עור
ובשר חופין את רובו אם השבירה יוצאת פעם אחת מחיים ומזה נתפשט המנהג באלו

המדינות להטריף כל השבירה בעצם במקום שנתהפך טריפה ואף אם העור והבשר מקיפין אותו מכל צדדיו ואין שום נקב פלל מ"מ המנהג להטריף פי חלוקי רבים בדין חפוי בשר ואין רבים בקיאים ואין לשנות אם לא במקום הפסד מרובה לפי ראות עיני המורה יש להקל להורות פהלקה עכ"ל.

הרי שלא הזכיר ה' חששא דיש לחוש שמה פעם אחת יצא לחוץ לא בתחילת דבריו ולא בסוף דבריו רק בתחילת דבריו כתב שיש מחמירין כו' אם השבירה יוצאת פעם אחת מחיים משמע שברור לנו שיצא פעם אחת מחיים בזה יש מחמירין אף אם העור ובשר חופין את רובו ואח"כ בסוף דבריו כ' שמזה נתפשט המנהג להטריף באלו מדינות כל שבירה אף אם העור ובשר מקיפין אותו מכל צדדים ואין שום נקב פלל מ"מ המנהג להטריף פי חלוקים רבים וכו' הרי שלא הזכיר ה' חששא דשמה יצא פעם אחת לחוץ אלא שמכ"ת הבין מפלל דבריו שמשמע מתוך דבריו פינון שמתחילה כתב דיש מחמירין אם השבירה יצא פעם אחת לחוץ ומסיים על זה ומזה נתפשט המנהג כו' אף אם העור והבשר מקיפין אותו מכל צד ואין שום נקב כו' פי חלוקים רבים בדין חפוי בשר מזה למד מכ"ת דגזר דילמא ה' שבירה יצא פעם אחת מחיים ועלה בדעתו בדין שולפניו שמיך ראה השבירה ובדקה שלא יצא מחיים יש להכשיר אבל לבבי לא כן ידמה: והנה מצד השורת הדין תמהו האחרונים וזה לשון הטו"ז בסי' ק"ח אף מה שכתב רמ"א להחמיר אפילו באין נקב פי אין אנו בקיאים בחפוי בשר קשה דהא לכ"ע א"צ פאן חפוי אלא פינון שהעור שלם בידוע שלא יצא העצם לחוץ וכמ"ש הב"י בשם ריב"ש בהדיא וא"ל שפסק בדברי האגור שמביא ב"י שמחמיר אפילו בלא יצא לחוץ אפילו רחוק גנדל דהא רמ"א מקיל אפילו בצ"ה עצמן ברחוק גנדל כמ"ש בסי' כ"ו ובספר פרי חדש ס"ק ח' כתב ואין לאבד ממון של ישראל בכדי ואין פאן חלוקים אלא שיטת רש"י ושיטת תוס' וכבר נתבאר ובפרט מה שנהגו להטריף אף פשהעור ובשר מקיף מכל צדדים הוא תמו' ובד"מ כתב דנהגו להחמיר כדי שלא יבא להכשיר פשהשבירה קצת מגולה א"נ שאין אנו בקיאים בבשר החופה ע"כ ובאמת שכל זה הוא אבוד ממונם של ישראל ואין להשגיח בחומרות פאלו דהא פינון שהעור שלם אף שאין רוב בשר קיים פשירה וכן כתב בס"ק כ"ב בשם הרב פוסקים ולאפוקי מהרשב"א בחידושו ובת"ה דף מ"ט ע"ב שכתב בשם רבי הר"י שאע"פ שלא יצא העצם לחוץ דהיינו שהעור שלם אע"פ דלא בעינן עור ובשר חופין את רובו מ"מ בעינן רוב בשר קיים דהיינו שלא ניטל עכ"ל.

והנה האחרונים תמהו מצד הדין ולא ידעתי מאי אולמי תמיהתם מתמיה' הב"י והאגור גופא שכתב שמשאל אני למה מנהג להחמיר ולהטריף עוף שמשבר העצם למעלה מארפובה אפילו שלא יצא העצם לחוץ כו' ושמה משום שכתב הגה' מיימוני דאין אנו בקיאים בבשר שהרופא גורר לא מכשירין ברוב בשר חופו והשיב דהאמת הוא להטריף מחמת החומרא דצונמת הגידן דאילו גיע לעוף ד' אצבעות ונהו פמעט כל שיעור אורח עצם אמצעי וכתב הב"י דזו הוא חומרא יתירה דאי משום דאין אנו בקיאים בבשר שהרופא גוררו היינו דנוקא פי חזינו ריעותא בבשר הא לאו הכי לא ואי משום צונמת הגידן מ"מ יש להכשיר ע"י בדיקת צונמת הגידן ובדרכי משה הקשה דבלאו בדיקה נמי פשר למעלה מחצי עצם האמצעי וכתב הטעם אף דהעור ובשר חופין סביביו בכל הצדדים דאין לחוש שמה יצא העצם דהא אין להחזיק ריעותא דילמא הי' נקב ואפ"ה

נהגו להטריף ואפשר דנהגו להחמיר פדי שלא יבא להכשיר פשהשבירה קצתה מגולה ואז יש לחוש לדברי רש"י וכמו שנתבאר א"נ שאין אנו בקיאים בבשר החופה אם נקלף מעל העצם שאז לא מיקרי חיפוי ולכה נהגו להטריף בכל ענין עכ"ל הרי שפולם העידו על המנהג להטריף אלא שבקשו לישוב המנהג ע"פ הדין ורמ"א דחה טעם האגור וכתב בעצמו דאם העור ובשר חופין סביביו השבר בכל הצדדים דאין לחוש שמה יצא העצם דאין להחזיק ריעותא וא"כ הא דכתב בש"ע דיש מחמירין כו' אם השבירה יצא פעם אחת מחיים ומזה נתפשט המנהג באלו המדינות להטריף כל שבירה ואף אם עור ובשר מקיפין אותו מכל הצדדים ואין שם נקב כלל מ"מ המנהג להטריף פי חלוקים רבים הם בדין חיפוי בשר וכו' ע"כ אין פוננתו דגזרינן שמה יצא ע"י נקב ונתרפא שפבר העיד רמ"א דאין מחזיקין ריעותא אלא טעמא דמילתא פינו דיש מחמירין ברש"י אם השבירה יצא פעם אחת דרף נקב קטן א"כ המנהג לאסור אף אם העור והבשר שלם מכל סביביו דגזרינן שלא יבא להכשיר אם השבירה יצא מחיים ושם אין אנו בקיאים בדין חיפוי בשר או מטעם השני שכתב בד"מ שאין אנו בקיאים בבשר החופה אם נקלף על העצם שאז לא נקרא חיפוי והינו פדעת רבו של הרשב"א דאף דהעור שלם מ"מ בעינן רוב בשר קנים דהינו שלא ניטל וכיון שנקלף לא חשיב רוב בשר קנים ולא נקרא חיפוי ואף דלא קי"ל פנותיה מ"מ כתב רמ"א לישוב המנהג ובזה מיושב תמ"ל הט"ז שכתב אף מ"ש רמ"א להחמיר אפילו באין שם נקב פי אין אנו בקיאים בחיפוי בשר קשה דהא לכ"ע אין צריף פאן חיפוי אלא פינו שיש שיעור שלם בידוע שלא יצא העצם לחוץ אין פאן קושא לא מבעיא מטעם ראשון שכתב בד"מ דגזרינן שלא יבא להכשיר אם השבירה יצא מחיים ושפיר כתב מילתא בטעמא דאין אנו בקיאים בדין חיפוי בשר ואף לטעם השני שאין אנו בקיאים בבשר החופה אם נקלף מעל העצם דשם מחמיר רבו של הרשב"א דאין העור מציל דפי דאם לא נקלף הבשר אף שיצא השבר מהבשר מציל העור מ"מ בנקלף אינו מציל וגם נדחו דבריו במה שכתב ואין לומר שפסק פדעת האגור דהא רמ"א מקיל בצ"ה דזה אי אפשר לומר דהרמ"א גופי' בדרכי משה דחה טעם האגור.

וגם מה שכתב הט"ז להחמיר ביותר הוא דעת הרשב"א דאפילו בלא יצא לחוץ בעינן רוב בשר קנים אבל אין צריף חיפוי כלל וצ"ע עכ"ל ואין ספק שלא עיין בד"מ שהחמיר מטעמים אחרים וק"ל: ובזה נדחו גם דברי פרי חדש שהעתיק טעם ראשון של רמ"א ובטעם השני לא העתיק יפה רק העתיק שאין אנו בקיאים בבשר החופה ונתקשה לו הטעם השני דהא פינו שהעור שלם אף שאין רוב בשר קנים פשירה ולטעם שכתב הדרכי משה שנקלף העור אין אנו בקיאים שאז לא מיקרי חיפוי והינו פרבו של הרשב"א דבעינן רוב בשר קנים ובנקלף לא שייך זה א"כ אין מקום לחומרו'.

ועוד פינו דכולם העידו על מנהג ארצות אלו שנהגו להטריף בכה"ג אפילו העור ובשר שלם אפשר שמתעם הראשון שכתב בדרכי משה נהגו להטריף וע"ז לא השיג הפרי חדש וא"כ אף שכל הנביאים מתנבאים בסגנון אחד דמצד הדין אין פאן איסור אם עור ובשר מקיפין מכל צד דלא מחזיקין ריעותא עכ"פ פולם העידו על מנהג שנהגו להטריף אלא שנעלם מהם טעמו של מנהג וכל אחד רצה ליתן טעם למנהג ואלקבא דכ"ע לא הסכימו שטעם המנהג דגזרינן דילמא יצא מחיים ונתרפא משום דאחזוקי ריעותא לא מחזיקין ובזה האגור שונים עם רמ"א ואם פן איף רצה מכ"ת להתיר בגידן שלו מחמת

שְׁהַשְׁכֵּר נַעֲשֶׂה לְפָנָיו וְרָאָה מִיַּד שְׂלָא יֵצֵא לַחֹוֹץ דְּכָל זֶה לֹא מְהֵינִי לְהַתִּיר לְסַתּוֹר הַמְּנַהֵג
 דְּלִטְעַם רַאשׁוֹן שְׂל רַמ"א דְּגִזְרֵינּוּ שְׂלָא יָבֵא לְהַכְשִׁיר אִם הַשְׁבִּירָה יֵצֵא מִחַיִּים שְׂיִיךָ נְמִי
 בְּהָךְ גִּידוֹן דִּידִן וְכוּן לְטַעַם הַשְּׂנִי שְׂאָם נִקְלַף הַבָּשָׂר דָּאָז לֹא נִקְרֵא חִיפּוּי אִף שְׂהַעוֹר קִינִים
 א"כ חָשֵׁשׁ זֶה יֵשׁ לְחֹוֹשׁ ג"כ בְּנִידוֹן דִּידִן אִם נִקְלַף הַבָּשָׂר דָּאִין הַעוֹר מֵצִיל וְהֵנָּה אִף שְׂבַעֲל
 סְפָר פְּרִי חֲדָשׁ הַפְּרִיזוּ עַל הַמַּדָּה לְהַכְשִׁיר וּבְאַמַּת הַדִּין עֲמוּ ע"פ הַדִּין וּבִמְקוֹמוֹ לֹא הִי'
 נוֹהֲגִין לְפָסוּק פְּרַמ"א אֲבָל בְּמַדִּינוֹת אֵלּוּ דְּאָנוּ גְּרִירִין אַחֵר רַמ"א וּכְבָר הַעִידוּ כָּל הַגְּדוּלִים
 עַל מְנַהֵג זֶה אֵלָּא שְׂלָא יִדְעוּ בְּבִירוֹר טַעְמוֹ שְׂל הַמְּנַהֵג א"כ לֹא יֵהִי אֵלָּא כְּדַבְּרִים הַמְּוַתְרִים
 וְאַחֲרֵים נְהֵגוּ בּוֹ אִסּוּר אִי אַתָּה רִשְׁאִי לְהַתִּיר בְּפָנֵיהֶם.

וְאִף שְׂהַשְׂכֵּר פֶּתַב בַּס"ק י"ד בְּשֵׁם רַש"ל שְׂלָא נוֹהֲגִין כְּהַאֲגוֹר מ"מ הַעִיד דַּעְתָּה נִתְפָּשֵׁט
 הַמְּנַהֵג לְהַטְרִיף בְּכָל עֲנָן וְלֹא הַתִּיר אֵלָּא בְּנִקְשָׁר אֶפְּלוֹ בְּלֹא נִקְשָׁר שְׂכָר אֶל שְׂכָר יַחְדָּיו
 יִוְדָבְקוּ וְהֶאַרְכְּתִי בְּזֶה בְּתַשׁוּבָה אַחֲרַת מ"מ נִרְאָה דָּאִין לְזוּז מִפְּסוּק רַמ"א שְׂאִין לְהַכְשִׁיר
 אֵלָּא בְּהַפְסַד מְרֻבָּה וְכוּן נִרְאָה לְהַעֲמִיד עַל הַלְכָה לְעֵנִי בְּדַבְּרָה חָשׁוּב פְּתָבוּ כָּל הַפּוֹסְקִים
 דְּהוּי כְּהַפְסַד מְרֻבָּה וּק"ל: וּמָה שְׂנִשְׁשָׁל מַכ"ת שְׂנִמְצָא בְּכוֹלֵיא שְׂלַפּוּחִית מְלֹא מִים
 וּמִרְאִיָּהוּן דּוּמָה לְכַרְפּוּמֵי דְבִשׁ וּג' בְּהַמּוֹת נִתְעַרְבוּ וְהַמֶּכָּה דְּהֵינּוּ הַשְּׂלַפּוּחִית לֹא הִגִּיעַ
 לְלִוְבָן וְהַטְרִיף רַב אֶחָד וְהֵנָּה לְפִי דַעַת הַב"י וְרַמ"א וְלָבוּשׁ דְּמַכְשִׁירִים כְּוָלָם בְּלֹא הִגִּיעַ
 לְלִוְבָן אֵלָּא הֶאֱחָרוּנֵים הַט"ז הַבִּיא בְּשֵׁם רַש"י חֲפִנִי דְּבִמִּגְלָה לֹא בְּעֵינָן שְׂיָגִיעַ תּוֹךְ לִוְבָן
 וּלְפַע"ד הֶרַב הַהוּא לֹא כִּינּוּן יָפָה לְדִינָא אֶחָד שְׂהִי הַפְּסַד מְרֻבָּה שְׂהִי ג' בְּהַמּוֹת וְרַאֲוִי
 לְסַמּוּךְ עַל כָּל הֵנִי רַבּוֹנוֹתָא כְּהַפְסַד מְרֻבָּה וּלְפַע"ד אִף בְּלֹא הַפְּסַד מְרֻבָּה כְּשֶׁר כִּי מִי
 דְּבִשׁ לֹא מִיקָרִי לְקוּתָא אֵלָּא הַרְשָׁב"א ס"ל דְּמִקָּרִי לְקוּתָא וְנָגַד זֶה בְּרוּר דְּבַעֲיָנוּ שְׂיָגִיעַ
 לְמִקּוּם חֲרִיץ כְּמוֹ שְׂהַבִּיא הַב"י מִשְׁמֹו וְלַרְשַׁב"ן חֲפִנִי דַס"ל ע"פ גִּירְסַת הַרִי"ף אִף בְּלֹא
 הִגִּיעַ לְלִוְבָן טְרִיפָה מֵאֵן יִימַר דְּכַמִּי דְּבִשׁ מִיקָרִי לְקוּתָא דְּהָא לְשָׂאָר מַחְבְּרִים נְמִי לֹא מִקָּרִי
 לְקוּתָא א"כ י"ל אִף לַרְשַׁב"ן חֲפִנִי דָאָם נִמְצָא שְׂלַחּוּפִית מְלֹאָה מִים וּמִרְאִיָּהוּן כְּמִי דְּבִשׁ
 וְלֹא הִגִּיעַ לְלִוְבָן דְּכַשִּׁירָה בְּכֵן יוֹדִיעֵנִי מ"ו אִם כְּוָנוּתִי לְדִין אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה דְּכָר זֶה צָרִיךְ
 תְּלַמוּד וּכְבָר הֶאַרְכְּתִי בְּכִיּוּצָא בְּזֶה בְּדִין דְּהַרְשַׁב"ן חֲפִנִי וְנִתְפַּחְתִּי עִם הֶרַב הַגָּאוֹן מוהר"ר
 יְחִזְקֵאל אַבְד"ק הַאֲמְבוּרַג בְּהִיּוֹתִי שְׂמָה וְהֵנָּה מָה שְׂכַתְּבִי מַכ"ת דִּי"ל דְּהַרְשַׁב"ן חֲפִנִי ס"ל
 דְּכַמְרָאָה דְּבִשׁ לֹא הוּי בְּכָלֵל עֲכוּרִים לְפּוּם רְהִיטָא לֹא מִשְׁמַע כֵּן דְּהָא אִיתָא בְּגַמ' שֵׁם יֵשׁ
 כְּשֶׁר בְּרִיאָה וּפְסוּל בְּכוֹלֵיא וְיֵשׁ פְּסוּל בְּרִיאָה וְכַשֶּׁר בְּכוֹלֵיא כְּשֶׁר בְּרִיאָה וּפְסוּל בְּכוֹלֵיא
 מְוַגְלָא פְּסוּל בְּרִיאָה וְכַשֶּׁר בְּכוֹלֵיא נִקָּב.

וְרַש"י אֵינּוּ גּוֹרְסִיּוֹתֵר אֲבָל הַרִי"ף גּוֹרֵס עוֹד פְּסוּל בְּזֶה וְכַשֶּׁר בְּזֶה וּכְזֶה פְּסוּל בְּזֶה
 וּכְזֶה לְקוּתָא כְּשֶׁר בְּזֶה וּכְזֶה מִים זַכִּים וּלְפִי גִירְסָא זֹו מְוַגְלָא וְלְקוּתָא שְׂנִי עֲנִינִים הֵם
 וְכַתְּבוּ הַרִי"ף וְהַרְשָׁב"א וְהַר"ן דְּלְפִי זֶה לְקוּתָא הֵינּוּ שְׂמַחְמַת חוּלָה לְקִי הַבָּשָׂר
 וְנִתְמַסְּסִים עַד שְׂהַרופָא גּוֹרְרוּ וּמַעֲמִידוֹ עַל בָּשָׂר חֵי וְכוּן כְּתַב הַרַמְבַּ"ם בַּפ"ח מִהִלְכוֹת
 שְׂחִיטָה וּע"פ גִּירְסָא זֹו רְצוּ לְהַחְמִיר בְּמִוּגְלָא אִף שְׂאִינוּ מְגִיעַ לְמִקּוּם חֲרִיץ דְּהָא עַל הָא
 דְּאִמַר רַכִּישׁ בַּר פְּפָא מִשְׁמִי' דְּרַב לְקַתָּה בְּכוֹלֵיא אַחַת טְרִיפָה אֲמַרִי בְּמַעַרְבָא וְהוּא דְּמַטִּי
 לְקוּתָא לְמִקּוּם חֲרִיץ וּמִקּוּם חֲרִיץ הֵיכִי חִינּוּרְתָא דְּתוּתִי א"כ לֹא הִזְכִּירוּ בְּמַעַרְבָא אֵלָּא
 לְקוּתָא אֲבָל מְוַגְלָא דְּפְסוּל בְּכוֹלֵיא לֹא הִזְכִּירוּ א"כ י"ל דְּטְרִיפָה אִף בְּלֹא הִגִּיעַ לְמִקּוּם
 חֲרִיץ וּבְגַמ' שֵׁם אֲמַרִינוּ וּמִים זַכִּים כְּשֶׁרִים לֹא אֲמַרְוּ אֵלָּא דְּצִילֵי אֲבָל עֲכִירִי טְרִיפָה וְכִי
 צִילֵי נְמִי לֹא אֲמַרְוּ אֵלָּא דְּלֹא סְרִיחַ אֲבָל סְרִיחַ טְרִיפָה וּס"ל לְרַב אֶלְפָס דְּבְרִיאָה נְמִי

טְרִיפָה אִי סְרִיחִי אוּ עֲכִירִי וְכַתֵּב הָרָא"שׁ וְאִין נְרָאָה פִּלְל דְּסִתָּם מְוַגְלָא הִיא לִיחָה סְרוּחָה אוּ עֲכוּרָה וְלֹא עֲדִיפָא מִיָּם זָפִים תְּרִיחִי וְעֲכִירִי מְרִיָּאָה הַנְּשַׁפְּכֵת פְּקִיתוֹן מְסַתְּמָא הַפְּחוּי הוּא עֲכוּר וְכִשְׁיָרָה וְכַדְבְּרִי הָרָא"שׁ פֶּתֵב הַרְשָׁב"א בְּשֵׁם הָרִז"ה וְהַסְפִּימוּ לְדַבְּרִיו פֶּן דַּעַת הָר"ן אֲבָל הַרְמַב"ם בַּפ"ז מֵה' שְׁחִיטָה פֶּתֵב פְּדַבְּרִי הָרִי"ף וְכַתֵּב הַרְשָׁב"א שְׁהֵם סוּבְרִים דְּטָפִי גָרַע עֲכִירִי וְאַסְרִיחַ מִמְלִיא מְוַגְלָא דְּמִלְיָא מְוַגְלָא שְׁכִיחַ פֶּל יוֹמָא וְהִזְדַּר בְּרִי' וּמְוַגְלָא גַּמִּי צִילִי בְּעֵינָה אֲבָל מִיָּם עֲכוּרִים מְרָאִין בְּמְרָאִיתוֹן שְׁבָאִי מְחוּלִי הַמְּפָסִיד וְעֵתִידָה הִיא לִינְקֵב וְכָל הָעוֹמֵד לִינְקֵב פְּנֵקֵב דְּמִי וְהִנֵּה הַרְמַב"ם ס"ל דְּלִיחָה הַמְּנַמְשֶׁכֶת פְּדַבֵּשׁ הָוִי בְּכָלל מְוַגְלָא דְּכִשְׁיָרָה בְּרִיָּאָה וְכֵן פֶּתֵב הַמְּחַבֵּר בְּסִי' ל"ז וְהַפְּסָף מְשַׁנֵּה שָׁם וְא"כ מִשְׁמַע דְּכִוּלִּי מְוַגְלָא דְּהֵאִי גִוּוֹנָא טְרִיפָא אֲכֹן אַחְרֵי הָעִיוֹן אִי אֲפֻשֵׁר לֹוּמַר פֶּן דְּהָא ע"כ הַרְשָׁב"א לֹא עָלָה בְּדַעַתוֹ לְהַטְרִיף בְּמְרָאִיתוֹן פְּרַכְוֹמִי פְּמְרָאָה דְּבֵשׁ אֲלָא מְטַעַם דְּנְרָאָה שְׁמִיחִוִי בְּשׂוּר הַפּוֹלְגִי הוּא שְׁנַתְעַרְב בְּהֵם וְזֵהוּ שְׁנַקְרוּ עֲכוּרִים דְּמִיָּם עֲכוּרִים הִינְנוּ כְּשֶׁנְּתַעַרְבָה עַפְרוּרִיּוֹת הַמִּיָּם בְּהֵם כְּמַעְיָן נְרַפֵּשׁ וְכָאֵן אִם לֹא שְׁנַתְעַרְב בּוּ מִיחִוִי הַפּוֹלְגִי לֹא נַעְפְּרוּ וּמִיָּם זָפִים הִינְנוּ לִיחָה לְבִינָה וּמִיָּם וְהָרִי"ף ע"כ לֹא ס"ל הִכִּי דְּהָא הוּא מְטְרִיף בְּרִיָּאָה מִיָּם עֲכוּרִים וְסְרוּחִים וּמְכִשִׁיר רִיָּאָה שְׁנַשְׁפְּכָה פְּקִיתוֹן וְע"כ בְּשׂוּר הַרִיָּאָה גִּימּוּחַ לְתוּכּוּ ש"מ דְּלֹא הָוִי בְּכָלל עֲכוּרִין וְע"כ מְחַלֵּק דְּמִיָּם עֲכוּרִים בְּעֵינָן שְׁמַצֵּד עַצְמוֹתוֹן וְנַעְפְּרוּ שְׁבָאִים מְחוּלִי הַמְּפָסִיד אֲבָל אִם נִתְעַרְב הַבְּשׂוּר הַרִיָּאָה לֹא הָוִי בְּכָלל מִיָּם עֲכוּרִים וְא"כ אִם נִמְצָא מִיָּם בְּשַׁלְחוּפִית דְּאָף אִם גִּימָא דְּהָנִי מִיָּם דִּישׁ לָהּ מְרָאָה פְּכַרְפּוּמִי הַדְּבֵשׁ מְחַמַּת הַבְּשׂוּר הַפּוֹלְגִי הוּא לֹא הָוִי בְּכָלל מִי עֲכִירִי דֹא"כ אָף בְּרִיָּאָה יֵשׁ לְהַטְרִיף וְלַדַּעַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ע"כ מְוַגְלָא וְלִקּוּתָא וּמִיָּם זָפִים פֶּל אֲחַד עַנְיָן בְּפִגְנִי עַצְמוֹ וְכִי הִיכִי דְּמִיָּם זָפִים אִם הֵם עֲכוּרִים וְסְרוּחִים שְׁוִים לְהַטְרִיף בְּכוּלִּי וּבְרִיָּאָה ה"נ שְׁוִים לְהַכְשִׁיר וְכִי הִיכִי דְּרִיָּאָה שְׁנַשְׁפְּכָה פְּקִיתוֹן אָף דְּבֵשׁ הַרִיָּאָה מִיחִוִי כְּשׂוּר ה"נ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּכוּלִּי אִם אִינוּ עֵב כְּמוֹ בְּדִינָ' דְּהַרְשָׁב"א שְׁמְרָאִיתוֹן הִי' רַע אֲבָל לֹא הִי' עֵבִי' אֲלָא מְרָאִיתוֹן פְּכַרְפּוּמִי פְּמְרָאָה דְּבֵשׁ הָוִי בְּכָלל מִיָּם זָפִים דְּלֹא עֲכִירִי' וְע"כ הָא דְּנִקְטַת הַרְמַב"ם בַּפ"ח מֵהַלְכוּת שְׁחִיטָה דְּלִיחָה הַנְּמַשְׁכֶּת פְּדַבֵּשׁ שְׁפֶתֵב הַכ"מ שְׁהוּא בְּכָלל מְוַגְלָא לֹא לַעֲנִין מְרָאָה דְּבֵשׁ אִיתְּמַר אֲלָא שְׁהַלְיָחָה עֵבָה קֶצֶת וְנִמְשַׁכֶּת פְּדַבֵּשׁ זֵה כְּשׂוּר בְּרִיָּאָה וּפְסוּל בְּכוּלִּי אֲבָל אִם אִינוּ עֵב פְּדַבֵּשׁ אֲלָא שְׁמְרָאִיתוֹן רַע כְּמְרָאָה דְּבֵשׁ וְחִשְׁשׁ הַרְשָׁב"א לְהַטְרִיף מְפִגְנִי שְׁבֵשׂוּר הַפּוֹלְגִי נִתְעַרְב אִין לְפְסוּל מְשׁוּם מִיחִוִי הַפּוֹלְגִי בְּשַׁלְמָא לְהַרְשָׁב"א דַּס"ל דְּהֵאִי לֹא שְׁנוּ דְּמִיָּם זָפִים לֹא קֵאִי אֲלָא אֲכוּלִּי וְלֹא אֲרִיָּאָה י"ל דַּס"ל דְּהָוּ מִיחִוִי בְּשׂוּר פּוֹלְגִי חֲשִׁיבִי כְּמִיָּם עֲכוּרִים וּבְרִיָּאָה שְׁנַשְׁפְּכָה פְּקִיתוֹן דְּכִשְׁיָרָה דְּשָׁם אִינוּ פּוֹסֵל בְּמִיָּם עֲכוּרִים וּלַפ"ז הִנֵּה רְאוּי לְהַחְמִיר פְּדַעַת הַרְשָׁב"ן חֲפְנִי דְּאָף אִם לֹא הִגִּיעַ לְמָקוֹם לְוָבּוּ דְּטְרִיפָה מְשׁוּם דְּמְוַגְלָא וּמִי עֲכִירִי לֹא בְּכָלל הָא דְּאֲמָרוּ בְּמַעַרְבָא וְהוּא דְּמָטִי לְקוּתָא לְמָקוֹם חֲרִיץ אֲבָל לַדַּעַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם דַּס"ל דְּהֵאִי לֹא שְׁנוּ קֵאִי גַּם עַל הַרִיָּאָה וּפְסָלִי שָׁם עֲכוּרִי וְסְרִיחִי הַדְּבַר בְּרוּר שְׁמַחְמַת מִיחִוִי הַבְּשׂוּר לֹא הָוִי בְּכָלל עֲכוּרִי פִּינּוֹן שְׁהַמִּיָּם אִינָם עֵבִים וְאִינָם עֲכוּרִים מְשִׁשׁ מִיָּקְרִי מִיָּם זָפִים וְכַדְאֲמָרְוֹן אִם לֹא שְׁתֵּאֲמַר דְּקִלְמָא הַרְשָׁב"ן חֲפְנִי ס"ל כְּגִיָּרְסַת הָרִי"ף אֲלָא דְּלֹא סָבַר דְּהָוּ לֹא שְׁנוּ דְּמִיָּם זָבִים קֵאִי עַל הַרִיָּאָה וְא"כ י"ל דְּהִיכִי עֲכִירִי מְחַמַּת בְּשׂוּר הַפּוֹלְגִי לֹא הָוִי בְּכָלל מִיָּם זָפִים מ"מ בְּהָא דְּדִיִּיקִינּוּ מִיָּנִי' לְפְסוּל אֲפִילוּ אִם אִינוּ מִגִּיעַ לְמָקוֹם חֲרִיץ לֹא קִי"ל פְּנוּתָהּ וְכַבֵּר נִתְנַפְּחָתִי בְּתִשׁוּבָה אֲרֻנְפָה עִם אַב"ד דַּק"ק

המבורג והבאתי ראיות ברורות לזה ויש לנו עמודי עולם ה"ה הטור והב"י ורש"פ"א
לסמוך עליהם שכל ריעותא בפוליא לא מטריפנו אלא עד שמגיע למקום חריץ.

ואחר זה עינתי בספר פרי חדש ומצאתי ת"ל כדברי שהכריע בדברים ברורים ודברי
טעם לשבח שאין להפסיד ממון של ישראל בפרט בהפסד מרובה ושללא פדין הטריף
המורה ועלינו יערה רוח הבירה.

ומה ששאל מכ"ת כל היכי שרבי הב"י מחולקת עם רמ"א ומורה אחד פסק כב"י אם
צריך תשובה הנה דע לה דעתה בטר רמ"א גרירין ונהיגין ונהיגין בדברים המותרים ואחרים
נוהגים בהם איסור אי אתה רשאי להתירן ואם התיר צריך סליחה וכפרה כמו חלב
הדבוק לפרס שמתחת הפריסה שמנהג בכל מקום לאיסור ובני ריינו"ס נוהגים בהם היתר
שכבר הורה להם זקן ואם יתיר אחד במקום הנהוג איסור אין ספק שצריך סליחה וכפרה
הנראה לפע"ד פתבתי היום יום ג' ז' אב תפכ"ל נאום מאיר חותם בק"א א"ש: שאלה
קכב פעמים רבים בא לפני הוראה זו בניקב הטחול בסומכני' וסביב הנקב בפנים מקיף
עור הטחול וכבר דברו בו רבים ראשונים ואחרונים הט"ז ובתשובת עבודת הגרשוני
כתב שיצא הוראה זו להיתר מהגאון מהר"י ומהגאון מהר"ם והאחרונים השיגו והפרי
חדש הביא בשם הש"ך ולכאורה מסתברא טעמם ונימוקם אף שכל פעם מצאתי הנקב
הזה בצד הדק של הסומכיה אף שכתב הפרי חדש שמהרי"ל כלל ה' סי' ל"ו ול"ו הביא
בשם חכם אחד שאם ניקב במקום הדק שיש בתחילת ראשו העב שכשירה וכתב עליו
ששיבוש הוא מ"מ מאן דמכשיר בכי האי גוונא שסביב הנקב מקיף העור הטחול לא
משפוש דהא רש"י פי' הא דקאמר ונהיגין מילי בסמוכי' למעלה בעוביו ויש לדייק מלשון
זה מדלא כתב בסומכני' במקום העב ופירש למעלה מעוביו משמע דווקא למעלה בעוביו
ולא למטה בצד הדק סביב לעוביו ואף שאין לסמוך על זה להתיר מ"מ בנידון דידן יש
לסמוך ודומה לזה כתב הר"ן גבי טחול העוף דאף שטחול העוף הוא עגול והי' ראוי
להטריף בכל מקום שניקב אלא שאפשר לומר שטרפות ניקב הטחול חידוש הוא פנין
דבניטל כשירה אין לה בו אלא חידוש בלבד דווקא בבהמה טריפה ולא בעוף וא"כ אף
ששם שנינו כל מה שטרפה בבהמה פגגדו בעוף סמך על זה להכשיר קל וחומר כן
דנוכל לומר פהנקדנין דדייקי דווקא בסומכני' במקום העב אבל סביב דסומכני' במקום הדק
נאף שלא נסמוך עלינו להכשיר בענין זה מ"מ היכי שניכר שסביב הנקב הוא עור שהוא
כף מתולדתו יש לסמוך להכשיר פנין דהרבה גאונים מכשירים אף במקום העב ובנידון
דידן יש לסמוך עליהו ובפרט שהרבה פעמים כשאירע דבר זה לא נמצא אלא במקום
הדק סביב לסומכיה ש"מ דהכי רבותיהו וכן הכשרתי הלכה למעשה: שאלה קכג שלום
וכתיבה נחתימה טובה להוי יהיבא מאלקי רבבה לגברא רבה ה"ה אהו' אדמ"ו הגאון
הגדול נ"י פ"ה ע"ה ר"ג ור"מ ואב"ד המדינה כמוהר"ר מאיר נר"ו יאיר לעד.

וכאל"ש.

את קסת"י נתתי באגנ"י אכן אסור במאס"ר באסר"י אס"רני ה' שאנכי מוטל על ערס
דוי ונהנה על הנה ילמדנו רבינו הדין הנה חכם אחד אסר לטלטל זאק אוער בשבת
שנושאים כל ימי חול בכיס דרך נוי ומכשיט וטעמו של החכם האוסר משום שבא"ח סי'
ש"ח כתב הש"ע מי שמורה על השעות שקורין רוליו"ו אסור לטלטל בשבת עכ"ל ואמר

החכם האוסר שישם רולי"ו הוא לשון ספרדי שם הכולל אוה"ר ר"ל כל מיני אוהר"ן
אסורים לטלטל ואנכי פלפלתי עמו בחכמה בכתבי לו שמאן דמיקל לא הפסיד פי הש"ע
מדקדק שעה של חול ומג"א מדקדק או של צל דדוקא אלו אסורים לטלטל וטעמא רבה
אית בהו משום דבהגני שעות בלי שום תנועת אדם אינו יכולין לפעול פעולתן מממש והוי
כמו טבעת אשר הוקע נגד השמש שנוכנס השמש דרוך נקב בטבעת המראה את השעה
או קומפא"ס שמראה החוט הברזל הצל על השעה וכמו כן שעה של חול מבלי פעולת
אדם אין יכולין לפעול פעולתם לכן הללו אסורים לטלטל דהוי כמו שאדם מודד השעה
בשבת משא"כ בשאר אוהרי"ן שמראה אופנים בחיות פי חיות הגה החי נושא את עצמו
אשר קודם שבת נערו והולך מעצמו כ"ד שעות למה יהי הללו אסורי' ובפרט כל עיקר
איסור טילטול שכתב הש"ע ורמ"א שהוא רק ע"פ המנהג ובזה לא קיבלו עליהם
היהודים מתחילה לאיסור כמו שראיתי בכמה קהלות שאפילו לומדים פשדורשים
ברבים לוקחים מכיסם האוה"ר ובזמן הגה אין לה אדם שאין לו שעה ורואים כמה שעות
שדורשים שלא להטריח הציבור והנה חכם האוסר כתב לי מאן דמתיר הוא זקן ממרא
והנה כפי המוני עם נדמתי פאלו התרתי עורבא גלל פן באתי לבקש מאדמ"ו שימחול
על פבודו ויכתוב לי הדין האיה הוא: תשובה יפה פינון מכ"ת ולא משגחינו בחכם שאסר
פי אין לו ראי' לא מדברי הש"ס ולא מדברי הגאונים ואעתיק למכ"ת תשובת מהרי"ל
שהביא הב"י וז"ל בס"ס ש"ח כתב בתשובת מהרי"ל טילטול השעות שמעתי כבר
שנשאו ונתנו בדבר לפני מהר"ר פיוש ז"ל ולא מצאו איסור ברור אפ"ה היתר ברור לא
אמר בה לפי שנתפשט לאיסור ויש לומר דהוי כלי שמלאכתו לאיסור דלמדידה נעשה
ואע"ג דלמצוה שרי מדידה מאן לימא לן דהא חשיב מדידה שלמצוה דאי משום שלומד
על ידו א"כ יתלה לימודו משום איסור ויהי' שרי וחלילה ואע"ג דלאו מדידה גמורה היא
אלא מדידת הזמן מ"מ יש לדמותו ואחרי אשר הגדול הדור גמגם בו מי יבא אחר המלך
אשר כבר עשהו ומה ששמעתי על של חול ואדוני כתב חוליות ואינו יודע אם רצה
לומר שמראות בצל ע"י החוליות ומ"מ מנ"ל לחלק ואפשר דגרע טפי דמודד הצל מממש
עכ"ל הרי להדיא שהם לא פיקפקו אלא על מדידות החול או מדידות הצל אבל האוהר"ן
שלונו אין להם מדידות החול ולא מדידות הצל אלא שהוא משער הזמן ולדעתי אין איסור
אפילו בשבת למשנה ע"י האופן השלשלת הקטן ואח"כ הולך השלשלת לאט לאט וע"י
תחבולת זו הולכים האופנים ומראיהם השעות לא ידעתי שום איסור מזה מידי דהוי
אמטה רפוי' דמותר להדקה וכן כוס של פרקי' פינון שאין דרוך להדקן מותר להחזירו ק"ו
למשנה השלשלת זו שמתחילה עשויים לכוף שלא תעמוד על מקומה אלא יורדת בהו
בהדרגה מעט מעט וע"י תחבולה זו מגלגלים הגלגלים ומראים השעות אין איסור בזה
וא"כ אין הפלי זה מלאכתו לאיסור ותכשיט גדול הוא שמשמששים בו גדולים ושירים
נכבדים ואין זה דומה למדידות החול ולמדידות הצל.

ואין לומר פינון שמשער השעה זה הוי כמו מדידה זה אינו דהא מצינו ביומא שלפי דברי
הר"י הגה הולכין מיל וחזרין מיל ושוהין מיל וע"כ הי' משערין באיזה שיעור שהי' להם
בצל וא"כ אין השיעור חשיב לאיסור ה"נ דכונתו' ואף שיש לדחות דהתם אף מדידה
גמורה הגה מותר משום דשל מצוה הוי מ"מ פינון דהי' יכולין לעשות ע"י דבר אחד כמו
דס"ל לת"ק שהי' מניפן בסודרין ש"מ דאין פאן איסור כלל ובשל סופרי' שומעין להקל.

ואגב דאירינן בזה אנפיר מ"ש רש"י במשנה דמיל הוא תחום שבת ובחשבון שיסד ר"א הקליר אינו עולה לאלפים אמה המיל עיין שם ואמרתי להביא ראיה מתלמוד דידן שמיל אינו תחום שבת דאמרין בריש מגילה פרק וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו גידון ככרף עד כמה אמר ר' ירמיה ואי תימא ר' חניא בר אבא פמחמתן לטברין מיל ולימא מיל הא קמ"ל דשיעור מיל כמה הוי פמחמתן לטברין ולכאורה קשה הל"ל אלפים אמה מיל אע"כ דאינו אלפים אמה והוכרח לשער פמחמתן לטברין ופ' מי שהי משמע שי פרסאות מהלף אדם בינוני ביום בינוני והוא ארבעים מיל וי"ל דהמיל אינו תחום שבת אכל לפי חשבון מחנה ישראל שהי ג' פרסאות שהם י"ב מיל משמע דמיל הוא אלפים אמה שהוא תחום שבת ועכ"פ הדרן למילתא קמיינתא שאין פאן בית מיוחד לטלטל הני אוהר"ן ולדעתיה היתר גמור למשכו ע"י הגלגלים אף בשבת דעדיף מפוס של פרקים שאינו עשוי להדק וחקרתי ושמעתי שמתנתני הגאון חכם צבי נשא אצלו אוהר"ן של פסוף וכן העידה אשת בני בתה הגאון וכת אוריין היא וכן העידו בשם הגאון מ' נפתלי פ"ץ ז"ל וכן העידו שזמן ויושב ביישיבה הי' הגאון מ' שמואל ר' חיים ישע'י אב"ד מפ"פ שהתיר דבר זה וכתב תשובה ארוכה על זה בכן יש לנו על מי לסמוך והמיקל לא הפסיד אם לא במקום הנהוג איסור ע"פ חכמים הוי כדברים המתירים נאחרים נהגו בו איסור אי אתה רשאי להתיר בפניהם הנלפע"ד כתבתי.

גאון מאיר חותם בק"א ש: שאלה קכד אשה בתוך כל לימי אבילה והיתה יולדת והגיע זמנה לילף לבה"כ כמנהג ארצינו ובאותו יום כמו י"ט שלף ולובשת בגדי יקר ועדי זהב אי שרי ללפוש בשבת זה וגם אי צריכה לשנות מקומה כמנהג ארצינו שיושבים כל שלשים במקום אבלים המיוחד להם: תשובה הא לדינא מותרת ללפוש אפי' בגדים חדשים לאחר שבעה כמו שאיתא ביו"ד סי' שפ"ט וכן בשינוי מקום ע"פ שורת הדין הספים הב"י בסי' שצ"ג דאותן הנוהגים שלא לשנות בשבת מקומם יפה הם עושים אלא דמנהגינו לשנות אף בשבת וראיתי בט"ז בא"ח סי' תקכ"ו שכתב וז"ל שדבר פשוט הוא שאם בא האבל לבה"כ אחר ברכו שלא ישנה המקום דמתחיל בשבת אבילות בפרהסי' וכ"ש כמה שמכריז השמש צאו לקראת האבל כמו שנוהגים א"כ פשוט וברור שהאשה הזאת שאינו נכנסת לבה"כ אלא בבוקר שאינו צריכה לשנות מקומה דהוי אבילות בפרהסי' ובלבישת הבגדים נמי צריכין אנו לומר שלפעמים אינו מחלף בגדי שבת והולף בבגדי חול אבל בכי האי גוונא שמהג הנשים להלביש בגדים ותכשיט' ואי לא תעבד הכי הוי מילי דפרהסי' ולא דמי להא דכתבו האחרונים בשם הרש"ל דמי שהוא חייב לעלות לתורה ביום שאשתו היולדת הולכת לבה"כ דאין זה חשוב פרהסי' ולא יעלה לתורה התם לא ידעי כ"ע דאשתו יולדת אבל בעזרת נשים דכולה נשי ידעי שאינה הולכת מפתח ביתו עד שבת זה ואצלה הוי פמועד דהוי דומי' דהקרבת קרבנות שעושים י"ט ביום זה הוי אצלה כמו פרהסי' אם לא תעשה כמנהגה.

מ"מ לא התרתי ללפוש בגדי י"ט רק בגדי שבת שלא תזווח דעתה מלשפוח ימי אבילות ומטעמא דלעיל הי' נראה דקובר מתו ברגל שלא ישנה מקומו פיון שאינו נוהג אבילות מקודם הוי כמו אבילות בפרהסי' דהא דברי הט"ז לכאורה צריכין ביאור דאי מחשב שינוי מקום בשבת בפרהסי' א"כ אפי' התחיל מקומם צריף להפסיק בשבת דהא כל אבילות בפרהסי' שנהג קודם שבת אינו נוהג בשבת א"כ ה"נ דכונתו' אלא ע"כ הטעם

כְּשֶׁהִתְחִיל לְשִׁנּוֹת קוֹדֵם שְׁבֵת תּוֹ לֹא הָיָה פְּרֻהֶסְיָ בְּשֵׁבֶת מְשׁוּם דְּדַרְךָ אָדָם לְחַלּוֹף מְקוֹמוֹ
א"כ בְּקוֹבֵר מֵתוֹ בְּרָגֶל נְמִי שְׁלֵא נִהַג עֲדִינָן אֲבִילוֹת לֹא יִשְׁנֶה מְקוֹמוֹ אֲכֵן לְפִי הַטַּעַם הַשְּׁנִי
שְׁפֵתָה הַשְּׁנִי בְּסִי שֶׁצ"ג מְטַעַם כָּל אֲבִילוֹת הַנּוֹהֵג בְּשֵׁלְשִׁים נוֹהֵג אֲפִילוֹ בְּשֵׁבֶת א"כ אֵין
לְחַלֵּק וְצָרִיף לְשִׁנּוֹת מְקוֹמוֹ בְּמוֹעֵד אִף כִּינּוֹן דְּשִׁינּוּי מְקוֹם גּוֹפָה בְּשֵׁבֶת יֵשׁ בּוֹ מִחְלוֹקוֹת
וְהַדְעַת מְכַרְעַת ע"פ הַדִּין שְׁלֵא יִשְׁנֶה מְקוֹמוֹ בְּמִקְלֵי דְרַבְּנָן אֲזֵלִינּוּ לְקַנְלָא וְרֵאִיתִי לְהַזְכִּיר
דְּאָם שְׁנִי יו"ט אֲחֻרּוֹנִים שֶׁל פֶּסַח חֵל בְּיוֹם ו' ז' מִי שְׁקוֹבֵר מֵתוֹ בְּיוֹם ו' אֵין צָרִיף הַשְּׁמֵשׁ
לְשֵׁבֶת הַבָּאָה לְהַכְרִיז צָאוּ נֶגֶד הָאָבֵל כְּמִנְהַגֵינוּ דְּהָא אֵיתָא בְּסִי שֶׁצ"ט דְּבְּמְקוֹמוֹת שְׁעוֹשִׁין
שְׁנִי יָמִים מוֹנֶה ז' מִיּוֹם הַשְּׁנִי הָאֲחֻרוֹן הוֹאִיל מְדַבְּרִיהֶם הוּא עוֹלָה מִהֶמְנִין וּמוֹנֶה אֲחֻרֵי
עוֹד שְׁשֵׁה יָמִים וְכֵן פֶּסַח בֵּא"ח בְּסִי תְקַמ"ח אִף שְׁיּוֹם הָאֲחֻרוֹן הִי בְּשֵׁבֶת מ"מ הָא פֶּסְקוֹ
בְּסִי ת"ב דְּשֵׁבֶת עוֹלָה בְּתַחֲלָה א"כ בְּיוֹם ו' נִשְׁלְמוּ ז' יָמֵי אֲבִילוֹת דְּמִקְצַת יוֹם כְּכֹלּוֹ
א"כ אֵין צָרִיף לְהַכְרִיז וְעוֹד הִי נִרְאָה אִף אִם חֵל י"ט בְּאַמְצַע שְׁבוּעָה כִּינּוֹן דְּאֵין רַבִּים
מִתְּעַסְקִים עִמּוֹ לְנַחְמוּ מוֹנִין הַיָּמִים שְׁנַחְמוּ בְּרָגֶל א"כ אִם בְּיוֹם ו' עֲבָרוּ ז' יָמִים הֶמְנַחְמִים
אֵין צָרִיף הַשְּׁמֵשׁ לְהַכְרִיז צָאוּ נֶגֶד הָאָבֵל דְּהָא אֲנִי נוֹהֵגִין לַעֲשׂוֹת שׁוּרָה וּלְנַחְמוּ וּלְכַתֵּר
דְּכֹלוּ ז' יָמֵי הֶמְנַחְמִים תּוֹ אֵין צָרִיף לְנַחְמוּ כֵּן נִרְאָה לִי בְּרוּר אֲח"פ רֵאִיתִי קֶצֶת בְּסִפְרָא
תְּשׁוּבַת מִהַר"ם מְלוֹבְלִין וְכַעַת סִפְרָא זֶה אֵינוֹ מְצוּי בְּיַדֵי לְעֵינֵינוּ בּוֹ כַּנ"ל לְפַע"ד נֶאֱמַר מֵאִיר
בְּהַר"ר יִצְחָק ז"ל חוֹתֵם בְּק"ק א"ש: שְׁאֵלָה כַּכָּה נִשְׁאֵלְתִי בְּכֹלָה שְׁפִירְסָה נִיֵּדָה קוֹדֵם
חֻנְפָה וְאַחַר ז' יָמֵי הַמְשֵׁתָה הַגִּיעַ זְמַנָּה לְטַבּוֹל וְהַמְנַהֵג הַמְּקוֹם הַהִיא לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה מֵה
יֵשׁ לְבָרָה בְּבֵה"מ כִּי קֶצֶת אוֹמְרִים כִּינּוֹן דְּעֵיקָר חוֹבָה בְּבִיאָה רֵאשׁוֹנָה רֵאוּי לְבָרָה שְׁבַעַה
בְּרֻכּוֹת דְּהוּי כְּפָנִים חֲדָשׁוֹת וּלְכָל הַפְּחוֹת יֵשׁ לְבָרָה אֲשֶׁר בְּרָא כו': תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה לְזֶה
דְּלֹא מְבַעֲיָא לְדִידָן דְּאֵין אֲנוּ מְדַקְדְּקִים וְאֵין מְמַתִּינִי עַד שְׁתַּטְהַר א"כ פְּשׁוּט דְּאֵין צָרִיף
לְבָרָה אֲלֵא אֲפִילוֹ לְדַעַת הַרְמַב"ם דַּס"ל דְּחֻנְפַת נְדָה אֵינוֹ קוֹנֶה מ"מ הָא פְּתַב בְּפִירוּשׁ בַּפ'
י' מֵהַל' אִישׁוֹת דִּין ו' וְלֹא תִנְשָׂא נְדָה עַד שְׁתַּטְהַר וְאֵין מְבָרְכִין לָהּ בְּרַפְתַּת חֲתָנִים עַד
שְׁתַּטְהַר וְאִם עֲבָר וְנִשָּׂא וּבִירָה אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרָה וּמְלִשׁוֹן הַזֶּה מִשְׁמַע אֲפִילוֹ אִם הַגִּיעַ זְמַן
טְבִילְתָהּ בְּתוֹךְ ז' ק"ו דְּלֹאֲחַר ז' דְּאֵין מְבָרְכִין שׁוּם בְּרָכָה מ"מ נִרְאָה לִי שֶׁהַשְּׁמַחָה בְּמַעוֹנוֹ
יֵשׁ לְאוֹמְרָה אִף שְׁפֵתָה בְּש"ע ס"ס ס"א דְּהֵאִידְנָא עֲרָבָה כָּל שְׁמַחָה וְאֵין אוֹמְרִים
שֶׁהַשְּׁמַחָה בְּמַעוֹנוֹ אֲלֵא בּוֹ יָמֵי מְשֵׁתָה מ"מ בְּכִי הָאֵי גּוֹנוֹנָא שְׁלֵא בְּעַל בְּעִילַת מְצוֹנָה וְהַיּוֹם
עֵיקָר שְׁמַחָה שֶׁל חֲתָן וְכֹלָה רֵאוּי לְבָרָה כַּנ"ל לְהַלְכָה לְמַעֲשֵׂה.

וְכֵן מִשְׁמַע בְּזוֹהַר תְּרוּמָה דְּפּוֹס אֲמַשְׁטְרֵדִם דְּרַף קַס"ח בְּרַב סְפָרָא שְׁקִיבֵל עָלָיו שְׁלֵא לֹאמַר
דְּבָרֵי תוֹרָה תְּרִין יַרְחִין וְחֻמִּיו וְאִשְׁתּוֹ הִנֵּה סוֹבְרִים שֶׁהוּא עִם הָאֲרִיץ וְלֹא נִזְדַּקַק עִמָּה עַד
שְׁבָאוּ גְדוּלֵי הַדּוֹר וְגִילָה לָהֶם רִזִּין דְּאוֹרֵיִתָא וְכַנְיֵשׁ כָּל אֲנָשֵׁי מְתָא לְהָאֵי חֲדוּנָה וְקָרִי לָהּ
כֹּלָה וְדָרִישׁ לָהֶם בְּסוּד ז' בְּרֻכּוֹת וּמְכָאן סְמָךְ לְמִנְהַגָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה כְּשֶׁהַגִּיעַ
לְבַעֲלִילַת מְצוֹנָה וּמִשְׁמַע מְזוֹהַר שְׁבָרְכוּ ז' בְּרֻכּוֹת מְדַדְרִישׁ לָהֶם בְּסוּד ז' בְּרֻכּוֹת וְקָרִי לָהּ
כֹּלָה מ"מ כִּינּוֹן שְׁאֵין נִזְכָּר בְּפִירוּשׁ אֵי אֲפִשֶׁר לָן לְמַסְמָךְ עַל זֶה לְבָרָה ז' בְּרֻכּוֹת אֲבָל
שְׁמַחָה בְּמַעוֹנוֹ רֵאוּי לְבָרָה כַּנ"ל: שְׁאֵלָה כַּכָּה נִשְׁאֵלְתִי לְפִי הַמְנַהֵג שְׁמִי שְׁמוֹחֲזֵק בְּתַפְלָה
בְּיָמִים נוֹרָאִים שְׁאֵינוֹ נִדְחָה וְאֲחַד הִי מוֹחֲזֵק לְתַקְוַע בְּשׁוֹפֵר בְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּר"ה וְאֲחַד הִנֵּה
מוֹחֲזֵק בְּיוֹם שְׁנִי לְתַקְוַע וְחֵל יוֹם א' דְּר"ה בְּשֵׁבֶת לְמִי דוֹחִין אֵי רֵאשׁוֹן נִדְחָה אוֹ שְׁנִי נִדְחָה
נִרְאָה דְּדִין זֶה תְּלוּי בְּפִלּוּגְמָא וְחִילּוּק הַמְנַהֲגִים דְּהִבִּיא הַלְבוּשׁ בְּאו"ח בְּסִי תְרַמ"ב דְּאֵין

אומרים מערבית ביום א' דסנפות שחל בשבת ואז אומרים בליל שני מערבית של יום ראשון ובפונא אין נוהגין פן משום דהואיל דאידיחי אידיחי.

וכתב המג"א דבסנפה דף נ"ה משמע דהשני נדחה דלא פמנהג פונא א"כ לפי מנהג פונא דאמרינן דהואיל אדחי אדחי ה"נ הואיל דאדחי אדחי אבל לפי המנהג העולם השני נדחה ה"נ זוכה הראשון במצנה.

ועוד נראה דאם הי' חולה הראשון וכיבדו הקהל לאיש אחר ואח"כ נתרפא תלוי נמי בפלוגתא דחכמים ור' יהודא דפליגי במפרש פסחו ואבדו והפריש אחר תחתיו דאיפליגי ביומא דף ס"ב וס"ד דאם אח"כ נמצא הראשון דס"ל לחכמים איזה מהם שירצה יקריב ור"י ס"ל דמצנה בראשון ואם השני מןבחר ממנו יביאנו ה"נ דכונתו ואלקבא דכ"ע דאם הי' שני מןזק לצדיק יותר מראשון הן בלמודו הן במעשים וגם תוקע יותר ממנו יפה שמצנה בו הואיל ובחרו בו ואפשר לדחות דהתם בשעת בחירה ע"כ הי' אחר תצות והי' ראוי לפסח אבל הכא בשעה שבחרו בערב י"ט עדיין לא הי' ראוי לתקוע ובשעת תקיעה ראשון עומד במקומו אבל אם הי' חולה ביום ר"ה ובחרו באחר, ואח"כ נתחזק ונתרפא אזי שפיר תלוי בפלוגתא דלעיל והרמב"ם בפ"ק ד' מהלכות קרבן פסח פסק כחכמים דיקריב איזה שירצה א"כ ה"נ אף ששניהם שנים במעלה רשות ביד הקהל לבחור איזה מהם שירצה הנלפע"ד פתבתי ועיין בתוס' ביומא דף י"ג דהלכה כר"י דראשון חוזר לעבודתו: שאלה כזו צנצנת המן פדרדע והרמן ה"ה אהו' מחותני חביבי הרב המאור הגדול מעוז ומגדול הגאון המפורסם ערוגת הבושם חכם חרשים נבון לחשים נ"י פ"ה ע"ה פבוד מוהר"ר מאיר נר"ו: מי אנכי אזוב הינצא מקיר עיר קטנה אשר יבש פתח ע"ה פוחי בשיחי וניבי נבזה ורזה לשלוח אמרתי לטרונ את הארז אשר בלבנון אף תורה הי' וכו' ובאתי לדביר היכלו פבוד אומר פולה לשחר את פניו ולדרוש בשלום תורתו ומשנתו עתה באתי ע"ד תורה באתי אודות אשר נשאלתי ונדרשתי לאשר שאלוני זה מקרוב מאשה אחת מניקה שהיה לה מכה באותו מקום וסובלת צער גדול והיה יודעת בנודאי שפכה היא מוציאה דם ומחמת גודל הרפואות שנעשה לה ע"י הרופאים מןמחים נתרפא המכה ולא הי' מוציא עוד דם רק לפעמים מרגשת מעט כאב במקום המכה.

ואח"כ שמשו עם בעלה שני פעמים דהיינו כל פעם אחר טבילתה ומצאה למחרת הרבה פתמים בעד שלו ובעד שלה ממראים הטמאים אמנם לא ראתה דם ממש ובשעת התשמיש הרגיש ג"כ מעט כאב וגם תקף אחר תשמיש בדקה אחר זה שהכניסה מוך בעומק והי' שם מעט כל הלילה ולא מצאה עליו דם פי אם פמו ליתה לבינה וקודם שהוקתה במכה זו לא אירע לה דברים פאלו מעולם בכן בקשתי שטוחה לפני הוד רום מעלתה לחות לי דעתו הרמה אם אשה הזאת טהורה היא ואם צריכה לישוב ז' נקיים או לאו או יש לחוש שדם זה בא מן המקור וראתה דם מחמת תשמיש ואסורה לשמש עם בעלה אחר פעם ג' אף שיש אתי ת"ל לפלפל בדבר זה בכל צידי צדדים במראה אופן הרואה פנים לכל צד הן לאיסור והן להיתר אשר דעתי נוטה יותר רק לעמוד על שורשן ועוקרן מלאה לפי החלל לבא בשורתיי האלו לשקוד על דלתותיו ושעריו שערי בינה לדרוש שיודיעני הוד רום פאר מעלתו דעתו הרמה להלכה למעשה.

ומה מאוד בקשתי שטוחה להושיבני דבר בעטו חוסן ע"י שליח מיוחד הלז ובטוח אני בגודל מדתו וענותנותו שלא יזיח ולא יזיחנו ועל אמתת הדברים יעמידנו ואנכי עפר כירה מוכן לשרתו בקודש בכל אשר יגזור עלי וה' יאריך לו ימיו ושנותיו על ממלכתו בקרב ישראל ידיו יתיר ויורה אשר הוא בתוכו שורה כ"ד אהו' מחותני דשת' המצפה על תשובתו הרמה: תשובה כתבו קבלתי וע"ד שאלתו נפל חברין ברברבין דפתחי נדה הן הן גופי הלכות דמה שכתב מכ"ת שלמחרתו מצאה כתמים בעד שלו ובעד שלה ממראות טמאים אמנם לא ראתה שום דם מחמת תשמיש לא פירש מכ"ת יפה דבריו אם מיירי שקנחה בעד שלו ובעד שלה אחר תשמיש דזה פשוט דהיות רואה דם מחמת תשמיש ולא מבצלי בעד שלו שקנח עצמו אפילו בדק אחר זמן מןפולג אחר תשמיש מיקרי רואה מחמת תשמיש כמבואר בש"ס בפ' כל היד דף י"ד ואפילו בעד שקנחה הוי רואה דם מחמת תשמיש אם בדקה אותו יום ולפי דברי רמ"א פל שראתה סמוך לתשמיש הוי כמחמת תשמיש ועד שקנחה סמוך לתשמיש הוי כמו מחמת תשמיש ואם לא קנח הוא בעד שלו והיא בעד שלה א"כ לא הוי רק כשאר פתם ולא מצינו שניחוש לכתמים בבגד האישי בכל הש"ס כי אם בבגדי אשתו וכי היכי דבכתם תולה במפתה אפילו אם נתרפא המפה ועלה בו קרום אם יוכל להתגלות ולהוציא דם ע"י חיכוך תולה בה כמבואר בש"ע בסי' ק"צ סי' י"ח וה"נ דכונתני פיון שהיה לה מפה אף שנתרפאת מ"מ פיון שפרגשת כאב בשעת תשמיש נוכל לומר דאימר דע"י דישת השמש נתגלה מפתה להוציא דם כבתחילה ובכתמים תולין להקל ומה שכתב מכ"ת שפדקה עצמה והכניסה מוה בענומק והי' שם כמעט כל הלילה בדיקה זו לא מעלה ולא מוריד דאי לגלות שאינו מוחזקת לראות דם ממקור בלאו הכי עדיין אינו מוחזקת ומותרת לשמש בפעם ג' ואם לטהר פתמיה ולתלות בדם מפתה כמו בראשונה זה אינו בדיקה פלל דדוקא שנופרת ומכחול ובראשו מוה הוא דמהני ואף שכתב הב"י דשנופרת אתי לאברירי דאם מצא בראשו היא ונדאי טמאה ולא מן הצדדים אבל אם לא מצאה בראשו אלא בצד השנופרת מסתמא מן הצדדים בא הדם וטהורה וכתבו האחרונים שאם לא מצאה לא בראשו ולא מן הצדדים שטהורה מ"מ דנוקא אם הכניס מכחול שהוא עץ דומי' דשמש שיכול' להכניס עד מקום שהשמש דש אבל במוה לבד אין אנו יכולים לטהר דדילמא ע"י פח דישת השמש בא דם מן המקור א"כ אין בידינו לטהר אשה זו לבעלה בלי שתמנה ז' נקיים אם קנח הוא בעד שלו והיא בעד שלה ולאחר טבילה לא תשמש לילה ראשונה דצריכה למיחש לוסתה כמבואר בש"ע סי' י' ואם לאסרה לבעלה יש כפה צדדים להתיר אבל הדבר צריך תלמוד ועיון גדול וכעת מפני שהשליח ממהר לשוב לביתו כשעה חדא אי אפשר לי להשיב ועוד חזון למועד אי"ה אבאר באר היטב פיז ה' הטובה עלי כ"ד מחותנו מאיר בהר"ר יצחק ז"ל חותם בק"ק אייזנשטאט: שאלה קכח פתב רש"י בפ' מצורע חיות פרט לטריפות טהורות פרט לעוף טמא וקשיא לי דמהדר תלמודא בריש חולין ללמוד דאזלינן בתר רובא מפמה קראי ולא יליף מהכא דמוקדם הוא בתורה משעיר המשפח ועגלה ערופה ופרה אדומה.

וניחא לי לומר דרש"י דרוש היותר פשט נקיט וזה סוגי' ג"כ בש"ס בכמה מקומות והתוספות בסנהדרין דף ל"ד ד"ה וביום הראתו וביותר בדברי רש"י דנקט בכל מקום דרוש נפקא ליה מפשטי' דקרא דבאמת לפי המסקנא בפ' שלוח הגן דף ק"מ לא ילפינו

מהאי קרא חיות למעוטי טריפות ומטהורות למעוטי טמאות דמבנן אב דתנא דבי רבי ישמעאל נפקי דתני דבי ר"י גאמר מכשיר ומכפר בפניו ונאמר מכשיר ומכפר מביחין וחיית טהורות איצטרך פדמשי ר' נחמן בר יצחק וכדרכא כמו שכתבו התוס' ד"ה שלא זנוג לה ולפ"ז ניחא פניו דציפורי מצורע גופא ולפינו שלא יהיה טריפות אלא ממכפר משעיר המשלח ומעגלה ערופה לכה ניחא להנה אמוראי לאתויי ראי משעיר המשלח ממעגלה ערופה גופא וסוגיא זו הואיל ואתן לידן ניחא בי' מלתא דתמי' לי דהא בש"ס ולפינו ד' מעוטי מטהורות דר"נ ב"י משני דאתי למעוטי ציפורי עיר הנדחת ורבה משני למעוטי שלא זנוג לה אחרת ורב פפא משני למעוטי צפרים שהחליפו בציפורי ע"ז ורבינא משני למעוטי עוף שהרג את הנפש והרמב"ם בפ' י"א מהלכות טומאת צרעת פסק דאין לוקחין שתי ציפורי מצפורי עיר הנדחת ולא מצפורי שהחליפן בע"ז ולא מצפורים שהרגו את הנפש.

וכתב הכ"מ וז"ל שם אמוראי וכל חד וחד אמר חדא מהני וסובר רבינו דהנה אמוראי לא פליגי לענון דינא: ונפלאתי עליו דלפי פ"י זה למה השמיט תירץ של רבא שלא זנוג לה אחרת ואף שכתב הרמב"ם לעיל מיניה דציפור המשלחת מותר לטהר בה מצורעים אחרים מאחר שנשלחה ומותרת באכילה ומ"מ לא נשמע מדיוקא דקודם שלוח אסור לזנוג לה די"ל דלאחר שלוח מותרת ליקח אף לציפור השחוטה וקודם שלוח אסור ליקח לשחוטה אבל לזנוג לה לשלוח בשביל שניהם זה לא שמענו והי' להרמב"ם גהודיעינו אלא ע"כ פדכתבנא דלאחר שלוח מותרת ליקח אף לשחוטה דמאחר שנשלחה מותרת אפילו באכילה כשאר ציפורים וא"כ הדרן קושיא לדוכתא למה השמיט תירוצי של רבא שלא זנוג לה אחרת וכן מצאתי רש"ל ב"ם של שלמה וז"ל והרמב"ם הזכיר פולן חוץ מהא דרבא שלא זנוג לה כו' לא הזכיר ואפשר דס"ל דאין הלכה כרבא אלא כרב פפא ורבינא דבתראי הוי ומסיים וכשיבא אליהו ויאיר עינינו בהלכה אי שרי לזנוג או לא עכ"ל.

וילדעתי הראני לי ה' בזה דרך אמת ותחילה צריכין אנו לעמוד על דברי תוס' שם ד"ת שלא זנוג לה אחר צ"ע האיה משמע זה מטהורות וא"ת וחיית ל"ל וי"ל דרבה ור"נ ב"י לא פליגי אהדדי ותרי מעוטי חד לדמר וחד לדמר עכ"ל ודברי תוס' אלו צריכין ביאור איה מקושר דברי תוס' א"ת זה בצ"ע דלעיל.

ועוד למה לא הקשו התוס' על דברי ר"נ ב"י דחיית למה לי ונ"ל לישוב דבר זה דהא בקדושין דף נ"ז איכא פלוגתא ציפורי מצורע מאימת אסורים ר' יוחנן אמר משעת שחיטה ור"ל אמר משעת לקיחה ופירש"י משעת שחיטה נאסרת השחוטה והמושלחת מותרת פדלקמן ור"ל אמר משעת לקיחה פירש"י משעת לקיחה נאסרות שתיהן עד שמשלח המשולחת וניתרת בשילוחים וכן פירש"י בחולין דף פ"ב כמו פאן ומסקינן בקדושין תנאי היא דתנאי דבי ר' ישמעאל נאמר מכשיר ומכפר כו' ופירש"י לתנאי דבי ר' ישמעאל דיליף מכשיר ומכפר ס"ל דמתסרא מחיים והתוס' הקשו ד"ה תנאי היא תימא דהכא משמע דילפינו ציפורים אסורים בהנאה מעגלה ערופה ובכריתות דף כ"ה משמע דילפינו עגלה ערופה מצפורים ותירצו וי"ל דמעיקרא צריף למילף ציפורים מעגלה ערופה דמה עגלה ערופה אסורה לכל הפחות משעת עריפה אף ציפור המשולחת

אסורה לכל הפחות איסור דשייף ב' והיינו ע"כ מחיים קודם שגשגתלקה וכינון דאיסור משולחת מחיים ואם כן שפיר ילפינו ה"תם עגלה ערופה דנאסר מחיים מצופור המשלחת כו'.

ובחולין דף פ"ב ד"ה גמר קיחה פתבו דלא קיימי המסקנא בפ"ב דקדושין תירצו עוד תירוץ אחר וז"ל וי"ל דדייק משום דלא איצטרף למילף מכשיר ממכפר אלא לאיסור מחיים דלאחר שחיטה ידעינו מזה אשר לא תאכלו לרבות השחוטה וכמו כן תירצו בכריתות ורש"י נדחק בכריתות לומר הא דמשני תנאי היא דתנאי נאמר מכשיר וכו' ופירש"י דיליף ציפורי מצורע משעיר המשלח ועגלה ערופה אלמא ס"ל דעגלה ערופה מחיים דכי היכי דגמר מכשיר ממכפר יליף מכפר ממכפר עגלה משעיר ושעיר נדאי אסור מחיים עכ"ל וכתבו התוס' שהוא דוחק ונ"ל דרש"י אגזיל לשיטתו דס"ל למ"ד דציפורי מצורע נאסרו משעת שחיטה אין שום איסור על המשולחת ואיסור הנאה בשחיטה למאן דלא ס"ל לא תאכלו איסור הנאה י"ל דס"ל בעגלה ערופה נמי לא מיתסרא אלא לאחר עריפה ויליף קיחה קיחה מהתם דאסור בהנאה ולתנא דבי ר' ישמעאל דס"ל דילפינו בגין אב מכשיר ממכפר אינו מוכרח לומר דס"ל דעגלה ערופה נאסרת מחיים אלא י"ל דלחומרא מקשינו דציפורי מצורע נאסרים מחיים דילפינו ממכפר דשעיר ולאחר שחיטה ג"כ אסורים דילפינו מעגלה ערופה דשעיר המשלח גופו' לאחר שירד מן הר איכא למ"ד דמותר בהנאה דלא אמרה תורה שלח לתקלה ולכך ילפינו מבגין אב דעגלה דאף לאחר עריפה אסורה בהנאה אף דציפורי מצורע לאחר שחיטה אסורים בהנאה וא"כ איך משני בכריתות תנאי דתנאי נאמר מכשיר ומכפר וכו' משמע דהאי תנאי ס"ל דעגלה ערופה נאסרה מחיים וקשה מנ"ל די"ל דאף האי ס"ל דעגלה ערופה לא נאסרה מחיים והא דיליף בגין אב היינו ציפורי מצורע משעיר דאסרו מחיים ומעגלה ערופה ילפינו דנאסרו בהנאה משחיטה ואילו ולכך הוכרח רש"י לומר פ"שם שיליף מכשיר ממכפר ה"נ יליף מכפר מעגלה ערופה ממכפר דשעיר וק"ל: אבל התוס' אזלי לשיטתם דס"ל דאף למ"ד משעת השחיטה דמשולחת נמי אסורה משעת שחיטת חברתה עד שעת השלוח וע"כ לא אשכחן איסור' אלא איסור הנאה מחיים במשולחת וילפינו שחיטה מיני' א"כ שפיר פתבו דמוכח ע"כ להאי תנאי דבי ר' דעגלה ערופה נאסר' מחיים דאל"כ לא איצטרף האי בגין דמכשיר ממכפר ללמוד מעגלה ערופה כ"ל דלאחר שחיטה ממילא ילפינו מזה אשר לא תאכלו אלא ע"כ דאית לי' לאסור מחיים כמו עגלה ערופה.

אף אי קשי' לי הא קשיא לי בשלמא לתירוץ ראשון שבתוס' דילפינו מכשיר בחוץ דהיינו המשולחת מעגלה ערופה ונהדר ילפינו עגלה ערופה משולחת ונהדר ילפינו שחיטה משעת לקיחה א"כ מוכרח אני ללמוד מעגלה ערופה כמו שכתבו התוס' בקדושין דמה עגלה ערופה אסורה לכל הפחות משעת עריפה אף ציפורי המשולחת אסורה לכל הפחות איסור דשייף בה והיינו ע"כ מחיים ונהדר ילפינו עגלה ערופה ממכשיר אבל לתירוץ שני שכתבו דע"כ הך בגין אב דמכשיר ממכפר לא אתי אלא ללמוד על ציפורי מצורע דאסור מחיים דאי לאחר שחיטה מזה אשר לא תאכלו נפקא וע"כ צריכין אנו לומר למאן דלית ליה לא תאכלו איסור הנאה משמע דיליף מסברא מדנאסר השחוטה ע"כ המשולחת נמי נאסרה דשניהם שונים וע"כ איסור דמשולחת אינו אלא הנאה ה"נ השחוטה א"כ איך

מוכח מבגןן אב דר"י דס"ל דעגלה ערופה נאסרה מחיים דילמא לא נאסרה א"כ מנ"ל לומר לתנא דבי ר"י דס"ל דעגלה נאסרה מחיים דילמא עגלה לא נאסרה אלא לאחר עריפה והאי בגןן אב אתי ללמוד על ציפורי מצורע דנאסרו מחיים משום דילפינו לחומרא ממכפר דשעיר: הדרן למילתא קמיינתא לרש"י למ"ד דציפורי מצורע אינו אסורים אלא משעת שחיטה במשולחת אין איסור הנאה מחיים אלא למאן דיליף קיחה קיחה מעגלה ערופה מבגןן אב דר"י ס"ל דשני ציפורים אסורים בהנאה אף משולחת קודם שלוחי וכן להתוס' לתירץ ראשון אי לא דילפינו מבגןן אב דמכשיר כמכפר לית לן ילפותא דמשולחת אסורה בהנאה קודם שלוחי ודו"ק: והשתא ניחא בס"ד דברי התוס' בחולין דף ק"ח פינו דהאי בגןן אב דר"י אתי פתנאי ולאידך פתנאי דלית להו לבגןן אב נוכל לומר לפירש"י ולתירוצ ראשון שבתוס' דציפורי מצורע אינו אסורים אלא משעת שחיטה ומשולחת לא נאסרה כלל בהנאה רק צריף לשלחה ולפ"ז ניחא בל"ז לא היה רוצים התוס' להקשות וא"ת וחיית ל"ל די"ל דרב נחמן ב"י לא אתי לשנוי אלא אליבא דמ"ד טריפה אינו חי ולית לי לבגןן אב דר"י ולא אייתר אלא טהורות ומשני דאיצטריף למעט ולא אסורות פגון ציפורי עיר הנדחת ובעל הש"ס קבעו בגמרא לכל אחד מה שתיירץ בבהמה למ"ד טריפה אינו חי אבל לתירוצ רבא שתיירץ שלא ינוג לה מצורע אחר וישלח אותה בשביל שניהם ע"כ הכריחו התוס' שפא לשנוי אליבא דתנא דבי ר' ישמעאל ולכך פתבו תחילה צ"ע האידך משמע זה מטהורות וע"כ צריף עיון זה אינו אלא למ"ד דלית ליה בגןן אב וס"ל דמשעת שחיטה נאסר השחוט לבד ואין שם איסור חל על המשולחת א"כ צריף עיון שפיר אידך ממעטינו מדיוקא דטהורות ולא אסורות הלוא אינו אסורה בהנאה ואי משום דבעי שלוח הא רוצה לשלחה אבל למאן דאית לי בגןן אב דר"י א"כ ע"כ משולחת נמי אסורה בהנאה קודם שלוחי א"כ פי הכי דממעטינו ציפורי עיר הנדחת מטהורות ולא שתקח אסורות בהנאה הכי נמי ממעטינו מטהורות ולא אסורות שלא יקח בשעת לקיחה האסורות בהנאה פגון משולחת של מצורע חבירו וא"כ ע"כ צריכין אנו לומר דרבא רוצה לתרץ אליבא דתנא דבי ר"י ואלבא חיות ג"כ מיותר ולכך הקשו התוס' שפיר וא"ת וחיית ל"ל ולכך תירצו וי"ל דרבה ור"נ לא פליג כו' דר"ל דרבה ור"נ לא פליג אבל ר"נ י"ל דלא ס"ל פתנא דבי ר"י ופליג אשנוי דרבא: ולפ"ז ניחא השתא דברי הרמב"ם ושפתיו בפרו מללו דפסק כר"י לגבי ר"ל דציפורי מצורע אינו אסורות אלא משעת שחיטה וא"כ ע"כ לית ליה האי בגןן אב דר"י וא"כ אין משולחת אסורה כלל מחיים בהנאה וא"כ ע"כ לא משמע לי למעט מטהורות שלא ינוג לה דאינו במשמעות מיעוטא דטהורות ולא אסורות אלא הנה"ג דאסורות ניהו וזה אמת לאמתו של תורה.

ואין להקשות פנין דהרמב"ם פוסק כר"י ש"מ דלית לי להאי בגןן אב דר"י א"כ למה פסק בפ' עשירי מהלכות רוצח דעגלה ערופה משתדל לנחל נאסרה בהנאה אע"פ שעדיין לא נערפה ובכריתות דף כ"ה משמע הא דעגלה ערופה נאסרה מחיים מהה"ק קישא דר' ישמעאל ילפינו כמו שכתבו התוס' ורש"י וי"ל דסבירי ליה להרמב"ם אף דלא ילפינו הך בגןן אב לציפורי מצורע לאסור מחיים מ"מ עגלה ערופה נאסרת מחיים כו' ינאי דס"ל פפ"ה פתיב בהו פקדשים ולכך מיתסר מחיים כמו קדשים ותדע דהא בפ' אותו וא"ב דף פ"ב לר' ינאי ולריש לקיש דס"ל דעגלה ערופה משנה היא ופליגי ר"ש ונחמ"ם

בשוחט עגלה ערופה אם נוהג איסור אותו וא"ב או לא ודייקינן מפלוגתיהו דס"ל דעגלה ערופה מחיים נאסרה ואף שבציפורי מצורע שאם שחטה שלא באזוב ושלא בארז דפליגי ר' יעקב ור"ש ודייקינן בקדושין דס"ל דמחיים לא נאסרו וא"כ יקשה אליבא דר"ש מנ"ל דעגלה ערופה נאסרה מחיים אלא ע"כ דס"ל כר' ינאי דיליף דכתיב פפרה הוי פקדשים לאסור מחיים ונה פשוט וברור ושאר קוש' מסוג' דכריתות פבר ישבם הכ"מ יע"ש.

ואין להקשות דלפי זה מנ"ל להרמב"ם דשחטה של מצורע אסורה בהנאה דאין לומר דיליף חוקה מעגלה ערופה הא בעגלה ערופה פסק דנאסרת מחיים א"כ גם ציפורי מצורע יאסרו מחיים ואם יליף מהו ילפותא דכתבו התוס' דגמרי איסור משולחת משחטה ואיסור דמשולחת הנאה היא דמחיים לא שיניף אכילה נהדר ילפינן שחטה ממשולחת זה אינו דא"כ הדרא קושיתנו לדונקתא פיון דאיסור הנאה יש במשולחת למה השמיט הרמב"ם תירוצו של רבא דשפיר נוכל למעט מדיוקא דטהורות ולא אסורות שלא יזנוג לה כמו דממעטינן לציפורי עיר הנדחת ואינן דאיסור' די"ל דהרמב"ם פוסק פרבי אבנהו דס"ל דכל מקום שנאמר בתורה לא תאכל לא תאכלו לא יאכל אהד איסור אכילה ואהד איסור הנאה משמע וכן פסק בהד"ל בפ' ח' מהלכות מאכלות אסורות דין ט"ו והא דנקט בריש הלכות חמץ דחמץ אסור בהנאה שנאמר לא יאכל חמץ לא יהי בו היתר אכילה וזה טעמא של חזק' פבר פתב הכ"מ פיון דאיפא קרא מפניו דכ"ע מודה בי' נקטי' ולעולם דפסק פרבי אבנהו: ולפ"ז ניחא הפל בס"ד דלהרמב"ם שחטה אסורה בהנאה מזה אשר לא תאכלו איסור הנאה משמע ומשולחת לא נאסרה מעולם בהנאה ולכך אין ללמוד ממשמעות דדיוקא דטהורות ולא אסורות שלא יזנוג לה מצורע אחר לשלוח אותה וזה לדעתו ברור ואמת.

והואיל ואתא לידן נימ' בי' מילתא הא דכתב הרמב"ם בפ"ק כ' ממאכלות אסורות דין ד' ונ"ל האוכל פזית מבשר עוף טמא לוקה ועובר בעשה שנאמר פל ציפור טהורה תאכלו הא טמאה לא תאכלו וקוש' לי דהא מהאי קרא ילפינן עשה לשחטה של מצורע והרמב"ם גופי' בפ"ק י"א מהלכות טומאת צרעת פסק דאם אכל פזית פשר מן השחטה עובר בלאו ועשה וע"כ עשה ילפינן מהאי קרא דכל ציפור טהורה תאכלו ודונק לומר דהרמב"ם יליף עשה של שחטה של מצורע מדכתיב טהורה ועשה לעוף טמא מדכתיב ציפור ולפי אמת ציפור טהור משמע ולא טמא דהא טהורה בלא ציפור אי אפשר לכתוב ואי הוי פתיב עוף טהור הוי מוקמינן במסתבר לדיוקא ולא טמא ולכך פתיב ציפור טהור לדיוקא על טהור אהרת פגון שחטה שלא תאכל ואין ספק שטעות סופר הוא ברמב"ם וצ"ל פל עוף טהור תאכלו וכן פי' רש"י בקומ"ש בפ' ראה וכל עוף טהור תאכלו ולא את הטמא בא ליתן עשה על לא תעשה עכ"ל.

והא דלא מוקמינן עשה זו ג"כ על השחטה של מצורע ולעבור עליו בשני עשה פבר ישבתי זה לפירש"י דהתם בענינא דשחטה פתיב בתר' וזה אשר לא תאכלו קאי על השחטה כפירש"י בקולין או כפי' הרמב"ם דמפי השמועה למדו דזה אשר לא תאכלו קאי על השחטה ולכך מוקמינן דיוקא דרישא פל ציפור טהורה תאכלו ג"כ על השחטה הואיל ובעניני דשחטה פתיב אכל האי קרא דכל עוף טהור תאכלו דבחר טמאים פתיב

לא פתיב בענייני דשחיטה מוקמינן שפיר דייקא הא עוף טמא לא תאכלו לעבור עליו בעשה ולא תעשה הנראה לפע"ד כתבתי היום יום ו' עש"ק ד' ניסן תפ"ג לפ"ק שאלה קכט אחד הי' לוקח אתרוג מהנדך בעד ד' ר"ט וביקש חבירו הדר בפפר סמוך ונראה ליתן לו במתנה ע"מ להחזיר ביום מחר בשעת התפלה ונגזל מן האיש ההוא האתרוג בדרך והמשאיל תבע ממנו שייתן לו ד' ר"ט עבור האתרוג הנ"ל והשואל השיב פיון שאינו בנמצא בעיר אתרוג מהנדך כזה רק אתרוגים אחרים אקנה לה אתרוג אחר המהנדך יותר בעיר הנ"ל והמשאיל משיב אם אינו בנמצא מ"מ תן לי דמי שנתתי ד' ר"ט: תשובה לכאורה נראה דדמי לה אבעי רבא בפ' מרובה דף ע"ח ע"ב בעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור ורבא אחר ונגב מיפטר גנב נפשיה בכבש לרבנן בעולת עוף לר"א דתניא הרי עלי עולה יביא פבש ראב"ע אומר יביא תור או פן יונה מאי מי אמרינן שם עולה קיבל עליו או דילמא מצי אמר לי' אנא מצוה מן המוכר בעינא למעבד בתר דאבעי' הדר פשט' גנב פטר עצמו בכבש לרבנן בעולת עוף לר"א ש"מ דלא יוכל לומר אנא מצוה מן המוכר בעינא למעבד ופי' רש"י משום דתשלומין דבעלים מחייב ונהרי הוציא ידי נדרו ואפסידא דהקדש מיפטר דמבית איש פתיב ולא הקדש א"כ ה"נ דתשלומין דבעלים רוצה ליתן לו אתרוג אחר אף שאינו מהנדך פראשון מ"מ יצא ידי מצוה אבל נראה דלא דמי דהתם פשהפריש שור לעולה לא יוכל למכור דאמרינן בפסחים המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום וא"כ לא הפסיד לו הגנב אלא שצריך לצאת ידי נדרו ומפייס ליה בכבש לרבנן אבל הכא הי' יכול למכור אתרוג זה וחסרו דמים.

מיהו היכי שלא הי' בעיר בני אדם שהי' נותנים בשביל הידור מצוה סך פנה גם לא הי' סמוך ונראה יהודים אחרים שהי' קונים אתרוג זה בסוף זה איפא לדמותו להתם שאינו חייב לו אלא ליתן לו אתרוג שיצא ידי מצוה ולא דמים כפי מה שנתן.

ואף דאמר שמואל בפ"ק דקדושין דף י"ב קידשה בתמרה חיישינן שפא שנה פרוטה במדי ואף דמוקי לי' בקדושי ספק היינו משום דילמא אף במדי אינו שנה פרוטה אבל אם הי' מבורך ששנה פרוטה במדי הוי קדושין ש"מ דלא אזלינן בתר מקום שפירות מונחים אלא דחשבינן לדמי פרוטה ה"נ בנידון דידן שאף שאין האתרוג שנה בכאן מ"מ במקומות אחרים שנה מ"מ לא דמי דהתם הי' קידושין דהא אילו הי' מטו תמרה הזו למדי הי' שנה פרוטה אבל הכא אי ישאל רחוקים מן העיר ההיא בכדי לא ימטי להתם אלא אחר חג א"כ לא שנה כ"כ.

ועוד דאי אם אחד גזל פירות ואכלם ואי אפשר למצוא הפירות הללו וכי נאמר שצריך לשלם כפי מה שהי' שנים במקומות אחרים דאין לנו אלא כשעה שאבדה מן העולם ולפי דמים שהי' שנים באותו זמן ומקום א"כ ה"נ דכנותי' עיין בתשובת חכם צבי בסי' ש"כ ושמתתי שהייתי פרסולי בקצת דברים הנ"ל: שאלה קל לבאר דברי הגהת רמ"א ביו"ד סי' מ"א וז"ל אם נסרף טרפיש הפכד לבית הפוסות יש לבדוק בכרס שבונדאי יש שם קוץ או מחט שניקבה ועל ידי זה בא הסניכא וכן מצאתי וראיתי מעשה והכי נהוג ונפל חילוק בין הלומדים אם יש להטריף אף בלא בדיקה אחר הקוץ משום דכבר העיד רמ"א שבונדאי יש שם קוץ או דילמא דצריך בדיקה דווקא ואם בודק ולא מצא יש להכשיר

דְּתוּלֵינּוּ הַסִּינְיָה בְּדָבָר אַחֵר אֲשֶׁר לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן יִנְצְרוּהוּ כְּאִישׁוֹן לְהַחֲכִים הַפּוֹלֵל וּגְבוּן
לְחַשׁ ה"ה הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל מוֹהַר"ר מְאִיר נר"ו אֵל יְחִסְרֵי מַעַל רֵאשׁוֹ שְׁמֵן שְׁשׁוֹן עַד
בְּגֵן מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן אֲרֵשׁ רֵאשׁוֹן שְׁעַל יַעֲלֶה בְּאִפּוֹ עָלֵי לַעֲשׂוֹן שְׁבֵאתִי בְּלֹא רֵשׁוֹן
כִּי הַצְקַתִּי רוּחַ בְּטֵנִי לְשֵׁאוֹל עַל הַדְּבָרִים שְׁנֹזְרָקוּ מִפִּי בְּחִבּוּרַת שְׁשׁוֹן אִם נְעֵלָם מִמֶּנּוּ
תְּשׁוּבַת צ"צ ס' מ"ט שְׁהַתִּיר אֶף אִם נִמְצָא בּוֹ מַחֲסַת בְּלֹא עֲשׂוֹת רִנָּה וְאִם לֹא נִמְצָא בּוֹ
מַחֲסַת אֶף לְש"ף וְט"ז הָאֲכָלוּ מִמֶּנּוּ אֵין בּוֹ אֲשֶׁם וּבְאֲשֶׁר בְּדָבָר הַלְכָה אֶסוּר לְהִיּוֹת מִכ"ת
מִחֲשָׁיִם בְּכֵן שְׁמַתִּי פְּנֵי כְּשֵׁרִשִׁים לְהַעֲיִזוּ נִגְדוּ לַחֲתוּת דַּעַתוֹ עַל מָה עָשָׂה כְּרִשִׁים וּכְאִילוֹ
הָאֲכָלוּ לְיִשְׂרָאֵל רְמָשִׁים וְהִנֵּה קִצְרַתִּי כִּי אֵין צְוָרָה לְבָאָר בְּאַרְיִכוֹת לְחֲכִים כְּרִשִׁים וְגַם
הַטְּרָדוֹת הַקִּיפּוּנֵי כְּאַרִי יָדֵי בְּכֵן שְׁמַתִּי קִנְצִי לְמַלְאָה כִּי רֹב דְּבָרִים בְּלִי דַעַת מְעוֹלָה לֹא
יִחַדֵּל מְעִילָה וּבִקְשָׁתִי לְאַחֲזוֹ בְּמַדָּה סְלוּלָה שְׁאַחֲזוּ לְמָרוֹם עָלָה וּבִזְהָרָה יִתְגַּדֵּל קַרְנֵנוּ לְמַעֲלָה
עַד בִּיאַת שִׁילָה וְאַצָּא בְּחִילָה: תְּשׁוּבָה אָרִי מִפְּנֵי אֶהְבַּתוֹ אֲמַרְתִּי לְהַפְסִיק בְּאַמְצָע פְּרָק
וּלְהַשִּׁיב מִפְּנֵי כְבוֹד וְאַצְרָף יָדֵי לְבָרָר דְּבָרֵי הַנְּאָמְרִים בְּאַמַּת וּבְתַמִּים וְהִנֵּה סִפְרָ שׁו"ת
צָמַח צָדֵק לֹא הִיא תַּחַת יָדֵי וּבִימֵי חֲוָרְפֵי קָרִיתִי וְשִׁנִּיתִי בּוֹ דְרָף הַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא וְכַעַת אֲשֶׁר
נִשְׁעַן מִכ"ת עָלָיו עֵינֵינִי בּוֹ וּלְאַחֵר הָעֵינֵי הַדָּק הַטֵּיב רֵאִיתִי שְׁכַבּוּדוֹ הַגְּדוֹל בְּמִקּוּמוֹ מְנוּחָ
וְכֵאֵן לֹא דָק בְּמָה שְׁהַשִּׁיג עַל הַט"ז וְהַש"ף שְׁכַתְּבוּ בִּי"ד ס' מ"ח בְּהַגְּהָה ס' ח' וְנ"ל מַחֲסַת
אוֹ קוֹץ הַנִּמְצָא בְּהַמְסָס וּב"ה בְּחִלְלוֹ וְלֹא נִתְחַבּ בְּהֵם כְּשֶׁר בְּכָל עֲנִיָּן וְאֵין צְרִיף בְּדִיקָה
וְכַתֵּב הַט"ז וְהַש"ף דְּמִשְׁמַע הָאֵל כָּל שְׁנִמְצָא בּוֹ ק"ד מִבְּחוּץ אֶפְיָלוֹ לֹא נִתְחַבּ כָּלֵל טְרִיפָה
דָּאִם אֵין שָׁם מִפָּה ק"ד מְנִין וְרָצָה הָרַב בַּעַל צ"ץ לְדַחֲוֹת סְבָרָא זֹו מִטַּעַם דְּשֵׁאֵנִי וְנוֹשֵׁט
דְּאֲכָלָה בִּי וּפְעֵיָא בִּי וּמִתְנַעֲנַע תְּמִיד אִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמָא תַּחֲזִילָה גִּיקַב הַקּוֹץ הַנוֹשֵׁט
וּמִחַמַּת הַנִּינְעוּנַע חֲזַר הַקּוֹץ לְפָנִים וְנִסְתַּם הַנִּקְבֵּי אֲבָל בְּכָרַס שְׁהוּא נַח לְעוֹלָם אֵי אִיתָא
דְּהַקּוֹץ הִיא נִקְבֵּי בּוֹ לֹא הִיא חוּזַר לְפָנִים אֲלֵא הִיא תַּחֲוֹב בּוֹ כְּמוֹ בְּתַחֲזִילָה וְכַה"ג כְּתֵב הַסְּמ"ג
וְהָרָא"ש ב'פ' אֵלוֹ טְרִיפּוֹת בְּשֵׁם ר"ת לְכָף אֵין לְהַטְרִיף בְּכָרַס בְּנִמְצָא קוֹץ מְנוּחָ בְּתוֹכוֹ
וְאֵינוּ תַּחֲוֹב בּוֹ אֶפְיָלוֹ בְּנִמְצָא עָלָיו ק"ד מִבְּחוּץ עַכ"ל: וְאַנִּי אוֹמֵר בְּמַחֲזִילָה מִכְּבוֹדוֹ שְׁלֹא
דָּק בְּדָבָר זֶה דְּלֹא מְבַעֲרִי לְדַעַת הַרְמַב"ן וְהָרָא"ש דְּפָסְקוּ כְּעוֹלָא דְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְשְׁמָא
הַבְּרִיא כְּמוֹ בְּמַחֲסַת בְּעוֹנֵי ב"ה וּמְדַמֵּי לְגַמְרֵי וְנוֹשֵׁט לְמַחֲסַת שְׁנִמְצָא בְּעוֹנֵי בַה"כ דְּלִית לְהוּ
סְבָרָא זֹו אֲלֵא אֶפְיָלוֹ לְרֹב פּוֹסְקִים דְּפָסְקוּ דְלֹא כְּעוֹלָא אֲלֵא בְּנוֹשֵׁט חוֹשֵׁשִׁין שְׁמָא הַבְּרִיא
וְלֹא דְמֵי לְמַחֲסַת שְׁנִמְצָא בְּעוֹנֵי בַה"כ חֲדָא מְשׁוּם דְּהוּא עָב וְעוֹד טַעַם אַחַד מְשׁוּם דְּוּנוֹשֵׁט
אֵינִי דְּפְעֵיָא בִּי חוּזָה הַמַּחֲסַת לְאַחוּרֵי אֲבָל מַחֲסַת הַנִּמְצָא בְּעוֹנֵי ב"ה אֲדַרְבָּה הָאֲוֹכְלִין
וְהַמְשָׁקִין דּוֹחִין אוֹתוֹ לְחוּץ וְלֹא לְאַחֲרֵיו כ"כ בְּהַגְּהוֹת אֲשֶׁר"י ב'פ' אֵלוֹ טְרִיפּוֹת וּמִטַּעַם
סְבָרָא זֹו חוֹלֵק ר"ת עַל רִש"י דס"ל לְרִש"י בְּהַמְסָס אֶפְיָלוֹ מִצַּד אַחַד טְרִיפָה מִפְּנֵי שְׁדוּפְנוּ
דָּק וְלֹא נִרְאָה לר"ת דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ לְשְׁמָא הַבְּרִיא אֲלֵא בְּנוֹשֵׁט דְּפְעֵיָא בִּי וְגַמְדָּא בִּי וּפְעֵמִים
שְׁחוּזַר הַמַּחֲסַת לְחוּץ הַנוֹשֵׁט אֲבָל בְּהַמְסָס אִם הַבְּרִיא לֹא הִנֵּה הַמַּחֲסַת חוּזַר לְתוֹכוֹ עַכ"ל.

וְכָל זֶה לֹא אֲמַר ר"ת אֲלֵא הֵיכִי דְלִיכָּא ק"ד כְּמוֹ גַּבֵּי וְנוֹשֵׁט דְּחִיִּישִׁינוּ שְׁמָא הַבְּרִיא אֶפְיָלוֹ
בְּלֹא ק"ד וּבְהַמְסָס לֹא חִיִּישִׁינוּ שְׁמָא הַבְּרִיא בְּלֹא ק"ד דְּלֹא מַחֲזִקִּינוּ רִיעוּתָא מִפְּחַ סְבָרָא
דְּאוֹכְלִין וּמְשָׁקִין דּוֹחִין אוֹתוֹ לְחוּץ וְלֹא לְאַחוּרֵיו וּבְנוּדָאֵי דְלֹא גִיקַב לְחוּץ דַּא"כ לֹא הִיא
חוּזַר לְפָנִים אֲבָל אִם גִּיקַב מִצַּד הָעוֹר וּמִצַּד מִצַּד הַשְּׁנֵי ק"ד בְּזָה אֶף ר"ת מוֹדָה מִפְּחַ
רִיעוּתָא דק"ד דָּאִם אֵין מִפָּה יוֹצֵא לְחוּץ ק"ד מְנִין מְכָרִיחַ לומר שַׁע"כ חוּזָה הַמַּחֲסַת לְפָנִים
כְּלוּמַר לְאַחוּרֵי מֵאִיזָה סִיבָה ה"נ לְהַט"ז וְהַש"ף אִם נִמְצָא הַמַּחֲסַת בְּפָרְשׁ אִם נִמְצָא ק"ד

אמרנו אם אין מפה יוצא לחוץ ק"ד מנגן זה הכרית לומר שחזרה המחט לאחורי לבפנים מאיזה סיבה כמו שאנו מוכרחים לומר שחזרה ממקצת העור לאחורי פן נוכל לומר שחזרה פולה דמה לי מקצת ומה לי פולה ומייתי שפיר ראי' מונושט דכתב רמ"א בסי' ל"ג סי' ט' אם אין עליו ק"ד מבחוץ משמע אבל אם יש ק"ד טריפה.

וביותר שט"ז כתב שהוא הגה' מהגהות מיימוני בשם ספר התרומה ובעל ספר התרומה מכשיר במונושט אפילו בנתחב הקוץ והוא בכלל היש מכשרין וע"כ סביר' לי' דדמי ונושט לגמרי לעובי ב"ה והמסס ולית לי' האי חילוק' דמחלק ר"ת ונושט אידי דפעי' בי' אפ"ה אי מונח בתוכו קוץ ולא תחוב ואיפא ק"ד בכל מקום במונושט טריפה ה"נ בהמסס ובה"כ אם מונח קוץ בחלל אם מצא ק"ד טריפה אליבא דכ"ע משום דק"ד מכרית לומר שחזרה ע"י איזה סיבה והאי חילוק' לא כתב ר"ת אלא היכי דליכא ק"ד דבמונושט חיישינן לשמא הבריא משום דפעי' בי' ובהמסס לא חיישינן לשמא הבריא מטעם הנ"ל: גם מה שכתב עוד טעם לסתור דברי הט"ז והש"ך ונ"ל הלא רוב פוסקים בשם ראב"י וסמ"ק וספר התרומה ומרדכי בשם ר"ת וריב"א הביאם הרב הב"י בסי' מ"ח פולהו סבירי לי' בנקיבת ב"ה מצד אחד ונמצא עליו ק"ד לא מטריף אלא בנמצא ק"ד נגד פי המחט ממש משום כשהוא נגד פי המחט נראה שעבר לשני צדדים וחזר לבפנים ומתוך כך הוא נגד המחט ממש אבל לא בנמצא בסביבת הנקב מבחוץ וא"כ איך ס"ד למימר דאפי' אין קוץ תחוב בו אלא מונח בתוכו דהוי טריפה בשביל שנמצא ק"ד עליו הא אפילו אי הוי תחוב בו לא הי' מטריף אי לא הוי ממש כנגד פי המחט אלא סביב הנקב וא"כ מהיכי תיתי לומר כשנמצא עתה לפנינו שאינו תחוב אלא מונח בתוכו שיהי' טריפה בכל מקום שימצא ק"ד והגע בעצמה פשאין הקוץ תחוב בו אלא מונח בתוכו דקיל שהרי אין צריף בדיקה פלל יהי' אסור אם נמצא ק"ד בכל גוונא ובנמצא קוץ תחוב בו דחמיר שצריף בדיקה לא יאסור אלא בנמצא ק"ד דווקא נגד פי המחט ולא בכל גוונא לכה נראה ונדאי דלא מוסתבר פלל למימר כה' עכ"ל.

ואני אומר דאף משום הא לא תברא בנודאי לענין בדיקה קיל בנמצא מונח מנמצא תחוב דאין כאן ריעותא לפנינו משא"כ בק"ד דס"ל דלא מטריף אלא אם נמצא כנגד פי המחט דמסתמא חזרה לאחורי משא"כ אם מוצאים ק"ד מבחוץ סביבת הנקב דצריכין אנו לומר דמחט הנה שם וחזרה לאחורי באיזה סיבה וחזרה ונקבה במקום זה בזה לא מחזקינן ריעותא שחזרה לאחורי וחזרה ונקבה במקום הנה שהיא תחובה עכשיו ולכה תלינן הק"ד שסביב הנקב בדבר אחר משא"כ להחזיק שחזרה לאחורי לבד שפיר מחזקינן אם נמצא ק"ד דבכל מקום שנמצא ק"ד הוי כמו כנגד פי המחט שאנו חוששים שחזרה המחט לחלל ההמסס פיון שנמצא ק"ד דמה לי שאנו חוששים ע"י ק"ד שחזרה המחט במקצת ומה לי לומר שחזרה פולה: והשתא אני אומר בטח שאין בדברים אלו פדאי לדחות דברי הט"ז והש"ך ששניהם שונים בדבר זה ומימיהם אנו שותים והם באר הגולה ודברי הצ"צ בעיני בדבר זה פשוטי מילי למי שלא נכנס בחזרי הפוסקים ובנודאי לא נעלם מדברי הט"ז והש"ך לחלק בסברות בין ונושט להמסס ובה"כ אלא ברור הדבר שאף ר"ת לא חילק אלא היכי דלא מצא ק"ד אבל בנמצא ק"ד אין חילוק בין ונושט להמסס ועתה פיון דקם דינא דהט"ז והש"ך וכבר העיד הצ"צ דסיקרא יותר גרוע מק"ד א"כ יש להטריף אף בנמצא בפרש וכמו היום ראיתי מעשה ונזכרתי הלכה שמצא השוחט דמתא ק"ד

בפּרס הַחִיצוּנִי וְלֹא רָצָה לְהִטְרִיף מִחֻמַּת ק"ד לְבַד וְנִטְרָפָה הַבְּהֵמָה מִחֻמַּת רֹאֵי וְאַח"כּ אָמַר לוֹ הַכּוֹתֵי הַקָּצֵב שְׁמָצָא בְּפֶרֶשׁ מִסְמוֹר אֶרְוֶה וּמִי יִקְוֶל רֹאשׁוֹ נִגְדַּד הַשֵּׁ"ף וְהַט"ו בְּלִי רֹאֵי מְוַכְרַחֲתִי: וּבְעֵיקָר הַדִּין לְבָבִי לֹא כֵן יִדְמָה כְּמוֹ שְׁעָלָה עַל לֵב הַשּׁוֹאֵל עַל הָרֵב צ"צ שְׂאִין הַפְּנוּנָה בַּהֲג"ה שְׂיִהְיֶה טְרִיפָה אִם לֹא נִיָּקֵב מֵעֵבֶר אֶל עֵבֶר כִּי לֹא בָּא אֱלֹא לְלַמְדֵינוּ שְׂצָרִיף בְּדִיקָה אִם יֵשׁ שֵׁם קוֹץ אִו מַחֲט שְׁנִיָּקֵב מֵעֵבֶר לְעֵבֶר אִז הָיִי טְרִיפָה אֲבָל אִם לֹא נִיָּקֵב מֵעֵבֶר אֶל עֵבֶר אַע"ג דְּמַחֲט תַּחֲוֵב אִין לְהִטְרִיף כְּמִפְּנֵי רֵשׁ בְּסִי' מ"ח עכ"ל הַשּׁוֹאֵל.

וּלְדַעֲתִי הִי טַח עֵינָיו מִרְאוֹת שְׁהָרִי פֶתֶב וְז"ל אִם נִסְרַף טְרַפְשׁ הַכְּבֵד לִב"ה יֵשׁ לְבָדוּק בְּכָרִס שְׁפּוֹנָדָי יֵשׁ שֵׁם קוֹץ שְׁנִיָּקֵבָה וְע"י זֶה בָּא סִיָּרְכָא זֹו וְאִי לְפִי דְבָרֵי הַשּׁוֹאֵל לָמָּה נִקְטַר רַמ"א שַׁע"י זֶה בָּא הַסִּיָּרְכָא זֹו הַלּוֹא סִיָּרְכָא זֹו אִינוֹ מַעְלָה וְאִינוֹ מוֹרִיד דְּעֵיקָר דְּבַעֲיָנוּ שְׁנִיָּקֵב מֵעֵבֶר לְעֵבֶר.

וְעוֹד דְּהָיִי לִי לְמִימַר דְּצָרִיף לְבָדוּק וְעוֹד מְלִשׁוֹן רַמ"א מְשַׁמַּע יֵשׁ לְבָדוּק בְּכָרִס שְׁפּוֹנָדָי יֵשׁ שֵׁם קוֹץ מְשַׁמַּע אֶפְיָלוֹ שְׁלֹא בְּמָקוֹם הַסְּרַכְתָּ הַטְּרַפְשׁ לִב"ה אֱלֹא בְּכָל מָקוֹם בְּכָרִס: וּלְפ"ז אִין לְחַלֵּק בֵּין הוּא תַּחֲוֵב שְׁלֹא בְּמָקוֹם הַסִּיָּרְכָא אִו מְוַכְרַח בְּתוֹף הַפֶּרֶשׁ אֱלֹא עֵיקָר הַדְּבָר שְׁרַמ"א רָצָה לְבַרֵּר הוֹרְאָתוֹ שְׁסִיָּרְכָא זֹו בָּא ע"י מַחֲט וּלְכַף אָמַר יֵשׁ לְבָדוּק בְּכָרִס שְׁפּוֹנָדָי יֵשׁ שֵׁם קוֹץ אִו מַחֲט שְׁנִיָּקֵבָה וְע"י מַחֲט זֶה בָּא הַסִּיָּרְכָה ר"ל שְׁנִיָּקֵבָה בְּמָקוֹם הַסִּיָּרְכָא וְע"י זֶה בָּא הַסִּיָּרְכָא אֱלֹא שְׁחֻזְרָה הַמַּחֲט לְאַחֻרָי וְהַשְׁתָּא פִּינוֹן דְּהַעִיד רַמ"א שְׁבָדוּק וּמְנֻסָּה לְמַצּוֹא שֵׁם מַחֲטִים וְהָיִי כְּמוֹ רֹבֵב הַמְּצוּי יוֹתֵר מִסִּיָּרְכָא הָרִיָּאָה וְכִי הִיכִי דְנִאֲבָדָה הָרִיָּאָה אֶסְרִינֵנוּ ע"פ חֻמְרוֹת הַגְּאוּנִים ה"נ בְּהָאֵי סִיָּרְכָא אַף אִם לֹא נִמְצָא הַמַּחֲט אָנוּ אוֹמְרִים שְׁפּוֹנָדָי יֵשׁ בְּתוֹף הַפֶּרֶשׁ וְצָרִיכִין לְחַפֵּשׁ בְּכָל חֻדְרֵי הַבֵּטֵן בְּמָקוֹם הַפֶּרֶשׁ וְזֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם בְּטוֹרַח גְּדוֹל וְדַמִּי לְהָא דְחֻנְנוּ הִיָּה ר' מֵאִיר אוֹמֵר כֹּל דְּבָר שְׁבָחָתָא טוֹמָאָה טָמֵא עַד שְׁיִנְדַע לָךְ הַטּוֹמָאָה הִיכֵן הִיא וְחַכְמִים אוֹמְרִים בּוֹדֵק עַד שְׁמַגִּיעַ לְסַלַע אוֹ לְקַרְקַע בְּתוֹלָה וְהִבִּיא הַש"ס פְּלוּגָתָא בַּפ"ק דְּפִסְחִים וְאַף לְרַבֵּנוּ דְּפִלְיָגִי אֲדַר"מ מ"מ סְבִירִי לִי דְּצָרִיף בְּדִיקָה עכ"פ לְהוֹצִיא מִחֻזְקָתוֹ אֲבָל בְּלֹא בְּדִיקָה אַף שְׁלֹא מְצָא טוֹמָאָה בְּחֻזְקָתָא טוֹמָאָה הוּא ה"נ דְּכּוֹנְתִי שְׁעֵינֵנוּ רֹאוֹת בְּרוּב פְּעָמִים וְנִתְנַסָּה בְּעֶשֶׂר נְסִיוֹנֵי שְׁמוֹצָאִים מִסְמוֹר אִו מַחֲט וְרַבָּא דְּאוֹרֵייתָא וּבְפֶרֶשׁ בְּרוּב הַמְּצוּי הָיִי בְּנֻדָּי טְרִיפָה א"כ אִם הַמְּצָא יִמְצָא בְּמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא שְׁלֹא מְצָא הַמַּחֲט תַּחֲוֵב כֹּל זְמַן שְׁלֹא בְּדַק בְּפֶרֶשׁ הָיִי טְרִיפָה גְּמוּרָה וְכִינוּן דָּאִי אֶפְשָׁר לָן לְחַפֵּשׁ בְּכָל חֻדְרֵי בֵּטֵן אַחַר מַחֲט זֶה נִילָף אַחַר רֹב פְּעָמִים וּלְכַף כְּתַב רַמ"א שְׁיִמְצָא בְּנֻדָּי שֵׁם שְׁנִיָּקֵבָה אֶצְלוֹ כְּמוֹ שְׁנִיָּקֵבָה בְּדוֹרֵינוּ בְּרוּב פְּעָמִים וְאִם לְפְעָמִים בְּמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דְּלֹא נִמְצָא מַחֲט תְּלִינוּ שְׂיִהְיֶה בְּפֶרֶשׁ וְאִי אֶפְשָׁר לְבָדוּק וְהִיא טְרִיפָה גְּמוּרָה וְעַתָּה פְּשָׁל עוֹזֵר וְנִפְלַע עוֹזֵר בְּעַל פְּרִי חֻדְשׁ שְׁהַסְפִים עִמוֹ וְלֹא דַק בְּזֶה וּבְטַחֲתִי מִי שְׁלוֹמֵד הַתּוֹרָה לְשִׁמְהָ יוֹדֶה לְדְבָרֵי בְּהוֹרָאָה זֹו.

אַף מְקֻרֹב בָּא הַתְּלִמִּידִי הַקּוֹפְצִים בְּהוֹרָאָה וּמְקֻלוֹ יִגִּיד לוֹ כֹּל הַמִּיקָל אֱלִיוֹ שׁוֹמְעֵין אֲבָל חֻלִּילָה לְפָרוֹץ גְּדַר וְכֵן חֻקְרָתִי מִן הַשּׁוֹחֲט דְּמֵתָא וְאָמַר לִי שְׁכֵן נוֹהֲגִין בְּכָל מְדִינוֹת אֲשַׁכְּנֵנוּ לְהִטְרִיף הִיכִי דְנִסְרָכָה הַטְּרַפְשִׁי בַּב"ה וְהַמְּסָס וְאִין בּוֹדְקִין כֹּלֵל אַחַר הַמַּחֲט כִּי כְּבָר הַעִיד רַמ"א שְׁהוּא בְּדוּק וּמְנֻסָּה.

וְגַם עֵינֵינוּ רָאָה וְלֹא זָר יוֹתֵר מְעַשְׂרִים פְּעָמִים שְׁבָכָל פְּעַם שֶׁהִי נִסְרַף מְצָאנוּ מַחֲטִי שֵׁם עכ"כ אִין לְהַקְל אֶפְיָלוֹ בְּאִיזָה פְּעַם שְׁלֹא נִמְצָא הַמַּחֲט אָנוּ חוֹשְׁשִׁים שְׁמָא כְּבָר יִרְדָּה לְתוֹף

הפּרש ואי אפּשר לְבַדְקָה פּראוי וַיֵּשׁ לְהַטְרִיף וְכֵן נִהְגִּיתִי כָּל יְמֵי וְה' יִדְרִיכֵנוּ בְּדַרְךְ אֲמַת
וַיִּרְאֵנוּ גַפְלָאוֹת בְּתוֹרָתוֹ וַיִּצְיָלֵנוּ מִשְׁגִּיאוֹת כ"ד הַמִּתְפַּלֵּל בְּלֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה וְלִבִּי דוֹאֵג
בְּקַרְבִּי שִׁיִּצְיָלֵנוּ מִשִּׁפְּת שִׁקָּר וְלִשׁוֹן רְמִיָּה וַיִּקְוִי בְּרִשְׁעִים עֲצוֹ עֲצָה וְתוֹפֵר.

הַיּוֹם יוֹם ד' ד' מְנַחֵם תפ"ג לפ"ק: אַחַר זֶה מְצַאֲתִי בִּשְׂאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת חוּט הַשָּׁנִי ס"ט
וְכַתֵּב בְּפִירוּשׁ שְׂאֵפִילוֹ אֵין הַמַּחֲטָה תְּחֻב בּוֹ כָּלֵל מִבְּפָנִים אֲלֵא מוֹנַח עַל הַפֶּרֶשׁ וַיֵּשׁ לְהַטְרִיף
וּמְדַמָּה לְגַמְרֵי לוֹנֶשֶׁט וְכַתֵּב שֶׁם אִם אֵיבַע שְׁעִירוֹ הַפֶּרֶשׁ מִתּוֹכוֹ וְלֹא בְּדָקוּ אַחַר הַמַּחֲטָה
נִרְאָה לְהַכְשִׁיר וּמְסִיִּים וְאוּלֵי שְׂלֵא נִהְגוּ לְחַפֵּשׁ וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּכָל הַפֶּרֶשׁ מִקְצָה לְקְצָה לִית לֹן
בֵּה כִּי דִי לְבַקּוֹעַ הַפֶּרֶס בְּמִקּוֹם הַסִּירְכָא וְלְבַדּוֹק רַק עַל הַפֶּרֶשׁ סְמוּךְ לְדוֹפֵן הַפֶּרֶס אֲשֶׁר
שֶׁם הַסִּירְכָא דוֹמְנִי דוֹנֶשֶׁט כִּי נִמְצָא שֶׁם קוֹץ בְּפָנִים הָיוּ סְמוּךְ לְדוֹפֵן הַנּוֹשֵׁט אֲשֶׁר שֶׁם
הַקּוֹרֵט דָּם מִבְּחוּץ וּק"ד אֵית בִּי חֲשָׁשׂא כְּמוֹ טַפַּת דָּם קְרוּשׁ עכ"ל בְּקִיצוֹר וְאִף שִׁחְלַק
עָלֵי בְּדִין אֲחָד דְּהֵינּוּ הֵיכִי דְלֵא בְּדַק מ"מ אֹמֵר אֲנִי דְאֲפִשֶׁר שְׂלֵא הַנְּחֻזְק וְנִתְבָּרַר אֲצֵלוֹ
שְׁנַמְצָא בְּרוּב פְּעָמִים מַחֲטִים אֲבָל אַחַר שְׁנַתְבָּרַר לְפָנֵי בְּהִרְבָּה נְסִיווּת יֵשׁ לִי עַל מַה
לְסַמּוּךְ דְּרוּבָא דְאוּרִייתָא וּמִתְנִיתָן מְסִיִּיעַ לֹן דְּכָל הַטְּוִמָאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאתָן וּבְלֵא בְּדִיקָה
בְּכָל חֲדָרֵי הַבֵּטָן אֵי אֲפִשֶׁר לְהַכְשִׁיר וְכָל מִי שְׂאֵינוּ נוֹהֵג בֶּן בְּדוּרְיָנוּ כְּאֵלוֹ מְאָכִיל טְרִיפוֹת
בִּישְׂרָאֵל: חֲזוֹר הַשׁוֹאֵל וְהַשִּׁיב לִי וַיִּלְלָה לֹא יַדְעָתִי הַסִּיבָה לָמָּה סָבַב עֲצָמוֹ לְפָרֶשׁ דְּבָרֵי
רמ"א דְאִף בְּדִיקָה לֹא מְהִי כִּי בְּכָל פְּיֻצוֹת שְׂאֵנוּ פּוֹנִין דְּבָרֵי רמ"א אֵינוּ מְדוּקְדָּק דְּלְפִירוּשׁוֹ
דְּאִף בְּדִיקָה לֹא מְהִי קִשְׁיָא אֲמַאי נִקַּט רמ"א יֵשׁ לְבַדּוֹק הַל"ל טְרִיפָה עכ"ל.

אַמְרָתִי לְהַשִּׁיב בְּמַחֲלָה כְּבוֹדוֹ שְׂאִף אֲנִי לֹא אֲמַרְתִּי דְּבְדִיקָה לֹא מְהִי אֲלֵא כְּתַבְתִּי שִׁקְשָׁה
לְבַדּוֹק כָּל חֲדָרֵי בֵּטָן וּבְנוֹדָי כְּנוֹנַת רמ"א שְׂפַתְבִּי יֵשׁ לְבַדּוֹק שְׁבִנוֹדָי יִמְצָא שֶׁם כְּנוֹנַתוֹ
בְּדִיקָה מְעַלְיוֹתָא לְפַשְׁפֵּשׁ בְּכָל הַפֶּרֶשׁ וּבְדוּרְיָנוּ שְׁנַתְבָּרַר בְּרוּב פְּעָמִים שְׂמוּצָאִים מַחֲטִים
אֵי אֲפִשֶׁר לְהַכְשִׁיר אֲלֵא בְּבְדִיקָה מְעוֹלָה אֲבָל כִּינּוּ שִׁקְשָׁה לְבַדּוֹק בְּפֶרֶשׁ לְכַף יֵשׁ לְהַטְרִיף
וְזֶה בְּרוּר בְּדָבְרֵי לְמִי שְׂמִדְקוֹדֵק בְּדָבְרֵי לֹא יִטְעָה בְּשׁוּם עֲנָנָן שְׁעַלְתָּה בְּדַעְתִּי שֶׁל דְּבָרֵי
רמ"א אִף בְּדִיקָה לֹא מְהִי.

עוֹד הַשִּׁיב לִי דְלְסַבְרָתִי דְלֵא אֲמַרִּינוּ דִּיִּצְאָה וְחֲזָרָה מ"מ קִשְׁיָא אִם בְּנִמְצָא אֲמַרִּינוּ דְּחֲזָרָה
מכ"ש בְּתְחֻב א"כ קִשְׁיָא אֲמַאי לֹא נִימָא אִף בְּנִקּוּב מִצַּד אַחַר דְּאִף אִם יִמְצָא נִגְד סְבִיבוֹת
הַמַּחֲטָה בְּחוּץ דְּטְרִיפָה דְאֲמַרִּינוּ דְּחֲזָרָה לְאַחוּרֵי מִצַּד הַחִיצוֹן וְנִשְׂאָרָה תְּחֻבָּה בְּצַד הַפְּנִימִי
וְהַק"ד שֶׁהֵם עֲכָשְׁוֹ שְׂלֵא כְּנִגְדָּה פִּי הַמַּחֲטָה הִי מִתְחִילָה סְבִיבֵי הַמַּחֲטָה מִבְּחוּץ וְהֵינּוּ מְטְרִיפִי
בְּשִׁנְיָקָבָה מִב' צְדָדִים כה"ג כמ"ש הב"י א"כ נִיחֻשׁ שְׂמָא חֲזָרָה הַמַּחֲטָה עכ"ל: וְדָבָר זֶה
ג"כ אֵינוּ קוֹשֵׁי כָּלֵל דְּהָא טַעְמָא דב"י דְּבַעֲיָנוּ מִצַּד אֲחָד שְׂיִמְצָא ק"ד כְּנִגְדָּה פִּי הַמַּחֲטָה
וּמִטַּעַם שְׁנִירְאָה שְׂעֵבֵר לִב' צְדָדִים וְחֲזוֹר לְבִפְנֵים וּמִתּוֹךְ זֶה הִיא נִגְדָּה פִּי הַמַּחֲטָה מִשְׁ.

ולפ"ז אֵין לְחוּשׁ שְׂמָא הֵיטָה נְקוּבָה מְעַבֵּר לְעַבֵּר וְחֲזָרָה דְאִם חֲזָרָה ק"ד נִגְדָּה פִּי הַמַּחֲטָה יֵשׁ
לְמִצּוֹא וְלֹא סְבִיבוֹת הַמַּחֲטָה לְחוּד דְּכְשָׂאֵנוּ מוּצָאִים נְקוּבָה מְעַבֵּר לְעַבֵּר אֵי אֲפִשֶׁר לְמִצּוֹא
כְּנִגְדָּה פִּי הַמַּחֲטָה שְׂהִיא כְּבָר פִּי מִבְּחוּץ וּלְכַף מְטְרִיפוֹת ק"ד אִף סְבִיבוֹת הַמַּחֲטָה.

אֲבָל הֵיכִי שְׂאֵינוּ נְקוּבָה מְעַבֵּר לְעַבֵּר אֵין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁנִקּוּבָה הֵיטָה מְעַבֵּר לְעַבֵּר אֲלֵא
שְׁחֲזָרָה דא"כ ק"ד נִגְדָּה פִּי הַמַּחֲטָה בְּעֵי לְאַשְׁפוּחֵי וְתַדַּע דְּהָא אִף בְּלֵא סְבִרְתִּי תִקְשִׁי לְפִי
דְּבָרֵי הַב"י לָמָּה הַכְשִׁיר מִצַּד אֲחָד כְּשִׁישׁ סְבִיבוֹת הַמַּחֲטָה ק"ד וְאֵינוּ כְּנִגְדָּה פִּי הַמַּחֲטָה וְלֹא
נִיחֻשׁ דִּילְמָא נְקוּבָה הִי וְחֲזָרָה לְאַחוּרֵי אֲלֵא ע"כ כְּדִאֲמָרוּ דא"כ ק"ד כְּנִגְדָּה פִּי הַמַּחֲטָה

בְּעֵי לֹא־שְׂפוּחֵי וּמִדְּלֹא אֲשַׁפְּחֵן ק"ד פִּנְגָּד פִּי הַמַּחֲט לֹא מִחֻזְקֵינוּ רִיעוּתָא שְׁחֻזְרָה וּמִפְּחֵ ק"ד שְׂפָבִיב הַנְּקָב לֹא מִחֻזְקֵינוּ שְׁהִיְתָה שָׁם וְחֻזְרָה וְנִתְחַבְּהָ לְכֹאן זֶה לֹא אֲמָרֵינוּ וּק"ל.

עוֹד הַשִּׁיב לְדַבְּרֵי וְנ"ל וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּדַבְּרֵי פִּינּוּן דְּמַכְשִׁיר אִם הַמַּחֲט לֹא יִמָּצֵא בְּפִרְשׁ רַק דְּמַטְרִיף מִשׁוּם דְּהַבְּדִיקָה הוּא בְּקוֹשֵׁי וּצ"ל דס"ל פִּינּוּן דק"ד פֶּשֶׁר אִם לֹא יִמָּצֵא הַמַּחֲט בְּפִרְשׁ ה"ה בְּסִירְכָא וּא"כ אֲמַאי לֹא אֲשַׁתְּמִיט שׁוּם פּוֹסֵק לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּבַק"ד נְמִי טְרִיקָה מִשׁוּם דְּבְדִיקָה כְּמוֹ בְּסִירְכָא לְסִבְתָּו עכ"ל: גַּם זֶה אֵינוֹ קוֹשֵׁי' כִּלְלֵ דְהָא בְּלֹאוּ הָכִי יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמָה לֹא פְתָבוּ הַפּוֹסְקִים פְּשׁוּמֻצָּאִים ק"ד מִבְּחוּץ יֵשׁ לְבַדּוֹק אַחַר הַמַּחֲט כְּמוֹ גְּבִי טְרַפֶּשׁ שְׁנִסְרָכָה אֶלָּא בְּרוּר הַדְּבַר שְׁגָבִי טְרַפֶּשׁ שְׁנִסְרָכָה נִתְבָּרַר לָהֶם ע"פ גְּסִיּוֹן שְׁפָדָּ מִצָּאוּ אֲבָל בַּק"ד לֹא נִתְבָּרַר לָהֶם וּא"כ לְדִידֵי נְמִי לֹא קָשִׁי אִם הִי' מְבֹרָךְ אֲצֻלְיָנוּ כְּשֶׁנִּמְצָא ק"ד מִבְּחוּץ שְׁיֵשׁ שָׁם מַחֲט בְּרוּב פְּעָמִים בְּאַמְתָּ הֵינּוּ מְצָרִיכִים בְּדִיקָה מְעוֹלָה אֶלָּא שְׁלֹא נִתְבָּרַר אֲצֻלְיָנוּ וּלְכָדָּ לֹא דְבָרוּ מִזֶּה הַפּוֹסְקִים אֲבָל בְּטְרַפֶּשׁ הַכְּבֵד שְׁנִסְרָכָה לְהַמְסֵס עֵינֵינוּ רָאוּ וְלֹא זָר שְׂרוּב פְּעָמִים וְרָגִיל הַרְבֵּה שְׁמוּצָאִי בּוֹ הַמַּחֲט בְּכָל גּוֹנוֹנָא שְׁמוּצָאִי בּוֹ מְחֻטִּים לְהַטְרִיף.

וּבַעַל תְּשׁוּבַת צ"צ לֹא דַק בְּזֶה וּכְמוֹ כֵּן אִם אֵין אָנוּ יְכוּלִים לְבַדּוֹק וּלְחַפֵּשׁ בְּכָל חֻזְרֵי בְּטוֹן יֵשׁ לְהַטְרִיף וְכֵן שְׁמַעְתִּי נוֹהֲגִים בְּאַשְׁכּוּז וּלְדַעְתִּי כָּל מִי שְׁאֵינוֹ כֵּן כְּאֵלוֹ מְאָכִיל טְרִיקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל: שְׁאֵלָה קְלָא נִפְתְּלֵי שְׁבַע רְצוֹן מְלֵא יִרְאָה פְּנִימִי כְּחִיצוֹן וְעֻטְרָנוּ צִינָה רְצוֹן ה"ה אַהוּ' יְדִידֵי כְּנִפְשֵׁי הַרְבַּ הַמְּוִפְלָא הַמְּוִשְׁלָם בְּמַעֲשִׂים כְּבוֹד מוֹהַר"ר נִפְתְּלֵי נַר"ו כְּתָבוּ קַבְלִתִּי וְרִאִיתִי מְגִילַת קִנְיָת ה' צְבָאוֹת בְּדַבְּרֵי פְלוֹנֵי שְׁהִי' מִיַּחַד עֲצָמוֹ עִם אֲשֶׁת פְּלוֹנֵי בְּחֻזְרֵי תוֹדָה חֻזְרֵי בְּאַפִּילָה וְשָׁהָה עָמָה לְעַרְבָּ ג' שְׁעוֹת וּמִשְׁרָתוֹ שְׁל ב"ב הַרְגִישׁ בְּדַבְּרֵי וּקְרָא לְכַמָּה אֲנָשִׁים וְהָטוּ אֲזָנָם בְּרַחוּב אַחֻזְרֵי הַפּוֹתֵל לְפָנֵי הַחֲלוֹן וְשָׁמְעוּ הַקּוֹל הַנּוֹיּוֹת שְׁל תַשְׁמִישׁ וְהֶאֱרִיכוּ בְּדַבְּרִים שְׁל מִמֶּשׁ כְּאֵלוֹ רָאָה מַעֲשֵׂה וְהֶאֱשָׁה עוֹמְדָת בַּמְרָדָה וְאָמְרָה אוֹיְבִים הוּא דְּמִפְקָא עֲלֵי קְלָא וּמַכ"ת יִרְאָה לְגַבּוֹת אֶת הָעֲדוֹת בְּפָנֵי' וּבְפָנֵי בַעֲלָה מְכַמָּה טְעָמִים שְׁיִגִיד לִי בַעַל פֶּה וּבִיקָשׁ מִמֶּנִּי לַחֲוֹת דַּעְתִּי בְּגִדּוֹן זֶה: אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד אִם אֲמַנְם שְׁכַהֲיוּם בְּאִתִּי מְאוֹרְחִים רְחוּקָא וְנִטְלִטְלֵתִי בְּטִילְטוּלָא דְּגַבְרָא וְאֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה לְהַעֲמִיק בְּדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים וּלְבָרַר דַּעַת הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהַרְא"ש מ"מ לְהוֹצִיא חֵלֶק אִי אֲפֶשֶׁר בְּאַשְׁרֵי שְׁבַעֵל הָאֲשָׁה בָּא לְפָנֵי וְצַעַק כְּכְרוּכִיָּא וְאָמַר בְּפֶה מְלֵא שְׁשֻׁקָה הַמָּה הַדְּבָרִים וְיִלְדָה אַחַת בַּת י"ב שָׁנִים הִי' גְּעוֹרָה בְּאוֹתוֹ עַת בְּבֵית הַחֻזְרָה וְהַנֶּר הִי' דְּלוּק וְהֶאֱנָשִׁים מִבְּחוּץ לֹא יָכְלוּ לְרִאוֹת אֶת הַנֶּר מִחֻמַּת דְּלַת הַחֲלוֹן שְׁהִי' סוּגְרִי' וְנַעוּלִים הֵטִיב בְּלִילָה וּלפ"ז רוּצָה לְנִסּוֹת לְהַדְלִיק הַנֶּר בְּבֵיתוֹ וּכְשִׁיסְגוֹר דְּלַת הַחֲלוֹן לֹא יִרְאוּ שׁוּם גִּיצוּץ אוֹר וְגַם אָמַר שְׁהִילְדָה אוֹמְרַת שְׁלֹא נִכְנַס פְּלוֹנֵי לְחֻזְרֵי רַק הִי' בְּבֵית הַחֻזְרָה וּלפ"ד הַבַּעַל יֵשׁ לְחוּשׁ לְכַמָּה חֻשְׁשׁוֹת וְתַקְלוֹת שְׁיַעֲשׂוּ מִחֻמַּת בּוֹשָׁה אִם יִגְרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּכֵן אוֹדִיעַ לְמַכ"ת מַה שְׁנִרְאָה לִי אֶלִיבָא דְּדִינָא וּפּוֹתְחִין בְּזָכוֹת תַּחֲזִילָה דְּזֶה ש"ס עָרוּף בַּפ' עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין דָּף פ"א אֲמָרֵינוּ מְלָקִין עַל הַיְחוּד וְאֵין אוֹסְרִין עַל הַיְחוּד א"ר אֲשִׁי לֹא אֲמַרְנָן אֶלָּא בְּיַחּוּד דְּפָנוּי' אֲבָל בְּיַחּוּד דְּאִשְׁתֵּי אִישׁ לֹא שְׁלֹא תִהִי מוּצִיא לְעַז עַל בְּנֵי וּבָוֹתִי קִימ"ל.

וּפְסָקֵינוּ בַּא"ה סִי' כ"ב הַרִי לְהַדְיָא דְּבַא"א לֹא מִבְּעַנְיָ דְּלֹא אוֹסְרִין אֲפִילוּ אֵין מְלָקִין וּלְפִי דְּבָרֵי הַיְלָדָה אֲפִילוּ יְחוּד לֹא הִי' דְּהָא מִתְּנַחַד אָדָם עִם אִשָּׁה וְתִינּוֹקָת שְׁיִודַעַת טַעַם בִּיאָה וְאֵינוֹ מוֹסְרָה עֲצָמָה לְבִיאָה.

ואף ש'תוס' בפ"ק דכתובות דף י"ג פתבו והקשו על הא דאמר רב אין אוסרין על היחוד
מהא דאמרינן בפ' בתרא דנדרים גבי האי נואף לא תאכל מהני תחלי דטעמינהו חווי'
אמר רבא איתת' שרי דאם איתא דעביד איסורא לא הוי אמר הכי דניחא ליי דלימות
משמע דאי לאו האי טעמא היתה נאסרת ע"י יחוד ותיקצו וי"ל דנואף שאני וא"כ אי
האי גברא הי' בקזקת נואף הי' לנו לאסור אף אף שהקעם מרננים אחריו מ"מ לא הוה חזק
בעדים לכה: ועוד פתב הנימוקי יוסף בפ' פיצד אשת אחיו דכל הני עובדא דשלהי נדרים
דאמרינן התם דאיסורי לי' פולהו פשרצו לגרש ובבא לצאת ידי שמים אבל פשוטעו
ואמר שאשתו מותרת לו ומכחיש הדבר אין אוסרין אותה עליו אלא בעידי טומאה ממש
כדאמרו וכן העלו בתוס' והרמב"ם והרא"ש והריטב"א ו"ל ובעדי פיעור פסק הרי"ף
והרמב"ם ו"ל דמבעל עצמו לא מפקינן אלא בעידי טומאה בין שיש לו בנים ובין שאין
לו בנים כדגרסינן בקדושין בפ' האומר איבעיא להו זינתה אשתו בעד אחד מאי אמר רב
הוי דבר שבפערונה ואין דבר שבפערונה פחות משנים והיכי דמי עידי טומאה כדגרסינן בפ'
פיצד העדים ורפנן היכי דייגי כשמואל דאמר שמואל במנאפלי עד שיראו מנאפים
ופירש"י ששוכבים בקירוב בשר ונוהגים כדרך תשמיש וילדעת הב"י בטור א"ה סי' י"א
סובר פן וכן פתב הרמב"ם בפ' כ"ד מהל' אישות סי' ט"ו בעידי דבר פיעור אם רצה
הבעל להוציא תצא בלא כתובה ובסי' י"ח פתב אין ב"ד כופין את האישה לגרש את אשתו
עד שיבאו שני עדים ויעידו שזנתה אשתו בפניהם וזה דעת רוב הפוסקים דעת רש"י
ושאלתות ומרדכי דאם הי' בכאן קול ממש עם עידי פיעור אבל היכי שלא ראה בעיניהם
אלא ידיעה בלא ראי' ששמעו קול תנועה מהמיטה ונשימתה אפשר דלא הוי ניאוף כלל
ותנועת המטה י"ל שפא לפעמים ע"י המתהפך אנה ואנה ולפעמים אדם מנשף בשינה
ואינם אומרים אלא בדממי: ובתשובת מיימני דשייך להלכות אישות שהרב רבי חזקני'
ממאדיבורג אוסר בכי האי גוונא ששמע מאחורי הבית נשימתן כדרך בני אדם שמשמשין
מטותיהם ותמה עליו מהר"ם בר' ברוך דקי"ל אין אוסרין על היחוד ואין אוסרין אלא
בקינוי וסתירה או משיראו כדרך המנאפלי השוכבים בקרוב בשר אבל משישמע אותם
מנאפלי לא שמענו כי מה שמיעה שייך במנאפלי אפילו אם שמעו אותן מנשמין שפא הי'
משתגעין ביחד דרך שחוק ולא אסרינן בהא והמעתיק רצה להביא ראי' לדבריו מהא
דסוף נדרים וקאמר שם דילמא עיני' נתנה באחר והשמיעה קול תשמיש כדי שיוציאנה
ומסיים אם שמע באותו ענין שברור לו שלא הי' דבר אחר אלא תשמיש חלילה לו
מלקחתו ואע"פ שאין ב"ד יכולין לכופו להוציאה הרי שכתב בהדיא אף שהיה ברור לו
שזינתה אין הב"ד יכולה לכופו וכעובדא זו פתב הרב בתשובת צ"צ ס"ס ע"ט ומחלק
הא הא דהתיר מהר"ם באשת כהן סתם ולא ירד לחלק בכך שאם תקיע בלבד היינו משום
דהתם הכותל הי' מפסיק ולא שמע אלא דרך פותל שהי' נוטה אונם לשמוע ואי אפשר
לשמוע כל כך בבירור אבל בנידון זה שהעד הי' שוכב באותו הקדר עצמו סמוך למיטתו
והי' שומע שפיר ומעיד על דבר ברור שתקוע בלבד שזינתה בנודאי דבר פשוט הוא אי
מהימן לי' כפי תרי שתייב להוציאה עכ"ל.

וא"כ בנידון דידן שהי' שומעין אחורי חלון ולא ראו י"ל ג"כ שהי' משתגעין ונאמירתו לא
מהני דהא אם הי' האישה הנואף עומד לפנינו ומודה לדבר עבירה יכול הבעל לומר אינו
מאמינה וכן אפילו אם אשתו הודית לדבר זה יוכל לומר אינו מאמינה.

ולדעת ר"א בסי' קע"ח אינו נאמן לומר בזמן הזה אני מאמינה א"כ ק"ו בנ"ד שהיא מכחישתו והבעל אומר שאינו מאמין בלבד שזנתה ע"פ עידי פיעור וגם לפי דברי הנערה שאומרת שהיתה באותו עת בבית החורף והגר היה דולק ולא נכנס החשוד לחדרה אינו חיוב עלינו לכופו לגרשה ובפרטות שיש לחוש לכמה תקלות יהיה העון האשמה תלוי בראשם ונאנחנו ב"ד נקי מה' ומישראל.

כ"ד הפותב באנחה השוכרת גופו של אדם היום יום א' כ"ד אדר פד"ת לנפשי לפ"ק. נאום מאיר בהר"ר יצחק ו"ל חותם פה ק"ק א"ש: שאלה קלב ראיתי בדברי האחרונים שתמהו על המקואות שלנו שעומדים הנשים על גבי נסרים וטובלים הלוא לדעת הראב"ד דכתב דווקא בכלי חרס דכיון שאינו מקבל טומאה מגבו ולא חזי למדרס ליפא משום גזירות מרחצאות וסילתא נמי לאו בר קבולי טומאה הוא אבל בכלי עץ אפילו דעבד לא עלתה לה טבילה ודייק לי מדתנו בפ"ה דמסכת מקוואות מעין שהעבירו ע"ג כלים או ע"ג ספסל הרי הוא כמו שהי' דברי ר' יהודא ר' יוסי אומר הרי הוא כמקנה ובלבד שלא יטבול ע"ג ספסל אלמא כל שהוא ראוי למדרס פספסל לא מהני בהו טבילה משום גזירות מרחצאות.

ובדברי הרא"ש פסק הרשב"א בת"ה ו"ל לא תעמוד על גבי כלי עץ שמקבלים טומאה מגבן ולא על גבי נסרים שראויים למדרס ולא על שום כלי הראוי למדרס מפני גזירות מרחצאות של פלים עברה וטבילה לא עלתה לה טבילה וע"פ זה פתב בש"ע סי' קצ"ח סעי' ל"א אין טובלין בכלים כו' ולא על גבי נסרים שראויים למדרס וכתב הט"ז ו"ל ונקט נסרים הראויים למדרס כי טומאת מדרס אינו שייקא אלא בחשיב עלי' שתהי' למדרס ולפעמים צריך אפי' למעשה פדאימא ברמב"ם פ"ק כ"ה דהלכות פלים וכתב שם נסרי' של בית המרחץ ששגמן אינם מקבלים טומאה שאינו עשוי' לישיבה כו'.

א"כ בכל סתם נסרים שמוכרין לבגין לא מטמאי' מדרס אלא דס"ל להראב"ד פיון שראויים לטומאת מדרס אם הי' מיוחדין לכך לעשות מהם ספסל או פיוצא בו יש לחוש לרואה שיטעה ויאמר כל הנסרים הדין כן אע"פ שייחדן כבר לישיבה ויש בהם טומאת מדרס ומפח זה יטבול במרחצאות זה פוננת הראב"ד שכתב נסרים הראויים למדרס.

ולפ"ז יש לתמן טובא על המנהג מדינתנו שעושים נסרים במקום שתעמוד האשה הטובלת ולבו"ש האריה בתמי' זו: ונפלאתי שטעו בכוננת הראב"ד והרשב"א דהא משנה שלימה שנינו במס' פלים ספסל שניטל אחד מראשיו טהור ניטל השני טהור אם יש בישיבה טפח טמא ופי' הרב רבינו עובד' משום דלא חזי לישיבה שהיושב עליו פיושב על גבי קרקע ואם יש בגובה טפח טמא שדף העב חזי לישיבה וכן פסק הרמב"ם בפ"ק כ"ו מהלכות פלים ובסוף פ' הנ"ל תנו הנסרים במרחץ ששגמן ר"ע מטמא וחכמים מטמאים שאינו עשויים אלא שיהי' המים מהלכין תחתיהן ופסק הרמב"ם בפ"ה כ"ה דהלכות פתקמים א"כ אין ספק מה שכתב הרשב"א ולא ע"ג נסרים שראויים למדרסו היינו בעובדין טפח דהם טמאים מדרס.

ולפ"ז מנהג של ישראל תורה ולכך לא מיחו כל גדולי ישראל דהם עושים מתחילה נסרים שאין בעובדין טפח ואינם מטמאי' מדרס ואין פיקפוק כלל לטבול עליהם דלא

משום בעיתות' איפא ולא משום כלי דמקבל טומאה איפא דנסרים פאלו אינם טמאים
מדרס כמו גבי ספסל.

ולפ"ז יש תמי' רבה על הפ"ח שכתב בסוף דבריו וז"ל ומיהו לעמוד על הנסרים אפילו
הם רחבי' ד' אם אינם מחוברים וקבועים במסמרי' אסור לעמוד עליהם ולטבול פיו
דראויים למדרסות ואף בדעבד לא עלתה לה טבילה.

וכן פסק הרשב"א וכן פסק בש"ע ולפמ"ש ברור הדבר פשמש וכביעות' בכותחא
בנסרים שאין עוביין טפח אין מטמאין במדרס ואין חשש כלל לטבול עליהם ואין לנו
לבדות מלבינו חששות רחוקים דראוי למדרס פירושו שראוי' לעשו' ספסל או כלי
שראוי למדרס א"כ גבי סולת' ל"ל טעמא משום בעיתותו' הא בכל פשוטי כלי עץ נמי
נימא דראוי לעשות ממנו כלי שיטמא אלא ברור הדבר שלא עלה על שום קדמון גזירה
זו אלא פירושו הראויים למדרס שיש נסרים שאין עוביין טפח ואין מטמאין מדרס ומנהג
ישראל תורה היא ואין בדבר זה שום פיקפוק ושאר תשובת שהביא הש"ך לא הי' בידי
לעי' בהם: ועוד דמספכין בנסרים ולא פליגי ר"מ ור"י אלא בגזירות תקרה ואם איתא
דנסרים חזי למדרס ומקבלין טומאה בלא"ה אין מספכין בהם דהא אין מספכין בדבר
המקבל טומאה אלא ברור הדבר דסתם נסרים שאין עוביין טפח ולא מטמאו מדרס וזה
ראי' שאין עליה תשובה.

והלבוש בא"ח סי' תרכ"ט סי' י"ח נתקשה מזה שכתב ויש מתמיהים ונהרי הם מקבלים
טומאת מדרס ולמה לא יהי' פסולים כו'. ונדחק בישוב קוש' זו אבל לפי מה שכתבנו
אין פאן קוש' דסתם נסרים אין עוביין טפח ולכך אינם ראויים למדרס ואינם מקבלים
טומאה וק"ל: שאלה קלג מהרב המופלג מוה' לוי ירושלמי אבד"ק בילגראד.

תפארת ישראל מאיר ומנהיר עיני חכמים ותלמידיהם בהלכה עולה ויורד בעמוקא של
הלכה הליכות עולם לו נר ישראל ע"ה פ"ה אב"ד ר"מ הגאון המפורסם חסידא וקדישא
ופרישא מוהר"ר מאיר נ"י.

ובדבר שכתבתי לאדמ"ו אשתקד שיש פה קהל ספרדיים והמה נוהגים מנהגם עפ"י דעת
הרמב"ם ב"י ואנחנו בני אשכנז נוהגים עפ"י פיסקי רמ"א ז"ל ויש פמה פסקום וכמה
ענינים בדיני שחיטות ובדיקות שאנחנו מטריפים והמה מלשירים ואנחנו אוכלים עמהם
על סעודת מצוה כגון ברית מילה וכיוצא בזה.

ומעכ"ת השיב לי לאמר שדבר זה צריך עיון בדבר וכעת שנתקבלתי עליהם לרב ולמ"צ
הזהרתי לשוחט ובודק שלהם שכל מקום שימצא שני וורדים או פיוצא בסמנים הללו
שיטריף עד שיבוא עלי תשובה נכונה מרום מעכ"ת.

ועוד מטעם שרובא דרובא מהקהל ספרדיים המה אשכנזים וזה מקרוב כגון עשרים
שנים שנעשה הקהל א' ותפסו מנהג הספרדיים אבל רובא דמינכר ותרי רובא הן
אשכנזים גמורים: תשובה אמרתי להשיב מפני הפכוד אם אמנם שאין אני מופנה מפל
צד בשעורין דרבנן תמידין פסדרן אמרתי להפסיק באמצע פרק ולבאר דין זה הוא תלמוד
ערוך בפ"ק דיבמות דף י"ג ע"ב תנן התם מגילה נקראת בי"א ובי"ב כו' אמר לי ריש
לקיש לר' יוחנן איקרי פאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות א"ל עד פאן לא שנית מקום

שְׁנֵהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעֶרְבֵי פְסָחִים עַד חֲצוֹת עוֹשִׁים מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת אֵין עוֹשִׁים א"ל אֲמִינָא לָךְ אִיסוּר' וְאַתָּה אֲמַרְתָּ לִי מְנַהֵגָא וּפְרִיף הֵתָם לָאוּ אִיסוּרִי וְהֵתְנֹן בְּלִילָה ב"ש אוֹסְרִים וּב"ה מְתִירִין א"ל הֵתָם הֲרוּאָה אוֹמֵר מְלָאכָה הוּא דְלִית לִי וּפְרִיף וְהָא ב"ש מְתִירִין הֲצָרוֹת לְאַחִים וּב"ה אוֹסְרִין וּמְשַׁנֵּי מִי סְבַרְתָּ עֲשׂוּ ב"ד פְּדַבְרֵיהֶם לֹא עֲשׂוּ קָרִינוּן פְּאֵן לֹא תִתְגַּוְדּוּ לֹא תִעֲשׂוּ אֲגֻדּוֹת אֲגֻדּוֹת וְנֹאמֵר אֲבִי פִי אֲמַרְיִנֹן לֹא תִתְגַּוְדּוּ פְּגוֹן ב' בְּתֵי דִינִים בְּעִיר אַחַת כּו' א"ל רְבָא וְהָא ב"ש וּב"ה פְּשַׁתִּי בְּתֵי דִינִים בְּעִיר אַחַת דְּמִי אֲלֵא אֲמַר רְבָא פִי אֲמַרְיִנֹן לֹא תִתְגַּוְדּוּ פְּגוֹן ב"ד בְּעִיר אַחַת פְּלַג מוֹרִין פְּדַבְרֵי ב"ש וּפְלַג מוֹרִין כּב"ה אֲבָל שְׁתֵּי בְּתֵי דִינִים בְּעִיר אַחַת לִית לֵן בַּהּ וְקֹאמֵר בְּש"ס ב"ש אַע"פ שְׁאֵלוּ אוֹסְרִי וְאֵלוּ מְתִירִין לֹא נִמְנָעוּ ב"ש מְלִישָׁא נְשִׁים מַב"ה וְלֹא ב"ה מַב"ש וְנֹאמֵי לֹא נִמְנָעוּ ב"ה מַב"ש הָא בְּנֵי חַיִּיבֵי פְרִיתוֹת נִיגְהוּ וּמְשַׁנֵּי דְמוֹדְעֵי לִי וּפְרָשֵׁי עַכ"ל.

שְׁמַעֲיָנוּן מְסוּגָל' זֹו בְּדַבְרֵי מְנַהֵג לֹא שְׁיִיף לֹא תִתְגַּוְדּוּ וְאֲפִילוּ בְּדַבְרֵי אִיסוּר אֵי אֵינוּ נִיפְרֵר לְרַבִּים שֶׁהוּא מְשַׁנֵּה אֵין פְּאֵן מְשׁוּם לֹא תִתְגַּוְדּוּ פְּדַמְשַׁנֵּי הַש"ס הֵתָם הֲרוּאָה הוּא אוֹמֵר מְלָאכָה הוּא דְלִית לִי.

וְגַם נִשְׁמַע מְזַה דְּשַׁנֵּי בְּתֵי דִינִים בְּעִיר אַחַת לִית בְּהוּ מְשׁוּם לֹא תִתְגַּוְדּוּ אֲפִילוּ בְּאִיסוּר דְּאוֹרֵיית' כְּמוֹ בְּפִלְגֻת' דְּב"ש וּב"ה בְּצָרוֹת שְׁנַחְלֵקוּ בְּחַיִּיבֵי לְאוּיִן וְחַיִּיבֵי פְרִיתוֹת. וְגַם נִשְׁמַע מְזַה שְׁאֵין הֲרֹב מְעֵלָה וּמוֹרִיד בְּעַנְיָן זֶה דְּהָא ב"ה הֲוֵי רְבָא כְּמוֹ דְּמְשַׁנֵּי הַש"ס לְמ"ד לֹא עֲשׂוּ דְּב"ה הֲוֵי רְבָא אַפ"ה אֵי הֲוֵי שְׁנֵי ב"ד בְּעִיר אַחַת לִית לֵן בַּהּ וּמְתֵר לְפְסוּק כּב"ש וְאֵלוּ כּב"ה וְלֹא אֲזַלִּינוּן בְּתֵר רְבָא וּלפ"ז בּו"ד אֵם אֲמַנְם שְׁנַתְקַבַּל מְכ"ת עֲלֵיהֶם לְרַב מ"מ פִּינוּן שְׁיֵשׁ לְהֶם ב"ד וְלַקְהַל אֲשַׁכְּנִיזִים נְמִי יֵשׁ לְהֶם ב"ד אַע"פ שְׁאֵין בְּהֶם לוּמְדִים מ"מ מְמַנְוִים הַטּוֹבִים שְׁיֵשׁ בְּהֶם וּלְכָל ב"ד וּב"ד שְׁבַכְל עִיר הֲוֵי ב"ד חֲשׁוֹב וְאֵין לָךְ אֲלֵא דִּינֵן שְׁבִימִיף וְזֶה הֲוֵי פְשַׁתִּי בְּתֵי דִינִים בְּעִיר אַחַת דְּלֹא הֲוֵי מְשׁוּם לֹא תִתְגַּוְדּוּ וְאַף שְׁנַתְקַבַּל מְכ"ת עֲלֵיהֶם לְמוֹרָה מ"מ אֵין בִּידוּלְאֶסוֹר בְּמַה שְׁנֵהֲגוּ ע"פ גְּדוּלֵי הוֹרְאוֹת מְקוֹדֵם כְּמוֹ שְׁרַבְנִים בְּדוֹר הַזֶּה הַנְּתַקְבְּלִי בְּעַדֵי דִינִים אֵין בְּהֶם כַּח לְאֶסוֹר חֲלָב שֶׁל בְּנֵי רֵינּוֹס שֶׁהִתִּיר לְהֶם רַבִּינוּ יוֹאֵל וְאֲנִי אוֹמֵר בְּטַח הָא דְכַתְבַּתְּ הַמְג"א בְּס"ס תצ"ג.

וּב"ל דְּוֹקָא בְּמְנַהֵג הַדּוּמָה לְמַגִּילָה אֲבָל בְּדַבְרֵי שְׁמַחְלֻקְתֶּם בְּדַבְרֵי אִיסוּר פְּגוֹן שְׁאֵלוּ אוֹכְלִים חֲלָב שֶׁל בְּנֵי רֵינּוֹס וְאֵלוּ אֵין אוֹכְלֵי אֵם נִתְקַבְּצוּ לְמְקוֹם אֶחָד צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת מְנַהֵג שְׁוֵה מְשׁוּם לֹא תִתְגַּוְדּוּ עַכ"ל ע"כ קֹאֵי אַב"ד בְּעִיר אַחַת כְּמוֹ שְׁפַתְבַּעַל דְּבָרֵי רַמ"ז בְּפִסְקֵי הָרֵא"ש וְקֹאמֵר אֵם בָּאוּ מְמַקוֹם שְׁאוּכְלִין וּמְמַקוֹם שְׁאֵין אוֹכְלִין וְנִתְקַבְּלוּ יַחַד אֲזַ הֲוֵי כּב"ד אֶחָד בְּעִיר אַחַת ע"כ צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת מְנַהֵג הַשְׁוֵה דְּמֵאֵי חֲזִית דְּמְנַהֵג דִּידֵךְ עֲדִיף יוֹתֵר מְדִידוֹן אֲבָל בְּעִיר בִּילְגֵרָאד שְׁקֵהָל סְפַרְדִּים יוֹשְׁבֵים שְׁם מְשַׁנֵּים קְדַמוּנִית וְאַף שְׁבָאוּ לְשֵׁם אֲשַׁכְּנִיזִים וְנִתְלַשְׁבוּ עַמְהֶם פִּינוּן שְׁלֹא הֵי דַעְתָּם לְחֹזֵר הֵי צָרִיכִין לְנַהֲגַם כְּמְנַהֵגֶם אֲפִילוּ לְקוֹלָא וְקַמָּא קַמָּא בְּטַל לְגַבִּי קַהֵל סְפַרְדִּי וְעַכְשָׁיו שְׁיֵשׁ קַהֵל אֲשַׁכְּנִיזִים וְהֶם עִם קוֹדֵשׁ בְּפִנֵי עַצְמָן אֵלוּ יְנַהֲגוּ כְּמְנַהֵגֶם וְאֵם רוּצִים לְאֶכּוֹל בְּסַעוּדַת מְצָנָה יַחַד צָרִיף בַּעַל סַעוּדָה לְהוֹדִיעַ לְהֶם וְכְמוֹ דְּמְשַׁנֵּי הַש"ס גַּבִּי ב"ש וּב"ה דְּמוֹדְעֵי לְהוּ וּפְרָשֵׁי וּבְפֵרְט בּו"ד י"ל הָא דְאַנְן לֹא אֲכָלִי מְשׁוּם דְּלֹא תֵאָב לְאֶכּוֹל בְּשָׂר אוּ שְׁאֵינוּ רוּצָה לְבוֹא עַל הַסַּעוּדָה וְכְמוֹ דְּמְשַׁנֵּי הַש"ס הֵתָם הֲרוּאָה אוֹמֵר מְלָאכָה הוּא דְלִית לִי וְלֹא מִיחֻזֵי כְּשִׁתִּי תוֹרוֹת וְאֵין לְאֶסוֹר פְּלִים שְׁלֵהֶם כְּמוֹ שְׁאֵין אוֹסְרִים פְּלִים שֶׁל בְּנֵי רֵינּוֹס וְהַש"ף בְּסִימָן קי"ט ס"ק כ'

הָאָרִיף שֵׁם בְּדִינִי וּמִשֵּׁם נִלְמַד לְנִידָן שְׁלִפְנֵינוּ וּלְמִנְהַג הַסְּפָרָדִיִּים אֲשֶׁר מְנַהֵג אַבּוֹתֵיהֶם בְּיַדֵּיהֶם יֵשׁ לָהֶם עַל מַה שֵּׁיִסְמְכוּ שְׁהָרִי פֶתֶב הַטּוֹר בְּסִי' ל"ה שֶׁהֲגֵאוּנִים מְכַשְׁרִים בֵּין אִם אֵין לָהּ כָּלֵל וּבֵין אִם יֵשׁ לָהּ שְׁתֵּימִם וְכֹתֵב הַטּוֹר שְׁפָן עֵינָר.

הָרִי יֵשׁ לָהֶם עֲמוּדֵי עוֹלָם לְסִמּוֹךְ עֲלֵיהֶם וְאֵין פֶּתַח בְּיַדֵּינוּ לְאַסּוֹר בְּמַה שְׁנִהְגוּ הַיִּתֵר וְלֹא דְמִי לְמַה שְׁפֶתֶב רַמ"א בַּח"מ ס' כ"ה וְאִם הִי' מְנַהֵג בְּעִיר לְהַקֵּל מִפְּנֵי שֶׁהִתְחַבְּרָה אֶחָד הוֹרָה לָהֶם כִּי אִם אַחַר מוֹתוֹ בָּא לְשֵׁם חֲכָם אַחַר וְרוֹצֵה לְאַסּוֹר מַה שֶּׁהֵם מִתִּירִים נְהוּג בּוֹ אִסּוּר וְהוּא מִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁבָ"א ס' רנ"ב הֵינּוּ דוֹנָקָא שְׁרוּצָה לְאַסּוֹר מִכֹּחַ רְאִיּוֹת בְּרוּרוֹת אֲבָל אֵין בְּנוֹ פֶּתַח לְסִתּוֹר רְאִיּוֹת הֲגֵאוּנִים לְאַסּוֹר בְּמִקּוֹם שְׁנִהְגוּ כְּמוֹתָם וְכֵן בְּשֶׁאֵר פְּרָטֵי דְבָרִים לְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ יְסוּדוֹ וְסִמּוֹךְ מִשִּׁטַּת הַש"ס וְנִהְרִי' נִהְרִי' פֶּשְׁטֵי'.

בְּכֵן דְעָתִי נוֹטָה שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הַקְּהֵלוֹת יִחְזִיקוּ כְּמִנְהַגָּם הֵן לְחוּמְרָא וְהֵן לְקוּלָּא וְהֵם מְמַשׁ כְּשִׁתִּי בְּתֵי דִינִים בְּעִיר אַחַת דְּלֹא חִיָּישִׁינָן מִשׁוּם לֹא תִתְגַּדְדוּ. וְעֵי' בַּח"מ ס' תס"ח בַּמַּג"א ס' ק ר"ב הַרְבֵּה דִינֵי' מְנָה: וּבְדָבָר שְׁפֶתֶב מַכ"ת חֲבוּרָא שֶׁל ג"ח יֵשׁ לָהֶם כּוֹסוֹת שֶׁל זְכוּכִית שְׁשׁוֹתִים בְּהֵם וְחֻקָּיו עֲלֵיהֶם אֵיזָה פְּסוּקִים חוֹקִקִים שֵׁם הַנּוּי' ב"ה בַּד' אוֹתִיּוֹת כְּהַנּוּיָתוֹ בַּס"ת וְצוּרְתוֹ וְאֶסֶר לָהֶם מַכ"ת לְשִׁתּוֹת בְּהֵם מִמִּשְׁמַעוֹת הַש"ס דְּשִׁבַּת דָּף ס"א ע"ב דְּאִתָּא שֵׁם הִי' שֵׁם כְּתוּב עַל יְדוֹת הַפְּלִים אוֹ עַל כְּרַעֵי מִטֵּה הָרִי זֶה יְקוּץ וְיִגְנוּז וְכֵן מִפְּרָשׁ בִּי"ד ס' רע"ו ס' י"ג וְאָף שֶׁהִי' אֶפְשָׁר לְהַתִּיר מִמֶּה שְׁפֶתֶב בְּשׁו"ת הָרַב מִטֵּה יוֹסֵף ח"א בַּח"מ ס' ד' בְּאֶחָד שְׁרִיקָם פ' צִיצִית עַל הַטְּלִית שְׁמֹתָר לְכַרְךָ עָלָיו אַע"פ שְׁכֹתוּבֵי' בַּחֲוֹכֵי הַנּוּיָת הַשֵּׁם י"ל הַטַּעַם כַּמ"ש הָרַב הַנ"ל בְּעֲצָמוֹ שַׁא"א לְבוֹא לִידֵי בְּזִיוֹן כִּי אֵין נִכְנָסִי' לַב"ה עִם טְלִית גְּדוֹל כו' עכ"ל.

וְלִכְאוּרָה אֵיכָּא לְמִזְדַּק דְּשִׁפִּיר עֲבִיד מַכ"ת וְכֵן מוֹכַח מִש"ס עָרוּף פ"ק דְּעִירְכִין דָּף ו' ע"א נִכְרִי שֶׁהִתְנַדַּב קוּרָה וְשֵׁם כְּתוּב עָלֶיהָ בּוֹדְקִין אוֹתוֹ אִם אָמַר בְּדַעַת יִשְׂרָאֵל הַפְּרָשִׁתִי יִגְוֹד וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמוֹתָר וְאִם לֹא טְעוּנָה גְּנִיזָה חִיָּישִׁינָן שְׁמָא לְבוֹ לְשָׁמִים וְדִיִּיקִינָן טַעְמָא דְשֵׁם כְּתוּב עָלֶיהָ הָא אֵין שֵׁם כְּתוּב עָלֶיהָ לֹא בְּעֵי גְּנִיזָה.

וּמִשְׁנֵי ה"ה דַּאֵע"ג דַּאֵין שֵׁם כְּתוּב עָלֶיהָ נְמִי בְּעֵי גְּנִיזָה וְהָא קַמ"ל דַּאֵע"ג דְּשֵׁם כְּתוּב עָלֶיהָ יִגְוֹד וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמוֹתָר דְּשֵׁם שְׁלֹא בְּמִקּוּמוֹ לֹא קְדוּשׁ דְּתַנּוּ הִי' כְּתוּב עַל יְדוֹת הַפְּלִים וְעַל כְּרַעֵי מִטֵּה הָרִי זֶה יִגְוֹד וְיִגְנוּז וּפִירָשׁ"י טְעוּנָה גְּנִיזָה וְאִסּוּרָה בְּהִנְאָה דְּחִיָּישִׁינָן שְׁמָא בְּלָבוֹ לְשָׁמִים לְשֵׁם הַקְּדוּשׁ הַלְכָף יִגְנוּז וּבִזְמַן הַזֶּה עֲסַקִינָן דְּהַקְּדוּשׁ אִסּוּר בְּהִנְאָה וּפִירָשׁ"י יִגוּד וְיִחְתַּוּךְ מְקוֹם הַשֵּׁם וְיִגְנוּז חֲתִיכָה וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמוֹתָר וְיִבְנֶנָה בַּב"ה שֵׁם שְׁלֹא בְּמִקּוּמָה אֵינוֹ מְקַדְּשׁ כְּלוּמַר אֵינוֹ קְדוּשׁ אֲלֵא מְקוֹם הַשֵּׁם וְאוֹתוֹ חֲתִיכָה תִּיגְנוּז עַכ"ל.

מִשְׁמַע דְּאֶפִּילוֹ אָמַר בְּדַעַת יִשְׂרָאֵל הַפְּרָשִׁתִי כֹל זְמַן שְׁלֹא יִגוּד הַשֵּׁם אִסּוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַקּוּרָה אֲבָל אֵיכָּא לְמִזְדַּק עַל הָרַב הַב"י דְּמַבִּיא בַּס"ס רע"ו הַש"ס דַּבַּפ' בְּמַה הָאֲשָׁה הִי' שֵׁם כְּתוּב עַל יְדוֹת הַפְּלִים וּבַש"ע כְּתוּב פְּלִים שֶׁהִי' כְּתוּב עָלֶיהָ שֵׁם קוֹצֵץ מְקוֹם הַשֵּׁם וְגוֹנְזוּ מִנ"ל לֹמַר אִם הִי' כְּתוּב עַל הַפְּלִי דִּילְמָא בִּידוֹת הַפְּלִים מִיָּרִי שֶׁהוּא מְקוֹם בְּזִיוֹן שְׁיַד הַפְּלִי מִמִּשְׁמָשִׁים בּוֹ וְיָבֵא לִידֵי מַחִיקָה וּבְכַרְעֵי מִטֵּה שֶׁהוּא בְּמִקּוֹם בְּזִיוֹן אֲבָל עַל הַפְּלִי מְכַוֵּד מִנ"ל לֹמַר דְּצָרִיף לְקַצוֹץ דִּי"ל דְּמוֹתָר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ פִּינּוֹן דְּהַשֵּׁם שְׁלֹא בְּמִקּוּמוֹ אֵינוֹ מְקַדְּשׁ כֹּל הַפְּלִי וְאִסּוּר שְׁיִמוּשׁ הוּא בְּשִׁבִיל בְּזִיוֹן הַשֵּׁם אֲבָל הֵיכִי שְׁאֵינוֹ מִשׁוּם בְּזִיוֹן הַשֵּׁם מוֹתָר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּבְאֶמַת גַּם עַל הַרַמְב"ם יֵשׁ לְדַקְדָּק כֵּן דְּכֹתֵב בְּפָרָק ו' מֵהִלְכוֹת

יסודי התורה וז"ל כלי שהי' השם פתוב עליו קוצץ את המקום השם וגוונזו ונאפילו הי' השם חקוק בכלי מתכות או בכלי זכוכית ונתהף הפלי הרי זה לוקה אלא חותה את מקומו וגוונזו הרי בפירש שדין חקיקה וכתובה שונה להרמב"ם ומצריה לחתונה ואינו אסור אלא דרה איבוד ושבירה או מחיקה ואסור להשתמש בכלי וזה אינו מוכרח מן הגמ' דבגמ' לא קתני אלא הי' שם פתוב על ידות הפלים משמע דנוקא התם שהם במקום בזיון אבל על הפלי יקר שלא בדרה בזיון מנ"ל דצריה לקצוץ השם.

ועי' מה שפכת הפרי חדש על א"ח בסופו בהלכות יסודי התורה להרמב"ם: ובאמת גבי המוציא פלים ועליהם צורת חמה דכתב הטור בי"ד סי' קמ"א אם פלים מוכפדים אסורין שפונדאי נעשו לשם אליל ואם הם מבזיון מותרין שאז לא נעשה אלא לגוי והיכי דמי מוכפדים שעל השיראים ונזמי' וטבעת ומבזוי' יורות קומקומין וחקמי חמין.

ונראה דה"ה שעל הכוסות ששותין בהם הוי מבזיון עכ"ל הטור הרי שחשוב הטור כלי שתי' למבזיון ובאמת יש לי להשיב על הטור כיון שאינו נזכר בש"ס בפ' כל הצלמי' דף מ"ג ע"ב אלא פורט והולך מבזיון שעל היורות ועל הקומקומין ועל מחמי חמין ושעל הסדיני' ועל המטפחת ואי הוי כלי שתי' בכלל מבזיון לא הוי שתיק בריית' למחשבינהו בהדיני' אינה ובפירש אמרינו בפ' היין דף כ"ט אמר רבא מנא משתא במטלתא והביא הטור א"ח בסי' תרל"ט דאפילו אחר שתי' מותרים להניח בסופה לאפוקי מנאי מכלי דאסור להניח לאחר אכילה בסופה והטעם משום בזיון כמו חצבא ושחימ' משום דהוי כמבזיון משמע דמנא משתא לא הוי בכלל מבזיון דא"כ מיהו לאחר שתי' מיהו ליתסור לאשה הוי בסופה וזכר לדבר אמרו לישתמש אינש יומא חדא בכסא דמוקרי ש"מ דהם בכלל מני יקר בכרט כלי זכוכית שמשתמשים בהם מלכים ושירים למה יהי' נחשבים במבזוי'.

וגם המקרא מסייענו דכתיב לא יערכנו זזה וזכוכית ותמורתה כלי פז ופשטא דקרא בכלי זכוכית כתיב ש"מ דכלי זכוכית הוי דבר מוכפד מאוד ופשטא דש"ס דקתני הי' שם פתוב על ידות הפלים כו' לא לחנם נקט ידות הפלים משמע דנוקא ידות שהוא משום בזיון אבל פלים חשובים אינו צריה לגוד השם ודיקדוק זה ראוי לבנות עליו יסוד.

וגם י"ל דהרמב"ם דנקט כלי במבזיון איירי ולא בכלי שתי' אלא שלא מלאני לפי לחלוק על רבינו הטור והרמב"ם: מ"מ אני אומר עכ"פ כיון דיש לנו ראי' ברורה מש"ס דעירכין דאין השם מקדש הפלי שיהי' כל הפלי קדוש ועיקר שצריה לקצוץ משום בזיון השם.

ע"כ דעתי נוטה לכרוך על מקום פתיבת השם גימוניות של זזה או של משי ואז מותר לשתות מן הפלים בלי שום פיקפוק וכל פי האי מילתא לימרי משמאי בשוקי ובבראי דכסוי מהני לאצולי משום בזיון כמו שמהני במזונה לענין היתר תשמיש לכסות השם ה"נ דכונתי'.

מה שכתב מכ"ת שדברי רש"י בב"ק דף פ"ה ע"א ד"ה בכל שם המדינה כו' נאשמועין דרב נחמן דהואיל ויש בעל ישוב קבוע וישראל הרבה מותר לגדל פלבים בעיר הסמוכה לספר כאלו היא מא"י וכתב מכ"ת לא ידעתי פוננת רש"י ז"ל בזה שכתב כאלו היא מא"י שהרי בשאסרו לגדל בכל מקום בין בבבל ובין בא"י וכשהתירו לגדל סמוך לספר

ג"כ לא חילקו בין א"י לבבל ומהו הוא הלשון פאלו מא"י הלאו ההיתר שהיא בספר שנה א"י ובבל יחד.

וכן משמע לישנני דש"ס וצ"ע עכ"ל. ולי נראה הדברים כפשטן מדאמר ר"נ נהרדעי שהוא בבל עיר הסמוכה לספר דמי וקשה למה פרט ר"נ נהרדעי הלאו סתם אמרינו אבל מגדל הוא בעיר הסמוכה לספר וממילא ידעינו דכל עיר הסמוכה לספר מותר לגדל אלא ע"כ דהתנא דברייתא לא דיבר אלא בא"י משום דרוב ישראל שם וצריכין שמירה מאויבי אכל בשאר ארצות לא התירו בשביל מעט ישראל הדרים בה אפילו בסמוכה לספר וקמ"ל ר"נ בבל בעיר הסמוכה לספר ותרגומה נהרדעי אשמועינו ר"נ הואיל ויש בבבל ישוב קבוע וישראל הרבה מותר לגדל פלבים בעיר הסמוכה לספר פאלו היא מא"י דמותר לגדל בשביל שמירת רוב ישראל ה"נ בנהרדעי כן והן הן דברי רש"י וק"ל והי' זה שלום ממני אהובו נאמנו מאיר: שאלה קלד שטר צנואה מזקן קרוב לשבעים ונ"ל היום יום ה' י' טבת תפא"ל פה ק"ק א"ש ע"ד שאמרו חז"ל לשוב יום אחד לפני מיתתה נמצא שכל ימיו בתשובה כי לא ידע אדם עתו וכמה ימי חייו ומתוה זה משמע שמצוה על כל אדם שיעשה צנואה לבניו ולבני ביתו בשעה שהוא עדיין חי ועומד על בריות גוף ונפש ע"כ אנכי ח"מ עפר ואפר לא ידעתי יום פרידתי פשיטול ה' את נשמתו וזאת עלתה על לפי לצוות את בני ולחלק את נכסי בעודני חי ודעתי מנושבת עלי כדי שלא יהי' ח"ו מחלוקות וקטטות לאחר מותי בין יורשי אחרי.

ולכן אני ח"מ פתבתי בח"י ממש מהיום חלקתי את כל נכסי ונתתי במתנת בריא לכל אחד ואחד כפי מה שתרשם למטה ויהי' לשטר זה ומתנה זו כל תוקף ועוז פאלו נכתב בכל שופרא דשטרא ועם כל בווארנ"ש שבעולם והזמן שיקבל כל אחד מהמתנות הנ"ל יהי' שעה אחת קודם מותי באיזה זמן שיהי' כל הנ"ל קבלתי עלי בח"ח ובשד"א לאשר ולקיים כל הנ"ל בזמן הנזכר למטה וחילוק הקרקעות והבתים והתזקת הכפופות התנות שלי ומקומות בבה"כ לבניו כפי הנזכר באנרף בצנואה וצינה ליתן לבנו הבכור עבור חלק הקרקעות סף תמשה מאות זהו.

ואח"כ כתב בזה"ל ונייל פלוני בני הבכור איז ונער דין תורה אים שני חלקים ציא געבין אבר ונייל געבין האב ציא נדן מיט מלבושים במתנות הוצאות קאסט יותר אלז שני אלפים וחצי ריינש איבר דעם האב אים געבין אחת לאחת יותר אז חמש מאות ר"ט זאמט דעם ח"כ שלש מאות זאל מען בני פלוני הבכור נישט מעהר געבין רק וויאשנייני קינדער בניו הזכרים טיילין ווערדין כו' ולאחר שסיים צנואתו נאמר זבה"ל מה שפתבתי בכ"י גיב איף איטליכן במתנה גמורה וויא אובין פאר מעלט איזט עכ"ל: אחר אינה שנים נפל אותו זמן למשכב בחולי השלא"ק השם יצילינו וניטל ממנו רוב המדבר בלשונו והי' מגמגם בלשונו ומי שלא הי' מורגל עמו לא הי' יכול להבין לשונו אבל הי' בר דעת ושכלו להשיב לשאלו דבר דבר אופנו אבל פן הרופאים אמדהו אומד למיתה שימות מחולי זה וב' ימים לחודש טבת תפד"ל קרא לסופר וצינה להעתיק הצנואה הנ"ל ונ"ל הסופר כל זה העתקתי אות באות ואף החתימה של הקצין הנ"ל מגוף כ"י הנזכר לי בט"ע ממש וע"פ הדברים שצונוני וביקש ממני להעתיק אות באות בשביל איזה דברים

שחידוש בזה אשר שם בפי אותו כתבתי לא הוספתי ולא חסרתי אפילו אות אחת רק כפאשר אמר לי פה אל פה כן כתבתי ולרא' גמורה ונכונה באתי על החרתום יום הנ"ל.

נאום פלוני: אחר זה קרא הזקן הנ"ל לנאמני הקהלה ונ"ל כהיום יום ז' ר"ח שבט תפ"ד לפ"ק הורה לפנינו הישיש הקצין הנ"ל בהודאה גמורה שרירא וקיימא ונאמנה אמיתית שצינה לכתוב את הסופר פלוני הצנואה זו ונעשה מפיו ממש כפאשר צינה כן פתוב לא הותר ולא פחת מדיל' וביקש מאתנו נאמני הקהל לקיים חתימתו שחתם ח"י ממש וחקילה לשנות מצנואה שום ב"ד שבעולם מכש"כ שאר בני אדם רק לקיים בכל תוקף ועזו כפאשר מבואר בתחילה ועד סוף ככן אשרונהו.

נאום פלוני ונאום פלוני: אחר זה הוציא בנו הבכור צנואה אחרת ונ"ל הן היום יום ד' עשרה ימים לחודש איר דהאי שתא למנין פד"ת נקראנו אנחנו ח"מ נאמני הקהלה להזקן הנ"ל ובאנו עליו ומצאנו ששוכב ומוטל על ערש דוי ומגמגם בלישנא הני אכל דעתו הי' מיושבת עליו וזאת ידענו בברור ושמענו מפיו כפאשר ביקש מאתנו לשמוע דבריו ולקבל צנואתו לכתוב ולחתום זה הלשון כפאשר עשיתי צנואה מקנימת מח"י ועתה באתי לגרוע מהצנואה הראשון כפאשר שמבואר בצנואה ראשונה שבני פלוני בכור ובני פלוני הנ"ל כבר קיבל ממני על חלקו יותר משאר בני הזכרים ככן צינה לפנינו בצנואה שכ"מ כדקציר ורמי בערסא שבני פלוני הבכור לא יקח פי שנים כדן הבכור כפאשר שבכר קיבל חלק בכורתו רק יקח עם בני הזכרים שנה בשנה וכל אחד חלק אחד מפל עזבוני שלי הן ממעות מזומנים הן כסף והן מטלטלי' כדיל ונחונשת ונחונשת קליל ונאבנים טובות מפל מה שנשאר פחרי יקח שנה בשנה.

ומחמת קרקעות מבואר באריכות בצנואה ראשונה וגם מחמת מקומות בבה"כ נשאר הפל בתוקפו ובחזקתו כמבואר בצנואה ראשונה וחקילה לשנות לשום ב"ד או לקהל או להרב ולתוקף בא הזקן הקצין בעצמו על החתום ונאמנו נאמני הקהלה באנו לקיים חתימתו עכ"ל: ועתה טוען בנו הבכור שאביו מסר לו הצנואה הזאת ואמר לו שאינו רוצה בשטר זה פלל ואני מבטלו ועוד עכ"פ יש לי ראי' משטר צנואה זו שנאמר בו שבכר צינה בצנואה ראשונה שבני פלוני הבכור יטול פי שנים בראוי ובמחזק כדן הבכור ובהעתק מצנואה משנת תפא"ל היוצאת לפנינו אינו מבואר זה אדרבה מבואר שם שלא יקח אלא כאחד מבני הפשוטות ומסתמא עשה צנואה אחרת וביטל מה שכתב בשנת תפא"ל וצינה להעתיק בשנת תפד"ל וזכה אותי אפי' ליקח פי שנים בראוי והצנואה הזאת מסר לידי כדי להראות שבביטל הצנואה הנכתב בשנת תפא"ל.

גם הצנואה הזו שמסר לידי ביטל הנ"ל וא"כ חזר הדין לסיני שאקח בכל נכסי אבי הן בקרקעות והן במטלטלי' פי שנים ושאלני את נאמני הקהלה אם עשה הזקן הנ"ל איזה צנואה ואמרו שיודעי' שעשה איזה צנואה קודם צנואה הזאת שמוציא בנו הבכור אכל אינו זוכרים מה הי' כתוב בתוכו והיורשים השיבו שאין עליהם לקיים אלא כפי צנואה שמסר אביו כי שליש הנאמן לו ליתן לנו אחר מותו וצנואה שמוציא אחיהם הבכור אפשר שהוא מעצמו מצא ונטלו.

ועוד שהרי השטר ושוכרו עמו שנאמר בצנואה שלא יקח פי שנים ולענין קרקעות חזק דבריו שישאר הפל בתוקפו כפי הצנואות הראשונה ומסתמא צינה על צנואה שמסר כדן

השליש כי שם נאמר באריכות חילוק הקרקעות ומקומות בה"כ איך ומה יחלקו בניהם ועמדו לפנינו לדין וזה יצא ראשונה: תשובה לדברי הצדדים דתחילה צריכין אנו למידן אם צוואה ראשונה מה שעשה בשנת תע"א"ל אם יש בה ממש באשר שמבואר שנותן לכל אחד מתנת בריא ומתנת בריא בעי קנן אפילו אם צינה לחלק אחר מותו כמו שפסק רמ"א בס"ס רנ"ז וז"ל לכן בריא שרוצה לחלק נכסיו אחר מותו שלא יריבו יורשיו אחריו ורוצה לעשות סדר צוואה בעודו בריא צריף לקנות בקנן ואף שמבואר בריש סי' רצ"ח בשטר מתנה שפתוב בו שיקנה פלוני שדה פלונית לאחר מיתה בין שהיה בשטר קנן בין שלא היה קנן פיון שנקתב בו זמן הזמן מוכיח שמהיום הקנה לו בשטר צוואה זו וכתוב בו זמן וכתוב בו מהיום חלקתי את נכסי ונתתי במתנות בריא לכל אחד ואחד כפי מה שגנרשם למטה.

וכתב הסמ"ע אף במתנות בריא בעי קנן פאן מיירי בכותב לו בשטר שרי נתונה לה לאחר מיתה דבשטר פזה קונין גם פן בבריא פדאימא בסי' קצ"א ולפי זה שטר צוואה זה נמי יחשב שטר קנן לקנות בו השדה דהא מבואר בסי' רמ"ה בכותב בשטר נתתי שדה פלוני לפלוני כו' הרי זה זכה בה פשהגיע השטר לידו וא"כ ה"נ דכיון דכתוב בו מהיום חלקתי את נכסי ונתתי במתנות בריא לכל אחד ואחד אם פן שטר זה שטר קנן הוא אף שלא בא לידם מחיים מפל מקום פיון שפסר ליד שלישי מסתמא זיכה להם על ידי שלישי מהיום ואף בדכתוב מהיום ולאחר שלשים יום דכתוב שלא יקנה אלא שעה אחת קודם מותו מ"מ נראה ברור דזה הוי דינו שנה פכותב מהיום ולאחר מיתה דטעמא מאי אמרינן דזמנו של שטר מוכח עליו בכותב מהיום ולאחר מיתה ולא אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו בכותב מהיום ולאחר שלשים וע"כ הטעם הוא פמו שפכתב הסמ"ע דכיון שהמיתה מבררת הזמן מה צריף לכתוב הזמן אלא ע"כ דבעי לקנות לו מאותו הזמן משא"כ בנותן מהיום ולאחר שלשים יום דצריף לכתוב זמן פדי לברר מאימתי מתחילין השלשים יום ולכך אין אומרים זמן של שטר מוכח עליו.

וא"כ בנ"ד נמי דהא פתוב שכל אחד יקנה שעה אחת קודם מותו א"כ הפיתה הי' מבררת השעה שיקנה פל אחד ואחד ולא הי' צריף להזכיר זמן אלא ע"כ שבקיש להקנות מעכשיו. אף דאיכא לפקפוקי בהא דהא מסיק רמ"א הא דאמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו דווקא שצינה לעדים לעשות השטר מעלי' אבל צוואה שלא נכתב הזמן אלא לזכרון בעלמא אין אומרים זמנו של שטר מוכיח עליו אמנם נראה דזה איירי בצוואה שלא נכתב בו לישנא לשטרי.

אבל הכא שכתוב מהיום חלקתי נכסי ונתתי לכל אחד ואחד פפי מה שגנרשם למטה וכתוב בו ויהי' לשטר זה ולמתנה זו פל תוקף פאלו נכתב בכל שופרי דשטרי ועם פל הבווארנ"ש שבעולם מלשון זה משמע דלשטר גמור נתפונן פאלו צינה בפירש שיקנה הגוף מהיום פיון שכתוב נתתי לכל אחד ואחד הוי פשטר קנן.

אף איכא לפקפוקי דמאן יימר שזיכה להם ע"י שלישי דילמא השליש פינד שלישי משום דיהי' פינדו לחזור ממתנותיו ולא הגיע השטר לידם מחיים ולא זכה בשטר זה בלא קנן: איברא פיון שהסופר מעיד שבטבת שנת תפד"ל בעת שהי' שכיב מרע חזר וצינה לכתוב פל הדברים הנ"ל וצינה להעתיק אות באות בשביל איזה דברים שנתחדשו בו אשר שם

בפי אות באות כתבתי לא הוספתי ולא חסרתי אפילו אות אחת רק פאָשר אָמר לי פֿה אַל פֿה ממש פֿן כתבתי א"כ הוי מתנת שכיב מרע בכולוהו שחלק פֿל נכסיו ואין צריך קנין.

אף שזנכר שבשנת תפא"ל נתן במתנות בריא אין זה מגרע פֿח מתנת שכיב מרע דבאותו עת הי' בריא אַבל עכשיו שהי' ש"מ וְחֹזֵר וְצִיָּנָה לְכַתּוֹב הַמִּתְּנוֹת וְהוֹסִיף עוֹד בְּאֵיזָה מִתְּנוֹת הָיוּ מִתְּנוֹת שְׂכִיב מֵרַע דּוֹמָה לְזֶה אִם נָתַן אָדָם שָׂדֶה בְּמִתְּנָה בְּלֹא קִנְיָן וְאִתּוֹ לֹא אוֹתוֹ שָׂדֶה בְּקִנְיָן וְכִי יִגְרַע פֿח מִתְּנָה בְּשִׁבִיל זֶה ה"נ דְּכֹונֵתִי וְכִי בְּשִׁבִיל שְׁנַתֵּן בְּחֵיו בְּמִתְּנָה בְּלֹא קִנְיָן וְעַכְשָׁיו חֹזֵר וְצִיָּנָה בְּעַת שֶׁהִי שְׂכִיב מֵרַע וְכִי יִגְרַע כּוֹחוֹ דְּלֹא לְהָיוּ בְּכַתּוּבִין וּמְסוּרִין הֲלוֹא אָמַר לוֹ פֿה אַל פֿה ממש.

ואף אם יאמרו הנקדנין מדכתב הסופר ע"פ הדברים אשר ציוני וביקש ממני להעתיק אות באות בשביל דברים שחידש בה כו' א"כ צינה להעתיק לו אות באות מצוואה ראשונה ושם נאמר ונתתי במתנת בריא לכל אחד ואחד א"כ נימא דכיון למתנת בריא וכיון דאין בו קנין לית בי' מששא הנה אף הא לא תברא וגדולה מזו מצינו שהשיב הרב הב"י לרמ"א הובא בתשובתיו סי' מ"ז ששאל באחר שצינה לפני מותו לתת סוף מה לעא"י והיורשים מערערים באומרים כי הצוואה אינו עשוי' פהגן לפי שכתב בצוואה שנתנם במתנה ברי' ולא במתנת ש"מ ולא נזכר שום קנין בצוואה והשיב שאין בטענות היורשים ממש שמאחר שנה הי' ש"מ ומה שכתוב שנתנם במתנה ברי' אפשר שהוא טעות המצווה שחשוב ליפות פחם באמרו שהיא מתנת ברי' או הסופר טעה וכתב פֿן מדעתו והביא ראיות על זה וכתב ובנידון דיין פֿינן שאלו היינו אומרים שמתנת ברי' הי' ואין בה קנין היתה מתנה בטליה יש לנו לפרשה בענין שתהי' קיימת עכ"ל: ורמ"א וב"ד הסכימו על ידו והכריחו להיורשים לקיים צוואתו וכמו כן הביא הב"י בח"מ סי' רנ"ג בהיה מתנה שכתובה בלשון מתנה זה צוואתה להניח חמשים דוקאט"י לרבי מנחם ואלו הי' כתוב אמרה אני מניח חמשים דוקאט"י לרבי מנחם ונדאי הי' מועיל אַבְּל צִיָּנָה לְהַנִּיחַ מִשְׁמַע שְׂצִיָּנָה לְאַחַר שְׁנֵינִיחַ חֲמִשִּׁים דּוּקָאטִין אֲלֵא שְׂאֲפֹשֶׁר דְּכָל כִּי הָאִי מוֹכָחַא מִקְלָתָא דְּטַעוֹת סוֹפֵר הַצְּוָאָה הִיא דְּהָא וְנִדְאִי הִיא הַמְּוַנַּחַת וְלֹא מִצְנָה לְאַחַר לְהַנִּיחַ אֲפִילוֹ אִם בְּרוּר לָנוּ שְׂאֲמָרָה הִיא בְּאוֹתוֹ הַלְּשׁוֹן מִמָּה שְׂכַתּוּב בְּצִוּוּאָה פֿינן דְּקִי"ל אִין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטְלָה סְתָמָא דְּמִקְלָתָא שֶׁהִיא מְוַנַּחַת אֲלֵא שְׂלֵא דְּקָדְקָה בְּלִשׁוֹנָה עכ"ל.

הרי להדיא בדבר שנוכל לומר ולאמוד דעת הנותן שלמתנה גמורה נתפנון ולישנא הוא דאיסתקל אמרינו דמתנתו קיימת ואף שרמ"א בתשובה השיב על דבריו לענין דינא וכמו שהביא הסמ"ע בס"י ר"ן ונראין דבריו רמ"א מ"מ דכיון שכתוב בהדי' מתנות ברי' איך נאמר שטעה הסופר וגם לא תלינן דברי ש"מ בשעת שלא נתפנוין רק ליפות כוחו דא"כ הי' לנו לתלותג"כ לענין מתנה בשטר או בקנין אף בלא מיפּה כוחו ודברי טעם הם מ"מ נראה דווקא בנ"ד רמ"א שכתוב בד"ה בפירוש מתנות ברי' אַבְּל הָכָא שְׁחֹזֵר וְצִיָּנָה לְהַעֲתִיק בְּעַת חֲלָיו מֵהַ שְׂכָבֵר נָתַן שְׁפִיר נוֹכַל לֹמַר דְּלֹא נִתְפָּנוּיִן לְהַעֲתִיק אוֹת בְּאוֹת אֲלֵא עַל גּוּף מִתְּנָה וְלֹא עַל לְשׁוֹן שֶׁהִי כְּתוּב בְּהִיוֹתוֹ בְּרִי' וְשְׁפִיר נוֹכַל לֹמַר בְּזֶה טַעוֹת סוֹפֵר הוּא שֶׁהִי סֵבֵר שְׁזֶה הַלְּשׁוֹן מְהַנִּי נְמִי גַבִּי ש"מ וּבְכַאֲמַת לֹא צִיָּנָה לְהַעֲתִיק אֲלֵא בְּשִׁבִיל שֶׁהוֹסִיף בְּהַ דְּבָרִים וּבְשִׁבִיל שְׂלֵא יִגְרַע פֿח מִתְּנוֹת רֵאשׁוֹנוֹת צִיָּנָה לְהַעֲתִיק אוֹת בְּאוֹת

המתנת אבל מעולם לא אמר לי שיכתוב היום שנותן במתנת ברי' ובזה כ"ע מודים דאמדינו דעת הנותן שמסתמא עכשיו נתן במתנת ש"מ ולא בעי קנין וילדעתי ברור הדבר דהוי כמצנה מחמת מיתה דהא אין לה מסופן יותר מחולי זה השלא"ק אשר אחד מאלף ניצול וכל הרופאים אמדוהו למיתה והי' מתוננה והולך והוי כמצנה מחמת מיתה ואפילו במקצת אין צריף קנין וא"כ ת"ל ברור הדבר אצלנו שצנואה זו מאושרת ומקיימת כדברי שכיב מרע דדבריו פכתובין וכמסורין דמי' ואין לפקפק בזה כלל לבטל דברי צנואה זו: אף עתה צריכין אנו לדעת דברי הצנואה השני שהוציא בנו הבכור דזה יתד תקוע להלכה רונחת בישראל דאינו יכול להעביר נחלה אף לפשוט אם אמר לא יירש אלא רשות בידו לומר לירש בני פלוני הפל ולגבי בכור אפילו זה לא מהני אלא א"כ נתן במתנה לבניו ובצנואת זו כתובה בפירוש שאמר שפלוני בני הבכור לא יקח פי שנים ודבריו בטלים נגד דת ודין תורתנו דלא יוכל לבכר אף היורשים אינם זפים אלא מצד מתנה ראשונה שנתן בשנת תפא"ל ונחזר וצינה בשנת תפד"ל פפי הצנואה היוצאת בבית דין לפנינו אף טענות הבכור דהא יש לו ראי' שעדים מעידים שנאמר בצנואה ראשונה שבני פלוני יקח פי שנים בראוי ובמוחזק פדין הבכור א"כ נתן לו אביו במתנה אפילו ליטול בראוי שני חלקי א"כ ביטל הצנואה הנכתבת בשנת תפ"א לפ"ק ותפד"ל איפא לפקפוקי בי' טובא חדא מאן יימר דהאי צנואה לאסר משנת תפא"ל ותפד"ל קרא ראשונה דילמא עשה צנואה מקודם שנת תפא"ל ולהא יקרא ראשונה וכבר ביטל צנואה זו במתנה שנתן בשנת תפד"ל במתנת ש"מ וכ"ת למה לי לבטולי עוד דהא כבר בטלה משנת תפד"ל ונתן מקצת נכסיו במתנה אפשר דסבר דלא מהני מתנה ראשונה פיון שעשה לפני סופר לבד אף שהוד' לפני עדים י"ל דס"ל פיון שלא צינה פן מתחילה לעדים לא יועיל לכה צינה עתה לפני עדים מפורש ועוד אף אם נימא דביטל צנואת הנעשה בשנת תפ"ד וכתב וזיפה לבנו שיטל פי שנים בראוי כבמוחזק ויצנואה זו קרא ראשונה פיון דביטל צנואתו המוקדמת הוי ההיא ראשונה.

מ"מ פיון דלא הגיע שטר זה שיטול בראוי כבמוחזק ליד הבכור לא זכה בו: ותלמוד ערוף הוא בפ' קמא דב"מ מצא דנייתקי ומתנות לא יחזיר שאני אומר פתובי' הי' ונמלך עליהם שלא ליתן אפילו נתן ביד השליש לא יתן השליש ליד המקבל כדאיתא בסימן ר"נ סי' כ"ה ובסי' ס"ה ק"ו פאן שלא נמצא שטר זה אצל שום אדם אלא עדים מעידים שהודה ש"מ שעשה שטר כזה פשיטא דנוכל לומר פתובים הנה ונמלך עליהם שלא ליתנו.

וכ"ת דמפל מקום פיון שפבר צינה ליכתוב שיטול פי שנים אפילו בראוי אף שלא נתן לידו מ"מ על כל פנים ביטל מתנת ראשונות ונחזר הדין לסיני שהבכור נוטל פי שנים כבמוחזק זה אינו דעל פרחף דכתובי' הנה ונמלך עליהם שלא ליתן צנואה ראשונה קיימת וראיה וראיה ברורה לזה דפרק קמא דמציעא דף י"ט ע"ב קאמר הש"ס ברייתא דאע"פ ששניהם מודים לא יחזיר בבריא דאמרינו דילמא פתב אביו כשהיא ש"מ להאי ואמלך ולא יתבי ובתר אבוהי פתב בנו לאינש אחרינ' ויחבי' לי' והשתא קא הדר בי' מההוא וכו' וכתבו תוס' ד"ה בטר אבוהו פתב הוא לאינש אחרינא תימא אמאי לא אמרינו שנתנו אב מתחילה במתנת ש"מ ואח"כ אב עצמו פתבו להאי ולא יתבי' לי' ומת האב ונתקיימ' המתנה לראשון והבן רוצה שתהי' לשני עכ"ל.

נשמע מפלל דבריהם דאם נתן במתנה ש"מ קרקע פלו' לראובן וחזר וכתב לשמעון ולא נתן לשמעון ומת דנתקיימה המתנה לראשון ולא אמרינו שעכ"פ שפיון שפכר ביטל הש"מ המתנה ראשונה בכתבי' לשני' אף שלא נתן לשני מ"מ כפר נתבטלה אלא אמרינו דכל זמן שלא מסר המתנה לבנו הבכור שישקח פראוי כבמוחזק לא נתבטלה המתנה ראשונה שנתן לבניו דכיון דכבר נתן במתנה אין לו וכו' מצד דין תורה בחלק הבכורה אלא מצד דיבורו של אביו שרשות בידו לבטל מתנה ראשונה וכיון שלא נתן ליד בנו הבכור מצינו למימר שפתובי' הי' ונמלך עליהם שלא ליתן ועמד במתנה ראשונה: איברא דבצוואה ראשונה בשנת תפ"א ותפד"ל תיהווא קא חזינא שלאחר שחלקו הבתים והמקומות וכיפות פתב בזה הלשון אונט ווייטר האט בני פלוני הבכור ניקס צו בגערן רק וויא מייני קינדער בני זכרים טיילין ווערן מלשון זה משמע דהכי קאמר כמו שישחלקו בני הזכרים: טול גם הוא פחלק פשוט משמע בתורת ירושה א"כ אמר שפניו יורשו חלק הבכור ובכור יירש פפשוט וזה לא מהני גבי בכור כמו שפסק בח"מ סימן רפ"א וי"ל במה דברים אמורים בפשוט כו' אבל בבכור אם אמר יירש פפשוט או שאמר לא יטול פי שנים או לא יירש פי שנים לא אמר פלום.

הרי להדי' אם אמר על הבכור שירש פפשוט דלא אמר פלום אף שבנ"ד כתב לבסוף ונ"ל מה שכתבתי בני"י אני נותן לכל אחד ואחד במתנה גמורה וויא אוכן פר מעלד איזט. י"ל דלא קאי אלא על שאר חלוקות שחלק אבל במה שאמר תחילה שלא יבקש בנו הבכור: תרון רק כפי אשר יחלקו שאר בני הזכרים הוי כאומר שירש פפשוט.

והגע בעצמה אם חלק מקצת נכסיו ואמר שפלוני יטול כה ופלוני כה ועל המותר נכסים אמר שלא יטול חלק בכורה או לא יירש פי שנים ולבסוף אמר כל הנ"ל אני נותן לכל אחד ואחד במתנה בנודאי לא מהני במה שאמר לא יירש דלא שיהי' לשון מתנה במה שהשנה הבכור וכבר נתבטלו דבריו וחזר הדין לסיני דהא לא נתן פלום לבניו אלא אמר כפי שישחלקו בניו משמע שהם יחלקו בניהם בתורת ירושה אבל הוא לא נתן להם: ובזה נמי יתישב שלא יקשה לה דהא עכ"פ נתן הקרקעות במתנה א"כ אף אם נימא דנתן המטלטלים בתורת ירושה הא הלכה פסוקה דאם אמר תוה פדי דיבור שאמר לראשון מהני לשון מתנה דהאי ללשון ירושה דהאי אפילו בשני שדות ובשני בני אדם כמו שכתב הטור בס' רפ"א נראה דנוקא אם אמר שפלוני יירש אז מהני לשון מתנה דאידיך לגבי האי דהוי נמי כאלו נתן לו במתנה אבל הכא לא אמר לו פלום שפניו יורשי לא לשון ירושה ולא לשון מתנה אף שהלשון יחלקו הוי לשון מתנה כמו שכתב הטור בס' רנ"ג ובס' רפ"א והוא מתלמוד ערוך בפ' המוכר את הבית דף ס"ג ע"א פשיטא אמר יחלקו פלוני פלגא תנו חלק לפלוני כו' שהלשון יחלקו הוא לשון מתנה דאי הוי לשון ירושה לא הי' נוטל פלום כדאיתא במשנה שלמה בפ' י"ג נראה דנוקא היכי שצינה הש"מ ואמר בשאר נכסי' יחלקו בני אז י"ל דהוי לשון מתנה אבל בנ"ד שצינה שלא לבקש הבכור: תרון רק כפי אשר יחלקו בני הזכרים משמע כפי שישחלקו הם מעצמם בתורת ירושה ולא שצינה הוא שיטל כל אחד חלקו ודומה לזה האחים שחלקו לוקחים הם וע"כ האחים שחלקו בתורת ירושה מיירי כדאיתא בגיטין דף ק"ה ע"א דקאמרה הש"ס על הא דאמר ר"י האחים שחלקו לקוחות הם ומחזירין זה לזה ביובל וצריכי כו'.

אבל ירושה ומתנה לא משמע דאחין שחלקו בתורת ירושה מחלקות וכן משמע בסוגי' דבכורות דף נ"ב ובפ' השולח דף מ"ח פירש"י ירושה המתחלקת הוי לקיחה א"כ בנ"ד לא אמר להם האב שבני הזכרים יורשי אז יחלקו אלא כפי שבני הזכרים יחלקו בניהם א"כ לא נתן להם פלוגא אלא הניח דין על דין תורה וא"כ דבריו בטלים במה שאמר שבנו הבכור לא יחלקו ולא יבקש חלק יתרון ודומה כמי שחלק מקצת נכסיו ונתן במתנה ובשאר נכסיו לא אמר פלוגא אלא שכלל שישוון מתנה שנתן במקצת לא מהני לשאר נכסיו ובנו הבכור נוטל פי שנים בשאר נכסים ה"נ דכונתיה שלא צינה שהוא נותן להם בתורת ירושה או בתורת מתנה אלא כפי שהם יחלקו בניהם ומכח ירושה שזכתה להם התורה מחלקים בניהם ובזה לא יוכל לבכר ובנו הבכור נוטל פי שנים: ובזה נראה ליישב נמי תמי' רמ"א שהתפלא על הגדול אחד בדורו בסי' ע"ח וע"ט שפעלה בדעת החכם שלשון יחלקו הפתוב בפרשה שהוא לשון ירושה כמו האחים שחלקו או האחים שבאו לחלק ובפרשה הנה פתב דאס חלק בית של היתום זאל ראובן יירשין פון יתום הג"ל אונ דאס איבריגי זאלין זיני גלייך טיילן מיט אנגדער דיא ב' צדדים.

וכתב החכם שפוננתו לירושא כמו חלק ראובן הוא משום ירושה ה"ה חלק שמעון וכתב רמ"א עליו פד גינים ושכיב אמר להאי מילתא דהא לשון יחלקו הוי לשון מתנה פדמוכח מהש"ס ערוך בפ' המוכר את הבית דף ס"ג פשיטא אמר יחלקו פלוני בנכסי פלגא כו'.

וכן פתב הטור בסי' רפ"א: ואני אומר דבנדאי דהאי חכם לאו קטיל קני באגמ' הוי ולא נעלם ממנו ש"ס ערוך אלא חילק כמו שכתבנו בנדאי היכי ש"מ מצוה ואמר יחלקו פלוני בנכסי בנדאי הוא לשון מתנה אבל הכא שהיורשים אומרים אנו נחלק בנדאי בתורת ירושה דאורייתא חולקים ומביא שפיר ראי' כמו האחים שחלקו והאחים שרצו לחלק וע"כ שפס ירושה דאוריית' רוצים לחלק והתם הנה דן על אחד מן היורשים דאורייתא שהתפטר עם אחד וכתב והמותר יחלקו שני צדדים בשוה ולכך שפיר מביא ראיה כמו שחלק ראובן אינו מכח מתנה אלא מכח ירושה ה"ה חלק שמעון ונתחזר לנידון דידן שהשכיב מרע לא נתן שאר נכסיו לא בתורת מתנה ולא אמר להם שירשו שנוכל לומר דלשון מתנה דאינדך מהני ללשון ירושה דהאיך שיהיה ג"כ לשון מתנה אלא אמר כפי שיחלקו בני הזכרים משמע שהם יחלקו והיינו ע"פ דת ודין תורתנו שזכתה להם התורה נחלת אביהם ובזה אין בידו שלא יטול הבכור פי שנים וחזר הדין לסיני ע"כ נראה ברור בלי שום ספק פלל שהבכור נוטל פי שנים בשאר נכסים בלי שום פיקפוק בעולם: אכן מה שטענו היורשים שאביו אמר שנתן לבנו הבכור בערף חמשה מאות ר"ט ובשביל זה צינה שלא יטול פי שנים והבכור טען שנתן לו הכל במתנה.

ולכאורה נראה דהיה נאמן אב במגו שהיה נותן כל נכסיו במתנה וכדומה לזה פתב רמ"א בח"מ סי' רפ"ו מי שפדהו אביו מן התפיסה מנפין לו אח"כ מחלק ירושתו ולא אמרינו שאביו נתן לו במתנה.

וראייתי בתשובת שארית ישראל דכתב משום שנתפס היה מן הכרח שיפדה אותו ולא נתן בתורת מתנה משמע אי לא דנתפס יכול לטעון שנתן לו בתורת מתנה ואין אביו נאמן במגו וראיה לזה דאמרינו בפ' י"ג דף קכ"ז שחזו בני אקרא דאגמ' לשמואל ילמדונו רבינו הי' מוחזקין בזה שהוא בכור ואמר אביו על אחר בכור הוא מהו שלח להו פותבין

הַרְשָׁאָה זֶה לְזֶה וּפְרִיָּף מִמֶּנּוּ אֵי פְּרָבְנָן סְבִירִי לִיה לִישְׁלוּח לְהוּ פְּרָבְנָן אֵי כַר"י ס"ל לִישְׁלוּח לְהוּ כַר"י וּמְשַׁנֵּי וּמְסַפְקָא לִי אֵי כַר"י אֵי פְּרָבְנָן מַה הִיא דְתַנְיָא יְפִיר יְפִירָנוּ לְאַחֲרִים מִפְּאָן אָמַר רַבִּי יְהוּדָא נְאָמֵן אָדָם לֹאמַר זֶה בְּנֵי בְּכוֹר וּכְשֵׁם שְׁאָדָם נְאָמֵן לֹאמַר זֶה בְּנֵי בְּכוֹר כּו' וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵינוּ נְאָמֵן א"ל ר"נ בַּר יִצְחָק לְרַבָּא בְּשִׁלְמָא לַר"י הֵינְנוּ דְכַתִּיב יְפִיר אֱלָא לְרַבְּנָן יְפִיר לְמָה לִי בְּצָרִיף הַפִּירָא לְמֵאֵי הִילְכְתָא לְמִיתַב לִי פִי שְׁנַיִם לֹא יְהִי אֱלָא אַחַר אֱלוּ בְּעֵי לְמִיתַב לִי בְּמַתְנָה מִי לֹא יְהִיב לִי וּמְשַׁנֵּי לֹא צָרִיכִי בְּנֻכְסִים שְׁנַפְלוּ לְאַחַר מִפְּאָן וּפִי רַשְׁב"ם וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵינוּ נְאָמֵן וּכְגוֹן שְׁמוֹחֲזִקִין בְּאַחַר שְׁהוּא בְּכוֹר וּקְרָא מוּקִי בְּצָרִיף הַפִּירָא כְּגוֹן שְׁבָאוּ מְחַדָּשׁ לְכָאן וְאִין מְוַחֲזִקִין בְּאַחַד מֵהֶן מִי הַבְּכוֹר וּמִי הַפְּשׁוּט הֵתֵם וְנֻדְאֵי אָב מְהֵימֵן לְמֵאֵי הִילְכְתָא אֲדַרְבְּנָן קַא פְּרִיָּף דְאוּקְמִינָא בְּצָרִיף הַפִּירָא.

בְּשִׁלְמָא לַר"י טוּבָא לְאַשְׁמוּעֵינָן קְרָא דְמְהֵימֵן לִי לְאַב אֲפִילוּ בְּמִקּוּם חֲזָקָה וְיִתְבַּיְנָן לִי פִי שְׁנַיִם דֹּסד"א דְנִיזֵל בְּתַר חֲזָקָה וְכַתִּיב פִּי שְׁנַיִם לְמוֹחֲזֵק לְנוּ דְלִיכָא לְמִימַר גְּבִי אָב מְגוּ דְאֵי בְּעֵי יְהִיב לִי בְּמַתְנָה כּו' דְהָא קִימ"ל דְמָה לִי לְשַׁקֵּר בְּמִקּוּם עֲדִים לֹא אָמְרִינָן אֱלָא לְרַבְּנָן לְמֵאֵי הִילְכְתָא פְּתַב יְפִיר לְצָרִיף הַפִּירָא שְׁהָאָב נְאָמֵן לְהַפִּיר לְאַחֲרִים הָא סְבָרָא הוּא דְנְאָמֵן ע"י מְגוּ דְהָא הִי יְכוֹל לִיתְנֵי כָּל נְכֻסֵי בְּמַתְנָה עכ"ל: הַרִי לְהַדְנָא דְבִין לַר"י דְאָב נְאָמֵן מִפְּחַ קְרָא דִּיפִיר אֲבָל אֵי לֹא קְרָא לֹא הִי נְאָמֵן בְּמִגוּ וּכְמוּ כּו' לְרַבְּנָן דְקְרָא אֲתִי בְּצָרִיף הַפִּירָא כְּגוֹן שְׁבָאוּ מְחַדָּשׁ לְכָאן וְאִין מְוַחֲזִקִין אַחַד מֵהֶם הָא אִם הִי מְוַחֲזִקִין לֹא מְהֵימֵן מִפְּחַ הָאֵי מְגוּ דְהוּי מְגוּ בְּמִקּוּם חֲזָקָה אֲלִימְתָא פִי הָאֵי הוּי כְּמִגוּ בְּמִקּוּם עֲדִים ה"נ בְּנִידָן דִּידָן כִּינּוּן שְׁאָנוּ מְוַחֲזִקִין בְּפְלוּנֵי שְׁהוּא בְּכוֹר וּמְגִיעַ לוּ פִי שְׁנַיִם ע"פ דַּת וְדִין תּוֹרְתֵינוּ לֹא נְאָמֵן לְאַבֵּי שְׁנַתָּן לוּ עֲבוּר חֲלָק בְּסוּפָה בְּמִגוּ שְׁהִי נוֹתֵן נְכֻסֵי לְאַחֲרֵי הַפְּשׁוּטִי בְּמַתְנָה דְזֶה הוּי כְּמִגוּ בְּמִקּוּם חֲזָקָה וְלֹא אָמְרִינָן וְכִינּוּן בְּמָה שְׁאָמַר אָבִיו לֹא יִירֶשׁ דְבָרָיו בְּטָלִים א"כ אֵין לוּ עַל בְּנוּ הַבְּכוֹר אֱלָא כְּמִי שְׁמַצָּה שְׁפְלוּנֵי חֲזִיב לִי כְּהָ וְכָה וְאוֹתוֹ פְּלוּנֵי טוֹעֵן שְׁבַמְתְּנָה נָתַן לוּ אוּ מְחַל לוּ דְנִשְׁבַּע הִסֵּת וּנְפֻטָר ה"נ דְכְּוֹנְתֵי וּפְסוּקֵינוּ הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה שְׁיִשְׁבַּע בְּנוּ הַבְּכוֹר הִסֵּת נֶגֶד הַיּוֹרְשִׁים שְׁאָבִיוֹן נָתַן לוּ דְרָף מַתְנָה גְּמוּרָה וְנוֹטֵל אַח"כ חֲלָק בְּכוֹרְתוֹ ע"פ דַּת וְדִין תּוֹרְתֵינוּ וְה' יִנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת: עוֹד נוֹלְדוּ חֲלוּקִים בְּנֵי הַיּוֹרְשִׁים שְׁנַתָּן הַשְׁכ"מ שְׁטַח הָעֲלִיּוֹן חֲדָרִים הַפּוֹנִיִם לְצַד הֶרְחֹב לְבָנוּ אַחַד וְחֲדָרִים הַפּוֹנִיִם לְצַד הַחֲצָר נָתַן לְנִכְדוֹ וְשְׁטַח הַתְּחַתּוֹן נָתַן לְבָנוּ הַשְּׁנִי וְכַתּוּב בְּזֶה"ל הַחֲדָרִים הַפּוֹנִיִם לְצַד הֶרְחֹב וְגַם הַסּוּפָה שְׁעוֹמְדָת לְצַד הַחֲצָר וְהַקוּ"ךְ שְׁיִיף לְבָנֵי פְּלוּנֵי עַד רוּם הַרְקִיעַ וְנִאָמַר עוֹד בְּשָׂאָר פְּרֻטֵי דְבָרִים בְּזֶה"ל מִיֵּינִי קִינְדָעַר זְאֵלִין בּוֹנָה לְמַעְלָה זִינּוּן אִין שְׁאָדִין לְנִכְרֵי פְּלוּנֵי וְטַעַן הָאָבִין שְׁזָכָה בְּשְׁטַח הַתְּחַתּוֹן מְאַחַר שְׁנִאָמַר בְּלִשׁוֹן רַבִּים מִיֵּינִי קִינְדָעַר זְאֵלִין בּוֹנָה לְמַעְלָה זִינּוּן בְּלֵי נִזְק לְנִכְרֵי ש"מ שְׁיִישׁ לִי רְשׁוּת לְבָנוֹת עַל שְׁטַח עֲלִיּוֹן וּמָה שְׁנִאָמַר עַד רוּם רְקִיעַ לֹא קָאֵי אֱלָא עַל סוּפָה וְהַקוּ"ךְ אֲבָל לֹא עַל לְמַעְלָה שְׁנַתָּן הַשְּׁטַח עֲלִיּוֹן לְבָנוּ אֲבָל הָאוּרִי הָעוֹלָם עַד רוּם רְקִיעַ נְתוּנָה לְשְׁנֵיהֶם וּבְנוּ טַעַן שְׁמַסְתְּמָא קָאֵי עַד רוּם רְקִיעַ כָּל הַמַּתְנּוֹת הַמְּבֹאָרִי לְעִיל וּקְרָא לְאִינְשׁ לְבָן בְּלִשׁוֹן בְּנֵי כְּמִבְּוֹאָר בַּח"מ ס"י רמ"ז.

הִנֵּה לְכַאוּרָה נִרְאָה דְאִין בְּדָבָר זֶה מְמַשׁ דְּאַף מוּכַח בְּקִרְאֵי אֵי דְקְרָא לְאִינְשׁ לְבָן בְּנֵי ה"מ נֶגֶד בְּנוֹת אָנוּ מְתַרְצִים הַלִּשׁוֹן דְאִין לְבָנוֹת בְּכֻלָּל לִשׁוֹן בְּנֵי אֲבָל אִם יֵשׁ לוּ בְּנִים הַרְבֵּה מְסַתְּמָא לְכָל בְּנֵי קְרָאָם בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְכָל זֶה אִם הִי בְּרוּר שְׁמָה שְׁאָמַר בְּסוּף מַתְנָה עַד רוּם הַרְקִיעַ לֹא קָאֵי אֱלָא עַל סוּף דְבָרָיו אֲבָל דְנוּכַל לֹאמַר דְקָאֵי עַל רֵאשׁ דְבָרָיו דְהָא

אָפּילוּ לַגִּבִּי אַחֲרַיִם אִם אָמַר שְׁנֵי דְבָרִים כַּגּוֹן אִם אָמַר הֲרִינִי נְזִיר וְעָלִי לַגְּלַח נְזִיר וְשָׁמַע חֲבִירוֹ וְאָמַר וְאֲנִי מְסִיק הַש"ס בְּנִזְרֵי דָף י"א ע"ב רֹאזֵנִי אֲדִיבּוֹרְךָ קָמָא קָאִי ק"ו גִּבִּי דִידְךָ עֲצָמוֹ אֶף דִּי"ל לַגִּבִּי דִיבּוֹרְךָ דְקָאִי אֶסּוּף דְבָרָיו דְמִקְרָא נְדָרְשׁ לְפָנָיו כ"ע מוֹדוֹ אֲבָל אֶלְפָנֵי פָנָיו פְּלִיגִי עִם כָּל זֶה נִרְאָה בְּרוּר דְמָה דְאָמַר אֵינֶנְשׁ בְּסוּף דְבָרָיו קָאִי לְכָל תְּחִילַת דְבָרָיו וְרָאֵנִי מִמְשַׁנְּהָ שְׁלִמָה בַּפ' ה' דְשָׁבוּעוֹת גִּבִּי חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִים אוֹתוֹ וְאָמַר שְׁבוּעָה שְׁאִין לָךְ בְּיָדִי וְלֹא לָךְ חֲזִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת ר' אֶלְעָזָר אוֹמַר עַד שְׁיֵאמַר שְׁבוּעָה בְּאַחְרוֹנָה ר"ש אוֹמַר עַד שְׁיֵאמַר שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד וְאַחָד פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם כַּת"ק וְאִין הִלְכָה כַּר"א וְלֹא כַּר"ש וּפְשִׁיטָא לַת"ק מוֹדוֹ לַר"א אִם אָמַר שְׁבוּעָה בְּאַחְרוֹנָה קָאִי לְכָל דְבָרָיו שְׁהוּצִיא בְּרֵאשׁוֹנָה א"כ ה"נ דְכָוְנִתִּי כָּל מָה שְׁהוּצִיא לְפָנֵי זֶה וְנִתְּן בְּמִתְּנֵה הַחֲדָרִים לְצַד הֶרְחוּב וְהַסּוּפָה וְהַקּוּ"ךְ עַד רוּם רְקִיעֵ קָאִי עַד רוּם רְקִיעֵ עַל כּוֹלָם א"כ בְּמָה רוּצָה הֵבֵן שְׁנֵי לְזַפּוֹת בְּאוֹר הָעֵלְיָ שֶׁל שְׁטַח הָעֵלְיוֹן מְדַכְתֵּב אִם יִבְנוּ בְּנֵי לְמַעְלָה עַל עֵלִי יִבְנוּ שְׁלֹא יְהִי הַזִּיק דְנִכְרִי מִשְׁמַע שְׁרָשׁוֹת בְּיַד שְׁנֵיהֶם לְבָנוֹת עַל עֵלִי אִין זֶה מוּצִיא מִמִּתְּנֵה גְלוּי וּמְבַרְרַת וְכִי הִכִּי דְאִית לִי בְּנוֹת וּבֵן אֶחָד וְאָמַר נִכְסֵי לְבְנֵי לֹא זָכוּ הַבְּנוֹת נִגְד הַיְרֻשָּׁה דְאוֹרְזֵינָא וְהָא דְאָמַר בְּלִשׁוֹן רַבִּים מְפָרְשֵׁינּוּ דְדָרָךְ בְּנֵי אָדָם לְקָרוֹת כּוֹ ה"נ לֹא זָכָה הֵבֵן נִגְד מִתְּנֵה בְּלִשׁוֹן זֶה לְבֵן אַחֵר כִּינּוּן שְׁקָרָא לְאֵינֶנְשׁ לְכּוֹן בְּנֵי בְּכּוֹן בְּרוּר הַדְּבָר שְׁזָכָה הֵבֵן הַנִּיחְתָּן לוֹ הָעֵלְיָ עִם בְּהָאוֹר עַד רוּם הָרְקִיעֵ הַנִּלְפַע"ד פְּתַבְתִּי וּפְסַקְתִּי הִלְכָה לְמַעְשָׂה.

נְאוּם מְאִיר: שְׁאֵלָה קְלָה בְּדָבָר שְׁאֵשָׁה אַחַת בְּחֵלִי קוֹנְדָם מוֹתָה בִּיקְשָׁה מִבְּעֵלָה שְׁיִתֵּן פָּרִים וְכִסְתוֹת שְׁלָה לְבִתָּה הָעֵנִי שְׁיֵשׁ לָהּ מִבְּעֵלָה רֵאשׁוֹן וְכֹךְ אָמְרָה לוֹ שְׁכָל זְמַן שְׁאֵתָה חֵי תְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם אֲבָל לְאַחַר מוֹתָךְ יְהִי שְׁיִיכִים לְבִתִּי וְהַבְּטִיחַ לוֹ עַל זֶה וְאָמַר לִי תָן לִי ת"כ עַל זֶה וְנִתְּן לָהּ ת"כ עַל זֶה לְקִנְיִם דְבָרָיו וְאַחַר זְמַן מֵת בְּעֵלָה הַנָּ"ל וְשָׁבַק חַיִּים לְכָל חֵי וְהִבִּית הַנָּ"ל רוּצָה לִיקַח הַפָּרִים וְכִסְתוֹת מִפְּחַ צוּוּאוֹ אִמָּה וְאָבִי חוֹרְגִי הַסְפִּים עַל זֶה וְנִרְאָה פְּשׁוּט דְכָל מִתְּנֵה לְעֵנִי אֵינּוּ קוֹנְהָ אֶלָּא מִטַּעַם נִדָּר כַּמְבֹאֵר בַּח"מ ס' רמ"ג שְׁפַתְב הַטּוֹר וְאִם מְקַבֵּל הוּא עֵנִי אֵינּוּ יְכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ דְאִמִּירָה לְגְבוּהָ כַּמְסִירָה לְהַדְיוּט.

וְכַתֵּב הַב"י אִין דְבָרֵי רַבִּינוּ מְכוֹנְנֵי שְׁלֹא אָמְרוּ אִמִּירָתוֹ לְגְבוּהָ כַּמְסִירָתוֹ לְהַדְיוּט אֶלָּא גִבִּי הַקְדָּשׁ כַּמְבֹאֵר בַּפ' דְקִדּוּשֵׁי אֲבָל הָעֵנִי הַדְיוּט מִיְקָרִי וּמְסִיק דְבִירוּשְׁלָמִי אִיתָא אֲבָל בְּעֵנֵי נַעֲשָׂה נִדָּר וְכֵן פְּתַב הַטּוֹר בְּסִי קַכ"ה וְא"כ בַּנ"ד אֶף שְׁהַבְּטִיחַ לָהּ בַּת"כ מ"מ כִּינּוּן שְׁמַת יוֹרְשֵׁין פְּטוּרִים וְכֵן פְּתַב הַסַּמ"ע בְּסִי קַכ"ט ס' ה' בְּמָה שְׁפַתְב רַמ"א וְאָפּילוּ נִתְּן ת"כ אִם הוּא בְּמִקּוּם שְׁלֹא נִהְגוּ לְקַנּוֹת בְּכֹךְ וּמ"מ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְקִנְיִם שְׁבוּעָתוֹ וְכַתֵּב הַסַּמ"ע וְגַם הַש"ךְ וּנ"מ אִם מֵת זֶה שְׁתַּקַּע כְּפוֹ דָּאִין מְחִיבִין אֶת יוֹרְשָׁיו מִשׁוּם שְׁבוּעָה וְאָפּילוּ בְּחֵי אִין ב"ד יוֹרְדִין לְנִכְסֵיוֹ אֲנָא מְשַׁמְתִּין לְקִנְיִם שְׁבוּעָתוֹ וְגַם אִם נִשְׁאָל עַל שְׁבוּעָתוֹ וְהִתִּירוּהוּ בְּדַעְבָּד מְהֵנִי לְדַעַת ר"ת מִשְׁא"כ אִם מְשַׁתְּעָבֵד מִדִּין עֲרָבוֹת.

א"כ בַּנ"ד נְמִי וְכֵן פְּתַב מְהֵרָמ"א בְּסִי ר"ט וּבַסַּמ"ע בְּסִי ר"ז ס"ק י"ג וּלְפ"ז בְּנִידָן דִּידָן נְמִי נִימָא הָכִי וְאִין זֶה נִכְנָס לְדוֹן שְׁהַזְפִּיר רַמ"א בְּסִי רַמ"ג בְּאַשְׁת שְׁמַעוֹן שְׁנַתְּנָה מִתְּנֵה בְּשַׁעַת חֵלִי וְנִתְרַצָּה בְּעֵלָה וְאַח"כ רָצָה לְחַזֵּר אִם הוּא מְמַנָּה לְעֵנִי לֹא יוֹכַל לְחַזֵּר בּוֹ וְכֵן הוּא בְּסִי פ"א אִם שְׁתַּקַּן לְצוּנְאוֹתוֹ הֵנִי כְּהוֹדָאָה וְלֹא יוֹכַל לְמִימַר שְׁעָשׂוֹ שְׁלֹא לְהַכְעִיס הַשְּׂכִיב מְרַע.

ובא"ה סי' צ' סי' יו"ד אם נתרצה הבעל אם נתנה לעניים אינו יכול לחזור בו וכתב
הב"ש עי' פיו"ד סי' רל"ב ס"ז נ"ל דאיןרי בלי הפצרה שלמה מ"מ דוקא הבעל גופי' אבל
יורשין פיון שאינו חייב אלא מטעם נדר והסמ"ע בס"י קכ"ה ס"ק כ"ה רצה ליישב קושיות
הב"י על הטור דשינוי שפיר גבי צדקה לומר אמירה לגבוה דכל האומר אתן כף לעניים
ה"ל פאלו אמר אתן לגבוה ומשלחן גבוה פזכו עניים מ"מ נראה דהסמ"ע לא בא אלא
ליישוב הלשון הטור אבל לענין דיני' היכי דנדר לצדקה דיתשוב פאלו בא ליד עני ואף
לאחר מותו ומחוייבי היורשים לקיים כמו גבי הקדש זה לא עלה על דעת הסמ"ע ותדע
דהא הטור ב"ד סי' רנ"ח פתב אמירת אדם לגבוה פמסירה להדיוט לפיכך מי שפדר
צדקה אי אפשר לחזור בו והני מילי בלא שאלה אבל אם מתחרט ומוצא פתח חרטת
לנדרו י"א שגשאל לחכם ומתירו כל זמן שלא יצא מתחת ידו ואם מסר חובו במעמד
שלשתן לגבאי ואמר הרי צדקה א"א לחזור בו ואסור לשנותו.

וכתב הב"ח דג"כ לא יוכל לשאול עליו דה"ל פאלו פכר יצא מתחת ידו וכן פתב הש"ך
ואי ס"ד דבצדקה אמירה לגבוה פמסירה להדיוט ממש דמי איך פתב הטור דגשאל לחכם
ומתירו אלא ע"כ דהני פמסירה להדיוט שיקנה אף בדפיבור אבל עכ"פ דקונה מטעם נדר.

ולפ"ז היכי שמת אינו בנו חייב לקיימו וכן פתב להדיא בתשובת רמ"א ס"ס מ"ח ונ"ל
לא מבעי דאם אמר ליתן לאחר מותו דפשיטא דלא חל עליו הנדר מעולם ואין היורשין
צריכין ליתן אלא אפי' אמר ליתן מיד אין היורשין צריכין לקיים נדרו כל זמן שלא זכו
עניים מפח קנין עכ"ל וע"כ אינו דומה להקדש דאמרינן בפ"ק דקדושין פיצד אמירתו
לגבוה פמסירתו להדיוט האומר שור זה עולה בית זה הקדש אפילו בסוף העולם קנה
בהדיוט לא קני עד שימשוה ונראה דאם מת שפחייב היורשים להביא קרבנות אלו משום
דהתם דחל הקדש עליהו קדושת הגוף ואיך ימעלו בהקדש אבל גבי נתן מתנה לעני
דאינו זוכה אלא מצד נדר אין בנדינו לכוף ליורשים לקיים נדר אביהם: ואגב נזכר מה
דמיה לי על הר"ן בפ"ק דקדושין דאיתא שם ת"ר פיצד רשות גבוה בכסף נזכר שנתן
מעות בבהמה אפילו בסוף העולם קונה כו' וכתב הר"ן ואיכא למידק עלה למה לי דקתני
נזכר שנתן מעות בשביל בהמה אפילו בלא דמים נמי קנה באמירה בעלמא דהא אמירה
לגבוה פמסירה להדיוט.

וכן ראיתי בריטב"א שהקשה קוש' זו ונ"ל תמיה לי מילתא למה לי פסך בלא פסך נמי
קונה דאמירתו לגבוה פמסירתו להדיוט דמי וכיון שקצץ דמים עם המוכר קנה ואני
אומר דאין פאן קוש'א דאי מטעם אמירה לגבוה פמסירה להדיוט ה' יכול לשאול על
נדרו פמבואר בדברי הטור י"ד ס"ס רנ"ח אבל אם נתן הגזבר הכסף קנה ע"פ דין תורה
דהקדש כל קנינו בכסף דכתיב ונתן הכסף וקם לו וא"כ אין יכול לשאול על דבריו וזה
פרור לדעתי הדרן למילתא קמזיתא דבגידן דידן פיון שלא נתרצה אלא ליתן אחר מותו
אין היורשים מחוייבים לקיים נדרו הנלפע"ד פתבתי: גאום מאיר חותם בק"ק א"ש:
שאלה קלו פתב הרמב"ם בפ' תמישי מהלכות ערכין וחרמין דין ו' ונ"ל ומנין שאסור
להקדיש תמימין לבדק הבית שגאמר ושור ושה שרוענקלוט נדבה תעשה אותו וכו' עד
שגאמר אותו אתה עושה נדבה ואין אתה עושה תמימים נדבה לבדק הבית ונלא
הבא מפלל עשה בעשה הוא.

וְכַתֵּב הַפֶּסֶק מִשְׁנֵה וְז"ל בַּפ"ק דְּתַמּוּרָה עֲלֵה ז' וְאָמְרִינוּ הֵתָם דְּעוֹבֵר אַף בְּלֹא תַעֲשֶׂה דְּכַתִּיב לֹא אָמַר בְּדִבְרֵי אֵינוּ יוֹדֵעַ לְמַה הַשְּׁמִיטוּ רַבֵּינוּ עַכ"ל. וְנִפְלְאֵתִי עַל גְּבֻרַת דְּכּוֹנְתֵי אִישׁוּטְמִיתִי סוּגְלֵי דְּפִסְחִים סוּף פ' כָּל שְׁעָה דְּאִיתָא הֵתָם ת"ר אָכַל צְלִי מִבְּעוֹד יוֹם חֲזֵיב וּפְרִיף אֲצֵלִי אֲמַאי חֲזֵיב מִבְּעוֹד יוֹם דְּכַתִּיב וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה בְּלִילָה אֵין בְּיוֹם לֹא הָאִי לָאוּ הַבָּא מִכָּלֵל עֲשֶׂה הוּא וְכָל לָאוּ הַבָּא מִכָּלֵל עֲשֶׂה עֲשֶׂה.

אָמַר רַב חֲסֵדָא הָא מַנִּי רַב יְהוּדָא הוּא דְּתַנִּיא שׁוּר וְשׁוּרָה שְׁרוּעָה וְקָלוּט נִדְבָה תַעֲשֶׂה אִתּוּ וְגו' מִפְּאֵן אָמְרוּ הַמַּתְפִּיס תְּמִימִים לְבָדֵק הַבֵּית עוֹבֵר בְּעֲשֶׂה אֵין לִי אֲלֵא בְּעֲשֶׂה בְּלֹא תַעֲשֶׂה מִנֵּין ת"ל וְיַדְבֵּר ה' אֵל מִשְׁנֵה לֹא אָמַר לְיָמֵד עַל כָּל הַפְּרָשָׁה כְּנֹלָה שְׁיִהְיֶה בְּלֹא תַעֲשֶׂה דְּבָרֵי ר' יְהוּדָא אָמַר לוֹ רַבִּי לְבַר קַפְרָא מֵאִי מִשְׁמַע אָמַר לוֹ דְּכַתִּיב לֹא אָמַר לֹא נֹאמַר בְּדִבְרֵי וּפְסִק הֶרְמֵב"ם גּוֹפֵן בְּהַל' קָרְבֵן פֶּסַח בְּפֶרֶק ח' דִּין ה' וְז"ל אָכַל מִמֶּנּוּ כְּפִיזִת צְלִי מִבְּעוֹד יוֹם עֵבֵר עַל מִצְוֹת עֲשֶׂה שְׁנֵא' וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה בְּלִילָה וְלֹא בְּיוֹם וְלֹא הַבָּא מִכָּלֵל עֲשֶׂה עֲשֶׂה הוּא.

וְכַתֵּב הַכ"מ בְּעֲצָמוֹ שְׁפִסֵּק דְּלֹא כַר"י אֲלֵא כַת"ק וַא"כ נִיחָא נְמִי דְּהַשְּׁמִיט הֶרְמֵב"ם דְּעוֹבֵר בְּלֹא בְּמִקְדִּישׁ תְּמִימִים מִשׁוּם דְּלֹא פִסֵּק כַר' יְהוּדָא וְזֶה בְּרוּר וּפְשׁוּט וְהַכ"מ אַגַּב רַהִיט' רַהִיט לִי גַמְר' דִּידֵן אַחַר כְּתַבְתִּי זֹאת עֵינֵינִי בְּבִרְכַת הַזֵּבַח סוּף מִסְכַּת עִירוּכִין וּמִצְאֵתִי שְׁגַם הַגָּאוֹן הַבְּרַכַת הַזֵּבַח הַרְגִישׁ בְּקוֹשְׁיָא זֹו וְק"ל: שְׁאֵלָה קִלְז כְּתַב הַטוֹר א"ח ס"ס ק"צ וְלַעֲנֵן שְׁיַעוֹר שְׁתֵּינִתּוּ בֵּינֵן שְׁחֲזִיב בְּבִרְכָה אַחְרוֹנָה הִי ר"י מִסְתַּפֵּק אִם הוּא בְּכִזִּית אוֹ בְּרַבִּיעִי לְכַף כְּתַב שְׁטוּב לִינְהַר לְשִׁתּוֹת פְּחוֹת מְכִזִּית אוֹ רַבִּיעִי כְּדִי לְהַסְתַּלֵּק מִן הַסְּפֵק וְכֵן כְּתַב הַטוֹר בְּסִי ר"י וְכַתֵּב הַב"ח בְּשֵׁם הַתּוֹס' וְז"ל הַטַּעַם הַסְּפֵק הוּא מִדְּאֲשַׁפְּחוֹן גְּבִי י"כ דְּהוּי שְׁיַעוֹר חָשׁוּב לְהִיּוֹת חֲזֵיב בְּשׁוֹתָה כְּמֵלֵא לֹוּגְמִי שְׁאֵינוּ אֲלֵא רוּב רַבִּיעִית כְּדִמּוּכַח בַּפ' בְּתָרָא דִּיוֹמָא דָּף פ' דְּהֵינּוּ פְּחוֹת מְכַבִּיצָה וְיִוְתַר מְכִזִּית א"כ לַעֲנֵן בְּרַכָה הוּי שְׁיַעוֹר חָשׁוּב פְּחוֹת מְכַמְלֵא לֹוּגְמִי דְּהֵינּוּ בְּכִזִּית תַּדַּע דְּהָא לַעֲנֵן אֲכִילָה לֹא הוּי שְׁיַעוֹר חָשׁוּב גְּבִי י"כ אֲלֵא בְּכוֹתְבוֹת וְלַעֲנֵן בְּרַכָה מְחֲזִיב לְאַחְרֵי בְּכִזִּית דְּהֵלְכָה כַר"מ כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' לְשֵׁם א"כ לַעֲנֵן שְׁתִּי נְמִי מְחֲזִיב בְּפְחוֹת מְכַמְלֵא לֹוּגְמִי דְּהֵינּוּ בְּכִזִּית אוֹ שְׁמָא פִּינּוֹן דְּהֵלְכָה כַר"מ וְר"מ דְּרִישׁ וְאֲכַלְתָּ זֹו אֲכִילָה וְשִׁבְעַתָּה זֹו שְׁתִּי א"כ בְּעֲנֵן שְׁתִּי כְּדִי שְׁבִיעָה דְּהֵינּוּ כְּפִיצָה דְּלֹא הוּי שְׁבִיעָה פְּחוֹת מְכַבִּיצָה כְּדִאִיתָא בַּפ' ג' שְׁאָכְלוּ דָּף מ"ט אוֹ שְׁמָא יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁתִּי לְאַכִּילָה דְּדִקְלָמָא שְׁבִיעַ דְּשְׁתִּי הוּי פְּחוֹת מְכַבִּיצָה אוֹ שְׁמָא שְׁבִיעָה דְּשְׁתִּי לֹא הוּי אֲלֵא בְּכִדִי רַבִּיעִית שְׁהוּא בִּיצָה וּמְחַצָה כְּדִאֲשַׁפְּחוֹן גְּבִי י"כ לֹא הוּי שְׁיַעוֹר חָשׁוּב לַב"ש אֲלֵא בְּרַבִּיעִית כְּדִאִיתָא הֵתָם דָּף פ' א"כ אִיכָא לְמִימַר דְּהֵכִי נְמִי לַב"ה לֹא הוּי שְׁיַעוֹר חָשׁוּב שְׁיִהְיֶה כְּדִי שְׁבִיעָה לְבַרְךָ אַחְרֵי עַד שְׁיִשְׁתָּה רַבִּיעִית דְּבִהָא מוֹדָה ב"ה לַב"ש לְכֵן יֵשׁ לִינְהַר שְׁיִשְׁתָּה פְּחוֹת מְכִזִּית אוֹ רַבִּיעִית כְּנ"ל הָךְ טַעְמָא וְהַשְּׁתָא נִיחָא הָא דְּמִצְרִיף רַבִּיעִית וְלֹא סְגִי בְּכַבִּיצָה וְדו"ק עַכ"ל: וְהֶרְמֵב"ם כְּתַב סוּף פֶּרֶק ג' מֵהִלְכוֹת בְּרַכּוֹת וְז"ל הַשְּׁוֹתָה פְּחוֹת מְרַבִּיעִית בֵּין מִן הֵינּוּ בֵּין מִשְׁאֵר מְשַׁקִּין מְבַרְךָ בְּתַחֲזִילָה וְאֵינוּ מְבַרְךָ בְּסוּף כָּלֵל וְכַתֵּב הַכ"מ וְז"ל וּמִש"כ רַבֵּינוּ דְּשְׁיַעוֹרִין דְּמִשְׁקִין בְּרַבִּיעִית טַעְמוֹ מִדְּאֲשַׁפְּחוֹן בְּעֵלְמָא לַעֲנֵן אֲכִילוֹת אֲסוּרִין דְּחֲזִיב בְּשְׁתֵּינִת מְשַׁקִּין אֲסוּרִין בְּרַבִּיעִית דְּוּמְנִי דְּאוּכְלִין בְּכִזִּית עַכ"ל: וְנִפְלְאֵתִי עַל הַכ"מ דְּמִשְׁמַע בַּפ' הַעוֹר וְהָרוּטָב דָּף ק"כ דְּבִשְׁתֵּינִת הַמְשַׁקִּין אֲסוּרִין כְּגוֹן הַמְחָה כְּזִית חֲמֵץ וְחֵלֵב אִם הַמְחוּהוּ וּגְמַעוּ וְכֵן דֵּם וּנְבִילָה דְּחֲזִיב בְּכִזִּית וְכֵן הַטְּמֵאִין לְאַסוּר צִירוֹ וְרוּטָבוֹ מִשְׁמַע דְּחֲזִיב בְּכַעַדְשָׁה כְּמוֹ אִיסוּר גּוֹפֵן שְׁל

שָׂרָצִים וּכְמוֹ כֵּן טָבַל וְהִתְדַשׁ וְהִקְדֵּשׁ וְשָׁבִיעַת וְכִלְאִים כְּלוּן מִשְׁקִין הַיּוֹצֵאִין מֵהֶם כְּמוֹתָן וְכֵן הָא דִּתְנִן אִין סוּפְגִין אֶת אַרְבָּעִים מִשּׁוּם עֲרָלָה אֲלֵא עַל הַיּוֹצֵא מִן זִתִּים וְעֵנְבִים וְכֵן בְּתְרוּמָה מִשְׁמַע כְּמוֹ דְאִיסוּר אֲכִילָה בְּכֹזֵית ה"ה אִיסוּר שְׁתִי בְּכֹזֵית.

וְכֵן מִשְׁמַע הָא דִּתְנִן גְּפוֹן פְּדֵי רְבִיעִית יִזַּן לְנֹזֵיר מִשְׁמַע דְּוֹנְקָא לְנֹזֵיר אֲבָל בְּשֹׂאֵר אִיסוּר מִשְׁקִין כְּמוֹ דְּגוּפוֹ שֶׁל אִיסוּר בְּכֹזֵית ה"ה לְמִשְׁקִין וּלְנֹזֵיר גּוּפָא פְּתִבוּ תוֹס' בְּעִירוּבִין וּבְסוּפָה דָּף ז' דְּזֵה לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה דְּדִרְשִׁינוּן שְׂכָר שְׂכָר דְּכְתִיב גְּבִי שְׂכָר רְבִיעִית הֵהִין מָה לְהֵלֵן רְבִיעִית אַף פְּאֵן רְבִיעִית חֲזָרוּ לֹמַר לֹא יֵאָכֵל וְלֹא יִשְׁתֶּה מָה אֲכִילָה בְּכֹזֵית אַף שְׁתִי בְּכֹזֵית.

הָרִי לְהִדְיָא אַף בְּנֹזֵיר לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה שְׁתִי בְּכֹזֵית וּפְשִׁיטָא בְּשֹׂאֵר אִיסוּרִין לֹא שְׁמַעְנוּ שְׁיִהְיִי בְּרְבִיעִית הִנֵּה הָרַמְב"ם ב'פ' רְבִיעִי מֵהֶלְכוֹת שְׁבוּעוֹת פְּתַב מִי שְׁנֹשְׁבַע שְׁלֵא יֵאָכֵל הַיּוֹם כְּלוּם וְאֲכַל פְּחוֹת מְכֹזֵית פְּטוּר שְׂאִין אֲכִילָה פְּחוֹת מְכֹזֵית דְּחֻמְמִים פְּלִיגִי אֲדַר"ע בְּמִתְנִיתִין בְּר"פ ג' דְּשְׁבוּעוֹת וְכ' עוֹד מִי שְׁנֹשְׁבַע שְׁלֵא יֵאָכֵל הַיּוֹם וְשְׁתֵּה חֲטִיב שְׁתֵּה שְׁתִי בְּכָלֵל אֲכִילָה כו' וְכִמָּה יִשְׁתֶּה וְיִהְיִי חֲטִיב נ"ל שְׂאִינוּ חֲטִיב עַד שְׁתֵּה רְבִיעִית כְּשֹׂאֵר אִיסוּרִין וְעוֹד ב'פ' עֲשִׂירֵי דְתְרוּמוֹת פְּסָק כְּשֵׁם שְׂאֲכִילַת תְּרוּמָה בְּכֹזֵית כִּף שְׁתֵּה בְּכֹזֵית וְהוּא מִתּוֹס' פ"ו דְּתְרוּמוֹת וּבְדָם אַף דְּאִיתָא ב'פ' הַמוֹצֵיא יִזַּן דָּף ע"ח ת"ר דָּם וְכָל מִינֵי מִשְׁקִין בְּרְבִיעִית מ"מ פְּסָק הָרַמְב"ם לְעֵנֵן מְלָקוֹת אִם אֲכַל דָּם חֲטִיב בְּכֹזֵית וְהַתּוֹס' בְּשְׁבוּעוֹת דָּף מ"ג ע"א ב"ד"ה גָּמַר שְׂכָר שְׂכָר הִבִּיאוּ בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי דְשְׁתִי בְּכָלֵל אֲכִילָה מְדַכְתִּיב כָּל דָּם לֹא תֵאָכְלוּ וְאִי בְּשְׁקָרָשׁ וְהַתְנִי דָּם שְׁקָרָשׁ אִינוּ לֹא אֲנֻכָּל וְלֹא מִשְׁקָה אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁהוּא וְהַתּוֹרָה קָרְאוּ אוֹתוֹ אֲכִילָה א"כ נִשְׁמַע מִזֵּה דְעֵיקָר הַדָּם דְּאִסְרָה הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מִשְׁקָה אַפ"ה מְחִיב בְּכֹזֵית וּשְׂאֵר אִיסוּרֵי מִשְׁקָה נִמִּי בְּכֹזֵית.

וְלִכְאוּרָה הִי נִרְאָה לִישֵׁב הָא דְכָתַב הָרַמְב"ם וְכִמָּה יִשְׁתֶּה וְיִהְיִי חֲטִיב כו' לֹא קָאִי אֲלֵא עַל הָאִי בְּבֵא דְנֹשְׁבַע שְׁלֵא יִשְׁתֶּה וְשְׁתִי הוּא דְחֲשִׁיב בְּרְבִיעִית אֲבָל בְּמֵאִי שְׁפַתְב לְמַעְלָה בְּמִי שְׁנֹשְׁבַע שְׁלֵא יֵאָכֵל הַיּוֹם וְשְׁתֵּה דְסִתָּם אִיסוּר שְׁתִי מִכַּח לְשׁוֹן אֲכִילָה שְׁקִיבֵל עָלָיו בְּשְׁבוּעָה וְחֲטִיב בְּאַמַּת בְּשְׁתִי בְּכֹזֵית וּלְכַף בְּתְרוּמָה וּבְדָם דְכָתַב אֲכִילָה אַף שְׁתִי בְּכֹזֵית אֲבָל זֶה דְּחוֹק דְּהָא קָאֲמַר עַד שְׁיִשְׁתֶּה רְבִיעִית כְּשֹׂאֵר אִיסוּרִין וְאִנְחֵנוּ לֹא גִדַּע שְׂאֵר אִיסוּרִין שְׁיִהְיִי בְּרְבִיעִית אֲלֵא בְּנֹזֵיר לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה: וְעוֹד קָשִׁי לִי אִי ס"ד דְּבִשְׂאֵר אִיסוּרֵי מִשְׁקִין בְּרְבִיעִית וְכִמוֹ כֵּן בְּרָכָה אַתְרוּנָה דִּינִן בְּרְבִיעִית הָא בְּנֹזֵיר ב'פ' ג' מִינֵין דָּף ל"ח ע"א אָמַר ר' אֶלְעָזָר עֲשֹׂר רְבִיעִית הֵן וְחֲשִׁיב חֲמֵשׁ סוּמָק' וְחֲמֵשׁ חִינּוּרֵת' וְלֹא חֲשִׁיב רְבִיעִית לְכָל אִיסוּרֵי מִשְׁקִין וְגַם לֹא חֲשִׁיב רְבִיעִית יִזַּן לְעֵנֵן בְּרָכָה אַתְרוּנָה וְאַף שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן וְהִי נִרְאָה בְּרוּר אַף מִצַּד סְפָק שְׁמָא שְׁבִיעָה דְשְׁתִי כְּבִיצָה צְרִיף בְּרָכָה אַתְרוּנָה כְּבִיצָה אֲבָל זֶה בְּרוּר דְאִין צְרִיף רְבִיעִית שֶׁהוּא בִּיצָה וּמְחַצָּה לְבְרָכָה אַתְרוּנָה דֵּא"כ לִיחֲשֵׁב גְּבִי הִנֵּה דְעֲשֹׂר רְבִיעִית הֵן וְהַט"ז בֵּא"ח ס"ס ק"צ הַכְרִיעַ בְּשׁוֹמְהָ רֹב רְבִיעִית חֲטִיב מִצַּד הַדִּין לְבְרוּךְ אֲלֵא עַל צַד יוֹתֵר טוֹב יִשְׁתֶּה לְכַתְחִילָה רְבִיעִית וְכֵן פְּתַב בְּסִי' תפ"ו וְהַתְּפִלָּא עַל הַלְבוּ"ש דְפִי מְקוֹם הַסְּפָק דְלַעֲלִיל דַּע"כ"פ כֹּזֵית בְּעֵינֵן אֲלֵא דְהַסְּפָק אִי כֹזֵית בְּלַח כְּמוֹ שְׁיֵשׁ בְּיָבֵשׁ כֹּזֵית דְיָבֵשׁ וּמְמִילָא הֵנִי פְּחוֹת מְרְבִיעִית אוּ דִילְמָא גַם בְּלַח מְשַׁעְרִים כְּאֵלוּ הוּא קְרוּשׁ וְיָבֵשׁ וּמְמִילָא הֵנִי בְּלַח בְּרְבִיעִית כְּדִאֲמַרְיָן רִישׁ פ' הַמוֹצֵיא יִזַּן וְכָתַב הַט"ז וְלֹא יִדְעֵנוּ מֵאִי חֲשֵׁב בְּזֵה לְהִבִּיא רֵאִי מְקוֹם הַסּוּמָר אוֹתוֹ דְּהָא אָמַר שָׁם אַבְיִי לְחַד

לְיִשְׁנָא דִּילְמָא בְּדָם שְׁהוּא עֵב הוּא כְּפֵי אָבֵל בְּיַיִן דְּקַלִּישׁ יֵשׁ בְּכַוִּיַּת יוֹתֵר מְרַבִּיעֵית וְאִ"כ
הִי לֹו לר"י לְהַסְתַּפֵּק דְּשִׁמְא בְּעֵינָו אֶפְיֵלוּ יוֹתֵר מְרַבִּיעֵית שְׁלַם אֶלָּא וְדַאי לִיתָא לְהֵאֵי
סְפִיקָא כְּלָל עכ"ל.

אם אָמְנָם שְׁיֵישׁ לְהַצִּיל לְהַלְבו"ש מְקוֹנְשֵׁי הַט"ז דְּהָא בְּלָאו הֵכִי קוֹשְׁה דְּעֵיקָר סְפִיקָא שְׁל ר"י
בְּיַיִן דְּפִסְקִינָו כר"מ ור"מ סְבַר וְשִׁבְעָתָּה זֹו שְׁתִּי וְשִׁמְעִינָו לר' יוֹדָא שְׁבִיעֵה הוּא כְּפִיעֵה
א"כ י"ל לר"מ שְׁבִיעֵה דְּשְׁתִּי ג"כ כְּפִיעֵה אוּ פְּחוֹת מְפִיעֵה וּמְפִרֵשׁ הַב"ח דְּסְפִיקָא נְמִי
דִּילְמָא שְׁבִיעֵה דְּשְׁתִּי הוּא בְּרַבִּיעֵית וְקוֹשְׁה לְמָה לֹא נֶאֱמַר דְּשְׁבִיעֵה דְּשְׁתִּי יוֹתֵר מְרַבִּיעֵית
אֶלָּא ע"כ בְּיַיִן דְּשְׁבִיעֵה זֹו מְדַרְבְּנָו דְּמִדְּאוּרִיזְתָּא שְׁבִיעֵה גְּמוּרָה אִף בְּאַכִּילָה בְּעֵינָו וְכִינּוּ
דְּמַצִּינּוּ דְּרַבִּיעֵית חֲשׁוּב בְּמָקוּם אַחַר בְּשְׁתִּי דְּשְׁתָּה רַבִּיעֵית יֵינן אֵל יוֹרָה וְכֹן בְּנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ
דְּחִיב מִשׁוּם שְׁתִּי יֵינן בְּרַבִּיעֵית מְסֻתְמָא אֲמַרִּינָו דְּשְׁבִיעֵה דְּשְׁתִּי נְמִי בְּרַבִּיעֵית וְלֹא יוֹתֵר
א"כ דְּבַרִּי הַלְבו"ש נְמִי נְכוּנִי דְּהָא קֶאֱמַר לְעַנְנֵי הוֹצֵאוֹת שְׁבַת יֵינן יְבֵשׁ בְּכַוִּיַּת דְּבַרִּי ר"נ
נֶאֱמַר ר' יוֹסֵף ר' נְתָן ור' יוֹסֵי בַר יְהוּדָא אֲמַרוּ דְּבַר אַחַר ר"נ הָא דְּאֲמַרְוּ ור"י בַר יְהוּדָא
דְּתַנְיָא ר"י אוֹמַר שְׁשֵׁה דְּבַרִּים מְקוֹלֵי ב"ש וְחֻמְרֵי ב"ה דִּם נְבִילָה ב"ש מְתִירִין וּב"ה
מְטַמְּאִים וְאֲמַר ר"י בַר יוֹסֵף אִף כְּשִׁטְמָאוּ ב"ה לֹא טִימְאוּ אֶלָּא בְּדָם שְׁיֵישׁ בּוֹ רַבִּיעֵית הוֹאִיל
וְיִכּוּל לְקַרוֹשׁ וְלַעֲמֹד עַל כְּוִיַּת אֲמַר אֲבִי דִּילְמָא לֹא הִיא עַד כָּאֵן לֹא אֲמַר רַב נְתָן הֵכָא
דְּבַעֵי רַבִּיעֵית אֶלָּא בְּיַיִן דְּקַלִּישׁ אָבֵל בְּדָם דְּסָמוּף כְּוִיַּת לֹא בְּעֵי רַבִּיעֵית אִי נְמִי עַד כָּאֵן
לֹא קֶאֱמַר ר' יוֹסֵי בַר יְהוּדָא הֵתֵם דְּכַוִּיַּת סְגִי לִי בְּרַבִּיעֵית אֶלָּא בְּדָם דְּסָמוּף אָבֵל יֵינן
דְּקַלִּישׁ כְּוִיַּת הָוִי יוֹתֵר מְרַבִּיעֵית וְא"כ בְּשְׁתִּי לְעַנְנֵי בְּרַכָּה דְּהוּי שְׁבִיעֵה פְּשִׁיטָא לֹן דְּכַוִּיַּת
דְּלֹא צְרִיף יוֹתֵר מְרַבִּיעֵית אֶפְיֵלוּ אִם הִי פְּחוֹת מְכַוִּיַּת צְרִיף בְּרַכָּה דְּכַתִּיב וְאֶכְלֶתָּ וְשִׁבְעָתָּה
וּבְרַכָּתָּה וְרַבִּיעֵית הָוִי שְׁבִיעֵה לְעַנְנֵי שְׁתִּי אֶלָּא דְּמִסְפָּקָא לֹן לְלִישְׁנָא קֶמָא דְּאֲבִי בְּיַיִן
דְּקַלִּישׁ צְרִיף רַבִּיעֵית לְכַוִּיַּת א"כ לֹא הָוִי שְׁבִיעֵה פְּחוֹת מְרַבִּיעֵית וְצְרִיף רַבִּיעֵית לְכַוִּיַּת
וְדְּבַרִּי הַלְבו"ש בְּרוּרִין בְּזָה.

אִף מְעִיקָר דִּינָא הַמְצִיא סְפִיקָא מֵאֵי דְּלֹא זְכָרוּ הַתּוֹס' וּבְאֲמַת אֵינן כָּאֵן סְפִיקָא דְּלַעֲנָנֵי שְׁתִּיּוֹת
מְשֻׁקִּים אִף אִם לֹא הִי כְּוִיַּת אִם נְתִיבֵשׁ מ"מ מְחִיב וְתַדַּע דְּהָא בְּנִזִּיר גּוֹפָא לְמִשְׁנָה אַחְרֹנָה
דְּפִלִּיג ר"ע דְּבְשְׁתִּי נְמִי בְּכַוִּיַּת וְאִי ס"ד דְּרַבִּיעֵית מְשַׁעְרִינָו כְּפִי שְׁהִי בְּיָבֵשׁ א"כ צְרִיף
עכ"פ לְכָל הַפְּחוֹת רַבִּיעֵית וְא"כ אֵינן נ"מ בֵּין מְשֻׁנָּה רֵאשׁוֹנָה לְמִשְׁנָה אַחְרֹנָה וּבְהִדְנָי
כְּתוּבוּ הַתּוֹס' בְּנִזִּיר וּבְעִירוּבִין בְּשֵׁם הַתּוֹס' כִּי צִד יַעֲשֶׂה מְבִיא כּוֹס מְלֹא יֵינן וּמְבִיא זֵית
אֲגוּרִי וְכַנּוֹתֵן לְתוֹכוֹ אִם שְׁתָּה פְּיוֹצָא בּוֹ חִיב וְאִם לֹא פְּטוּר וְא"כ בְּכָל אֲסוּרִין אִם שְׁוֹתָה
כְּמוֹ מַה שְׁיִצָּא מִן כְּוִיַּת כְּשֶׁנִּיתָן לְתוֹף הַמִּים חִיב אֶלָּא דְּבִשְׁבַת בְּעֵינָו חֲשִׁיבוֹת בְּרַבִּיעֵית
כְּשִׁיבֵשׁ יַעֲמֹד עַל זֵית וּפְחוֹת מְזָה לֹא חֲשִׁיב לְעַנְנֵי הוֹצֵאָה וְכְמוֹ כֹן גַּם דִּם נְבִילָה דְּמִן
הַתּוֹרָה אֵינּוּ מְטַמְּא אֶלָּא בְּשֵׁר וְע"כ צְרִיכִין שְׁיִהֵי בְּדָם רַבִּיעֵית בְּכַדִּי שְׁאִם יְקַרְוֵשׁ וְיִחְשָׁב
כְּבְשֵׁר יֵהִי כְּוִיַּת כְּאִיסוּרוֹ אָבֵל בְּכָל אִיסוּרֵי דְּאֶפְיֵלוּ טַעַם כְּעִיקָר אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה לֹא
בְּעֵינָו רַבִּיעֵית מְשֻׁקָה בְּכַדִּי שְׁיִקְרוֹשׁ שְׁיַעֲמֹד עַל זֵית אֶלָּא מְשַׁעְרִינָו אִם הִי נוֹתֵן זֵית
לְתוֹף הַמְשֻׁקָה כְּמָה שְׁיִצָּא מִמֶּנּוּ זֶה הוּא שְׁיַעֲוֹר לְחִיבּוֹ וְלֹא מַצִּינּוּ בְּכָל הַתּוֹרָה לְחִיבּוֹ
בְּאֲסוּרֵי מְשֻׁקָה בְּרַבִּיעֵית חוּץ מְנִזִּיר לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה וּבְשְׁוֹתָה רַבִּיעֵית יֵינן וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ
מִשׁוּם מִיּוֹדֵי דְּמִכְשֵׁר בְּעֵינָו וְכְמוֹ כֹן שְׁתָּה רַבִּיעֵית יֵינן אֵל יוֹרָה אָבֵל בְּמִיּוֹדֵי דְּאֲסוּרֵי לֹא
מַצִּינּוּ שְׁיִהֵי הַמְשֻׁקָה בְּרַבִּיעֵית אֶלָּא מְשֻׁקָה כְּמוֹ הָאוֹכֵל וְחִיב בְּכַוִּיַּת וְהִדְרֹן לְמִילְתָּא
קֶמֶיָתָא דְּהַרְמֵב"ם מְבִיא רֵאִי דְּאֵינּוּ מְבַרֵךְ בְּרַכָּה אַחְרֹנָה פְּחוֹת מְרַבִּיעֵית מִשׁוּם דְּמַדְמָה

לְשֵׁאֵר אִסוּרֵי מִשְׁקָה פְּשׁוּל עוֹזֵר וְנֹפֵל עוֹזֵר דְּהָא הִבִּיאוּ רְאִיּוֹת שְׁכָל אִסוּרֵי הַמִּשְׁקָה הוּא בְּכַזִּית כְּמוֹ הָאֵנְכֵל וְגַם לִיפָא לְסַפּוּקֵי דְשִׁבְעָה דְשִׁתִּי דוּנְקָא בְּרִבְעִית א"כ קָשָׁה לִיחְשְׁבָה גַבִּי הָא דְחֻשְׁבִּיב עֶשֶׂר רִבְעִית הֵן אֱלָא ע"כ הִסְפֵּק אִם הוּא בְּכַזִּית אוֹ בְּכַבִּיצָה וְאִם שְׁתֵּה פְחוֹת מְרִבְעִית נִרְאָה לִפְע"ד דְּחֻשְׁבִּיב לְבַרְךָ בְּרִכָּה אַחְרוּנָה הִנְרָאָה לִפְע"ד פְּתַבְתִּי נְאֻם מְאִיר: שְׁאֵלָה קִלַּח נִשְׁאֵלְתִי שְׁנֵי שְׁתַּפְּסִים שְׁתַּבְּעוּ זֶה אֶת זֶה לִפְנֵי ב"ד שְׁהַפְּסִידוּ סוֹף רַב בְּשׁוֹתְפוֹת שְׁלֵהֶם וּפְסָקוּ הַב"ד שְׁבוּעוֹת הַשְׁתַּפְּסִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד פְּדַת דִּין תּוֹרְתֵינוּ וְאִח"פ גַּתְפִּשְׁרוּ הַשְׁתַּפְּסִי וְכָתְבוּ הַפְּשָׁרָה בַּת"כ בַּפ"ע לְאֲשֶׁר וּלְקִיָּים כָּל פְּרָטֵי דְבָרִים הַנְּזָכְרִים בְּפִשְׁרֵי וְנִזְכָּר ג"כ שְׁמַחְלוּ זֶה לְזֶה הַשְּׁבוּעָה וְאַחַר אֵיזָה יָמִים נִתְחַיֵּיב שְׁתַּפְּסֵי אֶחָד לְחֻבְרֵי שְׁבוּעָה בְּמִמּוֹן אַחַר וְהַשְׁתַּפְּסֵי רוּצָה לְגַלְגֵּל עָלָיו שְׁבוּעַת הַשְׁתַּפְּסוֹת הִרְאִישׁוֹן אִם יָכוֹל לְגַלְגֵּל עָלָיו אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה הַטּוֹר ח"מ ס' צ"ג פְּתַב וְז"ל אַע"פ שְׁחֻלְקוּ אִם יֵשׁ עָלָיו טַעֲנָה מִשְׁבִּיעָה עָלָיו וּמְגַלְגֵּל עָלָיו הַשְּׁאֵר וְכֵן אִם לְאַחַר זְמַן נִתְחַיֵּיב לוֹ הַשְּׁבוּעָה בֵּין שְׁל תּוֹרָה וּבֵין שְׁל דְבָרֵיהֶם מְגַלְגֵּל עָלָיו שְׁתַּפְּסוֹת הִרְאִישׁוֹן וְכָתְבַע לְעֵיטוֹר אִיפָא מֵאֵן דְּאָמַר דוּנְקָא שְׁחֻלְקוּ סְתָמָא אֲבָל פְּטָרוֹ זֶה אֶת זֶה מִשְׁבִּיעָה אֵין יָכוֹלִין עוֹד לְגַלְגֵּל עַכ"ל.

וְכָתְבַע בַּד"מ וְז"ל אֲבָל נ"י בַּפ' הַפּוֹתְבַע דָּף תְּקִי"ח ע"ב פְּתַב דַּע"ג דְּפְטָרוֹ מִשְׁבוּעָה יָכוֹל לְגַלְגֵּל עָלָיו וְעַתָּה צְרִיכִין אֲנִי לְבָאֵר אִם יֵשׁ לְפָסוּק פְּדַעַת נ"י וְהַרְמַב"ן וְאִם רַבִּי חוּלְקִים עָלֵיהֶם וְאִח"פ נְבָאֵר אָף לְדַעַת הַנ"י אֵין הִנְיָדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ דוּמָה לְרֵאָל וְהֵם פְּרַחֲנוֹק מְזַרְח מִמְעַרְב וְהִנְהַ בַּפ' הַפּוֹתְבַע דָּף פ"ז ע"ב הִבִּיאוּ הַנִּימוּקֵי יוֹסֵף עַל מִתְנִיתִין פְּתַב לָהּ נִדְרַ וְשְׁבוּעָה אֵין לִי עֲלֵיךָ וְכו' פְּתַב הַנ"י אִם לֹא פְּטָרָה בְּפִירוּשׁ מִשְׁתִּיהֶם ר"ל מְנַדֵּר וְשְׁבוּעָה הִיא יָכוֹל לֹאמַר לֹא פְּטָרְתִיךָ אֱלָא מִשְׁבוּעָה אֲבָל בְּעֵלְמָא כָּל שְׁחֻיֵיב לְחֻבְרֵי שְׁבוּעָה וּפְטָרָה מִמֶּנּוּ הָרִי פְטוֹר מִכָּל נִדְרַ וְכֵן אִיפָא וְכֵן פְּתַב הַרִיטְב"א ז"ל וּמִיָּהוּ נִרְאָה שְׁאִם נִתְחַיֵּיב לוֹ שְׁבוּעָה מִמְּקוֹם אַחַר שְׁיָכוֹל לְהַשְּׁבִיעָה גַם מִמָּה שְׁפְטָרָה ע"י גִּילְגוּל מְדַכְתַּב הַרְמַב"ן ז"ל בְּחֻדוּשֵׁי מְצִאתִי בְּחֻבְרוֹר הַגָּאוֹן ז"ל הִסְפִּימוּ רַבֵּינוּ ז"ל שְׁטַר שְׁיֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת יָכוֹל לְגַלְגֵּל שְׁבוּעָה מִמְּקוֹם אַחַר וְהַרְבַּ ז"ל חוֹזֵר עַל פִּי הַמִּשְׁנָה בְּשִׁבְלָה וּמְצִא לָהֶם סַעַד לִפְנֵי מִן הַתּוֹס' עַכ"ל וְהָרֵא"ש פְּתַב עַל הָאֵי מִתְנִיתִין בְּסִיפָא הִלְכָה מְקַבֵּר בְּעֵלָה לְבֵית אַבִּי וְכו' וְאִם נִעֲשִׂית אִפְטָרוֹפְס יוֹרְשִׁים מִשְׁבִּיעִים אוֹתָהּ לְהַבָּא וְאֵין מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לְשַׁעֲבַר פִּי רָש"י דְקָאֵי אֵהִיכִי שְׁפְטָרָה מִן הַשְּׁבוּעָה וְהַקְּשׁוּ חֲכָמֵי פְּרוּבִנְצִי ז"ל לָמָּה חוֹזֵר וְשׁוּבָה אֵין מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ לְשַׁעֲבַר הָא תַּנִּי לְהַרִיטְב"א אֵין יוֹרְשִׁין מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ עַל אִפְטָרוֹפְס שְׁנַעֲשִׂית בַּחֲזִי בְּעֵלָה וְתִירֵץ הָרֵא"ש מְנַרְבּוֹנ"א ז"ל דְקִי"ל דְאַפִּילוּ ע"י גִּילְגוּל אֵין מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ אַע"ג דְתַנְּן הַשְׁתַּפְּסִין וְהָאֵרִיסִין שְׁחֻלְקוּ אֵין לָהֶם שְׁבוּעָה זֶה עַל זֶה פִּינּוֹן שְׁלֹא תַבְּעוּ שְׁבוּעָה בְּשַׁעַת חֲלֻקָּה מְחִלוּ זֶה לְזֶה אַפ"ה קְתַנִּי נִתְחַיֵּיב לוֹ שְׁבוּעָה מִמְּקוֹם אַחַר מְגַלְגֵּלִין עָלָיו אֶת הַכָּל שְׁאֵנִי הָכָא שְׁפְטָרוֹ בְּפִירוּשׁ וְרַב הָאֵי ז"ל פְּתַב דְאַיְרִי שְׁלֹא פְטָרָה הַבַּעַל מִשְׁבוּעָה אַפ"ה אֵין הַיּוֹרְשִׁין מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ עַל אִפְטָרוֹפְסִין שְׁנַעֲשִׂית בְּחֻיֵי בְּעֵלָה דְכִינּוֹן שְׁלֹא הַשְּׁבִיעָה הַבַּעַל בְּחֻיֵי מְחִל לָהּ הַשְּׁבוּעָה וְכו'.

וּבְטוֹר א"ה ס' צ"ו פְּסָק כְּרָש"י ע"פ תִּירֵץ הַר"ש מְנַרְבּוֹנ"א דְעַל אִפְטָרוֹפְסִין שְׁנַעֲשִׂית בְּחֻיֵי בְּעֵלָה מוֹעִיל הַפְּטוֹר שְׁאִפִּילוּ ע"י גִּילְגוּל אֵינָם יָכוֹלִים לְהַשְּׁבִיעָה וְכֵן פְּסָק בַּש"ע ס' הַנ"ל ס' ד' וְאָף לְדַעַת הַרִי"ף שְׁאִפִּילוּ לֹא פְטָרָה אֵין הַיּוֹרְשִׁים יָכוֹלִים לְהַשְּׁבִיעָה עַל הָאִפְטָרוֹסִין שְׁנַעֲשִׂית בְּחֻיֵי בְּעֵלָה וְכָתְבַע הַב"ש דְהַרִי"ף לְטַעֲמֵי דַס"ל כְּסִתְּמָה מִתְנִיתִין דְהַבַּעַל יוֹכֵל לְהַשְּׁבִיעָה אֵימַת שְׁיַרְצָה לְכֵן אִם לֹא הַשְּׁבִיעָה הִנִּי מְחִלָּה מִשׁוּם הָכִי אֵין

לָהֶם שׁוּם דִּין וּדְבָרִים לְהַשְׁבִּיעַה עַל הָאֲפוּטְרוֹפּוּס שְׁנַעֲשִׂית בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ וְנִרְאָה דְאֶפִּילוּ עַיִי גִלְגּוּל אֵינוֹ יְכוּל לְהַשְׁבִּיעַה עַכ"ל וְהַב"ח וְדַרְיִשָּׁה וּפְרִישָׁה כְּוָלָם הִסְפִּימוּ לְדַעַת הַטּוֹר שְׂאֵם כְּתָב לָהּ פְּטוּרִים בְּפִירֹשׁ שְׂאֵינָם יְכוּלִים לְגַלְגֵּל וְגַם הֶרֶב רַמ"א לֹא כְּתָב שֵׁם דְּיִשׁ חוֹלְקִין עַל זֶה לֹא בַח"מ בְּסִי' צ"ג וְלֹא בַא"ה סִי' צ"ח ש"מ דַּס"ל דְּדַעַת הַנִּימוּקֵי הוּא דַעַת יַחֲדֵי לְגַבֵּי הַנֶּה פּוֹסְקִים הֶרִי"ף וְהָרֵא"ש וְרַש"י דְּלַכְוָלָם אֵין יְכוּל לְגַלְגֵּל מֵהַ שְׂפָכָר מְחַל לָהֶם וְגַם הֶרֶמְב"ן לֹא כְּתָב בְּפִירוּשׁ אֲלֵא מְפָלְא לְמַד הֵתָם מְדַכְתֵּב הֶרֶמְב"ן בְּחִידוּשָׁיו שְׂמַצָּא בְּחִיבוּר הַגְּאוֹן שְׁהִסְפִּימוּ רַבִּינוּ וְ"ל שְׂטֵר שְׂיֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת יְכוּל לְגַלְגֵּל עָלָיו שְׁבוּעָה מִמָּקוֹם אַחֵר וְלַמַּד הַנִּימוּקֵי יוֹסֵף כִּי הֵיכִי דְהֵתָם בְּשְׂטֵר שְׂיֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת פְּטָרוֹ מִשְׁבוּעָה אַפ"ה יְכוּל לְגַלְגֵּל עָלָיו הוּא הַדִּין אִם פְּטָרוֹ בְּפִירוּשׁ מִן הַשְׁבוּעָה אִם נִתְחַיֵּיב לּוֹ שְׁבוּעָה אַח"כ מִמָּקוֹם אַחֵר יְכוּל לְגַלְגֵּל עָלָיו.

וְאַחֲרֵי הָעֵיוֹן יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּהֵתָם לְאוֹ מִשׁוּם דְּמְחַל לּוֹ הַשְׁבוּעָה מִתְחִילָה אַף שֶׁהִי נִחְשָׁד בְּעֵינָיו אַח"כ אֲלֵא דִי"ל דְּנָתַן לּוֹ נְאֻמָּנוֹת שְׂסֻמוּף עָלָיו דְּגַבְרָא מְהֵימֵן הוּא וְהוּא בְּכָלִל שְׂאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה וְא"כ בְּעַסְק זֶה כְּבָר נָתַן לּוֹ נְאֻמָּנוֹת וּפְטוֹר מִן הַשְׁבוּעָה וְאִם אַח"כ נִתְחַיֵּיב לּוֹ הַשְׁבוּעָה וְאִגְלָא מִקְלָתָא דְּמַעֲיָקְרָא לֹא הִי מְהֵימֵן וְאִתְרַע חֲזַקְתָּהּ וְדוּמָה לְזֶה כְּתָב הַטּוֹר בְּשֵׁם רַבִּינוּ קְלוּנְמוּס וְהוּבָא בַש"ע בְּסִי' ע"א סִי' י"ג שְׂטֵר שְׂיֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת וְנִמְצָא הַמְלִינָה כְּפָרֵן בְּדָבָר אֶחָד בְּעֵדִים בְּטַל הַנְּאֻמָּנוֹת וְכַתֵּב הַסַּמ"ע בְּשֵׁם בַּה"ת מִשׁוּם דְּמִסְתַּמָּא לֹא הֵימְנוּהוּ מַעֲיָקְרָא אֲלֵא מִשׁוּם שֶׁהִי בְּחֲזַקָתָא נְאֻמֵּן בְּעֵינָיו וְהַשְׂתָּא הַחוֹזֵק כְּפָרֵן בְּמָקוֹם אַחֵר אִתְרַע נְאֻמָּנוֹתוֹ ה"נ דְּכוּנוֹתֵי שְׂמִתְחִילָה הִי בְּעֵינָיו בְּחֲזַקָתָא נְאֻמֵּן אֲבָל אַח"כ כְּשֶׁנִּתְחַיֵּיב לּוֹ שְׁבוּעָה אִם הִי לּוֹ עֲדוּת לְהַכְחִישׁוּ הִיָּה מְוַחֲזָק כְּפָרֵן וְאִתְרַע נְאֻמָּנוֹתוֹ הַשְׂתָּא דְּלִיכָא עֲדִים יְכוּל לְגַלְגֵּל מִשָּׂא"כ הֵיכִי שְׂפָטְרוּ בְּפִירוּשׁ מִן הַשְׁבוּעָה י"ל דְּפָטְרוּ אַף אִם יִהְיֶה לּוֹ כְּכַחֲשָׁה עִמּוֹ וְיִחְשָׁד אוֹתוֹ נְמִי מְחַל לּוֹ עַל אוֹתוֹ מְמוֹן וּפְטָרוֹ מִן הַשְׁבוּעָה לֹא יוּכַל אַח"כ לְגַלְגֵּל וְזֶה טַעְמוֹ שֶׁל הָרֵא"ש דְּמְחַלֵּק בֵּין שְׁוֹתְפִים שְׂחַלְקוּ שְׂיִכּוּל אַח"כ לְגַלְגֵּל עָלָיו מִשָּׂא"כ הֵיכִי שְׂפָטְרוּ בְּפִי' וְע"כ צָרִיכִין אֲנִי לְחַלֵּק בְּכָף דְּהַשְׁוֹתְפִים שְׂחַלְקוּ וְלֹא הַשְׁבִּיעוּ זֶה אֵת זֶה אַף דִּי"ל שְׂמַחְלוֹ לֹא מְחַלוֹ אֲלֵא מִשׁוּם דְּלֹא הִיָּה חֲשׂוֹד בְּעֵינָיו וְסֻמוּף עַל נְאֻמָּנוֹתוֹ וְכִשְׁנִתְחַיֵּיב אַח"כ שְׁבוּעָה וְחֲשָׁדוֹ א"כ אִתְרַע לִי לְגַבֵּי דִידֵיהּ נְאֻמָּנוֹתוֹ שְׂסֻמוּף עָלָיו בְּתַחֲלִילָה וְלִכְפֵּי יוּכַל לְגַלְגֵּל עָלָיו מִשָּׂא"כ הֵיכִי שְׂפָטְרוּ בְּפִירוּשׁ מִשְׁבוּעָה הִיָּה סְבִיר וְקִיבֵל אַף אִם יִהְיֶה לּוֹ הַכְּחֲשָׁה מְחַל לּוֹ הַשְׁבוּעָה וְלִכְפֵּי לֹא יוּכַל לְגַלְגֵּל עָלָיו הַשְׁבוּעָה: וְכוּנְדָאֵי אִם הִי דְבָרֵי הַנִּי מְקַוְבֵּל בְּעֵינֵי הַב"י הִי מְבִיאוֹ בַש"ע בְּשֵׁם י"א כְּדָרְכוֹ בְּכָל מָקוֹם בַש"ע וְכֵן רַמ"א הִי מְבִיאוֹ וְאֵין לֹאמֵר דְּהֶרֶב הַב"י לֹא רָאָה וְלֹא יָדַע מִדַּעַת הַנִּי הָא הִבִּיאוֹ בְּרִישׁ סִי' ע"א וְגַם הַשְּׂ"ף בְּסִי' ע"א בְּסִי' ק"י דְּכְתָב וְ"ל לְכַאוּרָה מִשְׁמַע כְּפֵאן דְּפְטוֹר סְתָם לֹא מְהַיֵּי לְפְטָרוֹ מִשְׁבוּעָה ע"י גִּלְגּוּל כְּמוֹ שְׂכַתֵּב הַב"י בְּשֵׁם הֶרֶמְב"ן וְגֵאוֹן הִבִּיאוֹ הַב"י רִישׁ סִי' זֶה אֲבָל הָרֵא"ש כְּתָב בְּפ' הַכּוֹתֵב בְּשֵׁם מְהֵר"ש נֶרְבוּנ"א וְהִסְפִּים עִמּוֹ דְּאֵינוֹ יְכוּל לְהַשְׁבִּיעַה אַף ע"י גִּלְגּוּל וְכֵן כְּתָב הַב"י בְּשֵׁם הָרֵא"ש וְכֵן כְּתָב הַטּוֹר וְהַמְחַבֵּר גּוֹפָא בַּא"ה סִי' צ"א ס"ד וְכֵן דַּעַת רַבִּינוּ צִרְפִּי"ת שֶׁהִבִּיאוֹ הַב"י לְקַמֵּן ס"ס צ"ג וְצ"ע ע"כ וְנִרְאָה בְּרוּר אַף לְדַעַת הַנִּי דְּסְבִירָא לִי דְּפְטוֹר לֹא מְהַיֵּי הִיָּנוּ דְּוּוּקָא לְגַלְגֵּל עָלָי מִשׁוּם מֵאֵי נְפָקָא לְהַאֲשָׁה הָא לֹא פְטָרָה אֲלֵא מִשׁוּם נְאֻמָּנוֹת דְּסֻמוּף עָלָה דְּיִלִּיף מִדִּין נְאֻמָּנוֹת שְׂלֵא תַעֲשֶׂה עוֹל בְּמִשְׁאָה וּמִתְנָה וְאִם בְּדָבָרִים שְׂנֻשָּׂאָה וְנִתְנָה עַכְשָׁיו בְּאֻמוּנָה תְּכַלּוֹל עַכְשָׁיו בְּשְׁבוּעָה מִשָּׂא"כ הֵיכִי שְׂתַבְעוּ זֶה לְזֶה בְּ"ד וְכָבֵר נְפֻסְק

פסק שבוועה ביניהם ואח"כ ע"י פשר מחל זה לזה א"כ בנודאי סברו וקבלו אף אם עשה לו עול במשאו ומתן מחל לו א"כ בזה ליפא דמאן דפליג דאינו יכול לגלגל עליו ולא עלה ע"ד שום פוסק ראשון ואחרון שיכול לגלגל במאי שפכר מחלו בפירושו ומי שאינו דן פן לא ידע בדיני ממונות בין ימין ושמאל ואפילו בסברא קמיינתא היכי שפטר מקודם לא הכריע רבינו והש"ך והניח בצ"ע בנודאי יוכל המוחזק לומר קים לי ומי שרוצה לסתור דברי הטור וש"ע הוי פטעה בשיקול הדעת דסנגיין דעלמא פאידיה ואפשר דזה הוי טעות בדבר משנה לפסוק נגד פסקו ש"ע במקום דיחיד פליג עלה וכבר קיבלו עליהם כל בית ישראל לפסוק בפסק הש"ע במקום דאין רבים חולקים עלה ובפרט בדין זה הביאו הרב הב"י ורמ"א בד"מ ולא קבעם בש"ע ש"מ דלא מסתברא להו דעתו דנ"י ליקתוב ולקפוע בש"ע בשם החולקים ופשיטא בנ"ד שפליגו שהי' הפחשות וטענות ועמדו לפיניו ב"ד ונפסק שבוועה לכל אחד ומחלו זה לזה בת"כ לא עלה על לב שום אדם לומר דיוכל לגלגל עליו ותמהני על הרב רמ"א שכתב בד"מ בשם נ"י דאם פטרה משבוועה אין נדר בכלל בסתם והנ"י כתב שם דדוקא גבי אשה דמקילה בנדר או בשבוועה אבל גבי ב"ח אם פטרו משבוועה נדר בכלל וכן כתב רמ"א בס"י ע"א סי' ו' וז"ל פטרו מן השבוועה נדר בכלל דאין חילוק בין נדר לשבוועה אלא כבעל הכותב לאשתו נאמנות עכ"ל ורמ"א צ"ג העתיק סתם כד"מ.

ומעתה תמה אני על הדיינים שחייבו לישיבע ע"י גילגול אף שמחלו בפסק הראשון זה לזה וכתבו בפסק דין וזה לשונם פסקנו אף שפטרנו ומחלו זה את זה השבוועה מ"מ מן גילגול השבוועה לא פטרו וישיבע כל אחד ואחד ע"י גילגול שבוועה שבוועת השותפות פדעת הטור והרמב"ן והנ"י ישיבע כל אחד ע"י גילגול שבוועה פנזפר בפסק הראשון עכ"ל.

הנה לא ידעו ולא יבינו כי טח עיניהם מראות ושקר ענו בדברי רבינו הטור אדרבה הטור בא"ה סי' צ"ח פסק להדי' פדעת הרא"ש ור"ש ורש"י דאם פטרה בפירושו לא יוכלו לגלגל וכדעת בעל העיטור שהביא הטור ח"מ בס"י צ"ג ולא הביא כלל דעת הנ"י ורמב"ן ואף הש"ך לא הכריע והניחו בצ"ע ומי הם בדבר שהש"ך לא הכריע והם הכניסו ראשם לבין הרים הגדולים איך לא חשו שלא ירצו את מוחם ובפרט שפכר בנרנו שאף הנ"י לא מייירי אלא בכתב בתחילה בכתב נאמנות ופטרו קודם שנפלו טענות ותביעות ביניהם אבל לאחר שנפלו טענות ותביעות וירדו לדין ונפסק פסק השבוועה ביניהם כבר כתבנו שלא עלה על שום פוסק לגלגל עליו הראשונים דאין אחר מחילה פלום.

וראיה ברורה לזה דאמרינו בשבוועות דף מ"ח ע"ב לנה הימנה ערב שביעית ולמוצאי שביעית נעשה לו שותף או אריס אין מגלגלין ש"מ פיון דשביעית משמטת החוב והשבוועה שוב אינו יכול לגלגל עליו שבוועה וא"כ היכי דנתחייב שבוועה ופטרו ומחלו זה לזה התביע' והשבוועה שאינו יכול לגלגל עליו השבוועה וזה ברור.

וכל פי האי מילתא לימרו בשוקי ובבראי: שאלה קלט פסקתי הלכה למעשה במי שתכפו אבילות שמוטר ללבנוש לשפת בגד מכובס באפר ומים באופן שאדם אחר ילבנוש תחילה שעה אחת ואף שהעולם לא נהגו היתר זה אלא לאחר ז' אב"ל לא תוה ז' כמבאר בי"ד סי' שפ"ט מ"מ היכי דתכפו אבילות נראה היתר ברור דשרי ללבנוש לאחר שלבשו אדם

אחר דהא פתב הטור בסי' שפ"ט וז"ל אבל אסור לכבס פסותו כל שבועה אפילו במים לבד ולאחר שבועה מותר.

ור"ב"א אסר כל שלשים ובספר המצות פתב מותר ללבוש חלוק לכן מיד אחר שבועה והעולם נהגו בו אסור ונוהגים שאדם אחר לובשו תחילה ואח"כ לובשו הוא זה המנהג עיקר. וכתב הטור וז"ל ואינו יודע טעם למנהג זה דאפילו גיהוץ מותר בישנים כל שכן פיבוס וכתב הב"ח שיש לישב תמיהת רבינו דס"ל לר"ב"א דתכנסות דאסור כל שלשים אינו אלא בנדר וחול דאלו במים מודה ר"ב"א דשרי כל ל' ובריינות דאוסרין תכנסות כל שלשים אינו אלא בנדר וחול וכ"כ התוס' בפ' אלו מגלחין דף כ"ג ד"ה שלשים יום לגיהוץ לדעת ר"ב"א והשתא ס"ל לר"ב"א דטפי יש להתיר גיהוץ בישנים בלא נדר וחול מפיוס בנדר וחול: ולפ"ז הא דנוהגין שאדם אחר לובש תחילה היינו במקום בנדר וחול אפי' בגהצן ג"פ באבן חלקה פינן שלבש' אחר תחילה אבל במקום במים א"צ להלבישו לאחר תחילה דאין זה מחלוקי' ופשיטא דשרי לאחר שבועה מיד עכ"ל הב"ח: ועוד נראה דאנו פוסקי' כר"א בר"ש הא דתניא כל שלשים יום לגיהוץ ופי' גיהוץ עבורי חמורתא ולפי פי' הנמוקי יוסף היינו במים ואפר או בנדר ובורית וקאמר ר"א בר"ש לא אסרו אלא בתדשים לבנים אבל בישנים אינו אוסרים אלא א"כ יוצאים מתוך המכבש וכן דעת הרמב"ן והרמב"ם והרא"ש וכתנות שלנו הם ישנים אף שפוכסים אותו במים ואפר ובנדר ובורית מ"מ זה לא הוי גיהוץ אלא אם פן יצא מתחת המכבש וכיון שאחר לבשו שעה אחת מבטלין המכבש שרי דלא הוי גיהוץ כלל כמו שרצה הרמב"ד להתיר חלוק של פשתן שחתכו אפילו מיריעה של חגר פינן שביד החייט התופרה יוצאה לכאן ולכאן ואינו מקפיד בכך יוצאה מפלל מכבש וק"ו היכי שלבשה אחר שמבטל המכבש הרי של כל הפירושים היכי שלובשה אחר לא הוי כלל גיהוץ והוי כמי שמכבס במים לבד ואמרינן בפ"ק דמענית דף י"ג ובמ"ק דף י"ז ת"ש דאמר רבי אבא הפהן משום רבי יוסי הפהן מעשה שמתו בניו של רבי יוסי בן רבי חנינא ורחץ בצונן כל שבועה ומשני התם בשתכפו אביליו הוה דתני' תכפוהו אביליו זה אחר זה הכביד שערו מקיל ומכבס פסותו במים אמר רב חסדא בתער אבל לא במספרים במים אבל לא בנדר וחול עכ"ל וכיון שפבר הוכחנו היכי שאחר לובשו דשרי ללבוש תוך ל' משום דלא הוי גיהוץ כלל אלא כמו במים לבד ואף שבתוך ז' לא מהני ללבוש אפי' אם לובשו אחר משום דהתם אפילו במקום בצונן נמי אסור אבל היכי שתכפו אבילות נראה היתר ברור אפילו בתוך ז' נמי שרי ללבוש היכי שאחר לובשה תחילה דהוי כמו מקום במים לבד ולא הוי גיהוץ כלל וכן הספיקו עמי חכמי עירינו הלכה למעשה: שאלה קמ גמ' דחולין דף י"ג ע"ב תניא מכם ולא כולכם להוציא את המומר מכם בכם חלקתי ולא באומות ופרי' ממאי דילמא הכי קאמר מישראל מצדיקי קבל מרשיעי לא קבל אבל באומות העולם כלל וכלל לא ומשני לא ס"ד דתני' איש איש מה ת"ל איש איש לרבות הנכרים שנודרים נדרים ונדבות פישראל ובתוס' ד"ה אבל מאומות העולם כלל וכלל לא וא"ת א"כ לישתק קרא מני' דמהיכי תיתי מקבלין הא איצטרף איש איש לרבוניהו וי"ל דמ"מ ס"ד מצדיקי א"ה נקבל להכי אתי קרא למעטינהו לגמרי וא"ת והא כתיב ומעוה וכתות ונתוק וכרות וגו' וכתוב מיד בני נכר לא תקריבו את אלה הא תמימי' תקריבו וי"ל דלעולם תעמימם נמי לא נקבל ואתי קרא בבעלי מומין לעבור עליו בעשה עכ"ל.

הנה בד"ת זה לא מצאו כל אנשי חיל ידיהם הרב מהרש"א הקשה ונ"ל דבריהם אינם מובנים מאי ראי' הביאו מהא דקאמרי דמהיכי תיתי מקבלין מהא דאיצטרוף איש איש לרבו דאימא דאי לאו מעוטי דבכם חלקתי הוי סברא מבחויז דמקבלין מפותי פישראל דהיינו מצדיקי ולא מרשיעי ואתי קרא דבכם חלקתי דמפותי מכולם מקבלין ואי לא ריבוי דאיש איש סד"א אדרבה דאתי מעיטא דבכם חלקתי אבל באומות קלל לא ונ"ל להגיה בדבריהם כו' יעניין שם.

וכן נתחבט מהר"ם מלובלין בחידושי' ליישב קושני' הנ"ל ולא עלה בי'דו ישוב מספיק: ובתשובת מהרש"ך דף ל"ה ו"ל הקשה לי חכם אחד ונ"ל לפי המסקנא דקרא מי'ד בני נכר למה איצטרוף ותירץ דלפי האמת מסקינן דבאומות העולם מקבלין אפילו מהרשעים א"כ ה"ה דה"א דמקבלין מהם בעלי מומין להכי איצטרוף וכתב עליו מהרש"ך שצדיקין יש להקשות קושני' אחרת לא יוכל להמלט ממנה והיא דלשתוק קרא דמכם דדרשינן מיני' בכם חלקתי ולא באומות ומדאיצטרוף קרא דמי'ד בני נכר שמעינן דמא"ה בין מרשיעי ובין מצדיקי מקבלין ומשום הכי איצטרוף קרא דמי'ד בני נכר דלא נימא פי היכי דמפלגינן במקריבי' מא"ה לישראל דבישראל מצדיקי מקבלין מרשיעי לא ומאומות העולם לא שנא צדיקי ל"ש רשיעי ה"נ במקרבין דאע"ג דמישראל לא מקבלין בעלי מומין מא"ה מקבלין א"כ לישתוק קרא דמכם וכו' עד שסיים באופן שלא יוכל להמלט מקושנית דלישתק קרא דמי'ד בני נכר או לישתוק קרא דמכם באופן דקושני' זו גדולה ונחקה וצ"ע ובסוף דבריו כתב ונ"ל.

ועתה אמרתי לכתוב לה קושני' חזקה שיש עוד בזה בדבור שלא הרגשתי בה דמה הקשו התוס' דא"כ לישתוק מיני' דמהיכי תיתי דמקבלין אתמהא טובי דבמה שכתבו התוס' בסמוך וזה לשונו א"ה מי'ד בני נכר ל"ל ותירצו מה שתי'רצו איכא למימר דנהי דזה המקשה לא ידע דרשא דאיש איש מ"מ קשה לו דנימא דמכם אתי לאפוקי דלא נימא דקרא דמי'ד בני נכר אתי למימר הא תמימי' תקריבו ולהכי איצטרוף קרא דמכם למעוטי דאין מקבלין והשתא קרא דמי'ד בני נכר לא דייקין מיני' הא תמימים תקריבו אלא איצטרוף לבעלי מומין לעבור עליהם בעשה ולא תעשה כמו שתי'רצו התוס' וזאת הקושני' היא גדולה ונחקה וצריף לעמוד עלי' וכעת צריף לי עיון עכ"ל.

והנה הניחו לי מקום להתגדר בזה ומובטחני פד שכיבנ' נפקאי לאפאי מי שכתב דבור תוס' זה ואגב נבאר דברי רש"י בחומש בפ' אמור ומי'ד בני נכר פותי שיהיא קרפן בי'ד פהו להקריבו לשמים לא תקריבו לו בעלי מום אע"פ שלא נאסרו בעלי מומין לקרפן בני נח אא"כ מחוסר אבר זאת נוהגת בבמה שבשדות אבל על המזבח שבמשכן לא תקריבו אבל תמימי' תקבל מהם ולכך נאמר למעלה איש איש לרבות את הכותי' שזו'דרים נדרים ונדבות פישראל עכ"ל.

ולכאורה תמוה דברי רש"י פיון שפבר למד דתמימי' נקבל אמאי צריף לאתויי קרא דאיש איש והמזרחי הקשה על רש"י ונ"ל וקשה מפיון דכותי' שיהיא קרפן בעל מום בי'ד פהו להקריב לשמים אין מקריבין אותו ואם הי' תמים מקריבין אותו מי'ד ביקרפן יחיד היכי מפקי' לי וקרא דמי'ד בני נכר שדרשו אותו בת"כ לקרפן ציבור ואמרו ומי'ד בני נכר מפאן שאין מקבלין מן הכותי' שקלים לקנות בהו תמידין כו'.

ועוד דמשמע שהיא סובר שפי' מכל אלה מכל בעלי מומין דלעיל ואלו בת"כ אמרו מנין שאין מקבלין שקלים מן הכותים ת"ל ומיז בני נכר לא תקריבו מכל אלה משמע שפי' מכל אלה בין תמימים ובין בעלי מומין במשמע דאל"כ איך למדו מפאן שאין מקבלין שקלים מן הכותי והלוא אינו קוני' משקלים אלא תמימים בלבד שהם ראויים לקרבן וצ"ע ע"ש בתוס' ביאור: ואני מתאבק בעפר רגליהם של גדולים הנ"ל שנגעלם מהם ש"ס ערוך בפ"ק דתמורה דף ז' ונדברי התוס' שם ובמנחות דף מ"ב דקאמר הש"ס וילתנא קמא האי מיז בני נכר לא תקריבו ל"ל מפענ' ליה להאי סד"א הואיל ולא נצטוו בני נח אלא על מחוסר אבר לא שניא במזבח דידהו ולא שניא במזבח דידן קא משמע לן.

ופי' רש"י דעל בעל מום לא נצטוו ואי לא פתיב מיז בני נכר לא תקריבו ה"א לקרב בעל מום אלא שלא יהיה מחוסר אבר קמ"ל דנוקא במזבח דידהו הותר להם בעל מום אבל לא במזבח דידן והקשה התוס' ונ"ל ולמה לי איש איש לרבות נכרים שנודרים נדרים ונדבות פישראל תיפוק ליה מהאי קרא מדקאמר לא תקריבו את אלה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב תמימים אבל איפכא ליפא למפענ' מיז בני נכר ל"ל תיפוק ליה מאיש איש דהא איצטרף בני נכר להאי דרשה דהכא ל"ש במזבח דידהו ולא שניא במזבח דידן לא אמרינו.

וכן הקשו בפ' אלו מנחות דף ע"ג ע"ב ד"ה איש איש קושיא זו ותקוצו ונ"ל וי"ל דאי לאו איש איש ה"א בבעלי מומין הוא דקאי בלאו אבל תמימי' ניהי דליפא לאו איסור' מיהו איפא ועוד י"ל דהאי קרא בקרבן ציבור מוקמי' לי' בת"כ דהכי תניא התם מנין שאין מקבלין שקלי' מן הנכרים תלמוד לומר מיז בני נכר לא תקריבו את לחם אין לי אלא תמידין שנקראו לחם שאר קרבנות ציבור מנין ת"ל מכל אלה וקמ"ל קרא דאפילו בא נכרי ומוסר לציבור אין מקבלין ממנו וכל שכן שאין מקבלין ממנו קרבנות של עצמו.

ומיהו השתא דאשמעינו איש איש דמקבלין מהם נדרים ונדבות מוקמינו נמי קרא בבעלי מומין כדאיתא בתמורה עכ"ל: הרי להדיא לתירוץ שני של תוס' דאי לאו איש איש הוי מוקמינא האי בתמימי' בקרבנות ציבור דאפילו בא נכרי ומסרו לציבור דאין מקבלין וכל שכן שאין מקבלין ממנו קרבנות וע"כ אפילו מצדיקים דהא קאי אמאי דכתבו לעיל איש איש מבית ישראל וגו' אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם תמים זכר בפקר בכפשים ובעיזים כל אשר בו מום לא תקריבו כי לא לרצון יהי' לכם וגו' ועל זה קאי מיז בני נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה משמע שמקבלין מישראל דהנינו מצדיקי ולא מרשיעי מיז בני נכר לא תקבלו משמע אפי' צדיקי אבל השתא דכתיבי איש איש מוקמינו נמי קרא בעלי מומין כדאיתא בתמורה ר"ל שאף שבעלי מומין מותרין לבני נח דנוקא במזבח דידהו אבל לא במזבח דידן.

ובזה צדקו דברי רש"י בהומש שלמד מהאי קרא שנקרי שהביא קרבנו בעל מום לא תקבלו אף שבעלי מומין לא נאסרו לבני נח דנוקא במזבח דידהו ר"ל במזבח בכמה שבשדות שכל אחד בונה כמה שבשדות לעצמו אבל במזבח שבמשכן שהיא מזבח דידן לא תקריבו אבל תמימים תקבל מהם והקשה לרש"י דמנ"ל דתמימים מקבל מהם דילמא לפי הדרוש דת"ק דמוקי' להאי בקרבנות ציבור ונלמד בק"ו דקרפן עצמו פשיטא דאין מקבלין אפילו תמימים ולכך מסיים רש"י לכך נאמר למעלה איש איש דמקרא דאיש

איש למידין מזה דקאי גמי בבעלי מומין אכל תמימי נקבל וזה ברור פי לולי זה דברי רש"י הם אף למותר פיון דקאמר אכל תמימים תקבל מהם לאיזה צורך מביא לכה נאמר למעלה איש איש הלוא זה מדיוקא ש"מ אלא ע"כ פדאמרון וכו' מסולק תמי' המזרחי על רש"י וק"ל: והשתא גם דברי תוס' ברירין ושרירין וקנימ' בלי שום הגה' דאיפא למיזק למה לא הקשו התוס' בל"ז קושני' זו וא"ת והא כתיב ומעוה וכתות בלא תירוץם דלעיל שתירצו וי"ל מ"מ ס"ד דמצדיקי א"ה נקבל ועוד למה לא הקשו ל"ל איש איש כמו שהקשו במנחות ובתמורה והכא סתמו דבריהם דמשמע הא תמימי תקריבו וקושני' איך אפשר לומר כלל וכלל לא.

ועוד יש לדקדק דמתחילה הקשו התוס' דלישתוק קרא מיני' דמהיכי תיתי דמקבלין מיני' ואח"כ תירצו דמ"מ ס"ד דמצדיקי נקבל דזה סותר תחילת דבריהם במה שהוכיחו דאיצטרף איש איש לריבונניהו דע"כ סברא מבחוץ דלא נקבל וע"כ אפילו מצדיקי אלא ברור דס"ד דהתוס' הכי דאף בלא קושני' דילמא מנכרים כלל וכלל לא איצטרף איש איש שלא נלמד שלא מקבל נכרים שום קרבן אף תמימים מק"ו בקרבנות ציבור אף שמוסרין לציבור אין מקבלין כ"ש שאין מקבלין קרבן עצמו כמו שכתבו התוס' במנחות א"כ הקשו שפיר וא"ת א"כ לישתוק קרא מיני' דמהיכי תיתי מקבלין הא איצטרף איש לריבונניהו וע"כ איצטרף איש איש לריבונניהו משום שלא נלמד מק"ו מקרבן ציבור כדמוקי להאי קרא ומיז בני נכר לא תקבלו בת"כ בקרבן ציבור אף שמוסר לציבור כל שכן קרבן עצמו שלא לקבל א"כ פיון דהמקשה לא ידע מלימוד דאיש איש הקשו התוס' שפיר איך אפשר לומר מן פותני' כלל וכלל לא א"כ לישתוק קרא וא"כ גילף מק"ו מקרבן ציבור דס"ד דקרא דכולהו להכי הוא דאמי דמיירי בתמימים ובקרבן ציבור א"כ מהיכי תיתי דמקבלין ובזה מתורץ קושני' מהרש"א שהקשה דילמא אי לאו מיעוטא דבכם חלקתי דמקבלין מפותני' כמו ישראל וכו' זה אינו קושני' כלל דס"ד דאיצטרף איש איש לריבונניהו דלא גילף מקרא דבן נכר דמיירי בתמימים בקרבנות ציבור דקרבן עצמו פשיט' דלא מקבלין והקשו שפיר לישתוק קרא מיני': ובזה מינושב ג"כ תשובת מהרש"ך שהניח בצ"ע דמאי הקשו התוס' מתחילה לישתוק קרא מיני' דילמא איצטרף שלא גילוף מדיוקא מיז בני נכר לא תקריבו את אלה הא תמימי נקבל וקמ"ל קרא דלעולם תמימי גמי לא ובעלי מומין עובר בלאו ועשה זה אינו קושני' כלל בקושנית התוס' ס"ד דעיקר קרא דאיש איש אינו לפי האמת שלא גילוף בק"ו מקרא דמיז בני נכר דמיירי בתמימין בקרבנות ציבור ק"ו קרבן עצמו שלא נקבל א"כ ליכא דיוקא הא תמימי נקבל אדרבה מזה נלמד דאף תמימי לא נקבל ולכה לא הקשו הכא מתחילה איש איש ל"ל הא גילוף מדיוקא דהם ידעו דקרא מיירי בקרבנות ציבור דס"ד דמקשה ידע מדרוש ת"כ וא"כ אי אפשר לומר כלל וכלל לא קשה לישתוק וגי' גילוף מק"ו מקרבן ציבור בתמימין ילפינו מיני' בק"ו דקרבן עצמו דלא מקבלין מיני' והקשו תחילה קושני' עצומה על המקושן ותירצו וי"ל דמ"מ ס"ד דמצדיקי אומות מקבלין דלא אסיק אדעתה' דמקשה מלמוד דת"כ דמוקי לקרא בקרבן ציבור וס"ד מצדיקי א"ה נקבל.

ולפי תירוץ זה ע"כ לפי מאי דס"ד דמקשה דמצדיקי א"ה נקבל אי אפשר לאוקמי קרא בקרבנות ציבור בתמימין דמיני' ילפינו מק"ו שקרבן עצמו אסור לקבל ע"כ אפילו מצדיקי דומי' דמה שמקבלין ישראל מיז בני נכר לא תקבל אלא ע"כ ס"ד דמקשה

דפֿשטן' דקרא דמיד בני נכר לא תקריבו מיירי בבעלי מומין אכל תמימין י"ל דנקבל מצדיקי א"ה ולכך פריה שפיר דילמא מא"ה פלל וכלל לא ולזה הקשו איה אפֿשר לומר פלל וכלל לא פֿינן דלפי סברת המקשה מיירי האי קרא בבעלי מומין א"כ דווקא דקרא משמע הא תמימי נקבל דס"ד דמקשה דפֿשטן' דקרא בבעלי מומין מיירי ואיצטרה קרא דלעולם תמימי נמי לא נקבל איה מצדיקי ובעלי מומין לעבור עליו פֿלאו נעשה וק"ל.

אבל לפי האמת אין אנו צריכי לתירוץ זה אלא כתי' שני שתירצו במנחות ובזה מיושב נמי קושני' ראשונה שהניח מהרש"ך בצ"ע ונעלם ממנו ש"ס ערוף דתמורה דלפי האמת איצטרה פֿולהו קרא דאי לאו מֿפֿם ה"א בא"ה רק מצדיקי נקבל ולא מרשיעי קמ"ל מֿפֿם בֿכֿם חלקתי ולא באומות אפילו מרשיעי ואי מֿמֿכֿם ומיד בני נכר ה"א פֿלל וכלל לא ולעבור בבעלי מומין פֿלאו נעשה קמ"ל איש איש ואי לא נכתוב מיד בני נכר ה"א אפילו בעלי מומין נקבל במזבח קמ"ל פֿדקאמר הש"ס בתמורה דעכ"פ במזבח דידן לא נקבל וזה ברור לאמתו של תורה: שאלה קמא פֿתב רמ"א ביו"ד סי' י"ח ומי שרוצה להכניס עצמו לספק זה אין צריף לבדוק הספין בין שחיטה לשחיטה וכתב מהר"ם יפה דוקא בשוחט לעצמו אבל בשוחט לאחרים ה"ל השוחט פושע שעבר על דברי חז"ל שאמרו צריף לבדוק הספין בין פֿל אחת ואחת וצריף לשלם אפילו השוחט בחנם פֿדין מזיק בידיים עכ"ל.

והשיג עליו הט"ז מההיא מגורמתא דאתי לקמין דרב כו' ותו דאין שייף פֿאן גרמי דגרמי הוי דווקא היכי דברי הדיקא או שהיזק נעשה מיד כו'. ולי נראה להביא פֿל היכא דהוי מצי למעבד שלא יהיה ספק בשחיטה זו וסמוך על דעתא שיהי' ספינו יפה ואח"כ נולד ספק בשחיטה הוי פֿשיעה ולא דמי להא דאיתא בא"ת סי' ס"ו דאם מציא הספין פֿגום והוא בודקו תחילה פֿינן דאיכא למימר בעצם המפֿרקת נפגמה לעגון ממון לא מפֿקינן מספק דהתם לא פֿשע פֿלל דעשה מה שהי' מוטל עליו אבל הכא פֿינן דזה דיוע לכל השוחטים דאם נמצא הספין פֿגום אסרינן פֿל הבהמות פֿרב הווא מספק דילמא בעור קמייטא נפגם והי' ביזו לעשות שלא יפול שום ספק וסמוך על דעתו שלא יארע שום ספק ואח"כ נולד הספק הוי פֿשיעה וראיה לזה דאמרינן בסוף הפועלים בר אבא סובלא הוי קא מעבד חיותא אגמלא דנרש דחפה חזא לחברתא שדיתא במיא אתי לקמין דרב פֿפא חייבי א"ל מאי הוי למעבד א"ל איבעי' לך לעבורי חזא נשמע מזח דאף השומר הי' עבר שיכול להעבירם בבת אחת ולא יארע שום היזק אפ"ה פֿשאירע היזק הוי פֿשיעה.

ומיהו לדעת התוס' דכתבו התם וז"ל נראה דלא חשיב לה פֿשיעה מהאי טעמא אלא פֿעין גניבה ואבידה ומחייב מטעמא דאדעתא דהכי יהיבי לך אגרא דתיגטר נישורתא יתירה וסבר רב פֿפא דהכא פֿרבא דפ' הכונס דאמר משום דאיבעי לך לעבורי חזא לאו פֿשיעה היא ולא פֿרב פֿהנא דאמר התם דהוי פֿשיעה גבי נפלה לגינה עכ"ל.

וכן פֿתב הרא"ש וכדבריו פֿסק בש"ע סי' ש"ג סעיף י"א רוצה ש"ש שהעביר בהמות על הנֿשֿר כו' שאין השומר נוטל שֿכר אלא לשמור שמינה מעולה עכ"ל: א"כ בנידן דידן נמי דווקא בשֿכר הי' חייב אבל בחנם אפֿשר דלא הוי פֿשיעה אבל מאוד תמו' לי דהא בריש סי' שצ"ד פֿתב הטור וז"ל ומה נקרא אונס שפֿטור אם נפלה פֿגון שהוחלקה

בְּאֵבֶן אֲבָל אִם דְּחִפּוּהָ חֲבֵרוֹתַי וְנִפְלָה הָיָה פְּשִׁיעָה וְלֹא אֲנֹס וְחַיִּיב לְדַעַת רַב אֶלְפָס וְהֶרְמֵב"ם אֲבָל ר"י פִּי דְחִפּוּהָ חֲבֵרוֹתַי לֹא הָיָה פְּשִׁיעָה כִּן כֶּתֵב רמ"א וּא"א הָרֵא"ש וְלִי וְהִבִּיא הַב"י בְּשֵׁם הָרֵא"ש דְּהָא דְקָאֵמַר הֵכִי דְחִפּוּהָ חֲבֵרוֹתַי הָיָה פְּשִׁיעָה הֵינּוּ כְּרַב פְּפֵא בְּשִׁילְהִי פָּרֵק הַפּוֹעֲלִים גְּבִי עֹבְדֵי דְאֵדָא סְנַבְלָאָה וְנִרְאָה דְהֵתֵם לֹא פְּשִׁיעָה חַיִּיבוּ אֲלֵא ש"ש הִי נִחְשִׁיב בְּגִיבָה וְאֲבִידָה כְּדִמְשַׁמַּע הֵתֵם וְנִרְאָה דְהֵלְכָה כְּרַב פְּפֵא וְכִינּוּ דְהֵלְכָה כְּרַב פְּפֵא דְלֹא פְּשִׁיעָה הִיא א"כ פְּטוּר הָכָא דְשׁוּן וְרַגְלֵי בְּשִׁמִּירָה פְּחוּתָה סְגִי לְהוּ בְּש"ח עכ"ל.

וְכַתֵּב שֵׁם הַר"ב הַב"י וְלַעֲנִין הֵלְכָה נִקְטִינּוּ פְהַרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם שֵׁהֵם מְסַפִּימִי לְדַעַת אַחַת. וְעוֹד דְּפִשְׁטִין דְּגַמִּי כְּנִוְתִינְהוּ וְכִן פְּסֵק בְּש"ע כְּנִוְתִינְהוּ וּא"כ לְהֵאֵי טַעְמָא דְהָיָה פְּשִׁיעָה וְשׁוּן רַגְלֵי בְּשִׁמִּירָה פְּחוּתָה סְגִי בְּש"ח א"כ אִף בְּרוּעָה ש"ח אִם הָעֵבִיר בְּבֵת אַחַת וְדְחִפּוּהָ חֲבֵרוֹתַי הָיָה פְּשִׁיעָה וְחַיִּיב וְאִם כִּן קִשְׁיָה קִשְׁיָה חֲזָקָה וְעִצּוּמָה עַל הַמְּחַבֵּר הַש"ע שְׂבָסִי ש"ו פְּסֵק כְּדַעַת הָרֵא"ש דְּדוֹנּוּקָא בְּרוּעָה ש"ש חַיִּיב וְכִסִּי ש"צ דְּפְסֵק כְּדַעַת הָרֵי"ף וְהֶרְמֵב"ם שְׂלִדְעָתָם הָיָה פְּשִׁיעָה וְאִף בְּרוּעָה ש"ש נְמִי חַיִּיב וְכִן קִשְׁיָה עַל הַטּוֹר וְרמ"א שְׂבָסִי ש"צ דְּהִבִּיא מִחֲלוֹךְ הָרֵא"ש וְהָרֵי"ף וְהֶרְמֵב"ם וְכִסִּי ש"ו כְּתֵב בְּפְשִׁיטוֹת כְּדַעַת הָרֵא"ש וְצ"ע.

נִשְׁמַע מִזֶּה דְעַכ"פ בְּשׁוֹמֵר שְׂכִיר אֲמַרִינּוּ אֲדַעְתָּא דְהָכָא יִהְיֶה לָּךְ אֲגָרָא דְתִינְטוֹר נְטָרוֹתָא יִתִּירָא וְלֹא סְגִי בְּמָה שְׂאֵמַר הָא נְטָרִי כְּדוֹנְטָרִי אֲנִשִּׁי א"כ ה"נ פְּשׁוּט בְּשׁוֹחֵט שְׁנוּטֵל שְׂכָר שְׂמַחֲוִיב לַעֲשׂוֹת כָּל טַעְדֵי שְׂלֵא יִפּוּל שׁוּם סְפֵק בְּשַׁחֲטָה זֹו וְאִם הִיָּה בְּיָדוֹ לְסַלֵּק הַסְּפֵק וְלֹא עָשָׂה הָיָה פְּשִׁיעָה גְּמוּרָה וּבִשְׁלֹו רִשְׁאִי לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ בְּסַפֵּק וְלֹא בְּשֵׁל אַחֲרִים וּמֵהֵאִי מְוַגְרָמָתָא דְהַקְשָׁה ה"ט זִין אִין כָּאֵן קִשְׁיָא כָּלָל לֹא מְבַעֲלִי לְפִי ר"ת דְּמַפְרֵשׁ הֵתֵם דְּרַב פְּסֵק כַּר' יוֹסִי וְהִי רַב מַחְמִיר עָלָיו בְּשִׁבִיל שְׂבַעַל בְּהֵמָה הִיָּה עִם הָאֲרֵץ וְקָרִי לִי סְפֵק גְּזִילָה מְשׁוּם דְּאוֹתוֹ אִישׁ שְׂשַׁחַט לַע"ה ה"ל לְאֶסּוּבִי אֲדַעְתִּי שְׂיַחְמִירוּ עָלָיו א"כ פְּשִׁיטָא שְׂאִין כָּאֵן קִשְׁיָא כִּינּוּ ש"ע פ' עִיָּקֵר הַדִּין הוּא מְוֹתֵר אֲלֵא אֲפִילוּ לְפִי ר"י דְּמְסַפֵּקָא לִיָּה לְרַב בְּזֵה מ"מ אִינוּ דוֹמָה כָּלָל לְזֵה דְהֵתֵם אֲפִשֵׁר דְשׁוֹחֵט קִיבֵל מְאִיזָה חֲכָם שְׂהֵלְכָה כַּר"י וְלֹא נִתְפַּשֵׁט עֲדִינּוּ הֵלְכָה סוּגִינּוּ דְעֵלְמָא דְהֵלְכָה כְּרַבִּנּוּ אֲבָל בְּנִידוֹן דִּידוֹן דְּכַבֵּר נִתְפַּשֵׁט סוּגִינּוּ דְעֵלְמָא בְּנִמְצָאָת סַפִּין פְּגוּמָה לְהִטְרִיף הַכָּל וּבִידוֹן הִי לְסַלֵּק הַסְּפֵק זֵה הָיָה פְּשִׁיעָה וְעוֹד הֵתֵם אֲפִשֵׁר לֹא מְיִירִי שְׂשׁוֹחֵט הַכְּנִיס עֲצָמוֹ בְּסַפֵּק זֵה וְשַׁחַט לְכַתְּחִילָה בְּמָקוֹם שְׁהָיָה הַגְּרָמָה לְרַבִּנּוּ אֲלֵא בְּתַחֲזִילָה הַתְּחִיל לְשַׁחֲוֹט יָפָה בְּמָקוֹם שְׂחִיטָה אֲלִיבָא דְכ"ע וְאִח"כ נִשְׁמַט הַסְּפִין וְעָשָׂה הַגְּרָמָה לְרַבִּנּוּ וְלֹא הִי בְּיָדוֹ לְחַיִּיבוּ דְדִילְמָא הֵלְכָה כַּר"י וְלֹא הָיָה הַגְּרָמָה אֲבָל לַעֲשׂוֹת בְּתַחֲזִילָה לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ בְּסַפֵּק הָיָה פְּשִׁיעָה וְק"ל: שְׂאֵלָה קַמֵּב קִשְׁיָא לִי הָא דְאֲמַרִינּוּ בְּשַׁבַּת דָּף ס"ט ע"א אֲבוֹת מְלָאכּוֹת אַרְבַּעִים חֲסֵר אַחַת וְהוֹינִי בְּהַ מְנִינִי ל"ל וְאֲמַר ר' יוֹחָנָן שְׂאֵם עֲשָׂאֵן כּוֹלֵם בְּהַעֲלֵם אַחַת חַיִּיב עַל כָּל אַחַת הִיכִי מְשַׁפְּחָת לִי בְּזִדוֹן שַׁבַּת וְשַׁגְּגַת מְלָאכּוֹת כּו' דִּידַע לָהּ שַׁבַּת בְּמֵאִי וּמִשְׁנֵי דִידַע לָהּ בְּתַחוּמִין וְאֲלִיבָא דְר"ע וְכִן מְשַׁנֵּי בְּדָף ע' ע"ב וּבְדָף ע"ג ע"א וְקִשְׁיָה לִי לָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי דִידַע לָהּ בְּלֹא דְמַחְמֵר דְאִינוּ בְּכָלֵל אֲבוֹת מְלָאכּוֹת וְאִינוּ חַיִּיב חֲטָאָת עַל לָא דְמַחְמֵר אֲלִיבָא דְר"י כְּמוֹ דְאִיתָא בְּסוּף שַׁבַּת דָּף קנ"ד ע"א וְדוֹחֵק לוֹמַר כִּינּוּ דְלֵא לְקִי אֲלִיבָא דְר"י נִיחָא לִי וְלֹא וְקָמִי בְּתַחוּמִין דְלוֹקִין עַל עִירוּבֵי תַחוּמִין דְּבַר תּוֹרָה כְּדִאִיתָא בְּסוּף פ"ק דְעֵירַרְפִּין דְהָא הַתּוֹס' הַקְּשׁוּ שֵׁם וְז"ל תִּימָא לְר"י דְאֵמַר לֹא קָאֵמַר דִּידַע לָהּ לְשַׁבַּת בְּעֵשָׂה דְכַתִּיב

וביום השביעי תשבנות וכתוב נמי ושמרתם את השבת הרי להקדי' אף שאין בעשה מלקות
פינן דידע שיש שבת בעולם א"כ נוכל לומר דידע בלאו דמחמר דלא חשיב בהקדי' ל"ט
מלאכות ואלקבא דר"י שפיר משפחת בזדון שבת ושיגתמלאכה וידע ל"י לשבת בלאו
דמחמר.

ויש לישוב פינן דל"ט מלאכות לא פתיב בהקדי' אלא דילפינן ממשפון וכולם נכללים בכלל
לא תעשה כל מלאכה אתה ובנה ובתה ועבדך וצמחך ובהמתך וכיון ששכח רישא דקרא
מסתמא שכח גם סיפא דקרא ובהמתך ובא"ח סי' תנ"ה פתב הב"י ששביתת בהמתו
ומחמר מותר ביו"ט ואין לאנסרה רק בשבת שפרט לה הפתוב וכתב הב"י ונ"ל ואיני
יודע טעמו של המתיר דהא פינן דהוקשה יו"ט לשבת חוץ מקצת דברים שנתפרשו
בתלמוד ושבית' בהמה אינו מפללם היכי אפשר לומר שהיא מותרת ביו"ט אע"פ שלא
פתבה הפתוב ביו"ט הלוא כל שאר מלאכות ג"כ לא נכתבו ביו"ט בפרט ומלא תעשה
כל מלאכה ילפינן להו והא נמי דכונתיהו ומיהו בהא איפא למימר דשביתת בהמתו
ומחמר לאו בכלל לא תעשה מלאכה ניהו שהרי אינו מפלל ארבעים אבות מלאכות ולא
מתולדותיהן אלא לאו בפני עצמו יחד לו קרא והילכך אפשר פינן דלא פתבה רחמנא
ביו"ט משרי שרי עכ"ל: ותמהני מאוד על מאור עינינו הב"י איך פתב שאינו בכלל לא
תעשה מלאכה אלא לאו בפני עצמו היכן מציינו לאו בפני עצמו במחמר הלוא הרמב"ם
בפ' כ' מהלכות שבת פתב אסור להוציא משא על בהמה בשבת שצאמר למען ינוח שורך
וחמורך וכל בהמתך ואם הוציא אינו לוקה לפי שאיסורו בא מפלל עשה והלוא לאו
מפניו שבתורה שצאמר לא תעשה כל מלאכה אתה וגו' ובהמתך שלא יחרוש בה ונמצא
לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו א"כ שביתת בהמתו ומחמר מותר ביו"ט
ואין לאנסרה רק בשבת שפרט לה הפתוב ואפשר לומר דכוננת ב"י כף דשביתת בהמתו
לאו בכלל לא תעשה מלאכה ניהו ר"ל מדהוצרכו התורה לפרוט אחר לא תעשה כל
מלאכה אתה ובנה וגו' ובהמתך ש"מ אי לאו דכתבה רחמנא ובהמתך ויחד' ללאו בפני
עצמו לא הוי בכלל לא תעשה כל מלאכה וביו"ט לא פרטי ש"מ דסמכה התורה דביו"ט
אינו בכלל לא תעשה כל מלאכה דכתוב גבי יו"ט ולכך משרי שרי אלא דקשה לי הא
בי"כ נמי לא פרטי התורה שביתות בהמה ונימא נמי דשביתת בהמה מותר ביו"כ.

ויותר נראה לומר דעת המתיר שביתת בהמה ביו"ט משום דס"ל פדעת דמפרשי למה
אסרו קצירה וטחינה ביו"ט והתירו בישול ונאפ' משום דביו"ט פתיב מלאכת עבודה לא
תעשו וזה פולל כל מה שדרך העבד לעשות לאדוניו ואין רוב בני אדם עושים אותן
לעצמם אלא שוכרין אחרים לעשותן אבל כל מלאכה שדרך רוב בני אדם לעשותן כל
אחד בביתו לעצמו לא הוזהרנו ולפ"ז ניחא ביו"ט פתיב כל מלאכת עבודה לא תעשו
הותר בישול ונאפ' וא"כ ה"ה מחמר אחר בהמתו ע"י קול בעלמא לפעמים אדון בעצמו
עושה וה"ה ליתן לנכרי שיחרוש עם בהמתו אין איסור בדבר אבל חרישה על ידי בהמתו
בעצמו הוי בכלל מלאכת עבודה אבל בשבת וביו"כ לא פתיב מלאכת עבודה רק פתיב
לא תעשה כל מלאכה א"כ אף מחמר בכלל אף שאינו עבודה וק"ל: שאלה קמג נשאלתי
בעיר אחת שלא הנה להם צ"ה במבוי רק בסוף המבוי הי' דופן בנוי באמצע המבוי
והעמידו אותו דופן על הציר באמצע המבוי וביום הוא פתוח ונראה כשני שבילי' ובכל

שביל הולכי קרנות ובהמות ובלילה סוגרים אותו ע"י הציר ועומד המחיצה ברוחב המבוי מכותל לכותל ונשאליתי אם מותר לטלטל בשבת פשהוא פתוח.

ועוד נשאליתי אם עושין צ"ה ע"י קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהם והקני' מן הצד אינם עושים מבחויץ אצל פותלי רחבה אלא בפנים בתוך הפתחים ויוצאים מן הקרקע חוץ לגג ואינו נראה מבחויץ אלא הקנים היוצאים חוץ לגג והקנים היוצאים למטה מכסי' פותלי המבוי אם יוצאים בצ"ה הפתח פנה או לאו: תשובה נראה דשאלה ראשונה יש לנו ללמוד להפיר מהא דאיתא בעירובין דף ו' ע"ב איתמר רב אמר הלכה כת"ק ושמואל אמר הלכה פתנני'.

דס"ל אליבא דב"ה מבוי המפוקש לר"ה עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן איבעי' לי לחנני' אליבא דב"ה צריף לנעול או א"צ לנעול ת"ש דאמר רב יהודא אמר שמואל אינו צריף לנעול. ב"מ מרב ענן צריף לנעול או אין צריף לנעול א"ל תא חזי הני אבולי דנהרדעי דטימן עד פלגיה' בעברא ועייל ונפיק מר שמואל ולא אמר לי ולא מידי כי אתי רב נחמן אמר פנייהו לעפרא לימא סבר רב נחמן צריף לנעול לא פניו דראנית לנעול אע"פ שאינו נעולות הרי להדי' אף דצ"ה אינו מועיל במבוא' המפוקשין לר"ה ועיקר ההיתר משום דלת וא"כ לא מבעי' אם נעולות בלילה הני דמי ממש לירשלים אף שביום פתוח צורת הפתח לא מהני אפ"ה משוי' להו פתח של רבים ה"נ אלא במבוא' דידן דלא פתחי' לר"ה א"כ ראויות לנעול בעינן ומה לי אם ראוי לנעול בצד המבוי או באמצע סוף סוף ראוי לנעול ואין בו משום בגין בשבת דהא יש לו ציר ומידי דהוי אדלת שבמקצה דאיתא בפרק המוציא תפילין דף ק"א אם יש לו ציר דמותר ובדבר שאלה שני' נראה לי דבעינן שני' המזוזות נראי' בתוך המבוי וראי' דאמרין בפרק קמא דעירובין דף י"א דפנות הללו שרובה בהן פתחי' וסלונות מותר בלבד שיהי' עומד מרובה על הפרוץ א"ר פהנא כי תניא ההיא בפתחי שמאי מאי פתחי שמאי פליגי בה רב רחומי ורב יוסף חד אמר דלית ליה שקפי וחד אמר דלית ליה תקרא ופי' רש"י דלית ליה שקפי מזוזות שנתלה אבניהם מכאן ומכאן אבן יוצא ואבן נכנס ואין זו צורת פתח עכ"ל ואי ס"ד דלא בעינן למחזי תני' מזוזות א"כ למה לא הוי צורת הפתח אם אמנם שאבן יוצאת נימא כמאן דליתא והוי מזוזות הפתח שנה אלא ע"כ פניו דחופה מקצת המזוזות אותו אבן יוצא לא מיחשב לצ"ה אי האי פותל מחפה לעמודי הצ"ה לא חשיב צ"ה וכן יש להביא ראי' מדרב ששת דאמר צ"ה צריף ליגע ואשכחי' רב ששת לרבה בר שמואל א"ל תני מר מידי בצ"ה א"ל אין תני' פתח ר"מ מחייב במזוזה ונחמיה פוטר' ופליגי בי'ש רגלים שלשה וגבוה עשרה ואין רחבה ארבע ויש בה לחוק ולהשלימה לארבע ר"מ סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים אבל שוין שאם יש ברגליה עשרה שיהא חייבת ופירש"י בדרף י"א ע"ב ושוין שאם יש ברגליה עשרה קודם שיתחיל לעיגול חייבת דהא יש בה עשרה גבוה ברוחב ארבע ואפילו כל העגול סתם נשאר שם שיעור פתח כשר אלמא אין צריכין ליגע דהא הכשירה דפתח ברגלי' הי' והעיגול מפסיק בין תקרה עליונה למזוזות וקתני חייבת ואי ס"ד אף שמזוזות ה"צ הפתח שהוא מכוסה הוי צ"ה דילמא ה"נ אף שהעיגול מפסיק בין תקרה עליונה למזוזות הדלת מ"מ אם הי' נוטל העיגול בשנה עם רגלי' הנה התקרה עליונה נוגעות במזוזות שבציודה אלא ע"כ פניו דלא ניכר המזוזות מן העיגול ולמעלה חשיב כמאן דלית'.

ועוד ראי' דאָמרינו דף י"ד אָמר רב שְׁשֵׁת הַנִּיחַ קוֹרָה עַל גְּבֵי מְבוּי וּפְיָרְס עָלֶיהָ מִחֻצָּלָת וְהַגְבִּיּוּ מִן הַקְּרָע שְׁלִשָּׁה קוֹרָה אֵין פֶּאן מְחֻצָּה אֵין פֶּאן קוֹרָה אֵין פֶּאן דְּהָא מִיכְסָא וְכוּ' וּמִסְתַּמָּא אָמר רב שְׁשֵׁת אֲלִיב' דכ"ע בֵּין לְמ"ד קוֹרָה מְשׁוּם מְחֻצָּה וּבֵין לְמ"ד קוֹרָה מְשׁוּם הַפִּירָה דְּפִלְיָגִי בְּדָף ח' ע"ב ש"מ אַם לֹא נִיפְרָה הָאֵי קוֹרָה לֹא חָשִׁיב שׁוּם תִּיקוּן ה"ג גְּבֵי צ"ה אַם אֵינוּ נִיפְרָים הַקְנִי מִפֶּאן וְקִנְהָ מִפֶּאן לְבָנֵי מְבוּי לֹא חָשִׁיב צ"ה.

וְדוּמָה לְזֶה פֶּתַח הַט"ז בא"ח סִימָן ש"ס"ג וַי"ל וַי"ל דְּאֵם לְמַעְלָה מִן הַקְנִים שְׁמַעְמִידִים לְמַטָּה יֵשׁ גַּג שְׁמַפְסִיק בֵּין גְּבוּהַ הַחֻבֵּל לְקְנִים יֵשׁ אִיסוּר בְּזֶה דְלֹא הָנִי צ"ה פְּזָה פִּינוּן שְׁהַגַּג מִפְסִיק בֵּין חֻבֵּל לְהַקְנִים וְאֵין עוֹשִׂין צ"ה בְּעַנְיָן זֶה אֲלֹא צָרִיךְ שְׁיִפְתַּח נֶקֶב גְּדוּל בַּגַּג לְמַעְלָה מִהַקְנִים בְּעַנְיָן שְׁיִהְיִי מְכֻוֹנִים תַּחַת חֻבֵּל בְּלִי הַפְסֵק עכ"ל תְּרַאֲהָ ה"ה אַם מְכַסֶּה הַפְּתוּל הַמְזוּזוֹת שֶׁל צ"ה יֵשׁ אִיסוּר בְּזֶה אֲלֹא צָרִיךְ לְהַעֲמִיד הָעַמּוּדִים מִבַּחוּץ אֲצֶל כְּוִתְלֵי הַמְבוּי וְהַנְרָאָה לַפַּע"ד פְּתַבְתִּי הַק' מְאִיר: שְׁאֵלָה קַמַּד נִשְׁאֲלַתִּי רְאוּבֵן נִתְחַזְּבֵיב לְשִׁמְעוֹן חֲתָנּוּ בַּש"ח בְּעַדִּים סָף מְאָה זֶהוּ וְנָתַן לוֹ קִנְיָן וְשִׁיעֵבֵד עַל בֵּיתוֹ וְשִׁמְעוֹן מָכַר הַש"ח וְהַקְנִי הַנָּ"ל בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה לִיהוּדָה וְיִהוּדָה הַתַּחֲסֵד עִם רְאוּבֵן וְלֹא נִגְשׂ אוֹתוֹ לְגִבּוֹתוֹ וּבְרוּב יָמִים נִפְטָר שְׁמַעוֹן וְהַנִּיחַ בֵּיתוֹ רִיקוֹן מִכָּל וְעַתָּה בְּאַתָּה בֵּת רְאוּבֵן אֲשֶׁת שְׁמַעוֹן לְגִבּוֹת פְּתוּבָתָה מְחֻב הַנָּ"ל בְּאַמְרָה שֶׁהִיא מְוַקְדָּמַת וְשִׁיעֵבֵד בֵּית שֶׁל אַבְנֶה לָהּ הִנֵּה מְשִׁיעֵבֵד מִחֻמַּת פְּתוּבָתָה וְלֹא הִנֵּה כַּח בְּיַד בְּעֵלָה לְמוֹכְרָה וְרוֹצִיית לְטָרוּף בְּכַח הַשְּׁטָר שִׁישׁ בְּיַד יְהוּדָה בְּאַמְרָה שֶׁהוּא הַפְסִיד לְעַצְמוֹ שֶׁלְקַח שִׁיעֵבֵד בְּכֵן יוֹרִינוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה דִּין זֶה יְכוּלִים אָנוּ לְלַמּוֹד מִדְּבַרֵי תְרוּמַת הַדְּשָׁן סִימָן ש"ל"ט וְהִבִּיאוּ רַמ"א בא"ה סִימָן צ' סְעִיף י"ד וַי"ל יִשְׂרָאֵל שֶׁגָּבַהּ קָרָע מִן הַכּוֹתֵי בְּחוּבוֹ אַם יֵשׁ רְשׁוּת לְפוֹתֵי לְפָדוֹתוֹ יֵשׁ לָהּ דִּין מְטַלְטְלִים וְאֵין לְאִשָּׁה לְמַחֹת בּוֹ שֶׁלֹּא לְמַכְרָן אֲבָל אַם הַחֲזִיק בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְאֵין הַפּוֹתֵי יְכוּל לְפָדוֹתוֹ יֵשׁ לוֹ דִּין קָרָע וְשִׁיעֵבֵד פְּתוּבַת אִשָּׁה עָלֶיהָ כְּמוֹ שְׁאָר קָרָע וְכַתֵּב הַב"ש יֵשׁ לָהּ דִּין מְטַלְטְלִים וְאֵין לְאִשָּׁה כַּח לְמַחֹת בּוֹ אֲפִילוֹ אַם כּוֹתֵבִין בְּכַתוּבָה מְטַלְטְלִים אַגַּב קָרָע אֵין לָהּ כַּח לְמַחֹת וְאַח"כּ אֵין יְכוּלָה לְטָרוּף מִן הַלּוֹקֵחַ עכ"ל.

וְגַם אֵימָא בַח"מ ס' רל"ה דְּאֵם יָרַשׁ מְאָבִיו ש"ח דִּינוֹ מְטַלְטְלִים וְיְכוּל לְמַכְרוֹ אַם כֵּן בְּנִידָן דִּידָן פִּינוּן דְּרְאוּבֵן בְּיַדוֹ הִנֵּה לְפָדוֹת הַשְּׁעֵבֵד הַנָּ"ל וְכָל שְׁעָה זְמַנּוֹ הִנֵּה אַם כֵּן חָשׁוּב הָאֵי שִׁיעֵבֵד בְּכָל מְטַלְטְלִים אִף אַם הִנֵּה פְּתוּבַת בְּכַתוּבָה אַגַּב יֵשׁ לְאַלְמָנַת שְׁמַעוֹן עוֹד זְכוּת אִף דְּכַתֵּב הַמְחַבֵּר בא"ה ס"ק דְּעַכְשָׁיו נוֹהֲגִים לְכַתּוּב בְּכָל הַפְּתוּבָה שִׁיעֵבֵד לָהּ כָּל נְכָסָיו מִקָּרָע וּמְטַלְטְלִי וּמְטַלְטְלִי אַגַּב קָרָע מ"מ לֹא נִהְיָ לְגִבּוֹת וּמְטַלְטְלִים שְׁמַכְר מִפְּנֵי תַקְנַת הַשּׁוּק: וְלִפִּי זֶה הָא מְבוֹאָר בְּחוֹשֵׁן מְשַׁפֵּט סִימָן ס' לְדִינָא דְש"ס אַם הַקְנֵי לוֹ בְּאַגַּב טוֹרָף מִמְטַלְטְלִים שְׁמַכְר אֲבָל עַכְשָׁיו אִף שְׁכַתֵּב לוֹ בְּאַגַּב נִהְיָ שְׁאֵינוּ טוֹרָף מְטַלְטְלִים שְׁמַכְר אוֹ נָתַן אוֹ מְשַׁפֵּן מִפְּנֵי תַקְנַת הַשּׁוּק אֲפִילוֹ לְמִנְהַג זֶה אַם הִנֵּה לְלוּהָ ש"ח עַל אַחַר וּמְכָרוּ ב"ח גּוּבָה מִמֶּנּוּ דְלֹא שְׁיִיךְ בְּשִׁטְרוֹת תַקְנַת הַשּׁוּק דְלֹא שְׁכִיחַ א"כ יְכוּלָה אֲלַמְנַת שְׁמַעוֹן לִיטְרוּף מִיְהוּדָא ש"ח שְׁמַכְר בְּעֵלָה וְנִשְׁתַּעֲבֵד נְכָסֵי אַבִּיהָ אֲכֵן הַש"ף שֵׁם בַּס"ק ט' פְּתַח וַי"ל מוֹכַח מִפֶּאן מִדְּבַרֵי הָרֵא"ש וְהַטּוֹר וְהַמְחַבֵּר וְשְׁאֵרֵי חֲרוּזִים דְּשִׁטְרוֹת מְשַׁתַּעֲבָדֵי בְּאַגַּב וְתִמָּא שְׁלֹא הִבִּיא בַב"י חוֹלְקִים בְּזֶה שְׁהָרִי הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָה סִימָן תַתְקו"ד חוֹלְקֵי וַי"ל דְּשִׁטְרוֹת אֵינוּ מְשַׁתַּעֲבָדֵי בְּאַגַּב כְּלָל וְהִבִּיאוּ הַב"י לְקַמְן סִימָן ק"ד א"כ לְפִי דַעַת הַרְשָׁב"א פְּשִׁיטָא דְאֵין הַב"ח יְכוּל לְגִבּוֹת מִן הַש"ח שְׁמַכְר אִף לְדִינָא דְש"ס וְלְקַמְן סִימָן ס"ו ס"ק כ' פְּתַבְתִּי שַׁנ"ל כְּדְבַרֵי הַרְשָׁב"א וּמ"מ צ"ע כְּפֶאן דְּאַחֲרוּזִים לֹא

פָּתְבוּ רַק דְּבָרֵי הָרֵא"שׁ וְהַטּוֹר בְּסִתָּם וּבְסִימָן ס"ו פָּתַב שְׁפָן מוֹכַח מִדְּבָרֵי בַעַל תְּרוּמַת הַדָּשָׁן וְהַטּוֹר לְקָמָן רִישׁ סִימָן ל"ד וְכֵן מוֹכַח מִדְּבָרֵי בַמַּה"ר וְהַטּוֹר לְקָמָן ס' קי"ב סְעִיף כ"ב וְסִי' ק"ג וְשָׂאָר אַחֲרוֹנִים דְּש"ח מִשְׁתַּעֲבָד בְּאַגַּב וצ"ע פִּינֵן דְּרוּב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּמִשְׁתַּעֲבָד בְּאַגַּב אִם יוּכַל לֹאמַר הַמְּוֹחֶזֶק קִים לִי פְרָשָׁב"א וְהַש"כ הַסְּפִים עִמּוֹ וּמְבֹאָר בַּב"שׁ בַּא"ה סִימָן נ"ב ס"ק י"ד בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְהַר"י לְבֵית לְוֵי מִיְהוּ אֵינוֹ יְכוּל לֹאמַר קִים לִיָּה פִי הַאִי אֶלָּא הֵיכִי דְאִיפָּא שְׁנֵי פּוֹסְקִים דַּס"ל פֶּן וְהַרְמַב"ם וְהַרְבַּה הַמַּגִּיד הֵם נְחֻשְׁבִים כְּשֵׁנִים.

לפ"ז ה"ה הַש"ף וְהַרְשָׁב"א וְכָל זֶה לְפִי הַמְּנַהֵג שְׁנַהֲגוּ בְּמִקּוֹמ' שֶׁל הָרַב הַב"י שְׁפָתְבוּ אַגַּב בְּכָל פְּתוּבָה אֲבָל הַמְּנַהֵג אֲרֻצֵּינוּ שְׂאִין כּוֹתְבִין אַגַּב כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ רַמ"א בַּא"ה סִימָן ק"ב סְעִי' ב' וְז"ל וִי"א דְאִין כּוֹתְבִין אַגַּב בְּכַתְּוּבָה וְכֵן נוֹהֲגִים.

מִיְהוּ אֲפִילוּ כְּתַב בְּזָמַן הַזֶּה אֵין לְחוּשׁ וּפְיָרְשׁוּ אַחֲרוֹנִים מִשׁוּם תְּקַנַּת הַשּׁוּק וּמ"מ אִם כְּתַב אַגַּב בְּכַתְּוּבָה מוֹעִיל לְעַנְיָן ב"ח הַבָּא לְגַבּוֹת מְטַלְטְלִים דִּישׁ לָהּ קְדִימָה וְכִמוֹ שְׁנַתְּבָאָר בַּח"מ סִימָן קי"ג וְנִרְאֶה לִי דַּה"ה דְּמַהֲנֵי לְטָרוּף הַש"ח שְׁמַכְרָ בַעַל' לְדַעַת הַש"ף וְנִקְנָה בְּאַגַּב וְאִם פֶּן פִּינֵן שְׁלֵא נִכְתַּב אַגַּב בְּכַתְּוּבָתָהּ לְכַאוּרָה הִיָּה נִרְאֶה דְאִין הָאֲשֵׁה יְכוּלָּה לְגַבּוֹת כָּל מִשְׁטָר שְׁיַעֲבֹד שְׁמַכְרָ בַעַלְהָ אֲבָל כַּד דִּיִּיקִינָן שְׁפִיר יֵשׁ חִילּוּקֵי דִינִים בְּזֶה דְּהַא הַטּוֹר ח"מ בַּס"ס קי"א הֵבִיא תְּשׁוּבַת הָרֵא"שׁ מִמֶּשׁ כְּשֶׁאֲלַתְּנֵנוּ וְהַשִּׁיב הָרֵא"שׁ שְׁגוּבָה ב"ח מְוֹקְדָם מִשְׁטָר שְׁמַכְרָ מִטַּעַם דְּלֹא שְׁיִיף תְּקַנַּת הַשּׁוּק בְּשִׁטְרוֹת.

וְכַתַּב הַש"ף בְּסִימָן קי"א ס"ק י"ח דָּאִם אֵין לְלִנְהָ שְׁנֵי רַק קַרְקַע אִזְ אֵין צָרִיף שְׁיַעֲבֹד מִן אַגַּב קַרְקַע פִּינֵן דִּיגְבָה בְּשִׁטְרָ קַרְקַע אִם פֶּן מִפִּיק מִשְׁיַעֲבֹד דַּר"נ וְה"ה שְׁמַלְנָה שְׁנֵי שְׁיַעֲבֹד מְטַלְטְלִים אַגַּב קַרְקַע אִזְ א"צ מְלִנְהָ הָרֵאשׁוֹן שְׁיַעֲבֹד מְטַלְטְלִי' אַגַּב קַרְקַע נִגְדַּד הַלּוֹקַח וְאִם פֶּן אִם לֹא הִיָּה לְאָבִי הָאֲשֵׁה רַק קַרְקַע הִיָּתָה גּוּבָה אוֹ אִם כַּת' אָבִיָּה לְכַעַלָּה מְטַלְטְלִים אַגַּב קַרְקַע אִף שְׁבַכְתוּבָת' לֹא נִכְתַּב אַגַּב הִיָּתָה גּוּבָה מִנְכָּסֵי אָבִיָּה אִף מְטַלְטְלִי' וְעֵינֵן בַּח"מ ס' פ"ה ס' ו' בְּש"ף וְבַס"מ ע': הַנְּלַפַּע"ד פְּתַבְתִּי וְעֵינֵן בְּנַחֲלַת שְׁבַעָה סִימָן ר"ב סְעִי' נ"ט שְׁצִידָד לֹאמַר דְּלֹא שְׁיִיף תְּקַנַּת הַשּׁוּק בְּכַתְּוּבָה יְעוּיָין שָׁם וְכָל דְּבָרֵי אֵינָם מְוֹכְרִים וּמַה שְׁרוּצָה לֹאמַר בְּדְבָרֵי רַב הַמַּגִּיד שְׁמַתְחִילָה כְּתַב אִף עַל גַּב שְׁלֵא כְּתַב לָהּ מְטַלְטְלִים אַגַּב קַרְקַע רַק מְקַרְקְעֵי וּמְטַלְטְלֵי גּוּבָה מִן הַדִּין וְכו' וְאִם כ"פ בְּמְטַלְטְלִין אַגַּב קַרְקַע שְׁגוּבָה אֲפִילוּ מִן הַלְּקוֹחוֹת לֹא כְּתַב מִן הַדִּין מִשְׁמַע בְּכָל עַנְיָן גּוּבָה מְטַלְטְלֵי שְׁמַכְרָ וְטַעַמוֹ נ"ל דִּישׁ לְחַלֵּק דְּבַשְׁלָמָא גַּבִּי ב"ח שְׁיִיף תְּקַנַּת הַשּׁוּק נִגְדַּד הַלּוֹקַח דְּלֹא יָדַע הַלּוֹקַח שְׁהַמּוֹכֵר הוּא חֵיִיב לְאַחֲרִים וְשְׁיַעֲבֹד לוֹ הַמְּטַלְטְלִים מַה שְׂאִין פֶּן לְגַבִּי כְּתוּבַת אֲשֵׁה דְלֹא שְׁיִיף תְּקַנַּת הַשּׁוּק דְּהַרִי יָדַע הַלּוֹקַח שְׁיֵשׁ לוֹ עָלָיו חוּב כְּתוּבָה אֲשֵׁה וּבְכָל כְּתוּבָה נְהִיגֵי לְכַתְּוֹב מְטַלְטְלֵי אַגַּב קַרְקַע ע"כ לֹא שְׁיִיף תְּקַנַּת הַשּׁוּק עכ"ל: וְאֵנִי אוֹמֵר דַּע"כ הָרַב הַמַּגִּיד שְׁפָתְבוּ פְּוֹנַת הַרְמַב"ם אִי אֲפָשָׁר לְפָרֵשׁ שַׁס"ל לְהַרְמַב"ם דְּבַכָּל עַנְיָן גּוּבָה מְטַלְטְלֵי ר"ל אִף הַשְׁתָּא דְאִיפָּא תְּקַנַּת הַשּׁוּק דְּהַא בִּימֵי הַרְמַב"ם לֹא פִּשְׁט מְנַהֵג זֶה וְכֵן מְבֹאָר בְּש"ף בַּח"מ סִימָן ס"ב זֶה שְׁפָתְבוּ הַמְּחַבֵּר זֶה דִּין הַש"ס וְעַכְשָׁיו אַע"פ שְׁנַהֲגוּ לְכַתְּוֹב בְּכָל הַשְׁטְרוֹת אַגַּב נְהִיגוּ שְׂאִינוּ טוֹרוּף מְטַלְטְלֵי מִפְּנֵי תְּקַנַּת הַשּׁוּק וְכַתַּב הַש"ף ס"ק"ד דְּבַהַרְמַב"ם וְכָל הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים לֹא נִזְכְּרָ מְנַהֵג זֶה וְאֲדַרְבָּא הַרְשָׁב"א וְהַרְיב"ש וְשָׂאָר אַחֲרוֹנִים כְּתַבוּ כְּמָה פְּעָמִים בְּתְּשׁוּבַתֵּיהֶם הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה לְטָרוּף

מטלטלים ולא הזכירו שום מנהג וכן כתב בסימן ל"ז ס"ק כ' נמצא דהרב המגיד בדברי הרמב"ם לא דיבר מתקנת השוק ומה שהזכיר הרב המגיד בתחילה שגובה מן הדין משום שהיה תקנת הגאונים בימיו כמבואר בדברי הרמב"ם שם בפ' י"ו וילכך כתב שגובה מן הדין אף בלא תקנת הגאונים אבל גבי אם כתב אגב קרקע שגובה מן הלקוחות לא כתב מן הדין לא הוצרך לכתוב מן הדין דתקנת השוק לא נהוג בימיו כדמשמע בש"ך שם ופשיטא שגובה מן הדין הש"ס.

ומה שרוצה לחלק במקום דנהגו בתקנת השוק בין ב"ח וכתוב' אשה משום דידע הלוקח שיש עליו כתובת אשה אינו מוכרח דהא כתב הסמ"ע בסימן ל"ז ס"ק מ"ב דאינו טורף ממטלטלים אפילו עשאם אפותקי משום דלית ליה קלא ולא שייך לומר דלקוחות אינהו דאפסידו נפשניהו ונאפי' אפותקי בשטר ונאפילו ידע הלוקח דעשאם אפותקי דלא פלוגי רבנן א"כ ה"נ במקום שנהגו שלא לגבוי ממטלטלים משום תקנת השוק נמי אפילו אם ידע הלוקח שיש לו שיעבוד אפ"ה אינו טורף משום דלא פלוג.

לכן נראה דאין לנו לזוז מפשט וסתמת דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים דעכשיו אפי' בכתובה שייך תקנת השוק אפילו אם נכתב אם יש קרקעות אינו טורפת מטלטלים שמכר הנלפע"ד כתבתי: שאלה קמה נשאלתי ראובן השיא בתו לשמעון והפריז להסד נדון ג' אלפים ונתן לו חילוף כתב שקורין וועקסיל אף שמעון לא רצה שיכתוב ראובן שחייב לו רק שיכתוב שחייב ליהודא לשלם ויהודא פותב על הפתב הנ"ל שקיבל שמעון עבורו המעות וזה קורין שירא בלשונם ודיני דמלכותא כף היא שעל ידי אותו שירא נכנס יהודא לב"ח תחת הראשון באם שאינו יכול לגבות מראובן גובה כפשוטא לצלמא מיהודא וגם רשות ביד ב"כ של יהודא דהיינו שמעון למכור לאחרים אבל פולם צריכין לילך לתחל' להנותן ראשון ולתבוע ממנו אם רוצה לשלם מוטב ובאם לאו אזי חוזרים על הנותן שנתן וכתב ומסר להם וברוב ימים מתה בת ראובן והיה לה זרע מבעלה ונפלה אש המחלוקת בין ראובן ובין שמעון חתנו שראובן אומר מאחר שלא הגיע מעולם לידיך לא זכית ושמעון משיב שהוא אינו נוגש אותו לשלם אלא אם הוא אינו רוצה לשלם ישלם לו יהודא.

וכן נפלו בניהם חילוקים בין נכסי מלוג של אשתו שהיה לה נכסי מלוג מאביה וגם על המלבושים ותכשיטים ומתנות שנתן לה אביה בכך יורינו הדין עם מי עכ"ל: תשובה בדין זה כבר דיברו הראשונים וגם האחרונים ומלא על כל גדותיו עם כל זה נבאר מקור הדין הזה ואחר כך הסעיפים המסתעפי' ממנו דאיתא בפרק נערה שנתפתתה דף מ"ז ע"א בפסקא גיסת יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחי' ת"ר כתב לה פירות כסות וכלים שיבאו עמה מבית אביה לבית בעלה מתה לא זכה הבעל בדברים הללו משום רבי נתן אמרו זכה הבעל בדברים הללו לימא בפלוגתא דרבי אליעזר בן עזריה ורבנן פליגי דנתן נתארמלה או נתגרשה בין מן הנשואין ובין מן האירוסין גובה את הכל ר"א בן עזריה אומר מן הנשואין גובה את הכל ומן האירוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שלא כתב לה אלא ע"מ לקונסה למאן דאמר לא זכה כר"א בן עזריה ומ"ד זכה פרבנן ורש"י מפרש דמייירי מן האירוסין אבל מן הנשואין אפילו רבנן מודו לרב נתן דזכה הבעל ור"ת מפרש דהך ברייתא מן הנשואין מייירי וטעמא דלא זכה לת"ק משום דאנן

סְהַדֵי דַאִין דַעַת הָאֵב לִיתְנַן הַגְדוּנְיָא זֹו אֱלָא ע"מ שְׁתַּהֲנָה בְּתוּ מְמַנָּה כְּמוֹ הַבַּעַל וְלֹר' נָתַן לִית לִי אֲנֻמְדָנָא וְקֶאֱמַר לִימָא בְּפִלְגְּנֵי דְר"א וְרַבְּנָן קַמְפִּלְגֵי דְמ"ד לֹא זָכָה כְּר"א וְאֵע"ג דְּהֵיא דְר"א בְּאִירוּסִין וְהֵכָא בְּנִשְׁוֹאִין מ"מ מְדַמָּה לְהוּ כִּי הֵיכִי דְאֲזִיל ר"א בְּתַר אֲנֻמְדָנָא דְלֹא פִתַּב אֱלָא ע"מ לְכֹונְסָה ה"נ אֲזִיל בְּתַר אֲנֻמְדָנָא שְׁלֹא פִתַּב אֱלָא ע"מ שְׁתַּהֲנָה בְּתוּ וּפְסַק ר"ת וְר"ח פְּרַבְּנָן דְר"נ מְשׁוּם דְּמוֹקְמִינָן כְּרַאב"ע דְּפִסְקִינָן הִילְכְתָּהּ פְּנוּמִיָּה בְּפ' אֵע"פ דָּף נ"ה וְהָא דְאֲמַרִינָן בְּתוּר' פְּהֵגִים וְתָם לְרִיק פְּחָכְם זֶה שְׁפּוֹסֵק לְבַתּוּ מְמוֹן מְרוּבָּה וּמִתָּה בּוֹז' יְמֵי מְשִׁתָּה הָרִי הַפְּסִיד בְּתוּ וְהַפְּסִיד מְמוֹנוּ הֵיא אֲתִי כְר"נ אִי נְמִי אֲפִילוּ פְּרַבְּנָן וּמִיָּרִי שְׁהַחְתָּן מוֹחֲזֵק בָּהּ וְהָא דְקַתְּנִי לְקַמְן בְּדָף מ"ח ע"ב מְסַרְהָ הָאֵב לְשְׁלוּחֵי הַבַּעַל אֵע"פ שְׁפִתְּוּבָתָה בְּבֵית אָבִיהָ מִתָּה בַּעֲלָה יוֹרְשָׁה אֲתִי כְר' נָתַן כֹּן פִּתְּבוּ הַתּוֹס' וְכָל הָאֲחֵרוּנִים לֹא הִכְרִיעוּ הַלְכָה כְּמִי רַק פִּתְּבוּ בְּפִלְגְּנֵי דְרַבְּנוּתָא לֹא מְפָקִינָן מְמוֹנָא וְכַתְּבֵי הַמְרָדְכֵי בְּשֵׁם רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל בֶּן רַבִּינוּ בְּרוּךְ דְּאֵם יִתְפִּיס הַחֲתָן יְכוּל לֹמַר קִים לִיה פְּרִש"י וְכַתְּבֵי בְּתֵרוּמַת הַדָּשָׁן סִימָן ש"כ אֱלִיבָא דְר"ת לֹא זָכָה הַחֲתָן דְּדוֹקָא הֵיכִי שְׁהָאֵב הַגְּבִיָּהּ וְנָתַן לוֹ וְהִסִּיחַ הָאֵב דַּעַתוֹ מִן הַמְמוֹן וְגַמְר וְהַקְּנָה לוֹ אֲבָל כָּל זְמַן שְׁלֹא הַגְּבִיָּהּ מִדַּעַתּוּ אִיכָּא אֲנֻמְדָנָא דַּעַת שְׁלֹא פִתַּב אֱלָא ע"מ שְׁתַּהֲנָה בְּתוּ וְס"ל דְּאֲפִילוּ אִם נָתַן בְּיַד הַשְּׁלִישׁ אוֹ פִתַּב לוֹ ש"ח אֲפִילוּ לֹא הִזְכִּיר בִּש"ח שְׁמַחְמַת גְּדוּנְיָא חֲזִיב לוֹ אֲפ"ה לְפִי ר"ת לֹא זָכָה הַבַּעַל מִפְּחַ אֲנֻמְדָנָא דַּעַתוֹ שְׁלֹא הַקְּנָה לוֹ הָאֵב אֱלָא ע"מ שְׁתַּהֲנָה בְּתוּ מְמַנָּה: וְרִיאִיתִי בְּמַרְדְּכֵי לְאַחַר שְׁפִתְּבוּ כְר"ת פִּתַּב וְא"ת ע"כ לֹא קֶאֱמַר רַאב"ע אֱלָא מִן הָאִירוּסִין אֲבָל מִן הַנִּשְׁוֹאִין קֶאֱמַר גּוֹבָה אֵת הַפֶּל וִי"ל דְּהָא דְקֶאֱמַר דְּמִן הַנִּשְׁוֹאִין גּוֹבָה אֵת הַפֶּל כְּגוֹן שְׁגָבָה כְּבַר וְהַחֲזִיר לוֹ שְׁאֵז נְדָאֵי גּוֹבָה אֵת הַפֶּל אֲבָל אִם לֹא גָבָה מוֹדָה הוּא דְלֹא יִגָּבָה וּפְסַק ר"ת כֹּן ע"כ"ל.

וְמָה מְאוּד אִינוּ מוֹכְנִים לִי דְבַרְיֹו מְאִי קִשְׁיָא לִיה מְדַר"א אֲמַר מִן הַנִּשְׁוֹאִין גּוֹבָה אֵת הַפֶּל לְעַנְוִן פְּחוּבָה דְלִיכָּא אֲנֻמְדָנָא פִּינוּ שְׁנִשְׁא' אֲבָל הֵכָא בְּנָדָן אָבִיו אָרְף שְׁנִשְׁאָה מ"מ פִּינוּ דְלֹא בָּא לִידּוֹ אֲנֻמְדָנָא אִיכָּא שְׁלֹא פִתַּב אֱלָא ע"מ שְׁתַּהֲנָה בְּתוּ וּמִי דַחְקוּ לֹמַר שְׁהַחֲזִיר לִידּוֹ הָאֵב מִיָּרִי וְכֹן פִּתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּפִירוּשׁ דַּע"ג דְּרַאב"ע בְּאִירוּסִין וְהֵכָא בְּנִשְׁוֹאִין מ"מ מְדַמָּה לְהוּ כִּי הֵיכִי דְאֲזִיל ר"א בְּתַר אֲנֻמְדָנָא דְלֹא פִתַּב אֱלָא ע"מ לְכֹונְסָה ה"נ אֲזִיל בְּתַר אֲנֻמְדָנָא שְׁלֹא פִתַּב אֱלָא ע"מ שְׁתַּהֲנָה בְּתוּ וּבְנִידָן דִּידָן שְׁאָבִיהָ נָתַן לְבַתּוּ בְּגָדִים וְתַכְשִׁיטִים וְכָל אוֹתָן הַבְּגָדִים וְתַכְשִׁיטִים הֵם עֲדִינָן בְּבֵית אָבִיהָ נְמִי נוֹכַל לֹמַר דַּאִין לֵךְ אֲנֻמְדָנָא דַּעַת גְּדוּל מְזָה שְׁלֹא נָתַן לָהּ אֱלָא ע"מ שְׁתַּהֲנָה בְּתוּ וְאָרְף שְׁמַסֵּר לִידָהּ בִּשְׁעַת הַחֲנוּפָה מ"מ לֹא דְמִי לְנָדָן שְׁמַסֵּר לִידּוֹ הַחֲתָן דְּרִשׁוֹת בִּידּוֹ לְהוֹצִיא וְלִיתְנָן בְּמַתְנָה לְאַחֲרִים אֲבָל בְּגָדִים וְתַכְשִׁיטִים שְׁאִין רִשׁוֹת בִּידּוֹ הַבַּעַל לְמַכְרָם וְלְהַשְׁפִּין בְּלִתֵי רִשׁוֹת' א"כ עֲדִינָן בְּרִשׁוֹתָהּ קִיָּמִי וּבְכַפְשִׁיטָא כַּעַת שְׁהֵם בִּידּוֹ הָאֵב יוֹכַל לֹמַר קִים לוֹ כְּר"ת שְׁאִין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ פִּינוּ דַּאִיכָּא אֲנֻמְדָנָא דַּעַת בְּנוֹדָאֵי הֵיכִי שְׁבַעֵל מוֹחֲזֵק בְּהֵם יוֹכַל לֹמַר קִים לִיה פְּרִש"י כְּמוֹ שְׁפִתְּבוּ ה"ר שְׁמוּאֵל בְּר"ב אֲבָל בְּנ"ד שְׁהָאֵב מוֹחֲזֵק וְאִיכָּא אֲנֻמְדָנָא יוֹכַל לֹמַר כְּר"ת.

וּבְמַתְנָה אִיתָא בְּח"מ סִימָן ר"ז דִּי"א דְדַבְּרִים שְׁבַלְבֵי הוּי דְבַרְיֹו וּפ' הַסַּמ"ע דְּאֲנֻמְדָנָא דַּעַת כָּל דְּהוּ מְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה אֲכֹן רִיאִיתִי בְּמַרְדְּכֵי שְׁפִתְּבוּ וְהָא דְקַתְּנִי לְקַמְן אֵע"פ שְׁפִתְּוּבָתָה בְּבֵית אָבִיהָ בַּעֲלָה יוֹרְש' כְּשִׁנְכֹונְסָה עִמוֹ לְשֵׁם נִשְׁוֹאִין וְלֹא תִיקְשִׁי לְר"ת דְּהָא פִּי הֵיא ר"נ הִיא א"כ כְּשִׁנְכֹונְסָה הַאֲשֵׁה וְהַחֲזִיקָה וְקִנְתָּה הַאֲשֵׁה קִנְתָּה בַּעֲלָה וְלִשׁוֹן יוֹרְשָׁה מוֹכִיחַ כֹּן אֲבָל הֵכָא קַתְּנִי פִתַּב לָהּ וְאֲכַתִּי לֹא אֲתִי לִידָהּ ע"כ"ל.

הרי להדיא היכי שזכתה האשה אף שכתובתה ר"ל נדונייתא בבית אביה בעלה, יורשה ה"נ בנ"ד פיון שזכתה בתו ומה שקנתה אשה קנה בעלה ובאמת התוספות לא רצו לחלק בכה אלא כתבו הא דקתני לקמן אע"פ שכתובתה בבית אבי בעלה יורשה אתי כר' נתן משמע דלא ס"ל חילוק זה דיורש הבעל מפח אשתו הא פיון דטעמא דר"ת מפח אומדנא וא"כ מה לי אם מסר לבתו או לא כ"ז שהאב מוחזק בנכסים אומדן דעתו שלא נתן אלא שנתנה בתו וכן משמע בב"ש בס"י נ"ב ס"ק ונ"ל אבל נכסי מלוג שנתן אביה דומיא לנדוניא ואפשר מתנות מה שאב נותן להחתן והפלה נמי דומה לנדוניא כי כל מה שאב נותן אומדנא הוא שלא נתן אלא כדי שנתנה בהן והבגדים ותכשיטים מה שנתן האב הם נ"מ כמבואר בס"י ע"ז ס"ד ומשמע דקא על דיני דר"ת דס"ל דמדינ' מפח אומדנא אין הבעל יורש ונהי נמי דס"ל להמך דכי היכי דזכתה אשתו יורש הבעל מ"מ יוכל לומר האב קים לי פהתוס' דלא ס"ל פהך תירוץא ולענין עיקר נדוני' שנתן לו ח"פ פאשר כתבנו רבו בו הדעות כמבואר בס"י הגזפר בב"ש וידעת התוס' בכתובות דף ט' בכה"ג מוציאין ממון משום דהוי ס"ס אם הילקת' פריש"י או כר"ת ואם הלכתא כר"ת עדיין ספק הוא שמה אם זקף במלנ' זכה וכן פסק בתשובת בן לב סי' כ"א ותשובת רש"ך ס"א סי' ט' ובט"ז פסק אם נתן ממרני פנהוג במדינת פולין דאין כותבין מי הוא המלנה יש לפסוק כש"ג פשזקף במלנה זכה הבעל משום דתכף שיצא ממרני מידו חייב הוא לשלם לכל מי שהוציא הממרני והוא יחזור על חתנו נמצא דהאב נקרא המוציא מחתנו עכ"ל: ובאמת איפא למידק שפא להכריע בלי ראיה אלא מפח סברא דהאב נקרא מוציא הא סוף סוף עכשיו שטר חספא בעלמא הוא דהא אי איפא סהדי לפנינו שפרע הלנה למלנה אף בממרני אין בו פח שוב למסור ש"ח זה ביז אחר ואדרבה אנו מבטלין להאי שטרא ואם אחד לקח ממנו הפסיד כמבואר בש"ך בס"י נ' א"כ ה"נ פיון שאנו ידענו דעכשיו שפא החתן עם הש"ח דחספא בעלמא הוא א"כ יהיה לו אשר לו לצור ע"פ צלוחית ולמה יהיה נקרא האב מוציא ואם תאמר פיון דהיה יכול להחתן למסור מיד לאיש אחר א"כ אסח האב דעתו ממנו א"כ אפילו בש"ח שזנפר שם המלנה היה ג"כ יכול למסור לאחר בכתיבה ומסירה לתפוע מן האב ואמאי הכריע דוקא בממרני וא"כ הדרן למלתא קמיינתא דאין לנו ראיה ברורה נגד מהרי"ו שפסק להדיא דאף אם זקפן במלנה לא קנה וכן בתשובת הרמ"א סי' פ"ט פסק אפילו העמיד לו ערבות קבלנות ונתנו לו ערבות ש"ח בקנין ופסק דפטור ואף בש"ע די"א אם פא ליד השליש זכה בהם וכן אם העמיד לו ערבות מ"מ נראה בש"ע לא פתב לפסק הלכה אלא בשם י"א אבל בתשובתו פסק דאפילו העמיד ערבות לא זכה בהם הבעל וכבר כתבו בתשו' משאת בנימין סי' י"ד בשם מהרי"ל שיש לילך אחר התשובה דמעשה רב אבל בפסקי הרא"ש אם סותרים לתשובות פתב הב"י בי"ד סי' שמ"א דהולכין אחר הפסקים שהי' אחרונים ה"נ דראובן ושמעון מודים שזנכס יהודא בניהם בשביל ערבות ולא אברא סהדי אלא לשקרי וכיון דראובן פטור גם יהודא פטור מלשלם ועוד דהרי שמעון לא היה יכול ליתן ולמסור לאיש אחר פתב זה בלתי שכתב לו שפא מכוחו ואף לפי דברי הט"ז הבו דלא לוסוף עלה דוקא בממרני שאין צריך שום פתיבה מאיש המוסר לו משא"כ בח"פ הג"ל ע"פ דינא דמלכותא מוכרח הוא לכתוב שפא מכוחו וכיון דהוא אינו יכול לגבות ראוי שאינו רשאי למפור לאחרים אלא דעדיין יש לפקפק מהך תשובת בן לב סי' כ"א וראייתו מתוס'

דְּכַתְּנוּבוֹת דָּף ל"ט דבכה"ג דְּהוּי ס"ס מוֹצִיאִין מְמוֹן מְשׁוּם דְּהוּי ס"ס אַם הִלְכְתָּא פְּרִישׁ"י
או כר"ת נאם הִלְכְתָּא כר"ת עֲדִינן סְפֵק הוּא שְׁמָא אַם זָקף בְּמִלְוָה זָכָה וְהִנֵּה רְאִיתִי
בְּקוֹנְטְרָס שְׁבוּת יַעֲקֹב שְׁנַדְפֵס מְקָרוֹב בְּדִינֵי קִים לִיה ס' ו' ו'נ"ל וַיֵּשׁ שְׁאוּמֵר בַּס"ס
מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוֹחֶזֶק וְרַבִּי הַחוֹלְקִים עָלָיו וְכֵן עֵינָךְ דְּאַפִּילוּ אִיפָּא פְּמָה סְפִיקוֹת אִין
מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוֹחֶזֶק וְא"כ אִפִּילוּ אִיפָּא בְּדָבָר פְּמָה סְפִיקוֹת דְּפִלּוּגְתָּא דְּרַבְּנוֹתָא ג"כ אִין
מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוֹחֶזֶק עַכ"ל וְכַתְּבֵהּ הֶרֶב בְּשִׁבוּת יַעֲקֹב יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר כ"כ בְּתִשְׁבוּת בֶּן לֵב
חֶלֶק ב' ס' כ"א דָּף כ' ע"א אֶכֶן בְּסִפְרֵי תִּקְפוּ פִּהֵן ס' ק"כ הַשִּׁיג עָלָיו דְּמָה שְׁמַבִּיא רְאִיָּה
מִתּוֹסְפוֹת דְּכַתְּנוּבוֹת מְסֻנְגִיא דְּפִתַח פְּתוּחַ פִּתְחָא הוּא ו'ל וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹס' אֵלוּ אִין רְאִיָּה פְּלִל
דְּהֵתָם פִּינוּ שְׁרוּצָה לְהַפְסִיד כְּתוּבָתָה מְטַעַם דְּאוּמֵר שְׁהִיא אֲסוּרָה לִיה א"כ פְּשִׁטָּא דַּבְּס"ס
שְׁהִיא מְוֹתֵר לֹו כְּמוֹ בְּכָל ס"ס דְּאַסוּרָה א"כ אִין שְׁיִיף לֹומֵר שְׁמַפְסִיד כְּתוּבָתָה פִּינוּ
שְׁמְוֹתֵר לֹו עַכ"ל: הִנֵּה מְלַבֵּד שְׁדַבְּרֵי דְּחֻקִים דִּי"ל דַּמ"מ לַעֲנִין מְמוֹן מְקַרִי מְוֹחֶזֶק אֵלָא
שְׁנַעְעֵלִם מְמַנּוּ רִישׁ דְּבַרִי הַתּוֹס' שֶׁם דָּף ט' ד"ה אִי לְמִיתֵב לְהוּ וְכו' אַע"ג דְּאִינוּ נְאָמֵן
לְאַוְסְרָה וְאַפ"ה נְאָמֵן לְהַפְסִיד כְּתוּבָתָה יַע"ש אֶבֶל מ"מ לְדִינָא עֵינָךְ דְּאִין מוֹצִיאִין מִיַּד
הַמְּוֹחֶזֶק וּמַעֲקָרָא לֹא קָשָׁה מִיַּדִּי מִתּוֹס' דְּכַתְּנוּבוֹת הוּא יֵשׁ לָהּ טַעֲנַת בְּרִי וְשִׁטְר כְּתוּבָה
בִּיָּדָה וְהוּא בָּא בְּטַעֲנַת שְׁמָא דְּאוּלִי הוּא טוּעָה כַּמ"ש הַתּוֹס' שֶׁם ע"כ בַּס"ס אִינוּ נְאָמֵן
לְהַפְסִיד כְּתוּבָתָה מִשְׁא"כ בְּשִׁאָר ס"ס דְּעֵלְמָא אִין מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוֹחֶזֶק וְגַם מְהַרִּי"ל
בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת סוּתֵר דִּין זֶה וְכ"כ בַּכ"ה ס' כ"ה מְסַעֲיָה ע"ה עַד סְעִיף פ"ב הָאֲרִיף לְהַבִּיא
דַּעַת הַחוֹלְקִים וּמְסִיק ו'נ"ל אֶבֶל עַכְשָׁיו שְׁנַתְּגַלָּה לִי שִׁישׁ חוֹלְקִים רַבִּינוּ הֶרֶב וְהוּא תְּשׁוּבַת
מִהַרִּי"ט ו'ל הֵכִי נְקֻטִינּוּ דְּאִין לְהוֹצִיא מִיַּד הַמְּוֹחֶזֶק אִפִּילוּ אִיפָּא פְּמָה סְפִיקוֹת וְאַם יִגְזוּר
ה' בְּחַיִּי אֲתַחֵן כָּל הַמְּקוֹמוֹת שְׁפִתְבְּתִי בְּהִיפּוּף זֶה עַכ"ל הֶעֱתַקְתִּי דְּבַרִי הֶרֶב שְׁבוּת יַעֲקֹב
אוֹת בָּאוֹת וְתַמִּי גְדוּלָה עָלָיו שְׁהַשִּׁיג עַל הַשִּׁיף וְבוֹדַאי אֵלוּ הַשִּׁיג עָלָיו מְמָקוֹם אַחַר הֵייתִי
אוּמֵר שְׁשִׁיגָה יוֹצֵא מְלַפְנֵי הַשְּׁלִיט הַשִּׁיף ו'ל כִּי שְׁגִיאוֹת מִי יִבִּין אֶבֶל הַשִּׁיג עָלָיו מְדַבְּרִי
עַצְמוֹ שְׁמַבִּיא הַשִּׁיף דְּבַרִי הַתּוֹס' וְעַסֵּק בְּהֵם וְאִין שְׁיִיף לֹומֵר עַל מְעִינֵן גְּדוּל כְּמוֹתוֹ
שְׁנַעְעֵלִם מְמַנּוּ רִישׁ דְּבוּרֵי תוֹס' ע"כ עַמְדַתִּי עַל דְּבַרִי וּבְמַחֲלֵה מְפָבֹוד תּוֹרְתוֹ שְׁלֹא עַמַּד
עַל פְּוֹנַת הַשִּׁיף דְּקָאֵמֵר הֵתָם אַבְיֵי אַף אֲנִי נְמִי תְּנִינָא פִּירֵשׁ רִשׁ"י אַף אֲנִי נְמִי תְּנִינָא
דְּטוּעֵן טַעֲנַת פְּתַח פְּתוּחַ מְצִאתִי אֲסָרָה עָלָיו וְלֹא אֲמַרִינּוּ לֹא קִים לֹו דְּתַנּוּ בְּתוּלָה נִישְׁאֵת
לְיוֹם רַבִּיעִי לְיוֹם רַבִּיעִי אִין לְיוֹם חֲמִישִׁי לֹא מְשׁוּם אִיְקָרוּרִי דַּעֲתוֹ וְלִמְאִי אִי לְמִיתֵב לָהּ
כְּתוּבָה נִיתֵב לָהּ אֵלָא לְאַוְסְרָה עָלָיו וְדָקָא טַעֲנָה מְאִי לֹאוּ דְּקָא טַעֲנָה טַעֲנָה טַעֲנָה פְּתַח
פְּתוּחַ וּמְשַׁנֵּי לֹא דְּקָא טַעֲנָה דְּמִים וּפִי רִשׁ"י טַעֲנַת דְּמִים דְּטַעֲנָה מְבוֹרְרַת הִיא וְלִיפָּא
לְמִימֵר לֹא קִים לִי אֶבֶל בְּפִתַח פְּתוּחַ אִימָא לָךְ לֹא קִים לִי וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה אִי לְמִיתֵב
לָהּ כְּתוּבָה כו' מְשַׁמַּע אַם הִי בָּא לַב"ד הִי נְאָמֵן לְהַפְסִיד כְּתוּבָה אַע"ג דְּלְאַסְרָה עָלָיו לֹא
הִי נְאָמֵן מְשׁוּם דְּאִית לָן לְמִימֵר דְּשְׁמָא אִינוּ בְּקִי בְּפִתַח פְּתוּחַ וְאוּקִי בְּחֻזְקַת הַיִּתֵר אֶבֶל
מ"מ כְּתוּבָתָה הַפְסִידָה אַע"פ שִׁישׁ לָנוּ לֹומֵר שְׁהוּא טוּעָה דְּפִתַח פְּתוּחַ דְּאִית לָן לְמִימֵר
אוּקִי מְמוֹנָא בְּחֻזְקַת מְרִי וְקָשָׁה אַמְאִי מְפִסְדָּה כְּתוּבָתָה וְהָא הוּי ס"ס וְאִין לֹומֵר דְּאַפִּילוּ
בַּס"ס מְפִסִיד כְּתוּבָתָה מְשׁוּם דְּמוֹקְמִינּוּ מְמוֹנָא בְּחֻזְקַתִּי דְּהָא לְקַמֵּן גְּבִי מְשַׁאֲרִסְתִּי נְאָנְסִיתִי
וְהוּא אוּמֵר לֹא כִי אֵלָא עַד שְׁלֹא אַרְסִיתִי נְאָנְסִיתִי וְהִי מְקַחִי מְקַח טַעוֹת וְאִיפָּא מ"ד
דְּמַפְרֵשׁ לְקַמֵּן מְקַח טַעוֹת מְפִאֲתִים אֶבֶל מְנָה אִית לָהּ אֵלְמָא מְשׁוּם דְּבָאוֹתוֹ מְנָה הוּי ס"ס
לֹא מְפִסְדָּה וְהֵתָם אִיתָא בְּמִתְנִיתִין הַנּוֹשָׂא אֵת אִשְׁהָ וְלֹא מְצָא לָהּ בְּתוּלִים הִיא אוּמֵרַת

משארסתי נאנסתי והוא אומר לא כי וא"כ ה"ה הכא לפי מאי דס"ד להפסיד פתובתה
אף שלאסרה אינו נאמן משום דאיכא למימר שאינו בקי בפתח פתוח ואוקמי בחזקת
היתר וכיון דגיש נמי ס"ס איך יעלה על דעתה להפסיד פתובתה ומזה הביא הבן לב ראי'
כל היכי דאיכא ס"ס מפקינן ממונא מחזקת מרי' ודחי הש"ך דילמא התם אף דלפי האמת
הי' מפקינן ממונא משום דכיון דטענתו לאו טענה פלל היא אפילו לענין איסור התמור
וע"כ צריכין אנו לומר דאין פאן ספק דע"כ ס"ס מוקמינן לה בחזקת היתר וא"כ איך
נפסיד ממונא של אשה בשביל שהוא מוחזק בשביל טענתו הלא טענתו פאן וקאפס
ואין ממש בדבריו והוי פאלו אין ספק פלל וה"ה לפי מאי דס"ד דמקשה דקא טען פתח
פתוח פשיטא שאין עולה על דעת להפסיד פתובה בס"ס ועל זה תירצו התוס' דלגבי
מאתים ליכא ס"ס דלא חשיב אונס לספק פלל דהא אפילו אם נאנסה קודם אירוסין נמי
אין לה מאתים ושם אונס חד הוא אבל גבי מנה למ"ד פנסת בחזקת בתולה ונמצא בעולה
יש לה מנה שפיר הוי ס"ס דילמא קודם אירוסין אף ברצון יש לה מנה ואת"ל אחר
אירוסין דלמא פאונס וכיון דע"י ס"ס מוקמינן לה בחזקת היתר לבעלה לא חשיב חזקת
ממונא דלי' אף לפי מאי דס"ד דמקשה בספק אהד פגון באשת פהו בטענות פתח פתוח
נאמן להפסיד פתובתה ואף שאין נאמן לאוסרה דמוקמינן לה בחזקת היתר מ"מ לענין
מזון פיון דספק אהד הוא אלים חזקת מזון דילג' לאוקמי ממונא בחזקת מרא פדיון כל
ספק מ"מ המוציא מחבירו עליו הראי' אבל לגבי ס"ס דלא אלים טענתו דילג' ואף בשאר
מזון אין מוציאין מידו מ"מ הכא פיון דאיכא ס"ס וע"י ס"ס מוקמינן בחזקת היתר אלים
חזקת האשה ע"י ס"ס מחזקת ממונא דבעל ומוציאין מידו וזה פנונת הש"ך בלתי ספק
דמעיקר' פתבו התוס' לגבי חד ספק אלים חזקת ממונא דמר' מחזקת היתר שלה אבל
לגבי ס"ס אלים חזקת היתר שלה מחזקת ממונא ולעולם בשאר מזון אפילו בס"ס אין
מוציאין מזון מיד המוחזק ודברי הש"ך ברור ושלם בעיון פתב עליו בשבות יעקב שלא
עיינ ריש דבור התוס': ויש נ"מ בין דחיות הש"ך ובין דחיות דברי יעקב שדחה
דשאני התם שפא הבעל שהוא מוחזק בטענת שפא היכי שיש לחתנו ש"ח על חמיו וטוען
חתנו שפא המזון לידו ואח"כ הלנה לחמיו דאף לר"ח חייב חמיו לשלם וחמיו טוען
שמעולם לא פא ליד חתנו רק מתחילה נתן לו ש"ח והאב פא בטענת שפא דילמא הלכה
כר"ת ובעל טוען ברי שפכר הגיע לידו ויש לו ס"ס דילמא הלכה פריש"י ואת"ל כר"ת
דילמא היכי שכתב לו ש"ח מודה ר"ת דזכה הבעל א"כ מוציאין מיד האב אבל לפי דברי
הש"ך אפר פתבנו ששפתיו בררו מללו דשאני גבי אשה פיון דע"י ס"ס מוקמינן לה
בחזקת היתר עדיף חזקתה מחזקת ממונא דבעל אבל גבי שאר ס"ס בדיני מזונות אין
מוציאין מיד המוחזק אף שהוא טוען ברי ויש ס"ס נגד המחזיק אפ"ה אין מוציאין.

וגם הט"ז בא"ה ס"ל ג"כ דאין מהני ס"ס להוציא מזון והביא הב"ש בסי' ס"ח ס"ק י"ג
וכיון דרבו החולקים פשיטא דיוכל המוחזק לומר קים לי ואין מוציאין מיד האב פלמה
שפסק וראיתי להזכיר מה שכתב הב"ש בא"ה סי' קי"ד ס"י דפסק בש"ע נתגרשה בתוך
זמן שקיבל לזון את הבת נותן לה במקום שתהי' עמה מזונות משלם פמי שזן את אשתו
ע"י שלישי.

וכתב הב"ש ס"ק י"א והא דלא אמרינן אומדנא שלא הי' פנונתו ליתן לבתה מזונות אלא
פל זמן שאתה אצלו פמו שאמרינן אומדנא בגזונות חתנים דאמרינן דלא הי' פנונתו ליתן

גְּדוּנְגִי אֵלָא שְׁתַּקְנָה בְּתוֹ שְׁאֲנֵי הֵתָם דְּאִנְמִדְנָי הוּא שְׁחֵיב שְׁלוֹ הֵי דְוּנְקָא לִיתְנָן לְבַתּוֹ וּבַתּוֹ
מִתָּה א"כ הוּא פְטוּר אֶבְל אִם זֶה שֶׁהוּא חֵיב אֶת עֲצָמוֹ בְּעוֹלָם אִין אֲמַרִינּוּ אִנְמִדְנָי לְפִטוּר
אוֹתוֹ פִי מַה שֶׁהוּא מִתְחַיֵּיב אֶת עֲצָמוֹ צָרִיף לְקַיָּים וְלֹא אֲמַרִינּוּ אִנְמִדְנָי כִּמ"ש סִי צ' בְּשֵׁם
מַהרִי"ו וּבִט"ז מְחַלֵּק בְּעִנְיָן אַחֵר וְשֵׁם פֶּסֶק מִי שְׁמַחֲיֵיב לִיתְנָן אֶת בְּנוֹ וְכִלְתּוֹ מְזוֹנוֹת עַד
זְמַן פְּלוּנֵי וּמֵת בְּנוֹ תוֹף הַזְּמַן חֵיב לִיתְנָן מְזוֹנוֹת לְכִלְתּוֹ עַד פְּלוֹת הַזְּמַן כְּמוֹ שְׁמַחֲיֵיב פְּאֵן
לִיתְנָן מְזוֹנוֹת לְבַת אִשְׁתּוֹ עִכ"ל וַיֵּשׁ רְצוֹ לְלַמּוֹד מִזֶּה ה"מ אִיפְכָא הֵיכִי שְׁהָאָב מִתְחַיֵּיב
לִיתְנָן לְבַתּוֹ וְלִחְתָּנוּ מְזוֹנוֹת וּמִתָּה הֵבֵת שְׁמַחֲיֵיב לְזוּן אֶת חֲתָנוּ: וְאֲנִי אוֹמֵר דְּכָל מִי שְׁדָן כֵּן
אִינוּ אֵלָא מִן הַתְּמִיחִים וְהֵנָּה סְפָרֵי ט"ז עַל א"ה אִין בְּיַדִּי וְלִי גִרְאָה דְּאִין לְדַמּוֹת פְּלִל
לְחֵיב מְזוֹנוֹת לְבַת אִשְׁתּוֹ כְּמוֹ שְׁפָתַב בַּד"מ דְּמִי שְׁמַקְבֵּל לְזוּן בֵּת אִשְׁתּוֹ דְּאִי לֹא דְעַבְדִּי
לִי גִיחַ נְפִשִׁי לֹא פָתַב לֶהּ הֵי כְּאֵלוֹ נִתְּנָה לוֹ מְעוֹת וּמִסְתַּמָּא שְׁיַפְרִינְס עִכ"פ פְּאָחַד מְבַנֵּי
בֵּיתוֹ מִשְׁא"כ בְּמִתְחַיֵּיב לְזוּן לְבָנוֹ וּלְכִלְתּוֹ דְּאִנְנָן סְהַדֵּי שְׁעוֹשֶׂה בְּשָׁבִיל בְּנוֹ וְכִשְׁמַת פְּטוּר
מְמִזוֹנוֹת פְּלוֹת דְּאִי אִם גִּימָא דְּבְמִתְחַיֵּיב לְבָנוֹ זְכָתָהּ אִשְׁתּוֹ דְּמַעֲיָקְרָא מְשַׁתְּעַבַּד בְּשָׁבִילָהּ
וְעֲשֻׂתָהּ גִּיחַ נְפִשׁוֹ לְבָנוֹ וְכְמוֹ שְׁפָתַב הַח"מ בְּסִי"ג דְּהָאָב הַפּוֹתֵב לְבָנוֹ מִיַּד כְּשֶׁנִּכְנַס הַבֵּן
אֶת אִשְׁתּוֹ מִקְנֵי לִי וְהִחְתָּן מִקְנֵה לֶהּ הַכְּתוּבָה בְּחֵיבַת לִילָה רֵאשׁוּנָה וּמִדִּינָא דְּגִמְרָא וְדִינָא
זוֹכָה הָאִשָּׁה בְּמַה שְׁפָתַב לוֹ אָבִיו כְּמוֹ כֹּל בְּעֲלֵי חוֹבוֹת עִכ"ל וְנִמְצָא לַר"ת גַּמִּי מִדִּינָא
בְּגִדּוּנֵי חֲתָנִים הֵיכִי שְׁלֹא נָתַן הָאָב דְּלֹא זָכָה הַבֶּעַל וְרַבּוֹ הַפּוֹסְקִים אָף שְׁפָתַב לוֹ ש"ח
וְאִיף יַעֲלֶה עַל דַּעַת לּוֹמֵר דְּבַפּוֹסֵק מְזוֹנוֹת לְבַתּוֹ וְלִחְתָּנוּ וּמֵת בְּתוֹ שְׁיִהְיֵיב לְזוּן לִחְתָּנוּ
אִין לֶהּ עֲגַמַת נְפִשׁ כְּזֶה וְאִין לֶהּ אִנְמִדְנָן דַּעַת כְּזֶה וְנִהֵי דְּבְמִתְחַיֵּיב לְבָנוֹ לְזוּנוֹ עִם פְּלוֹת וּמֵת
הַבֵּן דְּפֶסֶק הַט"ז שְׁמַחֲיֵיב לְזוּן לְכִלְתּוֹ אֶבְל בְּמִתְחַיֵּיב לְזוּן לְבַתּוֹ וְלִחְתָּנוּ הֵבּוּ דְּלֹא לוֹסִיף
עֲלֶיהָ דְּוּקָא בְּמִתְחַיֵּיב לְבָנוֹ דְּמִדִּינָא דְּגִמְרָא אָף לַר"ת מְחֻיָּב אָף אַחֵר מֵימַת בְּנוֹ לְשֵׁלֵם רַק
מִפְּחַת תְּקִנָּה נִתְּקָנָה לְקִצַּת פּוֹסְקִים לְהַחְזִיר תוֹף שְׁנֵה רֵאשׁוּנָה גַּם בִּשְׁח"ז אֶבְל בְּמִתְחַיֵּיב
לִחְתָּנוּ לַר"ת מִדִּיכ' בַּגַּמ' פְּטוּר מִלְשֵׁלֵם מִפְּחַת אִנְמִדְנָן דַּעַת וְרוֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל אֶפְיָלוֹ בְּש"ח
ק"ו בְּמִתְחַיֵּיב לְזוּן לְבַתּוֹ וְלִחְתָּנוּ וּמֵת הֵבֵת שְׁפִטוּר מִלְשֵׁלֵם מְזוֹנוֹת לִחְתָּנוּ וְזֶה לְדַעַתִּי
כְּבַעֲתָא בְּכוּתְחָא וְאֶפְיָלוֹ בִּשְׁח"ז שְׁפֶסֶק בַּא"ה בְּסִי צ' כְּדַעַת מַהרִי"י וְסִי ט"ז דְּאִם מִתָּה
הֵבֵת בְּחֵי אֲבִיָּה וְהַנִּיחָה זָרַע קִיָּמָא וּמֵת הַזָּרַע וְאִם"כ מֵת אֲבִיָּה הַבֶּעַל יוֹרֵשׁ כֹּחַ אוֹתוֹ
הַשְּׁטֵר מִפְּחַת זָרַעוֹ שְׁיֵרֵשׁ אִמּוֹ וְהוּא יוֹרֵשׁ זָרַעוֹ וְכַתְּבֵי הַח"מ אַע"ג דְּאִנְמִדְנָן דַּעַתּוֹ הוּא שְׁאָבִי
הֵבֵת לֹא הֵימָּה כְּוִנְתּוֹ עַל זָרַע קִיָּמָא שְׁיִמּוֹת בְּחֵי רַק כְּוִנְתּוֹ הֵי שְׁיָבֵא מְמַנּוֹ לְבַתּוֹ אוֹ
לְזָרַעָהּ לֹא לְבַעֲלָהּ בְּזִמְנָן שְׁאִין לְבַתּוֹ זָרַע מְמַנּוֹ מ"מ מֵאַחֵר שְׁהוּדָה שְׁחֵיב לְבַתּוֹ לֹא אֲמַרִינּוּ
אִנְמִדְנָי בְּהוּדָאָה ע"כ גִּרְאָה לְכַתְּנָב אִם תְּמוֹת בְּתִי בְּלֹא זָרַע קִיָּמָא אַחֵר מֵימַתִּי וְאִז צָרִיף
שְׁיִהֵי זָרַע קִיָּים אַחֵר מֵימַת הָאָב וְכֵן רֵאִיתִי נוֹהֲגִין עִתָּה עִכ"ל: וַיֵּשׁ לְפַקְפֵּק עַל זֶה דְּהָא
פֶּסֶק בְּסִי"ג כְּדַעַת תְּרוּמַת הַדָּשָׁן אֶפְיָלוֹ אִם זָקֵפֵן עָלָיו בְּמִלּוּהָ וְאָף אִם שְׁנָתַן הַש"ח וְאָף
שְׁבִש"ח יְכוּל לְהַתְחַיֵּיב אָף אִם לֹא חֵיב פְּלִל אַפ"ה אֲמַרִינּוּ דְּפִטוּר מִפְּחַת אִנְמִדְנָן דַּעַת וְהָא
הֵתָם הִחְתָּנוּ חֵי אֲמַרִינּוּ אִנְמִדְנָן דַּעַת וַא"כ בִּשְׁח"ז גַּמִּי גִימָא הֵכִי דְּאִנְמִדְנָן דַּעַת וְלָמָּה פֶּסֶק
דְּאִין אִנְמִדְנָן דַּעַת בְּהוּדָאָה דְּהָא מִתְחַיֵּיב בְּש"ח אִין לֶהּ הוּדָאָה גְּדוּלָּה מִזּוֹ וְע"כ שְׁמַהרִי"ו
חוֹלֵק עִם תְּרוּמַת הַדָּשָׁן וַא"כ קִשָּׂה עַל רַמ"א לָמָּה פֶּסֶק בְּסִי"ג כְּדַעַת תְּרוּמַת הַדָּשָׁן
וּבְסִי צ' גַּבִּי שְׁח"ז פֶּסֶק כְּמַהרִי"ו וְצָרִיף עֵינָן וְתִלְמוּד לְהוֹצִיא מִמּוֹן מִיַּד הַמְּוֹחָזֵק וְרֵאִוִי
לְכָל רֵאשֵׁי קְהֵלוֹת וְהַמְּדִינוֹת לְתַקְּנָן קְבוּעִים בְּעִנְיָנִים אֵלוֹ הֵן בִּשְׁח"ז וּבְגִדֵי אִשְׁתּוֹ
וּמִתְנוֹת וְדְרוֹנוֹת וְעֲדִינָן הֵם בְּרִשׁוֹת הָאָב אִיף לְהַתְנַהֵג כְּדִי לְהַסִּיר מִחֲלוּקוֹת מִיִּשְׂרָאֵל וְכָל

הנושא אדעתא דמנהגא הוא נושא ויהי' שלום על דייגי ישראל לפע"ד פתבתי נאום מאיר: שאלה קמו סמוך לחג השבועות ישופני ה' מכל הפרתקאו' ויקרב קץ הפלאו' לאהו' אדמ"ו הגאון הגדול ראש גולת באר מים חיים ממנו ישקו כל צאן הקדשים עדרי ישראל וחוץ פשמי ועניו פהלל נ"י ע"ה כש"ת מוהר"ר מאיר אב"ד ור"מ דק"ק איינשטאט המדינ'.

מה מאוד בקשתי להשביני דבר זה האשה האחת הוא זקוקה ליקבם שלה ובאמת בעלה ז"ל הניחה מעונבת וילדה לתשעה חדשים גמורים והולד הי' חי ג' שבועות ויום אחד ואח"כ מת הולד וכפי המבואר בש"ע בס"י קנ"ו הרי היא פטורה מחליצה רק אין בידי ח"מ ובית שמואל ועוד שנוולד לט' חדשים וגמרו צפרניו ושעריו ויש עדים פשרים על זה ולא מפ"י אנו חיים ובכ"ן ילמדינו רבינו שורש ומקור נדון זה אם זקוקה ליקבם או לא וגם ללמוד אני צריך באם היקבם הוא מומר באם שיזכר רק שם היהודית אצל החליצה או גם שם מומר כמו בגט שצריך לכתוב וכל שום וחסניכה דילי' נהריני מצפה ועומד על המשמר לתשובתו הרמה עכ"ל: תשובה כתבו קבלתי ותמה אני שלא עיין בטור ובלבו"ש שכתב הטור ואפילו זרע שלה אחר מותו כגון שמת והניח אשתו מעונבת פוטר ודנוקא לאחר שהולד יהיה בר קיימא כגון שידע שנוולד לט' חדשים ולא משפחת לה אלא כשפירש ממנה אחר טבילתה ולא קרב אליה אחר כן או אפילו אינו ידוע וחי שלשים יום אחר שנוולד או שגמרו צפרניו ושעריו אבל אם ילדה ולא חי שלשים יום אחר שנוולד אפילו מת ביום ל' או אפילו חי שלשים ולא גמרו צפרניו ושעריו הרי זה ספק גפ"ל וספק בר קיימא וחולצת ולא מתניבמת עכ"ל הרי מבואר אף דיצא לאויר העולם חי אם לא שיהיה ל' יום הני ספק ואף שגמרו שעריו וצפרניו דזה לא מהני אלא לאחר שלשים והטור פוסק פדעת התוס' דבעינן תרתי שיהיה ל' יום וגמרו סימניו ומה שכתב מכ"ת שנוולד לט' חדשים ויש עדים פשרים על זה תמי' בעיני מי הוא הנביא שידע שילדה לתשעה חדשים הלא לא משפחת לה אלא כשפירש ממנה אחר טבילתה אבל היכי שלא פירש יש לחוש שמה נתעברה חודש אחר טבילתה והיא אינו נאמנת לומר שפלו לו חדשיו כמבואר בטור והוא מתשובת הרא"ש פל"ג נ"ב ומתוך שאלתו נראה שלא ע"י פל"ג בטור ובלבו"ש אבל אין שאלתו כשאלת ראשונים ואינו יודע לשאול בעיקר הספק דמספקא לי' דלפי משמעות לשונו משמע שהי' היקבם מומר וכבר כתב הטור והב"י שכתב המרדכי בפ' החולץ בשם תשובת הגאונים בקמה שנופלה לפני מומר פטורה מן החליצה ומן היבום היבום היקא דליקא יבם אחר אלא הוא ולא הביא שום ראי' לדבריהם ואע"פ שרש"י כתב בתשובה דלא סמכינן עליוהו דאע"פ שחטא ישראל הוא וכתב הר"ם שיש להביא ראיה לדבריהם מדפריי' בפ' הגוזל קמא דף קי"א דבנפלה לפני מוכה שאין ה"א דתיפוק בלא חליצה דאדעתיה דהקא לא מקדשה נפשה מעיקרא אי לא מטעמא דמינח גייה לי' דטב למיתב טן דו וכו' אבל לגבי מומר ליכא למימר הכי דאנן סהדי דלא גיחא לה פי יעברנו על דעת לבא עליה פל זמן שהיא נדה ובתרומת הדשן כתב שאחד מן החקמים שהי' בימיו כתב שיש לסמוך על דברי המתירין ואף דדברי המתירין בטילין נגד האוסרין והר"ם גופי' אף שהביא ראי' לדברי הגאונים לא רצה לעבור על דברי רש"י וכל האחרונים הסכימו לאסור בקמה שנופלה לפני מומר מ"מ בנידון דידן יש לצדד להתיר דהא איכא ספק ספיקא דילמא בר קיימא הוי ואת"ל דלא הוי בר קיימא דילמא

הִילְכֶתָּא פְּדַעַת הַגְּאוּנִים דַּס"ל דְּאִין יָבֵם מוּמְר זְקוּק לִיבָם דּוּמָה לְזָה הִבִּיא מֵהֲרִי"ק
בְּשׁוֹרֶשׁ קַע"ו הִבִּיא הַב"י וְנ"ל עַל יָבֵמָה שְׁנַפְלָה לַפְּנֵי יָבֵם מוּמְר וְעַד אֶחָד מְעִיד שְׁמַת
אוֹתוֹ מוּמְר שֶׁהִיא מְוַתֶּרֶת פִּינוֹן שְׁרֹב הַפּוֹסְקִים מִתִּירִים יָבֵמָה ע"פ עַד אֶחָד וְאֶפְיָלוֹ אִם
הִיָּה הַמְּנֶהֱג פְּדַבְרֵי הָאוֹסְרִים מ"מ פְּשִׁיטָא שְׁבִזִיקַת הִיבָם מוּמְר שְׁרַבּוּ הַפּוֹסְקִים הַמִּתִּירִין
אוֹתָהּ בְּלֹא חֲלִיצָה וְאֵע"ג דְּפְשִׁיטָא שְׁאִין לְסַמְנָה עַל דְּבִרְיָהֶם וְחֲלִילָה לְהַקֵּל בְּשָׁל עֲרוּהָ
שְׁלֹא פְּדַעַת רַש"י אֲשֶׁר כָּל יִשְׂרָאֵל שׁוֹתִים מִימֵיו הַנְּאֻמָּנִים מ"מ אִיכָּא תְּרֵי רַבָּא לְהַתִּיר
אֲשֶׁה זֹו עַכ"ל: וְכֵן רְאִיתִי בְּקוֹנְטְרַס שְׁבוֹת יַעֲקֹב בְּמַחְזְזֵי בְּדִינֵי ס"ס ס' ב' וְנ"ל אֵע"ג
דְּבַדְאוּרֵייתָא אֲזֵלִינוּן לְהַחְמִיר מ"מ אִם יֵשׁ עוֹד סְפֵק בְּלֵי סְפֵק דְּפִלְגְּתָא מִתִּירִין מִטַּעַם
ס"ס סְפֵק אִם הִלְכָה כְּמֵאן דְּאָסֵר וְאֵת"ל כְּמֵאן דְּאָסֵר מ"מ הֲרִי יֵשׁ כְּאֵן עוֹד סְפֵק וְכַתְּב
עוֹד בְּתִשׁוּבַת אַחְרוּזִים דַּכָּה"ג חֲשִׁיב ס"ס גְּמוּרָה וְאֶדְרָבָה עֲדִיף מִשְׁאָר ס"ס וְה"נ דִּילְמָא
הֶאֱמַת פְּדַעַת הַגְּאוּנִים דַּס"ל דְּמוּמְר אֵינוּ זְקוּק לִיבּוּם וְאֵת"ל דְּאִין הִילְכֶתָּא פְּנוּתֵיהּ
דִּילְמָא הֲוֵי בַר קִינִימָא אֲבָל כַּד דְּקִינֵינוּן שְׁפִיר לֹא חֲשִׁיב זֶה לַס"ס וְלֹא דְמִי לְהַמְרִי"ק דְּהֶתֶם
רַבּוּ הַפּוֹסְקִים לְהַתִּירָה וּמַעוּט הַפּוֹסְקִים אוֹסְרִים וּמִסְתַּבְּרָא טַעְמָא דְּמִתִּירִין וּלְכַף מְצַטְרַף
דַּעַת הַמִּתִּירִין בְּמוּמְר אֵע"פ דְּאִין סוּמְכִין עֲלֵיהּ אֲבָל בַּנ"ד כָּל הַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ כְּרַשְׁבִּי"ג
כָּל שְׁלֹא שֶׁהָה שְׁלִשִׁים יוֹם הֲוֵי סְפִיקָא וְצָרִיכָה חֲלִיצָה שׁוֹב לֹא מְצַטְרַף הֵאִי סְפִיקָא דְּמוּמְר
דִּילְמָא הִילְכֶתָּא כְּהִנְךָ פּוֹסְקִים דְּפִסְקוּ לְהַתִּיר וְתַדַּע דְּאֵנָן מַחְמִירִין כָּל שְׁלֹא שֶׁהָה ל' יוֹם
אֵע"פ שְׁגָמְרוּ סִימְנֵי וּמְצָרִיכִין חֲלִיצָה וְאִף שְׁלַדַּעַת הֶרְמֵב"ם דְּמִפְּרָשׁ פְּלִגְתָּת רַבְּנָן
וְרַשְׁבִּי"ג בְּאִנְפֵּן הִיכִי שְׁלֹא נוֹדַע שְׁפָלוּ חֲדָשֵׁיו וְלֹא גְּמָרוּ סִימְנֵי אֲבָל אִם גְּמָרוּ סִימְנֵי אִף
הֶרְשֵׁב"ג מוֹדָה דְּהֲוֵי וְלֹד מְעַלְיָ וְכִמוּ שְׁפַתְב הַב"ח וְא"כ לְמָה אֵין אָנוּ סוּמְכִין בְּכָל וְלֹד
שְׁגָמְרוּ סִימְנֵי וּמַת תוֹף ל' לְהַתִּירָה מִכַּח ס"ס סְפֵק דִּילְמָא הִילְכֶתָּא כְּרַבְּנָן דְּהָא בְּדַעְבַּד
בְּאִשְׁת כַּהֵן סְמִכֵינוּ אֶדְרָבָנוּ כְּדֵאִיתָא בְּחֻלְיִין דָּף ל"ז א"כ ה"נ גִּימָא דִּילְמָא הִילְכֶתָּא כְּרַבְּנָן
וְאֵת"ל כְּרַשְׁבִּי"ג דִּילְמָא רַשְׁבִּי"ג מוֹדָה הִיכִי דְּגָמְרוּ סִימְנֵי דְלֹא הֲוֵי נָפֵל וְכִמוּ שְׁסַבֵּר
הֶרְמֵב"ם אֲלֹא ע"כ פִּינוֹן דְּהִילְכֶתָּא כְּרַשְׁבִּי"ג לֹא נִכְנַס זֶה לְסַפֵּק ה"נ פִּינוֹן דְּאֵנָן דְּחִינֵן סְבֵרַת
הַגְּאוּנִים לְבַר מֵהִילְכֶתָּא לֹא מִיחֻשְׁב לְסַפֵּק כָּלֵל וְדְמִי מִמֶּשׁ לְמָה שְׁפַתְב שֶׁם בְּשׁוֹבֵת יַעֲקֹב
ס' הִיכִי דְּרַבּוּ הָאוֹסְרִין מִיקְרֵי וְנִדְאִי אִיסוּר וְאֶפְשֶׁר דְּמֵהֲרִי"ק סְמִיף שְׁלֹא לְעַגְנָה וְהֲוֵי
בְּדַעְבַּד אֲבָל לְהַתִּירָה לְכַתְּחִילָה לֹא מִיחֻשְׁב סַבֵּר הַגְּאוּנִים לְסַפֵּק כָּלֵל וְכַבֵּר מְחוּ כָּל
הַפּוֹסְקִים מֵאָה עוֹכְלָא בְּעוֹכְלָא וְעִי בְּתוֹס' בְּנִדָּה דָּף מ"ד ע"ב ד"ה דְּקִים לִיה דְּכָלוּ לוֹ
חֲדָשֵׁיו: גַּם מֵה שְׁרַצָּה הַר"ם לְהִבִּיא רֵאִי מֵהַגּוֹזֵל בְּהַגָּה מְרַדְכִי דְּחָה רְאִייתוֹ וְגַם בְּעִינֵי
אֵינוּ רֵאִי כָּלֵל דְּהָא הֶתֶם פִּירֵש"י עַל הָא דְּפִרְיָה הַמְקַשָּׁה אֲלֹא מַעֲתָה יָבֵמָה שְׁנַפְלָה לַפְּנֵי
מְוַפָּה שְׁחִין תִּפּוּק בְּלֹא חֲלִיצָה וּמִשְׁנֵי הֶתֶם אָנוּ סְהַדֵי דְּמִינַח גְּיִיחָא לֵה בְּכָל דְּהוּ כְּדִרִישׁ
לְקִישׁ וּפִירֵש"י דְּמִינַח גְּיִיחָא לֵה לְהַתְקַדֵּשׁ לְרֵאשׁוֹן שְׁהוּא שְׁלָם עַל סְפֵק זֶה מְזוּקָק לְאַחֵיו
עַכ"ל וְא"כ מִי הִגִּיד לְהַר"ם דְּפִירֵשׁ דְּמִינַח גְּיִיחָא לֵה בְּמִנְכָּה שְׁחִין עַד שְׁיַחְלַק דְּבַמוּמְר
אָנוּ סְהַדֵי דְלֹא גִיחָא לֵה דִּילְמָא כְּפִירֵש"י דְלַעוֹלָם לֹא גִיחָא לֵה בְּמִנְכָּה שְׁחִין אֲלֹא דְּגִיחָא
בְּבַעֲלָה שְׁהוּא שְׁלָם וּמְכַנְסֵת בְּסַפֵּק שְׁאָם יָמוּת תִּזְקָק לִיבּוּם אִף שְׁאֵינוּ כּוֹלָה לְסוּבְלוֹ
וּלְקַבְלוֹ ה"נ גְּבִי מוּמְר אִיתְתָּא בְּכָל דְּהוּ גִיחָא לֵה וּמְכַנְסֵת עֲצָמָה בְּסַפֵּק לְדוּר עִם אִישׁ
יְהוּדִי וּמְכַנְסֵת עֲצָמָה בְּסַפֵּק שְׁאָם יָמוּת תִּזְקָק לְאַחֵיו אֵע"פ שְׁלֹא יוֹכֵל לְסוּבְלוֹ וּלְקַבְלוֹ
פְּשִׁיטָא הִיכָּא שְׁלֹא הִי מוּמְר כְּשֶׁנֶּשְׂאָה לְבַעַל דְּמְכַנְסֵת עֲצָמָה לְסַפֵּק ע"כ אֵין לָנוּ לְהַתִּיר
כָּלֵל שְׁתַּנְשֵׂא בְּלֹא חֲלִיצָה וּלְעַנְנֵן שְׁאֵלָה שְׁשָׂאֵל אִיף לּוֹמַר בְּשַׁעַת חֲלִיצָה לְמוּמְר אִם

להזכיר שם יהודית וג'ית כמו גבי גט נראה דאין קפידא בדבר בשלמא גבי גט צריך להזכיר בגט שם שניהם מטעם שלא יה' נראה כמשנה שמו וילכה בשאנו מדברים עמו מזכירים כמו שמות שנכתב בגט אבל הכא אפילו אם אינם מזכירים שמו כלל אלא אנו אומרים לו אתה אחי המת פלוני פשר ואין קפידא בדבר כלל להזכיר שם שניהם רק אנו מדברים לנוכח מה אתה רוצה אם לחלוץ או ליבם ובכאן אין צריך לומר אם תרצה ליבם כמו שאיתא בסדר חליצה עיין בב"ש בסדר חליצה ס"ק מ"ד הנראה לפע"ד כתבתי וה' ינחניו בדרה אמת: שאלה קמז נשאלתי אשה אחת שחלתה ואמרה לה הרופאים שאין לה תקנה אלא א"כ שתעשה לה שקורין בל"א האר לאקי"ן ובלשון רוסני' קאלטונ"ס והתחיל לעשות לה פעולת שישתבכו שעה ואי אפשר לה לעשות אם לא שמפזרים בראשה סמים פתושים כמו קמח וע"י זה השערות מסתבכים וכשמדיחים במים הסמים הנ"ל אי אפשר לשערות להסתבך והחולי חוזר וניעור איך תעשה ותתנהג פשתרצה לטבול לטהרה לבעלה עכ"ל: תשובה דאיתא בפ"ק דעירובין דף ד' ע"ב דפריה הש"ס חציצין דאורייתא ניהו דכתיב ורחץ את כל בשרו במים שלא יהי דבר חוצץ בין בשרו למים ומשני פי איצטריה הילכתא לשערו וכדברה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא נימא אחת קשורה חוצצת שלש אינו חוצצת שתיים אינו יודע ופריה שערו נמי דאורייתא דתניא ורחץ אל כל בשרו את הטפל לבשרו וזו שער ומשני פי אתי הילכתא לרובו ולמיעוטו ולמקפיד ולשאינו מקפיד וכדר"י דאמר ר"י דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד עכ"ל ופירש"י נימא אחת קשורה חוצצת דמצי להדוקה שפיר ואין המים נכנסים בקשר שלש אינו חוצצת דלא מהידקי שפיר ועיילי בה מים רובו רוב שערו ממש שאם יש בו דבר החוצץ כגון דם יבש ודיו וטיט יבש וזפת יבש או שקשר רוב אחת ושאינו מקפיד עליו הוי כגופו ואע"ג דהוי ברובו לא חייץ וכתבו התוס' פ"א בקוטרס בשערו אבל בשרו אפילו מעוטו שאינו מקפיד חוצץ ור"ת הקשה עליו כמה קושית ופי' רובו של אדם אפילו בבשרו אם אינו מקפיד אינו חוצץ וכתב המרדכי שר"י מדקדק מסוף פרק דם החטאת דם על בגדו חוצץ ואם טבח הוא אינו חוצץ וחציצה דכלים בבשרו ותל"י מילתא בקפידה וכתב בסוף הלכות נדה אותן נשים שיש להם וילקשטויש בשערות שנעשה להם בליה ע"י ש"ד וספנות נפשות לגלחן דלא חייצי פיון דמהדק טובי זה בזה הוי כבלוע ובית הסתרים דלא מטמא וכיון דלא מטמא לא חייצי ועוד דקי"ל שלשה נימין קשורות אינו חוצצות ואפילו לא חשבת להו כבלוע ובית הסתרים לא הוי פחתיכה אחת פיון דשלשה נימין אין חוצצים משום דלא מהידקי ועיילי בי' מיא כ"ש שערות טובא ועוד פיון דלא מצי לגלחן מפני הספנה הוי רבותא ולא חייצי כדאמר בפר' הערל דף ע"ח ענבר היינו רבותא אע"ג דלאו ירוך אמו הוא עכ"ל: והנה למידן אנו משיטה הנ"ל דכגופו מיעוטו ואינו מקפיד אפילו רבנו לא גזרו וכתב הטור יו"ד סי' קצ"ח דאם אינו מקפיד עליו עתה אפילו אינו מקפדת עליו לעולם פיון שדרה רוב בני אדם להקפיד בכך חוצצת ומפרש הב"י הטעם משום דבטלה דעתו אצל כל אדם הרי דבעינו במיעוטו שאיך דרה העולם להקפיד והיא אינו מקפדת אז לא הוי חציצה אפילו מדרבנו אבל ברוב אף שאינו מקפידים כל העולם מ"מ מדרבנו הוי חציצה וברוב שעה פתב הב"י שרוב הפוסקים הסכימו שהשער נדון לעצמו וכיון דאיכא רוב שער אע"ג דליכא רוב הגוף חוצץ ובש"ע

סי' ו' קיצר מאוד במה שכתב ושער אחד קשורה חוצץ והוא שתהא מקפדת עליו אבל אינו מקפדת עליה עלתה לה טבילה עד שתהא רוב שפורה קשור נימא בפני עצמה עכ"ל לא ביאר אם הוי תציצה מדאורייתא או מדרבנן אבל בלבו"ש ביאר יפה ונ"ל ואע"ג דכי תשבין שפירות עם כל הגוף הוי לי' אפילו רוב שפירות מיעוט לגבי כל הגוף ומיעוט שאינו מקפיד לכ"ע אינו חוצץ שפירות שאני פיון דאתרבו לטבילה בפסוק בפני עצמו מאת הטפל לבשרו נידונין טבילת שפירות לעגנו זה לעצמן וכיון דאיפא תציצה ברוך בפני עצמן אע"ג דאינו מקפדת ואין על הבשר שום תציצה חוצצין דאורייתא דהוי רוב של שפירות ומקפיד עליו דחוצץ מהל"מ עכ"ל ופי' לפרושו דמ"ש דאע"ג דאינו מקפדת ר"ל שהיא אינו מקפדת אבל רוב העולם מקפידין הוי רוב המקפיד וחוצץ מדאורייתא אבל אם כל העולם לא מקפידן אז לא הי' חוצץ רק מדרבנן שגזרו ברוב שאינו מקפיד משום רוב מקפיד.

אף המשך לשונו אינו מדוקדק מתחילה כתב בנימא אחת אם אינו מקפדת ע"כ ר"ל שכל העולם אינו מקפיד עלתה לה טבילה עד שיהי' רוב השפירות קשורים שאז אע"פ שאינו מקפיד ע"כ ס"ל כל העולם אינו מקפידים ואע"ג דהוי מעוט בהצטרף לגוף ומיעוט שאין כל העולם מקפיד אף מדרבנן לא חייץ ולכך כתב דשפירות נדונין לעגנו זה לעצמן וא"כ אף כתב בסוף אע"ג דאין מקפדת ע"כ צריכין אנו לומר שהיא לבד אינה מקפדת וכל העולם מקפידין אז חוצצין מדאורייתא שיהי' למגזר אפילו ברוב שפירות שאין כל העולם מקפידין מדרבנן והלשון דחוק דאין מקפידין ברישא מוכרחים אנו לומר דאין מקפדת כלל לא היא ולא נשים אחרים ובסיפא דכתב אע"ג דאין מקפדת חוצצין דאורייתא מוכרחים אנו לומר דהיא אינה מקפדת ושאר נשים מקפידים דאל"כ רוב שאינו מקפיד אינו חוצץ מדאורייתא אלא ע"כ דמייירי דהיא לבד אינו מקפדת א"כ אין סיפא דומי' דרישא ועכ"פ נראה בהני שפירות דבוקים כמין קליעות שנעשה בליה ע"י ש"ד וקורין בל"א מורלי"ק שספנה הוא להסירם וכתב הלב"ש והיא מסייאש שיהיו עליו עד שיפלו מאליהן ואינו מקפיד עליהן להסירן לפיכך אינו חוצצים עכ"ל ואע"פ ששאר נשים מקפידות שלא יקלעו שפירותיהן מ"מ פיון דבאשה כזו שאירע לה כזה אינו מקפדת לא הוי תציצה דומה לזה כתב הב"י גבי צבע שצובעות הנשים כתב בת"ה ונ"ל ועוד שכל מלאכתה בכך אינו מקפדת למה דבר דומה לדם שעל בגדיו של טבח ורוב שעל בגדי רוב שאינו חוצץ שכל הדברים בהקפדה הם תלויים ע"כ וכתב הב"י פלומר בדברי יצחק דאמר דגזרו רבנן על המעוט המקפיד ועל רוב שאינו מקפיד אבל על מיעוט שאינו מקפיד לא גזרו ואע"ג דבשאר נשים שאינו צובעות דרפן להקפיד ולעיל כתבתי דכל שדרף הנשים להקפיד בו אע"פ שזו אינה מקפדת חוצץ י"ל שאני התם דגם שאר נשים שהם בני אותו אומנות אינן מקפידות והוא טעם לטבח ורוב דאע"ג דשאר אנשים קפדי אדם וארוב פיון שכל בני אותו אומנות לא קפדי לא חייצי והרמב"ן הודה לדבריו עכ"ל א"כ הוא הדין בהני קלועות שפירות שפיון שכל אשה שיש לה חולי כזה אינה מקפדת אינה חוצצת כמ"ש הלב"ש הטעם מפני שאינה מקפדת: ולפ"ז צריכין אנו לומר הא דאיצטרף המרדכי לאהדורי אטעמי אחרניא באותן קליעות שפירות שקורין מא"ר לאקיי"ן ולא כתב טעם מפני שאינה מקפדת ונראה ברור דהוצרף לאהדורי אטעמי אחרניא משום דלטעם שאינה מקפדת גבי שפירות לא מהני אלא מעוט שפירות הראש

אָבֵל הָרוֹב אַע"פּ שְׂאִין כָּל הַנְּשִׁים שֵׁשׁ לָהֶם הַחֹלִי כְּזֶה מִקְפִּידוֹת מ"מ כִּינּוֹן דְּרוֹב שְׁעֵרוֹת
נִינְהוּ וְשְׁעֵרוֹת הָרֹאשׁ תְּלוּקִים מִכָּל הַגּוּף וְאַף שֶׁדָּבַר תּוֹרָה אֵינּוּ חוֹצְצוֹת מִכָּל מְקוֹם הָיָה
רְבוֹב שְׂאִינוֹ מִקְפִּיד וְגִזְרוֹ רַבָּנָן שֶׁחוֹצֵץ מִשׁוּם רֹב הַמִּקְפִּיד וְאִם כֵּן תִּמָּא רַבָּה עַל הַלְבוּשׁ
שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ פֶּתַח בְּסִי' ה' שֶׁשְׁעֵר הָרֹאשׁ תְּלוּק מִגּוּף וְאִם רֹב קִשׁוּר חוֹצֵץ מִדְּאוּרֵייתָא
וְאִח"כּ גַּבֵּי קְלִיעוֹת שְׁעֵרוֹת שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּלִילָה ע"י ש"ד פֶּתַח הַטַּעַם שְׂאִינָה מִקְפִּידָת וְזֶה
הַטַּעַם אֵינּוּ מִסְפִּיק אֲלָא גַּבֵּי מִיעוּט שְׁעֵרוֹת הָרֹאשׁ אָבֵל אִם הָרוֹב שֶׁל שְׁעֵרוֹת הָרֹאשׁ
נַעֲשֶׂה כְּמִין קְלִיעוֹת שְׁקוֹרִין מֵא"ר לֵאקוּי"ן אֵינּוּ מִסְפִּיק טַעַם זֶה דִּמ"מ חִיָּצִי מִדְּרַבָּנָן
וְצָרִיכִין אָנּוּ לֹמַר טַעַם הַמְרָדְכִי אֵי מִשׁוּם דְּהָיָה כְּבָלוּעַ בֵּית הַסְתָּרִים אוֹ מִשׁוּם דְּאֶפִּילוּ
שֶׁלְשָׁה נִימִין לֹא חִיָּצִי וְעֵיילִי בִי מִיָּא כ"ש שְׁעֵרוֹת טוֹבָא וְעוֹד כִּינּוֹן דְּלֹא מְצִי לְגַלְתָּן מִפְּנֵי
הַסְפָּנָה הָיָה רְבוּתָא וְלֹא חִיָּצִי כְּדֹאמְרִינָן בְּפָרָק הָעֶרֶל עוֹבֵר דְּהֵינּוּ רְבוּתָא וְלִהְיֵי טַעַמָּא
אֶפִּילוּ כָּל הָרֹאשׁ כֵּן מִשׁוּם דְּהֵתָם דָּף ע"ח פְּרִיָּה הָא דְאָמַר רַבָּא נְכָרִית מְעוֹנְפָּרַת שְׁנִתְגַּבְּרָה
בְּתָה אֵין צָרִיָּה טְבִילָה אֲמַאי אֵין צָרִיָּה טְבִילָה וְכ"ת מִשׁוּם דִּר' יִצְחָק דְאָמַר ר"י דְּבַר
תּוֹרָה רַבָּה וּמִקְפִּיד עָלָיו חוֹצֵץ רְבוֹב שְׂאִינוֹ מִקְפִּיד עָלָיו אֵינּוּ חוֹצֵץ וּפִירֵשׁ"י אַע"פּ דְּאָמְרוּ
הֵתָם גִּזְרוּ עַל רְבוֹב שְׂאִינוֹ מִקְפִּיד כּו' הֵכָא אוֹקְמִינָא אֲדֹאוּרֵייתָא וּפְרִיָּה הַש"ס וְהָא אָמַר
רַב פְּהֵנָא לֹא שָׁנוּ אֲלָא רְבוֹב אָבֵל כְּלוּל חוֹצֵץ וּמִשְׁנֵי שְׂאֵנִי עוֹבֵר דְּהֵינּוּ רְבוּתָא וְלֹא
חִצְיָה הִיא וְס"ל לְהַמְרָדְכִי דְלִפִּי הָאָמַת דְּמִשְׁנֵי הַש"ס שְׂאֵנִי עוֹבֵר דְּהֵינּוּ רְבוּתָא דְאֵינּוּ
חוֹצֵץ אֶפִּילוּ מִדְּרַבָּנָן וּמִינֵי נִלְמַד אֶפִּילוּ כָּל הָרֹאשׁ נַעֲשֶׂה קְלִיעוֹת מִשְׁעֵרוֹת אֵינּוּ חוֹצֵץ
כִּינּוֹן דְּהֵי הָיָה רְבוּתָא: וְעַתָּה נְבוּא לְנִידָן שֶׁלְפָנֵינוּ שְׂרוּצִים לַעֲשׂוֹת ע"י תַּחְבּוּנָשׁת שֶׁיִּגְדְּלוּ
הֵי מֵא"ר לֵאקוּי"ן וּמְפָזְרִים עַל הַשְׁעֵרוֹת סְמִים כְּתוּשִׁים וְשִׁחּוּקִים הַדָּק כְּמוֹ קִמַּח וְנִדְבָק
בַּשְׁעֵרוֹת דְּשֵׁנִי טַעַמִּים הָרֹאשׁוֹנִים דְּמְרָדְכִי לֹא שְׂיִכִי הֵכָא דְטַעַמִּי דְחֻשְׁבִּי כְּבָלוּעַ דְּהֵינּוּ
מִשְׁעֵרוֹת עֶצְמָן אָבֵל לֹא מְדַבֵּר אַחַר הַבָּאִים עַל הַשְׁעֵרוֹת וְגַם לְטַעַם שְׂנֵי דְעֵיילִי בִי מִיָּא
זֶה הַטַּעַם לֹא שְׂיִיָּה אֲלָא הֵיכִי דְהֵיָה חֲשַׁשׁ מִחַמַּת קִשְׁיוֹת הַשְׁעֵרוֹת דְּבָהָה אָנּוּ אוֹמְרִים
דְּאֶפִּילוּ בְּשֶׁלְשָׁה לֹא מְהִיָּדָק וְעֵיילִי בִי מִיָּא ק"ו בַּשְׁעֵרוֹת טוֹבָא אָבֵל הֵינּוּ שְׂמִפְזָרִים הַסְמִים
הַנְּ"ל עַל הַשְׁעֵרוֹת בְּנוֹדָאֵי חִיָּצִי וְאֵין לָנוּ לְהַשְׁעֵן אֲלָא עַל טַעַם דְּהֵינּוּ רְבוּתָאֵיהוּ אוֹ עַל
טַעַם שְׂאִינוֹ מִקְפִּידָת אִם הֵם מִיעוּט הַשְׁעֵרוֹת כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ לַעֲיֵל אָבֵל עַל הֵינּוּ טַעַמָּא יֵשׁ
לְפַקְפֵק בְּנִידָן שֶׁלְפָנֵינוּ בְּנוֹדָאֵי אִם הִי בְּרוּר לָנוּ שְׂמִתְרַפָּא מַחֻלִּי ע"י קְלִיעוֹת שְׁעֵרוֹת
אִלוּ הֵינּוּ אוֹמְרִים בְּכָל אִשָּׁה שְׂאִירַע לָהּ חֻלִּי זֶה אֵינּוּ מִקְפִּידָת עַל קְלִיעוֹת שְׁעֵרוֹת שֶׁלָּהּ
כְּדִי לְהַסִּיר הַחֹלִי וִיכּוּלִים אָנּוּ לֹמַר דְּהֵינּוּ רְבוּתָא אוֹ שְׂאִינָה מִקְפִּידָת אִם הֵם מִיעוּט
שְׁעֵרָה אָבֵל בְּנִידָן שֶׁלְפָנֵינוּ מִי יֹאמַר לָנוּ שְׂרַפּוּאָה זֹו בְּדוּקָה שְׂיִתְהַנּוּהָ לָהּ ע"י פִּיזוּר
סִימָנִים אִלוּ מֵא"ר לֵאקוּי"ן וְאַף אִם יִתְהוּוּ מִי יֹאמַר שְׂמִתְרַפָּא מַחֻלִּי דְהָא גַּבֵּי אִשָּׁה
שְׂרֹאִית דָּם מִחַמַּת תַּשְׁמִישׁ יֵשׁ מִסְתַּפְקִים אִם מוֹתֵר לְסַמְנָה עַל הַרְפּוּאָה לְשִׁמּוֹשׁ אַח"כּ
וַיֵּשׁ מִי שְׂמִתִּיר אִם הָרֹפֵא הוּא רֹפֵא יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ שְׂנִתְרַפָּאִית עַל הָרֹפֵא כּוֹתִי אֵין
לְסַמְנָה אֶפִּילוּ מוֹחֲזֵק לְרֹפֵא מוֹמְחָה דְּמִסְתַּמֵּי לֹא מְרַעֵי נְפִשִׁי אֵין סוֹמְכִין עָלָיו כְּמִבּוֹאֵר
בִּי"ד ס' קפ"ז ס' ח' וַא"כּ ה"ג דְּאָף אִם הָרֹפֵא הוּא יִשְׂרָאֵל מִי יֹאמַר שְׂיִצְלִיחַ בְּדָבָר זֶה
לְהַסִּיר הַחֹלִי ע"י קְלִיעוֹת שְׁעֵרוֹת אִלוּ וְעוֹד מִי יֹאמַר שְׂיִקְבֵּל גּוּפָא סָם זֶה לְהוֹלִיד לָהּ
אוֹתָן מֵא"ר לֵאקוּי"ן וְכִינּוֹן דְּלֹא יִסִּיר הַחֹלִי ע"י זֶה אוֹ לֹא יִתְהוּוּ לָהּ מֵא"ר לֵאקוּי"ן ע"י
סָם זֶה שְׂמִפְזָרִין עַל שְׁעֵרוֹתֶיהָ בְּנוֹדָאֵי תְּקִיִּד וְגַם לֹא שְׂיִיָּה לֹמַר דְּהֵינּוּ רְבוּתָא וְצָרִיכִין
אָנּוּ לֹמַר דָּאִם הִי אִירַע לְאִשָּׁה חֻלִּי כְּזֶה וְהִי רֹפֵא מוֹמְחָה מִגִּיד לָהּ שְׂאִי אֶפְשָׁר לָהּ

להתרפאות אלא ע"י עשויות מא"ר לאקי"ן אלו לא הי' מקפדת א"כ הוי בכולן אינו מקפדת ונראה דע"כ צריכין לישאר רוב שערותיה שלא יהי' נקלעין ומעורבים דאז הוי מיעוט שאינו מקפיד ולא חייצי אלא מדרבנן וסמכינן שפיר ארופא מומחה שאומר שיעלה לה רפואה ע"י זה אבל לעשות לה פל הראש או רוב שעריו ויש פאן ספק דאורייתא אין בדינו להכריע להתירה לה שתטבול ע"י רופא ישראל שאומר שרפואה הזו בדוקה דילמא לא יעלה בידו הרפואה ותקפיד ואף בלא הקפדה היכי שפל הראש מסופך ונבוך מוכח מפ' הערל דחוצץ מדאורייתא דעשו שערות בראש כמו כל הגוף באדם ואין בדינו לסמוך על הרופא באיסור דאורייתא בדבר שאינו ידוע בבירור הנלפע"ד כתבתי: שאלה קמח פסק מה שפסקנו בדבר שהיבמה תבעה ליבם שיחלוץ לה כפי שטר שבידה שהתחייב לחלוץ לה בחנם והיבם השיב מאחר שאחיו מת בתוך שנה שני' ואחיו הכניס לה סף ששה מאות והוא אינו רוצה ליתן לה התוס' כתובה שנהגו להוסיף שליש על נדוניה' שלה דמבואר בש"ע בא"ה סי' נ"ב דאם מתה אשה או איש דאף בשנה שני' יחזרו חצי נדוניה' וכתב רמ"א שכן המנהג הפשוט במדינות אלו שנוהגין בזה כתבנות הקהלות שו"ם והנה הרבה גדולים נסתפקו אם תיקנו פשמת הבעל להפקיע את הכתובה וכתב הב"ש אם הניח בשיעור כתובה בשנה שני' מחזירים לו חצי והיא תפסיד החצי וכל זה לא איירי לענין נדוניה' כי הנדוניה' היא חוב גמור וכן תוספת שליש נראה דהוי כמו נדוניה' ולא תפסיד אלא איירי פאן לענין מנה ומאמים שתקנו חמז"ל או מה שהוסיף לה מדעתה עכ"ל.

וכן כתב בכמה מקומות שתוספת שליש הוי כחוב ובספר נחלת שבועה סי' ט"ז ס"ק ב' כתב שאם יעדר הוא בשנה ראשונה תקח האשה כל מה שהכניסה ולא כתובה ותו' ואע"פ שמדין הנה לה תוס' שליש אפילו אם מת או גרשה לאלתר מ"מ נראה לי טעמא דאם הפקיע מן הבעל ירושה דאורייתא כ"ש דיש להפקיע מן האשה מה שאין לה רק מתקנת חכמים ולא רמיזא באורייתא פלל ועיין בשו"ת מהרי"ל סי' פ' והאריך בזה ועיי' בסעי' קטן ד' ע"כ במקומות שאין המנהג קבוע רק שהסופרים כותבים מנוסח תיקון שטרות כפי הבא בידם נראה דאין לכתוב בענין אחר רק כמו שקבעתי פה ומבואר שם דאין לה תוס' שליש פלל בשנה ראשונה רק מה שהכניס' ולא ידעתי למה תפס בפשיטות סברא זו מאחר שהפקיע ירושת הבעל דאורייתא כ"ש פתוב' שאינו אלא ממה ששעיבד לה ולא דק לאידך גרסא שנסתפקו אי שייכי התקנה דם פשמת הבעל כי מסתמא לא תקנו לה הפקיע כתובת אשה משום חנינא ומסיים שם והעיקר שיש לעשות פשרה לפי חכמי המקום עכ"ל וא"כ מאי דמספקא לי' להמרי"ל למה פשיט' לי' ובאמת סברא אלימת' היא דלא שייך ותם לריק פתכם גבי אב שנתן לבן די"ל דאגב חיבת ביאה מקנה לה דהא אפילו לעבדו עושה אדם קורת רוח כדאיתא בפ' אלו נערו דף מ' ע"ב דניחא לי' לרבו להטעמיו טעם בתולה ק"ו פנגד בנו דמקנה לי' בשביל חיבת ביאה ופשיטא אם הכניס ממון שירש מאביו דניחא לי' להקנות לה ואיך יעלה שבנות ישראל יעשו כזונות וקרוב בעיני שבעילתו הי' בעילת זנות דהא אגן קי"ל כר'.

מאיר בגזירותיו דאמר כל הפוחת לכתולה מר' זהו' ולא למנה מנה ה"ז בעילת זנות וכתב הב"י בסי' ס"ו דמהאי טעמא אסור לשהות עם אשה שאבדה שטר כתובה ואפילו אית לן דלא מפסדי בהכי דגבלי' בתנאי ב"ד לא סמכה דעתה דאמרה כי תבענה לי' אמר

פְּרַעַתִּי הִילַכְף בְּעִילַת זְנוּת הִיא וּא"כ אִיךָ אֶפְשֶׁר לְתַקֵּן שְׁתַּחֲזֹר הָאִשָּׁה כָּל מָה שֶׁהֲכַנִּים וּא"כ לִפְעָמִים לֹא יִגִּיעַ לָהּ אִפִּי פְתוּבָה דְאוֹרְיִיתָא וּמָה שֶׁהִיא גְּבוּבִית נְדוּנְיִית' אֵינוֹ אֶלָּא חוֹב שֶׁהִלְנָה לוֹ כְּמוֹ שָׁאָר ב"ח: ע"כ אֲנִי אוֹמֵר בְּטַח שֶׁלֹּא תֵּאָבֵה וְלֹא תִשְׁמַע לוֹ בְּתַקְנָי' שֶׁהוּא קִלְקֵלָה וְכִבֵּר חֲקֵרְתִּי בַק"ק נ"ש אֶצֶל הַב"ד וְאָמְרוּ לִי דְלִית דְּמִשְׁגָּח בִּי וּבַק"ק פְּרָאג שְׁמַעְתִּי שֶׁתַּקְנָה שְׁתַּגְבֶּה חֲצֵי תוֹסֶפֶת עַכ"פ אֵין עוֹלָה עַל שׁוּם דַּעַת אֲנוּשֵׁי שְׁתַּגְבֶּה הָאִשָּׁה רַק נְדוּנְיִיתָא וְלֹא תוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ דְּנְדוּנְיִיתָא הָיִי כְּחוּב גְּמוּר וּא"כ אֵינוֹ גּוֹבָה עֵינְךָ כְּתוּבָתָה דְתִיקְנוּ לָהּ רַבָּנָן אוּ מוֹהֵר בְּתוּלוֹת וְכַתֵּב בְּסִי' נ"ב דְּכָל זֶה לֹא אֵיירִי לְעַנְנֵי נְדוּנְיִי' כִּי הַנְּדוּנְיִי' הוּא כְּחוּב גְּמוּר וְכֵן תוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ נִרְאָה דְהָיִי כְּחוּב נְדוּנְיִי' וְלֹא תַפְסִיד אֶלָּא אֵיירִי כֹּאן לְעַנְנֵי מְנָה וּמֵאֲתֵימִים שֶׁתַּקְנֵנו חֲמַז"ל אוּ מָה שֶׁהוֹסִיף לָהּ מִדַּעַתוֹ וְכֵן כְּתֵב בְּסִי' ס"ו ס"ק כ"ג וּלפ"ז לְפִי מְנַהֲגֵינוּ שְׁמוֹסִיפִי' שְׁלִישׁ עַל הַנְּדוּנְיִיא הָיִי כְּחוּב גְּמוּר וְרֵאוּי שְׁתַּגְבֶּה הָאִשָּׁה מִעֲזוּבוֹן בְּעִלָּה וְכָל תַּקְנוֹת שְׁרֵאוּי לְתַקֵּן אֵינוֹ אֶלָּא אִם הוֹסִיף לָהּ יוֹתֵר מִשְׁלִישׁ וְתוֹסִ' שְׁלִישׁ רֵאוּי לְגִבּוּתָהּ כְּשׁוֹרָא לְצַלְמָא וְאֵין אֲנוּ לְמִידִין מְסוּפְרֵי דְלֹא דֵיִיקֵי שְׁכוּתֵבִים כְּפִי אֲשֶׁר יִמְצֵא יָדָם בְּתִיקוֹן שְׁטָרוֹת וּבְפֶרֶט מָה שְׁמוּצִיאֵי' נִסְחָ בְּסִפְרָ גִּחְלַת שְׁבַעָה וְכִבֵּר נִתְחַבְּטוּ בוּ גְדוּלִים וְכָל קֵהֵלָה רֵאוּי לְכָל ב"ד צָדֵק לְפַקֵּס עַל תַּקְנוֹת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלִכְתוּב בְּתַקְנוֹת הַקֵּהֵלָה אִיךָ יִכְתְּבוּ נִסְחָ תְּנָאִים אַחֲרוֹנִים וְלֹא שֵׁינְךָ לְמִימֵר כָּל הַנוּשָׂא אֲדַעַתָּא דְמְנַהֲגָא נוּשָׂא דְאַחַד מִן הָעִיר וְשֵׁנִי' מִן הַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר יוֹדְעֵי' מִתַּקְנוֹת הַשְׁטָרוֹת הַנִּזְכָּר וְאֵלֶיבָּא דְדִינָא נִרְאָה דְאֵין בָּנוּ כַּח לְהַפְקִיעַ כְּתוּבָה דְחוּשֵׁשׁ אֲנִי שֶׁלֹּא יְהִי לְמַפְרַע כָּל בְּעִילַת הַבַּעַל בְּעִילַת זְנוּת אִיךָ שֶׁלֹּא הִנֵּה רוּצָה לְחַלּוֹץ עַד שֶׁיִּפְיִסּוּ אוֹתוֹ בְּרִיצוּי כְּסָף אִף שֶׁהֲרֵבָה גְּאוּנִים כְּתֵבוּ הֵיכִי שֵׁישׁ לְהַשְׁטֵר חֲלִיצָה וְכַתְּבוּ בָּהּ שֶׁיִּחְלוֹץ לָהּ בְּחֻנָּם שְׁכוּפִין אוֹתוֹ וּמְנַדִּין אוֹתוֹ וּבְפֶרֶט שֵׁישׁ לָהּ אִשָּׁה וְכַתֵּב בְּסִפְרָ ג' הִבִּיאוּ הַטּוֹר א"ח בְּסִי' קס"ה שְׁאֵם יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֲרַת שְׁכוּפִין אוֹתוֹ וּמְנַדִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּחְלוֹץ מ"מ כְּמָה אַחֲרוֹנִים הַסְּפִימוּ שֶׁלֹּא לְכוּף וְזֶה לְשׁוֹן הַב"ח אע"פ שֶׁנִּתְקַשֶּׁר בַּק"ס וּבְחֶרֶם קוּדָם הַחֲנוּפָה לְחַלּוֹץ לָהּ בְּחֻנָּם וּבְשַׁעַת חֲלִיצָה אֵינוֹ רוּצָה לְחַלּוֹץ אֶלָּא תְּבַעָה לְהַתְיַבֵּם אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְחַלּוֹץ מִשׁוּם דָּאֵם מִצְוַת יְבוּם קוּדָם הָיִי מִתְּנָה עַל מָה שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה וַיְכוּל לְחַזֹּר בוּ וּלְתַבְּנֹעַ הַיְבוּם וְעַיִן בַּתְּשׁוּבַת הַר"ם פְּדוּוּאָה סִי' י"ח גַּם נִרְאָה דְלֵהֲר"א מִמִּי"ץ שֶׁהִי מִתִּיר חֶרֶם ר"ג מ"ה שֶׁלֹּא לִישָׂא ב' אֲנָשִׁים כְּשֶׁהָיָה נְשׁוּי אִשָּׁה וּבָא לְחַלּוֹץ כְּדִי שִׁיְהִי' רֵאוּי לִיבְמָה וּמִדַּעוּלָה לִיבּוּם עוֹלָה נְמִי לְחַלִּיצָה דַּל"כ הֵימָּה פְּסוּלָה לְחַלִּיצָה וְצָרִיכָה לְחַזֹּר עַל כָּל הָאֲחִיז.

וּלפ"ז צָרִיךְ ג"כ לְהַתִּיר הַשְּׁבוּעָה וְהַחֶרֶם שֶׁנִּתְקַשֶּׁר בוּ לְחַלּוֹץ לָהּ בְּחֻנָּם וְכַתֵּב שֶׁנִּהְיֶה לְפֶשֶׁר בְּגִיָּהם כְּדִי שֶׁיִּחְלוֹץ בְּרִצּוֹן וְכִבֵּר כְּתֵב הַב"ש בְּס"ס קס"ה ס"ק י"א טַעַם מָה מְהִי שֶׁטֵּר חֲלִיצָה וְהִנֵּה בְּנ"ד אִף שֶׁלֹּא הִי טוֹעֵן שְׁרוּצָה לִיבָם מ"מ הִי חוּשֵׁשׁ בְּאֵם בְּאֵנוּ לְכוּפוּ שֶׁיִּטְעֹן שְׁרוּצָה לִיבָם ע"כ עֲשִׂינוּ הַטּוֹב וְהִישֵׁר וּפְשָׁרְנוּ אוֹתָם שְׁתַּחֲזֹר הָאִשָּׁה חֲלָק הַקְּרָקַע מָה שֶׁהֲכַנִּים לָהּ בְּעִלָּה וּשְׁאָר מִטְּלָטְלִים כְּסָף וְשֹׁנָה כְּסָף תִּטּוֹל הִיא בְּכַתְּבוּתָהּ וּבַתּוֹסִ' אִף שֶׁלֹּא יִגִּיעַ לָהּ כָּל הַתּוֹסִ' כְּתוּבָה כְּדִי שֶׁיִּתֵּן לָהּ חֲלִיצָה מְרֻצּוֹנוּ וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי בַּתְּשׁוּבָה אַחֲרַת שְׁרֵאוּי לְכָל ב"ד לְתַקֵּן בְּעִירָם וְלְהַכְרִיז בְּרַבִּים וְלִכְתוּב בְּפִנְקֵס הַקֵּהֵל אִיךָ יִכְתְּבוּ שְׁטֵר עֵידוֹר כְּדִי לְהַסִּיר מִחֲלוּקוֹת מִיִּשְׂרָאֵל וְשְׁלוּם עַל דֵּינֵי יִשְׂרָאֵל.

כ"ד מֵאִיר חוֹתָם בַּק"ק א"ש: שְׁאֵלָה קַמְט הוֹרִיתִי הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה בְּאַחַד שֶׁשָּׁמַע שְׁמוּעָה כְּרוּבָה עָרַב הַרְגֵּל סְמוּךְ לְחַשִּׁיכָה וְלֹא הִי יְכוּל לְנַהוֹג קֶצֶת אַבְיָלוֹת דְּפִסְק בַּש"ע סִי'

שנ"ט דמונה שבועה אחר הרגל מ"מ י"ט שני עולה לו למנין שבועה מידי דהוי בקובר את מתו ברגל דמונה זו מיו"ט שני האחרון הואיל ומדבריהם הוי עולה מהמנין מונה אחריו ששה בלבד ה"נ פן הוא.

וראיתי בט"ז ביו"ד סי' שצ"ט ס"ק ז' וקברו בו ביום כו' ברמב"ם פאן לפני זה בבא אחרת דהיינו הקובר את מתו ברגל כו' במקומות שעושין ב' יו"ט מונה זו מיו"ט שני והש"ע לא הזכירו פאן לפי שבא"ח סי' תמ"א הזכירו עכ"ל.

אגב שיטפא דגירסא נעלם ממנו מה שכתב הש"ע בהדני' דין זה סוף סעיף ב'. וראיתי בספר בית הלל סי' ת"ב ס"ק ב' שפסק באחד שמת לו מת קודם ר"ה ולא נהג אבילות ור"ה ה' יום ו' וצירף יום שבת למנות יום ז' וקשיא לי למה לא חשב מיום שני דהיינו מיום ו' דהא פסק הב"ח בס"ס תצ"ט דאפילו יום שני של ר"ה חשבינן ליום ראשון של אבילות ומונה ששה ימים וכן כתב הש"ע שם וכתב הב"ח אפילו אם יום שני הוא שבת מונה מיום השבת.

עוד פסקתי באבל שחל כ"ט שלו בערב שבת אם מותר ליטול ציפורניו בע"ש דלכאורה יש להתיר דהא פסק הרמ"א ביו"ד ס"ס ת' דאם פגע יום שלשים של אבילות בשבת יום כ"ט בע"ש מותר לרחוץ בע"ש אף במקומות שנהגו שלא לרחוץ כל שלשים דהואיל מדיני' שרי לאחר שבועה אלא שנהגו להחמיר כל שלשים בכי האי גוונא שרי משום כבוד השבת עכ"ל.

ולפ"ז בציפורנים דמצד הדין אסור דאנן פסקינן בהרי"ף והרמב"ם והרא"ש דכל שלשים אסור ליטול ציפורנים מצד הדין וכמו גבי גילות וכתבו התוס' במ"ק דף י"ט ע"ב ד"ה הלכה כאבא שאול דאם חל שלשים בשבת שאינו מגלח בערב שבת ה"נ ליטול ציפורנים בספין אסור בערב שבת וק"ל: שאלה קנ' נשאלתי באונן שלא ה' יודע הדין והבדיל במוצאי שבת אי מחויב להבדיל אחר קבורה שנית ולכאורה איכא לאדמויי להאדאיתא בא"ח סי' תכ"ב דאם שכח ולא התפלל מנחה ביום שלפני ר"ח דמתפלל ערבית שתיים ואם הזכיר בשניה ולא בראשונה שני' עלתה לו וראשונה לא עלתה לו וצריך לחזור ולהתפלל לתשלומין הרי אם התפלל ועבר על תקנת חכמים מחויב שנית להתפלל וה"ה בהבדלה וכן מהא דאיתא בא"ח ס"ס ס"ס ע"א דכל אדם אסור לקרות ק"ש תוך ד' אמות של מת משום לועג לרש ואם קרא לא יצא וכיון שלא יצא מחויב לחזור ולקרות ק"ש א"כ ה"נ שהבדיל בשעה שאינו מחויב כמאן דלית' דמיא וכל חיוב הבדלה עליו א"כ אכל פד דייקנין שפיר נראה דאין צריך לחזור ולהבדיל דהא האי דינא דאם קרא תוך ד' אמות של מת דצריך לחזור ולקרות אין לו שורש בש"ס רק הרמב"ם פתב ב' ג' מהלכות ק"ש דין ב' וז"ל אין קורין בבית המרחץ ולא בבית הכסא ולא בבית הקברות ולא בצד המת וכל מי שקרא במקום שאין קורין בו חוזר וקורא וכתב הרמב"ם ד"ז"ל אם אמר על מי שקרא בצד המת שיחזור ויקרא לא אמר כלום עכ"ל וכתב הכ"מ דטעמו משום דכיון לא הוי אלא משום לועג לרש אינו בדין שיחזור ויקרא וכ"כ הרמ"ך ואפשר לומר שאף רבינו לא אמרה אלא אאינך ולא אמת אי נמי פיון דעבר על דברי חכמים קנסוהו לחזור אפ"י אם ה' שוגג כדי שיזהר פעם אחרת עכ"ל הרי שפמה גאוני' ס"ל דאין צריך לחזור ולקרות וקרוי הדבר שגם הרמב"ם ס"ל פן פיון דיש לפרש שאף הוא לא אמרה אלא

אאינה אלא דבא"ח סי' ע"א סתם הרב הב"י ופסק פדעת הרמב"ם ומפרש פתירוץ אי נמי שתירוץ בכ"מ ובאמת לא ידעתי למה החליט פתירוץ השני ולא פתירוץ ראשון פיון דנוכל לפרש שהרמב"ם לא פליג אראב"ד והרמ"ך ונראה דאפילו אם אנו מפורשים שהרמב"ם ס"ל דצריף לחזור ולקרוא אין הנידון שלנו דומני לרא' דהא בירושלמי מספקא לי מפני מה אם רצה להחמיר דאין שומעין לו אם מפני פבדודו של מת או מפני שאין לו מי שישא משאו וכתב הב"י וילעגנו הלכה פיון דבירושלמא מספקא לי היכי דיש מי שישא משאו אם רשאי להחמיר על עצמו וספיק' במידי דרבנן הוא דהא מדאורייתא ליכא אסור' במילתא הרוצה להחמיר על עצמו היכי שיש לו מי שישא משאו אין מוחין ביזו וכש"כ דלהרמב"ם ורש"י ו"ל רשאי להחמיר על עצמו וכדאי הם לסמוך עליהם שלא למחות ביז הרוצה להחמיר על עצמו היכי שיש לו מי שישא משאו מיהת עכ"ל.

ולדין יש חברה קברנים והם טורחים בקל מילי דמת פשיטא יש לסמוך בדעבד שפכר בירף המבדיל שיצא ובר פל דין בעגנו הבדלה נחלקו גדולי עולם הר"ם מרוטנבורג ס"ל שצריף להבדיל אחר קבורה והר"י פתב שאין להבדיל וכתב הטור שלזה הסכים אביו הרא"ש ו"ל והביא הב"י בשם תשובת הר"י בנו שאף בתשובותיו פסק כהר"ם רבו מ"מ היכי שהפוסקים סותרים תשובותיו הולכים אחר הפוסקים שהי' אחרונים ואף שבש"ע לא פסק כהרא"ש אלא כהר"ם רבו מ"מ בדעבד נוכל לסמוך שאינו צריף לברך דאף אם נימא דאין יוצא ידי חובתו מ"מ דילמא היילכתא כהרא"ש וכהר"י דיש לומר באונן פיון שהי' פטור מן הבדלה שוב אינו מבדיל וכן פסקתי הלכה למעשה שאין צריף לחזור ולהבדיל אחר קבורה שנית לפע"ד פתבתי.

נאום מאיר בהר"ר יצחק חותם בק"ק אייזינשטאט: עוד ראיתי בדברי אחרונים מה שזכר ביו"ד בסי' שפ"ו דעכשיו לא נהגו בפפיות המטה וכתב הט"ז והש"ף מ"מ אסור לישן ע"ג המטה אלא ע"ג קרקע וכן אסור לישב ע"ג ספסל או פרים וכסותות.

ואני אומר דדבר זה צריף תלמוד דהא מדברי הרא"ש אינו מוכח פן וכן מדברי הטור שהם דברי הרא"ש וז"ל אבל חייב בכפיות המטה מטות עץ הסריגה בחבלים שיהפך ראשה למטה ורגלים למעלה ונתני' אפילו נתנה ע"ג ספסלים או על גבי אבנים שהיא גבוה הרבה מן הארץ ונתן עליה שלשה או ארבעה מצעות יצא רק שיהי' רגלים זקופות למעלה ואין טעם כפי' כדי שיצטער שגאמר אם ישן על גבי ארץ או על גבי מטה או על חבלי מטה בלא מצע והיא זקופה שיצא אלא טעמו פדקתני בר קפרא דמות דיוקנא נתתי בכם ובעונותיכם הפכו הפל מטתן עליה הילכף אם מצטער עצמו וישן על גבי קרקע יצא אע"פ שאין ישן עליה והרמב"ם כתב שלא יצא עד שישן על גבי מטה כפוי' וא"א הרא"ש ו"ל פתב כסברא ראשונה וה"מ בשעת שינה או בשעת אכילה כו' עכ"ל הטור נשמע דכפיות המטה אינו שיצטער עצמו דאם הפכה וישן עליה אפילו אם נתן ג' או ד' מצעות תחתיו יצא וע"כ בסיפא דנקט אם הפכה וישן על גבי קרקע יצא לאו דווקא על גבי קרקע בלי מצע אלא אפילו אם נתן פמה מצעות תחתיו דיצא ולא נקט על גבי קרקע אלא לאשמענו דלא בעינו שישן ע"ג מטה פדעת הרמב"ם וא"כ לדין דבטל כפיות המטה א"כ אין חילוק אם ישן ע"ג קרקע ויש מצעות תחתיו או ישן ע"ג מטה

ומצעות תחתי דהא לדינ' דגמרא אם אינו כופה את המטה אף אם ישן ע"ג קרקע בלא מצע אינו יוצא וא"כ לדין אין חילוק בין ישן ע"ג קרקע ומצע תחתי או ישן ע"ג מטה ומצע תחתי: ולכאורה משמע מדברי הש"ס בסוף תענית דהי' אסור להציע תחתי פרים וכסות דאיתא שם גבי ט' באב ר"י מחייב בכפיות המטה ולא הודו לו חכמים אמרו לו לר"י לדבריה ענברות ומינקות מה תהא עליהם א"ל אף אני לא אמרתי אלא ביכול ופירש"י ענברות ומינקות שאין יכולים לישן ע"ג קרקע ולפי' הרמב"ם צריכין אנו לומר שאינם יכולים לישן על גבי מטה פפוי' ואי ס"ד דמותר להציע על גבי מטה פפוי' פרים וכסות או ע"ג קרקע מותר להציע פרים וכסות א"כ מאי פריה מענברות ומינקות דילמא הם מציעים תחתייהם פרים וכסות ואין להם צער אלא ע"כ משמע דאסור להציע פרים וכסות מדינא דש"ס אבל כד דייקנון שפיר נראה דאיפכא מסתברא דמותר להציע פרים וכסות דאל"כ מאי דוחקא דר"י דמשגי אף אני לא אמרתי אלא ביכול ה"ה לו לשנות דענברות ומינקות מחוייבים לכוף מטותיהם וישנים ע"ג קרקע ומציעים פרים וכסות תחתייהם להציל עצמם מצער ולעולם דמחייבי בכפיות המטה דהא לר"י לא מיטתו בלבד הוא כופה אלא כל המטות אע"פ שאינו שוכב בהם אלא עומדים לשכיבה ש"מ דס"ל דאין הטעם משום הצער אלא אף בט' באב חייב לנהוג כדרך אבלים א"כ ענברות נמי ינהגו כן אלא ע"כ צריכין אנו לומר דחייב כפיות המטה כדדריש בר קפרא ולעולם לאחר שפכה מותר לישן על המטה פפוי' על פרים וכסות וכמו כן על גבי קרקע מותר להציע תחתי פרים וכסות אלא דמ"מ יש לאדם צער לישן על המטה פפוי'ת אפילו על פרים וכסות וכן על גבי קרקע אפילו אם מציע תחתי פרים וכסות ונוח לאדם יותר לישן במטה בכרים וכסות ולכך פריה שפיר ענברות ומינקות מה תהא עלי' שאף אם יציע תחתייהם פרים וכסות פיון שאינם ישינים תוך המטה רק על המטה פפוי' לדעת הרמב"ם או אף על הקרקע לדעת הרא"ש אף אם מציעי' פרים וכסות מצטערים ולכך הוכרח לומר אף אני לא אמרתי אלא ביכול ולפי"ז דאין לנו כפיות המטה ובטל טעמא דבר קפרא אין חילוק בין אם ישן תוך המטה או על הארץ ועוד דמטות שלנו על רוב אינם מוסרגים בחבלים ומה לי אם ישן בקרקע מרוצף ומשים תחתי פרים וכסות או תוך המטה ולכך סתמו כל הפוסקים ראשונים ולא הזכירו דבר זה כן נראה לי להלכה למעשה ואף שפכת הרמ"א באו"ח סי' תקנ"ה שיש לאדם לצער בענין משכבו בליל ט' באב היינו ממדת חסידות אף דרבנן מודי לר"י ביכול היינו ע"כ לדידהו דהי' ניכר בכפיות המטה אבל לדין אינו אלא מצד החסידות ולא מן הדין כן נראה לפע"ד דהמיקול בזה לא הפסיד בפרט בדורות החלושים כמונו אין פאן חומרא אפילו מצד הדין וק"ל: שאלה קנא מעשה בא לפני בריאה שהיה שתי בועות בסמיכה וסירכא קטנה היתה יוצאות מבועה לבועה והבודק אמר שהיה קרום הריאה מכסה אותן והוי כמו הסירכא שהי' במקום למקום באונה או באונה עצמו דינו כדין סירכא תלויה וגבי סירכא תלויה מבואר בש"ע סי' ל"ט סעיף א' דכשירה ואינה צריכה בדיקה כלל ואני הטורפתי מטעם דאיתא בשחיטות עולת יצחק קבלתי מרבתי סירכא יוצאת מן האונה או מן האונה ונדבקת בבועה עצמה וכשנפח הריאה אז היא נתפסה בבועה אז יש לה דין כמו הסירכא היוצאות במקום למקום ודוקא כשהיא נסרכה באותה אונה אבל לא בתלויה דאז אינו מהני פיסוי ותמה לי למה לא מהני כשנתפסה מאי שנא ממקום למקום דמהני דלא תלויה

וממקום למקום דין אחד להם ע"כ צריך לשאלת חכם וראיתי בשחיטת גבול בנימין תירץ בשלמא אם נסרקה ממקום למקום תלינו דאין הסירקה בא מן הריאה ולא מן הבועה משא"כ פשהיא תלוני עומדת בספק ולפ"ז בנ"ד ליפא למיתלי דהסירקא בא ממקום הריאה ובכל צד איפא לספוקי דלמא מן הבועה היא באה ובר מפל דין דאפי' בסירקא תלוני פתב הטור דלפי מ"ש הרמ"א בסי' א' דנהגו באם יש סירקא עוברת ע"י מישמוש נוגעין לנפחה ה"ה בזה דצריך בדיקה דהא חד טעמא היא דסירקה תלויה וסירקה עוברת שניהם אנו מחזיקים להפשטת ליחה עכ"ל א"כ היכי שפבר חתכו הריאה לא מהני מיעוה ומישמוש.

ועוד פתב הט"ז דהרא"ש והטור ס"ל דאם נסרקה למקום אחר לא מיקרי סירקה תלוני ומ"ש הב"י שפיון שלא נסרקה לאונה כו' לאו סברא היא דאינה מקום שתפגע תחילה בדביוקה נסרכת ע"כ ולפי מ"ש הט"ז בסי' ל"ז ס"ק ג' הבועה היוצאת מן הסירקה למטה מחצין ויש חלון אע"ג דאנו מכשירין מ"מ כיון שיש פוסקים שמטריפה אפילו שם בחלון וכן דיש עוד ריעותא דבועה מקרי עכ"פ תרתי לריעותא א"כ ה"נ דהא יש מטריפין בסירקה תלוני הינצא מן הבועה אף שהבשר מכסה אותו ואפילו אם נימא דכשר כמו בסירקה ממקום למקום מ"מ בסירקה ממקום למקום לדעת הט"ז טריפה א"כ יש לדון דהוי כמו תרתי לריעותא ריעות דסירקה וריעותא דבועה ובפרט בסמיכה אף שהבשר ריאה מכסה אותן הוראתי הלכה למעשה להטריף וה' ינחינו בדרף אמת היום יום ו' כ"ט תמוז תצ"ל א"ש: שאלה קנב ע"ד אשר בקשתי לברר ולהורות הדרף אשר ילכו בה אנשי מעשי בבגדי לבן בשבת אם יש חשש משום יהוה דע לה שבכמה מקומות חששו חכמינו ליהוה אפילו בהתנהגות אינה חומרא דהא בענין מלאכה בט' באב אי לאו טעמא דהוראה אומר מלאכה הוא דאין לו פוק חזי כמה בטלנ' איכא בשוקא הי' אסור להחמיר על עצמו וכן גבי אלעזר זעירי דהוי מסיים מסאני אונפי ואמרו לו דבי ריש גלותא את חשיבת לאיתפולי אירושלים סבור יהוה הוא פדאימא בהכונס דף נ"ט ע"ב ובסוף מרובה דף פ"א ע"ב רבי ורבי חייא הוי שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לצדי דרכים הוי קא מפסיע ואזל ר' יהודא בן קנוסא קמיהו א"ל רבי לר' חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו א"ל ר' חייא שמא ר' יהודא בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי מטו לגבי חזני' א"ל אי לאו דיהודא בן קנוסא את גזרתינהו לשקף בגזירא דפרזלא ופירש"י הוא מראה לנו שהוא ירא שמים מאוד ואינו חושש לתנאי שהתנה יהושע ומיחזי כיהוה בגזירא דפרזלא פלומר נדוי הרי אף שרצה להחמיר אף מפני שהי' חושש שמראה עצמו שהוא ירא שמים יותר משאר חכמים דמחזי כיהוה.

והים של שלמה בב"ק פ' מ' ס' מ"א פתב דאפילו בפני עצמו שלא בפני אחרים רצה רבי לנדותו משום יהוה פלומר שמראה עצמו ירא שמים והיא גאונה יתירתא וראוי לנדותו וא"כ שעכשיו שפמה גדולי ישראל הולכים במלבושים שחורים בשבת וא"כ אם אחד מני אלף רוצה לומר אקיים דברי המקובלים שפתבו שמצנה לילה במלבושי לבנים בשבת אין לה יהוה גדולה מזו וראוי לנדותו אם לא שהוא מפורסים בחסידות וכל מעשיו לשם שמים כההיא מעשה דיהודא בן קנוסא.

בר מפל דין אומר אני דאפֿשר בעיתים הללו אין פֿאן מצוה בלבישת לבנים דאמרינו
בגדה ד' כ' ע"א ובשפת דף קי"ד דאמר לי' ר' ינאי לבניו בני אל תקברני לא בכלים
שחורים ולא בכלים לבנים כו' לבנים שמה לא אזהר ואהי' פחתן בין אכלים ש"מ דחתן
בין אכלים אין שבח ושמחה לו וכיון דכ"ע נהגו האידנא במלבושי שחורים אם אהד
לובש לבנים הוי פחתן בין אכלים ושמחה נהפכה לתוגה והמקנבלים לא דיברו אלא
בימיהם שלא הי' לובשים שחורים משא"כ במדינותינו הוי פחתן בין אכלים ועוד בדורות
הללו יש לחוש לזחוחי לב ובפרט בזמנינו בעו"ה תחתונים למעלה עומדים במקום
גדולים ונתקבלו בקהלות גדולות על ידי שררות וכספים המכחישים ומיד רוצם לדמות
לאותן גדולים שהי' מימי קדם שהי' מפורסם לחסידי וקדושי עליון שכל מעשיהם הי'
לשם שמים והי' לובשים בגדי לבן לא כן עתה שנתרבו יהורי לב כל אהד אומר גדול
וחסיד אני ע"כ אהו' ידידי ראוי להיות מכ"ת הצנועים והצנע לכת וכל הלבבות דורש
ה' יחד ולדעתי יצא שפרו בהפסדו ואם רוצה לצאת ידי שמים ראוי להתנהג פשיבא
לביתו ללבוש בגדי לבן ושם אינו חשש יהורא פולהו האי אכל בפני המון עם בבה"כ
הוא פחתן בין אכלים ויש לחוש ליהורא ושב ואל תעשה עדיף הנראה לפי עניות דעתי
פתי: שייד אחר שאלה דלעיל סי' י"ד תשובה מה שהשיב לי חכם אהד מן
קונשטנטינא וז"ל עמדתי על השאלה ועל מה שהשיב עליו החכם המשגי נר"ו ואנכי
הרואה שהדבר ידוע בנודאי שהי' מומרים קבורים בתוך בית קבר הנזכר ואם הדבר פן
יש לדון להחמיר שלא יפסו הפהגים לתוך החצר והבנינים שמה ישראל מומר קבור
שם ומטמא באנהל פמה שכתב הרשב"א ז"ל בתשובה סי' קצ"ד ומה שכתב החכם
המשיב לדון בזה ספק טומאה ברשות הרבים ונהיא דפרק ב' גדרים דבתלת גברי הוי
רשות הרבים פכתוב שם אינו מחנור לע"ד דהן אמת שפן פסקה לזו הרמב"ם בפרק ז'
מהלכות נזירות מ"מ מחלוקת בצדו הוא הראב"ד שפובר שצריך שיהיה שלשתם במעמד
אהד יחד כדי שיהיה גזון כר"ה וכל שאינו במעמד א' לא יצא מרשות היחיד כמ"ש
בהשגות שם.

והגם שהרב ל"מ שם כתב בדברי הראב"ד פוונה אחרת מ"מ הרואה יראה שמה שהבין
מר"ן ז"ל הוא האמת ומסייע לי' הנוסחא שהביא הרב שם וגם התוספות ז"ל יר'
שפוברים פהראב"ד שכתבו שם בר"ה באומר ראיתי שזנרקה טומאה בניכם וז"ל והוא
עומד מרחוק דהוי ספק טומאה ברה"י כו' הרי בבאיור כס' הראב"ד שכתבו והוא עומד
ברחוק נ"ל שאף שעומדים בתוך החצר פיון שעומד מרחוק ואינו במעמדן הוי ס"ט
ברה"י ואי הוי ס"ל פהרמב"ם הל"ל והוא עומד בחוץ והדברים מוכיחין פמו שהבין
מר"ן ז"ל וא"כ בנ"ד לפי סברת הראב"ד והתוס' ז"ל לא יוכלו הפהגים לבא אל תוך
החצר בלתי אם נועדו שלשה אנשים יחד וזה לא יתכן בכל פניסה וכניסה ונמצא פא
לידי טומאה: אבל מה שיש לראות בזה הוא אם יש לחצר זה ב' פתחים ורבים נכנסים
בזו ויוצאים בזו פשיטא דהוי רה"ר פרבנן בפ"ח מאהלות ופסקה הרמב"ם בפ"כ מהל'
שאר אבות הטומאה ואף אם אין לו אלא פתח אהד יראה דהוי ר"ה פיון שהיא חצר
גדולה מסתמא הנה מלאה דיורין וכיון שפן גזון אמצעי של חצר הוא דומה פבקעה
בימות החמה וגם בבה"כ הוי ר"ה פמשמע החכם כו' ויר' דהוי דומל' דעזרה שכתב
הרמב"ם שם שהוא רשות הרבים ועי' בירושלמי פ"ק דסוטה דאמר התם א"ל אל תכנסה

לב"ה כו' הי' סעד לזה עינין שם וא"כ חזרנו לספק טומאה בר"ה טהור אלא שכתב אברהם בפ' אין מעידין ס"ט בר"ה הלכה ואין מורין פן כו' ומ"ש החכם המשיב בזה אינו פרוש לע"ד מתוך דברי הרמב"ם ע"פ משנה פ"ח דעדידות וריש בפ"ב דטהרות: אמנם אלו לא הי' בנ"ד רק חששא זו של המומרים הנה מקום להקטר מטעם דאע"ג דידעו בנדאי שהי' מומרים קבורים שם מ"מ פשיטא שמעולם לא ניכר באיזה מקום רשעים קבורים והנה מאחר שפינו מושם כמה קברים ועכשיו אנו דנים ומסתפקים על הנשארם מהם הנה כי כן אינו ספק דאזלי' בתר רובא ואמרי' דכותים נינהו כמ"ש הרשב"א ז"ל בתשובה סי' פ"ג דקבר הנמצא סמוך לביתו של ישראל דאמרינו דכותי הוא משום דאזלינו בתר רובא בכל התורה כולה ואפילו בדאמתחוק אסורא ואפי' ברה"י טהור יע"ש וה"ה בנ"ד דאמרינו הכי דאלו הקברות הנמצאים בתוך החצר הכותים הם כי רבים.

ועוד בזה מאחר שפינהו כמה קברות והשליכום לחוץ רחוב תלי' לי' שאותם שפינהו הנה המומרים והנשארם הם הכותים מידי דהוי כשאר אסורין דאמרינו הכי דאסורי הוא דאזנא לי' כמבואר ביו"ד סי' ק"י וקבוע לא שייך הקא לאו דאורייתא ולאו מדרבנן כמבואר.

וראיתי מה שכתב החכם הנ"ל לדון בנ"ד פדין שדה שאבד בה קבר והביא דברי ר"ש ז"ל שכתב בפ"ח מאהלות דאף בר"ה כו' טמא מדרבנן ותקן לזה וכתב שירצוף הקרקע באבנים כו' ואני אומר שלא פינן יפה ואם הדבר פן דשייך פאן דין שדה שאבד בה קבר לא תקן כלום בזה שכתב שירצוף כו' ונתחלף לו בין השדה שאבד בה קבר לשדה שנתרש בה קבר דזו שפינו המרצף בית הפרס באבנים טהור לא נאמר אלא דנוקא בשדה שנתרש שהוא בית הפרס א' כמו שכתב שם רש"י משנה ד' אבל בשדה שאבד בה קבר לא מהני רצוף אבנים פינן דמטמא באוהל כמבואר שם במתני' ובפ"ק דמ"ק וע"ש וכן מאי דאמרינו בכמה דוכתי' מנפח אדם בית הפרס כו' ובית הפרס שנידש טהור וכו' לא איתמר אלא דנוקא בנתרש כו' דלא מטמא באוהל כמו שיראה המעיין בכל המקומות שהזכירו בית הפרס בגמרא ועיין בתוס' ס"פ דנדה יע"ש וזה פשוט: אבל אעיקרא דדינא בנ"ד לא נגע ולא פגע בדין שדה שאבד בה קבר שהרי דברי הר"ש פרו מללו דמסתברא דשדה שאבד כו' ברה"י טמא מדאורייתא כו' אבל בר"ה אינו אלא מדרבנן כדאמר בכל דוכתי' בבית הפרס דרבנן והיינו בין נחרש ובין אבד דרבנן החמירו בו כו' כמבואר בדבריו שם וכן נראה דעת התוס' ז"ל בפ"ק דשבת דף י"ב ע"ב בד"ה על ספק ב"ה שכתבו ז"ל נראה לר"י דמיירי בשדה שנתרש בה קבר דטהור מדאורייתא ולא חיישינו לעצם פשעורה ולא הוי אלא מדרבנן אבל בשדה שאבד כו' הוי ספק דאורייתא כדמוכח במ"ק והיכי אמרינו ברה"י תולין כו' יענין שם והו עצמן דברי ר"ש בפ"ד דטהרות והנראה פרו מדרבנן הוא דנוקא ברה"י היא מדאורייתא אבל בר"ה אינו אלא גזירה דרבנן דומיא דנתרש וזה מוכח בהכרח גמור דהא קימ"ל ס"ט בר"ה טהור וכן נראה מדבריהם סוף פרק ב' דכתנבות יענין שם ורש"י ז"ל הוסיף וס"ל דאף ברשות היחיד לא הוי אלא מדרבנן שפי' שם בשבת על ספק בית הפרס ז"ל על ספקו של בית הפרס כגון תרומה שנקנסה לבית הפרס דהוא שדה שאבד בה קבר אינו ספק דלא ידעינו אם האהיל על הקבר או לא עכ"ל הרי שפיר דב"ה הוא השדה שאבד בה קבר אינו ספק דלא ידעינו אם האהיל על הקבר או לא עכ"ל.

ועלה קתני ברשות היחיד תלינו דאינו אלא ספק דרבנן: ואיברא דקשה לזה מ"ט ספק טומאה ברה"י טמא ניש לישב ואין פאן להאריה וכן פירש ו"ל בפרק פהו גדול ונזיר אמתני' אבל סככות ובית הפרס שדה שואבד בה קבר ונחרש וכו' פנראה דס"ל דסתם בית הפרס הוי בין נחרש ובין אבד וסתמא קתני בין ברשות היחיד ובין ברשות הרבים ואין לומר דנאבד ונחרש קאמר דהיינו שאבד הקבר ונחרש אחר פה דהא תנו באהלות דשדה שאבד בה קבר אינו עושה בית הפרס אם נחרש יעניין שם והתוס' ו"ל פתבו שם בית הפרס שדה שנחרש כו' משום דלשיטתיהו אזל כנז' אבל דעת רש"י כמו שכתבנו וע"ש בתוס' ו"ל דמוכח במ"ק דהוי מדאורייתא כו' בע"ד לא מצאתי שם שום הכרח ואדרבה פשטא דסוגי' מוכח פדברי רש"י ו"ל יע"ש.

ואיך שיהי' עולה דלכ"ע שדה שאבד בה קבר ברה"י דטמא דאינו אלא גזירה דרבנן כמו שהוכחנו ומעתה הדבר ברור דבנ"ד אין לנו עסק בדין זה שהרי שנינו בתוספת' הביאו ר"ש ו"ל בסוף אהלות ונ"ל ואין מדור הפותים ובית הפרס בח"ל ע"כ וכתב שם הר"ש ו"ל ונ"ל.

וכתב וכו' וי"ל דאיצטרף משום פהגים דאסורי במדור העמים ובבית הפרס כו' ובמדור העמים ובבית הפרס שבח"ל שרי הפהגים שבח"ל דדוקא בא"י גזור משום דאיפא תרומות ומעשרות כו' אבל בח"ל לא גזרו.

ועוד שאינו יכולין לעמוד בה כו' יע"ש ונהרי מבואר שפינו שטומאות בה"פ אינו אלא מדרבנן בח"ל לא גזרו והיינו בין נחרש ובין אבד דכולהו גזר' דרבנן ניהו כמ"ש ותוספתא זו היא הלכה פסוקה הביאו הרמב"ם סוף פרק י"ג מהל' טומאת מת יע"ש ומה שכתב הר"ן ו"ל שם בב"מ בשם מהרי"ק בפ' תוספתא זו המע' יראה שאין לשון תוספתא ולשון הרמב"ם סנבלו ואין לנו אלא דברי ר"ש הברורים ומי פמוהו מורה באופן שאין בנידן דידן שום דין שדה שאבד בה קבר מאחר שאנו דנין לחצר זה פדין ר"ה כנז' ואף אם דנינו ליה כרה"י נראה דאין פאן בית מיוחד ולא מבע' לדעת רש"י ו"ל דסבר דהא נמי מדרבנן דהיינו דינא דתוספתא אלא אפילו לתוספות ור"ש יראה דאין פאן שייכות מאחר שקבר פינו פמה קברות משם אמרינו דאותם הי' ממזרים ואיסורא הוא דאזדא לי' בשאר אסורים בדין זה: אבל מה נעשה על קברות פותים אשר הם תוך החצר והנה אמת דלהרמב"ם ו"ל וסייעתו אין מטמאין באנהל מ"מ רבים חולקים עליו וראיתי שכתב החכם המשיב דהלכתא פהרמב"ם כו' ואנכי לא ידעתי איך הכניס ראשו בין החרים הגבוהים להכריע ביניהם בלי טעם ורא' ואיברא שהרשב"א בשיטתו ליבמות פרק הפא על יבמתו הכריח כס' הרמב"ם וכן נראה דעתו מאותו תשובה הנזכר למעלה וכן דעת הרמב"ן בתורת האדם והר"ן ו"ל בפרק המקבל פמה שכתב הנזכר שם מפר' ור"ת וסמ"ג חולקים ומאחר שהרא"ש ו"ל לא הכריע וכתב אין להחמיר ומהר"ם ו"ל הוא מחמיר וכתוב בתשובת הרשב"א סי' תת"ל א"כ מי הוא זה יקל ידו פנגדם ולא יחמיר ומהר"ן ו"ל אף כי הולך הוא בדרך הרמב"ם ו"ל בכל הלכותיו פתב בדין זה להחמיר פמה שכתב בש"ע סי' שע"ב ע"ש וראיתי בסוף ספר חות יאיר שכתב שם בדרך רמ"ח ונ"ל אף שנימא שעצמות ממת עפ"ם הפה מ"מ לפה לא יהיו הפהגים בכלל ברכה מהיות טוב כו' דמסי' הטור גבי קברי פותים נכון לנהר כו' והמחמיר תע"ב ע"כ וא"כ

בַּנוּדָאֵי נִיחָא לְהוּ לִפְהֵינָם שְׁיִנּוּחוּ בְּרִכּוֹת עַל רֵאשִׁים כּו' גַּם אִם נֹאמֵר שְׁהֵם פּוֹתִים מ"מ
רְאוּי לְהַחְמִיר לְדַעַת הַטּוֹר וּע"כ דַּעַתִּי נוֹטָה שְׁיִחְמִירוּ הַפְּהֵינָם וְלֹא יִלְכוּ לְאוֹתוֹ מְקוֹם כּו'
עכ"ל הָרִי שְׁהִסְפִּימָה דַּעַת הַחֲכָם נר"ו לְהַחְמִיר בְּדָבָר כּמ"ש וְכִינּוּן שְׁפָף אֵין אֲנִי מוֹצֵא
שׁוּם מְקוֹם הַיִּתְרָה לְהַפְּהֵינָם לְבוֹא אֶל תּוֹף הַחֲצָר זֶה פֶּלֶל וְרֹאזִי לְמַחֹת בִּינְדָם: וְאוּלָם תִּרְתִּי
בְּלִבִּי לְמִצְוֹא פֶתַח הַיִּתְרָה בּנ"ד וְהוּא מ"ש הַגְּהוֹת אֲשֶׁר"י בִּפ' הַמְקַבֵּל וְז"ל וּמְסַפְקָא לִי
אִם יָכוֹל הַפְּהֵן לְלַכֵּת עַל קַבְרֵי הַפּוֹתִים לְבֵית הַכְּנֻסֹת אוֹ לִב"ה אִי לִיכָא דְרַפָּא אַחְרֵינָא
עכ"ל וְלִכְאוּרָה תְּמַהֲתִי דְמֵאֵי מְסַפְקָא לִי אִי ס"ל פְּהֵרְמָב"ם וְז"ל פְּשִׁיטָא דְאַפִּי לְדָבָר
הַרְשׁוּת מוֹתֵר בְּדַמוּכַח לְשׁוֹן הַטּוֹר וְז"ל וְאִי ס"ל כּר"ת מְהִיכִי תִיִּתִי דִיכּוֹל פִּינּוּ דְהוּי בְּכָלֵל
אָדָם וּמ"ש מִיִּשְׂרָאֵל שְׁנִסְתַּפְקוּ בִירוּשָׁלַיִם פ' מִי שְׁמַת פֶּרֶק כ"ג וְנִזִּיר אִם יָכוֹל הַפְּהֵן
לְהַטְמִיא לְנִשְׁיֵאת כַּפִּים מִשׁוּם דְּהוּי עֲשֵׂה וְדַחֲי ל"ת וּמוּכַח שְׁם דְּלָא יַעֲשֵׂה וְאִם נֹאמֵר
דְּלָא פְּסִיקָא לִי הַיִּלְכָתָא כְּמֵאן וּע"ז נְסַתְפַּק אִי לִב"ה מוֹתֵר הָא נְמִי לִיכָא דְהוּי ס'
דְּאוּרֵינָא וְהִיכֵן מְצִינּוּ שְׁמוֹתֵר לְדָבָר מְצִנָּה לְכוּ יִרְאָה בְּרוּר דְּמְסַפְקָא לִי לְפִי דְבָרֵי ר"ת
שְׁכַתְבָּ שְׁם הַהֲג"א וְז"ל דְּטַעְמָא דְאַלְיָהוּ וְז"ל הִי מִשׁוּם דְּרוּב אַרְוֹנוֹת יֵשׁ בְּהֵם פּוֹתַח טַפַּח
וְלִיכָא אֶלָּא אִיסוּרָא דְרַבְּנָן וּבְמְקוֹם מְצִנָּה לֹא גְזָרוּ כּו' ע"ז נְסַתְפַּק הַהֲג"א אִם לִילָף לִב"ה
נְמִי לֹא גְזָרוּ אוֹ דְּנֻקָּא מִשׁוּם כְּבוֹד מְלָכִים הַתִּירוּ אֲבָל לְמִצְוֵה אַחְרַת לֹא דְוּמְל' דְּבֵית הַפָּרֶס
שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס' וְז"ל בִּפ"ק דַּע"ז יַע"ש וְהוּא וְז"ל לֹא פְּשִׁט לָהּ.

אֲמַנָּם בְּסִפְרָא שְׁאָרִית יְהוּדָא פֶתַח דְּנִרְאָה לוֹ לְהַתִּיר דְּכִינּוּן דְּהוּי פְּלוּגְתָא אִי קַבְרֵי פּוֹתִים
מְטַמְּאִים אוֹ לֹא וְאַפִּי לְדַעַת ר"ת לִיכָא אֶלָּא אִיסוּרָא דְרַבְּנָן כּו' וּמְסַפְקָא לָן אִם בְּמְקוֹם
מְצִנָּה פְּזוּ גְזָרוּ אוֹ לֹא הוּי ס"ס וּמוֹתֵר אֵלוּ ת"ד וְנִהְיָאֵם הֶרֶב בַּהֲג"ה בְּסִי' שַׁע"ב בְּקִיצוֹר
יַע"ש וּא"כ בּנ"ד יֵשׁ מְקוֹם לְהַתִּיר אִם אֵין בַּה"כ אַחַר בְּעִיר מְטַעַם הַנּוֹ' אֲבָל אַחְרֵי רְאִיתִי
שׁוֹנְרֵשׁ דְּבָר וְעוֹנָמֶק הַדִּין רְאִיתִי שְׁהַדָּבָר זֶה לֹא יִתְכּוֹן פֶּלֶל וְדָבָרֵי סִפְרָא שְׁאָרִית יְהוּדָה אֵינּוּ
עוֹלִים פְּהֵלְכָה וְתַמְהֵנִי עַל הֶרֶב הַנּוֹ' לְמֵאֵי הַלְכָתָא הִבִּיאֵם דְּהִנֵּה זֶה שְׁכַתְבָּ כ"ת דְּלִיכָא
אֶלָּא אִיסוּרָא דְרַבְּנָן מִשׁוּם דְּרוּב אַרְוֹנוֹת כּו' לֹא פֶל אִפִּי' שְׁוִים וְאֵינּוּ אֶלָּא דְּנֻקָּא בְּקַבְרָה
פְּתוּחַ פּוֹתַח טַפַּח לְהוֹצִיא אֶת הַטְּוִמְאָה אֲבָל בְּקַבְרָה סְתוּמָה אֲדַרְבָּה פִּינּוּ שְׁיֵשׁ בּוֹ חָלָל פּוֹתַח
טַפַּח מְטַמֵּא מִן הַתּוֹרָה מְכָל צְדָדִיו וְדָבָר זֶה בְּרוּר וּמְפֹרָשׁ בִּפ' כ"ג וְנִזִּיר וּבְהֵרְמָב"ם
הַלְכוֹת טוֹמְאָת מַת וּכ"כ הַתּוֹס' וְז"ל שְׁם בִּפ' מִי שְׁמַת ד"ה רוּב אַרְוֹנוֹת כּו' יַע"ש וּפ'
הַמוּכָר פִּירוֹת וְכוּן הַסְּפִים הֵרְמָב"ן בְּשִׁיטְתוֹ לְבַתְרָא שְׁם וּבְס' תּוֹרַת אָדָם שְׁעַר הַפְּהֵינָם
יַע"ש וְכוּן בַּשֵּׁה"ג סוֹף הַלְכוֹת טוֹמְאָת מַת פֶתַח דְּמָה שְׁאַמְרוּ בְּג' מְדַלְגִין הֵינּוּ ע"ג אַרְוֹנוֹת
כּו' הִי דְּנֻקָּא בִימִיָּהם שְׁלֹא הִיוּ קוּבְרִין בְּקַבְרָה סְתוּמָה אֶלָּא פְּתוּחַ פ"ט לְהוֹצִיא אֶת הַטְּוִמְאָה
אֲבָל עַכְשָׁיו שְׁקוּבְרִין בְּקַבְרָה סְתוּמָה אֵין שׁוּם צַד הַיִּתְרָה דְּמְטַמֵּא מִן הַתּוֹרָה מְכָל צַד יַע"ש
הַן הוּן הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בִּפ' לְהַרְשָׁב"א וְז"ל בְּתַשׁוּב' סִי' שַׁכ"ד יַע"ש א"כ אֲמֹר מַעֲתָה
שְׁאִין דְּבָרֵי שְׁאָרִית יְהוּדָא עוֹלִי לְהֵלְכָה וְאֵין שׁוּם צַד הַיִּתְרָה לִילָף עַל הַקַּבְרָה פּוֹתִים לְשִׁיטַת
ר"ת פִּינּוּ שְׁאִין עַכְשָׁיו קַבְרָה פְּתוּחַ וּמְטַמֵּאִין מִן הַתּוֹרָה וְנִה בְּרוּר: הִנֵּה צְדָדִיתִי פְּמָה צְדָדִים
וְסוֹף דְּבָר לֹא מְצִאתִי הַיִּתְרָה לְפְהֵינָם לְכַנּוֹס לְחֲצָר וּלְתוֹף הַבְּנִינָם פֶּלֶל וְאֵין לָהֶם תְּקִנָּה
אֶלָּא א"כ יְבַדְּקוּ פֶל הַחֲצָר וְיִפְנוּ מִשָּׁם פֶל הַקַּבְרוֹת לְחוּץ וְאִם בְּאַמְצַע הַחֲצָר לֹא יוּכְלוּ
לְפַנּוֹת הַקַּבְרוֹת יַעֲשׂוּ צִיּוֹן בְּמְקוֹם הַטְּוִמְאָה אֲבָל בְּמְקוֹם הַבְּנִינָם לֹא מְהִנִּי צִיּוֹן וְצָרִיף
לְפַנּוֹת פֶל הַקַּבְרָה שְׁיֵשׁ שְׁם עַד מְקוֹם שְׁלֹא יִשְׁאַר שׁוּם סִפְקָא וּבְמְקוֹם אֲשֶׁר יֵשׁ סִפְקָא אִם יֵשׁ
שְׁם קַבְרָה אוֹ לֹא יִרְאָה דְּאֵין צָרִיף בְּדִיקָה מְטַעַם ס"ס שְׁמָא אֵין שְׁם קַבְרָה וְאֵת"ל יֵשׁ שְׁם

שָׁמָא הִלְכְתָא כְּהֶרֶם ב"ם וְאֶפְיֵלוּ לְדַעַת הָרָא"ש מְוֹתְרִים מִס"ס כַּמ"ש הֶגְאוֹן הַנּוֹז' שֵׁם עֵינֵי עָלְיוֹ.

מְגוֹלָם כְּנֹז' בְּשֵׁאלָה שְׁאֶסוּרִים לִילָף עֲלֵיהֶם דְּמִטְמְאִים בְּמַגָּע וּבְמַשְׂא וּבְהֶסֶט כְּמוֹ שְׁפֹתָב דְּכוּתֵיִם דְּלִרְשָׁב"י בְּמַגָּע מִטְמְאִים פְּשִׁיטָת דְּרַבִּינָא שֵׁם בַּפ' הַבָּא עַל יְבֻמְתּוֹ: וּמָה שְׁפֹתָב הֶחֱכֵם הַמְּשִׁיב בְּזֶה לְהַתִּיר וְסִמְךָ עֲצָמוֹ לְסַפֵּר יִרְאִים כּו' סִמְךָ לְכוֹתֵל רְעוּע דְּמֵאֲחַר דְּרַבִּינָא שֶׁהוּא בְּתָרָא וּמֵאֲרִי דְתַלְמוּדָא ס"ל דְּלֵהֲרֵשֶׁב"י מִטְמְאִים בְּמַגָּע מֵהִיכִי תִּיתִי דְלָא קִי"ל כְּנוֹתִיָּה וּמָה גַם שֵׁפֶן פֶּסֶק הֶרֶם ב"ם ו"ל וְכֵן הִסְפִּים הֶרֶשֶׁב"א בְּשִׁיטָתוֹ שֵׁם וְכֵן פֶּתַב הַבֵּית יוֹסֵף ו"ל בְּפֶרֶק חֲזַקְתָּ ר"ה בְּנֵאָה הִי מְצִינָן מִשּׁוּם טוֹמְאָת מַגָּע יְעוּנִין שֵׁם אֶף שְׁדַבְּרִיו צ"ע דְּאֲמָרִי בְּמוֹעֵד קֶטָן מִשּׁוּם מַגָּע לֹא בְּעֵי צִיּוֹן וְעִינָן בְּתוֹס' בְּפֶרֶק כ"ג וְנִזְיָר דָּף נ"ד.

וּמֶר"ן ו"ל בְּבֵית יוֹסֵף פֶּתַב דְּלַעֲנִין הִלְכָה נְקֻטִּינָן לְהַחֲמִיר כּו' אִם פֶּן אֵיפָּה מִי יִקַּל כְּנֶגֶד הַנָּף אֲרִינְיוֹתָא בְּאִיסוּרָא דְּאֲרִינְיָתָא וְתַמְלִי מֵאִי סְנִי לִי לְהִנִּי צוֹרְבָא מְרַבְּנָן שִׁיטָת ר"ת וְדַעֲמִי דַס"ל דְּמִטְמְאִים בְּאִנְהֵל מִן הַתּוֹרָה וּב"ה בְּמַגָּע בְּמַשְׂא אֲשֶׁר ע"כ אֲנִי אוֹמֵר שְׁאִין לְסַמְךָ ע"ד נְאֻסוּרִים הַפְּהִינִים לִילָף עַל הָעֲצָמוֹת אִם לֹא יוֹצִיאָם לַחוּץ וּמִהִיּוֹת טוֹב יִרְצְפוּ הַקְּרַקַּע בְּאֲבָנִים אוֹ יִתְנוּ עֶפְרָג' טְפָחִים עַל גִּבְּן וּבְזֶה יִלְכוּ בְּטַח הַנְּלַע"ד פֶּתַבְתִּי לַעֲשׂוֹת כְּרַצּוֹן אִישׁ שֶׁר הַגְּדוֹל מְרַב אֶחָד הוּא אֲבָרְהָם אֲשֶׁר הוּד כְּבוֹדוֹ חוֹפֵף עָלַי וְעַל צְנוּאֲרֵי אֲנִי הַגָּבֵר מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוֹרֵן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וּכְנֶגֶד פְּנִיָּהֶם קוּמִי אוּרִי.

הַצְּעִיר יַעֲקֹב אֶלְפָּאנְדְּרִי: תְּשׁוּבָה שֶׁהִשְׁבַּתִּי לְהֶרֶב מְבִילִיגְרָאד עַל תְּשׁוּבַת הֶחֱכֵם הַנָּ"ל. כְּתָבוּ קַבְלֵתִי וּבִקְרָאִי שְׁנִים וּשְׁלֹשָׁה דְּלַתוֹת עֲמֻדָתִי מְרַעִיד מִשְׁתּוֹמֵם כְּשֶׁעָה חֲדָא וּפְתַחְתִּי סְבָרִי סְפָרִי דְּבִי רַב וּמְצִאֵתִי ת"ל דְּבָרֵי רְשׁוּמִים בְּכַתָּב אֲמַת וְשִׁפְתֵי בְּרָרוּ מְלָלוּ וְאִין אֲנִי חוֹשֵׁד לְמַכ"ת שֶׁלֹּא הֶעֱתִיק דְּבָרֵי כִי מִסְתַּמָּא חֲזַקָה עַל הַחֲבֵר שְׁאִינוּ מוֹצִיא דְּבָר שְׁאִינוּ מְתוֹקֵן וּבִפְרֻט שְׁרָאִיתִי בְּקֶצֶת מְקוֹמוֹת שֶׁהִי לְפָנָיו דְּבָרֵי בְּרוּרִים וְאֶפ"ה פֶּתַב שְׁאִין דְּבָרֵי מְחַנּוּרִים וְלִדְעָתִי כְּמֵאן דְּלֹא גְמוּר אֵינֶשׁ שְׁמַעְתָּתָא.

ע"כ אֶפְרָשׁ דְּבָרֵי וּלְהִרְאוֹת בְּאֶצְבַּע כִּי נִרְאָה מְפֻתְלֵי כְּתָבוּ שֶׁלֹּא יִרְד לְעַמְקוֹ שֶׁל הִלְכָה וְאֶבָּא עַל הַסְּדֵר קוּנְטְרָס רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן מָה שֶׁהִשְׁיֵב הֶחֱכֵם הַנָּ"ל וְזֶה לְשׁוֹנוֹ מָה שְׁפֹתָב הֶחֱכֵם הַמְּשִׁיב לְדוֹן בְּזֶה סְפֵק טוֹמְאָה בַר"ה מֵהִיָּא דַבַּפ' נְזִירִים דְּבִתְלָתָא גְבָרֵי הָנִי ר"ה כְּפִתּוּב שֵׁם אֵינוּ מְחַנּוּר לְעִנְיַת דַּעְתּוֹ דְּהֵן אֲמַת שְׁפִסְקָה לְזוֹ הֶרֶם ב"ם בַּפ"ט מָה נְזִירוֹת מ"מ מְחַלְנוֹקַת בְּצִדוֹ וְהוּא הֶרֶאָב"ד שְׁסוּבֵר שְׁצָרִיף שִׁיְהִיו שְׁלִשְׁתָּם בְּמַעֲמַד אֶחָד וְכָל שְׁאִין בְּמַעֲמַד אֶחָד לֹא יֵצֵא מֵרָה"י כּו' וְגַם הַתּוֹס' ו"ל יִרְאָה שְׁסוּבָרִים כְּהֶרֶאָב"ד שְׁפֹתָבֵי שֵׁם בַד"ה בְּאוֹמֵר רֵאִיתִי שְׁנִזְרָקָה טוֹמְאָה בְּנִיָּהֶם וְהוּא עוֹמֵד מְרַחוֹק דְּהָנִי סְפֵק טוֹמְאָה בַר"ה"י כּו' הָרִי בְּבִירוֹר פְּסָבְרוֹת הֶרֶאָב"ד שְׁפֹתָבֵי וְהוּא עוֹמֵד מְרַחוֹק כּו' וְאִי הָנִי ס"ל כְּהֶרֶם ב"ם הָנִי לְהוֹ לְמִימֵר וְהוּא עוֹמֵד בַּחוּץ וְא"כ בַּנ"ד לְפּוּם הַגְּהוֹת הֶרֶאָב"ד וְהַתּוֹס' ו"ל לֹא יוֹכְלוּ הַפְּהִינִים לְבֹא אֶל תוֹף הַחֲצָר בְּלִתִּי אִם נוֹעְדוּ שְׁלִשָׁה אֲנָשִׁים יַחַד וְזֶה לֹא יִתְכַן בְּכָל פְּנִיסָה וּכְנִיסָה נִמְצָא בָּאִים לִידֵי סְפֵק טוֹמְאָה עַכ"ל: הַנֵּה הֶחֱכֵם הַנָּ"ל הִבִּיא לְנוּ פְּלוּגְתָא חֲדָשָׁה מָה שְׁאִין נִפְקָא מִיְנֵי לְנִדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ שֶׁהָרִי כְּתַבְתִּי נִשְׁמַע מְזָה כֹּל הִיכִי דְאֵיכָא בִּי תְלָתָא הָנִי סְפֵק טוֹמְאָה בַר"ה וּבִלְשׁוֹן זֶה אֵין הֶכְרַע אִי כַפִּי הֶרֶם ב"ם אִי כַפִּי הֶרֶאָב"ד וְהַבֵּאתִי מִיָּד וְז"ל וּבְמִשְׁנָה ח' בַּפ' ו' דְּטָהֲרוֹת שְׁנִינּוּ בְּסִילְקֵי רְשׁוֹת הַיְחִיד לְשַׁבֵּת וְכו' עַד וְחֲצָר שְׂרָבִים נְכַנְסִים בְּזוֹ וְהַבֵּאתִי רֵאִי מְהֶר"ש וְר"ע אֶף דְּלִיכָא תְלָתָא בְּשַׁעָה שְׁנוּלֵד הַסְּפֵק

ואפ"ה פיון דרביים מצויין שם פרשות הרבים דמי וכתבתי הרי להדיא אף אם נכנס יחידי פיון שמהקום ר"ה ספיקו טהור וכתבתי פיון שחצר נעשה מקום לבשל שכר ואין לו מקום שרביים נכנסים ויוצאים יותר ממקום זה כי רבים שתו לימא הני ר"ה גמור פנונתי דאפילו יחיד שנכנס לשם הני ספק טהור וכיון דאין הנזיר מגלח אין הפהו מוזהר עליו ומתחילה לא הבאתי ראיה מב' נזירים רק שלא תדע פמה הם רבים אם הם מאה או אלף כתבתי דאפילו שלשה הם רבים והרמב"ם והראב"ד לא איפלגי אלא אם רוצים לעשות בפעם הזה רשות הרבים דס"ל להרמב"ם אפילו הם בחצר ולא ביחוד והראב"ד ס"ל דבעינו שהם ביחוד אבל אם כבר נעשה ר"ה כמו בבקעה בימות החמה אפילו אם אח"כ נכנסו יחידי ונולד ספק הני ספק ברה"ר וטהור ובזה אינם חולקים הרמב"ם והראב"ד אפירוש ר"ע והר"ש ואין ענין פלוגתא דהרמב"ם והראב"ד לגדון שלפנינו שעלה בדעתי להתיר.

וכתבתי בפירוש דאפילו פהו אחד יכול לכנוס פיון דכבר נעשה רשות הרבים אף שהיה מתחילה רשות היחיד ובר מכל דין שפכת החכם הנ"ל שנראה לו שהתוס' ס"ל פדעת הראב"ד מדכתבו והוא עומד מרחוק ולא פתבו והוא עומד בחוץ לא דק פלל בהבנת דבריהם שהרי בש"ס לא נזכר המקום שהיו עומדים הנזירים לא בית ולא חצר רק סתם שני נזירים שאמר להם אחד שראיתי אחד מכם שנטמא ועל זה מתמי' הש"ס פיון דהני תלתא הני ליה ספק טומאה בר"ה ותיגרץ רבה בר רב הונא באומר ראיתי טומאה שנזרקת ביניכם.

ואמר רב אשי דייקא נמי דקתני ואינו יודע איזה מקום ש"מ ופי' התוס' והוא עומד מרחוק וסתמא דמלתא דאין פאן לא חצר ולא בית אלא הם עומדים בבקעה בימות הגשמים והוא עומד מרחוק מהם בשדה אחר ובזה לא שייך לומר חוץ ואין הכרע בדברי התוס' אי כפי' הרמב"ם או כפי' הראב"ד רק הרמב"ם למספר שמעתתא כתב והי' אחד מבחוץ אבל אם היה עד זה עמקו בחצר נ"מ ורש"י פי' ביניכם לפניו משמע ג"כ שעד היה מבחוץ אבל בדברי התוס' אין הכרע וכבר כתבנו שאין ענין פלוגתתם פלל לגדון שלפנינו וק"ל.

ומה שפכת החכם אבל מה שיש לראות בזה אם יש לחצר זה ב' פתחים ורבים נכנסים כו' זה משנה שאינו צריכה פאשר פתב בעצמו פיון דדיוורים מצויים שם הני ר"ה וכבר כתבנו שנעשה מקום לבשל שכר אפילו בפתח אחד הני ר"ה: ומה שפכת וז"ל אמנם אלו לא היה בנ"ד רק חששא זו של המומרים הי' מקום להתיר כו' עד מאחר שפינו משם כמה קברים ועכשיו אנו דנים על הנשארם אין ספק דאזלינן בטר רובא ואמרין דכותים גינהו כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' פ"ג דקבר הנמצא סמוך לביתו של ישראל דאמרין דכותי הוא משום דאזלינן בטר רובא בכל התורה ואפי' באמתחוק איסורא ואפי' ברה"י טהור יע"ש עכ"ל.

הנה עמדתי על דבריו ומשם מוכח איפכא וסתירה לדבריו דזה לשון תשובת הרשב"א שאלת קבר שנמצא בשכונת ישראל סמוך לביתו של יהודי אצל מפתן הבית מבחוץ ולא נודע אם ישראל אם פותי אם נדון דספיקו טהור מפני שהוא ר"ה ורוב אנשי עיר פותים כו': תשובה פל פי האי גוונא לעולם ספיקו טהור ואפילו ברה"י שלא אמרו רה"י ורשות

הרבים אלא בדאמתחזק איסור' פגון תשע צפרדעים ושרץ אחד ביניהם ונגע באחד מהם אבל פאן אין הדבר תלוי אלא ברוב דכל דפריש מרובא פריש ורובא דאורייתא בין לקולא ובין לחומרא וא"ת והלוא אנשי עיר פקבועין חשבין פדאיתא בכחובות אי דאזיל אייהי לגבייהו פל קבוע פמחצה על מחצה דמי לא היא דהתם בדאזילה אייהי לגבייהו ונבעלה לאחד מהם נמצא שהיא קבלה מן הקבוע אבל פאן שאנו דנין על המת הזה שהפרישהו ונהיאהו לכאן וקברוהו בנודאי פא מן הרוב חשבין ל"י עכ"ל הרשב"א.

הרי לפניך בנידון דהרשב"א לא הי' ברור שנקבר שם ישראל רק שהביאו לשם לקבור אמרינו רוב וקרוב הולכים אחר רוב ולא הוי קבוע אבל בנ"ד הוי איפכא שידוע לנו בנודאי שנקבר בבקעה זו מת ישראל ואף שהרוב כותים הוי ממש כט' צפרדעים ושרץ אחד בניהם ואף שבכאן לא הפירו המקום מעולם באיזה מקום נקבר הישראל מ"מ הוי קבוע דרבנן כמ"ש התוס' בפסחים אף שנולד הספק במקום קביעות מ"מ קאמר הש"ס נכבשינהו וניידינהו ונימא דכל דפריש מרובא פריש מ"מ לא חשיב קבוע אלא פשהאיסור ידוע במקומו ואדרבא נימא דכל דפריש מרובא פריש והוי ספק כמו בתחילה: הנה מה שכתב ועכשיו אנו דנים על הנשארים אין ספק דאזלינן בטר רובא לא ידעתי מאי קאמר דעכשיו דאנו דנים על הנשארים כו' דאם רצה להתיר מטעם רוב א"כ אפי' בתחילה הי' ראוי להתיר מטעם רוב דהואיל ורובא כותים נקברים שם ובכל התורה אזלינן בטר רובא ואפילו לענין טומאה פדאיתא במנחות ובביצה דף ל"ה ע"ב דאמר רב חסדא נבילה בטילה בשחוט' דאם נתערב כזית נבילה בהרבה זתים של שחוטה בטילה והנוגע בהם אינו טמא ולא הי' צריך לסייעו מדברי הרשב"א אלא ע"כ ברור הדבר דאין גידן דידן דומה לאיסור שנתערב דהא בקבר הנאבד אם ברה"י הוא מדאורייתא ואם ברה"ה הוא מדרבנן וע"כ דלא שייך בקבר הנאבד שום ביטול אלא ספק טומאה אם האהיל על הקבר וברה"י הוי דאורייתא וברה"ה הוי דרבנן ואף בכל אסורין אם נתערב מין בשאינו מינו ואינו ניכר בטל ברוב והכא לא מהני כל העפר הקרקע ניבטל ה"נ לא מהני הני קברי נכרים ליבטל דספק אחד הוא אם האהיל על קברות של ישראל או לא והנהו קברים פקרקע עולם דמי וא"כ מה לי מעיקרא או עכשיו דסוף סוף רוב קברי כותים הם וכמו שאין לנו היתר מתחילה פה אין לנו היתר עכשיו.

ומה שמביא ראי' מתשובת הרשב"א ראי' זו סתירה גדולה לדבריו פאשר פתבנו דהמענין בתשובת הרשב"א יראה עין בעין שהתם לא ידעו כלל שנקבר שם ישראל ונהיאו לשכונת ישראל לקבור כותים לכן כתב שבנודאי פאו הקברים מן הרוב הכותי אבל הכא הוי איפכא שבבקעה זו בנודאי נקברו שם שני ישראלים ורוב קברי כותים ופינהו משם קברים אמרינו דמן הרוב פנינהו ונשארו הספק פבתחילה: ומה שרצה עוד לומר מאחר שפינו משם כמה קברים תלינן לומר שאותו שפינהו הי' המומרים והנשארים הם כותים מידי דהוי פשארו דאמרינו הכי דאסורא הוא דאזיל כו' לא דק פלל וכבר פתבתי בתחילת דברי שהשבתי ודחיתי ראית החכם ממדינות פולין שהתיר וז"ל טרם פל אראה להשיב על דברי החכם שהתיר מטעם שפא הושלכו פל המומרים חזרתי על פל צידי צדדים ולא יכולתי למצוא סעד וסמך לדבריו ראשון אם נימא שסמך על הא דאמרינו בפ' התערובות אמר רבה בר אבבה אמר ר"נ טבעת של ע"ז שנתערבו בק' טבעות ונפל אחד מהם לים הגדול הותרו פולן דאמרינו הך דנפל היינו דאסורא הא תשובתו בצדו

דטעמו דהתם משום דמדאורייתא בטל ברוך פמבואר בב"י סי' ק"י וילכה תלינו לקולא
אבל גפי שדה שנאבד בה קבר דטומאה מדאורייתא ברה"י איך נתיר טומאה דאורייתא
ברה"י מטעם שמא השלכו אדרבה נימא אי פירשי הני עצמות שלא בפנינו נימא דכל
דפריש מרנבא פריש כו' ואם נימא דטעמו משום דהוי ספק ספיקא ספק השליכו ואת"ל
לא הושלכו שמא נגע זה אינו דהא אינו יכול להתהפך ועוד טעה בדבר משנה במס'
טהרות פ"ו משנה ד' כל שאטה יכול להרבות ספיקות וספיקי ספיקות ברה"י טמא עד
ר"א אומר ספק ביאה טהור ולא מבעי' להני דמפירשי דטעמא דר"א דספק ביאה טהור
משום דבעינן דומי' דסוטה דנדאי נסתרה אלא דספק נגע ספק לא נגע אבל ספק ביאה
טהור משמע אבל נדאי ביאה אף ר"א מודה לחכמים כו' אלא אפילו לפי ר"י שפיתבו
התוס' בפ"ק דפסחים דף י"ד ד"ה ספק ביאה כו' הא קמ"ל יחיד ורבים הלכה פריש.

ועוד אומר אני לא די דלא גמיר אף לא סביר דהא דאמרינן דאיסור נפל היינו היכי דאחד
מן התעורבות נטל שלם פמות שהוא אבל בנ"ד הספק שמא נשאר עצמות מכל מת ומת
וחזר הדבר לספק פשדה שנחרש בה קבר עכ"ל מה שפיתבתי פבר להשיב להחכם שלא
פיתבו פלל שנעשה ר"ה ועתה פאתי להוסיף שנעשה רה"י והוי טומאה דרבנן כמו
שפיתבנו בשם התוס' מ"מ משני צדדים אין הנדון דומה לראיה דהא לא התיר ר"א אלא
שנים שנים אבל אחד אחד לא.

וכן פסק הטור בסי' ק"י ובגדון דידן אין שייך דין זה ובכל נגיעה ונהליכה הוי ספק טומאה
ועוד דהתם נאבד אחד מן העולם ואין אנו צריכין לדון על אותו חתיכה אבל לא נאבד
אלא שפירש אחד מהן אין להתיר בשביל זה הנשארים ואדרבה אנו אומרים הך דפירש
דהתירא הוא ואסורא ברונבא כמו שאיתא שם בש"ס ונהביאו הטור והב"י בסי' ק"י אם
כן ה"נ פיון דבמקום שהושלכו העצמות לחוץ צריכין אנו ג"כ לדון להתיר לפניהם
במקום שהושלכו א"כ אין אנו אומרים הך דפירש דמת ישראל הוי אלא אדרבה אנו
אומרים כל דפריש מרנבא פריש ואיסורא ברונבא איתא: וגם מה שפיתב וז"ל וראיתי
מ"ש החכם הזה לדון בנ"ד פדיו שדה שאבד בה קבר ונהביא דברי ר"ש ז"ל שכ' בפ' י"ח
מאהלות דאף בר"ה טמא מדרבנן כו' ותיקון לזה וכתב שירצוף הקרקע באבנים כו' ואני
אומר שלא פיון יפה ונתחלה לו בין שדה שאבד בה קבר לשדה שנחרש בה קבר עכ"ל.

נשתוממתי פשעה חזא איך שקר ענה בי ועיניתי בספרי לאחר שהבאתי דברי הר"ש בפ'
י"ח דאהלות משנה ג' והעמקתי כל לשונו וכתבתי עכ"ל ואח"כ פיתבתי הרי לפניה דבית
הפרס אפילו בר"ה טמא מדרבנן ואף דאין הנזיר מגלח עליו מ"מ אסור לכהן לכתחילה
לכנוס והתוס' בברכות דף י"ט ע"ב ד"ה מדלגין היינו פיתבו בשם ר"ת דליתי להני פללי
דחגי בשמחות כל טומאה שאין הנזיר מגלח עליה אין הפהן מוזהר עליה ועוד שפיתב
הרב הב"י פיו"ד סי' שס"ט כו' עד משמע דנהי דמלקא לא לקי הפהן אבל מיהו אסור'
איפא ואין לומר דהא קימ"ל בית הפרס שנידש טהור וה"נ האי חצר פבר נידש זה אינו
דווקא לעושה פסח כו' עד אבל לנשאר מצות לא התירו ואין לנו שום היתר אלא אם
פאנו לומר שירצוף הקצר באבנים ותו ליכא למיחש שמא יסיט או יגע בעצם כמו דתנן
במשנה ה' פ' י"א דאהלות פיצד מטהרין בית הפרס באבנים שאינו יכול להסיט טהור
ה"נ דכנותי: אף אומר אני בנודאי אם הי' נ"ד כמו בית הפרס שנחרש בה קבר שפיר

מְצִינּוּ הַיִּתֵר זֶה אֲבָל בְּהַאי אֵיפָא לְסַפּוּקֵי בְּכָל הַחֲצָר שְׂמָא נִקְבְּרוּ בְּמִקּוּם שָׁם מוּמְרִים וְהוּי כְּשִׁדָּה שְׂאָבֵד בְּהַ קָבֵר וּבֵית הַפְּרָס כְּזֵה אֵין לוֹ הַיִּתֵר טְהֵרָה מְשׁוּם דְּהֵתֵם מְסַפְקִינּוּ כְּקָבֵר שְׂמַטְמָא בְּאִנְהֵל וְכֵן פִּי' ר"ע כִּיצַד מְטֵהֲרִין בֵּית הַפְּרָס אֲבֵית הַפְּרָס הֵרָאשׁוֹן קָאֵי שְׂדָה שְׂדָה שְׂנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר עַד כְּאֵן לְשׁוֹנוֹ וְעוֹד דְּאָף אִם נִימָא שְׂלָא הִי שְׂכוּנַת בְּתוּף הַחֲצָר רַק סְבִיב הַיְסוּדוֹת וְכִינּוּן שְׂחֲפָרוּ שָׁם וְהַשְׁלִיכוּ הַעֲצָמוֹת לְמִקּוּם הַמְדָּרוֹן יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא הַשְׁלִיכוּ רְבִיעַ עֲצָמוֹת מִן הַמוּמְרִים בְּמִקּוּם אֶחָד וּמְטַמְא בְּאִנְהֵל כּו' עַד וּכְבָר כְּתִבְנוּ בְּשֵׁם תּוֹס' דְּשִׁדָּה שְׂאָבֵד בְּהַ קָבֵר אֶפְיֵלוּ בִּר"ה טְמָא מְדַרְבְּנָן עַכ"ל הַנְּכַרְחֵתִי לְהֵאָרִיף כִּי פִן וְאוּלַי לֹא יִהְיֶה תַחַת יָדוֹ גּוֹף תְּשׁוּבָתִי: וְעַתָּה אֲשִׁיב יָדִי לְהַתְּפִילָא עַל הַחֲכָם הַזֶּה אִם מִדַּת הַחֲכָמִים כֵּן הוּא לִיטּוֹל עֲטָרָה לְעַצְמוֹ וּלְיִתְלּוֹת בּוּקֵי סְרִיקֵי בְּאַחֲרִים הֵלּוּא ת"ל שְׂפָתַי בְּרָרוּ מְלֵלוּ בְּמָה שְׂפָתַי אֲחַר דְּבָרֵי הַר"ש הֵרִי לְפָנֵינוּ דְּבֵית הַפְּרָס אֶפְיֵלוּ בִּר"ה טְמָא מְדַרְבְּנָן ע"כ אֲבֵית הַפְּרָס נִקְטַב בְּתַחֲלִילַת דְּבָרָיו וְסִימָתִי אֲחַר שְׂקָלִי וְטָרְגִי אֵלָא אִם בְּאֵנוּ לּוֹמֵר שְׂיִרְצוּן הַחֲצָר בְּאַבְנִים וְתוֹ לִיפָא לְמִיחַשׁ שְׂמָא יְסִיט אוֹ יַגַּע בְּעֲצָם כּו' הֵרִי שְׂפָתַי בְּרָרוּ מְלֵלוּ דָאֵם הִי חֲשֵׁשׁ כְּאֵן לְשִׁדָּה שְׂנַחֲרֵשׁ בְּהַ דְּעִיקָר קַפִּידָא שְׂמָא יְסִיט אוֹ יַגַּע בְּעֲצָם וּמִי שְׂיֵשׁ לוֹ מוֹחַ יִבִּין וְיִשְׁפִּיל כִּי ת"ל שְׂלָא נְכַשְׁלֵתִי בְּזֵה וְלֹא עֲלֵתָה עַל מַחְשַׁבְתִּי מַחְשָׁבוֹת פִּיגּוּל לֹא יִרְצָה בְּזֵה וְכַתְּבֵתִי בְּעֲצָמֵי.

אָף אוֹמֵר אֲנִי אִם הִי נ"ד כְּמוֹ בֵּית הַפְּרָס שְׂנַחֲרֵשׁ בּוֹ קָבֵר שְׂפִיר מְצִינּוּ הַיִּתֵר זֶה אֲבָל בְּהַאי אֵיפָא לְסַפּוּקֵי בְּכָל הַחֲצָר שְׂמָא נִקְבְּרוּ שָׁם מוּמְרִים וְהוּי כְּשִׁדָּה שְׂאָבֵד בְּהַ קָבֵר וּבֵית הַפְּרָס כְּזֵה אֵין לוֹ הַיִּתֵר טְהֵרָה וְכֵן פִּי' ר"ע כִּיצַד מְטֵהֲרִין אֲבֵית הַפְּרָס רֵאשׁוֹן קָאֵי וְכו' הֵרִי ת"ל עֲסַקְנוּ בְּמִשְׁנָה זֹו וּבְכִפּוּרֵי שְׁנָה הַנְּאָמַר בְּהַ וְאִיף עֲלָה עַל דַּעַת הַחֲכָם לְחֲשׁוֹד אוֹתִי בְּדָבָר שְׂתִינּוּקוֹת שְׂל בֵּית רַבִּן יוֹדְעִים בְּהַ וּבְכַרְט שְׂפָתַי בְּעֲצָמֵי דְּבָר זֶה שְׂבִנ"ד אֵין חֲשֵׁשׁ מַחְמַת שְׂנַחֲרֵשׁ לְבַד אֵלָא מַחְמַת שְׂנַחֲרֵשׁ וְשִׁדָּה שְׂנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר כְּתִבְנוּ שְׂאֶפְיֵלוּ בִּר"ה טְמָא מְדַרְבְּנָן כְּלָלָא דְּמִלְתָּא אָף אִם מַכ"ת לֹא הִעֲתִיק דְּבָרֵי כְּהַנְּיִיתוּן מ"מ לֹא יִדְעֵתִי מֵאִי אָדוֹן בִּי דְּנִקְטֵי לִי רְמוֹת רוּחָא לּוֹמֵר כְּאֵלוֹ לוֹ לְבַד נִיְתְּנָה הַמְּשַׁנָּה וּפִירוּשָׁה וְאַחֲרִים שְׂעֵסְקוּ בְּמִשְׁנָה זֹו וּבְכִפּוּרֵי שְׁנָה נְעֵלֵם מֵהֵם דְּבָר זֶה: וּמָה שְׂפָתַי וְז"ל אֲבָל מְעִיקָרָא דְּדִינָא בִּנ"ד לֹא נִגַּע וְלֹא פָּגַע בְּדִין שְׂדָה שְׂאָבֵד בְּהַ קָבֵר שְׂדָה הֵרָא"ש בְּרוּר מְלֵלוּ כּו' דְּבַרְשׁוֹת הַרְבִּים אֵינּוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן עַד וְכֵן נִרְאָה מְדַרְבְּרֵי הַתּוֹס' בְּשַׁבַּת דָּף ט"ו ע"ב ד"ה עַל סַפְקֵי בֵּית הַפְּרָס וְרַש"י ז"ל הוֹסִיף וְסִבִּיר' לִיָּה דְּאָף בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד לֹא הוּי אֵלָא מְדַרְבְּנָן שְׂפִירֵשׁ שָׁם עַל סַפְקֵי בֵּית הַפְּרָס עַל סַפְקוֹשׁל בֵּית הַפְּרָס כְּגוֹן תְּרוּמָה שְׂנַחֲרֵשׁ לְבֵית הַפְּרָס דְּהוּא שְׂדָה שְׂאָבֵד בְּהַ קָבֵר הֵינּוּ סַפְקֵי דְּלֹא יִדְעִינּוּ אִם הֵאָהִיל עַל הַקָּבֵר אוֹ לֹא עַכ"ל הֵרִי שְׂפִי דְּבֵית הַפְּרָס הוּא שְׂדָה שְׂאָבֵד בְּהַ קָבֵר וְעֲלָה קַתְּנֵי בְּרַה"י תּוֹלִין דְּאֵינּוּ אֵלָא סַפְקֵי דְּרַבְּנָן וּמִזֵּה עֲלָה בְּדַעַת הַחֲכָם לְהַחֲלִיט לְרַש"י בְּשִׁדָּה שְׂנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר אָף בְּרַה"י אֵינּוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן.

וְאֲנִי אוֹמֵר שְׂתֵּלָה בּוּקֵי סְרִיקֵי בְּדְבָרֵי רַש"י הַסּ מְלוֹמֵר כֵּן שְׂרַש"י ס"ל כֵּן לְחֻלּוֹק עַל הַכָּל כָּל סַפְקֵי טוֹמְאָה בְּרַה"י טְמָא דְּמִסּוּטָה גְּמַרִּינּוּ לִיָּה וְאֵין חוֹלֵק עַל זֶה דְּאָף לְפִי דְּבָרָיו שְׂרַש"י מְפָרֵשׁ בְּשִׁדָּה שְׂאָבֵד בְּהַ קָבֵר מִיִּירֵי וְעֲלָה קַתְּנֵי ר' יוֹסִי אוֹמֵר אָף עַל סַפְקֵי מַגְעָן בְּרַה"י שׁוֹרְפִין וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּרַה"י תּוֹלִין וְע"כ הָא דְּקַתְּנֵי תַחֲלִילָה עַל וְדֵאֵי מַגְעָן וְעַל סַפְקֵי טוֹמְאָתוֹן פִּירוּשׁוֹ שְׂנַגַּע בְּנוֹדָאֵי בְּאַרְצֵי עַמִּים וְסַפְקֵי טוֹמְאָתוֹן מְשׁוּם דְּכָל עֶפְרָר אֲרִץ עַמִּים מְסַפְקָא לּוֹ בְּקָבֵר שְׂל מַת כַּפִּי רַש"י שָׁם וְכֵן אִם נִגַּע בְּגִדֵי עַם הָאֲרִץ וְכָל אֵינְדָּה

דְּחָשִׁיב הֵתֵם פִּירוּשׁוֹ שְׁנַגְע בְּנוֹדָאֵי אֱלָא טַנְמָתָן הֵם בְּסַפְקָא א"כ רִישָׁא עַל סַפְקָא בֵּית הַפְּרָס
נְמִי מִיָּרִי בְּעֵנִין זֶה כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ"י כְּלוּמַר עַל סַפְקוֹ שֶׁל בֵּית הַפְּרָס כְּגוֹן תְּרוּמָה שְׁנֹכְנֶסָה
לְבֵית הַפְּרָס כּו' וּא"כ ע"כ סִפְּא דְקַתְנִי ר' יוֹסִי אוֹמֵר אֵף עַל סַפְקָא מִגְּעֵן בְּרַה"י שׁוֹרְפִין
וּחכ"א בְּרַה"י תּוֹלִין מִיָּרִי דְמִסְפָּקָא לָן אִם נִגְע תְּרוּמָה בְּעַפְרָא אֶרֶץ עַמִּים וְכוּ בְּאִינְדָּה וְע"כ
גַּבֵּי בֵּית הַפְּרָס נְמִי מְוַכְרְחִים אָנוּ לוֹמַר דְּסַפְקָא אִם בָּא בֵּית הַפְּרָס אוֹ לֹא וּבְזֶה פְּלִיגִי ר'
יוֹסִי וְחֻכְמִים וְהֵתֵם טַעְמָא רַבָּה אֵית בִּי כְּדַפְּלִי הֶרֶב רַעב"ט דְּטַעְמָא דְרַבְּנָן דְּלֹא שׁוֹרְפִין
מִשׁוּם דְּהוּי סַפְקָא סַפְקָא לְקוּלָּא סַפְקָא נִגְע סַפְקָא לֹא נִגְע וְאֵת"ל נִגְע סַפְקָא טַמְאִים סַפְקָא
טְהוּרִים אָבֵל אִם נִכְנַס בְּשִׁדָּה שְׁאֵבֵד בּוֹ קָבֵר בְּרִישָׁא דְשׁוֹרְפִין אֲלִיבָא דכ"ע אֵף לְרִישָׁא
סַפְקָא טַנְמָתָה בְּרַה"י טַמָּא דְלֹא יִחְלֹק רִש"י עַל הַפְּלֵל בְּכוּלְהוּ ש"ס סַפְקָא טַנְמָתָה בְּרַה"ר
טַמָּא דְמִסּוּטָה יִלְפִינוּ וְהַתּוֹס' הַכְּרִיחוּ פִּירוּשֵׁם דְּמִיָּרִי בְּשִׁדָּה שְׁנֹחַרְשׁ בָּהּ קָבֵר אָבֵל שִׁדָּה
שְׁאֵבֵד הוּי סַפְקָא דְאוֹרֵייתָא וְאִמָּאֵי אֶמְרֵי רַבְּנָן סַפְקָא מִגְּע בְּרַה"י תּוֹלִין וְהִתְנַן בַּפ"ו
דְּטְהוּרֹת דְּכָל סַפְקוֹת בְּרַה"י טַמָּא וְכוּ הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' בַּפ' חֲזַקְתָּ הַבְּתִים דָּף צ"ה ע"ב מְהֵא
מִתְנִיתָן דְּרַבְּנָן מְטַמְּאִין אֶפִּילוּ בַס"ס דְּתַנְנָן כֹּל שְׁאֵתָה יָכוֹל לְהַרְבּוֹת סַפְקוֹת וְסַפְקָא
סַפְקוֹת בְּרַה"י טַמָּא וְהַתּוֹס' לֹא צִיֵּינוּ הֵכָא עַל פִּירֵשׁ"י כְּדַרְכֵּם תְּמִיד לוֹמַר פִּי בְּקוּנְטֵרִס
כָּף וְלֹא נְהִירָא פִּינוּ שְׁאִינוּ מְפוֹרָשׁ בְּדַבְּרֵי רִש"י דִּי"ל דְּעַל סַפְקָא מִגְּעֵן לֹא עַל בֵּית הַפְּרָס
קָאֵי וְלִכְּדָּה פְּתָבוּ לְפָרֵשׁ בְּפָנֵי עֲצָמָם דְּמִסְתַּמָּא עַל כָּל בְּבָא דְרִישָׁא קָאֵי וְכוּ פִי הַר"שׁ בַּמַּס'
טְהוּרֹת וְעֵינָן בְּתוֹס' דְּנִדָּה דָּף ל"ג ע"ב שְׁפָתָבוּ לִישָׁב פִּי רִש"י דָּאִין לְהַשְׁוֹת גְּזוּרֹת
חֻכְמִים דְּפַעְמִים נִרְאָה לְהֵם לְהַחְמִיר אֶפִּילוּ בַס"ס עכ"ל.

הַרִי שְׁכָל בַּר דַּעַת יָבִין וְיִשְׁפִּיל שְׁאֵף לְפִי רִש"י בְּשִׁדָּה שְׁאֵבֵד בָּהּ קָבֵר וְנִכְנַס אֲדָם לְשֵׁם
דְּטַמָּא מְדְאוֹרֵייתָא בְּרַה"י אֲלִיבָא דכ"ע פִּינוּ שְׁאִין כְּאִן אֱלָא סַפְקָא אֶחָד וְקִימ"ל דְּכָל סַפְקָא
טַנְמָתָה בְּרַה"י מִסּוּטָה יִלְפִינוּ וְיִמָּה שְׁפָתָבוּ שְׁבַנְזִיר דָּף ל"ד פִּי רִש"י עַל מִתְנִיתָן הַסְּכוּכִית
וּבֵית הַפְּרָס שִׁדָּה שְׁאֵבֵד בָּהּ קָבֵר וְנִחְרַשׁ וְעָלָה בְּדַעְתּוֹ שְׁדַעַת רִש"י דְּסַתֵּם בֵּית הַפְּרָס
בִּין שִׁדָּה שְׁאֵבֵד בָּהּ קָבֵר וּבִין נִחְרַשׁ דָּאִין לוֹמַר דְּנִחְרַשׁ וְנִחְרַשׁ קְאָמֵר דְּהִיָּנוּ שְׁאֵבֵד
הַקָּבֵר וְנִחְרַשׁ אַח"כ דְּהֵא תַנּוּ בְּאֵהֲלוֹת דְּשִׁדָּה שְׁאֵבֵד בָּהּ קָבֵר אִינוּ עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרָס
עכ"ל: וְאִנִּי אוֹמֵר דַּע"כ צָרִיף לְדַחֲוֹק וְלְפָרֵשׁ דִּי"ו דְּוִנְחָרְשׁ וְא"ו הַמְחַלְקָת וּלפ"ז פִּינוּ
דְּאִנוּ צָרִיכִין לְדַחֲוֹק בְּנִי"ו דְּוִנְחָרְשׁ אִמָּאֵי דְחֻקִּינוּ לְאֶפּוֹקֵי נִפְשָׁן בַּר מְהִילְכְתָּא וְלוֹמַר
דְּרִש"י פְּלִיג אֶפְלָלָא דְכוּלָּהּ ש"ס וְעַל פִּי הַגְּאוֹנִים הַרְמַב"ם בַּפ' הַמְשַׁנָּה וְהַר"שׁ וְר"ע
טוֹב לָנוּ לוֹמַר דְּהִכִּי פִּירוּשׁוֹ שִׁדָּה שְׁאֵבֵד בָּהּ קָבֵר וְנִחְרַשׁ ר"ל שַׁע"י חֲרִישָׁה נִחְרַשׁ
וּמִתְחַזְקָה הִי נִיכְרָר וְכוּ מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי רִש"י פ"ק דַּע"ז דָּף י"ג ע"א דְּפָרִיף הַש"ס בֵּית
הַקְּבָרוֹת ס"ד טַנְמָתָה דְאוֹרֵייתָא הִיא וּמִשְׁנֵי אֱלָא בֵּית הַפְּרָס דְרַבְּנָן וּפִי רִש"י בֵּית הַפְּרָס
שִׁדָּה שְׁנֹחַרְשׁ בָּהּ קָבֵר הַרִי לְהַדְיָא רֵאִי דְשִׁדָּה שְׁאֵבֵד בָּהּ קָבֵר הוּי טַנְמָתָה דְאוֹרֵייתָא וְעַל
הַרְאִשׁוֹנִים אָנוּ מְצַטְעָרִים אֱלָא שְׁבָא לְהוֹסִיף עָלֵינוּ דְרִש"י פְּלִיג אֶפְלָלָא דַּש"ס בְּשִׁדָּה
שְׁאֵבֵד בָּהּ.

קָבֵר וְשִׁלָּא יְהִי טַמָּא בְּרַה"י מְדְאוֹרֵייתָא אֱלָא מְדַרְבְּנָן וּבַר מְכָל דִּין דִּי"ל דְּרִש"י מְפָרֵשׁ
כְּדֵאִיתָא בְּסַפְרֵי הַבֵּיא הַיְלָקוּט פ' חֲקַת דָּף רצ"א כִּיצַד בֵּית הַפְּרָס שְׁאֵבֵד קָבֵר בְּתוֹכָהּ
חֲרִישָׁה צָפוֹן וְדָרוֹם וְחִזּוֹר וְחֲרִישָׁה מְזֻרְחָ וּמְעַרְבָּ זֶהוּ בֵּית הַפְּרָס שְׁעוֹשָׂה בֵּית הַפְּרָס כִּיצַד
בֵּית הַפְּרָס שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרָס שִׁדָּה שְׁאֵבֵד בָּהּ קָבֵר חֲרִישָׁה בְּשַׁחַר וְחִזּוֹר וְחֲרִישָׁה בִּין
הַעַרְבִים אִין עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרָס וְאִגַּב דְּאִיָּרִינוּ בְּזֶה אֲנִפִיר מַה דְּתַמִּי' לִי בְּשַׁבַּת כְּתָבוּ הַתּוֹס'

דְּשֻׁדָּה שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר טְהוֹר מִדְּאוֹרְיִיתָא דְלֵא חֲזִינְשִׁינָּן לְעֵצָם כְּשִׁעוּרָה וְלֵא הוּי אֱלָא מִדְּרַבְּנָן דְּכְתוּבוּ בְּנִזְרֵי פ' כ"ג וְנִזְרֵי וּבְסוּף פ' ב' דְּכְתוּבוֹת כְּתוּבוֹת דְּבֵית הַפְּרָס שְׁנַחֲרֵשׁ לְהַכִּי הוּי מִדְּרַבְּנָן מִשׁוּם דְּהוּי סְפִק טְנֻמָּאָה בְּר"ה תִּיפּוּק לִי אִף בְּרַה"י לֵא הוּי אֱלָא מִדְּרַבְּנָן מִשׁוּם דְּמִדְּאוֹרְיִיתָא לֵא חֲזִינְשִׁינָּן לְעֵצָם כְּשִׁעוּרָה כְּדִפְיִנְשׁוּ בְּשַׁבַּת וּבְנִזְרֵי וּצ"ע: וְהִדְרָן לְמִילְתָּא דְאָנוּ עוֹסְקִי בּוּ מַה שְׁכַתְבּוּ הֶחָכֵם וְאִיךָ שְׁעֵלָה בְּיַדְנֵנוּ דְלכ"ע שְׁדָה שְׁאָבֵד בְּהַ קָבֵר בְּר"ה דְשָׁמָּא אִינוּ אֱלָא גְזִירָה דְרַבְּנָן וּמַעֲתָה הַדְּבָר דְבַנ"ד אִין לָנוּ עֶסֶק בְּדִין זֶה שְׁהָרִי שְׁנִינָּנוּ בְּתוֹסְפָתָא הִבִּיאוּ הַר"ש ו"ל בְּסוּף אֵהְלוֹת וְנ"ל וְאִין מְדוֹר כְּנֻתִי וּבֵית הַפְּרָס בַּח"ל דְּדוֹקָא בֵּא"י גְזִירוֹ מִשׁוּם דְּאִיכָּא תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת אָבֵל בַּח"ל לֵא גְזִירוֹ וְהִינְנוּ בֵּין נַחֲרֵשׁ וּבֵין אָבֵד וְכוּלְהוּ גְזִירָה דְרַבְּנָן נִיגְהוּ וְכֵן פְּסִק הַרְמַב"ם ס"פ עֲשִׂירֵי מַהֲל' טְנֻמָּאָת מַת כּו' בְּאִנְפֵּן שְׁאִין בְּנ"ד שְׁיִיךְ דִּין שְׁדָה שְׁאָבֵד בְּהַ קָבֵר מֵאַחַר שְׁדָנוּ אָנוּ לְחַצֵּר זֶה כְּר"ה וְאִף אִם דְּיִינְנִין לִי כְּרַה"י נְרָאָה דְאִין פְּאֵן מִיחֻוּשׁ וְלֵא מִבְּעֵי לְדַעַת רַש"י ו"ל דְּסִבְרָה דְּהוּא גְמִי מִדְּרַבְּנָן אֱלָא אִפִּי לְדַעַת הַתּוֹס' יִרְאָה דְאִין פְּאֵן חֲשִׁשׁוֹת מֵאַחַר שְׁכַבְרָה פִּינּוּ כְּמַה קְבָרִים מִשְׁם אֲמַרִּינָּן דְּאוֹתָן הִי מוֹמְרִים כְּמוּ בְּשָׂאָר אִיסוּרִין עַכ"ל: וְאִנִּי אוֹמֵר מַה שְׁכַתְבּוּ אִף אִם גְּמִי אֱלָא אִפִּי לְדַעַת הַתּוֹס' יִרְאָה דְאִין פְּאֵן מִיחֻוּשׁ לְרַש"י ו"ל כְּבָר כְּתוּבָה שְׁתֵּלָה בּוֹקִי סְרִיקִי בְּרַש"י ו"ל וּמַעוֹלָם לֵא עֵלָה עַל דַּעַת רַש"י לֹמֵר בְּשֻׁדָּה שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר וְעַל בְּתוּדָה הַשְּׁדָה שְׁאִין טְנֻמָּאָתוֹ אֱלָא מִדְּרַבְּנָן דְּמַהֲיִכִי תִיַּתִּי יַחֲלוּק עַל סְתָמָא דְרַש"י וּמַה שְׁכַתְבּוּ אִף לְדַעַת הַתּוֹס' יֵשׁ לְהַתִּיר וְלֹמֵר דְּטְנֻמָּאָה הוּא דְאִנְזֵלָא כְּמוּ בְּשָׂאָר אִיסוּרִין כְּבָר הַרְאָנוּ פְּנִיִם מְאִירוֹת וּמְסִבִּירוֹת דְלֵא דִּק פְּלֵל בְּהוֹרָאָה זֶה כְּמוּ שְׁכַתְבְּנוּ בְּתַחֲזִילַת דְּבְרֵינוּ וְאִף בְּמֵאֵי דְפִשְׁטָא לִי מַהֲדָּ תוֹסְפָתָא שְׁהִבִּיא הַר"ש וּפְסִק הַרְמַב"ם ס"פ י"א הִנֵּה הַר"ש וְהַרְמַב"ם לֵא הַזְכִּירוּ בֵּית הַפְּרָס שְׁאָבֵד בְּהַ קָבֵר אֱלָא סְתָם בֵּית הַפְּרָס וִי"ל דְּוֹקָא בְּשֻׁדָּה שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר אָבֵל לֵא בְּשֻׁדָּה שְׁאָבֵד בּוּ קָבֵר דְּמַצִּינוּ כְּמַה חֲלוּקִים גְּבִי שְׁדָה שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר כְּמוּ בְּחוֹרֵשׁ שְׁאִינוּ שְׁלוּ אוּ נְכָרִי שְׁחַרֵשׁ שְׁאִין בֵּית הַפְּרָס לְנְכָרִי כְּמִבְּנֹאָר בְּמַשְׁנָה פ' י"ז דְּאֵהְלוֹת מִשׁוּם דְלֵא שְׁיִיךְ קִנְס בְּנְכָרִי וּבְרַמְב"ם פ' עֲשִׂירֵי מַהֲלָכוֹת טְנֻמָּאָת הַמַּת אָבֵל בְּשֻׁדָּה שְׁאָבֵד בְּהַ קָבֵר אִין חֲלוּק בֵּין שְׁדָה שְׁלוּ אוּ שְׁל נְכָרִים בְּכּוּלָם טְמֵאִים וְטַעְמָא רַבָּה אִית בִּי פִּינּוּ דְבַרְה"י אִיכָּא טְנֻמָּאָה דְּאוֹרְיִיתָא אִף בְּרַה"י גְזִירוֹ וְאִין חֲלוּק בֵּין א"י אוּ ח"ל מִשָּׂא"כ בְּשֻׁדָּה שְׁנַחֲרֵשׁ דְאִין פְּאֵן שׁוּם טְנֻמָּאָה דְּאוֹרְיִיתָא וְכֵן נְרָאָה מִדְּבְרֵי הַרְמַב"ם שְׁבַפ' שְׁמִינִי כְּתוּב גְּבִי שְׁדָה שְׁאָבֵד בְּהַ קָבֵר מְטַמְּאָה בְּמַגְעָה וּבְמַשָּׂא בְּבֵית הַפְּרָס וְכֵל הַשְּׁדָה כּוּלָהּ הַמְּאָהִיל עָלָיו נְטַמְּאָה וְלֵא הַזְכִּיר שֵׁם שְׁטָמָא מִדְּרַבְּנָן.

וּבַפ' עֲשִׂירֵי כְּתוּב אִיזָה בֵּית הַפְּרָס זֶה הַמְּקוֹם שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר וְגְזִירוֹ טְנֻמָּאָה עַל כָּל הַשְּׁדָה שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר הָרִי בְּמְקוֹם שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר כְּתוּב שְׁגִירוֹ טְנֻמָּאָה וּבְשֻׁדָּה שְׁאָבֵד בְּהַ קָבֵר לֵא כְּתוּב שְׁגִירוֹ ש"מ הֵאֵ טְמֵא מִדְּאוֹרְיִיתָא וְהֵאֵ מִדְּרַבְּנָן וְסְתָם בֵּית הַפְּרָס לְהַרְמַב"ם שְׁדָה שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר וְעַל בֵּית הַפְּרָס כְּזֶה כְּתוּב בַּס"פ י"א אִין מְדוֹר עַכּוּ"ם וּבֵית הַפְּרָס בַּח"ל וְכֵן הַר"ש לֵא הַזְכִּיר בְּתוֹסְפָתָא אֱלָא בֵּית הַפְּרָס סְתָם וּבַח"מ בְּשֻׁדָּה שְׁנַחֲרֵשׁ וִי"ל פִּינּוּ דְבֵא"י מִטַּעַם קִנְס טְנֻמָּאָת רַבְּנָן וִי"ל דְּוֹקָא שְׁם שְׁשִׁיךְ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת אָבֵל בַּח"ל לֵא רְצוּ לְקַנְסוּ אָבֵל בְּשֻׁדָּה שְׁאָבֵד בְּהַ קָבֵר לֵא מִשׁוּם לְתָא דְקִנְס טְנֻמָּאָה דְרַבְּנָן אֱלָא כְּמוּ שְׁכַתְבּוּ הַתּוֹס' וְהַר"ש ו"ל דְּהַנְשׁוּוּ מִדּוּמִיָּהֶם בֵּין בֵּא"י וּבֵין בַּח"ל דְּהֵא מְצִינוּ כְּמַה טְנֻמָּאָת דְרַבְּנָן בֵּין בֵּא"י וּבֵין בַּח"ל טְנֻמָּאָת מְשַׁקִּין דַּס"ל לְרַב דְרַבְּנָן וְס"ל לְהַמְשַׁקִּין מְשַׁקִּין בִּי טְבַחְיָא דִּין מְמִשׁ כֵּן עִיקָר נְטִילַת יָדִים שְׁגִירוֹ חֲכָמִים עַל יָדִים שְׁיִהִיו שְׁנִיּוֹת

וְכָל דְבַר שֶׁטְבוּלוֹ בְּמִשְׁקֵי צָרִיף נְטִילָה מִשׁוּם מִשְׁקִין שֶׁהֵינְדִים שְׁנִיּוֹת וְכָל הַפּוֹסֵל אֵת הַתְּרוּמָה מִטְּמֵא מִשְׁקִין לְהִיּוֹת תְּחִילָה א"כ יֵאמְרוּ שְׁלֵא גָזְרוּ בַח"ל וְנִשְׁתַּקַּע הַדְּבַר וְלֹא נֵאמַר וּתְחִילַת דְּבָרָיו בִּירְכֻתָּא הִיא וְאִין לָנוּ אֵלָא חֲדוּשׁוֹ בְּלִבְד דְּוִוְקָא גַבֵּי בֵּית הַפְּרָס שְׁנִחְרַשׁ דְּלֹא טְמֵאוּהוּ אֵלָא מִשׁוּם קָנֵס וְלֹא קָנְסוּ בַח"ל מִטְּעֵמִיָּא שְׁפַתְבָּה הַר"ש אָבֵל בְּשִׁדְהָ שְׁנֵאבְד בָּהּ קָבַר דְּחֻכְמִים טוֹמְאָהוּ לָאוּ מִשׁוּם קָנֵס אֵלָא מִשׁוּם לְתֵא דְטוֹמְאָה וְכִינּוּן דְּבִרְשׁוֹת הַיְחִיד טְמֵא מִדְּאוֹרֵייתָא ה"ה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים אִין חִילּוּק בֵּין א"י וּבֵין ח"ל: וּמָה שְׁפַתְבָּה הַחֻכְמִים שְׁלֵא מְצָא שׁוּם הוֹכְחָה מִפ"ק דְּמוֹעֵד קָטָן וְאֶדְרָבָה פֶּשֶׁט דְּסוֹגְלָא מוֹכַח פְּדִבְרֵי רִש"י יע"ש עכ"ל.

וְלִי נִרְאָה פֶּשֶׁטָא דְּסוֹגְלָא מִשְׁמַע פְּדִבְרֵי הַתּוֹס' דְּאִי בֵּית הַפְּרָס שְׁאָבְד בָּהּ קָבַר אִינוּ טְמֵא אֵלָא מִדְּרַבְּנָן וְאָמַר רַב יְהוּדָא מְנַפֵּחַ אָדָם בֵּית הַפְּרָס וְהִתִּירוּ לְעֲשׂוֹת כֵּן לְעוֹשֵׂי פֶסַח אָבֵל בְּלָאוּ הֵכִי וּבְלֹא נְפִיחָה לֹא א"כ קָשָׁה בְּאַמַּת לָמָּה חִיִּיבוּ לְצִיּוּן בְּבֵית הַפְּרָס שְׁנֵאבְד בָּהּ קָבַר וְלֹא חִיִּיבוּ לְצִיּוּן בְּבֵית הַפְּרָס שְׁנִחְרַשׁ בָּהּ קָבַר אֵלָא ע"כ צְרִיכִין אָנוּ לֹמַר דְּזֵה מִדְּאוֹרֵייתָא וְזֵה מִדְּרַבְּנָן וְזֵה פְּשׁוּט וּבְרִירוּ וְגַם הַתּוֹס' וּפֶשֶׁטָא דְּש"ס מִשְׁמַע דְּחִיּוּב צִיּוּן דְּאוֹרֵייתָא כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' שֶׁם ד"ה הָא מְקַמֵּי דְּלִיתָא יְחִזְקֵאל וּבְנוּדָאֵי קָרְאֵי לֹא לְטוֹמְאָה דְּרַבְּנָן אֲתִי וּבְחֻנָּם הַשִּׁיג עַל הַתּוֹס' דְּדִבְרֵיהֶם פְּרָאֵי מוֹצָק: וּמָה שְׁפַתְבָּה הַחֻכְמִים אָבֵל מָה נַעֲשֶׂה עַל קְבָרוֹת הַכּוֹתֵי אֲשֶׁר הֵם בְּתוֹף הַחֲצָר כו' וְרֵאִיתִי שְׁפַתְבָּה הַחֻכְמִים הַמְּשִׁיב דְּהִלְכְתָּא פְּהַרְמַב"ם וְאֵנְכִי לֹא יָדַעְתִּי אִיף הַכְּנִיס רֵאשׁוֹ בֵּין הַהָרִים הַגְּבוּהִים לְהַכְרִיעַ בִּינֵיהֶם בְּלִי טַעַם וְרֵאָל' כו' וּבְסוֹף דְּבָרָיו כָּתַב וְז"ל וּמ"ש הַחֻכְמִים לְהַתִּיר וְסַמָּךְ עֲצָמוֹ לְסַפֵּר וְרֵאִי כו' סַמָּךְ עֲצָמוֹ לְכֹתֵל רְעוּע דְּמֵאחַר דְּרַבִּינָא שְׁהוּא בְּתַרְאָה וּמֵאֲרִי דְּשִׁמְעָת' ס"ל דְּלִרְשָׁב"י מִטְּמֵאֵי בְּמַגָּע בְּמָה שְׁפַתְבָּה מֵהִכִּי תִּיתִי לֹא קִימ"ל כְּנוֹתִי עכ"ל.

וְאֵנִי אוֹמֵר בְּשֵׁנֵי דְּבָרִים הַנֵּ"ל לֹא דַק פָּלַל וְאַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא בְּמָה שְׁפַתְבָּתִי סַעַד וְסַמָּךְ לְסַפֵּר וְרֵאִי וְכִי מְפָרֵשׁ עָלָיו לְהַתִּיר רַק הַשְּׁבָתִי מָה שְׁהִי כּוֹתֵב לִי הַרַב מְהַר"ל שְׁדִּבְרֵי זֶה מְוַסְּפֵם מְכַל הַפּוֹסְקִים הַשְּׁבָתִי שְׁאִינוּ מְוַסְּפֵם מְכַל הַפּוֹסְקִים שְׁבַע הַיְרֵאִים חוֹלֵק עַל זֶה וּמָה שְׁפַתְבָּה בַּעַל הַגָּה' שְׁפַדְבְּרֵי הַרְמַב"ם מִשְׁמַע בְּפָרֵק הַבָּא עַל יְבֻמָּתוֹ נִלְפַע"ד דְּאִין פֶּאן סְתִירָה דְּלִתְרוּץ קָמָא דְּמִשְׁנֵי סְתָמָא דְּש"ס אִף בְּנִגְיָעָה לֹא יֵשׁ לָנוּ סַמָּךְ וְסַעַד לְדִבְרֵי בַּעַל הַיְרֵאִי שְׁפַתְבָּה הַמְּחַמֵּר תְּבֵא עָלָיו בְּרַכָּה וְהַמְקִיל לֹא הִפְסִיד וְאֵנִי לֹא הַכְרַעְתִּי בְּזֵה רַק כְּתִבְתִּי שִׁישׁ סַעַד וְסַמָּךְ לְדִבְרֵי בַּעַל הַיְרֵאִי דְּפֶסֶק פְּסִתְמָא דְּגַמ' וְסְתָמָא דְּש"ס עֲדִיפָא לִי מִלְּפִסְטוֹק פְּרַבִּינָא אִף שְׁהוּא בְּתַרְא וְהֵרֵאִתִּי בְּאַצְבַּע שְׁאִין זֶה מְוַסְּפֵם מְכַל הַפּוֹסְקִים שִׁישׁ דַּעַת הַחוֹלְקִים בְּזֵה וְיֵשׁ לָהֶם סַמָּךְ מֵהַש"ס וְגַם הַבֵּאתִי מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"י בְּזוֹהַר: וְגַם מָה שְׁתַּמָּה עָלֵי אִיף הַכְּנִסְתִּי רֵאשִׁי בֵּין הַהָרִים הַגְּבוּהִים בְּלִי טַעַם וְרֵאָל' וּפְסִקְתִּי דְּהִלְכָה פְּהַרְמַב"ם לֹא יָדַעְתִּי לָמָּה הִי טַח עֵינָיו מִרְאוֹת מָה שְׁפַתְבָּתִי בְּסוֹף תְּשׁוּבָתִי וְז"ל עֵיקַר חֲשָׁא מְחַמַּת שִׁישׁ רַבָּא עֲצָמוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד אוֹ קָבַר שְׁהִי שֶׁם וּכְבַר פֶּסֶק הַרְמַב"ם דְּאִין קְבָרִי כּוֹתֵם מִטְּמֵאִין בְּאוֹהֵל וְהָא דְּגָזְרוּ בְּמְדוּרָה כּוֹתֵם טַעְמָא דְּהוּי בְּכָלֵל גְּזוּרוֹת אֲרֻץ עַמִּים אָבֵל לִיכָּא לְמִימַר דְּטַעְמָא מִשׁוּם דְּהִלְכְתָּא פְּרַבְּנָן דְּפִלְיָגִי אַרְשָׁב"י וְס"ל דְּכּוֹתִי קְרוּיִם אָדָם א"כ הָא דְּתַנּוּ בְּנִגְעִים הַכּל מִטְּמֵאִין בְּנִגְעִים חוּץ מִן הַכּוֹתֵי וְא"כ מְמַעְטִינּוּ לְהוּ מִדְּכֻתִּיב אָדָם גַּבֵּי נִגְעִים ש"מ דְּהֵכִי הִילְכְתָּא וְהִדְרִן לְכָלֵל קָמָן דַּעַכ"פ לֹא יֵצֵא מִיַּד שִׁדְהָ שְׁנֵאבְד בָּהּ קָבַר יִשְׂרָאֵל וְטְמֵא מִדְּרַבְּנָן וְכָל הַפּוֹרֵץ גְּדָרוֹן שֶׁל חֻכְמִים יִשְׁכְּנוּ נִחַשׁ וְהָבֵא לְטָהַר מְסִייעִין לוֹ מִן שָׁמַיִם עכ"ל.

הרי שלא כתבתי דהלכה פהרמב"ם אלא כתבתי ראי' ממשנה דנגעים דסתם משנה אזלי פ'רשב"י דכות' אינם קרוים אדם והתוס' יום טוב הכריח פ'י זה עיין שם ע"כ כתבתי ש"מ מהו סתמא דהכי הלכתא ואיך כתב שכתבתי בלי ראיה הלא הבאתי ראי' ת"ל שאין עלי' תשובה ועוד הרי כל הפוסקים ראשונים וגם האחרונים פסקו פהרמב"ם אלא מצד החוקרא כתב הרא"ש והב"י דיש להחמיר אבל מצד עיקר הדין הלכה פהרמב"ם ועוד דהא טעמא דהג' דחולקים על הרמב"ם דכתבו דלית הילכתא כר"ש אלא פ'רשב"ג דאמר בשילהי אהלות מדורות נכרים טמאין עכ"ל אין זה קוש' להרמב"ם דהרמב"ם מפרש טעמא דמדורות פ'ת' שהוא בכלל גזירת ארץ עמים וכן כתב רש"י בסוף אהלות משנה ז' ומסיים דאיכא למימר דמשנתנו נמי סברא דכות' אינם מטמאים דלא פ'תו' דפ"ט דב"מ עכ"ל א"כ אין שום ראי' לסתור פסק הרמב"ם ופ'שטא דסוג' הש"ס בפ' המקבל אזלי פ'נות' ובר מ'ל דין דהא כתב התו"ט בסוף אהלות משנה ט' אע"ג דקימ"ל כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו כו' כתב מהרי"ק שורש קס"ה דכללות דהלכות לא אמרם על נגעים ואהלות וכינצא בהן שאין נוהגים ובפסחים פ'ק ד' משנה ה' כתב דהדרן כלל דכל מקום ששנה רשב"ג כו' לאו דווקא הוא דלא אמרה הלכה פ'רשב"ג אלא עד דאיכא טעמא וכן כתב הר"ן כו' וגם בפ"ח דעירובין הארי' בזה ועיין במג"א סי' תקע"ה שפ'ציין כמה מקומות דלפעמים פוסקים דלא פ'רשב"ג א"כ אין שום סתירה לפסק הרמב"ם ובפ'ט ש'הרמב"ם בדין זה אינו סותר הפ'ל דכל מקום ששנה רשב"ג אלא דכתב טעם אחר משום מדורות פ'נות' וכל הפוסקים פסקו פהרמב"ם ומצד החוקרא החמירו ולא מצד הדין כמ"ש הרא"ש בתשובה וכ"כ בבית יוסף ושפתותינו ת"ל ב'רו מללו: ומאחר ששנת לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה ואביא עוד ראיה לפסק הרמב"ם דאיכא בפ"ק אין מעמידין דף ל"ט ע"א שפיר נונא שרי קדש נונא אסור וסימנ' קודש לה' איכא דאמרי קבר נונא אסור וסימנ' קברי פותים וכתבו התוס' שר"ח ג'רס איכא שפיר נונא אסור קדש נונא שרי ואיכא דאמרי קבר נונא שרי וסימנ' קבר פותים וכו' אין מטמאין באנהל פ'לומר אינו טמא עכ"ל ונהנה הגירסא הראשונה הכריחו מהש"ס וגירסא דקבר נונא שרי לא הוכרחו וכתבו בפשיטות ולי נראה דמוכרחים אנו לג'רס פ'מו ג'רסת ר"ח דאי פ'גירסת ספרים ש'לנו אם פ' אמאי אפ'חי רב'ן סמנא דקבר נונא אסור וסימנ' קברי פותים ולא קאמר סתם וסימנ' קבר דלרב'ן אין חילוק בין קבר גוים לקבר יש'אל אלא ע"כ דג'רסין דקבר נונא שרי ושפיר אפ'חי רב'ן סמנא קברי נכרים דאין מטמאין וזה ברור לדעת' וכי'ן דסתמא דתלמודא קאמר וסימנ' קברי פותים ש"מ דהלכה פ'רשב"י דקברי פותים אינם מטמאין ויש ראי' לפסק הרמב"ם.

ומאי דמסייע לי' להחכם ממה שזכר בתשובות חות יאיר אין זה אלא פשוטי מ'לי דהא מצינו כמה פעמים דנקטי הפוסקים המחמיר תבא עליו ב'ר'כה והמקיל לא הפסיד ובספר ר'אים גופא כתב ג'בי נגיעה ב'מת פותי המחמיר תבא עליו ב'ר'כה והמקיל לא הפסיד ולפע"ד ה' הפסיד הב'ר'כה אלא על פ'ר'ח דאין זה אלא מדות חסידות והמקיל לא הפסיד על פי הדין לעת הצ'ורה ות"ל דברינו מ'ב'ררים אשר הראתי פ'נים מאירות ומסבירות לכל אופן וכל פ'נה שפ'ניתי אלא ד'ר' ימין וה' יג'ני ב'דר' אמת לפענ"ד כתבתי נאום מאיר חותם פ'ה ק"א א"ש: שאלה קנג כתב הטור א"ח בסי' תקפ"ב וז"ל ונוהגין בספרד לומר את יום חג פ'לוגי ה'זה את י"ט מקרא קודש ה'זה ובחול המועד אומרים את יום חג

פְּלוּנֵי הַזֶּה אֶת יוֹם מִקְרָא קוֹדֵשׁ הַזֶּה וְהָכִי אֵימָא בְּמַס' סוּפְרִים בֵּין בְּתַפְלָה וּבֵין בְּכוּס
צָרִיף לְהַזְכִּיר י"ט מִקְרָא קוֹדֵשׁ הַזֶּה וְכו'.

וּבְאַשְׁכַּנְזוּ אֵין נוֹהֲגִין לְאַוְמְרוּ וְהָכִי מִסְתַּבֵּר דְּכִינּוּן שְׁאוּמְרֵי יוֹם חַג פְּלוּנֵי הַזֶּה הַפֶּל בְּכָלֵל
דְּמֵאֵי שְׁנָא לְהַזְכִּיר מִקְרָא קוֹדֵשׁ טְפֵי מְאִיסוֹר עֲשִׂיּוֹת מְלֹאכָה וּשְׁאָר כָּל הַלְכוּתוֹ עַכ"ל.
וְהַב"י בְּסִי' תפ"ז נִתְחַבֵּט לִישָׁב מְנַהֵג סְפָרָד: וְל"ג שֶׁהוּא ש"ס עָרוּף שְׁצָרִיף לְהַזְכִּירוּ
דְּאֵימָא בְּשִׁבְעוֹת דָּף י"ג יְכוּל לֹא יִהְיֶה יוֹם כִּיפּוּר מְכַפֵּר אֲלֵא אִם כֵּן הִתְעַנָּה בּוֹ וּקְרָאוּ
מִקְרָא קוֹדֵשׁ וְלֹא עֲשָׂה בּוֹ מְלֹאכָה לֹא הִתְעַנָּה בּוֹ וְלֹא קְרָאוּ מִקְרָא קוֹדֵשׁ וְעֲשָׂה בּוֹ מְלֹאכָה
מִנֵּין ת"ל יוֹם כִּיפּוּרִים הוּא מ"מ וְכִתְבוּ הַתּוֹס' לֹא קְרָאוּ מִקְרָא קוֹדֵשׁ פִּי' בְּקוֹנְטְרַס שְׁלֹא
קִיבֵל עָלָיו בְּבִרְכוּתוֹ מְקֻדָּשׁ יִשְׂרָאֵל וי"כ וְאֵינוֹ נִרְאֶה דְּלֹא אֲשַׁפְּחוּ בְּרִכּוֹת בִּי"כ דְּלִהְיוּ
דְּאוֹרֵייתָא וְנִרְאֶה לְרַבֵּינוּ חֲנִנְיָאֵל קְרָאוּ מִקְרָא קוֹדֵשׁ שְׁמוּדוֹ שֶׁב"ד קִדְּשׁוּהוּ וְשִׁבְתוּ
מִמְּלֹאכָה בְּשִׁבִיל קְדוּשַׁת הַיּוֹם וְלֹא קְרָאוּ מִקְרָא קוֹדֵשׁ שְׁאֵינוֹ שׁוֹבֵת מִחֲמַת קְדוּשַׁת הַיּוֹם
אֲלֵא מִחֲמַת שְׁנִתְעַצֵּל לְעֲשׂוֹת מְלֹאכָה עַכ"ל: וְלפ"ז מִיְנוֹשֵׁב קוֹשֵׁיט הַטּוֹר דְּכָתַב מ"ט
לְהַזְכִּיר מִקְרָא קוֹדֵשׁ טְפֵי מְאִיסוֹר עֲשִׂיּוֹת מְלֹאכָה וּשְׁאָר כָּל הַלְכוּתוֹ וּלְדַבְּרֵי ר"ח נִיחָא
שְׁהוּצָרָף לְהַזְכִּיר שְׁפֵל מֵה שְׁשׁוֹבֵת מְכָל מְלֹאכָה הוּא שְׁבוֹת שְׁמוּדָה שֶׁב"ד קִדְּשׁוּהוּ וְשׁוֹבֵת
מְלֹאכָה בְּשִׁבִיל קְדוּשַׁת הַיּוֹם.

וְנִרְאֶה דְּבַח"ה נְמִי נִיחָא נּוֹסַח הַסְּפָרָד שְׁאוּמְרִים מִקְרָא קוֹדֵשׁ דְּאֵימָא בְּחִגִּיגָה דָּף י"ח
תֹּאמַר בַּח"ה שְׁקֵרוּי מִקְרָא קוֹדֵשׁ וְלֹא מְבַעֲזֵי לְדַעַת דַּס"ל דְּמְלֹאכַת ח"ה דְּאוֹרֵייתָא נִיחָא
אֲלֵא אֲפִילוּ לְדַעַת דַּס"ל דְּמְלֹאכַת ח"ה דְּרַבֵּנּוּ מ"מ כִּינּוּ דְּבָכֵל ח"ה מְקַרִּיבִין קְרַבְנוֹת וְאֵנוּ
מְקַיְימִי וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ אִם כֵּן בְּמִילַת מִקְרָא קוֹדֵשׁ מוֹדוּ שְׁמוּדָה שֶׁב"ד קִדְּשׁוּהוּ
וְהַיּוֹם הַזֶּה הוּא ח"ה וּבְזִמְנָן הַמְּקֻדָּשׁ הַזֶּה מְקַרִּיבִין קְרַבְנָן וְכִמוֹ כֵּן הַיּוֹם אָנוּ אוֹמְרִים פְּסוּקֵי
קְרַבְנָן וְשִׁפִּיר נִתְיַסַּד הַמְּנַהֵג לְאוֹמְרוּ מִקְרָא קוֹדֵשׁ וְהַב"י כָּתַב בְּסִימָן ת"ג שְׁתַּפְּיֵלַת מוֹסָף
הִיא בְּמִקּוֹם קְרַבְנָן מוֹסָף וְעֵינֵין בַּב"ח שֶׁם שְׁפִתָּב בְּפִירוּשׁ הַקְּרָא דְּמִקְרָא קוֹדֵשׁ הוּא שְׁיִהְיוּ
כְּוֹלָם קְרוֹאִים וְנִאֲסָפִים בְּיוֹם הַזֶּה לְקְדוּשַׁת קְרַבְנָן מוֹסָף כּו' וְהוּא דַּעַת הַרְמַב"ן שֶׁהִבִּיא
הַב"י בְּסִי' תפ"ז וְשְׁמַעִינּוּ מִזֶּה דִּישׁ לְמְנַהֵג סְפָרָד רְאִיָּה בְּרוּרָה מִש"ס: שְׁאֵלָה קִנֵּד נִשְׁאֵלְתִי
לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַש"י בְּחֻלְיִין פ' הַשּׁוֹחֵט דָּף כ"ח ע"א דְּתַנְיָא ר"א הַקַּפֵּר בְּרַבֵּי אוֹמַר מֵה
ת"ל אִף כְּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת הַצְּבִי וְגו' וְכִי מֵה לְמַדְנּוּ מְצַבִּי וְאֵיל מַעֲתָה הָרִי זֶה בָּא לְלַמֵּד
וְנִמְצָא לְמַד מְקִישׁ צְבִי וְאֵיל בְּשַׁחֲטָה וְפִי' רַש"י מֵה פְּסוּלִין כּו' בְּסִפְרֵי גְרַסִּין מְקִישׁ צְבִי
וְאֵיל לְבַהֲמָה מֵה בְּהִמָּה בְּשַׁחֲטָה וְלֹא מוֹקִי לְהֵאֵי קְרָא דְּכִי יִרְחִיב בְּפְסוּלֵי הַמְּקֻדָּשִׁין אֲלֵא
בְּבִשְׂרַת תַּאֲנָה שֶׁל חֻלְיִין וְנִלְאוּ כָּל הַלּוּמְדֵי לְמִצְוָה פְּתַח מִי הַכְּרִיחַ לְרַש"י לְהִבִּיא הֵיא
דְּסִפְרֵי וְנִרְאֶה לִי דֵּהָא אֵימָא בְּבִכּוּרוֹת דָּף ט"ו ע"א דִּילְפִינּוּ פְּסוּלֵי מְקֻדָּשִׁין מְצַבִּי וְאֵיל
מֵה צְבִי וְאֵיל פְּטוּר מִן הַבְּכוּרָה וּמִן הַמִּתְנַוֹת אִף פְּסוּלֵי הַמְּקֻדָּשִׁין פְּטוּרִין מִן הַבְּכוּרָה וּמִן
הַמִּתְנַוֹת וְלפ"ז הִי קֶשֶׁה לְרַש"י מֵאֵי וְכִי מֵה לְמַדְנּוּ מְצַבִּי וְאֵיל הַלּוֹא טוֹבָא לְמַדְנּוּ שְׁפְסוּלֵי
מְקֻדָּשִׁין פְּטוּרִין מִן הַבְּכוּרָה וּמִן הַמִּתְנַוֹת וְלִכְּדָּ פִי' רַש"י בְּסִפְרֵי גְרַסִּין מְקִישׁ צְבִי וְאֵיל
לְבַהֲמָה וְשִׁפִּיר קְאָמַר מֵה לְמַדְנּוּ בְּהִמָּה מְצַבִּי וְאֵיל אֲלֵא ע"כ מְקִישׁ צְבִי וְאֵיל לְבַהֲמָה וְכו'.

אֲבָל הַתּוֹס' בַּפ' בֵּן סוּרֵר וּמוֹרָה דָּף ע"ג ע"א פְּתַבוּ בַּד"ה הָרִי זֶה בָּא לְלַמֵּד וְנִמְצָא לְמַד
וְז"ל וְהָא דְּאָמַר בְּרִישׁ פ' ב' דְּחֻלְיִין גְּבִי צְבִי וְאֵיל הָרִי זֶה בָּא לְלַמֵּד וְנִמְצָא לְמַד מֵה פְּסוּלֵי
הַמְּקֻדָּשִׁים בְּשַׁחֲטָה הֵתֵם נְמִי יֵשׁ לְתַרְזַן דָּאָף לְמַד קְאָמַר דְּלַלְמַד אֲפְסוּלֵי מְקֻדָּשִׁין נְמִי

קא אַתּי לִפְטוֹר מִן הַמִּתְנֻחַת כְּדִדְרָשֵׁינוּ בַּפ"ק דְּבִכּוּרוֹ וּלְפִי דְּבִרְיָהֶם נִיחָא גִירְסָא דִּילָן וְכֵן מִשְׁמַע שָׁם מִפִּי רַש"י וְק"ל: שְׂאֵלָה קְנָה נִשְׂאֵלְתִי ב"ב אֶחָד שְׁמַצָּא תִּיבְתוּ פְּרוּצָה וְנִגְנַב מִתּוֹכָהּ הוּן רַב וַיֵּשׁ לוֹ אֲנֻמְדָּנָא הַמּוֹכִיחוֹת שְׁאֶחָד מִמְּשַׁרְתֵּיו עָשָׂה הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְהוֹדוֹת אִי שָׂרִי לִי לְיִמְסוֹר לְעֶרְכּוּתֵיהֶם לְעֲנוּתוֹ וּלְיִסְרוֹ עַד שְׂיִתֵּן תּוֹדָה אוֹ לֹא.

וְכֵמוֹ כֵּן נִשְׂאֵלְתִי בְּאֶחָד שֶׁשָּׁלַח מְשַׁרְתּוֹ לְהִבְיֵא לוֹ אֲבָנִים טוֹבוֹת שְׁלוֹ שְׁהִי מְנַפְקָדִים אֲצִל הַסּוֹחֵר וּלְאַחַר שְׁמֶסֶר לִידוֹ הַסּוֹחֵר אֲבָנִים טוֹבוֹת הָעוֹלָם בְּסֹף שְׁשֵׁת אֲלָפִים נְתָן לְתוֹךְ כִּיסוֹ הַתְּפוּר בְּבִגְדוֹ וּבְבוֹאוֹ לְבֵית בְּעָלָיו פֶּשֶׁשׁ וְלֹא מָצָא הָאֲבָנִים טוֹבוֹת הַנֶּ"ל וּמַעֲנָה בְּפִיו שֶׁנֶּאֱבָדוּ מִמֶּנּוּ וַיֵּשׁ כַּמָּה אֲנֻמְדָּנָ' דְּמוֹכַח שֶׁהוּא שָׁלַח יָדוֹ בְּפִקְדוֹן אֲדוּנוֹ וּמַעֲיֵז פְּנֵיו וּמַצְחֹו כְּנַחוּשָׁה וּמְקַשָּׁה עֶרְפוֹ אִי שָׂרִי לִי לְיִמְסוֹר לְפָנַי עֶרְכּוּתֵיהֶם וּלְיִסְרוֹ וּלְעֲנוֹ אוֹתוֹ עַד שְׂיִתֵּן תּוֹדָה אוֹ לֹא כִּי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂלֵא יִלְמְדוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם וַיִּתְּרָבוּ הַמִּתְפָּרְצִים בְּאֲדוּנֵיהֶם עַכ"ל: תְּשׁוּבָה כְּבָר אָמְרוּ חַז"ל בְּסִנְהֶדְרֵין דְּף מ"ו תַּנִּי רַאב"י אוֹמֵר שְׁמַעְתִּי שֶׁב"ד מְכִין וְעוֹנְשִׁין שְׂלֵא מִן הַתּוֹרָה וְלֹא לְעִבּוֹר עַל דְּבַרֵי הַתּוֹרָה אֲלֵא כְּדִי לְעֲשׂוֹת סִיג לְתוֹרָה וּמַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁרַכַּב עַל סוּס בְּשִׁבְתָּ בִּימֵי יוֹנִים וְהִבְיֵאוּ לִב"ד וְסִקְלוּהוּ.

שׁוֹב מַעֲשֵׂה בְּאֶדָם אֶחָד שֶׁהִטִּיחַ אֶת אֲשֶׁתוֹ תַּחַת הַתְּאֵנָה וְהִבְיֵאוּהוּ לִב"ד וְהִלְקוּהוּ לֹא מִפְּנֵי שְׂרָאוּי לְכַף אֲלֵא שֶׁהִשְׁעָה צָרִיכָה לְכַף וְכַתֵּב הַטּוֹר ח"מ בְּסִי' ב' וַיִּנְ"ל נִרְאָה שֶׁאֲפִילוֹ אִין בְּדָבָר עֲדוּת גְּמוּרָה שְׁהִי מִתְחַיֵּיב עַל פִּיהֶם בְּדִין בְּשִׁעָה שְׁהִי דְּנִין דִּינֵי נְפְשׁוֹת אֲלֵא שֶׁיֵּשׁ רַגְלִים לְדָבָר וְקֵלָא דְלֹא פְּסִיק אִם נִרְאָה לְדִינָן שֶׁיֵּשׁ צוּרָף שְׁעָה לְדִינָנוּ בְּכַף הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְכֵן אָמְרִינוּ בַּפ"ק דְּנִדְּוָה רַב הוּנָא קַץ יָדָא מְאָדָם אֶחָד שְׁהִי רַגְלִיל לְהַפּוֹת אֶת חֲבִירוֹ.

וְאִין לְחַלְק דְּדוֹנָקָא מִשׁוּם לְתָא דְעֶרְיֹת חֲמִירִי אוֹ בְּשִׁבִיל נֶזֶק גּוֹף אֶדָם אֲבָל לֹא בְּשִׁבִיל מְמוֹן אֲבָל כִּד דִּיִּיקִינוּ שְׁפִיר אֲפִילוֹ בְּעִבְרִיָה דְּמָמוֹן נְמִי מְכִין וְעוֹנְשִׁין וְאֲפִילוֹ מִן הַתּוֹרָה אִם אִין רוּצָה לְהַחְזִיר וּלְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזוּלָה אוֹ אֶת הָעוֹשֶׁק דְּאָמְרִינוּ בְּכַתְּנּוֹבוֹת דְּף פ"ו ע"א א"ל רַב כְּהֵנָּא לְרַב פְּפָא מֵאִי א"ל תְּנִינָא בְּד"א בְּמַצָּנוֹת לֹא תַעֲשֶׂה אֲבָל בְּמַצָּנוֹת עָשָׂה שְׁאוּמְרִים לוֹ עָשָׂה סוֹכָה וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה לוֹלָב וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה מְכִין אוֹתוֹ עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ וְכֵן אִיתָא בְּחֻלְיֵין דְּף קל"ב ע"ב וְכֵן פְּסִק בַּח"מ סִי' כ"ז הַרִי לְהַדִּי' לְקַיִים מַצָּנוֹת עָשָׂה מְכִין אוֹתוֹ עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלְק דְּדוֹנָקָא הִיכִי שְׁפָרוּר לָן שְׁאֵינוֹ רוּצָה לְקַיִים מַצָּנוֹת עָשָׂה אֲבָל הִיכִי דְּמִסְפָּקָא לָן לֹא מ"מ נִרְאָה בְּנוֹדָאֵי לְעַנְיָן לְהַפּוֹת אוֹתוֹ עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלְק אֲבָל לִיִּסְרוֹ י"ל דְּאֲזַלִּינוּ בְּתַר אֲנֻמְדָּנָ דְּהָא אִיתָא בַּפ"ג גִּט פְּשוּט דְּף קס"ז ע"א הֵהִיא דְּהוּי כְּתוּב בִּי תִלְתָּא בְּפִרְדִּיס' אֲזַל וּמְחַקִּי לְגַגְלִי דְּבֵית וּכְרַעֲלִי וְשׁוּנִי וּפְרִדִּיס' אֲתָא לְקַמ' דְּאַבְיֵי א"ל רוּחַ לִי עֲלֵמָא לְהָאֵי וַי"ו כְּפַתְנִי וְאוּדִי וְכֵן כַּמָּה עוֹבְדָא שָׁם דְּכַפְתְּנִי וְאוּדִי וְע"כ פִּינּוֹן דְּחֻזִי ע"כ אֲנֻמְדָּן דְּעָתוֹ שֶׁיֵּשׁ זִיוָף וְלֹא רָצָה לְהוֹדוֹת וְע"י שְׁכַפְתִּי הוֹדָה וְכַפְתִּי הִיָּינוּ מְלָקוֹת כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּחֻלְיֵין דְּף קי"ב ע"ב בְּהֵהִיא גְּבָרָא דְלֹא הָוִי מוֹקֵר אֲבָנָהוּ כְּפַתְוָהוּ וּפִירַשׁ"י כְּפַתְוָהוּ עַל הָעֲמוּד לְהַלְקוֹתוֹ כְּדַתְנִי' בְּד"א דְּאַרְבָּעִי וְתוֹ לֹא בְּמַצָּנוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁכָבָר נַעֲשֶׂה הַעֲבִירָה אֲבָל מַצָּנוֹת עָשָׂה שְׁלִפְנָיו וְאֵינוֹ רוּצָה לְקַיִמוֹ כְּגוֹן אוֹמְרִים לוֹ עָשָׂה סוֹכָה וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה מְכִין אוֹתוֹ עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ ש"מ דְּאֲפִילוֹ בְּמָמוֹן ע"י אֲנֻמְדָּנָ דְּמוֹכַח כְּפַתְנִי לְהַלְקוֹתוֹ עַד שֶׁהוֹדָה כְּדִי לְהוֹצִיא הַגְּזוּלָה מִיָּדוֹ וּמְלָקוֹת הָוִי בְּכָלֵל עֵינּוּי וַיִּסּוּרִים דְּאָמְרִינוּ בְּכַתְּנּוֹבוֹת דְּף ל"ג מֵמֵאֵי דְּמִיתָה חֲמוּרָה דִּילְמָא מְלָקוֹת חֲמוּרָה דְּאָמַר רַב אֲלֵמָא נִגְדִי' לְחַנְנִי' וּמִישְׂאֵל וְעִזְרִי' הָוִי פְּלַחִי לְצִלְמָא אַף דְּדַחִי שָׁם הַש"ס וְלֹא שְׁנִי

בין הפאה שיש לו קצבה להפאה שאין לו קצבה ופי' ר"י יסורי המלכות הפאה שאין לו קצבה מ"מ הא קמן דאפילו היכי דאינו רוצה לקיים העשה מפני אותו עד שתצא נפשו והתם בהפאה שאין לו קצבה מיירי ואין לחלק דהא ע"פ אומדנ' אין מוציאים ממון דלא קימ"ל כר' אהא דאמר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדו בידוע שזה הרגו אלא פרבנו כמו שפסק בטור ח"מ סי' ת"ח ובעינינו דווקא עדות ברורה וכי היכי דלא מוציאים ממון ע"פ אומדנ' א"כ פשיטא דאין פותין אותו ע"י יסורים להודות והנה עובד' דפ' גט פשוט דהוי כתוב ב' תלתא בפרדיסא מיירי שהי' רוצה ליקח כל הפרדס שהי' מוחזק עד הנה ביד המוכר וכן ההיא דהוי כתב מנת ראובן ושמעון אחי אביל וכתב ב' וי"ו ושני אחי נמי מיירי שרצה להוציא ע"י שטר זה מאחי שהי' אח שלישי וכן האי שטר דחתם עליה רבא ורב אהא שהי' בא להוציא ע"י שטר וכיון שראה ע"פ אומדנ' זיוף מתוכו לכה פפתי' ואודי אבל היכי שהוא מוחזק בממון א"א להוציא אלא בעדים ברורים ולא ע"פ אומדנא ר"ל דאין אנו רשאים ליסרו כדי לקיים המצוה והשיב את הגזילה או את העושק וגם אין לחלק דילמא הא דאמרין פפתי' ואודי ר"ל שבניקש להלקותו אבל לא לקה אותו אלא איים עליו זה אינו דהא כתב הטור ח"מ סי' מ"ב ונ"ל ואם צריך לכוף לבעל השטר ולהכותו יעשה כדי שיצא הדין לאמיתו וכתב הטור שאפילו אם יטעון הנתבע חייב הדין לטעון כדי להוציא הדין לאמיתו וכתב הב"י שהאי דינא גלמד מהנה עובדא שהבאתי לעיל בפ' גט פשוט וסבר הרמ"ה דהיינו שקפאו ע"י יסורים ולפיכך כתב ואם צריך לכוף בעל השטר ולהכותו יעשה וכתב עוד שם נ"י פפתי' ואודי ש"מ דאי לאו דאודי לא פסלינו שטר ואיירי שלא הי' המחק ניכר עכ"ל הרי להדי' דסבר הרמ"ה שקפאו ע"י יסורים להודות ואף אם לא הי' פסלינו לשטר ה"נ אע"פ שאין אנו מוציאים ממון ע"פ אומדנא מ"מ המצוה על הדין להכותו וליסרו ע"פ אומדן דעתו שיודה האמת.

וכן מסתמא מפרש הרמ"ה בהאי עובדא דאלו מציאות דף כ"ה דמר זוטרא חסיד' אי גנב לי' פסא דכספא וחזי לבר בי רב דמשי ידי' ונגיב בגלימ' דחבריה וכפתי' ואודי: ושמעתי מפי דודי שמעשה הי' בימי הגאון מוהר"ר העשיל והגאון הש"ף הפקיד ביד הגאון שלשלת של זהב ונגנב ע"י משרת של הגאון מוהר"ר העשיל והספימו ונתנו את אצבעו בין השרוף של קנה השריפה שקורין בוק"ס ולא הודה הגנב ואחר שלשה שנים מצאו השלשלת באמתחת הגנב ומעתה גלף בעקבות אבותינו באם שהדבר ברור ע"פ תקירות אנשים יראי אלקים שיש מקום לחשדו רשאים ליסרו קצת ועל כל פנים ע"פ אומדנא הבקי שיכול לקבלו דהא אפילו אם נתחייב מלקות בנודאי צריך אומדן כמה יכול לקבל וחובה אני מאוד שלא למסרו לערכותיהם וכבר אמרו חז"ל כתוא מקמר יש לחוש שאם יודה ידונו אותו למיתה.

פללא דמילתא בהא נחתא ובהא סלקא אם יראה ע"פ עוצם בינתם וחקמתם להסיר ממנו מוקשי מות ודבר הגורם לזה רשות ניתן ליסרו קצת כדי שיודה על האמת ובלבד שייספימו עמי שלשה בעלי תורה יראי ה' ושונא בצ"ע היום ה' י"ב טבת תצ"א לפ"ק הנלע"ד פתבתי נאום מאיר: שאלה קנו אשה שאינו יכולה לטהר לבעלה ג' רביע שנה שתמיד מוצאת ע"י בדיקה פתמי' אדנמים כמי שריות בשך ויש לה חולי שקורין זנ"ד וקודם בדיקתה מרגשת כאב גדול במתניה ואחר הפאב מוצאת הפתמים הנ"ל ויש לה

נסת קבוע כמו שאר נשים ובשעת השתנה אינה מרגישה כאב רק שמוצאת כמו חול אדום והפתמים הנ"ל כשהם לחים הם כמו מוגלא ולאחר שנתביש נתקשה הפתם מאוד ויכול לגרור אותן מהבגד עכ"ל: בל"א דאס איך מיה שוין ג' רביעה שנה גניטן טיט מיט דעם פלעקלין אונד בין זעהר פאר ווארפין מיט דעם זאנד ווי אויף דער רבי שוין גינעהן האט וויא איך אלי מאל צו פאר גרוסי שמערצין האב איך אין דיא לענדין ווען איך דיא שמערצין שפירין טיט דער נאך קימין אלי צייט דיא פלעקין אבר מיין צייט האב איך אלי מאל ציט רעכטער צייט.

אך אין דער השתנה שפיר איך גיט פיל זונדרין נאר זאנד וואן זעלכי פלעקין קומין איזט נאר וויא מעטרי' אונד ווען עס טריקן ווערט איז עס זעהר הארט דאס מען עס אויז ריבין קאן עכ"ל השאלה מהאשה הנ"ל: תשובה הנה שמעתי שבאה שאלה זו לפני מורה הוראה הסמוך ונראה לקהלתינו וצינה שתבדוק עצמה ע"י שפופרת של אבר ופיה רצוף לתוכה ונותנת בתוכה מכחול ובראשו מוה ולבדוק עד מקום שהשמש דש ואם תמצא דם על ראשו בידוע שהוא מן המקור ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדים ומותר.

ומה מאוד נפלאתי על הוראה זו דהאי בדיקה נזכר בטי"ד סי' קפ"ז גבי אשה הרואית מחמת דישת השמש והתם אינו רואית בשום פעם רק מחמת תשמיש ואנו מסופקים אם מחמת דישת תשמיש בצדדים מתחכה בצדדים ומביא דם או שנוגע במקור ומביא דם מן המקור ולכך יש לנו להבחין ולבדוק ע"י מכחול בשפופרת ואם אינו מוצאת בראש מכחול מסתמא בא מן הצדדים אבל בנ"ד שאין האשה יכולה לטהר למנות ז' נקיים והיא מוצאת בתוך הז' נקיים ע"י בדיקת העד פתם הנ"ל ולפעמים זבים מעצמם וקימ"ל דם שנמצא בפרוזדור ספיקו טמא כמו דאיתא במתניתין משל משלו באשה החדר והפרוזדור והעלי' דם החדר והוא המקור טמא ודם הנמצא בפרוזדור חזקתו מן המקור זב ויצא לחוץ וא"כ איך אפשר לטהר כשלא תמצא בראש המכחול דילמא באותו עת כבר זב הדם מן המקור לפרוזדור דהיינו פותלי רחם ואיך אפשר לטהר הדמים שיצא כבר ממנה ואם באנו לומר לתלות במפה שמרגשת כאב א"כ אפילו תמצא בראש המכחול נמי טהורה דעל האי בדיקה שנינו בפרק התינוקות דף ס"ו ע"א אם נמצא הדם על ראש המוה בידוע שהוא מן המקור כו' ואם יש לה מפה באותו מקום תולה במפתה הרי להדיא דמצד המפה תוכל לתלות אף שתמצא בראש המכחול וכן כתב בתשובת הב"ח סי' ע"ד פדברי וחזן לכבודו טעו בבדיקה זו ועתה אין לנו להשען לצדד להתיר ולתלות בכאב שמרגשת במתניה ותמיד אחר אותו כאב פשבודקת והיא מוצאת כמו מוגלא קצת אדומה ויש קצת הוכח' שאין זה דם נדה באמת אין לנו ראיה מש"ס לתלות במיחושים שיש לה אלא דוקא אם אומרת מפה יש לה באותו מקום ואף לדעת המקילין שאינה צריכה לידע שמפתה מוציאה דם מ"מ צריכה לידע בבירור שמפה יש לה במקור ואף לפי גירסתינו דגרסי ונאמנת אשה לומר מפה יש לי באותו מקום כתב בתשובת הב"ח הנ"ל לאו באיזה מקום שיהיה באותו מקום קאמרי אלא רצונם לומר באותו מקום עצמו שרואה משם דם לשם יש לו מפה וס"ל דלא תלינן במפה אא"כ יודעת בבירור דממקום שרואה דם משם באותו מקום יש לה מפה ובנידון שלפנינו אין אומרת שיש לה מפה באותו מקום שמוצאת דם אלא שפואב לה במתניה וזה לא שמענו מתלמודא לתלות במיחושים כאלו אף מצינו

בְּדַבְרֵי אַחֲרוֹנִים הֵבִיא הַש"ע בַּס"ס קצ"א דָּאָם מוֹצְאֵית חוֹל וְחֻצֵץ אֲדוֹם אַחַר מִי רִגְלִים טְהוֹרָה דָּאִין זֶה דָּם רַק חוֹל שְׂדֵרְכּוֹ לְהַנְלִיד בְּפִלְיוֹת וְכִמוֹ כּוֹן דֵּן הֶרֶב הַב"ח בְּתַשׁוּבְתּוֹ בְּשֵׁאלָה פ"ה בְּאִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ נְוֹסֵת וּבִימֵי לִיבּוּנָהּ בָּא לָהּ פָּאָב גְּדוֹל בְּגוּפָהּ וּמְרַגְשֵׁת פְּעִין בּוּעָה תַּחַת הַלֵּב וְנִמְשָׁף הַפָּאָב עַד שְׂשׁוּמֵתִת מִמֶּנָּה לִיחָה יִרְוֶקָה פְּלִיחָה הֵינְצָא מִמְּוֹרְסָא שְׂקוֹרִין בַּל"א גִּשׁוּוִיר וְאַחַר זֶה בָּא ג"כ דָּם לְפָרְקִים וְכִשְׁעוּשָׁה צָרְכֵי ע"י הַדּוֹחֵק בָּא דָּם הֶרְבֵּה מְאוּתוֹ מְקוֹם וְהָאִשָּׁה אוֹמְרַת שְׂמִרְגְּשֵׁת הַלִּיחָה וְדָם זֶה מִן הַצְּדָדִים שְׂלֵא פְּדֵרְף רְאִיחָה בְּשֵׁעַת נְוֹסֵת וְהַסְפִּים שָׁם הַב"ח עִם דַּעַת הַגַּה' רַמ"א דְּהֵיכִי שְׂיֵשׁ לָהּ נְוֹסֵת תּוֹלָה בְּמַפְתָּה אַע"פ שְׂאִינָה יוֹדַעַת דְּמַפְתָּה מוֹצִיאָה דָּם וְכֹתֵב וְכֹף אֲנוּ עוֹשִׂים מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם פֶּה קְרֵאָא וְאִין בְּזֵה גְדוּד סָפֵק פְּלֵל עַכ"ל.

וְהַתִּיר הָאִשָּׁה זֶה לְבַעֲלָהּ ע"י דְּבָרֶיהָ וְדַבְרֵיהָ אֲנָשִׁים הַזְּקֵנִים שְׁהִיוּ אוֹמְרִים שְׂדָם זֶה בָּא שְׂיֵשׁ לָהּ מִכָּה בְּחַלְחוּלִית הָרִי לְהִדְיָא שְׂאָף לֹא אֲמָרָה אִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ מִכָּה בְּמִקּוֹר רַק שְׁהִיחָה מְרַגְשֵׁת פְּעִין בּוּעָה תַּחַת הַלֵּב וְלֹא הֵיחָה יוֹדַעַת שְׂמַפְתָּה מוֹצִיאָה דָּם אֲלֵא ע"פ אֲנֻמְדוֹן דַּעַתָּה וְדַעַת נְשִׁים זְקֵנוֹת שְׂלִיחָה וְדָם זֶה בָּאוּ מִן הַצְּדָדִים שְׂלֵא פְּדֵרְף רְאִיחָה בְּשֵׁעַת נְוֹסֵת טְיָהָר אִשָּׁה זֶה לְבַעֲלָהּ אִף שְׁהַבּוּעָה שְׂתַחַת הַלֵּב רַחוּק מִגִּידֵי הַמִּקּוֹר ק"ו בַּנ"ד שְׁהִיא מְרַגְשֵׁת פָּאָב גְּדוֹל בְּמַתְנֵי שְׁהֵם קְרוּבִים לְכִלְיוֹת וּלְגִידֵי הַמִּקּוֹר וּרְגִילָה לְרֵאוֹת חֻצֵץ אֲדוֹם וְגַם מְשׁוּנָה רְאִיחָה זֶה שְׁהִיא רוֹאִית אַחַר פָּאָב מַתְנֵי שְׁהוּא כְּמוֹ לִיחָה וְאִינוּ אֲדוֹם כְּמוֹ דָּם וְנוֹסֵתָּה אֲלֵא דְּיָהּ הֶרְבֵּה שְׂתוֹלִית בְּמַפְתָּה שְׂיֵשׁ לָהּ בְּפִלְיוֹת פִּינּוֹן שְׂיֵשׁ לָהּ נְוֹסֵת קְבוּעַ וְאִינוּ מוֹצְאֵית הַפְּתָמִים הָאֵלוּ אֲלֵא אַחַר שְׂכּוֹאֵב לָהּ מְאוּד בְּמַתְנֵיהָ וְגַם רְגִילָה בְּחוֹל וְחֻצֵץ אֲדוֹם שְׂפִיר יֵשׁ לְתוֹלוֹת בְּמַפְתָּה וְדוּמָה לְזֵה מָה שְׁהֵבִיא הַב"י בַּס"י קצ"א בְּשֵׁם מַהֲר" שְׁלוֹם וְז"ל שְׂאָם הִיא רוֹאָה תָּמִיד ע"י פָּאָב אֲזִ תְּלִינּוֹן שְׂמַחַמַת מִכָּה וּטְהוֹרָה אֲבָל אִם הִיא רוֹאָה לְפַעְמִים בְּלִתֵּי פָּאָב טְמָאָה וְעוֹד פָּאָן יֵשׁ סְמָף לּוֹמַר שְׂלֵאָבָא מִן הַמִּקּוֹר הוֹאִיל וְאִינוּ דוּמָה לְמַרְאָה דָּם אֲלֵא לְמִוּגְלָא אַע"פ שְׂאִין אֲנוּ בְּקִיאֵי בְּמַרְאָה הַדָּם לְעַנְיָן כְּזֵה מְקִילִין עַכ"ל וּבְנִידוֹן שְׂלִפְנֵינוּ נְמִי פִינּוֹן שְׁהִיא רוֹאָה תָּמִיד מַחַמַת פָּאָב וְגַם דוּמָה בְּתַחֲלִיחָה לְמַרְאָה הַמְּוִגְלָא וְגַם רְגִילָה הִיא לְמִצּוֹא בְּמִי רִגְלִים חוֹל וְחֻצֵץ אֲדוֹם תּוֹלָה ג"כ הַדָּם בְּמַפְתָּה שְׂיֵשׁ לָהּ בְּפִלְיוֹת פִּינּוֹן שְׂיֵשׁ לָהּ נְוֹסֵת קְבוּעַ אַע"פ שְׂאִינוּ יוֹדַעַת בְּנוֹדָי שְׂמַפְתָּה מוֹצְאָה דָּם מ"מ נִרְאָה שְׂצָרִיכָה לְחַקּוֹר אֲצֵל רוֹפְאִים אִם יֹאמְרוּ הַרוֹפְאִים שְׂדֵרְף הַדָּם לְבוֹא מַחַמַת פָּאָב מַתְנֵי שְׁהִיא רְגִילָה בְּכָאָב זֶה וְגַם רְגִילָה בְּחוֹל וְחֻצֵץ אֲדוֹם בְּמִי רִגְלִים וְאִף שְׂבַסְפֵּר הַתְּרוּמוֹת פִּקְפֵּק מְאוּד אִם יֵשׁ לְסַמּוֹךְ אַרוֹפָא שְׂאוּמַר שְׂנַתְרַפְּאֵי אַחַר שְׁהַחֲזִיקָה לְרֵאוֹת דָּם מַחַמַת תְּשַׁמֵּשׁ מ"מ בְּכִי הֵאֵי גְוּוֹנָא שְׂיֵשׁ לָנוּ אֲנֻמְדָּנָא הֶרְבֵּה שְׂדָם זֶה אִינוּ דָּם נִידוֹת יֵשׁ לָנוּ לְסַמּוֹךְ אַרוֹפְאִים וְיִהְיֶה רּוֹפְאֵי אַחַר יַעֲיֵד עַל דְּבָרֵי שְׂאָר הַרוֹפְאִים וְכִמוֹ שְׂמַצִּינוּ שְׂסַמְכוּ חֻכְמִים עַל הַרוֹפְאִים פִּינּוֹן שְׂדָם רְאִיחָה הִיא מְשׁוּנָה מְשַׁאָר נְשִׁים ה"נ דְּכּוֹנְתִיחָה הַנְּרָאָה לְפַע"ד פְּתַבְתִּי מֵאִיר חוֹתָם פֶּה ק"ק א"ש: שְׂאֵלָה קִנּוּ נְשֵׁאלִתִי אֲנֹנָה שְׂל יְמִין הַסְּמוּכָה לְגַרְגְּרַת בְּמִצְרַת הַחֲזָה אֲצֵל הַצְּנוֹאֵר אִם יִמְצָא עַל גְּבִיחָה פְּטַרְפָּא דְּאָסָא פְּשִׁירָה מְפִנֵי שְׂכּוֹן דְּרַכֵּי לְיִפְצֵל וְכֹתֵב בַּש"ע בִּי"ד סִימָן ל"ה סְעִיף ה' דִּישׁ מִי שְׂאוּמַר דְּדוֹקָא לְמַעֲלָה מַחְצֵי אֲבָל לְמַטָּה מַחְצֵי טְרִיפָה וְאִם נִמְצָא הֵיחָתֵר לְמַטָּה מַחְצֵי אִף שְׁהִיחָתֵר הִיא מְקַמָּא אִם רְאוּי לְסַמּוֹךְ עַל מְנַהֲגֵינוּ שְׂפִכְרָה הַעֲיֵד רַמ"א דְּבְמִדִּינוֹת אֵלוּ הַמְּנַהֲגָה לְהַכְשִׁיר יְחָתֵר מְקַמָּא וְאִין לְשִׁנוֹת הַמְּנַהֲגָה: תְּשׁוּבָה דַּע לָךְ לְפִי מְשַׁמְעוֹת הַב"י שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַמְּרַדְכֵי וְז"ל כְּתֵב רַאב"י שְׂמַעֲתִי מֵאָבָא מוֹרֵי שְׂפָל מָה שְׁהַטְרִיפוּ מִגְּבָא

ל"ש באומות ול"ש באונות מלבד האונה של ימין הסמוכה לגרגרת במצור החזקה שאם
ימצא על גבי פטרפא דאסא נמי פשר מפני שאין דרפה ליפצל.

וכן הורה רבינו זקני הלכה למעשה אבל בכל שאר אונות טריפה וכ"כ בהג"ה אשר"י
וכן פתבו תוספות וכ"כ הגהות מיימני בפ"ח מהלכות שחיטה ואח"כ פתב מצאתי מפני
שדרפה ליפצל מפני דוחק החזקה ומ"כ עוד דוקא למעלה מחצינו אבל למטה מחצי טריפה
כי אין שם דוחק עכ"ל.

הרי טעם דלמט' מחצי טריפה דאין שם דוחק ואין דרפה ליפצל ומשמע דקאי אדלעיל
דאטרפא מגבה קאי ולמטה מחציה נמי טריפה על גבי דוקא וכן משמע מהגהות מהר"י
ווי"ל שפתב דרפה להתפצל מן חריץ שפא לצד ראשה לפי שהיא שוכבת במיצר החזקה
לפיכך דרפה להתפצל לכן אם נמצא בה יתרת מן אותו חריץ לצד ראשה פשר פי כן
רבתי' אבל אם נמצא בה פצול מן אותו חריץ לצד שורש של אונה טריפה דלאו
רבתי'הו פי יתרת מן אותו חריץ לצד ראשה פשר פי כן רבתי' אבל אם נמצא בה
פיצול מן אותו חריץ לצד שורש של אונה טריפה דלאו רבתי'הו פי שם הוא רחב ולא
מתחבאת ומנקשת בצלעות עכ"ל.

הרי שנתן טעם שמנקשת בצלעות וזה שייך ביתרת מגבה אבל לא מקמא דאם איתא
דאף מקמא טריפה הי' לו לאשמוענו חידוש דין דאף מקמא טריפה ולהנדע טעמא של
דבר.

ואין לומר דזה דבר פשוט הוא דהא אפילו למעלה מחציה דכשר יתרת מגבה אפ"ה
טריפה מקמא וכמו שראיתי בשחיטות מהר"ץ וז"ל ומה שאמר מהר"י ווי"ל במדריגה
עליונה דרפה להתפצל וכשירה היינו דוקא מגבא אבל מקמא יש מטריפין אפילו למעלה
מחצי לפי שאונ' מתפרקת בצלעות במיצר החזקה אבל פשהוא מגבא שהיא מונחת במיצר
החזקה פשר מפני שזה רבתי'הו עכ"ל וכ"כ בשחיטת גבול בנימין בהגהו' מהר"ץ היכי
תמצא יתרת מקמא וטריפה וי"ל מקמא באונה עליונה עי"ל הרי שלא חילק משמע אפילו
מחציה למעלה טריפה וכל זה סובב והולך על פירושו בדברי מהר"י ווי"ל אבל תלי'
בוקי סריקי בדברי מהר"י ווי"ל ונשתמע הדבר ולא נאמר וכבר השיגו עליו ספר תורת
הבית שחיבר אחד מאחרונים וכתב עליו שאין האמת אתו וגם יש לנו עד נאמן הב"ח
שכתב בפירושו וז"ל כתב מהרי"ו אונה עליונה לצד ימין דרפה להתפצל אם במיצר החזקה
מתפצלת ומשמע דביתרת מקמא נמי פשירה אף למאן דאוסר יתרת מקמא באונה זו
מכשיר כיון דע"י שכיבתה סביב הגרגרת רגילה להתפצל בין מגבה ובין מקמא והביא
אח"כ דברי מהרי"ו שיש לחלק בין בחציה למטה ובין חציה למעלה.

הרי להדיא דמכשיר בחציה ולמעלה בין מגבא בין מקמא שלא בדברי מהר"ך וא"כ ע"כ
הא דנקט הגהות מהרי"ו טעמא דמילתא דמחציה ולמטה טריפה שהיא מנקש' בצלעות
ולא הזכיר מקמא ש"מ דמקמא פשר ולפי מנהגינו ותשובתו של קרובים אנו למידין
שיבתו של רחוקים שכתבו שמצאו פתוב בשחיטות דאפילו מקמא נמי טריפה בחציה
שלמטה משום שמתחכך בגרגרת וז"ל בגבול בנימן ס"ק ב' בי"ד סי' ה"ל אפילו יתר
מטרפא דאסא פשר מפני שדרפה להתפצל כתב הש"ך דדוקא ימין ולא שמאלית ודוקא
מגבא ולא מקמא מפני שמתחכך בגרגרת עכ"ל הקורא בו סובר שהפל הם דברי הש"ך

ולא נמצא פן בדברי הש"ה רק שנינו בדברי הש"ע ס"ק כ"ט שפתיב הש"ע ונדוןקא ימנית
אבל לא שמאלית וכתב שפן פסק מהרש"ל ולא הזכיר כלל ונדוןקא מגבא ולא מקמא
ושקר ענה בש"ה וכבר פתבנו בשם הב"ח שפתיב בפירושו להחיר בין מקמא ובין מגבא
ובחציה למטה יש להטריף מגבא אבל לא מקמא כפי מה שפתיבנו דטעמא שאינו שם
במציאר הקוזה אבל משום שמתחפה בגרגרת לא נזכר שם והאי בורכ' הוא ובדין ראשון
טעה טעות גדול וגם בדין אחרון לפי מנהגינו יש להכשיר מקמא ולא מגבא ונדבר זה
שמתחפה בקנה לא נזכר בש"ה אלא בסי' ל"ו ס"ק י"ח פתיב רמ"א בועה על הקריץ
וקמט טריפה דהוי פשגי בועי דסמיכי.

וכתב הש"ה ונ"ל בועה על הקריץ באונה עליונה של ימין במקום חריץ דהוי פתרי בועות
כו'. ולפ"ז במ"ז יש להקל במקום המקילין ובסמח"ב פתיב טעם אחר משום שיש לחוש
לחכופה הבעות בצלעות קטנות ובגרגרת וטוב להחמיר עכ"ל הרי שאפילו בבעה דרפיה
קרומים לא רצה רמ"א ליתן טעם זה וכתב טעם אחר דהוי פשגי בועות דסמיכי ק"ו
שאין לטעם זה שורש וענף גבי יתרת ואם פן אין זה אלא השחתת ממון של ישראל וכיון
שהדין זה שהביא גבול בנימין מוטעה אין זה בכלל דברים המותרים ואחרים נהגו בה
איסור כי השוחטים לומדים הלכות שחיטה וסוברים פאלו ניתן מסיני וחקמי הדור אינם
משגיחים על השחיתות ובדיקות אשר חזשים מקרוב וכל אחד רוצה להמציא איזה
חומרא מה שלא נמצא בפוסקים ראשונים.

והשתא אני אומר בטח בחציה אונה ולמעלה ראוי להכשיר בין מקמא בין מגבא אבל
בחציה ולצד מטה אם נמצא שם יתרת מקמא ראוי להכשיר ע"פ שאלת חכם וכאשר
שהרבה בהמות נמצאו כה בגבולינו ויש הפסד מרובה הספיקו עמי כל חכמי העיר
להכשיר ביתרת מקמא הנראה לפע"ד פתיבתי היום ה' כ"ז טבת צ"א לפ"ק גאום מאיר:
שאלה קנח פתיב התוס' בפ' ד' מיתות דף נ"ח ע"ב מי איכא מידי דלישראל שרי משמע
דלישראל מותר באשתו שלא פדרפה וכן משמע בסוף פ"ב דנדורים הדין איתתא דאתיא
קמיה דרבי' א"ל ר' ערכתי לו שלחן והפכו אמרה לה פתי התורה היתירה לו ולא היינו
היא למעלה והוא למטה אלא שלא פדרפה שמצטערה והקשו התוס' דבספ"ג דיבמות
חשיב שלא פדרפה מעשה ער ואונן וי"ל דלא אסור אלא שעושה כה תדיר שלא תתעבר
ויכחיש יופי' אבל אם רוב תשמיש פדרפו אלא שבאקראי מתאנה לה שלא פדרפה שרי
משמע מזה דשלא פדרפה היינו כפי טבעת וכן משמע בדרף נ"ה הבא על בהמה בין פדרפה
ובין שלא פדרפה דרש ר' בנימן בר יצחק באשה שני משכבות ובבהמה משכב אחד
מתקיף ליה רב פפא אדרבא אשה דאורחין' היא אמשכב מיחייב אמידעם אחריןא לא
מיחייב בהמה דלאו אורחין' היא ליחייב על כל נקב ונקבר וא"כ ע"כ אשה דומי' דבהמה
דשלא פדרפה מיקרי בנקב דפי טבעת וכן משמע בדרף נ"ד ע"א משכבי אשה מגיד לה
הפתוב ששני משכבות באשה א"ר ישמעאל הרי זה בא ללמד ונמצא למד ופי' רש"י הרי
זה בא ללמד על זכר שחייב אפי' שלא פדרפה ונמצא למד למשכב זכר לא איצטריך
קרא דפשיטא לן דכל משכב זכר שלא פדרפה אלא היא משכבי אשה לאשמועינן אתי
דהבא על האשה בין פדרפה ובין שלא פדרפה חייב עכ"ל.

הרי דומי' דאיש דלא פדרפה בפי טבעת הוא וע"פ דברי התוספת פסק רמ"א בהגהו' בא"ה סי' כ"ה וז"ל ויכול לעשות עם אשתו מה שיירצה וכו' עליו בין פדרפה ובין שלא פדרפה או דרף איברים ובלבד שלא יוציא זרע לבטלה.

וראיתי בש"ע דפוס ויניציא שנת שנ"ד שפתיב בהגה' בין שלא פדרפה אף לא בפי טבעת ח"ו ומכל הפרושים לא משמע פן אלא בפי טבעת נמי מותר אם עושה דרף אקראי וכן משמע מפ"י רש"י דאמרין בפ' ד' מיתות דף ס"ו ע"ב בא עליה עשרה בני אדם ועדיין היא בתולה רבי אומר ראשון בסקילה וכולן בחנק ופי' רש"י ועדיין היא בתולה שבאו כולן שלא פדרפ' וע"כ מייירי שבאו בפי טבעת דאי כמעשה בהמה מאחוריים באותו מקום בנודאי השירה בתוליה אלא ע"כ פדאמרן ועוד ראיה ברורה דאמרין בפ' ד' אחין דף ל"ד ע"ב והא תמר מביאה ראשונה איבער א"ל תמר באצבע מיעכה דאמר ר' יצחק כל מועכות של בית רבי תמר שמה ופריה והא הוי ער ואונן ומשני ער ואונן שימשו שלא פדרפה ואי ס"ד דשלא פדרפה מיקרי מאחורי' באותו מקום כמעשה בהמה א"כ אמאי דוחקא דש"ס לישני באצבע מיעכה הנה לתרץ עדיפא מינ' שהם שימשו עמה שלא פדרפה ופתחו פתחו והוי כשתי ביאות אלא ע"כ נשתקע הדבר ולא נאמר דזה הוי ביאה גמורה רק כמעשה בהמה נחשב ושללא פדרפה מיקרי שמשמה עמה בפי טבעת ואפשר שבעל הגה' הזו כתב זה להסיר מכשול ממקומו שהיו רגילין בדבר זה להשחית זרעם לבטלה אבל לענין הדין הוא אמת פאשר כתבנו והא דתמר באצבע מיעכה וכן כל מעוכת של בית רבי נראה דהיו פונתם לשם שמים דאמרין בפ' הערל דף ע"ו דיעקב אבינו לא ראה קרי מימיו וכתבו התוספות שלא ראה קרי ונתעבר' מביאה ראשונה שמיעכה באצבע פדאמרין בתמר וא"כ י"ל שתמר וכל מעוכות של בית רבי נמי לכו נתפוננה שיתעברו מביאה ראשונה ולא יוציא הבעל זרע לבטלה.

ואגב דאמרין בהאי פירקא גזפר מה דאיתא דרס' ע"א דפריה הש"ס אלא מעתה ושמתם את חקוטי ואת משפטי חקים שחקקתי לה כפר התם ושמתם את חקוטי ואת משפטי דהשתא עיין בתוס' בד"ה חקוטי ולי נראה דהאי קרא דפריה מיניה הש"ס אלא מעתה ושמתם את כל חקוטי ואת כל משפטי הוא פסוק בפ' קדושים ומיירי בכל המצות התורה וכן צריך להגיה כל חקוטי ואת כל משפטי אבל לפי גרסת הש"ס הוצרכו התוס' לדחוק אבל אם נימא דפריה מקר' דקדושים פריה שפיר דכתיב בכל התורה הכי נמי דנצטוו בני נח עליהם וק"ל: שאלה קנט באשר שראיתי שערוורא בדורינו בדין זבל"א וזבל"א שכל אחד מהצדדים מסדר טענותיו תחילה עם הדין שבורר לו ולא זו אף זו שמתבטח לו סף ידוע ומרבה בשכרו ומתנה עמו באם שיזכה לו ע"פ דת ודין תורתנו יטול שכר הרבה וע"י כף גלקה מדת הדין ונכבה אור התורה ומתחלל שם שמים בעו"ה ע"כ אמרתי לברר הדין זבל"א וזבל"א אינהו וכל אביזרני' דריש פרק זה בורר תנן דיני ממונות בשלשה זה בורר לו אחד וזבל"א ושניהן בוררין להו.

עוד אחד דברי ר"מ וחכ"א שני דינין בוררין להם עוד אחד זה פוסל דיניו של זה וזה פוסל דיניו של זה דברי ר"מ ונחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשירין או מומחין אינו יכול לפוסלן עכ"ל וכתב התוספות י"ט דעיקר דינא אם אין ב"ד קבוע עיקר דינו שזה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד וכן מצא

במהרש"א ו"ל אלא הכי קאמר זה בורר לו דיין אחד מלשון זה משמע לכתחילה יהיה הדין פה שדיני ממונות בשלשה ע"י זבל"א וזבל"א אבל בהא מודו פשיש ב"ד קבוע בעיר דלא מצי מדחי ליה הנתבע לתובע לדון בזבל"א וכן פסק רמ"א בהגה' הרי להדיא שזבל"א וזבל"א כל תורת הדיינים עליהם ואינם יכולים לקבל קרוב או פסול בלתי רצון חבירו ואמרינו בגמרא מתוך שזה בורר לו אחד וזה בורר לו אחר יוצא הדין לאמתו ופירש רש"י דיוצא דין אמת לאמתו דציית בעלי הדינים וסברי הרי אני בברתי האחד אם הי' יכול להפך בזכותי היה מהפך ודיינים עצמם נוחים להם להפך בזכות שניהם מפני ששניהם בירוים וכתב הרא"ש וז"ל מפני שיש חסרי דעת טועין בדברי רש"י ולומדין ממנו שדיין יש לו להפך בזכות אותו שביירו ועומד במקומו לחפות בדברים אשר לא פדין ונהגו פמה אנשים לברור להם בעלי תחבולות ונתלין בדברי רש"י שמשמע שיש לו להפך בזכותו וחלילה וחס לא דקדקו בדבריו שכתב דסברי הרי אני בברתי כי הוא סובר פה שיהפך בזכותו יותר מבזכות האחר ומתוך זה ציית לדיניהם אבל הדיין עצמו חלילה לו למצוא סברא לזכותו אם לא שיראה לו דין גמור אבל אם היה יכול להטעות את חבירו לקבל סברתו אע"פ שהוא מסופק בה הרי זה בכלל מטה משפט אבל מתוך שזה ביררו מבין דבריו לאשורו ואם יש לו שום צד זכות נושא ונותן עם חבריו וכן עושה הדיין האחר לשני נמצא לא נשאר זכות נסתר ונעלם לשניהם והשלישי שומע משא ומתן של שניהם ומכריע ביניהם ויוצא הדין לאמתו: והביא הטור דברי הרא"ש בסי' י"ג הרי להדיא דאם הדיין מטעה את חבירו לקבל סברתו אע"פ שהוא מסופק הרי זה בכלל מטה משפט וכיין שבעל הדין מבטיח לו שכר הרבה שיטול אם יזכה אותו בדין תורה איה אפשר שידון דין אמת כי השונד יעור עיני פיקחים ויסלף דברי צדיקים ופירש רש"י דברים המוצדקים שהוא חושב שכל סברותיו הן אמת אליבא דדינא והוא הולך חשכים ואין נגה לו.

ויש טועין במה שכתב הש"ך בח"מ ס"ט אם אינו נזכר שכר בטילה אלא שפא יזדמן לו שכר בקניות סחורה וסרסרות ובשביל זה מבקש שכר אסור וכתב הש"ך וישכר פשרה פתב הב"ח דשרי ליטול וע"י זה מורים היתר מקצת אנשים ליקח שכר הרבה וטעות גדול היא בידם ולא ראו דברי הב"ח וז"ל בח"מ סימן ט' בדין הנוטל שכר לדון פתב נראה מסוגיא דפ' בתרא דכתובות דבדין זה איכא ד' חלוקים: הא' אית ביה אסור שונד והוא באומר לדיין לא תסייבני אם זכאי אני דכיין שייזכיר בדבריו לדונו יפה אין דעתו מתקרב לצד החובה ולכך נקרא שונד שנעשה לב אחד ואפילו נוטל משניהם בשונה ומזכה את הזכאי ומסייב את הסייב אית ביה תורת שונד: הב' אם אינו אומר לא תסייבני אם זכאי אני אע"פ שאומר לזכות את הזכאי ולסייב את הסייב אין זה תורת שונד אלא תורת אגרא דדיניו בטילים מן הסתם ואסורים מהא דאמר רב בפ' עד פמה ראה למדתי אתכם וכו' מה אני בחנם אף אתם בחנם ואף על גב דמקרא לא משמע דאם עבר ודן בשכר דדיניו בטילים מ"מ רבנן קנסוהו בכך שעבר על דברי תורה פדכתבו התוספות סוף פ' האיש מקדש כו' ונראה דכש"כ דהיכי דמקבל בתורת שונד דדיניו בטילים אלא דאיכא לחלק דאם לקחו בתורת שכר אין צריך להחזיר בדין דדוקא בלקחו בתורת שונד דאמרו התורה לא תקח אם לקח הוי גזל בידו אבל במה שעבר על מה אני בחנם כו' אין צריך להחזיר: הג' אם אינו נוטל אלא שכר בטילה אף ע"ג דלא מוכח על זה תניא מכווער

הדיין הנוטל שְׂכָר אֶלָּא שְׁדִינוּ דִּין: הַד' בְּטִלָּה דְּמוּכַח כְּעוּבָדָא דְּקַרְנָא שְׂרִי אֶפְּלִי לְכַתְחִלָּה וְכַגּוֹן שְׁקִיבֵל מִשְׁנִיָּהֶם בְּשׁוּה נְכַתְב הַרְמַב"ם שְׁיִטְוֹל מִשְׁנִיָּהֶם בְּשׁוּה זֶה בְּפָנֵי זֶה וְכַגּוֹן זֶה מִן־תֵּר וְסִיָּים וְנִרְאָה דְּדִיָּיִנִים שְׁעוֹשִׂים פְּשָׁרָה מִן־תֵּר לִיִּטְוֹל אַגְרָא דְּפְשָׁרָה וְלוֹמַר לֹא אֲנִי מִן־תֵּר לְכֶם הַפְּשָׁרָה כִּי אִם בְּשָׂכָר כְּךָ וְכָךְ דְּדוֹקָא אַגְר דִּינָא הוּא דְּאָסוּר דְּכַתִּיב רְאֵה לְמַדְתִּי וְכו' וּמ"מ צְרִיךְ שְׁיִטְוֹל מִשְׁנִיָּהֶם בְּשׁוּה זֶה בְּפָנֵי זֶה דְּכַשֵּׁם שְׁמִוּזָהָר שְׁלֵא לְהַטוֹת אֶת הַדִּין כְּךָ מִן־זָהָר בְּפְשָׁרָה כְּדִלְקָמֵן בְּסִי י"ב עכ"ל.

הרי להדיא דאפי' בפְּשָׁרָה אינו מתיר אֶלָּא לומר לא אומר לְכֶם הַפְּשָׁרָה כִּי אִם בְּשָׂכָר וְיִטְוֹל בְּשִׁנִּיָּהֶם בְּשׁוּה זֶה בְּפָנֵי זֶה אֶבֶל לומר לדיין כְּשִׁתְּעֵשֶׂה לִי פְּשָׁרָה אֲתוּן לָךְ כְּךָ וְכָךְ הרי זה שוחד גמור שְׁהָרִי הַזֶּה שְׁלֵא לְהַטוֹת הַפְּשָׁרָה וְאֶפְּלִי לומר לא אומר לְכֶם הַפְּשָׁרָה כִּי אִם בְּשָׂכָר אִין דְּבָרֵי הַב"ח מְוַכְרְחִים מִן הַש"ס שְׁלֵא יְהִי זֶה בְּכָלֵל מַה אֲנִי בְּחִנָּם כִּינֵן דְּמַצְוָה לְהַתְחִיל בְּפְשָׁרָה וּבְעֵלֵי דִינִים מְתַרְצִים בְּפְשָׁרָה חֲזָרָה הַפְּשָׁרָה כְּמוֹ דִּין וְאָסוּר לְהַטוֹת וְהוּי בְּכָלֵל רְאֵה לְמַדְתִּי אֲתַכֶּם מַה אֲנִי בְּחִנָּם וְעַל כָּל פָּנִים הֵיכִי שְׁבַעֵל דִּין כָּא אֶצֶל הַדִּיָּן וְאוֹמֵר לוֹ אֲנִי נוֹתֵן לָךְ כְּךָ וְכָךְ אִם תּוּכַל לְזַכְּנִי עַל פִּי דִּין תּוֹרָה דְּזֶה גְרַע טְפִי מְאוּמֵר לֹא תַחֲיִיבֵנִי אִם זָכָאִי אֲנִי דְּמִשְׁמַע מִלְּשׁוֹנִי שְׁאִם לֹא יִהְיֶה זָכָאִי יַחֲיִיב אוֹתוֹ וְאִינוּ מְהַדָּר כָּל כְּךָ אַחַר זְכוּתוֹ אֶבֶל בְּאוֹמֵר אֲנִי נוֹתֵן כְּךָ וְכָךְ אִם תּוּכַל לְזַכְּנִי בְּדִין אִין לָךְ שְׁוֹחַד גָּדוֹל מְזֵה וְכָל טְצָדְקֵי דְּאִית לֵיהּ לְמַעֲבִיד עֲבִיד וּמַעוֹר דְּבָרֵי חֲכָמִים וּמְסַלְף דְּבָרֵי צְדִיקִים אִין לְאֲזַנִּים שְׁכָךְ שׁוֹמְעוֹת וְאִין לְעֵינִים שְׁכָךְ רֹאוֹת וּגְדוּלָּה מְזֵה נִרְאָה דְּאָסוּר עַל פִּי הַדִּין לְהַקְדִּים טַעֲנוּתֵי לְפָנֵי הַבּוֹרֵר תַּחֲיִלָּה וְה"ה לְבוֹרֵר לְאוֹהֵב אוֹ שׁוֹנֵא נְמִי שְׁכַנְגָּדוּ יְכוּל לְפִנְסוֹל דְּהָא לְדַעַת חֲכָמִים אִם מְבִיא רְאֵיהּ שְׁהוּא קְרוּב אוֹ פְּסוּל יְכוּל לְפִסּוֹל דְּיָינוּ שְׁל זֶה וְמַה לִּי פְּסוּל מִחֲמַת קוֹרְבָא וּגְזַלְנוּתָא אוֹ פְּסוּל מִחֲמַת אוֹהֵב וְשׁוֹנֵא דְּהָא לְפִי דַעַת הַרְא"ש דְּמַפְרֵשׁ דְּבָרֵי רַש"י שְׁבַעֵל דִּין אוֹמֵר שְׁמַסְתָּמָא הִיכָף הַדִּיָּן בְּזְכוּתֵי אֶבֶל הַבּוֹרֵר בְּעַצְמוֹ מְחַנְיָב לְפִסּוֹק דִּין אֲמַת לְאֲמַתוֹ וּבְאוֹהֵב וּבְשׁוֹנֵא אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲמִיד הַדִּין לְאֲמַתוֹ וּמַהֲאִי טַעֲמָא אָסוּר לְהַקְדִּים הַטַּעֲנוּת שְׁיַפְנִסוּ תַּחֲיִלָּה בְּדְבָרֵי הַבּוֹרֵר וְלֹא יַחֲזוֹר מִדַּעַתוֹ דְּהָא אִם אֶפְּלִי הַשְּׁלִישׁ מְסָכִים עִמּוֹ וְהוּא יוֹדַע שְׁאִין הַדִּין כֵּן אָסוּר לְהַטַּעֲנוֹתוֹ בְּדְבָרִים וּבְמַקְדִּים טַעֲנוּתֵי אוֹ אוֹהֵב וְשׁוֹנֵא אִין חֲזוֹר מִטַּעֲנוּתֵי וְסוֹבֵר שְׁדִין אֲמַת דֵּן וְק"ו הֵיכִי שְׁפּוֹשֵׁט יְדוֹ וּמַקְבֵּל מִמּוֹן הַרְבֵּה בְּשָׂבִיל לְזַכּוֹת אוֹתוֹ בְּדִין וְאִי הוּי אֲתִי לְיָדִי וְהִנֵּה תּוֹבַע בְּעַל הַדִּין לְדִיָּן בְּזֵה עֲבוּר מִמּוֹן שְׁנָתָן לוֹ וְאָמַר כֵּן שְׁיַזְכֶּה אוֹתוֹ עַל פִּי דִּין תּוֹרָה הֵייתִי מוֹצִיא בְּדִיָּיִן כִּי זֶה הוּא שְׁוֹחַד גְּמוּר אוֹי לְהֵם וְאוֹי לְנַפְשָׁם שְׁמַחֲלִילִים אֶת הַשֵּׁם וּמִשְׁפִּילִים אֶת הַדִּין תּוֹרָה עַד עֶפֶר וְהַתּוֹרָה חוֹגֶרֶת שֶׁק עַל זֶה וְרֹאוּי לְמַנְהִיגֵי הַדּוֹר וְהַקְהָלוֹת לְהַסִּיר הַמְכַשִּׁילָה זֶה מִיִּשְׂרָאֵל וְכָךְ הִנֵּה רֹאוּי לְנַהֲגַג בְּאֶשֶׁר שְׁמַצְוָה עַל יִשְׂרָאֵל לְפָרְנֵס הַדִּיָּיִן וְכָל מַעוֹת הַפֶּסֶק שְׁאֵנוּ אֲשַׁכְּנִיזִים נוֹטְלִים הוּי כְּמוֹ שְׁנָתָן לְקוֹפֶת הַקְהָל כְּדִי לְפָרְנֵס הַדִּיָּיִן אִם כֵּן אִם הִנֵּה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים וּמְנַהֲיֵי הָעִיר רֹאִים לְפִי הָעֵנָן שְׁצָרִיכִים לְדוֹן בּוֹבֵל"א יִקְצְבוּ הַמְנַהֲיֵי הָעִיר שְׂכָר לְהַבּוֹרְרִים וְלְהַשְׁלִישׁ וְיִגְזְרוּ בְּחֶרֶם עַל הַנּוֹתֵן וְעַל הַמְקַבֵּל שְׁלֵא יִתֵּן וְשְׁלֵא יִקְבֵּל שׁוּם מִתְּנָה חוּץ מִמָּה שְׁקָצְבוּ הַקְהָל וְעֵיקַר הַדִּין אִם מְתַרְצִים לְדוֹן בּוֹבֵל"א כָּל אֶחָד בּוֹרֵר דִּיָּן הַפְּשָׁרָה לוֹ וְלַצַּד שְׁכַנְגָּדוּ וְלֹא יִסְדֵּר טַעֲנוּתֵי תַּחֲיִלָּה אֶלָּא כְּשִׁיִּשְׁבוּ שְׁלִשְׁתָּן יִטַּעְנוּ שְׁנִיָּהֶם וְאִם רֹאוּה בּוֹרֵר אִיזָה זְכוּת אוֹ סֶפֶק לוֹ בְּדִין יוּכַל לְהַחֲמִיץ הַדִּין כְּדִי לְהוֹצִיא הַדִּין לְאֲמַתוֹ וְאִזְּ הוּא דִּיָּן צָדֵק ע"פ דַּת וְדִין תּוֹרְתֵינוּ וְגַם לֹא יִבְרְרוּ הָאוֹהֵב וְהַשׁוֹנֵא אֶלָּא בְּרַצוֹן שְׁנֵי הַצָּדִדִים וְכָל זֶה נִרְאָה ע"פ הַלְכָה וְדַת דִּין תּוֹרָה כ"ד הַטְּרוּד

בְּלִמּוּדוֹ הַיּוֹם הַזֶּה ה' ח"י שְׁבַט תצ"א לפ"ק: נְאוּם מְאִיר חוֹנֵה בַק"ק א"ש וְהַמְדִינָה: שְׁאֵלָה קָס פֶּתַח הָרֵא"ש רִישׁ פְּסָחִים מְחֻלָּקִים הַגְּאוּנִים אִם יִשְׂרָאֵל הַפְּקִיד חֲמָצוֹ אֶצֶל חֲבִירוֹ וְקִיבֵל עָלָיו הַנְּפִקָד אַחֲרָיוֹת אִם הַנְּפִקָד חֲיִיב לִבְעֵרוֹ אוֹ הַמְּפִקִיד וְכַתֵּב הָרֵא"ש שְׁנִרְאָה לוֹ דְּדָבָר פְּשׁוּט הוּא דֹאע"פ שֶׁהַנְּפִקָד קִיבֵל עָלָיו אַחֲרָיוֹת מ"מ עֵינָר הַמְּמוֹן שֶׁל בְּעֵלִים הוּא וְכִינּוֹן שֶׁהַשְּׂאִילוֹ הַנְּפִקָד בֵּיתוֹ לְשִׁמִּירַת מְמוֹנוֹ קָרִינּוֹ בֵּיהַ בֵּיתוֹ כּו' וְתַמָּה אֲנִי שְׁלֵא הִבִּיא רְאִיָה מִש"ס עָרוּף פ' חֶלֶק דָּף קי"ב ע"א דְאִיתָא שֶׁם אָמַר רַב חֲסֵדָא פְּקֻדוֹת שֶׁל אֲנָשִׁי עִיר הַנְּדַחַת מוֹתְרִי וּפְרִיָה הִיכִי דְמִי אֲלִימָא דְעִיר אַחֲרָת וְאִיתְגַּהוּ בְּגוּשׁ פְּשִׁיטָא דְמוֹתְרִים לְאוֹ שְׁלָלָה הוּא וּמִשְׁנֵי לְעוֹלָם דְעִיר אַחֲרָת דְמִפְקֵדִי בְּתוֹכָהּ וְהִכִּי בְּמֵאִי עֶסְקִי' כְּגוֹן דְקִיבֵל עָלֶיהָ אַחֲרָיוֹת מֵהוּ דְתִימָא כִּינּוֹן דְקִיבֵל עָלֶיהָ אַחֲרָיוֹת דְמִי קמ"ל הִרִי לְהִדְיָא אָף דְקִיבֵל עָלָיו הַנְּפִקָד אַחֲרָיוֹת לְאוֹ פְּדִינָה דְמִי אֶלָּא בְּרִשׁוֹת הַמְּפִקִיד וְה"נ לְעֵנִין חֲמִין וְזֶה רְאִיָה שְׁאִין עָלָיו תְּשׁוּבָה וּמֵה שְׁפֶתַח בְּשֵׁם הָרֵא"ש שְׁלֵא הִבִּין רְאִיוֹת הָרַב רַבִּינוֹ יוֹנָה כְּבָר בְּאַרְתִּי בְּתִשְׁבּוּכְתִי פְּנִים מְאִירוֹת יַעֲנִינּוּן שָׁם: שְׁאֵלָה קָסֵא נִשְׁאַלְתִּי בְּשֵׁר שְׁנִמְלַח לְהוֹצִיא דָמוֹ וְנִטְפָּף מְצִיר לְמַטָּה עַל הַבְּשָׂר וְעַל הַכֶּבֶד שְׁנִשְׁרָה בְּמִים וְהַבְּשָׂר וְהַכֶּבֶד הִיוּ עוֹלִים קִצָּת לְמַעְלָה מִן הַמִּים וְקִצָּת הִי שְׂרוּנִי' בְּמִים מֵה דִינוֹ שֶׁל הַבְּשָׂר וְהַכֶּבֶד: תְּשׁוּבָה כְּבָר הִכְרִיעַ רמ"א בְּסִי' ס"ט סע"י י"ח דְבָשָׂר שְׁנִמְלַח בְּכָלִי שְׁאִינוֹ מְנוּקָב אֲסוּר לְאֶכְלוֹ אִפִּי צְלִי כִּינּוֹן שְׁאִין לוֹ מְקוֹם לְזוּב לְחוּץ בְּכָלִי שְׁאִינוֹ מְנוּקָב אֲסוּר לְאֶכְלוֹ צְלִי דְהִרִי חוּזַר בּוֹלַע הוּא לְתוֹכוֹ וְהוּי כְּאֵלוֹ נְתַבְטַל בְּדָמוֹ וְשׁוֹב אִינוֹ יוֹצֵא לֹא ע"י מְלִיחָה וְלֹא ע"י צְלִי וְדוֹקָא אוֹתוֹ חֲתִיכָה הַתְּחַתּוֹנָה הַמְּנוּחַח לְמַטָּה בְּכָלִי וְנוֹגַעַת בְּצִיר אוֹתוֹ חֲתִיכָה כְּנֹלָה אֲסוּרָה אֶבֶל שְׂאָר חֲתִיכוֹת שְׁעָלִי הַנְּמַלְחִי עִמָּה וְאִינָם נוֹגְעִים בְּצִיר אִינָם נֶאֱסָרִים מִזֹּו אַע"ג שְׁנוֹגְעִים בָּהּ דְכֹלָה הֵאֵי אִין הַכָּלִי מוֹנֵעַ הַדָּם מִלְּצִאת וְהִכִּי נִהוּג שְׁמַעֲינּוּן מִזֶּה בְּכָלִי שְׁאִינוֹ מְנוּקָב הוּי כְּאֵלוֹ נְתַבְשַׁל בְּתוֹכוֹ וְאִינוֹ יוֹצֵא עַל יְדֵי צְלִי אֶבֶל אִם נָפַל בְּשֵׂר שְׁלֵא נְמַלַּח כְּלָל דְאֶפִּילוֹ אִם נָפַל לְצִיר מִמֶּשׁ אִין לְאֶנְסְרוֹ דְאֶמְרִינוּן לְכִשְׁמִלְחָנוֹ עַל יְדֵי שְׁיִפְלוּט דָּם דְיָדָה יִפְלוּט גַּם כֵּן מֵה שְׁבָלַע מְמָקוֹם אַחַר אִם כֵּן כָּל שְׁכֵן דְמִהֲנִי בִי צְלִי וּפְשִׁיטָא הִיכִי דָאָם כְּבָר שְׁהָא הַבְּשָׂר הָעֲלִיוֹן כְּדִי מְלִיחָה דְצִיר כְּזֶה מְצַד הַחֲנוּמְרָא אָנוֹ אוֹסְרִי' כְּדִי קְלִיפָה דְהִינּוֹ בְּכָלִי שְׁאִינוֹ מְנוּקָב אֶבֶל בְּנִידוֹן דִּידוֹן יֵשׁ לְהוֹרוֹת לְהַדִּיחַ הַבְּשָׂר וְלְחַזֵּר וּלְמַלְחוֹ אוֹ לְצִלוֹת הַבְּשָׂר וְהַכֶּבֶד וְאִין פֶּאֵן נִידְנוּד אִיסוּר וְעִי' בִּי"ד סִי' ע' וְק"ל: שְׁאֵלָה קָסֵב מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁקֵנָה אַרְבַּע חֲבִיּוֹת יֵין וְקִנְהָ פְּדָרָה הַתְּגָרִי וְנִתְחַסְּבִיב הַמוֹכֵר לְהִבִּיא הֵינּוּ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי וְכַתֵּב לוֹ הַתְּחַסְּבִיב' בּוֹזֵה"ל מוֹדָה אֲנִי ח"מ בְּדָבָר הַד' חֲבִיּוֹת יֵין שְׁקֵנָה רְאוּבֵן מְמַנִּי מְחַנְיָב אֲנִי לְהִבִּיא כָּל הוֹצֵאתִי לְמָקוֹם פְּלוֹנִי בְּשִׁלְיִמוֹת כָּלִי שׁוּם חֲסָרוֹן וְאִם יִתְקַלְקַל ח"ו הַחֲשׂוּקִי שְׁקוֹרִין רִיפ"ן אוֹ הַחֲבִיּוֹת הַכָּל עַל אַחֲרָיוֹתִי וּבְאֵם הַדְּרָה נִתְנַסָּף ע"י הָעֲגֻלָּנִים וְהַלּוֹקֵם אִינוֹ רוֹצֵה לְקַבֵּל הֵינּוּ וְתוֹבַע כָּל הַמְּעוֹת מֵהַמוֹכֵר בְּאֶשֶׁר שְׁנִתְחַסְּבִיב לְהִבִּיא הֵינּוּ בְּשִׁלְיִמוֹת וְהַמוֹכֵר אוֹמֵר שְׁלֵא קִיבֵל אֶלָּא לְהִבִּיא בְּמִלּוֹאוֹ וְטוֹבוֹ שְׁלֵא יִשְׁבֵּר אֶבֶל אַחֲרָיוֹת הַנִּסְוָף לֹא קִיבֵל מֵאַחַר שְׁכָבָר קִנְהָ הֵינּוּ וְהֵינּוּ בְּרִשׁוֹת הַלּוֹקֵם.

תְּשׁוּבָה כִּיּוֹצֵא כְּדִין זֶה פֶּתַח הָרֵא"ש בְּתִשְׁבּוּכַת וְהִבִּיאֻ הַטוֹר וּש"ע בַּח"מ ס"ס רַכ"ה וְנ"ל הַש"ע הַמוֹכֵר לְחֲבִירוֹ מִרְתָּף יֵין וְהִתְנּוֹ בִּינֵיהֶם שְׁלֵא יִהִי אַחֲרָיוֹת עַל הַמוֹכֵר רַק אִם תְּשַׁבֵּר הַחֲבִיּוֹת אוֹ תִשְׁפּוֹף בְּלִבְד וְלֹא הִי אַחֲרָיוֹת עַל הַלּוֹקֵם אֶלָּא לְעֵנִין הַטַּעַם בְּלִבְד כְּגוֹן אִם יִתְחַמֵּץ וְאִם אַח"כ לֹא אִירַע כִּי אִם אֲנִסְךָ הוּא עַל הַמוֹכֵר עַכ"ל וְהַטַּעַם מְשׁוּם

כיון דקניבל עליו מוכר אונס דאיתי מעלמא ה"ה אונס גיסוף דאיתי מעלמא משא"כ הלוקח לא קניבל אלא אונס דאיתי מגוף היין.

והנה המעיין בתשובת הרא"ש יראה שאין זה עיקר טעמו אלא טעמו פעיקר כמו שהביא הטור באריכות ונ"ל איפא למידק אחריות שבירה קניבל עליו המוכר בלבד ולא אחריות שום הפסד אחר שיבא ליין ואיפא נמי למידק איפא שאחריות הטעם קניבל עליו הלוקח בלבד ולא קניבל עליו אחריות שום הפסד אחר שיבא ליין והואיל איפא למידק הכי והכי אוקי ממונא בחזקת מריה ולא נוציא המעות מהלוקח שהוא מוחזק בהן פי עדיין לא פרע המעות ועוד פי הדבר מוכח פי המוכר קניבל עליו אחריות היין אונס דאיתי ליה מעלמא שפיכה ושבירה ומסתמא ה"ה נמי כל אונסא דאיתי ליה מעלמא דמאי שנא האי מהאי אלא שפתבו אונס שפיכה ושבירה דשכיח אבל אונס גיסוף דלא שכיח לא אסקינהו אדעתיהו להזכיר בכתיבה אבל הלוקח לא קניבל עליו אלא אחריות גוף היין אם יתקלקל פטעם הנ"ל והאמת על הטעם השני יש לפקפק שכתב דאונס גיסוף דלא שכיח לא אסקינהו אדעתיה להזכיר בכתיבה א"כ הכי נמי גימא דלא אסיק אדעתיה לקניבל עליו אחריות דהא אפילו אם קניבל עליו כל אחריות מה שיארע בזה המקח אפ"ה אונס דלא שכיח לא קניבל וכן כל תנאי שבממון שאומדין דעת המתנה ואין כולליו באותו התנאי אלא דברים הידועים שבגללן הי' תנאי והן הי' בדעת מתנה פשהתנה פההוא דרב פפא ורב הונא ברי' דרבינא זבין שומשא אגודא דנהר מלפא קבלו עלייהו המוכרין וכו' וכיון שנסתם הנהר ואמרינן שלא הי' צריך לשפור בהמות להביאם שפונדאי לא הי' בדעתו על אונס דלא שכיחי ונה דוחק לחלק בשביל דלא שכיחי לא הזכירו בשטר ולענגן חיוב אחריות יהי' שכיח שקניבל עליו ובפרט שלא הזכיר סתם אחריות אלא אחריות שבירה ושפיכה ועיקר הטעם שדן הרא"ש דאוקי ממונא בחזקת מרי' קמא: ועוד אף לפי הטעם האחר שכתב הרא"ש לחלק דהתם כיון דהלוקח לא קניבל עליו אלא אחריות גוף היין אם יתקלקל משמע דוקא התם דחזינו שלא קניבל עליו הלוקח אלא אחריות מגוף היין משמע אבל לא אונס דאיתי מעלמא אבל בנידן דידן שלא קניבל אחריות הלוקח והמוכר לבד קניבל להביא בשלימות היין על האחריותו אין בכלל זה אלא אחריות שבירה ושפיכה ולא גיסוף.

ויש להביא ראי' ממתניתין דסוף פ' טבול יום דתנו התורם את הבור ואמר הרי זה תרומה על מנת שתעלה שלם מן השבר ומן השפיכה אבל לא מן הטומאה רבי שמעון אומר אף מן הטומאה והרמב"ם פ"ד מהלכות תרומה פסק כה"ק שמעינן מזה היכי דאתני בתנאי ע"מ שמעלה שלם הי' פנונתו דוקא על שפיכה ושבירה ולא על הטומאה הבא ממקום אחר ה"נ בנידן שלפנינו דלא התנה המוכר אלא על שפיכה ושבירה אבל לא על גיסוף ולפי זה לא מבעי' היכי שפבר קניבל המוכר מעות שאינו צריך להחזיר אלא אף אם עדיין לא נתן הלוקח המעות דמחויב לשלם מפת מתניתין דלעיל הנראה לפע"ד פתבתי.

ולפ"ז אף בנידן הרא"ש אם פבר קניבל המוכר המעות אינו מחויב להחזיר דהרא"ש לא דן אלא מטעם דאוקי ממונא בחזקת מרי' קמא והסבר' השני' לא פתב אלא סניף לטעם הראשון אבל היכי דהמוכר מוחזק לא מוציאין ממון מיד המוחזק פנ"ל ועי' בס' עטרת צבי מה שכתב בשם הט"ז: שאלה קסג בשחרית אהבה רבה לאהו' אדמ"ו מחותני הגאון

נר"ו יא"ק אני הוא השואל ומבקש שיורני וילמדנו רבינו הלכה למעשה בנדון שבדקתי ובטלתי חמץ בתקנת חכמים ומכרתי החדר בכסף ובמסירת המפתח פדינו ובתוך החמץ הי' ג"כ שני פאק גירן בורגר לעקוחין שקודם המכירה הי' דעתי עלי' למוכרם בתוך שאר חמץ שבביל זה הניחם שם בחדר הג"ל רק בשעת המכירה הייתי פורט לקונה נכרי כל חמץ בפרוטרוט מה שהי' עיני ראוי ונשפחת מלבי שגם הלעקוחין הג"ל המה שם ונעלמו מעיני ולא הייתי פורט אותם ואחר זמן איסורו נזכרתי והנני כשואל ופניו כלפי הנשאל אם זה הוא הדין המבואר בש"ע סי' תמ"ח חמץ שנמצא בבית ישראל אחר הפסח אסור אע"פ שביטל די"ל דוקא אם נמצא במקום שהי' לו בודק ולא בודק יפה יפה וחישינו להערמה אעפ"י שביטל אבל בנ"ד שהי' מסוגר בחדר והמפתח הי' ביד נכרי אי הוי פחמץ שנפל עליו מפולת דמותר אחר הפסח ועוד יש מקום להתיר דיש ספק גדול וקרוב לנדאי שהלעקוחין גילושו בדבש בלי הערובת מים והוי מי פירות ומשום האי ספיקא י"ל דהוי פחמץ גוקשה אם ע"י התערובת אע"פ שאסורו מדרבנן לא קנסינו אם עבר ושהה לכתחילה אעפ"י שי"ל שגה הוי ספק דאורייתא מ"מ י"ל בספק חמץ כזה יש לסמוך על בה"ע דמתיר בהנאה והטור לא כתב דאין לחלק בין אכילה להנאה אלא בנדאי חמץ ולא בספק ובפרט בספק כזה שתספק הוא על הגוף הדבר ואין להאריך שכל רז לא אניס לי'.

כ"ד אהו' מחו' הדש"ת הק' יוסף מלבוב: תשובה ברכתי תעלה לראש יוסף המשביר גמיר וסבור ומסביר ומנהיר חכמים בהלכה הליכות עולם לו הלוא הרב המופלא התריף והשנון זית רענן הקצין כבוד מוהר"ר יוסף נר"ו.

הנה ביום אתמול קבלתי שאלתו כשאלות הראשונים המראה פנים מאירות לכל צד והייתי טרוד בטרודות עיוני' לעיין ולברר הלכה תוס' להתחיל בלימוד תחילת הזמן ומפני צבור אמרתי להפסיק באמצע הפרק להשיבו דבר ה' זו הלכה למעשה בענין שבדק מכ"ת וביטל החמץ שהי' ג"כ שני פאק גירן בורגר לעקוחין שקודם המכירה הי' דעתו עליהם למוכרם בתוך שאר החמץ רק בשעת המכירה הי' מכ"ת פורט לנכרי כל החמץ בפרוטרוט ונשפח מלבו לפרוט הלעקוחין ונשאל מכ"ת אם לדמותו לדין המבואר בש"ע סי' תמ"ח חמץ שנמצא בבית ישראל אחר פסח אסור אע"פ שביטל או דילמא י"ל דהתם מיירי דנמצא במקום שהי' לנו לבדוק ולא בודק חיישינו להערמה אבל בנידון דידן שהי' מסוגר בחדר והמפתח הי' ביד נכרי אי הוי פחמץ שנפל עליו המפולת דמותר אחר פסח וזה תוכן מכונן שאלתו: והנה אם אמנם שמכ"ת דנהירן לי' שבילי דנהר דעה מ"מ אדברה בעדותו ואקנה שלא אבוש בהלכה ראשון לציון תחילה נאמר ונברר הדין מה שכתב הטור בסי' תמ"ח דחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה אפילו הניחו שוגג או אנוס מהיכן הוציא הדין זה פי אין לנו ראי' מוכחת מן הש"ס דקניס ר"ש אף בשוגג והרמב"ם פ"א מה' חמץ דין ד' כתב חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה לעולם ודבר זה קנס הוא אפילו הניחו בשוגג או באונס כדי שלא יניח אדם חמץ ברשותו בפסח כדי שיהנה בו אחר פסח כו' וכתב הכ"מ חמץ שעבר עליו בפסח כתב הרב המגיד נלמד מדין ישראל שהרהין חמצו אצל כותי פלומר דאמרינו בי' שאם לא אמר ליה קנה מעכשיו אסור אחר הפסח ולא מפלגינן בין אם הי' אונס ולא יכול לפרוע לפותי להיקא דהי' בידו לפרוע אבל מדברי הר"ן משמע שאם לא עבר עליו לא מדאורייתא ולא

מְדַרְבֵּן פְּגוֹן שֶׁשָׁכַחוּ וְאַחַר פֶּסַח מֵצָא מוֹתֵר וּלפ"ז הֵיחָדֵשׁ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָרֶהוּ חֲמִצּוֹ בְּיָדוֹ לְפָרוֹעַ א"נ דְּאִפְּיֵלוֹ אִין בְּיָדוֹ לְפָרוֹעַ לֹא מִיקָרִי אֲנֹס מִשׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא לְוָה מְדַעְתּוֹ עכ"ל.

הָרִי לְפָנֵינוּ דְּאִין לְנוּ רֵאִי בְּרוּרָה לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם שֶׁקְּנִסוּ בְּשׁוּגָג אֲלֵא מִסְתִּימַת דְּבָרֵי הַש"ס בְּדִין יִשְׂרָאֵל שֶׁהָרֶהוּ וכו'. וְכַבֵּר יֵשׁ לְדַחוֹת כְּמוֹ שֶׁעָלָה בְּדַעַת הַכ"מ בְּדַבְרֵי הַר"ן וּבְאַמַּת רֵאִי חֲלוּשָׁה הִיא זֶה לְהַחֲלִי הַדִּין לְקִנּוּס בְּשׁוּגָג כְּמָה שֶׁלֹּא נִזְכָּר בְּפִירוּשׁ בַּש"ס וְעַל הַמַּחְמִיר לְהִבְיָא רֵאִי וְלִי נִרְאֶה דְּדָבָר זֶה בְּמַחְלֻקוֹת שְׁנוּנֵי בַּפ' הַנְּזִיקִין דְּרַף נ"ד פְּלִיגֵי ר"מ וּר"י אִי קְנִסִינָן שׁוּגָג אֲטוּ מְזִיד וּמְסִיק הַש"ס דַּר"י לֹא קְנִיס בְּדַרְבָּנוּ בְּדִאֲוִרְיָתָא קְנִיס וּפְרִיָּהּ הָא מְנַסֵּף מְדִאֲוִרְיָתָא וְלֹא קְנִיס וּמְשַׁנֵּי מִשׁוּם חוּמְרָא דַּע"ז מְבַדֵּל בְּדִילֵי מְנִי וּפְרִיָּהּ מְדַתְּנֵי הַנוֹטֵעַ בְּשִׁבְתָּהּ כו"ר יוֹדָא אוֹמֵר בְּשִׁבְעֵיט בְּשׁוּגָג יְקָיִים בְּמְזִיד יַעֲקֹר וּבְשִׁבְתָּהּ בֵּין בְּשׁוּגָג וּבֵין בְּמְזִיד יַעֲקֹר וּפְרִיָּהּ וּלְטַעֲמִיָּהּ תִּיקָשִׁי לָּהּ הִיא גּוֹפְלֵי מְכַדֵּי הָא מְדִאֲוִרְיָתָא וְהָא מְדִאֲוִרְיָתָא מ"ש שְׁבִתָּהּ וּמ"ש שְׁבִיעֵיט וּמְשַׁנֵּי אֲלֵיָּב' דַּר"מ דְּנַחֲשָׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַשְּׁבִיעֵיט וְלֹא נַחֲשָׁדוּ עַל הַשְּׁבִתוֹת וְדַר"י אֲדַר"י לֹא קָשִׁי בְּאַתְרָא דַּר"י חֲמִירֵי לִי שְׁבִיעֵיט וְהוּי לִי פְּחוּמְרָא דַּע"ז דְּלֹא חֲשָׁדִינוּ לִי שֶׁיַּעֲבֹר בְּמְזִיד וַיֹּאמֶר שׁוּגָג אֲנִי אֲבָל בְּשָׂאָר מִלֵּי דִאֲוִרְיָתָא קְנִיס שׁוּגָג אֲטוּ מְזִיד וְאֲנִי קִימ"ל דְּהִלְכָה כַּר"י וְכְמוֹ שֶׁפֶסֶק הַרְמַב"ם בַּפ"ז מֵהִלְכוֹת חוּבֵל דְּהִלְכָה הִזְנִק שְׁאִינוּ נִזְכָּר לֹא שְׁמִי הִזְנִק וְע"כ פְּלִיגֵי ר"מ וּר"י אִי קְנִיס שׁוּגָג אֲטוּ מְזִיד בְּדַרְבָּנוּ וְהִלְכָה כַּר"י דְּלֹא קְנִיס שׁוּגָג אֲטוּ מְזִיד בְּדַרְבָּנוּ וּבְדִאֲוִרְיָתָא קְנִיס: וְנִפְלְאֵתִי מְאֹד עַל הַרְמַב"ם שֶׁכָּתַב בַּפ' א' מֵהִלְכוֹת שְׁמִיטָה דִּין י"ב הַנוֹטֵעַ בְּשִׁבְעֵיט בֵּין בְּשׁוּגָג וּבֵין בְּמְזִיד יַעֲקֹר מְפָנֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל חֲשׁוּדֵי עַל הַשְּׁבִיעֵיט אִם תֹּאמֶר בְּשׁוּגָג יְקָיִים יֹאמֶר הַמְּזִיד שׁוּגָג הֵייתִי עכ"ל וְתַמָּה אֲנִי דְּטַעַם זֶה דִּישְׂרָאֵל חֲשׁוּדֵי עַל הַשְּׁבִיעֵיט אִין אֲנוּ צָרִיכִים אֲלֵא לַר"מ אֲבָל לַר"י דְּהִילְכָתָּה פְּנוּתָא נִגְדַּת ר"מ דְּסָבִיר לִי בְּשׁוּגָג יְקָיִים מִשׁוּם דְּבִאֲתָרָא דַּר"י חֲמִירֵי לִי שְׁבִיעֵיט וְא"כ בְּכָל אֲתָר וְאֲתָר דְּלֹא חֲמִירֵי לָן שְׁבִיעֵיט יוֹתֵר מִשָּׂאָר אֲסוּרֵי דִאֲוִרְיָתָא חוּזְרִין אֲנוּ לְהַפְלִל דְּבִדִּאֲוִרְיָתָא קוֹנְסִין שׁוּגָג אֲטוּ מְזִיד וְאִין אֲנוּ צָרִיכִין לְהַטְעֵם דְּנַחֲשָׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַשְּׁבִיעֵיט וְצָרִיף עֵינֵין וְהִדְרוּ לְכָלְלוֹ דְּהִלְכָה כַּר"י בְּדִאֲוִרְיָתָא קְנִיס שׁוּגָג אֲטוּ מְזִיד בְּדַרְבָּנוּ וְלֹא קְנִיס וּלְכַף גַּבֵּי מְטַמָּא וּמְדַמְעַ בְּשׁוּגָג פְּטוּר א"כ בְּדִין חֲמִיץ שֶׁלֹּא בִּיטְלוּ וְהַנִּיחוּ בְּשׁוּגָג רֵאִי לְקִנּוּס בְּדִאֲוִרְיָתָא אֲבָל אִם בִּיטְלוּ וְשָׁכַח מְלַמְכָרוּ לֹא קְנִסִינָן שׁוּגָג אֲטוּ מְזִיד.

וְאִף שֶׁכָּתַב הַטוֹר חֲמִיץ שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית יִשְׂרָאֵל אַחַר הַפֶּסַח אוֹסֵר בִּירוּשְׁלַיִם אַע"פ שֶׁבִּיטְלוּ דְחִיּוּשֵׁינָן שְׁמָא יַעֲרִים לוֹמֵר שֶׁבִּטְלוּ אַע"פ שֶׁלֹּא בִּטְלוּ וְכָתַב הַב"י בְּשֵׁם הָרֵא"ש דְּחֲמִיץ שֶׁבִּיטְלוּ מִן הַדִּין הוּא מוֹתֵר פִּינּוֹן דְּבִיטְלוּ לֹא עָבַר עַל בֵּל יִרְאֶה וְלִיכָּא לְמַקְנָסֵי וּבִירוּשְׁלַיִם פְּלִיגֵי בְּהַפְקִיר חֲמִצּוֹ בִּי"ד אַחַר פֶּסַח מֵהוּ רַבֵּי יוֹחָנָן אֲסוּר דְּחִיּוּשׁ לְהַעֲרָמָה שְׁמָא לֹא יִפְקִרְנוּ וַיֹּאמֶר הַפְּקִירְתִּי וְרִישׁ לְקִישׁ אוֹמֵר מוֹתֵר וְיָדוּעַ דְּהִלְכָה כַּרְבִּי יוֹחָנָן נִרְאֶה דְּהִתָּם מִיָּרִי בְּמְזִיד שֶׁעָבַר עַל תְּקִנַּת חֲכָמִים וְלֹא מְכָרוּ וּלְכַף ר"ל דְּחִיּוּשֵׁינָן לְהַעֲרָמָה וְקְנִסִינָן לִי אֲבָל הֵיכִי שֶׁבִּיטְלוּ בְּשׁוּגָג לֹא הוֹצִיא מִבֵּיתוֹ וּמְרֻשׁוֹתוֹ וְנִקְטִינָן לְכָלְלוֹ דְּבִדִּרְבָּנוּ לֹא קְנִסִינָן שׁוּגָג אֲטוּ מְזִיד וְאִף לְמַסְקָנָא דְּשִׁמְעֵתָתָא דְּמְסִיק וְרַמֵּי דַּר"י אֲדַר"י בְּדַרְבָּנוּ דְּתַנְיָא נִפְלוּ וְנִתְפָּצְעוּ אַחַד שׁוּגָג וְאַחַד מְזִיד לֹא יַעֲלוּ דְּבָרֵי ר"מ וּר"י וְהָא הֵכָא דְּמְדִאֲוִרְיָתָא חַד בְּתָרֵי בִּטְלוּ וְרַבָּנוּ הוּא דְּגִזּוּר וְקָא קְנִיס וּמְשַׁנֵּי הִתָּם הִינּוּ טַעֲמָא דַּר"י מִשׁוּם דְּאֲתִי לְעָרוּמֵי וּפִי' רַש"י וַיֹּאמֶר שׁוּגָג הֵייתִי וְלֹא נִתְפָּנוּתִי כְּדֵי לְהַעֲלוֹתָן וְא"כ כָּל הֵיכִי דְּחִיּוּשׁ לְעָרוּמֵי אִף בְּדַרְבָּנוּ קְנִסִינָן שׁוּגָג אֲטוּ מְזִיד הָא אֲנִי לֹא פְּסָקִינוּ בְּזָה כַּר"י אֲלֵא כַּרְבִּי יוֹסִי וְר"ש

דלא חייש לערומי וכמו שפכתב ביו"ד סי' נ"ט וא"כ לר"ש גופני' ס"ל דלא קניס שוגג אטו מזיד בדרבנן דלא חייש לערומי דהא בלאו הכי צריכין אנו לחלק דהא בדרבנן גבי מטמא ומדמע לא קנסין שוגג אטו מזיד ולא חיישינן לערומי וא"כ צריכין אנו לומר בשלמא גבי נפלו ונתפצעו משום הפסד ממון חיישינן שיערים במידי דרבנן אבל גבי מטמא ומדמע מסתמא אין אדם חוטא ולא לו לא חיישינן שיערים במזיד ויאמר שוגג הייתי וא"כ בנידן דידן גמי אף שחייש רבי יוחנן לערומי היינו דוקא במזיד שעבר על תקנת חכמים ולא ביער חיישינן שמה יערים ולא ירצה להפקירו מפני הפסדו ויאמר הפקדתי משום שעבר במזיד או די"ל דמייירי במקום שלא יכול למכרו לכותי שלא הי' מצוי אצלו אבל היכי שפכר ביטל ושגג בתקנת חכמים לא חיישינן לערומי ובפרט שהי' יכול למכרו ולא הי' מפסיד פלום בתקנת חכמים לא חיישינן לערומי שיעבור במזיד על תקנת חכמים וא"כ בנ"ד שפכר ביטלו ונשפח מלבד לקניס דברי חכמים הדרן לכללן דלא קנסין שוגג אטו מזיד בדרבנן: אף בזה איפא לספוקי אם חמץ זה הי' בכלל ביטול דהא כתב הטור בסי' תל"ד שהרא"ש הי' נוהג לבטל פעם אחרת ביום לפי שרגילין לקנות פת וגם בפת ששייר בליזה למאכלו חוזר וזוכה בו כו'.

ולפ"ז גם בנ"ד כל מה שביטל הי' בדעתו על חמץ שהי' לו במקומות אחרים דלא חזי אבל חמץ שהכניס בחדרו והי' בדעתו למכור חמץ זה לא ביטל וכינן שלא פרט החמץ הנ"ל נשאר ברשותו בלא ביטול והני שגג באיסור דאוריית' וקנסין בשוגג אבל נראה פינן דפרט בביתולו דחזית' ודלא חזית' פוננתו על כל חמצו שיימצא אח"כ ברשותו וכן משמע מהשו"ב שער אפרים סי' ד' כשעבטל אחר הבדיקה ואומר כל חמירא אפילו שלא מכר או לא נתן לעכו"ם במתנה מ"מ אינו עובר בבל יראה ושם מייירי שהי' לו י"ש הרבה ולאו בשופטני עסקינן שלא ימכור חמצו וע"כ ע"י שכחה נעשה אפ"ה חשיב שפיר ביטול חמצו ע"י שאמר כל חמירא וה"ה בנ"ד די"ל שפכר כל מה שפחדרו אף שלא פירש הלעקוכי"ן וי"ל אלו הי' נזכר הי' מוכר לו ביוקר זה אינו דהא גבי בכור שפכר לכותי ביו"ד סי' ש"ף אף שמקנה לו הבהמה בעד פרוטה והיא שנה כפלים אין חוששין בזה משום ביטול מקח דאנן סהדי שישאל גמיר ומקני לכותי כדי ליפטור מן הבכורה וא"כ ה"ה גבי חמץ דקימ"ל דשלוהו של אדם יוכל לבטל ואף שי"א דביטול מתורת הפקר נגעי בי' מ"מ פינן דחמץ אינו ברשותו של אדם אלא שעשאו הכתוב כאלו הוא ברשותו בגילוי דעתו דלא ניחא לי' דלהוי זכותי' בגני' כלל סגי כמ"ש הב"י בס"ס תל"ד א"כ גם בנ"ד אין לנו גילוי דעת יותר מזה שהכניס בתוך החדר שרצה למכור כל חמצו אף שלא פרט מ"מ בתר דעתו אזלינן ודעתו הי' למכור הכל אף שלא פרט נמצא שאינו ברשותו כלל: ומה שרצה מכ"ת לצדד להיתר דהוי ספק קרוב לונדאי שהיו הלעקוכי"ן נילושו בדבש בלי תערובת מים והוי מי פירות והנה אודיע שבספק זה צידד גם הלבו"ש בסי' ס"ז וז"ל דבש של פותי' יש אוסרין לאכול אותו בפסח משום דרגילות היא שמערבין בו קמח אבל חששא רחוקה היא זו דהא אפילו את"ל שנתערב בו קמח הא דבש כמי פירות הוא דמי ואין מתמציין אם לא שתאמר שמה עירבו בו מים הוי תרי ספיקא לקולא ולשמה עירבו בו סולת דמתזיקין אותו לחמץ גמור כדאימא לעיל סי' תנ"ג ליכא למיחש במדינות אלו שאין סולת מצוי כלל בכל אלו המדינות שאין נוהגין בלתייה כלל עכ"ל.

מ"מ נראָה דלא פֿתב אַלא לפי המדינות שלא הי' נוהגין בלתייתה אַבל במדינות אלו שפֿולקם נוהגים בלתייתה א"כ אין פֿאן ספֿק שפֿונדאי לקחו סִנְלַת לְעִיָסָה זוּ הַנִּילוּשָׁה בְדַבְשׁ וְהוּי חֲמִץ גָּמור.

אף שְׁמַעְתִּי מִמְקַצַּת אֲנָשִׁים שֶׁהָאֲנָמִים הַמְתַּקְנִים הִלְעֻקוּכִי"ן אֵלּוּ אִינָם לֹוּקְחִים קָמַח חִיטִּים אַלא קָמַח שׁוֹפֵן שְׁנָה אִינָן נוֹהֲגִין לְלַתּוֹתוֹ א"כ מְצִינּוּ לְמִימַר דְּסַפֵּק שְׁלֵא לְקַחוּ פְּלֵל מִקָּמַח סִנְלַת אֵף שְׁאֵף בְּלֵא סַפֵּק זֶה אֲנִי אוֹמֵר בְּטַח שְׁפָכֵר הוֹכַחְנוּ לְעֵיל שֶׁר"ש גּוֹפֵי' לֹא חִיִּישׁ בְּאִיסוּרֵי דְרַבָּנָן לְעָרוּמֵי וְלֹא קָנִיס שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד א"כ הֵיכִי דְבִיטֵל חֲמִץ וְשִׁכַּח וְלֹא מָכַר חֲמִצּוֹ בְּוִדְאֵי לֹא חִיִּישִׁינָן לְעָרוּמֵי וְלֹא קָנִיסִינָן שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד וְהַב"י בִּי"ד ס' כ"ט וְכַתֵּב דְקָנִס לֹא שְׁיִיף אַלא בְּמְזִיד וְלֹא בְּשׁוֹגֵג וְכִינָן דְּבַתְּלַמוּדָא דִּידָן אֲמַרִּינָן ר"ש קָנִיסָא קָא קָנִיס וְר"ש גּוֹפֵי' לֹא קָנִיס בְּמִילֵי דְרַבָּנָן שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד א"כ בַּנ"ד אוֹ שְׁהוּא בְּכָלֵל בִּיטוּל אוֹ שְׁהוּא בְּכָלֵל מְכִירָה פְּשִׁיטָא דְהִנֵּי הִלְעֻקוּכִי"ן מְוַתְרִין בְּאַכִּילָה וְהַמְקִיל בְּמִילֵי דְרַבָּנָן פְּזָה לֹא הִפְסִיד: וְאַגַּב דְּאִיִּרִינָן בְּקָנִיס' שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד אֲכַתְּוֵב מַה דְּתַמְל' לִי עַל פְּרִי חֲדָשׁ שְׁפַתֵּב בִּי"ד ס' צ"ט ס"ק י"ב וְנ"ל הֶרַמְבַּ"ם בַּפ"ד מַהֲל' חוֹבֵל פֶּסֶק כַּר' יְהוּדָא דְלֹא קָנִיס שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד בְּדְרַבָּנָן אַבְּל בְּדְאִוְרֵיִתָּא קָנִיס וְכו' וְכֵן בַּפ"י מַהֲל' תְּרוּמוֹת גְּבִי זָר שְׁאֲכַל תְּרוּמָה טְהוּרָה פֶּסֶק שְׁאֵם שְׁיֵלָם חֻלִּין טְמֵאִים אֲפִילוּ בְּשׁוֹגֵג יַחְזוֹר וּישְׁלַם מִן טְהוּרִים וְה"ט מְשׁוּם דְּבְדְאִוְרֵיִתָּא קָנִיסִינָן שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד עַכ"ל.

וְנִפְלְאֵתִי עַל הַגָּאוֹן הַנֶּ"ל אִיף נֶעְלַם מִמֶּנּוּ ש"ס עָרוּף אֲשֶׁר לְפִי הַנֶּרְאָה הִי עֲסִיק בְּש"ס זֶה וּפְרִיף מִינֵי' לְרַבֵּי מְאִיר דַּס"ל כִּי קָנִיס בְּדְרַבָּנָן אַבְּל בְּדְאִוְרֵיִתָּא לֹא קָנִיס וּפְרִיף מִהֵאִי בְּרֵיִתָּא דָּאֵם אַכַּל תְּרוּמָה טְהוּרָה וְשְׁיֵלָם חֻלִּין טְמֵאִים דְּסוּמְכוֹ' אָמַר מְשׁוּם ר"מ בְּשׁוֹגֵג תְּשְׁלוּמֵי תְּשְׁלוּמֵינָן בְּמְזִיד אִין תְּשְׁלוּמֵי תְּשְׁלוּמֵינָן וְאָמַר רַב אַחֲאֵי בְרִי' דְרַב אִיקָא הִקָּא קָנִיס שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד אִיפָא בְּנִיִּהוּ דַּר"מ סָבַר לֹא קָנִיס שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד וְחַכְמִים אוֹמְרִים קָנִיסוּ וּמְשַׁנֵּי הֵכִי הַשְׁתָּא הִתָּם גְּבָרָא לְשַׁלּוּמֵי קָא מְכַוְּוִין אֲנִן נִיקָם וְנִקְנִס' וְע"כ אִין פֿאן אַלא אִיסוּרָא מְדְרַבָּנָן דְּמְדְאִוְרֵיִתָּא תְּשְׁלוּמֵינָן מְעַלְלֵי' הִיא דְלִפִּי מְדָה מְשַׁלָּם וְכִי מְשַׁלָּם טְמֵאִין אֲפִילוּ מְזִיד אִיסוּר' דְרַבָּנָן הוּא דְעַבִּיד וְלֹא קָנִיס ר"מ שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד וְכֵן פִּי' רַש"י בַּפ' הָאֲשֶׁה רַבָּה דְּמְדְאִוְרֵיִתָּא תְּרוּמָה מְעַלְלֵי' הוּא דְהַתּוֹרָם מִן הַרְעָה עַל הַיָּפָה תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה אַלא דְקָנִס חַכְמִים הוּא שְׁיַחְזוֹר וְיִתְרוֹם וְאִי ס"ד דְהִנֵּי אִיסוּר דְאִוְרֵיִתָּא אִיף מְצָא יְדִיו וְרַגְלָיו בְּבַהֲמ"ה מְאִי פְרִיף מִינֵי' לַר"מ דְהָא בְּאַמַּת לַר"מ לֹא קָנִיס בְּדְאִוְרֵיִתָּא שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד אַלא ע"כ שְׁהוּא אִיסוּר דְרַבָּנָן וְהֶרַמְבַּ"ם פֶּסֶק פְּחַכְמִים שְׁקָנְסוּ שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד אֵף בְּדְרַבָּנָן: וּבְזָה יִשְׁבְּתִי תַמִּי הַב"י עַל הַתּוֹסֶפֶת בַּר"פ תְּעַרְוּבוֹת גְּבִי דְבַר שְׁאִינּוּ מְתַבְּטַל מַחְמַת חֲשִׁיבָתוֹ שְׁנַתְּעַרְב בְּאַלְף וְנִפְל אַחַד מֵהֶם לִים הַמְלַח הַנּוֹתְרוֹ כְּנֵלָם וּפַר"י דִּוְקָא נִפְלָה אַבְּל אֵם הַפִּילָה אֲפִילוּ שׁוֹגֵג אֲסוּר אֲטוּ מְזִיד וְכֵף הֵם דְבְרֵי הָרָא"ש בְּתַשׁוּבָה וְכַתֵּב הַב"י וְהוּא תִימָא לְפָה פֶּסֶקוֹ כַּר"מ וְר"י נֶגֶד ר"י וְר"ש אַבְּל לְפִי מַה שְׁפַתְּבָנוּ פִּינָן דְּבַבְרֵיִתָּא תַנִּי בְלִשׁוֹן חַכְמִים גְּבִי אַכַּל תְּרוּמָה טְהוּרָה וְשְׁיֵלָם חֻלִּין טְמֵאִין דְקָנְסוּ שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד אֵף בְּדְרַבָּנָן ש"מ דְכֵף הִלְכָה כַּר"י וְלִכְּף פְּתַבוּ דִּוְקָא נִפְלָה אַבְּל אֵם הַפִּילָה אֲפִילוּ שׁוֹגֵג אֲסוּר אֲטוּ מְזִיד וּבְסַפְרֵי בְּחַדוּשֵׁי עַל הַלְכוֹת זְבָחִים פְּתַבְתִּי וְהוֹכַחְתִּי דְכָל שְׁלֵא יַדַּע מְתַעַרְוֵבַת וְהַפִּיל לִים לֹא שְׁיִיף בֵּינָה קָנִס וְכַעַת מְצָאֵתִי שְׁפַתֵּב הַב"ח בְּשֵׁם או"ה פְּלֵל כ"ד לְתַרְץ דְבְרֵי הַטּוֹר בַּסִּי' צ"ט מִיִּירֵי שְׁבַטֵל בְּשׁוֹגֵג קוֹדֵם שְׁנוֹדַע הַתְּעַרְוֵבַת הִילְכָף לֹא קָנְסוּ

שוגג אטו מזיד ובסימן קי"ד מיירי במפיל לאחר שנודע התערוכות ושמחתי פעל כל הון שפוננתי לדעתו.

ולפ"ז י"ל שְהַרְמַב"ם ג"כ פסק דקנסו שוגג אטו מזיד אף בדרבנן והב"י פתב וז"ל ודע שְהַרְמַב"ם לא חילק בפירוש בין שוגג למזיד ואעפ"כ יש ללמוד מדבריו שמשלק ביניהם שְהַרְמַב"ם פתב פלשון זה אסור לבטל איסור של תורה לכתחילה ואם ביטלו הרי זה מותר ואע"פ כן אסרו אותו חכמים משום קנסא עכ"ל ודבר ברור הוא דלא שייך קנסא בעושה בשוגג עכ"ל הב"י: ואני אומר דמשום הך אין הכרע בדברי הרמב"ם שישפוך דלא קנסו שוגג במה שפתב ואע"פ כן אסרו אותו חכמים משום קנסא דגם שוגג בכלל כיון דקנסו שוגג אטו מזיד הכל בכלל קנס וע"כ היינו מוכרחים לומר אף דפסק הרמב"ם כר' יודא במטמא ומדמע דלא קניס שוגג אטו מזיד מ"מ גבי תערוכות איסור מודה ר"י דקנסו אף בשוגג משום דאיתי לערומי כמו שמשלק הש"ס אליבא דר"י וכן באוכל תרומה טהורה ושיקלם חולין טמאין קנסינו שוגג אטו מזיד דלא איתי לערומי.

אבל אי קשיא הך קשיא בפ' י"ג מהלכות תרומה דין יו"ד פסק הרמב"ם פסתם מתניתן דסוף פ"ה דתרומה דתרומה ששפלה לפחות מק' ואח"כ נפלה לשם חולין אם שוגג מותר ואם מזיד אסור וע"כ משום דמדאורייתא כבר הנה מבוטל וברבנן לא קנסינו וצ"ע ליישב דברי הרמב"ם למה פסק באכל תרומה טהורה ושיקלם חולין טמאין דקנסינו שוגג אטו מזיד אף בדרבנן ואזכיר מה דתמיה לי על הט"ז בי"ד סי' צ"ט סק"ט דכתב אם טעה בדין הוי שוגג וכתב שוב מצאתי בדברי תוספת בבכורות דף כ"ג ר"ה סבר דאפי' למ"ד קניס שוגג אטו מזיד במבטל איסור מ"מ בשוגג ששקבר שמוותר לבטל מותר עכ"ל וטעות נזדקרה לפניו דהתוספת לא כתבו אלא למ"ד בשוגג יעלו פתבו ושמא הך חשיב שוגג כשקבר שמוותר לבטל אכל למ"ד דקניס שוגג אטו מזיד בשוגג ששקבר שמוותר לבטל נמי קניס ונפלאתי על הט"ז וגם על התוספות שפתבו בדרף שמא והוא ש"ס ערוף בפ' הגזול קמא דף ק"ה ע"ב דמבעיא לן אי קניס ר"מ שוגג אטו מזיד בגזלן ובעי למפשט מלוקח וקאמר הש"ס מאי לאו בעם הארץ דלא ידע דקרקע אינו נגזלת וש"מ בשוגג נמי קניס הרי להדיא דאם אינו יודע הדין הוי שוגג והתם מסיק דבמזיד קניס בשוגג לא קניס ובמילי דרבנן יש לסמוך על מסקנא זו דכל היכי דקניס במזיד לא קניס בשוגג ועיין במכות דף ט' באומר מותר אי הוי שוגג או אונס ובשבת ריש פלל גדול ובמנחות דף מ"ט ע"א גבי הפהנים שפיגלו בשוגג ומוקי דאומר מותר וחשיב שוגג וכן בתרומה דף י"ז קאמר הש"ס היכי דמי שוגג אמר חזקיה פסבר שהוא מותר להמיר כו' הרי להדיא היכי דטועה בדין חשיב שוגג: שאלה קסד נשאלתי ישאל ששכר ערלים להביא יין והנה לו ששה עגלות טעונים יין ולעת ערב הליך ישראל קודם העגלות לראות הדרף אם הוא טוב או רע והי' צועקים העגלנים ונפלה העגלה עם החביות והעגלון הניח ידו על המגופה כדי שלא יצא היין ומיד בבואו הישראל דחף לנכרי והניח לטפטף היין עד שנתאספו כל העגלנים והגביהו החביות על העגלה וסתם המגופה וע"י הגבהה וטיילטול החביות נסדק דף אחד והיין הנה מטפטף ובא עגלון אחר עם רגב אדמה לחה כמו טייט ומירח על השכר הנ"ל ונשאלתי אם יש להכשיר היין הנ"ל או לאו עכ"ל: תשובה ברורה לזה דהא איתא בי"ד סי' קכ"ד סעיף כ"ג חביות שהיתה נקובה בצדעה ונשטט הפקק

מהחבירות והניח העכו"ם יד במקום הנקב פדי שלא יצא היין כל היין שפראש החבירות עד הנקב אסור בהנאה כו'.

וכתב רמ"א ודווקא שהיה שם ישראל להציל היין ובא עכו"ם להצילו אבל אם לא היה פאן ישראל להציל ובא עכו"ם להצילו לא גרע ממדדו בידו מאחר דבמלאכתו הוא עוסק והפל מותר בהנאה או בשתי' לקצת גירסות וכתב הש"ך ס"ק ס"ד בשם רבי אליעזר מזרחי וז"ל וה"ה אם ישראל שם ובשעה שנשמט הברזא הי' עכו"ם יותר קרוב מישראל ולא רצה העכו"ם להמתין על ישראל לסתום הנקב פדי שלא יהיה היין נשפף בינו ובינו או שהיה ישראל עוסק בענין אחר פאין שם ישראל להציל עכ"ל.

הרי בגדון דינו שהיה ישראל רחוק מן העגלה לתור הדרך הטוב שילכו באישון לילה ואפילו אם היה פותי נותן ידו על הגוף היין היה מותר ואפילו לגירסא דמותר בהנאה משמע אבל לא בשתי' מ"מ הא הביא הש"ך בס"ק ס"ו בשם תשובת ר"א מזרחי דלדין דקי"ל דעכו"ם בזמן הזה לאו עובדי ע"ז הם ומגען שלא בכוננה מותר בשתי' ה"נ מותר בשתי'.

ומשמע מדבריו שם להדיא דה"ה ביש שם ישראל נחתינו חד דרגא ולדין פולה שרי ומיהו היינו דוקא במקום הפסד וכמ"ש לקמן ס"ק ע"א עכ"ל. הרי להדיא פינו דבנידן דינו פאין שם ישראל דמי אפילו אם היה נשמט הפקק לגמרי והניח הפותי ידו על היין שלא יצא הי' מותר לדין בשתי' וק"ו עכשיו שהניח ידו על הפקק שלא יצא היין שהוא מגע על ידי דבר אחר שהוא מגע שלא בכוננה.

ואף שכתב הרמ"א אבל אם הכניס אצבע לפנים או ברזא ארנפה פבר נתבאר דכולה אסור בהנאה והכא היה הפקק מגיע ליין מ"מ הא כתב הש"ך בס"ק ס"ח בהכניס ברזא ארנפה שרי אף בשתי' במקום הפסד לדין ואף שכתב הש"ך בס"ק ע"א בשם רש"ל דמגע עכו"ם בכוננה ע"י ד"א בזמן הזה אין להתיר אלא במקום הפסד מרנבה מ"מ נראה דבנידן דינו הוי מגע עכו"ם שלא בכוננה די"א דאפילו מדדו בידו אינו אסור בהנאה.

וכתב הש"ך ס"ק מ"ט ולדין שרי בשתי' במקום הפסד והשיג על העט"ז שכתב הפסד מרנבה וכתב ולי נראה דה"ה הפסד מועט ואף הלבו"ש לא כתב אלא במדדו בידו אבל בקנה ופשיטא בנידן דינו שאפשר שלא ידע עכו"ם שהפקק מגיע ליין דשרי לדין אף בהפסד מועט אפילו בשתי' וק"ל לפע"ד כתבתי שאלה קסה אנרח חיים סימן פ"א כתב המג"א וז"ל כתב בש"ל אינו נכון לקרות ק"ש אצל התינוק דסתם תינוק מטפח באשפה עכ"ל.

ולי נראה מטעם אחר שאין מקנחין עצמן וצואה בפני הטבעת אפילו היא מכוסה אסור כמ"ש בסי' ע"ו סי"ד עכ"ל המג"א. וכתב עליו הבאר היטב ונ"ל במחילה טעה בזה כי צואה בפני טבעת דווקא לאותו אדם אסור ולאדם אחר הוי כצואה מכוסה ודוק עכ"ל.

והנה בהשקפה ראשונה היתי משתומ' בשעה חדא איך לא הרגיש הגאון המחבר מג"א דבר כזה אבל אחר העיון אמרתי צדקו דבריו מאוד ובאורו נראה אור דהא ביומא דף ל' ע"א איתא אמר רב פפא צואה במקומה אסור לקרות ק"ש ופריך היכי דמי אי דנראית פשיטא אי דלא נראית לא ניתנה תורה למלאכי השרת ומשני לא צריכי דיושב ונראית

עומד ואינו נראית ופריה ומאי שנא מצואה על בשרו דאיתמר צואה על בשרו או שקיו
ידיו בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש ורב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש
ומשני במקומה נפיש זוהמא שלא במקומה לא נפיש זוהמא ופירש רש"י רב חסדא אמר
אסור משום כל עצמותי תאמרנה טעמא משום כל עצמותי תאמרנה אבל משום זוהמת
הריח לא וקשיא לרב פפא מתרונניהו ומשני במקומה נפיש זוהמא שחמה היא שלא יצא
לאויר ולא נתפזר ריחה הרי לפי רש"י דאפילו אינו נראית כשהוא עומד ונראית כשהוא
יושב דאף דאין בה הטעם משום כל עצמותי תאמרנה אפ"ה אסור במקומה דנפיש זוהמא
משום זוהמת הריח ופשיטא היכי דנראית גם כשעומדים דאיכא זוהמת הריח ואם פן
כיון דדינו דרב פפא אין בו משום כל עצמותי תאמרנה אלא בשביל זוהמת הריח א"כ
גם לאחרים אסור לקרות אצלן וכבר כתב המג"א בסי' ע"ו ס"ק א' דאף למ"ד דהפסקה
מועלת לריח רע דוקא מחיצה אבל כפיות כלי לא ואם פן לא מהני פסוי צואה היכי
שמגיע ריח רע וא"כ שפיר כתב המג"א שאינו נכון לקרות ק"ש אצל התינוק אחר שאין
מקנחין עצמן וצואה בפי טבעת אפילו היא מכוסה אסור משום דנפיש זוהמת הריח
במקומה אף שאין בה משום כל עצמותי תאמרנה אסור משום זוהמת הריח א"כ לא שנא
לדידי' לא שנא לאחרים נמי אסור מטעם זוהמת הריח וק"ל: שאלה קסו נשאלתי באחד
שחטף פירות מיד חבירו ואמר חבירו הפירות האלו יהיו אסורים לה ולא השגיח ואכל
אם צריה פפיה מצד שאכל דבר האסור לו: תשובה דבר ברור דאדם יכול לאסור
פירותיו על חבירו והוי עליו כהקדש אבל עכשיו שאין בידו אינו יכול לאסור ודמי להא
דאיתא בפ' הספינה דף פ"ח א"ע שהוא גברא דאייתי קארי לפום נהרא אתי פולי עלמא
שקיל קרא קרא אמר להו הרי הן מוקדשין לשמים אתו לקמיה דרב פהנא אמר להו אין
אדם מקדיש דבר שאינו שלו והני מילי הוא דקניצי דמיהו אבל לא קניצי דמיהו ברשות
מרי' קנימי ופי' רשב"ם ברשות דמרייהו קנימי וכול להקדישו דלא דמי לגזלן דאמרין
שניהם אינם יכולים להקדישו זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו דהקא לאו
אדעתא למיגזל שקלינהו אלא לקנותן וכיון דלא קניצי דמיהו לא סמכא דעתיהו כו'
ש"מ היכי דדעת' למיגזלי שניהם אינה יכולים להקדישו אף דאמרין זה שאינו ברשותו
והקא הוי עדיין ברשות בעל הפירות מ"מ נראה דהגבחה קונה בכל מקום כמו דאיתא
בקדושין ובב"ק.

וה"נ דכונת' מיהו אי אסרינהו עליו קודם שהגביהו הוי אסורים עליו כמו הקדש ואם
אכל אף שרוצה לשלם אח"כ מ"מ צריה סליחה וכפירה כמי שאוכל דבר אסור הנראה
לפע"ד פתבתי: שאלה קסו הנה האירו מול פני דברי פה קדשו ושם נאמר לחות דעתי
איה לכתוב בגט באיש המגרש שחתם עצמו בשם נתן פואבר ובסדר גיטין נאמר שיש
לכתוב פייעבר והוא פנוי לאליקים ובשמות גיטין להש"כ איתא אפילו במדינות פולין
ורוס' כו' שיש לכתוב ויב"ר ונסתפק מכ"ת איה לכתוב והנה טרידנא טובי' מלמודי
תמידין פסדרן שיש לי ללמוד בכל יום ויום: דרשון והקפוני וסבבני טרדות עיוני' גדר
מזה וגדר מזה והשליח הי' נחוץ לזרפו ואין פנאי להאריה אבל לרוב אהבתו וכבודו
אפסיק באמצע הפרק ואודיע לו דעתי הקלישה דזה פלל גדול בדין זה דבכל מקום
שהלשונות מתחלפות הולכין אחר הלשון בני אדם במדינה שנותנים בו הגט ואין להקפיד
בזה איה נמצא השמות והכנוין פתובי' כי כל אחד כתב כפי לשון מדינתו כפזר ברמ"א

ס"ס קכ"ט ויש לדבר זה שורש מן הש"ס סוף במה מדליקין בכל בורסרף למאי נ"מ לענין גיטי נשים ופירש רש"י שצריך לכתוב שם של עכשיו ואף התוס' אינם חולקים על רש"י לדינא ודינו דין אמת שפכל מקום צריך לכתוב כפי שנקרא ענשיו וזה ידוע שהלשונות ברבות הזמנים מתחלפים ואין לנו ראיה משמות הנזכרים בראשונים שכתבו לפי זמנם אבל עכשיו אין שום אדם פותב ויב"ר או פייעב"ר ויש להסתפק בשם זה אי לכתוב כנ"ל או לכתוב פויב"ר או פויוו"ר יש לילה אחר חתימתו כמו באליה כנזכר בש"ע בסי' קכ"ט סעי' כ"ב ואף שראיתי בכתובת יד בט"ז והובא בקיצור בב"ש וז"ל אהד הנהלאזר ועלה לתורה בשם אלעזר וה"ה חותם אליעזר ביו"ד ושאלתי אותו למה חתם ביו"ד אחר למ"ד ולא ידע טעמו של דבר רק אמר שפך הי' חתם בגילדותו וכתב שם אף דאזלינן אחר חתימתו ה"מ היכי דיש ספק בשם אבל היכי דשמו מבנרר שמו דאזלינן בטר חתימתו שהוא חותם עצמו בטעות עכ"ל.

הרי להדיא היכי דאינו מבנרר שמו דאזלינן בטר חתימתו ובגידון דידן נמי אינו מבנרר שמו דלפי הלשון הפורגל בזמניו שאנו קורין בלשון רפוי אין קורין אותו בהדגש העין בסוף וגם אין קורין אותו ויב"ר ע"כ נראה לפי עניות דעתי לילה אחר חתימתו והוא יתד שלא תמוט כ"ד הפותב בנחיצה רבה ד"ש תמיד נאום מאיר בהר"ר יצחק ז"ל חותם פה ק"ק א"ש: שאלה קסח יו"ד סי' של"ד כתב הטור והראב"ד כתב שאין אומרים בשמטא יהא שהוא חמור יותר מן נדוי ונהביא הב"י כמה ראיות מן הש"ס ולי נראה להביא עוד ראיה דאיתא במ"ק בדרף י"ד ע"ב אבעיא לן מגודה מה שינהוג גידוי ברגל א"ר יוסף ת"ש דגין דיני נפשות ודיני ממונות ואי לא צניית דינא משמתינן ליה ואי ס"ד אינו נוהג גידוי ברגל משומת ואתי מעיקרא אתי רגל ודחי ליה השמא משמתינן ליה אנו הרי דאתי למיפשט משמטא אנדוי ש"מ דנדויי ושמטא חדא מילתא היא וגם אמרינן בדרף ט"ז ע"ב שהיא איתתא יתבה בשבילי הללית פשטה כרעא וקא מניפה חושלאי והוי חליף ואזיל צורבא מרבנן ולא איכנע מקמני' אמר כמה חציפא ההיא איתתא אטאי לקמן דרב נחמן אמר לה מי שמעת שמטא מפומיה אמר' ליה לא נהרי מי שהפקיר עצמו בת"ח אינו חייב אלא גידוי בעלמא ולמה היה מסופק על שמטא אלא ע"כ דשמטא שכתב דשמטא ונדויי חדא מילתא וגם יש להביא מזה סתירה לדברי הגהות מיימוני פ"ו מה' ת"ת שכתב פלשון הזה הרב שניידה לכבודו כתב הרמ"ך ה"מ דנדויי גידוי היכא שפיהו וגנהו בדברים אשר הם גנאי לת"ח אבל אם לא פיהו פלל אלא שאינו מכבדו כמו שחייב לכבדו בקימה והידור פהא דאמר בירושלמי זמן שניידה לכבוד עצמו אין גידוי נדוי עכ"ל ונהביאו הב"י והש"ך ולכאורה היא איתתא לא איכנע מקמיה ההוא צורבא מרבנן דלא פיהו בדברי' אלא שלא נהגה כבוד בו בקימה היתה ראוי' לנדות ש"מ דגם זה בכלל לחכם שניידה לכבודו וכבר כתבו המפרשים פירושים אחרים על הירושלמי הנ"ל: שאלה קסט גמרא דבבא מציעא דף ד' ע"א דבעי הש"ס ללמוד דהא דאמר ר' חנינא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בנדי כלו' והעד' מעידים שיש לו בידו חמישים וזו נותן לו חמישים וזו וישבע על השאר ובעי למילף הש"ס מגילגול שבועה דעד אחד ומפיו כמה הצד השונה שע"י טענה וכפירה הם באים ונשבע אף אני אביא עדים שעל ידי טענה וכפירה הם באים ונשבע והקשו התוספות בד"ה הצד השונה וז"ל וא"ת כופר הפל יוכיח שעל ידי טענה וכפירה פטור ונגנסו לתירוץ דוחק ונפלאתי מאוד עליהם דהא ש"ס ערוף בפי' כל

הבִּשָּׁר דָּף קט"ו ע"ב דרצ' הש"ס לומר נְבִילָה תוֹכִיחַ שְׁאֲסוּרָה בְּאֲכִילָה וּמִתְרַת בְּהִנָּאָה וְאִי אֲפִשָּׁר לְמִילָף בְּשָׂר בְּחֻלְבַּב בְּמָה הֵצֵד מִחֻמֵּץ וּמִעֲרָלָה וּא"ל רב מְרַדְּכִי לְרַב אָשִׁי הָכִי אֲמַרִּינּוּ מִשְׁמִיָּה דְרִישׁ לְקִישׁ כֹּל מָה הֵצֵד מִגּוּפּוֹ פְּרָכִינּוּ מְעַלְמָא לָא פְּרָכִינּוּ פִּירֵשׁ רִש"י אִם יֵשׁ לְהַשִּׁיב בְּשִׁנְיָהֶם מָה לְהֵצֵד הַשְּׁנָה שְׁבִשְׁנִיָּהֶם שְׁפֵן פֶּךְ וְכֶךְ יֵשׁ בְּהֶם תֵּאֵמַר בְּזָה שְׁלֵא הַוְשָׁנָה לְהֵן בְּמִדָּה זֹה הוּא פְּרָכִינּוּ אֲבָל מְעַלְמָא כְּגוֹן פְּלוּנִי יוֹכִיחַ לָא פְּרָכִינּוּ א"כ אִין מְקוּם לְקוֹנְשִׁיּוֹת הַתּוֹסְפוֹת דְּנִימָא כּוֹפֵר הַכֹּל יוֹכִיחַ דְּכֹל מָה הֵצֵד מִגּוּפּוֹ פְּרָכִינּוּ מְעַלְמָא לָא פְּרָכִינּוּ וְק"ל וְזָה בְּרוּר לְאַמְתּוֹ שֶׁל תּוֹרָה: שְׁאֵלָה קַע נְשְׂאֵלְתִי אִשָּׁה שְׁפִסְקָה בְּטְהָרָה וּבְדָקָה עֲצָמָה כְּדִינָה וְהַתְּחִילָה לְסַפֵּר ז' נְקִיִּים וּבְכָל יוֹם בְּדָקָה עֲצָמָה וּמְצָאָה טְהוּרָה וּבִיּוֹם רִאשׁוֹן לְסִפְרָתָה לְבָשָׂה כְּתוֹנֶת בְּעֵלָה שְׂפָכָר לְבַשׁ בְּעֵלָה וּפְשֻטָּה וְלְבָשָׂה בְּגָדֵי לְבָן לְשַׁבַּת וְהַכְּתוֹנֶת אֲשֶׁר פְּשֻטָּה זָרְקָה אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַפְּלִים הַמּוֹכְנִים לִיתֵן לְכַבִּיסָה וּבִיּוֹם ז' לְסִפְרָה בְּדָקָה הַכְּתוֹנֶת בְּעַל הַנָּ"ל וּמְצָאָתָה בּוֹ פֶתֶם וְכָל יְמֵי לְבִישְׁתָּה לָא בְּדָקָה הַכְּתוֹנֶת רַק בְּדָקָה עֲצָמָה כְּדִינָה וּמְצָאָתָה טְהוּרָה וּכְמוֹ כֵּן נְשְׂאֵלְתִי בְּאִשָּׁה שֶׁהַתְּחִילָה לְסַפֵּר ז' נְקִיִּים וּבִיּוֹם שְׁנֵי פִירְסָה לָהּ הַמְשַׁרְתֶּת סְדִין שֶׁהִיָּה שׁוֹכְכֶת עָלָיו בִּימֵי נִדְתָּה רַק הַסְּדִין הַזֶּה הִיָּה פְּרוּס עַל מְטָה אַחֲרַת וְרֵאָתָה הַמְשַׁרְתֶּת שֶׁהוּא סְדִין חָשׁוּב וּפְרָסָה עַל מְטָה שֶׁל הַגְּבִירָה וּבִיּוֹם ז' מְצָאָה פֶתֶם עַל הַסְּדִין מָה דִּינּוֹ שֶׁל נְשִׁים הָאֵלוֹ: תְּשׁוּבָה הוּאִיל וּשְׁנֵי שְׁאֵלוֹת אֵלוֹ מִיָּשׁוּף שְׁיִיכִי בְּהִדְדֵי וּשְׁנֵי הֶם נוֹבְעִים מִמְּקוּם אֶחָד צְרִיכָה אֲנִי לְבַרֵר הַדְּבָרִים כְּשֶׁמְלָה מִתְּחִילָה צְרִיכִין אֲנִי לְאַבְרָנִי מִיִּלְתָּא דְּמִסְפָּקָא לֵן פִּינּוֹן דְּאִשָּׁה הִלְזוּ לָא בְּדָקָה חֲלוּקָה שֶׁל בְּעֵלָה תְּחִילַת לְבִישְׁתָּה אֲלֵא לְבִסּוּף בִּיּוֹם ז' א"כ י"ל ב'ג' יָמִים רֵאשׁוֹנִים הִי פֶתֶם זֶה וּב'ג' יָמִים רֵאשׁוֹנִים אִין תּוֹלִין בְּפֶתֶם לְהַקֵּל מִפְּנֵי שְׁעִדְדִין הִיא מְחַזְקַת רוּאָה מְחַמַּת פְּתִיחַת מְעִינָה וְאִין לֹמַר דְּאִין מְחַזְקִין רִיעוּתָא לְמַפְרַע בְּכַתְּמִים הָא תַּנּוּן ב'פ' דִּם נִדָּה דָּף ג'ו' פֶתֶם שְׁנֵי מְצָאָה בְּחֻלּוֹק מְטָמָא לְמַפְרַע עַד שִׁיאֲמַר בְּדַקְתִּי אֶת הַחֲלוּק הַזֶּה וְלֹא הִיָּה בּוֹ פֶתֶם אוֹ עַד שְׁעַת הַכִּיבוֹס וּא"כ פִּינּוֹן דְּמְחַזְקִין לְפֶתֶם זֶה לְטָמְאָה לְמַפְרַע א"כ י"ל שְׁהִי ב'ג' יָמִים רֵאשׁוֹנִים וּב'ג' יָמִים רֵאשׁוֹנִים לָא תְּלִינּוּ לְקוּלָא.

וּבְאַמְתָּ יֵשׁ לְצַדד בְּהִתֵּר שְׁרֵאִיתִי כְּתוּב בְּדַרְכֵי מִשָּׁה שֶׁהִבִּיא דְבָרֵי מְרַדְּכִי הַנָּ"ל דָּאִם סוּפְרַת תּוֹךְ ז' שְׁנָיִם מְסַתְּבָרָא מ'ג' יָמִים וְאִילָף הַכְּתָמִים טְהוּרִים אִם יֵשׁ בְּמָה לְתֵלוֹת בְּמַפָּה אוֹ בְּחַבּוּרָה אוֹ בְּצִיפּוֹר וְאִינָה סוּתְרַת אֲבָל צְרִיכָה לִידַע בְּוִדְאֵי שְׁפִסְק דִּם הַמְּקוֹר לְגַמְרֵי וּלְכֶךְ צְרִיף שִׁיָּהִיו ג' יָמִים רֵאשׁוֹנִים שֶׁל סְפִירַת נְקִיִּים טְהוּרִים לְגַמְרֵי וְכַתּוּב הַדְּרָכִי מִשָּׁה וְנ"ל וְנִרְאָה לִי דְהָא דְלָא תְּלִינּוּ בְּמַפָּה ג' יָמִים רֵאשׁוֹנִים דְּוִקָא בְּמַפָּה שְׁאִינּוּ יוֹדַע שְׁמוּצִיאָה דִּם דְּתִלִּינּוּ בְּהָ שְׁאָר פֶתֶם כְּמַבּוֹאָר לְעֵיל סִימֵן קפ"ז וְעַל זֶה קָאֵמַר הַמְּרַדְּכִי וְהַגְּהוֹת דְּלָא תְּלִינּוּ בְּסִפְרַת ג' יָמִים רֵאשׁוֹנִים וְכֵן מִשְׁמַע לְשׁוֹן הַמְּרַדְּכִי דְעַל זֶה קָאִי אֲבָל בְּמַפָּה שְׁיָדוּע שְׁמוּצִיאָה דִּם נִרְאָה לִי דְתִלִּינּוּ בְּהָ אָף ב'ג' יָמִים הַרֵאשׁוֹנִים דְּהָא אֲפִילוֹ רוּאִית מִשָּׁה תְּלִינּוּ בְּמַפָּה שְׁיָדוּע שְׁמוּצִיאָה דִּם כְּדִלְעֵיל סִימֵן קפ"ז כש"כ פֶתֶם דְּרַבְּנָן וְאִין לֹמַר דְּשְׁאֵנִי בְּרוּאָה מִשָּׁה דְּהוּי תְּחִילַת רֵאָה וּלְכֶךְ תְּלִינּוּ בְּמַפָּתָה וְאֲמַרִּינּוּ דְּמַעֲיִנָּה סְתוּם עֲדִינּוּ וְלֹא רֵאָתָה מְעוּלָם אֲבָל תּוֹךְ סְפִירַתָּה שְׁמַעֲיִנָּה פְתוּחַ כְּבָר דִּילְמָא לָא תְּלִינּוּ בְּמַפָּה דְזָה אִינּוּ דְהָרִי פֶתֶתִי לְעֵיל סִימֵן קפ"ז דִּישׁ סוּבְרִים דְּבִשְׁעַת וְסִתָּה תְּלִינּוּ בְּמַפָּה הוּאִיל דְּסִתּוֹת מְדַרְבָּנָן א"כ בְּכַתְּמִים נְמִי שְׁהֶם מְדַרְבָּנָן תְּלִינּוּ בְּמַפָּה וְאֲפִילוֹ לְמֵאן דְּמַחְמִיר בְּשַׁעַת וְסִתָּה הִיָּנּוּ הוּאִיל וְאִיכָּא לְמ"ד וְסִתּוֹת דְּאוּרִיָּתָא אֲבָל בְּכַתְּמִים שְׁהֶם דְּרַבְּנָן לְכ"ע תְּלִינּוּ בְּמַפָּה שְׁיָדוּע שְׁמוּצִיאָה דִּם כְּנִרְאָה לִי לְצַדד לְהַקֵּל מִשּׁוּם דְּלָא חִילְקוּ

שָׁאָר פּוֹסְקִים בֵּין כְּתוּב שְׂרוּאָה בִּימֵי סְפִירָה לְשָׂאָר כְּתוּב א"כ מִשְׁמַע דס"ל דְּאֶפִּילוּ תוּךְ
ג' יָמִים תְּלִינן כְּתוּב בְּכָל מְקוֹם שֵׁישׁ לְתַלּוֹת וְכֵן כְּתוּב לְעֵיל בְּשֵׁם ב"י שְׂכַתְּבָה כֵּן בְּשֵׁם
הַרְשָׁב"א דְּאִין לְחַלְקָה לְעַנְנֵי כְּתוּב בֵּין יָמֵי טְהוּרָתָה לִימֵי סְפִירָתָה דְּבְכָל מְקוֹם דְּאִיפָּא לְמַתְּלֵי
תְּלִינן וְאֶפְשָׁר דְּסָה"ת וְהַמְרָדְכֵי לֹא הִחְמִירוּ אֲלֵא לְחוּמְרָא בְּעֵלְמָא דְּהָא כְּתוּב בַּת"ה סִימָן
רמ"ט דְּטַעַם דְּלֹא תְּלִינן בַּג' יָמִים הִרְאִישׁוּנִים הוּאִיל וְאֶפְשָׁר לְהַזְהֵר בּוֹ וְאִם הִיָּה אֲסוּר
מְדִינָא לֹא שֵׁיף לְחַלְקָה מִשׁוּם דְּאֶפְשָׁר לְהַזְהֵר אֲלֵא וְדָאִי שְׁסָה"ת הִחְמִיר מִשׁוּם דְּאֶפְשָׁר
לְהַזְהֵר אֲבָל בְּמְקוֹם דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַזְהֵר אִין לְהַחְמִיר וְלָכֵן הִתִּירוּ בְּכַתְּבָה פְּחוּת מְגָרִיס
שְׂתִלְיָנָה בְּכִינָה.

ע"כ צ"ל דְּאִין לְהַחְמִיר בְּמַכָּה שְׂיָדוּעָה שְׂמוּצִיאָה דָּם עכ"ל א"כ בְּשֵׂאלָה שְׁנִי שְׂפָרְסָה לָהּ
הַמְשַׁרְתָּת סְדִין שְׂשִׁכְבָה עָלֶיהָ בִּימֵי נְדָתָה יֵשׁ לְהַקְלָה דְּהָא פְּסָק בְּש"ע ס' ק"צ סְעִיף מ"א
גְּבִי לְבָשָׂה חֲלוּקָה הַבְּדוּקָה לָהּ וּפְשֻׁטָּתָה וְהַשְׂאִילָתוֹ לִישְׂרָאֵלִית נְדָה שְׂתוּלָה בָּהּ וְאֶפִּילוּ
הִיא בְּסִפִּירַת ז' נְקִיִּים וְכַתְּבָה הַרְמ"א וְע"ל בְּסִי' קצ"ו דג' יָמִים הִרְאִישׁוּנִים שֶׁל ז' נְקִיִּים
אִין מְקִילִין בְּכַתְּמִים לְתַלּוֹת בְּדָבָר אַחֵר וְהַקְשָׁה הַש"ף בְּס"ק נ"א וְנ"ל דְּלִפ"ז ה"ה לְקַמְן
בְּסִי' מ"ד גְּבִי לְבָשָׂה חֲלוּקָה בִּימֵי נְדָתָה וְלֹא בְּדָקָתָה וְלִבְשָׁתָה בִּימֵי טְהוּרָתָה וְנִמְצָא בּוֹ כְּתוּב
תוּלָה שְׂמִימֵי נְדָתָה הוּא הִיָּה לְרַמ"א לְהַגִּי' וְלְכַתְּבָה דְּבַג' יָמִים הִרְאִישׁוּנִים אִינָה תוּלָה אֲלֵא
נִרְאָה דְּהָרַב אֲזִיל לְטַעְמִיָּה לְקַמְן בְּסִי' קצ"ו ס"י דְּכַתְּבָה דְּנִקְא בְּדָבָר אַחֵר אִינּוּ תוּלָה בַּג'
יָמִים רִאשׁוֹנִים אֲבָל בְּמַכָּה שְׂבָגוּפָה שְׂמוּצִיאָה דָּם תוּלָה בָּהּ א"כ יָמֵי נְדָתָה שֶׁל עֲצָמָה
וְנִדְאִי כְּמַכָּה שְׂבָגוּפָה שְׂמוּצִיאָה דָּם דְּמִי אֲבָל לְפִי מ"ש דְּאֶפִּילוּ בְּמַכָּה שְׂבָגוּפָה אִינּוּ תוּלָה
א"כ בְּסוּף מ"ד אִינּוּ תוּלָה בְּיָמִים שְׂבָגוּפָתָה אֲלֵא אַחֵר ג' יָמִים רִאשׁוֹנִים שֶׁל ז' נְקִיִּים דְּדוּקָה
עכ"ל הַש"ף א"כ לְפִי פְּסָק רַמ"א ע"פ הַבְּנֵת הַש"ף דְּבִימֵי נְדָתָה שְׂתוּלָה הָיִי כַּמְכ' שְׂבָגוּפָה
וְתוּלָה אֶפִּילוּ בַּג' יָמִים רִאשׁוֹנִים אִם כֵּן יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַתִּיר בְּשֵׂאלָה זֹו דְּאִי אִם אָנוּ מְוַחֲזָקִים
שְׂכַתְּבָה זֶה הִי' בַּג' יָמִים הִרְאִישׁוּנִים כִּינּוּן שְׂתוּכָל לְתַלּוֹת בִּימֵי נְדָתָה הָיִי כְּמַכָּה שְׂבָגוּפָה
שְׂיָדוּעָה שְׂמַכְתָּה מוּצִיאָה דָּם כְּפִסְק רַמ"א שֵׁישׁ לְהַקְלָה לְתַלּוֹת אַף בַּג' יָמִים רִאשׁוֹנִים אֲף
הַש"ף בְּעֵינֵי הַדִּין חוּלְקָה עַל רַמ"א שְׂכַתְּבָה בְּסִימָן קצ"ו ס"ק י"א לְאַחֵר שְׂהִבִּיא דְּבָרֵי
דְּרַכֵּי מִשָּׁה שְׂהַעֲתִקְנוּ לְעֵיל כְּתוּב הַש"ף וְנ"ל וְכָל דְּבָרֵי צל"ע עַה שְׂכַתְּבָה וְנִרְאָה לִי דְּלֹא
תְּלִינן בּוֹ וְכ"מ לְשׁוֹן הַמְרָדְכֵי כו' אֲדָרְבָּה פֶּשֶׁט לְשׁוֹן הַמְרָדְכֵי דְּמַסְתִּימִים סְתִימִים לָהּ מִשְׁמַע
דְּבְכָל מַכָּה אִינְרִי עכ"ל: וְאִנִּי מְתַאֲבָק בְּעַפְרָר רַגְלוֹ בְּנִדְאִי אִם הִי' כּוּתְּבָה רַמ"א וְכֵן מִשְׁמַע
מִלְשׁוֹן הַמְרָדְכֵי סְתִימִים הָיִי קִשְׂיָא לִיָּה שְׂפִיר לְהַש"ף אֲדָרְבָּה פֶּשֶׁט לְשׁוֹן הַמְרָדְכֵי דְּמַסְתִּימִים
סְתִימִים לִיָּה מִשְׁמַע בְּכָל מַכָּה אִינְרִי אֲבָל הַדְּרָכֵי מִשָּׁה כְּתוּב וְכֵן מִשְׁמַע הַלְשׁוֹן הַמְרָדְכֵי דְּעַל
זֶה קָאִי רַמְזוֹ לָן בְּמִילּוֹת דְּעַל זֶה קָאִי בְּמֵאִי דְּכַתְּבָה הַמְרָדְכֵי לְעֵיל מְדִין זֶה וְנ"ל אֲמַנְם כְּתִיבִים
שְׂתַמְצָא בְּבִגְדֵיהָ טְהוּרָה וְתוּלָה בְּמַכָּה אֶפִּי אִינָה יוֹדַעַת שְׂהַמַּכָּה מוּצִיאָה דָּם דְּבְכַתְּמִים
הִלְכוּ חֲכָמִים לְהַקְלָה מִשׁוּם דְּכַתְּמִים דְּרַבְּנָן וְאִשָּׁה שְׂמוּצִיאָתָה כְּתוּב אִם יוֹדַעַת שֵׁישׁ לָהּ גָּרַב
אוֹ חַבּוּרָה שְׂאִם הִיָּתָה מְסִירָה הַגְּלָד וְהַקְלִיפָה הִיָּתָה מוּצִיאַת דָּם שְׂחוּרָה וְתוּלָה בּוֹ כְּתוּב
זֶה וְכו' וּמְסִיִּים וְאִם סוּפְרַת ז' נְקִיִּים מְסַתְּבָרָא מְשַׁלְּשָׁה יָמִים וְאִילָף הַכְּתִיבִים טְהוּרִים אִם
יֵשׁ בְּמָה לְתַלּוֹת בְּמַכָּה אוֹ בְּחַבּוּרָה כו' מִשְׁמַע דְּקָאִי עַל זֶה ר"ל עַל מַכָּה שְׂאִינָה יוֹדַעַת
בְּבִירוֹר שְׂמַכְתָּה מוּצִיאָה דָּם מְדַכְתְּבָה אִי דִינָא סְמוּף וְנִרְאָה לָנָה מִשְׁמַע דְּעַל זֶה קָאִי
שְׂאִינָה יוֹדַעַת בְּבִירוֹר שְׂמַכְתָּה מוּצִיאָה דָּם אֲבָל אִם בְּבִירוֹר הִיא יוֹדַעַת שְׂמַכְתָּה מוּצִיאָה
דָּם שְׂפִיר כְּתוּב בְּדְרָכֵי מִשָּׁה שְׂרָאוּי לְצַדֵּד לְהַקְלָה א"כ דְּבָרֵי רַמ"א בְּדְרָכֵי מִשָּׁה מְבִוּרִים

ועוד פתב הש"ך ונ"ל ועוד דהא אפילו בנתעסקה בדם ציפור לא תלינן בה אע"פ שיש
דם לפנינו כ"ש במכה שמוציאה דם כו' ולא זכיתי להבין קושיא זו דהא היכי שמצאה
פתם בגופ' אם עסקה בדם ציפור אינה תולה בה וכש"ש לה מפה בגופה תולה בה כמבואר
לעיל סימן ק"ץ ס"ס י"א וסי' י"ח ואפילו אם נתרפאית אם אפשר לה להתגלות ולהוציא
דם תולין במכה א"כ עדיף מפה בגופה מנתעסק בדם ציפור אלא בימי ספירה בג' ימים
הראשונים לא תלינן במכה שאינה ידוע בנדאי שמוציאה דם משום פנין דמעיינה פתוח
תולין במצוי יותר אבל אם ידעינן בנדאי שמפתה מוציאה דם פנין דהפסיקה בטורה אף
שי"ל שמעיינה עדיין פתוח מ"מ פנין דמפתה בנדאי מוציאה דם הוי זה מצוי וזה מצוי
ובכתמים תולין להקל ומה שכתב הש"ך עוד ונ"ל דפשטן של סה"ת והג"מ משמע
דאפילו במכה שידוע שמוציאה דם לא תלינן דכתבו אם יש לה מכה באותו מקום תולה
בה פתמה אפילו אינה יודעת אם היא מוציאה דם או לאו כו' ואם סופרת זו נקיים כו'
לכך צריכה שיהיו ג' ימים הראשונים של ספירה נקיים לגמרי עכ"ל ומדכתבו ברישא
אפילו אינה יודעת שמפתה מוציאה דם משמע דכל שפן כשיודעת וא"כ פנין דרישא בכל
גוןא סיפא נמי בכל גוןא מייירי עכ"ל הש"ך וגם בזה לא זכיתי להבין דבריו דאדרבה
מדכתבו ברישא דתולה במכה אפילו אינה יודעת שמפתה מוציאה דם וא"כ בסיפא דנקטי
ואם סופרת זו נקיים צריכה שיהיו ג' ימים נקיים ראשונים לגמרי אמאי דנקט בהדיא
ברישא קאי דהיינו היכי שאינה יודעת נהי דברישא ילפינן בק"ו היכי דידעת שמפתה
מוציא דם דתולה בה מ"מ בסיפא לא קאי אלא על מה דנקט ברישא בהדיא וזה סוגיא
בכמה מקומות ובדרכי משה נמי למד מדברי מרדכי שכתב ג"כ תחילה דתולה פתמה
במפתה אע"פ שאינה יודעת שמפתה מוציאה דם ואח"כ מסיים בימי הספירה בג' ימים
הראשונים לא תלינן בכתם להקל למד רמ"א דקאי על זה שהזכיר תחילה שאינה יודעת
בנדאי שמפתה מוציאה דם ואף שברישא פשיטא אף לדברי המרדכי דבידע' שמפתה
מוציא דם כל שפן שתולה בה אפ"ה למד רמ"א שלא קאי סוף דברי המרדכי אלא אמאי
דנקט בהדיא ברישא א"כ ה"נ יש לפרש דברי סה"ת והגהות מיימוני באין ספק כמו
שלמד רמ"א מדברי המרדכי כן יש ללמוד מספר התרומות והגהות מיימוני: ומה שכתב
הש"ך ונ"ל ועוד מדתלי הפוסקים טעמא שצריכה שתדע בנדאי שפסק דם המקור משמע
דג' ימים הראשונים שאינה יודעת בנדאי שפסק דם מקורה בכל ענין לא תלינן במכה
עכ"ל.

ואני אומר דמשום הא לא אריא דהא היא התחילה למנות זו נקיים ופסקה בטורה וחששה
דבג' ימים ראשונים מעיינה פתוח ומצוי דם דאתי ממקור' ולכך לא תלינן במכה פנין
שאינה יודעת בבירור שמפתה מוציאה דם אף ע"פ שיכול להתגלע ולהוציא תולין במצוי'
אבל אם בנדאי מפתה מוציאה דם פי היכי דמצוי דם דאתי ממקור ה"נ מצוי דם דאתי
ממפתה ולכך בכתמים תולין להקל וזהו הוא פונת רמ"א בדרכי משה בבירור: ומה
שכתב הש"ך עוד ונ"ל והכי משמע להדיא בבדק הבית סימן ק"ץ בשם א"ח ונ"ל כתב
הר"ם אשה מוכת שחין דבר פשוט הוא שכתמיה טהורים דכיון דשחיני וכיבי שפה נדאי
מפקא דמא ונצבעים בה סדינים ונחלקה ואפילו בשעת וסתה וכל שפן בימי ליבונה תלינן
בה והג' עליו הר"פ וה"מ לאחר ג' ללבונה אבל תוך ג' לא תלינן עכ"ל.

נדברי הר"מ והר"פ הם בתשב"ץ סימן תפ"א אלמא דאע"ג דנודאי מפקא דמא לא תלינו תוה"ג עכ"ל הש"ך. ואני מתאבק בעפר רגלו ולבבי לא כן ידמה בדברי הר"ם שכתב דכיון דשחיני וכיבי שבה ודאי מפקא דם כו' ואפ"י בשעת וסתה ויש לדקדק למה כתב הר"ם דתולין פתם בשחיני וכיבי שבה ודאי מפקא דם הא אנו קימ"ל דתלינו פתם במפה אף שאין ידוע שמוציאה דם והוא ש"ס ערוך ס"פ הרואה פתם אם יש מפה והיא יכולה להגלע ולהוציא דם הרי זה תולה.

מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע אמרה לו ראיתי פתם אמר לה שמא מפה היתה ביד אמרה לו הן וחייתה אמר לה שמא יכולה להתגלע ולהוציא דם אמרה לו הן וטירה ר"ע וכן פסקה בש"ע סימן ק"צ סי' י"ח ואפילו נתרפאית אם אפשר לה להתגלע ע"י חיכוך תולה בה ואע"פ שעכשיו עלה עלי' קרום ואינו מטפטפת עכ"ל וא"כ יקשה על הרמב"ם ז"ל למה נתן טעם בשביל שבנדאי מפקא דם משמע דאי לאו ודאי לא תלינו וזה הוא נגד המשנה מפורשת ואפילו בשעת וסתה תולין במפתה אפילו אינה יודעת שמפתה דרפה להוציא דם כמו שכתב הש"ך שם בעצמו ס"ק כ"ז אלא נראה ברור כל מה שדיברו הפוסקים אף שאין ברור שמפתה מוציא דם דהיינו בלא חיכוך אבל ע"י חיכוך בעינו בנדאי לדעת שמוציאה דם ותלינו שמא נסתפקה והוציאה הדם ואע"פ שעכשיו עלה עליה קרום תולין בכתמים להקל אבל אם תסתפק ויתגלע ולא יוציא דם לא תלינו להקל וזה שאמרו שמא יכולה להתגלע ולהוציא דם ר"ל דבעינו למידע שעכ"פ שע"י חיכוך יוציא דם ומה שכתב הר"ם כיון דשחיני וכיבי ודאי מפקא דמא ר"ל ע"י חיכוך ולכך תולין בה בכתמים ורמ"א בדרכי משה שרצה לחלק בין מפה שאינה ידוע שמוציאה דם דהיינו במפה שיכולה להתגלע ובמפה שידוע שמוציאה דם היינו שמטפטף ממנו אף בלי חיכוך וכיון שזה מצוי תולין אף בג' ימים הראשונים ואין ספק שלכוננה זו נתכוון הר"ם דאל"כ איך יחלוק על מתניתין: ולפ"ז נוכל לומר דהר"פ שהגיה בדברי הר"מ נמי על פנונה זו הגיה דנקא בשחיני וכיבי דע"י חיכוך ברור לן שמוציאה דם דתולין דנקא לאחר ג' ימים ולא בג' ימים משום כיון דלפנינו עלה בו קרום אינו מצוי כ"כ דמים כמו במקום שמעינה פתוח אבל היכי שבנדאי מטפטפת תולין אפ"י בג' ימים הראשונים ועוד מאן יימר שהגה' זו צודקת בדברי הר"מ כי היכי דס"ל להב"י וכל הפוסקים בדברי הרשב"א דסתם מסתם להו ואינו מחלק בכל הכתמים בין ג' ימים הראשונים לאחרונים ה"נ י"ל דס"ל להר"ם והמרדכי לא כתב אלא מצד החומרא ולא מדינא וגם רצה הש"ך לסתור האין לומר שכתב הדרכי משה לחלק בין מעיינה סתום או פתוח וכתב הש"ך ודאי קושטא הוא והכי משמע מדכתבו הפוסקים שצריכה שתדע בנדאי שפסק דם מקורה עד איפקא מסתברא דהכא כיון דמעיינה פתוח לכ"ע צריכה שתדע בנדאי שפסק דם מקורה כו' כבר כתבנו שמה אין ראיה כיון שפוסקת בטירה ובודקת בכל יום אלא דיותר מצוי שהדמים באים מן המקור מלתלות בדבר שאינו מצוי והיינו במפה שיכולה להתגלע ולהוציא דם אינו מצוי משא"כ במפה פתוחה שמטפטף דם מצוי ומצוי הוא ובכתמים שומעין להקל ושפיר כתב רמ"א בדרכי משה שיש לצדד להקל משום דשאר פוסקים לא חלקו ומה שכתב הש"ך אין זה פדאי להקל דהא בכמה מקומות מצינו כה"ג אפילו שמקצת פוסקים מקילין ושאר פוסקים סתמו דברייהם ואמרינו ילמוד סתום מן המפורש כ"ש הכא שהמפרשים מחמירים עכ"ל הש"ך: ואני אומר איפקא מסתברא

דהיכי דמקצת פוסקים מקילין יש לומר שאר פוסקים נמי פנותיהו ס"ל אלא דלא רצה לפרש דבריהם דלא יצא מכשול הוראה מתוך דבריהם אבל היכי דהמפרשים מתמירים אם דאינה פוסקים דסתמו דבריהם פנותיהו ס"ל הנה להם לפרש דלא יצא מכשול הוראה מדבריהם דאפילו אמורא צריה לפרש דבריו ק"ו אחד מפותבי פסקי הלכות אלא ע"כ דהאמת פן הוא שאינם מחלקים בין ג' ימים ראשונים לאחרונים ואינה מפרשי מצד החומרא החמירו ולא מצד הדין.

ומה שכתב הש"ך שדרכי משה מביא ראיה שלא החמירו אלא לחומרא בעלמא ולא מצד הדין מדכתב בת"ה סי' רמ"ט כו' וכתב הש"ך לא ידענו מה הוכחה היא זו דת"ה לא כתב שם אלא דפחות מגריס ועוד תלינן בכינה הואיל ושכיח טובא וא"א ליזהר א"כ אין לה אשה שתוכל לספור ז' נקיים משא"כ במכה אבל ודאי טעמא הוא משום שאריכו בנדאי לידע שפסק דם המקור עכ"ל גם זה אינו קושיא דהא בכל כהן בעינן גריס ועוד לאפוקי דם מאכלות ואפ"ה היכי דנתעסקה בדם ציפור תלינן הפתם בו ובג' ימים הראשונים לא תלינן משום דמעיינה פתוח ואם איתא שהוא מצד הדין דתלינן דאיתי מגופה וממקורה א"כ אפילו כעין חרדל ובפחות מכן וכדאמרינן בפ' פל ה"ד דף י"ד ע"ב אמר לו לרב חייא אי אתה מודה שאריכה בגריס ועוד א"ל אבל אמרו לו א"כ אף אתה עשיתו פתם ופירש רש"י דאי ודאי ראיה היא מגופה האמרינן בפ' יוצא דופן אפילו כעין חרדל ובפחות מכן ושפיר כתב הרמ"א בדרכי משה אי ס"ד מצד הדין בשביל שלא אפשר אלא ע"כ מצד ומחזיקין דאיתי מגופה אי אפשר לטהר פחות מגריס בשביל שלא אפשר אלא ע"כ מצד החומרא הואיל דדם המקור מצוי בג' ימים הראשונים ופחות מגריס נמי מצוי מדם כינה לקה תולין אף בג' ימים הראשונים ויצא מדברינו אלה שדברי רמ"א בדרכי משה מתישבים ומתקבלים על הדעת ושומעים להקל בפתמים דרבנן אם פן מבואר שאלתינו אם פרסה לה סדין ששכבה בימי נדתה הוי לה כמכה שבנדאי מטפטף ומוציאה דם דתלינן אפילו בג' ימים הראשונים: ועוד אני אומר דיש לצדד להקל דהא קיימ"ל בסי' ק"צ סעיף ל"ט אין אשה טמאה משום פתם אלא א"כ בדוק הנה קודם שלבשתו אבל אם אינו בדוק קודם שלבשתו ולבשתו בלא בדיקה ומצאה בו פתם טהורה אם פן אף נימא דהא דאין תולין פתמים להקל בג' ימים הראשונים היכי שלבשתו חלוק הבדוק והי' להחלוק חזקת טהרה ועכשיו נולד הספק תולין במצוי שמעיינה עדיין פתוח אבל לבשתה חלוק שאינו בדוק שחזקתו מלונקלה אם פן נעמזד אותו על חזקה ראשונה שהוא מלונקלה ותולין להקל אף בג' ימים הראשונים.

אף לפ"ז אם בדקה חלוק והשאילתו לנדה ואח"כ לבשתה היא דכתב רמ"א בסיומן מ"א בדין הנ"ל דבג' ימים הראשונים אין מקילין בפתמים ואמאי פיון שלבשתו נדה מקודם הוי כעד שאינו בדוק ומחזק בפתמים אפ"ה לא מקלינן: איברא נ"ל בשאלתינו לבד מפל צדדי היתר שכתבנו לעיל נראה ללמד היתר דהא בפ' בא סוף דף נ"ג ע"ב פליגי רבי ורשב"א אם מטמא למפרע ומשמע דוקא לטהרות פליגי וע"כ הא דתנן דפליגי דמטמא למפרע עד שעת הכיבוס דוקא לטהרות ולקדושים ולא לגבי בעלה וכן פסק הרמב"ם בפרק ט' מהל' איסורי ביאה שכתב בדין ג' וכל הרואה פתם טמאה למפרע עד כ"ד שעות ואע"פ שהיא טמאה למפרע מדבריהם אינה מטמאה את בעלה למפרע ואינה תולה לנדתה או לכתמה אלא מעת שראתה הדם או שמצאה הפתם הרי להדיא דמונה

מעט שְׁמֵצָאָה הַכֶּתֶם וּמוֹתֶרֶת לְטַבּוֹל בְּיוֹם שְׁבִיעִי לְמִצִּיאַת הַכֶּתֶם כַּנֶּדֶה דְּאוֹרֵייתָא ש"מ
דְּלֵא מְחֻזְקִינָן שְׁיִצָּא דָם מִמְקוֹרָה קוֹדֵם מִצִּיאַתָּה א"כ ה"נ כִּינּוּן שְׁמֵצָאָה הַכֶּתֶם בְּיוֹם ז'
לְסִפְרִיתָהּ א"כ פְּשוּט לֵן דְּלֵא רְאָתָה מִקּוֹדֵם מְגוּפָה אֲלֵא דְהִשְׁתָּא מְסַפְקִינָן אִם הוּא מְגוּפָה
אִי לֵאוּ וְשִׁפִּיר יֵשׁ לְתִלוֹת הַכֶּתֶם הַזֶּה בְּיָמֵי נְדִתָּה שְׁלִבְשִׁתוּ הַחֲלוּק אוֹ שְׁכַבָּה עַל הַסְּדִין
וְכוּ בְּדִין הַשְּׁנִי שְׁלִקְחָה פִתְנָת בַּעֲלָה מִמְקוֹם שְׁזוֹרְקִים בְּגָדִים שְׁלִבְשׁוּ כְּכָר וּמְכִינִים
לְכַבִּיסָה וְהוּי כְּמוֹ שְׁלִקְחָה עַד הַמְזֻדְמָן לָהּ בְּבֵית שְׁהַזְפִּיר הַרְשָׁב"א אֲפִילוּ קִנְחָה עֲצָמָה
בְּעַד זֶה לִיכָּא מֵאֵן דְּמִטְמֵא וְאֲפִילוּ מִשׁוּם כֶּתֶם א"כ בְּנִידָן דִּידָן שְׁלֵא מִצִּיאַתָּה הַכֶּתֶם אֲלֵא
בְּיוֹם הַזֶּה א"כ שׁוֹב לֵא מְסַפְקִינָן דִּילְמָא יִצָּא דָם גּוּפָה מִקּוֹדֵם אֲלֵא בִשְׁעַת מִצִּיאַת הַכֶּתֶם
מְסַפְקִינָן אִם כֵּן שִׁפִּיר יֵשׁ לְתִלוֹת בְּעַד שְׁאִינוּ בְּדוּק וְנִתְבְּרָרוּ ת"ל שְׁנֵי הַשְּׂאֵלוֹת לְהַקֵּל
וְלֵא לְהַחְמִיר וּק"ל נֶאֱמַר מֵאִיר חוֹתֶם פֶּה ק"ק א"ש: שְׂאֵלָה קַעֵא בְּפֶרֶק לִוְלָב הַגְּזוּל דָּף
ל"א ת"ר סִנְפָּה גְּזוּלָה וְהַמְסַכְּףָּה בַּר"ה ר"א פּוֹסֵל וְחֻכְמִים מְכַשִּׁירִין א"ר נֶחְמָן מְחַלְוֹקָת
בְּשִׁתּוּקָף אֶת חֲבִירוֹ וְהוֹצִיאֻ מִסְּנֻפְתּוֹ וּר"א לְטַעְמֵי דְאָמַר אֵין אָדָם יוֹצֵא בְּסֻנְפּוֹתוֹ שְׁל
חֲבִירוֹ אִי קַרְקַע נְגֻזְלַת סִנְפָּה גְּזוּלָה הִיא וְאִי נְמִי קַרְקַע אֵינוּ נְגֻזְלַת סִנְפָּה שְׂאֵלָה הוּא כּו'
וּפִירֵשׁ"י מְחַלְוֹקָתָּהּ דְּפִסּוּל ר"א כְּגוֹן שְׁתַּקְּףָּה אֶת חֲבִירוֹ בְּחֻזְקָה וְהוֹצִיאֻ מִסְּנֻפְתּוֹ הַבְּנוּי'
בְּקַרְקַעוֹ שְׁל נְגֻזְל וְכָל הַמְּחַנְּבֵר לְקַרְקַע הָרִי הוּא פְּקַרְקַע עַכ"ל.

וְהִנֵּה פְּנִיתִי לְכָל צַד וְלֵא זְכִיתִי לְעַמּוּד עַל כְּפוֹנֹתוֹ שְׁל רַש"י ז"ל מִי דוֹחֵקוֹ לְפָרֵשׁ דְּמְחַנְּבֵר
לְקַרְקַע הָרִי הוּא פְּקַרְקַע וּלְפָרוּשֵׁי בַר מֵהִילְכְּתָא דְאָנָן קי"ל בְּרִישׁ חוֹלִין דְּתִלוּשׁ וְלִבְסוּף
חִיבְרוּ לֵא הָוִי פְּקַרְקַע וּבְסוּפָה גּוּפָא קִימ"ל דְּתִלוּשׁ וְלִבְסוּף חִיבְרוּ לֵא הָוִי כְּמְחַנְּבֵר
כְּדֵאִיתָא בְּסִי תְּרַכ"ט ס"ח וְאִי מִשׁוּם דְּקִשְׂיָא לִיהּ אִיף קֶאֱמַר וְאִי קַרְקַע אֵינוּ נְגֻזְלַת מִשְׁמַע
דְּלֵא פְּסוּלָה מִשׁוּם גְּזוּלָה הִלּוּא מ"מ הִיא פְּסוּלָה מִחֻמַּת גְּזוּלַת הָעֲצִים וּלְכַף פִּירֵשׁ"י דְּכָל
הַמְּחַנְּבֵר לְקַרְקַע הָרִי הוּא פְּקַרְקַע וְאֵינוּ אֹמֵר אִי מִשׁוּם הֵא לֵא צְרִיכָה לְאִדְחוּקִי לְאִפּוּקִי
נְפִשִׁין לְבַר מֵהִילְכְּתָא דְהֵא אִיתָּא בְּהַגְּזוּל בְּתֵרָא דָּף קי"ז ע"ב גְּבִי פְּלוּגְתָּא דְר"א וְרַבְּנָן
אִי קַרְקַע נְגֻזְלַת וּפְרִיף וְהַדְּמִנְיָא הַגְּזוּל אֶת הַפְּרָה וּשְׁטָפָה נֶהַר חֲזִיב לְהַעֲמִיד לוֹ פְּרָה דְּבָרִי
ר"א וְחֻכְמִים אֹמְרִים אֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ הֵתֶם בְּמֵאִי קְמַפְלָגִי אָמַר רַב פְּפָא הֵכָּא
בְּמֵאִי עֲסֻקִינָן כְּגוֹן שְׁגוּל שְׂדֵה מְחַבְּרֵי וְהִיתָּה פְּרָה רְבוּצָה בּוֹ וּשְׁטָפָה נֶהַר דְר"א לְטַעְמֵי
וְרַבְּנָן לְטַעְמֵיהוּ וּפִירֵשׁ"י פְּרָה רְבוּצָה וְגֻזְלָן לֵא מִשְׁנָה וְהָוִי פְּקַרְקַעוֹת וּלְר"א דְאָמַר שְׂדֵה
נְגֻזְלַת קוֹנָה פְּרָה עֲמוֹ וְחֲזִיב לְשֵׁלֶם דְּמִטְלָטְלִים נְקִינִים אֲגַב קַרְקַע וּלְרַבְּנָן לֵא קִנְיָה הַשְּׂדֵה
וְלֵא פְּרָה שְׂבָה הָרִי לְהַדְיָא דְאָף בְּגֻזְלָה קוֹנָה מִטְלָטְלִים אֲגַב קַרְקַע א"כ אֲתִינּוּ הַדְּבָרִים
כְּפִשׁוּטִי דְאָף דְּמְחַנְּבֵר לְקַרְקַע לֵא חֲשִׁיב פְּקַרְקַע מ"מ אִי קַרְקַע נְגֻזְלַת קִנְיָה הַגְּזוּלָן הָעֲצִים
הַמְּחַנְּבֵרִי אֲגַב קַרְקַע וְהָוִי סִנְפָּה גְּזוּלָה וְאִי קַרְקַע אֵינוּ נְגֻזְלַת א"כ הָעֲצִים וְהַקַּרְקַע בְּרִשׁוֹת
מְרָא קְמָא הַגְּזוּל וְא"כ סִנְפָּה שְׂאֵלָה הִיא וּק"ל: שְׂאֵלָה קַעֵב נְשִׂאֲלַתִּי מֵהַרְבְּנֵי מֵהַר צ'
סְפָרָא דוּיְקִנָּה דְק"ק נ"ש וְז"ל הַקְּשָׁה בְּשׁוֹ"ת שְׁעַר אֲפָרִים בְּסִי ל"ח ע"ד הַרְשָׁב"א
בְּתִשְׁבָּה שְׁאִינוּ יוֹצֵא בְּלוּלָב שְׁהַדִּיר הַנְּאָה מְמַנּוּ בִּי"ט רַאשׁוֹן וְלֵא אֲמַרִּינָן מְגוֹ דְאִי בְּעִי
מִיתְּשִׁיל וּרְאִינָתוֹ מִמְתְּנִיתִין דְּסוּכָה דָּף ל"ד ע"ב שְׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה פְּסוּל וְלֵא אֲמַרִּינָן אִי
בְּעִי מִיתְּשִׁיל וְהַקְּשָׁה הוּא דְאִי מִיתְּשִׁיל הַדֵּר לְטִיבְלָא יַע"ש וְהַנִּיחוּ בְּתַמִּי וְנֶאֱמַר אֲגַבְרָא קֵא
חֻזִּינָא וְתִיּוּבְתָא לֵא קֵא חֻזִּינָא שְׁהָרִי לְדְבָרִי הַרְבֵּה פּוֹסְקִים יוֹצֵא בְּטָבָל כְּמוֹ שְׁפִתָּב
מֵהַרְשָׁ"א עַל פִּי דַעַת הַר"ן אֲלֵא שְׁהוּא מְעוֹרֵר עַל הַרְשָׁב"א מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דָּף ל"ה ד"ה
לְפִי שְׁאִין בּוֹ דִּין מְמוֹן וּבְדְבָרֵי הַתּוֹס' שְׁלֵא חֲרִיו שְׁאִינוּ יוֹצֵא בְּטָבָל וְהָרִי תְּבָרָא בְּצִידוֹ

שְׁהָרִי הַתּוֹס' מִסְקִי דְטַעְמָא דְעַרְלָה וּתְרוּמָה טַמְאָה מְשׁוּם דְכַתּוּבִי מִיְכַתֵּת שְׁיַעוּרָא דְלִשְׁרִיפָה קִינְיָא אִם כֵּן פְּסוּל כֹּל ז' וְטָבֵל לִכ"ע אֵינּוּ פְּסוּל רַק בִּיּו"ט רֵאשׁוֹן מְשׁוּם דְלֹא מִיְקָרִי לָכֵם שְׂיֵשׁ לִפְהֵן שְׁנוֹתְפוּ' וּלפ"ז שְׁפִיר הוֹכִיחַ הַרְשֵׁב"א דְלָמָּה אֵינּוּ יוֹצֵא בִּיּו"ט ב' בְּשֵׁל תְרוּמָה טַמְאָה דְאִי בְעֵי מִיְתְּשִׁיל וּמָה תֵאמֵר דְהִדְרָה לְטוּבְלָא הַלּוֹא בִּיּו"ט שְׁנֵי יוֹצֵא בְּשֵׁל טָבֵל אִם כֵּן מ"נ דְבָרֵיו מְוַפְרְכִים דְלִדְעַת הַתּוֹס' שְׂאֵינּוּ יוֹצֵא בְּטָבֵל מִיְקָרִי מִתְּנִיתָן בְּתְרוּמָה טַמְאָה כֹּל ז' וּכְמוֹ שְׁפָתַב הַר"ן ג"כ וְאִם יִתְפָּס טַעְמוֹ שֶׁל גְּמָרָא פְּפֹשׁוּטָא הָרִי מְצִינּוּ לֹאמֵר דְיוֹצֵא בְּטָבֵל כְּמוֹ שְׁפָתַב הַר"ן וְתוֹ לֹא מִיְדֵי עַכ"ל: תְּשׁוּבָה אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי כְבוֹד כִּי בַעַת שְׁהִגִּיעַ כְּתוּבוֹ הֵייתִי לָן בְּעֶנְיָא דְשֶׁל הַלְכָה תּוֹס' בְּלִימוּד תְּחִילַת הַזְּמַן וְלֹא הֵייתִי יָכוֹל לְעֵינּוּ כְּדָבָרֵיו וְכַעַת פְּנִיתִי מִכָּל צַד וְעֵינְיָתִי בְּדָבָרֵיו שְׁהִשִּׁיג עַל תְּשׁוּבַת שְׁעַר אֲפָרִים וְאֲנִי אוֹמֵר בְּשִׁבִיל הָא לֹא תִבְרָא דְהָא אִיכָּא לְמִידַק לְדַעַת הַתּוֹס' דְלֹא הִנֵּה צָרִיךְ לְטַעְמָא דְהֵיתֵר אֲכִילָה אֲלֵא נְחַלְקוּ בְּהִנְךָ טַעְמָא לְעֵנְוֵן עַרְלָה מְשׁוּם דְנִפְקָא מִיְגוּיָה לְעֵנְוֵן מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מִנ"ל לְרַבֵּי חֵזְקִיא בַר אֲבִין וְרַבֵּי אֲסִי דְטַעְמָא דְמִתְּנִיתִין אוֹ מְשׁוּם הֵיתֵר אֲכִילָה אוֹ מְשׁוּם דִּין מְמוֹן דִּילְמָא טַעְמָא דְמִתְּנִיתִין מְשׁוּם דְמִיכַתֵּת שְׁיַעוּרָא כִּינּוּן דְעַרְלָה וּתְרוּמָה טַמְאָה מְצוֹתָן בְּשְׁרִיפָה אֲלֵא נִרְאָה בְּרוּר דְהִכְרִיחוּ כֵּן בְּמִתְּנִיתִין מִדְתְּנֵי תְרֵי בְּבִי שֶׁל אֲשִׁירָה וְשֶׁל עִיר הַגְּדַחַת פְּסוּל שֶׁל עַרְלָה פְּסוּל שֶׁל תְּרוּמָה טַמְאָה פְּסוּל וְלֹא חֵשׁ וְכִייל בְּבָבָא אַחַת שֶׁל אֲשִׁירָה וְשֶׁל עִיר הַגְּדַחַת וְשֶׁל עַרְלָה וְשֶׁל תְּרוּמָה טַמְאָה פְּסוּל כִּינּוּן דְטַעְמָא דְמִיכַתֵּת שְׁיַעוּר' שְׁיִיךְ בְּכּוֹלְהֵי בְּבִי אֲלֵא ע"כ דְאַתִּי לֹא שְׁמוּעֵינּוּ בְּעַרְלָה וּבְתְרוּמָה טַמְאָה אֲף אִי לֹא הִנֵּה בְּהַ טַעְמָא דְמִיכַתֵּת שְׁיַעוּרָא מ"מ פְּסוּל מִטַעְמָא דְאִין בְּהַ הֵיתֵר אֲכִילָה וְלֵהֲאִי טַעְמָא אֵינּוּ פְּסוּל אֲלֵא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן מְשׁוּם דְלֹא הָנִי לָכֵם וְנִקְטַ עַרְלָה וּתְרוּמָה טַמְאָה לֹא זֹו שְׂאִין בְּהַ הֵיתֵר אֲכִילָה וְאִין בּוֹ דִּין מְמוֹן אֲלֵא אֲפִילוֹ תְרוּמָה טַמְאָה דְאִית בְּהַ דִּין מְמוֹן מ"מ אֵינּוּ יוֹצֵא בְּהַ מְשׁוּם דְאִין בּוֹ הֵיתֵר אֲכִילָה וּפְלִיגִי בְּיֵשׁ בּוֹ הֵיתֵר אֲכִילָה וְאִין בּוֹ דִּין מְמוֹן אֲלֵא בְּרַבֵּי מְאִיר וְאֲלִיבָא דְהַתּוֹס' טַעְמָא דְמִתְּנִיתִין בְּעַרְלָה וּבְתְרוּמָה טַמְאָה מְשׁוּם דְאִין בְּהַם הֵיתֵר אֲכִילָה וְהָא דְלֹא נִקְטַ טָבֵל י"ל דְמִמִּילָא נִשְׁמַע דְעַד כָּאֵן לֹא פְּלִיגִי בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הִלֵּל אֲלֵא בְּדַמַּי אֲבָל בְּטָבֵל אֲלֵיבָא דַכ"ע אֵינּוּ יוֹצֵא אֲלֵא הַר"ן לֹא נִיחָא לִיהַ בְּזַה מְפָרֵשׁ בְּעַרְלָה וּתְרוּמָה מְשׁוּם מִיכַתֵּת שְׁיַעוּרָא דְלִשְׁרִיפָה קֵאִי וּפְסוּל כֹּל שְׁבַעַה וְנִיחָא לִיהַ לֹאמֵר דְלִכּוּף לֹא חֲשִׁיב טָבֵל דְאִין פְּסוּלוֹ אֲלֵא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אֲבָל לִפִּי דְבָרֵינוּ הוֹכְחֵנוּ שְׁלִפִי ד"ת ע"כ טַעְמָא דְמִתְּנִיתִין אֲף דְלֹא מִיכַתֵּת שְׁיַעוּרָא מ"מ יֵשׁ בּוֹ פְּסוּל מִטַעְמָא דְאֵינּוּ שְׁלָכֵם וְכֵן מִשְׁמַע מִפִּי בְּרַטְנוֹרָא וְשְׁפִיר הַקְּשָׁה בְּתְשׁוּבַת שְׁעָרֵי אֲפָרִים דִּילְמָא כֹּל הִכִּי דְנוּכַל לֹאמֵר הוֹאִיל וּמִיְתְּשִׁיל עֲלֵיהַ הָנִי שְׁלָכֵם וְיוֹצֵא בּוֹ אֲלֵא בְּתְרוּמָה טַמְאָה שְׂאֵנִי דְאִי מִיְתְּשִׁיל עֲלֵהָ חֲזַר לְטִיבְלָה וְאֵינּוּ יוֹצֵא בְּטָבֵל וּק"ל: שְׂאֵלָה קַעַג כְּתַב הַלְבוּשׁ בְּאֶנְרַח חֲיִים סִי תִרְמ"ט סְעִיף ד' וְז"ל יֵשׁ רוֹצִים לְהַכְשִׁיר אוֹתָם אֲתְרוּגִים הַבָּאִים מִן הַפְּרָדֵס שְׁקוֹרִין גְּרִטִיז"א וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁהֵם פְּסוּלִים מִן הַתּוֹרָה שְׁהָרִי יָדוּעַ שְׁהֵם מְוַרְכְּבִים שְׁהוֹרְכְּבִים עֲנָף מְאִילָן אֲתְרוּג בְּתוֹף אִילָן מְרַנְצ'ן וְהָרִי נִעְבְּדָה בּוֹ עֲבִירָה דְהַרְפְּכָה כו' אַע"ג דְמוֹתֵר בְּאֲכִילָה אִימָאִיס לְגְבוּהַ דוּמִיא דְבְּהַמַּת כְּלָאִים דַּע"ג שְׁמוֹתֵר בְּאֲכִילָה אֲסוּרָה לְקָרְבָן מִטַעַם דְנִעְבְּד בְּהַ עֲבִירָה אִימָאִיס לְגְבוּהַ ה"נ הָכָא עַכ"ל: הִנֵּה הַפְּרִיז עַל הַמְּדָה לְאַסוּר מְדַאוּרִינְיָתָא לְלִמּוּד מְכֻלָּא' דַּא"כ רוֹבַע וְנִרְבַּע וְנִעְבְּד דִּילְפִינּוּ מִקְרָא דִּין הַבְּהֵמָה לְמָה לָן קָרָא נִילִיף מְכֻלָּאִים וְכֵן בְּאֲתְרוּג שֶׁל אֲשִׁירָה לְמָה לָן טַעְמָא דְמִיכַתֵּת שְׁיַעוּר' תִּפְוִק לִי דְנַעֲשֶׂה בּוֹ עֲבִירָה וְאֲסוּר נְמִי כֹּל שְׁבַעַה

אֵלָא נִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא לְבָדוֹת סְבָרוֹת מְלַבְּנוּ דִּילְמָא הָא דְאָסְרָה פְּלִאִי לָאוּ מְשׁוּם
דְּנִעְבְּדָהּ בּוּ עֲבִירָה אֵלָא דְאִינוּ רְאוּי לְקַרְבֵּן כְּמוֹ חֵי וְרֵאִיתִי בִּט"ז שֶׁהִקְשָׁה לוֹ דְּלִפִּי סְבָרְתוֹ
לָמָּה לִי קָרָא גַבֵּי פְּלִאִי לֹא הִבְנִיתִי דְּבָרָיו דְּהָא הִלְבוּשׁ רוּצָה לְלַמּוּד מִפְּלִאִים וְגַם מֵה
שֶׁהִקְשָׁה לוֹ מֵהָא דְאָמַר רַבָּא לְהִנֵּי תַגְרִי מוֹכְרֵי הַדָּס דְּכִי זַבִּינְתוּ אָסָא מַעֲפּוּ"ם דְּהָא סוּף
סוּף עֲבִיד עֲפּוּ"ם עֲבִירָה כּו' וְאִין בְּזָה אֶפְּיֵלוּ רֵיחַ קוֹשְׁיָא וּכְבַר הַרְגִישׁ הִלְבוּשׁ פִּינְצָא בְּזָה
בְּסִי' ב' וְכַתְּבַת דְּהֵתֵם שְׂאִין עֲצָמוּ נִגְזַל אֵלָא שֶׁהִקְרַעַע שֶׁהוּא גְזוּל בְּהָ הֵיטָה גְזוּלָה בְּיַד
הַכּוֹתֵי וְהֶאֱתָרוּג לֹא הִי בְּעוֹלָם כְּשֶׁגְזַל הִקְרַעַע לְפִיכָּהּ סְגִי כְּשֶׁקְצָצָה נְכָרִי וְהוּא קוֹנָה אוֹתוֹ
מִמֶּנּוּ דַּה"ל יְאוּשׁ גְּדוּל וְשִׁנּוּי רְשׁוֹת וְכ"ע מוֹדֵי שְׁמַכְרֵכִין עָלָיו אֶפְּיֵלוּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן
מִשָּׂא"כ הִיכִי שְׁגוּל הַלּוּלָב פְּסוּל ה"נ דְּכּוֹנְתִי שֶׁהֶאֱתָרוּג גּוּפוֹ מְוַרְכָּב וּק"ל וּמֵה שְׁרָצָה
הַט"ז לְהַסְתִּיעַ מִפְּסוּל נִדְמָה בְּאֶתְרוּג דְּהֵינּוּ דוּמְיָ לְכוּשֵׁי כ"ש פְּלִאִי כְּכַר תְּבַר בְּעֲצָמוֹ
לְגִזְיָוִי וְאָמַר דְּהֵתֵם הַטַּעַם מְשׁוּם דְּלָאוּ הֵדֵר הוּא וְכָל דְּבָרֵי הַט"ז שֶׁם אֵינָם מְוַכְרָחִים וּמֵה
שְׁכַתְּבַת מִתְּשׁוּבַי רַמ"א סִי' קכ"ו שְׁכַתְּבַת בְּשֵׁם הַר"ם פְּאֶדְוִי שְׂאִין יוֹצְאִים בְּאַרְצוֹ אֶפְּיֵלוּ
ע"י דְּחַק וְאִנִּי רֵאִיתִי בְּתִשׁוּבַת רַמ"א סִי' קי"ז שְׁמַסִּיִּים וְנ"ל וְהִנֵּה לֹא אוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל
רֵאשׁוֹנִים שְׁנֵהֲגוּ לְבַרְךָ עַל אֶתְרוּג כְּזָה בְּמָקוֹם הַדְּחַק מ"מ לֹא שְׁבָקִינוּ הַתִּירָא לְבַרְךָ עַל
אֵלוֹ שְׁלֵא בְּדוּחַק גְּדוּל עכ"ל וְעַיִקָר פִּילְפוּלָא שֶׁל רַמ"א דְּהָא מֵרֵאשִׁיט וְלִמּוֹנִי נְמִי יֵשׁ
לְהֵם כֹּל הַסִּימָנִי שְׁמֵנוּ חֲכָמִים בְּאֶתְרוּג שְׁדַר מְשֻׁנָּה לְשֻׁנָּה בְּאִילָן וְכִמוֹ כֵּן שְׂאֵר סִימָנֵי
א"כ נִכְשִׁיר גַּם אֵלוֹ אֲבָל בְּאַמַּת נוֹכַל לוֹמַר דְּלְמַוְרָכָב יֵשׁ לוֹ טַעַם וְרֵיחַ פְּאֶתְרוּג מִמֶּשׁ בְּלִי
שׁוּם שִׁנּוּי הַסּוּמָךְ עַל רֵאשׁוֹנִים וּמְבַרְךָ עָלָיו יֵצֵא בְּדַעֲבָד וּמַעוֹלָם לֹא מְצִינוּ שֶׁהֵם פְּסוּלִים
דְּאוֹרֵייתָא הַנִּלְע"ד כְּתַבְתִּי: שְׂאֵלָה קַעֲד הַמְּאִיר לְאַרְץ וּלְדָרִים רֵאשׁ לְחִסְדֵי יִשְׂרָאֵל לְגַס
עַמִּים הָרִים הוּא יְדִידֵי וְחִבִּיבֵי כְּנַפְשֵׁי אֵלוֹפִי וּמִיְנֻדְעֵי מְאֻלְפָנִי וּמַעֲבָדֵי הַרְבֵּי הַגְּדוּל
הַמְּפֹרָסִם עֲרוּגָ' הַבּוֹשֵׁם נ"י ע"ה פ"ה ר"ג כש"ת מֵהוֹר"ר מְאִיר נר"ו: עֲדִינִין לֹא נִצְטַנְנוּ
גְּחֻלַּת וְשִׁלְהֵבַת הַקְּשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁי עַל אֶהֱבָתוֹ אֶהֱבָה רַבָּה וְאֶהֱבַת עוֹלָם וְכָל יְמֵי חַלְדֵי לֹא
אָסוּר מִמֶּנָּה וְהִנֵּה אֵהוּ אֲדוּנֵי אֵל יַרְע בְּעֵינָיו רוּם פֶּאֶר כ"ת לְהִיּוֹת נִשְׂאוֹל נִשְׂאֵלְתִי שְׂאֵלָה
מִמְּדִינַת אֲשַׁכְּנֵז וְהַשְׁבָּתִי כִּיֵּד ה' הַטּוֹבָה עָלַי לְהַשִּׁיב לְשׂוֹאֲלֵי דְבָר אֲמַנָּם יְדַעְתִּי קוֹצֵר
הַשְּׂגָתִי וּמִיַּעוּט עֲרָפִי לְסִמּוֹךְ עָלַי אֶפְּיֵלוּ בְּמָמוֹן הַקָּל וְאֵלְכָה לִי אֶל הַהָרִים הַרְמִים הַלּוֹא
רוּם פֶּאֶר כ"ת בְּרֵא"ש כֹּל הַקּוֹרְאֵי וְהוֹלְכִים לְתוֹמוֹ שְׁמַתְמֵם דְּבָרָיו מִש"ס וּפּוֹסְקִים אֲשֶׁר
עֵינָיו מְשׁוּטְטֵת בְּפִקִּידָה אַחַת וְהַכֹּל לְפָנָיו גְּלוּי וְיָדוּעַ בְּכֵן נָא וְנָא שְׂיִשִּׁים עֵינָיו שְׁכָלוֹ הַצַּח
וּמְצוֹחֶצַח עַל דְּבָרֵי עֲבָדוֹ וְאִם יִסְכָּים דַּעְתוֹ עַמִּי יִשְׁמַחֲנִי חֵישׁ קָל וּמֵהָר כִּי תוֹרָה הִיא
וְלַלְמּוּד אֲנִי צָרִיךְ וְזֶה לְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה אֲשֶׁר נִשְׂאֵלְתִי יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ בְּאַחַד שְׁנֵשׂאֵי אִשָּׁה בְּשָׁנֵי
יָמִים לְחֻדְשׁ אֱלוּל שְׁנַת ת"צ וּמֵתָה אִשְׁתּוֹ בְּשָׁנֵי יָמִים לְחֻדְשׁ אֱלוּל תצ"א דְּהֵינּוּ בְּשַׁעָה
ט' בְּלִילָה הַשְּׂנֵיף לְיוֹם ב' ב' אֱלוּל וְגַם שְׁנָה זוֹ הֵיטָה מְעוֹפְרַת וְנִחְלָקוּ יוֹרְשֵׁי אִשָּׁה עִם
הַבַּעַל שְׂיִוְרְשֵׁי אִשָּׁה אֲמָרוּ שְׂיִוִם זֶה נִחְשָׁב לְשָׁנָה שְׁעֵבְרָה וּלְפִי תַקְנַת שׁוּם צָרִיךְ לְהַחֲזִיר
וּבַעַל אָמַר שְׂיִוִם זֶה נִחְשָׁב לְשָׁנָה שְׁנֵינָה וְגַם בְּדָבָר יְרוּשָׁת חח"ז לֹא נֶאֱמַר שֶׁם הַתְּנָאֵי בְּאִם
שְׁתַּמּוֹת בְּלֹא זָרַע קִיִּימָא דְאִין לְהַבַּעַל זְכוּת בְּאוֹתוֹ סָף אוֹ שְׂיֵהָ חוֹב בְּטַל בְּכֵן יוֹרְנֵי מוֹרִינוּ
וְרַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה מִכ"ת הָאָרִיף בְּרֵאִיוֹתָיו וּפְּיִלְפוּלָיו וְאִין דְּרָכֵי לְהַשִּׁיב עַל
הַפְּלוּלִים בְּכַתְּבַת וְהַדְּבָרִים לֹא נִתְּנוּ אֵלָא לְהַשִּׁיב פֶּה אֶל פֶּה אִם אֲזַכָּה אֲדַבֵּר אֶף רֵאִיתִי
שְׁעַיִקָר רֵאִייתוֹ מִכְּתִי עָרִי חוֹמָה דְּקִי"ל כְּחֲכָמִים דְּפְּלִיגֵי אֲדַרְבֵּי וּס"ל דְּמוֹנִין י"ב חוֹדְשׁ
מִיּוֹם לְיוֹם הֵינּוּ כְּשִׁינִיעַ אוֹתוֹ יוֹם לְשָׁנָה הַבָּא הוּי שְׁנָה שְׁנִי וְכֵן פִּירְשׁ"י לְהַדְּיָא בַר"ה

דף ז' ע"ב אם מְכַרָה בט"ו בְּנִיסָן כּו' אִינוּ נִחְלָט עַד שְׁיִגִיעַ ט"ו בְּנִיסָן בְּשָׁנָה הַבָּא עַל כָּל פְּנִים מְשִׁיגִיעַ ט"ו בְּנִיסָן הוּא מְנוּחָלָט וְהַדְּבָר אֵין צָרִיךְ רְאִיָּה וְכֵן פָּתַב הַרְמַב"ם פ"א ופ"ה מֵהֶלְכוֹת שְׁמִיטָה עכ"ל.

וּבְסוּף דְּבָרָיו מְסִיִּים שָׁנָה הוּא יוֹתֵר פְּשוּט מִבְּעֵיתָא בְּכוּתָחָא דָּאם עוֹמֵד בט"ו בְּנִיסָן כְּשִׁיגִיעַ ט"ו בְּנִיסָן לְשָׁנָה הַבָּא הוּא נִחְשָׁב לְשָׁנָה וְהַרְחִיב לְהַחְלִיט בְּמִןְסָפָם שְׁאוֹתוֹ יוֹם נִחְשָׁב לְשָׁנָה שְׁנִיָּה.

וְאֵנִי אוֹמֵר מִקְלָתָא דְּפְשִׁיטָא לִמְכ"ת מִבְּעֵינָא לִי טוֹבָא וְתַחֲקִילַת דְּבָרֵינוּ יֵאִיר שְׁלֵא יִהְיֶה מִקְלָתָא דְּתַמְל' בְּעֵינֵי הַמּוֹן שְׁאָם הִיְתָה מֵתָה קוֹנָדָם הַלִּילָה הִיָּה צָרִיךְ לְהַחְזִיר וּבְשָׁבִיל שְׁעָה מוּעָטָת שְׁמֵתָה בט' בְּלִילָה אִינוּ צָרִיךְ לְהַחְזִיר דְּכִיּוּצָא בְּזָה אֵיתָא בְּכַתְּוּבוֹת דְּף ק"ד ע"א עַל הָא דְּאָמְרוּ חֲכָמִים כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיָּה גוֹבָה כְּתוּבָתָה עַד כ"ה שָׁנִים א"ל אֲבִי לְרַב יוֹסֵף אֲתִי קוֹנָדָם שְׁקִיעַת הַחֶמֶה גוֹבָה כְּתוּבָתָה לְאַחַר שְׁקִיעַת הַחֶמֶה לֹא גָבִי בְּהֵיִא פְּוֹרְתָא אֲחֻלְתֵּי' א"ל כָּל מֵדַת חֲכָמִים כֵּן הוּא בְּאַרְבָּעִים סָאָה טוֹבֵל בְּאַרְבָּעִים סָאָה חֶסֶר קוֹרֵטב אִינוּ יָכוֹל לְטַבּוֹל בָּהֶם וּמִזָּה יֵשׁ לְלַמּוֹד מִדְּנָקָט קוֹנָדָם שְׁקִיעַת הַחֶמֶה וְאַחַר שְׁקִיעַת הַחֶמֶה וְלֹא נָקָט קוֹנָדָם יְצִיאַת הַפּוֹכְבִּים וְאַחַר יְצִיאַת הַפּוֹכְבִּים דְּאֶפִּילוּ מִיָּד אַחַר שְׁפָלָה יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל כ"ה שָׁנָה אֶפִּילוּ קוֹנָדָם יְצִיאַת הַפּוֹכְבִּים לְאַחַר שְׁקִיעַת הַחֶמֶה כִּינּוּ דְּהוּי בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת סָפֵק לִילָה הוּא מִעֲמִידִין הַמָּמוֹן בְּחֻזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל וְה"ה בְּנִידוֹן דִּידוֹן נְמִי דְּאֶפִּילוּ אִם מֵתָה בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת בְּיוֹם אַחֲרוֹן מוֹקְמִינּוּ הַמָּמוֹן בְּחֻזְקַת הַבַּעַל שֶׁהוּא יוֹרֵשׁ דְּאוֹרֵייתָא וְכָל זֶה אֵי הוּי בְּרוּר לָן שֶׁב' אֵלּוּל נִחְשָׁב לְשָׁנָה שְׁנִיָּה כְּמוֹ גָבִי שְׁבִיעִית שְׁמֻשְׁמֻטָּה בְּסוּפָה וְאִם לֹא הִי אֵלּוּל מְעוֹבָר כְּשִׁמְגִיעַ כ"ט אֵלּוּל לְעַתּוֹתֵי עָרַב כְּלָתָה שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה וְיוֹם אַחַד בְּתַשְׁרֵי נִחְשָׁב לְשָׁנָה הַבָּא וְכֵן הִדִּין אִם עָמַד בְּשָׁנֵי בְּאֵלּוּל נִגְמְרָה הַשָּׁנָה לְעַת עָרַב בְּיוֹם א' שֶׁל אֵלּוּל לְשָׁנָה הַבָּא אֲלֵא דְּמִסְפָּקָא לִי טוֹבָא דִּילְמָא דְּוּוּקָא הִיכִי דְּהַתְּחִילָה הַשָּׁנָה מְעָרַב כְּמוֹ שְׁמִיטָה אֲבָל הִיכִי דְּעוֹמֵד בְּאַמְצַע הַיּוֹם אוֹ בְּשִׁלִּישׁ הַיּוֹם י"ל דְּאַף אוֹתוֹ יוֹם מְשָׁנָה הַבָּא נִחְשָׁב לְשָׁנָה שְׁעָבְרָה וְאֶפִּילוּ הִגִּיעַ לְשַׁעָה זוֹ צָרִיךְ לְגַמּוֹר כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם כִּי הִיכִי דְּלֹא חֲשָׁבִינוּ שְׁעוֹת לְחַדְשִׁים כֵּן פְּשִׁיט' דְּלֹא חֲשָׁבִינוּ שְׁעוֹת לְשָׁנִים דְּאֶפִּילוּ יָמִים לֹא חֲשָׁבִינוּ לְשָׁנִים כְּדֵאֵיתָא בְּרִישׁ מְגִילָה וְרֵאז' לְזָה דְּאָמְרִינוּ בְּזַבְחִים דְּף כ"ה ע"ב דְּאָמַר רַבָּא שֶׁהַ תָּמִים זָכַר בֶּן שָׁנָה יֵהִי שִׁיְהִי' תָּמִים וְכֵן שָׁנָה בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה בְּקַפְלָה וּבְהֶלְכָה וּבְזָרִיקָה מִזִּין ת"ל יֵהִי כָּל הַנוֹנֵייתָה לֹא יִהְיֶה אֲלֵא תָּמִים וְכֵן שָׁנָה וּפְרִיךְ מִי אֵיכָּא מִיָּדִי דְּבִשְׁעַת שְׁחִיטָה בֶּן שָׁנָה וּבִשְׁעַת הֶלְכָה וְזָרִיקָה בֶּן שְׁתַּיִם אָמַר רַבָּא זֹאת אוֹמְרַת שְׁעוֹת פּוֹסְלַת בְּקַדְשִׁים וּפִירֵשׁ"י כְּגוֹן שְׁנוּלַד בְּנִיסָן בִּי"ד בט' שְׁעוֹת וּשְׁחִטוּ לְשָׁנָה הַבָּא בט' שְׁעוֹת אֲסוּר לְזָרוּק דְּמוֹ בְּעִשְׂרֵי שְׁפָרָה עָבְרָה שְׁנָתוֹ עכ"ל וּמִשְׁמַע מְלִישְׁנֵי דְּש"ס דְּקָאֵמַר מִי אֵיכָּא מִיָּדִי דְּבִשְׁעַת שְׁחִיטָה בֶּן שָׁנָה כּו' מִשְׁמַע דְּעֵיקַר יִלְפוּתָא דִּיהִי' אֲתִי לְאַפְסוּלֵי זָרִיקָה דְּאֵי לֹא קָרָא ה"א שְׁחִיטָה פְּשִׁיטָא דְּכִשְׁיָרָה אֲלֵא אֶפִּילוּ זָרִיקָה הִיְתִי מְכַשִּׁיר וּלפ"ז מוֹכְרִים אֲנוּ לוֹמֵר דְּבָכָל מְקוּם דְּקָאֵמַר מִיּוֹם לְיוֹם פִּירוּשׁוֹ עַד וְעַד בְּכָלֵל וְאוֹתוֹ יוֹם בְּכָלֵל דְּאֵי לֹא הִכִּי לֹא אֵי צָטְרַךְ קָרָא לְאַפְסוּלֵי זָרִיקָה דְּהָא כְּבָר נִפְסְלָה מִשְׁעַת שְׁחִיטָה אֲלֵא ע"כ דְּהוּי אֲמִינָא דְּאוֹתוֹ יוֹם בְּכָלֵל שָׁנָה שְׁעָבְרָה מִשּׁוּם דְּאֵין חוֹשְׁבִין שְׁעוֹת לְשָׁנִים דְּהָא אֶפִּילוּ יָמִים אֵין חוֹשְׁבִין לְשָׁנִים ק"ו שְׁעוֹת וְכָל יוֹם בְּכָלֵל שָׁנָה שְׁעָבְרָה וְהוּי אֲמִינָא דְּאַף דְּזָרִיקָה הִיְתָה בְּשַׁעָה י' דְּכִשְׁיָרָה קמ"ל קָרָא דְּכָבַר עָבְרָה שְׁנָתוֹ מִשְׁעָה תְּשִׁיעִית וּלְמַעְלָה וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם בפ"א מִמְעָשָׂה קוֹרְבָנוֹת שְׁפָתָב אֶפִּילוּ הִי

בן שנה בשעת שחיטה והוסיף על שנה בשעת זריקה נפסל עד שיהי' בן שנה עד שעת זריקה ש"מ דאי לאו קרא לא היינו מקפידים אלא בשחיטה אע"פ שבשעת זריקה כבר חלף ועבר שעה שנולד בו ש"מ דיום שנולד נחשב לשנה שעברה וע"כ צריכין אנו לפרש הא דאימא בעירכין דף ל"א ע"ב דאי מעד תם שנת ממכרו ה"א מיום ליום אין מעת לעת לא פתב רחמנא ימים וע"כ צריכין אנו לפרש פה דה"א מיום ליום אין ר"ל דהמזכר רשאי לפדות אפילו כל היום כגון אם מכר בי"ד בניסן רשאי לפדותו לשנה הבא כל יום י"ד אבל מעת לעת לא ר"ל אינו נחלט ללוקח במעת לעת כגון אם מכרה בארבע עשר בניסן בתצי היום לשנה הבא אינו נחלט בארבע עשר בתצי היום אלא רשאי לפדותו כל היום קמ"ל קרא דשעות חשבינן ואם נשלמה בתצי יום ולא פדה נחלט ללוקח: ותמה אני על הרמב"ם שפסק בפרק י"ב מהלכות שמיטה כרבנן דפליגי אדרבי ונ"ל הגיע י"ב חודש ולא גאלה הרי זה נחלט ביד לוקח ולא פתב דינא דמעתי לעת שהרי אליבא דכולי עלמא בבתאי ערי חומה בעינו מעת לעת דהיינו משעה לשעה דאם קנה בתצי יום ארבע עשר בניסן לשנה הבא נחלט מיד בי"ד אחר תצי יום מיהו יש לדחוק ולפרש הא דקאמר הש"ס מי איכא מידי דבשעת שחיטה הוי בן שנה בשעת הלכה וזריקה בן שתיים ר"ל דהא ע"כ לפי מאי דס"ד דיום שנולד נחשב לשנה שניה וע"כ אי נולד בניסן בט"ו פשר כל יום י"ד בין בשחיטה ובין בזריקה הוא עדיין בן שנה ואי נולד בי"ד אף בשחיטה פסול ופריה שפיר מי איכא מידי כו' ותירץ רבא זאת אומרת שעות פוסלת בקדשים ואי לא קרא ה"א באמת אם נולד בי"ד בניסן פסול בין בשחיטה ובין בזריקה והשתא דאיצטרף קרא ש"מ דלא הייתי פוסל בשחיטה אם נולד בי"ד בט' ושחטה בט' ואף שהזריקה הי' אחר שנה קי"ל דאף זריקה צריף להיות בתוף שנה אבל לעולם בכל מקום שנזכר שנה לא בעינו מעת לעת לשעות: אבל עדיין לא נחה ושקטה דעתי מדברי אגדה שדרשו רז"ל בר"ה ובקדושין בן מאה ועשרים שנה אנכי היום מלמד שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום מחודש לחודש ומשה נולד בז' באדר ומת בז' באדר ואי ס"ד דאותו יום נחשב לשנה שניה אם פן יקשה לר"מ דס"ל דיום אחד בשנה חשוב שנה הי' לו לחשוב קכ"א שנה והלומדים הראו לי במהרש"א בקדושין בפ"ק על הא דאמרינן בז' באדר מת משה כו' עד את מספר ימיה אמלא וכתב מהרש"א הא דלא פתב מספר שנותיה אמלא משום פיון דמיום ליום הוא הרי באותו יום מתחיל שנה אחרת כדמיון במשה שנולד בז' באדר פלו לו ק"כ בני"ו באדר דבז' באדר מתחיל שנת קכ"א אבל אמר דהשנים מלאים מיום ליום באותו חודש ע"ש ואין משיבין מדרוש להלכה למעשה והתוס' בפרק הקומץ דף ל' ע"א ד"ה מפאן ואילף יהושיע פתבו דאי בשבת מת איף פתב בע"ש בן ק"כ שנים על העתיד וכתבו שבספר עולם מוכח דז' באדר הי' בערב שבת מדבריהם מוכח כל היכי דאמרינן מיום ליום אותו היום שעומד בו נחשב לשנה שעברה ובדרושים שלי פתבתי טעם לשבח למה הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים דווקא מיום ליום משום דכתבו התוס' בסוף מנחות דאימא במדרשות שמיכאל הגדול מקריב נשמותיהן של צדיקים וא"כ דינם כקדשים דחשבינן שעות ושנות הדורות שנגזר עליהם וצריכין להחשב שעות כמו גבי קדשים ונניח דברי אגדה ועדיין לא פלטינן מהא דילמא בלשון בני אדם שנה הוא מיום ליום וע"כ אותו יום שעומד נמי בכלל דומיא דמיום ליום הנאמר במשה דאותו יום נמי בכלל דדווקא מילתא דמיתחלי מאורת' כמו

שביעית דמתחיל בר"ה ובערב ר"ה לשנה הבא בלילה שלקמה שנת השביעית ויום ר"ה נחשב לשנה אחרת אבל במעשה שנעשה בתוך היום שעה או שנים בלשון בני אדם נחשב גם אותו יום לשנה ותדע דהא בפ"ק דפ"ה תנו כבשים בני שנה וכולם מיום ליום והביא ר"ש תוס' כבשים בני שנה שלש מאות וששים ותמשה פנגד ימות החמה ותכמים אומרים מאחד בניסן לאחד בניסן מט' באב לתשעה באב נתעברה השנה נתעברה לו וע"כ נחשב לשנה ראשונה דהא בקדשים בעינו מעת לעת וכמו כן פליגי בבתי ערי חומה כדאימא בר"ה דף ו' ע"ב דס"ל לרבנן דענומה שנים עשר חודש מיום ליום וע"כ האי מיום ליום נמי פירושו מעת לעת דאם מקרה באחד בניסן מונה אחד בניסן לשנה הבא ולשנה שעברה דהא בבתי ערי חומה לכולי עלמא בעינו מעת לעת לשעות כדאימא בעירכין וכן הו' דתנו בעירכין דף ל"א ע"ב בראשונה הו' נטמן יום י"ב חודש כדי שיהיה חלוט לו וע"כ צריכין אנו לומר דאם מקרה באחד בניסן לשנה הבא באחד בניסן נקרא יום י"ב חודש מיום ליום דאין לומר בכ"ב באדר הו' נטמן שהרי בבתי ערי חומה בעינו מעת לעת ועדיין הו' יכול לפדות ביום א' בניסן אלא ע"כ כל היכי דתני מיום ליום אותו יום שעומד בו כגון באחד בניסן לשנה הבא באחד בניסן נחשב לשנה שעברה ומנא מילתא דפסיקת' נקט יום שנים עשר חודש דאם מקרה בסוף היום של אחד בניסן לשנה הבא הי' נטמן כל אותו היום דזה נקרא יום שנים עשר חודש ולפ"ז לענין נדרים תנו ריש פ' קונם אם אמר יום אחד שבת אחת שנה אחת מונה מיום ליום ומדנקט וכייל בחד לישני כמו דתני גבי כבשים בפ"ק דפ"ה וגבי בתי ערי חומה נמי תני מיום ליום וע"כ ה' מרבויה דקרא בעינו מעת לעת משעה לשעה וגבי נדרים נמי תני מיום ליום, וכן פ"ק דר"ה לענין נדרים דמונה שנים עשר חודש מיום ליום וע"כ צריכין אנו לפרש דלשון בני אדם כן הוא דאם עומד בכ' בניסן בתחילת הלילה פשיגעי יום ב' בניסן לשנה הבא בתחילת הלילה פלטה לו שנה ואם עמד בשתי שעות בלילה או בבוקר או בתצוי יום צריף להשלים עד אותו זמן מעת לעת וזה בכלל מיום ליום וכן פירשו התוס' בנדרים ריש פ"ק קונם וז"ל מיום ליום פלומר עד שנה אחרת באותו יום וכן בשבוע אחרת באותו יום שצדד: ובזה ניחא דברי הרמב"ם שכתב בבתי ערי חומה מיום ליום ולא פי' מעת לעת כדאימא בגמ' אליבא דכ"ע משום דסמוך דסתמאכפירושו דמיום ליום הוא מעת לעת ואף דקאמר הש"ס בעירכין דאי מעד תם שנת ממכרו ה"א מיום ליום אין מעת לעת לא כתב רחמנא ימים ש"מ דמיום ליום לא משמע מעת לעת מ"מ בתר דגלי לו קרא סמוך תנא אקרא ונקט בכל מקום גבי קדשים וגבי בתי ערי חומה מיום ליום דממילא משמע כדינו דהינו מעת לעת ולא הוצרך הרמב"ם לפרש בפ"א ממעשה קרבנות בקדשים מעת לעת אלא לאשמועינן דאף זריקה בעינו שיהי' בתוך שנה מעת לעת אבל בכל מקום סמוך דממילא ידעינן דבעינו מעת לעת כמו דתני במתניתין גבי כבשים ובתי ערי חומה: ולפ"ז מה שהביא הרב ראי' מהא דבתי ערי חומה ומפירש"י דר"ה ממקום שהביא ראיה שם יש סתירה לדבריו דהא ע"כ בבתי ערי חומה חשבינן מעת לעת אליבא דכ"ע וע"כ הו' דקאמר הש"ס ותכמים אומרים מונה י"ב חודש מיום ליום פירושו דאף אותו יום שעומד בו וכן מה שפירש"י אם מקרה בט"ו בניסן אינו נחלט עד שישגיע בו ט"ו בניסן ר"ל עד ועד בכלל דהינו מעת לעת דבונדאי לא חולק רש"י על סתמא דש"ס דבבתי ערי חומה בעינו מעת לעת ולענין נדרים כתב הטור יו"ד

סי' ר"כ דב'ענין מעת לעת וְהַרְמַב"ם פְּתַב בַּפ' ד' מְהִלְכוֹת נְדָרִים יוֹם אֶחָד אָסוּר מֵעַת
לְעַת שְׁבַת אֶחָד אָסוּר ז' יָמִים מֵעַת לְעַת ר"ל אִם נִדְרָ בַג' בְּשִׁבְתָּ בְּחֻצֵי יוֹם אָסוּר עַד
שְׁיִגִיעַ ג' בְּשִׁבְתָּ בְּחֻצֵי הַיּוֹם וּבַחֲוָדָשׁ אֶחָד אָסוּר שְׁלֹשִׁים יוֹם גְּמוּרִים מֵעַת לְעַת וּבַשְּׁנָה
אֶחָת הָרִי זֶה אָסוּר שְׁנָה תְּמִימָה מִיּוֹם לַיּוֹם וְלֹא פְתַב מֵעַת לְעַת דְּהַרְמַב"ם לִישְׁנֵי דְמַתְנִיתִין
וּבְרִייתָא נְקֻט גַבִּי נְדָרִים וְכִינּוּן דְּגַבִּי שְׁנָה נְקֻט מִיּוֹם לַיּוֹם אֵין צְרִיךְ לְפָרֵשׁ מֵעַת לְעַת כְּמוֹ
דְּנְקֻט בְּבִתֵּי עָרֵי חוּמָה מִיּוֹם לַיּוֹם וְע"כ צְרִיכִין אָנוּ לְפָרֵשׁ מֵעַת לְעַת וּבַפ' ג' דְּנִזְיָרוֹת פְּתַב
סְתָם שְׁנָה שֵׁנ"ד יָמִים וְכַתְּבֵי הַב"י שְׁכּוֹן פְּתַב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבֻּבָה וְכֹה הֵם דְּבָרֵי הַרְמַב"ן
וְהָרֵא"ש וְהָר"ן נְמִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כֹּן עַכ"ל וְכִינּוּן שֶׁהַב"י פְּתַב שְׁדַבְּרֵי הָרֵא"ש וְהָר"ן
אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כֹּן מֵהִיכִי תִּיַתִּי גִימָא דְּחוֹלְקִין עַל הַרְמַב"ם בְּדַבְּרָ שְׁנוּכַל לְהַשְׁווֹת שְׁלֹא יְהִי
מִחֻלְקָה בִּינֵיהֶם לְדִינָא וְכֹן סְתָם וּפְסָק בַּש"ע וְכַתְּבֵי דוֹדֵי הַש"ךְ גַּבִּי אִם אָמַר חוֹדֵשׁ אֶחָד
אָסוּר מִיּוֹם לַיּוֹם כְּגוֹן אִם נִדְרָ בְּחֻצֵי יוֹם ט"ו לְחוֹדֵשׁ תִּמְמוֹז אָסוּר עַד חֻצֵי יוֹם לְחוֹדֵשׁ אָב
אֵע"פ שְׁאִינוּ אֶלָּא כ"ט יוֹם וְכֹן פְּתַב הָרֵא"ש אִם אָמַר בַּח' לְחוֹדֵשׁ אָסוּר עַד ח' לְחוֹדֵשׁ
הַבָּא וְלִי נִרְאָה דְּאֶפְשָׁר דְּהָרֵא"ש נְמִי לֹא פְּלִיג עַל הַרְמַב"ם דְּהָרֵא"ש מִיְיָרֵי בְּסְתָם חוֹדֵשׁ
שְׁהוּא מְלֵא א"כ נִשְׁלְמוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם בַּח' לְחוֹדֵשׁ הַבָּא בְּחֻצֵי יוֹם דְּבַלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם שְׁלֹשִׁים
יוֹם קְרוֹי חוֹדֵשׁ: וְהַתּוֹס' בַּפ' הַמְדִיר דָּף ע"א ד"ה ר"י פְּתַבּוּ דְּחוֹדֵשׁ דְּקָרָא שְׁלֹשִׁים יוֹם
נְאֻף שְׁפַתְּבוּ הַתּוֹס' דְּבַדְרָבְּנֵן חוֹדֵשׁ חֶסֶר הוּא מ"מ לְחַד תִּירוּצָא פְּתַבּוּ דְּאָף בְּלִישְׁנֵי דְרַבְּנֵן
הוּא חוֹדֵשׁ שְׁלֹשִׁים יוֹם הִיכִי דְלֹא מוּכַח וּא"כ אָף דְּמִסְפָּקָא לָן בְּלִישְׁנֵי דְבְּנֵי אָדָם בְּנְדָרִים
הָנִי סָפֵק דְּאוּרְיִיתָא רֵאוּי לְהַחְמִיר וְכִינּוּן דְּסְתָם חוֹדֵשׁ הוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵין אָנוּ צְרִיכִין
לְפָרֵשׁ מַה דְּפִירַשׁ"י בְּמַגִּילָה דְּאֵין מוֹנִין יָמִים לְשָׁנִים דְּנִפְקָא מִיְיָרֵי לְעַנְנֵן נְדָרָ וְגַבִּי אֵין
מוֹנִין שְׁעוֹת לְחֻדְשִׁים פִּירַשׁ"י דַּנ"מ לְעַנְנֵן גֻּט נְאֻנֵי אוֹמַר דְּנוּכַל לֹמַר גַּבִּי שְׁעוֹת לְחֻדְשִׁים
נְמִי נִפְקָא מִיְיָרֵי לְעַנְנֵן נְדָרִים אִם אָמַר חוֹדֵשׁ אֵינוּ מוֹנָה כ"ט יוֹם י"ב שְׁעוֹת אֶלָּא שְׁלֹשִׁים
יוֹם כְּמוֹ שְׁפִי הַרְמַב"ם דְּבַעֲיָנָן שְׁלֹשִׁים יוֹם גְּמוּרִים מֵעַת לְעַת דְּמַהֲהִיא קָרָא דִּילְפִינָן דְלֹא
חֻשְׁבִּינָן שְׁעוֹת לְחֻדְשִׁים יְלְפִינָן נְמִי בְּנִזְרֵי דְּחוֹדֵשׁ הוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם וְכִינּוּן דְּכָל הַפּוֹסְקִים
שְׁוִים דְּלַגְבֵי נְדָרִים בְּעִינָן מֵעַת לְעַת וְלִישְׁנֵי דְשֻׁטְרֵי אָנוּ לֹמְדִים מְלִשׁוֹן נְדָרִים כְּמוֹ דְּאִיתָא
בַּח"מ ס"ס מ"ג א"כ גַּם אָנוּ נִלְמַד דְּשְׁנָה הַנְּזַכֵּר בְּתַקְנָה כְּמוֹ בְּנְדָרִים וּבְעִינָן מֵעַת לְעַת
וּא"כ בַּנ"ד שְׁחוּפְתָה הִי בְיוֹם ב' אֶלּוּל וְהַמִּיתָה הִי בְּשְׁנָה הַבָּא בְּלִיל ב' אֶלּוּל עֲדִינָן לֹא
נִשְׁלְמָה שְׁנָתָה וְלֹא מְבַעֲרֵי לְפִי הַתּוֹס' שְׁפַתְּבוּ בְּעִירְפִין דָּף ל"א ע"א ד"ה מִיּוֹם לַיּוֹם מֵעַת
לְעַת דְּכַתְּבוּ דְּהוּא הַדִּין בְּכוּלְהוּ בְּעִינָן מֵעַת לְעַת דִּילְפִינָן שְׁנָה מְבַתֵּי עָרֵי חוּמָה כְּדַקְאָמַר
הַש"ס לְקַמְן גַּבִּי מִיְלְתָא אַחְרִיתָא א"כ כָּל מְקוֹם שְׁנִזְכֵּר שְׁנָה בְּכָל הַתּוֹרָה הוּא מֵעַת לְעַת
וְלְכַאוּרָה אָנוּ פּוֹסְקִים כְּדַעַת הַתּוֹס' דְּהָא הָרֵא"ל שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' הוּא שָׁם בַּגַּמ' דָּף ל"א
ע"ב גַּבִּי שְׁנֵי טְלָאִים אֶחָד נוֹלַד בַּט"ו בְּאֶדְרָ רֵאשׁוֹן וְאֶחָד נוֹלַד בְּאֶדְרָ שְׁנֵי זֶה שְׁנוּלַד בְּאֶדְרָ
שְׁנֵי כִינּוּן שְׁהִגִיעַ יוֹם אֶחָד בְּאֶדְרָ לְשְׁנָה הַבָּא עֲלָתָה לֹא שְׁנָה וְזֶה שְׁנוּלַד לֹא מְקוֹדֵם לֹא עֲלָתָה
לֹא שְׁנָה עַד ט"ז בְּאֶדְרָ לְשְׁנָה הַבָּא מִשׁוּם דִּילְפִינָן שְׁנָה מְבַתֵּי עָרֵי חוּמָה וְכֵהָ פִּיִּסְקָא אָנוּ
פּוֹסְקִים בִּי"ד לְעַנְנֵן בְּכוֹר וְגַם לְעַנְנֵן בַּר מְצָנָה בְּאו"ח ס' צ"ה ש"מ דְּכָל שְׁנָה אָנוּ יְלְפִינָן
מְבַתֵּי עָרֵי חוּמָה וּא"כ בְּנִזְדוֹן דִּידוֹן נְמִי כֹן וְזֶה בְּרוּר לְדַעַת הַתּוֹס' וְאֶפְּלוּ לְדַעַת הַרְבֵּי ר'
אֶלְחָנָן שְׁפִי דְּדוֹנְקָא בְּבִתֵּי עָרֵי חוּמָה בְּעִינָן מֵעַת לְעַת אַבְּל אֵינְךָ דְּהַתָּם דְּמַצִּינוּ לְמִימַר
דְּאֶזְלִינָן בְּתַר שְׁנֵים שְׁלָקָה וְלֹא בְּתַר שְׁנוֹת עוֹלָם בְּכוּלָן לֹא בְּעִינָן מֵעַת לְעַת וְעִי' בְּתוֹס'
סוּף פְּרָק הַשִּׁיג יד דָּף י"ח ע"ב ד"ה שְׁנָתוֹ שְׁלוֹ וּבְתוֹס' נִדָּה דָּף מ"ז ע"ב ד"ה כּוּלְהוֹן מֵעַת

לעת ובתוס' גדה דף מ"ד ע"ב ד"ה שלשים יום א"ב ועי' בתשובת הב"ח סי' ק"ב גבי פר
מצה לא בעינו מעת לעת ועי' בח"מ סי' ל"ה בש"ף מ"מ אף לפי דעת הפוסקים הנ"ל
מ"מ כולו מודו דגבי נדרים הולכין אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם אף אותו יום
שעומד בו נחשב לשנה שעברה וכל לשני דשטרי אנו מפרשים כמו גבי נדרים ובזה
אמרתי לישב מנהג עולם גבי אבילות הביא הב"י סי' שכ"ה מי שמת אביו או אמו בר"ח
ניסן פשיגוע בכ"ט באדר לשנה הבא לא פלה עדיין אבילות עד שיגיע ר"ח ניסן וכתב
התרומות הדפון בסי' רצ"ב והעולם נוהגין דאפילו בר"ח ניסן כל אותו היום אין מבטלין
מהם דין אבילות דיב"ח ואפשר משום דאמרו קדושה וברכו ומתפללין יום שמת בו אביו
הוא ולכך נוהגין ענין אבילות באותו היום עכ"ל הנה נתחבט למצוא טעם למנהג העולם
וכתב טעם מדעתו דרף אפשר ולי נראה דמנהג עולם נתיסד על פי הדין משום דסברי
דבעינו י"ב חודש מיום ליום ובעינו מעת לעת לכך נהגו כל אותו יום אבילות ולא רצו
לפסוק בחצי יום דהיינו באותו שעה שמת ונקבר משום לא פלוג: ונראה לי לענין איסור
ערוה כגון שאמר הרי זה גיטף אם לא באתי מהיום י"ב חודש או שנה ובא בסוף שנה
באותו יום שעמד בו יש לדון פתומרת הפוסקים דאם נתקדשה לאחר צריכה גט וגם
זקוקה ליבום ולולי שיצא מפי הפוסקים גדולי ראשונים אבות עולם הייתי אומר דלגבי
נדר אסור כל היום שעמד בו דאין חשבינן שעות לחדשים וק"ו לשנים וכן להחמיר גבי
גט פללא דמילתא בנידון דידן לכאורה הנה נראה דהדין עם אבי האשה דהא בנדרים
הספימו כל הפוסקים דבעינו מעת לעת ולישני דשטרות אנו ילפינן מנדרים א"כ בנידון
דידן גיליף לשון התקנה מלשון נדרים דהוי מעת לעת אמנם נראה בעיני בנדאי אם הי'
ברור לנו מש"ס בראיה מופתיות שבנדרים בעינו מעת לעת היינו מפרשים בשטרות נמי
כן אבל פינו דכל הפוסקים אין להם ראיה אלא סמכו אלישנ' דמתניתין דקתני בפ"ק
דקונם גבי שנה מיום ליום ובפ"ק דפרה נמי תנו כבשים בני שנה פולן מיום ליום מזה
אין ראיה ברורה לנדרים די"ל דלאו בחדא מחתא מחתניהו דהא בפ' יוצא דופן דף מ"ז
ע"ב תני שנה האמורה בקדשים כו' וכן שבבן ובבת פולן מעת לעת וכתבו התוס' דדוקא
בבתי ערי חומה ובקדשים כדאמרינן דלא בעינו מעת לעת לשעות כדפרישנא לעיל בדף
מ"ד ע"ב בד"ה שלשים יום הרי אף דנקט הש"ס כולו בחדא לישנ' ומעת לעת כולל
לפרש לשעות אפ"ה לאו בחדא מחתא מחתניהו ק"ו בלישנא מיום ליום דסתם מיום
ליום לא משמע מעת לעת לשעות כדמשמע בעירכין דקאמר דאי מעד תם שנת ממכרו
הוי אמינא מיום ליום אין מעת לעת לא ורהיט' דשמעת' משמע מיום ליום דלא בעינו
מעת לעת לשעות ואף דגבי קדשים י"ל דסמוך תנא דמתניתין דפ' הפרה ותני מיום ליום
אקרא דבעינו מעת לעת מ"מ גבי נדרים אין לנו עד נאמן דבלשון בני אדם הוא שנה
מעת לעת לשעות ונהי דמחמרינן גבי נדרים מ"מ גבי ממונא אוקי ממונא בחזקת מרא
והבעל הוא מוחזק ויורש דאורייתא יוכל לומר קים לי דמיום ליום גבי נדרים גופי' לא
הוי מעת לעת לשעות בלשון בני אדם והמוציא מחבירו עליו הראי' אפי' היכי דתני
שלשה שנים ויום אחד כתבו התוס' דיום אחד לא בעינו באותו שעה שנולד ופשיטא
היכי דתני שנה בסוף שנה מיך שפלה היום דהיינו אם נעשה באחד בניסן לשנה הבא
בכ"ט באדר מיך ששקעה החמה הוי לאחר שנה וכבר כתבנו בתחילת דברינו אפילו אם
מתה בין השמשות יוכל המוחזק לומר שהוא לילה ק"ו בנידון דידן שמתה בט' בלילה

שהוא נדאי לילה באותו הזמן באלול ונכה בה הבעל ובדבר הודש העיבור פבר דיקרו
מזה ראשונים ואחרונים בא"ה סי' נ"ב פתב הב"ש ס"ק י"ז בשם תשובות מהרשד"ם
דאם מתה בחודש י"ג נכה הבעל ובתשובות מהרי"ו סימן ס"ח פסק כל מקום דתניא שנה
חודש העיבור בכלל ע"ש וילענין אבילות הביא הטור ביו"ד סי' שצ"א דאין חודש העיבור
בכלל מדתניא בפ' אלו מגלחין על כל המתים נכנס לבית המשטה לאחר שלשים יום על
אביו ועל אמו לאחר י"ב חודש וכתב הרא"ש בשם פמה גדולים שהסכימו מדקתני י"ב
חודש ולא קתני שנה משמע דאין חודש העיבור בכלל משמע בכל מקום דתני שנה גם
חודש העיבור בכלל וכן גבי משפיר בית לשנה חודש העיבור לשוכר ואף דקרקע בחזקת
בעליה עומדת היכי דמספקא לן מ"מ היכי דלא הזכיר חודש רק שנה מוציאין הקרקע
מחזקת בעלי' וחודש העיבור לשוכר ש"מ דאין פאן ספק כלל דבלשון בני אדם חודש
העיבור בכלל וה"ה בכל השטרות ותקנות שנוצר שנה חודש העיבור בכלל ורהיט'
דשמעת' בכולהי ש"ס משמע דחודש העיבור בכלל וכעת אין אני תוקע עצמו לדבר
הלכה להתנכה עם תשובות אחרונים אף סגיון דעלמא נוטה לדברי מהרי"ו ואחריו אנו
גריין והנלפע"ד פתבתי היום יום ד' טו"ב שבט תצ"ב לפ"ק.

נאום מאיר: שאלה קעה אמרתי להודיע לכל יודעי דת ודין תורתנו שאמת ומשפט
ושלום שפטנו בשערינו ואין עיקש ונפתל בדברינו רק שראיתי שרב אחד פניל בכיולי
רבה פאלו ניתן לו חכמה יתירה לבטל דברי ב"ד ע"כ אמרתי להודיע ולהשיב על דבריו
שטעה וכבודו במקומו מנוח ולא דק ראשון במה שכתב דאין הב"ד נאמנים הואיל שפבר
פתבו ונתנו להם הפשרה אין להם להוסיף או לגרוע אע"פ שאומרים שפן הי' פנונתם
פדאיתא בהגהת רמ"א סוף סי' כ"ג ואף שפברמ"א מבואר וז"ל וה"ה אם קיבלו עליהם
פשוך וכו' וכן כל לשון הגה' הוא לשון יחיד דמשמע דווקא פחד מיירי היינו דקמ"ל
דאפילו פחד כל מה שאומר תוך הזמן נאמן אבל לענין סיפא שפבר פתב ונתן להם
הפשרה בנודאי אין חילוק פדבר בין ג' לדיין אחד עכ"ל ואח"כ רצה להסייע לנו מתשובת
פן לב: ונאני אומר שלפי הנראה פא פכת זה שהחליט פי' זה בדברי רמ"א אלא דמסייע
לן מתשובות פן לב והנה במחילה מפכודו שטעה טעות גדול ולא ידע טעמן של דברים
למה דיין אחד אינו נאמן ובשני דינים נאמנים מבואר בפוסקים משום דפחד חיישינן
שפא נשתנה דעתו ונחשיב פנוגע בעדות אבל שנים נאמנים דאין סברא לומר שנשתנה
דעת שניהם ואפילו בעדים מכחישים הדינים נאמנים יותר מעדים נאם פן אפילו אם
פתבו פשוך יכולים לפרש דבריהם דהא אפילו בעדים שפתבו השטר איתא בח"מ סי' מ"ו
דיכולין לפרש דבריהם אף שפבר פתבו בשטר יכולין לפרש בכל דבר שאין סותרים
דבריהם.

וכתב הש"ך ס"ק קי"ב אפילו דבריהם דחוק ועיין בסי' פ"ב וק"ו בדינים דעדיפי מעדים
וק"ו פן פנו של ק"ו שפנונה שאנו אומרים אינה תוספת או גרעון רק ביאור הדברים
פמו שהעיד הנאמן בק"ק ה"ל שהיה באותו שעה שיצא הדין מפניו וגם לא ראה דברי
הלבוש שפתב תחילה הגהות רמ"א ומסיים על דברי רמ"א אבל שנים נאמנים לעולם
אלו הבין הרב דברי רמ"א על בורין לא היה צריך לסייע מרחוקים מתשובת פן לב וגם
תשובה זו הביא הש"ך וקרוב ונראה לכל מעיין ובחנם האריף בהמגילה בפטומי מילי:
נעוד תמי' לי שפתב פסוף דבריו שיציעו הבע"ד שנית לפני הבוררים ואת אשר תצא

מפי הבוררים דין פשר פן יקום ואם לא יבואו הבוררים לעמק השנה אזי הברירה ביד הבע"ד אם לבחור שלישי המכריע או להיות הדין חוזר לסיני ויעמדו הבע"ד לפני ב"ד לדון ביניהם דין תורה תמה אני למה ביטל זכות בעל דין שפבר קיבלו עליהם שני בוררים לפשר הנה לו ליתן שלישי או מנהיגי העיר יתנו להם שלישי כמבואר בהדיא סי' י"ג דאם אין יכולים להשוות עצמם לבורר שלישי מנהיגי העיר יתנו להם שלישי ואם אין מנהיגים בעיר ילך התובע לפני ג' ויכופו הנתבע לדון בפניהם הרי להדיא שכל זמן שיש מנהיגים בעיר יתנו להם שלישי ובאמת קצת סמכנו על זה פיון דהבוררים לא היו יכולים לפשר ובאו לפנינו ע"פ גזירת מנהיגי הקהלה וברצון הצדדים א"כ לא נגרע פח ב"ד יפה מאחד שנברר מפי הקהל להכריע בין הבוררים והציעו כל דבריהם בעסק הפשרה ואף שלא היו כל הבוררים לפנינו תמכנו יתדותינו דמבואר בחו"מ סי' י"ב דיש פח ביד ב"ד לעשות דין פעין פשר במקום שאין הדבר יכול להתברר וכתב הסמ"ע אפילו בע"כ ולפי ראות עינינו ראינו שלא ליתן לצד שפנגדו שבועה ודברי הבורר שאמר שאין להשביעו הנה נראין לנו מכמה טעמים הכמוסי'.

ובפירוש פתב בספר שפסוף חזה התנופה הביאם הב"י בסי' ר"ב וז"ל ראונו ושמעון שפאו לדין ויצא אחד מהן זכאי ושוב חזר בעל דינו ותבעו בפני ב"ד אחר אינו זקוק לו לירד עמו לדין ולהשיב על טענותו וגם אין בית דין רשאים לשמוע דבריו אחר שפבר יצא זכאי מב"ד ראשון עכ"ל.

א"כ הרב המורה שרצה להכריח ולכוף לפניו מחדש אחר שיצא זכאי שלא פדין עשה ורישא בקרירי ורישא דרישא בחמימי. ואני לא פתבתי דבר זה אלא להוציא מלבן של צדיקים שלא יאמרו ח"ו טעינו בדבר משנה ע"כ פתבתי באר היטב לברר דברינו הנאמרים באמת.

נאום מאיר: שאלה קעו פתבו התוס' סוף גיטין ד"ה מה להלן בעדים ברורים כו' בירושלמי פריה דאמאי איצטרף קרא דלא יוכל בעלה אשר שלחה לשוב לקחתה תיפוק ליה דבלאו הכי אסור להחזיר סוטה פיון שיש עדים ומשני לעבון בשני לאונו עכ"ל וטובא קשיא לי דהא ביבמות דף י"א ע"ב איתא דלר' יוסי בן פיפר לאו בסוטה לית לי ולרבנן דאית להו לאו בסוטה ילפי מהאי קרא לשוב לקחתה וא"כ אין מקום לקושית הירושלמי וע"כ צריכין אנו לומר שטעות סופר הוא בתוספות וכצ"ל ומשני לעבון עליו בלאו וטעו המדפיסים וכתבו הב' לאונו אחר זה מצאתי בהדי' בירושלמי סוף המגרש ליתן עליו בלא תעשה ותמה אני שלא הרגישו מהרש"א ומהר"ם בזה: שאלה קעו פתב הלבוש באו"ח סי' תנ"ו וז"ל מיהו אם שכח להפריש חלה מן העיסה של מצות המצנה יכול להמתין עד הלילה כדי שיניחם שלימות על הקערה וכשיבצע מצה שניה לשנים לשמור חצי' לאפיקומן אז יניח ב' המצות השלימות ושתי השברים בכלי לצרפם ויכסם ויקח פרוסה קטנה מן הבצועה ומברר להפריש חלה וישמור אותה לח"ה ושורפה בח"ה ונ"ל שטוב יותר שיבצע ממנה תחילה פרוסה קטנה מיד שפא יחזור וישכח בלילה דהא בלאו הכי יבצענו בלא ברכה בלילה עכ"ל.

וטובא קשיא לי איך רשאי להפריש חלה בי"ט מעיסה שנילושה בעי"ט והלבוש בעצמו פתב דין זה לקמן בסי' תק"ו ואח"כ מצאתי קושני' זו בספר אלי' זוטא ונראה לי ברור

שטעות נפל בספרי הלבוש וכצ"ל יקח פרוסה קטנה מן הבצוע וישמור אותה לח"ה ומברך להפריש חלה ושורפה בח"ה ואח"כ פכת ונ"ל שטוב יותר שיבצע ממנו תחילה פרוסה קטנה מיד ר"ל כשיעור חלה ולא ויברך עלי' מיד ואי משום שלא יהיו שלימים לית לן בה דהא בלאו הכי יבצענו בלא ברכה בלילה ונה נחה וישקטה הקושיא הנ"ל מהלבוש וח"ו לקשוד אותו שנעלם ממנו דין פשוט פנה אלא טעות סופר הוא: שאלה קעח נשאלתי מי שרוצה לעשות תשובה ולבו מתלהב ורוצה להתנודות ברבי' על חטאו כדי שיתבייש אם מותר לעשות פן או לא: תשובה לכאורה נראה דמותר לעשות פן וראי' דאמרינו בסוטה דף ל"ב ע"ב אמר ר' יוחנן משום רשב"י מפני מה תיקנו תפילה בלחש שלא לבייש את עוברי עברה שהרי לא חילק הפתוב מקום בין חטאת לעולה ופריה וקא איכא דמים דם חטאת למעלה ודם עולה למטה ומשני התם פהו הוא דינע ופריה מחטאת דע"ז ומשני התם נכסיה וניזול כי היכי דנכפר ש"מ בחטא גדול שבח הוא לו שיכסיה נפשו לבייש עצמו ברבים אכן נראה דס"ל דווקא בע"ז הוא גזירת הפתוב כמשמע מפרש"י שם בד"ה התם נייתי וניקסוף הטיל עליו הפתוב שיתבייש שתהיה לו פפרה מעונש גדול פנה משמע דווקא בע"ז הטיל עליו הפתוב ולא בשאר עונות ובע"ז גופי' דווקא בענין קרבן אבל אינו מוטל עליו לפרסמו ותדע דהא בסוף יומא דף פ"ו ע"ב רב רמי כתיב אשרי גשוי פשע פסוי חטאה וכתוב מכסה פשעיו לא יצליח ומירץ הא בחטא מפורסם הא בחטא שאינו מפורסם ולא חילק בין ע"ז לשאר עבירות אלא ע"כ כדאמרן דדווקא לענין קרבן הוא גזירת הפתוב אבל בזמן שאין קרבן אין מוטל עליו לבייש את עצמו ואדרבה יש לומר דאסור לו לפרסם וראי' ברורה לזה דאמרינו בפ"ק דסוטה דף ז' ע"ב בשלמא יהודה דאודי כי היכי דלא תישאר תמר אלא ראובן למה לי דאודי והאמר רב ששת חציף עלי דמפריט חטאיה ומשני כי היכי דלא ליחשדו אחוהי הרי אם לא הי' טעם זה הי' אסור לפרוט חטאיו ומפאן תשובה דאסור למיפרט חטאי' אלא תנודה בינו לבינו אפילו קודם מותו לא יפריט חטאי' לרבי' אלא תנודה בינו לבין קונו אם לא שאינו יודע לעשות תשובת המשקל על חטא רשאי לשאול לחכם מה תשובה על חטא פנה ודומה קצת מה שאמרו פהו הוא דינע פינו דאין רבים יודעים מזה לא הוי מפרסם חטאיה ונדשים מקרוב באו ואומרי' שצריף אדם דווקא לפרסם חטאו ונשתקעו הדברים ולא נאמרו ומדברי חיצונים דבר זה וה' ינחני בדרך אמת: שאלה קעט מאב"ד דק"ק טרייר והמדינה.

השוכן סנה שלומו יענה בכל עת ועונה ורעה אליו לא יאונה עוד ינוב בשיבה ודשן ורעננה הוא ניהו הרב הגאון הגדול בישראל ממנו יתד ממנו בינה יתירה תל שהכל פונים כל דורש ושואל נ"י פ"ה ע"ה כש"ת מהור"ר מאיר נ"י עד ביאת הגואל וכל המסתופפי בצלו כל פח שלים וישע רב: הא דמחזינן טפי דחזית' לר' מאיר מאחורי' וכותלי בית הספר פנים מאירות לארץ ולדרים נהר דעה ודעת ברור מללו אפיק ונוזיל שפה ברורה לברר ולחזור פשמה חדשה מלא ישן שדעתי נוטה ונוחה ממנו ולשמוע אנון שמעתי שפחו אז פן עתה וזקני ת"ח כל זמן שמזקינין חכמה נתוסף בתוס' מרובה ימיו על ימיו ירבה לאורה ימים ושנים ובהיות שבכאן נמצא ס"ת אחת שנשתנה בה שבילי ותקוני סופרים ע"פ תיקון חז"ל שאין ביריעה ראשונה כי אם שני דפין וגם אין מגין השיטין שבכל יריעתי' שנים קצתן המה מס"א שיטין מקצתן מס"ב וכן מס"ג וכן מס"ד והפתב

שְׁבִירִיעָה חָדָא נְכַס לְמַטָּה בְּהַגְלִיּוֹן לְפַעֲמִים פְּשִׁיעוֹר שֶׁל ד' וְה' יוֹתֵר נְמוּךְ מִהִירִיעָה שְׁאֲצֵלָה מְזָה וּמְזָה וְלְפַעֲמִים בְּהַדְפִים מִס"א שִׁיטִין נְמִשֶׁה הַפְּתָב יוֹתֵר בְּהַגְלִיּוֹן שֶׁל מַטָּה פְּשִׁיעוֹר ג' אוֹ ד' שִׁיטִין מִבְּהַדְפִים שְׁבִירִיעָה שְׁאֲצֵלָה שֶׁהִיא מִס"ד שִׁיטִין וְהַגְלִיּוֹן לְמַעְלָה הוּא שְׁנֵה בְּכָל הִירִיעוֹת חוּץ מֵאַחַת שְׁמַתְחִיל הַפְּתָב נְמוּךְ פְּשִׁיעוֹר שִׁיטָה אַחַת בְּאִנְפֵן שְׁהַגְלִיּוֹן לְמַעְלָה הוּא רָחֵב פְּשִׁיעוֹר שִׁיטָה אַחַת יוֹתֵר מִכָּל הִירִיעוֹת גַּם יֵשׁ בִּפ' בְּלֶק דָּף אֶחָד שְׁאִין אֲנֵרֶךְ הַשִּׁיטִין שְׁבָה פְּשִׁיעוֹר שְׁלִשִׁים אוֹתוֹת מֵאוֹתוֹ הַפְּתָב אֵף הַדָּף רָחוֹב מְטַפַּח גַּם לֹא נִמְצָא בְּכַמָּה יְרִיעוֹת שִׁיטָה מְשׁוֹרְטֶת וּפְנוּי' לְמַטָּה מִהַפְּתָב כְּמוֹ בְּשִׁאֲרֵי ס"ת אִם ס"ת פְּזָה פְּשִׁירָה לְקִרוֹת מִתּוֹכָהּ בְּצִיבּוֹר אוֹ לֹא.

לְכַאוּרָה ע"ד שְׁאִין בִּירִיעָה רֵאשׁוֹנָה שְׁלִשָׁה דְפִין דָּף דְקִי"ל שְׁאִין עוֹשִׂין יְרִיעָה פְּתוּחָה מִג' דְפִין כִּמ"ש בִּש"ע י"ד ס' ד' ע"ב מ"מ י"ש לְסַפֵּק אִם נִפְסַל בְּדַעְבָּד אוֹ לֹא וְנִרְאָה דְזָה תְלִי אִם מ"ש בִּש"ע ס"ס רע"ג וְז"ל כָּל אֵלּוֹ הַדְּבָרִים אֵינָם אֵלָּא לְמַצְנָה מִן הַמְּנוֹבָחֵר וְאִם שִׁנְיָה פֶּשֶׁר עכ"ל קָאִי גַם אֲדִינִים הַמְּנוֹבָחֵרִים בְּסִימָן שְׁלִפְנָיו אוֹ רַק אֲדִינִים הַמְּנוֹבָחֵרִים בְּאוֹתוֹ סִימָן אֶבֶל הַמְּנוֹבָחֵרִים בְּסִימָן רע"ב אִם שִׁנְיָה בְּהֵם פְּסוּל אֵף בְּדַעְבָּד וְדָבָר זֶה בְּמַחְלֻקוֹת שְׁנוּי' לְהַט"ז קָאִי גַם אֲדִינִים בְּסִימָן רע"ב א"כ גַּם יְרִיעָה מְשֻׁנֵי דְפִים פֶּשֶׁר בְּדַעְבָּד כִּמ"ש שֶׁם סק"ד בְּהַדְיָא וְיוֹתֵר מְזָה אֵימָא בְּשׁו"ת ש"י ח"ד פ"א דְאֶפְיָלוֹ אִם הִיא מִדָּף אֶחָד שְׁפִשְׁיָרָה בְּדַעְבָּד כִּי מִהִירָאָה שֶׁהִבִּיא הַט"ז לְהַכְשִׁיר ב' דְפִין לְפִי שְׁהַרְמָב"ם לֹא מְנָה הָךְ בֵּין הַפְּסוּלִים שְׁפּוֹסְלִים הַס"ת בְּדַעְבָּד.

יֵשׁ לְהוֹכִיחַ גַּם שֶׁה"ה דָּף אֶחָד פֶּשֶׁר בְּדַעְבָּד דִּמ"ש וְדָבָרֵי טַעַם הֵן בְּלִי פַקְפּוּק: אֵף לְהַבְּאֵר שְׁבַע לִיכָּא לְמִימַר הָכִי דְמַסִּיק בְּתַשְׁבוּתוֹ בְּסִימָן ס"ז דָּאם פְּתַב לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל בְּסוּף הַשִּׁיטָה שְׁבָסוּף הַדָּף שְׁפּוֹסוּל אֶפְיָלוֹ בְּדַעְבָּד וְאִם אֵימָא דִּמ"ש בִּש"ע כָּל אֵלּוֹ הַדְּבָרִים אֵינָם אֵלָּא לְמַצְנָה מִן הַמְּנוֹבָחֵר וְכו' קָאִי גַם אִסִּי רע"ב אֵין לוֹ לְפָסְלוֹ בְּדַעְבָּד כִּיּוֹן דְהָךְ דִּינָא פְּתַב הַש"ע בְּס"ס רע"ב סְתָם וְלֹא הַזְכִּיר שְׁאִם שִׁנְיָה שְׁפּוֹסוּל בְּדַעְבָּד וְאִי אֲדַלְעִיל קָאִי סְתָמָא כִּפִּי הוּא שְׁאִינּוֹ אֵלָּא לְמַצְנָה מִן הַמְּנוֹבָחֵר וְלֹא לְפָסְלוֹ בְּדַעְבָּד וּמִדְפָּסְלוֹ הַב"ש אֵף בְּדַעְבָּד ש"מ דְלֹא אֲדַלְעִיל קָאִי א"כ גַּם בְּנִידָן דִּידָן יֵשׁ לְפָסְלוֹ בְּדַעְבָּד וְאִי מִדְלֹא הַזְכִּירוּ הַרְמָב"ם בְּהַדְיָא פְּסוּלִים בְּדַעְבָּד הֲלֹא גַם הַדִּין דִּב"ש לֹא הַזְכִּיר וְאִפ"ה פּוֹסֵל הַב"ש בְּדַעְבָּד וְה"ה בְּנ"ד דִּמ"ש: אֵיבְרָא הָךְ דִּינָא דִּב"ש לֹא דְהִלְכְתָּא הִיא לְפַעַנ"ד חָדָא דְהֲלֹא הַרְמָב"ם בִּפ"ז מִהִלְכוֹת ס"ת בַּה' ז פְּתַב וּכְשִׁיגְמוֹר הַס"ת צָרִיף שְׁיִגְמוֹר בְּאֲמָצַע שִׁיטָה וְכו' עַד וּמִתְפּוֹנֵן עַד שְׁיִהִיָּה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאֲמָצַע שִׁיטָה שְׁבָסוּף הַדָּף וְעֵלָה פְּתַב בְּהִלְכָה ט' כָּל הַדְּבָרִים הֵאלוֹ לֹא נִאָּמְרוּ אֵלָּא לְמַצְנָה וְכו' הָרִי לְהַדְיָא דְלֹא כִב"ש: וְעוֹד מִמָּה שְׁלֹא מְנָה הַרְמָב"ם בְּאֲמָת הָךְ דִּינָא בֵּין הַפְּסוּלִים בְּדַעְבָּד מוּכַח דְהַדִּין דִּב"ש לֹא דִינָא הוּא וְכִשֶׁר בְּדַעְבָּד גַּם הָרָא' שֶׁהִבִּיא הַב"ש מִמ"ש בִּפ' הַקּוּמֵץ וְהִלְכְתָּא בְּאֲמָצַע שִׁיטָה דְוּוּקָא וּפִי' בְּנִימוּקֵי יוֹסֵף בְּאֲמָצַע שִׁיטָה דְוּוּקָא אֶבֶל בְּסוּף שִׁיטָה פְּסוּל ע"כ וְאֲנִי בְּעֵנֵי לֹא יִדְעַתִּי לְמָה מְבִיא סִייעָתָא מְנִימוּקֵי יוֹסֵף וְלֹא סְתִירָה מְרַש"י שֶׁם דְגָרְסִינָן בְּש"ס דְמִנְחוֹת דָּף כ"ט ע"ב אָמַר רַב יוֹסֵף הֲנִי תְרַתִּי מִלִּי אָמַר רַב.

בְּסָפְרִים וְתַנְיָא תִּיּוֹבֵת' חָדָא כו' אֵינְדָּה דְאָמַר רַב הַפּוֹתֵב ס"ת וְכָּא לְגִמּוֹר גּוֹמֵר וְאֶפְיָלוֹ בְּאֲמָצַע הַדָּף מִיִּתְיָבִי הַפּוֹתֵב סָפֵר תּוֹרָה בָּא לוֹ לְגִמּוֹר לֹא יִגְמוֹר בְּאֲמָצַע הַדָּף כְּדָרָךְ שְׁגוֹמֵר בְּחֻמְשֵׁין אֵלָּא מְקַצֵּר וְהוֹלֵךְ עַד סוּף הַדָּף כִּי קָאֵמַר רַב בְּחֻמְשֵׁין וְהָא ס"ת קָאֵמַר בְּחֻמְשֵׁין

של ס"ת איני והאמר רב יהושוע בר אבא אמר רב גידל אמר רב לעיני כל ישראל באמצע הדף והיא באמצע שיטה איתמר רבנן אמרי אף באמצע שיטה רב אשי אמר באמצע שיטה דווקא והלכתא באמצע שיטה דווקא ופירש"י אף באמצע שיטה ובאמצע דף באמצע שיטה דווקא ולא באמצע דף כאן לשונו.

הרי דלרש"י דווקא אתי למיעוטא אמצע הדף ולא סוף שיטה וע"כ צ"ל לרש"י דסוף שיטה דכשר גם לרב אשי דאלת"ה קשה למה מפרש רש"י הפלוגתא בענין דהברייתא דלעיל לרבנן נשאר בתיובתא לרב משום דסברא להו לרבנן דרב מכשיר אף באמצע בספר תורה ובברייתא דלעיל אמרינן בכותב ס"ת וכו' לא יגמור באמצע הדף רק ה"ל לרש"י לפרש הפלוגתא דרבנן ורב אשי בענין דגם לרבנן לא הוי הברייתא תיובת' לרב והיינו דפליגי בסוף הדף וסוף השיטה דרבנן ס"ל אף באמצע שיטה גומר וה"ה בסוף השיטה ורב אשי ס"ל באמצע השיטה דווקא הוא גומר אבל לא בסוף השיטה.

ובאמצע הדף גם רבנן מודים שאינו גומר ולא הוי הברייתא דלעיל תיובתא לרב ומדלא מוקי פלוגתיהו בהכי ש"מ דס"ל לרש"י דבסוף השיטה בסוף הדף גם רב אשי מודה דכשר ומש"ה מוקי פלוגתיהו באמצע הדף ולעולם בסוף השיטה כשר גם לרב אשי.

ואם נפשך לומר דארש"י גופא יש להקשות מנ"ל לרש"י הא דלמא באמת רב אשי פוסל בסוף השיטה שבסוף הדף ורבנן פוסלים באמצע הדף ופלוגתתם הוא בסוף השיטה שבסוף הדף דרבנן מכשירין ורב אשי פוסל כמ"ש לאו קושיא הוא דדברי רש"י מוכרחים דע"כ באמצע הדף פליגי דאל"ה קשה אמ"ש רב יוסף הני תרתי מקלי אמר רב בספרים ותניא תיובתא וכו' הלא בהא ליכא שום תיובת' דהא משני דרב בחנומשיין דס"ת איירי נאמר לי' רב כמו שאמר שאמר תוס' שם דמשום דהו' תרוצא הוא דחוק קאמר ותניא תיובתא כו' דוודאי לרב אשי מוכרחים לתרץ דברי רב בדוחק דבחנומשיין דס"ת מיירי (משום דרב אפילו קאמר דמשמע דאף אם גמר בסוף השיטה דכשר וליכא לאוקמי הא דרב בדבעינן למימר לקמן משום דרב אשי ס"ל דפסול ודו"ק) אבל לרבנן לא צרכינן להו שינוי' דחיקא רק יש לאוקמי הא דקאמר רב גומר אפילו באמצע הדף קאי אלעיני כל ישראל ובאמצע שיטה קאמר והברייתא דקתני לא יגמור באמצע הדף באמצע הדף ממש קאמר ובזה אין שום דוחק רק שינוי' מרנוחא היא כי מה דמפרשינן דברי רב במה שאמר באמצע הדף באמצע שיטה בזה ליכא דוחק כלל דלרוב הדף אמצע שיטה הוא אמצע הדף וכו' לי לפרש אמצע הדף ארחבו כמו ארכבו.

והאף קאמר רב יוסף ותניא תיובתא דמשמע דא"א ליישב דברי רב בשום צד כ"א בדוחק אמנם אי מוקמינן פלוגתתם באמצע הדף ממש גיחא דלרבנן נשאר התנא תיובתא ולא מתרצא כלל ולרב אשי אף דיכולין לתרץ דרב בחנומשיין שבס"ת איירי מ"מ פיון שמתרצא בדוחק שפיר שינוי' למימר ותניא תיובתא כמ"ש התוס' שם ובזה דברי רש"י נכונים ומבוארים אמור מעתה לפום ההוא פירושא דרש"י ש"מ דבסוף השיטה שבסוף הדף בין לרבנן בין לר"א כשר פיון דלא פליגי בהא והא ל"ל דתרונויהו ס"ל דפסול דהא רבנן אף באמצע השיטה קאמרי דמשמע דרבותא אתי לאשמועינן דאפי' באמצע שיטה כשר וע"כ בסוף השיטה פשיטא דכשר וכיון דרבנן ס"ל דכשר בסוף השיטה תו ליכא למימר דרב אשי ליכא הוכחה דבסוף השיטה כשר לכתחלה מש"ה מצרכינן לגמור

בְּאֲמֻצָּע הַשִּׁטָּה לְכַתְחֵלָה פִּינּוֹן דְּאִיפְסָקָא הִלְכְתָּא פְּרַב אִשִּׁי וּבְזָה נִיחָא אֲלִיבָא דְכ"ע וְכִינּוֹן
שְׁהוּכְחָנוּ דְדַבְרֵי רַש"י בְּרוּרִים וּמְוַכְרָחִים אִיכָּא לְמִימַר דְּגַם הֶרְמֵב"ם מְפָרֵשׁ הַסּוּגְיָא הַכִּי
וּמִש"ה פֶּתַב אַהֲהִיא דִּינָא פֶּל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ לֹא נֶאֱמְרוּ אֱלָא לְמַצְנָה מִן הַמְּוַבְחָר וְכוּ'
וְאַחֲרָיו נִמְשָׁף הַב"י וְכַתְּבִיב בַּס"ס רַע"ג פֶּל אֵלוּ הַדְּבָרִים אֵינּוּ אֱלָא לְמַצְנָה וְכוּ' וְגַם אֲדַלְעִיל
קָאִי דְּגַם פֶּל הַדִּינִים הַמְּוַנְפָּרִים בַּס"י רַע"ב אֵינָם אֱלָא לְמַצְנָה א"כ מ"ש שָׁם בַּש"ע צָרִיף
שְׁיִגְמֹר בְּאֲמֻצָּע שִׁטָּה אֵינּוּ אֱלָא לְמַצְנָה וְאִם שְׁיִנָּה פֶּשֶׁר בְּדַעְבַּד וּדְלֹא כְּפִירוּשׁ הַנִּימּוּקֵי
יוֹסֵף וְהַבִּישׁ הַנִּמְשָׁף אַחֲרָיו מִשּׁוּם דְּקָשָׁה עַל פִּירוּשׁוֹ פֶּל הַקּוֹשְׁיָא שְׁדַבְּרָנוּ וְכִינּוֹן לְדִין א"כ
גַּם בַּנ"ד שָׁאֵם שְׁיִנָּה וְלֹא עָשָׂה ג' דְּפִים בִּירִיעָה כְּמִןּוֹזְפָּר בְּסִימָן רַע"ב שְׁפִשְׁרָה בְּדַעְבַּד
פִּינּוֹן דְּגַם עַל הַהוּא דִּינָא קָאִי מ"ש בְּסִימָן רַע"ג פֶּל אֵלוּ הַדְּבָרִים אֵינָם אֱלָא לְמַצְנָה וְכוּ'
וְדַבְרֵי הַט"ז וְהַנִּמְשָׁכִים אַחֲרָיו מוּבָנִים וּבְרוּרִים: וַע"ד הִירִיעָה שְׁדָף א' אֵינּוּ רַחֲב כְּשִׁיעוֹר
שְׁלֵשִׁים אוֹתִיּוֹת מְאוֹתוֹ פֶּתַב פִּינּוֹן שְׁרַחֲב עַכ"פ טַפַּח פְּשָׁרָה אִף לְכַתְחֵלָה לְפִי ר"ח כְּמִןּוֹזְפָּר
בַּהַגְהוּ"מ בַּפ"ז מַהֲל' ס"ת דְּטַפַּח הוּא הַשִּׁיעוֹר שֶׁל שְׁלֵשׁ לְמִשְׁפָּחוֹתֵיכֶם וְאִף לְר"ת
וְלִהֶרְמֵב"ם דְּבַעֲיָנָן כְּשִׁיעוֹר ג' לְמִשְׁפָּחוֹתֵיכֶם מְאוֹתוֹ פֶּתַב דְּוּוּקָא וְזֵהוּ לְפַעְמִים יוֹתֵר מְטַפַּח
כְּמִןּוֹזְפָּר בַּהַג"מ שָׁם מ"מ אֵין לְפִסּוֹל בְּדַעְבַּד שְׁכַל הַמְּוַנְפָּר בַּס"י רַע"ב אֵינּוּ אֱלָא לְמַצְנָה
מִן הַמְּוַבְחָר וְאִם שְׁיִנָּה פֶּשֶׁר בְּדַעְבַּד כַּמ"ש: וַע"ד שְׁאֵין בְּקִצָּת יְרִיעוֹת שִׁטָּה פְּנוּיָה לְמִטָּה
מְפֶתֶב לֹא מְצֹאֲתִי וְלֹא רְאִיתִי לְשִׁטָּה זֹו שׁוּם רְמֵז בַּש"ס וּפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנֵי וְאַחֲרוֹנֵים וְאִם
קִבְּלָה הִיא בְּיַד הַסּוּפְרִים נִקְבַּל וְאִף שְׁמַנְהֶגֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה הִיא מ"מ אֵין לְפִסּוֹל ע"י
מְנַהֶגֶם וְנִקְבַּלְתֶּם אִף אִם לֹא הִנִּיחַ שִׁטָּה פְּנוּיָה כַּנ"ל בְּכַל הַס"ת כְּנִלְהֵב בְּדַעְבַּד פִּינּוֹן שְׁאֵינּוּ
מְוַנְפָּר הַנְּחָה זֹו בַּש"ס וּבְפּוֹסְקִים: וּמַעֲתָה חָל עֲלֵינוּ חוֹבַת בִּיאוֹר עַל תּוֹס' וְהַגְרַעוֹן שֶׁל
שִׁיטִין וְעַל בְּלִיטַת הַשִּׁיטִין בַּהַגְלִיוֹן שֶׁל מִטָּה בַּחֲדָא יְרִיעָה יוֹתֵר מִחֲבַרְתָּהּ אִם מְעַט אִם
הַרְבֵּה וּבַתְחֵלָה נִבְאָר מַה שְׁיֵישׁ לְהַתְעוֹרֵר בְּזָה וּמֵאִיזָה שְׁוֹרֵשׁ שְׁעַנְפֵי הַפְּסוֹל צוֹמְחִים
וְאַח"כּ הַנְּלַע"ד וְאַפְרָשׁ שִׁיחַת הַב"י הַבִּיא בַּס"י רַע"ה בַּשָּׁם הַר"י אַכְסֻנְדְּרָנִי שְׁמַצָּא בַּמַּס'
חִיצוֹנִית וְנִקְרָא מְסַכַּת ס"ת בְּרִייתָא אֵיזוֹ הִיא פְּתוּחָה וְכוּ' עַד גְּמַר בְּסוּף הַדָּף מִנִּיחַ שִׁטָּה
בַּתְחֵלַת הַדָּף וְאִם נִשְׁאַרָה שִׁטָּה בְּסוּף הַדָּף מִתְחִיל מִתְחִילָתוֹ ע"כ הָרִי דָאֵם מִנִּיחַ שִׁטָּה
בְּסוּף הַדָּף זֵהוּ סִימָן לְפָרְשָׁה פְּתוּחָה א"כ אִם יֵישׁ בִּירִיעָה חֲדָא שִׁטָּה אַחַת פְּחוֹת מִבִּירִיעוֹת
שְׁאֲצֻלָּה מְשַׁנֵּי צְדָדִים שְׁנִרְאָה סוּף פֶּל הַדָּף וְדָף מְאוֹתָה הִירִיעָה שְׁשִׁיטָּה אַחַת פְּחוֹתָה כְּאֵלוּ
הַמָּה פְּרִשְׁוֹת פְּתוּחוֹת וּבִירִיעָה שְׁפָחוֹתִים אַרְבַּע שִׁטוֹת נִרְאָה פֶּל הַדָּף וְדָף שְׁבָה כְּסוּף
הַסְפָּר וְה"ה הִיכָּא דְאִיכָּא שְׁנֵי אוֹ שְׁלִשָּׁה שִׁטוֹת פְּחוֹתִין מ"מ דִּין סוּף הַסְפָּר יֵישׁ לָהֶם פִּינּוֹן
דְּקִימָא דָאֵם הִנִּיחַ פְּחוֹת מְאַרְבַּע שִׁיטִין בֵּין סְפָר לְסְפָר דְּכָשֶׁר בְּדַעְבַּד דְּזֵהוּ דְּוּוּקָא לְמַצְנָה
מִן הַמְּוַבְחָר כְּמִןּוֹזְפָּר בַּס"י רַע"ג א"כ לְפּוּם הַצָּעָה זֹו הַס"ת שַׁבְּנ"ד פְּסוּלָה וְדָאִי לַהַב"ח
דַּס"ל שְׁהַטוֹר בַּס"י רַע"ה חוֹלֵק אַרְמֵב"ם בַּמ"ש דָאֵם הַפְּסִיק וְהִנִּיחַ פְּנוּי בְּמִקוּם שְׁאֵין בּוֹ
פְּרִשָּׁה הָרִי זֵה פְּסוּלָה רַק דַּס"ל לְהַטוֹר דְּלֹא מִיפְסֵל אֱלָא בְּסִתוּמָה שְׁעֲשֹׂאָה פְּתוּחָה אוֹ
פְּתוּחָה שְׁעֲשֹׂאָה סִתוּמָה וּמַכ"ש כְּשִׁפְתֵּב פְּדַרְכוֹ וְלֹא הִנִּיחַ רִינּוּחַ כְּלָל בְּמִקוּם שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת
פְּרִשָּׁה סִתוּמָה אוֹ פְּתוּחָה אֲבָל אִם הִנִּיחַ רִינּוּחַ הַשִּׁיעוֹר בְּמִקוּם שְׁאֵין בּוֹ פְּרִשָּׁה אֵין זֵה
פְּסוּל כְּלָל א"כ בַּנ"ד אֵין בּוֹ פְּסוּל כְּלָל לְסַבְּרַת הַב"י לְשִׁיטַת הַטוֹר: אֲמַנָּם לְהַש"ף בַּס"י
רַע"ה ס"ק א' וְלַהַט"ז שָׁם ס"ק ה' שְׁדַחוּ דְּבָרֵי הַב"ח וְסַבְּרָא לְהוּ דְּגַם הַטוֹר ס"ל
כְּהֶרְמֵב"ם דָאֵם עָשָׂה פְּרִשָּׁה בְּמִקוּם שְׁאֵין בּוֹ פְּרִשָּׁה שְׁפִסּוֹל א"כ אֲלִיבָיָהוּ אִף לְהַטוֹר יֵישׁ
לְפִסּוֹל בַּנ"ד וְהָא דְּלֹא מְנָה הֶרְמֵב"ם דָאֵם עָשָׂה בְּדָף אַחַד יוֹתֵר שִׁיטִין מִהַשְּׁנֵי בַּהַדִּי

הפסולין בדעבד אפשר שהוא בכלל מ"ש אם הניח פנוי במקום שאין בו פרשה שפסולה: זאת ועוד אחרת יש להביא ראי' לפסול דאי' במס' סופרים פ"ג אין עושין תורה וכו' אבל חומשין תורה כו' אימתי בזמן שמדנתן ושיטתן שוין ע"כ הרי דאם אין מדנתן ושיטתן של כל החומשין שוין אין עושין מהן ספר תורה וכ"ש אם השיטות והמידות של היריעות אפילו בחומש אחד אינן שוין שפסולין לס"ת: ובהיות שקשה עלי הדבר לפסול ממש רוב היריעות של ס"ת שיש בהן שמות הקדושים שנקתבו בקדושה בכן יגעתי ומצאתי דאפשר להכשיר הס"ת הנ"ל כיון דקיימ"ל פהרמב"ם דס"ת צריכה שירטוט בכולה וכן הוא דעת המרדכי ודלא פסברת כמה פוסקים דס"ל דאף להרמב"ם א"צ שירטוט כ"א השיטה העליונה ולכל היותר מארבע צדדים וגם חזינו דנהגו עמא דבר שמשרטטים בברזל באופן שרשומם של השירטוטין ניכרים לעולם (ועיין במרדכי שהביא בש"ס אז"ק שרבינו שמחה מסנפק בזה) ממילא בנידון דידן שבגליון שלמטה בהדפין ששיטותיהם מעוטות אינם משורטטים כמספר השיטות שבדפין ששיטותיהן מרובין ובכל מקום שיש פרשה או סוף הספר ניכרים שירטוט השיטות במקום הפנוי שפיר נראה וניכר לכל שאין בסוף הדפין הנ"ל שום פרשה או סוף ספר מדאין מפירין שם שום רשם מהרשירטוטין אף לפי זה צריך לעשות שיטה פנויה למטה מהכתב גם בהיריעות שאין להם שלא לדון אותם יריעות שיש להם כבר שיטה פנויה כנ"ל לפרשיות פתוחות והראיה שהבאתי מן הש"ס לפסול אין ראיה לכאורה דלמא מ"ש שם אימתי בזמן שמדנתן ושיטתן שוין הי' לכתחלה אבל בדעבד אינו נפסל ומצאתי און לי להכשיר הס"ת הנ"ל ממ"ש בשו"ת חינוך בית יהודה סי' רע"ג דאם כתב בעמוד אחד שורה א' יותר מעמוד שלפניו שא"צ לפנים מ"מ לאו ראיהגמורה היא דמשמעות לשון שם משמע שאין הכותב באותו עמוד נכנס יותר בתוך הגליון שלמטה מהעמודים אחרים פי סיים שם ונ"ל ובדעבד אם כתב למטה מן השירטוט קצת ונדעתו לישר הכתב עם היריעה אחרת וינשר השירטוט נמצא שהוא פתיכה תמה נלענ"ד שהוא פשר כו' עכ"ל.

ובהיות שמפני חומר עניינים באלה שמלאכתם מלאכת שבתורה מלאכת שמים הוא והמה פהררים התלויים בשערה והן הן גופי הלכות אין מן הראוי לתקוע את עצמי לדבר הלכה ולומר קבלי דעתי דעת יחיד בפרט שצד ההיתר שפתיבתי הוא קלוש מאד ואינו פדאי לסמוך עליו אף בשעת הדחק בכן לא החלטתי הדבר כלל וכל מה שפתיבתי הוא רק דרוך משא ומתן בעלמא ולא למעשה עד כי יביאו דברי אלה לפני חד או תרין בדרא ה"ה הרבנים הגאונים המפורסמים אשר חוננים על דגליהם בקהלת גדולות שבמדינת אשכנז וכולי האי ואולי דלית חספא והמה ימצאו מרגניתא תותא בדעתם הרחבה ויבוא תשובתם אלי אז אדע לנטות ימין או שמאל וה' יצילנו משגיאות ויורנו מתורתו נפלאות ויעשה עמנו לטובה אות: תשובה אמרתי להשיב מפני הכבוד אשר נסתפק מכ"ת בס"ת שאין ביריעה ראשונה כ"א שני דפין דלדעת הטו"ז שכתב בסי' רע"ב ס"ק ד' א"כ אם לא נכתב רק שני דפין ביריעה פשר בדעבד וכן משמע ברמב"ם פ"ד דהלכות ס"ת דלא חשיב זה בין הפסולין ותימא על הב"י ורמ"א שלא הביאו.

ונראה דמה שכתב הש"ע בסי' רע"ג סעי' ה' כל אלו הדברים אינם אלא למצוה מן המןבחר כו' קאי גם על סי' זה אף לתשובת באר שבע סי' ס"ז דמסיק בתשובה הנ"ל דאם פתיב לעיני כל ישראל בסוף השיטה שבסוף הדף פסול בדעבד ואם איתא דמ"ש

בש"ע קאי גם בסי' רע"ב אין לפסלו בדעבד פנין דהה דינא פתב הש"ע בס"ס רע"ב סתם ולא הזכיר שאם שינה שפסול בדעבד כו' עד איברא דהה דינא דב"ש לאו דהילכתא דהלוא הרמב"ם בפ"ז מהלכות ס"ת פתב וכשיגמור ס"ת צריף שיגמור באמצע שיטה כ' ועלה פתב בהלכה ט' כל הדברים האלו לא נאמרו אלא למצוה וכו' הרי להדי' כו' ותמה אני על דבריו מדברי באר שבע רוצה להוכיח על פסק הש"ע דלא קאי מה שכתב בסימן רע"ג פל אלו הדברים אינם אלא למצוה על סי' רע"ב וכן מוכח מדברי הרמב"ם שדברי ב"ש דלא פהלכת' הלא ידוע לכל באי עולם שהרב ב"ש הי' גדול מגדולי אחרונים ולפעמים חולק ע"י בעלי תוס' פן הוא חולק על הרמב"ם וכל הש"ע שרוב דברי הב"י שקבוע בש"ע ע"פ הרמב"ם.

וביותר תמה אני שאף לדברי באר שבע לא קאמר אלא בכותב לעיני פל ישראל בסוף השיטה דפסול אפילו בדעבד משום דדייק לישגי דש"ס דאמרינו בפ' הקומץ דף כ"ט והילכתא באמצע השיטה דנוקא ומדנקט לישגי דדנוקא משמע לי' דאפי' בדעבד מעכב ולמד זה מדברי הנימוקי יוסף אבל בשאר דברים הנאמרים בש"ס כמו הא דתני רבנו עושה אדם יריעה בת שלשה דפין כ"ע מודים דאינו אלא למצוה מן המוכח ולא לעיפובא תדע דהא אפילו במצוה דאורייתא דנוקא היכי ששינה הפתוב עליו לעכב אבל אי לא שינה עליו הפתוב עיפובא מנ"ל וסוגי' בכל הש"ס דאמרינו אינו אלא למצוה לכתחילה אבל לא לעיפובא ק"ו במילי דרבנו דנקט הש"ס פל היכא דאין לנו ראי' מהש"ס דפסלי רבנו אפילו בדעבד אמרינו דלא אמרי רבנו אלא למצוה מן המוכח וכל הני עשרים פסולים שמנה הרמב"ם בכל אחד מפורש או שהוא הלכה למשה מסיני או שנאמר בפירוש בתלמוד יגנוזו או פסול דוק ותשכח.

אבל במקום שאין לנו ראי' מהש"ס לא עלה על שום פוסק בעולם לפסול בדעבד דאינו אלא משום זה אלי ואנהו להידור מצוה ואף דאיתא התם הא דאמר רב ס"ת שיש בה שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנוז ואמרינו עלה בגמ' הני מילי חסירות אבל יתירות לית לן בן ומפרש חסירות מ"ט לא אמר רב פהנא משום דמחזי כמנומר והא מנומר פסול משום זה אלי ואנהו ואפילו הכי תני יגנוז וכן איתא בש"ס גיטין דף נ"ד דאמרינו התם ס"ת שאין אזפרות שלו פתובות לשמן אינו שונה פלוס ופריף לר' יהודה ליעבור עליו קולמוס ומשגי עד כאן לא קאמר רבי יהודה אלא בחזא אנפריה אבל דכולה ס"ת צא משום דמחזי כמנומר ומדקאמר שאינו שונה פלוס ש"מ דמנומר פסול לגמרי מ"מ אין לה אלא מה שאמרו חכמים דהם ידעו לחלוק דמנומר גנאי גדול אבל לא באינף דאינו גנאי פל כף ואינם אלא למצוה וכן מחלק הלבו"ש בסי' רע"א סעיף ד' גבי ס"ת שכתב מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף פסול דזה אלי ואנהו פתיב אבל אם עשה חציו גויל חציו צבעים אע"פ שאינו מצוה מן המוכח שקצת יש היכר ואינו נוי פל כף מ"מ פשיטה הוא בדעבד עכ"ל ה"נ בנידון דידן דיש חילוק בין מנומר דאיכא גנאי גדול ובין אינף דקחשיב שם אמרינו לכתחילה איתמר למצוה מן המוכח אבל לא למיפסיל בדעבד פנין דלא תני יגנוז: ומזה הבאתי ראי' לדברי הרמב"ם ונהביאו הטור בסי' רע"ה וז"ל פרישה פתוחה לא יעשנה סתומה ואם שינה פסולה וכתב הרמב"ם שאין לו תקנה וצריף להסיר פל היריעה ולמד הרמב"ם זה מדאיתא בפ' הבונה דף ק"ג ע"ב על הני פסולין הרי אלו יגנוזו ש"מ דאין לו תקנה דהא במנחות אמרינו הא דאמר רב ס"ת שיש

בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנוז ואסקו משום דמחזי כמגומר ש"מ שאין לו תקנה לתקן ה"נ דכונתי: וכו' ישבתי קושיות התוס' בפ' השולח דף מ"ה ע"ב דאיתא שם ס"ת שכתבו נכרי תני תדא ישראל ותני תדא יגנוז ותני אידך קורין בו ומשני לא קשיא הא דתניא ישראל ר"א היא דאמר סתם מחשבת פותי לע"ז והא דתניא יגנוז האי תנא הוא דתני רב המנונא ברי' דרבא מפונרני ס"ת תפילין ומזוזות שכתבו מין מסור נכרי ועבד אשה וקטן פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה והא דתני קורין בו האי תנא הוא דתניא לוקחין ספרים מן הנכרים בכל מקום בלבד שיהי' כתובין פהלקתן כו' וכתבו התוס' בד"ה הא דתניא יגנוז האי תנא הוא הוי מצי למימר דרשב"ג הוא דבעי כתיבה לשמה כדאמר בסמוך אלא מיתי תנא דאיירי בה בהדיא עכ"ל.

ולי נראה דמעיקרא אין פאן קושלי' דהא בפ' המביא דף כ' ע"א איתא אמר רב חסדא גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן ודחי רב אחי בר יעקב דילמא לא היא דעד פאן לא קאמרי רבנן אלא משום דבעינן זה אלי ואנוהו ש"מ דלר' יהודה מהני העברת קולמוס לשמה א"כ מינשב קושיות התוס' משום דס"ד כל היכי דתני יגנוז משמע דלית ליה תקנתא ואי הוי אמר רשב"ג הוא דבעי כתיבה לשמה הוי אמינא דיש לו תקנה לר"י להעביר הקולמוס ולא שייך ביה מגומר פיון דכל התורה כף הוא בשלמא גבי אנפרות הוי מגומר משאר הכתב ואי הנה רוצה להעביר הקולמוס על כל התורה א"כ צריך ליתן שכר כמו על כתיבת התורה ולכך קאמר שפיר שכל ס"ת שאין אנפרות כתובין לשמן אינו שנה כלום דאי יעבור על כל אותיות התורה א"כ יצא שכרו בהפסדו אבל להאי תנא דיליף פסול נכרי מטעם כל שישנו בקשירה א"כ פיון שגוף האותיות נכתבו בפסול תו לא מהני העברת קולמוס אליבא דכ"ע דכתב עליון אינו כתב ולכך תני שפיר יגנוז בזה ניישב ג"כ הא דאמרינן בפ' הבונה כתב על גבי כתב דפטור אמרינן מאן תנא אמר רב חסדא דלא כר' יהודה כו' וכתבו התוס' וא"ת לרב אחא בר יעקב דדחי שם דילמא לא היא ע"כ לא קאמרי התם אלא משום זה אלי ואנוהו אבל גבי גט מודו א"כ מתניתין דהכא כמאן אתיא ולדברינו ניחא דדווקא לענין לשמו יכול לתקן פיון שגוף האות נכתב בכשרות הוי פאלו נכתב לכתחלה לשמו אבל לחשוב שיהי' כתבו פאלו נכתב אותיות חדשות בזה אין כתב עליון מבטל כתב תחתון ולכך כתב על גבי כתב לא חשיב לכתובה כתב שני וא"כ בס"ת שכתבו נכרי לא מהני העברת קולמוס שכתב ע"ג כתב לא חשיב כתב פלל לבטל כתב התחתון שנכתבו גוף האותיות בפסול ואפשר שזה הם דברי התוס' במה שפירצו שם פי גם לדברינו מוכרחים אנו לומר דר' חסדא דקאמר הכא דמתניתין דלא כר"י אזיל לטעמא הדרן למילתא קמייתא דאף לבאר שבע לא עלה על דעתו מעולם לפסול אינה הידורי מצנה דנזכר בס' רע"ב ולא חידש דינו אלא בלענין פל ישראל דמביא בשם נ"י מדקתני בסוף השיטה דווקא מלשון דווקא משמע עיכובא וחולק על הרמב"ם בדין זה לבד ומה שכתב מכ"ת שיש סתירה לנ"י מדברי רש"י במה שכתב רש"י שם והילכתא באמצע שיטה דווקא ולא באמצע הדף וע"כ צריך לומר לרש"י דסוף השיטה פשר גם לרב אשי דאל"ה קשה למה מפרשה פלוגתא בענין דהברייתא דלעיל לרבנן נשאר בתויבתא לרב משום דסביר' להו לרבנן דרב מכשיר אף באמצע הדף ובברייתא דלעיל אמרינן הפותב ס"ת לא יגמור באמצע

הדף רק הוי לי לרש"י לפרש דרבנן ורב אשי בענין דגם לרבנן לא הוי ברייתא תיובתא לרב והיינו דפליגי בסוף הדף וסוף השיטה דרבנן ס"ל אף באמצע שיטה גומר וה"ה בסוף השיטה ור' אשי ס"ל באמצע השיטה דווקא הוא גומר אבל לא בסוף השיטה ובאמצע הדף גם רבנן מודים שאינו גומר ולא הוי ברייתא דלעיל תיובתא לרב ומדלא מוקי פלוגתיהו באמצע הדף ולעולם בסוף השיטה כשר גם לרב אשי עכ"ל.

ותמה אני על מכ"ת שזכנס לדוחקי גדולים בדברי רש"י שמעולם לא עלה על מחשבת רש"י מאור הגולה פי' זה ואני אומר מדברי רש"י אין סייעתא לדברי הנ"י ולא תיובתא לדברי הרמב"ם ומוכרח אני לפרש דברי רש"י אשר שפתינו ברוו מללו דתחלה אמר רב הפותב ס"ת ובא לגמור גומר אפילו באמצע הדף וס"ד דקאי על פסוק אחרון שבס"ת וקתני אפילו באמצע הדף וס"ד דלא מיבעיא בסוף הדף דגומר אלא אפילו באמצע הדף די"ל דלא סיים הס"ת אפ"ה גומר ועל זה מותבין תיובת' דקתני בברייתא דמקצר והולך עד סוף הדף ומשני פי קאמר רב בתנאשין של ס"ת אבל בפסוק אחרון של ס"ת מודה רב דבעי לסיים בסוף הדף ועל זה פריף הש"ס והאמר ר' יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב לעיני כל ישראל באמצע הדף ועל זה משני ההיא באמצע שיטה איתמר ונראה דהכריח רש"י דמשבשת' הוא מאי דתני רב גידל בשם רב לעיני כל ישראל באמצע הדף משמע דאתי למעט סוף הדף הלא בזה כ"ע ס"ל דבסוף הדף עדיף טפי לסיים מבאמצע הדף וא"כ הו"ל למימר לעיני כל ישראל אפילו באמצע הדף כדקתני רב מתחלה גומר אפילו באמצע הדף ועל פרחף מוכרחים אנו לומר מדלא נקט אפילו ההיא באמצע שיטה איתמר ובסוף הדף ואתי לאשמועין דווקא באמצע השיטה ולא בסוף השיטה ורבנן אמרי אף באמצע השיטה וי"ל דרבנן לאאתי לפרושי מלתא דרב אלא לאפליגי אתי נאי נמי לפרושי לדברי רב אתי וא"כ איף אפשר לומר דלרבנן אף באמצע שיטה גומר וה"ה בסוף השיטה אתמהא איף אפשר למיחשב בהוא הדין דהא כ"ע סביר' להו דיותר גרוע לסיים בסוף השיטה מבאמצע השיטה א"כ הנה ליה למימר אפילו בסוף השיטה ונדע ק"ו באמצע השיטה אלא ע"כ דרבנן אתי לומר אפילו באמצע הדף ובאמצע השיטה ועל זה קאי ואפילו באמצע השיטה מאמצע הדף ופשיטא בסוף הדף ובאמצע השיטה דזה מצוה מן המובחר ורב אשי ס"ל באמצע שיטה דווקא ולא באמצע הדף וע"כ אתי לארוני' דלכתחילה צריף לסיים בסוף הדף ובאמצע השיטה לאפוקי באמצע הדף דלא ובסוף הדף ובאמצע השיטה דווקא אבל לא בסוף הדף ובסוף השיטה והשתא לא איתפרש לרש"י אי לעיקובא קאמר דאם לא סיים בסוף הדף ובאמצע שיטה פסול או למצוה מן המובחר קאמר דווקא כפי הבנת הרמב"ם ופסק הב"י כמו שאנו אומרים בדברי הרמב"ם מדלא נקט להא דינא גבי עשרים פסולים דחשיב ש"מ דלמצוה מן המובחר כתב כן ה"ה בב"י בש"ע שחיבר שלא כתב בפירוש לפסול בדעבד בודאי סתמו בפירושו דאינו אלא למצוה מן המובחר ולא לעיקוב: ועכ"פ זכינו לדין שאם שינה ולא עשה ג' דפין דכשר בדעבד אליבא דכ"ע אף לתשובת באר שבע ונימוקי יוסף דאין חולק בדבר זה ועל דבר היריעה שדף א' אינו רחב פשיעור שלשים אותיות מאותו כתב פשוט דכשר דהא הרמב"ם בפ"ז דין ד' כתב אורף כל שיטה ושיטה שלשים אותיות ובדין ט' כתב כל הדברים האלו לא נאמר אלא למצוה ואם שינה כו' או שקרב את השיטין או הרחיקן או האריכן או קצרן כו' הרי זה ספר כשר ומי יפקפק על הוראה זו שיצא מפי הרמב"ם

להתיר ובדבר שאין בקצת יריעות שיטה פנויה למטה מכתב זאת אין צריח לפנים כמו שכתב מכ"ת דהא אפילו מה שקבלנו איש מפי איש כמו שהביא הרמב"ם דין ח' באותיות גדולים או קטנים ותגין ובדין כו' שנהגו הסופרים וקבלו מידם איש מפי איש סיים בשם בנו כל זה למצנה מן המוכר ואם שינה לא פסול וגדולה מזו אף מה שזכר בש"ס לנקוד אותיות התורה פתב הט"ז בס"ס רע"ד דכשר ק"ו דבר זה שאין לו רמז ורמיזה בש"ס דאין לפסול מעתה לא נשאר בשאלתו רק ספק זה שהכתב ביריעה קדא נכנס למטה בהגליון לפעמים פשיעור של ד' וה' שיטין יותר נמוך מהיריעות שאצלה גם שיריעה אחת שמתחיל הכתב נמוך פשיעור שיטה אחת באופן שהגליון למעלה הוא רחב פשיעור שיטה אחת יותר מקל שאר היריעות והתעורר מכ"ת ע"ז ממה שהביא הב"י בסי' רע"ה בשם ר"י אכסנדרי אינה היא פתוחה בו' עד גמר בסוף הדף מניח שיטה בתחילת הדף ואם נשארה שיטה בסוף הדף מתחיל מתחילתו עכ"ל.

וכתב מכ"ת הרי דאם מניח שיטה בסוף הדף זה סימן לפרשה פתוחה א"כ ביריעה אחת שיטה אחת פחותה מביריעה שאצלה משני צדדים שגראה סוף כל הדף ודף מאותו יריעה ששיטה אחת פתוחה כאלו הם פרשיות פתוחות וכו' וא"כ לפי הצעה זו הס"ת שבנ"ד פסולה עכ"ל מכ"ת.

ולי נראה דאין פאן בית מיחוש כלל דבנדאי ביריעה אחת אם דף אחד התחיל בתחלת השיטה וסיים עד סוף הדף ואח"כ הניח בראש הדף שאצלה שורה פנויה מכתב והתחיל בשיטה שני' ואח"כ שהתחיל בדף ג' פתב למעלה בזה ניכר שהוא פרשה פתוחה או סתומה לדעת הטור או אם נשארה שיטה בסוף הדף דמתחיל מתחילתו משום דהתם ניכר שהדפי' שמצידה הם פתובים עד למטה ונשרטטה בשירטוט אחת אבל בשתי יריעות שבתדא יריעה פתב נמשך למטה ובצידה יריעה אחת פחותה שורה או שתיים אין זה לא פתוחה ולא סתומה פינון שהדפין שפיריעה האחת שונים דף אחד מלמד על חבירו שלא שיר לשם פתוחה או סתומה ולפעמים אי אפשר לצמצם שתופרי היריעות אינם מכוונים שיהי' הכל בשונה ולפעמים אחת נמוכה ואחת גבוה נמצא שפיריעה אחת נראה כאלו נמוכה שורה אחת ויריעה שבצידה נראה כאלו שורה אחת גבוהה מתבררה וזה לא עלה על דעת שום אחד מן הפוסקים לפסול ודבר זה מצוי הוא ופוק חזי מה עמא דבר ותשובת דברי שמואל לא הי' בידי ונראה לי היתר גמור לקרות בס"ת הנ"ל בלי שום פיקפוק: ואחרי שאנו עוסקי' בדיני ס"ת אכתוב למכ"ת מאי דתמי' לי מה שכתב הרמב"ם ריש פ' ד' מס"ת מצנות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ס"ת לעצמו שגאמר ועתה כתבו לכם את השירה כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה פרשיות והוא ש"ס בפ' ג' דסנהדרין דף כ"א אמר רבא אע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת לאדם מצנה לכתוב משלו שגאמר ועתה כתבו לכם השירה ומפרש הב"י ג"כ משום דקי"ל תורה סתומה ניתנה ע"כ לא קאמר שיקתבו שירת האזינו לבדה אלא היינו לומר שיקתבו כל התורה עד שירת האזינו שהיא גמר כל התורה וסיים וכו' הם דברי הרמב"ם ותמהני מאוד שדברי רבא יהי' אליבא דתנאי דפליגי אי תורה מגילה ניתנה או סתומה ניתנה א"כ למ"ד מגילה ניתנה אין לנו לימוד על מצנות פתיבת התורה.

ואני אומר דש"ס ערוף הוא בפרק אין בין המנדר דף ל"ח ע"א אומר רבי יוסי בר חנינא לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו כו' ופריף וקא כתיב ועתה פתבו לכם את השירה ומשני שירה לחוד ופריף וקא כתיב למען תהי' לי השירה הזאת לעד ואי שירה לבדה קאמר מאי סהדותא איכא ומסיק אלא פילפולא בעלמא הרי שעלה על דעת התרצו שירה לבד אף מהפסוק הנאמר אחריו למען תהי' השירה הזאת לעד מוכרחים אנו לומר שפי' הפסוק ועתה פתבו לכם השירה מיירי בכל התורה, א"כ אליבא דכ"ע מוכרחים אנו לומר דעתה פתבו לכם השירה פי' כל התורה א"כ אין אנו צריכים לדחוק כפי' הרמב"ם אלא דש"ס ערוף הוא דפירושא דקרא פתבו לכם השירה משמע כל התורה וק"ל: שאלה קפ חו"מ סי' כ"ח כתב הטור אם קבלו עדות שלא בפני בעל דין אין דנין ע"פ כו' וכתב הב"י שהמקדכי מביא ראי' מפרק ב' דכתובות דף כ' דהנזמה שלא בפניהם נהי דהנזמה לא הוי הכחשה מיהא הוי אומר ראב"ג"ה שאם קבל הדיינים עדות שלא בפניו בדעבד הוי עדות פדאמרינו הכחשה מיהא הוי וריב"א פתב דלא הוי עדות לדון ע"פ דהא אפילו בדעבד אמרינו דלא הוי הנזמה שלא בפני עדים משום דהנזמה חובת עדים והכחשה שאני שאין חובת עדים אלא חובת בעל דין והרי הוא שם עכ"ל וכתב לי חכם אחד ממדינת ליט"א דאיכא למידק מילתא חדתא מאי דלא חזינו בכולהי קמאי ובתראי מי שיתעורר בזה דלכאורה איכא למידק הלא בטור ח"מ סי' ל"ח הביא שם להאי דינא דהנזמה שלא בפני עדים נהי דהנזמה לא הוי הכחשה מיהא הוי והביא הב"י דברי ריב"ש בסו' רס"ז דכי אמרינו הכחשה מיהא הוי היינו לומר שהמזומת הוא המוכחשת בנדאי כו' ועדותן בטלה ופסולים לכל עדות שבתורה כמ"ש הרמב"ם בפ"כ מהלכות עדות וכן הדין נמי בעדות שהוזמו שלא בפניהם וכן נראה מלשון רש"י עכ"ל ולפ"ז נהפך כל הגלגל כי מעתה צדקו דברי ראב"י הנ"ל דראיתו אלימתא והוכחתו ישרה וברורה שאם קבלו הדיינים עדות שלא בפני ב"ד בדעבד הוי עדות מדאמרינו הכחשה מיהא הוי ואדרבה טענת ריב"א שטען על דברי ראב"י הנ"ל אינו טענה דהאיך קאמר הכחשה שאני שאינו חובת העדים פיון שאנו פוסלים להו לכל עדות אין לנו חובת העדים גדול מזה אלא ע"כ דראב"י דינא קאמר שקבלה שלא בפני ב"ד מהני בדעבד והוי עדות לדון ע"פ עכ"ל: תשובה גברא קחזינא ותיובתא לא קחזינא דאקשי לי אדברי ריב"א ליקשי לי לדברי ריב"ש ש"ס גופא דאמר ר' אבנה דהנזמה שלא בפניהם דנהי דהנזמה לא הוי הכחשה מיהא הוי מ"ש הכחשה מהנזמה פיון דלדעת הריב"ש אנו פוסלים אותם לכל עדות אין לנו חובת העדים גדול מזה אלא ע"כ צריכין אנו לומר דנקא היכא שבאו לחייבן נפש או ממון בזה אמרינו דלא הוי עדות דומיא דנהועד בבצעליו יבא בעל השור ויעמוד על שורו שהוא ממונו אבל לבטל עדותן במה שהם פסולים אין זה חוב להם אלא לבעלי הדברים והם עומדים לפני ב"ד ולכך הוי הכחשה פדברי ריב"א וכן מצאתי אח"כ בהדאי בש"ס"ס ל"ח ונ"ל ואפילו לדברי הריב"ש נראה לי ברור שאינו יכול לפוסלם שלא בפניהם לשבועה אפילו בגזלנות דשבועה הוא נוגע להם עצמן ואין מחייבין לאדם שלא בפניו משא"כ לעדות דמה להם בכך שפסולים להעיד עכ"ל.

הרי להדיא פדברינו פיון שאין מגיע להם חוב נפש או ממון אלא שפסולי' לאחרינא ולכך מקבלין אף שלא בפניהם ומה מאוד נפלאתי על דברי דודי הש"ף ולא נכיתי להבין

דבריו דמה שכתב על דברי הריב"ש שלפע"ד אין דבריו מוכרחים דהרמב"ם מיירי בעדים שלא נזומו פולם ושאי התם וק"ל.

ורש"י נמי לא משמע מדבריו מידי גם מה שהביא שם מהרמב"ן שפסול כשמתו ואמר גזלנים הם יש לומר דשאני התם שמעידין על גופן של עדים שהם גזלנים משא"כ הקא עכ"ל הש"ך. ואני אומר שהמענין בדברי ריב"ש הנ"ל יראה עין בעין ששפתיו ברו מללו שהוא רוצה להביא ראיה שהזמה שלא בפניהם נתבטל עדות הראשונים לגמרי ולא אמרינו דהוי כשנים אמרי' נתקדשה ושנים אמרים לא נתקדשה אלא אף דלא מקיימין דין הזמה בראשונים מ"מ נתבטלו עדותן לגמרי ושפיר מייתי ראי' ודברי הרמב"ם שכתב בפ' כ' מהלכות עדות דאם הוים אחד מן העדות דאף דאין מקיימין דין הזמה אע"פ שהוזמו אפ"ה נפסלו לעדות ולא אמרינו כיון דנתבטל החידוש שחידשה התורה בעדי זוממין א"כ הוי כשני פתי עדים המכחישים שכל אחת כשירה לשאר עדות אלא אע"פ שנתבטלה שאין מקיימין דין הזמה מ"מ לענין זה עדים אחרונים נאמנים לפסול לראשונים לכל עדות שבתורה הכי נמי גבי הזמה שלא בפניהם אף דאינו מקיימין דין הזמה בראשונים מ"מ נאמנים עדים אחרונים לפסול אותם לכל עדות שבתורה גם מביא ראי' שפיר מפירש"י שפירש נהי דהזמה לא הוי לעונשין לא נפש ולא ממון מ"מ הכחשה הוי לבטל עדותן ש"מ שאין בעדותן ממש כלל ולא הוי כשנים אמרו נתקדשה ושנים אמרים לא נתקדשה וגם מ"ש הש"ך שאינו ראי' מדברי הרמב"ם דשאני התם שמעידין על גופן של עדים שהם גזלנים משא"כ הקא המענין בדברי ריב"ש יראה שדימה זוממים ממש לעדים שמעידין שהם גזלנים שהרי כתב בהדיא וז"ל כיון שהמזימין מעידים בגופן של מזוממין ממנו הייתם והתורה המניהם הרי הוא פאלו פסולם בגזלנות אובשאר פסול הגוף שיכולין לפסולן ולבטל עדותן אפילו שלא בפניהם כמו שאמר הרמב"ן וז"ל בההיא דהתם ששנים החתומים על השטר ומתו וכו' עכ"ל הרי לדברי הרמב"ן דמה לי דפסול בגזלנות או במלנה בריבית או שאמרו עמנו הייתם והתורה הימנותם דנהי דאין מקיימין ועשיתם כאשר זמם מ"מ נאמנים הם לפסולם ולא אמרינו דהוי כשני פתי עדים המכחישיין וצריכין אנו לומר דהש"ך מחלק בשלמא התם אי לא נזומו פולם דאף דגזירת הפתוב דאין מקיימין דין הזמה עד שזומו פולם מ"מ גבי דידהו שהעידו בפניהם נפסלו לכל העדות שבתורה אבל בנידון דריב"ש שהעידו שלא בפניהם כיון דלא הוי הזמה י"ל דנתבטל כל עדות אחרונים אף לפסול לראשונים והוי כשתי פיתות דאחת אמרה נתקדשה ואחת אמרה לא נתקדשה אף לדברינו אף הא לא תברא לדברי ריב"ש דהא ע"כ צריכים אנו לומר טעמא למה אמרינו אף דהזמה לא הוי הכחשה מי לא הוי ולפי' רש"י נתבטלה עדותן לגמרי ואמאי הא העידו שלא בפניהם וע"כ צריכין אנו לומר דוקא לחוב לעדות עצמן לא הוי עדות שלא בפניו אבל לפסול אותם לעדות אחרים לא הוי חובת ממון לדידהו אלא לבעלי דינים הוי עדות וכן משמע בב"י דהאי קרא והועד בבעליו אינו אלא אסמכתא ומדאורייתא הוי עדות אחרונים עדות אלא מדרבנן אין מקבלין עדותן לחייבן נפשות או ממון אלא בפניהם אבל לבטל עדותן שיהי' פסולין לכל עדות שבתורה הוי עדותן ושפיר מביא ראי' הריב"ש מהרמב"ם כיון דאמרו הכחשה שלא בפניהם הוי הכחשה הוי עדות אחרונים עדות גמורה לפסול אותם לכל עדות שבתורה וק"ל: ומה שצ"ל החכם במים אדירים שהב"ד שלחו שנים

לגבות עדות מן האשה אחת על מקומות בבה"כ בעזרת נשים וגבי ב"ד שלא בפני בע"ד ופסקו פסק דין ע"פ עדותן וכעת האשה הג"ל חוזרת מדבריה ונשפטה הדין הנני אומר באשר שפבר נפסק הדין וכיון דאיפא פמה אנפי דגובין שלא בפני בית דין א"כ ב"ד אחר ב"ד לא דייקי ומסתמא עשו פהוגן ובדבר שלא נגבה בפני שלשה הא הביא הב"י בס"ס כ"ט בשם המשפטים שיכולים הקהל לתקן ושני סופרים מגבין העדות וכבר נהגו כל בתי דיני ישראל לשאול לנשים יקרות לשלוח אליהם נאמני הקהל שיגידו העדות שיודע להם וכבר כתב הב"י בא"ח סימן י"ז במקום שאין צריף להעיד לפני בית דין ס"ל לכמה גאונים דאינו יכול לחזור ולהגיד ונדעתי נוטה שאין שום בית דין יבטל דברי בית דין חבירו שלום ע"י דייני ישראל: שאלה קפא נשאלתי בראובן ושמעון שהיה להם שותפות בתנות והנכרחו ללות מאחרים וביקשו מיהודה שיפנס ערבות עבורם ומסרו לו מפתחות של התנות שהיה למשפון ביד יהודה כל הסחורות המטלטלי שיש להם בתנות ולא יהיו ראים ליקח שום דבר מהתנות בלתי ידיעת יהודה וברוב ימים נתעורר ביניהם ובין ערב הג"ל הפרשות וסיכסוכי ושלחו הב"ד לרשום בכתב אמת כל הסחורות מה שיש להם בתנות ומצא שם סחורות וגם ש"ח מה שאחרי חייבי לשותפים הג"ל וקצתם הי' ממרנות וקצתם היו ש"ח שגזפרים שם השותפים ושם הלנה שחייב להם והערב הג"ל רוצה להחזיק אף בש"ח אלו שגזפר שם השותפי אף שאין לו כתיבה ומסירה בכך יורינו הדין עם מי: תשובה הנה מקור דין זה נובע מהא דפרק הפותב דף פ"ה ע"א שהיא איתתא דהוי מפקדה גבה מלוגא דשטרא אתו יורשים וקא תבעו לה מינה אמרה להו מחיים תפסינהו להו אתא לקמי' דר"נ אמר לה אית לך סהדי דתבעינהו מינה מחיים ולא יתבית גיהליה אמרה ליה לא אמר לה א"כ הוי תפיסה דלאחר מיתה לאו כלום הוא ע"כ וכתבו התוס' בד"ה אית לך סהדי וזה לשונם וא"ת אמאי צריכה סהדי גיהמני לדידה במגו דאי בעי אמרה לקוחים הם בגדי דאע"ג דקניימא לן דאין אותיות נקנות במסירה וצריכה מסירה ושטר לקיחה הני מילי לקנות החוב אבל לקנות הגייר קני בלי שטר הואיל והיא מוחזקת בו והו' איתתא לא היתה חוששת אלא לקנות מלוגא דשטרי בלא החוב מדקאמרה מחיים תפסינהו ותפיסה מחיים לא מהני לגבות החוב דלא עדיפא ממסירה אלא דע"י כף היתה יכולה לדחוק היורשים שיפרעו היורשים.

מה שהיה חייב לה במה שלא תחזיר מלוגא דשטרא והוי כמו משפון עכ"ל וכו' מהרש"א על דברי התוס' שכתבו ע"י כף היתה יכולה לדחוק היורשי שיפרעו לה היורשים מה שחייב לה כו' ובהכי ניחא דאין להאמינה במגו דנאנסו או להד"ם או החזרתי לה כמו שכתב הרא"ש דא"כ מפסדת ולא היתה יכולה להראות השטרות ליורשים לפרוע מה שהיה חייב לה אביהם אבל הרא"ש תירץ בזה דמייירי שהפקידו אצלה בעדי וכו' ע"ש ולא ידענא בעיקר הקושיא של התוס' להאמינה במגו דלקוחה אמאי לא תירצו כן שהיו עדי שפא לידה בתורת פקדון עכ"ל והרא"ש כתב שם וז"ל דלא מהימנא לומר מחיים תפסינהו במגו דלקוחה הם בגדי משום דאי אמרה לקוחין הם בגדי צריכה להביא רא' כו' והא דלא מהימנא למימר תפסינהו להו בתורת משפון במגו דממשפני' היו אצלי מעיקרא דאז אין צריכה ראיה פיון דאינו רוצה לגבות השטרות או במגו דנאנסו או החזרתי לה או לא הד"ם וצריף לומר דמייירי שהפקידו אצלה בעדים וגם ראו עתה מלוגא דשטרי בגדה הקלפה אין לה שום טענה לפטור אלא א"כ יש לה עדים שתבע ממנו בחיים

ואמרה שבתורת משכון היא רוצה לתופסה עכ"ל והמדקדק בדברי הרא"ש יבין וישכיל שבתירוץ השני דמייירי שהפקיד אצלה בעדים מתורץ גם קושטיא ראשונה שהקשה דלהימנה במגו דלקוח' פינון שהפקידו אצלו בעדים שוב אינו נאמנת לומר לקוחה הם בידי אלא מתחילה תירץ הרא"ש אף דנימא שלא היו בעדים מ"מ אינה נאמנת לומר לקוחים הם בידי משום דצריכה להביא ראיה וכדעת הרא"ש הכריע רמ"א בח"מ סי' ס"ו ס"ס י"א שגם לענין קנייתה אינו נאמן וכתב רמ"א שפן נראה לו עיקר לענין הילכת' משמע מדברי הרא"ש שאם לא הי' עדים שהפקיד' אצלה מלוגא דשטרא היתה נאמנת במגו דלמשכון תפסתי מעיקרא דלקנות הגייר קני בלא שטר וכן כתב בקיצור פסקי הרא"ש שחיבר הטור דין ה' מי שהפקידו אצלו שטרות ומת המפקיד ואמר מחיים תפסינהו מהו למשכון כו' אם יש עדים וראו עתה בידו לא מהימן ואם לאו מהימן וע"פ זה פסק הרא"ש בתשובותיו פלל ק"ה סי' ח' הביאו הטור ח"מ סי' ס"ה דין ז ונ"ל אם יטענו היורשים על שטר שמוציאין ברשות אביהם שאביהם הלנה עליו מעות למלנה אע"פ שאינו יכול לגבות מהלנה בלא פתיבה ובלא מסירה מ"מ לקחו למשכון טענתם טענה וכן פסק בש"ע סי' ס"ה הרי להדיא אף שאין החוב ברור פינון שאין עדים שהפקיד בידם נאמנו במגו שמתחילה למשכון נתנם אבל אם יש עדים שפא לידי אביהם בתורת פקדון שוב אין לו מגו דמשפן להם הגייר וכינון דאין לו מגו אינו יכול לטעון שתפסו למשכון אלא א"כ יש לו עדים שתבעו ממנו בחיים ולא רצה להחזיר ולפ"ז צריכין ע"כ אנו לומר דמייירי שחוב ברור וכמו שכתב הסמ"ע בסי' ס"ד דצריף להיות ידוע שחיבי לו דאם לא פן איף מהימן אע"פ שיש לו עדים שתבעו ממנו בחיים הא קימ"ל דכל היכי דאיכא עדים שראו אותו עתה בידו אינו נאמן לטעון עליו עד פדי דמיו כו' ולמה יהנה לזה הא דיש לו עדים שתבעום ממנו בחיים ולא רצה לחזור פינון דאלו באו שניהם לפנינו בכי האי גוונא הנה צריף התופס להחזיר לנתפס ולא יגרע פח היתומים עכ"ל.

הרי דעיקר קושטייתו פינון שיש עדים ואם הנה באו שניהם לפנינו בכי האי גוונא הנה צריף להחזיר ולקח' לא יוכל לומר למשכון תפסתי אלא ע"כ דהרא"ש דמוקי ליה בפשיש עדים שהפקידו בידו מייירי שחוב ברור אבל אם אין עדים שהפקיד בידו הדבר ברור כשמש שגם הרא"ש ס"ל דיכול לטעון למשכון תפסתי אף דאינו יכול לטעון לקוחה בידי לגבות החוב משום דבעי פתיבה ומסירה מ"מ יכול לתפוס למשכון אף שאין החוב ברור ומשמע מדברי הרא"ש שאף אם הי' טוען מחיים תפסינהו היתה נאמנת לומר שהוא תבע ממנה ולא רצתה להחזירו במגו דלמשכון תפסינהו פינון שאין עדים שהפקיד בידי אבל מהתוס' משמע דאי טענה תחילה מחיים תפסינהו אין לה מגו לומר דתבעו ממנה ולא רצתה להחזיר במגו דלקוחה למשכון דאין אומרים מגו למפרע ומשמע מדברי התוס' דאף דאין החוב ברור פינון דליכא עדים שפא לידי בתורת פקדון היתה נאמנת לומר למשכון תפסתי על החוב שחיבי לה כי סתמא דש"ס משמע שלא הי' לה עדים על החוב ולא הנה החוב ברור: ובנה ישבתי קושטיא מהרש"א שהניח בקושטיא על דברי התוס' דקשטיא ליה אמאי לא תירצו התוס' שהי' עדים שפא לידי בתורת פקדון אבל לי נראה דאין פאן קושטיא משום דאי מייירי שיש עדים שפא לידי בתורת פקדון מוכרחים אנו לומר הא דקאמר ר' נחמן אי אית לה סהדי דתבעהו ממך מחיים היתה מהימן אמאי הא איכא עדים והיינו מוכרחים לומר דמייירי דהחוב הי' ברור וסתמא דש"ס לא משמע הכי

וּלְכֹהֵן נִיחָא לְהוּ לֹמַר דְּמִיָּירִי אַף שְׂאִין הַחֹב בְּרוּר אֵלָא דְלֹא אֲמַרִּינּוּ מַגּוּ לְמַפְרַע נְשַׁמַּע מַזְה דְּאֵם טְעִין מִתְחִילָה לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי לְכָל הַפּוֹסְקִים נְאָמְנָא אִם אִין עֲדִים שְׁהַפְקִידוּ בְּיָדָהּ וּבִתְשׁוּבַת רַמְ"א סִימָן פ"ו בְּדָף מ"ה ע"ב בְּדָפּוּס אֲמַשְׁטְרָדָם הִבִּיא דְבַרִּי הַתּוֹס' וְכַתֵּב וְאֵע"ג דְּבִתְשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א שְׁהִבִּיא הַב"י ס"ד מְשַׁמַּע דְּלֹא יוּכַל לֹמַר דְּבַמְשְׁכּוֹן בָּא לְיָדִי כְּמוֹ שְׁלֹא יוּכַל לֹמַר לְקוֹחִין הֵם בְּיָדֵי הַתּוֹס' וְהִרָא"ש לִית לְהוּ דְבַרִּי הַרְשֵׁב"א שְׁהִרִי תִירְצוּ הֵתָם טַעַם דְּלֹא אֲמַרִּינּוּ מַגּוּ זֶה וְלָכֵן אִין לְחוּשׁ לְדְבַרִּי הַרְשֵׁב"א בְּמַקּוֹם הַתּוֹס' וְהִרָא"ש וְהַטּוֹר דְּפָסְקוּ בְּהִדְלֵי דִיכּוֹל לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי כַּש"כ דְּטַעְמָן וְנִימוּקָן עִמָּהֶם שְׁחַלְקוּ בֵּין טוֹעֵן מַשְׁכּוֹן הוּא בְּיָדִי לְטוֹעֵן לְקוֹחִין הוּא בְּיָדִי עַכ"ל הִרִי לְהִדְלֵי לְכָל הַפּוֹסְקִים אַף דְּאִין יָכוֹל לְטַעֵן לְקוֹחִין הוּא בְּיָדִי מ"מ יוּכַל לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי וְאִם אִין עֲדִים שְׁבָא לְיָדוֹ בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן אַף שְׂאִין הַחֹב יָדוּעַ וּבְרוּר זוּלַת הַרְשֵׁב"א ס"ל פִּינּוּ דְאִינוּ יָכוֹל לְטַעֵן לְקוֹחָהּ הוּא בְּיָדִי אִינוּ יָכוֹל לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי וְרַמְ"א חוֹלַק עָלָיו: וְנִרְאֶה לִי בְּרוּר דְּלֹא עָלָה מְעוּלָם עַל דַּעַת רַמְ"א לֹמַר דְּאֵף דִּישׁ עֲדִים שְׁהַפְקִידוּ בְּיָדוֹ שְׁיִהְיֵי נְאָמְנָא לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי כְּמוֹ שְׁהִבִּין הַסַּמ"ע וְהַש"ף ח"ו לְחֻשְׁדוֹ בְּדָבָר זֶה אֵלָא שְׁכַתֵּב אֲדַבְרֵי הַמַּחְבֵּר שְׁכַתֵּב וּמִיָּירִי שִׁישׁ עֲדִים שְׁהַפְקִידָם בְּיָדוֹ וְגַם יֵשׁ עֲדִים שְׂרָאוּם עִתָּהּ בְּיָדוֹ שְׂאֵל"כֵּהִיָּהּ נְאָמְנָא בְּמַגּוּ דְנֶאֱנָסוּ אוֹ לְהִדְ"ם מְשַׁמַּע שְׁצָרִיף דְּוּנְקָא לְעֲדִים שְׁהַפְקִידוּ בְּיָדוֹ וְלֹא סָגִי בְּעֲדֵי רַאִי אַף אִם אִין עֲדִים שְׁהַפְקִידוּ בְּיָדוֹ לֹא הִי ג"כ נְאָמְנָא פִּינּוּ דְאִין לֹא מַגּוּ דְהַחֲזוּרְתִּי וְלְהִדְ"ם וְגַם אִין לֹא מַגּוּ דְלִקְיָחָהּ שְׁהִיָּהּ צָרִיף שְׁטֵר כְּתִיבָהּ וּמְסִירָהּ וּלְכֹהֵן כַּתֵּב רַמְ"א דְלִכְּהֵן צָרִיף עֲדֵי פְקֻדוֹן דְאֵל"כ אַף שְׂאִין לֹא מַגּוּ דְהַחֲזוּרְתִּי בְּעֲדֵי רַאִי וְגַם אִין לֹא מַגּוּ דְלִקְיָחָהּ מ"מ אִם תְּפַסֵּם מְחִיִּים יָכוֹל לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּים וּק"ל.

וּבְזֶה נִחָה וּשְׁקֻטָה תְּמִיָּהּ הַסַּמ"ע וְהַש"ף עַל רַמְ"א כִּי נִרְאֶה מִתְשׁוּבַת הַרַב רַמְ"א שְׁפַסֵּק אֲפִילוּ אִינוּ הַחֹב מְבוֹרֵר מִיָּירִי שְׂאִין עֲדִים שְׁהַפְקִידוּ וּמְעוּלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַת רַמְ"א לֹמַר דְּאֲפִילוּ בְּעֲדִים שְׁהַפְקִידוּ שְׁנֶאֱמָן לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי אֲפִילוּ אִינוּ הַחֹב בְּרוּר וּמְעַתָּה שְׂאֵלְתִּינּוּ מְבוֹרֵרֵת דְּאִם יֵשׁ עֲדִים שְׁהַפְקִיד בִּיד הָעֶרֶב הַשְּׁטָרוֹת הַנ"ל אִינוּ נְאָמְנָא לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי אִם אִין הַחֹב מְבוֹרֵר אֲבָל אִם אִין עֲדִים שְׁהַפְקִידוּ בְּיָדוֹ יוּכַל לֹמַר אֲנִי תוֹפֵס אוֹתָם לְמַשְׁכּוֹן אַף שְׂאִינוּ יָכוֹל לֹמַר לְקוֹחִין הֵם בְּיָדִי בְּלֹא כְּתִיבָהּ וּמְסִירָהּ כְּדַעַת הַתּוֹס' וְהִרָא"ש שְׁהַכְרִיעַ רַמְ"א בְּתְשׁוּבָהּ דְּלֹא כְּרַשֵׁב"א וְכֵן כַּתֵּב בְּפִרְיָשָׁה גּוּפָא שְׂאֵם אִין עֲדִים שְׁבָא לְיָדוֹ בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן שְׁנֶאֱמָן לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי וְדָבָר פְּשוּט הוּא בְּעִינֵי וְלֹא כְּתַבְתִּי אֵלָא נֶגֶד דַּעַת הַחוֹלְקִין עָלַי וְרַצּוֹ לֹמַר אַף אִם אִין עֲדִים שְׁהַפְקִידוּ בְּיָדוֹ אִם אִין הַחֹב מְבוֹרֵר אִינוּ נְאָמְנָא לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי וְהַנִּרְאֶה לְפַע"ד בְּרוּר שְׂאִין לְפַקֵּק בְּזֶה הִיכִי שְׂאִין עֲדִים שְׁהַפְקִידוּ בְּיָדוֹ אַף שְׂאִין הַחֹב בְּרוּר יָכוֹל לֹמַר לְמַשְׁכּוֹן תְּפַסְתִּי כְּהַכְרַעַת רַמְ"א דְּלֹא כְּרַשֵׁב"א: שְׂאֵלָה קַפַּב שְׁלוּם רַב אֵלָיו יִקְרַב וְהַשֵּׁם יַצִּילוּ מְכַלִּי קְרַב לְאֵהוּ יְדִיד ה' וַיְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל מְעוֹז וּמַגְדוֹל יַאֲדִיר תּוֹרָה וַיַּגְדִּיל דּוֹרְשׁ שׁ"י הַלְכוֹת בְּמַגְדוֹל ה"ה נ"י פ"ה ע"י אב"ד ור"מ בּוּצְיָנִי דְנֶהוּרָא זִקְוִקִין דְנֶהוּר' אֲסַפְקִלְרִי הַמְאִירָה כְּבוֹד שְׁמוֹ תּוֹרָתוֹ מוֹהַר"ר מְאִיר נר"ו.

יָאִיר וַיְזַרַח כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ מִמְזַרְח אַחַר דְּרִישַׁת וּפְרִישַׁת שְׁלוּמוֹ הַטּוֹב וּשְׁלוּם תּוֹרָתוֹ וְה' שְׁלוּמוֹ יַעֲנֶה וַיְזַכֵּה לְרֵאוֹת צִיּוֹן בְּרַנְנָה בְּאֵתִי לְשִׂאוֹל דְּבַר הַלְכָה לְמַעֲשֶׂה כְּאֲשֶׁר הָרַב דּוֹמָה לְמִלְאָף ה' צְבָאוֹת וְתוֹרָה יְבוֹקֶשׁ מְפִיָּהּ הוּא נִיְהוּ רּוּם פָּאֵר מְכַ"ת מְאִיר עֵינֵי חֲכָמִים בְּהַלְכָה מְעֻשָׁה בָּא לְפָנֵי בְּבֵית אַכְסֵנִי שְׁלִי וְנִדְנִיתִי לְפַע"ד וְחַכְמָם אֲחֻד אִין דַּעַתוֹ מְכַרַעַת לְכֹן

אציע לפני רום פאר מכ"ת ונדעתו דעתי הקלושה ונא ונא לחוות דעתו הרמה מפיו אנו חיים ושכרו כפול מן השמים וזו מקנה שנתמלא תמיד ממי הגשמים וע"פ צינורות מן הגג וישבו מימיו לנקותו ועתה אין יכולים למלאות אותו ממי הגשמים אי רשאי למלאות אותו מבאר ע"י הפלומ"פ דהיינו שמניחין עור חלל שקורין שלוי"ך תוף החור שהמים יוצאים והמים עוברי' עליו להמקנה או שמניחין צינור של עץ תחת העץ השופף מים מהבאר והמים עוברים דרך הצינור מהבאר וקילוח בלי הפסק לתוף המקנה ודעת חכם אוסר מתרי טעמא חדא דנעשה ע"י אדם המנענע מהפלומ"פ שיבא מי' מהבאר שהיא דבר המקבל טומאה ועוד אחרת דלא הוי בידי שמים ואנו דומי' דמעין בעינו פדיליף בת"כ ולענ"ד דאין פאן מקום לאסור דמטעם הראשון הואיל דאדם הוי דבר מקבל טומאה והוי דין דהדר בסעיף מ"ח שנגיעת יד אדם פוסל הנה בע"כ אין הפי' וכוונת הטור כף דהרי פסק שם והוא שיהיו המים נופלים להדיא מדבר המקבל טומאה לתוף המקנה והוא מהרא"ש הלכות מקנאות הלכה י"ב וסוף דבריו שם וז"ל מוכח בהדיא דאפילו העביר המים עד החביות על דבר המקבל טומאה לא מ'פסלי אם לא שיגיע אותו דבר המקבל טומאה עד אור הפלי א"כ מ"ש הטור ממשמעות לשון הרא"ש שלא יאחזו הדר בידו אלא יניח הדר בקרקע ויסיר ידו משם בע"כ מייירי באופן שע"י אחיזת הדר בידו הנשפע הדר למקנה שיורדים המים יותר קל לתוף המקנה והוא ממש גוף הדין של המקל וקנה שבדברי הרא"ש דמפרש מתניתין דמקנא' נוטפין שעשאן זוחלין נוטפין שנקוו למקום א' והזחילן והוליקן עם המקל וקנה וא"כ עיקר המקנה נעשה ע"י אדם עם המקל וקנה וה"נ עם הדר אבל אם הדר מונח על הקרקע בשנה ואין ידו מסייע לירידת המים למקנה אינו אוסר אחיזת ידו בדר והכי מפורש בזבחים דף כ"ה ע"ב רש"י ד"ה זאת אומרת אור פלי ככלי דמי כו' מוכח להדיא דאין ידו של אדם אוסר אלא א"כ מסייע בכלי שהמים נופלים ממנו להדיא למקנה וא"כ בנד"ד הנ"ל מה שאדם מנענע בהפלומ"פ אינו מגיע לכלל פסול והאריף השואל בדבריו וסוף דבריו ואחר הצעת הדברים אבקש שאל יהיה לו הדבר לטורח להשיבני דבר ולהאיר עיני בתורתו והמאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים ימלא עליו רחמים להטיב לו הכתיבה והחתימה לאלתר לחיים טובים כחפצו וכחפץ אהבו לנצח ד"ש הקטן והצעיר באלפי יהודא אר"י ליב בלא"א מוה' הגאון מהר"ש שהי' אב"ד ור"מ בק"ק פ"פ דמייני: תשובה אמר ר"י דבי עקלאה מתון ומסיק בחכמה נפלאה הלא הוא אהו' ידידי הרב המופלא בר אבהו ובר אוריין כבוד מהור"ר אר"י ליב נר"ו: הנה אותיותיו האירו על פני וראיתי שאלתו כשאלת הראשונים אם רשאי למלאות מקנה ע"י פלומ"פ דהיינו שמניחי' עור חלול שקורין שלוי"ך תוף החור שהמים יוצאים והמים עוברים עליו למקנה או שמניחי' צינור של עץ תחת העץ השופף מים מן הבאר והמים עוברים דרך הצינור מהבאר וקילוח בלי הפסק לתוף המקנה ודעת החכם האוסר מתרי טעמא חדא דנעשה ע"י אדם המנענע בפלומ"פ שיביאו המים מהבאר שהוא דבר המקבל טומאה ודחה מכ"ת ראי' זו ונהירין וברירין דבריו כמו שכתב מכ"ת בדברי הרא"ש ובר מפל דין דהנענוע הזה אינו חשוב מהותן ע"י טומאה דדווקא אם נתן ידו או רגלו והמים עוברים עליו בזה חשבינן מהויותן ע"י טומאה אבל בנ"ד שאדם המנענע וגורם שהמים על ידי גשיבת הרוח שואבת מים ממטה למעלה ועיקר הנונייתו ע"י טהרה וקצת דומה להא דתנן בסוף פ' ז' וקביאו הטור מחט שהיא נתונה על מעלת

המערה היתה מוליך ומביא פינן שעבר עלי הגל טהורה פיה שהוא מנענע במים וגורם שיעברו המים על המחט טהורה ה"נ דכונותי' ואף ר' יוסי דסבירי לי דלא יאחזו בידו דף להעבירם עליו משום פינן שמחזיק בידו הקנה או הדף בשעה שהמים עוברי עליו הני כמו שהמים עוברים דרך גופו אבל הקא אינו אלא כמו שמפיח בפיו בתוך המים שילכו למקום אחר ואין פאן איסור פלל וע"כ צריכין אנו לומר פן דהרא"ש סביר' לי דאם ממשיך מן המעין אפילו בדרך המקבל טומאה מותר ומפרש למתניתין דפ' ו' דמקנאות משנה ח' דמזירי בסילון תלוש והרשב"א רצה לפרש שמזירי שהסילון מחובר לקרקע ועכ"פ יקשה להרשב"א איך מניח ידו תחתיו אלא ע"כ פינן שאינו מושך על ידו בסילון אלא גורם שיבאו המים לתוך הסילון כפי הר"ם הביאו הת"י שמניח ידו למעלה בתחתיות של הסילון שלא ישטפו חוץ לסילון ומותר אליבא דכ"ע ה"נ דכונותי' אלא איכא לפקפוקי בהאי מקנה וצריך חקירת חכם על זה היכן המים עולים דרך העמוד החלל הנותן בתוך הבאר אם קולט המים מן האויר ע"י נשימת הרוח עד שמזרק חוץ לבאר וא"כ אינם מחנכין מי המקנה במים שבבאר והוי כל המקנה מים שאובין ולא מהני המשכה אלא אם יאמר הבקיאים מה ששואב מן הפולמ"פ מושך מים מן הבאר למעלה ומחנכין כל המים לבאר א"כ ע"י נינוע בפולמ"פ מושך מים עד שיתמלא המקנה והי' פעם אחת מחנכין למעין והי' עלי' שם מקנה כשירה ואף שפסק המים אח"כ נשארו בכשרותם והנראה לפע"ד כתבתי ולא הייתי בביתי כשפא מכתבו וכעת טרדות טובא בפירושי' יומא דכלה ואין פנאי להאריף והי' שנותיו יאריף ויכתבהו לחיים בספר: שאלה קפג נשאלתי באשה ששפכה על שנים ושלשה פרים ולמעלה פרסה סדין לכן ומצאתה פתם בכר התחתון ולא בעליון וגם הסדין בדקה ולא מצאה שום לילוף דם אם יש לטמאה משום פתם או לא: תשובה לכאורה נראה דזה הדין ממש מה דאיתא בפ' הרוואה פתם דף נ"ח ע"ב ת"ר לבשה שלשה חלוקות הבדוקות לה אם יכולה לתלות תולה אפ"י בתחתון אינה יכולה לתלות אינה תולה ואפילו בעליון כיצד עברה בשוק של טבחים תולה אפילו בתחתון לא עברה בשוק של טבחים אף בעליון אינה תולה הרי לפנינו שאם לא עברה בשוק של טבחים אינה תולה אפילו בעליון וטמאה משום פתם אף שלא היתה סמוך לגופה א"כ בנידון דידן נמי אף שהכר התחתון לא היתה סמוך לגופה מ"מ אם אין לה במה לתלות טמאה משום פתם אבל כד דייקנין שפיר יש לחלק בבגדים שלשה שהיה פתוחי' מבית הצואר עד למטה כנראה מתקנת עזרא שתיקן לאשה לחגור בסניור משום צניעות אבל במלבושים של נשים שלנו שכולם תפורים והיא לובשת ממתני' ולמטה ואי אפשר בשום ענין שיבא בגד עליון סמוך לגופה אפילו במתכונן אי אפשר לה שיתן בגד עליון שתהא כנגד מקום התורף' לא מחזקין' ריעותא פלל ולא גרע אם ראתה על בית יד של חלוקה אם אינו מגיע כנגד בית התורפה דטהורה ה"נ בבגדים שלנו שאי אפשר בשום צד שיבא צד חוץ לצד פנים לא מטמאין לה משום פתם אם מצאה בבגד עליון וכן נסרים שנתוני'.

במטות שלנו העשויים פתיכה מן הברז והכרי' עשויים כמדת המטה ואי אפשר שיתהפך התחתון לעליון לא מחזיקין ריעות' שנתהפך ונהי בכר עליון שהסדין פרוס עליו יש להחמיר דהא הביא הש"ך בסי' ק"ץ ס"ק ס"ז בשם מהרש"ל דסדין תחתון נמי עשוי להתהפך אילו ואילו דלא כהרא"ש ששהביא הטור משמו גבי שלש נשים השוככות

במטה דס"ל דסדין תחתון אין עשוי להתהפך ואפילו לדעת הרא"ש מודה באשה אחת ששוכבת במטה כל מקום שימצא דם במטה טמאה כמו שהביא הש"ך בשם הרשב"א בס"ק מ"ח מ"מ נראה דנוקא בסדין וכר עליון שהסדין פרוס עליו אבל על הפר השני שעיינינו רואות שאין עשוי להתהפך ולא נגעה בגופה יש לטהר וכתמים דרבנן ושומעין להקל ומעולם לא שמענו שטימאו משום פתם בבגד עליון של אשה הנראה לפע"ד פתבתי: שאלה קפד בספרי פנים מאירות חלק ראשון בשאלה כ"ג בתרגומן של מציאוהו לה לב וכתבתי במפתחות שהשמיטו המדפיסי' דהא אפילו בדבר שאינו מצוי ולא שכיח אנו תולים פדי להעמיד קבלתינו ובדיקתינו דאמרינו בפ"ק דביצה בדיק בדיקנה של תרגומן מערב יו"ט לא מצא בה ביצה ולמחר השפים ומצא בה ביצה מותרת דאע"ג דבדק יפה יפה דאימר יצא רובא וחררה ופירש"י אע"ג דמילתא דלא שכיחי היא מגו דפשיטא לן דאין ילדה בלילה תלינו בה עכ"ל הרי להדיא דתלינו אפילו במילתא דלא שכיחי פדי שלא יכחיש בדיקתינו את קבלתינו שכל שתשמישו ביום אינו מוליד בלילה וק"ו בנידון דידן שיש לתלות בדבר המצוי שמסתמא נפל הלב לארץ ואכלתה התחול פדי שלא יכחיש הבדיקה את קבלתינו שאי אפשר לשום בעל חי לחיות אפילו רגע אחד בלא לב עכ"ל.

והנה זכני ה' עוד בשני ראיות ברורות חזא ריש פ' המפלת דפליגי רבי יהוד' ורבנן באיפשר לפתיחת הקבר בלא דם ובפלוגת' דהני תנאי דתניא קשטה שנים ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה הרי זה ספק לידה ספק זיבה מביאה קרבן ואינו נאכל ר' הושיע אומר מביאה קרבן ונאכל שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם הרי לר"י אליבא דר' יהודא מביא קרבן ונאכל ואף דאיכא למימר פיון דלא חזי דם אין פאן לא לידה ולא זיבה והאי קרבן מליקת חולין היא ונבילה היא אפ"ה סמכינן אחרונה דאין פתיחת הקבר בלא דם דנדאי דם אחר הוי ואנן הוא דלא חזינו דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם א"כ ה"נ דכונותי' דאי אפשר לשום בעל חי להחיות אפילו רגע אחת בלא לב אלא אנן הוא דלא חזינו ומסתמא נפל והתחול אכלתהו ועוד ראי' ברורה מריש פרק בא סימן דתנו בא עליון עד שלא בא תחתון ר"מ אומר לא חולצת ולא מתניבמת וכתמים אומרים או חולצת או מתניבמת מפני שאמרו אפשר לתחתון לבוא עד שלא בא עליון אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא בא התחתון ומפרש בגמ' דנדאי אתי ומנתר הוא דנתר הרי אף דהשתא לא חזינו שערוות בתחתון סמכינן אקבלתינו דאי אפשר לבא עליון עד שלא בא התחתון ומסתמא מנתר הוא דנתר אף שאין אנו מוציאים שום סימן בתחתון ומזה יש להביא ראי' ג"כ מה שפכתב רמ"א ביו"ד ס"ס מ"א אם גסרקה טרפש הפכד לבית הפוסות יש לבדוק בכרס שבונדאי יש שם קוץ או מחט שניקבה וע"י זה בא סריקה זו וכיון שנתחזק אצלנו ע"י בדיקות אלו שיש שם קוץ ובדקנו הרבה פעמים ומצאנו שם קוץ או מחט וא"כ אפילו אם פעם אחת לא נמצא ע"י בדיקה מ"מ יש להטריף כי אנו סומכים על קבלתינו אמיתית שיש שם קוץ אלא דנאבד בפרש הבהמה וכבר ברירן בתשובה מנוחדת בדין זה שאלה קכ' וה' יראני בתורתו נפלאות וידרכני בדרך אמת: שאלה קפה עירובין דף כ"ד ושבת דף קי"ב בעי ר' יוחנן לאתווי ראי' דאמרינו פנים חדשות באו לקאן ממתינתין סגדל שנספקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס כו' והוא בפ' כ"ז ממס' פלים ותמ' לי למה לא מביא ראי' מפ' י"ח משנה ו' מטה שהיתה טמאה מדרס נשברה ארוכה ותיקנה

טמאה מדרס נשברה שניה ותיקנה טהורה מן המדרס אבל טמאה מגע מדרס משום דפנים חדשות: שאלה קפו ראיתי בספר חדש שבו יעקב חלק שני בתשובה ראשונה שהקשה על הרמב"ם שכתב בפ' י"ד מהלכות תפילה דין י"ח פה למדו מפי השמועה ממשה רבינו ע"ה פה תברכו בעמידה פה תברכו בנשיאת פנים פה תברכו בלשון הקודש כו' וכה תברכו בשם המפורש והוא שיהי' במקדש כמו שאמרנו עכ"ל וכתב בשבות יעקב ונ"ל הרי דנראה מדבריו דפסק כת"ק דרבי נתן ובפרק ט"ו מהלכות תפילה דין ג' פתב ונ"ל וכהן שהחליף דתו בין באונס בין בשוגג אע"פ שעשה תשובה אינו נושא בפיו לעולם שצאמר לא יעלו פהגי במות וברכה כעבודה עכ"ל.

וכיון דהרמב"ם פסק כר"נ דאיתקש ברכה לעבודה אם פן אין צריף תו ללומד דכה תברכו ואיך מזכה שטרי לבי תרי ותמיה גדולה לכאורה דכל נושאי פליו של רמב"ם לא הרגישו עליו בזו וכל אחרונים סתמו דבריהם עכ"ל ונפלאתי עליו כי לא ידעתי מאי קאמר ואיך נכנס בלבבו לריח קושיא וצריכין אנו להעתיק הסוגיא בסוטה דף ל"ח ע"א ת"ר פה תברכו בלשון הקודש אתה אומר בלשון הקודש או אינו אלא בכל לשון נאמר פאן פה תברכו ונאמר להלן אלה יעמדו לברך את העם מה להלן בלשון הקודש פאן בלשון הקודש ר' יהודה אומר אינו צריף הרי הוא אומר פה עד שיאמרו בלשון הנה תניא איך פה תברכו בעמידה אתה אומר בעמידה או אינו אפילו בשיבה נאמר פאן פה תברכו ונאמר להלן אלה יעמדו לברך מה להלן בעמידה אף פאן בעמידה ר' נתן אומר אינו צריף הרי הוא אומר לשרתו ולברך בשמו מה משרת בעמידה אף מברך בעמידה ומשרת גופי' מנ"ל דכתיב לעמוד ולשרת תניא איך פה תברכו בנשיאת פנים כו' עד קשיא ליה לרבי יונתן אי מה להלן פה גדול וראש חודש ועבודת ציבור אף פאן כה"ג ור"ח ועבודת ציבור ר' נתן אומר אינו צריף הרי הוא אומר הוא ובניו פל הימים מקיש בניו לו מה הוא בנ"כ אף בניו בנ"כ וכתוב פל הימי' ואיתקש ברכה לשירות ופירש"י אע"ג דבהאי קרא לאו ברכה פתיבא אלא שירות כו' איתקש ברכה לשירות מקרא אחרניא פדאמרין לעיל לשרתו ולברך בשמו עכ"ל: ותניא איך פה תברכו בשם המפורש אתה אומר בשם המפורש או אינו אלא בכינוי ת"ל ושמו את שמי ונפלאתי עליו איך עלה בדעתו שהרמב"ם יליף פל הנה לימודים עמידה ונשיאת פנים ובלשון הקודש ופנים פנים וקול רם ובשם המפורש ממשמעות דכה תברכו דמשמעות דכה תברכו אינו משמע אלא לשון הקודש וכל זה לר' יהודה ולת"ק אף בלשון הקודש יליף מג"ש ובנדאי הרמב"ם לא פליג על פל הנה לימודי דמייתי הש"ס וע"כ צריכין אנו לומר הא דכתב הרמב"ם פה למדו מפי השמועה ממשה רבינו כו' ר"ל מדאמר משה במצנה זו פה תברכו ש"מ שאמר להם בעל פה איך יתנהגו במצנה זו מה שלא נזכר בפרשה דהיינו עמידה ובנשיאת פנים וכל הנה דחשיב ע"כ אחד יש לנו לימוד מקום אחר למר פדאית לי' ולמר פדאית לי' וא"כ אין פאן הקרע דפסק כת"ק דהא אליבא דת"ק ע"כ צריכין אנו לומר דעמידה אינו למד ממשמעות דכה תברכו רק בג"ש מואלה יעמדו לברך אלא שרמז בכה תברכו בענין זה שאמר להם משה בעל פה ולפי זה נוכל לומר דפסק פריי נתן דיליף מהיקשא דלשרת ולברך בשמו ונרמז גם פן בכה תברכו שאמר להם בעל פה הך היקשא וכמו כן נשיאת פנים ושאר דברים דכולן ילפינו מקראי ויותר מסתבר לומר דפסק כר"נ דהא ע"כ בנשיאת פנים אין לנו לימוד גמור דאיכא למיפרך וכדפריי הש"ס

אי מה להלן בכה"ג ור"ח נעבודת ציבור ע"כ דאיצטרוף לן ללמוד מהיקשא דר"נ דאינתקיש ברכה לשירות ואלקבא דת"ק דר"נ אינו מוכרח דאית לי היקשא אלא ר"ל אף דלמד מג"ש לענן עמידה מ"מ לענן נשיאת פנים אית לי היקשא עכ"פ אין פאן סתירה בדברי הרמב"ם לומר שהוא מזפי שטרי לבי תרי.

ואחר פתבי זאת מצאתי בהד"ל שפתב הלחם משנה וז"ל אין ברפת פהנים נאמרת פך למדו מפי השמועה אע"ג דברייתא מפיק לכל הני דרשות מקראי אחרניא אסמכינהו רבינו ז"ל אקרא דכה תברכו משום דכל הני הני ציווי לפהנים איך יעשו בענן הברכה ודייק שפיר אקרא דכה תברכו אבל ונדאי שהם מקראי אחרניא נפקא ולהכי כתב רבינו ז"ל מפי השמועה עכ"ל הרי להדיא בדברי שפודאי מקראי אחרניא נפקא א"כ אין הכרע שפסק כת"ק דר"נ וכבר פתבתי דיותר מסתברא דפסק כר"נ וגם נפלאתי שפתב דהרמב"ם ס"ל דהאי היקשא אסמכתא בעלמא הוא ולהכי בפ"י ד מהלכות תפילה שפתב הדין לישא פפיו במקדש בשם המפורש ושם משום כבוד ה' רוצה לאסור בדעבד ושיבה אפי' מי שאינו יכול לעמוד מחמת אונס מש"ה אסמכוהו אפה תברכו וכה עיכובא הוא כמ"ש התוס' בסוטה שם ד"ה ור"י אומר אבל בגבולין אין לאסור בעמידה מהאי היקשא ובסוף התשובה מסיים אבל לבטלו מנשיאת פנים לגמרי חלילה דהוא חנומרא דאתי לידי קולא לבטלו מנשיאת פנים דעובר בשלשה עשה לכן נראה לי פשוט דנושא פפיו בסמיכה או מיושב אם אי אפשר בענן אחר עכ"ל ונפלאתי עליו בתרי תמי' איך כ' שחרמב"ם בפ"י ד מהלכות תפילה שפתב הדין לישא פפיו במקדש בשם המפורש ושם משום כבוד ה' רוצה לאסור אפילו בדעבד בישיבה וא"כ עמידה דחשיב הרמב"ם ג"כ מייירי במקדש וא"כ כל הני דחשיב הרמב"ם שם במקדש מייירי וזה אי אפשר לומר דהא תחילת דברי הרמב"ם אין ברפת פהנים נאמרה בכל מקום אלא בלשון הקודש שנאמר פה תברכו פך למדו מפי השמועה ממשה רבינו פה תברכו בעמידה פה תברכו בנשיאת פנים פה תברכו בלשון הקודש וע"כ אכל מקום דנקט ברישא קאי כל הני דיני דחשיב הרמב"ם ולכך נקט באחרונה פה תברכו בשם המפורש והוא שיהי' במקדש דעל דין זה לבד התנה והוא שיהיה במקדש כדילפינו בגמרא אבל אינה דיני' דחשיב מקודם מסתמא בכל מקום נהגו ולדידנ' צריכין אנו לחלק הא דנקט תחילה פה תברכו בעמיד' לעיכוב במקדש ולא בשאר מקומות וכה תברכו בלשון הקודש ע"כ בכל המקומות לעיכובא דזה לא ילפינו מהיקשא וזה דחוק לחלק ולעשות פירוד בין הדביקים בין ראש דבריו לסוף דבריו ואמצע דבריו: ועוד תמה אני דהא בסוף דבריו כתב אבל לבטל מנשיאת פנים לגמרי חלילה דהוא חנומרא דאתי לידי קולא לבטלו מנ"כ שהוא כעובר בשלש עשה ולפ"ז כיון דהאי היקשא לשרתו ולברך אסמכתא בעלמא איך מלא לבו של הרמב"ם לאסור במקדש אף בדעבד ושיבה משום כבוד ה' וכי זה כבוד ה' לבטל מצותיו בדבר שאנוס ואינו יכול לעמוד ומן התורה חל עליו המצנה זו איך יש לבטלו ואין זה כבוד ה' אלא מבזה מצותיו אלא נשתקע הדבר ולא נאמר דאף דאמרינו בתענית דהי היקשא אסמכתא היינו לענן פסולי כהון' מצד עצמותם אבל מה שהפנה צריף לעשות בשעת עבודה היקש גמיר הוא שצריף לעשות גם בברפת פהנים כגון עמידה ונשיאת פנים דעיקר לימודן מהי היקשא ובזה ניחא דברי התוס' שפתבו ונראה לר"י פהן שבידך ברפת פהנים בישיבה לא עשה ולא כלום הואיל ואיתקש ברכה לשירות וגבי שירות

אמרנו בפ"ב דזבחים דיושב מחלל עבודה עכ"ל ובנדאי לא נעלם מדברי ר"י הש"ס ערוך דתעני' אלא ע"כ פדאמרן דדונקא לעגנו פסולי פהנים מצד עצמותם בזה אמרנו כגון בעל מום ונשתי יין אמרנו דהוי מדרבנן ואינו אלא אסמכתא אבל מה שצריך הפהו לעשות בשעת עבודה איתקש שפיר ברכה לשירות והוי לימוד גמור בין לעגנו עמידה ובין לעגנו נ"כ וא"כ פינון שפדברי התוס' מפנרש דמעכב דעבד והוי פאלו לא נצטונה פלל במצנה זו פשייטש ואדרבא יש לחוש שעובר בעשה למ"ד בזר הנושא פפיו עובר בעשה ומג"א פתב שפן עיקר לדינא ויושב פסול מטעם דהוי כמו זר וא"כ למה לן ליפנס באיסור ובפרט שלא נמצא בדברי הרמב"ם בשום משמעות שחלק על ר"י א"כ שב ואל תעשה עדיף ועוד אודיע שהשיג על מג"א ונ"ל גם המג"א שם בס"ק נ"ד הבין דדונקא לקולא מקשינו ברכה לשירות דמותר בחרצו ולא דק דהרי להדיא מבואר בהרמב"ם פ' ט"ו דאף להחמיר מקשינו ברכה לשירות כו' ואדמקשי לי' מדברי הרמב"ם למה לא הקשו לו מדברי הש"ע דכתב בסי' י"ד אין מברכין אלא בעמידה ובנשיאת פפים וע"כ מהו היקשא ילפינו נ"כ וע"כ לחומרא נמי מקשינו אלא ע"כ דהמג"א לא בא אלא לישוב קושיות הב"ח שהקשה מערל שמתו אחיו מחמת מילה וע"ז תירץ כמו שתיירץ בגמ' דלקולא מקשינו ולא לחומרא במה שהפנה פסול מצד עצמות' ובזה מיןשב ג"כ קושית הטו"ז וערל פסול מצד עצמותו אבל מה שפנה צריך לעשות בשעת עבודה שפיר מקשינו ברכה לשירות שצריך לעשות בברכה כמו בשירות ובפירוש פתב במג"א אחר זה מיד ונ"ל גם הרבה פסולים שנמנו בפ"ב דזבחים שפשרים לנשיאת פפים דלא הוקש לעבודה אלא לעגנו עמידה פדאיתא בסוטה ובתענית ומיןשב מה שהרמב"ם רצה לפסול מומר משום דקנסיהו ושפיר דיליף מהקישא ע"כ לקולא יליף פי היכי בעבודה אם נתן לתוכה מים פטור ה"נ פן דאי מנזיר ה"א אפילו פל שהוא ומזוג אסור קמ"ל דילפינו מעבודה ובזה יעלו דבריו פהוגן בגמרא דוק ותשפח עכ"ל מג"א ובנדאי צריכין אנו לומר פדברי הרמב"ם דאל"כ דהא בש"ס ילפינו שפיר מסמיכ' דנזיר ואיך יליף הוא מהיקשא אלא ע"כ לקולא יליף ומעולם לא עלה על דעת המג"א לחלוק על דברי הרמב"ם ואדרבא משנה מדותיו לישוב דברי הרמב"ם וק"ל: שאלה קפו פתב בא"ח סי' קכ"ח סעיף מ"א בהג"ה דמי שיש לו בת עפו"ם או זינתה אין מחויבין עוד לקדשו פי אבי' היא מחללת עכ"ל.

וכתב מג"א ונ"ל וצ"ע דהא אמרנו בסנהדרין בפ' ז' דלר"ש שרפה חמורה שפן גימין לבת פהו שזינתה ומאי חומרא שפן מחללת את אבי' ואם איתא דהיכי שעובדת עפו"ם נמי מחללת את אבי' א"כ מנ"ל דשרפה חמורה דהא התם הוא בסקילה אלא ע"כ דדונקא בזנות הוא דמחללת את אבי' דהוי לי' לשומרה בזנות שלא תתיחד עם אדם פדאיתא בכתובות שפוקלין אותו על פתח בית אבי' פלומר ראו גדולים שגדלתם אבל בשאר עבירות אינו יכול לשומרה עכ"ל המג"א.

וכתב בתשובות שבות יעקב חלק שני ונ"ל ומפל מקום משום קושיא זו אין לדחות דברי המרדכי ורמ"א שהביאו לפסק הלכה פי אחרי העיון נראה לי שאין פאן אפילו קצת קושיא דקי"ל דהילכתא פתכמים שאמרו שם סקילה חמורה שפן פושט ידו בעיקר עדיף וא"כ אם בת פהו שזינתה מחללת את אביה מכש"כ פושט ידו בעיקר דעדיף ותדע שפן הוא דאין לחלק ולומר דבזנות דדונקא קאמר דהא ר' אשי קאמר פמאן קורין לרשיעי בר

רשיעי דמשמע בכל רשע בעבירה חמורה אמרינן הכי עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו כי דבריו סותרים זה את זה דמתחילה רצה לנישב קושיות המג"א על רמ"א משום אליבא דאמת דקי"ל פרבנו דסקילה חמורה שפן פושט ידו בעיקר עדיף וא"כ יליף בק"ו שאבי היא מחללת מבת פהו שזינתה משמע אבל אי לאו האי ק"ו לא הייתי יליף שבע"ז היא מחללת אבי מבת פהו ולכך ניחא דסקלא דעתה דלר"ש לית ליה הך סברא דפושט ידו בעיקר עדיף ושפיר נוכל לומר דשריפה חמורה מסקילה שפן גיפתו לבת פהו שזינתה משא"כ בסקילה אף שגיפתו לעובד עפ"ם מ"מ אינה מחללת את אבי משום דעדיין לא קמה לו הך סברא דפושט ידו בעיקר עדיף אבל לרבנו דס"ל דפושט ידו בעיקר עדיף מיייתי להו בק"ו דאבי מחללת ולית ליה סברת מג"א דטעמא דזנות משום שהי' לה לשוןמרה משא"כ בשאר עבירות וכתב הוכחה לסברתו ונ"ל ותדע שפן הוא דאין לחלק ולומר בזנות דנוקא קאמר דהא רב אשי קאמר כמאן קורין לרשיעי בר רשיעי דמשמע בכל רשע בעבירה חמורה אמרינן הכי עכ"ל והנה ע"כ רב אשי לא בעובד עפ"ם קאמר דהא סתמא קאמר לרשיעי בר רשיעי ומשמע אפילו בחייבי מלקות ואפילו לדבריו בכל רשע בעבירה חמורה ע"כ צריכין אנו לומר עכ"פ מחייבי מיתות ב"ד ע"כ בכל חייבי מיתות ב"ד אפילו חנק וסייף דקילי משריפה ואיך נלמד דאבי מחללת בעבירות אלו דקילי מבת פהו ואם לפי דבריו דאנו לומדים בכל עבירות חמורות אף דקילי מבת פהו שאבי מחללת א"כ בע"ז אף דלא קמה לו עדיין דפושט ידו בעיקר עדיף עכ"פ לא גרע משאר עבירות חמורות דמיתת ב"ד אם כן הדרא קושית המג"א לדוכתא איך ס"ד למילף לר"ש שריפה חמורה מסקילה משום דגיפתו לבת פהו שזינתה ומאי חנומרא שאבי מחללת הא בע"ז ג"כ אבי מחללת דלא גרע מחייבי חנק וסייף דקורין לרשיעי בר רשיעי אפילו לרשע בן צדיק וא"כ יש סתירה בדבריו שאלה קפח שאלה מהרב המופלג מוהר"ר יאסקי הא דאיתא בנדרים דף ט' ע"ב ברש"י ד"ה נמי וכו' אבל בכל תאחר לא דכל היכי דאיתא בי' גיזא דרחמנא איתא עכ"ל.

והיא להדיא נגד סוגיא דראש השנה דאף בנדבה איכא לאו דבל תאחר ובש"ס דמגילה איתא אין בין נדר לנדבה כו' הא לעגנן בל תאחר זה וזה שוין. וכתב בספר שבות יעקב הנה קושיא זו לכאורה תמוה מאוד וראיתי בתשובות פנים מאירות סי' צ"ט ששאל גם כן קושיא זו ורצה להוציא בשביל תמיה זו סוגיא דש"ס מפשטן בדברים שאינם ברורים ונכונים פלל והקושיא במקומה ולענ"ד נראה לתרץ דהתם בנדרים מייירי בשוגג שהרי בנדבת כשרים קאמר דלא חיישינן שיפשע במזיד לעבור על בל תאחר דהא דומי' דמעילה קתני להכי אמרינן דליכא בל תאחר דכל היכי דאיתא בי' גיזא דרחמנא אית' מה שאין כן במזיד דחמיר זה וזה שוין לעגנן בל תאחר וזה דיקדוק פנונת הר"ן שם שפירש ונ"ל נדבה נמי דילמא אתי לידי תקלה דילמא פשע ומאחר להביא יותר משלשה רגלים עכ"ל.

הרי דבנדבה אינו עובר אלא א"כ פשע במזיד משא"כ בשוגג ורש"י לא ס"ל כפי הר"ן דמייירי בפשיעה מפח דיקדוק לשון הש"ס ולכן פי' בשוגג ולעגנן גיזא ועבודה ולא בכל תאחר דבשוגג בנדבה ליתא פיון דכל היכי דאיתא בי' גיזא דרחמנא איתא ועיין בש"ס חולין דף קל"ט והצעתי הדבר לפני גדולים והספימו לדברי עכ"ל שבות יעקב: והנה תמה אני אם גדולים יספימו לפירושו שהוא מוטעה דאיך יעלה על דעת דילפינו בג"ש

דבנדבה עובר בכל תאחר מנדר לעשות פירוד בין הדבקים ולחלק דבנדר עובר בשוגג ובנדבה אינו עובר מטעם כל היכי דאיתא בי' גזא דרחמנא איתא אם כן בנדר נמי נימא קכי כל היכי דאמר ואפרוש ועוד דהא סתמא דש"ס קאמר במגילה הא לענן בל תאחר זה וזה שוין אם איתא לדבריו אף בכל תאחר אינם שונים דהא בשוגג עובר בנדר ובנדבה אינו עובר פי אם במזיד והוא עצמו הביא דברי הש"ס ואיך עלה בלבו לחלק דש"ס קאמר דווקא לענן מזיד הם שונים ולא לענן שוגג ועוד היכן מצינו בכל התורה שאם עובר במזיד בלאו ובשוגג לא יקרה לו עון וחסא לגמרי ועוד תליא בוקי סריקי בדברי הר"ן שפתיב וזה ברור בדקדוק פוננת הר"ן שם שפי' וז"ל נדבה נמי כו' דשמא פשע ומאחר להביאו יותר מג' רגלים הרי בנדבה אינו עובר אלא אם כן פשע במזיד משא"כ בשוגג עכ"ל.

ועלה בדעתו דהר"ן לישני דקרא נקט כמו אז תפשע לבנה שהוא לשון מרד ועל כל פנים בכלל מזיד וח"ו לחשוד להר"ן שעלה במחשבתו כה דהא בנדרי פשרים קתני לא אמר פלוגם ובנדבותם נדר בנזיר ובקרבן וע"ז אמרינו מ"ש נדר דלא נדרי פשרים משום דאמי לידי תקלה נדבה נמי דילמא אמי לידי תקלה ולפי' הר"ן שיעבור במזיד איך יעלה על דעת שפשרים יעברו במזיד בלאו וכי אנשים פאלו שיעברו במזיד פשרים מקרי הלוא בכלל רשעים הם שעוברים במזיד בלאו אלא נשתקע הדבר ולא נאמר ומעולם לא עלה ח"ו דבר זה על לב הר"ן אלא לישני דרבנן נקט כמו פשיעה גבי שומרים שאינו משמר פראוי הני פשיעה אף שאינו מזיד הכי נמי דכונתו' שמא יפשע ויתרשל ולא יביא ובאזחור הזמן יבוא לידי שקחה ולא יביא בג' רגלי' ויעבור אבל לא ח"ו לחשוד לפשרים שיעברו במזיד ולא ידעתי איך אפשר להוציא דבר זה משפה ולחוצ' והדין שרצה להמציא מדנפשי' אין לו שחר ואני לא אעשה סניגורין לדבריו אף שהדבר דחוק בדברי רש"י מכל מקום דחקינו דלא לשוני' לרש"י טועה בדבר הלכה אבל מה שפתיב שהוצאתי סוגי' הש"ס מפשטן בדברים שאינם ברורים ונכונים כלל עתה אפרש ת"ל שכל בי רב וצורב מוכרח ללמוד פשט זה בש"ס דהא פריה שם תשמור זו מצנת לא תעשה למה לי מלא תאחר לשלמו נפקא וכן פריה מכמה מקראו' הפפולים ומשני דצריכי כל הני פפולים חד לאמר ולא אפריש וחד דאפריש ולא אקריב וצריכי והנה אפרוש ולא אקריב שייך בין בנדר ובין בנדבה ופריה אי אפשר לומר לאמר ולא אפריש דהא בהאי קרא דמוצא שפתיה דדרשינו כל הנה לימודי' פתיב בסיפא דקרא נדר ונדבה וממילא ילפינו דאף דאמר והפריש עובר על לאו דתשמור וא"כ לא תאחר למה לי ומשני משפחת לה דאמר ולא אפריש בנדבה דאמר הרי עלי עולה על מנת שאין אני חייב באחריותה ואיצטרף עוד לאו דלא תאחר ללמדנו אף היכי דאמר והפריש בין בנדר בין בנדבה עובר בכל תאחר ולא אמרינו כל היכי דאית' בבי גזא דרחמנא איתא ובפירוש זה ישבתי קושיות התוס' דפי' לעיל בר"ה דף ה' ע"ב ונאמר להלן אם נדר אם נדבה הני מצי לאתויי מהאי ענינא גופא דכתיב בי' פאשר נדרת נדבה עכ"ל ולכאורה תמי' רבה הוא דמאי לן לאתויי בג"ש בדבר שנוכל ללמוד מקרא גופי' ולפי דברינו ניחא דאי לאו ג"ש נאמר פאן נדר ונאמר להלן אם נדר או נדבה מה להלן נדבה עמו אף פאן נדבה עמו הייתי אומר דקרא מוצא שפתיה תשמור ועשית פאשר נדרת לה' אלהיה נדבה ה"א דקאי אהיכי דאמר ולא אפריש בין בנדר ובין בנדבה וכגון דאמר הרי עלי עולה ע"מ שאין אני מחויב באחריותה

וקרא קמא פי תדור נדר לה' אלהיה לא תאחר לשלמו קאיאנדר דווקא ללמדניו אפילו אפריש ולא אקריב עובר בלא תאחר אבל בנדבה אם הפריש ולא הקריב פינו דאינו חייב באחריותה לא יעבור לכה איצטרך ג"ש דלא תאחר לשלמו קאי גם אנדבה וממילא ילפינו דגם בנדבה אף אם הפריש ולא הקריב דעובר בבל תאחר וזה אמת לאמתו של תורה והדרן לכללן מה שפתבנו שהכשרים ראוי לנדור בנדר אף שמפרישו מיד פינו שחייב באחריות ומתיראי פן יאבד ופן יתרשלו לקנות מחדש ויעברו בבל תאחר אבל בנדבה אם מפרישי פינו דאין חייב באחריות אם יאבד אינו יכול לבוא לבל תאחר משום כל היכי דאיתא בבי גנא דרחמנא איתא אף שהלשון קצת דחוק ברש"י מ"מ דחקינו ומוקמינו אנפשינו דלא נשוני לרש"י טועה ח"ו אבל הדין דין אמת בנדבה לאחר שנפרשה אינו עובר בבל תאחר דכל היכי דאית' בבי גנא דרחמנא אית' והפירוש בגמרא הוא פשוט שכולן צריכין ללמד וכל פי האי מילתא לימרו בשמאי בשוקי ובבבאי פו: שאלה קפט ראיתי בספר שבות יעקב בענין שיענה שנטף על האותיות של ס"ת שכתב בסוף דבריו וז"ל אכן נראה לי אם נתישן השיענה מאוד ונתיבש כל כף עד שיכול להסירו כלאחר יד להפיל הגויל של ס"ת באותו מקום וע"י פן יפול השיענה מן האות הרי ניכר שלא נדבק השיענה היטב מפת שנתבש מאוד ומותר לעשות פן אפילו בשבת ואין כאן משום ממרס ואף לכאורה שעל היתר זה יש לפקפק מהא דאיתא באו"ח סי' ש"מ ס"ג המוחק דיו שעל הקלף או שיענה שעל הפנקס אם יש במקומו כדי לכתוב בשתי אותיות חייב וכתבו אחרונים שם בשם הב"ח וז"ל ולכן צריף ליתנה כשנוטף שיענה על הספר שאין לסלקו עכ"ל אכן באמת הדבר תמוה דמאי ענין מחיקה בשיענה שעל הספר רק בדין ממרס וממחק הוי להם לכתוב ולא לענין כתיבה ע"י מחיקה שיענה פאן פאשר הבינו האחרונים ותו פינו דמקור דין הוא מן התוספתא הוי לי' לכלול יחד בחדא בבא דיו או שיענה שעל הספר אלא דכוננת התוס' על פנקס שהונכר במתניתין בפ' כ"ו דכלים פנקס שיש בה בית קיבול שיענה ולזה הראני מחותני הרב המופלא מהר"ם ראש ב"ד דק"ק נ"ש בענברו פה והם דברים פנים ואמיתי נמצא דבקלף אין פאן חשש איסור אלא א"כ רוצה להסיר השיענה באצבע וציפרני ידו כה"ג איכא בי' משום ממרס אבל בכה"ג אין פאן חשש איסור כלל עכ"ל.

ומה מאוד נפלאתי עליו שכתב שהדבר תמוה דמאי ענין מחיקה בשיענה שעל הספר רק בדין ממרס וממחק ה"ל לכתוב ולא לענין כתיבה ע"י מחיקה שיענה פאן פאשר הבינו אחרונים עכ"ל.

ותמה אני הלא גם ראשונים פתנו האי דינא לענין כתיבה ע"י מחיקה שהרי הרמב"ם בפ' י"א מה' שבת דין ט' כ' וז"ל הכותב שתי אותיות חייב המוחק כתב ע"מ לכתוב במקום המחק שתי אותיות חייב כו' עד נפלה דיו ע"ג הספר ומחק אותה נפלה שיענה על גבי הפנקס ומחק אותה אם יש במקומה כדי לכתוב שתי אותיות חייב ומדכתב הרמב"ם דין זה גבי מוחק ע"מ לכתוב שתי אותיות ש"מ דעיקר חיובא משום מוחק ע"מ לכתוב ב' אותיות דאי משם ממרס גבי דיני דממרס הוי לי' לכתוב ועוד דדין שיענה מחמת ממרס פבר פתבו הרמב"ם שם בדין ו' וז"ל וכן הממרס רטי' כל שהוא או שיענה או זפת פינוצא בהם מדברים הממרסין עד שיחלק פניהם חייב משמע אף בכל שהוא כמו רטי' א"כ מאי אשמועינו דין שיענה שעל הפנקס ואף אם יאמר דהרמב"ם נמי מטעם ממרס וממחק

מחייב גבי שְׁעוּה שְׁעַל הַפְּנִיקָס דְּהָא הֶרְמֵב"ם נְקֻט גַּבֵּי מְמַרְח רְטִי חֲיִיב מִשׁוּם מוֹחֵק וְע"כ
לְמַמְרָח וּמִמְחָק מוֹחֵק קָרִי לִי וְא"כ נָטַר עַד דִּינֵי מְחִיקָה וְכַתְּבָה שְׁעוֹר מְמַחֵק בְּשִׁתֵּי אוֹתִיּוֹת
מ"מ לֹא יוֹעִיל כְּלוּם וּנְבַרְרָה דְּאִין חִילּוּק בֵּין מְמַרְח לְמוֹחֵק לְעֵנֵן כְּתִיבַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת דְּהָא
בַּפ' כָּלֵל גְּדוּל גַּבֵּי אַבּוֹת מְלֹאכּוֹת תָּנֵן הַמְעַבֵּד אֶת עוֹרוֹ הַמוֹחֵקוֹ וְהַמְחַתְּכוֹ וְע"כ הָאֵי
וְהַמוֹחֵקוֹ הִינּוּ מְמַחֵקוֹ כְּמוֹ שְׁאִיתָא בְּפִיֶּסְקָא שֶׁם וְהַמְמַחֵקוֹ וְקַתְּנֵי שֶׁם הַמְמַרְח רְש"י חֲיִיב
מִשׁוּם מְמַחֵק וּמְמַרְח פִּי מְחַלֵּיק וְגַבֵּי עוֹר פִּי הֶרְמֵב"ם דִּין ה' הַמוֹחֵק מִן הָעוֹר פְּדֵי לְעִשׂוֹת
קָמִיעַ חֲיִיב וְאִיזָה מוֹחֵק זֶה הַמְעַבֵּיר שְׁעַר אוֹ הַצָּמֵר מֵעַל הָעוֹר לְאַחַר מִיתָה עַד שְׁיִחַלֵּק
פְּנֵי הָעוֹר עַכ"ל א"כ בְּמַחֵק גַּבֵּי עוֹר נִתֵּן שְׁעוֹר בְּכַדֵּי לְעִשׂוֹת קָמִיעַ וְגַבֵּי מְמַרְח רְטִי כְּתִב
כָּל שְׁהוּא אוֹ שְׁעוּה אוֹ זָפַת כִּינְצָא בְּהֵם מְדַבְּרִים הַמְמַרְחִין חֲיִיב מִשׁוּם מוֹחֵק מִשְׁמַע דְּשׁוּי
לְרִטְי' דְּחֲיִיב בְּכָל שְׁהוּא וְע"כ צָרִיכִין אֲנִי לֹמַר כָּל הֵיכִי שְׁהוּא בְּעִצְמוֹ חָשׁוּב וְלֹא קִלְקַל
הוּא בְּכָל שְׁהוּא וְלִכְּפֹה חִילָק הֶרְמֵב"ם בְּשְׁעוֹרִין דְּגַבֵּי עוֹר בְּעֵינֵן לְכַתְּוֹב עָלָיו קָמִיעַ כְּמוֹ
לְעֵנֵן הוֹצֵאתוֹ וְרִטְי' חֲשׁוּבָה מְמַחֵק דִּי לָהּ פְּדֵי לְתַת עַל הַמְּפָה וּבְכָל שְׁהוּא חֲשִׁיבָא וְכֵן
לְעֵנֵן זָפַת וְשְׁעוּה אִם צָרִיף לְמַלְקוֹת שְׁלָהּ כְּגוֹן לְמַלְאוֹת אִיזָה גוּמ' שְׁיִהְי' שְׁנָה אוֹ כִּינְצָא
בוֹ חֲיִיב בְּכָל שְׁהוּא וְאִם כֵּן אִם נֹאמַר שְׁהַתּוֹסְפָא שְׁחֲיִיבָה מְחִיקַת שְׁעוּה מֵעַל הַפְּנִיקָס בְּכַדֵּי
שְׁיִכְתְּוֹב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מִשׁוּם מְמַרְח וּמְמַחֵק חֲיִיבָה וְע"כ צָרִיף לֹמַר דְּמְמַרְח וּמְמַחֵק שְׁלָהּ
לֹא חֲשִׁיב רַק בְּכַדֵּי שְׁיִכְתְּוֹב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת א"כ לְעֵנֵן מְחִיקָה מִשְׁמַע נְמִי הַדִּין כֵּן וְכִינּוּן שְׁלִפֵי
הַנְּחָתוֹ כָּל זְמַן שְׁהַשְׁעוּה מְכּוּסָה עַל הָעוֹר הָיִי ס"ת פְּסוּלָה א"כ גְּרַם הַסְּרָתָה אִף שְׁאִינוּ
מְמַחֵק וּמְמַרְח מ"מ כִּינּוּן שְׁמַכְשִׁיר הַס"ת ע"י כְּפֹה אִיסוּרָא מִיְהוּ אִיכָא וְאִם מְכּוּסָה שְׁעוּה
שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת חֲיִיב חֲטָאֵת אִיכָא דְּלֹא גְרַע מִהַגִּיָּה אוֹת אַחַת וְעִשְׂה אוֹתָהּ שְׁתֵּים כְּגוֹן שְׁמַחֵק
גַּג הַח' וְעִשְׂה שְׁנֵי זֵינֵין דְּחֲיִיב אֲלִיכָא דְּרַב שְׁשֵׁת בְּסוּף פְּרָק הַבּוֹנָה וּכְנוּתֵי פְּסַק הֶרְמֵב"ם
בַּפ' י"א דִּין י"ג וּבָאוֹת אַחַת אִיסוּרָא מִיְהוּ אִיכָא כְּכָל פְּטוּרֵי דְּשִׁבְתָּ וְלִרְבָּא אֲפִילוּ בָאוֹת
אַחַת אִם הִגִּי בְּסִפְרָ חֲיִיב וְא"כ לֹא יִדְעִיתִי מֵאִי נְפַקָא מִינֵי אִף אִם נִימָא דְּהַתּוֹסְפָת' מִיִּירֵי
בְּמַמְחָק שְׁיַעוּרָא דְּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מֵה לִי מְמַחֵק מֵה לִי מוֹחֵק אִף שְׁאִינוּ מְמַרְח כְּכָל כִּינּוּן שְׁיִשׁ
בְּמַקּוּמוֹ לְכַתְּוֹב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת חֲיִיב וְנ"ל דְּאִם הוּא בְּסוּף הַסְּפָר אֲפִילוּ בָאוֹת אַחַת חֲיִיב
דְּהָא פְּסַק הֶרְמֵב"ם דְּאִם כְּתוּב אוֹת אַחַת וְהַשְׁלִימָה אֶת הַסְּפָר חֲיִיב וְשִׁפִּיר לְמַד הַב"ח
מִהָד תּוֹסְפָתָא וּמְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם וְנ"ל וְלָכֵן צָרִיף לִיזְהַר כְּשִׁנּוּטֵף שְׁעוּה עַל הַסְּפָר שְׁאִין
לְסַלְקוֹ וְאֲפִילוּ לֹא נָטַף אֲלָא עַל אוֹת אַחַת וְאִם נָטַף עַל הַשְׁתֵּים חֲיִיב חֲטָאֵת וּמְלִשׁוֹן שְׁאִין
לְסַלְקוֹ מִשְׁמַע בְּכָל עֵנֵן אִף שְׁאִינוּ מְמַרְח מ"מ כִּינּוּן דְּמַתְּקֵן הָאוֹת אִיסוּר' קַעְבִּיד עוֹלָה
מִזָּה שְׁדַבְּרֵי רֵאשׁוּנִים וְאַחַרְוֹנִים לְאַחַדִּים וְלֹא דַק כָּלֵל בְּדִין זֶה וְלְעֵנֵן קוֹשְׁיֵיתוֹ דְּהָיִי לִי
לְבַעַל הַתּוֹסְפָתָא לְכָלֵל הַכָּל בְּבָבָא אַחַת נִרְאָה דְּאוֹרְחָא דְּמִילְתָא נְקֻט דְּדִין רְגִיל לְהִיּוֹת
עַל הַסְּפָר וְשְׁעוּה רְגִיל לְהִיּוֹת עַל הַפְּנִיקָס דְּבְּסוּף פְּרָק הַבּוֹנָה פִּירִש"י עַל ב' לִוְחֵי הַפְּנִיקָס
כְּעִין אוֹתָם שֶׁל סוֹחְרִים שְׁיִשׁ לָהֶם לְנַחִים הַרְבֵּה חֲקוּקִים וְטוּחִים בְּשְׁעוּה עַכ"ל וְאֲפָשָׁר
בְּשְׁעָה שְׁמַתְקָנִים הַלּוּחַ ע"י שְׁעוּה רְגִיל לְטוּף הַשְׁעוּה עַל הַלּוּחַ וְק"ל: שְׁאֲלָה קַצ רְאִיתִי
בְּסִפְרָ שְׁבוּת יַעֲקֹב חִלָּק שְׁנֵי שְׁאֲלָה ה'.

כִּי צַד יֵשׁ לְבָרָה עַל הַקְּאוּוֹעַ וְהַטַּע: תְּשׁוּבָה עַל הַדְּבַר הַבְּרָכָה כְּבָר נִתְּבָאָר בְּתְּשׁוּבַת פְּרַח
מִטָּה אֶהְרֹן סִי' מ' דְּמְבָרְכִין עֲלֵיהֶם שְׁהַכֵּל שְׁפָן מְבֹאָר מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש בְּתְּשׁוּבָה וְשָׂאָר
גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים וְל"ד לְמִי שְׁלֵקוֹת דְּהֵתָם אוֹכְלִין הַשְּׁלֵקוֹת עֲצָמָן גַּם מִי הַשְּׁלֵקוֹת כְּמוֹתָן
מִשָּׂא"כ הַקְּאוּוֹי וְטַע אִין אוֹכְלִין כָּלֵל בְּעִין וְשׁוֹתִי רַק הַמִּים וְאִין טוּבְלִין בוֹ לְלַפֵּת אֶת

הפת א"כ דמי לשכר דמברכין שהכל ע"ש דבריו באורו וכן בש"ע ליכא מאן דפליג
שמברכין שהכל במשמעות פוסקים ראשונים ועיין באו"ח סי' ר"ה דף מ"א והוא פשוט
וברור דלא כמ"ש בתשובת פנים מאירות סי' צ"ה לברך עליהם בורא פרי האדמה כמו
מיא דשלקי ולא דק דשאני התם דמלפתין בו פת כמי שלקות עצמן וכמו שהאריך שם
בפרח מטה אהרן בראיות ברורות והי' ממנו בהעלם דבר וכן נוהגין בפשיטות עכ"ל.

הנה מטיבעתן של קרובים אפה יודע טיבעתן של רחוקים דמה שכתב דהתם אוכלין
השלקות המעיין בספרי יראה שגם אני פתבתי לישוב מנהג עולם וז"ל ואפשר דסברי
כיון דהני עלים אינם ראוי' לאכילה כלל לא חשיבי עיקר הפרי אבל לדינ' הנה ראוי
לברך בורא פרי האדמה מטעמא דכתבתי דהא שייבתא שאנו קורין עניס דמבעי' ליה
לרב פפא בדר' ל"ט ע"א מיא דשיבת' מאי למתוקי טעמא עביד ופירש"י ומברכין על
מימי תבשילו בפה"א או דילמא לעבורי ונהמ' הוא דעביד ופשיט מהא דתנו השבת
משנתן טעם בקדירה אין בו משום תרומה ואינו מטמא טומאת אנוכלין ופירש"י אין בה
בבד שלה משנתנוהו בקדירה אין בה משום איסור תרומה דהני פועץ בעלמא א"כ יש
סתירה לדבריו דהא השבת אין אוכלין אותו דהני פועץ אפ"ה כיון דלמתוקי טעמא עביד
מברכין בפ"הא א"כ הני עלים נמי דכונותי' שעיקר הטע נוטעי' ליתן טעם במים ראוי
לברך בורא פרי האדמה אף על גב שאינם אוכלים אותו אף דיש לחלק דשבת קודם
נתינתו בקדירה ראוי לאכול משא"כ בטע ולזה כוננתי במה שכתבתי לישוב מנהג עולם
דסברי דהני עלים טע אינם ראוי' לאכילה כלל ר"ל אף קודם נתינתן למי רותח' אבל הוא
דחוק דכענין למימר לקמן דלדעת הרמב"ם דשהביא הב"ח בסי' ר"ד דשיבת' שאין דר'ו
אכילתו כלל שלא לברך כלל עליהם ואפילו הכי מודה במי דשיבת' דמברך בפ"הא
ומעיד עלי שמים וארץ שבהיותי בק"ק ווירמייזא באנהל ב"מ והייתי כאורח עובר בק"ק
פ"פ.

וראיתי שהרב הגדול החסיד מוהר"ר שמואל שאטין בירך על הטע בפ"הא ונתנפחתי
עמו שהוא נגד העולם והשיב לי שכל מנהג שלא נתנסד ע"פ חכמים לא משגיחין במנהג
וזה הוא החכם שכתבתי בספרי שבירך בפ"הא ולידינ' א"א לדחותו מטעמי' שכתבתי
ועתה אפרש דברי בעל שבות יעקב תחילה מה שכתב שפבר נתבאר בתשובת פרח מטה
אהרן דמברכין עליהם שהכל שפן מבואר ברא"ש בתשובה ושאר גדולי הפוסקים דלא
דמי למי שלקות דהתם אוכלין השלקות עצמן גם המי שלקות פחות משא"כ הקאוו"ע
וט"ע אין אוכלין כלל בעין ושותין רק המים ואין טובלין ללפת בו את הפת אם כן דמי
לשכר דמברכין שהכל עכ"ל.

אומר אני דלא דק כלל בהבנת דברים אלו ותחילה צריכין אנו למודעי דהא כל הפוסקים
הנשואו בדבר זה דכל מידי דלא הוי אנוכל כלל ואח"כ משגיח לי' אנוכל עיקר ברכתו כפי
שהוא עכשיו כמו גבי נרד אף דוורדים לא חזו לאכילה לא חיים ולא מבושלים כתב
הב"י בסי' ר"ד כיון שעיקר תיקון הוורדים אינו אלא עם הדבש ה"ל דבש טפל שהרי
אינו בא אלא להכשיר הנרד לאכילה ה"נ בפירות שאינם נאכלים חיים שמברך עליהם
אחר בישולם ברכה הראוי להם ואין אומרים שיברך עליהם שהכל מפני שהמים
המובלעים בהם הכשירוהו לאכילה וכן גבי קני הצוק"ר שכתב הרמב"ם שפוחטין אותו

וּמְבַשְׁלִין מִימֵיהֶם עַד שְׂיִקְפוּ וַיִּדְמּוּ לְמַלַּח דְּמַבְרְכֵי עֲלֵיו שֶׁהִכַּל דְּמִדְּמֵי אוֹתָן לְדָבֵשׁ תְּמָרִים
בְּסִי ר"ב וְהַטּוֹר הַשֵּׁיב עֲלָיו שְׂאֵינוּ דוֹמָה לְדָבֵשׁ תְּמָרִים שֶׁהַתְּמָרִי הֵם פְּרִי וְנִטְעֵי לֵהוּ
אֲדַעְתָּא לְאֶכְלָם הַלְכָּהּ כְּשֶׁנִּשְׁתַּנּוּ וְנִשְׁתַּנּוּ בְּרַכְתָּן אֲבָל אֵלּוּ הַקְּנִים שְׂאִין רְאוּיִם לְאֶכִּילָהּ
וְעִיקָר נְטִיעָתָן עַל דַּעַת הַדָּבֵשׁ וְדַאי זֶה פְּרִיָּין עַכ"ל וְהָרַב הַב"י פֶּתַח שְׂדֵדְרֵי טַעַם הֵם וְכֵן
הַב"ח קִלְסִי וְז"ל וְגַם רַבֵּינוּ הַשֵּׁיב עַל הַרְמַב"ם בְּטוֹב טַעַם וְתוּ דְקָהּ פִּירֵשׁ"י אֶפְלוּגְתָּא
דְּר"י וְר"נ בְּקַמְחָא דְחִיטֵי כו' דְשִׁמּוֹן בָּא בְּשִׁנּוּי לְכַלֵּל דְרָהּ אֶכִּילְתּוּ וְעִיקָר הַפְּרִי לְכָהּ
נְטִיעוּהוּ הַלְכָּהּ פְּרִי הוּא עַכ"ל וְנֶאֱמַר שֶׁהָרַב בַּכ"מ מְתַרְץ קְוִשְׁיוֹת הַטּוֹר וְכַתֵּב אֵלּוּ הֵיזָה יוֹדֵעַ
רַבֵּינוּ הַטּוֹר דְּבִאוֹתוֹ מְדִינָה שְׂגָדְלִי רְגִילִים לְאֶכְלָם לְאֶלְפִים וְלִרְבָּבוֹת שְׂקוּנֵי לְמוֹצָצוֹן
מ"מ אֵי הֵי הָאֲמַת שְׁלֵא הֵי רְאוּי לְאֶכְלָם הֵי דְבָרֵי רַבֵּינוּ הַטּוֹר בְּרִירָן בְּטַעְמוֹ וּלפ"ז פִּינּוֹן
דְּזִכְרֵנוּ לְדִין דְּמֵי שְׁלֵקוֹת אַף שֶׁהַטַּעַם נִכְנָס בְּמֵים וְאִין בּוֹ מְמִשּׁוֹת אַפ"ה מְבָרְכִין כְּמוֹ עַל
הִירְקוֹת א"כ מֵאֵי נִפְקָא מִינֵי דְמִתְחִילָה אֵינָם רְאוּיִם לְאֶכִּילָהּ פִּינּוֹן דַּע"י בְּיִשׁוּל מֵיִם הֵם
רְאוּיִם לְאֶכִּילָהּ עִיקָר נְטִיעָתָן לְכָהּ וּמְחַשֵּׁב הַטַּעַם לְפָרִי וְעַתָּה אֶפְרֵשׁ שְׁטַעוֹ בְּמָה שְׁחִילְקוּ
הַפּוֹסְקִים בֵּין שְׂכָר שְׁעוֹרִים לְמֵי שְׁלֵקוֹת מְשׁוּם דְּהֵתָם אוֹכְלִין הַשְּׁלֵקוֹת עֲצָמָן וְרָצוּ לְדַמּוֹת
אַף הַקְּאוּו"י כֵּן אֲבָל אֵין דְּמִיּוֹנָם עוֹלָה יָפָה וְאַעפ"י כֵּל הַתִּירוּצִים וְחִילּוּקִים שְׁחִילְקוּ
הַפּוֹסְקִים בֵּין מֵיָא דְשִׁילְקָא וּבֵין דָּבֵשׁ תְּמָרִים וְשִׂאָר מֵי פִירוֹת וּבֵין שְׂכָר שְׁעוֹרִים וְז"ל
בְּדִין י' וּמֵיָא דְשִׁילְקָא כו' אַע"פ שְׂאִין בּוֹ כִּי אִם הַמְרַק וְטַעַם הִירְקוֹת מְבָרְהַ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ
שְׂמִבְרָה עַל הִירְקוֹת וְלֹא דְמֵי לְמֵי פִירוֹת שְׂאֵמְרִינּוּ לְעִיל דְּזִיעָה בְּעֵלְמָא הוּא לְפִי שֶׁהַמְשַׁקָּה
אֵין לוֹ טַעַם הַפְּרִי וְאֶפְשָׁר שְׂאֵם בְּשֵׁל הַפְּרִי וְנִכְנָס הַטַּעַם הַפְּרִיּוֹת בְּמֵים מְבָרְהַ עֲלֵיהֶם
בַּפּה"ע עַכ"ל וּמְפָרֵשׁ הַב"ח דְּחִשְׁבֵי זִיעָה לְפִי שֶׁהַמְשַׁקָּה אֵין לוֹ טַעַם פְּרִי אֲלֵא טַעַם אַחַר
אֲבָל אִם הֵיזָה מְבַשֵּׁל אוֹתָן פִירוֹת כֵּל כָּהּ עַד שֶׁנִּכְנָס טַעַם פְּרִי בְּמֵים מְבָרְהַ עֲלֵיהֶם בַּפּה"ע
וְגַבֵּי שְׂכָר שְׁעוֹרִים כְּתֵב הָרֵא"ש דְּמְבָרְכִין שֶׁהִכַּל אַף דְּאֶשְׁתַּנָּה לְעִילּוּיָא וִי"ל דְּאִית לִי
עִילּוּיָא אַחֲרֵינָא בְּפַת א"כ פִּינּוֹן שֶׁהַמְשַׁקָּה צְלוּל עִיקָרוֹ עַל שֵׁם הַמֵּים וְאִין כָּאֵן אֲלֵא טַעַם
בְּעֵלְמָא מִיִּדֵי דְהוּי אֶשְׁתַּיָּה דְאֵמְרִינּוּ לְקַמּוֹן דְּעַל רַכָּה מְבָרְהַ שֶׁהִכַּל עַכ"ל וְע"כ צְרִיכִין אָנוּ
לוֹמַר הָא דְאֶשְׁתַּנּוּ שְׂכָר שְׁעוֹרִים וְשִׁתְיָה רַכָּה מְמֵי שְׁלֵקוֹת מְבָרְכִים אָנוּ לוֹמַר לְפִי סְבַרְתָּ
הָרֵא"ש דְאִין טַעַם שְׁעוֹרִים וְקַמַּח בְּשִׁתְיָה לְשִׁתּוֹת מִימֵיהֶם וְאַח"כ כְּתֵב דָּבֵשׁ תְּמָרִים
מְבָרְכִין תְּחִילָה שֶׁהִכַּל וְע"כ צְרִיכִין אָנוּ לוֹמַר דְּחִילְקָה כְּמוֹ שְׂכַתֵּב הַרְשֵׁב"א דְּזִינוּקָא מֵיָא
דְשִׁילְקָא וּמֵי דְשִׁבְתָּא פִּינּוֹן דְּרוּב אֶכִּילְתֶּם ע"י שְׁלִיקָה מֵי שְׁלּוּקְתָן כְּמוֹתָן הָא כֵּל מִיִּדֵי
דְלִית דְרַכָּה לְמִשְׁלָקָה וְלֹא לְמִסְחָטִי אֲלֵא לְאוֹכְלֵי בְּעִינָיָה בְּהֵנִי לֹא אֵמְרִינּוּ שִׁיְהִיָּה מִימֵיהֶן
כְּמוֹתָן: וְהָרַב רַבֵּינוּ יוֹנָה כְּתֵב חִילּוּק אַחַר בֵּין מֵיָא דְשִׁילְקָא וּבֵין דָּבֵשׁ תְּמָרִים מְשׁוּם דְּהֵתָם
מְשַׁתְּנֵי לְגְרִיעוּתָא אֲבָל הֵכָא לְעִילּוּיָא אֵינְשִׁתְּנֵי וּלְכָהּ מְבָרְכִין עֲלֵיו בַּפּה"א וְא"ת בְּשְׂכָר
שְׁעוֹרֵי אַמְאֵי לֹא מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם בַּפּה"א כְּמוֹ בְּשְׁעוֹרֵי עֲצָמָן דְּנִשְׁתַּנּוּ לְעִילּוּיָא וִי"ל דְּלֹא
דְּמֵי לְמֵי שְׁלֵקוֹת דְּמֵי שְׁלֵקוֹת דְרָהּ לְאַכּוֹל בְּהֵן הַפַּת כְּמוֹ בְּשְׁלֵקוֹת עֲצָמָן וּלְפִיכָהּ חֲשִׁיבָא
לֵהוּ כְּמוֹ הַשְּׁלֵקוֹת שְׁעִדִּין לֹא יֵצְאוּ מִתּוֹרַת אוֹכְלֵי לְגַמְרֵי אֲבָל הַשְּׂכָר יֵצֵא מִתּוֹרַת אוֹכְלֵי
לְגַמְרֵי וּלְפִיכָהּ יֵצֵא מִדִּינוֹ הָרֵאשׁוֹן וְאֵינוּ מְבָרְהַ עֲלָיו אֲלֵא שֶׁהִכַּל וְעוֹד נוֹכַח לוֹמַר
שֶׁהַשְּׁעוֹרִים פִּינּוֹן שִׁישׁ לְהֶם מַעֲלָה אַחֲרַת בְּפַת וְעַכְשָׁיו שְׁנַעֲשׂוּ מֵהֵן שְׂכָר יֵשׁ לְהֶם גְּרִיעוּתָא
יוֹתֵר מְשִׂאָר שְׁעוֹרִים כו' וּכְדָבְרֵי הָרַב ר"י נוֹטָה דַּעַת הַמְרַדְכֵי וְז"ל הַמְרַדְכֵי וְזִינוּקָא יְרִקוֹת
שֶׁהַמְשַׁקָּה הֵינְצָא מִמֶּנּוּ עִיקָרוֹ לְטַבּוֹל קָאֵי וְחֲשׁוּב מְאֹכֵל כְּמִקּוּדָם דְּהָא אֵמְרִינּוּ בַּפ' חֲבִית
הַמְשַׁקָּה הֵבֵא לְאוֹכְלֵי כְּאוֹכְלֵי דְמֵי אֲבָל מֵי תוֹתִין וְיִין תְּפוּחִים שְׁעוּמָדִים אַחַר סְחִיטָתָם

לשתי' מברך שהכל וכן פי' ר"י בריש פסחים דמיא דסלקא משבח ושכר מי שעורים לא משבח ועוד דילמא לא אשתני למעליותא אלא לגריעותא דמעיקרא הי' השעורים ראוי' לתקם עכ"ל: והשתא נבוא נגדון לנגידון שלפנינו בשתיות הקאוו"ע והד"ע דלדעת הר"י והמרדכי מעולם לא עלה על דעתם למעט בדבר שלא היה אנוכל קודם בישול אלא דבעי לחלק דמי שלקות לא יצאו ממילתא קמיינתא פיון שדרך לטבל בהן פת והמשקה הנבלע בפת פאנוכל דמי ולכה במילתא קמיינתא קאי אבל השכר ומי פירות שעומדים לשתי' נשתנו ממילתא קמיינתא ולכה נשתנה גם בברכה אבל בדבר שלא היה אנוכל וע"י בישול נעשה אנוכל עיקר פריין לאחר בישול וברכתם בפה"א כמו קרא וסלקא וברבא דמתחילה ברכתו שהכל ובבישולו נשתנו לעילוי מברכין בפה"א ה"נ לענין טעם היצא מן הפרי פיון דמתחילה לא היה ראוי לאכילה ועכשיו מרגישין טעמו א"כ נטעי אדעתא דהקא וראוי לברך עליו בפה"א וא"כ ה"נ בשתיות קאוו"ע וד"ע שאינם ראויים לאכילה פלל ועכשיו נהני' ממנו ראוי לברך עליו כברכתו בפה"א ומעולם לא עלה על דעת הר"י והמרדכי למעט משקה מדבר שלא היה אוכל תחילה דכל שקל' וטר' אינו אלא לחלק בין מי שלקות שלא יצאו ממילתא קמיינתא משא"כ בשכר שעורין ומי פירות שיצאו ממילתא קמיינתא ונשתנו לכה נשתנו ברכתם ופשיטא לדעת הרמב"ם והרשב"א שפחלקים בין מיא דשבינתא ומיא דשליקא ובין דבש תמרים דדרפן לשלוק מימיהם ורוב אכילתם ע"י שליקה משא"כ שאר מי פירות דאין דרפם למשלק' ולא למיסחטי' א"כ בבישול קאוו"ע וד"ע דרפם בכה וראוי לברך בפה"א ולדברי הרא"ש דמחלק בין מי שלקות למי פירות דמשקה אין לו טעם פרי ואם היה מבשל אותן פירות כל כף עד שנוכנס טעם פרי במים מברך עליהם בפה"ע וא"כ עינינו רואות שבבישול קאוו"ע וד"ע טעם הפרי במים וראוי לברך בפה"א ולא דמי למיני קטניות שנתבשלו דכתב הטור בס' ר"ח דמברכין עליהם שהכל כבר תמה הב"י ומשני דאיירי שנתמעכו לגמרי שאין דרך אכילתו בכה וכתב המג"א שנתמעכו דרך פלי מנוקב א"כ בקאוו"ע אדרבא דרך אכילתו בכה וראוי לברך עליו בפה"א דנה עיקר פריין.

ועתה אין לו סברא לדמות הקאוו"ע לברך שהכל אלא ממה שכתב הרא"ש בתשובה על מי שעורין שמבשלין לחולה כיצד מברכין אי לדמות למי שתינתה או למי שלקי והשיב שאינו דומה למי שלקי דהני עיקר בישולם בשביל הירקות אבל במי שעורים עיקר בישולם בשביל המים וע"כ בשתינה רבה אף ששונה הקמח עם המים מ"מ אינם באים אלא לתיקון המים וא"כ בקאוו"ע נמי הכי מ"מ איכא למדחי בשלמא גבי שתינתה ניחא דעיקר נתינת הקמח לתיקון המים שלא יזיקו לחולה או לבריא שמתירא לשנות מים לבד אבל המים אינם באים לתיקון הקמח דקמח ראוי לאכלו ע"י אפיה ובישול ואין דרכו בכה כמו במיני קטניות שנתבשלו משא"כ בקאוו"ע שאין ראוי לאכלו פלל אני אומר דע"י המים נתקן הקאוו"ע לשתי' ודמיא לנורדא א"כ ראוי לברך עליהם ברכתו הראוי בפה"א ובר מכל דין הא איכא למידק לסברת הרא"ש דמחלק בין מי שלקות שטעם הפרי נרנס במים ומזה למד הט"ז שגם בשכר שעורים פיון שאין טעם השעורים במים מברכין שהכל וע"כ בשתי' רבה כמי' צריך אנו לומר פן א"כ בתשובתו למה הוצרך לדחוק על בישול מי שעורים לחולה אי דמי לשתינה או למי שלקות היה לו לחלק כפי מה שכתב בפוסקים וע"כ צריכין אנו לומר דלא היה ברור להרא"ש האי טעמא דכתב

בלשון ואפשר וכן כתב הב"ח ולקח הוצרך להשיב בתשובה טעמים אחרים אבל לפי מה שסבר הטור בסי' ר"ה דהקא ס"ל להרא"ש א"כ אין אנו צריכין לחילוקי' שהשיב בתשובה וטעמא דשכר שעורים ומי שעורים לחולה ושתיית' רפה תדא טעמא דאין טעם השעורים גופי' במים ולקח מברכין שהכל משא"כ בקאו"ע וד"ע שגוף הטעם הד"ע והקאו"ע במים ראוי לברך בפה"א ונהנה אף שבתשובת שבות יעקב כתב שברכח מטה אהרן האריה בראיות ברורות כל המעיין בתשובתי ואח"כ יעיין בספר פרח מטה אהרן יראה עין בעין מפל טעמים שפתייתי שפל ראיותיו הם ראיות רעועות שאין לסמוך עליהם ולא נדחק אלא ליישב המנהג ועיקר שפמך על תירוץ ג' שבתוס' שכתבו ועוד בשתייה אומר שהכל ראשון שגדולי הראשונים לא הביאו תירוץ זה ומהרש"ל הגי' ועוד בשתייה אומר שהכל נהנה בדברו וז"ל אשר"י מידי דהוי אשתייתה דאירינן לקמן על רפה מברך שהכל עכ"ל מהרש"ל נראה פוננתו דהתוס' לא חילקו בין דבר העומד לשתייה אלא כתבו דשכר שעורים דומה לשתיי' דמברכין שהכל ולקח הרא"ש הרכיב תירוץ ראשון עם תירוץ שלישי דאין פאן אלא טעמא בעלמא מידי דהוי אשתיי' ר"ל כמו שתייתא רפה מברכין שהכל וכבר כתבנו שיש לחלק בין שתייתה ובין בישול הקאו"ע וגם מה שכתב הקא נמי שעיקר בישול הקאו"ע אינו אלא בשביל המים ואין צריך לקאו"ע פלל ונדאי שיברכו שהכל ואע"ג שבמי שעורים אין שעורים בתוכו והגי' איפא בתוך המים הקאו"ע אין בכך פלום דהרי בשתיית' רפה נשאר ביה הקמח כמ"ש הרא"ש ואעפ"כ מברך שהכל עכ"ל.

וכבר פתייתי דאיפא למדחי בשתיית' אין המים מתקני' הקמח אלא הקמח מתקן למים לסעוד את הלב ואין דרכו של קמח לאכול בכך אבל בקאו"ע המים מתקנים את הקאו"ע דבלא מים אינו ראוי לכלום ודמי לנורדי' דהדבש מכשיר לנורד להיות אנוכל הנורד עיקר ה"נ בקאו"ע ואיך כתב שאין צריך לקאו"ע פלל מלבד שפל ראשונים לא חילקו בכך ואף שהעולם נהגו בכך דרצו לדמות לשכר שעורים ובברכת שהכל אנו יוצאים אליבא דכ"ע לקח מברכי' שהכל.

וכן אני נוהג שלא להיות מן המתמיה' אבל לדינא יש לנו לחלק בחילוקים בין יין ובין שכר שעורי' בכמה גונוי וכבר פתייתי שהרב הגדול החסיד מוהר"ר שמואל שאטין בירך על הר"ע בפה"א וזה נגד מנהג העולם ודבריו יש להם יסוד מן הש"ס כמו שפתייתי ואי אפשר לדחות בגילי דחיקטת' רק מפח המנהג דנהגנו לברך ועל פולם שהכל: שאלה קצא נשאלתי באחד שמתה אמו והגיע השמועה לקרוביו במועד אם המצנה להודיע לו כדי שיאמר קדיש: תשובה דבר זה כבר נזכר בש"ע ביו"ד סי' ת"ב שפסק המחבר דמי שמת לו מת ולא נודע לו אינו חובה שיאמרו לו ואפילו באביו ואמו ועל זה נאמר מוציא דפה הוא פסיל ומותר להזמין לסעודת אירוסין ונישואין וכל שמחה פינון שאינו יודע אלא שרמ"א כ' מ"מ בבנים זכרים נהגו להודיע כדי שיאמרו קדיש ונ"ל ברור דנוקא בשאר ימות השנה אבל במועד שיצטרך לנהוג דברים שפצנעה וגם לנהוג אבילוי' אח"כ אינו חובה פלל להודיעו והוא בכלל מוציא דפה ראי' ברורה לזה דתנו במועד קטן דף ז' ע"א ר' מאיר אומר רואין את הנגעי' בתחיל' להקל אבל לא להחמיר וחכ"א לא להקל ולא להחמיר ופירש"י משום צערו במועד ורחמנא אמר ושמתה בתגיה ובטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי לי משום צערו ובגמ' מוכח שם בפסוגיא היכי דליבא צנוותא דעלמא כ"ע מודו

דַּצְוֹתָ דְאִשְׁתּוֹ עֲדִיפָ לִי וְשֵׁם בַּגֹּמֵ' חֲתָן שְׁנוּלֵד בּוֹ נִגַע נֹתְנִים לֹא שְׁבַעַת יְמֵי הַמִּשְׁתָּה וְכֵן
בְּרַגְלֵי נֹתְנִים לֹא שְׁבַעַת יְמֵי הַרְגֵל הָרִי לְהַדְיָא אִפִּי בְּמַצֹּת עֲשֵׂה דְאוֹרְיָ מִשְׁהִינֵן הַמַּצֹּה
בְּשִׁבִיל שְׁלֵא לְצַעֲרוּ בְּרַגְלֵי וִיקְיִים וְשִׁמְחָתָ בְּחֶגְיָ ק"ו בֶּן בְּנוֹ שֶׁל ק"ו בְּמַצֹּה שְׁהוּא
מְדַרְבָּנֵן שְׁאִין הַחַיִּיב עָלֵינוּ כָּלֵל לְהוֹדִיעַ רַק רַמ"א כ' הַמְנַהֵג בְּשִׁבִיל הַקִּדִּישׁ לְדַחֹת דְּבָר
זֶה בְּמוֹעֵד שְׁלֵא לְהוֹדִיעַ כָּלֵל כִּינֹן שִׁיִּצְטָרֵף לְנִהְיֵג דְּבָר שֶׁבְּצִנְעָה וְלְנִהְיֵג אֲבִילֹת אֲרִיכּוֹת
אִין לֵה צַעֲרֵי גְדוֹל מְזֵה שְׁאִינוֹ חוֹבָה וּמַצֹּה עָלֵינוּ כָּלֵל לְהוֹדִיעַ וְכָל הַמוֹדִיעַ הֵנִי בְּכָלֵל
מוֹצִיא דְּבָה וְכָל כִּי הָאִי מִיִּלְתָּא לִימְרוּ מִשְׁמַאי בְּשׁוֹקָאִי וּבְבִרְאִי נְאֻם מְאִיר: תָּם וְנִשְׁלַם
שׁו"ת חֲלֵק שְׁנֵי בַעֲזָה"י